Moocaani iijɨ

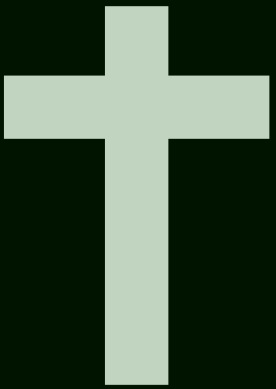

New Testament in Muinane (CO:bmr:Muinane)

Moocaani iijɨ

New Testament in Muinane (CO:bmr:Muinane)

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Muinane

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Muinane [bmr], Colombia

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Muinane

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022
ee143c59-0697-5cd3-8fac-4f9da98f0b30

Contents

SAN MATEO 1
SAN MARCOS 82
SAN LUCAS 131
SAN JUAN 213
HECHOS 272
ROMANOS 344
1 CORINTIOS 377
2 CORINTIOS 410
GALATAS 432
EFESIOS 444
FILIPENSES 455
COLOSENSES 463
1 TESALONICENSES 471
2 TESALONICENSES 478
1 TIMOTEO 482
2 TIMOTEO 492
TITO 499
FILEMON 503
HEBREOS 505
SANTIAGO 531
1 SAN PEDRO AAME 540
2 SAN PEDRO AAME 549
1 SAN JUAN AAME 555
2 SAN JUAN AAME 563
3 SAN JUAN AAME 564
SAN JUDAS AAME 566
APOCALIPSIS 569

SAN MATEO

Jesucristo Sɨɨcɨjemɨnaa.
(Lc 3.23-38)

1 Jinoodɨmou Jesucristo eedeetemɨhaiu iicaumo. Jaabo
Jesucristo David, Abraham, icamɨsi iyaachi iicaubo.

2 Jaabo Abraham Isaac onooboco seemevauhi. Jaabo Isaac
seemevauhi Jacob onooboco. Jaabo Jacob seemeneu Juda
onoobo bu saatoho inahabomɨ.
3 Jaabo Juda seemevauhi Fares, Zara, onoomɨsico. Jaamɨsi
seejɨu Tama onoogo. Jaabo Fares seemevauhi Esrom
onooboco. Jaabo Esrom seemevauhi Aram onooboco.
4 Jaabo Aram seemevauhi Aminadaco. Jaabo seemevauhi
Naaso onooboco. Jaabo seemevauhi Salmon onooboco.
5 Jaabo seemevauhi Boos onooboco. Jaabo seejɨu Rahab
onoogo. Jaabo Boos seemevauhi Obed onooboco. Jaabo
seejɨu Rut onoogo. Jaabo Obed seemevauhi Isai onooboco.
6 Jaabo Isai seemevauhi aivojɨibo Davidco. Jaabo aivojɨibo
David taabau Betsabe onoogo. Jaago Uria onoobo taabaco
udumɨtɨicɨugo Salomon onooboco seemevauhi.

7 Jaabo Salomon Roboan onooboco seemevauhi. Jaabo
seemevauhi Abia onooboco. Jaabo Abia seemevauhi Asa
onooboco.
8 Jaabo Asa seemevauhi Josafat onooboco. Jaabo
seemevauhi Joram onooboco. Jaabo seemevauhi Uzias
onooboco.
9 Jaabo Uzias seemevauhi Jotan onooboco. Jaabo
seemevauhi Acaz onooboco. Jaabo Acaz seemevauhi
Ezequias onooboco.
10 Jaabo Ezequias seemevauhi Manase onooboco. Jaabo
seemevauhi Amon onooboco. Jaabo seemevauhi Josia
onooboco.
11 Jaabo seemevauhi Jeconia onoobo, bu inahabomɨ
icamoco Israel cuumimɨnaaco Babilonia jiinɨjevɨ
asatyuudɨihivɨ.

12 Jaanobuunatɨ Jeconia seemevauhi Salatiel onooboco.
Jaabo seemevauhi Zorobabelco.
13 Jaabo Zorobabel seemevauhi Abiud onooboco. Jaabo
seemevauhi Eliaquim onooboco. Jaabo seemevauhi Azor
onooboco.
14 Jaabo seemevauhi Sadoc onooboco. Jaabo seemevauhi
Aquin onooboco. Jaabo seemevauhi Eliud onooboco.

15 Jaabo Eliud seemevauhi Eleazar onooboco. Jaabo
seemevauhi Matan onooboco. Jaabo seemevauhi Jacob
onooboco.
16 Jaabo Jacob seemevauhi Joseque Maria taje iicauboco.
Jaago Maria Jesuco seemevauhi Cristo imomo iicaaboco.
17 Jaamaño Abraham iicaunotɨ David ifiivuunovɨ icamo
fahuseecɨ siino igueenemeheje ɨdɨɨmobacajeva. Jaanotɨ
bu siino tonoodɨbacajevaro, bu israelmɨco babiloniamɨ
iguiinonɨumoro aamocasiunovɨ. Jaamo nanivamɨnaaco
iicanɨcɨbadɨ. Babilonia jiinɨjevɨ satyuumo. Jaanotɨ bu siino
tonoodɨbacajeva nigacɨtɨ jari Cristo fiivuuhi.

Jesucristo Ifiivuuno.
(Lc 2.1-7)

18 Jillɨ Jesucristo fiivuuhi seejɨ Maria Joseque itajevaqui
icacuuhi. Jaarugo diibomahi iicautɨnaacaro seemene
ijeebɨɨfaño icacuuhi Moocaani Gaija mitya noojɨri.
19 Jaanaa Jose aijɨ ijeebɨɨ imino iicahicaumaño imuguutɨɨbo
miyamɨnaaco diigo tollɨ iicaunoco uguubusunoco. Jillɨ llɨɨvɨ
diigotɨ gaajacɨratɨno idugaavequi omoonɨjiruno,
20 esamaajeri icahicaubovɨ fucu tɨgafañodɨ Moocaani
toomomɨnaafi diibovɨ ajafeveuboro diiboco nuuhi: Jose
David iyaachi, igototɨɨboro Mariaco diitaabatɨ gaayɨcɨ oono
diigofaño seemene ifiivosee Moocaani Gaija seemene.
21 Jaasee ifiivoseeque Jesutɨ momonɨ. Jillɨ diibo momo icaji
diibo cuumimɨnaaco iimitɨtɨ ataajasujiibo iicamaño, nooboro.
22 Jillɨ icauno johono Moocaani ihiimaamɨnaafi Isaia
onoobofeenedɨ unuuno imiyacafetequi:
23 Bagocaja ohoovagoro seemevajigo. Jaabo momoji,
Emanuel, nooboro. Jaano jino momo Emanuel
onoono: Moocaani mɨɨhaivɨ gasecuhi, eneejiruno.
24 Jaabo Jose aaicuudɨ, Moocaani toomomɨnaafi diiboco
unuubadɨ moonɨubo Mariaco mogaitɨ gaayɨcɨubo.
25 Jaarugoma icautɨɨbo iseemeneque ɨɨcɨugoro Jesutɨ
omomonɨutɨnohachuta.

2

Jiinɨjeo Maaimomɨ Jesuco Emeecɨvauno.

1 Jaabo Jesu fiivuuhi Belen onoocuumivɨ Judea jiinɨjevɨ.
Jaasumi Herode onoobo toojiinɨje aivojɨɨbou.* Jaanaa
Jerusale cuumivɨ gaseumo oriente aamɨjɨtɨ asaaumo
maaimomɨ gaseuhi.
2 Jaamo dilluuhi: ¿Cuuca iicaabo judiomɨ aivojɨɨbo ifi-
ivoobo? Mɨɨro mɨɨhai orientetɨ imeecɨrɨgaico maatyɨmemere
jino masaahi diiboco mihimovamo, noomoro.

* **2:1** Jaabo Herode Imityaabo onoobo.

3 Diito jillɨ unuunoco ihaivojɨibo Herode uguubuuboro nɨjɨ
nɨjɨ minifutuuhi, bu paryɨ Jerusale cuumi miyamɨnaa icano.
4 Jaaboro ihaivojɨibo paryɨicɨno sacerdotemɨ aivojɨtoco
ucuuhuvauboro, bu Moise tajɨibaco miyamɨnaaco
ɨjɨibeguefimoco icano ucuuhuvauboro diitoco dilluubo: ¿Naa,
conoovɨ fiivejiibo Cristo? nooboro.
5 Jaanegui nuumo: Belen de Judeavɨ fiivejiibo tollɨ nooboro
Moocaani iimaamɨnaafi caatɨnɨuhi:
6 Ɨɨjoho Belen Juda jiinɨje cuumi, aivo obocɨgotɨrucuumi,
bu toojiinɨjeo aivojɨtoguiinovɨ diicarahi. Jaarunaa
Moocaani bocɨgusuhi. Mɨɨro difañotɨ aivojɨibo fiiveji
taacuumimɨnaa israelmɨnaaco eteemejiibo, noono,
noomoro.
7 Jaanoma iicaubo Herode diito maaimomɨco toovono
ucuuhuvauboro imino dilluuhi diitoco imeecɨrɨgaico cofucu
aatyɨmeunoco.
8 Jaaboro diitoco Belen cuumijaa agalluuboro nuubo: Tahɨ
mofoo. Jaamoro imino midillu toosee iicamañoco. Jaamo ma-
hatyɨmedɨ uco mɨjɨibogo uujoho bu tollɨro imetequi, nooboro.
9 Jillɨ nooboro diitoco maaimomɨco ihaivojɨibo
ɨjɨibuguuneri fuumo. Jaanaaca diibo imeecɨrɨgaico aamɨjɨtɨ
aatyɨmeubo diito ɨmega feehicauhi. Jaanofeenevɨ jari
imeecɨrɨgai samañovɨro minifutuuhi toosee iicaunohallɨvɨ.
10 Jaagai imeecɨrɨgaico imaaimomɨ aatyɨmeumoro sihidɨ
imo imo minifutuumo.
11 Jaadɨ toojafaño ajaaheveumo tooseeque atyɨmeuhi, bu
seejɨ Mariaco icano. Jaamoro tooseeguiino ememuɨivuumoro
tooseeque imuumo. Jaadɨ isatyotaaco afaayɨumoro
tooseeque acɨumo oro, insienso, mirra icanoco.
12 Jaadɨ tɨgafañodɨ diitoco: Herode iicahɨgodɨ
muhuumidino, noonoro afaguunegui, siijɨriro uumiumo
ijiinɨjejaago.

Jesuma Caanimɨsi Egipto Jiinɨjejaago Agaauno.

13 Jaamo diito maaimomɨ ufuunobuunatɨ tɨgafaño
Moocaani toomomɨnaafi Josevɨ ajafeveuboro diiboco nuuhi:
Gañiivo jaaboro seemeneque seejɨma dɨicɨibo Egipto jiinɨjevɨ
digaa. Jaaboro tahɨ diica jari ɨco onoonohachuta Herode
amɨisi seemeneque guiinejiibo igaicaauqui, nooboro.
14 Jaanegui Jose agañiivuuboro tooseema seejɨco ɨicɨuboro
fucufeenevɨro fuuhi Egipto jiinɨjevɨ.
15 Tahɨ icaumo Herode iguijeveutɨnohachuta. Jillɨ icauno
Moocaani ihiimaamɨnaafifeenedɨ unuuno imiyacafetequi:
Egipto jiinɨjetɨ Taseemeneque cuuhuvaji, unuuno.

Herode Seemeque Gaisiraicɨsuhi.

16 Jaanaaca Herode maaimomɨ diibo iijɨco agañɨɨunoco
agaajacɨuboro sihidɨ sɨfiiratuubo. Jaaboro seemeque
paryɨɨcɨno gaisiraicɨsuubo mificabacɨtɨ guiinovɨ iicaumoco
paryɨ Belen cuumiri icaumo seemeque, bu paryɨ ihallɨdɨ
iicaucuumije miyamɨnaa seemeque icano, maaimomɨ
diiboco unuusumi paryɨ ifiivuusehejeque.
17 Jillɨ miyaavuuno, Moocaani iimaamɨnaafi Jeremia
acaatɨnɨuno:
18 Guubuvusuno ico Rama onoohɨgovɨ ataacasino
sihidɨ ɨjɨjovoonɨno; Jaago Raquel iseemeque
ataago. Jaago imogotɨhi diigoco ajacusunoco
ochoomocɨnɨcuuneguiiha, nooboro.
19 Jaanobuunatɨ Herode iguijeveunobuunatɨ siino
Moocaani toomomɨnaafi Josevɨ siino jafeveuhi tɨgafañodɨ
Egipto jiinɨjevɨ. Jaabo diiboco nuuhi:
20 Goova gañɨivoobo seemeneque seejɨma dɨɨcɨɨbo dojɨcuvɨro
duhuumi Israel jiinɨjevɨ guijevecuumo seemeneque
agaicaauguehicaumo, nooboro.
21 Jaanegui Jose agañɨivuuboro tooseeque seejɨma satyuuhi
Israel jiinɨjejaago.
22 Jaarunaa Arquelao onoobo caanibuuna Judeavɨ
aivojɨɨbotɨ iicaunoco Jose agaajauboro tahɨ ufuunoco
iguiubo. Jaaboco tɨgafañodɨ ɨjɨɨbuguunoma iicaubo Galilea
jiinɨjejaagovɨro fuubo.
23 Jahɨgo ɨɨfutuudɨ Nazare cuumivɨ icatuubo. Jillɨ icauno
Moocaani iimaamɨnaa unuuno imiyaavequi: Jesu Nazare-
oobo, noocɨnɨji, unuuno.

3

Jua Nitɨmɨnaafi Sɨcaihɨgovɨ Jɨɨbeguehi.
(Mr 1.1-8; Lc 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

1 Tusumi Jua Nitɨmɨnaafi saauhi Judeatɨ iicano sɨcaihɨgovɨ
jɨɨbogooboro jillɨ neehicauhi:
2 Amɨɨhai imitɨco mejeevesucu, jino Moocaani aivojɨ iica-
jino fiitɨvucuuhi, nooboro.
3 Jaabo jaanɨ Jua, johono diibotɨ Moocaani iimaamɨnaafi
Isaia jillɨ nooboro acaatɨnɨubo:
Saatoho ico guubuvusuhi sɨcaihɨgotɨ ocoovadiicɨnɨno:
Moocaani jɨɨhaico mihimibachu; sano tɨcovoro jɨɨhaico
meheetavo, onoono.
4 Jaabo Jua gaachehuu camellomɨ ijeene eetavotau. Jaabo
machutahicau chahacamɨ, bajɨo iimɨ icanoro.
5 Jaaboco uguubunɨcɨvamo saahicauhi Jerusale cuumitɨ.
Paryɨ Judeao jiinɨjemɨnaa, bu Jorda teehi fiitɨno iicano
jiinɨjemɨnaa icamo diiboco uguubunɨcɨvamo.

6 Jaamo iimitɨco ɨjɨɨbogonobuunatɨ Jua diitoco Jorda onoohifaño nitɨhicauhi.
7 Jaanaaca bu diibojaago ajashutɨmo fariseomɨoto, saduceomɨoto icamo diibojaa initɨquimaaivamo asaahicaunoco aatyɨmeuboro diitoco nuuhi: ¡Jiinimomɨbadɨ mihicano miyamɨnaa! ¿Mɨɨjoho amɨɨhaico ɨjɨɨbogonotɨ mataajaji ñɨhicuno Moocaani omoonɨjino ifiitɨvonotɨ?
8 Jaanegui imino mihica miyaano amɨɨhai eedeehifiico mejeevesuno foovono ihɨfuvusuqui.
9 Jaamoro mɨɨhai Abraham iyaachimɨhai, noomoro mihiimaadino. Mɨɨro jino amɨɨhaico neehi: Jiba guiisiba icarubatɨ Abraham iyaachimɨhaitɨ Moocaani fiivusujirahi.
10 Mɨɨro jɨgaaje imibaicɨnɨcuuhi ɨmohonoco iquitɨqui. Jaabadɨ paryɨ ɨmohono iiminoco onoovatɨhehejeque miquitɨmoro cɨɨjɨgaifaño mɨjɨgasutahi.
11 Miyaano naha uujoho nɨfaihuri nitɨhicahi amɨɨhai imitɨco mejeevesucuuno jɨɨbogobadɨ iicano. Jaanotɨ naha taabuunatɨ asaabo amɨɨhaico nitɨji Moocaani Gaijari, cɨɨjɨgairi icano. Diibo tajanaanɨcɨvɨ mityahi. Jaamaño uujoho aivo ɨfototɨhi diibo tɨhaipaajeque asatyejirunovɨ.
12 Jaabo usefaño ipala icacuuhi. Jaaneri itrigoco iimibachuuboro ibeevaco aicujiibo. Jaaboro itrigo noovataco igranerofaño ficujiibo. Jaaboro ibeevanoco jɨgasujiibo ufucuro ajabaavejitɨno cɨɨjɨgaifaño.

Jesuco Initɨuno.
(Mr 1.9-11; Lc 3.21-22)

13 Jaanaaca Jesu saauhi Galileatɨ Jorda onoohijaago Jua iicauhɨgo diiboco Jua initɨqui.
14 Jaarunaaca Jua itɨconɨ imuguutɨhi. Jaaboro Jesuco nuubo: ¿Uco naha ɨɨjoho nitɨjirahi mɨllɨtɨ bu ɨco uujoho nitɨjirahi? nooboro.
15 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Jaafa jisumihiica tollɨ icano, tollɨ Moocaani atajɨɨbanoco imino momoonɨqui, nooboro.
16 Jaadɨ Jesuco initɨubo iteehifañotɨ iinovaubacaro niqueje faayacafutuuhi. Jaanofañotɨ Jesu atyɨmeuhi Moocaani Gaija nimɨihubadɨ jeevaabo diibohallɨvɨ iniitovaunoco.
17 Jaanaaca guubuvusuuno niquejefañotɨ unuuno: Jaanɨ Taseemene aivo agaijɨɨbo diiberi sihidɨ uujoho imo imo iicaabo, unuuno.

4

Jesuco Ɨjɨ Ɨnɨsuuno.
(Mr 1.12-13; Lc 4.1-13)

1 Jaanaacaro Moocaani Gaija Jesuco satyuuhi sihɨ
sɨcaihɨgovɨ, ɨjɨ diiboco inɨsuqui.
2 Jaabo tahɨgo icaubo cuarentadɨ cuujeva, bu cuarentadɨ
fucuva icano machutɨibo. Jaanobuunatɨ jari diibo ajeba aivu-
uhi.
3 Jaaneguiiha ihɨjɨ Jesujaa asaauboro diiboco nɨsuvauhi
jillɨ nooboro: Miyaano Moocaani Seemene idiicahachiijɨ jiba
guiisibaco tajɨiba maahunotɨ iminifetequi, nooboro.
4 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Mɨiro Caatɨnɨhaame
neehi: Łdɨinoro maahu sefari miyamɨnaafi icajitɨhi, tollɨro bu
Moocaani iijɨ sefari icajiibo, noono, nooboro.
5 Jaadɨ ihɨjɨ Jesuco satyuuhi iimino Jerusale cuumihallɨvɨ.
Jaaboro diiboco caamovono ficuubo Moocaani iija niibahucu
nijequevɨ.
6 Jaaboro diiboco nuubo: Miyaano aivo Moocaani
Seemene idiicahachiijɨ juugatɨ baavɨ casiniivo. Mɨiro
Caatɨnɨhaamefaño noono:
Moocaani itoomomɨnaaco tajɨibaji ɨco iteemequi ihusene-
hallɨvɨ ɨco gaayɨcɨnɨjimo. Jaabo guiisiba sefavɨ ditɨhaiño
aivovotɨno iicaqui, noono, nooboro.
7 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Mɨiro tollɨro noono
Caatɨnɨhaamefañoʼ: Moocaanico nɨsudino, noono, nooboro.
8 Jaanaaca bu siino ihɨjɨ diiboco satyuuhi caamovobaɨ ni-
jequevɨ. Jaaboro paryɨ diiboco ɨifusuubo fanoojiinɨjeneque
paryɨ ihaivojɨnoma.
9 Jaaboro diiboco nuubo: Meecɨ, paryɨ jinooco ɨco uu-
joho acɨji, taaguiino ememuɨivooboro uco idiimohachiijɨ,
nooboro.
10 Jaanoma iicaabo Jesu diiboco nuuhi: Satanas fuucu,
mɨiro Caatɨnɨhaame neehi: Moocaani Dioscoro diimo.
Jaaboro diibocoro deecɨvo, noono, nooboro.
11 Jaadɨ jari ihɨjɨ Jesuditɨ buhɨgovɨ minifutuuhi. Jaadɨ
Moocaani toomomɨnaa asaaumoro diiboco jeecɨvovauhi.

Jesu Tɨconɨhi Łjɨibogoobo Galileavɨ.
(Mr 1.14-15; Lc 4.14-15)

12 Jaanaa Jesu guubuuhi Jua cɨvojafañoʼ iicaunoco uguubu-
uboro fuuhi Galilea jiinɨjevɨ.
13 Jaaruubo Nazare cuumivɨ icautɨiboro ufuubo icatuuhi
Capernau cuumivɨ, Zabulon, Neftali icamɨsi jiinɨje onoohɨgo
muuaijɨniri iicaucuumivɨ.
14 Tollɨ icauno, Moocaani iimaamɨnaafi Isaia acaatɨnɨuno
imiyaacafetequi:
15 Zabulon jiinɨje, Neftali jiinɨje icano muuaijɨnidɨ iicano
jɨihairi, Jordantɨ aamɨjɨjaagovɨ, Galilea iicahɨgo judiomɨ
iicatɨmo iicahɨgo.

16 Cɨvono jiinɨjeguiino iicaumoco achɨcɨuno seseene.
Jaabadɨro bu guijeve cɨvo jiinɨjeguiino iicaumoco sesee
achɨcɨhi, nooboro.
17 Jaadɨ jari Jesu tɨconɨuhi miyamɨnaaco ɨjɨɨbogoobo:
Amɨɨhai imitɨco mejeevesucu jino Moocaani aivojɨ
fiitɨvucuuhi, nooboro.

Jesu Coovahi Igueenemehejedɨmo Fiicɨmɨnaaco.
(Mr 1.16-20; Lc 5.1-11)

18 Jaanaaca Jesu feehicauhi Galilea muuaijɨnidɨ. Jaabo
atyɨmeuhi miimɨsiicɨ inahaboma icamɨsico. Saafi momou
Simon onoobo bu samomou Pedro. Jaanotɨ saafi momou An-
dre onoobo. Jaamɨsi fiicɨmɨnaatɨsi iicaumaño isinɨcuuhuneri
muuaifaño fiicɨhicaumɨsi.
19 Jaamɨsico Jesu nuuhi: Tadyojɨcutɨ masaa amɨɨsico
miyamɨnaa fiicɨmɨnaatɨsitɨ eetavequi, nooboro.
20 Jaasumiro isinɨcuuhunoco ejeevesuumɨsiro diibo
dojɨcutɨ fuumɨsi.
21 Bu jaano janaanɨcɨ Jesu siino sitɨsico atyɨmeuhi: Jacoobo
onoobo, bu Jua icano iicamɨsi Zebedeo achimɨsico, imeene-
gafaño caanima iicaumɨsi isinɨcuuhunoco amaahunɨumɨsico.
22 Jaamɨsico Jesu ucuuhuvaunegui caanico imeenegafaño
ejeevesuumɨsiro diiboma fuumɨsi.

Jesu Sihidɨ Miyamɨnaaco Jɨɨbeguehi.
(Lc 6.17-19)

23 Jaabo Jesu fahɨgovadɨ Galilea jiinɨjeri feehicauhi faacu-
umiva sinagogajanofaño jɨɨbogooboro. Moocaani aivojɨ
jɨɨbogo iimino jɨɨbogoco jɨɨbogooboro, bu fanoova guihu-
vaneri iguihuvamoco buheesuuboro.
24 Jaanoco Jesuditɨ guubucuumo paryɨɨcɨno Siria
jiinɨjeri. Jaamoro diibojaa sɨvaumo paryɨɨcɨno fanoova
guihuvaneri iicaumehejeque fanoova aivoneri, bu
emeimɨvatomehejeque, epilepsia guihuvari iicaumoco,
bu idɨɨno isifañɨɨmehejeque icano. Jaamoco Jesu
buheesuhicauhi.
25 Jaaboco bucasihicaumo sihidɨ miyamɨnaa Galileaoto, bu
Decapoli jiinɨje cuuminooto Jerusale cuumioteheje, bu Judea
jiinɨjeoteheje, bu Jordan aamɨjɨjaagoteheje icamo.

5

Ifabaɨhallɨvɨ Jesu Ɨjɨɨbuguuno.
(Lc 6.20-23)

1 Jaanaa Jesu sihidɨ miyamɨnaa iicaumoco aatyɨmeuboro
caamo ifabaɨ nijequevɨ ufuuboro casɨɨvutuubo. Jaabo cojɨvɨ
ijɨɨbogomɨnaa igaivuuhi.
2 Jaadɨ Jesu tɨcovauhi diitoco ɨjɨɨbogoobo jillɨ nooboro:

3 Imicani icamo Moocaanico iimogomo ijeebɨino
ɨɨdaasumaño. Jaamañо niquejefañо mihicaji.
4 Imicani icamo ɨɨdaasuno iicamo. Diitoco Moocaani ja-
cusuji.
5 Imicani icamo, ijeebɨino ɨsɨɨcumo. Diito jiinɨjeque
Moocaani aacɨguujeque gaayɨcɨji.
6 Imicani icamo iiminoco omoonɨjirunoco aivo iimogomo.
Diito imo imo minifeteji.
7 Imicani icamo sitaaco ɨɨdaasugomo. Diitoco Moocaani
ɨdaasugueji.
8 Imicani icamo ijeebɨɨ ɨmɨhɨnivatɨmo. Diito Moocaanico
atyɨmeji.
9 Imicani icamo sajeebɨɨ icaco omoonɨmo. Diitoco
Moocaani: Taseeme, eneejimo.
10 Imicani icamo Moocaani iimogonoco omoonɨnohallɨtɨ
diitoco ɨjɨɨheveme. Diitononeji niqueje aivojɨ.
11 Imicani amɨɨhai tahallɨtɨ amɨɨhaico miyamɨnaa
aivonoono onoomoro ɨdaasuno omoonɨmo, amɨɨhaihallɨvɨ
sɨcamañehejeque ɨjɨɨbocasimo.
12 Jaasumi sihidɨ imo imo mihica, toono jaada ufucu nique-
jefañо sihidɨ jeevano ijaadaco magaayɨcɨji. Mɨɨro tollɨro
amɨɨhai ɨmegavɨ iicaumo Moocaani iimaamɨnaaco ɨdaasuno
moonɨumo.

Jiinɨje Ɨmuhu Ohoovɨcɨno.
(Mr 9.50; Lc 14.34-35)

13 Amɨɨhai jiinɨje ɨmuhu. Jaano ɨmuhu ijeevetecuuruva,
¿jinejeri bu mɨhɨmuhunɨjirahi; jinejebaguiiha imicuujitɨruno?
Jaanoco buhɨ magañɨɨnoco miyamɨnaa quicujirahi.

Jiinɨje Aachɨcɨnɨta Ohoovɨcɨno.

14 Amɨɨhai jiinɨje aachɨcɨnɨmɨnaa. Mɨɨro ifabaɨhallɨri iicacu-
umi toovono icatatɨhi.
15 Bu jaabadɨro cuugahuco mɨnɨɨmoro siinerihallɨvɨ
mafabaacutatɨhi. Jillɨro ofoovomañovɨ caamo mificutahi
paryɨ jaahe iicamoco ihachɨcɨnɨqui.
16 Jaabadɨ amɨɨhai momoonɨ amɨɨhai foovo miyamɨnaa
ɨmefeenevɨ foovono ihɨfuvusuqui. Jaamoro amɨɨhai
imino momoonɨnoco aatyɨmemere, Moocaani niquejefañо
iicaaboco iimequi.

Jesu Tajɨɨbaco Ɨjɨɨbogono.

17 Uco mehesɨcɨnɨdino, Moise tajɨɨbaco, bu Moocaani
iimaamɨnaa jɨɨbogoco icano finɨsuvaabo, noomoro. Jillɨ
toono unuuno imiyacafetequi saahi.
18 Mɨɨro miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Niqueje, jiinɨje
icano iicanohachuta tajɨɨbahaame naavutusutɨ sanooba
gañɨɨcafetejitɨhi, ufucu iicajino iicanohachuta.

19 Jaamaño tajiibati sanoogayi ajashurunoco miyaano
nootiibo tolli omooniibo, bu jaaboro sitaaco tolliro imitino
imooniqui agaajasuuboco ufucu niquejefaño tolliro jilli
imihiifoobotí noocafetejiibo. Jaanoti imityagooboro imino
omooniiboro sitaaco tolliro imooniqui ijiibogoobo ufucu
niquejefaño aivo miyaabotí noocafeteji.
20 Miiro jino amiihaico neehi: Amiihai caatinimínaa,
fariseomi icamo iicabadiro mihicamoro Moocaani
iimogonoco momooniti hachiiji bu niquejefaño mefeejitihi.

Icajiisuditi Jesu Łjiibogono.
(Lc 12.57-59)

21 Amiihai muguubuhicacuuhi, amiihai eedeetemihaico jilli
unuunoco: Gaicaaudino; cajaaniihacho sitaaco agaicaaubo
castigacafeteji, noomoro.
22 Miiro jino uujoho amiihaico neehi: Cajaatyohacho
inahabojaago isifiiratomo castigacafeteji. Cajaatyohacho
inahaboco imitino onoomoco aivo isefa aivojito castigaji.
Jaanoti bu inahaboco: Miyaaboividi, onoomo infierno ciijigai
ñihicuguiino guiinovi minifeteji.
23 Jaanegui Moocaanico imequi ofooboro dinahaboma
imitino idiicanoco edeesafotooboro,
24 siino uduumiiboro iticoni dinahabojaagovihi difoo.
Jaaboro diibo dimijiivotoobo sajeebii minifototo. Jaadi jari
duhuumiibo Moocaanico diimoto.
25 Jaanoti bu cajaatyohacho dihalliivi ijiibogomoro ico
isisisuqui asatyohachiiji, dinahaboma jiihaiviro dimijiivo. Łco
dugaacuminaafico aciitotiibo iicaqui. Jaabo diibo sisiminaaco
ico aciijiruubo. Jaamo ico civojafaño jiihacujirahi.
26 Miyanotiro ico neehi: Tahigoti dihiinejitirahi niinoje-
gayico adaadutinohachuta.

Jesu Jiibeguehi Sifigoma Mihicajirunohallivi.

27 Amiihairyo muguubuhicacuuhi siicije unuucuunoco:
Sifigoma diicadino.
28 Miiro jino uujoho amiihaico neehi: Cajaatyohacho gai-
gooco imogomoro emeecimo ijeebiifañodi diigoma icacuuhi.
29 Jaanegui dimiyanaagohaallii ico imitifaño
agañiisuhachiiji, toolliico diicíibo tehesino gañii; imijirunaa
difiiti samañogayiro iiti agañiicafotono. Jaanoti imijitiruno
faabohoro difi ciijigaifaño agañiicafotono.
30 Jaanoti bu dihuse dimiyahuse ico imitifaño
agañiisuhachiiji quiticíibo tehesino gañii; imijiruno
samañogayiro iiti agañiicafotono. Jaanoti aivo imijitiruno
faabohoro ciijigaifaño agañiicafotono.*

---

* **5:30** Jino jilli iiminocoro moonı, imitico deetavedino, eneejiruno.

Jesu Jɨɨbeguehi Gaigooco Ejeevesufinohallɨvɨ.
(Mt 19.9; Mr 10.11-12; Lc 16.18)

31 Tollɨro bu sɨɨcɨje nuumo: Cajaanɨhacho mogaico
ejeevesumo, diigoco ejeevesucuunohaameque ihacɨqui,
noono.
32 Jaarunofaño uujoho neehi: Cajaanɨhacho mogaico ajeva-
hallɨtɨ icatɨno ejeevesuhachiijɨ diigoco ajeva imitɨco ɨcɨsuubo.
Jaamaño sifi ejeevesucuugoco ɨɨcɨɨbo diigofañodɨ ajeva imitɨco
ɨcɨhi.

Jesu Moocaani Momofañodɨ Monoonɨcɨnohallɨvɨ Ɨjɨɨbogono.

33 Tollɨro bu muguubuhicacuuhi, sɨɨcɨjemɨnaaco unuunoco:
Moocaani momofañodɨ unuucuunoco bañɨdino diibo
ɨmefeenevɨ, noono.
34 Jaarunaaca uujoho amɨɨhaico neehi: Moocaani momo-
fañodɨ mohoovɨcɨdino, niquejefañodɨ oovɨcɨmoro meneedino,
toono Moocaani aivojɨ icaga iicahɨgo.
35 Tollɨro bu jiinɨjefañodɨ mohoovɨcɨdino, toojehallɨvɨ
Moocaani itɨhaico ificuunɨcɨje iicamaño; bu Jerusale
cuumifañodɨ mohoovɨcɨdino, tuucuumi Aivojɨɨbo Jesu cuumi
iicamaño.
36 Tollɨro bu oovɨcɨɨboro: Tañigaɨ seseeteji, needino. Tollɨ
eneeneri sajebaco diinigaɨjeque seseetesujirahi, nacu bu
cɨvutusujirahi jaanucuhu.
37 Jillɨ tɨcovonoro: Jɨɨhɨ, Chahano, monoo. Jaanotɨ
janaanɨcɨvɨ mejeenesucuuno, toono ɨjɨtɨ asaacuuno.

Mɨɨno Mɨnaafico Magaijɨno.
(Lc 6.29-30)

38 Amɨɨhairyo muguubuhicacuuhi, sɨɨcɨje jillɨ unuunoco:
Saafi aallɨɨco ifinicaruhachiijɨ, bu diibo aallɨɨco
finicarujirumo. Tollɨro iigaico igañɨɨsuruva, bu diibo iigaico
gañɨɨjirumo.
39 Jaarunofaño uujoho amɨɨhaico neehi: Iimitɨɨboma
mɨhɨɨbacasidino. Ɨvɨnaaca jillɨro saatoho amɨɨhai ɨmetɨ
agabacuhachiijɨ, saanaagohɨmeque bu mahacɨ tollɨro bu
igabacuqui.
40 Tollɨro bu cajaatyohacho ɨco ahaamɨmoro dicaamoojaco
udumɨtɨɨcɨgohachiijɨ, tollɨro bu disacoco daacɨ.
41 Jaanotɨ bu tollɨro saatoho, fiisetaco minoocɨ kilometro
tɨcovovɨ satyequi atajɨɨbahachiijɨ igueeneme kilometro
tɨcovovɨ satyo.
42 Jaanotɨ bu cajaatyohacho ɨco siinoco idillumoco daacɨ, bu
duvuduuvedino sita ɨco: Uco tooneguiiha presta, noomoro
idillumeditɨ.

Dimɨnaaco Gaijɨ
(Lc 6.27-28, 32-36)

43 Tollɨro bu sɨɨcɨje unuunoco muguubucuuhi:
Digataavomɨnaafico gaijɨ. Jaaboro dimɨnaafico dɨɨhegue,
unuunoco.
44 Jaarunofaño uujoho amɨɨhaico neehi: Amɨɨhai mɨnaafico
magaijɨ, Moocaanima mihiimaa amɨɨhaico aivonoono
onoomoro ɨdaasuno omoonɨmohallɨvɨ.†
45 Jaachiijɨ amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo seemetɨ mi-
hicaji. Mɨɨro diibo inɨhɨbaco iinusuhicahi iimitɨmohallɨvɨ, bu
iimimohallɨvɨ icano, bu tollɨro niijabaco galluhicaabo iimi-
hiijɨmohallɨvɨ, bu iimitɨ iijɨmɨnaahallɨvɨ icano.
46 Jaanotɨ bu amɨɨhaico agaijɨmocoro magaijɨhachiijɨ,
¿mɨllɨ bu ijaadaco magaayɨcɨjirahi? Mɨɨro bu impuesto
jaadusumɨnaa imitɨmo iicarumo tollɨro moonɨnɨcɨhi.
47 Jaabadɨro bu dinahabocoro idilluhachiijɨ, ¿mɨnoodɨ im-
ico toono edeetavono? Mɨɨro bu tollɨro Moocaanico agaa-
jatɨmeheje tollɨro moonɨfihi.
48 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Imimo mihica oono amɨɨhai
Caani niquejefaño iicaabo aivo imiibo iicabadɨ.

6

Jesu Jɨɨbeguehi Imihusene Mihicanohallɨvɨ.

1 Amɨɨhai imino momoonɨnoco miyamɨnaa ɨmega mo-
moonɨdino; jillɨ amɨɨhaico imityaguequiguiiharo. Jaanotɨ tollɨ
momoonɨhachiijɨ amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo ijaadaco
amɨɨhaico acɨjitɨhi.
2 Jaaneguiiha siinotɨ ucuujɨvaachumoco siineri
adaamususumi faacuumimɨnaacoro gaajasudino: Oono
bañɨsumɨnaa sinagogajanofaño, callenefeenevɨ icano
omoonɨfibadɨ. Jaamo jillɨ moonɨnɨcɨmo miyamɨnaa diitotɨ
imino ihiimaaqui. Jaarunofaño uujoho miyanotɨro amɨɨhaico
neehi: Jaamañо miyamɨnaa ɨco iimono toonorucu dijaada.
3 Jaanotɨ naha ɨɨjoho ɨɨdaasumoco siinoco adaacɨhachiijɨ,
toovono daacɨ, dimiyahuse omoonɨnoco dinanihuse gaa-
jacɨtɨno iicaqui.
4 Jillɨ toovonoro deetavo, jaachiijɨ diicaani niquejefaño
iicaabo toovono edeetavonoco aatyɨmeebere ɨco ijaadaco
ihacɨqui.

Jesu Jɨɨbeguehi Moocaanima Iimaaco.
(Lc 11.2-4)

5 Jaamo bu amɨɨhai Moocaanima mihiimaasumi
bañɨsumɨnaafi iicabadɨ mihicadino. Diibo imeguefihi
julleecɨnɨɨboro sinagogajanofaño ihiimaabo, bu
callenejɨninovɨ jillɨ miyamɨnaa diiboco ihatyɨmequiguiiharo.

† **5:44** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: imino monoo amɨɨhaico imitɨno onoomoco, imino momoonɨ amɨɨhaico ɨjɨɨheguemeque.

Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Toono miyamɨnaafi obocɨgoneriro jaaducafutucuuno.

6 Jaanotɨ naha ɨɨjoho Moocaanima idiimaajisumi, dimecufaño ɨdɨcafotooboro cuhufono diguhugaco fabaacuubo diimaa Moocaanima ɨɨro idiicahɨgo. Jaachiijɨ diicaani niquejefaño iicaabo toovono omoonɨnoco aatyɨmeebere ɨco ijaadaco acɨjiibo.

7 Jaabo Moocaanima idiimaasumi jillɨ mɨhɨɨfoneheje sɨcamañeheje samañocoro unuucumañocoro siino needino: Oono Moocaanico agaajatɨmo iicanɨcɨbadɨ: Fɨne jillɨ: sihidɨ ihiimaaneri Moocaani uco guubuhi, noomoro eesɨcɨnɨfimo.

8 Jaamobadɨ mejeevadino. Mɨɨro Moocaani ɨmegavɨro amɨɨhai midillutɨnaacaro gaajacuuhi amɨɨhai mucuujɨvaachunoco.

9 Jaaneguiiha amɨɨhai jillɨ noomoro Moocaanima mihiimaa:

Moocaani niquejefaño idiicaabo, jaafa dimomo imino ijeevadɨ ficucafetehi.

10 Jaafa dihaivojɨ saahi. Jaafa dijeebɨɨ onoobadɨ eetavocafetehi jiinɨjehallɨvɨ, oono niquejefaño iicabadɨ.

11 Mɨɨhaico daacɨ machutaatɨ fafucuvaacɨvɨro.

12 Jaaboro mɨɨhaico mohimitɨco buusu, oono bu mɨɨhai, mɨɨhaico imitɨno omoonɨmoco toonoco mihimibachubadɨ.

13 Jaaboro mɨɨhaico ɨnɨsunofaño gañɨɨsudino. Mɨɨhaico imitɨ ɨjɨ usetɨ taajasu.* Fɨne.

14 Mɨɨro amɨɨhaico sita imitɨno omoonɨmoma toonoco mihimibachuhachiijɨ, bu tollɨro amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo amɨɨhai imitɨco imibachuji.

15 Jaanotɨ amɨɨhai sitaama mihimibachucasitɨhachiijɨ, bu amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo amɨɨhai imitɨco imibachujitɨhi.

Jesu Jɨɨbeguehi Aigahallɨvɨ.

16 Jaabadɨro bu amɨɨhai safucuco mahaigasumi amɨɨhai ɨmeque ɨdaasuno miminiiyudino, oono bañɨsumɨnaa omoonɨnɨcɨbadɨ. Diito tollɨ moonɨfihi amachutɨnoco miyamɨnaa ihatyɨmequi. Jaanegui amɨɨhaico neehi: Toono ijaadaco mɨhɨcɨcuuhi miyamɨnaa obocɨgoneriro.

17 Jaanotɨ ɨɨjoho machutɨɨbo adaigasumi dihɨmeque nitɨɨbo imino feedamaje,

18 miyamɨnaa machutɨɨbo adaigaiñoco gaajacɨtɨmo iicaqui, ɨdɨɨboro niquejefaño iicaabo Moocaani ijeevadɨ samɨsi diiboma mihicaabo igaajaqui. Jaabo ɨco toono jaadaco acɨji.

---

* **6:13** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Mɨɨro paryɨɨcɨnoro diino aivojɨ, mitya dihovosɨɨ ufucuro ifinɨjitɨno icano, onoonoco.

Niquejefañɔ Mubusumijema Mihicano.
(Lc 12.33-34)

19 Jiijehallɨvɨ sihidɨ busumijeeneque mititibaanɨdino, deeɨra ifinɨsufijehallɨvɨ, bu tollɨro paryɨ busumijeene unucufijehallɨvɨ, bu tollɨro nanivamɨnaa ananinɨcɨnehejehallɨvɨ icano.
20 Ɨvɨ ɨdɨhɨgoro niquejefañɔ sihidɨ busumijeque mititibaanɨ, deeɨra ifinɨsutɨhɨgo, fanoova unucutatɨhɨgo, bu nanivamɨnaa ananifitɨhɨgo icano.
21 Mɨɨro amɨɨhai busumijeene iicahɨgovɨ, bu amɨɨhai jeebɨɨ icajirahi.

Mofi Imitɨno, Bu Imino Icano.
(Lc 11.34-36)

22-23 Mɨɨro saafi ihaallɨɨ iimitɨɨbo imino icajitɨrahi. Jaabadɨro saafi ijeebɨɨ iimitɨɨbo imihusetɨhi. Jaabo iimitɨnoguiino icaji. Jaanotɨ Moocaani ijeebɨɨco iimibachuhachiijɨ imihusetejiibo. Moocaani iimogobadɨ icacujiibo. Jaanotɨ mɨɨno imitɨco iminobadɨ mehesɨcɨnɨhachiijɨ, janaanɨcɨvɨ aivo imitɨno.

Moocaani, Bu Nɨhɨbamɨ Icano.
(Lc 16.13)

24 Mɨɨhaiñooba miimɨsiicɨ ihaivojɨtɨsima icajitɨrahi. Mɨɨro saafiico ɨjɨɨhegueebere saafiicoro gaijɨjiruubo. Jaabadɨro bu sano nɨhɨbamɨco, Moocaanico icano magaijɨjitɨrahi.

Moocaani Iseemeque Teemefiihi.
(Lc 12.22-31)

25 Amɨɨhaico neehi: Nɨjɨ nɨjɨ amɨɨhai jeebɨɨnoco momoonɨdino toono sefari mihicaqui, mamachujirunehejeri, bu mahadujirunehejeri icano, bu tollɨro mɨjɨɨcɨnɨjino gaachehuri icano. ¿Nacu mofi gaachehu janaanɨcɨvɨ jaaducafototɨhi?
26 Eneecau oono joomɨ caamodɨ agahafomoco mɨhɨɨfɨnɨcɨ, basutɨrumo, bu abasuno noovaco ɨcɨtɨrumo icano. Jaarumoco amɨɨhai Caani niquejefañɔ iicaabo† diitoco machuco acɨfihi. Jaamo diito joomɨ janaanɨcɨvɨ amɨɨhai majaaducafetehi.
27 ¿Nacu amɨɨhaitɨ cajaanɨ siino janaanɨcɨ tɨcovovɨ macaamevetejirahi toono fanoovari nɨjɨ nɨjɨ mihicahicanotɨ?
28 ¿Jaamo collɨhi amɨɨhai gaachehuri nɨjɨ nɨjɨ mihicahicahi? Eneecau oono deecanoco mɨhɨɨfɨnɨcɨ, dudɨcamaaitɨruno gaachehunoco eetavotɨruno icano.
29 Jaarunaa amɨɨhaico neehi: Salomon aivo sihidɨ jeevano iminoonoma icauruubo toono deecanobadɨ jeevautɨhi.
30 Jaabo Moocaani, buhɨcaga toono ñaavahu jaachiijɨ bajɨfañɔ icano, cɨvohogo iquitɨcafotonoro cɨɨjɨgaifañɔ jɨgasucafotono icarunoco Moocaani imino gaachehuco mɨjɨɨhacubadɨ moonɨhi. Jaanegui amɨɨhaico gaachehunoco

† **6:26** Moocaani

jɨcujiibo, ajashucani amɨɨhai miyaavogo mihicano miyamɨnaaco.
31 Jaanegui nɨjɨ nɨjɨ mihicadino jillɨ noomoro: ¿Jinejeque jana mamachuji? ¿Jinejeque jana mahaduji? ¿Jinejeque jana mɨjɨcafeteji? noomoro.
32 Mɨɨro jihomonehejequere imiyaavogotɨmo guiinehicahi. Jaanotɨ naha amɨɨhai, amɨɨhai Caani niquejefaño iicaaboma mihicahi. Jaabo gaajacuuhi amɨɨhai paryɨ tonehejeri mucuujɨvaachunoco.
33 Jaaneguiiha Moocaani aivojɨjaagovɨro dijeebɨɨco ficu, jaaboro diibo iimogonocoro deetavo icano. Jaadɨ jari paryɨ tonehejeque bu gaayɨcɨji.
34 Jaaneguiiha cɨvohogo iicajinehejeri amɨɨhai jeebɨɨco nɨjɨ nɨjɨ momoonɨdino. Toono amɨɨhaitɨ cɨvohogoro finɨjitɨhi. Fafucuvaacɨvɨro ɨɨma ajashutɨno icahicacuuno toono nɨjɨ nɨjɨ idiicano.

7

Sifi Imitɨco Needino.
(Lc 6.37-38, 41-42)

1 Sitaaco iimitɨ meneedino, jaachiijɨ amɨɨhaico bu Moocaani amɨɨhai imitɨ needino.
2 Toono amɨɨhai sitaaco meneehicabadɨro bu amɨɨhaico moonɨjiibo, bu oono amɨɨhai sitaaco mohoovɨcɨhicaneriro amɨɨhaico oovɨcɨjiibo.
3 ¿Jaabo mɨllɨ bu dinahabo aallɨɨfaño iicano beevagayɨco daatyɨmejirahi, dihaallɨɨfaño bu iicatuucɨ cutuucɨco atyɨmetɨɨboro?
4 Jaabo ɨɨjoho dihaallɨɨfaño cutuucɨma idiicaabo, ¿mɨllɨ bu dinahaboco neejirahi: Juugavɨ disaa oono dihaallɨɨfaño iicano beevagayɨco ɨco ɨcɨqui, nooboro?
5 ¡Bañɨsumɨnaafi idiicaabo! Itɨconɨ toono dihaallɨɨfaño iicatuucɨco dɨɨcɨ. Jaadɨ jari imino adaatyɨmeebere dinahabo aallɨɨfaño iicano beevagayɨco dɨɨcɨji.
6 Iiminoco imiyaavogotɨmo jɨcubadɨ iicamoco mahacɨdino, amɨɨhaijaagovɨ emecafotomoro amɨɨhaico dedaahenɨdimo. Bu amɨɨhai iimogonoco diito iimitɨmo faafaimɨbadɨ iicamoco mahacɨdino, toono iiminoco quicudimo.

Midillu, Miguiino Icano.
(Lc 11.9-13)

7 Midillu amɨɨhaico Moocaani ihacɨqui. Miguiino, jaamo mahatyɨmehi. Tollɨro bu guhugatɨ mocoova amɨɨhaidi ifaayɨcɨqui.
8 Mɨɨro idilluubo gaayɨcɨfihi, bu iguiinoobo atyɨmefihi; bu guhugatɨ ocoovaaboco faayɨcɨfimo.

9 ¿Nacu icamo saatohoba amɨɨhaitɨ amɨɨhai seemeneque
maahuco idillusumi guiisibaco mahacɨjirumo?
10 ¿Nacu bu taavaaboco idillusumi jiinimocoro
mahacɨjirumo?
11 Mɨɨro amɨɨhai mihimifitɨrumo iiminocoro amɨɨhai
seemeque mahacɨnoco magaajahi. ¡Jaanegui imi amɨɨhai
Caani niquejefaño iicaabo iiminoco acɨji midillumoco!
12 Jaaneguiiha amɨɨhai sitaama imino mihica oono
amɨɨhaima diito imino iicanoco mihimogobadɨ; Mɨɨro tollɨ
Moise tajɨɨba neehi, bu Moocaani iimaamɨnaa aamene neehi
icano.

Ijene Jɨɨhai Aamɨjɨ.
(Lc 13.24)

13 Ijene jɨɨhai aamɨjɨriro mɨjɨcamaaje. Jaanotɨ oono gui-
jevefaño asatyono jɨɨhai aamɨjɨ guiraahi, jɨɨhai guiraahi icano.
Jaano carecunoono jahɨgovɨro sihidɨ miyamɨnaa feehicahi.
14 Jaanotɨ naha fiivojaa asatyono jɨɨhai aamɨjɨ, bu fiivo-
jaa asatyono jɨɨhai icano ijene, ajashuno icano. Jaamaño
mɨɨdɨmoro atyɨmehicahi.

Ɨmohoco Inoovatatɨro Magaajatahi.
(Lc 6.43-44)

15 Amɨɨhai ifiico magaihuɨnɨ oono abañɨfifimo uujoho
Moocaanijaagodɨ iimaahi eneehicamotɨ. Diito amɨɨhaijaago
saaji ovejamɨbadɨ iminifotomoro. Jaarumo fañooto jɨcumɨ
sɨfiirafiimo.
16 Jaamoco magaajacɨ omoonɨnehejetɨ; mɨɨro mɨɨjoho
baacuco jaanotɨ ɨcɨtatɨhi, bu añaajeque jarɨɨmohotɨ ɨcɨtatɨhi
icano.
17 Mɨɨro paryɨ iimino ɨmohono iiminocoro noovafihi.
Jaabadɨro bu iimitɨno ɨmohono iimitɨnocoro noovafihi.
18 Iimiho ɨmoho iimitɨnoco noovajitɨrahi, bu iimitɨho
iiminoco noovajitɨrahi icano.
19 Jaano paryɨɨcɨno iiminoco onoovatɨno ɨmohonoco mi-
hillumoro cɨɨjɨgaifaño mɨjɨgasutahi.
20 Jaaneguiiha diitoco magaajacɨ omoonɨnotɨro.

Famoovaro Niquejefaño Feejitɨhi.
(Lc 13.25-27)

21 Famooro oono uco: Aivojɨɨbo, Aivojɨɨbo, eneehicamo
niquejefaño feejitɨhi. Ɨdɨɨmoro Taacaani niquejefaño iicaabo
iimogonoco omoonɨhicamo feeji.
22 Tufucu agasedɨ ajashutɨmo uco neeji: Aivojɨɨbo, Aivojɨɨbo,
mɨɨhai dimemeri mihiimaahicahi, dimomofañodɨ mɨɨhai
iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ magañɨɨhicahi, bu dimomofañodɨ mɨɨhai
guiraano sihidɨ ejeevanehejeque meheetavehicahi icano,
noomoro.

23 Jaarumoco uujoho neeji: Amɨɨhaico uujoho
gaajatɨhi. Uutɨ buhɨgovɨ miminifoto amɨɨhai iimitɨnoco
momoonɨhicamo, nooboro.

Ucuhufono, Acahajɨno Icano.
(Lc 6.47-49; Mr 1.22)

24 Jaamaño uujoho onoonoco uguubuuboro uujoho
onoobadɨ omoonɨɨbo, oono saafi agaajaabo guiisibanohallɨvɨ
iijaco eheetavuubobadɨ jeevahi.
25 Jaajahallɨvɨ aiguuruno, sihidɨ teehino machituurahi, bu
sefano guibuhuba toojahallɨvɨ saaurahi icano. Jaarunofaño
tooja acutuutɨhi, tano cuhufono guiisibanohallɨvɨ cuhufono
tano inicucɨnɨumaño.
26 Jaanotɨ uco guubucuuruubo uujoho onoonoco
omoonɨtɨɨbo agaajatɨɨbobadɨ jiinɨgaibaahohallɨvɨ iijaco
eheetavuubobadɨ jeevahi.
27 Toojahallɨvɨ aiguuno, teehino machituuhi, sefano qui-
jeba saauhi icano. Jaaneri tooja sano acutuuhi. ¡Jaano
sihɨdaasu! nooboro.
28 Jesu ɨjɨɨbuguunoco iimivuudɨ sihidɨ miyamɨnaa jabafiite-
hicauhi,
29 fariseomɨbadɨ icatɨɨbo, aivojɨɨbo mityama iicaabo
icanɨcɨbadɨ ɨjɨɨbeguehicauneri.

8

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.
(Mr 1.40-45; Lc 5.12-16)

1 Jaabo Jesu tobaɨ nijequetɨ iniituuboco sihidɨ miyamɨnaa
bucasiuhi.
2 Jaanaaca diibojaago saaubo saafi foojohoma iicaubo.
Jaaboro Jesuguiino ememuɨɨvuuboro diiboco nuuhi:
Aivojɨɨbo idiimogohachiijɨ uco dimibachu taguihuvatɨ,
nooboro.
3 Jaanegui Jesu diiboco ihuseri dudɨɨcɨuhi: Imeguehi,
buheetecu, nooboro.
Jaasumiro diibo toono ifoojohotɨ buheetecuuhi.
4 Jaaboro Jesu diiboco nuuhi: Jeedɨcahi mɨɨhaiñoobaco
dɨɨbeguedino, jillɨro foobo sacerdoteque difiico dɨhɨfusuto.
Jaaboro asigayɨtɨ satyoobo Moocaanico deecɨvoto Moise
atajɨɨbaubadɨ, toonotɨ famooro igaajaqui toono diguihuvatɨ
idihimitucuunoco.

Jesu Buheesuhi Romanomɨ Amocasimɨnaa Aivojɨɨbo Cojɨmɨnaafico.
(Lc 7.1-10)

5 Jaabo Jesu Capernau cuumifaño jɨcafutuubaaca
romanomɨ amocasimɨnaa aivojɨɨbo diibojaago asaauboro
diiboco noovauhi:

6 Aivojɨɨbo, tacojɨmɨnaafi jaahe ɨdaasuno icahi aiveneri isifañɨɨbo acahi, nooboro.
7 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Uujoho ofooboro buheesuteji, nooboro.
8 Jaarunaa ihaivojɨɨbo iimusuuhi: Aivojɨɨbo, sihidɨ jeevahi jaabo iijajaagou efeejiruno. Jillɨro tajɨɨba dihiijɨco jaaneri tacojɨmɨnaafi ibuheetequi.
9 Mɨɨro bu uujoho icaruubo aivojɨto iijɨguiino icahi, bu jaaruubo amocasimɨnaa aivojɨɨbotɨ icahi. Jaamotɨ saafiico: Difo, unuusumi foonɨcɨɨbo. Jaanotɨ bu sifiico: Disaa, unuusumi bu saanɨcɨɨbo. Tollɨro bu tacojɨmɨnaafico: Toonoco deetavo, unuusumi bu eetavonɨcɨɨbo.
10 Jillɨ diibo unuunoco, Jesu uguubuuboro sihidɨ jabafiituuhi. Jaaboro diibo dojɨcutɨ ufuumoco nuubo: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi. Paryɨ Israel cuumimɨnaafeenevɨ aivo jaanɨ miyaavogobadɨ iicamoco atyɨmetɨhi.
11 Amɨɨhaico neehi, ajashutɨmo saaji nijequejaagotɨ, aamɨjɨjaagotɨ icano. Jaamoro niqueje aivojɨfaño Abraham, Isaac, Jacob, icamoma acasɨɨvomoro machujimo.
12 Jaanotɨnaa niqueje aivojɨfaño efeejirumo jillɨro jahisi ɨcɨvohɨgovɨro gañɨɨcafeteji tahɨgo ataacasimoro igaiñooco oojɨsujihɨgovɨ.
13 Jaaboro Jesu ihaivojɨɨboco nuuhi: Fuucu diijajaagovɨ jaafa dicojɨmɨnaafi buheecuji ɨɨjoho imiyaavogobadɨ, nooboro.
Jaasumiro tollɨ diibo unuuno tɨcovovɨ diibo buheetecuuhi.

Jesu Buheesuhi Pedro Baaboco.
(Mr 1.29-31; Lc 4.38-39)

14 Jaadɨ Jesu Pedro iijajaago ufuubo atyɨmeuhi Pedro baabo sinafeteri iguihuvaugo acaugoco.
15 Jaagoco ihusetɨ ududɨɨcɨuneriro iguihuva diigoco buuhi. Jaasumiro diigo agañɨivuugoro tɨcovaugo diitoco ejeecɨvuugo.

Jesu Buheesuuhi Ajashutɨmo Iguihuvamoco.
(Mr 1.32-34; Lc 4.40-41)

16 Jaanaa mihiijɨcuudɨ diibojaa sɨvaumo sihidɨ iimitɨno meimɨ ijeebɨɨfaño iicaumehejeque. Jaamoco safooro unuuneriro paryɨ famoocoro buhɨ gavaracuubo, bu tollɨro iguihuvaumoco paryɨ buheesuubo.
17 Jaano jillɨ icauno Moocaani iimaamɨnaafi Isaia unuuno imiyacafetequi. Jillɨ unuuno: Diibo ɨcɨhi moniinovahañoco, bu moguihuvahañoco icano.

Jesuma Ufuujirumo.
(Lc 9.57-62)

18 Jaanaa Jesu atyɨmeuhi diibohallɨdɨ sihidɨ miyamɨnaa
emecuvuunoco. Jaanegui tajɨɨbaubo onogoomuuaivɨ ifatye-
qui.
19 Jaanaa Moise tajɨɨba gaajamɨnaafi Jesujaago asaauboro
diiboco noovauhi: Jɨɨbogomɨnaafi, ɨɨma uujoho feejirahi
ɨɨjoho ofoohɨgovɨ, nooboro.
20 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Bajɨhimɨ ihojɨnoma
icahi, bu joomɨ ihiicunoma icahi icano. Jaanotɨ
uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo iinigaɨco conoovɨ
ɨsɨucarujirumaño chahahi, nooboro.
21 Jaadɨ bu saafi ijɨɨbogomɨnaoototɨ diiboco nuuhi:
Aivojɨɨbo, jaafahiica ɨtɨconɨ guihirubi iguijevedɨhivɨ
ɨcɨɨdɨhiica, nooboro.
22 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Ɨjoho tadyojɨcutɨ disaa.
Jaanotɨ jaafa tahɨ diito ifinɨjitɨno fiivoma iicatɨmo iguijeve-
meque cɨɨji, nuuruubo.

Jesu Sɨɨcutusuhi Guibuhuba, Tyuucai Icanoco.
(Mr 4.35-41; Lc 8.22-25)

23 Jaaboro Jesu imeenegafaño jɨcafutuuhi ijɨɨbogomɨnaama.
24 Jaanaaca sefano guibuhuba saauhi imuuaihallɨvɨ. Jaano
ityuucari imeenega niituurahi. Jaanaa Jesu imeenegafaño
cɨgahicauhi.
25 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa diiboco aaicusuumoro nuuhi:
¡Aivojɨɨbo, mɨɨhaico taajasu! Jino miniitucuuhi, noomoro.
26 Jaanegui iimusuubo: ¿Collɨhi mihiguetehi? ¡Ajashucani
amɨɨhai miyaavogo! nooboro.
Jaadɨ agañiivuuboro iguibuhubaco ɨɨbaubo, bu imuuaico
ɨɨbaubo icano. Jaasumiro sano paryɨ sɨɨcutuuno.
27 Jaaneri diito sihidɨ ajabafiituumoro nuumo: ¿Coy-
omo miyamɨnaafi fɨne jaanɨ jino guibuhuba, bu muuai
icanomaryo diiboco imityagoobo? noomoro.

Gadara Miyamɨnaa Emeimɨvatuumo.
(Mr 5.1-20; Lc 8.26-39)

28 Jaabo onogoomuuaivɨ Gadara jiinɨjevɨ ɨɨfutuubaaca
miimɨsiicɨ gaifiimɨsi cɨɨhojɨnojaa iicahicauhɨgotɨ diibojaagovɨ
saauhi, iimitɨno ɨjɨma ijeebɨɨfaño iicaumɨsi. Jaamɨsi sihidɨ
jeevano sɨfiiramɨsi. Jaamaño mɨɨhaiñooba toojɨri feehicautɨhi.
29 Jaamɨsi asaaumɨsiro tɨcovauhi ocoovadiivomɨsi: ¿Collɨhi
mojaago saahi, ɨɨjoho Jesu Moocaani achi idiicaabo?
¿Jaabo juu saahi mɨɨhaico ɨmegavɨro ɨdaasunisiicɨ gaifiimɨsi
cɨɨhojɨnojaa iicahicauhɨgotɨ diibojaagovɨ saauhi, iimitɨno
ɨjɨma ijeeo moonɨqui? noomɨsiro.
30 Jaamañotɨ fiitɨno icaumo sihidɨ faafaimɨ machumoro
ɨɨguumo;

31 Jaamoro diito iimitɨno ɨjɨmɨ Jesuco dilluuhi: Mɨɨhaico
buhɨgovɨ agañɨɨjihachiijɨ, jaatyo faafaimɨfañoro mɨɨhaico
gallu, noomoro.
32 Jaanegui Jesu: Jii tahɨ diitofaño mofoo, nooboro iimusu-
uhi.
Jaanegui diito iimitɨno ɨjɨmɨ diitɨsifañotɨ ihiinuumoro
ifaafaimɨfaño fuuhi. Jaasumiro diito paryɨ ifaafaimɨ ifagajɨtɨ
muuaifaño aaifuumoro paryɨ macanɨuhi imuuaifaño.
33 Jaamo diito ifaafaimɨ toomomɨnaa diito tollɨ
iicaunoco aatyɨmeumoro jinoomoro cuumijaago ufuumoro
jɨɨbugutuuhi tollɨ ifaafaimɨ iicaunoco, bu diitɨsi ɨjɨmɨma
iicaumɨsi tollɨ iicaunoco icano.
34 Jaanegui tuucuumioto paryɨ Jesujaagovɨ asaaumoro dii-
boco galluumo, ijiinɨjetɨ buhɨgovɨ ifeequi.

9

Jesu Buheesuhi Idɨino Isifañɨɨboco.
(Mr 2.1-12; Lc 5.17-26)

1 Jaanegui Jesu meenegafaño ɨjɨcafutuuboro ufuubo
ɨfutuuhi onogoomuuaivɨ iicacuumi iicauhɨgo.
2 Jahɨ diibojaago sɨvaumo saafiico idɨino isifañɨɨubo
icɨgaiijefaño sɨucɨnɨuboco. Jaamo miyaavogoco Jesu
aatyɨmeuboro iguihuvauboco nuuhi: Guihi, quehecuto,
dihimitɨ ɨco imibachucafutucuuhi, nooboro.
3 Jaanoco tajɨɨba caatɨnɨmɨnaatɨ saatoho uguubuumoro
ijeebɨɨfañodɨ nuuhi: ¿Mɨllɨ jaanɨ Moocaanico imitɨno moonɨhi
ihiimaari? noomoro.
4 Jaanoco Jesu agaajacɨuboro nuuhi: ¿Collɨhiica imitɨcani
mehesamaaihi?
5 ¿Tɨhɨɨcani jana amɨɨhaidi, dihimitɨ imibachucafutucuuhi
onoono, gañɨɨvoobo dɨɨgo onoono?
6 Eneecau bu amɨɨhaico ɨɨfusuqui uujoho Miyamɨnaafibadɨ
Ifiivuubo jiinɨjehallɨvɨ imitɨ imibachu mityama iicanoco,
nooboro, idɨino isifañɨɨuboco nuubo: Gañɨɨvoobo dicɨgaiijeque
dɨɨcɨɨbo diijajaago fuucu, nooboro.
7 Jaasumiro idɨino isifañɨɨubo icɨgaiijeque ɨɨcɨuboro iija-
jaago fuucuuhi.
8 Jaanoco miyamɨnaa aatyɨmeumoro sihidɨ iguiumo.
Jaamoro Moocaanico imuumo miyamɨnaafico tomityaco
aacɨunohallɨvɨ.

Jesu Mateoco Cuuhuvahi.
(Mr 2.13-17; Lc 5.27-32)

9 Jaamañotɨ Jesu ufuubo, atyɨmeuhi Mateo onooboco, im-
puestoco ajaadusuhicaumañeri gɨcɨnɨuboco. Jaaboro diiboco
nuubo: Tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.
Jaanegui Mateo agañɨɨvuuboro diibo dojɨcutɨ fuuhi.

10 Jaanaaca bu Jesu jaahe amachuubo gɨcɨnɨubo cojɨri,
bu sihidɨ saatoho impuesto jaadusumɨnaa, bu saatoho
imitɨmɨnaa icamo asaaumoro Jesu ijɨɨbogomɨnaama icaubo
cojɨvɨ casɨɨcamaaivauhi.
11 Jaanoco fariseomɨ aatyɨmeumoro ijɨɨbogomɨnaaco dillu-
uhi: ¿Mɨllɨ jaabo oono amɨɨhai jɨɨbogomɨnaafi machuhi im-
puesto jaadusumɨnaama, bu saatoho imitɨmɨnaama icano?
noomoro.
12 Jaanoco Jesu uguubuuboro nuuhi: Iimimo iguihuvatɨmo,
taabumɨnaafico imogotatɨhi, iguihuvamoro taabumɨnaafico
imeguefihi, nooboro.
13 Eneecau mofoomoro jino Caatɨnɨhaamefaño
jillɨ onoonoco magaajato: Uujoho imeguehi sitaaco
mɨhɨdaasugonoco. Jaanotɨ imogotɨhi jeecɨvo asimɨco
magaicaaumoro mejeecɨvonoco. Mɨɨro: Uujoho imino icahi,
onoomoco cuuhuvaqui saatɨhi. Iimitɨmeguiiha saahi iimitɨ
ifiico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutɨmo Aigafinohallɨvɨ.
(Mr 2.18-22; Lc 5.33-39)

14 Jaanaaca Jua Nitɨmɨnaafi jɨɨbogomɨnaa Jesujaago
asaaumoro diiboco dilluvauhi: ¿Jana mɨllɨtɨ mɨɨhai, bu
fariseomɨ jɨɨbogomɨnaa icamo machutɨmo mahaiganɨcɨnaaca
dita aigahicatɨhi? noomoro.
15 Jaanegui Jesu diitoco oovɨcɨuboro iimusuuhi: ¿Nacu-
uhu taabava jɨɨbaimojaago ucuuhuvamo ɨdaasuri machutɨmo
icanɨcɨjirahi; diitofeeneri aijɨ iicanohachuta? Jaanotɨ naha
icajinehiica uujoho udumɨtɨɨcɨcafotodɨhivɨ ɨdaasuno iicaneri
aigajimo, nooboro.
16 Mɨɨro mɨɨhaiñooba bobaryuri eedeechehu gaachehuco
maahunɨtatɨhi bobaryu fañovɨro iguiyacafeteneri eedeene
agallivejiruneguiiha. Jaaneri toopaaje janaanɨcɨvɨro
guiraatejirahi.
17 Jaabadɨro bu mɨɨjoho bofaihu aivofaihuco
eedeejutafaño ficutatɨhi. Jaanotɨ tollɨ momoonɨruva
tujutaje jerucamaaijirahi. Jaaneri tujutaje, bu ihaivofaihu
icano gañɨɨcafetejirahi. Jaanegui bofaihuco bujutafaño
mificutahi. Jaaneri fanoocɨro icafihi, nooboro. Jillɨ Jesu
nuuhi eedeejɨɨbogonoco mejeevesumoro bohono jɨɨbogoco
meheetavequi.

Jairo Aicɨgai, Bu Jesu Gaachehuco Ududɨɨcɨugo Icano.
(Mr 5.21-43; Lc 8.40-56)

18 Jillɨ Jesu nuunaaca judiomɨ aivojɨɨbo agaseuboro diibo
ɨmegavɨ ajavuvuuboro diiboco nuuhi: Aicɨgai jaachiijɨro gui-
jevecuuhi. Jaarunaaca ɨɨjoho ofooboro diigohallɨvɨ dihuseque
ificuuneri siino dojɨcuvɨro buheetejirugo, nooboro.

19 Jaanegui Jesu agañiivuuboro diiboma fuubo
ijiibogominaama.
20 Jaanaa saafigo gaigo fahuseeci motihaiti mificabaci
idiinohachuta tiijeheri iicaugo ibujinaagoti asaaugoro Jesu
gaachehujinibaco dudiiciivauhi.
21 Jilli igaachehujinibaco ududiiciineriro: Buheeji, noogoro
eesamaaihicaumaño.
22 Jaarunaaca Jesu acajebeveuboro diigoco aatyimeuboro
nuuhi: Quehecuto gaha; imiyaavogomaño buheesucafetehi,
nooboro.
Jaasumiro diigo buheetecuuhi.
23 Jaanaa Jesu ihaivojiibo iijafaño iifutuubo atyimeuhi
masiminaaco diigoco iciiqui iigaiyiiciumoco, bu miyaminaa
ataacasimo ocoovadiiciniinoco icano aatyimeuboro
24 diitoco nuuhi: Jahisivi mihiino miiro guijevetigo bago-
caja jilliro cigago, nooboro.
Jaaneri diibediti miyaminaa jejebacasiuhi.
25 Jaarunaa Jesu diitoco jahisivi ihiinusuuboro fañoojavi
ufuuboro diigoco ihuseti agaayiciuboro gañiiyiciuhi. Jaa-
sumiro diigo gañiivuuhi.
26 Jaano paryi toojiiniijeri gaajacafutuuhi diibo tolli
omooniuno.

Jesu Buheesuhi Aatyimetimisico.

27 Jaabo toojati ihiinuuboro Jesu ufuuboco miimisiici
aatyimeutimisi bucasiuhi coovadiiciinimisiro: Misico
didaasugo David Iyaachi, noomisiro.
28 Jaanaa Jesu jaahevi jicafutuubojaago fuumisi. Jaamisico
dilluubo: ¿Nacuhu amiisi mimiyaaveguehi toonoco
omooniijirunoco? nooboro.
Jaanegui diitisi: Jiihi Aivojiibo, noomisiro iimusuuhi.
29 Jaanegui Jesu diitisi aalliinoco ududiiciuboro nuuhi:
Jaafa amiisi miyaavogobadi icano, nooboro.
30 Jaasumiro diitisico ihaalliino iminutuuhi. Jaaboro Jesu
diitisico faguuhi: Jeedicahi miihaiñoobaco muguubusudino,
nooboro.
31 Jaarunofaño ufuumisiro jiibuguumisi paryi toojiiniijeri
Jesu omooniunoco.

Jesu Buheesuhi Iimaatiiboco.

32 Jaamo iinuumaacaro saatoho sivauhi Jesujaago ihi-
imaatiibo iimitino ijima iicauboco.
33 Jaaboco Jesu buhi agañiiudi jari diibo ihiimaahicautiibo
jari iimaauhi. Jaaneri miyaminaa sihidi ajabafiituumoro
nuuhi: Aivo Israelfaño atyimeratatino jilli iicano, noomoro.
34 Jaarunofaño fariseomi neehicauhi: Jaani iimitino ijimico
buhi gañiihicahi, diito aivojiibo mityariro, noomoro.

Jesu Miyamɨnaaco Ɨdaasuguehi.

35 Jaanaa Jesu fahɨgovadɨ feehicauhi faacuumivariro,
bu imɨɨdɨ cuumineri icano ɨgooboro sinagogajanofaño
jɨɨbogooboro. Moocaani aivojɨ iijɨco jɨɨbogooboro, bu
fanoova guihuvanoco buheesuuboro, bu fanoohaivoco
buheesuuboro icano.
36 Jaabo miyamɨnaaco aatyɨmeuboro diitoco ɨdaasuguubo,
ɨdaasuno iicaunotɨ, niinovano iicaunotɨ, bu oono ovejamɨ
itoomomɨnaafima achahamo icanɨcɨbadɨ iicaumaño icano.
37 Jaaboro itoomomɨnaaco nuubo: Miyanotɨro, imiyaavo-
gotɨmo ajashutɨhi. Jaarunofaño idudɨcamaajemɨnaa mɨɨdɨhi
diitoco ɨɨcɨjirumo.
38 Jaaneguiiha ihabajaabo Moocaanico midillu
dudɨcamaajemɨnaatɨ igalluuqui ihɨcɨvaqui, nooboro.

10

Jesu Ɨcɨhi Minɨsumɨnaatɨ Fahuseecɨ Motɨhaitɨ Miimɨsiicɨ Ɨdɨɨno.
(Mr 3.13-19; Lc 6.12-16)

1 Jaaboro Jesu fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ icamo
ijɨɨbogomɨnaaco ucuuhuvauboro imityaco acɨubo, iimitɨno
ɨjɨmɨco buhɨ igañɨɨhicaqui, bu fanoova guihuvanoco, bu fanoo
aivonoco icano ibuusuhicaqui.
2 Jaamo ijɨɨbogomɨnaa momono jino. Itɨconɨ Simon icaru-
uboco Pedrotɨ omomonɨubo. Jaabo nahabo Andre, bu Ja-
coobo onoobo, inahabo Jua icano Zebedeo seemenetɨsi.
3 Felipe, Bartolome, Tomas, Mateo impuesto
jaadusumɨnaafi, bu Jacoobo onoobo Alfeo achi, bu Lebeo
icaruuboco Tadeotɨ omomonɨubo,
4 bu Simon onoobo cananistamɨoobo, bu Juda Iscariote
onoobo Jesuco aacɨujiibo icano.

Jesu Iminɨsumɨnaaco Jɨɨbogovɨ Galluuhi.
(Mr 6.7-13; Lc 9.1-6)

5 Jesu iminɨsumɨnaaco jillɨ nooboro galluuhi: Judiomɨ
iicatɨmo jiinɨjejaago mefeedino, bu tollɨro samaritanomɨ cu-
umico majaahevedino.
6 Israel cuumi miyamɨnaa ovejamɨbadɨ ɨmɨtaumojaagovɨro
mofoo.
7 Jahɨgo jɨɨbogomoro mofoo; Moocaani aivojɨ fiitɨvucuuhi,
noomoro.
8 Iguihuvamoco buheesumoro mofoo, bu uchuumucu-
umoco buheetesumoro mofoo, foojohoma iicamoco im-
ibachumoro mofoo, bu iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ gañɨɨmoro mo-
foo. Amɨɨhai jillɨ tɨcovono jino mityaco magaayɨcɨhi; jaaneri
momoonɨnoco majaadusudino.

9 Jaamo oroco, bu nɨhɨbamɨco, bu cobrebaco icano
masatyedino,
10 bu lleegucubaco jɨɨhaiguiiha masatyedino icano ɨvɨ
ɨdɨɨjacoro masatyo sajaacoro caamoojaco. Bu tɨhaipaajebaco,
queseibaco icano masatyedino. Mɨɨro dudɨcamaajemɨnaafi
imachutaama icafihi.
11 Jaamo amɨɨhai cuumivɨ mɨhɨfutusumi, bu allɨo cuumivɨ
mɨhɨfutusumi icano, miguiino iimihusene miyamɨnaafico.
Jaabo iijafañoro mihica tuucuumitɨ mofootɨnohachuta.
12 Jaajafaño mɨjɨcafotomoro sajeebɨɨ icaco imogomoro
midillu.
13 Jaano toojamɨnaadi iimihachiijɨ diitedi mejeevesu toono
sajeebɨɨ ica dilluco. Jaanotɨ iimogotɨhachiijɨ toono sajeebɨɨ ica
dilluco dojɨcuvɨro mɨhɨcɨ.
14 Jaanotɨ bu amɨɨhaico agaayɨcɨgotɨhachiijɨ, bu uguubu-
gotɨhachiijɨ icano, toojatɨ mihiinomoro tuucuumitɨ mihi-
inomoro amɨɨhai tɨhaiñoguiino jiinɨco diitojaagovɨ matatacu
ɨɨbabadɨ iicano.
15 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi. Jaadufucu iicadɨ aivo tuu-
cuumi sihidɨ jeevano aamɨcafeteji Sodoma, Gomorra icaucu-
umije miyamɨnaa janaanɨcɨvɨ.

Ɨjɨɨhevejineheje.

16 Memeecɨ, uujoho jino amɨɨhaico galluuhi oono ovejamɨ
jɨcumɨfeeneri iicanɨcɨbadɨ. Jaanegui mihimibaicɨnɨcu oono
jiinimo iicanɨcɨbadɨ. Jaarumo imimoro mihica nimɨihumɨ
iicanɨcɨbadɨ.
17 Esɨcɨnɨno mihica, amɨɨhaico miyamɨnaa acɨji aivojɨto
usenefañoo. Jaamoro amɨɨhaico aamɨjimo sinagogajanofañovɨ.
18 Jaamoro amɨɨhaico satyejimo tajɨɨbamɨnaa ɨmegavɨ, bu
imiya aivojɨto ɨmegavɨ icano tahallɨtɨ. Jaamo uuditɨ mi-
hiimaahi diito judiomɨ ɨmefeenevɨ, bu judiomɨ iicatɨmo
ɨmefeenevɨ icano.
19 Jaamo amɨɨhaico aivojɨto ɨmegavɨ aacɨsumi: ¿Mɨllɨ neeji?
noomoro gaihuɨba mihicadino. Mihiimaacuujino iicacuujidɨ
Moocaani amɨɨhai jeebɨɨfañoo mihiimaajinoco ficuji.
20 Jaamo amɨɨhai mihiimaajino icatɨno jillɨ amɨɨhai
jeebɨɨfañotɨ amɨɨhai Caani niquejefañoo iicaabo Gaija iimaaji,
nooboro. Jaadɨ nuubo mohɨmegavɨ iicajinehejeditɨ
21 Miyamɨnaa inahabomɨcoro moonɨsuji, bu caanimɨ
iseemequere moonɨsuji. Jaabadɨro bu iseeme caanimɨjaagovɨ
ɨsɨfiiratomoro chuumusujimo.
22 Jaasumi faaboho miyamɨnaafi amɨɨhaico jɨɨheveji
tahallɨtɨ: Jaaruno tollɨ icarunofañoo ejenaauboro allɨbavɨ
afatyotoobo taajaji.
23 Jaamo saacuumifañoo amɨɨhaico ubucasisumi siicuumi-
jaagovɨ magaa. Jino miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uujoho

Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saaji amɨɨhai paryɨ Israel jiinɨje cuumineri mofoomo tuucuumijeque mihimivotɨnaacaro.

24 Mɨɨro cajaanɨ ijɨɨbogomɨnaafi allɨnohocɨvɨ jeevatatɨhi, bu cojeecɨvomɨnaafi ihaivojɨɨbo janaanɨcɨvɨ jeevatatɨhi.

25 Jaanegui ejeevamaaisuubo ijɨɨbogomɨnaafi tɨcovovɨ iicacuuneriro imo imo iicaqui, bu ijeecɨvomɨnaafi ihaivojɨɨbobadɨ iicacuuneri icano. Mɨɨro iijamɨnaa aivojɨɨbo icaruuboco ɨjɨmɨ aivojɨɨbo neehicamo, imi fɨ jaana, ¿mɨllɨ iyotoco?

Mɨɨco Fɨne Mihiguijirahi.
(Lc 12.2-9)

26 Jaanegui miyamɨnaaco mihiguidino mɨɨro chahano aivo otoovono agaajacɨratɨno, bu chahano afatanɨcɨnɨno gaajacɨratɨno iicano.

27 Jino cɨvohɨgo uujoho amɨɨhaico onoonoco amɨɨhai cuuje eseseehɨgovɨ monoo. Jaanotɨ bu toovono onoonoco amɨɨhai foovono mocoovadiivo iija niibahucuvɨ mofoomoro.

28 Mihiguijirahana oono miyamɨnaa ifiico agaicaaufimoco. Jaarumo ijeebɨɨco gaicaaujitɨrumo. Jaanotɨ naha ɨdɨɨbocoro mihigui allɨo ifiico agaicaauboro, bu tollɨro ijeebɨɨco cɨɨjɨgaifaño iguijenɨjiruuboco.

29 Mɨɨro miimɨsiicɨ jooɨmɨsico sajehegayɨriro manaajenɨcɨhi. Jaarumɨsitɨ saafiba guijevetatɨhi amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo onootɨmañohiica.

30 Mɨɨro paryɨ amɨɨhai nigaɨ ijeene paryɨ oovocɨnɨcuuhi sajehesari.

31 Jaanegui mihiguijirahana. Mɨɨro amɨɨhai janaanɨcɨ majaaducafetehi ajashutɨrumo joomɨ allɨnohocɨvɨ.

Jesucristoco Miyamɨnaafeenevɨ Miyaabo Onoomo.
(Lc 12.8-9)

32 Paryɨ famooro miyamɨnaa ɨmefeenevɨ uuditɨ imino ihiimaamoditɨ, bu uujoho ufucu imino iimaaji niquejefaño iicaabo Guihirubi ɨmefeenevɨ.

33 Jaanotɨ miyamɨnaa ɨmefeenevɨ uco utuunamaaimoditɨ, bu ufucu uujoho tuunamaaiji Guihirubi niquejefaño iicaabo ɨmefeenevɨ.

Jesu Dugaacusumɨnaafi.
(Lc 12.51-53; 14.26-27)

34 Uco jiinɨjehallɨvɨ sajeebɨɨ icaco sɨvaabo, noomoro mehesɨcɨnɨdino. Uujoho sajeebɨɨ icaco sɨvatɨhi moonɨcasicoro sɨvahi.

35 Mɨɨro gaifiico caanima moonɨcasisuvahi, bu gaigooco seejɨma moonɨcasisuvahi, bu iiyaajaco ibaaboma moonɨcasisuvahi.

36 Jaaneguiiha cuuhuva famoovaro iyotomaryo mɨnaa
taavacasiji.
37 Jaanotɨ bu tajanaanɨcɨvɨ caanico, seejɨco icano agaijɨɨbo
tatyahe iicajitɨhi, bu illico, illeque icano tajanaanɨcɨvɨ
agaijɨmo tatya icajitɨno.
38 Jaanotɨ bu ifiico sefano eesɨcɨnɨɨbo tadyojɨcutɨ ofootɨɨbo
tatyahe icajitɨhi.
39 Jillɨ ifiicoro ataajasugoobo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ tahallɨtɨ
ifiico ɨmɨtasuubo ifiico taajasuji.

Ijaadaco Magaayɨcɨjino.
(Mr 9.41)

40 Moocaani iijɨ jɨɨbogomɨnaaco agaayɨcɨmo, bu uco
gaayɨcɨji. Jaamo uco agaayɨcɨmo, bu uco agalluuboco gaayɨcɨji.
41 Jaanotɨ bu Moocaani iimaamɨnaafico Moocaani
gallumɨnaafi iicaaboco imino agaayɨcɨɨbo, Moocaani
iimaamɨnaafico ajaadufiyomonoco gaayɨcɨji. Jaabadɨro bu
imihuseebe asaaboco diibo iimihuseneque agaajamaño
imino agaayɨcɨɨbo, diibo imihuseebeque ajaadufiyomonoco
gaayɨcɨji.
42 Jaanotɨ bu cajaatyohacho tatyatɨ obocɨgotɨruubo
tadyojɨcutɨ ofooboco sɨɨcufaihutɨ iisumo miyanotɨro ijaadama
icaji.

11

Jua Nitɨmɨnaafi Agalluumo.
(Lc 7.18-35)

1 Jaabo Jesu motɨhaitɨ miimɨsiicɨdɨmo iicaumo
iminɨsumɨnaaco ɨjɨɨbeguehicaudɨ toonotɨ fuubo toojiinɨjeo
cuuminovɨ jɨɨbogooboro ifeequi.
2 Jaanaaca Jua cɨvojafaño iicaumañotɨ guubuuhi Cristo
imino moonɨɨboro efeehicaunoco. Jaaboro saatohotɨ
ijɨɨbogomɨnaatɨ galluubo Jesuco imeecɨtequi.
3 Diiboco idillutequi: ¿Naa ɨɨjoho oono Cristo asaajiibo?
¿Naacu sifiiquehiica meteemeji? noomoro.
4 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Mofoomoro Juaco
mɨjɨɨbogoto mahatyɨmeneque, muguubunoco icano.
5 Mɨjɨɨbogo mɨllɨ aatyɨmetɨmo aatyɨmeneque, ɨɨgotɨmo
ɨguehi, ifoojohoma iicamo iguihuvatɨ imibachucafetehi,
bu inohojɨno uguubutɨmo guubucuuhi, iguijeveme siino
buheesucafetehi. Jaanotɨ ɨɨdaasumo jɨɨbogocafetehi
taajasujɨɨbogoco.
6 Imicani icajiibo uuvɨ ejeevevetɨɨbo.
7 Jaamo ufuunobuunatɨ miyamɨnaaco Jesu Juaditɨ nee-
hicauhi: ¿Jinejeque nacu amɨɨhai memeecɨtuuhi sɨcaihɨgo

iicahɨgo? ¿Saafi noofaijɨcuco guibuhuba iguibuhucɨnɨcɨbadɨ iicaaboco?
8 ¿Nacu, miyamɨnaafi iminoonoco jɨɨcɨnɨuboco? Mɨɨro amɨɨhairyo magaajahi iminoono ɨjɨɨcɨnɨmo aivojɨto iijanofaño icafihi.
9 Jɨɨ, ¿jinejeque nacu memeecɨjeuhi? ¿Nacu Moocaani iimaamɨnaafico? Jɨɨhɨ, miyaano, Moocaani iimaamɨnaafi janaanɨcɨvɨ iicaaboco.
10 Diibo Juaditi Caatɨnɨhaame jillɨ onoobo:
Uujoho tajɨibogomɨnaafico tahɨmegavɨ galluuhi, dihɨmega jɨɨhaico iimibachuqui.
11 Miyanotɨro neehi, paryɨɨcɨno miyamɨnaa iicaumotɨ, bu iicamo Jua Nitɨmɨnaafi janaanɨcɨvɨ aivo iicamo chahahi. Jaarunofaño jisumitɨ sihidɨ ejeevatɨɨbo niqueje aivojɨfaño Jua janaanɨcɨ sihidɨ jeevahi.
12 Jua Nitɨmɨnaafi asaaunobuunatɨ jisumihachuta niqueje aivojɨ iminootɨneheje icahi, bu imityariro gaayɨcɨguehicamo icano.
13 Mɨɨro paryɨɨcɨno Moocaani iimaamɨnaa, bu Moise tajɨɨba icano aivojɨtɨ iimaauhi Jua agaseunohachuta.
14 Jaanoco mimiyaavogohachiijɨ, mɨɨro diibo Jua, jaadi Moocaani iimaamɨnaafi Elia saajiibo unuubo.
15 Amɨɨhai nohojɨma mihicamo uco muguubu.
16 ¿Jinejevɨ fɨne jisumio miyamɨnaaco oovɨcɨji? Jɨɨ, jillɨ fɨne oovɨcɨhi oono seeme anaajenɨcɨhasifaño acasɨɨcamaaimoro abañamaaimo igataavomɨnaaco ocoovadiicɨnɨfibadɨ:
17 Amɨɨhaidi siruuco miguisɨcuurahi. Jaarunaa mɨjɨɨbaimɨnɨtɨhi, bu ɨdaasu masinoco amɨɨhaidi mamasivacuurahi. Jaarunofaño mataatɨhi, noomoro iicanɨcɨbadɨ jeevamo.
18 Mɨɨro Jua asaaubo aaigafiiboro machuutɨrahi, bu aivofaihuco adutɨrahi icano. Jaaruuboco amɨɨhai iimitɨno ɨjɨma iicaabo meneehicauhi.
19 Jaanobuunatɨ bu uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaaboco machuubo, aduubo icano. Jaaboco amɨɨhai uco: Machufifiibo, adufifiibo imitɨmɨnaa, bu impuesto jaadusumɨnaa gataavomɨnaafi icano, meneehicahi. Jaarunofaño Moocaani gaaja ɨfusucafetehi omoonɨnofañodɨ.

Aivo Uguubutɨno Cuumimɨnaa.
(Lc 10.13-15)

20 Jillɨ nooboro Jesu tɨcovauhi ɨhɨɨbaabo tuucuumijevɨ aivo sihidɨ ejeevano aatyɨmerafitɨno mityaco omoonɨhicau cuuminoco, tuucuumije miyamɨnaa iimitɨco ejeevesuutɨnoma iicaubo.
21 ¡Ɨdaasucaniji ɨɨjoho Corazin cuumi! ¡Ɨdaasucaniji ɨɨjoho Betsaida cuumi! Mɨɨro Tiro, Sidon icauno cuuminovɨ,

amɨɨhaifeenevɨ eheetavocafetehinɨno mitya iheetavocafuturuva, sɨɨcɨje imitɨco jeevesucuujirumo. Jaamoro ɨɨfusucuujirumo ɨdaasu gaachehunoco ɨjɨcamaaimoro, bu baiguiijɨnoco ejeemere icano iimitɨco ejeevesucunoco ɨɨfusumo.

22 Jaarunofaño amɨɨhaico neehi: Ufucu jaadusufucu iicadɨ amɨɨhai aivo Tiro, Sidon icano miyamɨnaa janaanɨcɨvɨ mahaamɨcafeteji.

23 Jaanotɨ ɨɨjoho Capernau cuumi; ¿fɨne uujoho niquejefaño gañɨɨyɨcɨcafeteji, noonoro deesɨcɨnɨhi? Jaarunofaño guiinovɨro niitusucafeteji guijevemɨnaa iicahɨgovɨ. Mɨɨro Sodoma cuumivɨ ɨvɨ eheetavocafutuuno aatyɨmerafitɨno mitya iheetavocafuturuva, tuucuumi jisumihachutahiica icajirahi.

24 Jino amɨɨhaico neehi: Jaadusufucusumi aivo amɨɨhai Sodoma jiinɨjeo miyamɨnaa janaanɨcɨ momoonɨcafeteji.

Jesu Neehi: Tajaa Masaa. Jaamoro Majaguisɨ.
(Lc 10.21-22)

25 Tusumi Jesu Moocaanico nuuhi: Łco imehi, Moocaani niqueje Aivojɨɨbo, bu jiinɨjeo Aivojɨɨbo icano idiicaaboco. Jaanaa jiijegaajamɨnaaditɨ, bu jijeohesɨcɨnɨma iicamedit icano afatanɨnoco, jillɨ tɨcovo jeebɨɨba iicamocoro dɨhɨfusuhi.

26 Jɨɨhɨ, Guihi, ɨɨjoho tollɨ idiimogobadɨ.

27 Guihirubi uco paryɨ fanoovaco tahusefaño ficuuhi. Miyanotɨro aivo mɨɨhaiñooba Illico gaajatɨhi. Łdɨɨboro Caani gaajahi. Jaabadɨro Caanico mɨɨhaiñooba aivo gaajatɨhi. Łdɨɨboro Illi gaajahi, bu jaanoco jaatyoco Illi imeguehi agaajasunoco.

28 Tajaa masaa oono paryɨɨcɨno amɨɨhai amɨɨhai dudɨcamaajeneri, amɨɨhai fiisetaneri icano miniinovatomo, amɨɨhaico uujoho jaguisɨsuqui.

29 Magaayɨcɨ amɨɨhaico uujoho atajɨɨbanoco. Jaamoro uutɨ magaaja, ajaabɨcɨfifinoco, bu tajeebɨɨ ɨsɨɨcunoco icano. Jaamo amɨɨhai jeebɨɨco majaguisɨsujinoco mahatyɨmehi.

30 Uujoho amɨɨhaico atajɨɨbano, sihidɨ jeevatɨhi isatyo, bu amɨɨhaihallɨvɨ ificuuno aivo ijeevesutɨhi icano.

12

Ijɨɨbogomɨnaa Jaguisɨfucusumi Arrozbadɨ Ejeevano Trigo Noovataco Łcɨhi.
(Mr 2.23-28; Lc 6.1-5)

1 Toodɨhivɨ Jesu jaguisɨfucu basutafeenedɨ ɨgooboro feehicauhi. Jaanaaca ijɨɨbogomɨnaa ajeba aivuunegui tɨcovaumo trigo noovataco ɨɨcɨmoro ifayɨɨnoco amachumo.

2 Jaanoco fariseomɨ aatyɨmeumoro Jesuco nuuhi:
Meecɨ, dijɨibogomɨnaa jaguisɨfucu eheetavusutatɨnoco
dudɨcamaajeque eetavehi, noomoro.
3 Jaanegui diitoco nuubo: ¿Nacu amɨihai aamefaño
memeecɨhicatɨhi safoono David inahabonɨmɨnaama
aajebavausumi omoonɨunoco?
4 Mɨiro Moocaani iijafaño ufuuboro machuubo
jeecɨvo imimaahunoco, mɨijoho amachutatɨrunoco diibo,
bu igataavomɨnaa icamo amachujitɨrunoco ɨdɨimoro
sacerdotemɨ amachufinoco.
5 ¿Nacu bu Moise tajɨiba aamefaño onoonoco
memeecɨhicatɨhi, sacerdotemɨ Moocaani iijafaño jaguisɨfucu
icarunaaca jaguisɨtɨmo iicanɨcɨnoco? Jaaruno imitɨ iicatɨnoco.
6 Mɨiro amɨihaico neehi: Jineeri icano aivo toono Moocaani
iija janaanɨcɨvɨ ejeevano.
7 Mɨiro amɨihai magaajatɨhi Caatɨnɨhaame jino jillɨ
eneejirunoco: Uujoho imeguehi mɨhɨdaasugonoco. Jaanotɨ
asimɨco magaisiraicɨmoro mejeecɨvonoco imogotɨhi,
onoonoco. Mɨiro toonoco magaajaruva oono mɨillɨ imitɨco
omoonɨtɨrumoco iimitɨ meneejitɨrahi.
8 Mɨiro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo bu tollɨro
jaguisɨfucuhallɨvɨ mityama icahi.

Ihuse Ifiigatyuubo.
(Mr 3.1-6; Lc 6.6-11)

9 Jaadɨ Jesu toonotɨ ufuubo sinagogajafaño jɨcafutuuhi.
10 Jahɨgo icaubo saafi miyamɨnaafi ihuse ifiigatyuubo.
Jaanaa Jesuco siibadɨ iicanoco omoonɨnoco aatyɨmemere
ɨifurumo toonohallɨtɨ diiboco imoonɨqui iimuguumoro
diiboco dilluumo: ¿Naa, jaguisɨfucusumi iguihuvaabo
buheesuco meheetavejirahi? noomoro.
11 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Nacu cajaatyo amɨihaitɨ
saatoho amɨihai jooɨ oveja jaguisɨfucusumi jacohojɨfaño iha-
cuturuva mofoomoro mɨhɨcɨtejitɨrahi?
12 ¡Jaanotɨ mɨiro miyamɨnaafi oveja janaanɨcɨ jaaducafetehi!
Jaamaño jaguisɨfucusumi imino momoonɨnoco meheetaveji-
rahi,
13 nooboro ihuse ifiigatyuuboco: Dihuseque fallirihicaru,
nuubo. Jaanegui diibo ihuseque afalliricaruuneri tusumiro
imituuhuse saanaagohuse iicabadɨ.
14 Jaasumiro ifariseomɨ ufuumoro iimaacasiuhi Jesuco igu-
ijenɨqui.

Jesuditɨ Onoono.

15 Jaanoco Jesu agaajacɨuboro toonotɨ sihɨgovɨ fuubo. Jaabo
sihidɨ miyamɨnaa bucasiuhi. Jaamo paryɨ iguihuvamoco Jesu
buheesuuboro feehicauhi.

16 Jaaboro diitoco: Uujoho diibo iicanoco mɨɨco
mɨjɨɨbeguedino, nooboro diitoco faguehicauhi.
17 Jillɨ icauno Moocaani iimaamɨnaafi Isaia jillɨ unuuno
imiyacafetequi:
18 Jaanɨ tajeecɨvomɨnaafi uujoho ɨɨcɨɨbo. Jaaboco uujoho
agaijɨɨboro diiberi imo imo iicaabo. Diibohallɨvɨ tagai-
jaco ficuji. Jaabo uujoho miyaaneri udugaacunoco
cuumino miyamɨnaaco jɨɨbegueji.
19 Jaaruubo ñaaɨjitɨɨbo, coovadiinamaaijitɨɨbo icano.
Mɨɨhaiñooba ihiimaaco guubujitɨhi cuumino jɨɨhaiñovɨ.
20 Aivo gañɨɨcafetejitɨno buiga mɨɨvɨ iquisivuruno, bu
jaabadɨro jabacarurajitɨno cuugahuba jari ɨnɨfuturuno.
Jarihiica iimi aivojɨco eheetavusunohachuta.
21 Jaadɨ naha jari paryɨ jiinɨje miyamɨnaa diibocoro
esɨcɨnɨcuuji, unuuno.

Jesuco Ɨjɨ Mityama Icaabo Noomo.
(Mr 3.19-30; Lc 11.14-23; 12.10)

22 Jaanaaca Jesujaago sɨvaumo ihaallɨino aatyɨmetɨɨbo, ihi-
imaatɨɨbo icano, iimitɨno ɨjɨma iicauboco. Jaaboco Jesu
buheesuuhi. Jaaneri atyɨmecuubo, bu iimaacuubo icano.
23 Jaaneri paryɨ miyamɨnaa ajabafiituumoro nuuhi: ¿Nacu
fɨne jaanɨ David Iyaachi fɨne? noomoro.
24 Jaanoco fariseomɨ uguubuumoro nuuhi: Jillɨ jaanɨ
iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ gañɨɨhicaabo, diito aivojɨɨbo Beelzebu
mityariro, noomoro.
25 Tollɨ noomoro eesamaaiunoco Jesu agaajacɨuboro nuuhi:
Sahaivojɨ minoocɨ udugaavonoro sanomɨro imoonɨcasiruva
gueenene icatɨnoro goovano finɨjirumo. Jaabadɨro bu cuu-
cuumihacho, bu sajamɨnaaro icano fahɨgovavɨ idugaavuruva
gueenene icajitɨrahi.
26 Jaabadɨ ¿mɨllɨ bu Satanas ifiicoro buhɨgovɨ gañɨɨjirahi?
Jaanotɨ jillɨ imoonɨruva, ¿mɨllɨ bu imitya gueenene icajirahi?
27 Mɨɨro amɨɨhai uco meneehicahi uujoho iimitɨno ɨjɨmɨco
Beelzebu mityari buhɨ agañɨɨno meneehicahi; ¿Jaano bu tollɨ
iicahachiijɨ, mɨɨjoho nacu oono amɨɨhai jɨɨbogomɨnaaco mity-
aco acɨhicahi diitoco buhɨ igañɨɨhicaqui? Jaamaño bu diito
tollɨro omoonɨmaño imino gaajaveechuno amɨɨhai guiraano
aivo mɨmɨtanoco.
28 Jaanotɨ naha uujoho imitɨno ɨjɨmɨco buhɨ gañɨɨhicahi
Moocaani Gaija mityafeenedɨ. Jaamaño toono gaajasuhi
Moocaani aivojɨ mitya amɨɨhaivɨ agasecuunoco.
29 ¿Mɨllɨ bu sifi esefaabo iijafaño ofooboro inehejeque
dumɨtɨɨcɨjirahi itɨconɨ diiboco sisɨtɨɨboro? Jarihiica naha dii-
boco isisɨɨboro inehejeque dumɨtɨɨcɨjiruubo.

30 Jaamaño tajaagodɨ iicatɨmo tamɨnaa. Jaabadɨro bu tajaagovɨ mɨsɨvatɨmo buhɨgovɨro magavaracusuhi.
31 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Miyamɨnaaco paryɨ fanoova imitɨco unuuruno buusucafetejirahi. Jaanotɨ Moocaani Gaijaditɨ imitɨmo ihiimaano toono naha aivono ufucuro buusurajitɨhi.
32 Jaabadɨro bu cajaatyohacho uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ imitɨno ihiimaaruno buusucafeteji. Jaanotɨ Moocaani Gaijaditɨ imitɨno ihiimaamoco toono aivo buusurajitɨhi jiijehallɨvɨ, bu ufucu siijehallɨvɨ icano.

Ɨmohoco Inoovatatɨro Magaajatahi.
(Lc 6.43-45)

33 Mɨɨro iimino ɨmoho, iiminocoro noovanɨcɨhi. Jaabadɨro bu iimitɨho iimitɨnocoro noovahi. Jaamaño ɨmohoco inoovatɨro magaajatahi.
34 ¡Jiinimomɨ cuumi mihicamo! ¿Mɨllɨ bu iiminoco mihiimaajirahi, imitɨmɨnaa mihicamo? Mɨɨro iijɨ iimaanɨcɨhi ijeebɨɨfaño agahafɨcɨnɨnotɨ.
35 Mɨɨro iimino miyamɨnaafi iiminocoro iimaanɨcɨhi iimino ijeebɨɨfaño iicanotɨ. Jaanotɨ bu iimitɨno miyamɨnaafi imitɨno iimaanɨcɨhi ijeebɨɨfaño iimitɨno iicamaño.
36 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Ufucu jaadusufucu iicadɨ, famooro magaajaji oono iminootɨno mihiimaahicanehejeque.
37 Mɨɨro dihiimaariro daaducafeteji, bu dihiimaariro imiibo, bu imitɨibo noocafeteji.

Imitɨno Miyamɨnaa Aatyɨmerafitɨno Mityaco Dilluhi.
(Mr 8.12; Lc 11.29-32)

38 Jaanegui Jesuco nuumo saatoho fariseomɨoto, bu Moise tajɨiba gaajamɨnaaoto icamo: Gaajamɨnaafi, mɨɨhai mihimeguehi aatyɨmerafitɨno mityaco gaajabadɨ iicanoco edeetavonoco, noomoro.
39 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jeedɨ fɨne iimitɨno miyamɨnaa saafiicoro imiyaavogotatɨmo dilluhi aatyɨmerafitɨno mityaco gaajatabadɨ iicanoco; Jaaruno gaajata acɨrajitɨhi, ɨdɨɨnoro Moocaani iimaamɨnaafi Jonas gaajata acɨcafeteji.
40 Mɨɨro oono Jonas iguiraano taavaabo jeebɨɨfaño mifucucɨ, safucu cuujeo fucuva, bu mifucucɨ, safucu fucuo fucuva icano iicaubadɨro, bu tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo jiinɨje cɨɨdɨɨfaño icaji mifucucɨ, safucu icano cuujeo fucuva, bu mifucucɨ, safucu icano fucuo fucuva icano.
41 Jaadɨ Ninive cuumiri iicaumo jaadusufucusumi gañɨɨveji. Jino jisumio miyamɨnaaco udugaacudɨ. Jaamoro diito ɨdaasuno iicajihɨ diitoco oovɨcɨjimo; Mɨɨro Ninive miyamɨnaa

iimiti̇co ejeevesuumoro imino icauhi Moocaani jii̇bogoco agalluunoco diitoco Jonas i̇jii̇buguusumi. Mii̇ro Jonas janaani̇ci̇ uujoho iicaabo jino jimañeri icahi.
42 Tolli̇ro bu ufucu tehesino jiini̇je aivoji̇go gañiiveji jaadusufucusumi jino jisumio miyami̇naa imiti̇co emeeci̇di̇. Jaagoro diitoco i̇daasuno iicajihi̇go oovi̇ci̇jigo; Mii̇ro diigo aivo tehesino jiini̇jeti̇ saauhi, Salomon gaajaco uguubuvaugo. Mii̇ro Salomon janaani̇ci̇vi̇ uujoho iicaabo jino jimañeri icahi.

Iimiti̇no Ii̇ji̇ Siino Uhuumini̇ci̇no.
(Lc 11.24-26)
43 Mii̇ro iimiti̇no i̇ji̇ miyami̇naafiti̇ ihiinooboro foini̇ci̇ibo ifihigaimañehejedi̇ ijaguisi̇qui guiinooboro. Jaarunoco aatyi̇meti̇iboro siino esamaaifiibo:
44 Siino doji̇cuvi̇ro tahi̇goti̇ asaahini̇hi̇go taajajaagovi̇ uumiji, nooboro. Jaabo doji̇cuvi̇ro agaseebe miyami̇naafi jeebii̇co atyi̇mefihi, iija si̇caija, imibachuci̇ni̇ja, iguijaaci̇ni̇jabadi̇ iicaaboco.
45 Jaanegui ofooboro siino i̇ci̇tefiibo sahuse juugahuseti̇ miimi̇siici̇ i̇dii̇no aivo diibo janaani̇ci̇vi̇ iimiti̇no i̇ji̇mi̇co. Jaamoro paryi̇ sahi̇ diibofaño ofoomoro icatoni̇ci̇mo. Jaaneri diibo i̇ti̇coni̇ iicauno janaani̇ci̇ aivo imiti̇no minifetefihi. Jaabadi̇ icajimo jito iimiti̇no miyami̇naa.

Jesu Nahabomi̇, Seeji̇ Icamo.
(Mr 3.31-35; Lc 8.19-21)
46 Jaabo Jesu miyami̇naamahiica ihiimaaunaacarehiica gaseumo seeji̇ma inahabomi̇. Jaamo diiboma ihiimaaqui omooni̇umo jahisiro icauhi.
47 Jaanaa saatoho diiboco jii̇buguuhi: Diiseeji̇, bu dinahabomi̇ icamo oono jahisi icahi. Jaamo i̇i̇ma iimaajirahi, noomoro.
48 Jaanegui diibo nuuhi diiboco tolli̇ nooboro i̇ji̇i̇buguuboco: ¿Mii̇joho taaseeji̇, mii̇joho tañahabomi̇?
49 nooboro iji̇i̇bogomi̇naaco i̇ti̇duuboro nuubo: Jito taaseeji̇, tañahabomi̇ icano.
50 Mii̇ro cajaatyohacho Taacaani niquejefaño iicaabo iimogonoco omooni̇mo, diito naha tañagomi̇, tañahabomi̇, taaseeji̇ icano, nooboro.

13

Basumi̇naafivi̇ Ohoovi̇ci̇no.
(Mr 4.1-9; Lc 8.4-8)
1 Tufucu Jesu iihati̇ ihiinuuboro muuaiji̇nivi̇ casii̇vutuuhi.
2 Jaanaa diibo coji̇vi̇ sihidi̇ miyami̇naa iigaivuumo iijeuneguiiha Jesu meenegafaño i̇ji̇cafutuuboro imuuaifaño

casɨɨvutuuhi. Jaanaa imiyamɨnaa isiro fitafutuuhi, jiinɨgaibaahohallɨvɨ.

3 Jaaboro diitoco sihidɨ sinehejeque jɨɨbeguehicaubo siinovɨ oovɨcɨɨboro jillɨ nooboro: Basumɨnaafi fuuhi abasutuubo.

4 Jaabo basuuboro ufuuno samañoono jɨɨhaifaño aifuuhi. Jaarunoco joomɨ asaaumoro faayɨsujenɨuhi.

5 Jaanotɨ samañoono guiisihallɨvɨ aifuuhi, miyaadɨ jiinɨ achahaumañovɨ. Jaanoro goovano iinucuuno miyaadɨ ijiinɨje afaicuvautɨmaño.

6 Jaaruno nɨhɨba aachɨcɨuneri chuumucuuno abacocoovautɨmaño fiigatyuuno.

7 Jaanotɨ samañoono aifuuhi jarɨɨmɨhoonofeenevɨ. Jaano ijarɨɨmɨhoono toonohallɨvɨ ujusiuneri toono macanɨuhi.

8 Jaanotɨ samañoono iimino jiinɨjehallɨvɨ aifuuhi. Jaano ujusiunoro imino noovauhi; Jaano sagahaisaro ifiivuuno noovauhi ciendɨgaiva. Jaanotɨ sagahaisa noovauhi sesentadɨgaiva. Jaanotɨ sagahaisa noovauhi treintadɨgaiva icano.

9 Jinooco muguubu amɨɨhai nohojɨma mihicahachiijɨ, nooboro.

Millɨtɨ Siinovɨ Oovɨcɨubo.
(Mr 4.10-12; Lc 8.9-10)

10 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa diibojaagovɨ asaaumoro diiboco dilluvauhi: ¿Collɨhiica miyamɨnaaco siinovɨ oovɨcɨɨboro dɨɨbeguehicahi? noomoro.

11 Jaanegui iimusuubo: Amɨɨhaico naha Moocaani niquejeo aivojɨ otoovonoco imino gaajasuhicahi. Jaanotɨ diito imino gaajajitɨrahi.

12 Mɨɨro sihidɨ icanoma iicaabo siino janaanɨcɨ acɨcafeteji, guiraanoma iicaqui. Jaanotɨ chahanoma iicaaboco ajashunogayɨ iicaruno dumɨtɨɨcɨcafeteji.

13 Tooneguiiha diitoco siinovɨ oovɨcɨɨboro jɨɨbeguehicahi, atyɨmecuurumo atyɨmetɨmobadɨ iicahicaneguiiha, bu guubucuurumo gaajahicatɨhi inohojɨma achahamobadɨ iicahicaneguiiha.

14 Jaamaño diitovɨ nijequevavano Moocaani iimaamɨnaafi Isaia unuuno:

Amɨɨhai fɨne muguubuji. Jaarumo magaajajitɨhi; Fɨne mahatyɨmejirahi. Jaarunoco mehesɨcɨnɨjitɨhi.

15 Amɨɨhai jeebɨɨno ucuhufunuutucumaño, imitɨno muguubuhicahi, bu ihaallɨɨno manihicɨnɨhi, ihaallɨɨneri atyɨmetɨmo iicaqui, bu inohojɨneri guubutɨmo iicaqui, bu ijeebɨɨri gaajatɨmo iicaqui. Jaamoro tajaagovɨ uumitɨmo uujoho ubuheesujiruneguiiha, unuuno.

16 Jaanotɨ naha imicani amɨɨhai mihicahi amɨɨhai aallɨɨneri mahatyɨmemaño, bu amɨɨhai nohojɨneri muguubumaño icano.

17 Mɨɨro jino miyanotɨro jino amɨɨhaico neehi: Ajashutɨmo
Moocaani iimaamɨnaa, bu ajashutɨmo iimino miyamɨnaa
icamo jino amɨɨhai mahatyɨmeneque atyɨmegueuhi, bu jino
amɨɨhai muguubunoco guubuguuhi icano. Jaarumo gu-
ububutɨmoro, bu aatyɨmetɨmoro guijevecuuhi.

Jesu Jɨɨbeguehi Basumɨnaafivɨ Ohoovɨcɨunoco.
(Mr 4.13-20; Lc 8.11-15)

18 Muguubu taca jino basumɨnaafivɨ ohoovɨcɨno jillɨ enee-
jirunoco.
19 Jino niqueje aivojɨ iijɨco guubucuurumo agaajatɨmo jo-
hono abasuuno jɨɨhaifaño aacotonobadɨ jeevahi. Mɨɨro ɨjɨ
asaaboro ijeebɨɨfañotɨ ɨcɨcuuhi ijeebɨɨfaño jɨɨbogoco abasucu-
urunoco.
20 Jaanotɨ guiisihallɨvɨ aifuuno onoono oono jɨɨbogoco ugu-
ubumoro toonoco imo imo agaayɨcɨmo.
21 Jaaruno miyaadɨ abacocoovatɨmaño gueenene icatɨno.
Mɨɨro diitovɨ nɨsu agasesumi, bu tobogohallɨtɨ ɨjɨɨhevesumi
icano toonoco jeeveyɨɨcɨfimo.
22 Jaanotɨ jarɨɨmɨhoonofeenevɨ abasuuno onoono, oono
jɨɨbogoco guubucuurumo sinehejejaagovɨro ijeebɨɨno
iicamoro jijeo nehejeriro nɨjɨ nɨjɨ iicamañо nɨhɨbamɨ diitoco
bañɨfihi. Jaano paryɨ jinehejere tojɨɨbogoco amacanɨsumañо
diitofañо toonoco noovasutatɨno.
23 Jaanotɨ naha iimino jiinɨjehallɨvɨ abasucafutuuno,
onoono jɨɨbogoco uguubumoro agaajamo diito imino
onoovasumo. Jaamo saatoho jeevahi oono ciendɨyɨva sayɨ
ifiivuuno onoovabadɨ. Jaanotɨ saatoho oono sesentadɨno
onoovaubadɨ jeevahi, bu saatoho treintadɨno onoovaubadɨ
icano.*

Trigofeenevɨ Iimitɨno Ñaavahu Iicanovɨ Ohoovɨcɨno.

24 Jaadɨ bu Jesu jino siino jɨɨbuguuhi siinovɨ ohoovɨcɨuboro:
Niqueje aivojɨ jeevahi oono miyamɨnaafi iimino toogaiñooco
ifaguifañо abasuunobadɨ.
25 Jaarunaaca paryɨ cɨgaumaaca diibo mɨnaafi
ɨjɨcafutuuboro iimitɨno ñaavahuco abasujeuboro fuuhi.
26 Jaanaaca itrigo ifiivuunoro noovaunofeenetɨ, bu tollɨro
toono iimitɨno ñaavahu fiivuuhi.
27 Jaanegui ijeecɨvomɨnaa ufuumoro abajaaboco nuutuuhi:
Aivojɨɨbo mɨɨro faguifañо imino toogaiñooco basuuhi. ¿Cuucatɨ
jana bu jino iimitɨno ñaavahu fiivehi? noomoro.
28 Jaanegui abajaabo nuuhi: Cajaanɨhacho tamɨnaafi
tollɨ moonɨhi, nooboro. Jaanegui ijeecɨvomɨnaa nuuhi:
¿Diimeguehi mofoomoro toohibaijeque magaijucɨtonoco?
noomoro.

---

* **13:23** Jino miyaavogoditɨ ɨjɨɨbogono.

29 Jaarunaaca diibo nuuhi: Chahano, toohibaijeque magai-
jucɨhɨgo, bu itrigohiibaimaryo magaijucɨjirahi, nooboro.
30 Jaafa sano fanoocɨro jusihi. Jaadɨ dudɨcamaajemɨnaaco
tajɨɨbaji itɨconɨ toono iimitɨno ñaavahuco ihɨcɨqui, jaamoro
faasɨhije isisɨqui cɨɨjɨgaifaño mɨjɨgasuqui. Jaadɨ itrigoco
ɨɨcɨmoro tamachuta iijafaño toonoco ificuuqui, nooboro.

Mostaza Tooɨvɨ Ohoovɨcɨno.
(Mr 4.30-32; Lc 13.18-19)

31 Jaadɨ bu Jesu siino jillɨ ohoovɨcɨɨboro nuuhi: Niqueje
aivojɨ jeevahi oono miyamɨnaafi ifaguifaño mostaza tooɨco
abasuno iicanɨcɨbadɨ.
32 Mɨɨro jaagai paryɨ fanoova tooɨnoguiinovɨ sihajashugayɨ.
Jaarugai ujusidɨ fahoova janaanɨcɨvɨ iminifotohoro
ɨmohodɨho minifotonɨcɨhi. Jaaho aivo aajashutɨmaño joomɨ
agahafomo asaamoro ihaafenevɨ iicuvanɨcɨhi, nooboro.

Levaduraguiijɨvɨ Ohoovɨcɨno.
(Lc 13.20-21)

33 Tollɨro bu siino jillɨ ohoovɨcɨuboro nuubo: Niqueje
aivojɨ jeevahi oono gaigo levaduraco minoocɨ, sano ɨcano
oovodɨno harinaco ɨɨcɨgoro toonoma acaɨsenɨno toosɨhima
imino acaɨsecafotonɨcɨno iicabadɨ.

Jesu Sano Oovɨcɨriro Eneehicauno.
(Mr 4.33-34)

34 Jesu jillɨ paryɨ miyamɨnaaco siinovɨ oovɨcɨɨboro
jɨɨbeguehicauhi, siinovɨ oovɨcɨtɨɨboro jɨɨbeguehicautɨɨbo.
35 Jillɨ icauno Moocaani iimaamɨnaafi unuuboro
acaatɨnɨuno imiyacafetequi:
Siinovɨ ohoovɨcɨnofeenedɨro iimaaji; Sɨɨcɨjetɨro Moocaani
jiinɨjeque ifiivusunotɨro toovono iicanehejeque,
nooboro.

Jesu Jɨɨbeguehi Iimitɨno Ñaavahuvɨ Ohoovɨcɨnoco.

36 Jaadɨ Jesu miyamɨnaaco agalluuboro jaahevɨ fuubo-
jaago ijɨɨbogomɨnaa ifiitɨvuumoro diiboco dilluuhi: Mɨɨhaico
dɨɨbogo oono iimitɨno ñaavahu faguifaño iicanedɨtɨ, noomoro.
37 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨɨro iimino toogaiñooco
abasuubo oono uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo.
38 Jaanotɨ fagui onoono jiinɨje. Jaanotɨ oono iimino
toogaiño, onoono Moocaani aivojɨ seemetɨ onoono. Jaanotɨ
iimitɨno ñaavahu onoono ɨjɨ seemedɨtɨ iicamedɨtɨ onoono.
39 Jaanotɨ mɨnaafi iicaabo diibo ɨjɨ. Jaanotɨ ibasutaaco
ɨɨcɨjino onoono ufucu jiinɨje ifinɨjinotɨ onoono. Jaanotɨ toono
ibasutaaco ɨɨcɨjimo Moocaani toomomɨnaa.
40 Jaanotɨ oono iimitɨno ñaavahuco mɨhɨcɨmoro
mɨjɨgasunɨcɨradɨ, bu tollɨro ufucu jiinɨje ifinɨdɨ icajino.

41 Jaasumi uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
itoomomɨnaaco tajɨɨbaji ihaivojɨfañotɨ inanɨqui oono sitaaco
imitɨco ɨɨcɨsuhicamoco, bu imitɨco omoonɨhicamoco icano.
42 Jaamoco cɨɨjɨgaifaño gañɨɨjimo tahɨ ataacasijihɨgo,
ɨdaasuno iicaneri igaiñonoco catɨrɨrɨ oojɨsujihɨgo.
43 Jaanotɨ Moocaani iimogonoco omoonɨhicamo nɨhɨba
iicanɨcɨradɨ achɨcɨnɨji Moocaani aivojɨfaño. Amɨɨhai nohojɨma
mihicahachiijɨ muguubu.

Nɨhɨbamɨ Jiinɨjefaño Toovono Iicanovɨ Ohoovɨcɨno.

44 Niqueje aivojɨ oono nɨhɨbamɨ toovono jiinɨjefaño
afatanɨcɨnɨbadɨ jeevahi. Jaanoco saafi miyamɨnaafi
aatyɨmeebere siino dojɨcuvɨro siino toonovɨro fatanɨnɨcɨhi.
Jaaboro imo imo ofooboro paryɨ inehejeque anaajeebere
toono nɨhɨbamɨri tomaño jiinɨjeque naajenɨcɨhi, fanooro
tomañonɨhɨbamɨ diibediro iicaqui.

Perla Guiisiyɨ Sihidɨ Ijaadama Iicanovɨ Ohoovɨcɨno.

45 Bu tollɨro niqueje aivojɨ jeevahi naajemɨnaafi oono perla
guiisiyɨ iimiyɨco guiinooboro ofoonɨcɨbadɨ.
46 Jaayɨco aatyɨmesumi ofooboro paryɨɨcɨno inehejeque
anaajeebere tooneri tooyɨco naajenɨcɨhi.

Sinɨcuuhuvɨ Ohoovɨcɨno.

47 Jaabadɨro bu niqueje aivojɨ oono sinɨcuuhuco muuaifaño
magañɨɨno faaboho taavaaboco ɨɨcɨnɨcɨno iicabadɨ jeevahi.
48 Jaano isinɨcuuhu agahafucuudɨ ifiicɨmɨnaa
jiinɨgaibaahohallɨvɨ isi guiiyɨcɨnɨcɨhi. Jaadɨ ututuuvomoro
itaavaco nanɨnɨcɨmo. Jaamoro iimifiimoco jɨɨibaiñofaño
ficunɨcɨmo. Jaamo iimitɨmoco buhɨ gañɨɨnɨcɨmo.
49 Jillɨ icajino ufucu jiinɨje ifinɨdɨ; Moocaani toomomɨnaa
asaamoro dugaacujimo iimitɨmoco iimifiimofeenetɨ.
50 Jaamoro iimitɨmoco cɨɨjɨgaifaño gañɨɨjimo, tahɨgo ataa-
casijihɨgo, bu igaiñooco catɨrɨrɨ oojɨsujihɨgo icano.

Bohono Busumije, Eedeene Icano.

51 Jaaboro Jesu diitoco dilluuhi: ¿Naa paryɨ jinooco magaa-
jahi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Jɨɨhɨ, noomoro.
52 Jaanegui nuubo: Mɨɨro Moise tajɨɨba gaajamɨnaafi
imino niqueje aivojɨ jɨɨbogoco gaajacuubo. Jaabo iija
abajaabobadɨ jeevahi. Mɨɨro toojamɨnaafi fanoocoro
toojafaño iicanoco gaajahi. Jaabo ɨɨcɨjiruubo eedeeneque,
bu bohonoco icano. Jaabadɨro diibo niqueje aivojɨ jɨɨbogoco
agaajaabo jɨɨbeguejirahi Moise unuunoco, bu jisumi uujoho
ihiimaanoco icano.

Jesu Nazarevɨ Icahi.
(Mr 6.1-6; Lc 4.16-30)

53 Jaadɨ Jesu siinovɨ oovɨciɨboro ɨjɨɨbeguehicaudɨ toonotɨ fuucuubo.
54 Jaabo ijiinɨjevɨ ɨfutuuhi. Jahɨgo paryɨ famaño sinagogajanofaño jɨɨbogooboro feehicaubo. Jaaneri miyamɨnaa ajabafiitomoro neehicauhi: ¿Cuucatɨ jaanɨ gaajahinɨhi jino jityɨgaba gaajaco? ¿Mɨllɨ jaabo jino sihidɨ ejeevanoonoco eetavehicahi?
55 Mɨɨro jaanɨ ɨmohobujene dudɨcamaajemɨnaafi achi, jaanotɨ seejɨ Maria icano. Jaanotɨ bu inahabomɨ Jacoobo onoobo, Jose, Simon, bu Juda icamo.
56 Mɨɨro bu inagomɨ mɨɨhaifeeneri icahicahi. ¿Cuucatɨ jana gaajaabo paryɨ jityɨgabajeque? noomoro.
57 Jaamaño diiboco miyaavuguutɨmo. Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Famoovaro Moocaani iimaamɨnaaficɨo imino gaayɨcɨhicahi. Jaanotɨ ɨdɨɨmoro iicuumimɨnaa, bu iijamɨnaa icamo gaayɨcɨtɨhi, nooboro.
58 Jaamaño sihidɨ toonovɨ sihidɨ ejeevanehejeque eetavuutɨɨbo diito diiboco imiyaavuguutɨneguiiha.

14

Jua Nitɨmɨnaafi Guijeveque Ɨjɨɨbogono.
(Mr 6.14-29; Lc 9.7-9)

1 Tusumi Herode onoobo Galilea aivojɨɨbotɨ icauhi. Jaabo guubuuhi Jesuditɨ.
2 Jaaboro iicojɨri iicaumoco nuubo: Diiboro Jua Nitɨmɨnaafi siino ubuuheteebe guijevetɨ. Jaamaño jino sihidɨ ejeevano mityama icaabo, nooboro.
3 Mɨɨro diibo Herode Jua Nitɨmɨnaafico isisɨsuuboro cɨvojafaño ficusuuhi. Herodia onoogo inahabo Felipe taabaco unuuneguiiha.
4 Jaabo Jua Nitɨmɨnaafi Herodeque nuuhi: Diigoco taabavadino, nooboro.
5 Jaanegui Herode Juaco guijenɨujirahi. Jaaruubo miyamɨnaaco ñɨhicuguehicauhi; famooro miyamɨnaa: Juaco Moocaani iimaamɨnaafi, noomoro eneehicaunotɨ.
6 Jaanaa ifiivu ficabavɨ ɨɨfutusumi jɨɨbaimoco Herode eheetavuuhɨgo Herodia aicɨgai diibo ucuuhuvaumo ɨmegavɨ gahaseguere fuuhi. Jaanoco aivo Iherode sihidɨ iimuguubo.
7 Jaaboro diigoco Moocaanifañodɨ unuuboro acɨguubo fanooco conoocohacho diigo idilluguunoco.
8 Jaanegui diigo seejɨ diigoco afajɨɨnɨubadɨ, ufuugoro Herodeque nuutuuhi: Uco butajefaño Jua Nitɨmɨnaafi nigaɨco daacɨ, noogoro.

9 Jillɨ unuuno diibo aivojɨɨbo Herodeque sihidɨ
ɨdaasuvusuuhi. Jaarunofaño Moocaani momofañodɨ
unuucuumaño, bu diibo cojɨri iicaumo jaanoco
uguubucuumaño icano, tajɨɨbaubo ihacɨqui.
10 Jaanegui tajɨɨbaubo Jua nigaɨco iquitɨcɨqui cɨvojafaño
icauboco.
11 Jaayɨco ɨsɨvaumoro tobagocajaco acɨvauhi. Jaanoco bu
diigo seejɨco acɨtuuhi.
12 Jaanoco ijɨɨbogomɨnaa uguubuumoro Jua Nitɨmɨnaafi
ifiico asatyumoro cɨɨjeuhi. Jaadɨ ufuumoro Jesuco
jɨɨbugutuumo.

Jesu Cinco Mildɨmoco Machusuhi.
(Mr 6.30-44; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

13 Jaanoco Jesu uguubuuboro iinoro sihɨgovɨ tehesino fuuhi
meenegari. Jaarunoco miyamɨnaa agaajacɨumoro cuuminotɨ
diiboco bucasiuhi isidɨ.
14 Jaanaa Jesu imeenegatɨ ihiinuuhɨgo atyɨmeuhi sihidɨ
miyamɨnaa iicaunoco. Jaaboro diitoco ɨdaasuguubo. Jaaboro
iguihuvama iicamoco diibojaa ɨsɨvamoco buheesuhicaubo.
15 Jaanaa iijɨcuunegui ijɨɨbogomɨnaa diibojaa asaaumoro
diiboco noovauhi: Aivo mihiijɨcuuhi, bu mɨɨhaiñooba jimañeri
chahahi. Jaanegui miyamɨnaaco galluucu ofoomoro cu-
uminotɨ maahunoco anaajemere imachuqui, noomoro.
16 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Millɨ bu feejirumo amɨɨhai
mahacɨ imachuqui, nooboro.
17 Jaanegui diito nuuhi: Mɨɨro mɨɨhaima chahano,
ɨdɨɨnoro jino sahusedɨbava momaahuno, bu miimɨsiicɨro
taavaabomɨsi icano, noomoro.
18 Jaanegui Jesu nuuhi: Juu tajaa mɨsɨva, nooboro.
19 Jaaboro miyamɨnaaco tajɨɨbaubo ñaavahuhallɨvɨ
icasɨɨcamaaiqui. Jaaboro ihusefaño ɨcɨubo toono
sahusedɨbava imaahunoco, bu itaavaabomɨsico icano.
Jaaboro niquejeque emeecɨuboro Moocaanico toonohallɨvɨ
iimuuboro toonoco iquisicuuboro ijɨɨbogomɨnaaco acɨubo.
Jaanoco diito imiyamɨnaama ɨfuuhi.
20 Jaanoco famooro amachuumoro tuvauhi. Jaano atyuu-
voco ananɨumo gahafusuuhi jɨɨibaiñooco fahuseecɨ motɨhaitɨ
siino miibaicɨ ɨdɨɨno.
21 Jaanoco amachuumo cinco mildɨmou sano gaifiimɨro.
Jaanotɨ gaigoomɨ, bu seeme icano oovarautɨhi.

Jesu Nɨfaihuhallɨdɨ Ɨguehi.
(Mr 6.45-52; Jn 6.16-21)

22 Jaaboro Jesu ijɨɨbogomɨnaaco imeenegafaño ɨjɨcuuboro
galluuhi ihɨmega oonogoomuuaivɨ ifeequi, diibo
miyamɨnaaco ifitacuunohachuta.

23 Jaadɨ diitoco ifitacuuboro Jesu fuuhi ifabaɨ nigacɨvɨ
Moocaanima ihiimaaqui. Jaadɨ mihiijɨcuunaaca Jesu tahɨ
iinoro icauhi.
24 Jaanaaca imeenegafeene muuairi icaunaaca sefano
guibuhuba guibuhicauhi togahallɨvɨ.
25 Jaanaaca Jesu cuujetavɨ jari diitojaagovɨ saauhi,
nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro.
26 Jaaboco ijɨibogomɨnaa nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro asaaunoco
aatyɨmeumoro gaihivuumo iigutuumoro: ¡Ajaanɨ ɨjɨ!
noomoro.
27 Jaarunofaño Jesu diitoco nuuhi: Mequehecu mihiguete-
dino, uujoho, nooboro.
28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojɨibo, miyaano
ɨjoho idiicahachiijɨ taca, tajɨiba bu uujoho dijaa saaqui
nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro, nooboro.
29 Jii, disaa taca, nooboro. Jaanegui Pedro imeenegatɨ ini-
ituuboro tɨcovauhi nɨfaihuhallɨdɨ ɨiguubo Jesujaagovɨ ifeequi.
30 Jaarunaaca guibuhuba sefano iguibuunoco
aatyɨmeuboro igutuubo. Jaasumiro tɨcovaubo inɨfaihufaño
iniituubo. Jaanegui gaihivuubo: ¡Aivojɨibo, uco taajasu!
nooboro.
31 Jaasumiro Jesu diiboco ihusetɨ iguiiyɨcɨuuboro diiboco
nuuhi: ¡Ajashucani dimiyaavogo! ¿Collɨhi miyaavogotɨhi?
nooboro.
32 Jaadɨ diitɨsi imeenegafaño ɨjɨcafutuusumiro iguibuhuba
llɨivɨuhi.
33 Jaanegui imeenegafaño iicaumo Jesuguiino
ememuɨivuumoro nuuhi: Miyaano ɨjoho Moocaani Achi,
noomoro.

Jesu Iguihuvamoco Buheesuhi Genesarevɨ.
(Mr 6.53-56)

34 Jaamo imuuaico afatyuudɨ ɨifutuumo Genesare jiinɨjevɨ.
35 Jaanaa toojiinɨjeo miyamɨnaa Jesu iicaunoco
agaajacɨumoro paryɨ toojiinɨjeri jɨibohocasiumo. Jaamoro
Jesujaagovɨ sɨvaumo paryɨ iguihuvamehejeque.
36 Jaamoro diiboco dilluhicaumo jillɨ igaachehujɨniba
nijequegayɨco idudɨicɨtequi. Jaanoco paryɨ famooro
ududɨicɨudɨmo buheeuhi.

15

Miyamɨnaaco Ɨmɨhɨninɨsuno.
(Mr 7.1-23)

1 Jaadɨ fariseomɨtɨ saatoho, bu caatɨnɨmɨnaa icamo Jerusale
cuumitɨ asaaumoro Jesuco dilluvauhi:
2 ¿Millɨtɨ dijɨibogomɨnaa moheedetemɨhai jeevamaaje
iicabadɨ moonɨtɨhi? Mɨiro momoonɨnɨcɨbadɨ moonɨtɨmoro
ihuseneque nitamaaitɨmoro machuhicahi, noomoro.

3 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Mɨillɨtɨ bu jana amɨɨhai Moocaani tajɨɨbaco mejeevesumoro amɨɨhai jeevamaajequere momoonɨhicahi?

4 Mɨɨro Moocaani jillɨ nuuhi: Diicaani, diiseejɨ icamoco bocɨgo. Jaanotɨ caanico, seejɨco icano imitɨno onoomo iguijevequi, nooboro.

5 Jaaruno icanaaca amɨɨhai meneehicahi jillɨ, mɨɨno caanico, bu mɨɨno seejɨco icano meneejirahi: Łco acɨjitɨhi: Mɨɨro paryɨ tañehejeque uujoho Moocaanico ɨjɨbaicuuno, noomoro.

6 Jaamaño tollɨ onoomo caanimɨco, jinehejebaco acɨhicacuutɨhi. Jillɨ momoonɨmaño Moocaani tajɨɨbaco jihovonobadɨ momoonɨhicahi. Amɨɨhai jeevamaajequere moonɨmoro mihicamaño.

7 Amɨɨhai bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Mɨɨro miyaanoco nuubo Moocaani iimaamɨnaafi Isaia jillɨ nooboro acaatɨnɨusumi:

8 Jiicuumi uco jillɨ tɨcovono iijɨriro bocɨguehicahi. Jaarumo jeebɨɨno uuditɨ tehesino icahi.

9 Jillɨ sɨcamañovɨ iigaivomoro uco imehicahi. Jillɨ amɨɨhai jɨɨbogono, tɨcovono miyamɨnaa jɨɨbogonoro iicamaño, nooboro.

10 Jaadɨ Jesu miyamɨnaaco ocoovauboro nuuhi: Jinooco muguubumoro imino magaaja:

11 Mɨɨro miyamɨnaafi iijɨri ɨjɨcafotono diiboco mɨhɨninɨtɨhi. Jaanotɨ naha iijɨfañotɨ asaano diiboco mɨhɨninɨhi, nooboro.

12 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa asaaumoro diiboco nuuhi: Mee, fariseomɨ ɨɨjoho tollɨ onoonoco uguubumoro aiveguehi, noomoro.

13 Jaaneguiiha diitoco iimusuubo: Guihirubi niquejefaño iicaabo abasutɨhoco paryɨ ibacoconomaryo agaijuyɨcɨɨboro gañɨɨjiibo.

14 Jaafa tahɨ iimaamo jillɨ ihaallɨɨnoma chahamo, bu sita ihaallɨɨnoma achahamoco sɨɨguehicahi. Mɨɨro ihaallɨɨnoma achahaabo sifiico isɨɨguruva faamɨsicɨro ifahojɨfaño aquetejirahi, nooboro.

15 Jaaneguiiha Pedro Jesuco nuuhi: Toono tollɨ odoovɨcɨnoco mɨɨhaico dɨɨbogo, nooboro.

16 Jaanegui Jesu iimusuuhi: ¿Nacu buunajɨ amɨɨhai tollɨro magaajatɨhi?

17 Mɨɨro paryɨ miyamɨnaa iijɨri ɨjɨcafotono moobafaño feehi. Jaadɨ mofiitɨ inoonɨcɨno.

18 Jaanotɨ naha miyamɨnaafi iijɨfañotɨ asaano diiboco mɨhɨninɨhi, ijeebɨɨfañotɨ asaamaño.

19 Mɨɨro ijeebɨɨfañotɨ iimitɨnoono esamaajene saanɨcɨhi, bu gaicaauneheje, bu gaigoomɨco ɨɨcɨmoro ejeevesuneheje, bu

gaigoomɨma imitɨnoono iicaneheje, bu nanivaneheje, bu bañɨfiiraneheje, bu sitaaditɨ sɨcamaño jɨɨbogoneheje icano.
20 Jineheje naha miyamɨnaafico mɨhɨninɨhi. Jaanotɨ nitamaajehene moonɨco eetavotɨmo amachuno miyamɨnaaco mɨhɨninɨtɨhi.

Siijiinɨjeo Miyamɨnaago Jesuco Imiyaavuguumo.
(Mr 7.24-30)

21 Jaadɨ Jesu toonotɨ ihiinuuboro fuuhi Tiro, Sidon icano jiinɨjejaagovɨ.
22 Jaanaaca Canaan jiinɨje miyamɨnaago toojiinɨjeri iicaugo saauhi Jesujaago coovadiicɨnɨgoro: ¡Aivojɨɨbo, David Iyaachi, uco dɨdaasugo! Aicɨgai iimitɨno ɨjɨma icago sihidɨ ɨdaasuno icahicahi, noogoro.
23 Jaarunaa Jesu diigo ajashunoba iimusuutɨhi. Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa asaaumoro diiboco nuuhi: Ajaamoco gallu gañuhusuno modojɨcutɨ coovadiicɨnɨgoro saago, noomoro.
24 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaani uco Israel cuumimɨnaa ovejamɨ ɨmɨtamobadɨ iicamojaagovɨro galluuhi, nooboro.
25 Jaarunofaño diigo asaaugoro diiboguiino ememuɨɨvovaugoro diiboco nuuhi: ¡Aivojɨɨbo, uco daamusu, noogoro!
26 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Imijitɨruno iseeme machutaaco udumɨtɨɨcɨmoro jɨcumɨco aacɨno, nooboro.
27 Jaarunofaño diigo nuuhi: Miyaano Aivojɨɨbo; Jaarunofaño jɨcumɨ machufihi iguiinotɨ ihabajato amachuno suuvɨco, noogoro.
28 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Gaigo, guiraacani dimiyaavogo. Jaafa ɨɨjoho idiimogobadɨ icano, nooboro. Jaanoco tollɨ diibo unuuno tɨcovovɨro diigo aicɨgai buheeteuhi.

Jesu Buheesuhi Ajashutɨmo Iguihuvanoma Iicamoco.

29 Jaadɨ Jesu toonotɨ ihiinuuboro ufuubo fatyuuhi Galilea muuaijɨnidɨ. Jaadɨ ifabaɨhallɨvɨ ufuuboro casɨɨvutuuhi.
30 Jaabojaago sihidɨ miyamɨnaa ufuumoro ɨfutuuhi diibo iicauhɨgo. Jaamoro diibojaago sihidɨ sɨvahicauhi ɨɨgotɨmehejeque, bu ihaallɨɨno aatyɨmetɨmehejeque, bu ihiimaatɨmehejeque, bu imitɨno ihusene iicamehejeque icano, bu sihidɨ saatoho iguihuvamenejeque icano. Jaamoco buheesuhicaubo.
31 Jaaneri miyamɨnaa sihidɨ jabafiitehicauhi ihiimaahicautɨmeheje ihiimaauneri, bu imitɨno ihusene iicaumeheje imino ihusenema iicacuuneri, bu ɨɨguehicautɨmehejeque ɨɨgucuuneri, bu ihaallɨɨno aatyɨmeutɨmeheje aatyɨmecuuneri

icano. Jaamoro tɨcovaumo Moocaanico Israel cuumi Dios icaaboco, iimomo.

Jesu Machusuhi Cuatro Mildɨ Miyamɨnaaco.
(Mr 8.1-10)

32 Jaadɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaaco ucuuhuvauboro diitoco nuuhi: Jito miyamɨnaaco ɨdaasuguehi. Mɨɨro jino mifucucɨ, safucu icano icacuumo uuma jinoovɨ. Jaamo amachujirunobama chahacuuhi. Jaanegui imogotɨhi machutɨmoco iijanojaago agalluunoco ofoomo jɨɨhaivɨ nacatejirahi, nooboro.

33 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: ¿Cuucatɨ bu mɨllɨ mɨhɨcɨjirahi jino mɨɨhaiñooba iijano achahahɨgo mihicamo jityɨgaba miyamɨnaa iicamoco mutuvasuqui? noomoro.

34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Nacu mɨnoodɨno amɨɨhai machutaano icahi? nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨɨnoro momaahugayɨno icahi, bu ajashuno motaavagayɨ iicanoro, noomoro.

35 Jaanegui tajɨɨbaubo imiyamɨnaa jiinɨjehallɨvɨ icasɨɨcamaaiqui.

36 Jaadɨ toono sahuse juugahusetɨ minoocɨ, bu itaavagayɨ icanoco ihusefaño agaayɨcɨuboro toonohallɨvɨ Moocaanico graciaco acɨuhi. Jaadɨ toonoco iquisicuuboro ijɨɨbogomɨnaaco acɨuhi. Jaanoco diito imiyamɨnaama ɨfuuhi.

37 Jaanoco paryɨ famooro amachuumoro imino tuvauhi. Jaadɨ ihatyuuvoco ananɨumo gahafusuuhi sahuse bu juugahusetɨ miibaicɨ ɨdɨɨno jɨɨibaiñooco.

38 Jaanoco amachuumo cuatro mildɨmo gaifiimɨu. Jaano gaigoomɨ, bu seeme icamo oovorautɨhi.

39 Jaadɨ Jesu diitoco ifitacuuboro meenegafaño ɨjɨcafutuuboro fuuhi Magdala onoocuumi jiinɨjejaagovɨ.

16

Fariseomɨ, Bu Saduceomɨ Icamo Aatyɨmeratatɨno Eetavoco Tajɨɨbahi.

1 Jahɨgo fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo fuuhi Jesuco emeecɨtuumo. Jaamoro diiboco ɨɨfurumo iimitɨnofaño igañɨɨsuqui dilluuhi: Mɨɨhaico niquejefañoono aatyɨmeratatɨnoco dɨhɨfusu, noomoro.

2 Jaanegui diibo diitoco iimusuuhi: Iijɨcuuvɨ niqueje tɨfaiño iicasumi amɨɨhai: Aiguejitɨno mɨɨro oono niqueje tɨfaihi, meneefihi.

3 Jaabadɨro bu fucuro meneefihi: Jaachiijɨ imijitɨfucu, mɨɨro oono niqueje tɨfaiño niijama icahi, noomoro. Bañɨfiiramɨnaa mihicamo, amɨɨhai magaajahi niquejeque memeecɨmoro

aiguejino, bu aiguejitɨno icano monoonoco. Jaarunaa magaajatɨhi mɨllɨ jisumio miyamɨnaa imitɨ eheetavoneheje ɨjɨɨbugurunoco.

4 Jaamo jito iimitɨno miyamɨnaa sanofañoro imiyaavogonofaño iicatatɨmo, dilluhicahi aatyɨmeratatɨneheje eetavoco. Jaarumoco acɨrajitɨno ɨvɨ ɨdɨɨnoro Jonas gaajataro ɨfusucafeteji, nooboro diitoco ejeevesuuboro fuubo.

Fariseomɨ Juurisutaguiijɨ.
(Mr 8.14-21)

5 Jaanaa onoogoobavɨ afatyumo ijɨɨbogomɨnaa jabajeeveuhi pan añɨmɨnaa maahuco asatyujirumo.

6 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Magaihuɨnɨ fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo juurisutaguiijɨnotɨ, nooboro.

7 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa noocasiuhi: Añɨmɨnaa maahunoco mɨsɨvatɨneguiiha ollɨ noobo, noomoro.

8 Jaanoco Jesu agaajacɨuboro diitoco nuuhi: ¿Collɨhi maahunoma machahanoco monoocasihi? Ajashucani amɨɨhai miyaavogo.

9 ¿Nacu magaajatɨhi, mehesɨcɨnɨcuutɨhi oono cinco mildɨmoco sahusedɨbavariro amachusunoco, bu ihatyuuvoco mɨnoodɨbaiva jɨɨibaiñooco magahafusuunoco icano?

10 ¿Bu mehesɨcɨnɨtɨhi sahuse juugahusetɨ miibaacɨ ɨdɨɨneri cuatro mildɨmoco amachusunoco, bu ihatyuuvoco mɨnoodɨbaiva jɨɨibaiñooco magahafusuunoco icano?

11 ¿Jaamo bu mɨllɨtɨ amɨɨhai magaajacɨtɨhi uujoho machutaatɨ onootɨnoco oono fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo juurisutaguiijɨtɨ onoonoco?

12 Jaaneri jari gaajaumo Jesu diitoco añɨmɨnaa maahuno juurisutaguiijɨtɨ unuutɨnoco, ɨvɨ jillɨ fariseomɨ, bu saduceomɨ icamo jɨɨbogotɨ mihigui unuunoco.

Jesu, Diibo Cristo Asaaujiibo Iicanoco Unuuno.
(Mr 8.27-30; Lc 9.18-21)

13 Jaanaa Jesu Cesarea de Filipo onoocuumi jiinɨjevɨ ɨɨfutuudɨ ijɨɨbogomɨnaaco dilluubo: ¿Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ, ¿nacu mɨllɨ miyamɨnaa uuditɨ neehicamo? nooboro.

14 Jaanegui diito nuuhi: Saatoho: Jua Nitɨmɨnaafi, neehicahi. Jaanotɨ saatoho: Elia, neehicahi. Jaanotɨ bu saatoho: Jeremia, neehicahi. Jaanotɨ saatoho: Cajaanɨhacho sɨɨcɨjeototɨ Moocaani iimaamɨnaaɨvɨoobo, neehicahi, noomoro.

15 Jaanegui diitoco nuubo: Jaanaa amɨɨhai, ¿mɨɨjoho uujoho iicanoco meneehicahi? nooboro.

16 Jaanegui Simon Pedro diiboco nuuhi: Ɨɨjoho Cristo Moocaani iicaabo Seemene, nooboro.

17 Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuuhi: Imicani diicahi
ɨɨjoho Simon Jona achi idiicaabo. Mɨɨro cajaanɨ miyamɨnaafi
ɨco jinooco gaajasutɨhi ɨdɨɨboro Guihirubi niquejefaño
iicaabo.
18 Jaaneguiiha uujoho ɨco jino Pedrotɨ momonɨhi, guiisiyɨ
eneejiruno. Jaaba jiba guiisibahallɨvɨ uujoho taajaco eetaveji.
Jaajaco guijeve mitya icaruno guiinonɨjitɨhi.
19 Ɨco uujoho jino niqueje llaveneque acɨji. Jaabo ɨɨjoho
jiijehallɨvɨ isisɨno, bu niquejefaño sisɨcafetejino. Jaanotɨ
jiijehallɨvɨ isinaayuno, bu niquejefaño sinaayucafetejino,
nooboro.
20 Jaadɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaaco faguuhi diibo Cristo iicanoco
mɨɨhaiñoobaco jɨɨbogotɨmo iicaqui.

Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mr 8.31-9.1; Lc 9.22-27)

21 Tusumi Jesu tɨconɨuhi ijɨɨbogomɨnaaco agaajasuubo
Jerusalevɨ ofooboco quillahuto, bu sacerdotemɨ aivojɨto, bu
caatɨnɨmɨnaa icamo diiboco sihidɨ ɨdaasuno omoonɨujinoco:
Uco gaicaausujimo. Jaaruubo mifucucɨ, safucu icanotɨ siino
buheeteji, nooboro.
22 Jaaneguiiha Pedro sihɨ Jesuco asatyuuboro ɨɨbauhi:
Jaanova Moocaani ɨco tollɨ moonɨsujitɨrahi, tollɨ icatɨɨbo di-
icaqui, nooboro.
23 Jaarunaaca Jesu dojɨcuvɨro acajebeveuboro Pedroco nu-
uhi: Uutɨ buhɨgovɨ minifoto ɨɨjoho ɨjɨ idiicaabo. Fɨne, ɨɨjoho uco
acasivusuno. Dihesamaaje Moocaani esamaajebadɨ icatɨhi.
Jillɨ miyamɨnaa esamaajebadɨro jeevahi, nooboro.
24 Saatoho ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Cajaatyohacho
tadyojɨcutɨ asaagomo ifiico ajabajevemere tadyojɨcutɨ isaaqui
ifiico ɨdaasuno omoonɨsujinoco iguitɨmo.*
25 Mɨɨro ifiico agaijɨmo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ naha tahallɨtɨ
ifiico ɨmɨtasumo ifiico taajasuji.
26 Mɨɨro saafi miyamɨnaafi paryɨ jiinɨje busumijeque
gaayɨcɨruubo. Jaaruubo ijeebɨɨco ɨmɨtasuruva, ¿nacu millɨtɨ
imijiruno? ¿Nacu mɨnoodɨno fɨne miyamɨnaafi ijeebɨɨco
itaajasuqui jaadujirahi?
27 Mɨɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saaji Caani
ovosɨɨma, bu itoomomɨnaama icano. Jaasumi paryɨ
famoovaaco itɨcovocɨvɨ jaadujiibo omoonɨhicanehejeque.
28 Miyanotɨro neehi: Jino iicamotɨ saatoho guijevejitɨhi
uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo ihaivojɨri asaaboco
aatyɨmetɨmoro, nooboro.

---

* **16:24** Sahaamefaño noono: diguijeve ɨmohobujeque dɨɨcɨɨbo tadyojɨcutɨ disaa.

17

Jesu Ihaivojɨri Asaauno.
(Mr 9.2-13; Lc 9.28-36)

1 Toonobuunatɨ sajaguisɨ nijequetɨ Jesu ɨcɨuhi Pedroco, bu Jacooboco, bu diibo Jacoobo nahabo Jua icamoco. Jaaboro diitomaryo fuuhi aivo acaamovobaɨ nijequevɨ.

2 Jaabaɨ nijequevɨ diito ɨmefeenevɨ ifi siibadɨ minifutuuhi. Ihɨme arɨcuno minifutuuhi nɨhɨbaco memeecɨbadɨ, bu igaachehu seseene minifutuuhi nɨhɨba aachɨcɨbadɨ.

3 Jaanaa diibo uufocovɨ atyɨmeumo Moise, Elia icamɨsi Jesuma iimaamɨsico.

4 Jaaneguiiha Pedro Jesuco nuuhi: Aivojɨɨbo, imicani jimañovɨ mihicano. Idiimogohachiijɨ masɨɨ nɨjeganoco migaacɨ, saga ɨdɨɨno meheetavequi, ɨɨdi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano.

5 Jaanaaca Pedro tollɨ nuunaaca diitoco aimuufai mibaacuuhi. Jaano ihaimuufaifañotɨ guubuvusuuno: Jaanɨ Taseemene agaijɨɨbo. Diibo onoonoco muguubunɨcɨ, unuuno.

6 Jaanoco uguubuumoro ijɨɨbogomɨnaa jiinɨjehallɨvɨ javucamaaiumo sihidɨ iguituumoro.

7 Jaanegui Jesu asaauboro diitoco ududɨɨcɨuboro nuuhi: Magañiivo mihiguetedino, nooboro.

8 Jaadɨ siino emeecɨurumo mɨɨhaiñoobaco atyɨmecɨutɨhi ɨdɨɨboro Jesu icauhi.

9 Jaamoco tobaɨtɨ iniituhɨgo Jesu faguuhi: Jino mahatyɨmeneque mɨɨhaiñoobaco mɨjɨɨbeguedino jari uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo iguijeveebe siino ubuheetedɨ, nooboro.

10 Jaanegui diito diiboco dilluuhi: ¿Mɨllɨtɨ jana bu caatɨnɨmɨnaa nuuhi: Elia itɨconɨ saaji, neehicahi? noomoro.

11 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Jɨɨhɨ, miyaano Elia itɨconɨ saaji. Jaaboro paryɨ fanoovaaco imibachujiibo.

12 Jaarunofaño amɨɨhaico uujoho jino neehi Elia saahinɨcuhi. Jaaruuboco gaajacɨhinɨtɨmo. Jaamoro diiboco jillɨ iimogobadɨ moonɨhinɨmo. Jaabadɨro bu uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo diito usetɨ ɨdaasuno icaji, nooboro.

13 Jaanotɨ ijɨɨbogomɨnaa esafutuuhi Jua Nitɨmɨnaafiditɨ Jesu unuunoco.

Jesu Buheesuuhi Sɨcafefi Ɨjɨma Iicauboco.
(Mr 9.14-29; Lc 9.37-43)

14 Jaadɨ miyamɨnaa iicauhɨgo ɨɨfutuumaaca saafi miyamɨnaafi asaauboro Jesuguiino ememuɨɨvuuboro nuuhi:

15 Aivojɨɨbo, taseemeneque dɨdaasugo, ɨdaasuno icahicaabo imimañobatɨ ochoomooboro, fiiva foova cɨɨjɨgaifaño aquetehicaabo, bu teehifaño aquetehicaabo icano.

16 Jaaboco jino dijɨibogomɨnaajaago sɨvarahi. Jaarumo diiboco buheesutɨhi, nooboro.
17 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Ɨɨ jeedɨ fɨne imiyaavogotɨno miyamɨnaa jito iimitɨmo, ¿mɨihachuta fɨne amɨihaico jaabɨcɨiboro icaji? nooboro diiboco: Juugavɨ daachico sɨva, nuuhi.
18 Jaaboro Jesu iimitɨno ɨjɨco ɨhɨibauboro diibeditɨ iinusuuhi. Jaasumiro diibo isɨcafefi buheetecuuhi.
19 Jaadɨ ijɨibogomɨnaa ijeevadɨ Jesuma ihiimaaumoro diiboco dilluuhi: ¿Mɨillɨtɨ jana mɨihai diibo imitɨno ɨjɨco buhɨ magañɨitɨhi? noomoro.
20-21 Jaanegui diitoco Jesu nuuhi: Amɨihai miyaavogo aajashumaño. Miyanotɨro amɨihaico neehi, amɨihai miyaavogo mostaza noovata tooɨgayɨdɨno iicaruva jigajɨco meneejirahi: Jinootɨ sihɨgovɨ deene, noomoro. Jaaneri sihɨgovɨ jeenejiruno. ¿Conooba amɨihaidi sihidɨ jeevajitɨrahi miyaano miyaavogoma mihicaruva?*

Jesu Iguijevejinoco Siino Ɨjɨibogono.
(Mr 9.30-32; Lc 9.43-45)

22 Jaanobuunatɨ Galilea jiinɨjeri saamo ɨgomoro efeehicauhɨgo Jesu diitoco nuuhi: Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo miyamɨnaa usefaño acɨcafeteji.
23 Jaamo uco gaicaauji. Jaaruubo mifucucɨ, safucu ɨdɨinotɨ siino buheeteji, nooboro. Jaanoco uguubuumoro sihidɨ ɨdaasuvuumo.

Templojaguiiha Impuestoco Ajaadusuno.

24 Jaanaa Jesu ijɨibogomɨnaama Capernau cuumivɨ ɨifutuunaaca templojaguiiha impuestoco ajaadusuhicaumo Pedrojaago ufuumoro diiboco dilluuhi: ¿Amɨihai jɨibogomɨnaafi templojaguiiha impuestoco jaadujitɨhi? noomoro.
25 Jaaneguiiha Pedro: Jaadujiibo, nuuhi.
Jaadɨ Pedro jaahe ɨifutuuboco Jesu nuuhi: ¿Simon, ɨidi mɨillɨ jiijiinɨje aivojɨto mɨico impuestoco jaadusunɨcɨmo; iyotocoro nacu siicuumiotoco? nooboro.
26 Jaaneguiiha Pedro iimusuuhi: Siicuumiotoco, nooboro.
Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Jaaneguiihacuva icuumioto jaadutatɨhi.
27 Jaarunofaño mɨihaiñooba mɨiditɨ imitɨno eneejiruneguiiha johono caasifaño foobo difiicɨgaico gañɨito. Jaabo itɨconɨ uduuboco dɨicɨibo iijɨfañotɨ nɨhɨbajeque dɨicɨ. Jaajeri daaduto tahimpuestoco, bu diinoco icano, nooboro.

---

* **17:20-21** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaanotɨ jiyoomo ɨjɨmɨco ɨdɨineriro buhɨ magañɨitahi mahaigamoro Moocaanima mihiimaaneri, onoonoco.

18

¿Cajaani Fine Imiyaabo?
(Mr 9.33-37; Lc 9.46-48)

1 Jaasumi ijiibogominaa asaaumoro Jesuco dilluvauhi: ¿Cajaani fine aivo imiyaabo icaji niqueje aivojifaño? noomoro.
2-3 Jaanegui Jesu seemeneque ocoovauboro diitofeenevi ificuuboro nuuhi: Miyanotiro amiihaico neehi, amiihai jeebiico bohonoti miminiiyumoro seemenebadi miminifototihachiiji niqueje aivojifaño mefeejitihi.
4 Miiro niqueje aivojifaño imiyaabo iicajiibo oono guiinovi ifiico iminiiyuuboro jiisee seemenebadi iminifotoobo.
5 Jaanoti bu cajaatyohacho seemeneque tamomofañodi agaayicimo uco gaayicihi.

Imitifaño Mahaquetejiruno Ñihicu.
(Mr 9.42-48; Lc 17.1-2)

6 Jaanoti seeme jino uco imiyaavogomoco imitico omoonisuvaaboco aivo imijiruno ajashutino guiisibatyigabari icodaaheti uduujeniimoro muuaifaño iniitusuno.
7 Jiinijeminaadi imiticani icano miyaminaaco imitifaño agañiisuno. Jaano jilli fahiijivaro icajino. Jaarunofaño idaasucani icajiibo diibofeenedi imiti asaabo.
8 Jaaneguiiha dihuse, ditihai icano ico imitifaño agañiisuhachiiji quiticiibo sihi gañii. Imijiruno iidi ditihaima, dihusema chahaabo fiivofaño idiifotono. Jaanoti iidi imitino dihusenema, ditihaiñoma icano diicaabo ifinijitino ciijigaifaño agañiicafotono.
9 Jaanoti bu oono dihaalliii ico imitifaño agañiisuhachiiji toohaalliico buhudaruubo tehesino gañii. Imijiruno iidi sayiimaryo diicaabo fiivofaño ofoono. Jaanoti imijitiruno fahaalliicimaryo diicaabo ciijigaifaño agañiicafotono.*

Oveja Ɨmitaabovi Ohoovicino.
(Lc 15.3-7)

10 Tolliro bu jito seemeti saatohobaco mitiimejetasudino. Miiro jino amiihaico neehi: Miiro oono diitoco otoomomo Moocaani toomominaa fahiijivaro Guihirubi Moocaani niquejefaño iicaabo imefeeneri icahicahi.
11 Miiro uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo saahi imitacumoco taajasuqui.†
12 ¿Jinooco milli mehesicinihi amiihai? Saafi joomi ciendimo ovejami iicamoti saafi imitaruva, ¿nacu fine saatoho noventa y nuevedimo aatyuvomoco tomañovi ejeevesuhiniiboro imitaaboco guiinetejitirahi?

---

* **18:9** Jino jilli iiminocoro mooni, imitico deetavedino, eneejiruno. † **18:11** Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

13 Jaaboco aatyɨmeebere janaanɨcɨ aivo imo imo minifete-
jiruubo oono noventa y nuevedɨmo ɨmɨtatɨmo janaanɨcɨvɨ.
14 Jaabadɨro amɨɨhai Caani niquejefañɔ iicaabo‡ imogotɨhi
jitotɨ saseba ɨmɨtanoco.

Jillɨ Mɨɨno Nahaboco Meperdonano.
(Lc 12.3)

15 Jaanotɨ bu dinahabo ɨco imitɨno omoonɨhachiijɨ diiboma
ɨɨro ijeevadɨ diimaabo diiboco gaajasu imitɨno omoonɨnoco.
Jaabo ɨco uguubuhachiijɨ diiboco dimijɨɨcarucuuhi.
16 Jaanotɨ ɨco uguubutɨhachiijɨ sitatɨ cuuhuva miimɨsiicɨtɨ.
Jaamo miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨmo onoono imino igaajacafetequi.
17 Jaamoco: Jii, onootɨhachiijɨ Moocaani iijamɨnaaco
dɨɨbogo. Jaamo onoonoco bu: Jii, onootɨhachiijɨ oono
Moocaanico imiyaavogotɨɨboco mihicanɨcɨbadɨ mehesɨcɨnɨ,
bu impuesto jaadusumɨnaafico mehesɨcɨnɨcɨbadɨ icano.
18 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi jino jiinɨjehallɨvɨ
mafatyusutɨno, bu tollɨro niquejefañɔ fatyusurajitɨhi. Jaanotɨ
bu jiinɨjehallɨvɨ mafatyusuno niquejefañɔ fatyusucafeteji.
19 Tollɨro bu jino amɨɨhaico neehi: Jino jiinɨjehallɨvɨ
amɨɨhaitɨ miimɨsiicɨ mehesamaaimɨsiro mihimogonohallɨvɨ
Moocaanico midilluhachiijɨ Guihirubi niquejefañɔ iicaabo
acɨji.
20 Mɨɨro miimɨsiicɨ tamomofeenedɨ igaivomofeeneri bu uu-
joho icaji.
21 Jaaneguiiha Pedro ufuuboro Jesuco dilluuhi: Aivojɨɨbo,
tañahabo uco imitɨno omoonɨnoco, ¿mɨnoodɨfoova uujoho
diiboco perdonahicaji, sahuse juugahusetɨ mifoocɨ ɨdɨɨno
tɨcovovɨ? nooboro.
22 Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuuhi: Cha, toonoodɨfoova
icatɨno. Janaanɨcɨ setentadɨfoova sietedɨno.

Jeecɨvomɨnaafi Imuguutɨhi Sifiico Eperdonaunoco.

23 Jaamañɔ niqueje aivojɨ jeevahi oono saafi aivojɨɨbo
ijeecɨvomɨnaama idudɨcamaajeque iimibachubadɨ.
24 Jaabo iimibachunoco jari tɨcovaubaaca diibojaa sɨvaumo
saafiico ajashutɨno millones tɨcovovɨ edebeuboco.
25 Jaabo diiboco ajaadujiruno achahauneguiiha ihaivojɨɨbo
tajɨɨbauhi diiboco inaajequi paryɨ mogaima iseemema, bu
paryɨ inehejema icano toonoco ijaaduqui.
26 Jaaneguiiha ijeecɨvomɨnaafi ihaivojɨɨboguiino
ememuɨɨvuuboro ihaivojɨɨboco neehicauhi: Aivojɨɨbo, uco
dɨdaasugo ɨco paryɨ faneeri jaaduji, nooboro.
27 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo diiboco ɨɨdaasuguuboro ide-
beque perdonauhi. Jaaboro diiboco sinaayuuhi.

‡ **18:14** Moocaani

28 Jaabo diibo ijeecɨvomɨnaafi ihiinuuboro ufuubo
atyɨmeteuhi saafi inahabonɨmɨnaafi diiboco mɨɨdɨno
edebeuboco. Jaaboco icodaahetɨ agaayɨcɨuboro sefano
dusuucɨubo: Goova daadu uco edebeneque, nooboro.
29 Jaanegui inahabonɨmɨnaafi iguiino ememuɨɨvuuboro di-
iboco nuuhi: Uco dɨdaasugo ɨco paryɨ jaaduji, nooboro.
30 Jaarunofaño diibo: Jii, nootɨɨbo ufuuboro diiboco
cɨvojafaño jɨɨhacuuhi paryɨ diiboco ajaadutɨnohachuta.
31 Jaanoco saatoho aatyɨmeuno diitoco aivono ufuunegui-
iha ufuumoro ihaivojɨɨboco paryɨ jɨɨbugutuumo.
32 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo diiboco ucuuhuvauboro nuuhi:
Imitɨcani jeecɨvomɨnaafi. Ɨco uujoho didebeque paryɨ perdon-
ahinɨhi uco idilluuneguiiha.
33 Jaabadɨro bu ɨɨjoho dinahabonɨmɨnaafico
dɨdaasuguejirahi ɨco uujoho iicahinɨbadɨ, nooboro.
34 Ihaivojɨɨbo sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro tajɨɨbauhi diiboco
cɨvojafaño ificusuuboro ihaamɨsuqui paryɨ idebeque
ajaadutɨnohachuta.
35 Jillɨ nooboro Jesu imivusuuhi jibogoco: Jaabadɨ jillɨ Gui-
hirubi niquejefaño iicaabo amɨɨhaico moonɨji amɨɨhai na-
haboco amɨɨhai jeebɨɨmaryo meperdonatɨhachiijɨ, nooboro.

19

Jesu Jɨɨbeguehi Gaigooco Mejeevesunoditɨ.
(Mr 10.1-12; Lc 12.18; tollɨro meecɨ Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

1 Jillɨ Jesu unuunobuunatɨ fuubo Galilea jiinɨjetɨ. Jaabo
ɨfutuuhi Judea jiinɨjevɨ, Jordan teehitɨ baagovɨ iicajiinɨjevɨ.
2 Jaabo dojɨcutɨ sihidɨ miyamɨnaa fuuhi. Jahɨgo iguihuvau-
moco buheesuubo.
3 Jaanaaca saatoho fariseomɨoto asaaumoro diiboco
dilluuhi ɨɨfurumo iimitɨnofaño diiboco igañɨɨsuqui: ¿Nacu
fɨne tajɨɨbabadɨ imijiruno mɨɨno taabaco jillɨ siinohallɨtɨ
mejeevesuno? noomoro.
4 Jaaneguiiha diibo iimusuuhi: ¿Nacu amɨɨhai
Caatɨnɨhaamefaño onoonoco memeecɨhicatɨhi? Mɨɨro itɨconɨ
miyamɨnaafico ifiivusuubo fiivusuuhi gaifiico, bu gaigooco
icano.
5 Jaaboro nuubo: Jillɨtɨ gaifi caanico, seejɨco icano jeevesuji
mogaima iminifetequi. Jaamɨsi saafiibadɨro minifutucuji,
nooboro.
6 Jaamaño miimɨsiicɨ icacuutɨno saafi ifibadɨro icacuumɨsi.
Jillɨ iicamaño miyamɨnaa dugaacucuujitɨhi Moocaani
agataacucuunoco, nooboro.
7 Jaaneguiiha diiboco dilluumo: ¿Mɨillɨtɨ janabuu Moise
tajɨɨbauhi mɨɨno taabaco jeevesuhaameque mahacɨmoro di-
igoco mejeevesuqui? noomoro.

8 Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Etɨ bu mucuhufojeebɨimaño
Moise tajɨibauhi amɨihai taabamɨ jeevesuco. Jaanotɨ itɨconɨ
tollɨ icautɨno.
9 Jaanotɨ jino uujoho amɨihaico neehi: Mogaico sifiima
icatɨgoco ejeevesuuboro sifigooco ɨicɨibo ajeva imitɨco ɨcɨhi.
Jaabadɨro bu sifi ejeevesugooco ataabavaabo ajeva imitɨco
ɨcɨhi, nooboro.
10 Jaaneguiiha ijɨibogomɨnaa diiboco nuuhi: Jaanegui tollɨ
icamaño, ¿collɨhiica bu mataabavajirahi?
11 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Famooro jinooco gaaja-
jitɨrahi. Ɨdɨimoro jaatyo Moocaani agaajasumo gaajajirahi.
12 Mɨiro saatoho ifiivuunotɨro caanimɨ oovɨcɨcubadɨ
taabavajitɨibo unuubadɨ icanɨcɨhi. Jaanotɨ saatoho
iguiraacuneguiiharo tollɨ oovɨcɨnɨcɨhi. Jaanotɨ saatoho jillɨ
taabavatɨmo icanɨcɨhi niqueje aivojɨguiinodɨ. Jaamaño
jinooco agaayɨcɨgomo jaafa gaayɨcɨhi, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.
(Mr 10.13-16; Lc 18.15-17)

13 Jaanaaca Jesujaa seemeque sɨivaumo diitohallɨvɨ
ihuseque ificuuboro Moocaanima iimaaqui. Jaarunofaño
ijɨibogomɨnaa ɨibahicauhi iseemeque diibojaa ɨsɨvamoco.
14 Jaarunofaño Jesu nuuhi: Jaafa seeme tajaa saahi fɨne
mɨhɨibano. Mɨiro niqueje aivojɨ seemebadɨ iicamono,
15 nooboro toseehejehallɨvɨ ihuseque ficuhicaubo. Jaadɨ
toonotɨ sihɨgovɨ fuubo.

Sihidɨ Inɨhɨbamɨma Iicaabo Jesuma Iimaahi.
(Mr 10.17-31; Lc 18.18-30)

16 Jaanaaca saafi sɨcafefi Jesuco emeecɨtuuboro diiboco
nuuhi: Idiimiibo Jɨibogomɨnaafi, ¿cono iiminoco moonɨjirahi
uujoho ifinɨjitɨno fiivoma icaqui? nooboro.
17 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: ¿Collɨhi uco idiimi-
ibo neehi? Chahamo imimo ɨdɨiboro Moocaani imiibo.
Jaanotɨ ifinɨjitɨno fiivofaño ofoonoco idiimogohachiijɨ tajɨiba
onoobadɨ diica, nooboro.
18 Jaaneguiiha sɨcafefi diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨ nacu noono?
nooboro.
Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Gaicaaudino, ajevaco
moonɨdino, nanivadino, sitaaditɨ sɨcamañooco dɨibeguedino,
19 diicaanico, diiseejɨco icano bocɨgo, sitaaco gaijɨ difiico
agaijɨbadɨro, nooboro.
20 Jaaneguiiha isɨcafefi nuuhi: Seemenetɨro uujoho parɨ
tonehejeque imino moonɨhicahi. ¿Cono fɨne siino tahɨme
icahi? nooboro.
21 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Aivo idiiminoco
idiimogohachiijɨ, foobo parɨ dinehejeque naajeebe

ɨɨdaasumoco daacɨ. Jaadɨ jari niquejefaño sihidɨ nɨihɨbamɨvaji. Jaaboro sihidɨ inɨbɨbamɨma iicaumaño.
22 Jillɨ unuunoco isɨcafefi uguubuuboro ɨɨdaasuvuuboro fuuhi sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaumaño.
23 Jaanehuiiha Jesu ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi, aivo sihidɨ jeevano sihidɨ inɨhɨbamɨma iicamo niqueje aivojɨfaño ofoono.
24 Siino bu jino neehi: Tɨhɨɨno aivo camello jaanutupaajeri afatyono. Jaano janaanɨcɨ aivo sitɨhɨɨ sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaabo Moocaani aivojɨfaño ofoono, nooboro.
25 Jaanoco ijɨɨbogomɨnaa uguubuumoro sihidɨ eetyeuhi. Jaamoro noocasiuhi: ¿Jana cajaatyo fɨne taajajirahi? noomoro.
26 Jaaneguiiha Jesu diitoco emeecɨɨboro nuuhi: Miyamɨnaa toonoco moonɨjitɨrahi. Ɨdɨɨboro naha Moocaani paryɨ fanoovaaco moonɨjirahi, nooboro.
27 Jaaneguiiha Pedro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, mɨɨro paryɨ mɨɨhai monehejeque mejeevesuhinɨmoro didojɨcutɨ masaahi. ¿Jaano jaada nacu jinehejema mihicaji? nooboro.
28 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi ufucu paryɨ fanoova bohonotɨ eheetavocafotoodɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo tahimi aivojɨ icagahallɨvɨ acasɨɨvoodɨ, bu amɨɨhai tadyojɨcutɨ masaamo aivojɨ icaganohallɨvɨ macasicamaaiji, paryɨ Israel cuumimɨnaaco mudugaacuqui.
29 Jaamo paryɨ tahallɨtɨ inehejeque ejeevesumo iijanoco, inahabomɨco, inagomɨco, caanimɨco, seejɨmɨco, mogaimɨco, iseemeque, bu ijiinɨjenehejeque icano ejeevesumo toono jaada sihidɨ janaanɨcɨ gaayɨcɨjimo, tollɨro bu ifinɨjitɨno fiivoco gaayɨcɨjimo icano.
30 Jaanotɨ jisumi oono ajashutɨno sihidɨ ejeevamo iicarumo ufucu guiinovɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi guiinovɨ iicarumo tusumi sihidɨ ejeevamotɨ minifeteji.*

20

Dudɨcamaajemɨnaavɨ Oovɨcɨno.

1 Mɨɨro niqueje aivojɨ jillɨ jeevahi oono fagui abajaabo omoonɨnɨcɨbadɨ. Mɨɨro ibasutaaco ihɨcɨsuqui fucuro fuubo dudɨcamaajemɨnaaco ɨcɨtuubo.
2 Jaaboro diitoco nuuhi: Safucuo jaadadɨno amɨɨhaico jaaduji, nooboro diitoco ifaguifaño galluubo idudɨcamaaiqui.
3 Jaanobuunatɨ siino fuubo baagotɨrehiica icaaberi. Jaabo atyɨmeuhi saatohoco tɨcovono goohasiri iicamoco.

---

* **19:30** Griego iijɨri noono: jisumi oono ajashutɨno ɨmegavɨ iicamo ufucu dojɨcuvɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi dojɨcuvɨ iicamo tusumi ɨmegavɨ icaji.

4 Jaamoco nuubo: Amɨɨhai tollɨro tafaguifaño tabasutaaco
mɨhɨcɨto. Imino amɨɨhaico jaaduji, nooboro. Jaaneguiiha diito
fuuhi.
5 Jaanobuunatɨ bu siino diibo fuuhi gadɨcɨɨba. Jaadɨ bu siino
fuubo ɨmohonohallɨtɨ icacuuberi. Jaabo bu tollɨro moonɨuhi.
6 Jaanobuunatɨ bu siino fuubo ɨmohonofeenedɨ icacuuberi.
Jaabo atyɨmeuhi saatoho tɨcovono iicamoco. Jaamoco nuubo:
¿Collɨhi amɨɨhai jinoovɨ tɨcovono dudɨcamaaitɨmo mihicahi?
nooboro.
7 Jaaneguiiha diiboco nuumo: ¿Etɨ bu mɨɨjoho mɨɨhaico
atajɨɨbatɨneguiiha? noomoro. Jaaneguiiha diitoco nuubo:
Amɨɨhai bu tollɨro tafaguifaño mududɨcamaaito, nooboro.*
8 Jaanaa mihiijɨcuudɨ diibo nuuhi dudɨcamaajemɨnaa
aivojɨɨboco: Paryɨ famoocoro coova. Jaaboro diitoco daadu,
oono dojɨcutɨ asaamotɨ tɨconɨ. Jaaboro itɨconɨ asaahinɨmovɨ
dallɨ baanɨ, nooboro.
9 Jaaneguiiha tɨconɨubo ɨmohonofeenetɨ iicaaberi ufu-
umotɨ. Jaamo itɨcovoocɨvɨ gaayɨcɨuhi safucuo jaadadɨnoco.
10 Jaanobuunatɨ jaaduubo ɨmegavɨ ufuumoco. Jaamo
esamaaiuhi: Mɨɨhai fɨne janaanɨcɨ magaayɨcɨji, noomoro.
Jaarumo itɨcovoocɨvɨ gaayɨcɨuhi safucuo jaadadɨnoco.
11 Jaanoco agaayɨcɨumoro iimaafivumo toono abajaabeditɨ:
12 Jito dojɨcutɨ agaseme sano nɨhɨba oovoro dudɨcamaaihi.
Jaarumoco mɨɨhai tɨcovovɨro daaduhi, mɨɨhai sihidɨ
mududɨcamaaimoro sihidɨ aiguucutaco majaabɨcɨmo
tɨcovovɨro, noomoro.
13 Jaarunaa abajaabo saafiico iimusuuhi: Fañɨ, ɨco uujoho
imitɨno moonɨtɨhi. Mɨɨro ɨɨjoho safucuo jaadadɨneri uuma
dudɨcamaaihivahi.
14 Jaaneguiiha jino dijaadaco dɨɨcɨɨbo fuucu. Jaanotɨ bu
uujoho imeguehi jino dojɨcutɨ asaaboco bu tonoodɨnoro
ajaadunoco.
15 ¿Nacu uujoho iimogobadɨ moonɨjitɨrahi tañɨhɨbamɨco?
¿Nacu ɨɨjoho diimogotɨhi uujoho iimihuseneque? nooboro.
16 Jaabadɨreji jisumi oono guiinovɨ iicarumo ufucu sihidɨ
ejeevamotɨ minifeteji. Jaanotɨ bu sihidɨ ejeevamo jisumi
iicarumo ufucu guiinovɨ minifeteji.†

Siino Bu Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mr 10.32-34; Lc 18.31-34)

17 Jaanaaca Jesu Jerusale jɨɨhairi ufuuhɨgo ijɨɨbogomɨnaa
docedɨmo iicamoco ijeevadɨ asatyuuboro nuuhi:
18 Amɨɨhairyo magaajacuhi jino Jerusale cuumijaago
mofoonoco. Jahɨgo uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo

* **20:7** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Amɨɨhaico imino jaaduji, onoonoco.
† **20:16** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Mɨɨro guiiramo cuuhuvacafetehi. Jaarunofaño mɨɨdɨmoro nanɨcafetehi, onoonoco.

acɨcafeteji sacerdotemɨ aivojɨto usefaño, bu caatɨnɨmɨnaa usefaño icano. Jaamo uco guijevefaño ficuji.

19 Jaamoro siicuumiotoco acɨjimo uco idejecuqui, bu ihaamɨqui icano. Jaamoro ɨmohovɨ tetecujimo icano. Jaaruubo mifucucɨ, safucu ɨdɨɨnotɨ guijevefañotɨ siino buheeteji, nooboro.

Jacoobo, Jua Icamɨsi Seejɨ Idilluuno.
(Mr 10.35-45)

20 Jaanaaca Jesujaago saaugo Jacoobo, Jua icamɨsi Zebedeo seemenetɨsi seejɨ. Jaago illimɨsima asaaugoro Jesuguiino memuɨɨvovauhi siinoco diiboco idilluqui.

21 Jaaneguiiha diibo nuuhi: ¿Jinejeque dimeguehi? nooboro.

Jaaneguiiha diigo nuuhi: Tajɨɨba dihaivojɨfaño jitɨsi taseemenetɨsi dihufocovɨ icasɨɨvequi, saafi dimiyanaagonovɨ, bu saafi dinaninaagonovɨ icano.

22 Jaarunaa Jesu diitɨsico iimusuuhi: Amɨɨsi magaajatɨhi midillunoco. ¿Nacu amɨɨsi uujoho ɨdaasuno iicajibadɨ mihica-jirahi? nooboro.‡

Jaaneguiiha diitɨsi: Jɨɨhɨ, nuuhi.

23 Jaaneguiiha diibo nuuhi: Jɨɨhɨ, miyaano amɨɨsi jino ɨɨdaasunofañodɨ mafatyeji.§ Jaanotɨ naha oono tamiyanaagonovɨ, tañaninaagonovɨ icano macasɨɨvejinoco, ¿mɨllɨ bu acɨjirahi? Jaatyo ɨdɨɨmocoro Guihirubi acɨji diiteguiiharo ificuhicanoco, nooboro.

24 Jaanoco sajɨɨbogomɨnaa uguubuumoro diitɨsijaago sɨfiiratuumo.

25 Jaaneguiiha Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Amɨɨhairyo magaajacuuhi jiinɨjemɨnaa aivojɨto iyotoco sefano atajɨɨbanɨcɨnoco, bu tollɨro saatoho obocɨfimo miyamɨnaaco ɨdaasugotɨmo moonɨfihi.

26 Jaanotɨ amɨɨhai tollɨ mihicajitɨhi. Jillɨro ɨvɨ amɨɨhai miyaavogomɨnaafeenevɨ sihidɨ ejeevaabobadɨ diicaqui, jillɨ saatoho diitotɨ jeecɨvomɨnaafibadɨ miminifoto.

27 Jaanotɨ bu amɨɨhaifeenevɨ imiyaabo iicagoobo saatoho jɨjovonotɨ iicaqui.

28 Mɨɨro jino uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo uco ijeecɨvequi saautɨhi. Jillɨ uujoho ejeecɨvooboro saauhi tafiico aacɨqui ajashutɨmohallɨvɨ diitoco taajasuqui, nooboro.

Jesu Buheesuuhi Miimɨsiicɨ Aatyɨmetɨmɨsico.
(Mr 10.46-52; Lc 18.35-43)

---

‡ **20:22** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Bu tollɨro uujoho initɨcafetejifaihuri minitɨcafetejirahi, onoonoco. § **20:23** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Bu tollɨro uujoho initɨcafetejifaihuri minitɨcafetejirahi, onoonoco.

29 Jaamo Jerico cuumiti iinuumaaca sihidi miyaminaa Jesu dojicuti fuuhi.
30 Jaanaa jiihaijiniri miimisiici ihaalliino iifuvusuutimisi giciniuhi. Jaamisi Jesu toonodi ufuunoco uguubuumisiro sefano coovadiivuumisi: Aivojiibo, David Iyaachi, misico didaasugo, noomisiro.
31 Jaaneguiiha miyaminaa diitisico iibauhi illiivequi. Jaarunofaño janaaniciviro sefano coovadiivuumisi: Aivojiibo, David Iyaachi, misico didaasugo, noomisiro.
32 Jaanegui Jesu ujulleeveuboro diitisico ucuuhuvauboro nuuhi: ¿Milli amiisico omooninoco mihimeguehi? nooboro.
33 Jaaneguiiha nuumisi: Aivojiibo mahatyimeneque mihimeguehi, noomisiro.
34 Jaaneguiiha Jesu diitisico idaasuguuboro ihaalliinoco dudiiciuhi. Jaasumiro aatyimeumisiro Jesu dojicuti fuuhi.

21

Jesu Jerusale Cuumifaño Jicafetehi.
(Mr 11.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

1 Jaamo ifuutuuhi Olivohono iicagajiguiino iicacuumi Betfaje cuumivi Jerusale cuumi fiitino. Jaamañoti Jesu galluuhi miimisiici ijiibogominaatisico jilli nooboro:
2 Juucuumijaago mofoo. Jaacuumivi mahatyimeji burra duujeciniigo iseemenema icagoco. Jaagoco misinaayumisiro uudi misiva.
3 Jaanoti cajaatyohacho amiisico: ¿Milli? onoohachiiji, Mohaivojiibo eneeneguiiha goovajino uhuumisuno monoo, nooboro.
4 Jilli icauno johono Moocaani iimaaminaafi acaatiniuno imiyaavequi:
5 Sion cuumico jilli monoo: Meeci oono dihaivojiibo dijaa saahi, oono siicujeebiiba icaabo, burrahalliri giciniibo, burrogayihalliri fiiseta, burro seemenehalliri, nooboro.
6 Jaaneguiiha ijiibogominaatisi ufuumisiro Jesu unuubadipi mooniuhi.
7 Jaamisi iburraco sivauhi iseemenema. Jaagohallivi igaachehunoco ificuumoro Jesuco casiihacuuhi.
8 Jaanaa sihidi miyaminaa iicaumo igaachehuneri jiihaico jeebuuhi. Jaanoti saatoho jaaineri jiihaico jeebuuhicauhi.
9 Jaanaa imegavi ufuumo, bu dojicuti asaaumo icano ticovauhi asaagomo: ¡Aivojiibo David Iyaachico mihimo! ¡Imicani Mohaivojiibo memeri asaabo! ¡Moocaanico mihimo! noomoro.

10 Jaanaa Jesu Jerusale cuumifaño ɨɨfutuudɨ paryɨ tuucuumi miyamɨnaa ñaaɨvuuhi. Jaamoro dillucasihicaumo: ¿Mɨɨjoho fɨne ajaanɨ? noomoro.

11 Jaaneguiiha neehicaumo: Jesu Moocaani iimaamɨnaafi Galilea jiinɨje cuumi, Nazare cuumioobo, noomoro.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.
(Mr 11.15-19; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

12 Jaadɨ Jesu Moocaani templojafaño jɨcafutuuhi. Jaabo paryɨ toojafaño naajeteque eheetavuumoco isivɨ inuusuubo. Miyamɨnaa nɨhɨbamɨco ubuunanɨhicaumo mesanoco gavaracuubo, bu nimɨihumɨco anaajehicaumo icaganoco gavaracuubo.

13 Jaaboro diitoco nuubo: Mɨiro Caatɨnɨhaamefaño noono: Taaja Moocaanima iimaajareji, noonoro. Jaarujaco amɨihai nanivamɨnaa iijatɨro miminiiyuhi.

14 Jaajafaño diibojaa saaumo aatyɨmetɨmeheje, ɨɨgotɨmeheje icano. Jaamoco buheesuubo.

15 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo sihidɨ ejeevanoco Jesu omoonɨhicaunoco aatyɨmeumoro, bu templojafaño seeme coovadiinamaaiuhi: ¡Aivojɨibo David Iyaachico mihimo! noomoro asahaguehicaunoco icano aatyɨmeumoro sihidɨ sɨfiiratuuhi.

16 Jaamoro Jesuco nuuhi: ¿Naa guubuuhi jito jillɨ onoonoco? noomoro.

Jaanegui Jesu iimusuuhi: Jɨihɨ, guubuhi. ¿Nacu amɨihai Caatɨnɨhaamefaño toonotɨ ollɨ onoonoco memeecɨtɨhi? Mɨiro jillɨ noono:

Ɨɨjoho deetavehi seeme, bu mɨfañoco aaduseheje imino cahacɨsu masico imasivaqui, noonoro.

17 Jillɨ nooboro diitoco ejeevesuuboro tuucuumitɨ fuubo Betania cuumijaago. Jaacuumivɨ cɨgaubo.

Jesu Higuera Onoohoco Faijahi Inoovatama Achahaneguiiha.
(Mr 11.12-14, 20-26)

18 Jaano fucuro Jesu tuucuumijaago siino uhuumiuboco ajeba aivuuhi.

19 Jaabo atyɨmeuhi higuerahoco jɨihaijɨniri icahoco. Jaahoco meecɨturubaaca inoovatama chahauho jillɨ botɨ aamenereu. Jaaneguiiha Jesu toohoco nuuhi: Ufucuro siino noovacuujitɨhi, nooboro.

Jaasumiro tooho chuumucuuhi.

20 Jaanoco aatyɨmeumoro ijɨibogomɨnaa sihidɨ jabafiituuhi. Jaamoro diiboco dilluumo: ¿Mɨllɨ jaaho tooho goovacani cheemehi? noomoro.

21 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico
neehi, miyaano miyaavogoma mihicamoro: ¿Nacaha
miyaano? nootɨmo mihicahachiijɨ jino uujoho higuerahoco
omoonɨbadɨ momoonɨji. Tollɨro bu jiibaɨco meneejirahi:
Jinootɨ eedeenenere muuaifaño difoo, munuuruva feejiruno.
22 Jaabadɨro bu paryɨɨcɨno Moocaanico midillunoco
mimiyaavogohachiijɨ magaayɨcɨji.

Jesu Mitya Iijɨ.
(Mr 11.27-33; Lc 20.1-8)

23 Jaadɨ Jesu templojafañ̃o ufuuboro jɨɨbeguehicaunaaca
diibojaago saaumo sacerdotemɨ aivojɨto, judiomɨ quillahuto
icano. Jaamoro diiboco dilluumo: ¿Jineje mityari ɨɨjoho jillɨ
moonɨhicahi? ¿Mɨɨjoho ɨco tomityaco acɨhi? noomoro.
24 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho bu amɨɨhaico
tollɨro dilluji. Jaanoco uco mihiimusuhachiijɨ amɨɨhaico neeji
comityari jillɨ omoonɨhicanoco.
25 ¿Mɨɨjoho nacu Juaco galluuhi initɨqui? ¿Moocaanɨ, nacu
miyamɨnaa? nooboro.
Jaaneguiiha sanomɨro iimaacasiumo: Moocaani galluuhi,
munuuruva, mɨɨhaico: ¿Collɨhi janabuu mimiyaavogotɨhi?
neejiruubo.
26 Jaanotɨ bu: Miyamɨnaa, munuuruva, mɨɨhaico
miyamɨnaa moonɨjirahi. Mɨɨro paryɨ miyamɨnaa
miyaaveguehi Jua Moocaani iimaamɨnaafi iicaunoco,
noomoro.
27 Jaamañ̃o Jesuco: Magaajatɨhi, nuumo.
Jaaneguiiha diitoco nuubo: Jɨɨ, jaaneguiiha bu uujoho
amɨɨhaico neejitɨhi jineje mityari jillɨ omoonɨnoco, nooboro.

Saafi Seemenemɨsi Miimɨsiicɨ Icamɨsivɨ Ohoovɨcɨno.

28 Jaadɨ Jesu nuuhi: ¿Naa amɨɨhaidi jino mɨllɨ? Saafi
seemenetɨsi miimɨsiicɨ icauhi. Jaamɨsitɨ saafiico caani nuuhi:
Guihi, tabaacuco dɨɨcɨto, nooboro.
29 Jaarunaa illi iimusuuhi: Chahano, imogotɨhi, nooboro.
Jaaruubo eesamaaiuboro fuuhi ɨɨcɨtuubo.
30 Jaaneguiiha bu caani saafi illijaago ufuuboro tollɨro bu
nuuhi. Jaanegui diibo iimusuuhi: Jii, feeji, nooboro. Jaaru-
ubo fuutɨhi.
31 Jaaneguiiha amɨɨhaidi, ¿cajaanɨ fɨne caani iimogonoco
eetavuuhi? nooboro.
Jaaneguiiha diito nuuhi: Itɨconɨ unuubo, noomoro.
Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico
neehi, impuesto jaadusumɨnaa, bu ajeva gaigoomɨ icamo
Moocaani aivojɨfañ̃o jɨcamaaiji amɨɨhai ɨmegavɨro.
32 Mɨɨro Jua Nitɨmɨnaafi: Jillɨ imino mihica, nooboro
amɨɨhaico ɨjɨɨbogovaubo. Jaaruuboco mimiyaavuguutɨhi.

Jaanotɨ naha impuesto jaadusumɨnaa, bu ajeva gaigoomɨ icamo diiboco miyaavuguuhi. Jaanoco amɨɨhai mahatyɨmecuurumo amɨɨhai imitɨco mejeevesumoro mimiyaavuguutɨhi, nooboro.

Iimitɨno Dudɨcamaajemɨnaavɨ Ohoovɨcɨno.
(Mr 12.1-12; Lc 20.9-19)

33 Jino bu sibogoco muguubu: Fagui abajaabo sihidɨ baacuco abasuuborohallɨdɨ cuhufono meegueuhi, bu jaaboro imahamɨtahojɨco eetavuubo, bu torrehacɨco eetavuubo tohacɨtɨ toonoco iteemequi.

Jaaboro tofaguico dudɨcamaajemɨnaaco ificuuboro sihɨ fuubo.
34 Jaadɨ toono onoovauno anaamucuudɨ iicojɨmɨnaaco diitojaa galluubo imañoco diibojaago igalluuqui.
35 Jaarumoco tofagui dudɨcamaajemɨnaa diitoco agaayɨcɨumoro saafiico aamɨumo. Jaanotɨ saafiico gaicaaumo, bu saafiico guiisiri aamɨumo icano.
36 Jaaneguiiha ihabajaabo siino galluuhi guiraano itoomomɨnaaco. Jaarumoco idudɨcamaajemɨnaa diitoco itɨconɨomoco omoonɨubadɨro moonɨuhi.
37 Jaanoma iicaubo illico galluubo: Fɨne achico bocɨguejimo, nooboro.
38 Jaaruuboco aatyɨmeumoro idudɨcamaajemɨnaa noocasiuhi: Jaanɨ paryɨ ibusumijeque agaayɨcɨjiibo. Masɨɨ magaicaauqui. Jaamoro paryɨ jinoma mihicaqui, noomoro
39 diiboco agaayɨcɨumoro tofaguitɨ buhɨgovɨ asatyumoro gaicaaumo,
40 nooboro. Unuudɨ Jesu diitoco dilluuhi: Fɨne jaadɨ tofagui abajaabo asaadɨ, ¿mɨllɨ fɨne diitoco moonɨjiibo? nooboro.
41 Jaaneguiiha nuumo: Etɨ bu diitoco agaisiraicɨɨboro sitaaco tofaguifaño ficujiibo ibasuta noovaco onoovano tɨcovovɨ diiboco imañoco ihacɨhicaqui, noomoro.
42 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: ¿Nacu amɨɨhai jillɨ Caatɨnɨhaamefaño onoonoco memeecɨhicatɨhi? Mɨɨro jillɨ noono:

Guiisiri iijanoco eetavonɨcɨmo imiguiisibaco ɨtɨhɨsumoro gañɨɨhi. Jaarunofaño saafi agaajaabo tobaco dojɨcuvɨro ɨcɨhi toba iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo imimaño ficuubo. Jinooco Aivojɨɨbo eetavehi. Jaano mɨɨhaidi aivo sihidɨ jeevahi, noono Caatɨnɨhaamefaño.

43 Jaaneguiiha jino amɨɨhaico neehi: Amɨɨhaiditɨ Moocaani ihaivojɨco dumɨtɨɨcɨjiibo. Jaaboro sitaaco acɨjiibo diibedi imino iicamoco.

44 Jaanotɨ bu oono guiisiba onoobatɨ neehi: Cajaatyohacho
tobahallɨvɨ aacotomo gafaryunamaaiji. Jaanotɨ toba cajaaty-
ohallɨvɨhacho aacotomoco quicheyɨɨcɨjiiba, nooboro.* Jillɨ
nuubo Jesu diiboco imiyaavogotɨmoco ufucu omoonɨjinoco.
45 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨto, bu fariseomɨ icamo
Jesu oovɨcɨnoco uguubuumoro gaajacɨumo diiteditɨ tollɨ
unuunoco.
46 Jaamoro diiboco gaayɨcɨujirumo. Jaarumo miyamɨnaaco
iguiuhi Jesu Moocaani iimaamɨnaafi iicaunoco imino agaa-
jaumaño.

22

Taabava Jɨɨbaimovɨ Ohoovɨcɨno.

1 Jaadɨ bu Jesu siino tɨcovauhi siinovɨ oovɨcɨɨboro diitoco
ɨjɨɨbogoobo jillɨ nooboro:
2 Niqueje aivojɨ jeevahi oono aivojɨɨbo illi taabava
jɨɨbaimoco eheetavuubobadɨ.
3 Jaabo ijeecɨvomɨnaaco galluubo ɨmogaibɨco aacɨcuumoco
ihɨcɨtequi. Jaarunofaño diito imuguutɨhi asaanoco.
4 Jaaneguiiha bu siino saafiico galluubo jillɨ nooboro:
Nooto diitoco machuta paryɨ eetavocɨnɨcuuhi. Tañiivɨmɨco
gaisiraicɨsucuuhi, bu saatoho ɨdɨɨrɨbasuhicamehejeque
icano. Jaano paryɨ imibaicɨnɨcuuhi ijɨɨbaimɨnɨvacuuqui,
nooboro.
5 Jaarunoco diito ihɨmuhumɨnaa: Jii, nuutɨhi. Jillɨro
sihɨgueheje foocɨnɨumo, saafi ifaguinojaago. Jaanotɨ saafi
inaajetejaago fuuhi.
6 Jaanotɨ sanodɨmo ihaivojɨɨbo jeecɨvomɨnaaco
agaayɨcɨumoro ahaamɨumoro gaicaauhi.
7 Jaaneri ihaivojɨɨbo sihidɨro ɨsɨfiiratuuboro isoldaomɨco
galluuhi diito gaicaaumɨnaaco agaisiraicɨmoro tuucuumije
iijanoco ijɨgasuqui.
8 Jaadɨ ijeecɨvomɨnaaco nuubo: Paryɨ jino imibaicɨnɨcuuno
mɨjɨɨbaimɨnɨqui. Jaarunofaño jaatyo ɨmuhumɨnaa imitɨmaño
saatɨhi.
9 Jaaneguiiha cuumifeenedɨ imiya jɨɨhaiñeri mofoo ma-
hatyɨmemeque jɨɨbogomoro jɨɨbaimovɨ isaaqui, nooboro.
10 Jaaneguiiha ijeecɨvomɨnaa miya jɨɨhaiñeri ufuumo
igaiyɨɨcɨuhi paryɨ aatyɨmeudɨmoco imihusemehejeque,
imitɨmehejeque icano. Jaaneri tooja sihidɨ gahafuuhi.
11 Jaadɨ ihaivojɨɨbo fuuhi ijɨɨbaimoco emeecɨtuubo.
Jaabo atyɨmeuhi saafiico, jaaruubo jɨɨbaimo gaachehuco
iimogotɨɨboro jɨcafututɨɨboco.

---

* **21:44** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

12 Jaaboro diiboco nuubo: Fañɨ, ¿mɨllɨ jaabo juuga saahi
jɨɨbaimo gaachehufaño jɨcafototɨɨbo? nooboro. Jaarunaa
diibo iimusuutɨhi.
13 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo ijɨɨcavomɨnaaco nuuhi: Ajaanɨco
magaayɨcɨmoro misisɨ itɨhaiñoco, ihuseneque icano. Jaamoro
buhɨgo ɨcɨvohɨgo magañɨɨ. Tahɨgo ataajihɨgo, igaiñooco
ojɨsujihɨgo icano.
14 Mɨɨro sihidɨ cuuhuvacafetejimo. Jaarumotɨ mɨɨdɨmoro
ɨcɨcafeteji, nooboro.

Impuestoditɨ Ihiimaano.
(Mr 12.13-17; Lc 20.20-25)

15 Jaanoma iicamo fariseomɨ ufuumoro iimaacasiuhi diibo-
hallɨvɨ diiboco ɨɨfurumo imitɨno inuusuqui.
16 Jaamoro diitootot ɨ saatohoco galluumo, sano
Herodeotoma. Jaamo ufuumoro Jesuco nuuhi:
Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai magaajahi ɨɨjoho miyaanoco
eneehifinoco, bu tollɨro miyanotɨro ɨɨjoho Moocaanijaa
ofoono jɨɨhaico dɨɨbeguehicahi miyamɨnaa ihiimaanoco
jeecɨvotɨɨboro. Miyamɨnaaco jillɨ jeebɨɨbatɨro, onootatɨmañoo.
17 Jaaneguiiha jinootɨ mɨɨhaico dinoo: ¿Naa ɨɨdi imino ro-
manomɨ aivojɨɨboco impuestoco majaaduno? ¿Nacu mɨllɨ?
noomoro.
18 Jaarunofañoo Jesu diito imitɨno eesamaaiumoro un-
uunoco agaajacuuboro nuuhi: ¡Bañɨfiiramɨnaa mihicamo!
¿Collɨhi uco imitɨnofañoo magañɨɨsujirahi?
19 Eneecata toono impuestoco majaaduhicajeque uco
mɨhɨfusu, nooboro.
Jaaneguiiha sɨvaumo safucuo jaada tɨcovovɨ ijaada iica-
jeque.
20 Jaajeque emeecɨuboro Jesu diitoco dilluuhi: ¿Mɨɨjoho ɨme
nacu jihɨme, bu jino imomo icano? nooboro.
21 Jaanegui nuumo: Romanomɨ aivojɨɨbo ɨme, noomoro.
Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Diiboco mahacɨ diibono
iicanoco. Jaanotɨ Moocaanico mahacɨ Moocaanino iicanoco,
nooboro.
22 Jaanoco diito uguubuumoro sihidɨ eetyeuhi. Jaamoro
diiboco ejeevesuumoro fuumo.

Siino Mubuheetejinotɨ Idilluno.
(Mr 12.18-27; Lc 20.27-40)

23 Tufucuro bu saatoho saduceomɨoto fuuhi Jesuco
emeecɨtuumo. Jaamo saduceomɨ uchuumucuumo siino
mubuheetejino chahaji, noonɨcɨhi. Jaamañoo Jesuco jillɨ
nuumo:
24 Jɨɨbogomɨnaafi, Moise tajɨɨbauhi: Saafi ataabavaabo
seemevatɨɨboro ochoomohachiijɨ, inahabo ifibaijɨgoco
ɨɨcɨɨboro diigoma iseemevaqui inahabobuuna, nooboro.

25 Jaabadɨ mɨɨhaifeenevɨ iicaumo sahinooto sahuse ju-
ugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno iicaumo. Jaamotɨ itɨconɨoobo
ataabavaubo seemevatɨɨboro guijeveuhi. Jaaneguiiha ina-
habo ifibaijɨgoco ɨcɨuhi.
26 Jaabo bu tollɨro icauhi. Jaano allɨvɨoobo bu diigoco
ɨɨcɨuboro tollɨro icauhi. Jaabadɨro paryɨ famooro saafigo-
maryo imivocafutuhi.
27 Jaanobuunatɨ bu diigo tollɨro guijeveuhi.
28 Jaamo guijevefañotɨ siino ubuheetedɨ, ¿cajaanɨ taabaji?
fɨne, paryɨ diito diigoco ataabavacuumaño, noomoro.
29 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Amɨɨhai aivo mag-
aajatɨhi Caatɨnɨhaame onoonoco magaajatɨhi, bu Moocaani
mityaco magaajatɨhi icano.
30 Mɨɨro iguijevecuumo siino ubuheetedɨ taabavacujitɨmo,
bu iseemeque tajenɨcɨjitɨmo icano. Jillɨro Moocaani
toomomɨnaa niquejefaño iicamobadɨro jeevacujimo.
31 Jaanotɨ oono uchuumucuumo siino ubuheetejinotɨ
neehi: ¿Nacu amɨɨhai memeecɨtɨhi Caatɨnɨhaamefaño
Moocaani amɨɨhaico onoonoco? Mɨɨro jillɨ noobo:
32 Uujoho Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivojɨɨbo,
nooboro. Jaabo Moocaani uchuumucuumo Aivojɨɨbo icatɨno,
ubuheeme Aivojɨɨboro, nooboro.
33 Jillɨ unuunoco miyamɨnaa uguubuumoro sihidɨro jabafi-
ituuhi ijɨɨbegueri.

Ibocɨma Iicano Tajɨɨba.
(Mr 12.28-34)

34 Jaabo Jesu saduceomɨco ɨllɨɨnocɨunoco fariseomɨ uguubu-
umoro igaivuuhi.
35 Jaamotɨ saafi Caatɨnɨmɨnaafi iicaubo Jesuco ɨɨfuruubo
ɨnɨsuubo dilluuhi:
36 Jɨɨbogomɨnaafi, ¿cono aivo tajɨɨbatɨ aivo obocɨno?
nooboro.
37 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Dihaivojɨɨbo Moocaan-
ico gaijɨ paryɨ dijeebɨɨmaryo, paryɨ difiimaryo, bu paryɨ dihe-
samaajemaryo icano, noonoro.
38 Jino aivo ibocɨma iicano tajɨɨba, aivo imiyaano.
39 Jaano allɨvɨono bu aivo tobadɨro jeevahi. Jano jillɨ neehi:
Sitaaco gaijɨ difiico agaijɨbadɨro, noonoro.
40 Jinoocɨvɨ Moise tajɨɨba tanoocɨnɨhi, bu Moocaani
iimaamɨnaa jɨɨbogo tanoocɨnɨhi icano, nooboro.

¿Mɨɨjoho Iyaachi Fɨne Cristo?
(Mr 12.35-37; Lc 20.41-44)

41 Jaamo ifariseomɨ tooneriro iicaumoco
42 Jesu dilluuhi: ¿Mɨllɨ amɨɨhai mehesɨcɨnɨhi Cristoditɨ?
¿Mɨɨjoho iyaachi fɨne? nooboro.

Jaanegui nuumo: David iyaachi, noomoro.

43 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: ¿Jaabo bu mɨllɨ David
icaruubo Moocaani Gaijafeenedɨ iimaaubo: Tahaivojɨɨbo, nu-
uhi? Mɨɨro bu nuubo:

44 Mohaivojɨɨbo Moocaani nuuhi Tahaivojɨɨbo Cristoco:
Tamiyanaagonovɨ casɨɨvo ditɨhaiguiino dimɨnaaco
uujoho ificuunohachuta, nooboro.

45 ¿Jaabo bu mɨllɨtɨ Cristo David iyaachi iicajirahi, David
iicaruubohacho diiboco: Aivojɨɨbo, unuuno? nooboro.

46 Jaarunaa diiboco mɨɨhaiñooba ajashuno iimusuutɨhi.
Toonotɨro ɨvɨ mɨɨhaiñooba diiboco ajashuno dillucuutɨhi.

23

Jesu Fariseomɨ, Bu Caatɨnɨmɨnaa Icamo Imitɨco Neehi.
(Mr 12.38-40; Lc 11.37-54; 20.45-47)

1 Jaaboro Jesu ijɨɨbogomɨnaaco, bu miyamɨnaaco icano nu-
uhi:

2 Oono fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Moise tajɨɨbaco ma-
gaajasuhicano mityama mihicahi, noomoro esɨcɨnɨhicahi.

3 Jaaneguiiha amɨɨhai diito onoonoco: Jii, meneehica.
Jaamoro diito onoonoco paryɨ momoonɨhica. Jaarumo
iicabadɨ mihicadino. Diito: Imino mihica, nuurumo imitɨno
icahicahi.

4 Mɨɨro sihidɨ jeevanoco miyamɨnaahallɨvɨ ficuhicamo
miyamɨnaa imoonɨqui. Jaarumo diitoco ajashunogayɨ
amusuhicatɨmo.

5 Jillɨ miyamɨnaa ihatyɨmequiro fanoovaaco moonɨhicamo.
Mɨɨro imeguehicamo ihɨmecunohallɨdɨ, bu ihusequeje-
nehallɨdɨ icano satyehicamo gaachehubaryunohallɨvɨ
tajɨɨba onoonoco acaatɨnɨnehejeque, bu gaachehunoco
jɨcamaaihicamo fanoovano janaanɨcɨvɨ ifallahino
acaamovonoonoco.

6 Jaamoro bu imeguehicamo jɨɨbaimonofaño aivo iimi-
mañejeri iicanoco, bu sinagogajanofaño imiya icaganofaño
ɨgɨcɨnɨnoco icano.

7 Bu tollɨro cuuminofaño diitoco miyamɨnaa aivo
bocɨgomoro idillunoco imeguehicamo, bu diitoco:
Gaajamɨnaa, onoonoco imeguehicamo icano.

8 Jaanotɨ ɨvɨ amɨɨhai mihimeguedino amɨɨhaico miyamɨnaa:
Gaajamɨnaa, onoonoco. Mɨɨro samɨnaaro amɨɨhai ɨdɨɨboro
amɨɨhai gaajamɨnaafi Cristo.

9 Bu jiinɨjehallɨvɨ mɨɨhaiñoobaco: Caani, meneedino, ɨdɨɨboro
amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo.

10 Bu mihimeguedino amɨɨhaico saatoho: Aivojɨɨbo,
onoonoco. Mɨɨro ɨdɨɨboro amɨɨhai Aivojɨɨbo Cristo.

11 Sitaaco ejeecɨvoobo amɨɨhaifeenevɨ diibo aivo sihidɨ ejeevaabo.
12 Mɨɨro: Uujoho sihidɨ jeevahi, onoobo guiinonɨcafeteji. Jaanotɨ: Sihidɨ jeevatɨhi, onoobo sihidɨ jeevano miniiyucafeteji.

13 Jaanotɨ ɨdaasucani amɨɨhai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo mihicaji. Bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Mɨɨro amɨɨhai niqueje guhugaco cuhufono mafabaacuhicahi sita tahɨ jɨcafototɨmo iicaqui. Bu amɨɨhai mɨjɨcafetehicatɨhi, bu ɨjɨcafetejirumoco mɨjɨcafutusuhicatɨhi icano.

14 Ɨdaasucani amɨɨhai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo mihicaji. Bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Mɨɨro gaigoomɨ fibaijɨto iicamo iijanooco mudumɨtɨɨcɨhicahi. Jaamoro jillɨ ɨɨfurumo Moocaanima gueenene mihiimaahicahi. Jaamaño amɨɨhai aivo guiraano mahaamɨcafeteji.*

15 Ɨdaasucani amɨɨhai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo mihicaji, bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Amɨɨhai jiinɨjeneri, muuaiñeri icano tehesino mɨhɨguehicahi saatohoco mɨhɨcɨmoro amɨɨhai iijɨco mɨjɨɨbeguequi. Jaamoco mahatyɨmesumi aivo diitoco amɨɨhai imitɨ janaanɨcɨvɨ meheetavehicahi cɨɨjɨgaifaño ifeequi.

16 Ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji agaajatɨno jɨɨbogomɨnaa, aatyɨmetɨmo sɨɨgomɨnaabadɨ mihicamo meneehicahi: Saatoho temploja momofañodɨ: Aivo miyaano, onoono, toono sihidɨ jeevatɨhi. Jaanotɨ naha toojao orofañodɨ: Aivo miyaano, onoono, toono naha aivo sihidɨ jeevahi, meneehicahi.

17 Gaajatɨcanimo, amɨɨhai aallɨɨnoma machahamobadɨ mihicamo. ¿Cono nacu aivo imiyaano, oro, nacu itemploja ihoroco Moocaanidi iimibachuno?
18 Tollɨro bu meneehicahi: Saatoho jeecɨvojɨcɨcɨfañodɨ: Aivo miyaano, onoono sihidɨ jeevatɨhi. Jaanotɨ naha tojɨcɨcɨfaño iicano ijeecɨvofañodɨ: Aivo miyaano, onoono toono naha sihidɨ jeevahi, meneehicahi.

19 Gaajatɨcanimo, amɨɨhai aatyɨmetɨmobadɨ mihicamo tollɨ meneehicahi. ¿Cono nacu aivo imiyaano ijeecɨvo, nacu ifajɨcɨcɨ ijeecɨvoco Moocaanidi iimibachuno?
20 Mɨɨro tojɨcɨcɨfañodɨ: Miyaano, onoobo, bu tojɨcɨcɨfaño iicanomaryo bu neehi.

21 Jaabadɨro bu templojafañodɨ: Miyaano, onoobo, bu Moocaani toojafaño iicaabofañodɨ bu neehi.

22 Jaabadɨro bu niquejefañodɨ: Miyaano, onoobo, bu toojefaño Moocaani aivojɨ icagafañodɨ neehi, bu togafaño ɨgɨcɨnɨɨbo Moocaanifañodɨ neehi.

---

* **23:14** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

23 Jaamaño ɨdaasucani mihicaji amɨɨhai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo. Bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Amɨɨhai Moocaani onoobadɨ diiboco paryɨ mahacɨhicahi mentahiibai aamenegayɨmaryo, bu anisiibai aamenegayɨmaryo, bu cominohiibai aamenegayɨmaryo icano. Jaarumo tajɨɨbatɨ aivo imiyaano onoonobadɨ momoonɨhicatɨhi. Jaano jino toono imi ica, ɨdaasugo, miyaavogo icano. Jinooco aivo momoonɨjirahi sanoocoro momoonɨnoguiinodɨ siino jeevesutɨmo.

24 Amɨɨhai aatyɨmetɨmobadɨ mihicamo saatohoco mɨsɨɨguehicamo jootobaco magañɨɨmoro guiraaruubo camelloma mafaayɨhicahi amɨɨhai jeebɨɨfaño.

25 Ɨdaasucani mihicaji amɨɨhai fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Bañɨfiiramɨnaa mihicamo, guirihillunoco, butajeneque icano allɨcoro minitɨhicahi. Jaarumo amɨɨhai jeebɨɨfaño sano nanivariro magahafɨcɨnɨhi, fanoova imogori magahafɨcɨnɨhi, icano.

26 Fariseomɨ amɨɨhai aallɨɨnoma machahamobadɨ mihicamo amɨɨhai jeebɨɨnoco minitɨ itɨconɨ oono guirihillunoco, butajeneque icano fañooco minitɨnɨcɨbadɨ. Jaadɨ jari bu amɨɨhai allɨomo imiteji.

27 Ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Bañɨfiiramɨnaa mihicamo, cɨɨhojɨhallɨ imino iimibachucɨnɨbadɨ mejeevamo. Mɨɨro allɨohojɨ imino imibachucɨnɨrahi. Jaaruno fañoohojɨ ɨdicuno uchuumucuumo bacɨnoma fanoo ɨdicu gahafɨcɨnɨhi.

28 Jaabadɨ amɨɨhai mejeevahi. Jillɨ amɨɨhai allɨotoro miyamɨnaa ɨmefeenevɨ imimobadɨ mejeevahi. Jaarunofaño amɨɨhai jeebɨɨfaño sano bañɨfiiraro gahafɨcɨnɨhi, bu sano imitɨro gahafɨcɨnɨhi icano.

29 Ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo: Bañɨfiiramɨnaa mihicamo. Amɨɨhai Moocaani iimaamɨnaaɨvɨ cɨɨhojɨnoco mihimibachumoro allɨco minicuhicahi. Jaamoro deecanoco mificuhicahi imihuseuno miyamɨnaa cɨɨhojɨnoco.

30 Jaamoro jillɨ meneehicahi: Mɨɨhai sɨɨcɨje moheedetemɨhai iicausumi mihicauruva jino Moocaani iimaamɨnaaco agaicaaumobadɨ mihicaujitɨrahi, noomoro.

31 Tollɨ monoomaño amɨɨhai Moocaani iimaamɨnaaco agaicaaumo iyaachimɨhai mihicanoco magaajasuhi.

32 Jaaneguiiha suufenɨtɨmo momoonɨ oono amɨɨhai eedeetemɨhai ɨtɨconɨunoco.

33 Amɨɨhai jiinimomɨ, jiinimomɨ cuumiotobadɨ mihicamo. ¿Mɨllɨ mataajaji cɨɨjɨgaifaño agañɨɨjinotɨ?

34 Tooneguiiha amɨɨhaijaago uujoho galluuji Moocaani iimaamɨnaaco, gaajamɨnaaco, jɨɨbogomɨnaaco icano.

Jaamoco amɨihai saatohoco magaisiraicɨji, bu saatohoco ɨmohovɨ metetecuji. Jaanotɨ bu saatohoco sinagogajanofaño mahaamɨji. Jaamoro diitoco siicuumitɨ, siicuumitɨ icano mubucasiji.

35 Jaamaño amɨihaihallɨvɨ icajino paryɨ imifiiuno miyamɨnaaco agaisiraicɨuno tɨijoho jaada, Abel guijevetɨ ɨtɨcovano Zacariaco Berequia achico iguijenɨunovɨ. Mɨiro amɨihai diiboco magaicaauhi templojafañо iimimañо, jeecɨvomañо icanofeeneo situvɨ.

36 Miyanotɨro jino amɨihaico neehi, paryɨ diito jaada jisumio miyamɨnaahallɨvɨ minifeteji.

Jesu Jerusale Cuumihallɨvɨ Taahi.
(Lc 13.34-35)

37 Jerusale cuumi, Jerusale cuumi, amɨihai Moocaani iimaamɨnaaco agaicaauficuumi, bu Moocaani amɨihaijaago jɨibogomɨnaaco agalluumoco guiisibaneri mahaamɨfihi. Jaanotɨ uujoho fahiijɨvaro imeguehicahi tuucuumi seemeque tajaagovɨ iigaiyɨicɨnoco oono catava iseemeque ijɨjecuguiino iigaiyɨicɨnɨcɨbadɨ. Jaarunoco amɨihai mihimeguehicatɨhi.

38 Eneecau bu magaaja amɨihai iijano jihovonedi fiiveteji.

39 Jino amɨihaico neehi: Uco siino mahatyɨmecujitɨhi jari johono uco: Imicani Aivojɨibo momofeenedɨ asaabo, menee-jifucu agasedɨ.

24

Jesu Temploja Ifinɨsucafetejinoco Neehi.
(Mr 13.1-2; Lc 21.5-6)

1 Jaanaa Jesu templojafañотɨ ihiinuuboro ifeequi moonɨubojaago ijɨibogomɨnaa asaaumoro diiboco ɨfusuuhi temploja guiisibanoco.

2 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Memeecɨ paryɨ tone-hejeque. Miyanotɨro amɨihaico neehi: Jimañeri chahajino sababa guiisiba sibahallɨdɨ, sibahallɨdɨ icano. Paryɨ faneeri finɨjino, nooboro.

Jiinɨje Ifinɨjino Gaajata.
(Mr 13.3-23; Lc 21.7-24; 7.22-24)

3 Jaadɨ fuumo Olivohono iicagajɨvɨ. Jahɨgo Jesu gɨcɨnɨubojaago ijɨibogomɨnaa ufuumoro toovono dillutuuhi: Mihimeguehi mɨihaico ɨdɨibogonoco ¿cusumi fɨne tollɨ icajino? ¿Mɨllɨ magaajaji ɨijoho siino asaajinoco, bu jiinɨje ifinɨjinoco icano? noomoro.

4 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Mehesɨcɨnɨ mɨihaiñooba amɨihaico bañɨdino.

5 Ajashujitɨmo tamomofañodɨ asaano: Uujoho Cristo, noomoro. Jaamoro sihidɨ miyamɨnaaco bañɨjimo.

6 Bu mɨnaano icaji juuga, jahɨgo icano. Jaarunotɨ mihiguetedino, mɨɨro tollɨ icajino. Jaaruno toono jiinɨje ifinɨjino icatɨno.
7 Tusumi siijiinɨjeoto siijiinɨjeotoma moonɨcasiji, bu siicuumioto siicuumiotoma moonɨcasiji icano. Jaasumi ajebano icaji, sihidɨ guihuvano icaji. Jaabadɨro bu jiinɨje maryɨbaji fahɨgovavɨ.
8 Jaano jino ɨdaasuhiica ɨtɨcovajino.
9 Jaasumi amɨɨhaico acɨjimo ɨdaasuno momoonɨcafetequi, bu amɨɨhaico gaicaaujimo. Paryɨ jiinɨjemɨnaa amɨɨhaico jɨɨheveji tahallɨtɨ.
10 Jaasumi ajashutɨmo saatoho imiyaavogoco jeevesuji. Jaamoro jɨɨhevecasijimo, bu fahɨgovavɨ inahabomɨco ɨdaasuno moonɨsujimo.
11 Bu sihidɨ bañɨmɨnaa icaji: Mɨɨhai Moocaanifañodɨ mihiimaahi, noomoro ajashutɨno miyamɨnaaco bañɨjimo.
12 Jaano sihidɨ imitɨ iicaneri fahɨgovavɨ gaijɨcasijitɨmo.
13 Jaarunofaño quehecuno imiyaavogofaño icaaboro nijequevɨ ɨɨfotoobo taajaji.
14 Jaanotɨ jino aivojɨ jɨɨbogo iimibogo fanoojiinɨjeriro jɨɨbogocafeteji. Jaadɨ jari jiinɨje finɨji.
15 Mɨɨro Moocaani iimaamɨnaafi Daniel caatɨnɨuhi: Jaadi ɨdicuno imitɨno omoonɨɨboro ifinɨsujiibeditɨ. Jaano iimimañovɨ ɨɨfutucuunoco mahatyɨmedɨ jihaamefaño onoonoco mɨhɨɨfɨnɨcɨhicamo magaaja.
16 Jaamoro Judeari mihicamo ifabaɨjaagovɨ magaa.
17 Jaanotɨ bu amɨɨhai iijahallɨri mihicamo fañoojavɨ mefeedino siinoco mɨhɨcɨqui. Toonotɨro magaacu.
18 Jaanotɨ bu faguifaño iicamo muhuumidino amɨɨhai gaachehuco mɨhɨcɨvamo.
19 Jaanotɨ ɨdaasucani icajimo gaigoomɨ tusumi oovato iicamo, bu mɨfañotɨo seehejema iicamo icano. ¿Mɨllɨ bu goovano gaajirumo?
20 Jaaneguiiha Moocaanico midillu: Amɨɨhai magaajifucu jɨɨnijafucu icadino, bu jaguisɨfucu icadino icano.
21 Mɨɨro jino sihidɨ ejeevano ɨdaasu icaji eedeevɨ jiinɨje ifiivuunotɨro achahanɨcɨno, bu siino ufucuro achahacujino icano.
22 Jaarunoco Moocaani gueenene icasujitɨhi gueenene iicaruva tusumi iicajimotɨ mɨɨhaiñooba ataajajitɨruneguiiha. Jaanotɨ diibo ɨɨcɨcuumo gaijɨrari toono ɨdaasuno gueenene icasujitɨɨbo.
23 Jaasumi amɨɨhaico saatoho neeji: Memeecɨ jaanɨ Cristo, memeecɨ jaadi Cristo, onoodɨ: Miyaano, meneedino.
24 Mɨɨro saajimo bañɨmɨnaa: Uujoho Cristo, noomoro, bu: Uujoho Moocaani iimaamɨnaafi, noomoro. Jaamoro sihidɨ

ejeevanehejeque ɨifusujimo miyamɨnaaco ibañɨqui, bu tollɨro Moocaani ɨicɨmoco bañɨjirumo icano.
25 Tooneguiiha jino amɨihaico ɨmegavɨro nuucuuhi.
26 Jaaneguiiha amɨihaico: Memeecɨ johono sɨcaihɨgotɨ saabo, onoodɨ memeecɨtedino. Jaanotɨ bu: Juuga jino mecufaño icaabo, onoodɨ mimiyaaveguedino.
27 Jaanotɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaajino jillɨ jeevaji; oono sisi anamebano aamɨjɨtɨ nijequevɨ aachɨcɨnɨcɨbadɨ icajino. Jaanoco faaboho miyamɨnaafi atyɨmeji.
28 Mɨiro chuumuhu iicahɨgo añɨmɨ igaivefihi. Jaabadɨ niinofucuuvɨ imiyaavogotɨmoco ɨdaasuno ɨfeteji.

Jillɨ Siino Saajiibo Cristo Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo.
(Mr 13.24-37; Lc 21.25-33; 21.26-30, 34-36)

29 Jaano toono ɨdaasuhicafucuje afatyonobuunatɨro cuujeo nɨhɨba jabaaveji, bu fucuo nɨhɨba achɨcɨcujitɨhi, bu meecɨrɨ niquejefañotɨ aifeji, bu niquejefaño iicano sefano maryɨbaji.
30 Jaadɨ naha jarihiica ɨifuvusujino uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaajino. Jaaneri paryɨ bu jiinɨje cuuminomɨnaa ataacasimoro atyɨmejimo uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo niqueje aimuufairi sihidɨ mityano, ovosɨino asaanoco.
31 Jaaboro tatyoomomɨnaaco galluuji paryɨicɨno fanoojiinɨjetɨ tatya iicamoco mɨriicu sefano ojɨdɨ iigaiyɨicɨqui.
32 Jaaneguiiha oono higuerahotɨro magaaja; mɨiro ficaba ifiitɨcusumi bohono aamevafiho. Jaanotɨ magaajanɨcɨhi ficaba ifiitɨcunoco.
33 Jaabadɨro bu paryɨ jineheje iicacuudɨ magaajacu finɨfucu ifiitɨcunoco.
34 Miyanotɨro amɨihaico neehi: Paryɨ jillɨ icajino tusumio miyamɨnaa guijevetɨnaacaro.
35 Niqueje, bu jiinɨje icano finɨji. Jaanotɨ taajɨ ufucu finɨjitɨhi.
36 Jaaruno jiinɨje ifinɨjifucuco mɨihaiñooba ajashuno gaajatɨhi Moocaani toomomɨnaa icarumo, bu uujoho Moocaani Seemene icaruubo icano, Ɨdɨiboro Moocaani tufucuco gaajahi.
37 Mɨiro johono Noe iicausumi iicaubadɨro icajino uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaano.
38 Mɨiro toodɨhivɨ johono nɨfaiba chahaunaacahiica miyamɨnaa machumoro, adumoro, bu taabavamoro, illemɨhaico tajenɨmoro icano icahicauhi. Jaanaaca Noemɨ imeenegafaño jɨcafutuuhi;
39 Jaamo gaajacɨutɨmoco nɨfaiba macanɨsuuhi famoocoro. Jaabadɨreji bu tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaadɨ icajino.

40 Jaasumi miimɨsiicɨ gaifiimɨsi bajɨfaño iicaji. Jaamɨsitɨ
saafi imiyaaveguehicatɨibo satyocafeteji diiboco sihidɨ jee-
vano ɨdaasuno imoonɨqui. Jaanotɨ saafi imiyaavogoobo
fitafeteji.
41 Jaabadɨro bu miimɨfeecɨ icaji acaasumɨfe. Jaamɨfetɨ
saafigo imiyaaveguehicatɨgo satyocafeteji diigoco sihidɨ
ɨdaasuno imoonɨqui. Jaanotɨ saafigo imiyaavogogo fitafeteji.
42 Jaaneguiiha amɨihai mehesɨcɨnɨmoro motoomo gaa-
jaratɨno cusumihacho Aivojɨibo saaji.
43 Jaanegui jinooco magaaja. Iija abajaabo, nanivamɨnaafi
fucu toonotɨ icaaberi asaajinoco igaajaruva cɨgatɨibo icajiru-
ubo iijaco afaayɨcɨmoro nanitɨmo iicaqui.
44 Jaabadɨro bu amɨihai mihimibaicɨnɨ. Mɨiro
mehesɨcɨnɨtɨnaacaro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saaji.

Imino Jeecɨvomɨnaafi, Iimitɨno Jeecɨvomɨnaafi Icano.
(Lc 12.41-48)

45 Jaaneguiiha imino jeecɨvomɨnaafi agaajaaboco
ihaivojɨibo iijamɨnaaco tuumusuhinɨnɨcɨhi imino
machutaaco diitoco ihacɨqui.
46 Jaabo imicani icajiibo ihaivojɨibo onoonoco imino
omoonɨibovɨ ihaivojɨibo agaseebe.
47 Miyanotɨro amɨihaico neehi, diiboco ihaivojɨibo ficuji
paryɨ inehejema iijamɨnaa toomomɨnaafitɨ.
48 Jaanotɨ saafi imitɨibo: Tahaivojɨibo goovajitɨno asaano,
nooboro.
49 Saatohoco ahaamɨiboro jillɨ tɨcovono guiriicavomɨnaama
aaduuboro, amachuuboro icaabaaca
50 gaajacɨratɨno ihaivojɨibo gaseji.
51 Jaaboro diiboco sihidɨ jeevano ɨdaasuno moonɨji, bu oono
bañɨmɨnaaco omoonɨjibadɨro. Jahɨgo ataacasimoro igaiñooco
oojɨsujihɨgo.

25

Fahuseecɨdɨmo Bagocajamɨvɨ Ohoovɨcɨno.

1 Mɨiro niqueje aivojɨ jeevahi fahuseecɨdɨmo bagocajamɨ
icɨɨjɨgaimeecunoco ɨicɨumoro fuuhi taabava jɨibaimojaago
ataabavaaboco inahabonɨqui.
2 Jaamotɨ sahusedɨfigova imino imibaivuutɨhi. Jaanotɨ
sahusedɨfigova imino imibaivuuhi.
3 Jaamo imino iimibaivuutɨmo siino icɨɨjɨgaimeecunoco
ifañonɨqui satyuutɨhi.
4 Jaanotɨ imino iimibaivuumo icɨɨjɨgaimeecunofaño ifafai-
hunoco satyuuhi, bu botellanofaño satyuumo icano.
5 Jaarunaa ataabavaujiibo goovano agaseutɨmaño diitoco
cɨgara aivuuneguiiha cɨgacuumo.

6 Jaanaaca fucufeenevɨ guubuvusuuno sefano unuuno:
¡Saacuubo taabavamɨnaafi mutuumutucu! noomoro.
7 Jaaneguiiha paryɨ tobagocajamɨ agañiivuumoro
icɨɨjɨgaimeecunoco nɨfutusuhi.
8 Jaanaaca iimibaivuutɨfigueheje oono iimibaivuufigueheje-
jeque nuuhi: Mɨɨhaico amɨɨhai cɨɨjɨgaifaihunotɨ ajashunogayɨ
mahacɨ. Jino mocɨɨjɨgaimecuno jabaacamaaicuuhi, noomoro.
9 Jaarunofaño iimibaivuufigueheje diitoco iimusuuhi: Cha-
hano, mɨɨhaidi ɨɨfetejitɨruno, bu amɨɨhaidi ɨɨfetejitɨruno icano.
Amɨɨhairyo mofoomoro amɨɨhaiñotɨ manaajete, noomoro.
10 Jaaneguiiha sahusedɨmo iimibaivuutɨmo cɨɨjɨgaifaihutɨ
inaajequi ufuunobuujɨnaago taabavamɨnaafi gaseuhi.
Jaaboma iimibaivucuumo toojafaño jɨcafutuuhi igaasequi.
Jaadɨ iguhugaco fabaacucuumo.
11 Jaanobuunatɨ saafigova agaseumoro nuuhi: Aivojɨɨbo,
aivojɨɨbo, mɨɨhaico faayɨcɨ, noomoro.
12 Jaarunaa diibo diitoco iimusuuhi: Miyanotɨro uujoho
amɨɨhaico gaajatɨhi, nooboro.
13 Jaaneguiiha jino uujoho amɨɨhaico neehi: Cɨgatɨmo
mehesɨcɨnɨ, gaajaratɨno uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
asaajifucu.

Nɨhɨbamɨvɨ Ohoovɨcɨno.

14 Mɨɨro niqueje aivojɨ jeevahi saafi miyamɨnaafi siijiinɨjevɨ
ifeequi ijeecɨvomɨnaaco ucuuhuvauboro inɨhɨbamɨco diitoco
ificusuubadɨ.
15 Diitotɨ saafiico cinco mildɨjeva acɨubo. Jaanotɨ sifiico
acɨubo dos mildɨjeva. Jaanotɨ saafiico mildɨjeva acɨubo. Di-
itoco itɨcovoocɨvɨ acɨubo isefadɨno sahaje. Jaaboro fuucuubo.
16 Jaanobuuna cinco mildɨjevaaco agaayɨcɨubo tooneri naa-
jeteque eetavuuhi. Jaaneri ɨɨcɨubo siino tonoodɨnoro.
17 Jaabadɨro bu dos mildɨjevaaco agaayɨcɨubo tollɨ
omoonɨuboro, bu tonoodɨnoro siino gaayɨcɨuhi.
18 Jaanotɨ mildɨjevaaco agaayɨcɨubo ufuuboro jiinɨjeque es-
eediuboro ihaivojɨɨbo nɨhɨbamɨco ficuuhi.
19 Jaanobuunatɨ goovacuutɨnotɨ siino diito aivojɨɨbo
gaseuhi. Jaaboro diitoma toonoco imibachuvaubo.
20 Tɨconɨubo oono cinco mildɨjeva aacɨubotɨ. Jaabo
ihaivojɨɨboco acɨuhi diez mildɨjevaaco: Aivojɨɨbo, uco
daacɨuhi cinco mildɨjeva. Jaaneri jino siino tonoodɨnoro
ɨɨcɨno, nooboro.
21 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo diiboco nuuhi: Aivo imino
moonɨhi. Ɨɨjoho aivo imino jeecɨvomɨnaafi idiimihuseebe.
Mɨɨdɨrunoco imino omoonɨmaño ɨco siino janaanɨcɨ acɨji.
Jaaneguiiha disaa. Jaabo uuma imo imo diicahi.

22 Jaanobuunatɨ gaseubo dos mildɨjeva bu agaayɨcɨubo.
Jaabo nuuhi ihaivojɨɨboco: Aivojɨɨbo, uco dos mildɨjeva
daacɨuhi. Jino jaaneri siino tonoodɨnoro ɨɨcɨno, nooboro.
23 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo nuuhi: Aivo imino moonɨhi.
Ɨɨjoho aivo imino jeecɨvomɨnaafi idiimihuseebe. Mɨɨdɨrunoco
imino omoonɨmaño ɨco siino sihidɨ acɨji. Jaaneguiiha disaa.
Jaabo uuma imo imo diicahi, nooboro.
24 Jaanotɨ mildɨjeva agaayɨcɨubo agaseuboro ihaivojɨɨboco
nuuhi: Aivojɨɨbo, ɨɨjoho sihidɨ edeevanoco uujoho gaajahi.
Mɨɨro ɨɨjoho sihinɨcɨhi abasutɨruhɨgotɨ, bu tollɨro nɨhɨbamɨco
dɨɨcɨnɨcɨhi ududɨcamaaitɨruhɨgotɨ icano.
25 Jaamañɔ ɨco ɨñɨhicugooboro dinɨhɨbamɨco jiinɨjefañɔ
cɨɨjehinɨhi. Jaano jino paryɨ faneeri dinɨhɨbamɨ, nooboro.
26 Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo diiboco iimusuuhi: Ɨɨjoho
agaiquiibo idiimitɨno jeecɨvomɨnaafi, ɨɨro gaajacuuhi uujoho
abasutɨruhɨgotɨ isihinɨcɨnoco, bu ududɨcamaaitɨruhɨgotɨ
nɨhɨbamɨco ɨɨcɨnɨcɨnoco icano.
27 Jaaneguiiha, ¿collɨhi jana tañɨhɨbamɨco dusisutɨhi?
Jaabo uujoho asaadɨ toonohallɨvɨ janaanɨcɨvɨ siino
agaayɨcɨjirunaaca, nooboro
28 tooneri iicaumoco nuubo: Diibeditɨ mudumɨtɨɨcɨ
inɨhɨbamɨco. Jaamoro oono diez mildɨjevama iicaaboco
mahacɨ.
29 Mɨɨro sihidɨ iicanoma iicaaboco siino janaanɨcɨ acɨjiibo
sihidɨ icanoma iicaqui. Jaanotɨ chahanoma iicaabotɨ oono
mɨɨdɨno iicarunoco dumɨtɨɨcɨjiibo.
30 Jaanotɨ ajaanɨ imitɨno jeecɨvomɨnaafico magaayɨcɨmoro
buhɨgo ɨcɨvohɨgovɨ magañɨɨ. Tahɨgo ataaboro igaiñooco
oojɨsujihɨgo, nooboro.

Jiinɨjemɨnaaco Udugaacujino.

31 Jaadɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Moocaani
toomomɨnaama Aivojɨɨbotɨ iicavaabo asaaboro tahimi aivojɨ
icagahallɨvɨ casɨɨveji.
32 Jaadɨ paryɨ jiinɨjemɨnaa tahɨmefeenevɨ igaiveji. Jaamoco
uujoho dugaacuji, oono ovejamɨ toomomɨnaafi ovejamɨco
cabramɨditɨ sihɨgovɨ udugaacunɨcɨbadɨ.
33 Jaaboro tahovejamɨco tamiyanaagonovɨ ficuji. Jaanotɨ
cabramɨco tañaninaagonovɨ ficuji.
34 Jaadɨ uujoho Aivojɨɨbo neeji tamiyanaagotoco: Juugavɨ
masaa. Amɨɨhai Guihirubi amɨɨhaico imino omoonɨmo jino
tahaivojɨfañɔ mɨjɨcafoto sɨɨcɨje jiinɨje ifiivuunotɨro amɨɨhaidi
eheetavuunofañɔ.
35 Mɨɨro ajebavauboco uco machutaatɨ mahacɨuhi, bu
adufirari iicauboco mihisuuhi, bu siicuumioobobadɨ
amɨɨhaifeeneri iicausumi uco amɨɨhai iijafañɔ magaayɨcɨuhi,

36 bu tagaachehuma achahauboco uco magaachehunɨuhi,
bu iguihuvauboco uco memeecɨtuuhi, bu cɨvojafaño
iicauboco uco memeecɨtuuhi icano, nooboro.
37 Jaadɨ uco iimimo dilluji: Aivojɨɨbo, ¿nacu cusumi ajebari
idiicauboco ɨco mɨɨhai mamachusuuhi? ¿Bu cusumi adufirari
idiicauboco ɨco mɨɨhai mihisuuhi?
38 ¿Bu cusumi nacu siicuumioobobadɨ idiicauboco ɨco
mɨɨhai moojafaño magaayɨcɨuhi? ¿Bu cusumi ɨco sɨcaibo di-
icaaboco magaachehunɨuhi?
39 ¿Bu cusumi nacu ɨco guihuvauboco mahatyɨmeumoro
mabaauhi? ¿Bu cusumi ɨco cɨvojafaño diicauboco mabaa-
jeuhi? noomoro.
40 Jaamoco uujoho Aivojɨɨbo diitoco jillɨ iimusuji:
Miyanotɨro, amɨɨhaico neehi: Imiyaavogomoco* sihidɨ
jeevatɨrumoco tollɨ momoonɨumaño, uco tollɨ momoonɨuhi,
nooboro.
41 Jaadɨ bu tañaninaagonovɨ iicamoco neeji: Uutɨ buhɨgovɨ
miminifoto imitɨno monoocɨnɨcumo cɨɨjɨgaifaño mofoo Sa-
tanasguiiha, bu paryɨ ihɨjɨmɨguiiha icano eheetavunofaño.
42 Mɨɨro ajebavauboco uco mamachusuutɨhi. Adufirama
icauboco uco mihisuutɨhi.
43 Bu siicuumioobobadɨ amɨɨhaifañodɨ ɨɨguusumi uco
amɨɨhai iijafaño majaahevesutɨhi. Bu agaachehuvautɨɨboco
uco gaachehutɨ mahacɨutɨhi. Bu iguihuvauboco, bu
cɨvojafaño iicauboco icano uco mabaautɨhi, nooboro.
44 Jaanoco diito iimusuji: Aivojɨɨbo, ¿cusumi nacu
ɨco ajebama diicaaboco, bu adufirama diicaaboco, bu
siicuumioobobadɨ diicaaboco, bu gaachehuma chahaaboco,
bu iguihuvaaboco, bu cɨvojafaño diicaaboco icano
mahatyɨmeuhi? noomoro.
45 Jaaneguiiha uujoho iimusuji: Miyanotɨro, amɨɨhaico
neehi: Imiyaavogomoco sihidɨ ejeevatɨmoco tollɨ
momoonɨutɨmaño, uco tollɨ momoonɨutɨhi, nooboro.
46 Jaamo diito ifinɨjitɨno cɨɨjɨgaifaño feeji. Jaanotɨ iimifiimo
feeji ifinɨjitɨno fiivofaño.

26

Jesuco Iguijenɨqui Iimaacasiuno.
(Mr 14.1-2; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

1 Jaabo Jesu jillɨ unuunoco paryɨ iimivuudɨ ijɨɨbogomɨnaaco
nuubo:
2 Amɨɨhairyo magaajacuhi jino mifucucɨrucu Pascua
jɨɨbaimo iicajinoco. Jaasumi uujoho Miyamɨnaafibadɨ
Ifiivuuboco acɨjimo, uco ɨmohovɨ itetecuqui, nooboro.

---

* **25:40** tañahabomɨco.

3 Jaasumi sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa, bu judiomɨ
quillahuto icamo igaivuuhi Caifas onoobo sacerdotemɨ
aivojɨ̈bo iijatyɨgaba goohasivɨ.
4 Jaamoro iimaacasiumo Jesuco abañɨmoro, agaayɨcɨmoro
igaicaauqui.
5 Jaamo neehicauhi: Jɨ̈baimofeenevɨ tollɨ momoonɨjitɨhi
miyamɨnaa mojaago ɨsɨfiiratomoro ñaaɨvedino, noomoro.

Betaniavɨ Jesuco Facɨcɨfaihuri Jeesugo.
(Mr 14.3-9; Jn 12.1-8)

6 Jaanaaca Betania cuumiri foojohoma Simon iicaubo Je-
suco unuuneguiiha diibo iijafaño ɨ̈futuubo.
7 Jaanaaca gaigo diibojaago saauhi alabastro eetavotapaa-
jefaño ifacɨcɨfaihu sihidɨ ijaadama iicano gatyuucɨ icanoma.
Jaabo Jesu imachuqui mesavɨ casɨ̈vuubo nigaɨhallɨvɨ tofai-
huco tucaruugo.
8 Jaanoco ijɨ̈bogomɨnaa atyɨmeuhi. Jaamoro
ɨsɨfiiratuumoro noocasiuhi: ¿Collɨhi jinooco bañamaaihi?
9 Ajashutɨno nɨhɨbamɨri manaajemere ɨ̈daasufiimoco ma-
hacɨtanoco, noomoro.
10 Jaanoco Jesu uguubuuboro diitoco nuuhi: ¿Collɨhi diigoco
mɨhɨ̈bahi? Imino uco moonɨgo.
11 Mɨ̈ro fahiijɨvaro ɨ̈daasumo amɨ̈hai mihicaji. Jaanotɨ
uujoho fahiijɨvaro amɨ̈haima icajitɨhi.
12 Jaamo jino tahallɨvɨ facɨcɨfaihuco utucaruneri tafiico im-
ibachugo cɨ̈hojɨfaño ɨcɨcafetejino ɨmegavɨ.
13 Miyanotɨro amɨ̈haico neehi, fahɨgova jino taajasu
jɨ̈bogoco faajiinɨjeri ɨjɨ̈bogohɨgo jino diigo omoonɨno
jɨ̈bogocafeteji, toonotɨ diigoco ihesafetehicaqui, nooboro.

Juda Jesuco Naajeguehi.
(Mr 14.10-11; Lc 22.3-6)

14 Jaanaaca ijɨ̈bogomɨnaatɨ saafi Juda Iscariote onoobo fu-
uhi sacerdotemɨ aivojɨtoma ihiimaatuubo.
15 Jaaboro jillɨ diitoco nuubo: ¿Mɨnoodɨno uco majaaduji,
Jesuco amɨ̈haico aacɨhachiijɨ? nooboro.
Jaaneguiiha diito diiboco jaaduuhi treintadɨjeva
nɨhɨbamɨco.
16 Jaasumitɨro Juda guiinehicauhi Jesuco diito usefaño
aacɨujifucuco.

Aivojɨ̈bo Niinoono Amachuuno.
(Mr 14.12-25; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

17 Jaanaaca ijuurisutama achahano maahunoco
amachujibuuno jɨ̈baimo ɨtɨcovaufucu Jesujaago
ijɨ̈bogomɨnaa ufuumoro diiboco dilluuhi: ¿Conoovɨ
diimeguehi Pascua machutaaco meheetavonoco? noomoro.

18 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Mofoo cuumifaño johono amɨɨhairyo magaajacuubojaago. Jaamoro diiboco monoo: Mohaivojɨɨbo jillɨ neehi: Tahoovovɨ ɨɨfutucuuhi. Jaaneguiiha diijafaño tajɨɨbogomɨnaama Pascua machutaaco eetaveji, noobo, noomoro.

19 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaa ufuumoro Jesu unuubadɨ moonɨuhi. Jaamoro toojafaño Pascua machutaaco eetavuuhi.

20 Jaanaa mihiijɨcuudɨ Jesu docedɨmo ijɨɨbogomɨnaama mesavɨ casɨɨvuuhi.

21 Jaamo machumaaca Jesu nuuhi: Miyanotɨro, amɨɨhaico neehi, amɨɨhaitɨ saafi uco acɨji igaicaauqui, nooboro.

22 Jaaneri diito sihidɨ ɨɨdaasuvuumoro diiboco dilluuhi: Aivojɨɨbo, ¿nacu fɨne uujoho? noomoro sifi idilluno, sifi idilluno icano fuumo.

23 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Sajefañoro uuma amachuubo diibo uco acɨji.

24 Mɨɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ feehi. Jaarunaaca ɨdaasucani iicajiibo uco aacɨɨbo. Aivo imijiruno diibedi fiivuutɨɨbo icaruva, nooboro.

25 Jaaneguiiha Juda diiboco aacɨujiibo nuuhi: Aivojɨɨbo, ¿nacu fɨne uujeheji? nooboro.

Jaaneguiiha Jesu nuuhi: Jɨɨhɨ, ɨɨjeheji, nooboro.

26 Jaamo machuumaaca Jesu imaahuco agaayɨcɨuboro, Moocaanico graciaco aacɨudɨ tohɨcaco iquisicɨuboro ijɨɨbogomɨnaaco acɨubo: Ɨfaaji, jino tafiico mamachu, nooboro.

27 Jaadɨ bu ihadufaihuco agaayɨcɨuboro Moocaanico graciaco aacɨuboro diitoco acɨuhi: Paryɨ famooro jifaihutɨ mahadu.

28 Mɨɨro jino tatyɨɨjoho iicano bohono iimaaco imiyacaruno. Jaano jino tatyɨɨjoho gañɨɨcafetehi ajashutɨmohallɨvɨ imitɨ buusu iicano.

29 Jino amɨɨhaico neehi, jino baacufaihuco jari ufucu siino aduji amɨɨhaima johono Moocaani aivojɨfaño, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.
(Mr 14.26-31; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

30 Jaadɨ amasivaunobuunatɨ fuumo Olivohono iicagajɨjaago.

31 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: Jifucu paryɨ amɨɨhai uco mejeevesumoro mofoocɨnɨji. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Itoomomɨnaafico gaicaauji. Jaaneri ihovejamɨ fahɨgova gavaranamaaiji, noonoro.

32 Jaaruubo siino ubuheeteebere amɨɨhai ɨmega feeji Galileavɨ, nooboro.

33 Jaaneguiiha Pedro diiboco nuuhi: Famooro ɨco jeevesu-
runaaca, uujoho ɨco jeevesujitɨhi, nooboro.
34 Jaaneguiiha diiboco Jesu nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi,
jaafañiinofucu catava ojɨtɨibaacaro mifoocɨ, safo icano: Dii-
boco gaajatɨhi, bu diibo jɨibogomɨnaafi icatɨji, neeji, nooboro.
35 Jaaneguiiha Pedro nuuhi: Jaafa ɨima iguijevehachiijɨ
guijevehi. Jaaruubo ɨco tuunamaaijitɨhi, nooboro.
Jaabadɨro bu paryɨ saatoho ijɨibogomɨnaa nuuhi.

Jesu Moocaanima Iimaahi Getsemani Onoomañovɨ.
(Mr 14.32-42; Lc 22.39-46; Heb 5.7, 8)

36 Jaadɨ Jesu ijɨibogomɨnaama Getsemani onoomañovɨ
ɨifutuudɨ diitoco nuuhi: Jinoovɨ mɨgɨcɨnɨ, uujoho johonovɨ
Moocaanima ihiimaatonohachuta, nooboro.
37 Jaaboro Pedroco, bu Zebedeo achimɨsico icano asatyu-
uboro tɨcovauhi ɨñɨhicuguuboro sihidɨ ɨidaasuvuubo.
38 Jaaboro diitoco nuubo: Sihidɨro tajeebɨifaño ɨdaasu icahi
miguijevejibadɨ. Jaaneguiiha jino mihica uuma cɨgatɨmo
mubuhee, nooboro.
39 Jaadɨ Jesu janaanɨcɨvɨ ufuuboro jiinɨjehallɨvɨ ajavuvu-
uboro Moocaanima iimaauhi: Guihi, idiimogohachiijɨ uco
taajasu jino ɨdaasuno iicajinotɨ.* Jaaruno uujoho iimogobadɨ
icatɨno, jaafa ɨijoho idiimogobadɨro icano, nooboro.
40 Jaadɨ ijɨibogomɨnaa iicauhɨgo asaaubo cɨgamovɨ gaseuhi.
Jaaboro Pedroco nuubo: ¿Collɨhi jaabo uuma sano nɨhɨba
oovo tɨcovovɨ buheetɨhi?
41 ¡Mubuhee! Jaamoro Moocaanima mihiimaa ɨjɨ amɨihaico
ɨnɨsunofaño mahaquetedino. Miyanotɨro amɨihai jeebɨi imino
iicanoco imogorahi. Jaarunofaño amɨihai allɨo ifi niinovahi,
42 nooboro siino fuubo dojɨcuvɨro Moocaanima ihiimaatu-
ubo. Jillɨ nooboro: Guihi, uujoho ɨdaasuno iicanoco idiimogo-
hachiijɨ etɨ idiimogobadɨ moonɨ, nooboro.
43 Jaabo bu siino uhuumiubo ijɨibogomɨnaa cɨgamoco
atyɨmeuhi aivo sihidɨ cɨgarari icacuutɨneguiiha.
44 Jaamoco ejeevesuuboro siino fuubo Moocaanima ihi-
imaatuubo, siino tollɨro nooboro.
45 Jaadɨ bu siino ijɨibogomɨnaa iicauhɨ ufuuboro diitoco
nuuhi: Ɨvɨ jisumi mɨcɨgacu, majaguisɨcu. Jino gasecu-
uno uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo imitɨmɨnaa usefaño
aacɨcafetejino.
46 Jaaneguiiha magañiivomoro masɨigucu mee oono uco
aacɨvaabo fiitɨcuuhi, nooboro.

Jesuco Isisɨmoro Satyomo.
(Mr 14.43-50; Lc 22.47-58; Jn 18.2-11)

---

* **26:39** Griego iijɨri: jihɨdaasuhilluco uutɨ buhɨgovɨ denesu, noono.

47 Jaanaaca tollɨ iimaaubaacaro Juda gaseuhi ijɨɨbogomɨnaa
docedɨmo iicahicaurumoobo. Jaaboma saaumo sihidɨ
miyamɨnaa niisuganoma, cudaahenema icano; sacerdotemɨ
aivojɨto, bu judiomɨ quillahuto icamo agalluumo.
48 Jaabo Juda diitoco nuuhi: Oono uujoho diibo iicaaboco
ɨnɨnɨɨcɨɨboro dilluji. Jaaboco cuhufono misisɨmoro masatyo,
nooboro.
49 Jaaboro Jesujaago ufuuboro diiboco nuuhi: ¿Naa diicahi,
Jɨɨbogomɨnaafi? nooboro Jesuco nɨnɨɨcɨuhi.
50 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: ¿Fañɨ, jinejefiri saahi?
nooboro.
Jaasumiro diito Jesuco agaayɨcɨumoro Jesuco sisɨuhi isatye-
qui.
51 Jaaneguiiha Jesu nahabonɨmɨnaatɨ saafi iniisugaco igu-
iiyɨcɨuboro sacerdotemɨ aivojɨɨbo jeecɨvomɨnaafi nɨjɨmeehuco
buiyaacuuhi.
52 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Diniisugaco ifajutafaño
dɨɨhacu. Mɨɨro oono niisugari omoonɨcasimo, bu niisugari
guijeveji.
53 ¿Nacu ɨɨjoho gaajatɨhi uujoho Guihirubico dilluruva
jaachiijɨgayɨro tajaa galluujiruubo itoomomɨnaatɨ aivo
ajashutɨmo fahuseecɨ motɨhaitɨ miihaicɨ ɨdɨɨno dɨhaivaco?
54 Jaano tollɨ iicaruva, ¿mɨllɨ bu Caatɨnɨhaamefaño jillɨ icaji-
ibo onoono miyaavejirahi? nooboro.
55 Jaadɨ Jesu diito miyamɨnaaco nuuhi: ¿Mɨllɨ jaamo amɨɨhai
tatyɨcovodɨ masaahi cudaahenema, niisuganoma icano nani-
vamɨnaafico magaayɨcɨqui mihicanɨcɨbadɨ? Mɨɨro fafucu-
vavɨro amɨɨhaifeenevɨ uujoho templojafaño casɨɨvooboro
jɨɨbeguehicahi. Jaaruuboco du uco magaayɨcɨhicatɨhi.
56 Jaarunofaño jaafa tollɨ icano johono Caatɨnɨhaamefaño
Moocaani iimaamɨnaa acaatɨnɨuno imiyaavequi, nooboro.
Jaasumiro ijɨɨbogomɨnaa diiboco ejeevesuumoro famooro
gaacɨnɨuhi.

Jesu Fagomɨnaa Ɨmegavɨ Icauhi.
(Mr 14.53-65; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

57 Jaamo Jesuco isisɨumoro sacerdotemɨ aivojɨɨbo Caifas
onoobo ɨmefeenevɨ satyuuhi. Tahɨ caatɨnɨmɨnaa, bu judiomɨ
quillahuto icamo iigaicɨnɨuhɨgo.
58 Jaanaa Pedro ɨfutuuhi sacerdotemɨ aivojɨɨbo goohasivɨ:
¿Naa mɨllɨ fɨne moonɨjimo? nooboro tehesinotɨ ɨɨfɨnɨcɨuboro
ufuubo. Jaabo policiamɨ cojɨvɨ casɨɨvutuuhi.
59 Jaanaaca sacerdotemɨ aivojɨto, bu judiomɨ quillahuto,
bu paryɨ imiyafagomɨnaa icamo guiinehicauhi Jesuhallɨvɨ
sɨcamañooco ɨjɨɨbogonotɨ diiboco igaicaausuqui.

60 Jaarunofaño tonoogayɨjehallɨtɨ gaicaaujitɨrumo
guiiraamo saatoho diibohallɨvɨ sɨcamañooco
jɨɨbeguehicaurunaaca. Jaanofeenevɨ miimɨsiicɨ gaseuhi
diibohallɨvɨ sɨcamañooco ɨjɨɨbuguumɨsi:
61 Jaanɨ neehicahi: Uujoho Moocaani templojaco finɨsuji.
Jaaboro siino boojatɨ mifucucɨ, safucu ɨdɨɨnotɨro eetaveji,
nooboro, noomɨsiro.
62 Jaaneguiiha sacerdotemɨ aivojɨɨbo agañiivuuboro Jesuco
nuuhi: ¿Aivo ajashuno diimusutɨhi? ¿Mɨllɨ nacu jino jito
dihallɨvɨ neehi? nooboro.
63 Jaarunofaño Jesu diiboco iimusuutɨhi. Jaaneguiiha di-
ibo isacerdotemɨ aivojɨɨbo Jesuco nuuhi: Moocaani mo-
mofeenedɨ miyaanocoro mɨɨhaico dinoo, ¿naa miya ɨɨjoho
Cristo Moocaani Achi idiicaabo? nooboro.
64 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Jɨɨhɨ, uujoho diibo,
ɨɨjoho toono onoobadɨ. Tollɨro bu amɨɨhaico jino neehi:
Ufucu mahatyɨmeji uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sihidɨ
ejeevaabo Moocaani miyanaagonovɨ gɨcɨnɨɨboco, bu niqueje
aimuufaifeenedɨ asaaboco icano, nooboro.
65 Jaaneri sacerdotemɨ aivojɨɨbo igaachehuco gallicuuhi si-
hidɨ ɨsɨfiiratuuboro. Jaaboro nuubo: Jaanɨ iijɨri Moocaanidit
aivo imitɨno iimaahi. ¿Collɨhi bu siino sita onoonoco mehesu-
jirahi? Amɨɨhairyo muguubucuuhi imitɨno ihiimaanoco.
66 ¿Nacu mɨllɨ amɨɨhaidi? nooboro.
Jaaneguiiha diito nuuhi: Tollɨ ihiimaamaño guijevejiibo,
67 noomoro Jesuco ihɨmefaño ɨjɨɨrebamaaiumoro
ganɨɨcɨumo. Jaanotɨ bu saatoho diiboco ihɨmefaño
agabejenɨumoro nuuhi:
68 Ɨɨjoho Cristo idiicaabo ene gaajacɨ. ¿Naa mɨɨjoho ɨco
gabacuuhi? noomoro.

Pedro: Uujoho Jesuco Gaajatɨhi, Nuuhi.
(Mr 14.66-72; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

69 Jaanaaca Pedro jahisi goohasifaño gɨcɨnɨunaaca sacer-
dotemɨ aivojɨɨbo jeecɨvomɨnaago asaaugoro diiboco nuuhi:
Ɨɨjoho bu tollɨro Jesu Galileaooboma idiicahicaabo, noogoro.
70 Jaarunofaño Pedro tuunamaaiuhi: Uujoho gaajatɨhi jine-
jetɨhacho toono diimaahi, nooboro.
71 Jaanaaca Pedro toonotɨ fuucuuboco saafigo
aatyɨmeugoro tooneri iicaumoco nuuhi: Jaanɨ bu tollɨro
oono Jesu Nazareooboma ɨguehicaabo, noogoro.
72 Jaarunaaca Pedro tuunamaaiuhi Moocaani momofañodɨ:
Miyanotɨro uujoho diiboco gaajatɨhi, nooboro.
73 Jaanobuunatɨ bu siino tooneri iicaumo Pedrojaa asaau-
moro diiboco nuuhi: Miyaano jahi, ɨɨjoho diitoobo, mee oono
dihiimaa diito iimaabadɨ jeevahi, noomoro.

74 Jaaneguiiha diibo nuuhi: Moocaani momofañodɨ neehi:
Miyanotɨro, uujoho diiboco gaajatɨhi. Jaanotɨ jillɨ onoobo
abañɨhachiijɨ jaafa uco Moocaani guijenɨhi, nooboro.
Jaasumiro catava ojɨuhi.
75 Jaanoco uguubuuboro Pedro esafutuuhi Jesu diiboco:
Catava oojɨtɨnaacaro uco mifoocɨ safo ɨdɨino tuunamaaiji, un-
uunoco. Jaaneguiiha Pedro toonotɨ ufuuboro aivono taauhi.

27

Pilato Ɨmefeenevɨ Jesuco Satyehi.
(Mr 15.1; Lc 23.1-2; Jn 18.28-32)

1 Jaanaaca eseseeveudɨ paryɨ famooro sacerdotemɨ aivojɨto,
judiomɨ quillahuto icano sabadɨro iimaacasiuhi Jesuco
igaicaauqui.
2 Jaamoro diiboco sisɨcɨnɨiboco asatyumoro toojiinɨjeo
aivojɨibo Poncio Pilato onooboco acɨuhi.

Juda Iguijeveuno.
(Hch 1.16-19)

3 Jaanaaca Juda, miyamɨnaa usefaño Jesuco aacɨuboco
guijevefaño ificuunoco aatyɨmeuboro sihidɨ ɨdaasuvuuhi.
Jaaboro treintadɨjeva iicaunoco inɨhɨbamɨco uumisuuhi sac-
erdotemɨ aivojɨtoco, bu judiomɨ quillahutoco icano jillɨ
nooboro:
4 Uujoho imitɨco ɨcɨhi aivo imiiboco guijevefaño aacɨmaño,
nooboro.
Jaaneguiiha diito iimusuuhi: ¿Jaano mɨllɨ mɨihaidi? Toono
diino, noomoro.
5 Jaaneguiiha Juda inɨhɨbamɨco templojafaño gavaracu-
uhi. Jaadɨ ufuuboro gaibaɨri icodaaheti uduujecafutuuboro
lluhivuuhi.
6 Jaadɨ sacerdotemɨ aivojɨto inɨhɨbamɨco ɨɨcɨumoro nuuhi:
Jino nɨhɨbamɨco Moocaaniguiiha ificunɨcɨnofaño mificujitɨhi
tɨijoho jaada iicacumaño, noomoro.
7 Jaadɨ ihiimaacasiumoro tooneri nɨfaqui guirihilluno
nicumɨnaafi faguico naajeumo, tomañovɨ siijiinɨjeoteheje
ochoomomoco icɨihicaqui.
8 Jaamaño tomaño jisumihachuta: Tɨijohomaño, noocɨnɨhi.
9 Jillɨ miyaavuuno Moocaani iimaamɨnaafi Jeremia
acaatɨnɨuno: Ɨcɨumo treintadɨjeva inɨhɨbamɨco Israel
cuumimɨnaa diibo jaadaco ificuunoco.
10 Jaaneri nɨfaqui guirihilluno nicumɨnaafi faguico naa-
jeumo, oono uco Aivojɨibo atajɨibabadɨ, nooboro.

Jesu Pilato Ɨmefeenevɨ Icahi.
(Mr 15.2-5; Lc 23.3-5; Jn 18.33-38)

11 Jaadɨ Jesuco aivojɨibo Pilato ɨmegavɨ ɨifutusuumo.
Jaaboco dilluubo: ¿Naa ɨijoho oono judiomɨ Aivojɨibo
idiicaabo? nooboro.
Jaaneguiiha Jesu iimusuuhi: Jɨihɨ, tollɨ icano toono ɨijoho
onoobadɨ, nooboro.
12 Jaanaaca sacerdotemɨ aivojɨto, judiomɨ quillahuto icamo
diibohallɨvɨ imitɨno ɨjɨibeguehicaurunoco Jesu ajashuno
iimusuutɨhi.
13 Jaaneguiiha Pilato diiboco nuuhi: ¿Naa guubutɨhi oono
dihallɨvɨ imitɨno ihiimaanoco? nooboro.
14 Jaarunofaño bu Jesu diiboco ajashuno iimusuutɨhi.
Jaaneri diibo Pilato sihidɨ eheetyeuboro eesamaaiujirunoco
gaajautɨhi.

Jesuco Iguijenɨqui Ificuuno.
(Mr 15.6-20; Lc 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

15 Jaasumi mɨiro aivojɨibo Pilato omoonɨnɨcɨbadɨ
cɨvojamɨnaafitɨ saafiico sinaayujibuuhi miyamɨnaa
idilluuboco.
16 Jaanaa icaubo saafi cɨvojafaño Barraba onoobo sihidɨ
ejeevaabo iimitɨibo.
17 Jaanaa paryɨ miyamɨnaa igaicɨnɨumoco Pilato dillu-
uhi: ¿Cajaanɨco mihimeguehi, amɨihai, uujoho isinaayunoco,
Barrabaco, nacu oono Jesu Cristo onooboco? nooboro.
18 Tollɨ nuubo jillɨ Jesuco ɨjɨiheveumoro diibo usefaño
aacɨunoco agaajacɨuboro.
19 Jaabo Pilato ihaivojɨ icagahallɨri gɨcɨnɨunaaca diibojaago
mogai saatohoco galluuhi jillɨ noogoro: Mɨillɨ moonɨdineheje
diibo iimino miyamɨnaafico, fone fucu ñɨhicuno tɨgahi diibo
Jesuditɨ, noogoro.
20 Jaarunofaño sacerdotemɨ aivojɨto, bu judiomɨ quillahuto
icamo miyamɨnaaco fajɨinɨuhi Barrabaco dihiinusu. Jaanotɨ:
Jesuco guijenɨ, monoo, noomoro.
21 Jaanaaca bu siino miyamɨnaaco Pilato dilluuhi: ¿Diitɨsitɨ
cajaanɨco isinaayunoco mihimeguehi? nooboro.
Jaaneguiiha nuumo: Barrabaco, noomoro.
22 Jaaneguiiha siino Pilato diitoco dilluuhi: ¿Jaanaa mɨillɨ
moonɨji oono imomo Jesucristo iicaaboco? nooboro.
Jaaneguiiha paryɨ famooro iimusuuhi: ¡Ɨmohobujehallɨvɨ
tetecu! noomoro.
23 Jaanegui Pilato diitoco nuuhi: ¿Nacu jineje imitɨnoco
moonɨibo? nooboro.
Jaarunofaño diito siino coovadiivuuhi: ¡Ɨmohobujehallɨvɨ
tetecu! noomoro.
24 Jaanegui Pilatoco diito sihidɨ ejenaauumoro
janaanɨcɨvɨro aivo añaaɨvuunoco aatyɨmeuboro, tajɨibaubo
nɨfaihuco isɨvaqui. Jaafaihufaño ihuseneque nitamaaiubo

diito ɨmefeenevɨ, jillɨ nooboro: Uujoho jaanɨ iimiibo guijevefañodɨ icatɨhi. Jillɨ toono amɨɨhai iimaa, nooboro Pilato.
25 Jaarunaaca famooro iimusuuhi: Mɨɨhai, bu paryɨ moseeme icamohallɨvɨ jaafa minifotono, noomoro.
26 Jaaneguiiha Pilato Barrabaco isinaayusuuboro Jesuco aamɨsuuhi. Jaadɨ diitoco acɨubo diiboco itetecuqui.
27 Jaaneguiiha ihamocasimɨnaa Jesuco satyuuhi diibo Pilato iijajaago. Jaamoro igaiyɨɨcɨumo paryɨ amocasimɨnaaco Jesuhallɨvɨ.
28 Jaamoro diiboco igaachehuco ujujuyaacuumoro sichehuco jɨɨhacuumo gachicohai deecano tɨfaibadɨ itɨfai iicachehuco.
29 Jaamoro bu iinigaɨhallɨvɨ javucaruumo januutuno aafeneque chaahimɨgatɨ eheetavuumoro, bu jaamoro gaayɨcɨsuumo imiyanaagohusefaño ɨmeico icano. Jaadɨ diiboguiino ememuɨɨvomoro diiboco dejecuhicauhi: ¡Imicani ɨɨjoho judiomɨ Aivojɨɨbo! noomoro.
30 Jaadɨ bu ihɨmeico agaayɨcɨmoro tohiri diiboco iinigaɨtɨ gafucuhicaumo.
31 Jaadɨ diiboco jillɨ omoonɨhicaudɨ jujuyaacuumo diiboco tɨfaihɨba icacheuco ɨjɨɨhacuuchehuco. Jaamoro imiyachehuco jɨɨhacuumo. Jaadɨ ɨvɨ satyucuumo diiboco itetecuqui.

Jesuco Ententecuno.
(Mr 15.21-32; Lc 23.26-43; Jn 19.17-27)

32 Jaamo Jesuco itetecuqui ufuumo atyɨmeuhi Cirene cuumioobo Simon onooboco. Jaamoro diiboco tajɨɨbauhi Jesu ɨmohobujeque isatyequi.
33 Jaadɨ ɨɨfutuumo nigaɨpaajebaɨ onoomañovɨ; jaanotɨ hebreomɨ iijɨri Golgota onoobaɨ.
34 Jaabaɨhallɨvɨ Jesuco isuurumo vino aivo faafaiñooco. Jaarunoco inɨsucuuruhɨgotɨ adutɨubo.
35 Jaaboco etetecuumoro ihamocasimɨnaa suerteque eetavuuhi Jesu gaachehuhallɨvɨ: ¿Cajaanɨ fɨne tochehuma icaji? noomoro.*
36 Jaamoro ifiitɨno casɨɨcamaaiumo diiboco otoomomo.
37 Jaamoro ijɨɨbogoco ihɨmohobujetɨ iinigaɨhallɨvɨ caatɨnɨumo: JAANɨ JESU JUDIOMɨ AIVOJɨBO, onoono.
38 Tollɨro bu diibo uufocovɨ tetecuumo miimɨsiicɨ nanivamɨnaatɨsico, saafiico imiyanaagonovɨ, bu saafiico inaninaagonovɨ icano.

---

* **27:35** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jillɨ miyaavuuno Moocaani iimaamɨnaafi acaatɨnɨuno: Tagaachehuco ɨfocasimo suerteque eheetavomoro, nooboro.

39 Jaanaaca toonodɨ afatyomo diiboco ɨhɨɨbamoro
ihuseneque gavaracumoro ɨɨbajirubadɨ iicano iinigaɨcoro
garya garya moonɨhicaumo,
40 jillɨ noomoro: ¿Naa ɨɨjoho oono templojaco acallajaru-
uboro siino dojɨcuvɨro mifucucɨ, safucu ɨdɨɨnotɨ boojatɨ edee-
tavejiruubo? ¡Eneecata ɨɨro difiico taajasu! ¡Bu miyaano
Moocaani Achi idiicahachiijɨ, toono caamotɨ niito! noomoro.
41 Jaabadɨro bu sacerdotemɨ aivojɨto, bu caatɨnɨmɨnaa, bu
fariseomɨ, bu judiomɨ quillahuto icamo diiboco edejecumo
neehicauhi:
42 Sitaaco taajasuubo. ¿Jaaruubo cono bu inoro ifiico taajasu-
ubova? Eneecata miyaano Israel Aivojɨibo iicahachiijɨ, toono
ihɨmohotɨ iniitequi maatyɨmemere diiboco mimiyaaveguе-
qui.
43 Mɨɨro Moocaanivɨro ifiico sefaabo. Eneecata jaafa jaabo
asaaboro diiboco taajasuvahi iimogohachiijɨ. Jaadɨ jari mag-
aajaji miyaano Moocaani Achi iicanoco, noomoro.
44 Jaabadɨro bu nanivamɨnaatɨsico diibo uufocovɨ etete-
cuumɨsi diiboco ɨɨbahicauhi.

Jesu Iguijevene.
(Mr 15.33-41; Lc 23.44-49; Jn 19.28-30)

45 Jaadɨ ɨvɨ paryɨ jiinɨje cɨvono minifutuuhi gadɨcɨɨbatɨ.
Jaano seseeteuhi ɨmohonohallɨtɨ nɨhɨba icaaberi.
46 Jaasumiro Jesu hebreo iijɨri sefano gaihivuuhi: Eli, Eli,
¿lama sabactani? nooboro. Moocaani, Moocaani, ¿collɨhi uco
deevesuhi? eneejiruno.
47 Jaanoco saatoho tooneri iicaumo uguubuumoro nuuhi:
Memeecɨ johono Moocaani iimaamɨnaafi Eliaco cuuhuvaabo,
noomoro.
48 Jaasumiro diitotɨ saafi ijinafatyuuboro ɨcɨjeuhi faasɨhi
iicanoco. Jaaboro toosɨhico vino aivo quigañofaño matyusu-
uhi. Jaaboro toosɨhico ɨmei nijequevɨ ificuuboro Jesu iijɨfaño
cabuyaacuuhi ihaduuqui, nooboro.
49 Jaarunaa saatoho diiboco nuuhi: Moonɨdino, jaafa Elia
saahi diiboco ataajasuvaabo mahatyɨmequi, noomoro.
50 Jaanaaca siino Jesu sefano agaihivuuboro chuumucuuhi.
51 Jaano tɨcovovɨ temploja ofoboocɨnɨuchehu gaachehuje-
tuno feemene iicano gallivuuhi feenedɨ caamotɨ sano gui-
inovɨ. Bu jiinɨje sefano maryɨbauhi. Jaaneri guiisihacɨno
dujavanamaaiuhi.
52 Bu tollɨro cɨɨhojɨno faayɨcɨcafutuuhi. Jaaneri Moocaan-
ico imiyaavuguumo iguijevecɨnɨumo ajashutɨmo siino buhee-
teuhi.
53 Jaamo Jesu siino ubuheeteunobuunatɨ icɨɨhojɨnofañotɨ
ihiinuumoro iimicuumi Jerusale cuumifaño fuuhi. Jaamoco
tahɨ sihidɨ miyamɨnaa diitoco aatyɨmeumoro gaajauhi.

54 Jaanotɨ bu ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo ihamocasimɨnaama
Jesuco utuumuumo jiinɨje amaryɨbaunoco, bu sanehejeque
icano aatyɨmeumoro sihidɨro igutuuhi. Jaamoro nuuhi:
Miyanotɨro, jahi jaanɨ Moocaani Achi, noomoro.
55 Jaabadɨro bu sihidɨ icaumo gaigoomɨ tehesinotɨro
ɨɨfɨnɨcɨumo Galileatɨ Jesu dojɨcutɨ asaaumo diiboco
jeecɨvomoro.
56 Jaamofeeneri icaugo Maria Magdalena onoogo, bu Ja-
coobo, Jose icamɨsi seejɨ Maria onoogo; Zebedeo seemenemɨsi
seejɨ icamɨfe.

Jesuco Ɨcɨɨuno.
(Mr 15.42-47; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

57 Jaanaaca mihiijɨcuudɨ saaubo sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaubo
Jose onoobo Arimatea cuumioobo, Jesu onoonoco imiyaaveg-
uehicaubo.
58 Jaabo Pilatojaago ufuuboro Jesu ifiico diiboco dillujeuhi.
Jaaneguiiha Pilato tajɨɨbauhi diiboco ihacɨqui.
59 Jaadɨ Jesu ifiico Jose ɨɨcɨuboro mɨhɨnivatɨno gaachehuri
mibocɨuhi.
60 Jaaboro icɨɨhojɨ bohojɨ guiisigajɨfaño eheetavusuhojɨfaño
jɨɨhacuuhi. Jaaboro tohojɨco guiisibatyɨgabari amaninɨuboro
fuuhi.
61 Jaanaaca tohojɨ tɨcovo icaumɨfe Maria Magdalena
onoogo, bu saafigo Maria icamɨfe gɨcɨnɨuhi sinaagobaɨtɨ
tohojɨco ɨhɨɨfɨnɨcɨumɨfe.

Jesu Cɨɨhojɨ Ɨmega Amocasimɨnaa Teemehi.

62 Jaano seseevedɨ, Pascua jɨɨbaimoguiiha iimibaivuunobu-
unatɨ, sacerdotemɨ aivojɨto, bu fariseomɨ icamo fuuhi Pi-
latoma ihiimaaqui.
63 Jaamoro diiboco nuumo: Aivojɨɨbo, mehesafetehi oono
tobañɨfiiboba ububeeusumi: Ochoomodɨ mifucucɨ, safucu
icanotɨ siino buheeteji, unuunoco.
64 Jaaneguiiha tajɨɨba icɨɨhojɨco cuhufono imoonɨqui mi-
fucucɨ safucu ɨdɨɨno tɨcovovɨ ijɨɨbogomɨnaa fucu asaamoro
ichuumuhuco ananimoro: Siino buheetecuubo, noomoro
miyamɨnaaco jɨɨbeguedimo. Jaanotɨ tollɨ omoonɨhachiijɨ to-
bañɨ aivo itɨconɨono janaanɨcɨvɨ jeevajirahi, noomoro.
65 Jaaneguiiha Pilato diitoco nuuhi: Ajaatyo toomomɨnaaco
mɨhɨcɨmoro amɨɨhairyo diitoma aivo imino mucuhufusuto,
nooboro.
66 Jaaneguiiha ufuumoro tohojɨco cuhufutusuuhi. Jaamoro
bu igaajataaco ficuumo tohojɨco ofoboocɨuba iguiisibahallɨvɨ.
Jaamoro tohojɨhallɨvɨ itoomomɨnaaco ficuumo.

28

Jesu Siino Ubuheeteuno.

1 Jaanaaca judio jaguisɨfucu sabado icafucu afatyuno
seseevedɨ fucugayɨro Maria Magdalena onoogo, bu saafigo
Maria icamɨfe fuuhi icɨɨhojɨco emeecɨtuumɨfe.
2 Jaanaaca sefano jiinɨje maryɨbauhi Moocaani
toomomɨnaafi niquejefañotɨ iniituuneri. Jaaboro tohojɨ
ɨmegavɨ agaseuboro tohojɨ guiisibaco buhɨgovɨ ɨɨcɨuboro
tobahallɨvɨ casɨɨvuuhi.
3 Jaabohallɨ arɨcuuhi sisi anamebano arɨcubadɨ, bu
igaachehu seseene seseeuhi cuugaihallɨbadɨ.
4 Jaaboco amocasimɨnaa tohojɨco utuumuumo
aatyɨmeumoro sihidɨro igutuumoro iñɨhicuri uchuumu-
cumobadɨ minifutuuhi.
5 Jaaboro Moocaani toomomɨnaafi diitɨfeque nuuhi: Mi-
higuetejirahana uujoho gaajahi amɨɨfe Jesu etetecucafete-
hinɨɨboco miguiinonoco.
6 Jineeri chahacuubo siino buheetecuubo unuubadɨ.
Eneecau bu jino diiboco ificuhinɨmañooco memeecɨva.
7 Jaaneguiiha goovano mofoomɨfere ijɨɨbogomɨnaaco
mɨjɨɨbogoto jillɨ noomɨfere: Guijevefañotɨ siino
buheetecuubo. Jaaboro amɨɨhai ɨmega sɨɨgucuubo Galileavɨ.
Tahɨgo diiboco mahatyɨmeji. Jinooco amɨɨfeque neequi saahi,
nooboro.
8 Jaaneguiiha diitɨfe toonotɨ fuucuuhi. Goovano sihidɨ
igutuumɨfere, bu imo imo icano fuuhi. Jaamɨfere diitɨfe Jesu
jɨɨbogomɨnaaco jɨɨbugutuuhi.
9 Jaamɨfevɨ Jesu ajafeveuboro diitɨfeque dilluuhi. Jaanegui-
iha diibojaago ufuumɨfere itɨhaiñoco ihiibɨcɨmɨfere diiboco
imuuhi.
10 Jaaneguiiha diibo diitɨfeque nuuhi: Mihiguetedino. Mo-
foomɨfere tañahabomɨco mɨjɨɨbogoto Galileavɨ ifeequi tahɨgo
uco atyɨmejimo, nooboro.

Amocasimɨnaa Jillɨ Jɨɨbuguuhi.

11 Jaanaaca diitɨfe ufuunobuunatɨ tohojɨco utuumuumotɨ
saatoho amocasimɨnaa cuumifaño ufuumoro sacerdotemɨ
aivojɨtoco jɨɨbuguuhi paryɨ aatyɨmeunoco.
12 Jaaneguiiha diito sacerdotemɨ aivojɨto judiomɨ quil-
lahutojaago ufuumoro diitoma iimaajeuhi. Jaamoro sihidɨ
nɨhɨbamɨco ihamocasimɨnaaco jaaduumo.
13 Jillɨ diitoco noomoro: Miyamɨnaaco monoo: Mɨɨhai fu-
cufeene mɨcɨganaaca ijɨɨbogomɨnaa asaamoro ichuumuhuco
ananimoro satyehi, noomoro.

14 Jaanoco aivojɨibo uguubuuboro amɨihaijaago
ɨsɨfiiratohachiijɨ mɨihai diiboma mihiimaaji amɨihaihɨ aivojɨto
judiomɨ quiallɨvɨ. Jaamo ¿mɨllɨ icatɨmo mihicahi? noomoro.
15 Jaaneguiiha ihamocasimɨnaa inɨhɨbamɨco
agaayɨcɨumoro diito unuubadɨ moonɨuhi. Jaabadɨ judiomɨ
jɨibeguehicahi jisumihachuta.

Jesu Ijɨibogomɨnaaco Atajɨibano.
(Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23; Hch 1.8)

16 Jaaneguiiha ijɨibogomɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ sɨ aivojɨto
judiomɨ quiaafi ɨdɨimurucu fuuhi Galileajaago Jesu diitoco
unuubaɨjaagovɨ.
17 Jahɨgo Jesuco aatyɨmeumoro diiboco imuumo. Jaarunaa
saatoho miyaadɨ miyaavuguutɨhi.
18 Jaadɨ Jesu asaauboro diitoco nuuhi: Uujoho gaayɨcɨcuuhi
paryɨ aivojɨ iijɨco niquejefaño, jiinɨjehallɨvɨ icano.
19 Jaaneguiiha paryɨ faajiinɨjeriro mofoomoro
tajɨibogomɨnaatɨ meheetavo. Jaamoco minitɨ Moocaani
momofeenedɨ, bu Illi momofeenedɨ, bu Igaija momofeenedɨ
icano.
20 Jaamoro diitoco mɨjɨibogo amɨihaico paryɨ uujoho
ɨjɨibeguehicanoco imino imoonɨqui. Jaamoro imino magaaja
uujoho amɨihaima fahiijɨvaro icaji jiinɨje ifinɨjinovɨ, bu
janaanɨcɨ icajinovɨ, nooboro.

SAN MARCOS

Jua Nitɨmɨnaafi Sɨcaihɨgovɨ Jɨɨbeguehi.
(Mt 3.1-12; Lc 3.1-18; Jn 1.19-28)

1 Jillɨ tɨcovauno Jesucristo Moocaani Achi jɨɨbogoco.
2 Mɨɨro jillɨ Moocaani iimaa jɨɨbogomɨnaafi Isaia
caatɨnɨcuuhi, Moocaani unuunoco:
Dihɨme galluuhi tajɨɨbogomɨnaafico, dihɨme jɨɨhaico iim-
ibachuqui, nooboro.
3 Jaanaa guubuvusuuno sɨcaihɨgotɨ ocoovadiicɨnɨuno: Mi-
himibachu Mohaivojɨɨbo jɨɨhaico sano tɨcovoro meheetavo,
onoonoco, Isaia caatɨnɨuhi.
4 Jillɨ saaubo Jua sɨcaihɨgovɨ miyamɨnaaco nitɨɨboro. Jaabo
neehicauhi: Minitɨsuquimaje jaamoro amɨɨhai eedeehifiico
mejeevesu, amɨɨhai imitɨ ibuuqui, nooboro.
5 Jaanegui Judeao jiinɨjeoto, bu Jerusale cuumioto icamo
feehicauhi diiboco uguubunɨcɨtomo. Jaamoco iimitɨco
ɨjɨɨbeguehicauno bujɨnagotɨ diitoco Jua nitɨhicauhi Jorda
onoohifaño.
6 Jaabo Jua gaachehuhicau camello ijeene eetavotau.
Jaanotɨ iniivɨgai meeheu jillɨ asi meehe. Jaabo chahacamɨcoro
duuhicauhi, bu bajɨo iimɨcoro nejeecuhicaubo icano.
7 Jaabo jɨɨbeguehicauhi jillɨ nooboro: Taabuunatɨ saajiibo
tajanaanɨcɨ sihidɨ imityaabo diibobadɨ uujoho jeevatɨhi. Jaa-
maño diiboguiino ɨdɨjɨɨvooboro itɨhaipaaje duujeque sinaayu-
jitɨrahi.
8 Uujohonaha, amɨɨhaico miyaano nɨfaihuri nitɨhi. Jaanotɨ
diibo amɨɨhaico Moocaani Gaijari nitɨji, nooboro.

Jesuco Initɨuno.
(Mt 3.13–4.11; Lc 3.21-22; 4.1-13)

9 Jaasumivɨ Jesu fuuhi Nazare cuumitɨ Galilea jiinɨjeri
iicacuumitɨ. Jaaboco Jua nitɨuhi Jorda onoohifaño.
10 Jaabo Jesu iteehifañotɨ ihiinuubo atyɨmeuhi niqueje
afaayɨcafutuunoco. Jaanofeenedɨ nimɨihubadɨ jeevaabo
Moocaani Gaija ihallɨvɨ niitovauhi.
11 Jaanaa guubuvusuuno niquejefañotɨ unuuno: Ɨɨjoho
agaijɨɨbo taseemene, ɨɨri sihidɨ imo imo icahi, unuuno.
12 Jaasumiro Moocaani Gaija diiboco satyuuhi sɨcaihɨgovɨ
miyamɨnaa achahauhɨgovɨ.
13 Jaabo Jesu tahɨgo icauhi sanɨhɨba, siino fahuseecɨ icano
fucuva asimɨfeeneri. Jaaboco Satanas nɨsuuhi. Jaanobuunatɨ
Moocaani toomonɨnaa asaaumoro diiboco jeecɨvehicauhi.

Jesu Idudɨcamaajeque Tɨconɨhi.
(Mt 4.12-22; Lc 4.14-15; 5.1-11)

14 Jaanobuunatɨ Juaco cɨvojafaño ificuunotɨro Jesu Galileavɨ
fuuhi jɨɨbogooboro taajasu jɨɨbogoco Moocaani aivojɨ iijɨco.
15 Jaabo jillɨ neehicauhi: Tusumi mihicacuuhi, jino
Moocaani aivojɨ fiitɨvucuuhi. Jaaneguiiha amɨɨhai imitɨco
mejeevesucu. Jaamoro mimiyaavogo jino imino mataajajino
jɨɨbogoco, nooboro.
16 Jaabo Galilea muuaijɨnidɨ ɨgooboro ufuuhɨgo atyɨmeubo
Simon, inahabo Andre icamɨsi fiicɨmɨnaatɨsi iicaumaño
muuaifaño isinɨcuuhuri sinɨhicaumɨsico.
17 Jaamɨsico Jesu nuuhi: Tadyojɨcutɨ masaa, amɨɨsico
miyamɨnaa fiicɨmɨnaatɨsitɨ eetavequi, nooboro.
18 Jaanegui tusumiro isinɨcuuhunoco ejeevesumɨsiro diibo
dojɨcutɨ fuumɨsi.
19 Jaadɨ toonotɨ janaanɨcɨvɨ afatyuubo Jacoobo, bu ina-
habo Jua icamɨsi Sevedeo achimɨsico tollɨro imeenegafaño
isinɨcuuhuco amaahunɨumɨsico atyɨmeteuhi.
20 Jaamɨsico bu tollɨro coovaubo. Jaanegui caanico
idudɨcamaajemɨnaama imeenegafaño ejeevesuumɨsiro
Jesuma fuuhi.

Saafi Iimitɨno Ɨjɨma Iicaubo.
(Lc 4.31-37)

21 Jaadɨ Capernau cuumivɨ ɨɨfutuudɨ, judiomɨ jaguisɨsumi
Jesu sinagogajafaño ufuuboro jɨɨbeguehicauhi.
22 Jaaneri miyamɨnaa sihidɨ eetyehicauhi diibo jɨɨbegueri
diitoco aivojɨɨbo iicanɨcɨbadɨ ɨjɨɨbeguehicauneri, caatɨnɨmɨnaa
ɨjɨɨbogonɨcɨbadɨ iicatɨneri.
23 Jaanaaca tooja sinagogajafaño iimitɨno ɨjɨma iicaubo
icauhi. Jaabo gaihivuuhi:
24 Ɨɨjoho Moocaani seemene idiimiibo, uujoho ɨco gaajahi.
¿Jaabo jinejeque diimeguehi ɨɨjoho mɨɨhaima Jesu Nazareoobo
idiicaabo? ¿Naa mɨɨhaico finɨsuqui asaabo? nooboro.
25 Jaanegui Jesu diibo iimitɨno ɨjɨco ɨhɨɨbauboro nuuhi: Llɨɨvɨ
diica. Jaaboro diibotɨ diino, nooboro.
26 Jaanegui ihɨjɨ diiboco baavɨ agañɨɨboro ifiico vɨvɨ vɨvɨ
iminiiyuuboro sefano agaihivuuboro diibotɨ iinuuhi.
27 Jaaneri famooro miyamɨnaa sihidɨ eetyeuhi. Jaamoro
dillucasihicauhi: ¿Jineje jino bohono jɨɨbogo? Jaanɨ iijɨ aivo se-
fahi aivo ɨjɨmɨ iicarumoco atajɨɨbanoco: Jii, noomo, noomoro
noocasihicauhi.
28 Jaanoco Jesutɨ ɨjɨɨbocasiuno paryɨ Galilea jiinɨjeri
goovano gaajacafutuuhi.

Jesu Buheesuhi Simon Pedro Baaboco.
(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

29 Jaadɨ sinagogajatɨ iinuudɨ Jesu fuuhi Jacoobo, Jua
icamɨsima Simon, bu inahabo Andre icamɨsi iijafaño.
30 Jaanaa Simon baabo sinafeteri sihidɨ guihuvauhi.
Jaanoco Jesuco jɨɨbuguumo diigo iguihuvaunoco.
31 Jaanegui Jesu diigojaa ufuuboro ihusetɨ diigoco
agaayɨcɨuboro gañɨɨyɨcɨuhi. Jaasumiro diigoco iguihuva
bucuuhi. Jaadɨ diitoco jeecɨvehicaugo.

Jesu Ajashutɨmo Iguihuvamoco Buheesuuhi.
(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

32 Jaadɨ iijɨcuuvɨ nɨhɨba jabaavucuunaaca sɨvahicaumo dii-
bojaa paryɨ iguihuvamoco, bu emeimɨvatomejeque icano.
33 Jaanaa paryɨ miyamɨnaa asaauneri guhugavɨ gahafuuhi.
34 Jaamoco Jesu buheesuhicauhi siomoneri, bu siomoneri
icano iguihuvaumehejeque. Jaabadɨro bu emeimɨvatomoco
imeimɨco buhɨ gañɨɨhicaubo. Jaamo imeimɨ iimaajirumo
iimaahicautɨhi diiboco agaajahicaumaño.

Jesu Galileavɨ Jɨɨbeguehi.
(Lc 4.42-44)

35 Cuujetavɨro Jesu agañɨɨvuuboro fuuhi tuucuumitɨ
sɨcaihɨgovɨ Moocaanima ihiimaaqui.
36 Jaaboco Simon, inahabonɨmɨnaa icano guiinutuuhi.
37 Jaamo diiboco aatyɨmeudɨ nuuhi: Famooro miyamɨnaa
ɨco guiineri icahi, noomoro.
38 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Masɨɨgo siicuumijaago
ifiitɨcuumijaago tahɨ tollɨro jɨɨbeguequi taajasubogoco.
Toonegui uujoho saauhi, nooboro.
39 Jaadɨ Jesu paryɨ Galilea jiinɨjeri sinagogajafaño
jɨɨbogooboro feehicauhi ɨjɨmɨco gavaracuuboro.

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.
(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)

40 Jaanaa foojohoma iicaubo Jesujaa saauhi. Jaaboro igu-
iino ememuɨɨvuuboro nuuhi: Idiimogohachi uco buheesu,
nooboro.
41 Jaanegui Jesu diiboco ɨɨdaasuguuboro ihuseri dudɨɨcɨuhi:
Imeguehi, buheetecu, nooboro.
42 Jaasumiro diiboco ifoojoho ubuuneri buheetecuubo.
43 Jaadɨ Jesu diiboco afaguuboro galluuhi jillɨ nooboro:
44 Mɨɨhaiñoobaco dɨɨbeguedino. Jillɨ ofooboro sacerdoteque
dɨhɨfusuto. Bu jaaboro ɨco iimibachuno jeecɨvoco
asimɨco ficuuto Moise atajɨɨbaubadɨ toono jɨɨbogobadɨ
iicanoco. Jaanoco miyamɨnaa aatyɨmemere igaajaqui ɨɨjoho
ubuheecunoco, nooboro.
45 Jaarunaa ufuuboro sihidɨ miyamɨnaaco jɨɨbogooboro
feehicauhi diiboco Jesu ubuheesuunoco. Jaamaño Jesu

foovono cuuminofañodɨ ɨgucutɨɨbo, jillɨ buhɨgueejere miyamɨnaa achahahɨguejere iicaaboro feehicauhi. Jaarunaa fahɨgovatɨ saahicaumo diiboco emeecɨvamo.

2

Jesu Buheesuhi Idɨɨno Isifañɨɨboco.
(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)

1 Toonobuunatɨ siino Jesu Capernau cuumivɨ fuuhi goovajɨsutɨnotɨ. Jaanoco guubuumo iijafaño iicaunoco.
2 Jaanegui miyamɨnaa diibojaago ufuumo gahafuuhi guhugamaryo gatyuucɨ. Jaamoco iimaaco jɨɨbeguehicaubo.
3 Jaanaa igueenemejedɨmo diibojaa sɨvauhi ihiibɨmoro idɨɨno isifañɨɨboco.
4 Jaarumo miyamɨnaa agahafɨcɨnɨuneri Jesuvɨ ɨɨfutuutɨmo. Jaanegui caamotɨ tooja niibahucuco afaayɨcɨumoro Jesujaago diiboco nitusuumo icɨgaiijema.
5 Jaanoco diito Jesuco imiyaavuguunoco agaajacɨɨboro Jesu nuuhi iguihuvaaboco: Guihi, dihimitɨ ɨco imibachucafutucuuhi, nooboro.
6 Jaarunaa saatoho caatɨnɨmɨnaa onoomo ɨgɨcɨnɨmañotɨ ijeebɨɨfañodɨ esamaaiuhi:
7 ¿Collɨhi jaanɨ jillɨ imitɨcani iimaahi? ¿Mɨɨjoho nacu imitɨco buusujirahi? Ɨdɨɨboro naha Moocaani, noomoro.
8-9 Jaanoco Jesu agaajacɨuboro nuuhi: ¿Collɨhi tollɨ amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ mehesamaaihi? Tɨhɨcani jana iguihuvaaboco: Dihimitɨ imibachucafutucuuhi, onoono; gañiivoobo dicɨgaiijema fuucu, onoono.
10 Jaamo magaajahi jiijehallɨ uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo imitɨ imibachu mityama iicanoco, nooboro,
11 idɨɨno isifañɨɨuboco nuubo: Ɨco neehi: Gañiivo, jaaboro dicɨgaiijeque dɨɨcɨɨbo fuucu diijajaago, nooboro.
12 Jaasumiro diibo agañiivuuboro icɨgaiijeque ɨɨcɨuboro fuucuuhi ɨɨfɨnɨcɨmofeenedɨ. Jaaneri paryɨ miyamɨnaa sihidɨ eetyeuhi. Jaamoro Moocaanico imehicaumo: Mahatyɨmetatɨhi aivo jillɨ iicanoco, noomoro.

Jesu Coovahi Levico.
(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

13 Jaanobuunatɨ siino Jesu fuuhi muuaijɨnivɨ. Jaabojaa sihidɨ miyamɨnaa saahicauhi. Jaamoco jɨɨbeguehicaubo.
14 Jaamañotɨ janaanɨcɨ afatyuhɨgo atyɨmeubo Levico Alfeo achi impuestoco ajaadusuhicajafaño gɨcɨnɨuboco. Jaaboco: Uuma difoo, nuubo.
Jaanegui Levi agañiivooboro diiboma fuuhi.
15 Jaanobuunatɨ Jesu Levi iijafaño ijɨɨbogomɨnaama amachuubo gɨcɨnɨunaaca sihidɨ impuesto jaadusumɨnaa,

bu iimitɨfimo icano gaseuhi. Jaamo sano diiboma machuhicauhi. Diibo dojɨcutɨ sihidɨ ufuumo icano.

16 Jaanaa fariseo caatɨnɨmɨnaa iicamo Jesuma diito amachunoco aatyɨmeumoro ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: ¿Mɨllɨ jaabo amɨɨhai jɨɨbogomɨnaafi, impuesto jaadusumɨnaama, bu saatoho iimitɨmɨnaama icano acasɨɨvooboro machuhi, aduhi icano? noomoro.

17 Jaanoco Jesu uguubuuboro diitoco nuuhi: Ubuheefiimo taabumɨnaafico imogotatɨhi. Jaanotɨ iguihuvamo taabumɨnaafico imeguefihi. Jaabadɨro uujoho: Imino icahi, onoomoco cuuhuvaqui saahinɨtɨhi. Iimifiitɨmeguiiha saahi iimitɨ ifiico ijeevesuqui, nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutɨmo Aigafinohallɨvɨ.
(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)

18 Jaanaaca Jua jɨɨbogomɨnaa, bu fariseomɨ jɨɨbogomɨnaa icamo machutɨmo aigahicauhi. Jaanaa saatoho asaaumoro Jesuco dilluvauhi: ¿Naa, collɨhi jana fariseomɨ, Jua icamo jɨɨbogomɨnaa aaiganaa dita aigatɨhi? noomoro.

19 Jaanegui Jesu oovɨcɨuboro iimusuhi: ¿Nacu gaigooco ataabavaaboro ijɨɨbaimojaago ucuuhuvamo ɨdaasuri aiga-jirahi diitoma diibo iicanohachuta? Mɨɨro diitoma diibo iicanohachuta aigajitɨrumo.

20 Jaanotɨ naha icajinehiica jari uco tajɨɨbogomɨnaatɨ udumɨtɨɨcɨno. Jaadɨ jari ɨdaasuno iicaneri aigajimo.

21 ¿Mɨɨro mɨɨjoho eedeechehuco bobaryuri maahunɨtatɨhi? Jaanotɨ imaahunɨruva bobaryu tochehuco gallicujirahi. Jaaneri tohojɨ janaanɨcɨro guiraatejirahi.

22 Jaabadɨro bu, ¿mɨɨjoho bohaivofaihuco eedeejutafaño ficutatɨhi? Jaanotɨ ificuruva tofaihu tujutaco ejerucarunoro fatyejirahi. Jaanegui bofaihuco bujutafaño mificutahi, nooboro.*

Jɨɨbogomɨnaa Trigo Noovataco Ɨcɨhi Jaguisɨfucusumi.
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)

23 Jaanaa judiomɨ jaguisɨsumi Jesu basutafañodɨ ɨgooboro feehicauhi. Jaanaa ijɨɨbogomɨnaa toono basuta noovataco ɨcɨmoro feehicauhi.

24 Jaanegui fariseomɨ diiboco nuuhi: Meecɨ ¿collɨhi dijɨɨbogomɨnaa ollɨ moonɨhi jaguisɨfucusumi momoonɨtatɨnoco? noomoro.

25-26 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Jaana nacu magaajatɨhi amɨɨhai, johono David, bu diiboma iicaumo icano ucuujɨvaachuusumi diitoco ajeba aivusuneguiiha omoonɨunoco? Mɨɨro Moocaani iija tabernaculojafaño David

---

* **2:22** Jillɨ Jesu nuuhi eedeejɨɨbogoco mejeevesumoro bohono jɨɨbogocoro meheetavequi.

ufuuboro Moocaani jeecɨvo maahunoco machuuhi mɨɨjoho amachutatɨrunoco, Aviata onoobo sacerdotemɨ aivojɨɨbo iicaujiibo icaunaaca. Jaaboro bu diiboma iicaumoco acɨubo saatohoro sacerdotemɨ amachufirunoco, nooboro.

27 Jaadɨ bu siino Jesu nuuhi: Mɨɨro jaguisɨfucu miyamɨnaadi eetavocafutuuhi. Jaanotɨ miyamɨnaa jaguisɨfucudi eetavocafutuutɨhi.

28 Jaamaño uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo jaguisɨfucu aivojɨɨbo, nooboro.

3

Saafi Ihuse Ifiigatyuubo.
(Mt 12.9-14; Lc 6.6-11)

1 Jaadɨ siino Jesu sinagogajafaño fuuhi jahɨ icaubo saafi ihuse ifiigatyuubo.

2 Jaaboco ɨɨfɨnɨcɨmoro feehicaumo: ¿Naa jeedɨ jaguisɨsumi buheesujiibo? noomoro ɨɨfurumo diibohallɨvɨ ijɨɨbeguequi.

3 Jaanoma iicaubo Jesu ihuse ifiigatyuuboco nuuhi: ¡Gañiivo! ¡Jaaboro feenevɨ dulleeve! nooboro.

4 Jaadɨ diitoco Jesu dilluuhi: ¿Jinejeque jaguisɨsumi moonɨsunɨcɨmo iiminoco, nacu iimitɨnoco? ¿Magaicaaunoco, nacu mubuheesunoco? nooboro. Jaarunaa diito iimusuutɨhi.

5 Jaanegui diito jeebɨino cuhuferi ɨɨdaasuvuuboro, sɨfiirano ihuufococo emeecɨuboro ihuse ifiigatyuuboco nuubo: ¡Dihuseque fallirihicaru! nooboro. Jaanegui diibo fallirihicaruhi. Jaasumiro diibo use dojɨcuvɨro imituuhi.

6 Jaasumiro toonotɨ ifariseomɨ ufuumoro Herodianomɨma fitacucasiuhi Jesuco igaicaauqui.

Muuaijɨnivɨ Miyamɨnaa Iicauno.

7-8 Jaanaa Jesu ijɨibogomɨnaama muuaijɨnivɨ fuuhi. Jaamoco sihidɨ miyamɨnaa bucasiuhi Galileaoto, Judeaoto, Jerusaleoto, Idumeaoto, bu Jorda oonegueehioto, bu Tiro, Sidon icano jɨninooto icamo diibo sihidɨ ejeevanoonoco omoonɨhicaunoco uguubumoro.

9 Jaanegui ijɨibogomɨnaaco nuubo: Uco miyamɨnaa ijene eñeñejeruujiruneguiiha momeenegaco mihimibaicɨnɨ, nooboro.

10 Jaabo Jesu miyamɨnaaco ubuheesuhicaunegui sihidɨ iguihuvanoma iicadɨmo diiboco idudɨɨcɨqui ijene ñeñejeruhicauhi.

11 Jaabadɨro bu ɨjɨmɨ diiboco aatyɨmemere diibo ɨmega baavɨ aquetehicauhi. Jaamoro gaihivehicaumo: Ɨɨjoho Moocaani Achi, noomoro.

12 Jaarumoco faguehicaubo: Uco satohoco magaajasudino, nooboro.

Jesu Ɨciɨhi Miniɨsumiɨnaatiɨ Fahuseeciɨ Motiɨhaitiɨ Miimiɨsiiciɨ Ɨdiɨino.
(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

13 Jaanobuunatiɨ Jesu ifabaiɨviɨ fuuhi. Jahiɨgo iimuguudiɨmoco coovaubo. Jaanegui diibojaa saaumo.
14 Jaamoco fahuseeciɨ motiɨhaitiɨ miimiɨsiiciɨ iɨdiɨimoco iciɨubo diiboma iicaqui, bu diitoco igalluuqui jiɨbogoco ijiɨbeguequi icano.
15 Jaamoco iijiɨco aciɨubo iɨjiɨmiɨco igañiɨhicaqui.*
16 Jaamo jinoodiɨmou fahuseeciɨ motiɨhaitiɨ miimiɨsiiciɨ iɨdiɨimo iicaumo; Simon icaruuboco Pedrotiɨ omomoniɨubo.
17 Jacoobo Zebedeo achi, bu Jua Jacoobo nahabo icano. Jaamiɨsico momoniɨubo Boaneegemiɨsitiɨ, sisiseememiɨsi eneejirunoco.
18 Andre, Felipe, Bartolome, Mateo, Tomas, bu Alfeo achi Jacoobo, Tadeo, Simon cananista, bu
19 Juda Iscariote diiboco aaciɨujiibo igaicaauqui icamoma saaubo jaahe.

Blasfemia.
(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23; 12.10)

20 Jaanaa siino sihidiɨ miyamiɨnaa diibojaa igaivehicauhi. Jaaneri Jesu ijiɨbogomiɨnaama ajashuno jinejebaco machuhicacutiɨhi.
21 Jaanoco Jesu yoto uguubuumoro saauhi diiboco iɨciɨvamo, jilliɨ jeegavoobo eneehicauneguiiha.
22 Jaabadiɨro bu caatiɨniɨmiɨnaa Jerusaletiɨ asaaumo neehicauhi: Beelzebuma icaabo iɨjiɨmiɨ aivojiɨboma. Jaamañoɨ diibo mitya iijiɨri iɨjiɨmiɨco buhiɨ gavaracuhicaabo, noomoro.
23 Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro siinoviɨ ooviɨciɨboro neehicauhi: ¿Miɨlliɨ jaabo Satanas bu ifiicoro buhiɨ gañiɨjirahi?
24 Miɨro saafi aivojiɨfañoɨ minoociɨ udugaavonoro sanomiɨro imooniɨcasiruva sanomiɨro finiɨsucasijirahi. Jaamañoɨ tohaivojiɨ gueenene icajitiɨrahi.
25 Jaabadiɨro bu sajaotoro sanomiɨro imooniɨcasiruva gueenene icajitiɨrumo.
26 Jaabadiɨro Satanas iinoro ifiimaryo imooniɨcasiruva, ¿miɨlliɨ bu gueenene icajiruubo? Iinoro ifiico finiɨsujiruubo.
27 Jaabadiɨro ¿miɨjoho esefaabo iijafañoɨ ofoomoro inehejeque iciɨjitiɨrahi abajaaboco sisiɨtiɨmoro? Jarihiicanaa abajaaboco isisiɨdiɨ iciɨjirumo.
28 Miyanotiɨro jino amiɨhaico neehi: Miyamiɨnaaco paryiɨciɨno imitiɨno ihiimaaruno buusucafeteji.

---

* **3:15** Sahaamefañoɨ janaaniɨciɨ jilliɨ ficuumo: bu iguihuvamoco ibusuuhicaqui, onoonoco.

29 Jaanotɨ Moocaani Gaijatɨ imitɨno ihiimaaboco toono
aivo buusuracujitɨhi ufucuro. Jillɨ tohimitɨnoma iicacujiibo,
nooboro.
30 Jillɨ diitoco nuubo, diiboco ɨjɨma icaabo, eneehicaunoma
iicaubo.

Jesu Nahabomɨ, Seejɨ Icamo.
(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21)

31 Jaanobuunatɨ Jesujaa seejɨ, inahabomɨ icamo asaaumoro
jahisitɨro diiboco cuuhuvasuuhi.
32 Jaanegui Jesuhallɨdɨ emecucɨnɨumo diiboco nuuhi: Di-
iseejɨ, dinahabomɨ icamo ɨco jahisitɨ cuuhuvahi, noomoro.
33 Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Mɨɨjoho gaharubi? ¿Mɨɨjoho
tañahabomɨ? nooboro
34 ihallɨdɨ emecucɨnɨumoco emeecɨuboro diitoco nuuhi:
Jino tacojɨri iicamo gaharubimɨ, tañahabomɨ icano.
35 Jarihiicanaha jino Moocaani iijɨco omoonɨmo tañahabomɨ,
gaharubimɨ, tañagomɨ icano iicajimo, nooboro.

4

Basumɨnaafivɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 13.1-23; Lc 8.4-15)

1 Jaadɨ siino Jesu miyamɨnaaco jɨɨbeguehicauhi muuaijɨnivɨ.
Jaabojaago sihidɨ miyamɨnaa igaivuuhi. Jaanoma iicaubo
meenegafaño ɨjɨcafutuuboro diitotɨ tehesijɨsuno ufuuboro
casɨɨvutuuhi. Jaanotɨ diito ijɨnivɨ jiinɨgaibaahohallɨvɨro
icauhi.
2 Jaaboro diitoco sihidɨ siinovɨ oovɨcɨɨboro jɨɨbeguehicauhi
3 jillɨ nooboro: Jinoco muguubu: Basumɨnaafi fuuhi abasu-
tuubo.
4 Jaabo abasuuno samañoono jɨɨhaifaño acutuuhi. Jaanoco
joomɨ asaaumoro machujeuhi.
5 Jaanotɨ samañoono acutuuhi guiisihallɨvɨ miyaadɨ jiinɨ
achahaumañovɨ. Jaanoro goovano iinucuuno ijiinɨje miyaadɨ
efeemeutɨmaño.
6 Jaaruno nɨhɨba aachɨcɨuneri aryɨvucuuno, chuumucuuno
icano abacocoovautɨmaño.
7 Jaanotɨ samañoogahaije aifuuhi jarɨɨmɨhoonofeenevɨ.
Jaano toono ihallɨvɨ ujusiuno toono ihiinuurunoco
macanɨsuuhi. Jaamaño noovautɨno.
8 Jaanotɨ samañoono acutuuhi imino jiinɨjevɨ. Jaano ihiinu-
unoro jusicuuno. Jaanoro imino noovacuuno saheeje trein-
tadɨgaiva noovacuuhi, bu saheeje sesentadɨgaiva noovacu-
uhi, bu saheeje ciendɨgaiva noovacuuhi icano.
9 Jaaboro neehicaubo dinohojɨma idiicaabo jinoco guubu,
nooboro.
10 Jaanobuunatɨ iinoro iicacuudɨ ijɨɨbogomɨnaama iicaumo
diiboco dilluuhi: ¿Mɨlli toono eneejiruno? noomoro.

11 Jaanegui nuubo: Amɨɨhaico naha uujoho imino gaa-
jasuhicahi Moocaani aivojɨ agaajaratɨnoco. Jaanotɨ buhɨ
iicamoco jillɨ siinovɨ oovɨcɨɨboro neehicahi.
12 Jaamo emeecɨrumo atyɨmetɨmo iicaqui, bu
guubucurumo guubutɨmo iicaqui. Mɨɨro uguubumoro
iimitɨco jeevesujirumo. Jaamoco bu iimitɨ buusucafetejirahi,
nooboro.
13 Jaadɨ bu ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: ¿Nacu amɨɨhai maga-
ajatɨhi jino jillɨ ohoovɨcɨnoco? ¿Jaana millɨ magaajaji paryɨ
toonoco?
14 Mɨɨro basumɨnaafi, oono Moocaani iijɨco ɨjɨɨbogoobo aba-
suubo.
15 Mɨɨro jino jɨɨhaifaño aacotono onoono; mɨɨro saatoho
jeebɨɨfa abasucuurunoco ɨjɨɨbugucuurunoco Satanas
asaaboro ijeebɨɨfañotɨ dumɨtɨɨcɨcuuhi.
16 Jaabadɨro bu oono guiisihallɨvɨ abasuuno onoono; mɨɨro
saatoho uguubusumiro imo imo gaayɨcɨfimo.
17 Jaaruno imino abacocoovatɨmañ gueenene icatatɨno
nɨsuhifiivɨ agasesumi uhuuchuvomoro toonoco jeevesufimo.
18 Jaanotɨ sano jarɨɨmɨhoonofeenevɨ aacutuuno tobogoco
gaayɨcɨcuurumo
19 jiije busumije jaagovɨro ijeebɨɨno nɨjɨ nɨjɨ iicamañ,
bu iimitɨnocoro iimogomañ icano sanooro toono diito
jeebɨɨfañ agahafonoguiinodɨ toono miyaajɨ iicarujɨco fi-
ivusutɨmo. Jaamañ noovasutɨmo.
20 Jaanotɨ jino imino jiinɨjevɨ abasuuno onoono; oono
miyanotɨro agaayɨcɨmoro imino omoonɨmofañ fiivono
jaanoro noovacuuno saatohofañ treintadɨno, saatohofañ
sesentadɨno, bu saatohofañ ciendɨno icano.

Cɨɨjɨgaimecuvɨ Ohoovɨcɨno; Toovono Icaruno Buhugaaveji.
(Lc 8.16-18)

21 Jaadɨ bu nuubo: Cɨɨjɨgaimecuco mɨnɨfutusumoro
baavɨ guirihilluguiino, bu cɨgaiijeguiino icano mificutatɨhi.
¿Ɨvɨnaaca mɨnɨfutusumoro caamovɨ mificutahi foovono
ihɨfuvusuqui, etɨ?
22 Jaabadɨ mɨɨro chahano afatanɨcɨnɨno atyɨmeratɨno iica-
jino. Bu tollɨro chahano agaajaratɨno gaajacafototɨno iicajino.
23 Jaanegui jinooco amɨɨhai nohojɨma mihicaamo mugu-
ubu, nooboro.
24 Jaadɨ bu diitoco neehicaubo: Imino magaaja jino mugu-
ubunoco. Mɨɨro oono amɨɨhai mohoovɨcɨhicaneriro ufucu
amɨɨhaico Moocaani oovɨcɨji. Jaaboro oono uguubumoco
janaanɨcɨ acɨjiibo.
25 Tollɨro bu iicanoma iicaaboco siino janaanɨcɨvɨ
acɨjiibo. Jaanotɨ chahanoma iicaaboco mɨɨdɨno iicarunoco
dumɨtɨɨcɨjiibo, nooboro.

Basutagai Ujusinovɨ Ohoovɨcɨno.

26 Jaadɨ bu tollɨro neehicaubo: Jiibadɨ Moocaani aivojɨ jeevahi; miyamɨnaafi jiinɨjefaño siino toogaico abasuuboro cɨgatoobo,
27 bu seseevedɨ agañiivooboro icaabo cuujehachuta, fucuhachuta icano sifucu, sifucu icano fatyehi. Jaanaa toogai mɨllɨ acho ihiinogairo jusihi diibo gaajacɨtɨnaaca.
28 Jiinɨje toohoco fiivusuhi ɨtɨconɨ ifahooco. Jaadɨ ideecanoco. Bu jaadɨ ifagaiño ifallahifaño gahafonɨcɨhi.
29 Jaano ifagaiño ujusicuudɨ ɨcɨnɨcɨcuumo niisugari ihɨcɨfucu agasecusumi.

Mostaza Tooɨvɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 13.31-32, 34; Lc 13.18-19)

30 Jaadɨ bu neehicaubo: ¿Jinejebadɨ Moocaani aivojɨ jeevahi? ¿Jinejevɨ fɨne mohoovɨcɨji?
31 Fɨne mostaza noovata tooɨco jiinɨjefaño mabasunɨcɨyɨbadɨ jeevano. Mɨɨro tooyɨ aivo jiinɨjehallɨri iicano noovata ajashuyɨgaiyɨ.
32 Jaaruho abasucafutucuudɨ jusifihi guiraaho tyɨgaba. Jaahoro coohafeene lliicuvafihi. Jaaho aafeneguiino joomɨ iicuvajirahi.
33 Jillɨ nooboro Jesu jɨɨbeguehicauhi miyabogoco siinovɨ oovɨcɨɨboro diito agaajajidɨnoro.
34 Tɨcovono nootɨɨbo, jillɨ siinovɨ oovɨcɨɨboro neehicaubo. Jaanotɨ naha ijɨɨbogomɨnaaco ijeevadɨ paryɨ imino jɨɨbeguehicaubo.
35 Jaanaa mihiijɨcuudɨ ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Masɨɨ onago muuaivɨ mafatyequi, nooboro.✡
36 Jaadɨ imiyamɨnaaco agalluudɨ Jesumaryo fuumo meenegari. Jaamoma bu sagaaje diito dojɨcutɨ fuuhi.
37 Jaanaa sefano guibuhuba diitoco feene muuaivɨ ɨcɨuhi. Jaano sihidɨ tyuucai iicauneri diito meenegafaño nɨfaihu gahafehicauhi.
38 Jaanaa Jesu dojɨcuogavɨ iinigaɨ jeebutahaallɨvɨ cɨgahicauhi. Jaaboco aaicusuumoro nuuhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, ¿naa diimeguehi miguijeveneque? noomoro.
39 Jaanegui Jesu aaicuuboro guibuhubaco ɨbauhi. Jaadɨ bu muuaico nuubo: ¡Llɨɨvɨcu toonovɨro sɨɨcuto! nuubo. Jaanegui iguibuhuba llɨɨvɨcuuhi. Jaanoro paryɨ imino sɨɨcutucuuno.
40 Jaadɨ ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: ¿Collɨhi sihidɨ mihiguetehi? ¿Nacu Moocaanico mimiyaavogotɨhi? nooboro.

✡ **4:35** Mt 8.23-27; Lc 8.22-25

41 Jaaneri sihidɨ diito igutuumoro noocasihicauhi: ¿Mɨɨjoho fɨne jaanɨ jino guibuhubamaryo, muuaimaryo icano diiboco: Jii, onoono? noomoro.

5

Gadarenomɨoobo.
(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

1 Jaadɨ fuumo onagoo muuaivɨ Gadarenomɨ jiinɨjejaago.
2 Jaabo Jesu imeenegafañotɨ iinuubaacaro cɨɨhojɨnojaa iicahicauhɨgotɨ emeimɨvatuubo diibojaa saauhi.
3 Jaabo cɨɨhojɨno iicahɨgo iicaaboro feehicauhi. Jaaboco mɨɨhaiñooba jɨgaiñehineri duujenɨcutɨhi.
4 Fiiva foova ihuseneque, itɨhaiñoco icano jɨgaiñehineri sisɨcuurumo. Jaarunoco ihusenehonoco dubaicɨubo, bu itɨhaiñonoco ɨdɨdaheje moonɨubo icano. Jaaboco mɨɨhaiñooba guiinonɨcutɨhi.
5 Jaabo cuujehachuta, fucuhachuta icano ifagajɨneri cɨɨhojɨnohallɨdɨ coovadiicɨnɨɨboro feehicauhi. Jaabo inoro ihallɨco guiisibaneri tujaacuuboro feehicauhi.
6 Jaabo Jesuco tehesinotɨro aatyɨmeuboro diibojaago ijinafatyuuboro iguiino memuɨɨvutuuhi.
7 Jaaboro sefano nuuhi: ¿Jinejeque diimeguehi ɨɨjoho Jesu caamovohɨgo iicaabo Moocaani Achi? Moocaanifañodɨ ɨco neehi: Ɨdaasuno uco moonɨdino, nooboro.
8 Jillɨ nuubo ɨmegavɨro Jesu diiboco: Diinucu idiimitɨno ɨjɨ, eneehicauneguiiha.
9 Jaanegui Jesu diiboco dilluuhi: ¿Jineje dimomo? nuubo.
Jaanegui iimusuubo: Cuumi tamomo miguiraaneguiiha, nooboro.
10 Jaaboro Jesuco jenaauhicauhi: Mɨɨhaico jiicuumitɨ buhɨ galluudino, nooboro.
11 Jaanaa ifagajɨ fiitɨno sihidɨ faafaimɨ amachumo icauhi.
12 Jaanegui paryɨ famooro ihɨjɨmɨ Jesuco nuuhi: Mɨɨhaico jaatyo faafaimɨjaa gallu diitofaño mefeequi, noomoro.
13 Jaanegui Jesu nuuhi: Jii, tahɨ mofoo, nooboro. Jaanegui tohɨdicu ɨjɨmɨ diibo Gadarenomɨnaafitɨ ihiinoomoro ifaafaimɨfaño fuuhi dos mildɨmofaño. Jaamo ifagajɨtɨ imuuaifaño aaifuumoro macanɨuhi.
14 Jaanotɨ diitoco eteemehicamo agaaumoro ifaacuumifaño, bu buhɨgueeje iicajaajefaño icano jɨɨbogomoro fuuhi. Jaanegui asaaumoro meecɨvaumo jineje fɨne onoomaño.
15 Jaamo Jesujaa asaaumo atyɨmeuhi meimɨ cuumima iicaubo gɨcɨnɨɨbo gaachehufaño jɨɨcɨnɨɨboco, bu imino iicacuuboco icano. Jaaboco aatyɨmeumoro sihidɨ iguiumo.
16 Jaamoco toonoco aatyɨmeumo jɨɨbuguuhi ihɨjɨmɨma iicauboco omoonɨunoco, bu ifaafaimɨco omoonɨunoco icano.

17 Jaanegui Jesuco ijiinɨjetɨ galluumo: Fuucu, noomoro.
18 Jaanoma iicaubo Jesu meenegafaño ifeequi
jɨcafutuuboco ihɨjɨmɨma iicaubo neehicauhi: Ɨima saahi,
nooboro.
19 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Chahano diijajaagoro fu-
ucu. Jaaboro diyotoco dɨɨbogo guiraano Aivojɨɨbo Moocaani
ɨco ɨɨdaasugooboro ubuheesunoco, nooboro.
20 Jaanegui ufuuboro paryɨ Decapoli cuumineri
jɨɨbogooboro feehicauhi Jesu diiboco ubuheesuunoco.
Jaaneri paryɨ miyamɨnaa jabafiitehicauhi.
21 Jaadɨ siino Jesu meenegari onagoo muuaivɨ fatyuuhi.
Jahɨgo sihidɨ miyamɨnaa iicojɨvɨ igaivuuhi muuaijɨniri icaubo
cojɨvɨ.✡
22 Jaanaa sinagogaja aivojɨɨbo Jairo onoobo,
diibojaa saauhi. Jaabo Jesuco aatyɨmeuboro iguiino
ememuɨɨvutuuboro nuuhi:
23 Aicɨgai aivo niinovacuuhi goova foobo diigoco dudɨɨcɨto
ubuheeteguere iicaqui, nooboro.
24 Jaanegui diiboma ufuuboco miyamɨnaa sihidɨ ubucasi-
umo ijene ñeñejeruhicauhi.
25 Jaamofeenedɨ saafigo gaigo tɨɨjeheri fahuseecɨ motɨhaitɨ
mificabacɨ ɨdɨɨno iicaucuugo.
26 Jaago fiivaamo taabumɨnaa ataaburunofaño
buheetɨgofañovɨro feehicaugo. Paryɨ inɨhɨbamɨco
ajaaduhicauhɨgo finɨsucuugo.
27 Jaago Jesutɨ ɨjɨɨbocasinoco uguubuugoro
miyamɨnaafeenedɨ asaaugoro ibujɨnaagotɨ igaachehuco
dudɨɨcɨvauhi.
28 Jillɨ igaachehuco ududɨɨcɨneriro buheeji, noogoro
esamaaihicaumaño.
29 Jaasumiro itɨɨjoho diigoco fiigatyuuhi. Jaanotɨ gaajacɨugo
ubuheetecuunoco.
30 Jaasumiro Jesu gaajacɨuhi ififañotɨ imitya mihiinobadɨ
iicaunoco.
Jaanegui imiyamɨnaajaagovɨ ɨɨmeveuboro diitoco nuuhi:
¿Mɨɨjoho tagaachehuco dudɨɨcɨhi? nooboro.
31 Jaarunaa ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: Miyamɨnaa oono
ɨco ɨjɨmatajerunoco daatyɨmehi. Jaanegui ¿mɨllɨ: ¿Mɨɨjoho uco
dudɨɨcɨhi? neehi? noomoro.
32 Jaarunaa Jesu fahɨgovaco ɨɨfɨnɨcɨhicauhi ihatyɨmequi:
¿Mɨɨjoho fɨne dudɨɨcɨhi? onoomaño.
33 Jaanegui diigo sihidɨ vɨvɨ vɨvɨ iigutuugoro ubuhee-
teunoco agaajacɨugoro diibojaa saauhi. Jaagoro iguiino
ememuɨɨvuugoro paryɨ imino jɨɨbuguugo.

✡ **5:21** Mt 9.18-26; Lc 8.40-56

34 Jaanegui diigoco nuubo: Ñɨba ɨco dimiyaavogo
buheesuhi. Jaaneguiiha sajeebɨɨ fuucu, diguihuvatɨ
buheetecuuhi, nooboro.
35 Jillɨ iimaaubaacaro sinagogaja aivojɨɨbo iijatɨ saatoho
jillɨ noomoro saauhi: Daicɨgai guijevecuuhi. Fɨne
Mojɨɨbogomɨnaafico acasivusuno, noomoro.
36 Jaanoco Jesu uguubuuboro isinagogaja aivojɨɨboco nu-
uhi: Diguetejirahana, jillɨ miyaavogo, nooboro fuubo.
37 Jaaboro mɨɨhaiñooba diiboma ufuunoco imuguutɨɨbo
ɨdɨɨmomaryo Pedro, Jacoobo, Jua Jacoobo nahabo icamo-
maryo fuubo.
38 Jaamo isinagogaja aivojɨɨbo iijavɨ ɨɨfutuuhɨ atyɨmeuhi
gañuhusuno omoonɨunoco, miyamɨnaa ataacasiunoco,
agaibacasiunoco icano.
39 Jaanegui Jesu ɨjɨcafutuuboro diitoco nuuhi: ¿Jinejeri
guiraacani gañuhusuno mɨsɨramaaihi? ¿Collɨhi mataacasihi?
Guijevetɨgo. Jillɨ cɨgago bagocaja, nooboro.
40 Jaarunaa diiboco dejecuhicaumo. Jaaneguiiha Jesu
paryɨɨcɨno famoocoro jahisivɨ ihiinusuuboro caani, seejɨ
iicamɨsicoro satyuubo, bu diiboma asaaumo iicamomaryo
fuubo tobagocaja iicauhɨgo.
41 Jaaboro diigoco ihusetɨ agaayɨcɨuboro hebreo iijɨri nuuhi:
Talita, cumi. nooboro. Jillɨ, bagocaja, ɨco neehi: Gañɨivo,
eneejiruno.
42 Jaasumiro tobagocaja agañɨivuugoro ɨgucuuhi. Jaago
tusumi fahuseecɨ motɨhaitɨ mificabacɨ ɨdɨɨno ficabava icacu-
uhi. Jaaneri miyamɨnaa sihidɨ igutuuhi.
43 Jaamoco Jesu imino faguuhi: Mɨɨco mɨjɨɨbeguedino,
nooboro. Jaaboro tajɨɨbaubo: Tobagocajaco mamachusu,
nooboro.

6

Jesu Nazarevɨ Icahi.
(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

1 Jaadɨ Jesu toonotɨ ufuuboro ijiinɨjejaagovɨ siino uumiubo.
Jaaboma ijɨɨbogomɨnaa fuuhi.
2 Jaadɨ judiomɨ jaguisɨfucu iicacuudɨ tɨcovaubo ɨjɨɨbogoobo
sinagogajafañoo. Jaanoco sihidɨ miyamɨnaa uguubumo sihidɨ
ajabafiituumoro neehicauhi: ¿Cuucatɨ fɨne gaajaabo paryɨ
jinehejeque? ¿Mɨllɨ fɨne diibo igaajaco gaayɨcɨuhi? Mee jino
agaajaratɨnehejeque moonɨɨbo, noomoro.
3 Mɨɨro du jaanɨ ɨmohobujene dudɨcamaajemɨnaafi Maria
achi, Jacoobo, Jose, Juda, Simon icamo nahabo, tollɨro
bu jino inagomɨ mɨɨhaifeeneri icahi, noomoro diibotɨ
sɨfiiratehicaumo.

4 Jaaneguiiha Jesu diitoco nuuhi: Moocaani
iimaamɨnaafico fahɨgovaoto bocɨguefihi. Jaanotɨ ijiinɨjeoto,
iyoto, iijaoto icano bocɨgotatɨhi, nooboro.
5 Jaanoma iicaubo imityaco eetavuutɨibo, mɨidɨmocoro igu-
ihuvaumotɨ buheesuubo ihuseque ihallɨ ificuuneri.
6 Jaamo imiyaavuguutɨneri sihidɨ eetyehicaubo. Jaanobuu-
natɨ Jesu ifiitɨ cuumijeri feehicauhi jɨibogooboro.
7 Jaadɨ coovaubo ijɨibogomɨnaaco fahuseecɨ motɨhaitɨ
miimɨsiicɨ ɨdɨimoco.✡ Jaaboro diitoco galluubo
miimɨsiicɨsaajeri. Jaaboro iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ igavaracuqui
mityaco aacɨuboro
8 diitoco nuubo: Jinejebaco masatyedino. Jɨihaivɨ
ɨdɨinocoro queseico masatyo. Jaanotɨ lleegucubaco,
duviricubaco, nɨhɨbamɨbaco icano masatyedino amɨihai
niivɨgai meehevɨ.
9 Bu saapaajequere tɨhaipaajeque mɨjɨcafoto, bu michehucɨ
mɨjɨcafetedino saachehumaryo mofoo.
10 Jaamo coojaavɨhacho mɨhɨfotojafañoro mihica, siijafaño,
bu siijafaño icatɨno. Jari tomañotɨ mofoodɨ toojatɨ mihiino.
11 Jaanotɨ comañovɨ acho amɨihaico agaayɨcɨtɨhachiijɨ,
uguubutɨhachiijɨ icano toonotɨ mihiinomoro amɨihai
tɨhaipaajeguiino jiinɨco toonovɨ matatacu jei diito iimitɨco
ijɨibeguequi, nooboro.
12 Jaanegui ufuumoro miyamɨnaaco jɨibogomoro feehi-
cauhi iimitɨco ijeevesuqui.
13 Bu tollɨro sihidɨ buhɨ gañɨihicaumo iimitɨno ɨjɨmɨco, bu
iguihuvamoco dɨirɨbari ejeesumoro buheesuhicaumo icano.
14 Jaanaaca toojiinɨjeo aivojɨibo Herode* guubuuhi Jesuditɨ
fahɨgovadɨ ɨjɨibocasihunoco. Jaanoco saatoho neehicauhi:
Diiboro Jua Nitɨmɨnaafi siino ubuheeteebe. Jaamaño sihidɨ
mityama icaabo, noomoro.
15 Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Jaanɨ Moocaani
iimaamɨnaafi Elia, noomoro.
Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Jaanɨ sɨicɨje Moocaani
iimaamɨnaa iicaubadɨ iicaabo, noomoro.
16 Jaanoco Herode uguubuuboro nuuhi: Diiboro Jua, uu-
joho iinigaɨco iquitɨcɨsuubo dojɨcuvɨro siino ubuheeteebe,
nooboro.
17 Mɨiro Herodia noojɨri Herode atajɨibauneguiiha Juaco
isisɨmoro cɨvojanɨumo. Herode inahabo Felipe taaba Herodi-
aco ɨcɨubo.
18 Jaanegui Jua Herodeque: Imitɨno dinahabo taabama
idiicano, neehicauhi.

✡ **6:7** Mt 12.5-15; Lc 9.1-6 * **6:14** (Mt 12.1-12; Lc 9.7-9) Herode Imityaabo onoobo Jesu ifiivuusumi iicaubo chuumucuuhi. Tusumi diibo seemene Herode Antipa onoobo icauhi.

19 Jaanoma iicago Herodia Juaco ɨjɨɨhegueguere
gaicaausuhicaujirahi.
20 Jaarunaa Herode Jua jeebɨɨ ɨtɨcovonoco, iiminoco
icano gaajahicauhi. Jaanotɨ iigotooboro diiboco mɨllɨ
moonɨhicautɨhi. Diibo onoonoco gaajatɨruubo jillɨ imino
guubunɨcɨhicaubo.
21 Jaana Herodia diiboco agaicaausuujifucuvɨ ɨfutuuhi.
Mɨɨro Herode ifiivu ficabavɨ ɨɨfutufucu iicauneguiiha
jɨɨbaimoco eetavuuhi. Jaaboro imiyamɨnaaco cuuhuvaubo
ihamocasimɨnaa aivojɨtoco, bu Galilea jiinɨje bocɨfimoco, bu
tajɨɨbamɨnaaco icano diitoma imachuqui.
22 Jaanaa Herodia aicɨgai ufuugoro diito ɨmefeenevɨ gaase-
teuhi. Jaanoco Herode, bu diiboma iicaumo icano imugu-
uhi. Jaaneguiiha ihaivojɨɨbo Herode tobagocajaco nuuhi:
Idiimogonoco uco dillu ɨco acɨqui.
23 Miyanotɨro Moocaani momofeenedɨ ɨco neehi: Paryɨ
uco idillunoco ɨco acɨji, paryɨ tabusumije icarunotɨfeenedɨ,
nooboro.
24 Jaanegui ufuugoro seejɨco nuutugo: ¿Jinejeque dilluji?
noogoro.
Jaanegui seejɨ nuuhi: Jua Nitɨmɨnaafi nigaɨco dillu,
noogoro.
25 Jaanegui tobagocaja ihaivojɨɨbojaa goovanogayɨ ufuu-
goro diiboco nuutuhi: Jisumiro imeguehi butajefaño Jua
Nitɨmɨnaafi nigaɨco uco adaacɨnoco, noogoro.
26 Jaaneri Herode sihidɨ ɨdaasuvuhi. Jaarunaa diigoco
Moocaani momofeenedɨ unuucuneguiiha, bu diiboma
iicaumo uguubuucuneguiiha icano diigoco unuunoco
bañɨsugutɨɨbo.
27 Jaanegui Iherode tusumiro amocasimɨnaafico
atajɨɨbauboro galluuhi Jua Nitɨmɨnaafi nigaɨco isɨvaqui.
28 Jaanegui ihamocasimɨnaafi ufuuboro cɨvojafaño icaubo
nigaɨco iquitɨcɨuboro butajefa sɨvaaubo. Jaayɨco tobagocajaco
acɨubo, bu jaayɨco diigo seejɨco acɨtuuhi icano.
29 Jaanoco Jua jɨɨbogomɨnaa uguubuumoro saauhi.
Jaamoro diibo ifiico ɨɨcɨjeumoro cɨɨhojɨfaño ficuuhi.

Jesu Machusuhi Sahuse Mildɨmoco, Aivo Ajashutɨmoco.
(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jn 6.1-14)

30 Jaadɨ Jesujaa iminɨsumɨnaa iigaivuumoro diiboco
jɨɨbeguehicauhi paryɨ omoonɨuno ɨjɨɨbuguno iicanoco.
31 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Masɨɨ majaguisɨtequi
sihɨgo sɨcaihɨgovɨ, nooboro. Mɨɨro diitojaa sihidɨ miyamɨnaa
asaamo, ofoomo icano feehicauhi. Jaaneri amachujiru situba
chahahicauhi.

32 Jaanegui Jesu ijɨibogomɨnaamaryo meenegari sihɨgo
sɨcaihɨgovɨ fuuhi.
33 Jaarunaa guiraamo ufuunoco atyɨmeuhi. Jaamoro Je-
sumɨ iicaunoco agaajacɨumoro faacuumivaoto isidɨ diito
dojɨcutɨ jinoocɨnɨuhi. Jaamo ihɨmegaro tomañovɨ ɨfutuumo.
34 Jaanaa Jesu imeenegafañotɨ iinuubo sihidɨ miyamɨnaaco
atyɨmeuhi. Jaanoma iicaubo diitoco sihidɨ ɨdaasuguuhi
ovejamɨ itoomomɨnaafima achahamobadɨ iicauneguiiha.
Jaaboro fanoovaco sihidɨ diitoco jɨibeguehicauhi.
35 Jaanaa iijɨcuunegui ijɨibogomɨnaa asaaumoro diiboco
nuuhi: Mihiijɨcuuhi. Jaanomaryo bu jimañovɨ mɨihaiñooba
iijano chahahi.
36 Jaaneguiiha gallucu miyamɨnaaco ifiitɨcuumijaago, bu
ifiitɨjajejaago icano ofoomoro machutatɨ inaajequi. Mɨiro
imachutama chahamo, noomoro.
37 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨihairyo diitoco ma-
machusu, nooboro.
Jaanegui dilluumo: ¿Jaamo jino dosciento denarioriro
maahunoco manaajeteji paryɨ diitoco mamachusuqui?
noomoro.
38 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Mɨnoodɨno nacu amɨihaima
maahuno icahi? Ene, memeecɨto, nooboro.
Jaanegui emeecɨjeumoro nuumo: Sahuse ɨcava, bu
miimɨsiicɨ taavaabomɨsi icano, noomoro.
39 Jaanegui famoocoro tajɨibaubo saatoho simañovɨ, saa-
toho simañovɨ icano icasɨcamaaiqui ñaavahuhallɨvɨ.
40 Jaanegui casɨicamaaiumo ciendɨmova saaje, cincuen-
tadɨmova saaje icano.
41 Jaadɨ Jesu gaayɨuhi ihusefaño sahusedɨno imaahuno
iicaunoco, bu itaavaabomɨsico icano. Jaaboro niquejeque
emeecɨiboro toonohallɨvɨ Moocaanima iimaaubo.
Jaadɨ tohɨcajeque iibacuuboro ijɨibogomɨnaaco acɨubo
miyamɨnaama ihɨfequi. Jaadɨ bu itaavaabomɨsico tollɨro
ɨifuumo paryɨ famoomaryo.
42 Jaanoco amachuumoro paryɨ tuvaumo.
43 Jaano atyuuvoco ananɨumo jɨiibaiñoco gahafusuuhi
fahuseecɨ motɨhaitɨ miibaicɨ ɨdɨino, bu itaavaabomɨsi atyuuvo
icanoco.
44 Jaanoco amachuumo cinco mildɨmou gaifiimɨ.

Muuaihallɨdɨ Jesu Ɨigono.
(Mt 14.22-33; Jn 6.15-21)

45 Jaadɨ Jesu ijɨibogomɨnaaco galluuhi ihɨmega imeenegari
onagoo muuaivɨ Betsaida cuumijaagovɨ ifatyequi
miyamɨnaaco diibo ifitacuunohachuta.
46 Jaadɨ diitoco ifitacuuboro ifagajɨjaago fuubo Moocaan-
ima ihiimaaqui.

47 Jaanaa cɨvucuhɨ ijɨibogomɨnaa imeenegari ufuumo feene
muuairi icacuuhi. Jaanotɨ diibo inoro tahɨ isi icauhi.
48 Jaabo atyɨmeuhi diitoco sefano buhudurumoco
guibuhuba sihɨgovɨro ebecasuhicaunoco. Jaanaa diibo jari
cuujetavɨ diitojaago saauhi nɨfaihuhallɨdɨ ɨgooboro. Jaabo
diitoco fatyuujirahi.
49-50 Jaabo nɨfaihuhallɨdɨ asaaunoco paryɨ famooro
aatyɨmeumoro gaibacasiuhi: Fɨne ɨjɨ, noomoro igutuuhi.
Jaarunaa diitoco nuubo: ¡Mequehecu! ¡Mihiguetejirahana!
Uujoho, nooboro diitojaa jɨcafutuubo imeenegafañoo.
51 Jaasumiro iguibuhuba sɨicutuuhi. Jaaneri diito sihidɨro
eetyeuhi.
52 Jillɨ bu gaajacurumo esɨcɨnɨutɨhi maahunoco iguiraatusu-
unoco, jillɨ diitoco ijeebɨino ucuhufunuutumañoo.

Genesarevɨ Iguihuvamoco Jesu Buheesuhi.
(Mt 14.34-36)

53 Jaamo imuuaico oonegueehivɨ afatyuudɨ ɨifutuumoro
cañavutuuhi Genesare cuumi nagueehivɨ.
54 Jaamo imeenegafañotɨ iinuumaacaro Jesuco miyamɨnaa
gaajacɨuhi.
55 Jaamoro faacuumivariro jinoocɨnɨumo. Jaamoro
tɨcovaumo iguihuvamoco cɨgaiijeneri acañɨmo Jesu tahɨ
icahi onoohɨgo.
56 Jaabo fahɨgovadɨ ofoohɨgo imɨidɨcuumijeri,
iguiraacuumijeri, bu buhɨ iicajajeri icano ofoohɨgo
goohasinofañoo iguihuvamoco ificuumoro Jesuco neehicauhi:
Jillɨ digaachehujɨnibaco dudɨicɨsu, noomoro. Jaamo paryɨ
diibo gaachehujɨnibaco ududɨicɨmo buheetehicauhi.

7

Miyamɨnaaco Ɨmɨhɨninɨno.
(Mt 15.1-9)

1 Jaanaa Jerusaletɨ asaaumo fariseomɨ, bu caatɨnɨmɨnaaoto
icamo Jesujaa igaivuuhi.
2 Jaamo atyɨmeuhi Jesu jɨibogomɨnaa mɨhɨniva usejeri nita-
maaitɨmo amachuunoco.
3 Mɨiro jaamo fariseomɨ, bu paryɨ judiomɨ icamo
sɨicɨjemɨnaa jeevamaajequere ɨsɨvamoro itɨconɨ iminehihiica
initamaaitɨsumi machutatɨmo.
4 Jaamo bu naajete asijaagotɨ asaamo itɨconɨ
initamaaitɨsumihiica machutatɨmo. Mɨiro jillɨ sɨicɨjemɨnaa
jeevamaajequere sɨvamo, oono adutahilluno, bu
guirihilluno, bu aarɨcuhilluneje icano nitɨnejequere
moonɨmo.

5 Jaamaño fariseomɨ, bu caatɨnɨmɨnaa icamo Jesuco
dilluuhi: ¿Collɨhi dijɨibogomɨnaa amiyato jeevamaajebadɨ
moonɨtɨmo mɨhɨniva usejeri machuhi? noomoro.
6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaanoco jahi amɨihaitɨ
Isaia caatɨnɨuhi amɨihai bañɨsumɨnaa mihicamoco. Jillɨ
caatɨnɨubo:
Jiicuumi uco jillɨ tɨcovono iijɨriro bocɨguehicahi. Jaarumo
jeebɨino uuditɨ tehesino icahi.
7 Jillɨ iigaivomoro uco imehicarahi. Jaarunaa uuri
bañɨsuquimaaimo. Jillɨ amɨihai jɨibogono, tɨcovo miyamɨnaa
jɨibogonoro. Jaarunoco Moocaani tajɨibajɨ, meneehicahi,
nooboro.
8 Mɨiro amɨihai Moocaani tajɨibajɨco mejeevesumoro
miyamɨnaa iijɨcoro magaayɨcɨhi. Oono guirihilluno,
adutahilluno icano nitɨnehejequere aivo guiraano
meheetavehicahi, nuubo Jesu.
9 Jaaboro bu nuubo: Jillɨ toono amɨihai jeevamaajequere
mɨsɨvamoro Moocaani tajɨibaco uufocovɨ mejeevesuhi.
10 Mɨiro Moise nuuhi: Gaijɨ diicaanico, diiseejɨco icano.
Jaanotɨ caanico, seejɨco icano imitɨno onooboco miyanotɨro
guijevesu, nooboro.
11 Jaanotɨ amɨihai monoonɨcɨhi miyamɨnaaco: Amɨihai
caanimɨco monootahi: Łco amusujitɨhi, paryɨ uuma iicano
Corban, noomoro Moocaanico ɨjɨbaicuuno eneejiruno.
12 Jillɨ amɨihai monoomaño caanico, seejɨco icano ma-
hamususuhicatɨhi.
13 Jaamaño amɨihai Moocaani iijɨco majabatusuhi amɨihai
jeevamaajequere sifiitɨ, sifiitɨ icano mafatyusumaño. Jaamo
jiibadɨje iicanehejequere guiraano aivo meheetavehicahi,
nooboro.
14 Jaaboro siino Jesu miyamɨnaaco ocoovauboro nuuhi:
Famooro uco muguubunɨcɨ. Jaamoro magaaja:✡
15 Chahano aivo isitɨ miyamɨnaafaño ofoonoro diitoco
ɨmɨhɨninɨjiruno. Jaanotɨ naha ijeebɨifañotɨ asaano
miyamɨnaaco mɨhɨninɨhi.
16 Jinoco amɨihai nohojɨma mihicamo muguubu, nooboro.*
17 Jaadɨ imiyamɨnaaco ejeevesuuboro jaahe fuubo. Jaaboco
ijɨibogomɨnaa toonotɨ dilluhi.
18 Jaanegui diitoco nuubo: ¿Nacu bu tollɨro amɨihai, amɨihai
esɨcɨnɨbama machahahi? ¿Nacu magaajatɨhi? Mɨiro oono
paryɨ isitɨ miyamɨnaafaño ofoono diitoco mɨhɨninɨtɨhi
19 ihesamaajefaño ofootɨmaño. Mɨiro jillɨ iibafañodɨ
ofoonoro miyamɨnaafañotɨ iinonɨcɨhi. Jillɨ neehicaubo, paryɨ
machuta mɨhɨnivatɨhi eneejirunoco.

✡ **7:14** Mt 12.10-20 * **7:16** Sahaamefaño ficuutɨmo: Jinoco amɨihai nohojɨma mihicamo muguubu, onoonoco.

20 Jaanotɨ naha: Miyamɨnaa jeebɨɨfañotɨ ihiinono
miyamɨnaaco mɨhɨninɨhi.
21 Mɨɨro miyamɨnaa jeebɨɨfañotɨ saanɨcɨno iimitɨnoono
esamaajene, ajevaneheje, nanivaneheje, gaicaauneje,
22 sifi taabama, bu sifigo tajema icaneheje, sitanoco
imogoneheje, paryɨ imitɨneheje, bañɨfiirano, fanoova
imitɨ imoyɨɨcɨneheje, sɨcamaño jɨɨbocasineheje, iino allɨtɨro
jɨɨheveneheje, quehe quehe icaneheje, ihesɨcɨnɨbama
achahaneheje icano.
23 Jaano paryɨ jino imitɨ ijeebɨɨfañotɨ asaano miyamɨnaaco
mɨhɨninɨcɨhi, nooboro.
24 Jaadɨ toonotɨ Jesu fuuhi Tiro cuumijevɨ.† Jahɨ saja iijafaño
jɨcafutuubo: Mɨɨhaiñooba uco gaajacɨdino, nooboro. Jaarunaa
tahɨ diibo iicaunoco gaajacɨumo.
25 Bu tollɨro saafigo gaigo ille emeimɨvovatuugo Jesutɨ
guubuuhi. Jaanegui diibojaa ufuugoro diiboguiino
memuɨɨvutuugo.
26 Jaago siicuumiogo griegomɨogou, sirofenicia icano
jiinɨjemɨnaagou. Jaago Jesujaa asaaugoro diiboco dilluvauhi
illefañotɨ ihɨjɨco iinusuqui.
27 Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Jaafahiica iseeme itɨconɨ
amachumoro tuvahi imijitɨruno iseeme machutaaco
mudumɨtɨɨcɨmoro jɨcumɨco mahacɨno, nooboro.
28 Jaanegui diigo nuuhi: Jɨɨhɨ, miyaano tollɨ Aivojɨɨbo.
Jaarunaaca iseeme suuvɨco guiinotɨ jɨcumɨ machufihi,
noogoro.
29 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Jɨɨ, miyaanoco neehi. Fu-
ucu, daicɨgaitɨ ihɨjɨ iinucuuhi, nooboro.
30 Jaanegui ufuugo iijavɨ ɨɨfutuudɨ atyɨmeteugo illeque
icɨgaiijefaño icagoco diigotɨ ihɨjɨ ihiinucunobuuna.

Jesu Buheesuhi Ihiimaatɨɨboco.

31 Jaadɨ siino Jesu Tiro cuumijetɨ uhuumiubo Sidon
jiinɨjefeenedɨ fatyuuhi, bu Decapoli cuuminofeenedɨ icano.
Jaabo asaaubo gaseuhi Galilea muuaijɨnivɨ.
32 Jahɨ diibojaa sɨvaumo inohojɨno uguubutɨɨbo llaallabano
ihiimaauboco. Jaamoro Jesuco dilluumo ihuseque diibohallɨ
ificuqui.
33 Jaanegui Jesu ijeevadɨ diiboco asatyuuboro inohojɨnoco
ihusegaiñeri guryiinɨuhi. Jaadɨ ɨjɨɨrebamaaiuboro inejebaco
dudɨɨcɨuhi.
34 Jaaboro niquejeque emeecɨuboro sefano ajaguisɨuboro
hebreo iijɨri: Efeta, nuuhi: Faayacafoto, eneejiruno.
35 Jaasumiro diiboco inohojɨno faayacafutuuhi, bu inejeba
ɨmɨtauno sinafutuuhi icano. Jaaneri imino iimaacuubo.

---

† **7:24** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Tiro, Sidon cuumijenevɨ, onoonoco.

36 Jaaboro Jesu diitoco faguuhi: Mɨɨhaiñoobaco
mɨjɨɨbeguedino, nooboro. Jaarunaaca afaguurunofaño
janaanɨcɨvɨro jɨɨbogomoro feehicaumo.
37 Jaaneri sihidɨ ajabafiituumoro neehicaumo: Paryɨ
fanoovaco imino moonɨɨbo, uguubutɨmejeque guubusuubo,
ihiimaatɨmejeque iimaasuubo icano, noomoro.

8

Jesu Siino Sihidɨ Miyamɨnaaco Machusuhi.
(Mt 15.32-39)

1 Jaasumi sihidɨ miyamɨnaa siino igaivuuhi. Jaarumo
imachutama chahauhi. Jaanegui Jesu ijɨɨbogomɨnaaco
ocoovauboro nuuhi:
2 Łdaasuguehi jito miyamɨnaaco mifucucɨ, safucu ɨdɨɨno jino
uuma icacuumo. Jaamaño amachujiruno imachuta cha-
hacuhi.
3 Jaamo machutɨmoco ijaanojaago galluuruva jɨɨhaivɨ aje-
bari nacatejirumo. Mɨɨro diitotɨ saatoho tehesinotɨ saahinɨhi,
nooboro.
4 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨ bu ma-
machusujirahi jino mɨɨhaiñooba iijano achahɨgo mihicamo?
noomoro.
5 Jaanegui Jesu diitoco dilluuhi: ¿Nacu mɨnoodɨno amɨɨhai
maahuno icahi? nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Sahuse juugahusetɨ mihɨcacɨ ɨdɨɨno,
noomoro.
6 Jaanegui tajɨɨbaubo miyamɨnaa baavɨ icasɨɨcamaaiqui.
Jaaboro imaahunoco ihusefaño agaayɨcɨuboro Moocaanima
tohɨcajehallɨvɨ iimaaubo. Jaadɨ tohɨcajeque iquisicuuboro
ijɨɨbogomɨnaaco acɨubo. Jaanoco diito imiyamɨnaama ɨfuuhi.
7 Jaabadɨro bu mɨɨdɨno taavatɨ iicaumoco Jesu tollɨro
Moocaanima ihiimaauboro diitoco acɨuhi imiyamɨnaama
ihɨfequi.
8 Jaanoco famooro amachuumo sihidɨ tuvauhi. Jaadɨ
ihatyuuvoco nanɨumo gahafusuuhi sahuse juugahusetɨ mi-
ibaicɨ ɨdɨɨno.
9 Jaanoco amachuumo cuatro mildɨmo janaanɨcɨ iicaumo.
Jaadɨ jari diitoco Jesu galluuhi.
10 Jaadɨ ijɨɨbogomɨnaama meenegafaño ɨjɨcafutuumoro fu-
uhi Damanuta jiinɨjevɨ.

Fariseomɨ Niquejeo Jɨɨbogoco Dilluhi.
(Mt 16.1-4)

11 Jaana fariseomɨ asaaumoro Jesuma iimaacasihicauhi.
Jaamoro jillɨ ɨfurumo ɨnɨsumo diiboco dilluuhi: Eneecata
niquejeo mityaco mɨɨhaico dɨhɨfusu, noomoro.
12 Jaanegui Jesu ijeebɨɨfañodɨ sefano ajaguisɨuboro nu-
uhi: ¿Collɨhi jisumio miyamɨnaa niquejeo mityaco dilluhi?

Miyanotɨro, amɨɨhaico neehi: Jimiyamɨnaaco niquejeo mitya ɨɨfusurajitɨhi, nooboro

13 diito ifariseomɨco ejeevesuuboro siino meenegafa ɨjɨcafutuuboro onagoo muuaivɨ ijɨɨbogomɨnaama fatyuubo.

Fariseomɨ Juurisutaguiijɨ.
(Mt 16.5-12)

14 Jaamo jabajeeveuhi machutaaco satyuutɨmo. Sahɨcagayɨro imaahuhɨca diitoma imeenegafaño icauhi.

15 Jahɨ diitoco Jesu nuuhi: Magaihuɨnɨ icɨgusuno mihica fariseomɨ, Herode icamo juurisutaguiijɨnotɨ, nooboro.

16 Jaaneri ijɨɨbogomɨnaa sanomɨro noocasihicauhi: Fɨne añɨmɨnaa maahunoco mɨsɨvatɨneguiiha ollɨ noobo, noomoro.

17 Onoocasinoco Jesu agaajacɨuboro diitoco nuuhi: ¿Collɨhi maahunoma machahanoco monoocasihi? ¿Nacu aivo magaajatɨhi, mehesɨcɨnɨcuutɨhi? Cuhufocani amɨɨhai jeebɨino fɨne.

18 Amɨɨhai aallɨɨnoma mihicarumo mahatyɨmetɨhi, monohojɨvarumo muguubutɨhi. Jaana mehesɨcɨnɨtɨhi sahusedɨno maahunoco cinco mildɨmoma ɨɨfuusumi.

19 ¿Nacu mɨnoodɨɨbaiva ihatyuuvoco mananɨuhi? nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Fahuseecɨ motɨhaitɨ miibaicɨ ɨdɨino, noomoro.

20 Jaadɨ bu nuubo: Jaana sahuse juugahusetɨ miibaicɨco cuatro mildɨmoma ɨɨfuusumi. ¿Nacu mɨnoodɨɨbaivaco mananɨumo magahafusuuhi? nooboro.

Jaanegui iimusuumo: Sahuse juugahusetɨ miibaicɨ ɨdɨino, noomoro.

21 Jaanegui diitoco nuubo: Jaanoco jaana mehesɨcɨnɨtɨhi, nooboro.

Jesu Betsaidavɨ Aatyɨmetɨɨboco Buheesuhi.

22 Jaanobuunatɨ Betsaidavɨ ɨɨfutuumo. Jahɨ Jesujaa aatyɨmetɨɨboco sɨvaumo: Diiboco dudɨɨcɨ, noomoro.

23 Jaanegui Jesu diiboco ihusetɨ agaayɨcɨuboro tuucuumigayɨtɨ buhɨgovɨ satyuuhi. Jaaboro ihaallɨɨcɨco ijɨɨreri amaisuuboro ihuseque ihallɨvɨ ficuuhi. Jaaboro diiboco dilluuhi: ¿Naa, mɨɨvɨgayɨ daatyɨmehi? nooboro.

24 Jaanegui diibo emeecɨuboro nuuhi: Miyamɨnaaco ɨmohonobadɨ jeevamoco atyɨmehi. Jaarumo ɨguehi, nooboro.

25 Jaanegui Jesu siino ihuseque ihaallɨɨhallɨvɨ ficuuhi. Jaadɨ siino emeecɨuhɨgo ɨvɨ diiboco ihaallɨɨ imitucuuhi. Foovono paryɨ imino atyɨmecuubo.

26 Jaadɨ Jesu diiboco iijajaa agalluuboro imino faguuhi: Cuumijaa feedino, nooboro.

Pedro Jɨɨbeguehi: Diibo Cristo Asaaujiibo Jesu Iicanoco.
(Mt 16.13-20; Lc 9.18-21)

27 Jaanobuunatɨ Jesu ijɨibogomɨnaama fuuhi Cesarea de
Filipo cuuminojaago jahɨ jɨihaivɨ dilluubo ijɨibogomɨnaaco:
¿Nacu uuditɨ, mɨllɨ miyamɨnaa neehicamo? nooboro.
28 Jaanegui nuumo: Jua Nitɨmɨnaafi, saatoho neehicahi.
Jaanotɨ saatoho: Elia, neehicahi. Jaanotɨ saatoho: Ca-
jaanɨhacho fɨne sɨicɨjeototɨ Moocaani iimaamɨnaafi iicaabo,
neehicahi, noomoro.
29 Jaanegui diitoco dilluubo: ¿Jaana amɨihai, mɨijoho uujoho
iicanoco meneehicahi? nooboro.
Jaanegui diiboco Pedro iimusuhi: Ɨjoho Cristo, nooboro.
30 Jaarunaa Jesu diitoco faguuhi: Mɨihaiñoobaco
mɨjɨibeguedino, nooboro.

Jesu Iguijevejinoco Jɨibeguehi.
(Mt 16.21-28; Lc 9.22-27)

31 Jaadɨ tɨconɨubo diitoco ɨjɨibuguubo. Uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo guiraajino ɨdaasuno iicano.
Quillahuto iijɨtɨ sacerdotemɨ aivojɨtotɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo
guiraano uco jɨiheveji. Jaamoro uco gaicaausujimo. Jaaruubo
uujoho mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheeteji, nooboro.
32 Jillɨ diitoco foovono nuubo. Jaanegui Pedro buhɨgovɨ
ijeevadɨ Jesuco asatyuuboro tɨconɨurahi ɨibaabo.
33 Jaarunaa Jesu acajebeveuboro ijɨibogomɨnaaco
emeecɨuboro Pedroco ɨibauhi: ¡Uutɨ buhɨgovɨ minifoto ɨijoho
Satanas idiicaabo! Jillɨ dihesamaaje Moocaani esamaajebadɨ
jeevatɨhi. Jillɨ miyamɨnaa esamaajebadɨro jeevahi, nooboro.
34 Jesu ijɨibogomɨnaa, bu miyamɨnaa icamoco ocoovauboro
nuuhi: Cajaanɨhacho tadyojɨcutɨ asaanoco idiimogoobo di-
fiico guiinodɨ ficu. Jaaboro ifiico ɨdaasuno omoonɨsujinoco
iguitɨibo tadyojɨcutɨ disaa.*
35 Mɨiro ifiico agaijɨibo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ taajɨguiinodɨ,
bu tajɨibogo iijɨguiinodɨ icano ifiico imɨtasuubo, ifiico taaja-
suji.
36 ¿Nacu mɨllɨtɨ imijiruno miyamɨnaafi paryɨ jiinɨje busumi-
jeque gaayɨcɨruubo ijeebɨico imɨtasuruva?
37 ¿Nacu mɨnoodɨno fɨne jaadujiruubo ijeebɨico itaajasuqui?
38 Jaabadɨ cajaanɨhacho uutɨ, tajɨibogojɨtɨ icano jisumio
miyamɨnaa jino Moocaani jeevesumɨnaafeenevɨ unucufevee-
betɨ, bu tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo nucufeveji
johono Guihirubi aivojɨri itoomomɨnaama asaadɨ, nooboro
neehicauhi.

---

* **8:34** Sahaamefaño noono: Jaaboro diguijeve ɨmohobujeque dɨcɨibo tadyojɨcutɨ disaa.

9

1 Jaadɨ bu neehicaubo: Miyanotɨro, amɨɨhaico neehi: Jineeri
jino iicamotɨ saatoho guijevejitɨhi Moocaani aivojɨ imityama
asaanoco aatyɨmetɨnohachuta, nooboro.

Jesu Siibadɨ Iminifotooboro Moocaani Aivojɨco Ɨfusuno.
(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

2 Jaanobuunatɨ sajaguisɨ nijequetɨ Pedro, Jacoobo, Jua
iicamomaryo Jesu fuuhi caamovo baɨ nijequevɨ. Jahɨ diito
ɨmefeene siibadɨ minifutuubo.
3 Igaachehu arɨcuno minifutuuhi seseene nitɨmɨnaatɨ ca-
jaatyoba aivo tollɨ eseseetesujitɨrubadɨ.
4 Jaabovɨ Elia, Moise icamɨsi jafeveuhi. Jaamɨsi diiboma
iimaahicauhi.
5 Jaanegui Pedro Jesuco nuuhi: Mojɨibogomɨnaafi, Imi-
cani jineeri mihicano. Masɨi migaacɨ, saga icano nɨjeganoco
mɨnɨjeganɨqui ɨidi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano,
nooboro.
6 Jaaneri diito ijɨibogomɨnaa sihidɨ igutuumoro mɨllɨ enee-
jiruno achahauneguiiha Pedro tollɨ nuuhi.
7 Jaasumiro aimuufai ihallɨvɨ iniituuno diitoco fabaacuuhi.
Jaanaa ihaimuufaifañotɨ guubuvusuuno: Jaanɨ taseemene
agaijɨibo. Jaabo onoonoco imino muguubunɨcɨ, unuuno.
8 Jaanegui emeecɨurumo mɨihaiñoobaco atyɨmecuutɨhi
ɨdɨibocoro Jesuco atyɨmeumo.
9 Jaadɨ tobaɨ nijequetɨ iniituudɨ Jesu diitoco nuuhi:
Mɨihaiñoobaco mɨjɨibeguedino mahatyɨmeneque jari
uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo iguijeveebe siino
ubuheetenehachutahiica, nooboro.
10 Jaanegui mɨico jɨibuguutɨmo, jillɨ sanomɨro dillucasihi-
cauhi: ¿Jineje fɨne oono guijevefeenetɨ siino ubuheetejino
onoono? noomoro.
11 Jaamoro Jesuco dilluumo: ¿Mɨillɨtɨ jaana caatɨnɨmɨnaa:
Elia itɨconɨ saaji, neehicahi? noomoro.
12 Jaanegui Jesu nuuhi: Jɨihɨ, miyaano Elia itɨconɨ saaji.
Jaaboro paryɨ fanoovaaco imibachujiibo. ¿Mɨillɨ nacu
Caatɨnɨhaamefaño uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ
noono? Mɨiro ɨdaasuno icajiibo, jɨihevecafetejiibo icano
noono.
13 Mɨiro jino amɨihaico neehi: Miyaano Elia
saahinɨcuuhi. Jaaruuboco iimogobadɨ moonɨumo diibotɨ
Caatɨnɨhaamefaño: Jillɨ icajiibo unuucuubadɨ, nooboro.

Jesu Buheesuuhi Sɨcafefi Ɨjɨma Iicauboco.
(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43)

14 Jaadɨ ɨfutuumo saatoho ijɨibogomɨnaa iicauhɨgo. Jaamo
atyɨmeuhi sihidɨ miyamɨnaa diito uufequeri iicaunoco, tollɨro
bu caatɨnɨmɨnaa icauhi diitoma ejenaaucasimo.

15 Jaanaa Jesuco miyamɨnaa aatyɨmeumoro sihidɨ jabafiituuhi. Jaamoro diibojaa jinoocɨnɨuhi idillutuumo.

16 Jaamoco dilluubo: ¿Jinejeque diitoma mejenaaucasihi? nooboro.

17 Jaanegui diitofeenetɨ saafi iimusuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, dijaa taseemeneque sɨvahi iimitɨno ɨjɨma iicaabo, diiboco iimaasuhicatɨhi.

18 Jillɨ fahiijɨvaro diiboco agaayɨcɨɨboro baavɨ gañɨɨhicahi. Jaaboro diiboco iijɨtɨ jɨvaasecuco iinusuuboro igaiñooco ojɨsusuhicaabo. Jaadɨ diiboco sifañɨsuhicaabo. Jaanegui dijɨɨbogomɨnaaco tajɨɨbacurahi ihɨjɨco diibotɨ buhɨ igañɨɨqui. Jaarumo fiivototɨhi agañɨɨnoco, nooboro.

19 Jaanegui Jesu nuuhi: Ɨɨ, jeedɨ fɨne amɨɨhai miyaavogoma machahano miyamɨnaa mihicamo. ¿Mɨhachuta fɨne, amɨɨhaima icaji? ¿Mɨhachuta fɨne, amɨɨhaico jaabɨcɨji? Ene juugavɨ sɨva tosɨcafefico, nooboro.

20 Jaanegui diibojaa sɨvaumo. Jaarunaa ihɨjɨ Jesuco aatyɨmeuboro tosɨcafefico vɨvɨ vɨvɨ miniiyɨubo. Jaaneri baavɨ cavirinamaaiboro acutuubo iijɨtɨ jɨvaasecunoco gañɨɨboro.

21 Jaanegui Jesu caanico dilluuhi: ¿Mɨhachuta jillɨ icacuubo? nooboro.

Jaanegui caani nuuhi: Seemenetɨro.

22 Fiiva foova ihɨjɨ diiboco cɨɨjɨgaifaño, nɨfaihufaño icano gañɨɨsuhicahi, ɨfuruubo diiboco igaicaauqui. Jaanegui mɨɨhaico dɨdaasugoobo mɨllɨhacho mɨɨhaidi moonɨ, nooboro.

23 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Etɨ naha imiyaavogohachiijɨ. Imiyaavogobedi fanoova sihidɨ jeevatɨhi, nooboro.

24 Jaanegui diibo gaihivuuhi: ¡Jɨɨhɨ, miyaaveguehi! Uco daamusu janaanɨcɨ miyaaveguequi, nooboro.

25 Jaanaa Jesu miyamɨnaa sihidɨ iigaivuunoco aatyɨmeuboro tohimitɨ ɨjɨco ɨbauhi jillɨ nooboro: Idiimaasutɨno ɨjɨ, uguubusutɨno ɨjɨ, ɨco uujoho tajɨɨbahi dihiino diibotɨ. Jaaboro siino diibofaño dɨcafutucuudino, nooboro.

26 Jaanegui ihɨjɨ agaihivuuboro diiboco siino vɨvɨ vɨvɨ miniiyɨuhi. Jaadɨ diibotɨ iinuubo miguijevecubadɨ diiboco omoonɨhinɨuboro. Jaanoco guiraamo saatoho: Guijevecuubo, neehicauhi.

27 Jaarunaa Jesu ihusetɨ agaayɨcɨuboro diiboco gañɨɨyɨcɨuhi. Jaaneri diibo julleeveuhi.

28 Jaadɨ Jesu iijafa ɨjɨcafutuuhɨgo ijɨɨbogomɨnaa ijeevadɨ diiboco dilluuhi: ¿Mɨllɨtɨ jana mɨɨhai magañɨɨtɨhi tohimitɨ ɨjɨco? noomoro.

29 Jaanegui diitoco nuubo: Toyomo ɨjɨmɨ tɨcovono iinotatɨhi.
Jillɨ Moocaanima mihiimaaneriro iinefimo, nooboro.*

Siino Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mt 17.22-23; Lc 9.43-45)

30 Jaadɨ toonotɨ ufuumo Galileafañodɨ fatyuuhi. Jaamoco
mɨɨhaiñooba agaajacɨnoco Jesu imuguutɨhi,
31 ijɨɨbogomɨnaaco ɨjɨɨbuguumaño. Jaabo neehicauhi:
Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo miyamɨnaa usefaño
acɨcafeteji. Jaaboco uco guijenɨjimo. Jaaruuboco uco
iguijenɨcuruubo mifucucɨ, safucu icano nijequetɨ siino
buheeteji, nooboro.
32 Jillɨ diitoco ɨjɨɨbugurunoco gaajahicautɨmo, bu idilluqui
omoonɨrumo iguihicauhi.

¿Cajaanɨ Fɨne Imiyaabo?
(Mt 18.1-5; Lc 9.46-48)

33 Jaadɨ Capernau cuumivɨ ɨɨfutuuhɨ jaahe iicacudɨ Jesu
ijɨɨbogomɨnaaco dilluuhi: ¿Jinejeque jana jɨɨhaivɨ amɨɨhai ihi-
imaacasimoro masaahicahi? nooboro.
34 Jaarunaa diito iimusutɨhi: ¿Cajaanɨji fɨne aivo mɨɨhaitɨ
imiyaabo? noomoro jɨɨhaivɨ ihiimaacasiumaño.
35 Jaanegui Jesu acasɨɨvuuboro fahuseecɨ motɨhaitɨ
miimɨsiicɨ ɨdɨɨno iicaumoco ocoovaaboro nuuhi:
Cajaanɨhacho amɨɨhaitɨ imiyaabotɨ iicagoobo, famooguiinovɨ
iminifotooboro famoocoro ijeecɨvequi,
36 nooboro seemeneque ɨɨcɨuboro diitofeenevɨ ficuuhi.
Jaaboro tooseeque ihiibɨcɨuboro diitoco nuuhi:
37 Cajaanɨhacho tamomoco imiyaavogomaño jiibadɨ
seemeneque agaayɨcɨmo uco gaayɨcɨhi. Jaamo bu uco
agalluuboco tollɨro gaayɨcɨhi, nuubo ijɨɨbogomɨnaaco.

Momɨnaafi Iicatɨɨbo Mojaagodɨ Iicaabo.
(Lc 9.49-50)

38 Jaanaa diiboco Jua nuuhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, meecɨ,
saafiico mɨɨhai mahatyɨmehi dimemeri iimitɨno ɨjɨmɨco buhɨ
agavaracuuboco. Jaaruuboco mɨɨhai mɨhɨɨbahi, mɨɨhaima
ɨɨgotɨneguiiha, nooboro.
39 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨhɨɨbajirahana. Mɨɨro
saafi tamomofañodɨ niquejeo mityaco eheetavoobo goovano
uuditɨ imitɨno iimaajitɨɨbehiica.
40 Mɨɨro mojaagodɨ iicaabo momɨnaafi iicatɨɨbo.
41 Jaanotɨ cajaatyohacho amɨɨhaico Cristooto mihicanegui-
iha nɨfaihuco aacɨmo miyanotɨro toono jaadaco gaayɨcɨji.

---

* **9:29** Sahaamefaño noono: Jillɨ machutɨmo mahaigomoro Moocaanima mihi-imaaneriro iinefimo, nooboro.

Imitɨfaño Agañɨɨsujiruno Ñɨhicu.
(Mt 18.6-9; Lc 12.1-2)

42 Jaanotɨ cajaatyohacho jito seeme uco jino imino imiyaavogomotɨ saseeque imitɨfaño agañɨɨsumoco aivo imijiruno guiisibatyɨgabari icodaahetɨ mudujenɨmoro muuaifaño magañɨɨno.
43 Jaanegui dihuse ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachi quitɨcɨɨbo buhɨ gañɨɨ. Mɨɨro imijiruno sahusemaryo diicaabo niquejefaño ofoono. Jaanotɨ imijitɨrumo fahuseecɨma diicaabo cɨɨjɨgaifaño ofoono tahɨ ufucuro icɨɨjɨgai ajabaavejitɨhɨgo,
44 bu jɨɨjoho icarumo echeemejitɨhɨgo icano.
45 Jaanotɨ bu ditɨhai ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachi quitɨcɨɨbo gañɨɨ. Mɨɨro imijiruno satɨhaimaryo diicaabo niquejefaño ofoono. Jaanotɨ fatɨhaicɨma idiicaabo cɨɨjɨgaifaño gañɨɨcafetejirahi.
46 Tahɨgo jɨɨjoho icarumo echeemejitɨhɨgo, icɨɨjɨgai ufucuro ajabaavejitɨhɨgo icano.
47 Jaanotɨ bu dihaallɨɨ ɨco imitɨfaño agañɨɨsuhachi buhudaruubo gañɨɨ.† Imijiruno Moocaani aivojɨfaño sahɨɨmaryo diicaabo ofoono. Jaanotɨ faayɨcɨmaryo diicaabo cɨɨjɨgaifaño gañɨɨcafetejirahi.
48 Tahɨ jɨɨjoho icarumo echeemejitɨhɨgo, icɨɨjɨgai ufucuro ajabaavejitɨhɨgo icano.
49 Jaabadɨ mɨɨro paryɨ famooro cɨɨjɨgairi ɨmuhunɨcafetejimo.‡
50 Imiruno ɨmuhu jaaruno iimo afatyucuudɨ, ¿jinejeri dojɨcuvɨro mihimutusujirahi? Jaanegui amɨɨhai imoma mihica. Jaamoro fahɨgova sabadɨro sajeebɨɨ mihicacasi, nooboro.

10

Jesu Judea Jiinɨjeri, Bu Perea Jiinɨjeri Icano Ɨguehi.
(Mt 19.1-12; Lc 16.18)

1 Jaadɨ Jesu Capernautɨ ihiinuudɨ fuubo Judea jiinɨjevɨ Jorda onegueehi iicano jiinɨjevɨ. Jahɨ siino miyamɨnaa diibojaa igaivuuhi. Jaamoco jɨɨbeguehicaubo iicahicaubadɨ.

Jesu Jɨɨbeguehi Gaigoomɨco Ejeevesufinoditɨ.
(Rm 7.1-3; 1 Co 7.10-16)

2 Jaanaa fariseomɨtɨ saatoho Jesujaa asaaumoro diiboco dilluvauhi ɨɨfurumo diiboco igaayɨcɨqui: ¿Naa fɨne imijiruno aijɨ mogaico ejeevesuno? noomoro.
3 Jaaneguiiha diitoco nuubo: ¿Mɨllɨ nacu Moise amɨɨhaico tajɨɨbauhi? nooboro.

---

† **9:47** Jino jillɨ imitɨco deetavedino eneejiruno. ‡ **9:49** Sahaamefaño noono: Jaabadɨ mɨɨro paryɨ famooro cɨɨjɨgairi imibachucafetefihi.

4 Jaanegui nuumo: Mɨɨro Moise tajɨɨbauhi
jeevesuhaameque mahacɨmoro amɨɨhai taabaco
mejeevesuhica, nooboro, nuumo.
5 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨɨro amɨɨhaico Moise tollɨ
tajɨɨbauhi amɨɨhai cuhufojeebɨɨco aatyɨmeuboro.
6 Jaanotɨ itɨconɨ Moocaani paryɨ fanoovaco ifiivusuusumi
gaifi, gaigo icano fiivusuubo.
7 Jillɨ iicamaño gaifi caanico, seejɨco icano jeevesunɨcɨhi
mogaima iminifetequi.
8 Jaamɨsi saafiibadɨro icanɨcɨcuuhi. Jaamaño miimɨsiicɨ
icacuutɨno saafiirucu.
9 Jillɨ iicamaño Moocaani agataacucuunoco miyamɨnaa
mudugaacucuudino, nooboro.
10 Jaadɨ jaahe iicacuudɨ ijɨɨbogomɨnaa siino diiboco
toonoditɨ dilluuhi.
11 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mogaico ejeevesuuboro
sifigoco ɨɨcɨɨbo itɨconɨogohallɨvɨ ajeva imitɨco ɨcɨhi.
12 Jaabadɨro bu gaigo aijɨco ejeevesugoro sifiico atajevago
tollɨro ajeva imitɨco ɨcɨhi, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.
(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

13 Jaanaa seemeque sɨvaumo Jesujaago diitoco
idudɨɨcɨqui. Jaarunaaca ijɨɨbogomɨnaa toseejeque ɨsɨvaumoco
ɨɨbahicauhi.
14 Jaanoco Jesu aatyɨmeuboro sɨfiiratuuhi. Jaaboro di-
itoco nuubo: Jaafa tajaa seeme saahi fɨne mɨhɨɨbano. Mɨɨro
Moocaani aivojɨ diito seemebadɨ iicamono.
15 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Jino seemene iicabadɨ
Moocaani aivojɨco agaayɨcɨtɨɨbo ufucu feejitɨhi Moocaani
aivojɨfaño, nooboro.
16 Jaaboro toseejeque ihiibɨcɨɨboro ihallɨvɨ ihuseque fi-
cuhicaubo. Jaaboro diitoco imino nooboro Moocaanima
iimaauhi.

Sihidɨ Inɨhɨbamɨma Iicaabo Jesuma Iimaahi.
(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30)

17 Jaamañotɨ Jesu fuuhi. Jaanaa saafi miyamɨnaafi itɨcovodɨ
ijinafatyuuboro iguiino ememuɨɨvuuboro diiboco dilluuhi:
Idiimiibo Jɨɨbogomɨnaafi, ¿jinejeque fɨne, uujoho moonɨjirahi
ifinɨjitɨno fiivoma icaqui? nooboro.
18 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨtɨ uco idiimiibo neehi?
¿Mɨɨjoho, nacu, iimiibo? Ɨdɨɨboro saafiiro Moocaani iimiibo.
19 ¿Nacu gaajahi Moocaani tajɨɨbajɨco? Sifigotɨ taabavadino,
guijenɨdino, nanivadino, sitaaditɨ sɨcamañooco dɨɨbeguedino,
bañɨsudino, diicaanimɨsico gaijɨ, nooboro.

20 Jaanegui diibo nuuhi: Jɨibogomɨnaafi, seemenetɨro paryɨ
toonoco uujoho imino moonɨnɨcɨhi, nooboro.
21 Jaanegui Jesu emeecɨuboro diiboco gaijɨuhi. Jaaboro
nuubo: Sanurucu aivo dihɨmega iicano; paryɨ dinehejeque
naajete. Jaaboro ɨidaasumoco daacɨ. Jaadɨ jari niquejefaño
sihidɨ nɨhɨbamɨvaji. Jaaboro tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.*
22 Jillɨ diiboco unuuneri sihidɨ ɨdaasuvuuboro, ɨdaasuno
fuubo sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaubo. Jaabo inɨhɨbamɨco gaijɨuhi.
23 Jaanegui Jesu ihuufococo emeecɨuboro ijɨibogomɨnaaco
nuuhi: ¡Aivo sihidɨ jeevano inɨhɨbamɨma iicamo Moocaani
aivojɨfaño ofoono! nooboro.
24 Jaaneri ijɨibogomɨnaa sihidɨro jabafiituuhi. Jaarunaa
Jesu siino diitoco nuuhi: ¡Taseeme, tɨhɨicani Moocaani
aivojɨfaño ofoono!†
25 Mɨiro sihidɨ jeevajitɨruno camello januutupaajeri afaty-
ono. Jaano janaanɨcɨ aivo sihidɨ jeevano inɨhɨbamɨma iicamo
Moocaani aivojɨfaño ofoono, nooboro.
26 Jaaneri imi janaanɨcɨ ajabafiituumoro dillucasihicaumo:
¿Jana cajaatyo fɨne taajajirahi? noomoro.
27 Jaanegui Jesu diitoco emeecɨuboro nuuhi: Miyamɨnaadi
aivo sihidɨ jeevano. Jaanotɨ Moocaanidi sihidɨ jeevatɨno.
Mɨiro diibedi jineje ɨtɨhɨinoba chahahi, nooboro!
28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Mɨiro mɨihai paryɨ
mubusumijeque mejeevesuhinɨmoro ɨima mɨhɨguehi,
nooboro.
29-30 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Miyanotɨro amɨihaico neehi,
cajaatyohacho iijaco, inahabomɨco, inagomɨco, seejɨco, caan-
ico, iseemeque, ijiinɨjeque icano taguiinodɨ, bu tahallɨtɨ
taajasujɨibogoguiinodɨ icano ejeevesumo gaayɨcɨji jino ji-
ijiinɨjehallɨvɨ ciendɨfova janaanɨcɨ iijanoco, inahabomɨhaico,
inagomɨhaico, seejɨco, seemeque, jiinɨjeque icano ɨdaasuno
omoonɨnofeenetɨ, bu jaadɨ ufucu asaajino niquejevɨ ifinɨjitɨno
fiivoma icajimo icano.
31 Jaanotɨ guiraamo jisumi sihidɨ ejeevamo iicarumo gui-
inovɨ minifeteji. Jaanotɨ guiraamo jisumi guiinovɨ iicarumo
tusumi sihidɨ ejeevamotɨ minifeteji, nooboro.‡

Jesu Iguijevejinoco Siino Jɨibeguehi.
(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

32 Jaanaa jɨihairi icacuumo Jerusalejaagovɨ ufuumo.
Jaanaaca Jesu ijɨibogomɨnaaco ɨmegavɨ sɨiguehicauhi.
Jaamo diito sihidɨ jabafiituumo. Jaarunaa saatoho diibo

---

* **10:21** Sahaamefaño noono: Diguijeve ɨmohobujeque dɨicɨibo tadyojɨcutɨ disaa.
† **10:24** Sahaamefaño noono: ¡Tɨhɨicani sihidɨ inɨhɨbamɨma iicamo Moocaani aivojɨfaño ofoono! ‡ **10:31** Griego iijɨri noono: Jisumi oono ajashutɨno ɨmegavɨ iicamo ufucu dojɨcuvɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi dojɨcuvɨ iicamo tusumi ɨmegavɨ icaji.

dojɨcutɨ ofoomo igutuumo. Jaanoma iicaubo Jesu siino diitoco fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino iicaumoco ijeevadɨ ocoovauboro tɨcovauhi ɨjɨibuguubo diibo ɨdaasuno iicaujinoco.

33 Jillɨ nooboro: Memeecɨ, jino Jerusalejaago mefeehi. Jahɨgo uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sacerdotemɨ aivojɨto usefaño, caatɨnɨmɨnaa usefaño icano acɨcafeteji. Jaamo uco guijevefaño ohoovɨcɨmoro sihɨgootoco acɨjimo.

34 Jaaboco uco diito dejecumoro aamɨjimo, jɨirebamaaijimo icano. Jaadɨ uco guijenɨjimo. Jaaruubo uujoho mifucucɨ, safucu icanobuunatɨ guijevefañotɨ siino buheeteji, nooboro.

35 Jaanaa Zebedeo achimɨsi Jacoobo, Jua icamɨsi Jesujaa asaaumɨsiro diiboco nuuhi: Mojɨibogomɨnaafi, mihimeguehi ɨco midillunoco mɨsico adaacɨnoco, noomɨsiro.✡

36 Jaanegui Jesu diitɨsico nuuhi: ¿Millɨ amɨisico uujoho omoonɨnoco mihimeguehi? nooboro.

37 Jaanegui nuumɨsi: Mihimeguehi mɨsico dihaivojɨfaño acasɨiacunoco saafiico dinaninaagonovɨ, saafiico dimiyanaagonovɨ icano, noomɨsiro.

38 Jaanegui Jesu diitɨsico nuuhi: Jillɨ aivo amɨisi toono magaajatɨnoco midilluhi. ¿Nacu amɨihai uujoho ɨdaasuno iicajihilluti mahadujirahi? ¿Bu ɨdaasuno iicajifaihuri uujoho initɨcafotofaihuri minitɨcafetejirahi? nooboro.§

39 Jaanegui: Jɨihɨ, nuumɨsi.

Jaarunaa Jesu diitɨsico nuuhi: Miyaano fɨne uujoho aaduhilluonotɨ mahaduji, bu uujoho initɨcafetejibadɨ minitɨcafeteji icano.

40 Jaanotɨ naha oono tañaninaagonovɨ, bu tamiyanaagonovɨ icano macasɨivejinoco uujoho acɨjitɨrahi. Jaanotɨ jaatyo ɨdɨimeguiiharo iimibachucɨnɨnoco diito gaayɨcɨji, nooboro.

41 Jaanoco saatoho ijɨibogomɨnaa uguubumoro Jacoobomɨsijaago sɨfiiratuuhi.

42 Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Amɨihairyo magaajacuuhi jiinɨjemɨnaa aivojɨto ijiinɨjeque atajɨibafinoco. Jaamofeeneri, bu iicamo imityafimo imityari miyamɨnaaco guiinonɨfihi.

43 Jaabadɨ amɨihaifaño tollɨ icajitɨno. Jaanotɨ amɨihaifañotɨ sihidɨ ejeevaabotɨ iicaqui, jillɨ saatoho jeecɨbomɨnaafitɨ mi-minifoto.

44 Jaanotɨ bu cajaanɨhacho amɨihaifañotɨ imiyaabotɨ iica-goobo paryɨ amɨihai jeecɨvomɨnaafitɨ minifeteji.

45 Jaabadɨ mɨiro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo, uco ijeecɨvequi saautɨhi. Jillɨ uujoho ejeecɨvooboro

---

✡ **10:35** Mt 22.20-28 § **10:38** Jillɨ eneejiruno: ¿Nacu amɨisi uujoho ɨdaasuno iicajibadɨ mihicajirahi?

miyamɨnaahallɨvɨ tafiico aacɨnofeenedɨ guiraamoco taajasuqui saauhi, nooboro.

Jesu Bartimeoco Atyɨmesuhi.
(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

46 Jaanobuunatɨ ɨɨfutuumo Jerico cuumivɨ. Jaacuumitɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaa, bu sihidɨ miyamɨnaa icamoma tuucuumitɨ fu-unaaca Bartimeo onoobo ajashuno aatyɨmeutɨɨbo Timeo achi jɨɨhaijɨniri gɨcɨnɨuhi nɨhɨbamɨco idilluubo.

47 Jaanaa Jesu Nazareoobo asaaunoco agaajacɨuboro tɨcovaubo sefano ocoovadiicuubo: ¡Jesu David Iyaachi, uco dɨdaasugo! nooboro.

48 Jaanoma iicamo saatoho diiboco: Illɨɨvequi, noomoro ɨɨbauhi.

Jaarunofaño janaanɨcɨvɨro coovadiivehicaubo: ¡David Iyaachi, uco jeedɨ dɨdaasugo! nooboro.

49 Jaanegui Jesu ugucɨɨvuuboro: Diiboco mocoova, nuuhi.

Jaanegui diiboco ocoovaumo nuuhi: Imo imo diica. Jaaboro goova gañiivo ɨco coovaabo, noomoro.

50 Jaanegui ijeebutachehuco aganicaruuboro sefano ujulleeveuboro Jesujaago fuuhi.

51 Jaaboco Jesu dilluuhi: ¿Mɨllɨ ɨco omoonɨnoco diimeguehi? nooboro.

Jaanegui aatyɨmeutɨɨbo diiboco nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, aatyɨmeneque imeguehi, nooboro.

52 Jaanegui Jesu nuuhi: Jii, fuucu taca buheetecuuhi imiyaavogomaño, nooboro. Jaasumiro diibo imino atyɨmecuuhi. Jaaboro Jesu dojɨcutɨ jɨɨhairi fuubo.

11

Jesu Jerusale Cuumifaño Jɨcafetehi.
(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jn 12.12-19)

1-2 Jaadɨ Jerusale fiitɨno ɨɨfutuumo Betfaje cuumi, bu Betania cuumi icano jɨnivɨ Olivohono iicagajɨ tɨcovovɨ. Jaamañotɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaatɨsitɨ miimɨsiicɨco galluuhi: Mofoo, oono motɨcovo iicacuumijaago. Jahɨ mahatyɨmeji burrogayɨ duu-jecɨnɨɨboco mɨɨhaiñooba diiberihi ɨɨgotɨɨboco. Jaaboco misi-naayumɨsiro juu mɨsɨva.

3 Jaanotɨ mɨɨhaiñooba amɨɨsico: ¿Collɨhi misinɨɨhi? onoohachi, monoo: Mohaivojɨɨbo eneeneguiiha. Jaaruuboco goovajino uhuumisuno monoo, nooboro.

4 Jaanegui ufuumɨsi atyɨmeteuhi burrogayɨco guhugajɨnivɨ jahisivɨ jɨɨhaifaño duujecɨnɨɨboco. Jaamɨsiro diiboco sinaayumɨsi.

5 Jaarunaa saatoho tooneri iicaumo diitɨsico nuuhi: ¿Jinejeque toono momoonɨhi? ¿Collɨhi muburroco misinɨɨhi? noomoro.
6 Jaanegui diitɨsi diitoco Jesu unuubadɨ nuuhi. Jaanoma iicamo satyusuumo.
7 Jaaboco Jesujaa ɨɨfutusuudɨ igaachehunoco diibohallɨvɨ ificuudɨ Jesu ihallɨ casɨɨvuuhi.
8 Jaanaaca bu sihidɨ saatoho igaachehuneri jɨɨhaico jeebuhicauhi. Jaanotɨ saatohosa ɨmoho jaaɨnoco iquitɨmoro jɨɨhaifa tafusuhicauhi.
9 Jaanaaca ɨmegavɨ ofoomo, bu dojɨcutɨ asaamo icamo sahaguehicauhi: ¡Hosana! Imicani Mohaivojɨɨbo memeri asaabo.
10 Imicani aivojɨ asaano; mootadi sɨɨcɨjeobo David aivojɨbadɨ asaano. ¡Tollɨro niquejefa Hosana Moocaanico masahago! noomoro.
11 Jaabo Jesu tuucuumifaño ufuuboro Moocaani iijafaño jɨcafutuubo. Jaadɨ fanoovaco fahɨgovavɨ emeecɨhicaudɨ fuucuubo paryɨ ijɨɨbogomɨnaama Betaniavɨ mihiijɨcuneguiiha.
12 Jaano seseevedɨ Betaniatɨ ufuuhɨ Jesuco ajeba aivuuhi.✡
13 Jaanaa tehesinotɨ atyɨmeubo higueraho sihidɨ aamevahoco. Jaanegui meecɨtuubo: Fɨne inoovatama icano, onoomaño. Jaarunaa chahauno, jillɨ botɨ aamenereu noovautɨho onoovafisumi iicautɨmaño.
14 Jaanoma iicaubo Jesu toohoco nuuhi: Mɨɨhaiñooba jee dinoovataco ufucuro gueenejitɨhi, nooboro. Jaanoco ijɨɨbogomɨnaa guubuuhi.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.
(Mt 21.12-16; Lc 19.45-48; Jn 2.13-22)

15 Jaanotɨ ufuumo Jerusalevɨ ɨfutuuhi. Jaadɨ Jesu Moocaani iijafaño ufuuboro toojafaño naajeteque eheetavuumo isivɨ gavaracuubo. Jaabadɨro bu nɨhɨbamɨco uhuumisuhicaumo mesanoco baavɨ gavaracuubo, bu tollɨro nimɨihumɨco anaajehicaumo icaganoco moonɨubo icano.
16 Jaaboro imuguutɨɨbo mɨɨhaiñooba siinoco toojafañodɨ acañɨunoco.
17 Jaadɨ jillɨ nooboro diitoco jɨɨbeguehicauhi: Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Taaja Moocaanima iimaajareji paryɨ faacuumivadiro, noonoro. Jaarujaco amɨɨhai nanivamɨnaa iijatɨro miminiiyuhi, nooboro.
18 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨto, bu caatɨnɨmɨnaa icamo uguubumoro diiboco toonohallɨtɨ igaicaauqui ituma ɨfehicauhi: ¿Naa fɨne, mɨllɨtɨ momoonɨji? noomoro. Jaarumo diiboco iguihicauhi paryɨ miyamɨnaa diibo ɨjɨɨbegueneri ajabafiitehicaunoma iicaumo.

✡ **11:12** Mt 22.18-19

19 Jaadɨ mihiijɨcuneguiiha Jesu tuucuumitɨ fuucuuhi.

Higueraho Ochoomono.
(Mt 21.20-22)

20 Jaano seseevedɨ siino fucuro tomañodɨ afatyumo atyɨmeuhi tohigueraho ibacoconomaryo uchuumucunoco.
21 Jaanoco Pedro esafutuuboro Jesuco nuuhi: Meecɨ mojɨɨbogomɨnaafi, mee oono higuerahoco ɨɨjoho afaijahinɨho chuumucuhi, nooboro.
22 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaanico mimiyaavogo.
23 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Cajaatyohacho jigajɨco: Jinootɨ eedeenenere muuaifaño difoo, onoomoro agalluhachiijɨ tollɨ icajino. Jaamo ijeebɨɨfañodɨ guucɨbatɨmo jino onoobadɨ iicajinoco imiyaavogohachiijɨ onoobadɨ icajino.
24 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Paryɨ Moocaanico midillunoco, magaayɨcɨji, noomoro midilluhachiijɨ amɨɨhaidi tollɨ icajino.
25 Jaamo bu Moocaanima mihiimaasumi cajaatyomahacho imitɨno mihicahachiijɨ diitoma mihimibachucasihachiijɨ niquejefaño iicaabo amɨɨhai Caani amɨɨhai imitɨco buusuji.
26 Jaanotɨ mihimibachucasitɨhachiijɨ amɨɨhai Caani niquejefaño iicaabo amɨɨhai imitɨco buusujitɨhi, nooboro.*
27 Jaadɨ uumiumo Jerusalevɨ ɨfutuuhi.✡ Jaadɨ Jesu templojafañodɨ ɨgooboro feehicaunaaca sacerdotemɨ aivojɨto, bu caatɨnɨmɨnaa, bu tomaño quillahuto icamo diibojaa asaaumoro
28 diiboco dilluvauhi: ¿Jineje mitya iijɨri ɨɨjoho jinehejeque jillɨ moonɨhicahi? ¿Mɨɨjoho ɨco tomityaco jillɨ moonɨqui aacɨneri? noomoro.
29 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho bu tollɨro amɨɨhaico dilluji. Jaanoco uco mihiimusuhachiijɨ, amɨɨhaico neeji comityari uujoho jino omoonɨnoco.
30 ¿Nacu Jua nitɨhiijɨ cuucatɨojɨu? ¿Niquejejaagotɨojɨ, nacu miyamɨnaajaagotɨojɨ? mihiimusu, nooboro.
31 Jaanegui sanomɨro noocasihicauhi: Niquejeojɨ munuuruva du mɨɨhaico: ¿Jaanoco bu collɨhi mimiyaavogotɨhi? neejiruubo.
32 Jaanotɨ bu miyamɨnaajaagotɨojɨ munuuruva, imijitɨruno noomoro, noocasiumo miyamɨnaaco iguiumoro. Mɨɨro paryɨ famooro miyamɨnaa Juaco miyaano Moocaani iimaamɨnaafi iicaunoco agaajauneguiiha.
33 Jaamoro: Magaajatɨhi, nuumo Jesuco.

Jaanoma iicaabo bu Jesu diitoco iimusuhi: Jaano jeevari bu uujoho amɨɨhaico jillɨtɨ moonɨhi eneejiruno, nooboro.

---

* **11:26** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo. ✡ **11:27** Mt 22.23-27; Lc 22.1-8

12

Iimitino Dudicamaajeminaavi Ohoovicino.
(Mt 21.33-46; Lc 20.9-19)

1 Jaadi Jesu ticoniuhi siinovi ooviciiboro ijiibuguubo: Saafi miyaminaafi baacuco ifaguifaño abasuuboro toonocohallidi mecuniuhi, bu ifafaihuco iicijinoco eetavuubo, bu tolliro tofaguifeeneti torrehacico eetavuubo tohaci nijequeti toonoco iteemequi icano. Jaaboro dudicamaajeminaaco tofaguico utuumusuhiniuboro sihi tehesino fuubo.

2 Jaano ibaacu onoovacudi iicojiminaafico galluubo diito tofagui dudicamaajeminaajaago: Tamañoco diicito, nooboro.

3 Jaaruuboco diito agaayicicumoro ahaamihicaudi botiiboco dojicuviro galluumo.

4 Jaaneguiiha bu sifiico galluubo. Jaaruuboco tolliro iinigaiti agafucuhicaumoro diiboco aivonoono eneehicaumoro botiiboco galluuhi.

5 Jaaneguiiha bu sifiico galluubo. Jaaruuboco gaicaaumo. Jaaneguiiha bu guiraamo saatohoco galluubo. Jaarumoti saatohoco aamiumo, jaanoti saatohoco gaisiraicicumo icano.

6 Jaanobuuna saafiirucu illi aatyuvuuno guiraano agaijiubo. Jaaboco niinoonoro galluubo achico: Fine bocicguejimo, nooboro.

7-8 Jaarunaa diito noocasiuhi: Jaani duhu imi toonoco agaayicijiibo. Masii miguijeniqui. Jaadiji miihai toono abajatoti mihicaji, noomoro diiboco agaayicicumoro guijeniumo. Jaamoro diiboco toonoti buhigovi gañiiumo, nooboro

9 diitoco Jesu dilluuhi: ¿Fine milli tofagui abajaabo diitoco moonijirahi? Miiro asaaboro diito dudicamaajeminaaco ifiniisuuboro ifaguico sidudicamaajeminaaco acijirahi.

10 ¿Nacu memeecitihiica Caatinihaamefaño jilli onoonoco? Guiisiri iijanoco eetavonicimo imi guiisibaco itihisumoro gañiihi. Jaarunofaño saafi agaajaabo tobaco dojicuviro icihi toba iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo imimaño ficuubo.

11 Jinooco Aivojiibo Moocaani eetavehi. Jaano aivo miihaidi sihidi jeevahi, noono Caatinihaamefaño, nooboro.

12 Jaanoma iicamo Jesuco igaayicicqui moonıumo diitoco eneejirunoco siinovi oovicıiboro onoonoco agaajacıumoro. Jaarumo miyaminaaco iiguiumoro diiboco ejeevesuumoro fuucuumo.

13 Jaanobuunati Jesujaa galluumo fariseomioto, Herodianomioto iicamoco iifurumo diiboco milliihacho onoonoti igaayicicqui.✡

✡ **12:13** Mt 22.15-22; Lc 22.20-26

14 Jaamo asaaumoro diiboco nuuhi: Jiibogominaafi, iijoho
miyaminaa onoonoco jeecivotiibo miyaabo idiicanoco miihai
magaajahi, bu paryi miyaminaa sabadiro desicinifinoco
magaajahi icano. Jaamañio Moocaani jiihaico miyanotiro
diibeguehicahi. ¿Naa iidi imino Cesar ajaadusunoco ma-
jaaduno? ¿Nacu majaadujitihi? noomoro.

15 Jaarunaa ibañifiira jeebiico agaajaciuboro diitoco nuubo:
¿Collihi uco minisuhi? Ene sajeeti nihibajeti misiva meeciqui,
nooboro.

16 Jaanegui diibojaa sivaumo. Jaajeque emeeciuboro di-
itoco nuuhi: ¿Nacu miijoho imene jino, bu jino imomono
icano? nooboro.

Jaanegui diito: Cesarno, nuuhi.

17 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Cesarnoco Cesarco mahaci.
Jaanoti Moocaaninoco Moocaanico mahaci, nooboro. Jaaneri
sihidiro eetyehicaumo.

18 Jaanaaca diibojaa saatoho saduceomi iguijevecumo siino
buheetejitihi onoonicimo asaaumoro diiboco dilluvauhi:✡

19 Jiibogominaafi, Moise miihaidi jilli caatiniuhi: Saafi
nahabo mogai seemevatigo cojiti iguijevehachiiji inahabo
ifibaijigoco iiciiboro inahabobuuna eseemevase caani momo-
fañio icaji, nooboro Moise.

20 Miiro saatohoti sano nahabomiro icauhi sahuse juu-
gahuseti miimisiici idiimo. Jaamoti saafi taabavauhi. Jaaru-
ubo seemevatiiboro guijeveuhi.

21 Jaanegui saafi inahabo ifibaijigoco icicuhi. Jaaruubo
tolliro seemevatiiboro guijeveuhi. Jaaneguiiha bu alliviioobo.
Jaaruubo bu tolliro icauhi.

22 Jaamo famooro tolli diigoma icauhi. Jaarumoti saafiiba
seemevautihi. Jaano nijequeti bu tolliro diigo guijeveuhi.

23 Jaamo buheetesumi siino ubuheetedi, ¿cajaani taabaji?
fine famooro diigoco ataabavacuumañio, noomoro.

24 Jaaneguiiha Jesu diitoco iimusuuhi: Jilli amiihai
mitihiivehi Caatinihaamefañio onoonoco, bu Moocaani gaaja
iicanoco magaajatimañio.

25 Miiro guijeveti siino ubuheetedi gaifiimi, gaigoomi icamo
taabavacasicujitihi niquejefañio iicamo toomominaabadiro
icacuujimo.

26 ¿Nacu toono guijeveminaa ubuheetejinoti Moise
aamefañio, onoonoco amiihai memeecitihiica? ¿Milli nacu
Moocaani diiboma iimaauhi imoho ijigaunofeeneti? Miiro
nuubo: Uujoho Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivojiibo,
nooboro.

✡ **12:18** Mt 22.23-33; Lc 22.27-40

27 Jaamañoo Moocaani guijeve aivojiibo icatino. Moocaani
ubuheeme Aivojiiboro. Jaamañoo aivo amiihai jilliro guiraano
mitihiivehi, nooboro.

Aivo Imiya Tajiiba.
(Mt 22.34-40; Lc 10.25-28)

28 Jaanaaca saafi caatinimi naafi gaseuhi diitoma ihiimaa-
casinoco uguubuuboro. Jaabo Jesu imino diitoco iimusu-
unoma iicaubo diiboco dilluubo: ¿Cono aivo tajiibati aivo
obociino? nooboro.

29 Jaanegui Jesu diiboco iimusuhi: Imiya tajiiba jino; mugu-
ubu Israel idiiboro saafiiro Mohaivojiibo Moocaani.

30 Jaabo Moocaani Dihaivojiiboco gaiji paryi dijeebiimaryo,
paryi difiimaryo, paryi dihesamaajemaryo, bu paryi dis-
efamaryo icano. Jino aivo imiya tajiibaji.

31 Jaano alliviono bu aivo tobadiro jeevahi jino; sitaaco
gaiji difiico agaijibadiro, onoono. Chahano satajiiba aivo jino
janaaniici iicano, nooboro.

32 Jaanoma iicaubo icaatinimi naafi diiboco iimusuhi: Jiihi
jiibogomi naafi, miyaanoco aivono neehi, saafiiro Moocaani
iicanoco, chahaabo sifi diibo janaaniici iicaabo.

33 Jaaboco magaijino paryi mojeebiimaryo, mohesamaa-
jemaryo, mosefamaryo, mofibadiro sitaaco magaijino icano
aivo imino. Jaabadiro asimico agaicaaumoro jeeciivonoco
ifajiciciivi ificuuniciino tolli imino. Jaarunaa Moocaanico, bu
sitaaco icano magaijino imino fanoo janaaniciivi, nooboro.

34 Jaanegui imino iimusuunoco Jesu aatyimeuboro dii-
boco nuuhi: Jii, tehesitihi iijoho Moocaani aivojiti, nooboro.
Jaanotiro miihaiñooba siino diiboma dillamaaicuutihi igutu-
mañoo.

¿Miijoho Iyaachi Fine Cristo?
(Mt 22.41-46; Lc 20.41-44)

35 Jaanaa Jesu Moocaani iijafañoo ijiibogoobo neehicauhi:
¿Milli jaamo caatinimi naa Cristoco David iyaachi neehicahi?

36 Miiro David icaruubo Moocaani Gaijafeenedi
ihiimaausumi nuuhi:
Mohaivojiibo Moocaani Tahaivojiibo Cristoco nuuhi:
Tamiyanaagonovi casiivo, dimi naaco ditihaiguiino
uujoho ificuunohachuta, nooboro.

37 ¿Milli jaabo Cristo David iyaachi icajirahi, David bu icaru-
ubo diiboco: Aivojiibo, unuuno icanaaca? nooboro.

Jaanoco sihidi miyami naa iicaumo imono gu-
ubuniciihicauhi.

38 Jaabo Jesu diitoco ijiibogoobo neehicauhi: Icigusuno
mihica caatinimi naati, oono caamovonoono gaachehunoma

ɨɨgomoco, goohasinofeenevɨ aivo imino idillunoco iimoyɨɨcɨfimotɨ.✡

39 Bu jaamo sinagogajafa ufuusumi aivo iimiya icaganocoro ujuvicamaaifimotɨ, bu machusumi iimimañejevɨro iicafimotɨ.

40 Bu fibaijɨto gaigoomɨ iijanoco udumɨtɨɨcɨmoro ɨfurumo, toonoco utuvuusumo caamovono Moocaanima iimaanɨcɨmo sitaaco ibañɨqui. Jaamaño guiraajino aivo cɨɨjɨgaifaño ijaadaco agaayɨcɨno, nooboro.

41 Jaanobuunatɨ safoono Jesu Moocaani iijafaño nɨhɨbamɨco ɨjɨcuhicauno ɨmega ɨgɨcɨnɨmañotɨ ɨɨfɨnɨcɨhicauhi miyamɨnaa tobafa nɨhɨbamɨco ɨjɨcumoco. Jaamo saatoho sihidɨ inɨhɨbamɨma iicameheje guiraano jɨcuhicauhi.

42 Jaanaa saafigo ɨdaasuno fibaijɨgo agaseugoro tobafa mi-jeegayɨɨcɨco jɨɨhacuvauhi mɨɨdɨno ijaada iicajecɨco.

43 Jaanoco Jesu aatyɨmeuboro ijɨɨbogomɨnaaco ocoovauboro nuuhi: Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Ajaamo ɨdaasuno fibaijɨgo paryɨ famoova nɨhɨbamɨco tobafa ɨjɨcumo janaanɨcɨvɨ aivo ficuuhi.

44 Mɨɨro paryɨ aacɨmo diitoma ucuujɨvaachutɨnotɨ acɨhi. Jaanotɨ diigo ihɨdaasutɨ paryɨ acɨgo tooneri amachujirunoco, nooboro.

13

Jesu Neehi Temploja Ifinɨsucafetejinoco.
(Mt 24.1-28; Lc 21.5-24)

1 Jaabo Jesu Moocaani iija templo onoojafañotɨ inuuboco saafi ijɨɨbogomɨnaafi nuuhi: Meecɨ mojɨɨbogomɨnaafi, bañɨfiira guiisibano bañɨfiira iijanotyɨgaba, nooboro.

2 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Mahatyɨmehi jino iijanotyɨgabajeque. Jaaruno toonovɨ iguiisibano siibahallɨvɨ, siibahallɨvɨ icano atyuuvotɨno paryɨ sahɨ callajaavejino, nooboro.

3-4 Jaadɨ fuumo Olivohono iicagajɨjaago tooja Moocaani iija oonegueehivɨ. Jaanaaca Jesu gɨcɨnɨuboco Jacoobo, Jua, Andre icamo toovono dilluuhi: Mihimeguehi mɨɨhaico ɨdɨɨbogonoco cusu ɨɨjoho onoono iicaji. ¿Mɨllɨtɨ magaajacɨji paryɨ toneheje ɨtɨcovanoco? noomoro.

5 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Esɨcɨnɨno mihica mɨɨhaiñooba amɨɨhaico bañɨdino.

6 Guiraajimo tamemeri asaano: Uujoho Cristo, noomoro.

7 Jaabadɨro bu mɨnaano jɨɨbogonotɨ muguubusumi, ɨmucugai ñɨhicunejetɨ muguubusumi icano mihiguetejirahana, tollɨ icajino. Jaaruno toono inijequeevacuujino icatɨno.

✡ **12:38** Mt 22.1-36; Lc 22.45-47

8 Mɨɨro siijiinɨjeoto siijiinɨjeotoma moonɨcasiji, sihaivojɨ sihaivojɨma moonɨcasiji. Jaasumi fahɨgovavɨ jiinɨje maryɨbaji, ajebano iicaji icano. Jino ɨdaasu iicajino ɨtɨcovano.

9 Jaasumi amɨɨhai ifiico magaihuɨnɨ amɨɨhaico aivojɨto iigaivomoco acɨjimo. Jaamo amɨɨhai uco mimiyaavogomo tajɨɨbamɨnaa aivojɨteje ɨmefeenevɨ masatyocafeteji. Jaamo uutɨ diitoco mɨjɨɨbeguehi.

10 Mɨɨro jiinɨje ifinɨcuujino ɨmegavɨ taajasujɨɨbogo paryɨ faajiinɨjeriro jɨɨbogocafeteji.

11 Jaasumi amɨɨhaico aivojɨtoco ihacɨqui diitojaa asatyusumi: ¿Mɨllɨ fɨne meneeji? noomoro mehesamaaijirahana. Tollɨ iicacuudɨ Moocaani amɨɨhai jeebɨɨfaño ificuunocoro monoo. Amɨɨhairyo mihiimaano icajitɨno jillɨ Moocaani Gaija amɨɨhaifañotɨ iimaaji.

12 Jaasu inahaboro inahaboco igaicaauqui acɨji. Jaabadɨro bu caaniro iseemenequeji iseemere caanijaagovɨ iminifotomoro caanico acɨjimo sita igaicaauqui icano.

13 Jaasumi faaboho amɨɨhaico jɨɨheveji tamomohallɨtɨ. Jaarunaa tollɨ icarunofa ejenaaubo taajaji.

14 Mɨɨro Moocaani iimaajɨɨbogomɨnaafi caatɨnɨuhi: Johono imitɨno ɨɨdicunoco omoonɨɨboro ifinɨsufinotɨ jaano templojafaño iicamañoi iimimañeri iicacuutɨnoco mahatyɨmecuudɨ, aameque mɨhɨɨfɨnɨcɨhicamo magaaja. Jaadɨ Judeao jiinɨjeri mihicamo ifagajɨnojaa magaacɨnɨ.

15 Jaanotɨ bu tusumi saatoho iija niibahucuri mihicahachiijɨ miniitomoro fañovɨ mɨjɨcafetedino siinobaco mɨhɨcɨqui.

16 Jaanotɨ bu buhɨ faguifañoi mihicamo amɨɨhai gaachehuco mɨhɨcɨqui jaahevɨ muhuumidino.

17 Jaanotɨ, ayɨ, fɨne ɨdaasucani icajimo gaigoomɨ tusumi oovato iicamo, bu imɨfañotɨ aduseejema iicamo icano. ¿Mɨllɨ bu gaajirumo?

18 Jaanegui Moocaanico midillu jaamo iimitɨfucuje sɨɨcurasumi gaatɨmo mihicahi.

19 Tusumiji sihidɨ aivo ɨdaasuno mihicaji fucuje icaji jiinɨjeque Moocaani ifiivusuunotɨro aatyɨmeratɨfucuje. Jaarunobuunatɨ siino ufucu atyɨmeracuujitɨhi.

20 Jaafucujeque Mohaivojɨɨbo ibaaresutɨruva tusumi iicajimotɨ mɨɨhaiñooba taajajitɨrahi. Jaaruubo tufucujeque baaretesujiibo itaadɨmo diibo ɨɨcɨumo toono ɨdaasunotɨ itaajaqui.

21 Jaanotɨ amɨɨhaico saatoho: Memeecɨ jaanɨ Cristo, memeecɨ jaadi Cristo, onoohachiijɨ: Miyaano meneedino.

22 Jillɨ jihovoto saaji Cristo ifibadɨ iminifotomoro, bu Moocaani iimaajɨɨbogomɨnaabadɨ icamo. Jaamo sihidɨ ejeevanoonoco eetavejimo niqueje mitya iijɨnobadɨ iicanehe-

jeque ɨɨfurumo miyamɨnaaco ibañɨqui, bu Moocaanita iicacu-
urumoco ijishɨtɨhachiijɨ bañɨjimo.
23 Jaanegui amɨɨhai mityano mihimibaicɨnɨcu amɨɨhaico
jino uujoho ɨmegavɨro jɨɨbugucuuhi, nooboro.

Jesu Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Siino Asaajino.
(Mt 24.29-44; Lc 21.25-33)

24-25 Jaasumi toono ɨɨdaasufucujebuunatɨ nɨhɨba jabaaveji,
bu fucuo nɨhɨba achɨcɨcujitɨhi, bu meecɨrɨ niquejefañotɨ aifeji,
paryɨ niquejefaño iicano mitya maryɨbaji icano.
26 Jaadɨ jarihiica mahatyɨmeji uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifi-
ivuubo aimuufaifeenedɨ sihidɨ mityama, tahaivojɨma icano
asaanoco.
27 Jaaboro uujoho tatyoomomɨnaaco atajɨɨbamo
tañanɨtamoco igaiyɨɨcɨjimo fahɨgovatɨ jiinɨjejɨnibaacɨtɨ,
niquejejɨnibaacɨtɨ icano.
28 Jaanegui oono higuerahotɨro magaaja mɨɨro igacano
afaivunusumiro ihaamene ruutunɨcɨhi. Jaanotɨ ficaba
ifiitɨcunoco magaajanɨcɨhi.
29 Jaabadɨ amɨɨhai magaaja paryɨ fanooro jino uujoho
onoono iicanoco mahatyɨmecudɨ mehesɨcɨnɨcu jiinɨje ifinɨjino
ifiitɨcunoco.
30 Miyanotɨro jino amɨɨhaico neehi, paryɨ jineheje icaji
miyamɨnaa toonoco aatyɨmejimo guijevetɨmaacaro.
31 Niqueje, bu jiinɨje icano fatyeji. Jaanotɨ jino uujoho
onoono sɨcamañovɨ fatyejitɨhi.
32 Jaaruno tufucu ihoovo iicanoco mɨɨhaiñooba gaajatɨhi.
Moocaani toomomɨnaa niquejefa iicarumo, bu uujoho
Moocaani Seemene icaruubo gaajatɨhi icano ɨdɨɨboro
Moocaani tufucuco gaajahi, nooboro.
33 Jaanegui amɨɨhai mihimibaicɨnɨcu toomomoro magaa-
jatɨhi ihoovofucu cusumihacho iicajinoco.
34 Saafi tehesino ifeequi iicojɨmɨnaaco idudɨcamaajeque
aacɨɨboro iguhugaco ofoonobuuna saafiico utuumusuuboro,
diibo iicanɨcɨbadɨ uujoho feejihiica.
35 Jaanegui mihimibaicɨnɨcu magaajatɨhi aivojɨɨbo cusum-
ihacho agasejinoco ijɨcuuvɨbahacho, fucufeenevɨbahacho,
catava ojɨɨberibachacho, fucurobahacho.
36 Jaanegui mihimocɨsu amɨɨhaico imimañobatɨ asaaboro
mɨcɨgamoco atyɨmevadiibo.
37 Jino amɨɨhaico onoonoco famoocoro neehi
mihimibaicɨnɨcu, nooboro.

14

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jn 11.45-53)

1 Jaanaaca mifucucɨrucu Pascuaco eheetavuujino iicauno,
bu ijɨcutaama achahano maahuno jɨɨbaimoco eheetavuujino

icano. Jaanaa sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo guiinehicauhi mɨllɨhacho ɨɨfurumo sɨcamañooco abañɨmoro toonohallɨtɨ Jesuco igaicaauqui.

2 Jaarumo neehicauhi: Jɨɨbaimofa momoonɨjitɨhi miyamɨnaa ñaaɨvotɨmo iicaqui, noomoro.

Betaniavɨ Jesuco Facɨcɨfaihuri Jeesuugo.
(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

3 Jaanaaca Jesu Betaniari foojohoma Simon iicaubo iijafa icauhi. Jaabo imachuqui acasɨɨvuubo icaunaaca saafigo gaigo gaseuhi alabastro eetavotapaajefaño facɨcɨfaihu nardo onoofaihu gatyuucɨ sihidɨ ijaada icanoma. Jaagoro toopaajeque agasucuugoro ifacɨcɨfaihuco Jesu nigaɨhallɨvɨ tucaruugo.

4 Jaaneri saatoho tomañeri iicaumo ɨsɨfiiratuumoro noocasiuhi: ¿Collɨhi oono facɨcɨfaihu bañamaaiquifetehi?

5 Tofaihuco trescientos denario janaanɨcɨvɨ manaajemere ɨɨdaasufiimoco mahacɨtanoco, noomoro diigojaa sɨfiiratuumo.

6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jaafa icago. ¿Collɨhi macasivusuhi? Imino uudi moonɨgo.

7 Ɨdaasufiimo fahiijɨvaro amɨɨhaima icaji. Jaamoco mihimugusumi imino momoonɨ. Jaanotɨ uujoho amɨɨhaima fahiijɨvaro icajitɨhi.

8 Ajaamo ɨdɨɨgoro imino uco moonɨhi tafiico afacɨcɨsugo cɨɨhojɨfaño ɨcɨɨcafetejino ɨmegavɨ.

9 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Cuucahacho fahɨgova jino taajasujɨɨbogoco faajiinɨjeri ɨjɨɨbogohɨgo tollɨro jino diigo omoonɨno jɨɨbogocafeteji, toonotɨ diigoco ihesafetehicaqui, nooboro.

Juda Jesuco Naajeguehi.
(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

10 Jaanaaca Juda Iscariote onoobo, ijɨɨbogomɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmoobo fuuhi sacerdotemɨ aivojɨtoco emeecɨtoobo diitoma ihiimaaboro Jesuco diito usefaño ihacɨqui.

11 Jaanoco diito uguubuumoro sihidɨ imo imo minifutuuhi. Jaamoro nɨhɨbamɨco diiboco acɨguumo. Jaanoma iicaabo aivo Ijuda Jesuco diito usefaño ihacɨqui moonɨhicauhi.

Aivojɨɨbo Niinoono Amachuuno.
(Mt 26.17-30; Lc 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-25)

12 Jaanaaca ijuurisutama achahano maahuno jɨɨbaimo tɨcovacuuhi, bu Pascua ovejaco agaicaauhicausumi icano. Jaanegui Jesuco ijɨɨbogomɨnaa dilluuhi: ¿Conoovɨ diimeguehi Pascua machutaaco meheetavonoco. Jaabo machuhi? noomoro.

13 Jaanegui ijɨibogomɨnaatɨ miimɨsiicɨco agalluuboro nu-
ubo: Cuumifaño mofoo. Jahɨ mahatyɨmeji gaifi ɨcɨñuuri
nɨfaihuco asatyooboco. Diiboma mofoo.
14 Jaabo ɨjɨcafotojaoboco monoo: Mohaivojɨibo jillɨ neehi:
¿Comecufaño tajɨibogomɨnaama Pascua machutaaco machuji?
noobo, monoo.
15 Jaadɨ amɨihaico ɨifusujiibo guiraamecu caamovohɨ
iicamecu imibachucɨnɨcumecuco. Jahɨ Pascua machutaaco
meheetavo mɨihaidi, nooboro.
16 Jaanegui ijɨibogomɨnaatɨsi ufuumɨsi tuucuumivɨ ɨfutuuhi.
Jaamɨsi atyɨmeteuhi Jesu unuubadɨ iicanoco. Jaamɨsiro
tomañovɨ Ipascua machutaaco eetavucuumɨsi.
17 Jaadɨ jarihiica iijɨcuuvɨ Jesu ijɨibogomɨnaama fahuseecɨ
motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨimoma gasevauhi.
18 Jaamo amachumo gɨcɨnɨumaaca Jesu diitoco nuuhi:
Miyanotɨro amɨihaico neehi: Jino amɨihai uuma mamachu-
mootɨ saafi uco acɨji igaicaauqui, nooboro.
19 Jaaneri sihidɨ ɨidaasuvuumoro diiboco saafiiri dilluhic-
ahicaumo: ¿Uujoho icatɨno, etɨ? noomoro.
20 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jino amɨihai fahuseecɨ
motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino mihicamotɨ saafi uuma butajefaño
maahuco efeeyacuubo diibeji.
21 Jaaruno jillɨ Caatɨnɨhaamefaño uutɨ onoobadɨ uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo feehi. Jaarunofaño ɨdaasucani
iicajiibo uco aacɨibo. Aivo iimijiruno diibedi fiivuutɨibo iicau-
ruva, nooboro.
22 Jaamo machuumaaca Jesu imaahuco agaayɨcɨuboro
Moocaanico graciaco acɨuhi. Jaadɨ iquisicɨuboro diitoco
acɨubo: Ɨfaaji, mamachu. Jino tafi, taahucu icanoco, nooboro.
23 Jaadɨ adutahilluco gaayɨcɨubo. Jaanoco tollɨro graciaco
aacɨuboro ɨfuuhi.
24 Jaanoco famooro aaduudɨ nuubo: Jino tatyɨijoho,
jino bohono iimaaco imiyacarunoro ajashutɨnohallɨvɨ
agañɨicafotono.
25 Miyanotɨro amɨihaico neehi: Siino aducujitɨhi jino vi-
nofaihutɨ jari bofaihutɨ Moocaani aivojɨ iicadɨhivɨ aduji,
nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.
(Mt 26.31-35; Lc 22.31-34; Jn 13.36-38)

26 Jaadɨ Moocaani masinoco amasivaumoro fuucuumo
Olivohono iicagajɨ onoohɨgo.
27 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Paryɨ amɨihai uco
mejeevesuji.* Mɨiro Caatɨnɨhaamefaño noono:

* **14:27** Sahaamefaño janaanɨcivɨ jillɨ ficuumo; Jifucu, onoonoco.

Itoomomɨnaafico gaicaaujimo. Jaaneri ihovejamɨ fahɨgova gavaranamaaiji, noonoro.
28 Jaaruubo siino ubuheetenebuunatɨ amɨɨhai ɨmega Galileavɨ feeji, nuubo Jesu.
29 Jaanegui diiboco Pedro nuuhi: Famooro ɨco jeevesurumaaca uujoho ɨco jeevesujitɨhi, nooboro.
30 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi: Jaafañiino fucu mifoocɨ catava ojɨtɨɨbaacaro mifoocɨ, safo icano uco agaajaruubo uco tuunamaaiji, nooboro.†
31 Jaarunaa jenaauhicaubo: Jaafa ɨɨma iguijevehachiijɨ guijeveji. Jaaruubo ɨco tuunamaaijitɨhi, nooboro.
Jaabadɨro bu famooro neehicauhi.

Jesu Getsemani Onoomañovɨ Moocaanima Iimaahi.
(Mt 26.36-46; Lc 22.39-46; Heb 5.7-8)

32 Jaadɨ gaseumo Getsemani onoomañovɨ. Jahɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Jinovɨ mɨgɨcɨnɨ uujoho Moocaanima ihiimaatonohachutahica, nooboro.
33 Jaabo Pedro, Jacoobo, Jua icamocoro satyuubo. Jaadɨ tɨcovaubo sihidɨ ɨɨdaasuvuuboro ataafiraruhifico.
34-35 Jaaboro diitoco nuubo: Tajeebɨɨ sihidɨ uco ɨdaasuhi miguijevejibadɨ esɨcɨnɨhi. Jinoovɨro mifitafotomoro mihica cɨgatɨmo mubuhee, nooboro Jesu janaanɨcɨvɨ ufuuboro jiinɨjehallɨvɨ ajavuvuuboro Moocaanico dilluubo toono ɨdaasuno iicaujineri ɨdaasuno icatɨibo iicaqui.
36 Jaabo Moocaanima iimaabo jillɨ neehicauhi: Guihi, fanoova ɨɨdi sihidɨ jeevatɨhi. Jaanegui jino ɨdaasuno iicajinotɨ uco taajasu.‡ Jaaruno uujoho iimogobadɨ icatɨno, jaafa ɨɨjoho idiimogobadɨ icano, nooboro.
37 Jaadɨ ijɨɨbogomɨnaajaa asaaubo cɨgaumoco aatyɨmevauboro Pedroco nuuhi: ¿Simon, nacu cɨgahi? ¿Jillɨ sano nɨhɨba oovo tɨcovovɨ aivo buheetɨhi?
38 Moocaanima mihiimaamoro mubuhee Satanas amɨɨhaico ɨnɨsunofaño jaamo aacototɨmo mihicahi. Miyaano amɨɨhai jeebɨɨ imino iicanoco imogorahi. Jaarunofaño amɨɨhai allɨo ifi niinovahi, nooboro.
39 Jaadɨ siino fuubo dojɨcuvɨro Moocaanima iimaatuubo siino tollɨro nooboro.
40 Jaadɨ siino asaaubo tollɨro cɨgaumoco atyɨmevauhi, sano cɨgararo ihaallɨino iicacuumaño. Jaanoco iimusujirumo esɨcɨnɨhicautɨmo.
41 Jaadɨ siino asaauboro diitoco nuubo: Ɨvɨ jisumi mɨcɨgacu, majaguisɨcu. Jino gasecuuno uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo imitɨmɨnaa usefaño aacɨcafetejino.

---

† **14:30** Sahaamefaño ficuutɨmo: mifoocɨ ojɨtɨɨbaacaro, onoonoco. ‡ **14:36** Griego iijɨri: Jihɨdaasuhilluco uutɨ buhɨgovɨ denesu, noono.

42 Jaaneguiiha magañiivomoro masiigucu, mee oono uco
aacivaabo fiiticuuhi, nooboro.

Jesuco Isisimoro Satyomo.
(Mt 26.47-56; Lc 22.47-53; Jn 18.3-12)

43 Jesu iimaaubaacaro Juda gaseuhi diito fahuseeci
motihaiti miimisiici icamo iicahicaurumoobo iicaabo.
Jaaboma sihidi saaumo miyaminaa niisuganoma,
cudaahenema icano. Jaamo sacerdotemi aivojito,
caatinimiinaa, quillahuto icamo diitoco agalluumo.
44 Jaabo diibo acimiinaafi iicaabo Juda diitoco imino
jiibuguuhi diito igaajaqui: Oono uujoho diibo iicaaboco
ininiiciiboro dilluji. Jaaboco cuhufono misisimoro masatyo,
nooboro.
45 Jaadi agaseuboro: ¿Naa diicahi, Jiibogominaafi? nooboro
Jesuco niniiciuhi.
46 Jaasumiro Jesuco gaayiciumo isatyequi.
47 Jaanegui tomañeri iicaumoti saafi iniisugaco
iguiiyiciuboro sacerdotemi aivojiibo jeecivominaafi
nijimeehuco buiyaacuuhi.
48 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: ¿Milli jaamo amiihai
tatyicovodi masaahi niisuganoma, cudaahenema icano
nanivaminaafico magaayiciqui mihicaniicibadi?
49 Miiro fafucuvaaciviro amiihaifeenevi Moocaani iijafaño
icahicahi jiibogooboro. Jaaruuboco du magaayiciihicatihi.
Jaarunofaño jaafa tolli icano johono Caatinihaamefaño
onoono inijequeevaqui, nooboro.
50 Jaasumiro ijiibogominaa diiboco ejeevesuumoro
famooro gaaciniuhi.

Sicafefi Agaaubo.

51 Jaanaaca saafi sicafefi Jesu dojicuti fuuhi
gaachehubaryuriro miniciniibo. Jaaboco gaayiciurumo.
52 Jaarunaaca igaachehuco ejeevesuhiniuboro sicaibo
gaaubo.

Jesu Fagominaa Ɨmegavi Icauhi.
(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55, 63-71; Jn 18.13-14, 19-24)

53 Jaamoro Jesuco satyuumo sacerdotemi aivojiibo
imiyaabo imegavi. Jahi paryi sacerdotemi aivojito,
quillahuto, caatinimiinaa icamo igaicamaaiuhi.
54 Jaanaaca Pedro tehesinoti iifiniciuboro ufuubo sacer-
dotemi miya aivojiibo goohasifeeneri casiivuuhi sacerdote
toomominaama ciijigaiti efeemeubo.
55 Jaanaa sacerdotemi aivojito, paryi fagominaa icamo gui-
inehicaurahi sicamañooco Jesuhalliviі ibañiqui diiboco toono-
halliti iguijenisuqui. Jaarumo atyimehicautihi.

56 Fiivaamo sɨcamañooco diibohallɨvɨ neehicaurumo.
Jaarumo sabadɨro neehicautɨhi.
57 Jaanaaca saatoho agañiivuumoro diibohallɨvɨ sɨcamañooco
bañɨuhi:
58 Mɨɨhai muguubuhi jillɨ diibo onoonoco: Uujoho jiija tem-
ploja gaifiimɨ usetɨo eetavotajaco acallajanɨɨboro mifucucɨ,
safucu ɨdɨɨnotɨro boojatɨ boobanɨji useri eheetavoratɨjaco
onoonoco, noomoro.
59 Jaarunofaño diito jɨɨbogo sabadɨro iicatɨmaño miyaavehi-
cautɨhi.
60 Jaanegui isacerdotemɨ aivojɨɨbo famoofeenetɨ
agañiivuuboro Jesuco dilluuhi: ¿Ajashuno aivo diimusutɨhi?
¿Jinejeque nacu jino ɨɨtɨ dihallɨvɨ ijɨɨbocasimo? nooboro.
61 Jaarunofa Jesu iimusutɨɨbo. Jillɨ llɨɨvɨ moonɨcɨnɨhicauhi.
Jaanegui bu siino isacerdotemɨ aivojɨɨbo dilluuhi: ¿Naa
miyaano ɨɨjoho Cristo Moocaani Momiyaabo Achi idiicaabo?
nooboro.
62 Jaaneguiiha Jesu diiboco nuuhi: Jɨɨhɨ, uujoho diibo.
Eneecau bu jaamo jinootɨ mohɨmegavɨ mahatyɨmeji
uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sihidɨ ejeevaabo
Moocaani miyanaagueneri gɨcɨnɨɨboco, bu ufucu niqueje
aimuufaifeenedɨ asaaboco icano, nooboro.
63 Jaanoma iicaabo isacerdotemɨ aivojɨɨbo igaachehuco gal-
licuuhi sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro. Jaaboro nuubo: ¿Collɨhiica bu
sita diibohallɨ onoonoco mihimoyɨɨcɨcuujirahi?
64 Mee, amɨɨhairyo muguubucuuhi Moocaaniditɨ aivo
imitɨno ihiimaanoco; ¿Naa mɨllɨ amɨɨhaidi? nooboro.
Jaanegui famooro: Diiboco guijevejiibo, noomoro
fañusuuhi.
65 Jaasumiro saatoho tɨcovauhi diiboco ɨjɨɨrebamaaimoro
ihɨmeque afabaacumoro ganɨɨcɨhicaumo. Eneecata miya
ɨɨjoho Moocaani jɨɨbogomɨnaafi idiicahachiijɨ gaajacɨ: ¿Naa
mɨɨjoho ɨco ganɨɨcɨhi? noomoro. Jaabadɨro bu toomomɨnaa
diiboco aamɨhicauhi.

Pedro Jesuco Tuunamaaiuhi.
(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

66 Jaanaa Pedro guiino goohasiri icahicaunaa isacerdotemɨ
aivojɨɨbo jeecɨvomɨnaago agaseugoro
67 cɨɨjɨgaijɨniri efeemeebe iicauboco aatyɨmeugoro diiboco
gueenene ɨhɨɨfɨnɨcɨhicaugoro nuugo: Ɨɨjoho bu tollɨro Jesu
Nazareooboma ɨdɨguehicaabo, noogoro.
68 Jaarunaa Pedro tuunamaaiuhi: Diiboco uujoho gaajatɨhi,
bu ¿jinejetɨhacho fɨne toono uco neehi? nooboro iinehinɨubo
jahisitɨ ɨjɨcafetefi uuga ɨmegavɨ. Jaanaacaro catava ojɨcuuhi.
69 Jaanobuunatɨ bu siino diigo diiboco emeecɨugoro
tomañeri iicaumoco neehicauhi: Jaanɨ diitoobo, noogoro.

70 Jaarunaa bu diibo siino tuunamaaiuhi.
Jaanobuunatɨro bu tomañeri iicaumo siino Pedroco nuuhi: Miyaano ɨɨjoho diitotɨobo Galileaoobo idiicamaño, noomoro.§
71 Jaanegui Pedro tɨcovauhi ɨɨbacasiiboro ihiimaaubo Moocaani momofañodɨ oovɨcɨɨboro: Gaajatɨhi uujoho diiboco diibotɨ toono mihiimaaboco, nooboro.
72 Jaasumiro catava allɨnɨuhi mifoocɨ ojɨubo. Jaanotɨ jari Pedro Jesu diiboco catava mifoocɨ ojɨtɨɨbaacaro siino mifoocɨ, safo ɨdɨɨno uco tuunamaaiji unuunoco esafutuuboro taacuubo tusumiro.

15

Jesu Pilato Ɨmega
(Mt 27.1-2, 11-14; Lc 23.1-5; Jn 18.28-38)

1 Jaanaaca eseseeveudɨ siino sacerdotemɨ aivojɨto, quillahuto, caatɨnɨmɨnaa icamo igaivuuhi paryɨ fagomɨnaama iimaacasiqui. Jaamoro Jesuco sisɨcɨnɨɨboco asatyumoro Pilatoco acɨtuumo.
2 Jaaboco Pilato dilluhi: ¿Naa ɨɨjoho judiomɨ Aivojɨɨbo? nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jɨɨhɨ, ɨɨjoho toono onoobadɨ, nooboro.
3 Jaanaa sacerdotemɨ aivojɨto sihidɨ diibohallɨvɨ iimitɨnoono jɨɨbeguehicauhi.
4 Jaanegui siino Pilato diiboco dilluuhi: ¿Ajashuno aivo diimusutɨhi? Eneecau, meecɨ mɨnoodɨno jino dihallɨvɨ ɨjɨɨbocasinoco, nooboro.
5 Jaarunofaño Jesu ajashuno iimusutɨneri Pilato sihidɨro eetyehicauhi.

Jesuco Guijevefaño Ificuuno.
(Mt 27.15-31; Lc 23.13-25; Jn 18.39-19.16)

6 Jaabo Pilato jɨɨbaimosumi cɨvojamɨnaatɨ saafiico miyamɨnaa idilluuboco sinaayuhicauhi.
7 Jaanaa Barraba onoobo cɨvojafa icauhi sano ihaivojɨtohallɨtɨ saatohoma omoonɨcasiuhɨgo miyamɨnaaco agaicaaunohallɨtɨ ɨcɨvojanɨubo.
8 Jaanaa imiyamɨnaa asaaumoro Pilatoco dilluvauhi fafoova jɨɨbaimosumi omoonɨhicaubadɨ imoonɨqui.
9 Jaanegui Pilato diitoco iimusuuhi: ¿Naa mihimeguehi judiomɨ Aivojɨɨboco amɨɨhaidi isinaayunoco? nooboro.
10 Jillɨ sacerdotemɨ aivojɨto diiboco ataaquivomoro aacɨunoco Pilato agaajauboro diitoco tollɨ nuubo.

---

§ **14:70** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Diitobadɨ idiimaaño, onoonoco.

11 Jaarunaa isacerdotemɨ aivojɨto miyamɨnaaco fajɨɨnɨuhi:
Barrabacoro midillu diibocoro isinaayuqui, noomoro.
12 Jaanegui Pilato diitoco siino dilluuhi: ¿Jana mɨllɨ judiomɨ
Aivojɨɨbo amɨɨhai meneehicaaboco moonɨji? nooboro.
13 Jaanegui diito ocoovadiivuumoro Pilatoco iimusuuhi:
¡Guijeve ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! noomoro.
14 Jaanegui Pilato nuuhi: ¿Nacu jineje iimitɨnoco moonɨɨbo?
nooboro.
Jaarunaa diito siino janaanɨcɨvɨro coovadiivuuhi: ¡Guijeve
ɨmohobujehallɨvɨ tetecu! noomoro.
15 Jaanoma iicaubo Pilato miyamɨnaama imino iicanoco
iimuguuboro Barrabaco sinaayusuubo. Jaaboro Jesuco
niivɨgai meeheri ahaamɨsuhicaudɨ ihamocasimɨnaaco acɨubo
diiboco itetecuqui.
16 Jaasumiro diiboco ihamocasimɨnaa satyuuhi
aivojɨɨbo iijafa poetorio onoonofañovɨ. Jaamoro paryɨ
ihamocasimɨnaaco iigaiyɨɨcɨumoro gachicohai deecano
tɨfaibadɨ itɨfai iicachehuco jɨɨhacuumo.
17 Jaamoro ijanuutunoma iicanoco aafeneque
chaahimɨgatɨ eheetavumoro diiboco javucaruumo.
18 Jaamoro tɨcovaumo sahagomoro: ¡Imino diica judiomɨ
Aivojɨɨbo!
19 noomoro diiboco ɨmeiri iinigaɨtɨ gafucuhicaumo
jɨɨrebamaaimoro iguiino ememuɨɨvomoro diiboco
mihimobadɨ dejecujicaumo.
20 Jaamoro jillɨ diiboco edejecuhicaunobuunatɨ diiboco
ɨjɨɨhacuuchehuco ujujuyaacuumoro jari imiya gaachehuco
ɨjɨɨhacuumoro diiboco satyucuumo itetecuqui.

Jesuco Etetecuubo Guijevehi.
(Mt 27.32-56; Lc 23.26-49; Jn 19.17-30)

21 Jaanaa Simon Cirene cuumioobo Alejandro, bu Rufo
icamɨsi caani buhɨgotɨ isitɨ asaaubo tomañodɨ fatyuuboco
ocoovaumoro Jesu guijeve ɨmohobujeque satyusuumo.
22 Jaamoro Jesuco satyuumo Golgota onoomañovɨ,
nigaɨpaajebaɨ eneejiruno.
23 Jahɨgo diiboco isuurumo facɨcɨfaihuma vinoco ificu-
umoro. Jaarunoco Jesu adutɨuhi.
24 Jaadɨ diiboco etetecucuudɨ ihamocasimɨnaa diibo
gaachehunoco sanomɨro itɨcovoocɨvɨ ɨfocasiuhi suerteque
abañamaaiumoro: ¿Naa cajaanɨ cochehuco satyeji? noomoro.
25 Jaasu baagotɨrehiica nɨhɨba icauberi diiboco tetecuumo
iguijeve ɨmohovɨ.
26 Jaamoro toonohallɨtɨ diiboco omoonɨunoco iguijeve
ɨmohovɨ inigaɨhallɨtɨ acaatɨnɨumoro ficuumo: JAANɨ JUDIOMɨ
AIVOJɨBO, onoonoco.

27 Jaabo uufocovɨ bu tollɨro miimɨsiicɨ nanivamɨnaatɨsico
tetecuumo saafiico imiyanaagonovɨ, sifiico inaninaagonovɨ
icano.
28 Jillɨ Caatɨnɨhaamefaño onoocɨnɨno nijequevauhi;
iimitɨfimofeenedɨ oovocafutuubo, onoocɨnɨno.*
29 Jaanaa tomañodɨ afatyumo Jesuco ɨhɨɨbamoro
ihuseneque gavaracumoro ɨɨbajirubadɨ iicano
inigaɨnocoro garya, garya omoonɨhicaumoro neehicauhi:
Ajaanɨvahaduhu oono templojaco acallajaruuboro siino
dojɨcuvɨro mifucucɨ, safucu ɨdɨɨnotɨ boojatɨ edeetavejiruubo.
30 Eneecata ɨɨro difiico taajasu, toono diguijeve ɨmohotɨ
iniitoobo, noomoro.
31-32 Jaabadɨro bu sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo
edejecumo noocasihicauhi: Sitaaco naha ataajasuhicaabo,
¿cono bu jaabo jisumi ifiicoro taajasunoova. Miyaano
ɨɨjoho Cristo Israel Aivojɨɨbo idiicahachiijɨ jisu diguijeve
ɨmohotɨ niito, maatyɨmemere ɨco mimiyaaveguequi,
noomoro. Jaabadɨro bu diiboma etetecucɨnɨmɨsi diiboco
gubuubusuhicauhi.
33 Jaanaa gadɨcɨɨba paryɨ jiinɨje cɨvono iijɨuhi. Jaano jari
sano iijɨcuuvɨ ɨmohonohallɨtɨ nɨhɨba icaabovɨ seseeveuhi.
34 Jaasumi toonotɨ nɨhɨba icauberi Jesu hebreo iijɨri gai-
hivuuhi: Eloi, Eloi, ¿lama sabactani? nooboro. Moocaani,
Moocaani, ¿collɨhi uco deevesuhi? eneejiruno.
35 Jaanoco tomañeri saatoho iicaumo uguubumoro nuuhi:
Muguubu, oono Eliaco cuuhuvaabo, noomoro.
36 Jaanegui diitotɨ saafi ijinafatyuuboro ɨcɨjeuhi faasɨhi
iicanoco iimitɨno aivofaihufaño ichimayaacuuboro ɨmei ni-
jequevɨ ificuuboro Jesu iijɨfaño cateejeruuhi. Ene, jaafa Elia
saahi diiboco iniitusuvaabo mahatyɨmequi, nooboro.
37 Jaarunaa Jesu sefanotyɨgaba agaihivuuboro chuumucu-
uhi.
38 Jaasumiro Moocaani iija temploja ofoboocɨnɨu chehu
gaachehujetuno feemene iicano gallivuuhi sanoodɨnoocɨro
nijequetɨ sano baavɨ.
39 Jaanaa ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo Jesu ɨmega
julleecɨnɨunaa uchuumuunoco aatyɨmeuboro: Miyanotɨro
jahi jaanɨ Moocaani Achi, nuubo.
40 Jaabadɨro bu tomañeri gaigoomɨ iicaumo tehesinotɨro
ɨɨfɨnɨcɨhicauhi. Jaamofeeneri icaumo Maria Magdalena
onoogo, bu Salome, bu saafigo Maria icamo. Jaago Maria Jose
bu iguihoobo Jacoobo icamɨsi seejɨ.

---

* **15:28** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

41 Jaamo igaigoomɨ Galileari iicahicausumi Jesuco jeecɨvomoro diibo dojɨcutɨ efeehicaumo. Jaabadɨro bu sihidɨ tomañeri saafigova icauhi Jerusalevɨ diiboma sano ufuumo.

Jesuco Ɨcɨɨuno.
(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jn 19.38-42)

42-43 Jaanaa mihiijɨcuunaa imibaivofucusumi judiomɨ jaguisɨfucu ɨmegavɨ iicaunegui Jose Arimatea cuumioobo fagomɨnaatɨ imiyaabo iicaubo Moocaani aivojɨco tollɨro eteemehicaubo asaauboro iguitɨɨbo Pilatojaa ufuuboro Jesu ifiico dillutuuhi.
44 Jaaneri Pilato sihidɨ Jesu uchuumucuneri eetyeuboro amocasimɨnaa aivojɨɨboco coovauhi idilluqui: ¿Naa miya chuumucuubo? onoomañoo.
45 Jaanoco diibo ihaivojɨɨbo ɨjɨɨbuguunegui jari Joseque Jesu ifiico Pilato acɨsuuhi.
46 Jaanaa Jose imino gaachehuco anaajeuboro Jesu ifiico iniitusuuboro tochehuri mibocɨuhi. Jaaboro guiisigajɨfañoo seedicɨnɨhojɨfañoo ɨcɨuboro iguhugaco guiisibatyɨgabari fabaacuuhi.
47 Jaanoco Maria Magdalena onoogo, bu Maria Jose seejɨ icamɨfe atyɨmeuhi ɨcɨunoco.

16

Jesu Siino Ubuheeteuno.
(Mt 28.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

1 Jaano judiomɨ jaguisɨfucu sabado iicafucu afatyuno seseevedɨ Maria Magdalena onoogo, bu Salome, bu Maria Jacoobo seejɨ icamo facɨcɨfaihunoco anaajeumoro fuuhi Jesu ifiico ijeesutequi.
2 Jaamoro fucugayɨro jaguisɨ afatyuno seseevedɨ tohojɨvɨ ɨfutuumo nɨhɨba iinucuuberi.
3 ¿Mɨɨjoho mɨɨhaima iguiisibaco tohojɨ ɨmegatɨ faayɨcɨji? noocasimoro.
4 Meecɨrumaaca tobatyɨgaba iicahicaumañeri icacutɨhi.
5 Jaadɨ tohojɨfa ɨjɨcafutuumo atyɨmeuhi sɨcafefi seseechehu caamovochehufa jɨɨcɨnɨɨbo imiyanaagueneri gɨcɨnɨɨboco. Jaaneri sihidɨ igutuumo.
6 Jaarunaa diitoco nuubo: Mihiguetejirahana, amɨɨhai Jesu Nazareoobo etetecucafetehinɨɨboco miguiinehi. Buheetecuubo chahacuubo jineeri. Eneecau, memeecɨ jino diiboco ificuhinɨmañooco.
7 Jaanegui mofoomoro ijɨɨbogomɨnaa, Pedro iicamoco mɨjɨɨbogoto amɨɨhai ɨmegavɨ Galileavɨ fuucuubo tahɨ diiboco mahatyɨmeji amɨɨhaico unuubadɨ, nooboro.

8 Jaaneri sihidɨ iigutuumoro tohojɨtɨ gaaumo jiterere.
Jaamoro ajashuno mɨɨhaiñoobaco jɨɨbuguutɨmo sihidɨ
iiguiumaño.

*Jesu Maria Magdalena Onoogovɨ Jafevehi.**
(Mt 28.9-10; Jn 20.11-18)

9 Jaanaa fucuro mɨɨhai jaguisɨfucu iicauno seseevedɨ ubuhee-
teubo tɨconɨuhi Maria Magdalena onoogovɨ ajafeveubo
diigotɨ sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmoco ɨjɨmɨco
agavaracuugovɨ.
10 Jaago ufuugoro diiboma iicahicaumo ihɨdaasuri taajeheri
iicamoco jɨɨbugutuuhi.
11 Jaano Jesu ubuheeuno diiboco diigo aatyɨmeuno iicanoco
guubucuurumo miyaavuguutɨhi.

Jesu Jafeveuhi Ijɨɨbogomɨnaatɨ Miimɨsiicɨvɨ.
(Lc 24.13-35)

12 Jaanobuunatɨ bu siino Jesu siibadɨ jafeveuhi diitotɨ
miimɨsiicɨ sihɨ buhɨgo ufuumɨsivɨ.
13 Jaanegui uhuumiumɨsiro saatoho ijɨɨbogomɨnaaco
jɨɨbugutuumɨsi. Jaarumɨsico tollɨro miyaavuguutɨmo.

Jesu Ijɨɨbogomɨnaaco Minɨsuhi.
(Mt 28.16-20; Lc 24.36-49; Jn 20.19-23; Hch 1.8)

14 Jaanobuunatɨ Jesu siino jafeveuhi ijɨɨbogomɨnaa fahuseecɨ
motɨhaitɨ saafi icamo machumovɨ. Jaabo diitoco
icuhufojeebɨɨhallɨtɨ buheetecuuboco aatyɨmeumo
ɨjɨɨbuguunoco imiyaavuguutɨnohallɨtɨ ɨɨbaubo.
15 Jaaboro diitoco nuubo: Faajiinɨjeriro mofoo. Jaamoro jino
taajasubogoco fanoo miyamɨnaaco mɨjɨɨbogo.
16 Jaanoco imiyaavogooboro initɨsuquimaaibo taajaji.
Jaanotɨ imiyaavogotɨɨbo taajajitɨhi.
17 Jaamo uco imiyaavogomoma jino toono gaajatabadɨ iicano
icaji; tamemeri buhɨ ɨjɨmɨco gavaracujimo, bojɨɨjeri iimaa-
jimo,
18 ihusenefa jiinimomɨco gaayɨcɨjimo, namitaco aadurumo
mɨllɨ icajitɨhi. Jaabadɨro iguihuvamohallɨvɨ ihuseque ificu-
uneri buheehicajimo icano, nooboro.

Jesu Niquejefaño Feehi.
(Lc 24.50-53; Hch 1.9-11)

19 Aivojɨɨbo Jesu jillɨ ijɨɨbogomɨnaama ihiimaahicauno ni-
jequetɨ gañɨɨvuubo niquejefaño. Jaaboro Moocaani
miyanaagonovɨ casɨɨvutuubo.
20 Jaanegui diito ufuumoro taajasubogoco faajiinɨjeri
jɨɨbogomoro fuuhi. Jaamoco diiboro Ihaivojɨɨbo

---

* **16:8** Sahaamefaño 9-20 versiculonoco ficucuutɨmo. Jimañovɨro ɨfotono.

ahaamusuuboro tobogoco miyacaruhicauhi niqueje mitya iijɨ sihidɨ ejeevanoco omoonɨhicaunofeenedɨ.

SAN LUCAS

Luca Teofilodi Caatɨnɨhi.

1 Fiivaamo miyamɨnaa caatɨnɨujirahi tanootɨ nijequevɨ,
mofeenevɨ iicauno jɨɨbogoco.
2 Jaanoco imino aatyɨmeumo mɨɨhaico jɨɨbuguuhi tanootɨ
nijequevɨ. Jaamo bu tollɨro tobogotɨ ijɨɨbugumoco amusuuhi.
3 Jaanoco uujoho imino dilluuhicahi. Jaano uudi iiminegui
imino caatɨnɨhi tanootɨ nijequevɨ ɨɨdi agaijɨɨbo Teofilodi.
4 Jaabo imino gaajahi, ɨco miyabogotɨ ɨjɨɨbeguehicanoco.

Moocaani Toomomɨnaafi Jɨɨbeguehi Jua Nitɨmɨnaafi Ifiivejinoco.

5 Jaanaa Herode* Judeavɨ aivojɨɨbotɨ icauhi. Jaasumi
tollɨro icaubo sacerdote Zacaria onoobo, Abia onoobojaagodɨ
iicaubo. Jaabo taaba Elizabe onoogo Aaron iyaachimɨhai
cuumimɨnaago.
6 Jaamɨsi sabadɨro Moocaani ɨmefeenevɨ imihusene icahi-
caumɨsi. Jaamɨsi imino icahicaumɨsi Moocaani atajɨɨbauboro
unuubadɨ. Jaamañoo mɨɨhaiñooba diitɨsico mɨllɨ neehicautɨhi.
7 Jaarumɨsi iseemema chahauhi mogai Elizabe achiba
iicaumañoo, aivo bu famɨsicɨro amiyatɨsi iicacuumañoo icano.
8 Safoono icacuuno Moocaani sacerdotemɨ Zacariamɨoto
Moocaanico ejeecɨvefifucu iicauno.
9 Moocaani jeecɨvomɨnaa jeevamaaje iicanɨcɨbadɨ
omoonɨjifucu Zacariavɨ ɨfutucuuhi templojafa ofooboro
Aivojɨɨbo Moocaani ɨmefeenevɨ aimoguiijɨco ijɨgasuqui.
10 Jaanoco ɨjɨgasunohachuta paryɨ miyamɨnaa jahisi icauhi
Moocaanima ihiimaaumo.
11 Jaanaa Moocaani toomomɨnaafi Zacariavɨ jafeveuhi
fañoojavɨ aimoguiijɨnoco ɨjɨgasufino cojɨvɨ momiyanaagonovɨ.
12 Jaaboco Zacaria aatyɨmeuboro guucɨbauhi sihidɨ iigutu-
uboro.
13 Jaaboco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Zacaria, di-
iguetedino, Moocaani guubucuhi diiboma idiimaahicanoco.
Tollɨro diitaaba Elizabe seemeneque ɨcɨji. Jaaseeque Juatɨ
momonɨji.
14 Jaaneri sihidɨ imo imo diicaji. Tollɨro bu saatoho sihidɨ
imo imo icaji diibo ifiiveneri.
15 Jaabo diseemene Moocaani ɨmefeene sihidɨro jeevajiibo.
Jaabo fanoova aivofaihunoco adujitɨɨbo. Jaabofa Moocaani
Gaija gahafɨcɨnɨji seejɨ jeebɨɨfañoo icaabomaryo.

---

* **1:5** Jaabo Herode Imityaabo onoobo.

16 Jaabo Israel cuumimɨnaaco sihidɨ uumisujiibo dojɨcuvɨro
Ihaivojɨɨbo Moocaanijaagovɨ.
17 Jaabo Jua feeji Mohaivojɨɨbo Jesu asaajino ɨmegavɨ.
Jaabo icaji Moocaani iimaamɨnaafi Elia imityama icaubadɨ.
Jaaneri caanimɨco iseemema sajeebɨɨ ificuqui, bu tollɨro
iicajɨɨsufiimoco: Jii, onoonoco igaajasuqui. Jillɨ imibachujiibo
miyamɨnaaco Mohaivojɨɨboco igaayɨcɨqui, nooboro.
18 Jaanegui Zacaria diiboco dilluuhi: ¿Mɨllɨ jaanoco uujoho
imino gaajaji? Uujoho amiyaaburucu, atyaba amiyagurucu
icano, nooboro.
19 Jaanegui diiboco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Uujoho
Gabriel Moocaani atajɨɨbanoco omoonɨfiibo. Jaabo uco gallu-
uhi ɨco jɨɨbeguequi jino imino jɨɨbogoco.
20 Jaabo jino ɨco onoonoco miyaavogotɨɨbo idiicamaño di-
hiimaa ɨco buuji. Jaaneri iimaatɨɨbo diicaji gueenene toosee
ifiivotɨnohachuta. Jillɨ nijequeevajino tusumi, nooboro.
21 Jaanohachuta miyamɨnaa iicaahicauhi jahisi Zacari-
aco otoomomo, esamaaihicauhi toojafañotɨ diibo goovano
iinutɨneguiiha.
22 Jaaruubo tahɨgotɨ ihiinuudɨ iimaacuutɨɨbo. Jaanotɨ
gaajacɨumo toojafaño Zacaria gaijaco aatyɨmeunoco.
Jaabo ihiimaajirubadɨ iicano ihuseriro jɨɨbeguehicaubo
ihiimaacuutɨmaño.
23 Jaadɨ templojafaño Zacaria Moocaanico ejeecɨvuujifucu
afatyunobuunatɨ fuucuubo iijafaño.
24 Jaanobuunatɨ mogai Elizabe oovago iicacunegui sihɨ ii-
jatɨ fuucuutɨgo sahuse nɨhɨbavahachuta toono esamaajeriro
iicacuugo:
25 Jisumi fɨ miyamɨnaa uco achiba nuucutɨhi Aivojɨɨbo
Moocaani jillɨ uudi omoonɨmaño, noogoro.

Moocaani Toomomɨnaafi Jɨɨbeguehi Jesu Ifiivejinoco.

26 Jaano Zacariama ihiimaaunobuunatɨ sahuse
juugahusetɨ sanɨhɨba icano nigacɨtɨ Moocaani siino galluuhi
itoomomɨnaafi Gabrielque Galilea jiinɨje cuumi Nazare
onoocuumivɨ,
27 gaifiiquehi agaajatɨgo bagocaja Maria onoogoco
imeecɨtequi. Jaago Jose onoobo David iyaachimɨhai
cuumimɨnaafico itajevaqui icacuugo.
28 Jaagojaagovɨ Moocaani toomomɨnaafi ɨjɨcafutuuboro di-
igoco nuuhi: ¿Naa diicahi ɨco Moocaani agaijɨgo? Jaabo
Aivojɨɨbo Moocaani ɨɨma icahi. Moocaani famoogaigoomɨ
allɨnoocɨvɨ ɨco imino moonɨhi, nooboro.
29 Jaaboco Maria aatyɨmeugoro sihidɨ eetyeugo diibo un-
uuneri. Jaagoro iinoro neehicaugo: ¿Collɨhi fɨne ollɨ uco
idilluuboro noobo? noogoro.

30 Jaanegui Moocaani toomomɨnaafi diigoco nuuhi: Maria,
diiguetejirahana, Moocaani ɨco agaijɨnoco daatyɨmecuhi.
31 Jisumi doovaji. Jaago gaifiico seemevaji. Jaaboco Jesutɨ
momonɨji.
32 Jaabo sihidɨ jeevaji. Jaabo caamovohɨ iicaabo Moocaani
Achi noocɨnɨji. Jaaboco Moocaani ficuji aivojɨɨbotɨ iheedeebe
Davidco iicaubadɨ.
33 Jaabo israelmɨ cuumico tajɨɨbaji. Jaano ufucuro finɨjitɨhi,
nooboro.
34 Jaaneguiiha diiboco Maria dilluuhi: ¿Mɨllɨ jaano icajirahi
uujehehiicaduhu tajevatɨhi? noogoro.
35 Jaanegui Moocaani toomomɨnaafi diigoco iimusuuhi:
Moocaani Gaija dihallɨvɨ niiteji. Jaaneri caamovohɨ iicaabo
Moocaani mitya ɨco mibaacuji aimuufaibadɨ. Jaamañɔ ɨɨtɨ
seemene ifiivosee ijeevadɨ Moocaanidi ficucafeteji. Jaamañɔ
Moocaani Seemene, diiboco neejimo.
36 Jaabadɨro bu ditehesino nago Elizabe gaifiico seemevaji
amiyago icacuurugo. Jaagoco achiba eneehicarugo sahuse
juugahusetɨ sanɨhɨba ɨdɨino icacuuhi oovago.
37 Moocaanidi chahano jineje ɨtɨhɨino, nooboro.
38 Jaanegui Maria nuuhi: Uujoho Mohaivojɨɨbo Moocaani
jɨjovogo. Uco onoobadɨ jaafa Moocaani uco moonɨhi,
noogoro.
Jaanotɨro Moocaani toomomɨnaafi fuucuuhi.

Maria Elizabeque Baatehi.

39 Jaanobuunatɨ Maria fuuhi goovano Judea gajɨhallɨ iicau-
cuumijaago.
40 Jaago Maria Zacaria iijafa ɨjɨcafutuugoro Elizabeque dil-
lutuuhi.
41 Jaanoco Elizabe uguubuusumiro ijeebɨɨfañɔ iseemene
maryɨbauhi. Jaasumiro diigo ififañɔ Moocaani Gaija gahafu-
uhi.
42 Jaanegui sefano nuugo: Moocaani ɨco guiraano
imino moonɨhi, famoova gaigoomɨhallɨnoocɨvɨ tollɨro
diseemeneque imino moonɨɨbo.
43 ¿Mɨllɨ jaago sihidɨ ejeevatɨgoco Tahaivojɨɨbo seejɨ uco
baavahi?
44 Uco idillunoco uguubusumiro taseemene iimooboro
tajeebɨɨfañɔ maryɨbahi.
45 Imicani ɨɨjoho diicahi imiyaavogomañɔ. Jaamañɔ
Aivojɨɨbo eneehinɨbadɨ ɨɨma icajino, noogoro.
46 Jaanegui Maria nuuhi: Tajeebɨɨma Moocaanico imehi.
47 Tollɨro imo imo icahi Moocaani Tatyaajasumɨnaafivɨ,
48 Moocaani uujoho ɨɨdaasugo ijɨjovogoco agaajacuuneri; Jaa-
mañɔ jisumitɨro paryɨɨcɨno miyamɨnaa fahiijɨvaro iicamo
uco: Imino iicago, neeji,

49 Moocaani sihidɨ ejeevaabo uudi sihidɨ jeevanoco
omoonɨmaño. Jaabo Moocaani momo iimiibo.
50 Jaaboco famooro agaijɨmoco fahiijɨvaro ɨdaasugoobo.
51 Sihidɨ jeevanoco moonɨɨbo. Guiinonɨɨbo ifiicoro: Mityahi,
noomoro iicamoco.
52 Imityafiirumoco guiinovɨ niitusuubo. Jaaboro ijeebɨino
sɨicuno iicamoco sihidɨ ejeevamotɨ ficuubo.
53 Machuta achahaneri ajebari iicahicamoco sihidɨ sinehejeri
gahafusuubo. Jaanotɨ sihidɨ ɨnɨhɨbamɨvamoco sɨcaihusejema
galluubo.
54 Ijeecɨvomɨnaafi Israel cuumico amusuubo. Jabajeevetɨɨbo
diitoco ɨɨdaasugonoco.
55 Mootadi Abrahamco iseemema fahiijɨvareji unuucuubadɨ,
noogoro.
56 Jaadɨ Maria gueenene icauhi Elizabema minɨhɨbacɨ,
sanɨhɨba icano. Jaanobuunatɨ jari uumiugo iijajaago.

Jua Nitɨmɨnaafi Fiivuuhi.

57 Jaanobuunatɨ icacuuno Elizabe eseemevaujino. Jaago
gaifiico seemevauhi.
58 Jaanegui ifiitɨno iicaumo, itehesino nagomɨ icamo fu-
uhi diigoma imo imo iicaqui Moocaani diigoco agaijɨunoma
iicaumo.
59 Jaanobuunatɨ fuumo sahuse juugahusetɨ mifucucɨ,
safucu icano nigacɨtɨ toosee meehe nigacɨco iquitɨcɨqui.
Jaamoro iquitɨcɨnobuunatɨ momonɨujirahi caani Zacaria
momoco.
60 Jaarunaa seejɨ nuuhi: Chahano, jaafa Jua imomo,
noogoro.
61 Jaanegui diigoco nuumo: ¿Collɨhiica? Diyototɨ chahamo
saatoho tollɨ imomo iicamo, noomoro.
62 Jaanegui caanico dilluumo uguubutɨneguiihahica
ihuseneri caani omomonɨnoco igaajaqui.
63 Jaanegui caani ɨmohobujeque idilluuboro caatɨnɨuhi: Jua
imomo, onoonoco. Jaaneri famooro eetyeuhi.
64 Jaasumiro ɨvɨ Zacariaco jari siino iijɨ jafeveuhi. Jaaneri
ihiimaauboro tɨcovaubo Moocaanico iimuubo.
65 Jaaneri paryɨ icojɨneri iicaumo sihidɨ jabafiituuhi.
Jaanoco paryɨ Judea jiinɨje gajɨneri jɨɨbocasiumo.
66 Jaanoco paryɨ uguubuumo esamaaihicauhi. Jaamoro
sanomɨro dillucasihicauhi: ¿Millɨ fɨne jusijisee? noomoro
Aivojɨɨbo Moocaani miyanotɨro tooseeque imino
omoonɨuneri.

Zacaria Masi.

67 Caani Zacaria Moocaani Gaija ififaño gahafɨcɨnɨɨbo
iimaauhi Moocaani diibo jeebɨɨfaño ificuunoco nuuhi:

68 Jaafa imocɨnɨɨbo israelmɨ Aivojɨɨbo Moocaani. Mɨɨhai diibo
cuumimɨnaa mihicamojaa asaaboro mɨɨhaico taajasu-
ubo.
69 Mɨɨhaico acɨɨbo sihidɨ jeevaabo Motaajasumɨnaafico
ijeecɨvomɨnaafi David iyaachimɨhaifañoti.
70 Tollɨ nuubo iimimo ihiimaamɨnaafeenedɨ sɨɨcɨjetɨro:
71 Mɨɨhaico momɨnaafañoti, ataajasujinoco, bu paryɨ mɨɨhaico
ɨjɨɨheguemetɨ icano,
72 tollɨrovaha bu moheedetemɨhaihɨvɨco: Ɨdaasugueji,
nooboro imino unuunoco ajabajeevetɨnoco.
73 Jillɨ mootadi Abrahamco miyanotɨro Moocaani nuuhi:
74 Mɨɨhaico momɨnaatɨ ataajasujinoco, diiboco mejeecɨvequi
ñɨhicugotɨmo,
75 imino ijeevadɨ mofiino diibedi icaqui jiijehallɨvɨ mihi-
canohachuta.
76 Jaanotɨ ɨɨjoho, taseemene, Moocaani caamovohɨgo iicaabo
iimaamɨnaafi, noocɨnɨji. Jaamaño feeji Mohaivojɨɨbo ɨmega
ijɨɨhaico iimibachuuboro,
77 iicuumimɨnaa igaajaqui mataajajinoco, mohimitɨco ubu-
usujinoco icano.
78 Jaabo Moocaani igaijɨfañodɨ ɨɨdaasugooboro mɨɨhaico acɨhi
Cristoco. Diibo asaajifucuco meteemehi, imitɨfucu niija iica-
fucu nɨhɨbaco motoomonɨcɨbadɨ.
79 Jaabo seseeque sɨvaji cɨvohɨgo iicamedi, guijeve cɨvoguiino
iicamedi icano. Tollɨro bu mohɨgoco sɨɨgueji sajeebɨɨ iicano
jɨɨhairi, nooboro.
80 Jaanaa iseemene jusihicauhi. Jaabadɨro bu Moocaani
iimogobadɨ ijeebɨɨ sefatonoro feehicauhi. Jaanobuunatɨ
sɨcaihɨgovɨ icahicaubo. Jaadɨ jari Israel cuumimɨnaavɨ ifiico
jafenɨubo.

2

Jesu Fiivuuhi.
(Mt 1.18-25)

1 Tusumi aivojɨɨbo Augusto onoobo tajɨɨbauhi paryɨ jiinɨje
miyamɨnaaco iheevequi.
2 Jillɨ ohoovonoco tɨconɨumo, itɨconɨ Cirenio onoobo Siria
aivojɨɨbotɨ icaunaaca.
3 Jaanegui famooro fuuhi iicuumijejaago tahɨ imomonoco
icaatɨnɨqui.
4 Jaanegui Jose fuuhi Galilea jiinɨjetɨ Nazare cuumiri iicau-
mañotɨ Judea jiinɨjevɨ Belen cuumijaagovɨ, tuucuumivɨ David
ifiivuuhɨgo, Jose diibo iyaachimɨhai cuumioobo iicaumañoo.
5 Jaanegui fuubo Belen cuumijaago imomoco
acaatɨnɨsutuumɨsi Mariama, diigoco ataabavaujigo oovago
icacuugoma.

6 Jaamɨsi Belen cuumiri icaumaaca Maria iseemevaqui
aivucuuhi.
7 Jaago itɨconɨoseeque seemevauhi. Jaagoro
gaachehubaryuneri iimibocɨugoro faijɨ iibañeri
ejeebunohallɨvɨ tooseeque sɨucaruuhi miyamɨnaa ɨcɨgafija
diitɨsivɨ ɨɨfutucutɨmaño.

Toomomɨnaa.

8 Jaanaa Belen cuumitɨ sihɨgovɨ icahicaumo fiitɨjɨɨsuno
joomɨ toomomɨnaa fucuhachuta cɨgatɨmo icahicauhi ihove-
jamɨco otoomomo.
9 Jaamovɨ imimañobatɨ Moocaani toomomɨnaafi jafeveuhi.
Jaasumiro Aivojɨɨbo Moocaani imi diitohallɨdɨ arɨcuno
achɨcɨuhi. Jaaneri sihidɨ iguiumo.
10 Jaarunaa Moocaani toomomɨnaafi diitoco nuuhi: Mi-
higuidino, amɨɨhaidi imibogoco sɨvahi. Jaaneri famooro imo
imo icaji.
11 Jaachiijɨ fiivoobo amɨɨhaidi David cuumivɨ
Taajasumɨnaafi Aivojɨɨbo Cristo.
12 Jaano gaajabadɨ iicanoco mahatyɨmeji seemeneque
gaachehubaryuneri minɨcɨnɨsee faijɨ iibañeri ejeebunohallɨri
sɨucɨnɨseeque, nooboro.
13 Jaasumiro sihidɨ saatoho Moocaani toomomɨnaa nique-
jeoto diibo cojɨvɨ jafeveuhi. Jaamo Moocaanico iimomo nee-
hicauhi:
14 ¡Imicani Moocaani caamovohɨgo iicaaboco mihimo! Jaanotɨ
jiinɨjehallɨvɨ gaifiimɨ diibo onoobadɨ imino iicamo
sajeebɨɨ iicajino, noomoro.
15 Jaamoro niquejefaño ufuucuunobuunatɨ ijoomɨ
toomomɨnaa sanomɨro noocasiuhi: Masɨɨgo Belenjaago
jino iicanoco memeecɨtequi Aivojɨɨbo itoomomɨnaafeenedɨ
mɨɨhaico ɨjɨɨbogonoco,
16 noomoro goovano ufuumo atyɨmeteuhi Jose, Maria, bu
seemene faijɨɨhuri ejeebunohallɨvɨ sɨucɨnɨseema icamɨsico.
17 Jaanoco aatyɨmeumoro jɨɨbuguumo Moocaani
toomomɨnaafi diitoco tooseetɨ ɨjɨɨbuguunoco.
18 Jaanoco paryɨ uguubuumo diito eneeneri eetyehicauhi.
19 Jaarunoco llɨɨvɨ Maria ijeebɨɨfañodɨ guubunɨcɨhicauhi
toonoco esamaaigoro.
20 Jaanotɨ ijoomɨ toomomɨnaa dojɨcuvɨro uumicuuhi.
Moocaanico agaijɨmoro, imehicauhi uguubuunotɨ
aatyɨmeunoma iicamo, diitoco ɨjɨɨbuguubadɨ icauneguiiha.

Jesuco Templojafaño Ɨɨfusumɨsi.

21 Jaanobuunatɨ sahuse juugahusetɨ mifucucɨ, safucu
icanotɨ toosee meehe nigacɨco quitɨcɨsuumɨsi. Jaamɨsiro

tooseeque momoniumisi Jesuti Moocaani toomominaafi
Maria oovautigocoro unuumomoco.

22 Jaanobuunati Moise tajiiba onoobadi ifiico iimibachu-
fucuva iifiniudi tooseeque satyuumisi Jerusale cuumijaago
Aivojiibo Moocaanidiro ificuuqui.
23 Jilli moniumisi Moocaani tajiiba jilli noonoro
acaatinicinineguiiha: Paryi gaifiimi iticoni ifiivomo
Moocaanidi ijeevadi ficucafeteji, eneeneguiiha.
24 Jaaneguiiha fuumisi Moocaani tajiiba onoobadi, iicanoco
jeecivo asimico ficutuumisi: Namuduucumisi iicahachiiji,
nimiihumisi iicahachiiji onoobadi iicanoco.

25 Jaasumivi icahicaubo Jerusalevi Simeon onoobo imi-
husene miyaminaafi. Jaabo Moocaanico ejeecivoobo teeme-
hicauhi Israel cuumiminaa ataajajinoco.
26 Jaabo Simeonma Moocaani Gaija icahicauhi. Jaabo
diiboco jiibuguuhi: Moocaani agalluubo Cristo ifiivooboco
aatyimetinohachuta iguijevejitinoco.
27 Jaabo templojafaño fuuhi Moocaani Gaija noojiri. Jaanaa
Jesuco caanimisi satyuuhi templojafaño tajiiba onoobadi
imoonigui.
28 Jaaseeque Simeon ihiibicuboro Moocaanico imuuhi jilli
nooboro:
29 Aivojiibo, ivi sajeebii jaafa chuumucuuhi.
Daatyimesucuuhi uujoho dijeecivominaafico
unuunoco:
30 tahaalliiri imino atyimecuuhi taajasuminaafico
31 paryiicino miyaminaa imefeenevi ificuuboco.
32 Diibo seseehachici. Jaabo israelmi iicatirumoco achicijiibo,
iicuumiminaa israelmico cahacisusujiibo, nooboro.

33 Jilli tooseeti eneeneri caanimisi Jose, Maria icamisi sihidi
jabafiitehicauhi.
34 Jaadi Simeon caanimisico imino unuuboro, seeji Mari-
aco nuuhi: Meeci jiisee seemene icahi diibofeenedi Israel
cuumiminaati sanoodimo aaifomo finiji. Jaanoti saatoho
taajaji. Jaabo jiibogobadi iicaabo. Jaaboco sihidi saatoho
jiiheguejimo.
35 Jilli gaajacafetejino paryi famoova ijeebiinofaño
esamaaino. Jaanotiji iidi paryi toono aamigari dijeebiico
miquiticibadi jeevajino, nooboro.

36 Jaanaa bu tolliro tomañeri icaugo saafigo gaigo Moocaani
onoonoco ihiimaahicaugo Ana onoogo; Famuel onoobo Aser
cuumioobo aicigai. Jaago aivo amiyagurucuu aivo bobago-
caja iicausumi atajevaugo sahuse juugahuseti mificabaci
idiinoro aijima icaugo.

37 Jaanotɨ jisumi ochenta y cuatrodɨno ficabava icacuugo
fibaijɨgotɨ. Jaago templojafañotɨ iinehicautɨgo cuujehachuta,
fucuhachuta icano Moocaanico jeecɨvehicaugo machuco
aaigagoro Moocaanima iimaahicaugo.
38 Jaago tahɨ iicaumojaagovɨ gataavugo. Jaagoro
Moocaanico itɨconɨ iimuudɨ tɨcovaugo Jesuditɨ ɨjɨɨbuguugo
paryɨ famooro Jerusale miyamɨnaa ataajajinoco
eteemehicaumoco.

Josemɨ Nazarevɨ Dojɨcuvɨro Uhuumiuno.

39 Jaadɨ aivojɨɨbo Moocaani tajɨɨba onoobadɨ
omoonɨhicaunoco iimivuuno nigacɨtɨ uumicuumo dojɨcuvɨro
Galilea jiinɨjevɨ iicuumi Nazare cuumijaago.
40 Jaanaa toosee ujusisee quehecutosere feehicauhi
janaanɨcɨ gaajaseere. Jaaseeque sihidɨ Moocaani imino
moonɨhicauhi.

Jesu Templojafaño Icauhi.

41 Jaanobuunatɨ caanimɨsi fanooficaba tɨcovovɨ Jerusalejaa
feehicauhi Pascua jɨɨbaimofiiri.
42 Jaanaa Jesu fahuseecɨ motɨhaitɨ mificabacɨ iicacuudɨ
famooro Jerusalejaa fuuhi fahiijɨvaro tojɨɨbaimojaa
ofoonɨcɨbadɨ.
43 Jaanaa tobaimo ifinɨcuunobuunatɨ uumicuumaaca Jesu
Jerusalevɨro fitafutuuhi seejɨmɨsi gaajacɨutɨnaaca.
44 Fɨne miyamɨnaafeenedɨ saabo, noomɨsiro safucuhachuta
saaumɨsi. Jaadɨ guiinuurumɨsi iyotofañodɨ, agaajamehejefañodɨ
icano.
45 Jaaruumɨsi aatyɨmeutɨneguiiha dojɨcuvɨro Jerusalejaa
uumiumɨsi, tahɨ diiboco iguiinutuumɨsi.
46 Jaamɨsi mifucucɨ, safucu icano nijequetɨ jari atyɨmeumɨsi
templojafaño, Moise tajɨɨba gaajamɨnaafeeneri gɨcɨnɨba
icauboco. Jaaboco diitoco uguubunɨcɨɨboro dilluhicaubo.
47 Bu diito diiboco idillunoco gaajano iimusuhicauneri sihidɨro
jabafiitehicauhi, sihidɨ diibo agaajaneguiiha.
48 Jaaboco caanimɨsi aatyɨmeumɨsiro sihidɨ guucɨbauhi.
Jaanegui seejɨ nuuhi: Besha, ¿collɨhi mɨsico jillɨ moonɨhi?
Diicaani, uujoho icano gaihuɨnɨmɨsiro ɨco miguiinehicahi.
49 Jaanegui Jesu diitɨsico nuuhi: ¿Collɨhi uco miguiinehi?
¿Nacu magaajatɨhi Guihirubi iijafaño iicajinoco? nooboro.
50 Jaarunoco gaajautɨmɨsi diitɨsico diibo unuunoco.
51 Jaadɨ diitɨsima fuubo Nazare cuumijaago. Jaabo diitɨsima
imino icahicauhi. Jaarunoco seejɨ llɨɨvɨ ijeebɨɨfaño ficuhicauhi.
52 Jaanaa Jesu jusiiboro feehicauhi ifiitɨ, ihesamaajetɨ
icano. Jaaboco Moocaani, tollɨro bu paryɨ miyamɨnaa icano
gaijɨhicauhi.

3

Jua Nitɨmɨnaafi Jɨɨbeguehi Sɨcaihɨgotɨ.
(Mt 3.1-12; Mr 1.1-8; Jn 1.19-28)

1 Jaanaa Tiberio onoobo fahuseecɨ satɨhai icano ficabava aivojɨɨbotɨ icacuunaaca, Poncio Pilato Judea aivojɨɨbotɨ icauhi. Jaanotɨ Herode onoobo* Galilea aivojɨɨbotɨ icauhi. Tollɨro inahabo Felipe Iturea, Traconite onoojiinɨje aivojɨɨbotɨ icauhi. Jaanotɨ Lisania onoobo Abilinia jiinɨje aivojɨɨbotɨ icauhi.

2 Jaanotɨ Anas onoobo, Caifas onoobo icamɨsi sacerdotemɨ aivojɨtɨsi aivo imiyamɨsi icauhi. Jaasumi Zacaria achi Juaco Moocaani ijɨɨbogoco acɨuhi sɨcaihɨgovɨ.

3 Jaabo Jua fahɨgovadɨ fuuhi Jordan onoohijɨnidɨ miyamɨnaaco: Minitɨsuquimaje. Jaamoro amɨɨhai eedeehifiico mejeevesucu amɨɨhai imitɨco ibuusuqui, nooboro.

4 Jillɨ icauno Moocaani iimaamɨnaafi Isaia tollɨ nooboro acaatɨnɨuno:

Saafi miyamɨnaafi ico guubuvusuhi sɨcaihɨgojaagotɨ: Mihimibachu Aivojɨɨbo jɨɨhaico; tɨcovojɨ meheetavo.

5 Ifagajɨnoco sanotɨcovoro magahafusu. Paryɨ ifabaɨno, ifagajɨno icano sanotɨcovoro moonɨcafeteji. Jɨɨhaiño cɨryu cɨryu iicajɨɨje tɨcuvusucafeteji. Iimitɨjɨje imibachucafeteji.

6 Jaanoco paryɨ jiinɨjemɨnaa atyɨmeji taajasuco Moocaani aacɨnoco, noonoro.

7 Jaabo Jua, miyamɨnaa diibojaa ifiico initɨsuqui asaamoco neehicauhi: ¡Amɨɨhai jiinimomɨbadɨ mihicano miyamɨnaa! ¿Mɨɨjoho amɨɨhaico jɨɨbeguehi ɨñɨhicuno ifiitɨvonotɨ magaaqui?

8 Jaanegui imino mihica, amɨɨhaitɨ, amɨɨhai eedeehifiico mejeevesuno, foovono ihɨfuvusuqui. Jaamoro monoocasidino: Mɨɨhai Abraham iyaachimɨhai, noomoro. Amɨɨhaico neehi: Jiba guiisiba icarubatɨ Moocaani fiivusujirahi Abraham iyaachimɨtɨ.

9 Jɨgaaje imibaicɨnɨcuuhi ɨmohonoco iquitɨqui. Jaamaño iimitɨnoco onoovaho quitɨcafeteji cɨɨjɨgaifaño ijɨgasucafetequi. Jaabadɨro iimitɨmo cɨɨjɨgaifaño jɨgasucafeteji, nooboro.

10 Jaanegui miyamɨnaa diiboco dilluuhi: ¿Mɨllɨ jana momoonɨjirahi? noomoro.

11 Jaanegui Jua diitoco iimusuuhi: Gaachehunoma miijaacɨ caamoojama mihicaabo sajaatɨ mahacɨ icaamoojama achahaaboco. Jaabadɨro machutaama mihicamo iinoma achahaaboma mɨhɨfocasi, nooboro.

---

* **3:1** Herode Imityaabo onoobo Jesu ifiivuusumi iicaubo chuumucuuhi. Jaaneguiiha tusumi diibo seemene Herode Antipa onoobo icauhi.

12 Jaabadɨro Impuesto jaadusumɨnaatɨ saatoho saauhi initɨsuquimaaivaumo. Jaamo Juaco dilluuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, ¿mɨllɨ jana mɨɨhai momoonɨji? noomoro.

13 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Tajɨɨbafaño onoonobadɨ majaadusu. Jaanotɨ toono janaanɨcɨ miyamɨnaaco majaadusudino, nooboro.

14 Jaabadɨro saatoho amocasimɨnaa diiboco dilluuhi: ¿Jaanaa mɨɨhai mɨllɨ momoonɨji? noomoro.

Jaanegui diitoco iimusuubo: Imitɨno momoonɨmoro, sɨcamañohallɨtɨ saatohohallɨvɨ mihiimaamoro icano. Sitaanoco ajashuno mudumɨtɨɨcɨdino. Jillɨ amɨɨhai dudɨcamaaje jaadamaryo imo imo mihica, nooboro.

15 Jaanaa miyamɨnaa esamaaihicauhi sɨɨcujeebɨɨje teemehicauhi: Fɨne Jua diiburucu Cristo, noomoro.

16 Jaarunaa Jua famoocoro nuuhi: Uujoho miyaano amɨɨhaico nɨfaihuri nitɨhi. Jaanotɨ saajiibo saafi Moocaani Gaijari, cɨɨjɨgairi icano initɨjiibo. Diibo tajanaanɨcɨ sihidɨ mityahi diibobadɨ uujoho jeevatɨhi. Jaamaño conovaha bu diibo tɨhaipaaje duujeque sinaayujirunova.

17 Ihusefaño ibusuba icacuuhi trigo ñaava toogaiño meehunoco ibusuqui ijeevadɨ itoogaiñotɨ. Jaano ifagaañooco ficujiibo iijafaño. Jaanotɨ iimeehunoco ifinɨjitɨno cɨɨjɨgaifaño jɨgasujiibo, nooboro.

18 Jiibadɨ, bu siibadɨje icano fajɨɨnɨɨboro Jua miyamɨnaaco jɨɨbeguehicauhi iimino jɨɨbogoco.

19 Tollɨro aivojɨɨbo Herode onooboco ɨɨbaubo Herodia onoogo inahabo Felipe taabaco udumɨtɨɨcɨunohallɨtɨ, tollɨro sihidɨ iminootɨno omoonɨhicaunohallɨtɨ icano.

20 Jaarunoco Herode guubutɨɨbo janaanɨcɨ imitɨno moonɨubo. Juaco cɨvojafaño ficuubo.

Jesuco Initɨuno.
(Mt 3.13-17; Mr 1.9-11)

21 Jaano ɨmega paryɨ miyamɨnaaco Jua initɨhicausumi, tollɨro bu Jesu nitɨsuquimaaiuhi. Jaabo iteehifañotɨ ihiinuuboro Moocaanima ihiimaaunaaca niqueje faayacafutuuhi.

22 Jaanofeenedɨ Moocaani Gaija foovono niituuhi diibohallɨvɨ nimɨɨhubadɨ jeevaabo. Jaanaa guubuvusuuno niquejefañotɨ unuuno: Ɨɨjoho Agaijɨɨbo Taseemene, Ɨɨri sihidɨ imo imo icahi, unuuno.

Jesu Eedeetemɨhaitɨ Ɨjɨɨbogono.
(Mt 1.1-17)

23 Jaadɨ Jesu saafi, siino fahuseecɨ icano ficabava iicacuudɨ idudɨcamaajeque tɨconɨubo. Jaabo Jose seemeneu tollɨ esɨcɨnɨhicaurumo. Jaabo Jose Eli seemeneu.

24 Jaabo caani Matat onoobo Levi seemeneu. Jaabo Levi
caaniu Melqui. Jaabo caaniu Janai. Jaabo caaniu Jose.
25 Jaabo caaniu Matatias. Jaabo caaniu Amos. Jaabo caaniu
Nahum. Jaabo caaniu Esli. Jaabo caaniu Nagai.
26 Jaabo caaniu Maat. Jaabo caaniu Matatias. Jaabo caaniu
Semei. Jaabo caaniu Jose. Jaabo caaniu Juda.
27 Jaabo caaniu Joana. Jaabo caaniu Resa. Jaabo caaniu
Zorobabel. Jaabo caaniu Salatiel. Jaabo caaniu Neri.
28 Jaabo caaniu Melqui. Jaabo caaniu Adi. Jaabo caaniu
Cosam. Jaabo caaniu Elmodam. Jaabo caaniu Er.
29 Jaabo caaniu Josue. Jaabo caaniu Eliezer. Jaabo caaniu
Jorim. Jaabo caaniu Matat.
30 Jaabo caaniu Levi. Jaabo caaniu Simeon. Jaabo caaniu
Juda. Jaabo caaniu Jose. Jaabo caaniu Jonan. Jaabo caaniu
Eliaquim.
31 Jaabo caaniu Melea. Jaabo caaniu Mainan. Jaabo caaniu
Matata. Jaabo caaniu Natan.
32 Jaabo caaniu David. Jaabo caaniu Isai. Jaabo caaniu
Obed. Jaabo caaniu Boos. Jaabo caaniu Salmon. Jaabo caaniu
Naaso.
33 Jaabo caaniu Aminadab. Jaabo caaniu Aram. Jaabo
caaniu Esrom. Jaabo caaniu Fares. Jaabo caaniu Juda.
34 Jaabo caaniu Jacob. Jaabo caaniu Isaac. Jaabo caaniu
Abraham. Jaabo caaniu Tare. Jaabo caaniu Nacor.
35 Jaabo caaniu Serug. Jaabo caaniu Ragau. Jaabo caaniu
Peleg. Jaabo caaniu Heber. Jaabo caaniu Salo.
36 Jaabo caaniu Cainan. Jaabo caaniu Arfaxad. Jaabo
caaniu Sem. Jaabo caaniu Noe. Jaabo caaniu Lamec.
37 Jaabo caaniu Matusale. Jaabo caaniu Enoc. Jaabo caaniu
Jared. Jaabo caaniu Mahalaleel. Jaabo caaniu Cainan.
38 Jaabo caaniu Enos. Jaabo caaniu Set. Jaabo caaniu
Adan. Jaabo Adan Moocaani seemeneu, diiboco Moocaani
eheetavumaño.

4

Jesuco Ɨjɨ Ɨnɨsuuno.
(Mt 4.1-11; Mr 1.12-13)

1 Jaadɨ Moocaani Gaija Jesu ififaño gahafɨcɨnɨibo Jordan
onoohifañotɨ uumiuhi. Jaaboco Moocaani Gaija sɨcaihɨgovɨ
satyuuhi.
2 Jahɨ icaubo sanɨhɨba, siino fahuseecɨ icano fucuva, jine-
jebaco amachutɨiboco ɨjɨ nɨsuuhi. Jaadɨ jari diiboco ajeba
aivuuhi.
3 Jaanegui ihɨjɨ diiboco nuuhi: Miyaano Moocaani Achi
idiicahachiijɨ jiba guiisibaco dinoo, maahutɨ ifiivetequi,
nooboro.

4 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Caatɨnɨhaamefaño
noono: Miyamɨnaafi sano maahu sefariro icajitɨhi, tollɨro bu
Moocaani iijɨ sefari icajiibo, noono, nooboro.
5 Jaadɨ ihɨjɨ diiboco satyuuhi caamovogajɨ nijequevɨ.
Jaaboro diiboco ɨɨfusuubo goovanogayɨ paryɨ jiinɨje
miyamɨnaa cuuminoco.
6 Jaaboro diiboco ihɨjɨ nuuhi: Łco uujoho acɨji paryɨ jino
mityaco. Jaabo tuucuumijeque tajɨɨbahi uujoho gaayɨcɨuhi
paryɨ jinoco. Jaanoco uujoho acɨji uujoho iimogomoco.
7 Jaanegui taaguiino ememuɨɨvooboro uco idiimooboro
edeecɨvohachiijɨ paryɨ diinejeji, nooboro.
8 Jaarunaa Jesu diiboco iimusuuhi: Uutɨ buhɨgovɨ diica Sa-
tanas, Caatɨnɨhaamefaño jillɨ noono: Aivojɨɨbo Moocaanicoro
diimo. Jaaboro saafiicoro diiboco deecɨvo, noono, nooboro.
9 Jaadɨ siino ihɨjɨ diiboco satyuuhi Jerusale cuumijaago.
Jaaboro temploja niibahucuvɨ caamo diiboco asatyuuboro
nuuhi: Miyaano Moocaani Seemene idiicahachiijɨ juugatɨ
daacoto baavɨ,
10 mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Moocaani itoomomɨnaaco tajɨɨbaji ɨco iteemequi.
11 Łco ihusenehallɨvɨ gañɨɨyɨcɨjimo. Jaabo guiisiba sefavɨ nani-
gaivatɨɨbo diicahi, nooboro.
12 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Tollɨro bu Caatɨnɨhaame
neehi: Dihaivojɨɨbo Moocaanico nɨsujirahana, noono,
nooboro.
13 Jaarunaa ihɨjɨ diiboco siino ɨnɨsujiruno achahacuunegui
diibotɨ buhɨgovɨ minifutuubo gueenenehachuta.

Jesu Idudɨcamaajeque Tɨconɨhi Galileavɨ.
(Mt 4.12-17; Mr 1.14-15)

14 Jaadɨ Jesu uumiuhi Galileavɨ Moocaani Gaija mitya
ififaño gatyuucɨ icaabo. Jaabotɨ paryɨ toojiinɨjemɨnaa
jɨɨbocasihicauhi.
15 Jaabo paryɨ tuucuumije sinagogajanofaño jɨɨbogooboro
feehicauhi. Jaaboco famooro imehicauhi.

Jesu Nazarevɨ Icahi.
(Mt 13.53-58; Mr 6.1-6)

16 Jaanegui Jesu Nazare cuumijaa fuuhi tuucuumivɨ
ifiivuuhɨgo. Jaaboro judiomɨ jaguisɨfucu sinagogajafaño
jɨcafutuubo, ijeevamaje icanɨcɨbadɨ. Jaaboro julleeveubo
Caatɨnɨhaameque ihiimaasuqui.
17 Jaaboco Moocaani iimaamɨnaafi Isaia aameque acɨumo.
Jaahaameque faayɨcɨubo jillɨ noonoco atyɨmeuhi:
18 Aivojɨɨbo Gaija tahallɨvɨ icahi. Uco ijeevadɨ ficuuhi iimino
jɨɨbogoco ɨɨdaasufiimoco acɨqui. Uco galluubo ijeebɨɨno

ɨɨdaasufiimoco buheesuqui, cɨvojafa iicamoco taaja-
subogoco jɨɨbeguequi, aatyɨmetɨmo aallɨɨnoco faayɨqui,
ɨɨdaasuno omoonɨmoco taajasuqui,
19 Aivojɨɨbo imino omoonɨjisumico jɨɨbeguequi, onoonoco.
20 Jaaboro Jesu toohaameque afabaacuuboro sinagogaja
amusumɨnaafico aacɨuboro casɨɨvuuhi. Paryɨ toojafaño
iicaumo imino diiboco ɨɨfɨnɨcɨhicauhi.
21 Jaadɨ tɨconɨubo onoobo: Jifucu icacuuno amɨɨhai
ɨmefeenevɨ Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoono, nooboro.
22 Jaanaa paryɨ famooro Jesuditɨ iimino iimaahicauhi.
Jaamoro jabafiituuhi ovosɨɨno iimaaco diitoco eneehi-
cauneri. Jaamoro noocasihicauhi: ¿Nacu jaanɨ Jose achi
icatɨno? noomoro.
23 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Fɨne amɨɨhai uco me-
neeji onoonɨcɨbadɨ: Taabumɨnaafi idiicaabo tahɨ ɨɨro difi-
ico buheesu, noomoro. Jaamoro uco meneeji: Capernauvɨ
omoonɨunoco muguubuubadɨ jino dimiya jiinɨjevɨ moonɨ,
meneeji,
24 nooboro cuhubacafutuubo ihiimaaubo: Miyanotɨro
amɨɨhaico neehi, chahaabo aivo Moocaani iimaamɨnaafi
ijiinɨjevɨ imino agaayɨcɨcafotoobo.
25 Miyaano, aivo sihidɨ fibaijɨto gaigoomɨ icaurahi Israel
cuumivɨ; Moocaani iimaamɨnaafi Elia onoobo iicausumi
aiguutɨno mificabacɨ, saficaba, sificabatɨfeenedɨ icano
tɨcovovɨ. Jaaneri toojiinɨjevɨ sihidɨ ajeba icauhi.
26 Jaarumo Israel cuumi fibaijɨtojaa Moocaani Eliaco gal-
luutɨhi, saafigoro Sarepta cuumi Sidon cuumi fiitɨno iicaucu-
umiri iicaugojaa galluubo.
27 Jaabadɨro bu sihidɨ icaumo Israel jiinɨjevɨ foojohori igu-
ihuvaumo Moocaani iimaamɨnaafi Eliseo iicausumi. Jaaru-
motɨ saafiiba buheesurautɨhi ɨdɨɨboro Naaman onoobo Siria
jiinɨjeoobo buheesucafutuuhi, nooboro.
28 Jillɨ unuunoco uguubuumoro paryɨ sinagogajafaño
iicaumo sihidɨ sɨfiiratuuhi.
29 Jaamo agañiivuumoro Jesuco tuucuumitɨ buhɨgovɨ
gañɨɨuhi. Jaamoro diiboco satyuumo ifagajɨ nijequevɨ
togajɨ nijequetɨ diiboco igañɨɨqui togajɨhallɨvɨ tuucuumi
iicaugajɨfaño.
30 Jaarunaa Jesu diitofeenedɨ afatyuuboro fuucuuhi.

Saafi Iimitɨno Ɨjɨma Iicaubo.
(Mr 1.21-28)

31 Jaaboro Jesu fuuhi Capernauvɨ Galilea jiinɨje cuumivɨ.
Jahɨ jɨɨbeguehicaubo miyamɨnaaco jaguisɨfucusumi.
32 Jaaneri eetyehicaumo diitoco mityano aivojɨɨbo iijɨbadɨ
icaneri ɨjɨɨbeguehicauneri.

33 Jaanaa sinagogajafaño icaubo saafi iimitɨno ɨjɨma
iicaubo. Jaabo gaihivuuhi:
34 Mɨɨhaico suufenɨ. ¿Collɨhi mɨɨhaijaa saahi ɨɨjoho Jesu
Nazareoobo? ¿Jaabo saahi mɨɨhaico finɨsuqui? Łco uujoho
gaajahi. Łɨjoho idiimiibo Moocaani, nooboro.
35 Jaanegui diiboco Jesu ɨɨbauhi: ¡Llɨɨvɨ diica! ¡Jaaboro dii-
boco deevesu! nooboro.
Jaanegui ihɨjɨ imiyamɨnaafico baavɨ gañɨɨuhi diito
ɨmefeenevɨ. Jaaruubo diiboco mɨllɨ moonɨtɨɨbo diibotɨ iinuuhi.
36 Jaaneri famooro iigutuumoro fahɨgova noocasihicauhi:
¿Coyomo iimaajɨno? Jaanɨ aivo mityano aivojɨɨbo iijɨri tajɨɨbahi
ɨjɨmɨco. Jaaneri diito iinehicahi, noomoro.
37 Jaanoco Jesuditɨ jɨɨbocasicuumo fahɨgovadɨhallɨdɨ iicau-
cuumijeri.

Jesu Buheesuhi Simon Pedro Baaboco.
(Mt 8.14-15; Mr 1.29-31)

38 Jaadɨ Jesu sinagogajafañotɨ ihiinuudɨ fuubo Simon Pedro
iijafañoo. Jaanaa Simon Pedro baabo sihidɨ guihuvauhi sinafe-
teri. Jaaneguiiha Jesuma iimaaumo diigohallɨvɨ.
39 Jaanegui Jesu diigojaagovɨ ɨdɨjɨɨvuuboro iguihuvaco
ɨɨbaubo. Jaaneri iguihuva diigotɨ bucuuhi. Jaasumiro
agañiivuugoro diitoco jeecɨvehicaugo.

Jesu Ajashutɨmo Iguihuvamoco Buheesuhi.
(Mt 8.16-17; Mr 1.32-34)

40 Jaanaa mihiijɨcuudɨ fanoova guihuvari iguihuvamoco Je-
sujaa sɨvahicaumo. Jaamohallɨvɨ ihuseque ificuuneri buhee-
hicaumo.
41 Jaamo paryɨ iguihuvamotɨ, tollɨro saatohofañotɨ imitɨno
ɨjɨmɨ ihiinomoro gaibacɨnɨmoro neehicauhi: Łɨjoho Moocaani
Achi, noomoro.
Jaarumoco Jesu ɨhɨɨbauboro iimaasuhicautɨhi, diibo Cristo
iicanoco diito ihɨjɨmɨ agaajahicauneguiiha.

Jesu Galileavɨ Jɨɨbeguehi.
(Mr 1.35-39)

42 Jaanaa meseseevecuudɨ Jesu fuuhi tuucuumitɨ buhɨgovɨ.
Jaaruuboco miyamɨnaa iguiinuumo diibovɨ ɨfutuuhi.
Jaamoro diiboco gaijɨurumo footɨɨbo iicaqui.
43 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Tollɨro bu siicuumi-
jeque acɨji Moocaani aivojɨ jɨɨbogoco, toonegui uco galluubo,
nooboro.
44 Jillɨ ɨguehicaubo Jesu Galilea sinagogajanofañoo
jɨɨbogooboro.

5

Sihidɨ Ejeevano Fiicɨ.
(Mt 4.18-22; Mr 1.16-20)

1 Safoono Jesu icahicauhi Genesare muuaijɨniri. Jaanaa miyamɨnaa sihidɨ gaseuhi. Jaamo diiboco ijene jɨmatajeruhicauhi Moocaani jɨɨbogoco uguubunoco iimugumaño.

2 Jaanaa Jesu atyɨmeuhi migaacɨ meenegaacɨco jiinɨgaibaahojɨniri icanoco. Jaanaa togaje abajato fiicɨmɨnaa ihiinuumoro isinɨcuuhunoco nitɨhicauhi.

3 Jaanegui Jesu sagafa jɨcafutuuhi Simon meenega iicaugafaño. Jaaboro tajɨɨbaubo tehesijɨsuno imeenegaco ijɨnitɨ iminiiyuqui. Jaadɨ Jesu ifagafaño acasɨɨvuudɨ tɨconɨubo ɨjɨɨbuguubo tahɨgotɨ.

4 Jaabo ihiimaanoco iimivuudɨ Simonco nuubo: Dimeenegaco satyo janaanɨcɨ amachimañovɨ. Jaaboro disinɨcuhunoco gañɨɨ. Jaabo taavaco dɨɨcɨhi, nooboro.

5 Jaanegui Simon nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai fucuhachuta dudɨcamaaimoro mihicacuurumo ajashuno mɨhɨcɨtɨhi. Jaarunaa ɨɨjoho eneenegui gañɨɨji tasinɨcuhunoco, nooboro saatohoma

6 gañɨɨumo. Jaabo sihidɨ taavaco baasuuhi. Jaaneri isinɨcuuhu gallicamaaiuhi.

7 Jaanegui saatoho igataavomɨnaa sigafaño iicaumoco coovaumo diitoco ihamusuvaqui. Jaanegui asaaumoro fagaacɨcoro gahafusuuhi taavari. Jaaneri togaacɨ niituurahi.

8 Jaanoco Simon Pedro aatyɨmeuboro Jesuguiino memuɨɨvuuhi. Jaaboro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, uutɨ buhɨ difoo, uujoho imitɨmɨnaafi, nooboro

9 sihidɨ taavaco ɨɨcɨuneri sihidɨ ajabafiivutuumaño. Bu tollɨro famooro igutuuhi.

10 Tollɨro bu Zebedeo seeme igutuuhi Jacoobo onoobo, bu Jua icamɨsi Simon gataavomɨnaatɨsi.

Jaarunaa Jesu Simonco nuuhi: Diiguetejirahana. Jisumitɨro miyamɨnaa fiicɨmɨnaafitɨ diicaji, nooboro.

11 Jaadɨ imeeneneque isi asatyuudɨ fanoocoro ejeevesuumoro fuucuumo Jesu dojɨcutɨ.

Jesu Foojohoma Iicaaboco Buheesuhi.
(Mt 8.1-4; Mr 1.40-45)

12 Jaanaa Jesu tuucuumijeri icaunaaca saafi gaseuhi foojohoma iicaubo. Jaabo Jesuco aatyɨmeuboro memuɨɨvuubo, jiinɨjejaagovɨro dɨjɨɨcɨnɨɨboro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, idiimogohachiijɨ uco buheesu, nooboro.

13 Jaanegui Jesu ihuseri diiboco ududɨɨcɨuboro nuuhi: Imeguehi. Buheetecu, nooboro.

Jillɨ unuusumiro ifoojoho diibotɨ buuhi.
14 Jaaboro Jesu tajɨ̈bauhi mɨ̈haiñoobaco jɨ̈bogotɨ̈bo iicaqui. Jaaboco nuubo: Difoo. Jaaboro sacerdotejaa difiico dɨhɨfusuto. Jaaboro toono ɨco iimibachuno jaadabadɨ iicano asigayɨtɨ satyoobo Moocaanico deecɨvoto Moise atajɨ̈baunobadɨ iicanoco. Jaanoco miyamɨnaa aatyɨmemere igaajaqui ubuheecunoco, nooboro.
15 Jaanaa Jesutɨ ɨjɨ̈bocasiuno janaanɨcɨvɨro feehicauhi. Jaabojaa sihidɨ miyamɨnaa igaivehicauhi diiboco uguubunɨcɨvamoco iguihuvanotɨ ibuheesuqui.
16 Jaarunaa Jesu miyamɨnaa achahahɨ ofooboro Moocaanima iimaahicauhi.

Jesu Buheesuhi Idɨ̈no Isifañɨ̈boco.
(Mt 9.1-8; Mr 2.1-12)

17 Safoono Jesu miyamɨnaaco jɨ̈beguehicauhi. Jaanaa diibo fiitɨno gɨcɨnɨumo saatoho fariseomɨoto, caatɨnɨmɨnaa icamo Galilea, Judea, Jerusale icacuumijetɨ asaacɨnɨumo. Jaamofeenevɨ Moocaani mitya ɨfusucafetehicauhi iguihuvamoco ubuheesunofeenedɨ.
18 Jaanaa gaseumo saatoho gaifiimɨ idɨ̈no isifañɨ̈uboco cɨgaiijeri ihiibɨmoro fañoojavɨ ɨjɨ̈hacumoro Jesu ɨmefeene ifaduqui moonɨhicaurumo.
19 Jaarumo ijɨcafetequi imoonɨcuuruhɨ sihidɨ miyamɨnaama eteteccɨnɨunegui caamo ufuumoro iniibahucuco afaayɨcɨumoro iguihuvauboco icɨgaiijema caamotɨ niitusuumo miyamɨnaa uufocodɨ. Jaamoro Jesu ɨmefeenevɨ faduumo.
20 Jaano diito miyaavogoco Jesu aatyɨmeuboro iguihuvauboco nuubo: Miyamɨnaafi, dihimitɨ ɨco buusucafutucuuhi, nooboro.
21 Jaanoco uguubuumoro fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo tɨcovauhi esamaaiumo: ¿Mɨ̈jjoho jaanɨ jillɨ onooboro Moocaanico ihiimaari imitɨno omoonɨ̈bo? ¿Mɨ̈jjoho imitɨco buusujitɨrahi? Saafiiro Moocaani imitɨco buusujirahi, noomoro.
22 Jillɨ noomoro esamaaiunoco Jesu agaajacɨuboro nuuhi: ¿Collɨhi amɨ̈hai tollɨ mehesamaaihi?
23 Fameediro ɨtɨhɨ̈runoco dihimitɨ imibachucafutucuuhi neehi, tollɨro bu gañiivoobo, dɨ̈go onoono.
24 Jaaneguiiha amɨ̈haico gaajasuji uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo jiinɨjehallɨvɨ imitɨ imibachu mityama iicanoco, nooboro.

Jaadɨ nuubo idɨ̈no isifañɨ̈uboco: Ɨco neehi, gañiivo. Jaaboro dicɨgaiijeque dɨ̈cɨ̈bo, fuucu diijajaago, nooboro.

25 Jaasumiro idɨino isifañɨubo gañɨivuuhi diito ɨmefeenevɨ.
Jaaboro icɨgaiijeque toonohallɨvɨ ɨsɨucɨnɨhicaunoco ɨicɨuboro
fuucuubo iijajaago Moocaanico imooboro.
26 Jaaneri famooro ajabafiituumoro Moocaanico imehi-
caumo. Jaamoro sihidɨ iigutuumoro nuumo: Jaachiijɨ ma-
hatyɨmehi aivo ajabafiiranoco, noomoro.

Jesu Levico Coovahi.
(Mt 9.9-13; Mr 2.13-17)

27 Jaanobuunatɨ Jesu fuuhi impuesto jaadusumɨnaafi Levi
onoobojaago, ajaadusuhicaumañeri gɨcɨnɨba icauboco nuutu-
ubo: Tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.
28 Jaanegui Levi fuuhi Jesuma paryɨ fanoocoro toonovɨ
ejeevesuuboro.
29 Jaanegui toonobuunatɨ Levi Jesudi eetavuuhi iijafaño
guiraajɨibaimoco. Jaanaa sihidɨ saatoho impuesto
jaadusumɨnaa imachuqui gɨcɨnɨnɨcɨnɨuhi diitoma, bu sihidɨ
saatoho miyamɨnaa icano.
30 Jaanoma iicamo fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo
Jesu jɨibogomɨnaaditɨ imitɨno iimaauhi: ¿Collɨhi amɨihai
mamachuhi, mahaduhi icano impuesto jaadusumɨnaama,
bu saatoho imitɨ miyamɨnaa icamoma? noomoro.
31 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Imimo iguihuvatɨmo
taabumɨnaafico imogotatɨhi. Jaanotɨ iguihuvamoro
imoyɨicɨfihi taabumɨnaafico.
32 Jaabadɨro uujoho imino icahi onoomoco cuuhuvaqui
saahinɨtɨhi. Iimifiitɨmegui saahi iimitɨ ifiico ijeevesuqui,
nooboro.

Jesuco Dilluumo Machutɨmo Aigafinohallɨvɨ.
(Mt 9.14-17; Mr 2.18-22)

33 Jaanegui diito Jesuco dilluuhi: ¿Collɨhi jana Jua
jɨibogomɨnaa, fariseomɨ jɨibogomɨnaa icamo machutɨmo
aaigamoro sihidɨ Moocaanima iimaahicamo? ¿Jana millɨtɨ
dita machuhicahi, aduhicahi icano? noomoro.
34 Jaanegui Jesu oovɨcɨuboro iimusuuhi: Taabava
jɨibaimovɨ oovɨcɨhi. ¿Nacu amɨihai taabava jɨibaimojaa
mucuuhuvamoco machusutɨmo mahaigasujirahi tojaabo
icanaaca? Tobadɨ tajɨibogomɨnaama icahi.
35 Jaanotɨ icajinehiica diitediti uco udumɨtɨicɨjino. Jaadɨ jari
ɨidaasuno iicaneri aigajimo, nooboro.
36 Jaaboro diitoco bohono Moocaani jɨibogoco ijɨibeguequi
jillɨ ohoovɨcɨuboro nuubo: Mɨihaiñooba aivo bochehu
gaachehutɨ quitɨcɨtatɨhi eedeechehuco imaahunɨqui.
Jaanotɨ tollɨ imoonɨruva bochehu icaruno eedeechehubadɨ
icacujiruno. Jaanomaryo bobaryu eedeechehufañotɨ
imijitɨrahi.

37 Jaabadɨro bofaihu aivofaihuco asimɨ meehe eetavota
eedeejutafaño mificutatɨhi. Jaanotɨ tollɨ momoonɨruva to-
faihu tujutaco ejerucaruneri fatyejirahi. Jaaneri tofaihu,
tujuta icano gañɨɨcafetejirahi.
38 anegui bofaihuco bojutafaño mificutahi. Jaano fanoocɨro
imino ficucafetefihi.*
39 Siino nuubehiica: Eedeefaihuco aivofaihuco aadumo,
bofaihuco imogotatɨhi: Eedeefaihu aivofaihu imihi,
noomoro.†

6

Jɨibogomɨnaa Łcɨhi Arrozbadɨ Ejeevano Trigo Onoonoco Jaguisɨfucusumi.
(Mt 12.1-8; Mr 2.23-28)

1 Safoono Jesu jaguisɨfucusumi basutaanofeenedɨ ɨgooboro
feehicauhi. Jaanaa ijɨibogomɨnaa trigo noovataco ɨcɨmoro
feehicauhi. Jaamoro ifagaañooco ihuseneri iquichecɨmoro
ifagaañooco machuhicauhi.
2 Jaanegui saatoho fariseomɨoto diitoco dilluuhi:
¿Collɨhi amɨɨhai mududɨcamaaihi jaguisɨfucusumi
momoonɨtatɨnoco? noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Jana amɨɨhai magaa-
jatɨhiica aamefa onoonoco, safoono David diiboma iicaumo
ajebama icamoma omoonɨunoco?
4 Mɨiro Moocaani iijafaño ufuuboro jeecɨvo maahunoco
ɨɨcɨuboro machuubo, jaaboro bu tollɨro acɨubo diiboma iicau-
moco icano. Toono Moocaanico ejeecɨvucuuno maahunoco
ɨdɨɨmoro sacerdotemɨ machujirahi, nooboro.
5 Jaadɨ bu tollɨro nuubo: Jaguisɨfucuco mityano
mehesɨcɨnɨhi. Miyaano tollɨru. Jaaruno janaanɨcɨ uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo mityahi, nooboro.

Ihuse Ifiigatyuubo.
(Mt 12.9-14; Mr 3.1-6)

6 Jaadɨ sifoo jaguisɨfucusumi Jesu sinagogajafaño ufuuboro
tɨcovauhi miyamɨnaaco ɨjɨibogoobo. Jaanaa icaubo saafi
miyamɨnaafi imiyanaagohuse ifiigatyuubo.
7 Jaanaa caatɨnɨmɨnaa, fariseomɨ icamo ɨɨfɨnɨcɨhicauhi Je-
suco: ¿Naa jaguisɨfucusumi buheesujiibo? noomoro siibadɨ
iicanohallɨtɨ diibohallɨvɨ ihiimaaqui.
8 Jaamo tollɨ eesamaaiunoco agaajacɨuboro ihuse
ifiigatyuuboco nuubo: Gañɨivoobo joono diitofeenevɨ
dulleeve, nooboro. Jaanegui diibo agañɨivuuboro feenevɨ
julleeveuhi.

---

* **5:38** Jillɨ Jesu nuuhi eedeejɨibogoco mejeevesumoro bohono jɨibogocoro meheetaveji. † **5:39** Jillɨ nuubo eedeehifiico mihimogomoro bohono ifiico mihimeguejitɨnoco.

9 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: Ene amɨɨhaico dilluji: ¿Jinejeque Moise tajɨɨbauhi jaguisɨfucusumi momoonɨqui iiminoco, nacu iimitɨnoco? ¿Mubuheesunoco, nacu miguijenɨnoco? nooboro.
10 Jesu ihuufocori iicaumoco fahɨgovaco emeecɨuboro nuubo ihuse ifiigatyuuboco: Dihuseque fallirihicaru, nooboro.
Jaanegui diibo afallirihicaruuneri diibo use imituuhi.
11 Jaaneri saatoho sihidɨ sɨfiiratuuhi. Jaamoro sanomɨro dillucasihicauhi: ¿Mɨllɨ fɨne momoonɨjirahi? noomoro Jesuditɨ.

Jesu Ɨcɨhi Minɨsumɨnaatɨ Fahuseecɨ Motɨhaitɨ Miimɨsiicɨ Ɨdɨɨno.
(Mt 10.1-4; Mr 3.13-19)
12 Jaasumi Jesu fuuhi ifabaɨjaago Moocaanima ihiimaaqui. Jaabo icauhi fucuhachuta cɨgatɨɨbo Moocaanima ihiimaaboro.
13 Jaanaa meseseeveudɨ coovaubo ijɨɨbogomɨnaaco. Jaamotɨ ɨcɨubo fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmoco. Jaamoco momonɨubo minɨsumɨnaatɨ.
14 Jaamo momono jino Simon icaruuboco Pedrotɨ omomonɨubo, Andre onoobo Simon nahabo, Jacoobo, Jua, Felipe, Bartolome,
15 Mateo, Tomas, bu Jacoobo Alfeo onoobo achi, bu Simon onoobo cananistamɨoobo,
16 Jacoobo achi Juda, bu sajuda Iscariote onoobo Jesuco aacɨujiibo icamo.

Jesu Sihidɨ Miyamɨnaaco Jɨɨbeguehi.
(Mt 4.23-25)
17 Jaamoma Jesu togajɨ nigacɨtɨ iniituuboro nametɨje iicaumaño ijɨɨbogomɨnaama fitafutuumo, tollɨro bu sihidɨ fahɨgovao miyamɨnaa icauhi, Judea jiinɨjeo miyamɨnaa, Jerusale miyamɨnaa, Tiro, Sidon icano muuaijɨnioto icamo. Jinoodɨmo gaseuhi Jesu iijɨco uguubunɨcɨvaumo, bu diitoco iguihuvanotɨ ibuheesuqui icano asaaumo.
18 Iimitɨno ɨjɨma iicaumo tollɨro buheesucafetehicauhi.
19 Jillɨ famoova Jesuco idudɨɨcɨqui moonɨhicauhi famoovaaco imityari ubuheesuhicauneguiiha.

Imo Imo Mihicano, Ɨdaasuno Mihicano Icano.
(Mt 5.1-12)
20 Jaanoma iicaabo Jesu ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Imicani amɨɨhai Moocaanico mihimogomo mɨhɨdaasufimaño. Jaamaño amɨɨhai Moocaani aivojɨfaño mihicaji.
21 Imicani amɨɨhai jisumi Moocaanico magaajanoco aivo mihimogomo. Jaanegui ufucu imo imo mihicaji.
Imicani amɨɨhai jisumi mataacasimo. Jaarumo ufucu imo imo mihicaneri mejejebacasiji.

22 Imicani amɨɨhai mihicahi miyamɨnaa amɨɨhaico
ɨjɨɨhevesumi, buhɨ amɨɨhaico agañɨɨsumi, amɨɨhaiditɨ
imitɨno ihiimaasumi, amɨɨhai momoco iimitɨnobadɨ
ɨjɨɨhevesumi uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo momoco
imiyaavogonohallɨtɨ.
23 Jaasumi mihimibaivomoro imo imo mihicacu guiraano
amɨɨhai jaadama niquejefaño mihicajineguiiha. Tollɨro tu-
ucuumijeo eedeetemɨhai Moocaani iimaamɨnaaco ɨdaasuno
moonɨhicauhi.
24 Jaanotɨ ɨdaasucani amɨɨhai mihicaji sihidɨ
mɨnɨhɨbamɨvamo, amɨɨhai imino imo imo jisumiro
mihicacuumo.
25 Ɨdaasucani amɨɨhai jisumi mutuvacɨnɨmo, ufucu sihidɨ ma-
hajebavajimo.

Ɨdaasucani amɨɨhai jisumi mejejebacasimo, ufucu ɨdaasuri
mataacasijimo.

26 Ɨdaasucani amɨɨhaiji, amɨɨhaitɨ famooro miyamɨnaa imi-
noono ihiimaasumi. Bu tollɨro diito eedeetemɨhai imitɨ
jɨɨbogomɨnaaditɨ: Imimo, noomoro iimaahicauhi.

Momɨnaaco Magaijɨno.
(Mt 5.38-48; 7.12)

27 Jaanotɨ amɨɨhai uco muguubunɨcɨmoco neehi: Amɨɨhai
mɨnaaco magaijɨ. Imino momoonɨ amɨɨhaico ɨjɨɨheguemeque.
28 Imino monoo amɨɨhaico imitɨno onoomoco. Moocaanima
mihiimaa amɨɨhaico imitɨno onoomohallɨvɨ.
29 Jaanotɨ saatoho amɨɨhaico, amɨɨhai ɨme saanaago
ɨmetɨ agabavacuhachiijɨ tollɨro saanaago ɨmeque mahacɨ
tollɨro bu igabacuqui. Jaanotɨ saatoho amɨɨhai caamoojaco
udumɨtɨɨcɨhachiijɨ, bu tollɨro amɨɨhai sacoco mahacɨ isatyequi.
30 Jillɨ daacɨ cajaatyohacho ɨco siinoco idillumoco. Jaanotɨ
bu sita diinoco ɨɨcɨcuunoco dihiimaasucuudino.
31 Amɨɨhaico sita imino omoonɨnoco mihimogobadɨ, sitaaco
imino momoonɨ.
32 Jaanotɨ amɨɨhaico agaijɨmocoro bu magaijɨhachiijɨ, ¿coy-
omo imi fɨne toono? Jillɨ famoova tollɨ moonɨfiihi, iimifiitɨmo
bu tollɨro moonɨfiihi icano.
33 Jaanotɨ bu amɨɨhaico imino omoonɨmocoro, imino mo-
moonɨhachiijɨ, ¿coyomo imi fɨne toono? Tollɨro bu iimifiitɨmo
tollɨ moonɨfiihi.
34 Jaanotɨ: Diitotɨ siinoco ɨcɨqui, noomoro siinoco ma-
hacɨhachiijɨ, ¿coyomo imi fɨne toono? Tollɨro bu iimifiitɨmo
iimitɨmoco siinoco acɨfihi; Diitotɨ siinoco mɨhɨcɨqui, noomoro.
35 Jaanotɨ amɨɨhai, amɨɨhai mɨnaaco magaijɨ, sinehejeque di-
itoco mahacɨ: Diitotɨ siinoco toono jaada mɨhɨcɨqui, nootɨmo.
Jaachiijɨji guiraajino amɨɨhaico niquejefaño ajaaduno. Jaamo

Moocaani caamovohɨ iicaabo seemetɨ mihicahi. Jaabo diibo tollɨro imino moonɨɨbo famoocoro, bu aacɨnohallɨvɨ cahacɨsutɨmo iicahicarumoco, iimitɨmeheje iicarumoco icano.

36 Jaanegui amɨɨhai sitaaco mɨhɨdaasugo amɨɨhai tahe Moocaani iicabadɨ.

Amɨɨhai Sitaaditɨ Imitɨno Mehesɨcɨnɨmoro Mihiimaadino.
(Mt 7.1-5)

37 Sitaaditɨ imitɨno mehesɨcɨnɨmoro mihiimaadino, jaachiijɨ Moocaani amɨɨhaico tollɨro neejitɨhi. Sitaaco iimitɨco meneedino, jaachiijɨ Moocaani amɨɨhai imitɨco neejitɨhi. Sifiima mɨhɨɨbacasinoco imino mihimibachucasi amɨɨhai imitɨco Moocaani ibuusuqui.

38 Sitaaco siinoco mahacɨ. Jaaneguiiha amɨɨhaico bu Moocaani tollɨ acɨji; illeegucufaño imino oovɨcɨɨboro, imino gatyuucɨ cuhufono cabɨɨcɨɨboro tetecuuboro. Jaanotɨ amɨɨhai sitaaco mohoovobadɨro Moocaani amɨɨhaico eeveji,

39 nooboro Jesu jillɨ oovɨcɨuhi: ¿Nacu ihaallɨɨma achahaaboco bu sifi ihaallɨɨma achahaabo sɨɨguejirahi? ¿Nacu famɨsicɨro ifapaajefaño aquetetejitɨrahi?

40 Jaabadɨro cajaatyo miyamɨnaa ijɨɨbogomɨnaafi janaanɨcɨ jeevatatɨhi. Jari ɨjɨɨbogonoco iimivucuudɨ ijɨɨbogomɨnaafibadɨ jeevajirahi.

41 ¿Mɨllɨ jaabo dinahabo aallɨɨfaño iicano beevagayɨcoro adaatyɨmeebe, dihaallɨɨfaño cutuucɨdɨno iicanoco daatyɨmetɨhi?

42 ¿Mɨllɨ jaabo dinahaboco neejirahi: Tañahabo, ene ɨco dihaallɨɨfaño iicano beevagayɨco ɨcɨqui, neejirahi dihaallɨɨfaño cutuucɨdɨno iicanoco daatyɨmetɨɨbo? Tajeebɨɨ imihi, nooboro sitaaco abañɨfiibo, itɨconɨ dihaallɨɨfaño iicatuucɨco dɨɨcɨ. Jaadɨ jari imino daatyɨmeji dinahabo aallɨɨfaño iicano beevagayɨco. Jaadɨ diiboco adaamusuubo gañɨɨji.

Ɨmohoco Inoovatatɨro Magaajatahi.
(Mt 7.17-20; 12.34-35)

43 Chahaho ɨmoho iimiho iimitɨnoco onoovaho. Jaabadɨro chahaho iimitɨho iiminoco onoovaho.

44 Jaamaño inoovatatɨro siyomo ɨmohonoco magaajatahi. Jarɨɨmɨho añaajebaco noovajitɨrahi. Tollɨro sisimɨcoohai baacuhico noovajitɨrahi.

45 Jaabadɨ iimihuseebe iiminocoro neefihi miyaano ijeebɨɨfaño iicamaño. Jaabadɨro iimitɨɨbo imitɨno iimaanɨcɨhi, ijeebɨɨfaño iimitɨno iicamaño. Jaamaño iijɨri ihiimaano ijeebɨɨfaño agahafɨcɨnɨnotɨ saahi.

Iija Tano Eetavovɨ Oovɨcɨno.
(Mt 7.24-27)

46 ¿Collɨhi amɨɨhai uco: Aivojɨɨbo, Aivojɨɨbo, monoomoro
uujoho onoonoco meheetavehicatɨhi?
47 Amɨɨhaico neeji: ¿Jinejebadɨ fɨne jeevaabo tajaago
asaaboro uco uguubuuboro uujoho atajɨɨbanoco
eheetavoobo?
48 Fɨne saafi miyamɨnaafi iijaco eheetavuubobadɨ
itɨconɨ seediubo faicuvano. Jaadɨ tanooco nicuubo
guiisibanohallɨvɨ. Jaanobuunatɨ teehi amachituuno inɨfaihu
sefano toojaco ɨcɨhinɨurahi. Jaaruno toojaco maryɨbasuutɨhi,
guiisibanohallɨvɨ cuhufono tano inicucɨnɨumaño.
49 Jaanotɨ uco guubucuruubo uujoho atajɨɨbarunoco
omoonɨtɨɨbo jillɨ jeevahi; tɨcovono iijaco jiinɨgaibaahohallɨvɨ
cahajɨno ificuubobadɨ jeevahi. Jaaja teehi amachituuneri
inɨfaihu toojaco sefano ɨɨcɨhinɨuneri tooja acutuuhi. Jaaneri
tooja paryɨ imivocafutuuhi ifinɨja.

7

Jesu Buheesuhi Romanomɨ Amocasimɨnaa Aivojɨɨbo Cojɨmɨnaafico.
(Mt 8.5-13)

1 Jaadɨ Jesu miyamɨnaama ihiimaahicaunobuunatɨ fuucu-
ubo Capernau cuumivɨ.
2 Jahɨ icaubo aivojɨɨbo romanomɨoobo. Jaabo icojɨmɨnaafico
sihidɨ agaijɨubo guihuvauhi. Jaabo niinovacuuhi.
3 Jaabo ihaivojɨɨbo Jesutɨ ihiimaaunoco uguubuuboro ju-
diomɨfeenetɨ iquillahutoco galluubo Jesuco ijɨɨbeguetequi
asaaboro diibo jeecɨvomɨnaafico ibuheesuvaqui.
4 Jaamo Jesujaa ufuumoro tɨcovauhi diiboco onoomo: Ro-
mano aivojɨɨboco daamusu, aivo imihuseebe
5 muucuumico aivo gaijɨɨbo. Jaaboro mɨɨhaidi sinagogajaco
eetavusuhinɨɨbo, noomoro.
6 Jaanegui Jesu diitoma fuuhi. Jaamo fiitɨvucunaa romano
aivojɨɨbo saatoho inahabonɨmɨnaaco galluuhi Jesuco ineete-
qui: Ɨɨjoho Aivojɨɨbo, jaafa icacuuno sihidɨ jeevahi jaabo
iijafaño asaajiruno.
7 Cono bu uuro dijaago ɨco ɨɨcɨtoobo foonova. Jaaneguiiha
saatɨɨboro tahɨgotɨro dinoo. Jaaneri tacojɨmɨnaafi buheeji.
8 Uujoho bu icaruubo aivojɨto tajɨɨbaguiino icahi. Jaabadɨro
bu amocasimɨnaahallɨvɨ uujoho aivojɨɨbotɨ icahi. Jaamotɨ
saatohoco: Difoo, unuusumi foonɨcɨmo. Jaamotɨ saatohoco:
Disaa, unuusumi saanɨcɨmo, tollɨro tacojɨmɨnaafico: Siinoco
deetavo, unuusumi eetavonɨcɨɨbo, nooboro.
9 Jaanoco Jesu uguubuuboro sihidɨ jabafiituuhi. Jaaboro
diibo dojɨcutɨ sihidɨ asaaumoco emeecɨuboro nuubo:

Miyanotɨro aivo Israel cuumimɨnaa icarumofaño atyɨmetɨhi jaanɨ janaanɨcɨ miyaavogoco, nooboro.
10 Jaamo ihaivojɨibo agalluumo iijajaa dojɨcuvɨro uhuumiumo atyɨmeuhi icojɨmɨnaafi ubuheetecuunoco.

Jesu Buheesuhi Fibaijɨgo Achico.

11 Jaanobuunatɨ Jesu fuuhi Nain onoocuumijaago. Jaaboma feehicaumo ijɨibogomɨnaa, sihidɨ miyamɨnaa icamo.
12 Jaabo tuucuumitɨ ifiitɨvuubo atyɨmeuhi chuumuhuco icɨitequi asatyumoco fibaijɨgo seemene ɨdɨiboro iicaubo iguijeveuboco. Jaagoma sihidɨ tuucuumio miyamɨnaa fuuhi.
13 Jaagoco Jesu aatyɨmeuboro ɨdaasuguuhi. Jaaboro diigoco nuubo:
14 Taajirahana, nooboro ichuumuhujaa ufuuboro tuuhuco dudɨicɨtuubo. Jaasumiro tuuhuco ihiibɨumo julleecamaaiuhi. Jaanegui Jesu ichuumuhuco nuuhi: Sɨcafefi, ɨco neehi: ¡Gañiivo! nooboro.
15 Jaasumiro uchuumucuubo agañiivuuboro casɨivuuhi. Jaaboro iimaacuubo. Jaaboco Jesu siino seejɨco acɨuhi.
16 Jaanoco aatyɨmeumo sihidɨro iguiumoro Moocaanico imehicauhi: Sihidɨ jeevaabo aivo Moocaani iimaamɨnaafi mɨihaivɨ jafevehi, noomoro. Bu neehicauhi: Moocaani saahi iicuumico itaajasuqui, noomoro.
17 Jaanoco guubuumo paryɨ Judea jiinɨjeri ihallɨdɨ iicaucumineri Jesu omoonɨunoco.

Jua Nitɨmɨnaafi Agalluumo.
(Mt 11.2-19)

18 Jaamo Juama iicahicaumo diiboco paryɨ jɨibugucuuhi Jesuditɨ. Jaanegui diitotɨ miimɨsiicɨtɨ ocoovauboro,
19 Jesujaa galluubo idillutequi: ¿Naa miyaano ɨijoho oono Cristo asaajiibo? ¿Jaanotɨ diibo iicatɨhachiijɨ sifiico iteemequi?
20 Jaanegui Jua agalluumo Jesujaa ufuumoro nuuhi: Jua Nitɨmɨnaafi mɨihaico galluuhi ɨco midilluqui: ¿Naa miyaano ɨijoho oono Cristo asaajiibo? ¿Nacu sifiico meteemeji? noomoro.
21 Jaamo diito diibovɨ ɨifutuunaaca Jesu buheesuuhi sihidɨ miyamɨnaaco iguihuvanotɨ, iimitɨno ɨjɨmɨtɨ icano, tollɨro aatyɨmetɨmehejeque ihaallɨinoco imitusuhicaubo.
22 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Mofoo. Jaamoro Jua Nitɨmɨnaafico mɨjɨibogo mahatyɨmeneque, muguubunoco icano. Mɨjɨibogo mɨllɨ aatyɨmetɨmo atyɨmeneque, ɨigotɨmo ɨguehi, ifoojohoma iicamo buheesucafetehi, inohojɨno uguubutɨmo guubucuuhi, iguijeveme siino buheesucafetehi. Jaanotɨ ɨidaasufiimoco taajasujɨibogoco jɨibeguehi.
23 Imicani icajiibo uuvɨ iimitɨnoco aatyɨmetɨiboro imiyaavogoobo, nooboro.

24 Jaadɨ Jua Nitɨmɨnaafi agalluumo ufuunobuunatɨ Jesu
miyamɨnaaco Jua Nitɨmɨnaafiditɨ nuuhi: ¿Jinejeque amɨɨhai
memeecɨjeuhi sɨcaihɨgovɨ? ¿Saafi noofaijɨcuco guibuhuba eje-
behinɨnobadɨ iicatɨɨboco, etɨ?
25 ¿Nacu, jinejeque memeecɨjeuhi? ¿Saafi miyamɨnaafi
iminoono gaachehunofaño jɨɨcɨnɨuboco? Jillɨ icautɨno.
Amɨɨhairyo magaajahi iminoonofaño ɨjɨɨcɨnɨmo aivojɨto
iijanofaño icanɨcɨhi sinehejeri imo imo iicamo.
26 Jaanotɨ ¿jinejeque nacu memeecɨjeuhi? ¿Nacu Moocaani
iimaamɨnaafico? Jɨɨhɨ, miyaano, saafi janaanɨcɨ Moocaani
iimaamɨnaa janaanɨcɨ ejeevaabo.
27 Diibo Jua, diiboco tahɨmega agalluujinoco
Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoobo:

Uujoho tajɨɨbogomɨnaafico, dihɨmegavɨ galluuhi, dihɨmega
jɨɨhaico iimibachuqui.

28 Amɨɨhaico neehi: Paryɨɨcɨno miyamɨnaafeenetɨ chahamo
Moocaani iimaamɨnaa Jua Nitɨmɨnaafi janaanɨcɨ iicamo:
Jaarunofaño jisumitɨ sihidɨ ejeevatɨɨbo Moocaani aivojɨfaño
Jua janaanɨcɨ sihidɨ jeevahi, nooboro.
29 Jaanoco paryɨ miyamɨnaa impuesto jaadusumɨnaa icamo
Jua nitɨco agaayɨcɨumo miyaavuguuhi Moocaani tajɨɨba
miyaano iicaunoco.
30 Jaarunaa fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo Jua nitɨco
agaayɨcɨutɨmo tɨhɨsuuhi Moocaani iimuguuboro diitedi
omoonɨujirunoco.
31 Jaanoma iicaubo Aivojɨɨbo Jesu nuuhi: ¿Jinejevɨ fɨne
jisumio miyamɨnaaco oovɨcɨji? ¿Jinejebadɨ fɨne jeevamo?
32 Jɨɨhɨ, jillɨ fɨne oovɨcɨji oono seeme goohasinovɨ
acasɨɨvomo abañamaaimoro igataavomɨnaaco ocoovadiina-
maainɨcɨmobadɨ jeevamo: Amɨɨhaidi siruuco miguisɨcuurahi.
Jaarunaa mihimogotɨhi magaaseneque, noomo. Jaanegui
ɨɨdaasujɨɨjeque taca mamasivaqui, noomo. Jaarunaa
mihimogotɨhi, noomo.
33 Jaabadɨ iicano Jua Nitɨmɨnaafi saauhi machutɨɨboro
aigafiibo, aivofaihuco adutɨɨbo icano. Jaaboco amɨɨhai
iimitɨno ɨjɨma iicaabo meneehicauhi.
34 Jaanobuunatɨ saahi uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
amachuubo, aaduubo icano. Jaaboco amɨɨhai uco me-
neehicahi machufifiibo, adufifiibo impuesto jaadusumɨnaa,
imitɨmɨnaa icamo gataavomɨnaafi uco meneehicahi.
35 Jaarunaa Moocaani gaaja miyaano iicano gaajacɨcafetehi
diiboco agaajamofañodɨ, nuubo.

Jesu Icahi Fariseomɨoobo Simon Iijafañ.

36 Jaanaa saafi fariseomɨoobo Jesuco coovauhi diiboma
imachuqui. Jaanegui Jesu jaahe ufuuboro imachuqui
casɨɨvuuhi.
37 Jaanaa saafigo gaigo tuucuumiogo imitɨno iicahicaugo
Jesu Simon fariseomɨoobo iijajaa amachutuunoco agaa-
jacɨugoro saaugo, alabastro paaje gatyuucɨ dɨɨrɨba imono
facɨcɨsucɨnɨfaihuma.
38 Jaago taagoro Jesu tɨhai cojɨvɨ iminifutuugoro tɨconɨugo
Jesu tɨhaiñoco ihaallɨɨ tofaihuneri ejeesugo. Jaagoro
imeebaiguiri ifilluugoro totɨhaijeque nɨnɨɨcɨhicaugo. Jaadɨ
ifacɨcɨfaihuco toonohallɨvɨ tucaruugo.
39 Jaanoco, Jesuco ucuuhuvaubo ifariseomɨoobo
aatyɨmeuboro esamaaiuhi: Jaanɨ miya, Moocaani
iimaamɨnaafi iicaruva gaajajiruubo mɨɨjoho diiboco coyomo
miyamɨnaago ududɨɨcɨnoco mɨɨro diigo imitɨno iicafino gaigo,
nooboro ijeebɨɨfañodɨ.
40 Jaanegui Jesu ifariseomɨooboco nuuhi: Simon eneecau
ɨco siinoco neequi, nooboro.

Jaanegui ifariseomɨoobo iimusuuhi: Dinoo, jɨɨbogomɨnaafi,
nooboro.
41 Jaanegui Jesu nuuhi: Miimɨsiicɨco saafi nɨhɨbamɨco
aacɨunoco debehicauhi. Saafi debeuhi sahuse boogava
tɨcovovɨ. Jaanotɨ saafi debeuhi cincuentadɨ aameva iicano.
42 Jaarunoco diiboco ajaaduutɨnoma iicaubo famɨsicɨcoro
ideudaco jeevesucuuhi. Ene uco dinoo; ¿Naa cajaanɨ fɨne
diitɨsitɨ janaanɨcɨ diiboco gaijɨhi? nooboro.
43 Jaanegui Simon diiboco iimusuuhi: Fɨne janaanɨcɨ
guiraano edebeuruubo, nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jɨɨhɨ, jahi,
44 nooboro diigoco emeecɨuboro Simonco nuuhi: ¿Naa
daatyɨmehi jaamoco? Uujoho diijafa saarahi. Jaaruuboco
nɨfaihutɨ daacɨtɨhi tatyɨhaico nitɨqui. Jaanotɨ jaamo gaigo
uco tatyɨhaico ihaallɨɨ tofaihuri nitɨhi. Jaagoro imeebaiguiri
filluugo.
45 Uco nɨnɨɨcɨtɨhi. Jaanotɨ diigo agasenetɨro suufenɨtɨhi
tatyɨhaico ɨnɨnɨɨcɨgo.
46 Uco deesutɨhi facɨcɨfaihuri taañigaɨco. Jaanotɨ diigo
dɨɨrɨba facɨcɨnoco tatyɨhaico jeesuhi.
47 Jaanegui ɨco neehi: Sihidɨ iimitɨco ubuusucuunegui-
iha uco sihidɨ agaijɨnofeenedɨ gaajacafotono. Jaanotɨ saafi-
ico ajashunoco uujoho ubuusuubo ajashuno uco gaijɨhi,
nooboro.
48 Jaadɨ diigoco nuubo: Dihimitɨco ɨco buusucuuhi,
nooboro.

49 Jaanaa saatohoco diiboma ucuuhuvaumo ɨgɨcɨnɨumañotɨ
tɨcovauhi onoocasiumo: ¿Mɨɨjoho fɨne jaanɨ imitɨ icarunoco
ubuusuubo? noomoro.
50 Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Taajasucafutucuuhi
imiyaavogomaño, sajeebɨɨ fuucu, nooboro.

8

Jesuco Aamusuhicaumo Gaigoomɨ.

1 Jaanobuunatɨ Jesu faacuumivari feehicauhi jɨɨbogooboro
acɨhicauhi Moocaani aivojɨ iijɨco. Jaaboma icahicaumo
motɨhaitɨ miimɨsiicɨdɨmo iminɨsumɨnaa.
2 Tollɨro bu saatoho gaigoomɨ diiboma gataavehicauhi di-
ibo, diitoco iimitɨno ɨjɨmɨtɨ, iguihuvatɨ icano ubuheesuhi-
caumo. Jaamofeeneri icaugo Maria Magdalena onoogo.
Jaagotɨ sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ icano iimitɨno ɨjɨmɨ ihi-
inuugo;
3 tollɨro Chuzo Herode cojɨmɨnaafi taaba Juana onoogo, bu
Susana onoogo icano, bu sihidɨ saatoho diitoco amusuhi-
caumo inehejema iicaumeheje.

Basumɨnaafivɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 13.1-9; Mr 4.1-9)

4 Jaasumi sihidɨ miyamɨnaa faacuumivatɨ saahicauhi Je-
suco emeecɨvamo. Jaamo sihidɨ iigaivuumoma iimaahicaubo
siinovɨ oovɨcɨɨboro nuuhi:
5 Saafi basumɨnaafi fuuhi abasutuubo itoogaiñoco. Jaabo
basuuboro ufuuno samañoono acutuuhi jɨɨhaifaño. Jaanoco
quicuhicaumo, bu jaanoco joomɨ asaaumoro machuuhi.
6 Jaanotɨ samañoono acutuuhi guiisihallɨvɨ. Jaano ihiinuu-
runo chuumuuhi amaiutɨmaño.
7 Jaanotɨ samañoono aifuuhi jarɨɨmɨhoonofeenevɨ. Jaaruno
toonoma sano ihiinurunoco ijarɨɨmɨ macanɨsuuhi toono-
hallɨvɨ ujusiuneri.
8 Jaanotɨ samañoono aifuuhi iimino jiinɨjevɨ. Jaano ifiivu-
uno sihidɨ noovauhi ciendɨgaiva tɨcovovɨ.
Jillɨ nooboro Jesu sefano nuuhi: Amɨɨhai nohojɨma mihica-
hachiijɨ muguubu, nooboro.

Jesu Jɨɨbuguuhi Mɨllɨtɨ Tollɨ Ohoovɨcɨunoco.
(Mt 13.10-17; Mr 4.10-12)

9 Jaanegui diiboco ijɨɨbogomɨnaa dilluuhi: ¿Mɨllɨ enee-
jirunoco tollɨ dohoovɨcɨhi? noomoro.
10 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhaico imino Moocaani
aivojɨ agaajaratɨnoco gaajasuhicahi. Jaanotɨ sitaaco si-
inovɨ oovɨcɨɨboro uujoho neehicahi. Jaamo emeecɨrumo
aatyɨmetɨmobadɨ iicaqui. Bu oovɨcɨhi jaamo uguubucuurumo
guubutɨmobadɨ iicaqui.

Jesu Jɨɨbuguuhi Jillɨ Eneejirunoco Ohoovɨcɨunoco.
(Mt 13.18-23; Mr 4.13-20)

11 Jillɨ eneejiruno toono: Itoogaiño Moocaani iijɨ, eneejiruno.
12 Jɨɨhaifaño ahaacotono onoono: Saatoho uguubucuurunoco Satanas asaaboro ijeebɨɨfañotɨ ɨcɨhi imiyaavogomoro ataajajiruneguiiha, eneejiruno.
13 Jaanotɨ guiisihallɨvɨ aacutuuno onoono: Saatoho imo imo gaayɨcɨrumo imino abacocoovatɨmaño jihachutaro imiyaavogomo. Jaamoco ɨjɨ ɨnɨsusumi ejeevesumoro dojɨcuvɨro minifotomo, eneejiruno.
14 Jaanotɨ jarɨɨmɨhoonofeenevɨ aacutuuno onoono guubucuurumo gueenene icatɨno toonoco macanɨsuno sinehejejaagoro ijeebɨɨ iicamaño nɨhɨbamɨ imiguiiharo, jiinɨjemɨnaa iimogono jaagovɨro ijeebɨɨ iicamaño noovasutɨmo, eneejiruno.
15 Jaanotɨ iimino jiinɨjevɨ aacutuuno onoono imino jeebɨɨma iicamo imino uguubunɨcɨmoro miyaaveguehi Moocaani iijɨco. Jaamo imino ofoomo imino noovasuhi, eneejiruno.

Cɨɨjɨgai Mecuvɨ Ohoovɨcɨno.
(Mr 4.21-25)

16 ¿Mɨɨjoho cɨɨjɨgai mecuco ɨnɨfutusumoro siineri fabaacutatɨhi, cɨgaiijeguiino ficutatɨhi icano? Caamo mificutahi toojaco aachɨcɨnofaño ɨjɨcafotomo ihatyɨmequi.
17 Jaabadɨ chahano otoovono ɨɨfuvusutɨno iicano, jisumi agaajaratɨno ufucu paryɨ fanooro foovono gaajacafeteji.
18 Jaanegui imino muguubu: Diito Moocaani iijɨco agaayɨcɨmoco siino janaanɨcɨ acɨji. Jaanotɨ toonoco imiyaavogotɨɨbotɨ dumɨtɨɨcɨji: Uuma icano, unuurunoco.

Jesu Nahabomɨ, Seejɨ Icamo.
(Mt 12.46-50; Mr 3.31-35)

19 Jaanaaca saaumo Jesu nahabomɨ, seejɨ icamo diibo iicauhɨgo ifeequi. Jaarumo diibovɨ ɨfutuutɨhi sihidɨ miyamɨnaa iicaumaño.
20 Jaanegui saatoho Jesuco jɨɨbuguuhi: Diiseejɨ, dinahabomɨ icamo jahisi icahi. Jaamo dijaa saajirahi, noomoro.
21 Jaanegui diitoco nuubo: Moocaani iijɨco uguubumoro omoonɨmo, diito naha gaharubi, tañahabomɨ icano, nooboro.

Jesu Llɨɨcaruhi Guibuhuba, Tyuucai Icanoco.
(Mt 8.23-27; Mr 4.35-41)

22 Safoono Jesu ijɨɨbogomɨnaama jɨcafutuuhi muuaifaño iicauga meenegafaño. Jaaboro diitoco nuubo: Masɨɨgo onagoojɨnivɨ, nooboro.

23 Jaanegui fuumaaca Jesu imeenegafaño cɨgauhi. Jaanaa fuumoco guibuhuba sefano ɨcɨuhi. Jaaneri imeenegafa sihidɨ nɨfaihu gahafuuhi. Jaaneri imeenega niituurahi.

24 Jaanegui Jesuco aaicusuumoro nuumo: ¡Mojɨɨbogomɨnaafi, Mojɨɨbogomɨnaafi, miniituucuuhi! noomoro.

Jaanegui Jesu aaicuuboro guibuhuba, tyuucai icanoco ɨɨbauhi. Jaasumiro ɨllɨɨvuunoro paryɨ sɨɨcutuuno.

25 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: ¿Mɨllɨ jana amɨɨhai miyaavogo icahi? nuubo Jesu.

Jaarunaa diito iigutuumoro jabafiituuhi. Jaamoro dillucasiuhi sanomɨro: ¿Mɨɨjoho fɨne jaanɨ? Guibuhuba, nɨfaihu icarunoco atajɨɨbano diiboco: Jii, neehi, noomoro.

Gadarenomɨoobo Łjɨmɨma Iicaubo.
(Mt 8.28-34; Mr 5.1-20)

26 Jaanofeenevɨ ɨɨfutuumo gadarenomɨ jiinɨjevɨ Galilea jiinɨje cojɨvɨ.

27 Jaabo Jesu imeenegatɨ isi iinuubaaca diibojaa saaubo tuucuumioobo, sɨɨcɨjetɨro ififaño ɨjɨmɨma iicaubo. Jaabo gaachehufaño icacuutɨɨbo, jaahe icacuutɨɨbo cɨɨhojɨno iicahɨgo iicaaboro feehicaubo.

28 Jaabo Jesuco aatyɨmeuboro diiboguiino memuɨɨvuubo gaibacɨnɨɨboro, sefano nuuhi: ¿Collɨhi tajaa saahi, ɨɨjoho Jesu Moocaani caamovohɨ iicaabo Achi? Łco Moocaanifañodɨ neehi: Łdaasuno uco moonɨdino, nooboro.

29 Jillɨ nuubo Jesu ihɨjɨco: Diibotɨ dihiino, nooboro, atajɨɨbahicauneguiiha. Fiiva foova ihɨjɨ diiboco gaayɨcɨhicauhi. Jaaneguiiha miyamɨnaa diiboco agaayɨcɨmoro jɨgaiñehiri sisɨuhi ihusene, itɨhaiño icanoco sama iicaqui. Jaarunoco udubaicɨuboro ihɨjɨ diiboco gaasuhicauhi sihɨguehejevɨ.

30 Jaaboco Jesu dilluuhi: ¿Mɨɨjoho dimomo? nooboro.

Jaanegui iimusuubo: Cuumi tamomo, nooboro.

Jillɨ nuubo diibofaño sihidɨ iimitɨno ɨjɨmɨ ɨjɨcafutuumaño. Jaamo ihɨjɨmɨ Jesuco dilluuhi;

31 Moocaani eheetavuuhojɨ ɨjɨmɨco igañɨɨqui iguiraahojɨfaño diitoco gañɨɨtɨɨbo iicaqui.

32 Jaanaa sihidɨ faafaimɨ icauhi ifagajɨvɨ amachuumo. Jaanegui ihɨjɨmɨ Jesuco dilluuhi ifaafaimɨfaño ijɨcafetequi. Jaanegui: Jii, nuubo.

33 Jaasumiro diibotɨ ihiinuumoro ifaafaimɨfaño jɨcafutuumo. Jaaneri paryɨ ifaafaimɨ ifagajɨtɨ imuuaifaño aaifuumoro paryɨ macanɨumo.

34 Jaanoco ifaafaimɨ toomomɨnaa aatyɨmeumoro iigutuumoro goovano fuumo ifaacuumifaño buhɨ iicameheje icamoco jɨɨbogomoro.

35 Jaanegui miyamɨnaa fuuhi: ¿Mɨllɨ iicano? noomoro
emeecɨtuumo. Jaamo Jesu iicauhɨgo ɨɨfutuumo ɨjɨmɨma
iicauboco atyɨmeuhi ihɨjɨmɨma chahacuuboco. Jaabo Jesu
cojɨvɨ gɨcɨnɨubo imichehufaño jɨɨcɨnɨɨbo imino icacuuboco.
Jaaneri sihidɨ miyamɨnaa iguiuhi.
36 Jaanoco aatyɨmeumo diitoco jɨɨbuguuhi, mɨllɨ ɨjɨmɨma
iicauboco ubuheesuunoco.
37 Jaanoma iicaumo gadarenomɨnaa tɨcovauhi Jesuco agal-
luumo ijiinɨjetɨ ifeequi diibo tollɨ omoonɨunotɨ sihidɨ iiguiu-
moro. Jaanegui Jesu meenegafaño jɨcafutuuhi ifeequi.
38 Jaarunaa ihɨjɨmɨ diibotɨ ihiinuubo Jesuco dilluuhi dii-
boma ifeequi. Jaarunaa Jesu diiboco tajɨɨbauhi ifitafetequi.
39 Jaaboro nuubo: Diijajaa duhuumi. Jaaboro paryɨ dɨɨbogo
Moocaani ɨco omoonɨnoco, nooboro.
Jaanegui paryɨ tuucuumiri jɨɨbogooboro fuuhi Jesu diiboco
omoonɨunoco.

Jairo Aicɨgai, Bu Saafigo Jesu Gaachehuco Ududɨɨcɨugo Icano.
(Mt 9.18-26; Mr 5.21-43)

40 Jaanaa Jesu onagoo muuaivɨ ɨɨfutuuboco miyamɨnaa imo
imo gaayɨcɨuhi, paryɨ diiboco eteemehicaumaño.
41 Jaanaa gaseubo Jairo onoobo sinagogaja aivojɨɨbo. Jaabo
Jesuguiino ajavuvuuboro imino diiboco nuuhi Jesu diibo
iijajaa ifeequi.
42 Łdɨɨgoro ille fahuseecɨ motɨhaitɨ mificabacɨ ɨdɨɨno icacuu-
rugo iguijevecuujineguiiha. Jaanegui Jesu ufuuboma sihidɨ
miyamɨnaa ufuumo diiboco ijene jɨmatajeruhicauhi.
43 Jaamofeenevɨ icaugo saafigo fahuseecɨ motɨhaitɨ mifi-
cabacɨ tɨcovovɨ icacuugo tɨɨjeheri.* Jaarugo buheehicautɨhi.
44 Jaago Jesu bujɨnagotɨ asaaugoro igaachehujɨnibaco
dudɨɨcɨugo. Jaasumiro diigoco itɨɨjoho llɨɨvɨuhi.
45 Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Mɨɨjoho uco dudɨɨcɨhi? nooboro.
Jaarunoco famooro: Chahano, eneehicauneguiiha, Pedro
inahabomɨ icamo nuuhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, miyamɨnaa ɨco
fahɨgovatɨ ɨjɨmatajerunoco; ¿mɨllɨ jaabo dilluhi: ¿Mɨɨjoho uco
dudɨɨcɨhi? nooboro.
46 Jaarunaa Jesu nuuhi: Saatoho uco dudɨɨcɨhi gaajacɨhi
tamityari saatoho ubuheeteneque, nooboro.
47 Diigo omoonɨunoco agaajacɨuneguiiha sihidɨ vɨvɨvɨvɨ
iigutuugoro saauhi. Jaagoro iguiino ememuɨɨvuugoro
miyamɨnaa ɨmefeenevɨ jɨɨbuguugo mɨllɨtɨ ududɨɨcɨunoco,
jaasumiro ubuheeunoco icano.
48 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Gaha, buheesucafutucuuhi
imiyaavogomaño. Sajeebɨɨ fuucu, nooboro.

---

* **8:43** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaanegui taabumɨnaaco paryɨ inehe-
jeri jaaduhicaurugo, onoonoco.

49 Jesu ihiimaaunaaca Jairo sinagogaja aivojɨibo iijatɨ
saafi asaauboro Jairoco noovauhi: Daicɨgai guijevecuuhi;
Jɨibogomɨnaafico dihiimaasucuudino, nooboro.
50 Jaanoco Jesu uguubuuboro Jairoco nuuhi: Diiguetedino.
Jillɨ miyaavogo, daicɨgai buheeji, nooboro.
51 Toojavɨ ɨifutuudɨ mɨihaiñoobaco faño satyuutɨibo ɨdɨimoro
Pedro, Jacoobo, Jua, diigo caanimɨsi icamomaryo faño fuubo.
52 Jaanaa fañoojavɨ saatoho taacasimoro iimaafivehicauhi
diigo iguijeveuneri. Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Mataajira-
hana, guijevetɨgo. Jillɨ cɨgago, nooboro.
53 Jaarunaa diiboco dejecuumo iguijevecuunoco agaajau-
moro.
54 Jaanegui Jesu diigoco ihusetɨ agaayɨcɨuboro sefano nu-
uhi: Bagocaja, gañiivo, nooboro.
55 Jaasumiro diigo ubuheeteugoro gañiivuuhi. Jaanegui Jesu
tajɨibauhi diigoco ihobajaaqui.
56 Jaaneri caanimɨsi sihidɨ jabafiituuhi. Jaarunaa Jesu
nuuhi: Mɨihaiñoobaco mahatyɨmeneque mɨjɨibeguedino,
nooboro.

9

Jesu Galluuhi Fahuseecɨ Motɨhaitɨ Miimɨsiicɨ Ɨdɨimo Ijɨibogomɨnaaco.

(Mt 10.5-15; Mr 6.7-13)

1 Jaanobuunatɨ Jesu fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨimo
ijɨibogomɨnaaco igaiyɨicɨuhi. Jaaboro imitya, bu iijɨ icanoco
acɨubo fanoohimitɨ ɨjɨmɨhallɨvɨ diitoco buhɨ igavaracuqui,
tollɨro guihuvaco ibuheesuqui icano.
2 Galluubo diitoco Moocaani aivojɨ jɨibogoco ijɨibeguequi,
iguihuvamoco ibuheesuqui icano.
3 Jaaboro diitoco nuubo: Jinehejebaco masatyedino
mofoomo queseibaco, lleegucubaco, duviricubaco,
nɨhɨbamɨbaco icano. Caamoojaco miijaacɨ masatyedino.
Sajaamaryo mofoo.
4 Coojaavɨhacho mɨhɨfotojafañoro mihica, siijafaño, bu sii-
jafaño icatɨno. Jari tomañotɨ mofoodɨ toojatɨ mihiino.
5 Jaanotɨ amɨihaico agaayɨcɨtɨmañotɨ mihiinomoro amɨihai
tɨhaipaajeguiino jiinɨco diitojaa matatacu diitohallɨvɨ toono
jɨibogobadɨ iicaqui, nooboro.
6 Jaanegui ijɨibogomɨnaa fuuhi fahɨgovadɨ taajasujɨibogoco
jɨibogomoro, iguihuvamoco buheesumoro icano.

Herode Esamaaje Mɨtauhi.

7 Jaasumi aivojɨibo Herode guubuuhi Jesu
omoonɨhicaunoco. Jaaneri sihidɨ eesamaaihicauhɨgo

iinigaɨ mɨtauhi. Saatoho neehicauhi: Jua Nitɨmɨnaafi siino buheetehi, noomoro.
8 Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Moocaani iimaamɨnaafi Elia jafevehi, noomoro. Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Sɨɨcɨjeototɨ Moocaani iimaamɨnaafi buheetehi, noomoro.
9 Jaarunaa Herode nuuhi: Uujoho du quitɨcɨsuuhi Jua nigaɨco. Jaanegui jana, ¿mɨɨjoho jaanɨ diibeditɨ ɨjɨɨbocasinoco uguubuubo? nooboro Herode atyɨmeguehicauhi Jesuco.

Jesu Machusuhi Cinco Mildɨmoco.
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Jn 6.1-14)

10 Jaamo iminɨsumɨnaa uhuumiumo Jesuco jɨɨbuguuhi imino moonɨmoro efeehicaunoco. Jaanegui diitoco satyuubo buhɨgovɨ Betsaida cuumi fiitɨno.
11 Jaanoco miyamɨnaa agaajacɨumoro diito dojɨcutɨ fuuhi. Jaamoco Jesu agaayɨcɨuboro Moocaani aivojɨ iijɨco jɨɨbeguehicauhi, tollɨro iguihuvamoco buheesuhicaubo.
12 Jaanaa mihiijɨcuudɨ Jesujaago saaumo fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨdɨmo iminɨsumɨnaa. Jaamoro diiboco nuumo: Miyamɨnaaco galluucu ijaguisɨtequi, jaamoro imachuqui iijano iicahɨgo jimañovɨ jinejeba chahahi, noomoro.
13 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhairyo diitoco mamachusu, nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Mɨɨhaima chahano, ɨdɨɨnoro sahuse maahugayɨno, bu miimɨsiicɨ taavaabomɨsigayɨɨcɨ, ¿mɨllɨ fɨne mofoomoro machutaatɨ manaajeteji paryɨ jito miyamɨnaadi? noomoro.
14 Jaamo igaifiimɨrou cinco mildɨmo icauhi. Jaanotɨ gaigoomɨ, bu seeme icano oovarautɨhi. Jaanegui Jesu ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Monoo icasɨɨcamaaiqui cincuentadɨmova saaje, nooboro.
15 Jaanegui tollɨ omoonɨuneri famooro casɨɨcamaaiuhi.
16 Jaadɨ Jesu sahuse imaahugayɨno, itaavaabomɨsi icanoco agaayɨcɨuboro niquejejaagoco emeecɨuboro toonohallɨvɨ Moocaanima iimaaubo. Jaadɨ iquisicuuboro ijɨɨbogomɨnaaco acɨubo miyamɨnaaco diito ihacɨqui.
17 Jaanoco paryɨ famooro amachuumo utuvaumoro imono icauhi. Jaadɨ ihatyuuvoco ananɨumo gahafusuuhi jɨɨibaiñoco fahuseecɨ motɨhaitɨ miibaicɨ ɨdɨɨnoco.

Pedro Neehi Jesu Diibo Cristo Asaaujiibo Iicanoco.
(Mt 16.13-19; Mr 8.27-29)

18 Safoono Jesu Moocaanima iinoro ihiimaahicaudɨ ijɨɨbogomɨnaaco dilluubo: ¿Nacu mɨɨjohova uujoho iicanoco neehicamo miyamɨnaa? nooboro.
19 Jaanegui iimusuumo: Saatoho neehicahi: Jua Nitɨmɨnaafi. Jaanotɨ saatoho: Elia neehicahi. Jaanotɨ saatoho:

Cajaanɨhacho fɨne sɨɨcɨjeototɨ Moocaani iimaamɨnaafi ubuheeteebe, neehicahi, noomoro.
20 Jaarunaa siino dilluubo: Jaana amɨɨhai, ¿mɨɨjoho uujoho iicanoco meneehicahi? nooboro.
Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Ɨɨjoho Cristo Moocaani agalluubo, nooboro.

Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mt 16.20-28; Mr 8.30-9.1)

21 Jaarunaa Jesu diitoco imino faguuhi mɨɨhaiñoobaco jɨɨbogotɨmo iicaqui, nuubo.
22 Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sihidɨ ɨdaasuno icaji quillahuto, sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo uco jɨɨheveji. Jaamoro gaicaausujimo. Jaaruubo mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheeteji, nooboro.
23 Jaanobuunatɨ famoocoro nuubo: Cajaanɨhacho tadyojɨcutɨ asaagoobo difi gaijɨco ajabajeveebere tadyojɨcutɨ fafucuvaacɨvɨro isaaqui ifiico ɨdaasuno omoonɨsujinoco iguitɨɨbo.
24 Jaanotɨ ifiico agaijɨɨbo, ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ taaguiinodɨ ifiico ɨmɨtasuubo ifiico taajasuji.
25 Mɨɨro saafi miyamɨnaafi paryɨ jiinɨje busumijeque gaayɨcɨruubo. Jaaruubo ijeebɨɨco ɨmɨtasuuboro ifinɨsuruva, ¿nacu millɨtɨ imijiruno?
26 Jaabadɨ cajaatyohacho uutɨ, tajɨɨbogojɨtɨ icano unucufeveebetɨ, tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo nucufeveji guihirubi aivojɨri, itoomomɨnaama aivojɨɨbobadɨ asaadɨ.
27 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Jino mihicamotɨ icamo saatoho Moocaani aivojɨco aatyɨmetɨnohachuta guijevetɨmo iicano, nooboro.

Jesu Moocaani Aivojɨco Ɨɨfusuno.
(Mt 17.1-8; Mr 9.2-8)

28 Jaanobuunatɨ sajaguisɨ nijequetɨ Jesu fuuhi ifagajɨjaago Moocaanima ihiimaaqui Pedro, bu Jacoobo, bu Jua icamoma.
29 Jaabo Jesu Moocaanima iimaaunaaca ihɨme siibadɨ minifutuuhi igaachehu sisesee minifutuuhi arɨcuno.
30 Jaabovɨ jafeveumɨsi miimɨsiicɨ gaifiimɨsi Moise, Elia icamɨsi diiboma iimaamɨsiro.
31 Jaamɨsi icauhi imino arɨcunofeeneri. Jaamɨsi iimaahicauhi Jesu Jerusalevɨ iguijeveujinoco.
32 Jaanaa Pedro inahabomɨsima sihidɨ cɨgara aivuurunaa cɨgatɨmo icahicauhi. Jaamo atyɨmeuhi Jesu, bu icojɨri iicaumɨsi icamo imico.
33 Jaamɨsi diitɨsi Jesutɨ fuucuunaaca Pedro diiboco nuuhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, Imicani jimaño mihicano. Masɨɨ

mɨnɨjeganɨqui migaacɨ, saga icano nɨjeganotɨ; ɨɨdi saga, Moisedi saga, Eliadi saga icano, nuubo Pedro. Jillɨ onoonoco esɨcɨnɨtɨɨbo iimaauhi.
34 Jaabo ihiimaaunaaca diitoco aimuufai mibaacuuhi. Jaaneri sihidɨ igutuumo ihaimuufaifaño iicauneri.
35 Jaanaa guubuumo ihaimuufaifañotɨ unuunoco: Jaanɨ taseemene agaijɨɨbo. Diibo onoonoco muguubunɨcɨ.
36 Tollɨ unuunobuunatɨ Jesu iinoro icacuuboco atyɨmeumo. Jaarunoco diito mɨɨco jɨɨbogotɨmo llɨɨvɨ icaumo.

Jesu Buheesuuhi Sɨcafefi Ɨjɨma Iicauboco.
(Mt 17.14-21; Mr 9.14-29)
37 Jaano seseevedɨ Jesu Pedromɨma togajɨtɨ niituunaaca sihidɨ miyamɨnaa Jesujaa saauhi.
38 Jaamofeenetɨ saafi Jesuco sefano nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, taseemeneque meecɨ, ɨdɨɨboro uudi iicaaboco.
39 Jaaboco ɨjɨ agaayɨcɨɨboro gaibasuhicahi, chuumusuhicahi, iijɨri jɨvaasecuco iinusuhicahi ɨdaasuno omoonɨɨboro suufenɨhicatɨɨbo.
40 Dijɨɨbogomɨnaaco nuucuurahi buhɨ igañɨɨqui. Jaaruuboco ɨnɨsurunofaño iinotɨɨbo, nooboro.
41 Jaanegui Jesu nuuhi: Ɨɨ jeedɨ fɨne imiyaavogotɨno miyamɨnaa jito iimitɨmo, ¿mɨhachuta fɨne amɨɨhaico jaabɨcɨɨboro icaji? nooboro diiboco: Juugavɨ daachico sɨva, nuuhi.
42 Jaanegui ɨsɨvaabo Jesuvɨ fiitɨvuunaaca ihɨjɨ diiboco jiinɨjehallɨvɨ agañɨɨuboro diiboco chuumusuubo. Jaarunaa Jesu ihɨjɨco ɨɨbauhi. Jaaboro isɨcafefico ubuheesuuboro caanico acɨubo.
43 Jaaneri famooro jabafiituuhi Moocaani sihidɨ ejeevauneri.

Siino Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mt 17.22-23; Mr 9.30-32)
Jaanaa famooro Jesu omoonɨuneri eetyeunaaca nuubo ijɨɨbogomɨnaaco:
44 Jinooco imino muguubu. Jaamoro majabajeevedino: Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo miyamɨnaa usefaño acɨcafeteji, nooboro.
45 Jaarunoco ijɨɨbogomɨnaa gaajahicautɨhi diitoco unuurunoco diitedi toovono iicaumaño. Jaanoco diitoco ijɨɨbeguequi idillujirumo ñɨhicuguehicauhi.

¿Cajaanɨ Fɨne Imiyaabeji? Onoocasino.
(Mt 18.1-5; Mr 9.33-37)
46 Jaamoro ijɨɨbogomɨnaa jenaaucasihicauhi cajaanɨ fɨne diitotɨ imiyaabotɨ iicaqui.

47 Jaanoco Jesu gaajacɨuhi diito tollɨ eesamaaiunoco.
Jaaboro seemeneque ɨɨcɨuboro iicojɨvɨ ficuubo.
48 Jaaboro diitoco nuubo: Taafeenedɨ jiisee seemeneque
agaayɨcɨmo, uco gaayɨcɨhi. Jaamo uco agaayɨcɨmo, tollɨro
gaayɨcɨhi uco agalluuboco. Jaanotɨ paryɨ amɨɨhaifeenetɨ sihidɨ
ejeevatɨɨbo, diibo janaanɨcɨ jeevahi.

Momɨnaafi Iicatɨɨbo Mojaagodɨ Iicaabo.
(Mr 9.38-40)

49 Jaanegui Jua Jesuco nuuhi: Mojɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai
mahatyɨmehi saafiico dimomofañodɨ ɨjɨco agañɨɨboco. Jaaru-
uboco mɨhɨɨbahi mɨɨhaima ɨɨgotɨneguiiha, nooboro.
50 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Mɨhɨɨbajirahana.
Momɨnaafi iicatɨɨbo mojaagodɨ iicaabo, nooboro.

Jesu Ɨibahi Jacoobo, Bu Jua Icamɨsico.

51 Jesu niquejefaño ufuucuujino ifiitɨcuudɨ quehecuno
iminifutuuboro Jerusalejaagovɨ fuubo.
52 Jaaboro ihɨmega jɨɨbogomɨnaaco galluubo. Jaamo fuuhi
Samaria jiinɨjeo cuumijaago diibo ɨmega ɨɨfetejimañoco iim-
ibachuqui.
53 Jaarunaa samaritanomɨ imuguutɨhi diiboco toonovɨ
agaayɨcɨuno Jerusalevɨ ufuunoco agaajaumoro.
54 Jaanoco Jacoobo, bu Jua icamɨsi aatyɨmeumɨsiro Je-
suco nuuhi: Aivojɨɨbo, ¿diimeguehi niquejefañotɨ diitohallɨvɨ
cɨɨjɨgaico magalluunoco diitoco ifinɨsuqui? noomɨsiro.*
55 Jaarunaa Jesu diitɨsico emeecɨuboro diitɨsico ɨɨbauhi.†
56 Jaadɨ fuumo siicuumijaago.

Jesuma Ufuujirumo.
(Mt 8.19-22)

57 Jaamo jɨɨhairi fuunaa saafi Jesuco nuuhi: Aivojɨɨbo, ɨɨma
feejirahi fahɨgova ɨɨjoho ofoohɨgo, nooboro.
58 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Bajɨhimɨ
ihojɨnoma icahi, tollɨro joomɨ ihiicunoma icahi. Jaanotɨ
uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo tañɨgaɨco conoovɨ
ɨsɨucarujirumaño chahahi, nooboro.
59 Jaadɨ Jesu saafiico nuuhi: Tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.
Jaarunaa diibo nuuhi: Jaafahiica itɨconɨ guihirubi igui-
jevedɨhivɨ ɨcɨɨdɨhiica, nooboro.
60 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaafa tahɨ diito ifinɨjitɨno
fiivoma iicatɨmo iguijevemeque cɨɨji. Jaanotɨ ɨɨjoho difoo.
Jaaboro Moocaani aivojɨ jɨɨbogoco dɨɨbogo, nooboro.

---

* **9:54** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Elia Moocaani iimaamɨnaafi omoonɨubadɨ, onoonoco. † **9:55** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Amɨɨhai magaajatɨhi coyomo gaijama amɨɨhai mihicanoco. Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saautɨhi miyamɨnaa ifiinoco finɨsuqui. Diitoco taajasuqui saauhi, nooboro, onoonoco.

61 Jaanaa bu sifi nuuhi: Aivojɨɨbo, ɨɨma feejirahi. Jaafahi itɨconɨ taajamɨnaaco fitacuvahi, nooboro.
62 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Mɨɨjoho siinojaa ofoomo dojɨcujaagoco esamaaitatɨhi imijitɨruno Moocaani aivojɨdi, nooboro.

10

Jesu Galluuhi Setentadɨmoco.

1 Jaanobuunatɨ tollɨro siino Aivojɨɨbo Jesu ɨcɨuhi setentadɨmoco. Jaaboro ihɨmega galluubo miimɨsiicɨ saaje faacuumivari diibo ufuujihɨguehejedɨ.
2 Jillɨ nooboro: Miyaano sihidɨro basuta onoovano naamucuuhi. Jaarunaa toono dudɨcamaajemɨnaa ajashuhi. Jaabadɨro sihidɨ miyamɨnaa teemehi Moocaanico agaayɨcɨjinoco. Jaanegui Moocaanico midillu, dudɨcamaajemɨnaaco igalluuqui diitojaago.
3 Jaanegui amɨɨhai mofoo; Mehesɨcɨnɨ, amɨɨhaico galluuhi oveja seeme jɨcumɨfeenedɨ ofoonɨcɨbadɨ.
4 Lleegucubaco masatyedino. Nɨhɨbamɨbaco, tɨhaipaaje siipaajebaco masatyedino. Mɨɨhaiñoobaco jɨɨhaivɨ midillumo mehecafetedino.
5 Itɨconɨ majaahevejaotoco midillu, jillɨ: Sajeebɨɨ mihica jiijaaoto, noomoro.
6 Jaajaoto sajeebɨɨma iicafimo iicahachiijɨ: Amɨɨhai sajeebɨɨ, noomoro midilluno diitoma icaji. Jaanotɨ achahahachiijɨ amɨɨhaijaagovɨro uumijino.
7 Saajafañoro mihicamoro mamachu, mahadu icano diito amɨɨhaico aacɨnehejeque. Jillɨ dudɨcamaajemɨnaafi ijaadaco gaayɨcɨfihi. Iijaneri siijatɨ, siijatɨ icano mefeedino.
8 Cuucuumivɨhacho amɨɨhaico imino agaayɨcɨmañovɨ mihicamoro mamachu amɨɨhaico aacɨnehejeque.
9 Jaamañeri iicamo iguihuvamoco mubuheesu. Jaamoro monoo: Moocaani aivojɨ amɨɨhaitɨ fiitɨcuuhi, noomoro.
10 Jaanotɨ cuucuumivɨhacho mɨhɨfotomoco agaayɨcɨtɨmañovɨ jahisi mihiinomoro monoo:
11 Amɨɨhai cuumio jiinɨ motɨhaipaajeguiino ɨjɨvonoco matatacuhi amɨɨhai mihimitɨmo jɨɨbogobadɨ icano. Jaarunaa magaaja Moocaani aivojɨ amɨɨhaitɨ ifiitɨcurunoco.
12 Amɨɨhaico neehi: Moocaani niinoono ajaadufucu iicasumi, tuucuumi janaanɨcɨ ɨdaasuno iicaji Sodoma cuumioto iicajino janaanɨcɨ.

Uguubutɨno Miyamɨnaa.
(Mt 11.20-24)

13 ¡Ɨdaasucaniji ɨɨjoho Corazin cuumi! ¡Ɨdaasucaniji ɨɨjoho Betsaida cuumi! icano. Ɨɨvɨ iicabadɨ aatyɨmerataturnoco

Tiro cuumivɨ, Sidon cuumivɨ icano moonɨruva sɨɨcɨje iimitɨ ifiico ejeevesumoro, ɨɨfusujirumo ɨdaasuvono gaachehuco ɨjɨcamaaimoro, baiguiijɨri ejeemere icano.
14 Jaanotɨ amɨɨhai, Moocaani niinoono ajaadufucu, janaanɨcɨ ɨdaasuno iimitɨnoco magaayɨcɨji Tiro, Sidon icaucuumijeoto janaanɨcɨvɨ.
15 Jaanotɨ ɨɨjoho Capernau cuumi: Fɨne uujoho niquejefaño gañɨiyɨcɨcafeteji, neehi. Jaarunaa guiinovɨro gañɨɨcafeteji guijevemɨnaa iicahɨgo, nooboro ijɨɨbogomɨnaaco nuubo:
16 Amɨɨhaico uguubumo, uco guubuhi. Jaanotɨ amɨɨhaico agaayɨcɨtɨmo, uco gaayɨcɨtɨhi. Uco agaayɨcɨtɨmo tollɨro uco agalluuboco gaayɨcɨtɨhi.

Jɨɨbogomɨnaa Setentadɨmo Uhuumiuno.

17 Jaamo setentadɨmo ufuumo imo imo uumiuhi noomoro: Aivojɨɨbo iimitɨno ɨjɨmɨ icarumomaryo mɨɨhaico mityagomo dimomofeenedɨ, noomoro.
18 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jɨɨhɨ, ɨɨfɨnɨcɨnaaca Satanas niquejefañotɨ aquetehi sisi anamebanɨcɨbadɨ.
19 Uujoho amɨɨhaico mityaco acɨhi jiinimomɨ, juuvemɨ icamohallɨvɨ miquicuqui. Tollɨro paryɨ ɨjɨ mityaco miguiinonɨqui jaarumo mɨllɨ icatɨmo mihicaqui.
20 Jaaruneri imo imo mihicadino. Ɨdɨɨnoro amɨɨhai momo niquejefaño iicacuuneri imo imo mihica, nooboro.

Jesu Imo Imo Icahi.
(Mt 11.25-27; 13.16-17)

21 Jaasumiro Jesu sihidɨ imo imo minifutuuhi Moocaani Gaijari. Jaaboro Moocaanico nuubo: Guihi, imino ɨɨjoho niqueje Aivojɨɨbo, jiinɨjeo Aivojɨɨbo idiicaabo. Jinooco agaajafiimotɨ, eesɨcɨnɨmotɨ icano afatanɨɨboro seemebadɨ iicamoco dɨhɨfusuhi. Jɨɨhɨ Guihi, ɨɨjoho tollɨ idiimogobadɨ.
22 Guihirubi uco paryɨ fanoovaco acɨhi. Mɨɨjoho gaajatɨhi Illico. Ɨdɨɨboro Caani gaajahi. Jaabadɨro mɨɨjoho gaajatɨhi Caanico. Ɨdɨɨboro Illi gaajahi. Jaaboco Illi miyamɨnaaco gaajasujirahi,
23 nooboro ijɨɨbogomɨnaaco emeecɨuboro diitocoro nuubo: Imicani icamo amɨɨhai mahatyɨmeneque aatyɨmeme.
24 Amɨɨhaico neehi: Ajashutɨmo Moocaani iimaamɨnaa, bu aivojɨto icamo atyɨmeguehicauhi jino amɨɨhai mahatyɨmeneque. Jaarumo atyɨmeutɨhi. Guubuguehicaumo jino amɨɨhai muguubunoco. Jaarunoco guubuutɨmo.

Iimihuseebe Samaritanoobovɨ Ohoovɨcɨno.

25 Jaanaaca saafi Moise tajɨɨba jɨɨbogomɨnaafi agañɨivuuboro fuuhi Jesuma ihiimaatuubo. Jaabo ɨɨfuruubo diiboco

ɨnɨsuubo dilluuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, ¿mɨllɨ fɨne moonɨjirahi ifinɨjitɨno fiivoma icaqui? nooboro.

26 Jaanaaca Jesu nuuhi: ¿Mɨllɨ naa nacu Moise tajɨɨbaco caatɨnɨuhi? ¿Mɨllɨ nacu meecɨhicahi? nooboro.

27 Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivojɨɨbo Moocaanico gaijɨ paryɨ diifiima, dijeebɨɨma, disefama, dihesamaajema icano: Tollɨro gaijɨ difiitɨno iicamoco difibadɨro, nooboro.

28 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jɨɨhɨ, imino neehi tollɨ omoonɨhachiijɨ ifinɨjitɨno fiivoma diicaji, nuubo.

29 Jaarunaa diibo, Jesuco idilluunoco agaihuɨɨnɨuboro siino nuubo: ¿Mɨɨjoho nacu tafiitɨno iicamo? nooboro.

30 Jaanegui Jesu oovɨcɨɨboro nuuhi: Safoono saafi miyamɨnaafi fuuhi Jerusaletɨ Jericojaago ofoocɨnɨjɨri. Jaaboco nanivamɨnaa ahaamɨumoro inehejeque ɨcɨumo paryɨ igaachehunoma. Jaamoro niinovacuuboco ejeevesuumoro fuumo.

31 Jaanaaca saafi sacerdotemɨoobo toojɨri saauhi. Jaaruubo tehesinotɨro emeecɨuboro fatyuuhi.

32 Jaanobuunatɨ tollɨro levimɨoobo toojɨri saauhi. Jaaboco tollɨro tehesinotɨro emeecɨuboro fatyuubo.

33 Jaanaa tollɨro Samaria jiinɨjeoobo toojɨri ufuubo diiboco emeecɨuboro ɨdaasuvuuhi.

34 Jaaboro diibojaa ufuuboro itujaavonoco taabuubo dɨɨrɨbari, vinofaihuri icano. Jaaboro toonoco isisɨuboro iburrohallɨvɨ ificuuboro satyuubo ɨcɨgatonɨcɨjafaño. Jaaboro diiboco toojafaño tuumuubo.

35 Jaano seseevedɨ isamaritano ufuucuudɨ toojaooboco acɨubo mijeecɨ nɨhɨbajeecɨco. Jaaboro diiboco nuubo: Imino jaanɨco toomo. Janaanɨcɨ dinɨhɨbamɨco diibohallɨvɨ agañɨɨhachiijɨ uujoho ɨco jaaduji siino asaadɨ, nooboro.

36 Jillɨ oovɨcɨɨboro Jesu Moise tajɨɨba jɨɨbogomɨnaafico dilluuhi: ¿Nanivamɨnaafi ahaamɨuboco diitotɨ cajaanɨ fɨne ɨɨdi ifiitɨnomɨnaafi iicanɨcɨbadɨ aamusuubo? nooboro.

37 Jaanegui nuubo: Etɨ bu diiboco ɨɨdaasuguubo, nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Foobo ɨɨjoho tollɨro dɨdaasugo, nooboro.

Jesu Icahi Martamɨ Iijafañoo.

38 Jaabo Jesu efeehicaubo saacuumivɨ ɨfutuuhi. Jaaboco Marta onoogo iijafaño gaayɨcɨuhi.

39 Jaago Marta inagoma icauhi Maria onoogoma. Jaago Maria Jesuguiino acasɨɨvuugoro guubunɨcɨhicaugo Jesu onoonoco.

40 Jaarunaa Marta sihidɨ sinehejeque omoonɨnehejeriro icahicauhi. Jaagoro Jesujaago asaaugoro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, ¿nacu daatyɨmetɨhi uuro dudɨcamaainaaca tañago tɨcovono iicanoco? Tajɨɨba diigoco uco ihamusuqui, noogoro.

41 Jaarunaa Jesu diigoco nuuhi: Marta, Marta, sineheje
dudɨcamaajejaagovɨro idiicamaño dijeebɨɨ ɨco mɨtahi.
42 Jaarunaa icano sanooro imiyaano. Jaanoco Maria
imiyaanoco gaayɨcɨhi mɨɨjoho diigotɨ udumɨtɨɨcɨjitɨnoco,
nooboro.

11

Jesu Jillɨ Jɨɨbuguuhi Moocaanima Mihiimaaqui.
(Mt 6.9-15; 7.7-11)

1 Safoono Jesu Moocaanima iimaauhi samañovɨ. Jaanoco
iimivuudɨ saafi ijɨɨbogomɨnaafi nuuhi: Aivojɨɨbo, mɨɨhaico
dɨɨbogo Moocaanima mihiimaaqui Jua ijɨɨbogomɨnaaco
ɨjɨɨbuguubadɨ, nooboro.
2 Jaanegui Jesu nuuhi:
Moocaanima mihiimaajisumi jillɨ meneehica: Moocaani
niquejefaño idiicaabo, jaafa dimomo imino ijeevadɨ
ficucafetehi. Jaafa dihaivojɨ saahi.*
3 Mɨɨhaico daacɨ machutaatɨ fafucuvaacɨvɨro.
4 Jaaboro mɨɨhaico mohimitɨco buusu, oono bu mɨɨhai,
mɨɨhaico imitɨno omoonɨmoco toonoco mihimibachubadɨ.
Jaaboro mɨɨhaico ɨjɨ ɨnɨsunofaño gañɨɨsudino, nooboro.†
5 Jaaboro ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Jillɨ mohoovɨcɨqui;
Amɨɨhaitɨ saafi inahabonɨmɨnaafima icahi: Jaabo fucufeenevɨ
iijajaa ofooboro neetehi: Tañahabo uco daacɨ mihɨcacɨ, sahɨca
icano maahunotɨ.
6 Saafi tañahabo sihɨgotɨ gasehi taajajaago. Jaaruuboco
aacɨjiruno achahaneguiiha, nooboro.
7 Jaanoco diibova jillɨ iimusuuhi fañoojatɨ: Llɨɨvɨ diica; cuhu-
fono guhuga fabaacɨnɨhi, taseemema mɨcɨgacuuhi. ¿Mɨllɨ bu
ɨco agañiivooboro acɨjirahi? nooboro.
8 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Inahabo iicaneguiiha
agañiivonoco imogotɨruubo. Jaaruubo jillɨ agañiivooboro paryɨ
idilluunoco diiboco acɨjiibo siino dillutɨɨbo iicaqui.
9 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Midilluhachiijɨ amɨɨhaico
Moocaani acɨji. Bu tollɨro miguiinohachiijɨ mahatyɨmeji. Bu
iguhugatɨ mocoova amɨɨhaico ifaayɨcɨqui.
10 Idilluubo gaayɨcɨfihi. Bu tollɨro iguiinoobo atyɨmefihi.
Jaabadɨro guhugatɨ ocoovaaboco faayɨcɨfiimo.
11 ¿Nacu cajaatyo, caani iseemene maahuco idillusumi fɨne
guiisibaco acɨjirahi? ¿Nacu bu taavaaboco idillusumi fɨne
jiinimoco acɨjirahi?
12 ¿Nacu bu iiyɨnoco idillusumi fɨne juuvehuco acɨjiruubo?

---

* **11:2** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaafa dijeebɨɨ onoobadɨ eetavo-
cafetehi, jiinɨjehallɨvɨ, oono niquejefaño iicabadɨ, onoonoco. † **11:4** Sahaame-
faño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: paryɨ iimitɨnotɨ mɨɨhaico taajasu, onoonoco.

13 Jaamo amɨɨhai mihimitɨrumo, iiminoco amɨɨhai
seemeque mahacɨjirahi. Jaanegui Moocaani niquejefaño
iicaabo Igaijaco acɨji diiboco idillumoco, nooboro.

Jesuco Ɨjɨma Iicaabo Noomo.
(Mt 12.22-30; Mr 3.19-27)

14 Safoono Jesu iimitɨno ɨjɨco gañɨɨuhi saafi miyamɨnaafico
iimaasutɨɨbo iicauboco. Jaabo ihɨjɨ ihiinuunobuunatɨ
imiyamɨnaafi iimaacuuhi. Jaaneri sihidɨ miyamɨnaa
jabafiituuhi.
15 Jaarunaa saatoho nuuhi: Jaanɨ iimitɨno ɨjɨmɨco
gavaracuhicahi, ɨjɨmɨ aivojɨɨbo Beelzebu onoobo mityari,
noomoro.
16 Jaanotɨ saatoho Jesuco ɨnɨsumo dilluhicauhi sihidɨ ejee-
vano niquejeonoco.
17 Jaarunaa diito esamaajeque agaajacɨuboro diitoco nu-
uhi: Saafi aivojɨɨbo miyamɨnaa ijeevadɨ saaje udugaaca-
maaimoro sanomɨro imonɨcasiruva diibo aivojɨ finɨjirahi.
Tollɨro saajaaoto sanomɨro igaicaaucasiruva finɨjirumo.
18 Sabadɨro Satanas iyotomaryo imoonɨcasiruva, ¿mɨllɨ bu
imitya gueenene icajirahi? Jillɨ neehi, ɨjɨmɨ aivojɨɨbo Beelzebu
mityari buhɨ uujoho ɨjɨmɨco agañɨɨno uco meneeneguiiha.
19 Jaanegui uujoho Beelzebu mityari agañɨɨhachiijɨ,
¿nacu mɨɨjoho mityari amɨɨhai jɨɨbogomɨnaa ɨjɨmɨco buhɨ
gañɨɨhicahi? Jaamaño diito amɨɨhaico gaajasuhi amɨɨhai
sɨcamañooco mihiimaanoco.
20 Uujoho ɨdɨɨboro Moocaani mityari ɨjɨmɨco buhɨ
gañɨɨhicahi. Jaanotɨ magaaja amɨɨhaivɨ Moocaani aivojɨ
agasecuunoco.
21 Saafi miyamɨnaa sefano añɨjɨnoma iijaco otoomoobo iica-
sumi ineheje imino icahi.
22 Jaarunaa sifi janaanɨcɨ esefaabo asaaboro diiboco igu-
iinonɨɨboro ihañɨjɨɨnoco dumɨtɨɨcɨhi toonovɨ equehecutehi-
canoco. Jaadɨ inehejeque ɨɨcɨɨboro sitaama ɨfehi.
23 Jaabadɨ tajaagodɨ iicatɨɨbo tamɨnaafi, bu tajaagovɨ
iigaiyɨɨcɨtɨɨbo jillɨro fahɨgovavɨ gavaracusuhi.

Iimitɨno Ɨjɨ Dojɨcuvɨro Siino Uhuuminɨcɨno.
(Mt 12.43-45)

24 Iimitɨno ɨjɨ miyamɨnaafitɨ ihiinoobo foonɨcɨhi,
ifiigaimañehejedɨ ijaguisɨqui guiinooboro. Jaaruubo
aatyɨmecuutɨsumi esamaaihinɨcɨɨbo: Dojɨcuvɨro uumiji
taajajaago toojatɨ asaahinɨhɨgovɨ, noobo.
25 Jaabo siino uhuumiibo atyɨmehi miyamɨnaafi jeebɨɨco
iija imino imibachucɨnɨja imino iguijaacɨnɨbadɨ icaaboco.
26 Jaanegui ofoobo siino ɨcɨtefiibo sahuse juugahusetɨ
miimɨsiicɨ ɨdɨɨno aivo diibo janaanɨcɨ iimitɨno ɨjɨmɨco. Jaamo

paryɨ imiyamɨnaafi jeebɨɨfaño ɨjɨcafotomoro icafihi. Jaaneri imiyamɨnaafi itɨconɨ imitɨno iicauno janaanɨcɨ aivo imitɨno minifetefihi.

Miyanotɨro Imo Imo Mihicano.

27 Jillɨ Jesu nuunaaca saafigo gaigo miyamɨnaafeenetɨ sefano nuuhi: ¡Imicanɨ icago ɨco eseemevaugoro ɨco ifiivusuugo! noogoro.

28 Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Imi janaanɨcɨ imino Moocaani onoonoco uguubumoro omoonɨmo! nooboro.

Iimitɨno Miyamɨnaa Sihidɨ Ejeevano Ɨɨfusuco Dilluhi.
(Mt 12.38-42; Mr 8.12)

29 Jaanaa sihidɨ Jesujaago miyamɨnaa igaivomoro saahicauhi. Jaanegui tɨconɨubo ihiimaabo. Jisumio miyamɨnaa aivo imitɨhi. Jaamoro dillumo sihidɨ ejeevano ɨɨfusuco. Jaaruno ɨɨfusurajitɨhi; ɨdɨɨnoro Moocaani iimaamɨnaafi Jonas ɨɨfusuta iicaubadɨreji.

30 Jaabo Jonas Ninive cuumi miyamɨnaadi ɨɨfusubadɨ iicaubadɨ tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo jisumio miyamɨnaadi ɨɨfusubadɨ icaji.

31 Ufucu Moocaani, niinoono ajaadufucu jisumio miyamɨnaaco Saba onoocuumi jiinɨjeo aivojɨgo agañiivogoro diitoco janaanɨcɨ guiinonɨji, diigo aivo tehesirunotɨ Salomon gaajaco iguubuqui asaaumaño. Jaarunaa jino amɨɨhaifeeneri Salomon janaanɨcɨ uujoho iicaabo icahi.

32 Jaabadɨro Ninive cuumimɨnaa niino jaadufucu agañiivomoro jisumio miyamɨnaaco guiinonɨji. Mɨɨro Ninive cuumimɨnaa imitɨco jeevesuuhi Jonas diitoco Moocaani unuunoco ɨjɨɨbuguusumi. Jaabadɨro jino Jonas janaanɨcɨ uujoho iicaabo jino amɨɨhaifeeneri icahi, nooboro.

Mofi Imitɨno, Bu Imino Icano.
(Mt 5.15; 6.22-23)

33 ¿Mɨɨjoho cɨɨjɨgai mecuco ɨnɨfutusumoro otoovohɨgo ficutatɨhi, guirihilluguiino? Caamo mificutahi fañoojavɨ ɨjɨcafotomo iseseeque ihatyɨmequi.

34 Mɨɨro saafi ihaallɨɨ iimitɨɨbo imino icajitɨrahi. Jaabadɨro saafi ijeebɨɨ iimitɨɨbo imihusetɨhi. Jaabo imitɨnoguiino icaji. Jaanotɨ Moocaani ijeebɨɨco iimibachuhachiijɨ imihusetejiibo. Moocaani iimogobadɨ icacujiibo.

35 Jaanegui deesɨcɨnɨ: Uujoho imihuseebe, unuuruno dijeebɨɨfaño iimitɨno icadino.

36 Jaanotɨ paryɨ dififaño imino, imitɨno aivo achahahachiijɨ, paryɨ difi imino ɨɨfuvusujino cɨɨjɨgaimecu ɨco ifoovori aachɨcɨnɨbadɨ, nooboro.

Jesu Fariseomɨ, Caatɨnɨmɨnaa Icamoco Ɨbauhi.
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 20.45-47)

37 Jaabo Jesu ihiimaaunoco iimivuudɨ, saafi fariseomɨoobo
Jesuco coovauhi iijajaago imachutequi. Jaanegui Jesu ufu-
uboro casɨɨvuuhi imachuqui.
38 Jaarunaa ifariseomɨoobo jabafiituuhi Jesu diito tajɨɨba
onoobadɨ ihuseque nitamaaitɨɨbo amachuunotɨ.
39 Jaarunaa Aivojɨɨbo Jesu nuuhi: Amɨɨhai fariseomɨ
minitɨhi guirihilluno, butajene icano allɨcoro. Jaanotɨ
amɨɨhai, amɨɨhai jeebɨɨfaño gahafɨcɨnɨhi imitɨno
momoonɨmoro mananivahicanehejeri.
40 ¡Gaajatɨcanimo! ¿Jana nacu magaajatɨhi allɨonoco ehee-
tavuubo tollɨro fañoonoco eheetavuunoco?
41 Jaanegui amɨɨhai jeebɨɨfaño iicanotɨ ɨɨdaasufiimedi ma-
hacɨ. Jaadɨ jari paryɨ amɨɨhai ifi imiteji.
42 ¡Ɨdaasucaniji amɨɨhai fariseomɨ mihicano! Amɨɨhai
Moocaanidi fahuseecɨtɨ sahaame mahacɨhi menta aametɨ,
ruda aametɨ, paryɨ basuta mamachufinehejetɨ icano.
Jaarumo sitaaco imino momoonɨtɨhi Moocaanico magaijɨtɨhi.
Jinooco jeevesutɨmo fanoocɨcoro momoonɨjirahi.
43 ¡Ɨdaasucaniji amɨɨhai fariseomɨ mihicano! Sinagogajafaño
mufuusumi imiyaano icaganocoro mihimoyɨɨcɨfihi. Tollɨro
jɨɨhaiñofaño imino amɨɨhaico idillunoco mihimoyɨɨcɨfimo.
44 ¡Ɨdaasucaniji amɨɨhai caatɨnɨmɨnaa, fariseomɨ icamo: Mo-
jeebɨɨ imihi, noomoro sitaaco mabañɨfiimo! Cɨɨhojɨ toovono
iicahojɨbadɨ mihicamo. Jaahojɨhallɨdɨ miyamɨnaa toojɨco gaa-
jatɨmo toojɨhallɨdɨ ɨɨgonɨcɨbadɨ mihicamo, nooboro.
45 Jaanegui caatɨnɨmɨnaatɨ saafi iimusuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi,
mɨɨhaico eneejiruno tollɨ neehi, nooboro.
46 Jaaneguiiha Jesu nuuhi: ¡Ɨdaasucani amɨɨhai caatɨnɨmɨnaa
mihicaji! Amɨɨhai sitaaco bocɨnoco mifiisesuhicahi
mɨɨhaiñooba ajaabɨcɨtɨnoco. Jaamoro amɨɨhai jillɨ usegai
sagaibari mududɨɨcɨhicatɨhi.
47 ¡Ɨdaasucaniji amɨɨhai mihicaji! Moocaani iimaamɨnaa
cɨɨhojɨnohallɨco mɨsumesumoro mihimibachunoco meheee-
tavehicahi amɨɨhai eedeetemɨhairyo agaicaaumo cɨɨhojɨnoco.
48 Jaamo tollɨ momoonɨmo amɨɨhaihallɨvɨro mɨjɨɨbeguehi
amɨɨhai eedeetemɨhai omoonɨunofañodɨ mihicanoco; Mɨɨro
diito gaicaauhi. Jaamo cɨɨhojɨnoco amɨɨhai meheetavehicahi.
49 Jaanegui Moocaani igaajafeenedɨ neehi: Galluuji
Moocaani iimaamɨnaa, Moocaani minɨsumɨnaa icamoco.
Jaamotɨ saatohoco gaicaaujimo, saatohoco ɨdaasuno
moonɨjimo.
50 Jaamo jisumio miyamɨnaaco Moocaani ihiimaamɨnaa
tɨɨjoho jaadaco ɨcɨji jiinɨje ifiivuunotɨ jisumivɨ iicaumoco diito
agaisiraicɨumo tɨɨjoho jaadaco,

51 Abel tɨijohotɨ itɨconɨibo Zacariaco Moocaani iijafaño,
Moocaanico ijeecɨvequi asimɨco agaicaaufimañotɨ iimimecu
situvɨ agaicaaubo tɨijohovɨ nijequeenɨjiibo. Jaanegui
amɨihaico neehi: Jisumio miyamɨnaaco Moocaani
ihiimaamɨnaaco agaisiraicɨumo jaadaco ɨcɨji.
52 ¡Ɨdaasucani amɨihai mihicaji caatɨnɨmɨnaa! Tuhugari
ofoomoro agaajajiruno llaveque mafaatanɨmoro
mɨjɨcafototɨhi, bu ɨjɨcafetejirumoco mɨjɨcafutusutɨhi, nooboro.
53 Jillɨ Jesu diitoco unuunoma iicamo fariseomɨ,
caatɨnɨmɨnaa icamo sihidɨ diibojaa ɨsɨfiiratuumoro tɨcovauhi
fanoovaco idillumo.
54 Ɨɨfurumo diiboco siibadɨ onoonohallɨtɨ aivojɨto ɨmega
diibohallɨvɨ imitɨno ijɨibeguequi.

12

Uujoho Imihusehi, Noomoro Abañɨfimohallɨvɨ Ɨjɨibogono.

1 Jaanaaca aivo sihidɨ miyamɨnaa iigaivuumo ijene quicu-
casihicauhi. Jaanaa Jesu itɨconɨ ijɨibogomɨnaaco nuuhi:
Mehesɨcɨnɨ fariseomɨ juurisutaguiijɨ: Imihusehi, noomoro
abañɨfinotɨ.
2 Aivo chahano afatanɨcɨnɨno, atyɨmeratɨno iicano.
Jaabadɨro chahano otoovono, gaajaratɨno iicano.
3 Jaamaño amɨihai fucu cɨvohɨ munuuruno cuuje seseehɨgo
guubuvusuji. Jaabadɨro toovono mecufaño guhugaco
mafabaacumoro jaabañogayɨ mihiimaaruno, coovano
noocafeteji iija nijequetɨ.

¿Mɨico Fɨne Mihiguijirahi?
(Mt 10.28-31)

4 Tañahabomɨ, amɨihaico neehi: Mihiguijirahana oono
miyamɨnaa ifiico agaicaaufimoco. Jaarunobuunatɨ mɨllɨ
mɨinoco moonɨcujitɨrumo.
5 Jaanotɨ naha ɨdɨibocoro mihigui iguijenɨnobuunatɨ tollɨro
ijeebɨico cɨijɨgaifaño agañɨijiruubo mityama iicaaboco. Diibo-
coro mihigui.
6 Mɨiro sahusedɨmo joomɨco mijeegayɨicɨriro manaa-
jenɨcɨhi. Diito iicarumotɨ Moocaani jabajeevetɨhi.
7 Mɨiro paryɨ amɨihai nigaɨ ijeene paryɨ oovocɨnɨcuuhi saje-
hesari. Jaanegui mihiguijirahana, mɨiro amɨihai sihidɨ joomɨ
guiraarumo janaanɨcɨ magaijɨcafetehi.

Miyamɨnaafeenevɨ Jesucristoco: Miyaabo, Onoomo.
(Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 Amɨihaico neehi: Miyamɨnaa ɨmefeenevɨ uco: Miyaabo,
onoomoco, uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo tollɨro
Moocaani toomomɨnaa ɨmefeenevɨ: Miyaabo, neeji.

9 Jaanoti uco utuunamaaimoco tolliro uujoho
Miyaminaafibadi Ifiivuubo tuunamaaiji Moocaani
toomominaa imefeenevi.
10 Tolliro cajaatyohacho uujoho Miyaminaafibadi
Ifiivuubediti imitino ihiimaaruno diitoco buusucafetejirahi.
Jaanoti Moocaani Gaijaditi imitino ihiimaamoco toono aivo
buusurajitihi jiijehallivi, bu ufucu niquejevi icano.
11 Amiihaico sinagogajafaño fagominaa aivojito icanojaago
asatyusumi; ¿Milli fine iimusuji? ¿Milli fine neeji? noomoro
gaihuiba mihicadino.
12 Tolli mihicasumi Moocaani Gaija jiibegueji milli mihi-
imusujinoco, nooboro.

Sihidi Nihibamima Iicaubo.

13 Jaanaa saafi miyaminaafeeneti Jesuco nuuhi:
Jiibogominaafi, tañahaboco dinoo guihirubihiivi nehejeti
uco feenedi ihaciqui, nooboro.
14 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu miijoho
uco amiihaihallivi ficuuhi fagominaati nihibami
dugaacuminaafiti? nooboro.
15 Siino nuubo: Amiihai ifiico magaihuini. Jaamoro sihidi
sinehejeque mihimoyiiciidino; Miyaminaafi ifi sihidi sinehe-
jema iicanoti saatihi, nooboro.
16 Diitoco jilli ooviciubo: Icaubo saafi sihidi sinehejema
iicaubo. Jaabo ijiiniijeque abasuuno sihidi noovauhi.
17 Jaanoco aatyimeuboro esamaaiubo: ¿Milli fine mooniji?
Chahano aivo tabasuta noovaco ificujiruno,
18 nooboro esamaaihicaubo. Jaadi nuubo: Gaajacuuhi
omooniijinoco. Tamachutanoco ificuhicajaanoco agavaracu-
uboro siino coojano eetaveji. Jaaboro tojaajefaño paryi taba-
suta noovataco ficuji paryi tañeheje icanoco.
19 Jaaboro tajeebiico neeji: Tajeebii, sihidi sinehejema di-
icahi ajashutino ficabano ticovovi. Jaanegui daguisi, machu,
daadu. Jaanoro imo imo diica, nooboro.
20 Jaarunaa diiboco Moocaani nuuhi: Ijoho agaajatino
miyaminaafi, jaachiijio fucuro guijeveji. Jaanobuuna, ¿miidiji
fine toono paryi ificuuno? nuubo Moocaani.
21 Jilli icafiibo miyaminaafi sihidi sinehejeque ifiguiiharo
ititibaniibo. Jaaruubo Moocaani imefeenevi idaasuubo.

Moocaani Iseemeque Teemefiihi.
(Mt 6.25-34)

22 Jaadi Jesu ijiibogominaaco nuuhi: Amiihaico neehi,
gaihuiba mihicadino: ¿Jinejeque mamachuji, guijevetimo mi-
hicaqui? ¿Jinejeque mijicafeteji? noomoro gaachehuti mehe-
samaaidino.
23 Mofi machuta, gaachehu icano janaanici jaaducafetehi.

24 Memeeci uuhimico abasumoro icitatirumo imachuta
iijanoma chaharumo. Jaarumoco Moocaani machutaaco
acifihi. Jaamo diito joomi janaanicivi amiihai majaadu-
cafetehi.
25 ¿Nacu cajaatyo fine gaihuiba iicaneri ifiico janaanici
medio metro ticovovi caamuvutusujirahi?
26 Jino tihiitiruunoco momoonijitirumo. ¿Collihi sinehe-
jeque mehesamaaimoro gaihuiba mihicahicahi?
27 Eneecau oono deecanoco mihiifinici, dudicamaaitiruno
jaadihunoco eetavotiruno imino ujusinoco. Jaanoti aivojiibo
Salomon aivo sihidi jeevano iminoonoma icauruubo toono
deecanobadi jeevautihi.
28 Jaabo Moocaani ñaavahu icarunoco imino gaachehuco
mijiihacubadi omooniibo safucu jahisi icano sifucu
ciijigaifaño mijigasufirunoco. Jaanegui amiihai miyaminaa
ajashuno mimiyaavogomo, ¿collihi mimiyaavogotihi? Jaabo
ñaavahu janaanici amiihaico imino jicujiibo?
29 Jaanegui ¿jinejeque mamachuji? ¿Jinejeque mahaduji?
noomoro gaihuiba mihicadino.
30 Miiro imiyaavogotimo idiinoro jiinijeonehejequere gui-
inefiihi. Jaanoti amiihai Caani niquejefaño iicaabo.* Jaabo
gaajacuuhi amiihai paryi tonehejeri mucuujivaachunoco.
31 Jaanegui iticoni Moocaani aivojico miguiino. Jaadi jari
paryi tonehejeque bu magaayiciji.

Mubusumijema Niquejefaño Mihicano.
(Mt 6.19-21)

32 Mihiguijirahana amiihai agaijimo amiihai mahajashu-
rahi. Jaarumoco Moocaani ihaivojico aaciinoco imeguehi.
33 Amiihai nehejeque manaajemere iidaasumoco mahaci;
jilli meheetavo unuucujitino lleegucuco niquejefaño
ifinijitinonehejeque mificu tahi nanivaminaa achahahigo
amiihai nehejeque deeira ifinisutihigo.
34 Miiro amiihai busumijeene iicahigovi tolliro amiihai
jeebii icajirahi.

Mihimibaivomoro Mihicacu.

35 Mihimibaivomoro mihica amiihai ciijigai mecunoco
miniifutusumoro.
36 Ihaivojiibo ataabatoobo agaseebeque iguhugati ocoova-
sumiro ifaayiciqui iicojiminaafi otoomoniciibadi.
37 Imicani icajimo ihaivojiibo jeeciivominaa diiboco toomo-
movi agasesumi. Miyanotiro amiihaico neehi: Ihaivojiiboro
iimibaivooboro diitoco casiihacuji, jaaboro imachutaaco di-
itoma iifejiibo imachuqui.

---

* **12:30** Moocaani

38 Jaamovɨ diibo fucufeenevɨ, cuujetavɨ icano toomomovɨ
agasehachiijɨ imicani icajimo tollɨ iicano jeecɨvomɨnaa.
39 Jinooco magaaja iija abajaabo tusumi nanivamɨnaafi
asaanoco igaajaruva cɨgatɨɨbo teemejiruubo. Jaaboro iijaco
faayɨcɨsujitɨruubo diibo nehejeque nanitɨɨbo iicaqui.
40 Jaaneguiiha amɨɨhai mihimibaivomoro motoomo
mehesɨcɨnɨtɨnaaca uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo siino
saaji, nooboro.

Imino Jeecɨvomɨnaafi, Iimitɨno Jeecɨvomɨnaafi Icano.
(Mt 24.45-51)

41 Jaanegui diiboco Pedro dilluuhi: ¿Aivojɨɨbo, jino
odoovɨcɨno mɨɨhaidiro nacu fameediro? nooboro.
42 Jaanegui Aivojɨɨbo nuuhi: Cajaanɨhacho ihaivojɨɨbo
cojɨmɨnaafi imino iicaabo agaajaaboco iijamɨnaaco
otoomooboro machutaaco ihacɨqui ificuubo.
43 Imicani icajiibo ihaivojɨɨbo agasesumi imino moonɨɨboco
aatyɨmevasumi.
44 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Diiboco ihaivojɨɨbo paryɨ
inehejehallɨvɨ aivojɨɨbotɨ ficuji.
45 Jaanotɨ imitɨno ijeebɨɨfaño esamaaiboro: Fɨne
tahaivojɨɨbo goovajitɨno agasene, nooboro saatoho
ihaivojɨɨbo jeecɨvomɨnaaco ɨdaasuno omoonɨɨboro, tɨcovono
amachuuboro, aaduuboro iguiriicavoobo.
46 Jaanaa diibo gaajatɨnaaca cufucuhacho ihaivojɨɨbo
gaseji. Jaaboro diiboco sihidɨro ahaamɨɨboro ficujiibo
saatoho iimitɨmoco omoonɨbadɨ iicaqui.
47 Jaanotɨ ihaivojɨɨbo atajɨɨbanoco gaajacuruubo
iimibaivooboro omoonɨtɨɨbo sihidɨro aamɨcafeteji guiraano.
48 Jaanotɨ saafi gaajatɨɨbo imitɨnoco omoonɨhachiijɨ mɨɨdɨno
aamɨcafeteji. Mɨɨro Moocaanitɨ guiraano agaayɨcɨhinɨɨboco,
bu guiraajino idilluno. Jaabadɨro guiraano ificusuuboco, bu
guiraajino idilluno.

Jesu Dugaacusumɨnaafi.
(Mt 10.34-36)

49 Uujoho saauhi jiinɨjehallɨvɨ cɨɨjɨgaico ɨnɨfutusuvaabo;
¡Imeguehi jisumiro ɨjɨgacuunoco!
50 Nitɨsubadɨ ɨdaasufañodɨhiica nɨsucafeteji. ¡Guiraacani
ɨdaasuno icahi toono afatyotɨnohachuta!
51 ¿Nacu fɨne amɨɨhai uco: Jiinɨjehallɨvɨ sajeebɨɨ icaco
sɨvaabo, noomoro mehesɨcɨnɨhi? Jaarunaa amɨɨhaico: Cha-
hano, neehi. Jillɨ uujoho miyamɨnaaco dugaacusuhi.
52 Jaamaño jisumitɨro sahusedɨmo sajaaoto iicamo
dugaaveji miimɨsiicɨ, saafi icamo miimɨsiicɨhallɨvɨ; bu
miimɨsiicɨ, dugaaveji miimɨsiicɨ, saafi icamohallɨvɨ.

53 Caani illima moonɨcasiji, bu illi caanima moonɨcasiji
icano. Tollɨro seejɨ illehallɨvɨ, bu ille seejɨhallɨvɨ icano, tollɨro
iiyaaja ibaabohallɨvɨ, bu ibaabohallɨvɨ iiyaaja dugaaveji
icano, nooboro.

Ificabavanoco Magaajacɨno.
(Mt 16.1-4; Mr 8.11-13)

54 Tollɨro bu Jesu miyamɨnaaco nuuhi: Jimañovɨ Jerusalevɨ
oestejaagotɨ niijaba asaasumi mahaigueji meneefihi. Jaabadɨ
icafiino.
55 Jaanotɨ surjaagotɨ guibuhuba asaasumi ficabavajino
monoonɨcɨhi. Jaabadɨ icafiino.
56 ¡Bañɨfiiramɨnaa! Niquejeguiino iicanoco, jiinɨjehallɨvɨ
iicanoco icano magaajarumo. ¿Collɨhiica magaajatɨhi amɨɨhai
mihicanoco?

Dimɨnaafima Sajeebɨɨ Minifoto.
(Mt 5.25-26)

57 ¿Collɨhiica amɨɨhairyo mihimibachutɨhi?
58 Saafi ɨɨjoho ɨdɨɨhegueebe dihallɨvɨ aivojɨtoco
ɨjɨɨbogotooboma ufuusumi jɨɨhaivɨ diiboma imino diimaa.
Jaamɨsiro siino mihimitocasi ɨco dugaacumɨnaafijaa
satyediibo. Jaabo dugaacumɨnaafi ɨco sisɨmɨnaafico acɨjirahi.
Jaabo isisɨmɨnaafi ɨco cɨvojafaño jɨɨhacujirahi.
59 Jaanegui ɨco neehi: Tahɨgotɨ dihiinejitɨrahi niinojegayɨco
adaadutɨnohachuta.

13

Amɨɨhai Imitɨco Mejeevesutɨhachiijɨ Famooro Mifinɨji.

1 Tusumi saatoho Jesujaa asaaumoro diiboco jɨɨbuguumo
Pilato Galilea gaifiimɨco agaisiraicɨuboro Moocaanico
ijeecɨvequi asimɨco agaisiraicɨumo tɨɨjohoma diito tɨɨjohoco
acahɨɨsenɨunoco.
2 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: ¿Jito Galilea gaifiimɨ famoova
janaanɨcɨ fɨne iimitɨmaño jillɨ icamo, noomoro fɨne mehe-
samaaihi?
3 Amɨɨhaico chahano neehi: Tollɨro amɨɨhai, amɨɨhai imitɨco
mejeevesutɨhachiijɨ paryɨ mifinɨji.
4 ¿Nacu fɨne amɨɨhai joono Siloe torrehacɨ diecio-
chodɨmohallɨvɨ Jerusalevɨ aacutuuneri iguijeveumotɨ: Fɨne
tahɨ iicamo janaanɨcɨ imitɨmo, noomoro mehesamaaihi?
5 Amɨɨhaico chahano neehi: Tollɨro amɨɨhai, amɨɨhai imitɨco
mejeevesutɨhachiijɨ paryɨ mifinɨji, nooboro.

Higuera Onooho Ɨmohovɨ Ohoovɨcɨno.

6 Jaaboro Jesu jillɨ ohoovɨcɨuboro nuuhi: Saafi miyamɨnaafi
ibasutaho Higuerahoma icauhi. Jaahoco meecɨtuubo fɨne
noovacuuho nooboro. Jaarunaa noovautɨho.

7 Jaanegui ibasuta toomomɨnaafico nuubo: Meecɨ mificabacɨ, saficaba icano sanohallɨvɨ meecɨvahicarahi. Jaaruubo inoovaco atyɨmetatɨhi. Jaanegui, diillucu; ¿Collɨhi bu toonovɨ onoovatɨho icajirahi? nooboro.
8 Jaarunaa toono toomomɨnaafi diiboco iimusuuhi: Aivojɨɨbo, jaafahi jificaba icaho; ijiinɨjeque seediibo tanusuji.
9 Jaadɨ fɨne jari noovajiho. Jaanotɨ onoovacutɨhachiijɨ jei diillu, nooboro.

Jesu Jaguisɨsumi Iyoobai Iimitɨgoco Buheesuhi.

10 Safoono jaguisɨfucu Jesu sinagogajafaño jɨɨbeguehicauhi.
11 Jaanaa tahɨ icaugo saafigo gaigo dieciocho ficabano tɨcovovɨ iguihuvaugo, iimitɨno ɨjɨ omoonɨuneri iyoobai fañovɨro tejeeveuhi. Jaaneri sanotɨcovoro julleevecutɨgo.
12 Jaagoco Jesu aatyɨmeuboro ocoovauboro nuuhi: Gaigo, diguihuvatɨ buheetecu, nooboro
13 ihuseneque diigohallɨvɨ ficuubo. Jaasumiro diigo sanotɨcovoro ujulleeveugoro tɨcovauhi Moocaanico iimogo.
14 Jaarunaaca sinagogaja aivojɨɨbo Jesu jaguisɨsumi diigoco ubuheesuunoma iicaubo sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro miyamɨnaaco nuuhi: Sahuse juugahusetɨ safucu icano icahi mududɨcamaaiqui. Jaasumi masaa amɨɨhaico ibuheesuqui jaguisɨsumi icatɨno, nooboro.
15 Jaanegui Aivojɨɨbo Jesu diiboco iimusuuhi: Bañɨfiiramɨnaa, jaguisɨsumi icarunaaca amɨɨhai joomɨco misinɨɨmoro masatyefihi nɨfaihutɨ mihisuutomo.
16 ¿Jaanegui jaamo Abraham iyaaicɨgaico Satanas guihuvari dieciochodɨno ficabava tɨcovovɨ isisɨhinɨgoco, jaguisɨfucuvɨ iicanegui nacu misinaayujitɨrahi? nooboro.
17 Jillɨ Jesu unuuneri, paryɨ diiboco ɨjɨɨheveumo nucufeveuhi. Jaarunaa saatoho miyamɨnaa imo imo icauhi, Jesu sihidɨ jeevanoco omoonɨnoco aatyɨmeumoro.

Mostaza Tooɨvɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 13.31-32; Mr 4.30-32)

18 Jaaboro Jesu nuuhi: ¿Jinejebadɨ fɨne jeevano Moocaani aivojɨ? ¿Jinejevɨ fɨne oovɨcɨji?
19 Fɨne mostaza noovatabadɨ jeevano. Jaano tooɨco miyamɨnaafi abasuno ujusinoro guiraaho ɨmohotɨ minifetehi. Jaahohaafenevɨ joomɨ agahafomo ihiicunoco eetavehi.

Juurisutaguiijɨvɨ * *Ohoovɨcɨno.*
(Mt 13.33)

20 Jaadɨ nuubo Jesu: ¿Jinejevɨ oovɨcɨjirahi fɨne Moocaani aivojɨco?

---

* **13:19** Levaduraguiijɨvɨ Ohoovɨcɨno.

21 Fɨne juurisutaguiijɨco gaigo itacufaño minoocɨ, sano
icano ohoovogoro ificuuno paryɨ iitacuco adɨcɨhi, nooboro.

Ijene Jɨɨhai Aamɨjɨ.
(Mt 7.13-14, 21-23)

22 Jaabo Jesu Jerusale cuumijaago ofoobo jɨɨhaivɨ afatyocu-
umijevɨ jɨɨbogooboro feehicauhi.
23 Jaanaa saafi diiboco dilluuhi: Aivojɨɨbo, ¿naa mɨɨdɨmoro
taajaji? nooboro.
Jaanegui nuubo:
24 Miguiino jaamo ijene jɨɨhai aamɨjɨriro† mɨjɨcafetehi.
Jaanegui amɨɨhaico neehi: Sihidɨ miyamɨnaa imegueji
ɨjɨcafotonoco. Jaarumo jɨcafetejitɨhi.
25 Iija abajaabo agañiivooboro iguhugaco afabaacunobuuna
amɨɨhai jahisi mihicamo, mocoovaji: Aivojɨɨbo, mɨɨhaico
faayɨcɨ, noomoro. Jaarunaa diibo amɨɨhaico iimusuji:
¿Mɨɨjoho amɨɨhai? Amɨɨhaico uujoho gaajatɨhi, nooboro.
26 Jaanegui amɨɨhai mɨtɨcovaji diiboco monoomo: Ɨima
mɨɨhai mamachuhicauhi, mahaduhicauhi icano tollɨro ɨɨjoho
muucuumijefaño dɨɨbeguehicauhi, noomoro.
27 Jaarunaa amɨɨhaico neejiibo: Amɨɨhaico nuucuuhi,
amɨɨhaico uujoho gaajatɨhi uuditɨ buhɨgovɨ miminifoto
amɨɨhai iimitɨnoco momoonɨfino miyamɨnaa.
28 Jaamo tahɨgo mataacasimoro amɨɨhai igaiñooco
mohojɨsuji. Abraham, Isaac, Jacob, paryɨ Moocaani
iimaamɨnaa icamo Moocaani aivojɨfaño icamoco
maatyɨmemere amɨɨhaico diitotɨ buhɨgovɨ agañɨɨcuumo
mihicajimo.
29 Jaanaa tollɨro fahɨgovatɨ miyamɨnaa saaji Moocaani
aivojɨfaño acasɨɨvomoro imachuqui.
30 Jaasumi miyamɨnaa jisumi guiinovɨ iicarumotɨ tusumi
saatoho sihidɨ ejeevamotɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi si-
hidɨ jeevano iicarumotɨ saatoho tusumi guiinovɨ minifeteji,
nooboro.‡

Jesu Jerusale Cuumihallɨvɨ Taahi.
(Mt 23.37-39)

31 Jaafucu fariseomɨ asaaumoro Jesuco nuuhi: Jinootɨ sihɨ
fuucu Herode imeguehi ɨco agaicaaunoco, noomoro.
32 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Mofoo, jaamoro toonaa-
muhuco monoo: Jaachiijɨ, cɨvohogo icano imitɨno ɨjɨmɨco buhɨ
gavaracuji, iguihuvamoco buheesuji icano. Jaabo cɨvohogo
seseevedɨ imiveji.

---

† **13:24** Griego iijɨri: aajashuno guhuga, noono. ‡ **13:30** Griego iijɨri noono: jisumi dojɨcuvɨ iicarumotɨ tusumi saatoho ɨmegavɨ minifeteji. Jaanotɨ jisumi ɨmegavɨ iicarumotɨ saatoho tusumi dojɨcuvɨ minifeteji.

33 Jaaruubo ofoohɨgo feeji jaachiijɨ, bu cɨvohogo, bu
seseevedɨ icano. Mɨllɨtɨ bu Moocaani iimaamɨnaafi Jerusaletɨ
buhɨgovɨ guijevejirahi.
34 Jerusale cuumi, Jerusale cuumi, amɨɨhai Moocaani
iimaamɨnaaco magaisiraicɨfiihi, tollɨro Moocaani
amɨɨhaijaago jɨɨbogomɨnaaco agalluumoco guiisibaneri
mahaamɨfiihicahi. Jaanotɨ uujoho imeguehicahi fahiijɨvaro
tuucuumi seemeque tajaagovɨ iigaiyɨɨcɨnoco oono catava
iseemeque ijɨjecuguiino ificuunɨcɨbadɨ. Jaarunoco amɨɨhai
mihimeguehicatɨhi.
35 Eneecau bu magaaja amɨɨhai iijano jihovonodi fiiveteji.
Jino amɨɨhaico neehi: Uco siino mahatyɨmecuujitɨhi jari jo-
hono uco: Imicani Aivojɨɨbo momofeenedɨ asaabo, meneeji-
fucu agasetɨnohachuta, nooboro.

14

Jesu Icɨɨdɨɨhallɨvɨ Nɨfaihu Agahafuuboco Buheesuuhi.

1 Safoono jaguisɨsumi Jesu fariseomɨ aivojɨɨbo iijafaño fuuhi
imachuqui. Jaaboco saatoho fariseomɨ ɨɨfɨnɨcɨhicauhi.
2 Jaanaa Jesu ɨmega icɨɨdɨɨhallɨvɨ nɨfaihu agahafuuneri igui-
huvaubo icauhi.
3 Jaanegui Jesu fariseomɨ, Moise tajɨɨba jɨɨbogomɨnaa
icamoco dilluuhi: ¿Fɨne jaguisɨsumi mubuheesujirahi
iguihuvaaboco, nacu mubuheesujitɨrahi? nooboro.
4 Jaarunaa diito iimusuutɨhi. Jaanegui iguihuvauboco
ɨɨcɨuboro buheesuuhi. Jaaboro diiboco agalluuboro
5 ifariseomɨco nuuhi: ¿Cajaatyo fɨne amɨɨhaitɨ amɨɨhai jooɨ
ifapaajefaño aacotooboco mɨhɨcɨjitɨrahi jaguisɨfucu iicaneguiiha? nooboro.
6 Jaarunoco mɨllɨ iimusuutɨmo.

Taabava Jɨɨbaimojaago Ucuuhuvamo.

7 Jaanaa Jesu ɨɨfɨnɨcɨnaaca ucuuhuvaumo asaaumo imiya-
mañejevɨro casɨɨcamaaihicauhi.
Jaanegui Jesu oovɨcɨfeenedɨ diitoco faguuhi:
8 Saafi ɨco taabava jɨɨbaimojaago ucuuhuvasumi imiya-
mañovɨ casɨɨvedino, fɨne gasejiruubo sifi dijanaanɨcɨ iicaabo.
9 Jaanegui amɨɨsico ucuuhuvaabo asaaboro ɨco neejirahi:
Jahɨgovɨ diica tomañovɨ jaanɨ icasɨɨvequi, nooboro. Jaanegui
ɨɨjoho unucufeveebere diito allɨbavɨ feejirahi.
10 Tollɨ icatɨno, ɨco ucuuhuvasumi ofoobo allɨbavɨ casɨɨvo.
Jaachiijɨ fañoojaoobo asaaboro ɨco neeji: Tañahabo, jahɨ imiya-
gahallɨvɨ casɨɨvoto, nooboro. Jillɨtɨ jari imiyaamo amachu-
mofeeneri diicaji, nooboro.

11 Jaabadɨ uujoho mityahi onoobo guiinovɨ ficucafeteji.
Jaanotɨ miyaabo icaruubo mityahi onootɨɨbo miyaabotɨ ficu-
cafeteji, nooboro.
12 Jaadɨ bu fañoojaooboco nuubo: Jɨɨbaimofaño machutaaco
edeetavusumi digataavomɨnaacoro, dinahabomɨco,
diyotoco, difiitɨno iica ɨnɨhɨbamɨvamoco icano cuuhuvadino,
tollɨro bu diito ɨco coovajirahi. Jaamañoo diitoco ocoovano
jaadaco dɨɨcɨcuujirahi.
13 Tollɨ icatɨno; jɨɨbaimoco edeetavusumi ɨɨdaasufiimoco,
ifiino imitɨmehejeque, ɨɨgotɨmehejeque, aatyɨmetɨmehejeque
icamocoro cuuhuva.
14 Jaadɨ jari imo imo diicaji ɨco diito jaadujitɨrahi. Jaaruno
jaadaco gaayɨcɨji ufucu jari iimifiimo siino ubuheetesumi,
nooboro.

Iguiraano Jɨɨbaimovɨ Ohoovɨcɨno.

15 Jillɨ Jesu unuunoco saafi ɨgɨcɨnɨumañotɨ Jesuco nuuhi: Im-
icani icajiibo Moocaani aivojɨfaño machutaaco amachuubo,
nooboro.
16 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Safoono saafi eetavuuhi
machuta jɨɨbaimoco. Jaaboro tajɨɨbauhi sihidɨ miyamɨnaaco
icuuhuvaqui.
17 Jaanaa amachucuujino iicacuunegui iicojɨmɨnaafico
galluubo, ucuuhuvaumoco ijɨɨbeguetequi: Masaacu paryɨ
fanooro icacuuhi mamachuqui, nooboro.
18 Jaarunaa famooro tɨcovauhi onoomo; saafi nuuhi:
Jaachiijɨro jiinɨjeque naajejehi. Jaanoco meecɨteji. Jaanegui
ɨco neehi: Feejitɨhi, nooboro.
19 Jaanotɨ bu saafi nuuhi: Jaachiijɨro fahuseecɨdɨmo
bueymɨco naajejehi. Jaamoco nɨsuteji. Jaanegui ɨco neehi:
Feejitɨhi, nooboro.
20 Jaanotɨ bu saafi nuuhi: Jaachiijɨro atyabaco ɨcɨjehi.
Jaanegui ɨco neehi: Feejitɨhi, nooboro.
21 Jaanegui ijeecɨvomɨnaafi uhuumiuboro ihaivojɨɨboco
jɨɨbogovauhi paryɨɨcɨno. Jaaneri ihaivojɨɨbo ɨsɨfiiratuuboro,
ijeecɨvomɨnaafico nuubo: Goovano difoo cuumi jɨɨhaiñeri.
Jaaboro sɨva ɨɨdaasufiimoco, ifiino iimitɨmehejeque,
ɨɨgotɨmehejeque, aatyɨmetɨmehejeque icano, nooboro.
22 Jaanobuunatɨ ijeecɨvomɨnaafi nuuhi: Aivojɨɨbo, onoobadɨ
moonɨcuuhi. Jaarunofaño icanehiica saatoho iicajirumañeje,
nooboro.
23 Jaanegui ihaivojɨɨbo diiboco nuuhi: Siino difoo. Jaaboro
buhɨgueeje jɨɨhaiñofaño iicamehejeque dɨɨcɨto taaja igahafe-
qui.
24 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Itɨconɨ ucuuhuvarumo
tamachutaatɨ ajashuno itɨɨvejitɨhi, nooboro.

Cristo Dojɨcutɨ Ofoomo Jillɨ Icaji.

25 Jaanaa Jesu dojɨcutɨ sihidɨ miyamɨnaa feehicauhi. Jaanegui dojɨcuvɨro diitojaa ɨimeveuboro nuuhi:

26 Saafi tadyojɨcutɨ asaanoco iimogoobo caanico, seejɨco, mogaico, iseemeque, inahabomɨco, inagomɨco, bu ifi icarunoco icano ɨjɨɨhevetɨɨbo tadyojɨcutɨ saajitɨhi.

27 Tollɨro tamomohallɨtɨ ifiico iguijenɨsunoco iimogotɨɨbo tadyojɨcutɨ saajitɨhi.

28 ¿Nacu amɨɨhaitɨ saafi torrehacɨco eetavonoco iimogoobo itɨconɨ tohacɨ ajaaducafotonoco gaajajiruubo? Diiboma imino ɨifetejidɨno iicaruva eetavejiruubo.

29 Jaanotɨ ihɨmahacɨnocoro ɨtɨconɨɨbo inɨhɨbamɨ achahaneguiiha ijeevesuruva tohacɨjeque aatyɨmeme diiboco dejecujirahi:

30 Diibo jino tɨconɨhinɨrahi eetavonoco. Jaaruubo imivehinɨtɨhi, noomoro.

31 Jaabadɨro saafi aivojɨɨbo siijiinɨjeo aivojɨɨboma omoonɨcasijisumi imiyamɨnaa diez mildɨmoma iicaabo. ¿Nacu fɨne veinte mildɨmoma diibojaa asaaboco guiinonɨjirahi?

32 Jaarunaa diiboco sahɨgotɨro iguiinonɨjirunoco agaajaaboro tehesiibaacaro diibojaa jɨɨbogoco galluujiruubo iimitocasiqui.

33 Jaabadɨ cajaanɨhacho amɨɨhaitɨ paryɨ iinoco ejeevesutɨɨbo tadyojɨcutɨ saajitɨhi.

Ɨmuhu Iimo Afatyusumi.
(Mt 5.13; Mr 9.50)

34 Ɨmuhu imihi. Jaarunaa iimo afatyusumi, ¿mɨillɨ bu siino imitejiruno?

35 Jillɨ magañɨɨtacuuhi jiinɨjeguiiha imitɨno, bu abonoguiiha imitɨno icano. Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu, nooboro.

15

Oveja Ɨmɨtanovɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 18.10-14)

1 Jaanaaca paryɨ impuesto jaadusumɨnaa, paryɨ imitɨmɨnaa icamo saahicauhi diiboco iguubunɨcɨqui.

2 Jaanoma iicamo fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo diibeditɨ imitɨno neehicauhi: Jaanɨ iimitɨmehejequere agaayɨcɨɨboro diitoma machuubo, noomoro.

3 Jaanegui Jesu diitoco jillɨ oovɨcɨuhi:

4 ¿Nacu mɨɨjoho fɨne amɨɨhaitɨ ciendɨno ovejamɨma iicaabo saafi diitotɨ imɨtaruva noventa y nuevedɨmoco

sihɨgo iimimañovɨ ificuhinɨɨboro feejitɨrahi iguiinotoobo aatyɨmetɨnohachuta?

5 Jaaboco aatyɨmeebere imo imo ijɨjebaɨhallɨvɨ ficuunɨcɨhi.

6 Jaabo iijajaago agaseebere inahabomɨco, ifiitɨnomɨnaaco icano ocoovaaboro neehi: Uuma imo imo mihica tahoveja ɨmɨtahinɨɨboco atyɨmecuuhi, nooboro.

7 Amɨɨhaico neehi: Tobadɨro niquejefaño iicamo aivo imo imo icanɨcɨhi saafi iimitɨɨbo iimitɨco ejeevesuuboro iicasumi. Jaanotɨ noventa y nuevedɨmo iimitɨma achahamo iicamaño jinejeque bu jeevesujirumo. Jaanegui diito janaanɨcɨvɨ imo imo iicano saafi iimitɨco ejeevesucusumi.

Nɨhɨbajevɨ Ɨmɨtajevɨ Ohoovɨcɨno.

8 ¿Nacu cajaamo gaigo fahuseecɨjeva inɨhɨbamɨ iicanotɨ saje imɨtaruva cuugahuco ɨnɨɨgoro guijaagoro, iminogayɨ guiinejitɨrahi aatyɨmetɨnohachuta?

9 Jaajeque aatyɨmecuudɨ inagomɨ, ifiitɨnomɨnaa icamoco ocoovagoro neehi: Uuma imo imo mihica; atyɨmecuuhi tañɨhɨbaje ɨmɨtahinɨjeque, noogoro.

10 Amɨɨhaico neehi: Tollɨro Moocaani toomomɨnaa sihidɨ imo imo icanɨcɨhi, saafi iimitɨɨbo iimitɨco ejeevesusumi, nooboro.

Inɨhɨbamɨco Sɨcamañovɨ Agañɨɨfifiibovɨ Ohoovɨcɨno.

11 Tollɨro bu Jesu nuuhi: Saafi miimɨsiicɨ iseemene mɨsima icauhi.

12 Jaanaa iguihoobo caanico nuuhi: Guihi, jisumiro uco daacɨ dinehejetɨ ufucu uudi iicajirunoco, nooboro. Jaanegui caani diitɨsima inehejeque diitɨsima dugaacuuhi.

13 Jaanobuunatɨ iguihoobo inehejeque anaajeuboro inɨhɨbamɨco allacaruuhi. Jaaboro toonoma tehesino siijiinɨjevɨ fuuhi. Jahɨgo paryɨ inɨhɨbamɨco iimitɨnovɨ gañɨɨubo.

14 Jaanaaca diibo inɨhɨbamɨco agañɨɨcuunobuunatɨ toojiinɨjevɨ sihidɨ ajeba icauhi. Jaaneri diibo tɨcovauhi sihidɨ ajebari iicaabo.

15 Jaanoma iicaabo dudɨcamaajeque guiinutuubo toojiinɨjeomɨnaafijaago. Jaabo diibo ifaafaimɨco tuumusuuhi.

16 Jaabo ifaafaimɨ machuta imitɨnotɨ imachuqui moonɨhicaurahi. Jaarunaa mɨɨhaiñooba diiboco toonotɨ acɨhicautɨhi.

17 Jaanotɨ esafutuubo: Guihirubi iijafaño sihidɨ idudɨcamaajemɨnaa machuta sihidɨ atyuuvonɨcɨnaaca, uujoho jimañovɨ ajebari nacatehi.

18 Dojɨcuvɨro uumiji guihirubi iijajaago. Jaaboro dii-
boco neeji: Guihi, Moocaanihallɨvɨ, dihallɨvɨ icano imitɨno
moonɨhicahi.
19 Jaanegui uujoho iimitɨmaño diseemenebadɨ icacuutɨhi.
Jillɨ didudɨcamaajeebebadɨro uco deesɨcɨnɨcu, nooboro
20 dojɨcuvɨro uumicuubo caani iijajaago.
Jaaboco tehesinotɨro caani aatyɨmeuboro ɨdaasuvuuhi.
Jaaboro diibojaago ijinafatyuuboro diiboco ihiibɨcɨtuuboro
nɨnɨɨcɨubo.
21 Jaanegui diibo caanico nuuhi: Guihi, Moocaanihallɨvɨ,
dihallɨvɨ icano imitɨno moonɨhi. Uujoho iimitɨmaño uco dis-
eemenebadɨ icacuutɨhi, nooboro.
22 Jaarunaa caani nuuhi ijeecɨvomɨnaaco: Goovano
iimichehuco mɨhɨcɨmoro diiboco mɨjɨɨhacu. Jaamoro
usegaiviicutɨ ihusefa mificu, tɨhaipaajetɨ diiboco mɨjɨɨhacu
icano.
23 Jaamoro niivɨgai ɨɨcavaaboco mɨhɨcɨtomoro magaicaau,
muduumoro jɨɨbaimoco meheetavequi.
24 Jaanɨ taseemene uchuumucuubo siino ubuheetejirubadɨ
iicaneguiiha, ɨmɨtahinɨɨboco siino mahatyɨmeneguiiha,
nooboro jɨɨbaimoco eetavuumo.
25 Jaanaaca ihamiyaabo sihɨ ifaguifaño icauhi. Jaabo jaahe
asaaubo guubuuhi agaaseme amasivanoco.
26 Jaanegui saafiitɨ icojɨmɨnaafico ocoovauboro dilluubo:
¿Mɨllɨ iicano oono? nooboro.
27 Jaanegui iimusuubo: Dinahabo gasehi. Jaanegui di-
icaani iniivɨgai ɨɨcavaaboco gaicaausuhi mɨllɨ icatɨɨbo imino
agaseneguiiha, nooboro.
28 Jaarunaa diibo ihamiyaabo sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro jaahe
fuuguutɨɨbo. Jaanegui caani asaauboro diiboco noovauhi
jaahe isaaqui.
29 Jaaboro caanico nuubo: Ɨɨro gaajahi sihidɨ ficabano ɨɨma
dudɨcamaaihicahi diijɨco gañɨɨtɨɨbo. Jaaruuboco safooba
diniivɨmɨtɨ saafiigayɨɨba daacɨtatɨhi, tagataavomɨnaama
jɨɨbaimoobaco eheetavejirunaaca.
30 Jaanotɨ jaanɨ daachi dinɨhɨbamɨco iimitɨno gaigoomɨma
agañɨɨboro agaseebedi naha diniivɨgai ɨɨcavaaboco gaicaauhi,
nooboro.
31 Jaanegui caani nuuhi: Besha, ɨɨjoho fahiijɨvaro uuma
diicanɨcɨhi. Jaamaño paryɨ tañeheje diino.
32 Jaanotɨ imino jisumi jɨɨbaimoco meheetavomoro imo imo
mihicano, dinahabo uchuumucuubo siino ubuheetejirubadɨ
iicaneguiiha, ɨmɨtahinɨɨboco mahatyɨmeneguiiha, nooboro.

16

Iija Toomomɨnaafi Iimitɨɨbovɨ Ohoovɨcɨno.

1 Jaadɨ tollɨro Jesu nuuhi ijɨɨbogomɨnaaco: Icaubo saafi
sihidɨ nɨhɨbamɨma iicaubo, guubuuhi iija toomomɨnaafi diibo
nehejeque sɨcamañovɨ agañɨɨhicaunoco.
2 Jaanegui ihaivojɨɨbo ocoovauboro diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨ
iicanoco ɨɨditɨ guubuhi? nooboro didudɨcamaajetɨ paryɨ
uco dɨɨbogo. Jisu tadyudɨcamaajemɨnaafitɨ diicacuujitɨhi,
nooboro.
3 Jaanegui iija toomomɨnaafi esamaaihicauhi: ¿Mɨllɨ fɨne
icaji jisumi tahaivojɨɨbo tadyudɨcamaajetɨ uco agañɨɨdɨ?
Sefatɨhi jiinɨjeque eseedijiruubo nucufeguehi sitaaco
nɨhɨbamɨco idillunoco.
4 Jaaruubo gaajacuuhi jillɨ saatohoco aamusunotɨ diito
uco iijafaño tadyudɨcamaajema achahasumi agaayɨcɨjinoco,
nooboro
5 coovaubo saafiiri paryɨ saatoho ihaivojɨɨboco
edebeumoco. Jaaboro saafiico dilluubo: ¿Mɨnoodɨno ɨɨjoho
tahaivojɨɨboco debehi? nooboro.
6 Jaanegui diibo iimusuuhi: Debehi ciendɨno illuva
tyɨgabaje dɨɨrɨbanoco, nooboro. Jaanegui iija toomomɨnaafi
nuuhi: Jino didebehaamene, goovano casɨɨvoobo bohonotɨ
deetavo cincuentadɨnoro oono aametɨ, nooboro.
7 Jaabadɨro sifiico dilluubo: ¿Jana mɨnoodɨno ɨɨjoho
tahaivojɨɨboco debehi? nooboro. Jaanegui diibo nuuhi:
Trigoco ciendɨno tɨcovo tiyɨva, nooboro. Jaanegui nuubo:
Jino didebehaame, bohaametɨ deetavo ochentadɨno tɨcovo
tiyɨvaro, nooboro.
8 Jaanoco ihaivojɨɨbo agaajacɨudɨ nuuhi: Taaja
toomomɨnaafi gaajaabo aivono ɨfuuruubo, sitaama
imino iicaqui omoonɨnoco. Jiinɨjeo miyamɨnaa gaajahi
jiinɨjeonehejeque, miyaavogomɨnaa janaanɨcɨ.
9 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Jino iimitɨno jiinɨjeonehejeri
gataavomɨnaatɨ mɨhɨcɨ jiinɨjeoneheje ifinɨɨdɨ amɨɨhaico diito
ufucu niquejefaño ifinɨjitɨno iijanofaño igaayɨcɨqui.
10 Mɨɨdɨrunoma imino omoonɨɨbo, tollɨro iguiraanoma
imino moonɨhi. Jaanotɨ ajashurunoma imitɨno omoonɨɨbo,
iguiraanoma tollɨro imitɨno moonɨhi.
11 Jaamaño jino iimitɨno jiinɨjeonehejeri imitɨno
momoonɨmoco, ¿mɨɨjoho bu amɨɨhaico imiyaanehejeque
acɨjirahi?
12 Jaanotɨ sitaano icarunoco imitɨno momoonɨhicamoco,
¿mɨɨjoho bu amɨɨhaico acɨjirahi amɨɨhaiñotɨro iicaqui?
13 Chahaabo jeecɨvomɨnaafi miimɨsiicɨ aivojɨtɨsico
ejeecɨvoobo, saafiico ɨjɨɨhegueebere, saafiicoro gaijɨjiruubo.
Saafiima imino iicaaboro saafiiditɨ imitɨno esamaaijiruubo.
Jaabadɨro Moocaani, bu nɨhɨbamɨ icanoco sano
mejeecɨvejitɨrahi, nooboro.

14 Jaanoco fariseomɨ nɨhɨbamɨma imoyɨɨcɨmɨnaa iicamaño
jillɨ unuunoco paryɨ uguubuumoro Jesuco dejecuumo.
15 Jaanegui Jesu diito nuuhi: Amɨɨhai miyamɨnaa
ɨmefeenevɨ iminobadɨ mihicahi. Jaarunaa Moocaani amɨɨhai
jeebɨɨco gaajahi; miyamɨnaa sihidɨ jeevahibadɨ eesɨcɨnɨnoco
Moocaani jɨɨheguehi.

Moise Tajɨɨba, Moocaani Aivojɨ Icano.

16 Sɨɨcɨjetɨ Moise tajɨɨba, Moocaani iimaamɨnaa icano ic-
ahicauhi, Jua ifiivutɨnohachuta. Toonotɨro iimi Moocaani
aivojɨ iijɨ jɨɨbogocafetehi. Jaamofeenedɨ famooro sefacɨnɨhi
ijɨcafetequi.
17 Tɨhɨɨno niqueje, bu jiinɨje icano ifinɨno. Jaano janaanɨcɨ
jeevano tajɨɨbatɨ sasitugayɨ afatyejiruno.

Jesu Jɨɨbeguehi Gaigooco Ejeevesunoditɨ.
(Mt 19.1-12; Mr 10.1-12; Tollɨro meecɨ Rm 7.1-3; 1Co 7.10-16)

18 Saafi miyamɨnaafi mogaico ejeevesuuboro sifigoco
ɨɨcɨɨbo iimitɨnoco eetavehi. Jaabadɨro ejeevesucɨnɨgoco ɨɨcɨɨbo
iimitɨnoco eetavehi.

Sihidɨ Nɨhɨbamɨma Iicaabo, Lazaro Icano.

19 Safoono icaubo saafi sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaubo. Jaabo
iminoono gaachehunofaño jɨcamaaihicauhi ovosɨɨnoono.
Jaaboro fafucuvaacɨvɨro jɨɨbaimoco sihidɨ ovosɨɨnoono.
Jaanaa tollɨro icaubo saafi
20 ɨɨdaasuubo sihidɨ icɨɨnisinoma icaabo baavɨ gɨcɨnɨhicaubo
inɨhɨbamɨma iicaabo guhugavɨ.
21 Jaabomaje tuvaveguehicaurahi inɨhɨbamɨma iicaabo
machuta usuuvɨneri. Jaaboco jɨcumɨ asaamoro itujaavonoco
nejeecuhicauhi.
22 Jaanofeene iguijeveubomajeque cɨɨumo. Jaaboco
Moocaani toomomɨnaa satyuuhi icojɨvɨ. Jaanaa tollɨro bu
inɨhɨbamɨma iicaubo guijeveuhi. Jaaboco cɨɨumo.
23 Jaabo inɨhɨbamɨma iicaubo ɨdaasuno icahicauhi igu-
ijeveme iicafihɨgo. Jaabo tahɨgotɨ caamoco emeecɨubo
atyɨmeuhi Abrahamco Lazaro iicojɨri icaaboma.
24 Jaanegui coovadiivuubo: Guihi Abraham, uco
dɨdaasugo. Jaaboro Lazaroco tajɨɨba ofooboro ihusegai
nijequeque nɨfaihufaño amatyusuuboro tañejeba nijequeque
isɨɨcusuvaqui. Jino cɨɨjɨgaifaño sihidɨ ɨdaasuno icahi, nooboro.
25 Jaarunaa diiboco Abraham nuuhi: Taseemene, desafoto
jiinɨjehallɨri idiicahinɨsumi imino diicahinɨhi. Jaanotɨ Lazaro
ɨdaasuno icauhi. Jaaruubo jisumi juuga jacusucɨnɨhi. Jaanotɨ
ɨɨjoho ɨdaasuno diicahi.

26 Jaanomaryo bu amiihai miihaiti sicaisitu oonaagonovi
mihicahi. Jaamañoo juugati tahi efeejirumo. ¿Milli bu feejirahi
tahigotioto? ¿Milli bu juugavi fatyejirahi? nooboro.
27 Jaanegui iniihibamima iicaubo nuuhi: Jaaneguiiha taca
Guihi Abraham, ico neehi: Jaabo Lazaroco galluuhi guihirubi
iijajaago,
28 ofooboro sahusedimo tañahabomico ijiibeguetequi.
Jaanoti juuga jino iidaasumañovi tolliro saadimo, nooboro.
29 Jaaruuboco Abraham nuuhi: Diitoma icano
Moise acaatiniuhaamene, Moocaani iimaaminaa
acaatiniuhaamene. Jaanoco iguubuqui, nooboro.
30 Jaanegui iniihibamima iicaubo nuuhi: Jiihi, guihi
Abraham, jaarunaa saatoho iguijevecuumoti diitoco
ijiibogoturuva iimitico jeevesujirumo, nooboro.
31 Jaarunaa Abraham diiboco nuuhi: Moise, Moocaani
iimaaminaa icamoco uguubutihachiiji, tolliro bu saatoho igu-
ijevecuumoti ifuuruva guubujitirumo, nooboro.

17

Iimitinofañoo Agañiisujiruno Ñihicu.
(Mt 18.6-7, 21-22; Mr 9.42)

1 Jaadi Jesu nuuhi ijiibogominaaco: Icamo iimitino,
miyaminaaco imitinofañoo agañiisuno. Jaarunaa idaasucani
icajiibo sitaaco imitinofañoo agañiisuubo.
2 Imijiruno diiboco guiisibatyigabari icodaaheti muduu-
jeniimoro muuaifañoo magañiino. Jaano janaanici idaasuno
icajiruubo seemeneque imitinofañoo agañiisuubo.
3 Mehesicini amiihai nahabo amiihaico imitino
omooniihachiiji diiboco mihiiba. Jaabo iimitico
ejeevesuhachiiji diiboma mihimibachucasi.
4 Safucuro sahuse juugahuseti mifooci icano imitino
omooniiboro, bu tonoodifovaro dijaa asaaboro siino tolli
icacuujitihi onoohachiiji, imino diiboma mihimibachucasi,
nooboro.

Miyaavogo Mitya.

5 Jaanegui iminisuminaa Aivojiibo Jesuco nuuhi: Miihaico
daamusu janaanici mimiyaaveguequi, noomoro.
6 Jaanegui Aivojiibo Jesu diitoco nuuhi: Amiihai miyaavogo
mostaza noovata toogaidino iicahachiiji jiho sicomor
onoohoco meneejirahi: Jinooti gaijuuvoho muuaifeenevi
dulleevete munuuruva, amiihaico tooho: Jii, neejirahi.

Jeecivominaafi Omooniifino.

7 Amiihaiti cajaaniihacho ijeecivominaafima iicaruva
ududicamaaihicaabo faguifañoti agaseebeque: ¿Nacu saacu,
casiivoobo, machucu, meneejirahi?

8 Cha, tollɨ icatɨno. Fɨne meneejirahi: Tamachutaaco deetavoobo uco dihaivojɨɨboco deecɨvo machuqui, aduqui icano. Jaadɨ jari ɨɨjoho machuji, daaduji icano, meneejirahi.
9 ¿Nacu dijeecɨvomɨnaafico atajɨɨbanoco eetavonohallɨvɨ graciaco daacɨjirahi? Tollɨ icatɨno.
10 Tollɨro amɨɨhai Moocaani atajɨɨbanoco mihimivucuudɨ monoo: Jillɨ mɨɨhai mɨhɨɨfono jeecɨvomɨnaa jillɨ atajɨɨbanocoro meheetavomañoo, nooboro.

Jesu Buheesuhi Fahuseecɨdɨmoco Foojohoma Iicamoco.

11 Jesu Jerusalejaago ufuubo fatyuuhi Samaria jiinɨje, Galilea jiinɨje icanofeenedɨ.
12 Jaabo toojiinɨjeocuumi saacuumivɨ ɨɨfutuubojaago saaumo fahuseecɨ gaifiimɨ foojohoma iicaumo. Jaarumo diibotɨ tehesino ujulleecamaaivaumoro sefano nuumo:
13 Jesu jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhaico dɨdaasugo, noomoro.
14 Jaamoco Jesu aatyɨmeuboro nuubo: Mofoomoro sacerdotemɨco mɨhɨfusuto, nooboro.
Jaanegui ufuumotɨ jɨɨhaivɨ ifoojoho buuhi.
15 Jaanegui saafi ubuheecuunoma iicaubo dojɨcuvɨro uumiubo Moocaanico imooboro sefano.
16 Jaaboro Jesuguiino ememuɨɨvuuboro jiinɨjehallɨvɨ javuvuubo graciaco ihacɨqui. Jaabou Samaria jiinɨjeoobo.
17 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu famooro fahuseecɨdɨmo mubuheetɨhi? ¿Cuuca nacu saatoho nuevedɨmo?
18 ¿Jaanɨ ɨdɨɨboro siicuumioobo uumihi Moocaanico iimequi? nooboro.
19 Ifoojohoma iicauboco nuubo: Gañɨɨvoobo, fuucu; imiyaavogomañoo buheetecuuhi, nooboro.

Millɨ Fɨne Moocaani Aivojɨ Gaseji.
(Mt 24.23-28, 36-41)

20 Jaanaa fariseomɨ Jesuco dilluuhi: ¿Cusumi Moocaani aivojɨ gaseji? noomoro.
Jaanegui diibo iimusuuhi: Moocaani aivojɨ agasene siinoco mahatyɨmenɨcɨnobadɨ jeevatɨno.
21 Juu icacuuno, jahɨ icacuuno noorajitɨno, Moocaani aivojɨ amɨɨhaifeeneri icacuuhi, nooboro.
22 Ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Ufucu amɨɨhai mihimegueji mahatyɨmeneque Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo fucutɨ. Jaarumo mahatyɨmejitɨhi.
23 Jaasumi amɨɨhaico saatoho neeji: Juu icacuuno, jahɨ icacuuno, noomoro. Diito dojɨcutɨ mefeedino.
24 Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo asaajino jillɨ jeevaji: Oono sisi niquejeguiinodɨ saanaagojetɨ siinaagojevɨ anamebanɨcɨbadɨ.

25 Jaaruubo iticoni sihidi idaasuno icaji, jisumiomiyaminaa
uco jiiheveji icano.
26 Miiro johono Noe iicausumi iicaubadi icajino uujoho
Miyaminaafibadi Ifiivuubo asaajino imega.
27 Miiro miyaminaa machuhicaumo, aduhicaumo,
taabavahicaumo, iseemeque tajenihicaumo icano. Jaanaaca
Noemi imeenegafaño jicafutuuhi. Jaanaaca sihidi niija
aaiguuneri paryi saatoho guijeveuhi.
28 Jaabadiro bu Lot onoobo iicausumi icauno machuhi-
caumo, aduhicaumo, naajecasihicaumo, basuhicaumo, ii-
janoco eetavehicaumo icano.
29 Jaanaaca Lot Sodoma cuumiti ufuunobuunati niquejefañoti
aifuuno ciijigaima guiisibano ijigauno. Jaaneri paryi
tuucuumi miyaminaa guijeveuhi.
30 Tollireji uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubo ajafeveedi.
31 Tusumi saatoho iijahalliri mihicahachiiji miniitomoro
iijafañoti amiihai nehejeque mihicitedino. Jaanoti saatoho
buhigo mihicahachiiji amiihai iijajaago muhuumidino.
32 Lot taabati mehesafoto.
33 Miiro ifiico idaasuno omooninoti ataajasugoobo ifiico
mitasuji. Jaanoti ifiico Moocaanijaagodi imitasuubo ifiico
taajasuji.
34 Amiihaico neehi: Tufucu miitooci saabafaño cigaji.
Jaamisiti saafi imiyaavogotiibo satyocafeteji diiboco sihidi
jeevano idaasuno imooniqui. Jaanoti saafi imiyaavogoobo
coovovacafeteji.
35 Bu miimifeeci gaigoomife sano garyiihañiji. Jaamifeti
saafigo imiyaaveguehicatigo icicafeteji diigoco sihidi jeevano
idaasuno imooniqui. Jaanoti saafigo imiyaaveguehicago
jeevesucafeteji.
36 Bu miimisiici buhigo icaji. Jaamisiti saafi icicafeteji.
Jaanoti saafi jeevesucafeteji, nooboro.*
37 Jaanoco uguubuumoro diiboco dilluumo: ¿Aivojiibo,
conoovi fine tolli icajino? noomoro.

Jaanegui diibo nuuhi: Tuucita iicahigo añimi igaivefihi,
nooboro. Jaabadi niino jaadusufucusumi imiyaavogotimoco
idaasuno ifeteji.

18

Iimitino Fagominaafivi Ohoovicino.

1 Jesu oovicuhi Moocaanima ihiimaamo quehecuno
iicaqui.

---

* **17:36** Sahaamefaño toversiculoco ficuutimo.

2 Diitoco nuubo: Saacuumivɨ icaubo saafi fagomɨnaafi
Moocaanico ɨñɨhicuguutɨɨbo. Tollɨro mɨɨhaiñoobaco
gaijɨhicautɨɨbo.
3 Jaacuumivɨ tollɨro fibaijɨgo icauhi. Jaago saicɨno diibojaa
feehicauhi imɨnaafima imitɨno iicahicaunoco diigoma iim-
ibachuqui.
4 Saicɨno diibo diigo unuurunoco: Jii, neehicautɨɨbo.
Jaanofeene esafutuuboro nuubo: Moocaanico ñɨhicugotɨhi,
mɨɨhaiñoobaco gaijɨtɨhi icano.
5 Jaarunaa jaamo fibaijɨgo asaagoro gañuhusuno uco
moonɨhicahi. Jaanegui diigohallɨtɨ icaji siino saicɨno
saacuutɨgo iicaqui tajeebɨico uco nɨjɨ nɨjɨ moonɨdigo, nooboro.
6 Jaanoco Aivojɨɨbo Jesu nuuhi: Jillɨ nuubo iimitɨno
fagomɨnaafi.
7 ¿Nacu jaabadɨ Moocaani ɨɨcɨmo diibovɨ ɨɨdaasuvomo
fucuhachuta, cuujehachuta icano idilluruva diitohallɨtɨ
Moocaani icajitɨruubo? ¿Nacu fɨne diitoco tuumusujiruubo?
8 Amɨɨhaico neehi: Tuumusutɨɨbo diitoco goovano amusu-
jiruubo ¿Nacu fɨne uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo siino
jiinɨjevɨ asaadɨ fɨne miyaavogoco atyɨmeji? nooboro.

Fariseomɨoobo, Impuesto Jaadusumɨnaafi Icanovɨ
Ohoovɨcɨno.

9 Saatoho: Mɨɨhai aivo miyaamo, noomoro sitaaco
ɨtɨɨsuhicaunoma iicaubo jillɨ ohoovɨcɨuboro nuubo:
10 Safoono miimɨsiicɨ gaifiimɨsi templojafaño fuuhi
Moocaanima iimaaqui. Saafiu fariseomɨoobo. Jaanotɨu
saafi impuesto jaadusumɨnaafi.
11 Jaanaaca ifariseomɨoobo julleecɨnɨɨboro Moocaanima
ihiimaaubo jillɨ neehicauhi: Moocaani ɨco imehi saatoho
iicabadɨ uujoho nanivamɨnaafi icatɨhi, sitaaco imitɨno
moonɨtatɨhi, gaigoomɨma icatatɨhi, jaanɨ impuesto
jaadusumɨnaafibadɨ icatɨhi,
12 sajaguisɨvɨ mifoocɨ machutɨɨbo icafihi, uujoho paryɨ
agaananotɨ fahuseecɨtɨ sano ɨco acɨfihi, nuuruubo, nooboro.
13 Jaanotɨ jillɨ impuesto jaadusumɨnaafi tehesino icahi-
cauhi caamo niquejejaagoco meecɨtɨɨbo, jillɨ icɨɨdɨɨ tɨcovoco
aamɨhicaubo nooboro: Moocaani uujoho imitɨmɨnaafi uco
dɨdaasugo, nooboro.
14 Jaanotɨ amɨɨhaico neehi: Jaanɨ impuesto jaadusumɨnaafi
iijajaa fuuhi ijeebɨɨ imicuubo. Jaanotɨ fariseomɨooboco
Moocaani gaayɨcɨutɨhi. Jillɨ iicamaño: Uujoho sihidɨ jee-
vahi, onoono guiinovɨ ficucafeteji. Jaanotɨ: Sihidɨ jeevahi,
onootɨɨboco sihidɨ jeevasujiibo, nooboro.

Jesu Seemeque Imino Onoono.
(Mt 19.13-15; Mr 10.13-16)

15 Tollɨro bu seemegayɨmɨco Jesujaa sɨvahicaumo diitoco idudɨɨcɨqui. Jaanoco ijɨɨbogomɨnaa aatyɨmeumoro ɨsɨvaumoco ɨɨbahicaumo.
16 Jaanegui Jesu diitoco ocoovauboro nuuhi: Jaafa tajaa seeme saahi: Mefeedino, meneejirahana. Diitobadɨ iicamedi Moocaani aivojɨ icahi.
17 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Moocaani aivojɨco seemene iicabadɨ agaayɨcɨtɨɨbo, tahɨ ufucu feejitɨhi, nooboro.

Sihidɨ Inɨhɨbamɨma Iicaabo Jesuma Iimaahi.
(Mt 19.16-30; Mr 10.17-31)

18 Jaanaa saafi aivojɨɨbo Jesuco dilluuhi: Idiimiibo Jɨɨbogomɨnaafi, ¿mɨllɨ fɨne moonɨji ifinɨjitɨno fiivoma icaqui? nooboro.
19 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨtɨ: Jaabo uco iimiibo, neehi? Ɨdɨɨboro saafiiro iimiibo Moocaani.
20 ¿Nacu gaajahi Moocaani tajɨɨbaco? Sifigotɨ taabavadino, guijenɨdino, nanivadino, sitaaditɨ sɨcamañooco dɨɨbeguedino, diicaani, diiseejɨ icamɨsico gaijɨ, nooboro.
21 Jaanegui diibo nuuhi: Seemenetɨro uujoho paryɨ tollɨ moonɨfihi, nooboro.
22 Jaanoco uguubuuboro diiboco Jesu nuuhi: Icanehiica sano dihɨmega; Foobo dinehejeque paryɨ naajete. Jaaboro inɨhɨbamɨco ɨdaasumoco daacɨ. Jaadɨ jari niquejefaño sihidɨ dinehejema diicaji. Jaaboro tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.
23 Jillɨ diiboco unuuneri sihidɨ ɨdaasuvuubo sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaumaño.
24 Diibo ɨɨdaasuvuunoco Jesu aatyɨmeuboro nuuhi: Aivo jeedɨ tɨhɨɨno sihidɨ inɨhɨbamɨma iicamo Moocaani aivojɨfaño ofoono.
25 Tɨhɨɨjitɨruno camello januutu ojɨri afatyono. Jaanotɨ sihidɨ jeevano sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaabo Moocaani aivojɨfaño ofoono.
26 Jaanoco uguubuumo nuuhi: ¿Jaanegui cajaatyo fɨne taajajirahi? noomoro.
27 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyamɨnaadi ɨtɨhɨɨno Moocaanidi tɨhɨɨtɨhi, nooboro.
28 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo mɨɨhai paryɨ monehejeque mejeevesumoro ɨɨma mɨhɨguehi, nooboro.
29 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotɨ amɨɨhaico neehi: Cajaatyohacho iijaco, caanimɨco, inahabomɨco, mogaico, iseemeque icano
30 Moocaani aivojɨguiinodɨ ejeevesumo jiijehallɨvɨ janaanɨcɨ gaayɨcɨji. Tollɨro ufucu niquejefaño ifinɨjitɨno fiivoma icajimo, nooboro.

Siino Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.
(Mt 20.17-19; Mr 10.32-34)

31 Jaadɨ Jesu fahuseecɨ siino miimɨsiicɨ icano icamoco
ijɨɨbogomɨnaaco ijeevadɨ ocoovauboro nuuhi: Jisumi
Jerusalejaago mefeehi paryɨ Moocaani iimaamɨnaa uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubeditɨ acaatɨnɨunobadɨ iicaqui.
32 Jaaboco uco sihɨgo miyamɨnaaco acɨjimo. Jaamoro uco
dejecujimo imitɨno onoomoro jɨɨrebamaaijimo,
33 ahaamɨmoro, guijenɨjimo. Jaaruubo mifucucɨ, safucu
icanobuunatɨ guijevefeenetɨ siino buheeteji, nooboro.
34 Jaarunoco diito ajashuno gaajautɨhi jinejetɨ unuunoco
diitedi toovono iicaumaño.

Jesu Jerico Cuumiri Iicaubo Aatyɨmetɨɨboco Buheesuhi.
(Mt 20.29-34; Mr 10.46-52)

35 Jaanaa Jesu Jerico cuumitɨ fiitɨcuunaa saafi aatyɨmetɨɨbo
jɨɨhaijɨniri gɨcɨnɨuhi nɨhɨbamɨco idilluubo.
36 Jaanaa sihidɨ miyamɨnaa ofoomoco uguubuuboro dillu-
ubo: ¿Mɨllɨ iicano? nooboro.
37 Jaanegui nuumo: Jesu Nazareoobo feehi, noomoro.
38 Jaanegui sefano coovadiivuubo: ¡David Iyaachi, Jesu, uco
dɨdaasugo! nooboro.
39 Jaarunaa ɨmegavɨ ufuumo diiboco ɨɨbauhi illɨɨvequi,
noomoro. Jaarunaa janaanɨcɨvɨro coovadiivuubo: ¡David
Iyaachi, uco dɨdaasugo! nooboro.
40 Jaanegui Jesu ujulleeveuboro tajɨɨbauhi diiboco
ihɨcɨtequi. Jaanegui ɨɨcɨjeuboco Jesu nuuhi:
41 ¿Mɨllɨ ɨco omoonɨnoco diimeguehi? nooboro.
Jaanegui aatyɨmeutɨɨbo nuuhi: Aivojɨɨbo, aatyɨmeneque
imeguehi, nooboro.
42 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¡Jii, daatyɨme! Imiyaavogo-
maño buheesucafetehi, nooboro.
43 Jaasumiro diibo atyɨmeuhi. Jaaboro Jesu dojɨcutɨ fu-
ubo Moocaanico imooboro. Jaanoco aatyɨmeumo paryɨ
miyamɨnaa Moocaanico imehicauhi.

19

Zaqueo.

1 Jaadɨ Jesu Jerico cuumifeenedɨ fuuhi.
2 Jaacuumifañoo icaubo Zaqueo onoobo impuesto
jaadusumɨnaa aivojɨɨbo.
3 Jaabo Zaqueo Jesuco imuguuhi aatyɨmeneque. Jaaruubo
atyɨmehicautɨhi baareebegayɨ iicamañoo, sihidɨ miyamɨnaa
iicauneri icano.

4 Jaanoma iicaubo ɨmegavɨ ijinafatyuuboro ɨmoho sicomor onoohori caamo fuubo Jesu afatyujino fiitɨno iicauheri toohotɨ diiboco ihatyɨmequi.
5 Jaanaa Jesu toonodɨ afatyuubo caamoco emeecɨuboro diiboco nuuhi: Zaqueo, goovano tahɨgotɨ niito jaachiijɨ diijafaño ɨfeteji, nooboro.
6 Jaanegui Zaqueo goovano iniituuboro imo imo Jesuco gaayɨcɨubo.
7 Jaanoco paryɨ aatyɨmeumoro imitɨno neehicaumo: Imitɨmɨnaafi iijafaño Jesu ɨfetehi, noomoro.
8 Jaanegui Zaqueo ujulleeveuboro Jesuco nuuhi: Meecɨ Aivojɨɨbo, tañehejetɨ feenedɨ ɨɨdaasufiimoco acɨji. Jaanotɨ saatehedɨtɨ abañɨɨboro ananihicahachiijɨ, igueenemehejedɨno tɨcovovɨ janaanɨcɨ acɨji, nooboro.
9 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jiijaavɨ jaachiijɨ taajasu gasehi jaanɨ tollɨro Abraham iyaachi iicamaño.
10 Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo saahi imɨtahinɨmoco iguiinooboro taajasuqui, nooboro.

Fahuseecɨdɨno Nɨhɨbajenevɨ Ohoovɨcɨno.

11 Jaamo miyamɨnaa Jesu jillɨ onoonoco guubunɨcɨhicaumo. Jaanegui jillɨ oovɨcɨubo Jerusaletɨ ifiitɨcuuneguiiha. Jaanaa diito esamaaihicauhi: Fɨne jisumiro Moocaani aivojɨ gaseji, noomoro.
12 Jaanegui diitoco nuubo: Safoono icaubo saafi gaifi iyotobadɨ obocɨfiibo. Jaabo fuuhi tehesino siijiinɨjevɨ tahɨ diiboco aivojɨɨbotɨ ificuudɨ dojɨcuvɨro ihuumiqui, aivojɨɨbotɨ iicaqui.
13 Jaabo ifuucuquiro fahuseecɨdɨmoco ijeecɨvomɨnaaco coovaubo. Jaaboro diitoco acɨubo nɨhɨbajene sihidɨ ijaada iicanoco. Jaamoco nuubo: Naajeteque meheetavo jino nɨhɨbamɨri ofoobo agasenehachuta, nooboro.
14 Jaaruuboco ijiinɨje miyamɨnaa jɨɨheguehicauhi. Jaamoro diibo dojɨcutɨ saatohoma jɨɨbogoco galluumo: Mihimogotɨhi diibo mohaivojɨɨbotɨ iicanoco, noomoro.
15 Jaarunaaca diiboco aivojɨɨbotɨ ficuumo. Jaadɨ diibo siino ijiinɨjevɨ uumiubo. Jaadɨ cuuhuvaubo ijeecɨvomɨnaaco nɨhɨbamɨco aacɨumoco mɨoodɨno agaanacuunoco igaajaqui.
16 Jaanegui itɨconɨoobo asaauboro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, dinɨhɨbamɨ fahuseecɨdɨno janaanɨcɨ gaanacuuhi, nooboro.
17 Jaanegui ihaivojɨɨbo diiboco nuuhi: Aivo imino, ɨɨjoho aivo iimino jeecɨvomɨnaafi ajashurunohallɨvɨ imino omoonɨmaño ɨco fahuseecɨ cuumivahallɨvɨ aivojɨɨbotɨ ficuji, nooboro.
18 Jaanaa saafi asaauboro nuuhi: Aivojɨɨbo, dinɨhɨbamɨ sahusedɨno janaanɨcɨ gaanahi, nooboro.

19 Jaaboco tollɨro iimusuubo: Ɨɨjoho sahuse cuumivahallɨvɨ
aivojɨɨbotɨ diicaji, nooboro.
20 Jaanaa sifi asaauboro nuuhi: Aivojɨɨbo, jino dinɨhɨbamɨ
filluchehufaño ificuhinɨno;
21 Ɨco ñɨhicuguehi sihidɨ edeevaneguiiha. Jaabo ɨɨjoho
ificutɨmañotɨ dɨɨcɨhi abasutɨrumañotɨ inoovataco dɨɨcɨhi,
nooboro.
22 Jaanegui ihaivojɨɨbo diiboco nuuhi: Imitɨno
jeecɨvomɨnaafi dihiimaatɨro ɨco moonɨji, ɨɨro gaajacuuhi
uujoho sihidɨ ejeevaaboro ificuutɨmañotɨ ɨɨcɨnoco
abasutɨmañotɨ onoovasunoco.
23 Jaanegui, ¿collɨhi jana tañɨhɨbamɨco bancojafaño ficu-
uhinɨtɨhi uujoho uhuumiibo tañɨhɨbamɨ agaananoco fanooro
agaayɨcɨjirunaaca? nooboro.
24 Iicojɨri iicaumoco nuubo: Diibeditɨ inɨhɨbamɨco
mudumɨtɨɨcɨ. Jaamoro fahuseecɨdɨnoma iicaaboco mahacɨ,
nooboro.
25 Jaarunaa diito diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, diiboma
fahuseecɨdɨno icacuuno, noomoro.
26 Jaarunaaca ihaivojɨɨbo diitoco nuuhi: Amɨɨhaico neehi:
Iicanoma iicaaboco siino janaanɨcɨ acɨji. Jaanotɨ iinoma acha-
haabotɨ paryɨ iicarunogayɨco dumɨtɨɨcɨji.
27 Jaanotɨ uujoho aivojɨɨbotɨ iicanoco iimeguehinɨtɨmo
tamɨnaaco juuga mɨsɨvamoro tahɨmefeenevɨ magaisiraicɨ,
nooboro.

Jesu Jerusale Cuumifaño Jɨcafetehi.
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Jn 12.12-19)

28 Jillɨ unuunobuunatɨ Jesu fuuhi Jerusale cuumijaago.
29 Jaabo Betfaje, Betania icano cuuminotɨ fiitɨcuunaaca
tollɨro Olivohono iicagajɨ fiitɨno iicacuudɨ miimɨsiicɨ
ijɨɨbogomɨnaatɨsitɨ agalluuboro nuuhi:
30 Mofoo joono ifiitɨcuumijaago. Jaamɨsi tuucuumivɨ
mɨhɨfotomɨsi mahatyɨmeji burrogayɨ duujecɨnɨɨboco
mɨɨhaiñooba diiberi ɨɨgotɨɨboco. Jaaboco misinaayumɨsiro
mɨsɨva.
31 Amɨɨsico cajaatyohacho: ¿Collɨhi momoonɨhi?
onoohachiijɨ, monoo: Mohaivojɨɨbo eneeneguiiha,
noomɨsiro.
32 Jaanegui diitɨsi ufuumɨsi atyɨmeteuhi paryɨ Jesu un-
uubadɨ.
33 Jaamɨsi iburrogayɨco sinɨumɨsico abajato nuuhi: ¿Collɨhi
moburroco misinɨɨhi? noomoro.
34 Jaanegui diitɨsi nuuhi: Mohaivojɨɨbo eneeneguiiha,
noomɨsiro.
35 Jaadɨ diiboco Jesujaago asatyuudɨ igaachehunoco iburro-
hallɨvɨ ificuumoro Jesuco diibohallɨvɨ casɨɨhacuumo.

36 Jesu diiberi ofoobo ɨmega igaachehunoco jeebumoro
feehicaumo jɨɨhaifaño.
37 Jaabo Olivohono iicagajɨri guiino niituunaaca,
paryɨɨcɨno miyaavogomɨnaa diibo dojɨcutɨ ufuumo tɨcovauhi
sefano onoomo Moocaanico iimomo sihidɨ ejeevanoco
aatyɨmeunoma iicamo
38 neehicaumo: ¡Imicanɨ Aivojɨɨbo, Mohaivojɨɨbo memeri
asaabo! ¡Niquejefañoo sajeebɨɨ! ¡Moocaanico mihimo! noomoro.
39 Jaanegui saatoho fariseomɨ diitofañoo iicaumo nuuhi:
Jɨɨbogomɨnaafi, didojɨcutɨ asaamoco dɨɨba, noomoro.
40 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhaico neehi diito
illɨɨvuruva guiisibano coovadiinamaaijirahi, nooboro.
41 Jaabo Jerusale ifiitɨcuunoco aatyɨmeuboro tuucuumi-
hallɨvɨ taaubo:
42 Ɨɨjoho jaachiijɨ difucuvɨ ɨco sajeebɨɨco aacɨjirunoco
gaajaruva sajeebɨɨ diicajirahi. Jaaruno ɨɨdi otoovomañoo
daatyɨmetɨhi.
43 Safucu ɨɨdi ɨdaasufucu gaseji dimɨnaa dihallɨdɨ emecuve-
jifucu dihallɨdɨ emecuvomoro fahɨgovatɨ ɨco moonɨji,
44 ɨco jiinɨjehallɨvɨ agañɨɨmoro dimiyamɨnaaco
gaisiraicɨjimo. Jaamoro sababa dihallɨvɨ guiisibaco
jeevesujitɨmo, Moocaani ɨco abaavafucuco agaajacɨtɨmañoo,
nooboro.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.
(Mt 21.12-17; Mr 11.15-19; Jn 2.13-22)

45 Jaaboro Jesu templojafañoo ufuuboro tɨcovaubo toojafañoo
anaajemeque isivɨ agañɨɨubo.
46 Jaaboro diitoco nuubo: Caatɨnɨhaamefañoo jillɨ noono:
Taaja Moocaanima iimaajareji, noono. Jaarujaco amɨɨhai
nanivamɨnaa iijatɨro miminiiyuhi, nooboro.
47 Jaabo Jesu fafucuvaacɨvɨro miyamɨnaaco templojafañoo
jɨɨbogooboro icahicauhi. Jaarunaa sacerdotemɨ aivojɨto,
caatɨnɨmɨnaa, tuucuumi aivojɨto icamo diiboco iguijenɨqui
ituma ɨfehicauhi.
48 Jaarumo toonohallɨtɨ omoonɨjirunoco atyɨmehicautɨmo
paryɨ miyamɨnaa diibo onoonoco uguubunɨcɨmo iicaumañoo.

20

Jesu Mitya Iijɨ.
(Mt 21.23-27; Mr 11.27-33)

1 Safoono Jesu templojafañoo icaubo miyamɨnaaco taaja-
subogoco ɨjɨɨbogoobo. Jaanaa gaseumo sacerdotemɨ aivojɨto,
caatɨnɨmɨnaa, quillahuto icamo.
2 Jaamoro diiboco dilluumo: Mɨɨhaico dɨɨbogo, ¿mɨɨjoho iijɨtɨ
jillɨ moonɨhi; mɨɨjoho ɨco eneeneguiiha? noomoro.

3 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho tollɨro amɨɨhaico
dilluji, uco mihiimusu:
4 ¿Nacu, mɨɨjoho Juaco tajɨɨbauhi miyamɨnaaco initɨqui?
¿Moocaani, nacu miyamɨnaa? nooboro.
5 Jaarunaa diito sanomɨro noocasihicauhi: ¿Mɨllɨ fɨne me-
neeji? Moocaani tajɨɨbari munuuruva du: ¿Collɨhi jaanoco
mimiyaavogotɨhi? mɨɨhaico neejiruubo.
6 Jaanotɨ miyamɨnaa tajɨɨbari munuuruva, mɨɨhaico paryɨ
miyamɨnaa guiisibaneri gaicaaujirahi, miyanotɨro Jua
Moocaanifañodɨ ihiimaahicaunoco imiyaavogomoro.
7 Jaamoro nuumo: Magaajatɨhi. ¿Mɨɨjohohacho fɨne Juaco
miyamɨnaaco initɨjinoco tajɨɨbauhi? noomoro.
8 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jɨɨ, tollɨro amɨɨhaico uujoho
neejitɨhi mɨɨjoho tajɨɨbari omoonɨnoco, nooboro.

Iimitɨno Dudɨcamaajemɨnaavɨ Ohoovɨcɨno.
(Mt 21.33-44; Mr 12.1-11)

9 Jaadɨ Jesu miyamɨnaama ihiimaauboro jillɨ oovɨcɨuhi:
Saafi miyamɨnaafi baacuco sihidɨ basuuhi. Jaaboro
dudɨcamaajemɨnaaco toonoco utuumusuuboro. Sihɨ
tehesino fuubo tahɨ gueenene iicaqui.
10 Jaano ibaacu onoovacuudɨ iicojɨmɨnaafico galluubo di-
itojaago imañoonotɨ diibojaago diito igalluuqui. Jaaruuboco
diito ahaamɨhicaumoro botɨɨboco dojɨcuvɨro diibojaa gallu-
umo.
11 Jaanegui toono abajaabo sifiico galluuhi. Jaaboco tollɨro
ɨdicuno, unuumoro aamɨumo. Jaamoro botɨɨboco dojɨcuvɨro
galluumo.
12 Jaanegui siino bu sifiitɨ galluubo. Jaaruuboco
ɨtɨhɨvasuumoro buhɨgovɨ gañɨɨumo.
13 Jaanegui jari ihabajaabo nuuhi: ¿Mɨllɨ fɨne moonɨji?
Agaijɨɨbo taseemeneque galluuji. Jaaboco aatyɨmemere fɨne
bocɨguejimo, nooboro.
14 Jaaboco aatyɨmeumoro noocasiumo: Jaanɨ duhu imi
toonoco agaayɨcɨjiibo. Masɨɨ miguijenɨqui. Jaadɨ jari mɨɨhai
toono abajatotɨ mihicaji, noomoro.
15 Jaamoro tomañotɨ sihɨgovɨ asatyumoro diiboco gui-
jenɨumo, nooboro Jesu diitoco dilluuhi: ¿Jaamoco mɨllɨ fɨne
tofagui abajaabo diitoco fɨne moonɨji?
16 Asaaboro diito dudɨcamaajemɨnaaco ifinɨsuuboro
toonoco sidudɨcamaajemɨnaaco acɨjiibo, nooboro.

Jaanoco uguubuumoro nuumo: ¡Chaha, Moocaani tollɨ
moonɨdino! noomoro.
17 Jaanegui diitoco Jesu emeecɨuboro nuuhi: ¿Nacu, mɨllɨ
eneejiruno jino Caatɨnɨhaamefaño icahɨ? Jillɨ du noono:

Guiisiri iijanoco eetavonɨcɨmo imiguiisibaco ɨtɨhɨsuumoro gañɨɨhi. Jaarunofaño saafi agaajaabo tobaco dojɨcuvɨro ɨcɨhi toba iminoco agaajamaño. Jaaboro aivo imimaño ficuubo, noono Caatɨnɨhaamefaño.

18 Jaabahallɨvɨ aacotomo gafaryunamaaiji ɨdɨdaaheje. Jaanotɨ cajaatyohallɨvɨ toba aacotohachiijɨ diitoco quicheyɨɨcɨjiiba, nooboro. Jillɨ nuubo Jesu diiboco imiyaavogotɨmoco ufucu omoonɨjinoco.

Impuestoditɨ Ihiimaano.
(Mt 22.45-46; 22.15-22; Mr 12.12-17)

19 Jaasumiro Jesuco sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo gaayɨcɨujirahi diitotɨ onoobo siinovɨ ohoovɨcɨɨboro eneehicaunoco agaajaumoro. Jaarumo miyamɨnaatɨ iguiuhi.

20 Jaamoro saatohotɨ galluumo iimimobadɨ asaamoro diibo siibadɨ onoonoco uguubuumoro diiboco asatyomoro aivojɨɨbo usefaño ihacɨtequi.

21 Toonegui diito diiboco jillɨ dilluuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai magaajahi ɨɨjoho miyaanoco imino onooboro, miyaanoco ɨdɨɨbeguehicanoco; paryɨ miyamɨnaaco sabadɨro edeesɨcɨnɨɨboro Moocaani jɨɨhaitɨ imino dɨɨbeguehi.

22 Mɨɨhaico dinoo: ¿Naa Cesar impuestoco ajaadusunoco majaaduji? ¿Nacu, majaadujitɨhi? noomoro.

23 Jaarunaa diito diibohallɨvɨ imitɨno ihiimaanoco agaajacɨuboro diitoco nuuhi: ¿Collɨhi uco mabañɨhi?

24 Eneecata uco saje nɨhɨbajetɨ mɨhɨfusu. ¿Nacu mɨɨjoho ɨme jana jino, jino imomo acaatɨnɨcɨnɨno icano?

Jaanegui diito nuuhi: Aivojɨɨbo Cesarno, noomoro.

25 Jaanegui diitoco nuubo: Cesarno iicanoco Cesarco mahacɨ. Jaanotɨ Moocaaninoco Moocaanico mahacɨ, nooboro.

26 Jaamaño diiboco ɨnɨsuurumo ɨcɨutɨmo mɨllɨ miyamɨnaafeenevɨ unuutɨmaño. Jaamoro sihidɨ jabafiituumo diitoco tollɨ iimusuuneri. Jaamoro llɨɨvɨ icacuumo.

Siino Mubuheetejinotɨ Idilluuno.
(Mt 22.23-33; Mr 12.18-27)

27 Jaanobuunatɨ saatoho saduceomɨ iguijevecuumo siino buheetejitɨhi onoonɨcɨmo Jesujaago asaaumoro diiboco nuumo:

28 Jɨɨbogomɨnaafi, Moise mɨɨhaidi caatɨnɨuhi: Saafi nahabo mogai seemevatɨgo cojɨtɨ iiguijevehachiijɨ, inahabo ifibaijɨgoco ɨɨcɨɨboro diigoma iseemevaqui inahaboco ibuunanɨqui, nooboro.

29 Safoono icaumo sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ icamo saafi seemere. Jaamotɨ ihamiyaabo itɨconɨ taabavauhi. Jaaruubo guijeveuhi seemevatɨɨboro.

30 Jaanegui saafi inahabo ifibaijɨgoco ɨciɨuhi. Jaaruubo tollɨro seemevatɨɨboro guijeveuhi.
31 Jaanegui jaano allɨvɨoobo diigoco ɨciɨurahi. Jaabadɨro famooro diigoma icauhi. Jaarumotɨ saafiiba seemevatɨmoro paryɨ guijeveumo.
32 Jaanobuunatɨ bu tollɨro diigo guijeveuhi.
33 Jaamotɨ buheetefucu, ¿cajaanɨ taabaji fɨne? Famooro diigoco ataabavacuumotɨ, noomoro.
34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jino jiinɨjehallɨvɨ miyamɨnaa taabavacasihi.
35 Jaanotɨ ufucu ubuheetemere siijiinɨjevɨ Moocaani eneeneri iimihusemaño ɨɨfotomo tahɨ taabavajitɨhi, iseemeque tajenɨjitɨmo icano.
36 Siino tahɨgo iguijevecuujitɨmaño Moocaani toomomɨnaabadɨro icacuujimo siino ubuheetecumaño Moocaani seemerucuuji iicamo.
37 Moise tollɨro mɨɨhaico gaajasuhi iguijevecuumo ubuheetejinoco Caatɨnɨhaamefaño ɨmohogayɨ ɨjɨgahicaumañovɨ. Jaamañovɨ noono: Aivojɨɨbo Moocaani Abraham, Isaac, Jacob icamo Aivojɨɨbo.
38 Jaabo Moocaani iguijevecuumo aivojɨɨbo icatɨno ubuheeme Aivojɨɨbo. Jaabo Moocaanidi paryɨ diito buheeme, nooboro.
39 Jaanegui saatoho caatɨnɨmɨnaatɨ diiboco nuumo: Imino neehi, jɨɨbogomɨnaafi,
40 noomoro siino diiboco dillucuutɨmo.

¿Mɨɨjoho Iyaachi Fɨne Cristo?
(Mt 22.41-46; Mr 12.35-37)

41 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: ¿Mɨllɨ jaamo Cristoco David iyaachi neehicahi?
42 Mɨɨro David icaruubo Salmohaamefaño nuuhi:
Mohaivojɨɨbo Moocaani Tahaivojɨɨbo Cristoco nuuhi:
Tamiyanaagonovɨ casɨɨvo,
43 dimɨnaaco ditɨhaiguiino uujoho ificuunohachuta, nuubo.
44 ¿Mɨllɨ jaabo Cristo David iyaachi icajirahi, David bu icaruubo diiboco: Aivojɨɨbo, unuuno icanaaca? nooboro.

Jesu Caatɨnɨmɨnaaditɨ Neehi.
(Mt 23.1-36; Mr 12.38-40; Lc 11.37-54)

45 Jaanaaca famooro miyamɨnaa guubunɨciɨunaaca Jesu ijɨɨbogomɨnaaco nuuhi:
46 Mehesɨciɨnɨ, caatɨnɨmɨnaatɨ caamovonoono gaachehunoma ɨɨgonoco iimoyɨɨciɨfiimotɨ. Bu tollɨro imoyɨɨciɨfimo naajetehasinovɨ diitoco iminoco sinagogajafaño ufuusumi imiya icaganocoro ujuvicamaaifimo machujafaño iimimañehejequere juvicamaaifimo.

47 Tollɨro fibaijɨto iijanoco udumɨtɨicɨfiimo. Jaamo ɨifurumo
gueenene Moocaanima iimaafimo utuvuusumo sitaaco
ibañɨqui. Jaamo guiraajino cɨijɨgaifaño ijaadaco agaayɨcɨno,
nooboro.

21

Fibaijɨgo Aacɨno.
(Mr 12.41-44)

1 Jaanaa Jesu templojafaño atyɨmeuhi sihidɨ inɨhɨbamɨma
iicameheje Moocaanico aacɨmo ificufiinofaño ificuhi-
caunoco.
2 Jaabo atyɨmeuhi tollɨro ɨdaasuno fibaijɨgo mijeegayɨicɨco
ificuunoco.
3 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotɨro amɨihaico neehi: Jaamo
ɨdaasuno fibaijɨgo paryɨ famoova janaanɨcɨ acɨhi.
4 Jaanotɨ paryɨ diito, diitedi sihidɨ aatyuuvucuunotɨ acɨhi.
Jaanotɨ diigo ihɨdaasutɨ iicanoco paryɨ acɨgo tooneri amachu-
jirunoco, nooboro.

Jesu Temploja Finɨsucafeteji, Neehi.
(Mt 24.1-2; Mr 13.1-2)

5 Jaanaa saatoho templojatɨ iimaahicauhi iminoono
guiisibano eheetavocɨnɨnotɨ, tollɨro fañoojaco Moocaanico
ejeecɨvomo iminoono iimibachuhicaunotɨ icano. Jaanegui
Jesu nuuhi:
6 Ufucu icajino paryɨ jino amɨihai mɨhɨifɨnɨcɨnoco ifinɨsujino,
sababa guiisiba siibahallɨvɨ covovacafetejitɨno, nooboro.

Ifinɨjino Jɨibogo.
(Mt 24.3-28; Mr 13.3-23)

7 Jaanegui diiboco dilluumo: Jɨibogomɨnaafi, ¿cusumi fɨne
tollɨ icajino? ¿Mɨllɨtɨ fɨne magaajaji toono ɨtɨcovacuunoco?
noomoro.
8 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mehesɨcɨnɨ, amɨihaico sita
bañɨdino, guiraajimo tamemeri asaano: Uujoho Cristo,
tusumi mihicacuuhi, noomoro. Jaarumo dojɨcutɨ mefeedino.
9 Jaamo mɨnaatɨ, sanomɨro omoonɨcasinotɨ icano mugu-
ubusumi mihiguetejirahana; itɨconɨ jillɨ icajino. Jaaruno
ifinɨcuujino icatɨno,
10 nooboro cuhubacafutuubo ihiimaaubo: Siijiinɨjeoto, si-
ijiinɨjeotoma moonɨcasiji. Siijiinɨjeo aivojɨ, siijiinɨje aivojɨma
moonɨcasiji.
11 Jaasumi sihidɨ sefano jiinɨje maryɨbaji, ajeba icaji, sihidɨ
fahɨgovavɨ guihuvano icaji, niquejefaño ñihicunoonoco ma-
hatyɨmeji sihidɨ jeevanoonoco.
12 Jaano jillɨ iicajino ɨmega itɨconɨ amɨihaico agaayɨcɨmoro
ɨdaasuno moonɨjimo amɨihaico satyejimo sinagogajanofaño

imitɨno imoonɨqui amɨɨhaico ɨcɨvojaanɨmoro aivojɨto ɨmegavɨ satyejimo tamomohallɨtɨ.
13 Jaamo ɨmefeenevɨ tamomoco mɨjɨɨbegueji.
14 Jaanegui jillɨ momoonɨ, ɨmegavɨro: ¿Mɨllɨ fɨne iimusuji? noomoro mehesamaaidino.
15 Tusumi jari amɨɨhaico uujoho gaaja iimaaco acɨji. Jaaneri amɨɨhai mɨnaa amɨɨhai iijɨco jenaaujitɨhi amɨɨhaico guinonɨjitɨmo.
16 Jaarunaa amɨɨhaico, amɨɨhai caanimɨ, amɨɨhai nahabomɨ, amɨɨhai yoto, amɨɨhai gataavomɨnaa icamo amɨɨhaico aivojɨtojaago satyeji. Jaamoco amɨɨhaitɨ saatohoco gaisiraicɨsujimo.
17 Paryɨ jiinɨjemɨnaa amɨɨhaico jɨɨheveji tamomohallɨtɨ.
18 Jaarumo mɨllɨ mihicajitɨhi.
19 Tollɨ icarunofa quehecuno mihicahachiijɨ ifinɨjitɨno fiivoma mihicaji.
20 Jerusale cuumihallɨdɨ mɨnaa emecucɨnɨnoco mahatyɨmecuudɨ magaajacu tuucuumi ifinɨcuujinoco.
21 Jaasumi Judea jiinɨjeri mihicamo ifagajɨnojaa magaa. Jaanotɨ Jerusale cuumiri mihicamo tuucuumitɨ buhɨgovɨ mofoo. Jaanotɨ tuucuumitɨ buhɨgovɨ mihicamo tuucuumijaa masaadino,
22 Caatɨnɨhaamefaño ɨdaasujino onoobadɨ tusumi icajino ɨdaasufucuno.
23 Ɨdaasucani icajimo tusumi gaigoomɨ oovato iicamo, mɨfañotɨoseejema iicamo icano jiinɨjehallɨvɨ sihidɨ ɨdaasu iicajimañɔ jiinɨje miyamɨnaaco ñɨhicuno ahaamɨjineri.
24 Jaanotɨ saatoho amocasifañɔ guijeveji. Jaanotɨ saatohoco fahɨgova jiinɨjenevɨ ɨcɨvojaanɨmoro satyejimo, tollɨro Jerusale cuumico siijiinɨje miyamɨnaa jiinɨjehallɨdɨ quicu quicu icaji diitoco Moocaani ejeevesunohachutahiica.

Jesu Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Siino Asaajino.
(Mt 24.29-35, 42-44; Mr 13.24-37)

25 Jaadɨ niquejeguiinodɨ jɨɨbogo icaji cuujeo nɨhɨbavɨ, fucuo nɨhɨbavɨ, meecɨrɨvɨ icano; jiinɨjehallɨvɨ paryɨ jiinɨjemɨnaaco ihesamaaje mɨtaji sihidɨ igotocɨnɨjimo muuai ñɨhicuno ojɨneri, ityuucai ñɨhicuno ojɨneri icano.
26 Jaamo miyamɨnaa jiinɨjehallɨvɨ iicajinoco eesamaaimoro iñɨhicuri choomocɨnɨjimo, niquejeomitya icaruno maryɨbaji.
27 Jaadɨ jari mahatyɨmeji uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo aimuufaifeenedɨ mityama, aivojɨma icano asaanoco.
28 Jineheje jillɨ iicacuudɨ caamoco memeecɨcu mataajasucafutucuujineguiiha,
29 nooboro jillɨ oovɨcɨubo: Memeecɨ higuerahoco tollɨro paryɨ ɨmohonoco;

30 bohono ahaamevanoco mahatyɨmesumi, amɨɨhairyo ma-
gaajafihi ficaba ifiitɨcunoco.
31 Jaabadɨro jino onoonoco mahatyɨmecuudɨ magaajacu
Moocaani aivojɨ ifiitɨcunoco.
32 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Paryɨ jino iicanoco tusum-
ioto aatyɨmeme guijevejitɨhiica,
33 niqueje, jiinɨje icano finɨjirahi. Jaanotɨ taajɨ sɨcamañovɨ
fatyejitɨhi.
34 Jaanegui mehesɨcɨnɨ, iimitɨnofeenedɨ amɨɨhai jeebɨɨ
cuhufetedino, guirihicavono jiinɨje busumije imoyɨɨcɨ icano
guiinodɨ tufucu amɨɨhaivɨ mehesɨcɨnɨtɨnaaca gasedino,
35 amɨɨhaihallɨvɨ tacuraba gaajacɨratɨno aacotonɨcɨbadɨ. Jillɨ
tufucu gaseji fahɨgova jiinɨjehallɨri iicamohallɨvɨ.
36 Jaanegui mihimibaicɨnɨcu. Jaamoro fahiijɨvaro
Moocaanima mihiimaa, paryɨ jino iicajinotɨ mataajaji. Jaamo
uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo ɨmefeenevɨ mɨhɨfeteji,
nooboro.
37 Jaabo Jesu cuuje templojafaño jɨɨbeguehicaubo. Jaanotɨ
mihiijɨcuudɨ Olivohono iicagajɨjaago ofooboro tahɨ icahi-
caubo.
38 Jaanaa miyamɨnaa fucugayɨro templojafaño gasehicauhi
diiboco iguubunɨcɨqui.

22

Jesuco Iguijenɨqui Omoonɨno.
(Mt 26.1-5, 14-16; Mr 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

1 Jaanaaca ijɨcutama achahano maahunoco amachufino
Pascua jɨɨbaimo fiitɨcuunaaca,
2 sacerdotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo moonɨhicauhi:
¿Mɨllɨtɨ fɨne magaicaauji? noomoro Jesuco igaicaauqui.
Jaarumo miyamɨnaaco iguihicauhi.
3 Jaanaa Satanas jɨcafutuuhi Juda Iscariote jeebɨɨfaño Jesu
minɨsumɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨ icamoobofaño.
4 Jaaboro sacerdotemɨ aivojɨto, temploja aivojɨto icamo-
jaago ufuuboro diitoma iimaatuubo Jesuco diitoco ihacɨqui.
5 Jaaneri imo imo iicaumoro diibo Judaco nɨhɨbamɨco
acɨguumo.
6 Jaanegui: Jii, unuuboro tɨcovaubo iguiinuubo, ¿mɨllɨ fɨne
diiboco diitoco acɨji, miyamɨnaa chahanaaca? nooboro.

Aivojɨɨbo Niinoono Amachuuno.
(Mt 26.17-29; Mr 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Co 11.23-26)

7 Jaanaa ijuurisutama achahano maahunoco amachufino
jɨɨbaimo icacuuhi Pascua ovejaco agaicaaujifucu.
8 Jaanaa Jesu galluuhi Pedro, Jua icamɨsico: Pascua
machutaaco mohɨme mihimibachuto, nooboro.

9 Jaanegui diitɨsi dilluuhi: ¿Conoovɨ diimeguehi mihimibachunoco? noomɨsiro.
10 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Cuumivɨ mɨhɨfotoodɨ saafiico mahatyɨmeji ɨcɨñuurɨ nɨfaihuco asatyooboco. Jaabo dojɨcutɨ mofoo iijafaño.
11 Jaamɨsiro toojao aivojɨɨboco monoo: Mohaivojɨɨbo jillɨ neehi: ¿Comecufaño tajɨɨbogomɨnaama Pascua machutaaco machuji? noobo, noomɨsiro.
12 Jaadɨ amɨɨsico ɨɨfusujiibo iguiraamecu, caamovohɨ iicamecu, imibachucɨnɨcumecuco. Jaamecufaño meheetavo mamachuqui, nooboro.
13 Jaanegui ufuumɨsi paryɨ Jesu unuubadɨ icanoco aatyɨmeumɨsiro toonovɨ Pascua machutaaco eetavuuhi.
14 Jaanaa amachucuujidɨ Jesu iminɨsumɨnaama casɨɨvuuhi imachuqui.
15 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Guiraacani imeguehi, amɨɨhaima Pascua machutaaco amachunoco iguijevecuujino ɨmega.
16 Amɨɨhaico neehi: Siino Pascua jɨɨbaimo machuco machucuujitɨhi. Jari siino Moocaani aivojɨfaño meheetavodɨ,
17 nooboro ihadutahilluco agaayɨcɨuboro Moocaanima iimaaubo. Jaadɨ nuubo: Jinooco mɨhɨcɨmoro mɨhɨfocasi
18 amɨɨhaico neehi: Jisumitɨro siino aducujitɨhi baacufaihuco Moocaani aivojɨ agasetɨnohachuta, nooboro.
19 Jaadɨ imaahuco agaayɨcɨuboro Moocaanima iimaaubo. Jaadɨ iquisicuuboro diitoco acɨubo jillɨ nooboro: Jino tafi amɨɨhaihallɨvɨ aacɨcafetejino jillɨ momoonɨ. Jaamo uco jabajeevetɨmo mihicahi, nooboro.
20 Jaanaa amachuunobuunatɨ tollɨro ihadutahilluco agaayɨcɨuboro nuuhi: Jihillu bohono iijɨ iicajinoco tatyɨɨjeheri eetavono tatyɨɨjoho amɨɨhaihallɨvɨ agañɨɨcafotono.*
21 Jaarunaa jino amɨɨhaitɨ uco aacɨjiibo igaicaauqui tacojɨri icahi.
22 Jaarunaa uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo uuditɨ unuucuubadɨ feehi. Jaarunaa ɨdaasucani iicajiibo uco aacɨɨbo, nooboro.
23 Jaanegui tɨcovaumo idillucasiumo: ¿Cajaanɨ fɨne aacɨjiibo? noomoro.

¿Cajaanɨji Fɨne Imiyaabo? Noocasiumo.

24 Jaanaa ijɨɨbogomɨnaa noocasihicauhi: ¿Cajaanɨji mɨɨhaitɨ imiyaabo? noomoro.

---

* **22:20** Sahaamefaño samañovɨro ficuumo. Versiculo 19 nijeque, bu versiculo 20 iicanoco ficuutɨmo.

25 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Siicuumijeoto judiomɨ
iicatɨmo aivojɨto ɨdaasugotɨmo sefano tajɨ̈ibanɨcɨhi. Jaamo
diito aivojɨtoco imihusefiimo, noonɨcɨmo.
26 Jaanotɨ amɨ̈ihai tollɨ mihicajitɨhi. Jaanotɨ siibadɨro
amɨ̈ihai mihicaji, amɨ̈ihaifañotɨ imiyaabotɨ iicaqui jillɨ saa-
toho jeecɨvomɨnaafitɨ miminifeteji. Jaabadɨro atajɨ̈ibaabo
jeecɨvomɨnaafitɨ minifeteji.
27 ¿Nacu, mɨ̈jjoho imiyaabo, acasɨ̈ivooboro amachufiibo,
nacu ejeecɨvefiibo? ¿Etɨ acasɨ̈ivefiibo? Jaarunaa uujoho
amɨ̈ihaifeeneri icahi jeecɨvomɨnaafibadɨ.
28 Amɨ̈ihai uuma mihicafihi uco ɨnɨsunehejefañodɨ.
29 Jaanegui uujoho amɨ̈ihaico aivojɨco acɨji uco guihirubi
aacɨhinɨbadɨ.
30 Jaamo mamachuhi, mahaduhi icano uuma jahɨgo
tahaivojɨfaño. Jaamoro aivojɨ̈ibo icagafaño macasɨ̈ivomoro
matajɨ̈ibahi Israel cuumino fahuseecɨ motɨhaitɨ miicuumiicɨ
icanohallɨvɨ, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Jn 13.36-38)

31 Jaaboro nuubo Aivojɨ̈ibo: Simon, Simon, mehesɨcɨnɨ jino
Satanas amɨ̈ihaico idillunoco siinoco agañunɨcɨbadɨ ɨdaasuno
amɨ̈ihaico igañucuqui.
32 Jaarunofaño uujoho Moocaanima dihallɨvɨ iimaahi
dimiyaavogo ɨ̈itɨ finɨtɨno iicaqui. Jaabo ɨ̈jjoho siino
imiyaavogodɨ dinahabomɨco quehecutusu, nooboro.
33 Jaanegui Simon diiboco nuuhi: Aivojɨ̈ibo imibaicɨnɨcuuhi
ɨ̈ima cɨvojafaño feequi, ɨ̈ima guijevequi icano, nooboro.
34 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Pedro ɨco neehi: Jisumiro
catava ojɨtɨ̈ibaacaro mifoocɨ, safo icano uco tuunamaaiji; uco
gaajaruubo, nooboro.

Ɨdaasuno Iicajino.

35 Jaadɨ Jesu diitoco nuuhi: Amɨ̈ihaico dureecuma,
nɨhɨbamɨma, lleegucuma, tɨhaipaajema icano masatyedino,
nooboro agalluusumi: ¿Nacu fanoova amɨ̈ihaidi
cuujɨvaachuuhi? nooboro.
Jaanegui diito: Chahano, nuuhi.
36 Jaanegui diitoco nuubo: Jaanotɨ jisumi tollɨ icatɨno
dureecuma, nɨhɨbamɨ lleegucuma icano mihicaabo masatyo.
Jaanotɨ aamɨgama machahaabo amɨ̈ihai caamoojaco manaa-
jemere aamɨgatɨ mɨhɨcɨ.
37 Amɨ̈ihaico neehi: Uutɨ Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoono
icaji: Iimitɨmofeenevɨ ficucafetejiibo, onoono, paryɨ uuditɨ
onoono tollɨ icaji, nooboro.
38 Jaanegui diito nuuhi: Aivojɨ̈ibo, miigaacɨma mihicahi,
noomoro.

Jaanegui diibo nuuhi: Toonovɨrucu, nooboro.

Getsemani Onoomañovɨ Jesu Moocaanima Iimaahi.
(Mt 26.36-46; Mr 14.32-42; Tollɨro meecɨ Heb 5.7-8)

39 Jaadɨ Jesu toonotɨ fuuhi Olivohono iicagajɨjaago iicanɨcɨbadɨ. Jaaboma ijɨɨbogomɨnaa fuuhi.
40 Jaamo tomañovɨ ɨɨfutuudɨ diitoco nuubo: Moocaanima mihiimaa, ɨjɨ ɨnɨsunofaño mahaquetedino, nooboro.
41 Jaadɨ Jesu diitotɨ sihɨgovɨ fuuhi guiisibaco maganicaruno-hachuta. Jaaboro memuɨɨvuubo Moocaanima ihiimaaqui.
42 Jillɨ nooboro: Guihi, idiimogohachiijɨ jino ɨdaasuno iica-jinotɨ uco taajasu.† Jaaruno uujoho iimogobadɨ icatɨno, jaafa ɨɨjoho idiimogobadɨro icano, nooboro.
43 Jaanaaca diibojaago Moocaani toomomɨnaafi niquejefañotɨ saauhi diiboco isefatusuqui.‡
44 Jaabo sihidɨro ɨɨdaasuvooboro Moocaanima quehecuno iimaahicaubo. Jaanaaca ituga jiinɨjehallɨvɨ aquetehicauhi tɨɨjoho ocooyɨnobadɨ.
45 Jaabo Moocaanima ihiimaaunotɨ agañiivuuboro ijɨɨbogomɨnaajaago fuuhi. Jaamo ihɨdaasuri cɨgacuumoco atyɨmeteubo.
46 Jaanegui diitoco nuubo: ¿Collɨhi mɨcɨgahi? Magañiivomoro Moocaanima mihiimaa ɨjɨ ɨnɨsunofaño mahaquetedino, nooboro.

Jesuco Isisɨmoro Satyomo.
(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Jn 18.2-11)

47 Jesu ihiimaaunaacaro sihidɨ miyamɨnaa gaseuhi. Jaamoco sɨɨguubo Juda onoobo Jesu jɨɨbogomɨnaatɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨdɨmo iicahicaurumoobo. Jaabo Jesujaago fiitɨvuuhi diiboco inɨnɨɨcɨqui.
48 Jaaboco Jesu nuuhi: ¿Juda, tollɨ ɨnɨnɨɨcɨɨboro Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuuboco daacɨhi? nooboro.
49 Jaabo Jesuma iicaumo tollɨ iicanoco aatyɨmeumoro Jesuco dilluuhi: ¿Aivojɨɨbo, aamɨganeri diitoco momoonɨji? noomoro.
50 Jaamotɨ saafi sacerdotemɨ jeecɨvomɨnaafico omoonɨubo buiyaacuuhi imiyanaago nɨjɨmeehuco.
51 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Musuufenɨcu jaafa icacuumo, nooboro sacerdote jeecɨvomɨnaafi nɨjɨmeehuco ududɨɨcɨuneri buheesuubo.
52 Jaaboro sacerdotemɨ aivojɨto, temploja aivojɨto, quil-lahuto icamo igaiyɨɨcɨqui asaaumoco nuubo: Tatyɨcovodɨ amɨɨhai masaahi aamɨganoma, cudaahenema icano nani-vamɨnaafico mihicanɨcɨbadɨ.

---

† **22:42** Griego iijɨri: jihɨdaasuhilluco uutɨ buhɨgovɨ denesu, noono. ‡ **22:43** Sahaamefaño toversiculonoco ficuutɨmo.

53 Amɨɨhaifeeneri fahiijɨvaro templojafaño icahicarahi.
Jaaruuboco uco magaayɨcɨhicatɨhi. Jaarunaa jisumi amɨɨhai
imitɨmɨnaa tollɨ momoonɨnɨcɨhi jino ɨcɨvono mityaguiino,
nooboro.

Pedro Jesuco Tuunamaaiuhi.
(Mt 26.57-58, 69-75; Mr 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

54 Jaasumiro Jesuco agaayɨcɨumoro satyuumo sacerdotemɨ
aivojɨɨbo iijajaago. Jaabo dojɨcutɨ Pedro tehesinotɨ ɨɨfɨnɨcɨɨboro
feehicauhi.
55 Jaamoro ihaivojɨɨbo iija goohasifeenevɨ cɨɨjɨgaico ee-
basuumoro casɨɨcamaaiumo. Jaamofeenevɨ tollɨro Pedro
casɨɨvuuhi.
56 Jaaboco jeecɨvomɨnaago cɨɨjɨgaijɨnivɨ gɨcɨnɨɨboco
gueenene ɨhɨɨfɨnɨcɨugoro nuuhi: Jaanɨ tollɨro diiboma
iicahicaabo, noogoro.
57 Jaarunaa Pedro utuunamaaibo nuuhi: Gaigo, uujoho
diiboco gaajatɨhi, nooboro.
58 Jaanobuunatɨ tollɨro saafi diiboco aatyɨmeuboro diiboco
nuuhi: Ɨɨjoho tollɨro diitoobo, nooboro.
Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Chahano, uujoho diitoobo
icatɨhi, nooboro.
59 Jaadɨ sano nɨhɨba oovobuunatɨ saafi diiboco jenaauhi jillɨ
nooboro: Jaanɨ miyaano diiboma iicahicahinɨɨbo Galileaoobo
iicamaño, nooboro.
60 Jaanegui Pedro nuuhi: Chahano, uujoho gaajatɨhi ɨɨjoho
toono onoonoco, nooboro.
Jaasumiro Pedro ihiimaaunaaca catava ojɨuhi.
61 Jaanegui Aivojɨɨbo Jesu Pedrojaagovɨ iminifutuuboro di-
iboco meecɨubo. Jaaneri Pedro esafutuuhi Aivojɨɨbo Jesu
diiboco: Jaachiijɨ catava ojɨtɨnaacaro mifoocɨ, safo icano uco
tuunamaaiji, nooboro unuunoco.
62 Jaaboro Pedro ufuuboro sihidɨ aivono taauhi.

Jesuco Edejecuno.
(Mt 26.67-68; Mr 14.65)

63 Jaanaa Jesuco utuumuumo diiboco edejecuumoro
amɨuhi.
64 Ihaallɨɨnoco gaachehubaryuri isiyaacuumoro ihɨmeque
gabacuhicauhi: Gaajacɨ. ¿Naa mɨɨjoho ɨco amɨhi? noomoro
65 famañovaje diiboco ɨɨbahicaumo.

Jesu Fagomɨnaa Ɨmegavɨ Icauhi.
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Jn 18.19-24)

66 Jaanaa eseseeveudɨ igaivuumo judiomɨ quillahuto, sacer-
dotemɨ aivojɨto, caatɨnɨmɨnaa icamo. Jaamoro Jesuco satyu-
umo fagomɨnaa ɨmegavɨ. Jaamoro Jesuco dilluumo:
67 Mɨɨhaico dinoo, ¿naa miya ɨɨjoho Cristo? noomoro.

Jaanegui diitoco iimusuubo: ¿Amɨɨhaico jɨɨhɨ, nuuruva nacu mimiyaaveguejitɨrahi?
68 ¿Jaanotɨ amɨɨhaico nuuruva nacu uuma mihiimaanoco mihimeguejitɨrahi, uco misinaayujitɨrahi icano?§
69 Jisumitɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo gɨcɨnɨji Moocaani imityaabo miyanaagonovɨ, nooboro.
70 Jaanegui diiboco famooro dilluumo: Jaanegui, ¿ɨɨjoho Moocaani Seemene? noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jɨɨhɨ, amɨɨhai monoobadɨ, nooboro.
71 Jaanegui diito nuuhi: ¿Collɨhi bu sita onoonoco mihimeguejirahi? Mɨɨhairyo muguubucuuhi iijɨri onoonoco, noomoro.

23

Jesu Pilato Ɨmega.
(Mt 27.1-2, 11-14; Mr 15.1-5; Jn 18.28-38)

1 Jaamo famooro agañiivuumoro Jesuco satyuumo Pilato ɨmegavɨ.
2 Jaamoro tɨcovaumo diibohallɨvɨ ihiimaamo: Jaanɨco mɨɨhai mahatyɨmehi, muucuumico ñaaɨsuuboco. Jaaboro neehicaabo: Cesarco impuestoco majaadudino uujoho Aivojɨɨbo Cristo icahi, neehicaabo, noomoro neehicaumo.
3 Jaanegui Pilato diiboco dilluuhi: ¿Naava ɨɨjoho judiomɨ Aivojɨɨbo? nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jɨɨhɨ, ɨɨjoho toono onoobadɨ, nooboro.
4 Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨto, miyamɨnaa icamoco Pilato nuuhi: Jaanɨvɨ iimitɨnoco aivo atyɨmetɨhi, nooboro.
5 Jaarunaa diito janaanɨcɨ nuuhi: Paryɨ Judea jiinɨje miyamɨnaaco ñaaɨsuhicaabo ijɨɨbegueri Galileavɨ itɨconɨhinɨɨbo, juu icacuuhi, noomoro.

*Jesu Herode Ɨmega.**
6 Jaanoco Pilato uguubuuboro dilluuhi: ¿Nacu diibo Galileaoobo? nooboro.
7 Jaanegui diiboco: Jɨɨhɨ, unuunegui Jesuco galluubo Galilea aivojɨɨbo Herodejaago tusumi Jerusale cuumivɨ agaseubojaago.
8 Jaabo Herode Jesuco aatyɨmeuboro imo imo minifutuuhi sɨɨcɨjetɨro Jesuditɨ ihiimaanoco guubuhicaubo. Jaaboro diiboco imeguehicaubo aatyɨmeneque sihidɨ ejeevanoco Jesu omoonɨnoco ihatyɨmequi.
9 Jaaboro Jesuco sihidɨ dilluhicaubo. Jaarunaa Jesu diiboco iimusuutɨhi.

§ **22:68** Sahaamefaño: uco misinaayujitɨrahi, onooco ficuutɨmo. * **23:5** Herode Antipa onoobo. Meecɨ Lc 3.1

10 Tollɨro tomañeri icaumo sacerdotemɨ aivojɨto,
caatɨnɨmɨnaa icamo diiboco iguijenɨsuqui mityano
iimaahicauhi.
11 Jaanegui Herode ihamocasimɨnaama diiboco: Jillɨ
mɨhɨɨfoobo, noomoro imitɨno moonɨumo. Jaamoro
diiboco edejecumo aivojɨɨbo gaachehubadɨ iimichehufaño
jɨɨhacuumo. Jaaboco dojɨcuvɨro Herode Pilatojaago galluuhi.
Jaasumitɨ jari Herode Pilatoma imitocasiuhi.
12 Jaanotɨ itɨconɨ jɨɨhevecasihicaumɨsi.

Jesuco Igaicaauqui Unuucuuno.
(Mt 27.15-26; Mr 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

13 Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨto, tuucuumi aivojɨto,
miyamɨnaa icamoco Pilato igaiyɨɨcɨuhi.
14 Jaaboro diitoco nuuhi: Amɨɨhai jaanɨco tajaa
mɨsɨvahinɨhi: Miyamɨnaaco ñaaɨsuubo, noomoro. Jaaboco
imino dillucuurahi amɨɨhai ɨmefeenevɨ. Amɨɨhairyo
magaajacuuhi diibeditɨ: Imitɨɨbo, noomoro monoonoco
aatyɨmetɨnoco.
15 Jaabadɨro bu Herode iimitɨnobaaco aatyɨmetɨɨbo siino
tajaa sɨvasuuhi magaaja mɨllɨtɨ bu miguijenɨjirahi.
16 Jillɨ ahaamɨɨboro diiboco sinaayuji, nooboro.
17 Jaabo Pilato jɨɨbaimosumi saafi cɨvojamɨnaafitɨ sinaayuu-
jirahi miyamɨnaaco imono iicasuqui.†
18 Jaarunaa famooro sano sefano neehicauhi: ¡Diiboco gui-
jenɨ! ¡Barrabacoro sinaayu! noomoro.
19 Jaabo Barrabaco cɨvojaanɨumo tuucuumi miyamɨnaaco
aivojɨtohallɨvɨ añaaɨsuuneguiiha, tollɨro bu saatohoco
agaicaauneguiiha icano.
20 Jaarunaa Pilato Jesuco isinaayunoco iimuguuboro siino
miyamɨnaama iimaauruubo.
21 Jaarunaa diito janaanɨcɨ sefano nuumo: ¡Ɨmohobujehallɨvɨ
tetecu! ¡Tetecu! noomoro.
22 Jaarunaa siino Pilato diitoco nuuhi: ¿Nacu, jineje
iimitɨnoco moonɨɨbo? Diibovɨ atyɨmetɨhi iimitɨnoco
toonohallɨtɨ agaicaaujirunoco. Jillɨ ahaamɨɨboro diiboco
sinaayuji, nooboro.
23 Jaarunaaca diito jenaauhi idillumo sefano noomoro:
Ɨmohobujehallɨvɨ itetecuqui diito sacerdotemɨ aivojɨto iicamo
sihidɨ ocoovadiinamaaiumaño diito iijɨ diibohallɨvɨ fatyu-
umo.
24 Jaanegui Pilato nuuhi: Diito onoobadɨ imoonɨqui.
25 Jaaboro sinaayusuubo cɨvojamɨnaafico diito idilluuboco
añaaɨsuunotɨ, agaicaaunotɨ icano ɨcɨvojaanɨuboco. Jaaboro Je-
suco diito usefaño jeevesuubo diito iimuguubadɨ imoonɨqui.

† **23:17** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

Jesuco Etetecuuno.
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Jn 19.17-27)

26 Jaamoro Jesuco itetecuqui satyuumo. Jaanaaca saafi
Cirene cuumioobo Simon onoobo buhɨgotɨ asaauboco
agaayɨcɨumoro iguijeve ɨmohobujeque iibɨsuumo Jesu
dojɨcutɨ isatyequi.
27 Jaabo dojɨcutɨ sihidɨ miyamɨnaa feehicauhi.
Jaamofeenedɨ sihidɨ gaigoomɨ taamoro gaibacasimoro
feehicauhi diibo ɨdaasuri.
28 Jaamoco Jesu emeecɨuboro diitoco nuuhi: Jerusale gai-
goomɨ, uuri mataajirahana. Amɨɨhaihallɨvɨro mataa, amɨɨhai
seemehallɨvɨ icano
29 ufucu gasejifucu: Imicani icamo achibamɨ,
eseemevatatɨno jeebɨino, iisutɨno mɨfañoono icano,
meneejifucu.
30 Jaasumi miyamɨnaa tɨcovaji onoomo: Ifagajɨno mohallɨvɨ
daacoto, ifabaɨno mohallɨvɨ fabaavo, noomoro.
31 Jaamo imihuseemeque jillɨ omoonɨno ɨdaasurahi.
Jaarunofaño fɨne imitɨnoco eheetavomoco janaanɨcɨ
ɨdaasuno moonɨji, nooboro‡
32 Jaamo bu, tollɨro satyuumo miimɨsiicɨ nanivamɨnaatɨsico
Jesuma sano igaicaauqui.
33 Jaamo ɨfutuuhi nigaɨpaajebaɨ onoomañovɨ. Jaamoro
tomañovɨ Jesuco tetecuumo. Tollɨro nanivamɨnaatɨsico
imiyanaagonovɨ saafi, inaninaagonovɨ saafi icano
tetecuumo.
34 Jaanaa Jesu nuuhi: Guihi, diitohallɨvɨ jino omoonɨno
jaadabadɨ iicanoco ficuudino, jillɨ gaajatɨmo omoonɨmañoo,
nooboro.
Jaanaaca amocasimɨnaa Jesu gaachehuhallɨvɨ suerteque
eetavuumo: ¿Naa mɨɨjoho ɨcɨji? onoomañoo. Jaadɨ ɨfocasiumo.
35 Jaanaa miyamɨnaa diiboco ihaivojɨtoma ɨhɨɨfɨnɨcɨmoro
dejecuhicauhi: Sitaaco taajasuubo; Eneecata jisumi jaafa
iinoro taajaabo miyaano Cristo Moocaani ɨɨcɨubo iicahachiijɨ,
noomoro.
36 Tollɨro amocasimɨnaa edejecumoro diibovɨ ifiitɨvomoro
ɨdicuno vinoco diiboco isuurahi.
37 Jaamoro diiboco neehicaumo: Miyaano ɨɨjoho judiomɨ
Aivojɨɨbo idiicahachiijɨ, ɨɨro difiico taajasu, noomoro.
38 Jaabo nigaɨhallɨvɨ ficuumo acaatɨnɨumoro§ JAANɨ JU-
DIOMɨ AIVOJɨɨBO, onoonoco.
39 Jaanaa saafi nanivamɨnaafi saanaagonovɨ etete-
cucɨnɨubo Jesuco ɨɨbahicauhi: Miyaano ɨɨjoho Cristo

‡ **23:31** Griego iijɨri: ɨmoho buheeruhoco jillɨ omoonɨno. Jaanegui fɨne millɨjiru uchuumucuuhoco, noono. § **23:38** Sahaamefañoo janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: griego iijɨri, latin iijɨri, hebreo iijɨri icano, onoonoco.

idiicahachiijɨ ɨɨro difiico taajasu, tollɨro bu mɨsico taajasu, nooboro.
40 Jaarunaa saafi diiboco ɨɨbauhi: ¿Aivo ɨɨjoho Moocaanico
ñɨhicugotɨhi, tobadɨro ɨco omoonɨnoco gaajatɨɨbo?
41 Mɨsico naha jino miyaanohallɨtɨ jillɨ moonɨmo, miyaano
imitɨno momoonɨuno jaadaco mɨhɨcɨhi. Jaanotɨ diibo aivo
imitɨno moonɨtɨruubo, nooboro.
42 Jaadɨ Jesuco nuubo: Jesu, dihaivojɨvɨ ɨdɨɨfotoodɨ uco de-
safoto, nooboro.
43 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi:
Jaachiijɨro ɨɨjoho uuma diicaji imimañovɨ Moocaanico
imiyaavogomo ofoomañovɨ, nooboro.

Jesu Iguijeveuno.
(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Jn 19.28-30)

44 Jaanaaca gadɨcɨɨba mihicacuuhi. Jaarunaa paryɨ jiinɨje
cɨvono minifutuuhi; jaano jari ɨmohonohallɨtɨ nɨhɨba icaaberi
seseeteuhi.
45 Jaano ɨcɨvutuusumi nɨhɨba jabaavuuhi. Jaanaaca tem-
ploja ofoboocɨnɨuchehu gaachehubaryu tyɨgaba feenedɨ gal-
livuuhi.
46 Jaanaaca Jesu gaihivuuhi: Guihi, dihusefaño tagaijaco
gaayɨcɨ, nooboro chuumucuubo.
47 Jaanoco romanomɨ amocasimɨnaa aivojɨɨbo tonehejeque
aatyɨmeuboro Moocaanico imuubo: Miyaano jahi jaanɨ imi-
huseebe, nooboro.
48 Jaanoco bu tollɨro miyamɨnaa aatyɨmeumoro fuuhi
icɨɨdɨgameehuco aamɨmoro, sihidɨ ɨdaasuneguiiha.
49 Jaanotɨ paryɨ Jesu gataavomɨnaa, tollɨro gaigoomɨ
Galileatɨ diibo dojɨcutɨ asaaumo icamo icauhi tehesinotɨ
tonehejeque ɨhɨɨfɨnɨcɨumo.

Jesuco Ɨcɨɨuno.
(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Jn 19.38-42)

50 Jaanaa icaubo saafi iimihuseebe imitɨno iicatatɨɨbo Jose
Arimatea cuumioobo onoobo Judea jiinɨjeri iicacuumi. Jaabo
judiomɨ fagomɨnaatɨoobou.
51 Jaabo Jose Moocaani aivojɨ asaaujinoco teemehicaubo.
Jaamaño paryɨ fagomɨnaa omoonɨunofaño icautɨɨbo.
52 Jaaboro Pilatojaago ufuuboro diiboco Jesu ifiico dillu-
ubo.
53 Jaadɨ Jesu ifiico ihɨmohotɨ iniitusuuboro gaachehuri iimi-
bocɨuboro cɨɨhojɨ guiisigajɨfaño eseediuhojɨfaño cɨɨubo bohojɨ
mɨɨhaiñooba ɨcɨɨrautɨhojɨfaño.
54 Jaano sifucutɨ jaguisɨ iicacuujineguiiha tufucuri im-
ibaivucuumo.

55 Jaanaaca Jesuma Galileatɨ asaaumo ufuumoro Jesuco
ɨciɨunoco meecɨtuuhi. Jaamo imino atyɨmeuhi diibo ifi aacau-
mañoco.
56 Jaamo iijanojaa ufuumoro facɨcɨfaihuno, bu facɨcɨ
diɨrɨbano icanoco iimibaivuumo.
Jaamoro jaguisɨfucu jaguisɨumo Moise tajɨiba onoobadɨ.

24

Jesu Siino Ubuheeteuno.
(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Jn 20.1-10)

1 Jaanaa ajaguisɨuno sifucutɨ gaigoomɨ cɨvonotɨro fuuhi Jesu
cɨihojɨjaago ifacɨcɨnoco iimibachuunoma*
2 Jaamo ɨifutuumo atyɨmeuhi toojɨco afabaacuuba iguiisiba
sihɨgovɨ icacuubaco.
3 Jaamoro toojɨfañoo ufuumo Aivojɨibo Jesu ifiico
atyɨmecuutɨhi.
4 Jaaneri iigutuumoro: ¿Milli momoonɨji? nooca-
siumo. Jaamo atyɨmeuhi miimɨsiicɨ gaifiimɨsi diito
cojɨvɨ julleecɨnɨmɨsico arɨcunoono gaachehunofañoo
jɨcucuucɨnɨmɨsico.
5 Jaamɨsitɨ iigutuumoro guiinovɨ jiinɨjehallɨvɨ
javucamaaiumo. Jaamoco diitɨsi nuuhi: ¿Collɨhi amɨihai
ubuheetecuuboco iguijeveme iicamañoco miguiinehi?
6 Jineeri chahacuubo, buheetecuubo. Mehesafoto Galileari
iicausumi amɨihaico unuunoco:
7 Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo acɨcafeteji imitɨ miyamɨnaa
usefañoo. Jaaboco ɨmohovɨ tetecujimo. Jaaruubo mifucucɨ,
safucu icanotɨ siino buheeteji, unuunoco, noomɨsiro.
8 Jaanegui tofigueje esafutuuhi Jesu unuunoco.
9 Jaamo icɨihojɨjaagotɨ uhuumiumoro paryɨ toonotɨ
jɨibogovauhi Jesu minɨsumɨnaaco fahuseecɨ motɨhaitɨ saafi
ɨdɨimoco, tollɨro paryɨ saatohoco icano.
10 Jaanoco Jesu minɨsumɨnaaco jɨibuguumo Maria Mag-
dalena onoogo, bu Juana, bu Maria Jacoobo seejɨ, bu
saafigueje icamo.
11 Jaarunoco Jesu minɨsumɨnaa: Jillɨ fɨne jeegavomo,
noomoro miyaavuguutɨmo.
12 Jaarunaa Pedro fuuhi ijinafatyuuboro Jesu cɨihojɨjaago.
Jaaboro ɨdɨjɨivuuboro toojɨfañoco emeecɨubo atyɨmeuhi
tochehuri iminɨuchehu uufocori acaunoco. Jaaneri
ajabafiituuboro uumiubo dojɨcuvɨro iijajaago.

Emaus Onoocuumi Jɨihaijaago.
(Mr 16.12-13)

---

* **24:1** Sahaamefañoo janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaamoma tollɨro saatoho gaigoomɨ fuuhi, onoonoco.

13 Jaanaa tufucu diitoti miimisiici fuuhi Emaus onoocuumi-
jaago; Jerusaleti once kilometrohachuta iicacuumijaago.
14 Jaamisi ufuumisi paryi tooneri iimaamisiro feehicauhi.
15 Jaamisiro ihiimaamisiro dillucasihicauhi. Jaanaaca dii-
boro Jesu diitisijaa asaauboro diitisima fuuhi.
16 Jaaboco atyimecuurumisi gaajahicautihi Jesu iicanoco.
17 Jaanegui Jesu diitisico dilluuhi: ¿Jinejeque midillucasihic-
ahi jiihairi mofoomisi? ¿Collihi idaasuno mihicahi? nooboro.
18 Jaanegui diitisiti Cleofas onoobo iimusuuhi: Paryi
miyaminaa gaajahi Jerusalevi jisumiro iicahininoco. Jaanoti
iijoho idiiboro tuucuumiri diicaruubo gaajatihi.
19 Jaanegui diitisico nuubo: ¿Nacu milli icahininо? nooboro.

Jaanegui diiboco nuumisi: Eti bu Jesu Nazareooboco
omooniininoco; Jaabuu Moocaani iimaaminaafi,
paryi miyaminaa imefeenevi, bu Moocaani imefeenevi
ihiimaanoti, bu paryi omooniihicahininoti icano sihidi
ejeevahiniiboco.
20 Jaaboco sacerdotemi aivojito, mohaivojito icamo diiboco
agaayicihinimoro acihinihi: Imino diibo iguijevene, noomoro
tetecusuumo.
21 Jaanoti miihai meteemehicaurahi Israel jiinijeminaaco
itaajasuqui. Jaarunaa paryi tolli omooninobuunati jino mifu-
cuci, safucu icano mihicacuuhi.
22 Jaarunaaca miihaiti saatoho gaigoomi fucuro diibo
ciihojico emeecijeme miihaico igutusuhi,
23 toojifañо diibo ifiico aatyimetineguiiha miihaico
jiibogovahi Moocaani toomominaaco aatyimeme diitoco:
Jesu buheehi, onoonoco miihaico ijiibegueneri.
24 Jaaneguiiha miihaiti saatoho toojico emeecijeme
gaigoomi onoobadi icanoco atyimehi. Jaarumo Jesuco
atyimetihi, noomisiro.

25 Jaanegui Jesu diitisico nuuhi: ¡Gaajaticanimisi, fine
amiisi goovaticani mimiyaaveguehi Moocaani iimaaminaa
unuunoco!
26 ¿Nacu iticoni jinehejeri idaasuno icajitiruubo Cristo
ihaivojifañо efeejino imega? nooboro.
27 Ticoniubo paryi Caatinihaamefañо diibediti onoonehe-
jeque diitisico ijiibogoobo Moise aameneti iticoniubo paryi
Moocaani iimaaminaa aamenevi imivusuubo.
28 Jaamo tuucuumivi iifutucuuneguiiha Jesu sanoticovoro
fatyuujirahi.
29 Jaarunaa diitisi diiboco fiitihicauhi: Misima jinoovиro
fitafoto mihiijicuuhi civucuuno, noomisiro.

Jaaneguiiha Jesu fitafutuuhi diitisima iicaqui.

30 Jaadɨ imachuqui diitɨsima acasɨɨvuuboro imaahuco
agaayɨcɨuboro toonohallɨvɨ Moocaanima iimaaubo. Jaadɨ
iquisicuuboro diitɨsico acɨubo.
31 Jaasumi jari diitɨsico ihaallɨino imino faayacafutuuhi.
Jaadɨ jari diiboco gaajacɨumɨsi. Jaarunaa diitɨsi ɨmefeenevɨ
cuucahacho minifutuubo.
32 Jaanegui diitɨsi noocasiuhi: ¿Etɨ miyaano mojeebɨino
imono icahicahinɨhi jɨihairi masaasumi Caatɨnɨhaamefaño
onoonehejeque mɨsico jɨibogooboro asaahicasumi?
noomɨsiro.
33 Siino gueenene icatɨmɨsiro uumicuumɨsi Jerusalejaago.
Jaamɨsi atyɨmeuhi Jesu minɨsumɨnaa fahuseecɨ, siino saafi
icamo saatoho igataavomɨnaama igaicɨnɨmoco.
34 Jaamo diitɨsico nuuhi: Miyaano Aivojɨibo siino buheete-
cuuhi. Jaaboco Simon atyɨmecuuhi, noomoro.
35 Jaanegui diitɨsi diitoco jɨibuguuhi jɨihaivɨ diitɨsima
iicaunoco, diitɨsima maahunoco iquisicuhinɨsumi diiboco
agaajacɨhinɨnoco icano.

Jesu Ijɨibogomɨnaavɨ Jafeveuhi.
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Jn 20.19-23; Hch 1.6-9)

36 Jaamo tonehejeri ihiimaahicaunaaca Jesu diitofeenevɨ
ujulleeveuboro diitoco dilluuhi: Sajeebɨi mihica, nooboro.
37 Jaaneri sihidɨ iigutuumoro esamaaiuhi: Fɨne ɨjɨco ma-
hatyɨmehi, noomoro.
38 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: ¿Collɨhi mihiguetehi?
¿Collɨhi uco amɨihai jeebɨifañotɨ mimiyaavogotɨhi?
39 Eneecau tahuseneque, tatyɨhaiñooco icano memeecɨ,
uujoho diiboro. Uco mududɨicɨmoro, memeecɨ; ɨjɨ ihuu-
cuma, ibacɨma icano chahahi jino uujoho iicaaboco ma-
hatyɨmebadɨ, nooboro
40 diitoco ihusene, itɨhaiño icanoco ɨifusuubo.
41 Jaarunaa diito imo imo iicaumoro ajabafiituumoro
imiyaavuguutɨmoco Jesu nuuhi: ¿Naa machutaama mihic-
ahi? nooboro.
42 Jaanegui diiboco taavaabo gaaruhaico acɨumo†
43 Jaanoco agaayɨcɨuboro diito ɨmefeenevɨ duubo.
44 Jaaboro diitoco nuubo: Jillɨ iicajinoco amɨihaima
iicausumi amɨihaico nuuhi: Uuditɨ Moise aamefañ, Moocaani iimaamɨnaa aamenefañ, Salmo aamefañ icano onoono icaji, nuuhi.
45 Jaaboro diitoco Caatɨnɨhaamefañ onoonoco gaajasu-
ubo.

† **24:42** Sahaamefañ janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: iimɨhu gaami icanoco, onoonoco.

46 Jaaboro diitoco nuubo: Jillɨ noonoro caatɨnɨcɨnɨno, Cristo
guijeveji. Jaaruubo mifucucɨ, safucu icanotɨ siino buheeteji-
ibo.
47 Jaabo momofeenedɨ fahɨgova jiinɨje miyamɨnaaco
mɨjɨɨbegueji Jerusaletɨ mɨtɨconɨmo amɨɨhai eedeehimitɨhifiico
mejeevesucu amɨɨhai imitɨco ibuusuqui.
48 Jaamo amɨɨhai maatyɨmemere jinooco mɨjɨɨbeguejimo.
49 Jaamo magaaja, uujoho amɨɨhaihallɨvɨ galluuji Guihirubi
unuunoco. Jaanegui jiicuumitɨ buhɨgovɨ mefeedino niquejefañotɨ
mitya asaanoco magaayɨcɨtɨnohachuta, nooboro.

Jesu Niquejefaño Ofoono.
(Mr 16.19-20; Hch 1.9-11)

50 Jaaboro Jesu diitoco tuucuumitɨ sihɨgovɨ satyuubo Beta-
nia cuumi fiitɨno. Jaaboro diitohallɨvɨ ihuseque agañiiyɨcɨubo
diitoco imino nuubo.
51 Jaasumiro diitotɨ caamovɨ diiboco satyuumo niquejefañoo.
52 Jaaboco diito iimuumoro Jerusale cuumijaago imo imo
uumiumo.
53 Jaamoro templojafañoo icahicaumo Moocaanico imo-
moro. Fɨne.

SAN JUAN

Moocaani Iimaa Cristo. Jaabofeenedɨ Miyamɨnaaco Fiivusuuhi.

1 Itɨconɨ paryɨ fanoova fiivuutɨnaaca Moocaani Iimaa icacuuhi. Jaabo toono Iimaa Moocaanima icauhi Cristo. Jaabo bu diibo Moocaani.
2 Mɨɨro itɨconɨ diibo Moocaanima icauhi.
3 Diibofeenedɨ Moocaani paryɨ fanoovaaco eetavuuhi; mɨɨro chahano aivo diibofeenedɨ eheetavuutɨno iicano✡
4 Diiboma icano fiivo. Jaano toono fiivo miyamɨnaadi aachɨcɨnɨno iicauno.
5 Jaano cɨvonofañotɨ achɨcɨhi. Jaanoco icɨvo jabacarutɨhi.
6 Mɨɨro icaubo saafi Moocaani agalluubo Jua onoobo.
7 Jaabo saauhi diibo aachɨcɨɨbo iicaubeditɨ ijɨɨbeguequi. Jaabo ɨjɨɨbogonofeenedɨ miyamɨnaa imiyaaveguequi.
8 Jaabo diibo Jua aachɨcɨɨbo icatɨno. Jillɨ aachɨcɨɨbo iicaabo jɨɨbogomɨnaafitɨ iicaqui agalluubo.
9 Jaanotɨ jino imiya achɨcɨ, miyamɨnaaco aachɨcɨnɨɨbo, jino jiinɨjehallɨvɨ gasefivucuuhi.
10 Mɨɨro jaabo johono Iimaa iicaabo jino jiinɨjehallɨri icacuuhi. Jaabofeenedɨ Moocaani jiinɨjeque eheetavehinɨrunofaño jiinɨjemɨnaa diiboco gaajautɨhi.
11 Mɨɨro ijiinɨjevɨ saauruubo. Jaaruuboco miyamɨnaa diiboco gaayɨcɨutɨhi.
12 Jaarunofaño saatoho diiboco agaayɨcɨmoro miyaaveguehi. Jaamoco ficuubo Moocaani seemetɨ iicaqui.
13 Jaano miyamɨnaatɨ saatɨhi miyamɨnaatɨ ifiivomo icatɨno, bu gaifi iimoyɨɨcɨnotɨ icatɨno jillɨ Moocaanitɨro diibo seemetɨro minifutucuumo.
14 Jaabo johono Iimaa iicahinɨɨbo miyamɨnaafi ifiitɨ iminiiyuuboro mofeeneri icauhi, miyaanoma, igaijɨma icano. Jaabo imico mɨɨhai mahatyɨmeuhi, diibo ɨdɨɨboro Moocaani Seemene iicaabo imico.
15 Mɨɨro diibeditɨ Jua ɨjɨɨbuguubo nuuhi: Jaanɨ diibo diibotɨ uujoho unuubo taabuunatɨ asaabo tajanaanɨcɨ iicaabo, uujoho chahaunaacaro iicacuumaño, nooboro.
16 Mɨɨro jaabotɨ paryɨ mɨɨhai diiboma sihidɨ iicanotɨ magaayɨcɨhi diibo imino aacɨnoco siino dojɨcutɨ, siino dojɨcutɨ icano.
17 Mɨɨro Moisefeenedɨ Moocaani tajɨɨba saauhi. Jaanotɨ gaijɨ, miyaano icano Jesucristofeenedɨ saahi.

✡ **1:3** Heb 1.2; Col 1.16-17

18 Mɨɨro mɨɨhaiñooba Moocaanico atyɨmetɨhi, ɨdɨɨboro Illi Caanifaño iicaabo, diibo mɨɨhaico Caanico gaajasuhi.

Jua Nitɨmɨnaafi Jesucristotɨ Jɨɨbeguehi.
(Mt 3.11-12; Mr 1.7-8; Lc 3.15-17)

19 Jaanaa Jerusale cuumiri iicaumo judiomɨ sacerdotemɨco, levitamɨco icano galluuhi Juajaago diiboco: ¿Mɨɨjoho ɨɨjoho? noomoro idilluqui.

20 Jaamoco diibo imino jɨɨbuguuhi: Uujoho Cristo icatɨhi, nooboro.

21 Jaanegui siino diiboco dilluumo: ¿Jaanaa mɨɨjoho ɨɨjoho? ¿Nacu Moocaani iimaamɨnaafi, Elia? noomoro.

Jaanegui Jua nuuhi: Chahano uujoho diibo icatɨhi, nooboro.

Jaanegui diiboco nuumo: ¿Nacu ɨɨjoho oono Moocaani iimaamɨnaafi asaajiibo? noomoro.

Jaanegui nuubo: Chahano, nooboro.

22 Jaanegui diiboco nuumo: Jaanaa mɨɨjoho ɨɨjoho mɨɨhaico dɨɨbogo, oono mɨɨhaico agalluumoco mɨjɨɨbeguequi mɨllɨ difiitɨ ɨɨjoho neehi, noomoro.

23 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Uujoho sɨcaihɨgovɨ ocoovadiicɨnɨɨbo: Aivojɨɨbedi jɨɨhaico sanotɨcovoro mihimibachu, onoobo Moocaani iimaamɨnaafi Isaia unuubadɨ, nooboro.

24 Jaamo diito Juama ihiimaatuumou fariseomɨ agalluumo.

25 Jaamo diiboco nuuhi: Jaabogahabu Cristo idiicatɨɨbo, bu Elia idiicatɨɨbo, bu johono Moocaani iimaamɨnaafi idiicatɨɨbo icano, ¿collɨhi jana nitɨhicahi? noomoro.

26 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Uujoho nɨfaihuriro nitɨhi. Jaanotɨ amɨɨhaifeeneri iicaabo saafi amɨɨhai magaajatɨɨbo.

27 Jaabo taabuunatɨ asaabo tajanaanɨcɨvɨ iicaabo, diibovɨ uujoho ɨfototɨhi. Jaamaño diibo tɨhaipaaje duujeque sinaayujitɨrahi, nooboro.

28 Paryɨ jino jillɨ icauhi Betabara onoomañovɨ, Jordan onoohi onegueehivɨ Jua initɨhicauhɨgo.

Jesu Guijevefeenedɨ Mohimitɨ Buusucafetehi.

29 Jaano sifucutɨ Jua, Jesu diibojaa asaauboco aatyɨmeuboro nuuhi: Memeecɨ jaanɨ Moocaani Cordero, iguijevefeenedɨ jiinɨjemɨnaa imitɨco ubuusujiibo.

30 Johono uujoho diibotɨ ihiimaaubo: Taabuunatɨ saajiibo tajanaanɨcɨvɨ iicaabo uujoho chahaunaacaro iicacuumaño.

31 Uujoho icaruubo diiboco gaajahinɨtɨhi. Jaanotɨ naha uujoho nɨfaihuri nitɨɨboro saahi Israel cuumimɨnaa diiboco igaajaqui, nooboro.

32 Jaadɨ bu siino nuubo: Uujoho atyɨmehi Moocaani Gaijaco
nimɨihubadɨ jeevaabo diibohallɨvɨ niquejefañotɨ iniitooboro
iicanoco.
33 Jaaruuboco uujoho gaajahicatɨhi mɨɨjoho diibo iicanoco;
jillɨ naha uco nɨfaihuri nitɨqui agalluubo nuuhi: Tagaija ca-
jaanɨhallɨvɨhacho iniitooboro iicaabo diibo tagaijari initɨjiibo,
nooboro nuuhi.
34 Jaaboco atyɨmecuuhi. Jaamaño uujoho jɨɨbeguehi diibo
miyaano Moocaani Achi iicanoco, nooboro.

Itɨconɨoto Jesu Jɨɨbogomɨnaa.

35 Jaano seseevedɨ siino Jua tomañeri icauhi miimɨsiicɨ
ijɨɨbogomɨnaatɨsima.
36 Jaabo Jesu afatyunoco aatyɨmeuboro nuuhi: Memeecɨ
ajaanɨ Moocaani Cordero, nooboro.
37 Jaanoco Jua jɨɨbogomɨnaatɨsi uguubuumɨsiro Jesu dojɨcutɨ
fuuhi.
38 Jaanegui Jesu dojɨcuco emeecɨuboro, diibo dojɨcutɨ ufu-
unoco aatyɨmeuboro diitɨsico nuuhi: ¿Jinejeque miguiinehi?
nooboro.
Jaanegui nuumɨsi: ¿Jɨɨbogomɨnaafi, cuuca diicafihi?
noomɨsiro.
39 Jaanegui Jesu diitɨsico nuuhi: Juu masaa. Jaamɨsiro
memeecɨva, nooboro.
Jaanegui ufuumɨsi atyɨmeuhi diibo iicahicauhɨgoco.
Jaamɨsiro mihiijɨcuuneguiiha tufucu diiboma icaumɨsi.
40 Jaamɨsi diitɨsi Juatɨ uguubuumɨsiro Jesuma ufuumɨsitɨ
saafi momo Andre, Simon Pedro nahabo.
41 Jaabo Andre jinejeque moonɨtɨɨboro inahabo Simonco
iguiinutuuboro diiboco nuuhi: Meecɨ mahatyɨmecuuhi
Mesia Cristo onooboco, nooboro. Mesia, Moocaanitɨ asaabo
ihaivojɨɨsucuqui, eneejiruno.
42 Jaaboro Andre Simonco satyuuhi Jesu iicauhɨgo. Jaaboco
Jesu aatyɨmeuboro nuuhi: Ɨɨjoho Simon Jona achi, jaaruubo
jisumitɨro dimemeji Cefa, nooboro. Jaarunaa Cefa onoono
jillɨ momoro, Pedro eneejiruno.

Jesu Coovahi Felipe Natanae Icamɨsico.

43 Jaano seseevedɨ Jesu imuguuhi Galilea jiinɨjevɨ ufuunoco.
Jaabo Felipeque aatyɨmeuboro diiboco nuuhi: Tadyojɨcutɨ
disaa, nooboro.
44 Jaabo Felipe Betsaida cuumioobou. Jaacuumiri tollɨro
Andre, Pedro icamɨsi icahicauhi.
45 Jaabo Felipe Natanaeque ɨɨcɨjeuboro nuuhi: Mɨɨhai
mahatyɨmecuuhi, diibeditɨ Moise itajɨɨba aamefaño
acaatɨnɨuboco. Tollɨro Moocaani iimaamɨnaa diibeditɨ
acaatɨnɨɨboco. Jaabo Jesu, Jose Nazareoobo achi, nooboro.

46 Jaanegui Natanae nuuhi: ¿Nacu Nazare cuumiti iimino
saajirahi? nooboro.
Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Eneecau maha
memeeciтequi, nooboro.
47 Jaanaa Jesu Natanae asaaunoco aatyimeuboro nuuhi:
Jaadi juuga saabo miya israelminaafi abañifitatiibo, nooboro.
48 Jaanegui Natanae diiboco dilluuhi: ¿Milliti uco gaajahi?
nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miiro ico uujoho atyimehi
Felipe ico coovatinaacaro higuerahoguiino diicaaboco,
nooboro.
49 Jaanegui Natanae diiboco nuuhi: Jiibogominaafi iijoho
Moocaani Achi, iijoho israelmi aivojiibo, nooboro.
50 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Jilli iijoho uco miyaaveg-
uehi, ico higuerahoguiino diicaaboco atyimehi eneenegui-
iharo? Imi jino janaanici icanehejeque daatyimeji, nooboro.
51 Tolliro bu Jesu nuuhi: Miyanotiro amiihaico neehi:
Mahatyimeji niqueje faayicininoti Moocaani toomominaa
uujoho Miyaminaafibadi Ifiivuubohallivi iniitocinimoro bu
caamovi foocinimoco, nooboro.

2

Cana Onoocuumi Jiibaimo.

1 Jaanobuunati mifucuci, safucu icano taabava jiibaimo
icauhi Cana cuumivi Galilea jiinijevi. Jahi Jesu seeji diitofaño
icauhi.
2 Jahi tolliro Jesuco ijiibogominaama cuuhuvaumo to-
baimovi.
3 Jaanaa diito aduta vino ifinicuunegui Jesuco seeji nuuhi:
Vino finicuuhi, noogoro.
4 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: ¿Gaha, collihi jaanoco uco
neehi? Toonovihi ifototihi, nooboro.
5 Jaarunaa diigo nuuhi diito jeecivominaaco: Paryi diibo
amiihaico onoonoco momooni, noogoro.
6 Jaanaa tomañeri icauno sahuse juugahuseti sañu icano
icciñuuno. Tuñuujefaño judiomi iicanicibadi ifiinoco iim-
ibachuqui nifaihunoco ificuhicauñuuje. Jaano sañufaño fine
iifetehicauno ochenta o cien litrodino nifaihu.
7 Jaanaa Jesu diitoco nuuhi: Paryi jino icciñuunoco
nifaihuneri magahafusu, nooboro. Jaanegui diito tuñuujeque
jiti jiti gahafusuuhi.
8 Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Fine ivi jisumi miidino
mihicimoro mahacito ijiibaimo toomominaafico, nooboro.
Jaanegui tolli moonimo.
9 Jaafaihuco ijiibaimo toomominaafi nisuuhi vinoti
minifutucufaihuco. Jaanoco gaajautiibo cuucati iiciunoco;

ɨdɨɨmoro diito ijeecɨvomɨnaa toonoco gaajauhi diito inɨfaihuco ɨɨcɨumaño. Jaanegui ijɨɨbaimo toomomɨnaafi tobaimo abajaaboco ocoovauboro nuuhi:

10 Itɨconɨ famoova iimi vinoco ɨfefihi. Jaanoco ijɨɨbaimo guiraano aaducuunobuunatɨ iimijɨɨsutɨnoco ɨɨfefimo. Jaanotɨ ɨɨjoho aivo iiminoco ficuuhi jihachuta, nooboro.

11 Jino aivo itɨconɨ Jesu sihidɨ ejeevanoco omoonɨuno Cana cuumivɨ Galilea jiinɨjevɨ, imityaco ɨɨfusuubo. Jaaneri ijɨɨbogomɨnaa diiboco miyaavuguuhi.

12 Jaanobuunatɨ seejɨ, inahabomɨ, ijɨɨbogomɨnaa icamoma fuubo Capernau cuumijaagovɨ jahɨ icaumo fiiva fucuva.

Jesu Templojaco Imibachuuhi.
(Mt 21.12-13; Mr 11.15-18; Lc 19.45-46)

13 Jaanaaca judiomɨ jɨɨbaimo Pascua ifiitɨcuuneguiiha Jesu Jerusale cuumijaagovɨ fuuhi.

14 Jahɨ atyɨmeubo templojafaño bueymɨco, ovejamɨco, nimɨihumɨco icano anaajemeque. Tollɨro miyamɨnaama nɨhɨbamɨco acafaryuuacumo gɨcɨnɨmoco atyɨmeubo.

15 Jaanoco aatyɨmeuboro Jesu gaaibaɨco gaicɨitatɨ eheetavuuboro tooneri diitoco isi gañɨɨubo, ihovejamɨ, ibueymɨ icamoma. Tollɨro nɨhɨbamɨco acafaryuuacuhicaumo nɨhɨbamɨco baavɨ fufucuubo, jaaboro imesanoco gavaracuubo icano.

16 Jaaboro bu nimɨihumɨco anaajeumoco nuubo: ¡Toonoco jinotɨ buhɨgovɨ mɨɨcɨ! ¡Guihirubi iijaco naajetajatɨ meheetavedino! nooboro.

17 Jaanotɨ ijɨɨbogomɨnaa esafutuuhi Caatɨnɨhaamefaño: Diijaco agaijɨno uco finɨsuhi, onoonoco.

18 Jaanegui judiomɨ diiboco dilluuhi: Eneecata mɨɨhaico siibadɨ iicanoco dɨhɨfusu toonotɨ magaajaqui: Jɨɨ, ollɨ iicaneguiiha jahi ollɨ moonɨɨbo meneequi, noomoro.

19 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Jiija templojaco paryɨ magavaracu, jaajaco siino uujoho mifucucɨ, safucu icanotɨ siino boobanɨji, nooboro.

20 Jaanegui judiomɨ diiboco nuuhi: Cuarenta y seisdɨno ficabava nijequetɨ jiijaaco eetavuumo. ¿Jaajaco mɨllɨ ɨɨjoho mifucucɨ, safucu icanotɨ deetavejirahi? noomoro.

21 Jaarunaa Jesu ifiicoro unuuruubo: Temploja, nuuhi.

22 Jaamaño Jesu iguijeveunofeenetɨ ubuheeteusumi ijɨɨbogomɨnaa tollɨ diibo unuunoco esafutuuhi. Jaamoro Caatɨnɨhaame onoonoco, bu Jesu iijɨco icano diitoco ɨjɨɨbuguunoco miyaavuguumo.

Jesu Famoovaaco Gaajahi.

23 Pascua jɨɨbaimosumi Jesu Jerusaleri iicausumi, sihidɨ
miyamɨnaa diiboco miyaaveguehicauhi sihidɨ ejeevanoco
omoonɨnoco aatyɨmemere.
24 Jaarumovɨ Jesu jeevamaaihicautɨhi famoovaaco agaa-
jahicaumaño.
25 Mɨɨhaiñooba diiboco jɨɨbeguehicautɨhi: Diito jillɨ jeevahi,
noomoro miyamɨnaaco diiboro agaajahicaumañ̃o ijeebɨɨfañ̃o
iicanoco icano.

3

Nicodemo Onoobo.

1 Icaubo saafi fariseomɨoobo Nicodemo onoobo judiomɨ
aivojɨtoobo.
2 Jaabo Jesujaago fucu asaauboro diiboco nuuhi:
Jɨɨbogomɨnaafi, mɨɨhai magaajahi ɨco Moocaani mɨɨhaico
dɨɨbeguequi agalluunoco. Chahamo mɨɨjoho sihidɨ
ejeevanoco ɨɨjoho omoonɨbadɨ iicanoco omoonɨmo Moocaani
diiboma iicatɨruva, nooboro.
3 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi, siino
dojɨcuvɨro ifiivotɨɨbo Moocaani aivojɨfañ̃o feejitɨhi, nooboro.
4 Jaanegui diiboco Nicodemo dilluuhi: ¿Mɨillɨ jaabo
miyamɨnaafi ujusicuubo siino dojɨcuvɨro fiivejirahi? ¿Mɨillɨ
jaabo siino seejɨ jeebɨɨfañ̃o ɨjɨcafotooboro siino fiivejirahi?
nooboro.
5 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Miyanotɨro ɨco neehi;
nɨfaihuri, Moocaani Gaijari icano ifiivotɨɨbo Moocaani
aivojɨfañ̃o feejitɨhi.
6 Miyamɨnaafiditɨ ifiivoobo miyamɨnaafi. Jaanotɨ Moocaani
Gaijatɨ ifiivomo Moocaani Gaijama icahi. Toono eneejiruno
Moocaani seemetɨ iicamo.
7 Daabafiitedino siino fiivo ɨco onoonotɨ.
8 Mɨɨro guibuhuba iimogohɨgotɨ asaanoco ɨɨjoho guubu-
fihi. Jaaruubo gaajatɨhi conootɨ asaanoro conoovɨ ɨɨfotonoco.
Jaabadɨ jeevamo paryɨ Moocaani Gaijari ifiivomo, mɨillɨ ifi-
ivonoco mɨillɨ miyamɨnaa gaajajirahi, nooboro.
9 Jaanegui Nicodemo siino dilluuhi: ¿Mɨillɨ fɨne jino?
nooboro.
10 Jaanegui Jesu nuuhi: ¿Ɨɨjoho aivo sihidɨ edeevaabo is-
raelmɨnaa jɨɨbogomɨnaafi idiicaruubo, nacu jinoco gaajatɨhi?
11 Miyanotɨro ɨco neehi: Mɨɨhai mihiimaahi magaajanoco.
Jaamo mɨɨhai mɨjɨɨbeguehi mahatyɨmeneque. Jaarunoco
amɨɨhai mimiyaaveguehicatɨhi mɨɨhai monoonoco.
12 Jiinɨjeono icarunoco onoonoco uco mimiyaaveguehi-
catɨhi. Jaanequi: ¿Fɨne mɨillɨjiru niquejeonoco jɨɨbuguruva?

13 Mɨɨhaiñooba niquejefaño footɨhi ɨdɨɨboro tahɨgotɨ ini-
itehinɨɨbo: Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo niquejefaño
iicaabo.
14 Mɨɨro Moise sɨcaihɨgovɨ jiinimoco caamovɨ
agañɨɨyɨcɨubadɨ; tollɨro uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo
caamovɨ guijeve ɨmohobujehallɨvɨ gañɨɨyɨcɨcafeteji.
15 Jaaboco paryɨ imiyaavogomo ifinɨjitɨno fiivoma icacu-
uhi*

Moocaani Jiinɨje Miyamɨnaaco Agaijɨno.

16 Mɨɨro Moocaani sihidɨ jiinɨje miyamɨnaaco agaijɨɨboro
ɨdɨɨboro iicaabo Illico acɨuhi. Jaaboco paryɨ imiyaavogomo
mɨtajitɨhi. Jaamo ifinɨjitɨno fiivoma icaji.
17 Mɨɨro Moocaani jiijehallɨvɨ Illico galluutɨhi jiinɨje
miyamɨnaaco cɨɨjɨgaifaño igañɨɨsuqui. Jillɨ galluubo
diibofeenedɨ jiinɨje miyamɨnaa itaajaqui.
18 Jaabo Moocaani Achico imiyaavogomo cɨɨjɨgaifaño
ɨfetejitɨhi. Jaanotɨ imiyaavogotɨmo cɨɨjɨgaifaño ifeequi icacu-
uhi ɨdɨɨboro Moocaani Achi iicaaboco imiyaavogotɨmaño.
19 Jaamo imiyaavogotɨmo cɨɨjɨgaifaño ifeequi icacuuhi.
Mɨɨro jiinɨjehallɨvɨ aachɨcɨnɨɨbo asaauboco imogotɨmo
ɨcɨvonocoro imuguumo imitɨcoro omoonɨhicaumaño.
20 Mɨɨro famooro iimitɨnoco omoonɨmo aachɨcɨnoco
jɨɨheguehi. Jaamaño aachɨcɨnɨnojaagovɨ fiitɨvotɨmo,
iimitɨnoco omoonɨno foovoɨɨvotɨno iicaqui.
21 Jaanotɨ miyaanoco iimogomo aachɨcɨnɨjaagovɨ fiitɨvehi
diito omoonɨnofaño Moocaani iicano igaajacafetequi.

Jua Siino Jesuditɨ Onoono.

22 Jaanobuunatɨ Jesu fuuhi ijɨɨbogomɨnaama Judea jiinɨjevɨ.
Jaabo toonovɨ gueenene icaubo miyamɨnaaco initɨubo.
23 Jaabadɨro Jua nitɨhicauhi Enonvɨ Salim cuumi fiitɨno,
tomañovɨ sihidɨ nɨfaihu iicaumaño. Jaabojaa miyamɨnaa
ofoomoco nitɨhicaubo.
24 Jillɨ icaumo Jua ɨcɨvojaanɨrautɨsumi.
25 Jaanaaca Jua jɨɨbogomɨnaa jenaaucasiuhi judiomɨma ifi-
ino imibachuhallɨvɨ.
26 Jaamoro Juaco nuutuumo: Mojɨɨbogomɨnaafi, meecɨ
ɨɨma oono Jorda oonegueehi iicaubo icahi diibotɨ mɨɨhaico
ɨdɨɨbuguubo. Jaabojaago sihidɨ miyamɨnaa ofoomoco
nitɨhicaabo, noomoro.
27 Jaanegui Jua diitoco nuuhi: Cajaatyobama chahajiruno
gaaja Moocaani diitoco ihacɨtɨruva.
28 Mɨɨro amɨɨhairyo uco muguubuhinɨcuuhi: Uujoho Cristo
icatɨhi jillɨ diibo ɨmega uco agalluubo, nooboro eneehinɨnoco.

---

* **3:15** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: finɨtɨmo icaji, onoonoco.

29 Mɨɨro taabava jɨɨbaimofaño mogaima iicaabo aijɨ. Jaabo cojɨri iicaabo jillɨ igataavomɨnaafi. Jaabo diibo ihiimaanoco uguubuuboro imo imo icanɨcɨɨbo. Jaabadɨ jisumi uujoho sihidɨ imo imo icahi.
30 Jaabo diibo jisumitɨro janaanɨcɨvɨ bocɨtoobaaca uujoho jillɨ guiinovɨro minifeteji, nooboro.

Caamotɨ Asaabo.
31 Caamotɨ asaabo fanoohallɨvɨro icahi. Jaanotɨ jiinɨjeoobo jillɨ jiinɨjemɨnaafi. Jaabo jiinɨjenehejequere iimaanɨcɨhi. Jaanotɨ niquejefañotɨ asaabo famoohallɨvɨro icahi.
32 Jaabo aatyɨmenetɨ, uguubunotɨ icano iimaahi. Jaaruubo onoonoco mɨɨhaiñooba miyaaveguehicatɨhi.
33 Jaanotɨ saatoho diibo onoonoco imiyaavogomo: Moocaani Miyaabo iicanoco jɨɨbeguehi.
34 Moocaani agalluubo Moocaani iijɨco jɨɨbeguehi. Jaaboco Moocaani Igaijaco finɨtɨno acɨhi.
35 Moocaani Illico gaijɨhi. Jaabo usefaño Moocaani paryɨ fanooco ficuuhi.
36 Jaamaño Moocaani Achico imiyaavogomo ifinɨjitɨno fiivoma icacuuhi. Jaanotɨ Moocaani Achico imiyaavogotɨmo fiivoma chahaji. Jillɨ ñɨhicuno Moocaani omoonɨjinofañoro icacuuhi.

4

Jesu Samariaogoma Iimaahi.
1 Jaanaa fariseomɨ guubuuhi Jua janaanɨcɨ Jesu ijɨɨbogomɨnaama iicaabo initɨhicaunoco.
2 Jaarunofaño Jesu nitɨhicautɨhi ɨdɨɨmoro ijɨɨbogomɨnaa nitɨhicauhi.
3 Jaanoco Jesu uguubuuboro Judeatɨ fuuhi Galileajaago siino ihuumiqui.
4 Jaabo imuguuhi Samaria jiinɨjefeenedɨ ufuunoco.
5 Jaabo ufuubo ɨfutuuhi Sicar onoocuumi Samaria jiinɨje cuumivɨ Jacob illi Joseque ijiinɨjeque aacɨumaño fiitɨno.
6 Jaamañeri icauno nɨfaihuhojɨ Jacob ojɨ onoohojɨ. Jaanaa Jesu asaaubo, iniinovatucuunegui tohojɨ cojɨvɨ casɨɨvuubo, fɨne gadɨcɨɨba nɨhɨba icacuuberi.
7-8 Jaanaa ijɨɨbogomɨnaa tuucuumijaago fuuhi machutaaco anaajeteumo. Jaanaa tuucuumitɨ saafigo gaigo saauhi toojɨtɨ ɨnɨfaihuvavaugo. Jaagoco Jesu nuuhi: Uco nɨfaihutɨ daacɨ, nooboro.
9 Jaanegui diiboco samariaogo nuuhi: ¿Mɨllɨ jaabo ɨɨjoho judio idiicaabo, uujoho samariaogo iicagoco nɨfaihuco dilluuhi? noogoro. Jillɨ nuugo judiomɨ samaritanomɨma iimogocasihicautɨmaño.

10 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Ɨɨjoho Moocaani aacɨnoco
gaajaruva, bu mɨɨjoho jino ɨco nɨfaihuco idillunoco gaajaruva;
ɨɨjoho uco dilluruva ɨco uujoho buheenɨfaihuco acɨjirahi,
nooboro.
11 Jaanegui diigo nuuhi: ¿Aivojɨɨbo, nacu jinejeri jaabo
inɨfaihuco dɨɨcɨjirahi aivo faicuvahojɨ? ¿Conootɨ jaabo toono
buheenɨfaihuco dɨɨcɨjirahi?
12 Mɨɨro jino moheedeebe Jacob mɨɨhaidi jihojɨco ficuuhi, di-
ibo iseeme, paryɨ ijoomɨ icano toojɨtɨ aaduhicauhojɨco. ¿Nacu
jaabo ɨɨjoho diibo janaanɨcɨ deevahi? noogoro.
13 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Paryɨ jihojɨ nɨfaihutɨ aadu-
moco siino adufira aiveji.
14 Jaanotɨ uujoho aacɨno nɨfaihuco aadumoco siino ufu-
curo adufira aivucuujitɨhi. Uujoho aacɨno nɨfaihu diitofañotɨ
finɨtɨno niivaji ifinɨjitɨno fiivoco ihacɨqui, nooboro.
15 Jaanegui diigo diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, uco tofai-
hutɨ daacɨ uco adufira aivotɨno iicaqui, bu siino jihojɨjaago
nɨfaihufiiri saatɨgo icaqui, noogoro.
16 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Difo jaagoro ditajeque
coovato. Jaadɨ siino disaa, nooboro.
17 Jaanegui diiboco iimusuugo: Uujoho tajevatɨhi, noogoro.
Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Miyaanoco neehi, tajevatɨhi
onoogo.
18 Mɨɨro sahusedɨmoma diicacuuhi, jisumi bu diiboma idi-
icaabo ditaje icatɨɨbo. Jaanoco miyaanoco neehi, nooboro.
19 Jaanoco uguubuugoro diiboco nuugo: Aivojɨɨbo ɨɨjoho
baacho Moocaani iimaamɨnaafi.
20 Mɨɨro moheedeete samaritanomɨ Moocaanico
jigajɨhallɨvɨ imejiibuuhi. Jaarunaa amɨɨhai judiomɨ Jerusalevɨ
Moocaani imomaño meneehicahi, noogoro.
21 Jaanegui Jesu nuuhi: Gaigo, uco miyaavogo, safucu
icajino amɨɨhai Moocaanico mihimono. Tusumi jigajɨjaago
footɨmo, bu Jerusale cuumijaago footɨmo icano.
22 Mɨɨro amɨɨhai samaritanomɨ magaajatɨɨboco mihimehi.
Jaanotɨ mɨɨhai magaajaaboco mihimefihi; Mɨɨro judiomɨtɨ taa-
jasu saahi.
23 Jaanotɨ safucu iicajino, jaano jino tusumi mihicacuuhi,
miyanotɨro Moocaanico iimomo imeji igaijari, miyaaneri
icano. Mɨɨro tollɨ iimomoco Moocaani imeguehi.
24 Moocaani Gaija jaamaño diiboco iimomo igaijari,
miyaaneri icano iimequi, nooboro.
25 Jaanegui diigo nuuhi: Uuro gaajahi Mesia, Cristo
onoobo, asaajinoco. Jaabo asaadɨ mɨɨhaico paryɨ fanoocoro
jɨɨbeguejiibo, noogoro.
26 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho diibo ɨɨma ihi-
imaabo, nooboro.

27 Jaanaa ijɨibogomɨnaa gaseuhi. Jaamo jabafiituuhi. Jesu
gaigooma ihiimaauneri. Jaarumo diiboco dilluutɨhi. ¿Jine-
jeque dilluhi? ¿Jinejeque mihiimaacasihi? nuutɨmo.
28 Jaanegui diigo ihɨciñuco ejeevesuhinɨugoro fuuhi ifaacu-
umijaago. Jaagoro miyamɨnaaco jɨibugutuuhi.
29 Eneecauhu masaamoro memeecɨva saafi gaifi, paryɨ
omoonɨhicanoco uco onooboco. ¿Naa fɨne diibo Cristo
icatɨibo? noogoro.
30 Jaanegui diito tuucuumitɨ asaaumoro fuuhi diibojaago.
31 Jaanaaca ijɨibogomɨnaa diiboco neehicauhi: Mojɨibogomɨnaafi, machu, noomoro.
32 Jaarunaa diitoco nuubo: Tamachuta icahi uujoho
amachujino amɨihaima magaajatɨno, nooboro.
33 Jaanegui ijɨibogomɨnaa dillucasiuhi sanomɨro: ¿Fɨne
mɨijoho diibedi machutaaco sɨvahi? noomoro.
34 Jaarunaa Jesu diitoco nuuhi: Uudi tamachutabadɨ
oono uco agalluubo onoobadɨ eetavono, idudɨcamaajeque
iimivono.
35 Mɨiro amɨihai meneehi: Icanehiica minɨhɨbacɨ,
minɨhɨbacɨ ɨdɨino basuta ujusijino, noomoro. Jaarunofaño
amɨihaico uujoho neehi: Memeecɨ basutaaco, oono paryɨ
tɨfaicuuhi ihɨcɨcafetequi.
36 Mɨiro basutaaco ududɨcamaaibo ijaadaco gaayɨcɨfihi.
Jaabo basuta noovaco ananɨnɨcɨbadɨ miyamɨnaaco nanɨhi
ifinɨjitɨno fiivoma iicaqui. Jaaneri abasuubo, bu toonoco
ɨicɨibo icano sano imo imo iicaqui.
37 Jinoovɨ aivo miyaano, jillɨ onoonɨcɨno: Saafi abasunoco
sifi ɨcɨnɨcɨhi, onoono.
38 Jaanegui uujoho amɨihaico tajɨibahi mɨhɨcɨqui
amɨihai mabasuhinɨtɨnoco; sita abasuhinɨnoco amɨihai
mequeheevehi ididɨcamaajeque, nooboro.
39 Jaaboco sihidɨ Samaria jiinɨje cuumimɨnaa miyaavugu-
uhi diigo ɨjɨibuguunotɨ paryɨ uujoho omoonɨhicano uco noobo
unuunotɨ.
40 Jaanegui samaritanomɨ diibojaa asaaumoro diiboco
fiitɨuhi diitoma iicaqui. Jaanegui Jesu mifucucɨ toonovɨ diit-
oma icauhi.
41 Jaamoro diiboco sihidɨ miyaavuguumo ihiimaaco ugu-
ubuumoro.
42 Jaamoro diigoco nuumo: Jisumi ɨijoho eneeneriro
mimiyaavogocuutɨhi: Mɨihairyo muguubucuuhi. Jaamoro
magaajacuuhi miyaanoro diibo Cristo jiinɨjemɨnaa taaja-
sumɨnaafi icanoco, noomoro.

Jesu Buheesuhi Aivojɨibo Seemeneque.

43 Toonotɨ mifucucɨ iicaunotɨ fuubo Galilea jiinɨjejaagovɨ.

44 Jaabo Jesu iinoro nuuhi: Moocaani iimaamɨnaafi
ijiinɨjevɨ bocɨgoratɨhi, nooboro.
45 Jaadɨ Galileavɨ agaseuboco tomañoto imino gaayɨcɨuhi.
Diito tollɨro bu fuumo Jerusalevɨ Pascua jɨɨbaimojaago. Jaamo
atyɨmeuhi tahɨ tobaimovɨ Jesu fanoovaco omoonɨunoco.
46 Jaadɨ Jesu siino saauhi Cana cuumijaagovɨ Galilea
jiinɨjevɨ toonovɨ nɨfaihuco aivofaihutɨ iminiiyumañovɨ.
Jaanaa Capernauvɨ icaubo saafi aivojɨɨbo. Jaabo seemene
guihuvauhi.
47 Jaabo guubuuhi Jesu Judeatɨ Galileavɨ agaseunoco.
Jaanegui diibojaa ufuuboro diiboco nuubo iijajaa ofooboro
iseemeneque ibuheesuqui aivo iniinovacuuneguiiha.
48 Jaanegui Jesu nuuhi: Botɨ siibadɨ iicanehejeque
omoonɨnoco mahatyɨmetɨhachiijɨ mimiyaaveguejitɨhi,
nooboro.
49 Jaarunofaño diibo Jesuco nuuhi: Aivojɨɨbo goovano
masɨɨgo taseemene guijevetɨnaacaro, nooboro.
50 Jaanegui Jesu nuuhi: Fuucu, diseemene buheecuhi,
nooboro. Jaanegui diibo Jesu unuunoco imiyaavuguuboro
fuucuuhi.
51 Jaabo iijatɨ fiitɨcuuboco idudɨcamaajemɨnaa asaaumoro
jɨɨbogovauhi: Diseemene buheecuuhi, noomoro.
52 Jaanegui diitoco dilluubo: ¿Conootɨ nɨhɨba iicaaberi
buheehinɨɨbo? nooboro. Jaanegui diiboco nuumo: Iijɨ
dɨjɨɨveeberi iguihuva diiboco buuhinɨhi, noomoro.
53 Jaanotɨ caani gaajauhi toonotɨ nɨhɨba iicaaberi Jesu dii-
boco: Diseemene buheehi, eneehinɨnoco. Jaanoma iicaubo
paryɨ iyotoma Jesuco miyaavuguuhi.
54 Jino Jesu sihidɨ ejeevanoco Galileavɨ itɨconɨ omoonɨunoco
allɨnɨuhi Judeatɨ Galileavɨ siino uhuumiusumi.

5

Jesu Buheesuhi Ɨgotɨɨboco.

1 Toonobuunatɨ judiomɨ eetavuuhi jɨɨbaimoco. Jaanegui
Jesu fuuhi Jerusalevɨ.
2 Jahɨgo Jerusalevɨ ovejamɨ guhuga onoohuga fiitɨno icano
jɨcooba nicutaaba hebreomɨ iijɨri Betesda onooba. Jaabaatɨ
icano sahusedɨno iguhugano.
3 Jaahugaje goohasinovɨ sihidɨ iguihuvafiimo icahicauhi
aatyɨmetɨmo, idɨɨno iimitɨmo, ifiino isifañɨɨneri ɨɨgotɨmeheje
icamo. Jaamo teemehicauhi toba nɨfaihu amaryɨbanoco.
4 Mɨɨro tobajaago Moocaani toomomɨnaafi niitehicauhi
safohosa jaaboro inɨfaihuco maryɨcuvahicauhi. Jaasumiro

tobafaño ɨmegavɨro aacotoobo buheehicauhi, jillɨ fanoova guihuva*

5 Jaamañeri icaubo saafi treinta y ochodɨno ficabano tɨcovovɨ iguihuvacuubo.

6 Jaabo sɨucɨnɨuboco Jesu aatyɨmeuboro gaajacɨuhi aivo gueenene iicacuunoco. Jaaboro diiboco nuubo: ¿Diimeguehi ubuheeneque? nooboro.

7 Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivojɨɨbo, mɨɨjoho bu uco tobafañoɨ jɨɨhacujirahi toba amaryɨbasumi fahiijɨvaro tobafañoɨ feequi moonɨnaacaro sita tahɨmegaro feehicahi, nooboro.

8 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Gañiivo jaaboro dicɨgaiijeque dɨɨcɨɨbo fuucu, nooboro.

9 Jaasumiro diibo buheeteuhi. Jaaboro icɨgaiijeque ɨɨcɨuboro ɨgucuubo. Jaafucuu judiomɨ jaguisɨfucuu.

10 Jaanegui judiomɨ Jesu ubuheesuuboco nuuhi: Jaachiijɨ jino jaguisɨfucu. Jaanegui dicɨgaiijeque satyejitɨhi, noomoro.

11 Jaanegui diibo iimusuuhi: Mɨɨro uco ubuheesuubo diiboro uco neehi: Dicɨgaiijeque dɨɨcɨɨbo fuucu, nooboro.

12 Jaanegui dilluumo: ¿Mɨɨjoho diibo ɨco dicɨgaiijeque dɨɨcɨɨbo dɨɨgo onoobo? noomoro.

13 Jaarunofañoɨ diibo gaajautɨhi diiboco ubuheesuuboco. Tomañeri sihidɨ miyamɨnaa iicaumo cojɨtɨ Jesu sihɨgovɨ ufucuumañoɨ.

14 Jaanobuunatɨ Jesu diiboco siino templojafañoɨ aatyɨmeuboro nuuhi: Meecɨ, jisumi jino ɨɨjoho ubuheecunoco; siino imitɨno diicacuujirahana janaanɨcɨ iicano siino dijaa saadino, nooboro.

15 Jaanegui diibo ufuuboro judiomɨco jɨɨbugutuubo Jesujaahi diiboco ubuheesuunoco.

16 Jaanoma iicaumo judiomɨ Jesuco imitɨno moonɨhicauhi, diibo jaguisɨfucuvɨ tollɨ omoonɨhicaumañoɨ.

17 Jaanegui Jesu nuuhi: Guihirubi, jisumihachuta dudɨcamaaihi. Jaano tɨcovovɨ bu uujoho dudɨcamaaihi, nooboro.

18 Jaanoma iicamo judiomɨ janaanɨcɨ imeguehicauhi diiboco agaicaaunoco. Mɨɨro toono jaguisɨfucucoro diitobadɨ teemehicautɨɨbo, tollɨro bu Moocaanico: Guihirubi, onooboro ifiico Moocaanibadɨ moonɨhicaubo icano.

Moocaani Achi Mitya Iijɨ.

19 Jaanegui diitoco nuubo: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uujoho Moocaani Seemene iinoro ijeebɨɨtɨro moonɨtɨhi. Mɨɨro Caani omoonɨnoco aatyɨmeebere, bu tollɨro Illi moonɨhi.

---

* **5:4** Sahaamefañoɨ toonoono versiculonoco ficuutɨmo.

20 Mɨɨro Moocaani Illico agaijɨmaño fanoova moonɨnoco diiboco ɨfusuhi. Mɨɨro imi janaanɨcɨ ejeevanoco ɨɨfusujiibehiica. Jaaneri amɨɨhai majabafiiteji.
21 Moocaani uchuumucuumoco ubuheetesuuboro fiivoco aacɨbadɨro bu Illi iimogomoco fiivoco acɨji.
22 Mɨɨro Moocaani mɨɨhaiñoobaco iimitɨco nootɨhi. Jaaruubo paryɨ toono imibachu mityaco Illi usefaño jeevesuubo, imitɨco iimibachuqui;
23 Toonotɨ famooro Illico ibocɨguequi Caanico iicabadɨro. Jaanotɨ Illico obocɨgotɨmo, tollɨro bu Caanico bocɨgotɨhi diiboco agalluuboco.
24 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uco agalluhinɨɨboco imiyaavogomoro uujoho onoonoco uguubuumo ifinɨjitɨno fiivoma icacuuhi. Jaamo cɨɨjɨgaifaño fuucuujitɨhi; Jillɨro guijevetɨ fiivofañovɨ fatyucuubo.
25 Miyanotɨro, miyanotɨro neehi: Ufucu icajino, jaano jino tusumi mihicacuuhi; iimitɨfaño miguijevecubadɨhiica iicamo Moocaani Achi iijɨco uguubujino. Jaanoco uguubumo fiivoma icaji.
26 Moocaanima mitya icahi fiivoco aacɨjino. Jaabo Illico mityaco acɨɨbo tollɨro Illi sitaaco fiivoco ihacɨqui.
27 Tollɨro bu mitya iijɨco acɨɨbo miyamɨnaafañotɨ iimitɨno, iimino icanoco idugaacuqui, uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo iicamaño.
28 Jinotɨ meheetyedino: Ufucu icajinehiica tusumi paryɨɨcɨno cɨɨhojɨnofaño iicamo ihiimaaco uguubujino.
29 Jaamo iiminoco omoonɨumo siino buheeteji fiivoma iicaqui. Jaanotɨ iimitɨnoco omoonɨumo buheeteji cɨɨjɨgaifaño ifeequi.

Cristotɨ Ijɨɨbogono.

30 Mɨɨro uujoho aivo, uuro tajeebɨɨtɨro moonɨjitɨrahi. Jaamaño uujoho iimitɨnoco dugaacuhi uco atajɨɨbabadɨ. Jaano uujoho udugaacuno miyaano tajeebɨɨtɨ uuro iimogonoco omoonɨtɨmaño. Jillɨ Guihirubi uco agalluhinɨɨbo iimogonocoro moonɨhi.
31 Uujoho uuro tafiitɨro jɨɨbuguruva tajɨɨbogo saatehedi ibocɨma chahajirahi.
32 Jaanotɨ sifi uuditɨ jɨɨbeguehi. Jaamaño uujoho gaajahi uuditɨ diibo onoono miyaano iicanoco.
33 Mɨɨro amɨɨhai saatohoco magalluuhi Juajaago diiboco idillutequi. Jaanoco diibo miyaanoco nuuhi.
34 Jaarunofaño uujoho gaayɨcɨtɨhi miyamɨnaafi ɨjɨɨbogonoco. Jaarunoco uujoho jillɨ Juatɨ amɨɨhaico neehi. Jaamo uco mimiyaavogomoro mataajaji.

35 Mɨɨro Jua cɨɨjɨgaimecu ɨjɨganoro aachɨcɨbadɨ jeevauhi.
Jaabo aachɨcɨnɨunofaño amɨɨhai jihachutagayɨro imo imo mi-
hicauhi.
36 Jaaruno toono Jua ɨjɨɨbuguuno janaanɨcɨvɨ uujoho onoono
jeevahi. Mɨɨro Moocaani uco agalluubo atajɨɨbaunoco
omoonɨno. Toonoro tahallɨvɨ jɨɨbeguehi miyaano uco
Moocaani agalluunoco.
37 Tollɨro bu Guihirubi uco agalluubo uutɨ jɨɨbeguehi.
Jaaruuboco amɨɨhai safooba mahatyɨmetatɨhi, bu ihiimaaco
safooba muguubutatɨhi icano.
38 Tollɨro bu diibo iijɨ amɨɨhaifañoo chahahi; Diibo agallu-
uhinɨɨboco amɨɨhai mimiyaavogotɨmañoo.
39 Mɨɨro Caatɨnɨhaameque imino amɨɨhai mɨhɨɨfɨnɨcɨhicahi
fiivo ifiico toohaamefañoo mahatyɨmeneque mihimogomoro.
Jaano mɨɨro toohaame uuditɨ ɨjɨɨbuguruhaame.
40 Jaarumo tajaa masaanoco mihimogotɨhi fiivoma mihica-
jiruneguiiha.
41 Uujoho miyamɨnaa cahacɨsuco gaayɨcɨtɨhi.
42 Jaabadɨro uujoho gaajahi amɨɨhai Moocaanico mag-
aijɨtɨnoco.
43 Mɨɨro uujoho Guihirubi memeri saahinɨhi; Jaaruuboco
uco magaayɨcɨtɨhi. Jaanotɨ sifi jillɨ ijeebɨɨtɨro asaaboco naha
amɨɨhai magaayɨcɨjirahi.
44 ¿Mɨllɨ jaamo mimiyaaveguejirahi sanomɨro fahɨgovavɨ
miyamɨnaa imihicacoro magaayɨcɨcasimo? Jaamañoo
toonoguiinodɨ ɨdɨɨboro iicaabo Moocaanitɨ asaano imihicaco
miguiinotɨhi.
45 Jaanegui uuditɨ mehesamaaidino: Caani ɨmefeenevɨ
mɨɨhaico imitɨno neejiibo, noomoro. Icaabo amɨɨhai
imitɨco eneejiibo Moise. Jaabo tajɨɨbafeenedɨ mataajibadɨ
mehesɨcɨnɨrahi.
46 Mɨɨro Moiseque mimiyaavuguruva uco tollɨro
mimiyaaveguejirahi. Mɨɨro diibo uutɨ caatɨnɨuhi.
47 Jaabo acaatɨnɨunoco mimiyaavogotɨmo, ¿mɨllɨ bu taajɨco
mimiyaaveguejirahi?

6

Cinco Mildɨmoco Amachusuno.
(Mt 14.13-21; Mr 6.30-44; Lc 9.10-17)

1 Toonobuunatɨ Jesu fuuhi Galilea muuai onegueehivɨ.
Jaaba momoro bu Tiberia onoomuuai.
2 Jaabo dojɨcutɨ sihidɨ miyamɨnaa feehicauhi sihidɨ
ejeevanoco omoonɨɨboro iguihuvamoco ubuheesunoco
aatyɨmehicauneguiiha.
3 Jaanegui Jesu ifabaɨhallɨvɨ ufuuboro ijɨɨbogomɨnaama
casɨɨvuubo.

4 Jaasumi fiitɨcuuno judiomɨ jɨɨbaimo Pascua iicaujino.
5 Jaanaa Jesu emeecɨubo atyɨmeuhi sihidɨ miyamɨnaa
idojɨcutɨ asaaunoco. Jaanegui Felipeque nuubo: ¿Cuucatɨ fɨne
machutaaco manaajejirahi jito imachuqui? nooboro.
6 Jillɨ Felipeque nuubo jillɨ diiboco ɨnɨsuubo, ¿mɨllɨ fɨne
neejiibo? onoomaño jillɨ omoonɨjinoco imino agaajacuuboro.
7 Jaanegui Felipe nuuhi: Fɨne doscientos denario tɨcovovɨ
manaajejirahi, machutaaco. Jaaruno famoovɨro ajashuno
ɨɨfetejitɨrahi, nooboro.
8 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaatɨ saafi Andre Simon Pedro nahabo
Jesuco nuuhi:
9 Jineeri icase sase sahusedɨno sebada maahuno, bu
miimɨsiicɨ tavaabomɨsi icanoma iicase. ¿Mɨllɨ jaano tonoodɨno
jinoodɨmo miyamɨnaavɨ ɨfetejirahi? nooboro.
10 Jaanegui Jesu nuuhi: Diitoco monoo icasɨɨcamaaiqui,
nooboro. Jaamañeri sihidɨ ñaavahu icauhi. Jaanohallɨvɨ
casɨɨcamaaiumo cinco mildɨno gaifiimɨ.
11 Jaadɨ Jesu imaahunoco ɨɨcɨuboro Moocaanico graciaco
aacɨuboro, toonoco ijɨɨbogomɨnaaco acɨubo. Jaanoco diito
imiyamɨnaama ɨfuuhi gɨcɨnɨumoma. Tollɨro bu itaavaco
ɨɨfuumo iimuguudɨneheje.
12 Jaanoco amachuumo utuvacuudɨ Jesu nuuhi,
ijɨɨbogomɨnaaco: Paryɨ manaanɨ ihatyuuvoco gañɨɨcafototɨno
iicaqui, nooboro.
13 Jaanoco ananɨumo gahafusuuhi, jɨɨibaiñoco fahuseecɨ,
siino miibaicɨ icanoco sahusedɨno sebada maahuno iicaunotɨ
aatyuvuunoco.
14 Jaano Jesu sihidɨ ejeevano ɨɨfusuco eheetavuunoco
aatyɨmeumoro diito nuuhi: Miyaanoro jahi jaanɨ Moocaani
iimaamɨnaafi jiinɨjehallɨvɨ asaaujiibo, noomoro.
15 Jaamoro Jesuco ɨɨcɨumoro satyuujirumo aivojɨɨbotɨ
iheetavequi. Jaanoco agaajacɨuboro iinoro fuubo siino
ifabaɨjaagovɨ.

Jesu Nɨfaihuhallɨdɨ Ɨguehi.
(Mt 14.22-27; Mr 6.45-52)

16 Jaanaa mihiijɨcuudɨ ijɨɨbogomɨnaa muuaijaago fuuhi.
17 Jaamoro meenegafaño ɨjɨcamaaiumoro fuumo
onegueehi Capernaujaagovɨ. Jaanaa cɨvucuuno. Jaarunaa
Jesu diitojaa gaseutɨhi.
18 Jaanaa imuuaifa tɨcovauno sihidɨ guibuhuba asaauno.
19 Jaamo ufuumo sahuse juugahusetɨ sano ɨdɨino kilo-
metronohachuta icacuumaaca Jesu saauhi nɨfaihuhallɨdɨ
ɨgooboro. Jaaboco aatyɨmeumoro sihidɨ igutuumo.
20 Jaarunaa diitoco nuubo: Uujoho; mihiguetejirahana,
nooboro.

21 Jaanegui diito diiboco imo imo imeenegafaño gaayɨciuhi.
Jaadɨ goovano ɨɨfutuumo ufuuhɨgo.

Miyamɨnaa Jesuco Guiinehi.

22 Jaano seseevedɨ toonegueehivɨ miyamɨnaa ifitafutu-
umo gaajauhi sagaaro meenega iicaunoco. Jaagafañ Jesu
ijɨɨbogomɨnaama footɨnaaca diito iinoro fuumo.
23 Jaanaa bu sagahaje gaseuhi Tiberia cuumitɨ asaauno, jaa-
gahaje cañavuuhi Jesu graciaco aacɨunobuunatɨ maahunoco
amachuuno fiitɨno.
24 Jaamañovɨ Jesu, ijɨɨbogomɨnaa icano achahaunoco
miyamɨnaa aatyɨmeumoro toono imeenenefañ
ɨjɨcamaaiumoro fuumo Capernaujaago Jesuco guiinomoro.

Jesu Fiivoco Aacɨneguiiha Diiboco Fiivo Maahutɨ
Momonɨmo.

25 Jaaboco onogoo muuaivɨ aatyɨmeumoro nuumo:
Jɨɨbogomɨnaafi, ¿cusumi gasehinɨhi? noomoro.
26 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro
amɨɨhaico neehi: Jillɨ mamachuhinɨmo mutuvahinɨneguiiha
uco miguiinehi. Jillɨ sihidɨ ejeevanoco eheetavehinɨnoco
mimiyaaveneguiiha icatɨno.
27 Jaanegui ifinɨno machutaguiiha mududɨcamaaidino,
ifinɨjitɨno fiivoco aacɨno machutaguiiharo mududɨcamaaje.
Toonoco uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo amɨɨhaico
aacɨjino. Toonotɨ uujoho Moocaanitɨ asaanoco miyamɨnaa
igaajaqui, bu uuvɨ Moocaani igaajataco ificucuuno icano,
nooboro.
28 Jaanegui diiboco dilluumo: ¿Mɨllɨ jaanegui momoonɨji
Moocaani iijɨco meheetavequi? noomoro.
29 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Moocaani imeguehi, diibo
uco agalluuboco amɨɨhai mimiyaavogonoco, nooboro.
30 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Eneecata sihidɨ ejeevanoco
mɨɨhaico dɨhɨfusu maatyɨmemere ɨco mimiyaaveguequi?
31 Mɨɨro moheedeetemɨhai machuuhi mana onoonoco
sɨcaihɨgovɨ iicausumi, oono Caatɨnɨhaamefañ: Niquejeo
maahunoco machusuubo, onoobadɨ, noomoro.
32 Jaanegui Jesu iimusuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro
amɨɨhaico neehi: Moise amɨɨhaico niqueje maahuco acɨtɨhi,
Guihirubi amɨɨhaico jino miya maahu niqueje maahuco
acɨhi.
33 Jaano jino Moocaani maahu diibo niquejefañotɨ iniitoobo
jiinɨjemɨnaaco fiivoco aacɨɨbo, nooboro.
34 Jaanegui nuumo: Aivojɨɨbo, fahiijɨvaro mɨɨhaico toono
maahuco daacɨhiica, noomoro.

35 Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho fiivo maahu; tajaa asaamo
ajebavacuujitɨhi, uco imiyaavogomoco ufucuro adufira aivu-
cuujitɨhi icano.
36 Mɨɨro amɨɨhaico uujoho eneehinɨcuubadɨ: Uco ma-
hatyɨmecuurumo uco mimiyaaveguehicatɨhi.
37 Mɨɨro paryɨ fanooro Guihirubi uco aacɨno tajaa saaji,
tollɨro bu tajaa asaamoco uujoho buhɨ gañɨɨjitɨhi.
38 Uujoho niquejefañotɨ niitehinɨtɨhi uuro iimogonoco
moonɨqui icatɨno, jillɨ uco agalluuhinɨɨbo iimogobadɨ
moonɨqui saahinɨhi.
39 Jaano jino Guihirubi uco agalluuhinɨɨbo iimogono;
Paryɨ diibo uco aacɨmoco saatohobaco jeevesutɨɨbo paryɨ
famoocoro ufucu niinofucusumi buheetesuji.
40 Jaano jino uco agalluuhinɨɨbo iimogono; Paryɨ famooro
miyamɨnaa Moocaani Seemeneque aatyɨmemere imiyaavo-
gomo ifinɨjitɨno fiivoma iicaqui. Jaamoco uujoho niinofu-
cusumi buheetesuji, nooboro.
41 Jaanegui judiomɨ tɨcovauhi diiboco edejecuumo. Uujoho
fiivo maahu niquejefañotɨ iniituubo, unuuneguiiha
42 neehicauhi: ¿Nacu jaanɨ Jesu Jose achi icatɨɨbo? ¿Mɨɨro
caani, seejɨ icamoco mɨɨhai magaajahi? ¿Mɨllɨ jaabo: Uujoho
niquejefañotɨ niitehi, neehicahi? noomoro.
43 Jaanegui Jesu nuuhi: Musuufenɨ toono amɨɨhai dejecu-
firaco.
44 Mɨɨhaiñooba tajaa saajitɨrahi Guihirubi uco agalluhinɨɨbo
tajaa isɨvatɨruva. Jaamoco uujoho buheetesuji ufucu niino-
fucu.
45 Mɨɨro, Moocaani iimaamɨnaa aamefaño jillɨ noono:
Moocaani famoocoro jɨɨbegueji, noonoro. Jaabadɨ famooro
Moocaanico uguubuumoro diibotɨ agaajamo tajaa saahi.
46 Mɨɨhaiñooba Moocaanico atyɨmetɨhi ɨdɨɨboro uujoho
Moocaanitɨ asaaubo Moocaanico atyɨmehi.
47 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uco imiyaavo-
gomo ifinɨjitɨno fiivoma icaji.
48 Uujoho fiivo maahu.
49 Mɨɨro amɨɨhai eedeete manaaco sɨcaihɨgovɨ amachuu-
rumo chuumuuhi.
50 Jaanotɨ naha jino niquejefañotɨ iniitono maahu. Jaanotɨ
amachumo guijevetɨmo iicaqui.
51 Uujoho diiburucu jino fiivo maahu iicaabo niquejefañotɨ
iniitehinɨɨbo. Jaamo uco agaayɨcɨmo ifinɨjitɨno fiivoma icaji.
Jaano maahuco uujoho aacɨno taahucu. Jaanoco uujoho
jiinɨjemɨnaahallɨvɨ aacɨjino, nooboro.
52 Jaanegui judiomɨ tɨcovauhi sanomɨro iimaacasiumo:
¿Mɨllɨ jaabo jaanɨ mɨɨhaico duusujirahi ihuucuco? noomoro.

53 Jaanegui Jesu nuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico
neehi: Uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo uucuco
muduutɨhachiijɨ, bu itɨɨjohoco mahadutɨhachiijɨ icano
fiivoma mihicajitɨhi.
54 Jaanotɨ taahucuco amachuubo, tatyɨɨjohoco aaduubo
icano ifinɨjitɨno fiivoma icaji. Jaaboco uujoho niinofucu
buheetesuji.
55 Jaano tafi miya machuta, tatyɨɨjoho miya adufaihu icano.
56 Jaamo tafiico amachumo, tatyɨɨjohoco aadumo icano
uuma icahi. Jaamoma bu uujoho tollɨro icahi.
57 Mɨɨro Moocaani uco agalluubo ifiima icahi, jaaberi uu-
joho icahi icano. Jaabadɨro uco amachuubo uuri icaji.
58 Jino niquejetɨ iniituuno maahu; amɨɨhai caanimɨhai
manaaco amachuumo iguijeveubadɨ iicano icatɨno. Jaanotɨ
jihɨcatɨ amachumo ifinɨjitɨno fiivoma icaji, nooboro.
59 Jillɨ nuubo Jesu Capernau cuumi sinagogajafaño
ɨjɨɨbuguubo.

Jesu Iimaa Fiivoco Acɨhi.

60 Jaanoco sihidɨ saatoho ijɨɨbogomɨnaa uguubuumoro nu-
uhi: Aivo jihiimaa sihidɨ jeevahi. ¿Mɨɨjoho fɨne gaayɨcɨjirahi?
noomoro.
61 Jaanoco Jesu ijɨɨbogomɨnaa onoocasiunoco
agaajacɨuboro nuubo: ¿Jaano nacu amɨɨhaico imitɨno
moonɨhi?
62 ¿Mɨllɨjiru fɨne imi, uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuuboco
caamo itɨconɨ iicauhɨgo ofooboco mahatyɨmeruva?
63 Mɨɨro Moocaani Gaija mɨɨnoco fiivoco acɨhi. Jaanotɨ
muuhucu jillɨ jihovono. Jaanotɨ naha jino uujoho ihiimaano
amɨɨhai jeebɨɨco ifinɨjitɨno fiivoco aacɨjino.
64 Jaarunofaño icamo amɨɨhaitɨ saatoho imiyaavogotɨmo,
nooboro. Mɨɨro Jesu ɨmegavɨro gaajacuuhi imiyaavegue-
jitɨmoco, bu diiboco igaicaauqui aacɨujiiboco icano.
65 Jaamaño nuubo: Toonegui amɨɨhaico neehinɨhi:
Mɨɨhaiñooba tajaa saajitɨrahi Guihirubi tajaa isɨvatɨruva,
nooboro.
66 Jaasumitɨro sihidɨ saatoho diibo dojɨcutɨ efeehicaumo
diibeditɨ udugaavuumoro diiboma fuucuutɨmo.
67 Jaanegui Jesu saatoho ijɨɨbogomɨnaa fahuseecɨ motɨhaitɨ
miimɨsiicɨ icano iicaumoco nuubo: ¿Nacu bu amɨɨhai tollɨro
diitobadɨro mefeeji? nooboro.
68 Jaanegui Simon Pedro diiboco iimusuuhi: ¿Aivojɨɨbo,
mɨɨjaago bu mɨɨhai mefeejirahi? Mɨɨro ɨɨma icano ifinɨjitɨno
fiivo iimaa.
69 Mɨɨro mɨɨhai mimiyaaveguehinɨcuuhi. Jaamoro mag-
aajahi ɨɨjoho Cristo Moocaani iicaabo Seemene idiicanoco,
nooboro.

70 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhai docedɨmoco uujoho ɨcɨhinɨhi. Jaamo amɨɨhaifañotɨ iicaabo saafi ɨjɨ iicaabo, nooboro.
71 Jillɨ nuubo Juda Iscariote Simon achiditɨ. Jaabo Juda docedɨmoobo iicaubo Jesucristoco iguijenɨqui aacɨujiibo.

7

Jesuco Inahabomɨ Miyaaveguehicautɨhi.

1 Jaanobuunatɨ Jesu Galilea jiinɨjeri ɨgooboro feehicauhi. Jaaboro Judea jiinɨjevɨ ofoonoco imeguehicautɨɨbo judiomɨ diiboco tahɨ agaicaauguuneguiiha.
2 Jaanaa fiitɨcuuno tabernaculojano jɨɨbaimo iicaujino; tusumi judiomɨ nɨjeganofañoro icanɨcɨmo.
3 Jaaneguiiha Jesuco inahabomɨ nuuhi: Jinootɨ difo Judeavɨ. Tahɨ iicamo didojɨcutɨ ofoonɨcɨmo edeetavonoco ihatyɨmequi.
4 Mɨɨro mɨɨhaiñooba miyamɨnaaco ifiico igaajasuqui omoonɨmo toovono moonɨtatɨhi, tollɨ bu omoonɨɨbo famoo ɨmefeenevɨro moonɨhica, noomoro.
5 Jillɨ nuumo inahabomɨ icarumo diiboco imiyaaveguehicautɨmañoo.
6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Tufucuvɨhiica uujoho ɨɨfototɨhiica. Jaanotɨ amɨɨhaidi naha fafucuvaro imihi.
7 Mɨɨro amɨɨhaico jiinɨjemɨnaa jɨɨheguetɨhi. Jaanotɨ uco jɨɨhegueme diito imitɨco onoonohallɨtɨ.
8 Amɨɨhairyo tobaimojaago mofoo. Jaanotɨ uujoho tobaimovɨ footɨhiica tahoovofucuvɨhiica uujoho ɨfototɨhi, nooboro.
9 Diitoco tollɨ unuuboro fitafutuubo Galileavɨ.

Jesu Fuuhi Nɨjegano Jɨɨbaimovɨ.

10 Jaadɨ inahabomɨ tobaimojaa ufuunobuunatɨ, Jesu tollɨro bu fuuhi. Jaaruubo foovono fuutɨɨbo, toovonoro fuubo saatohoba diiboco aatyɨmeujiruneguiiha.
11 Jaaboco judiomɨ tobaimoguiino iguiinomoro neehicauhi: ¿Cuuca fɨne iicaabo? noomoro.
12 Jaabeditɨ sihidɨ miyamɨnaa mɨrɨbacasihicauhi. Saatoho neehicauhi: Aivo imihuseebe, noomoro. Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Imitɨɨbo miyamɨnaaco bañɨhicaabo, noomoro.
13 Jaarumo mɨɨhaiñooba foovono diibeditɨ iimaahicautɨhi judiomɨ ñɨhicutɨ.
14 Jaanaa ijɨɨbaimo feeneveunaaca Jesu templojafañoo jɨcafutuuhi. Jaaboro tɨcovaubo ɨjɨɨbuguubo.
15 Jaaneri judiomɨ sihidɨ eheetyemere neehicauhi: ¿Mɨllɨ jaabo sihidɨ fanoovaco gaajahi aamenefañoo icautɨruubo? noomoro.
16 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Uujoho tajeebɨɨtɨro jɨɨbogotɨhi uco agalluuhinɨɨbo jɨɨbogoco uujoho jɨɨbeguehi.

17 Cajaatyohacho Moocaani iimogonocoro omoonɨgomo,
gaajaji Moocaani jɨibogoco ɨjɨibogonoco nacu tajeebɨitɨro uu-
joho onoono iicanoco.
18 Jaanotɨ ijeebɨitɨro ihiimaabo diiboco miyamɨnaa
obocɨgonoco imeguefihi. Jaanotɨ diiboco agalluhinɨiboco
obocɨgoobo, miyaanoco iimaahi. Jaabofaño bañɨfiira
chahahi.
19 Mɨiro amɨihaico Moise tajɨibaco acɨuhi. Jaarunoco
amɨihaitɨ saatohoba imino moonɨtɨhi. ¿Collɨhi jaamo uco
magaicaaujirahi? nooboro.
20 Jaanegui miyamɨnaa iimusuuhi: Ɨɨjoho ɨjɨma diicahi.
¿Mɨijoho nacu ɨco gaicaaujirahi? noomoro.
21 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Sanoocoro jaguisɨfucusumi
omoonɨhinɨneri famooro meheetyehinɨhi.
22 Mɨiro Moise amɨihaico tajɨibauhi amɨihai meehe nigacɨ
quitɨcɨco. Jaarunoco diibo tɨconɨutɨhi omoonɨubo, amɨihai
eedeetemɨhai toonoco tɨconɨuhi eheetavuumo. Jaanoco
amɨihai jaguisɨfucusumi meheetavonɨcɨhi.
23 Jaano Moise tajɨiba gañɨicafototɨno iicaqui
momoonɨmoro jaguisɨfucusumi gaifi seemene meeheque
miquitɨcɨnɨcɨhi. ¿Jaamo collɨhi tajaa mɨsɨfiiratehi
jaguisɨfucusumi saafi miyamɨnaafico faabohocoro
ubuheesuhinɨnohallɨtɨ?
24 Imino meecɨtɨmoro saatohoditɨ mihiimaadino. Jari imino
magaajaadɨ mihiimaa, nooboro.

¿Naa Fɨne Jaanɨ Cristo?

25 Jaanaa saatoho Jerusaleri iicahicaumo nuuhi: ¿Nacu
jaanɨco iguijenɨqui iguiinehicaabo icatɨibo?
26 Memeecɨ ono famoofeenevɨro iimaaruuboco
mɨihaiñooba mɨllɨ moonɨtɨhi: ¿Naa fɨne jisumi aivojɨto
gaajacuuhi diibo Cristo iicanoco?
27 Jaanotɨ mɨihai magaajahi tahɨgotɨ diibo asaahɨgoco.
Jaanotɨ Cristo asaadɨ mɨihaiñooba gaajajitɨhi cuucatɨ diibo
asaanoco, noomoro.
28 Jaanegui Jesu templojafaño ɨjɨibuguumañotɨ sefano nu-
ubo: Uco naha amɨihai magaajahi tahɨgotɨ asaahɨgoco. Jaaru-
ubo uujoho tajeebɨitɨro saatɨhi. Jaabo uco agalluuhinɨibo
miyaabo iicaaboco amɨihai magaajatɨhi.
29 Jaanotɨ uujoho diiboco gaajahi diibotɨ asaahinɨmaño.
Mɨiro diibo uco galluuhinɨhi, nooboro.
30 Jaanegui diito diiboco gaayɨcɨujirahi diiboco
icɨvojaanɨqui. Jaarunofaño mɨihaiñooba diiboco gaayɨcɨutɨhi
ihoovofucuvɨ ɨifutuutɨmaño.
31 Jaarunofaño sihidɨ diitotɨ saatoho diiboco miyaavuguuhi.
Jaamoro nuuhi: ¿Nacu Cristo asaadɨ jaanɨ sihidɨ ejeevanoco
eheetavehicano janaanɨcɨ eetavejiruubo fɨne? noomoro.

Fariseomɨ Sisɨmɨnaaco Galluuhi Jesuco Igaayɨcɨqui.

32 Jaanoco fariseomɨ guubuuhi miyamɨnaa toonotɨ
ɨmɨrɨbacasiunoco. Jaaneguiiha sacerdotemɨ aivojɨto,
fariseomɨ icamo sisɨmɨnaaco galluuhi Jesuco igaayɨcɨqui.
33 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Gueenenehiica amɨɨhaima
icaji. Jadɨ dojɨcuvɨro feeji uco agalluubojaago.
34 Jaaboco miguiinejirahi. Jaarumo uco mahatyɨmejitɨhi
uujoho iicahɨgo amɨɨhai mɨhɨfetejitɨmaño uco ma-
hatyɨmejitɨhi.
35 Jaanegui judiomɨ sanomɨro noocasiuhi: ¿Cuuca fɨne jaabo
ofooboco mahatyɨmejitɨhi? ¿Nacu fɨne griegomɨfeenevɨ ju-
diomɨ agavaracɨnɨmojaago feejiibo griegomɨco ijɨɨbeguequi?
36 ¿Mɨllɨ fɨne eneejirunoco oono mɨɨhaico noobo: Uco migu-
iinejirahi. Jaarumo uco mahatyɨmejitɨhi uujoho iicahɨgo
mɨhɨfetejitɨmañoˌ noobo? noomoro.

Moocaani Gaija Fiivo Muuai Nɨfaihubadɨ Icaabo.

37 Jaanaa niinofucu imiya jɨɨbaimofucu Jesu agañɨivuuboro
sefano nuuhi: Saatoho adufirari mihicahachiijɨ tajaa
masaamoro, mahaduva.
38 Uco imiyaavogoobo, Caatɨnɨhaamefañoˌ onoobadɨ: Di-
jeebɨɨfañotɨ fiivo muuai nɨfaihu cuuji, nooboro.
39 Jillɨ Jesu nuuhi: Diiboco imiyaavogomo Igaijaco
agaayɨcɨjinoco. Tusumihiica Moocaani Gaija niituutɨhiica
Jesu niquejefañoˌ ufuutɨmañehiica.

Miyamɨnaa Dugaavocasiuhi.

40 Jillɨ Jesu unuunoco diitofeenetɨ saatoho uguubuumoro
nuuhi: Miyaanoro jahi jaanɨ Moocaani iimaamɨnaafi asaaji-
ibo, noomoro.
41 Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Jaanɨ Cristo, noomoro.
Jaanotɨ saatoho neehicauhi: ¿Nacu Galileatɨ Cristo saajirahi?
42 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañoˌ noono: Cristo saaji, Aivojɨɨbo
David yotofañotɨ tollɨro Belen allɨo cuumijefañotɨ David
iicauhɨgotɨ saajiibo, noono, noomoro.
43 Jaamoro miyamɨnaa fahɨgova dugaavocasiuhi
Jesuhallɨtɨ.
44 Jaanegui diitotɨ saatoho diiboco igaayɨcɨqui moonɨurahi.
Jaarumo saatohoba mɨllɨ diiboco moonɨutɨhi.

Aivojɨto Jesuco Miyaavogotɨhi.

45 Jaanaa isisɨmɨnaa tahɨgotɨ siino saauhi. Jaamoco sacer-
dotemɨ aivojɨto fariseomɨ icamo nuuhi: ¿Collɨhi jana jaaboco
mɨsɨvatɨhi? noomoro.
46 Jaanegui isisɨmɨnaa iimusuuhi: ¡Aivoˌ chahamo saatohoba
diibobadɨ ihiimaamo! noomoro.

47 Jaanegui fariseomɨ diitoco nuuhi: ¿Tollɨro bu nacu
amɨɨhai diibo abañɨnoco mimiyaaveguehi?
48 ¿Nacu amɨɨhaidi saatoho aivojɨtotɨ, fariseomɨtɨ icano
miyaaveguehi? Imiyaavogotɨmo duhu.
49 Jaanotɨ jito miyamɨnaa tajɨibaco agaajatɨmo jillɨ
cɨɨjɨgaifaño efeejimo, noomoro.
50 Jaanegui diitoobo saafi Nicodemo onoobo safoono Jesuco
fucu emeecɨjeubo, nuuhi:
51 ¿Nacu mɨɨhai tajɨiba saafi miyamɨnaafico: Iimitɨ, neeji-
rahi, itɨconɨ diibo omoonɨnoco gaajacɨtɨmoro? nooboro.
52 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Nacu bu ɨɨjoho Galileaoobo?
Eneecau, imino Caatɨnɨhaameque dɨhɨɨfɨnɨcɨ Galileatɨ
Moocaani iimaamɨnaa saatatɨhi, noomoro
53 ijeevadɨ sahaje iijanojaa foocɨnɨumo.

8

Gaifiimɨma Iicafifigo.

1 Jaanotɨ Jesu fuuhi Olivohono iicagajɨjaago.
2 Jaano seseevedɨ fucuro Jesu siino templojafaño saauhi.
Jaabojaago sihidɨ miyamɨnaa saauhi. Jaamoco acasɨɨvuuboro
tɨcovaubo ɨjɨibuguubo.
3 Jaanaa fariseomɨ, caatɨnɨmɨnaa icamo diibojaa sɨvauhi
gaigooco gaifiimɨma iicafifihicaugoco. Jaagoco diitofeenevɨ
ificuumoro
4 nuumo: Aivojɨibo Jesu, jaamo aijɨ icanaaca, sifiima
faguifaño icagoco mahatyɨmehi.
5 Mɨiro Moise itajɨibafaño jillɨ mɨihaico neehi: Tollɨ iicagoco
guiisiri mahaamɨmoro magaicaau, nooboro. ¿Jana ɨɨjoho mɨllɨ
neehi? noomoro.
6 Jillɨ nuumo diiboco ɨnɨsuumo, ɨɨfurumo toonohallɨtɨ dii-
boco icɨvojaanɨqui. Jaanegui Jesu jiinɨjehallɨvɨ ɨdɨjɨivuuboro
tɨcovaubo ihusegairi jiinɨjeque acaatɨnɨubo.
7 Jaarunaa suufenɨtɨmo diiboco idilluhicaunegui,
agañɨivuuboro diitoco nuuhi: Eneecata amɨɨhaitɨ saatoho
imitɨma machahamo mɨtɨconɨ diigoco guiisibari mahaamɨmo,
8 nooboro siino ɨdɨjɨivuuboro ijiinɨjeque caatɨnɨhicauhi.
9 Jillɨ unuunoco uguubuumoro tollɨro diito iimitɨma
iicaunoco ijeebɨifañodɨ agaajaumoro ihamiyatotɨ tɨcovaumo
safiisari ofoocɨnɨumo. Jaanaa Jesu diigo icanoro
covovacafutuuhi tomañovɨ.
10 Jaadɨ Jesu agañɨivuudɨ mɨihaiñoobaco atyɨmecuutɨibo,
ɨdɨigoro diigo toonovɨ ifitafutuugoco aatyɨmeuboro nuubo:
Gaigo, ¿cuuca icamo dihallɨvɨ imitɨno ihiimaahicamo? ¿Mɨiro
saatohoba ɨco mɨllɨ moonɨtɨhi? nooboro.
11 Jaanegui nuugo: Aivojɨibo, saatohoba mɨllɨ uco moonɨtɨhi,
noogoro.

Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho bu icaruubo mɨllɨ ɨco moonɨtɨhi. Fuucu. Jaagoro siino imitɨno diicacuujirahana, nooboro.

Jesu Miyamɨnaa Jeebɨɨnoco Aachɨcɨnɨɨbo.

12 Jaadɨ siino Jesu ihiimaauboro miyamɨnaaco nuubo: Uujoho jiinɨjemɨnaa jeebɨɨco aachɨcɨnɨɨbo, tadyojɨcutɨ asaabo cɨvohɨ icajitɨhi. Jaano ifinɨjitɨno fiivoco aacɨno foovoma icajiibo.

13 Jaanegui fariseomɨ diiboco nuuhi: Ɨɨjoho difiitɨro dɨɨbeguehicahi. Jaano dijɨɨbogo ibocɨma chahahi, noomoro.

14 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Jaaruno uujoho tahallɨvɨro ɨjɨɨbuguruno tajɨɨbogo ibocɨma icahi, uujoho asaahinɨhɨgoco, ofoohɨgoco icano agaajamaño. Jaanotɨ amɨɨhai magaajatɨhi uujoho tahɨgotɨ asaahinɨhɨgoco, ofoohɨgoco icano.

15 Jaamo amɨɨhai miyamɨnaa imitɨco meneehi jiinɨjemɨnaa tajɨɨbafeenedɨ. Jaanotɨ uujoho mɨɨhaiñoobaco dugaacutɨhi.

16 Jaanotɨ dugaacuruva, uujoho udugaacuno miyaanejiru, saafiiro uujoho icatɨhi, Guihirubi uco agalluuhinɨɨboma mihicamaño.

17 Mɨɨro amɨɨhai tajɨɨba aamefaño noocɨnɨno: Miimɨsiicɨ ɨjɨɨbogono ibocɨma icahi, noonoro.

18 Mɨɨro uujoho tafiitɨro jɨɨbeguehi, tollɨro bu Guihirubi uco agalluuhinɨɨbo uutɨ jɨɨbeguehi icano, nooboro.

19 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Cuuca nacu diicaani icahicahi? noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uco amɨɨhai magaajatɨhi, bu tollɨro Guihirubico magaajatɨhi icano. Jaanotɨ uco magaajaruva tollɨro Guihirubico magaajajirahi, nooboro.

20 Jillɨ Jesu nuuhi templojafaño ɨjɨɨbuguubo nɨhɨbamɨco ɨjɨcuhicauno cojɨvɨ. Jaaruuboco mɨɨhaiñooba gaayɨcɨutɨhi, ihoovovɨ ɨɨfutuutɨmaño.

21 Uujoho feeji. Jaaboco miguiinurumo uco aatyɨmetɨmoro amɨɨhai imitɨmaryo miguijeveji. Uujoho ofoohɨgo amɨɨhai mefeejitɨhi, nuubo.

22 Jaanegui judiomɨ nuuhi: ¿Nacu fɨne iinoro ifiico guijenɨjiibo. Jaamaño: Uujoho ofoohɨ mefeejitɨhi, noobo, noomoro.

23 Jaanegui Jesu nuuhi: Amɨɨhai baaoto. Jaanotɨ uujoho caamoobo. Amɨɨhai jiijemɨnaa. Jaanotɨ uujoho jiijemɨnaafi icatɨhi.

24 Jaamaño amɨɨhaico: Amɨɨhai imitɨmaryo miguijeveji, neehi. Mɨɨro uco mimiyaavogotɨhachiijɨ amɨɨhai imitɨmaryo miguijeveji, nooboro.

25 Jaanegui dilluumo: ¿Mɨɨjoho nacu ɨɨjoho? noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Sɨɨcɨjetɨro amɨɨhaico neehi-
cacuuhi.
26 Sihidɨ icano amɨɨhaico eneejino, amɨɨhaitɨ udugaacujino
icano. Jaarunofaño uco agalluubo miyaanocoro neefihi.
Jaabo uujoho diibotɨ uguubuunoco jiinɨjemɨnaaco
jɨɨbeguehicahi, nooboro.
27 Jaarunoco diito gaajahicautɨhi Moocaaniditɨ ihiimaahi-
caunoco.
28 Jaadɨ nuubo: Jari caamovɨ Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuuboco
guijeve ɨmohobujehallɨvɨ magañɨɨyɨcɨdɨ magaajaji,
uujoho diiboro iicanoco. Tollɨro bu tajeebɨɨtɨro uujoho
omoonɨhicatɨnoco magaajaji, bu tollɨro Guihirubi uco
ɨjɨɨbeguehicanocoro omoonɨhicanoco icano.
29 Uco agalluuhinɨɨbo uuma icahi. Jaabo Guihirubi uco
jeevesutɨhi, diibo iimogonocoro omoonɨhicamaño, nooboro.
30 Jillɨ Jesu unuunotɨ saatoho sihidɨ diiboco miyaavuguuhi.

Moocaani Seeme, Bu Imitɨno Jɨjovoto Icamohallɨvɨ Jesu Iimaano.

31 Jaanegui judiomɨ diiboco imiyaavuguudɨmoco Jesu
nuuhi: Taajɨco jeevesutɨmo mihicahachiijɨ miyaano
tajɨɨbogomɨnaa mihicaji.
32 Jaachiijɨ magaajaji miyaanoco. Jaano miyaano amɨɨhaico
imitɨfañotɨ sinaayuji, nooboro.
33 Jaanegui diito nuuhi: Mɨɨhai Abraham iyaachimɨhai mi-
hicamo sita jɨjovoto mihicatatɨhi. ¿Mɨllɨtɨ jaabo mɨɨhaico ɨɨjoho
misinaayucafeteji neehi? noomoro.
34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro
amɨɨhaico neehi: Paryɨ famooro imitɨco omoonɨmo, imitɨ
jɨjovoto.
35 Jaamañoo jɨjovoobotɨ iicaabo ihaivojɨɨbo seemefañodɨ
icatatɨhi. Jaanotɨ iseemene diitofañodɨ icanɨcɨhi.
36 Jaamañoo uujoho Moocaani Seemene amɨɨhaico
isinaayuhachiijɨ miyanotɨro jɨjovoto mihicacuujitɨhi.
37 Uujoho gaajarahi amɨɨhai Abraham iyaachimɨhai mihi-
canoco. Jaarumo uco magaicaauguehicahi, uujoho onoonoco
muguubutɨmoro.
38 Uujoho iimaahicahi Guihirubi uco ɨjɨɨbogobadɨ. Jaanotɨ
amɨɨhai momoonɨhicahi amɨɨhaico amɨɨhai caani ɨjɨɨbogobadɨ,
nooboro.

Diito Caani, Ɨjɨ.

39 Jaanegui diito nuuhi: Mɨɨhai caani Abraham, noomoro.

Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyaano amɨɨhai caani Abra-
ham iicaruva diibo omoonɨubadɨ momoonɨjirahi.

40 ¿Collɨhi jaamo uco magaicaaujirahi? Tollɨ iicanoco
Abraham safooba moonɨutɨhi. Mɨɨro amɨɨhaico miyaanoco
jɨɨbeguehicahi Moocaani uco unuubadɨ.
41 Jaanotɨ amɨɨhai, amɨɨhai caani omoonɨnɨcɨbadɨ
momoonɨhicahi, nooboro.
Jaanegui nuumo: Mɨɨhai ajeva seeme mihicatɨhi, saafiiro
mɨɨhai caani Moocaani, noomoro.
42 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhai caani Moocaani
iicaruva uco magaijɨjirahi. Uujoho diibojaagotɨ saahinɨhi,
tajeebɨɨtɨro uujoho saahinɨtɨhi diibo uco agalluuhinɨnegui
saahinɨhi.
43 ¿Collɨhi jaamo taajɨco muguubuhicatɨhi? ¿Collɨhi
tajɨibogoco mihimeguehicatɨhi muguubunoco?
44 Amɨɨhai caani Ɨjɨ. Jaabo onoobadɨ momoonɨnoco
mihimeguehicahi. Mɨɨro diibo sɨɨcɨjetɨro imoyɨɨcɨɨbo
miyamɨnaaco agaicaaunoco, imoyɨɨcɨtatɨɨbo miyaanofaño
iicanoco. Jaaboma miyaano chahahi, jihovoobo iicamaño
sɨcamañooco iimaabo, bañɨfiira caani iicamaño bañɨfifiibo.
45 Jaanotɨ uujoho miyaanoco unuurunoco uco mimiyaaveguehicatɨhi.
46 ¿Nacu mɨɨjoho amɨɨhaitɨ saatoho ɨfusujirahi tafifa
sanogayɨba imitɨ iicanoco? Jaabo miyaanoco onoonoco;
¿Collɨhi uco mimiyaaveguehicatɨhi?
47 Moocaanitahe iicaabo, Moocaani iijɨco guubunɨcɨhi.
Jaanotɨ amɨɨhai Moocaanita mihicatɨmaño Moocaani iijɨco
muguubugotɨhi, nooboro.

Cristo Sahiijɨtɨro Iicacuubo.

48 Jaanegui judiomɨ iimusuuhi: Aivo miyaano ɨɨjoho
samariaoobo idiicanoco ɨco monoono. Jaabo ɨjɨma diicahi,
noomoro.
49 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho ɨjɨma icatɨhi,
uujoho Guihirubico bocɨguehi. Jaaruuboco uco amɨɨhai
mobocɨgotɨhi.
50 Jaaruubo uujoho tafi bocɨgoco guiinotɨhi, iicaabo saafi
uco obocɨgonoco iguiinooboro udugaacuubo.
51 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Taajɨco im-
imiyaavogomo ifinɨjitɨno guijevefaño feejitɨhi, nooboro.
52 Jaanegui diiboco judiomɨ iimusuuhi: Jisu aivo imino
magaajacuuhi ɨjɨma idiicanoco. Mɨɨro Abraham, bu parɨ
Moocaani iimaamɨnaa icamo parɨ guijeveuhi. ¿Millɨ jaabo
ɨɨjoho neehi: Taajɨco uguubumo guijevetɨmo icaji? nooboro.
53 ¿Nacu ɨɨjoho mootadi Abraham janaanɨcɨ deevahi? Jaaru-
ubo du guijeveuhi, bu parɨ Moocaani iimaamɨnaa icaurumo
guijeveuhi. ¿Jaanotɨ mɨɨjoho ɨɨjoho idiicaabo guijevetɨɨbo di-
icaji? noomoro.

54 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Uujoho tafiicoro bocɨgoruva, uuro obocɨgono jaaducafetejitɨrahi. Guihirubi uco bocɨguehi diiboco amɨɨhai Moocaani monoobo.
55 Jaaruuboco amɨɨhai magaajatɨhi. Jaanotɨ uujoho naha gaajahi. Jaanotɨ: Uujoho diiboco gaajatɨhi, nuuruva amɨɨhaibadɨ bañɨfifijirahi. Miyanotɨro uujoho diiboco agaajamaño diibo iijɨco moonɨhi.
56 Mɨɨro Abraham amɨɨhai tyadi imo imo icauhi uco aatyɨmegueuboro. Jaabo uujoho asaajinoco agaajacuuboro imo imo icaubo, nooboro.
57 Jaanegui judiomɨ diiboco nuuhi: ¿Mɨllɨ jaabo cincuentadɨno ficabano diicatɨɨbo, Abrahamco daatyɨmeuhi? noomoro.
58 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Abraham chahaunaacaro uujoho icacuuhi, nooboro.
59 Jaanegui guiisibanoco ɨcɨumo diiboco ihaamɨqui. Jaarunaa Jesu templojafaño afataniivuuboro diitofeenedɨ ihiinehinɨuboro fuuhi.

9

Jesu Buheesuhi Ifiivuunotɨro Ihaallɨɨno Isicautɨɨboco.

1 Jaanaa Jesu afatyuubo atyɨmeuhi ifiivuunotɨro aatyɨmeutɨɨboco.
2 Jaaberditɨ ijɨɨbogomɨnaa Jesuco dilluuhi: ¿Mojɨɨbogomɨnaafi, mɨɨjoho imitɨco omoonɨumaño, jaanɨ atyɨmetɨɨbo fiivuuhi, caanimɨsi nacu diibo? noomoro.
3 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Caanimɨsi, diibo icano imitɨco omoonɨumaño icatɨno. Jillɨ Moocaani mitya diibovɨ ihɨfusucafetequi ifiivuuno.
4 Mɨɨro cuuje iicanohachuta uco agalluuhinɨɨbo dudɨcamaajeque eetavehi. Jaanotɨ mihiijɨcuudɨ mɨɨhaiñooba dudɨcamaaitacuutatɨhi.
5 Mɨɨro jino jiinɨjehallɨri iicanohachuta uujoho jiinɨjemɨnaaco achɨcɨnɨhi,
6 nooboro jiinɨjehallɨvɨ ɨjɨɨreuboro toonoco jiinɨma illiheenɨuboro ijiinɨri aatyɨmeutɨɨbo aallɨɨnoco nicuubo.
7 Jaaboro diiboco nuubo: Foobo Galluuba jɨcooba nɨfaihuri nitɨto, nooboro. Jaaba jɨcooba momo hebreo iijɨri Siloe. Jaanegui initamaaijeuboro tahɨgotɨ atyɨmecuubo saauhi.
8 Jaanegui ifiitɨnomɨnaa itɨconɨ atyɨmetɨɨbo iicahicaunoco agaajaumo nuuhi: ¿Nacu jaanɨ oono acasɨɨvooboro nɨhɨbamɨco idilluhicaubo icatɨɨbo? noomoro.
9 Jaanotɨ saatoho: Jɨɨhɨ, diibo, neehicauhi. Jaanotɨ saatoho: Sifi diibobadɨ ejeevaabo, neehicauhi. Jaarunofaño diibo neehicauhi: Uujoho diiboro, nooboro.

10 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Mɨllɨ jaano ɨco dihaallɨɨno
faayacafetehi? noomoro.
11 Jaanegui diitoco iimusuubo: Jesu onoobo jiinɨco
ijɨɨrema eetavooboro uco tahaallɨɨnoco nicuhi. Jaaboro uco
noobo: Foobo Siloe jɨcoobafaño nitɨto, eneenegui ofooboro
nitɨjehinɨhi. Jaaneri tahaallɨɨno uco faayacafetehinɨhi,
nooboro.
12 Jaanegui nuumo: ¿Cuuca jaabo icahi? noomoro.
Jaarunaa diibo: Coo, gaajatɨhi, nuuhi.

Fariseomɨ Dilluuhi Diiboco.

13 Jaadɨ diibo aatyɨmehicautɨɨboco satyuumo fariseomɨ
ɨmegavɨ.
14 Jaanaaca diiboco Jesu jiinɨbari ihaallɨɨnoco ataabuuboro
ubuheetesuufucuu jaguisɨfucuu.
15 Jaaboco siino fariseomɨ dilluuhi: ¿Mɨllɨ ɨco dihaallɨɨno
faayacafetehinɨhi? noomoro.
Jaanegui nuubo: Jiinɨbari uco tahaallɨɨnoco nicuhinɨɨbo.
Jaanoco initamaainɨneri atyɨmehi, nooboro.
16 Jaanegui fariseomɨtɨ saatoho nuuhi: Diibo Moocaanitɨ
saatɨhi. Jaamaño jaguisɨfucuco imino toomotɨɨbo, noomoro.
Jaanotɨ saatoho neehicauhi: Imitɨmɨnaafi iicaruva jino si-
hidɨ ejeevano mityaco eetavejitɨruubo, noomoro. Jaamaño
diito sanoodɨmo dugaacamaaiuhi.
17 Jaamoro siino aallɨɨvautɨɨboco nuumo: Jaanotɨ ɨɨjoho,
¿mɨllɨ neehi dihaallɨɨnoco afaayɨcɨhinɨɨbeditɨ? noomoro.
Jaanegui nuubo: Etɨ, Moocaani iimaamɨnaafi, nooboro.
18 Jaarunaa judiomɨ miyaavuguutɨhi diibo ihaallɨɨnoco
afaayɨcɨunoco icano. Jaamoro caanimɨsico cuuhuvaumo
igaajaqui.
19 Jaadɨ diitɨsico dilluumo: ¿Naa jaanɨ amɨɨsi seemene
aallɨɨvatɨɨbo ifiivuubo meneehicaabo? ¿Mɨllɨ bu jaabo oono
ihaallɨɨnoma icahi? noomoro.
20 Jaanegui caanimɨsi nuuhi: Jɨɨhɨ, magaajahi diibo
moseemene aallɨɨvatɨɨbo ifiivuunoco.
21 Jaaruno magaajatɨhi fɨne mɨllɨhacho tahɨ atyɨmeebe,
bu tollɨro magaajatɨhi mɨɨjohohacho fɨne diiboco
ubuheesuhinɨnoco. Tahɨ diiboco midillu, diibo
amiyaaburucu; tahɨ mɨllɨhacho amɨɨhaico jɨɨbeguejiibo,
noomɨsiro.
22 Jillɨ caanimɨsi nuuhi, judiomɨco iiguiumɨsiro, judiomɨ
cajaatyohacho, Jesuco: Cristo, onoomoco sinagogajafañotɨ
magañɨɨji, noomoro ifitacucasiuno ñɨhicutɨ.
23 Jillɨtɨ caanimɨsi: Amiyaaburucu tahɨ diiboco midillu, nu-
uhi.

24 Jaanegui siino coovaumo ihaallɨinoma achahauboco.
Jaamoro diiboco nuumo: Moocaanicoro dihimo. Jaanotɨ
diibo imitɨmɨnaafi iicanoco mɨihai magaajahi, noomoro.
25 Jaanegui diibo iimusuhi: Coo, tahɨ fɨne imitɨmɨnaafi
uujoho gaajatɨhi. Ɨdɨinocoro gaajahi uujoho aatyɨmeutɨruubo
jisumi aatyɨmeneque, nooboro.
26 Jaanegui siino diiboco dilluumo: ¿Mɨllɨ dihaallɨinoco
omoonɨhinɨneri daatyɨmehi? noomoro.
27 Jaanegui nuubo: Amɨihaico jɨibugucuurahi. Jaarunoco
mimiyaavogotɨmoro bu ¿collɨhi siino muguubujirahi?
¿Nacu bu amɨihai tollɨro diibo jɨibogomɨnaatɨ mihicajirahi?
nooboro.
28 Jaanegui diiboco ɨibaumoro nuumo: Ɨɨjohonaa diibo
jɨibogomɨnaafi. Jaanotɨ mɨihai Moise jɨibogomɨnaa.
29 Mɨihai magaajahi Moocaani Moisema ihiimaaunoco.
Jaanotɨ magaajatɨhi diibo cuucatɨobo iicanoco, noomoro.
30 Jaanegui diibo iimusuuhi: Toono aivo uudi sihidɨ jee-
vahi, cuucatɨobohacho diibo iicanoco magaajatɨno. Jaabo uco
tahaallɨinoco atyɨmesuubo.
31 Mɨiro mɨihairyo magaajahi imitɨmɨnaaco Moocaani
uguubunɨcɨtɨnoco. Jaanotɨ diibojaagodɨ iicamoro, diibo
iimogobadɨ omoonɨmoco icano guubunɨcɨibo.
32 Sɨicɨjetɨro guuburatatɨno saatohoba ifiivonotɨro
aatyɨmetɨiboco atyɨmesumo onoonoco.
33 Jaanɨ Moocaanitɨ isaatɨruva mɨlliba moonɨjitɨruubo,
nooboro.
34 Jaanegui diiboco nuumo: ¿Ɨɨjoho aivo sihidɨ imitɨma
ifiivuubo, mɨihaico dɨibeguejira? noomoro diiboco gañɨiumo
sinagogajatɨ.

Jesuco Imiyaavogotɨmo Aatyɨmetɨibobadɨ Jeevahi.

35 Jaanoco Jesu guubuhi diiboco agañɨiunoco. Jaaboco
atyɨmeuboro nuubo: ¿Ɨɨjoho miyaaveguehi Moocaani
Achico? nooboro.
36 Jaanegui diibo iimusuuhi: Aivojɨibo, uco dɨibogo mɨijoho
diibo miyaaveguequi, nooboro.
37 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Ɨiro daatyɨmecuuhi. Jino
uujoho diibo ɨima ihiimaabo, nooboro.
38 Jaanegui diibo Jesu ɨmega ememuɨivuuboro nuuhi:
Miyaaveguehi, aivojɨibo, nooboro.
39 Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho jiijehallɨvɨ saahinɨhi
dugaacuguiiha, atyɨmetɨmo ihatyɨmequi. Jaanotɨ atyɨmeme,
atyɨmecuutɨmo iicaqui, nooboro.
40 Jaanegui saatoho fariseomɨ diiboma iicaumo jillɨ diibo
unuunoco uguubuumoro diiboco dilluumo: ¿Nacu bu mɨihai
tollɨro mahatyɨmetɨmo? noomoro.

41 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: Amɨɨhai aallɨɨno
ihɨfuvusutɨruva amɨɨhai imitɨma machahajirahi. Jaanotɨ:
Mahatyɨmehi, monoomaño amɨɨhai imitɨma mihicahi,
nooboro.

10

Ovejamɨ Mecuvɨ Ohoovɨcɨno.
(Heb 12.20; 1 Pe 5.4)

1 Miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Ovejamɨ mecufañ̃o
iguhugari jɨcafototɨɨboro sinaagonodɨro ofoobo
nanivamɨnaafi.
2 Jaanotɨ tomecufañ̃o iguhugari ɨjɨcafotoobo naha diito
toomomɨnaafi.
3 Jaabedi iguhuga toomomɨnaafi iguhugaco faayɨcɨfihi.
Jaahugari ɨjɨcafotooboco ihovejamɨ ihiimaatɨro gaajacɨfihi.
Jaamoco itɨcovocɨvɨ imomono icahi. Jaabo diitoco imemeri
ocoovaaboro jahisivɨ iinusufiibo.
4 Jaadɨ jahisivɨ famoocoro ihiinusuuboro ihɨme foonɨcɨibo.
Jaabo dojɨcutɨ ihovejamɨ foonɨcɨhi diibo iimaaco agaajamoro.
5 Jaanotɨ agaajatɨibo dojɨcutɨ footatɨmo. Jillɨro gaafimo di-
ibeditɨ diibo iimaaco agaajatɨmañ̃o, nooboro.
6 Jillɨ Jesu oovɨcɨuboro diitoco nuuhi. Jaarunoco diito gaa-
jacɨutɨhi mɨillɨ eneejirunoco unuunoco.

Jesu Iimino Toomomɨnaafi.

7 Jaadɨ bu Jesu siino diitoco nuuhi: Miyanotɨro, miyanotɨro
amɨɨhaico neehi: Uujoho ovejamɨ guhuga.
8 Itɨconɨ tahɨmegavɨ asaaumo paryɨ nanivamɨnaa. Jaamo
iimaaco ovejamɨ gaajautɨhi.
9 Uujoho guhuga, tafañ̃odɨ ɨjɨcafotoobo taajaji. Jaabo
oveja iicanɨcɨbadɨ tomecufañ̃o ɨjɨcafotooboro siino ihiinoobo
ñaavahuco aatyɨmenɨcɨbadɨ icaji.
10 Jaanotɨ nanivamɨnaafi saanɨcɨhi inaniquiro,
igaicaauquiro, ifinɨsuquiro icano. Jaanotɨ uujoho saahinɨhi
fiivoma mihicaqui, sihidɨ janaanɨcɨ toonoma mihicaqui.
11 Uujoho miya toomomɨnaafi; Mɨiro miya toomomɨnaafi
iicaabo ihovejamɨhallɨvɨ ifiico acɨnɨcɨhi.
12 Jaanotɨ ijaadaguiiharo otoomoobo jɨcu diitojaago
asaanoco aatyɨmeebere ihovejamɨco ejeevesuhinɨɨboro
iicojɨtɨ gaanɨcɨhi ita iicatɨmañ̃o. Jaanobuuna ijɨcu asaaboro
diitoco buhɨgovɨ gavaracunɨcɨhi.
13 Jaabo diibo diitoco jeevesunɨcɨhi jillɨ ijaadaguiiharo
ududɨcamaaimañ̃o. Jaamañ̃o diitoco jeecɨvotatɨibo.
14 Jaanotɨ uujoho iimino toomomɨnaafi. Jaamañ̃o taatyaco
gaajahi. Jaabadɨro bu diito uco gaajahi taatya iicamañ̃o.

15 Uco bu oono Guihirubi agaajabadɨ, jaaboco bu uujoho gaajahi icano. Jaamañɔ tahovejamɨhallɨvɨ uujoho tafiico acɨhi.
16 Tollɨro bu saatoho tahovejamɨ icahi jimecuoto iicatɨmo. Jaamoco tollɨro sɨvaji. Jaamo tahiimaaco guubuji. Jaamo samooro icaji. Jaamo toomomɨnaafi saafiiro icaqui,
17 uco Guihirubi gaijɨhi, tafiico diitohallɨvɨ aacɨɨboro, siino ubuheetejimañɔ.
18 Mɨɨjoho uco guijenɨjitɨrahi, jillɨ uuro iimogobabadɨ tafiico acɨji. Jaabo iguijeveruubo siino dojɨcuvɨro buheeteji mityama iicamañɔ. Jillɨ moonɨqui Guihirubi uco tajɨɨbauhi, nooboro.
19 Jillɨ unuuneri judiomɨ siino dugaavocasiuhi.
20 Jaabotɨ sihidɨ saatoho neehicauhi: Ɨjɨma icaabo jillɨ jeegavucuubo. ¿Collɨhi jaaboco muguubunɨcɨhi? noomoro.
21 Jaarunaa saatoho neehicauhi: Ɨjɨma iicaabo jillɨ iimaatatɨhi. ¿Nacu ɨjɨ ihaallɨɨno aatyɨmetɨmoco atyɨmesujirahi? noomoro.

Jesuco Judiomɨ Gaayɨcɨgotɨhi.

22 Jaanaa Jerusalevɨ eetavuumo jɨɨbaimoco templojaco Moocaanicoro ijeecɨvehicaqui ificuuno jɨɨbaimoco jɨɨnijadɨɨhivɨ.
23 Jaasumi Jesu templojahallɨdɨ, Salomon goohasino onoohasijeri ɨgooboro feehicauhi.
24 Jaabohallɨdɨ judiomɨ emecuvovaumoro diiboco nuuhi: ¿Mɨhachuta jaabo mɨɨhaico, esamaaisuuboro diicaji? Miyaano ɨɨjoho Cristo idiicahachiijɨ mɨɨhaico foovono dɨɨbugucu, noomoro.
25 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhaico neehicacuurahi. Jaarunoco mimiyaaveguehicatɨhi; Mɨɨro Guihirubi atajɨɨbabadɨ uujoho omoonɨno toono foovono uutɨ jɨɨbeguehi.
26 Jaarunoco amɨɨhai mimiyaavogotɨhi, tahovejamɨoto mihicatɨmañɔ, amɨɨhaico eneehinɨcubadɨ.
27 Mɨɨro tahovejamɨ uco tahiimaatɨ gaajahi. Jaabadɨro bu diitoco uujoho gaajahi. Jaamañɔ tadyojɨcutɨ foonɨcɨmo.
28 Jaamoco uujoho ifinɨjitɨno fiivoco acɨhi. Jaamo ufucuro guijevejitɨhi. Jaamoco mɨɨhaiñɔoba tahusefañɔtɨ dumɨtɨɨcɨjitɨhi.
29 Guihirubi uco diitoco acɨubo famoohallɨnoocɨvɨro sihidɨ ejeevamañɔ. Jaamoco bu cajaatyooba Guihirubi usefañɔtɨ dumɨtɨɨcɨjitɨrahi.
30 Jaamɨsi uujoho, Guihirubi icano mihicahi. Jaarumɨsi saafiiro mihicahi, nooboro.
31 Jaanegui judiomɨ siino guiisibanoco ɨcɨuhi diiboco ihaamɨqui.

32 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Mɨɨro sihidɨ iminehejeque
amɨɨhai ɨmefeenevɨ eetavehicahi Guihirubi mityari. Jaamo,
¿conohallɨtɨ uco magaicaaujirahi? nooboro.
33 Jaanegui judiomɨ diiboco iimusuuhi: Imino
omoonɨhicanohallɨtɨ ɨco momoonɨgotɨhi; Moocaaniditɨ
imitɨno diimaahi miyamɨnaafi idiicaabo: Uujoho
Moocaanibadɨ jeevahi, onoonohallɨtɨ, noomoro.
34 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Caatɨnɨhaamefaño
Moocaani jillɨ neehi: Amɨɨhai Moocaanibadɨ mejeevamo,
nooboro.
35 Mɨɨro jaanoco famooro amɨɨhai magaajahi,
Caatɨnɨhaamefaño onoono gañɨɨcafototɨno iicafinoco.
Jaamaño mɨɨro Moocaani iijɨco agaayɨcɨumoco Moocaani
nuuhi: Amɨɨhai Moocaanibadɨ mejeevamo, nooboro.
36 Jaabadɨ Moocaani ijeevadɨ ɨɨcɨuboro agalluubeditɨ:
¿Mɨllɨ Moocaaniditɨ imitɨno iimaabo, meneejirahi, Moocaani
Seemene uujoho, onoonoditɨ?
37 Jaabo Moocaani omoonɨnoco uujoho omoonɨtɨhachiijɨ
uco mimiyaaveguedino.
38 Jaanotɨ omoonɨhachiijɨ uco mimiyaavogotɨrumo toonoco
mimiyaavogo. Jaanoco magaajamoro mimiyaavogo mɨsi
Moocaanima saafiiro mihicanoco, nooboro.
39 Jaanoma iicaumo diiboco siino gaayɨcɨujirumo. Jaaruno-
faño diito usefañotɨ Jesu taajauhi.
40 Jaaboro siino fuubo Jordan oonegueehivɨ itɨconɨ Jua
tomañovɨ initɨhicauhɨgo. Jaaboro tahɨ icahicaubo.
41 Jaabojaa sihidɨ miyamɨnaa asaamoro, neerumo toonoco
mimiyaavogo. Jaanoco magaajamoro mimiyaavogo mɨsi
Moocaanima saafihicauhi: Miyaano Jua sihidɨ ejeevanoco
moonɨhicautɨhi. Jaanotɨ diibeditɨ Jua eneehicaubadɨ paryɨ
aivo miyaano, noomoro
42 sihidɨ saatoho tomañoto Jesuco miyaavuguuhi.

11

Lazaro Iguijeveuno.

1 Jaanaa saafi Betania cuumioobo guihuvauhi, Lazaro
onoobo. Jaacuumiri icahicaumɨfe Maria, bu inago Marta
icamɨfe.
2 Jaanaaca diigo Maria nahabo Lazaro onoobo guihuvauhi.
Jaago diigo Maria Aivojɨɨbo Jesuco facɨcɨfaihuri ejeesuugoro
itɨhaiñoco imeebaiguiri ifilluhicaugo.
3 Jaamɨfe Jesujaago jɨɨbogoco galluuhi: Aivojɨɨbo, ɨɨjoho
agaijɨhicaabo guihuvahi, noomɨfere.
4 Jaanoco Jesu uguubuuboro nuuhi: Toono guihuva guijeve
icatɨno; jillɨ Moocaani mitya toonofeenedɨ ihɨfusucafetequi

iicano, bu uujoho Moocaani Seemene toonofeenedɨ imityaco igaajasuqui icano, nooboro.
5 Jaabo Jesu Lazaromɨco gaijɨhicauhi.
6 Jaano Lazaro iguihuvaunoco Jesu guubucuuruubo, mifucucɨ siino tomañovɨro icauhi.
7 Jaanobuunatɨ ijɨɨbogomɨnaaco nuubo: Masɨɨgo siino Judea jiinɨjejaagovɨ, nooboro.
8 Jaanegui diiboco diito nuuhi: Jɨɨbogomɨnaafi, tahɨgo du ɨco judiomɨ gaicaauhinɨrahi. ¿Jahɨgo bu siino feeji? noomoro.
9 Jaanegui diitoco Jesu nuuhi: ¿Nacu safucu, nɨhɨba oovo fahuseecɨ motɨhaitɨ minoocɨ icano icatɨhi? Cuuje mɨhɨgomo mananigaivatatɨhi nɨhɨba foovono aachɨcɨnɨmaño.
10 Jaanotɨ fucu ɨɨgoobo nanigaivafihi, fucu eseseetɨmaño, nooboro.
11 Jaanobuunatɨ diitoco nuubo: Mogataavomɨnaafi Lazaro ɨcɨgaabo aaicotɨhiica. Jaanegui feeji aicusutequi, nooboro.
12 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaa diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, ɨcɨgahicadɨ bu jei aiquejiibo, noomoro.
13 Tollɨ Jesu diitoco nuuhi: Lazaro guijevecuuhi unuujirunoco tollɨ nuubo. Jaanoco diito esɨcɨnɨuhi: Miya cɨgacoro fɨne noobo, noomoro.
14 Jaadɨ jari Jesu diitoco foovono nuuhi: Lazaro guijevecuuhi.
15 Jaano amɨɨhaidi aivo imino uujoho tahɨ iicatɨno. Jaaneguiiha masɨɨgo diibojaago. Jaamo amɨɨhai mimiyaaveguehi. Jaaneri uujoho imo imo icahi, nooboro.
16 Jaanegui Tomas onooboco, gaatyaba eneehicaubo, inahabomɨ Jesu jɨɨbogomɨnaaco nuuhi: Masɨɨgo, tollɨro bu mɨɨhai Jesuma miguijevequi, nooboro.

Jesu Buheeteebe, Fiivoobo Icano.

17 Jaanaa Jesu gaseuhi Lazaroco ɨcɨɨuno mifucucɨ, mifucucɨ icanobuunatɨ.
18 Jaano Betania cuumi icauhi Jerusaletɨ minoocɨ, sinotɨfeenedɨ icano kilometronohachuta.
19 Jahɨgo sihidɨ judiomɨ Martamɨfejaago fuuhi inahabo iguijeveunotɨ diitɨfeque ijacusuqui.
20 Jaanaa Marta Jesu asaaunoco uguubuugoro fuuhi diiboco acabacutuugo. Jaanotɨ Maria jaahere fitafutuuhi.
21 Jaagoro Marta diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, jineeri diicahinɨruva tagaifiibo guijevehinɨjitɨrahi.
22 Jaarugo uujoho gaajahi Moocaanico parɨ idillunoco ɨco aacɨjinoco, noogoro.
23 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Dinahabo siino buheeteji, nooboro.
24 Jaanegui Marta nuuhi: Jɨɨhɨ, uuro gaajahi ufucu siino buheetefucuvɨ siino ubuheetejinoco, noogoro.

25 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uujoho buheetesuubo, uujoho fiivoobo; uco imiyaavogomo chuumucuurumo buheeji.
26 Jino paryɨ iicamo uco imiyaavogomo, ifinɨjitɨno guijevefaño icajitɨhi, nooboro diigoco nuubo: ¿Naa miyaaveguehi jinooco? nooboro.
27 Jaanegui nuugo: Jɨɨhɨ, Aivojɨɨbo, uujoho miyaaveguehi ɨɨjoho Cristo Moocaani Achi jiinɨjehallɨvɨ asaaguubo idiicanoco, noogoro.

Jesu Lazaro Cɨɨhojɨhallɨvɨ Taauhi.

28 Jillɨ unuugoro Marta fuuhi Maria inagoco toovono unuutuugo: Jɨɨbogomɨnaafi gasecuuhi. Jaabo ɨco coovahi, noogoro.
29 Jaanoco Maria uguubuugoro goovano agañiivuugoro Jesujaago fuuhi.
30 Jaanaa Jesu tuucuumifañehi ɨɨfutuutɨhiica Marta diiboco aatyɨmeumañovɨro fitafutuubo.
31 Jaanoco judiomɨ diitɨfeque ijacusuqui asaaumo iijafaño iicaumo atyɨmeuhi Maria goovano agañiivuugoro ufuunoco. Jaamoro nuumo: Icɨɨhojɨjaago foogo tahɨ itaatequi, noomoro idojɨcutɨ fuuhi.
32 Jaanaa Maria Jesuvɨ ɨɨfutuugoro diiboguiino ememuɨɨvuugoro diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, jineeri diicahinɨruva tagaifiibo guijevejitɨrahi, noogoro.
33 Jaanoco Jesu diigo taagoro asaaunoco, bu tollɨro judiomɨ diigoco anahabonɨumo taamoro asaaunoco icano aatyɨmeuboro sihidɨ ɨdaasuvuubo. Jaaneri diiboco ijeebɨɨ nɨjɨ nɨjɨ isinafutuuneguiiha,
34 diitoco dilluubo: ¿Conoovɨ mɨcɨɨhinɨhi? nooboro.
Jaanegui nuumo: Aivojɨɨbo, saabo juuga meecɨva, noomoro.
35 Jaaneri Jesu taauhi.
36 Jaanoco aatyɨmeumoro judiomɨ nuuhi: Memeecɨ sihidɨ fɨne diiboco gaijɨhicaubo, noomoro.
37 Jaanotɨ saatoho nuuhi: ¿Jaanɨ aatyɨmeutɨɨboco atyɨmesuubo, jineeri iicahinɨruva Lazaroco iguijevetɨ fɨne buheesuhinɨjitɨruubo? noomoro.

Lazaroco Ubuheetesuuno.

38 Jaanaa Jesu siino aivo ɨɨdaasuvuuboro icɨɨhojɨ ɨmegavɨ fiitɨvuuhi. Jahojɨ ifaagajɨguiinojaagovɨ eseediumoro guiisibari ihɨmegaco afabaacɨhɨgo.
39 Jaaboro Jesu nuuhi: Iguiisibaco buhɨgovɨ magañɨɨ, nooboro.
Jaarunaa Marta diiboɨvɨ nago nuuhi: Aivojɨɨbo, aivo fɨne usucuuno mifucucɨ, mifucucɨ icano icacuuno, noogoro.

40 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: ¿Nacu ico nootihi: Imiyaavo-
gohachiiji Moocaani mityaco daatyimeji ico duhu neehi?
nooboro.
41 Jaanegui ciihoji imegati iguiisibaco gañiiumo. Jaadi Jesu
niquejeque emeeciuboro nuuhi: Guihi, ico graciaco acihi uco
uguubuneguiiha.
42 Jaarunofaño gaajacuuhi fahiijivaro uco uguubuhi-
canoco. Jaarunofaño jito miyaminaa iicamedi neehi; uco
iijoho agalluuhininoco imiyaaveguequi, nooboro sefano
nuubo:
43 ¡Lazaro, isivi dihiino! nooboro.
44 Jaasumiro ichuumuhu iinuuhi, itihaiño, ihusene icano
miniciniibo. Tolliro bu ihime ijeevadiobaryuri miniciniibo.
Jaadi Jesu diitoco nuuhi: Diiboco misinaayu ifeequi, nooboro.

Jesuco Iguijeniqui Iimaacasiuno.
(Mt 26.1-5; Mr 14.1-2; Lc 22.1-2)

45 Jaanoco judiomi Mariamifema asaaumo aatyimeumoro
diiboco sihidi miyaavuguumo.
46 Jaarunaa sanoodimo fariseomijaago ufuumoro diitoco
jiibuguumo Jesu omooniunoco.
47 Jaanegui fariseomi, sacerdotemi aivojito icamo
fagominaaco iigaiyiiciumoro nuuhi: ¿Milli fine
momooniijirahi? Aivo sihidi ejeevanoonoco mooniihicaabo.
48 Miiro diiboco milli momoonitihachiiji famooro diiboco
miyaaveguеji. Jaachiiji romanomi asaamoro Moocaani iijaco
finisuvajimo, bu tolliro moojiinije miyaminaaco finisujimo
icano, noomoro.
49 Jaanegui Caifas diitoobo tusumi sacerdotemi aivojiiboti
iicaubo diitoco nuuhi: Amiihai aivo magaajatihi.
50 ¿Nacu mehesicinitihi saafiiro famoohalliviro iguijeve-
jirunoco faacuumiminaaro mifinijirumohalliviʼ? nooboro.
51 Ijeebiitiro tolli nuutiibo; tusumi sacerdotemi aivojiiboti
iicaumaño Moocaani diibo jeebiifaño eesaayunoco nuubo.
Jesu tuucuumiminaahalliviʼ iguijeveujinoco imegaviro
jiibuguubo.
52 Jilli tuucuumiminaahalliviro icautino, tolliro bu
Moocaani seeme fahigova iicamoco iigaiyiiciqui.
53 Jaamaño tusumitiro esafutuumo Jesuco iguijeniujinoco.
54 Jillitiʼ Jesu foovono igucuutihi judiomifeenedi jilliro
toonoti fuucuubo sicaihigovi toonoti fiitino iicaucuumi Efrain
onoocuumijaagovi. Jahi ijiibogominaama fitafutuubo.
55 Jaanaa fiiticuuno Pascua judiomi jiibaimo iicaujino.
Jaacuumiti sihidi saatoho Jerusalevi fuuhi imegaviro ijeeva-
maje icaniciibadi ifiinoco iimibachuqui.

56 Jaanaa Jesuco guiinehicaumo. Jaamoro templojafaño
icamo noocasihicauhi: ¿Mɨllɨ mehesɨcɨnɨhi, fɨne saajiibo?
¿Nacu fɨne jino jɨɨbaimovɨ saajitɨɨbo? noomoro.
57 Jaanaa fariseomɨ, sacerdotemɨ aivojɨto icamo
miyamɨnaaco tajɨɨbauhi. Saatohotɨ Jesuco mahatyɨmehachiijɨ
mɨɨhaico mɨjɨɨbogo, magaayɨcɨmoro diiboco mɨcɨvojaanɨcɨqui,
noomoro.

12

Betaniavɨ Jesuco Facɨcɨfaihuri Jeesuugo.
(Mt 26.6-13; Mr 14.3-9)

1 Jaanaaca Pascua jɨɨbaimoco eheetavuujino sahuse juu-
gahusetɨ safucu icano icaunaaca Jesu fuuhi Betaniavɨ tuucu-
umivɨ Lazaro iguijeveuboco ubuheesuubo iicauhɨgo.
2 Jahɨ diibedi eetavuumo machutaaco. Jaanoco Marta
ɨfehicauhi. Jaanotɨ Lazaro amachumofeeneri icahicauhi Je-
suma.
3 Jaanaaca Maria sɨvauhi sano libra tɨcovovɨ nardo onoono
facɨcɨfaihuco aivo iimino guiraano ijaada iicanoco. Jaagoro
tofaihuri Jesu tɨhaiñoco ejeesuugoro imeebaiguiri filluhi-
cauhi. Jaaneri tooja gahafuuhi ifacɨcɨfaihu usuri.
4 Jaanegui ijɨɨbogomɨnaatɨ saafi nuuhi Juda Iscariote Simon
achi Jesuco aacɨujiibo:
5 ¿Collɨhi jana jino facɨcɨfaihuco trescientos denariori anaa-
jemere ɨɨdaasufiimoco acɨtɨmo bañamaaihi? nooboro.
6 Jillɨ nuubo ɨɨdaasufiimoco agaijɨumaño icatɨno. Jillɨ nani-
vamɨnaafi iicaumaño. Jaaboco diito inɨhɨbamɨ lleegucuco
utuumusuunotɨ nanihicaubo.
7 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaafa tollɨ moonɨgo, tacɨɨhojɨ
ɨmegavɨ uco jillɨ moonɨgo.
8 Mɨɨro amɨɨhaifeenevɨ fahiijɨvaro ɨɨdaasufiimo icaji. Jaanotɨ
uujoho amɨɨhaima fahiijɨvaro icajitɨhi, nooboro.

Lazaroco Iguijenɨqui Ihiimaauno.

9 Jaanaa ajashutɨmo judiomɨ guubuuhi Jesu Betaniari
iicaunoco. Jaamoro tahɨ fuumo. Jaaruno Jesuguiiharo
icatɨno, tollɨro bu Lazaroco Jesu ubuheetesuuboco
ihatyɨmequi.
10 Jaamoro sacerdotemɨ aivojɨto Lazarohallɨvɨ iimaacasi-
uhi, tollɨro bu diiboco igaicaauqui.
11 Diibotɨ sihidɨ saatoho judiomɨ Jesuco imiyaavuguumoro
udugaacamaaiunoma iicaumo.

Jerusale Cuumifaño Jesu Ɨjɨcafotono.
(Mt 21.1-11; Mr 11.1-11; Lc 19.28-40)

12 Jaanaa sihidɨ miyamɨnaa Pascua jɨɨbaimovɨ Jerusalevɨ
fuuhi. Jaamo, jaano seseevedɨ guubuumo Jesu tuucuumivɨ
agaseujinoco.
13 Jaamoro ɨmohono jaaɨnoco iquitɨumoro diiboco cabaa-
cutuumo sahagomoro: ¡Hosana! ¡Jaafa imocafotoobo! Imi-
cani Moocaani memeri asaabo; Israel miyamɨnaa aivojɨibo,
noomoro.
14 Jaanaa Jesu burroco aatyɨmeuboro diibohallɨvɨ
casɨɨvuubo. Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:
15 Diiguetejirahana Sion cuumi; Meecɨ oono dihaivojɨibo
burrogayɨhallɨri gɨcɨnɨɨboro saahi, noonoro onoobadɨ.
16 Jaarunoco ijɨɨbogomɨnaa gaajautɨhi; jari Jesu niquejefaño
ufuunobuunatɨ gaajacɨumo Caatɨnɨhaamefaño onoocɨnɨubadɨ
omoonɨunotɨ.
17 Jaanaa Jesu Lazaroco ubuheetesunoco atyɨmeumo
jɨɨbeguehicauhi Jesu omoonɨuboro ubuheetesunoco.
18 Jaanoma icamo miyamɨnaa Jesu asaauboco cabaacutu-
uhi sihidɨ ejeevano mityaco omoonɨunoco uguubuumoro.
19 Jaanoma iicamo fariseomɨ noocasiuhi: Mahatyɨmecuhi
fɨne jino mɨɨhairyo mɨlliba momoonɨtɨnoco. Memeecɨ paryɨ
miyamɨnaa diibo dojɨcutɨ ofoonoco, noomoro.

Griegomɨ Jesuco Guiinehi.

20 Jaanaaca Jerusalevɨ Pascua jɨɨbaimovɨ Moocaanico iime-
qui ufuumofeeneri, bu icaumo saatoho griegomɨoto.
21 Jaamo Felipejaago asaaumoro diiboco nuuhi: Aivojɨibo,
mɨɨhai mihimeguehi Jesuco mahatyɨmeneque, noomoro.
Jaabo Felipeu Betsaida cuumioobo Galilea jiinɨjeri iicaucu-
umioobo.
22 Jaanegui Felipe ufuuboro Andreque jɨɨbugutuuhi. Jaadɨ
famɨsicɨro ufuumɨsiro Jesuco jɨɨbugutuuhi.
23 Jaanegui Jesu nuuhi: Tufucu mihicacuuhi, uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo sihidɨ jeevanofaño iicajifucu.
24 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Trigo noovatayɨ
jiinɨjehallɨvɨ aacotoyɨro jiinɨjefaño ofooyɨ chuumucuyɨbadɨ ic-
ahi. Jaaruyɨ ihiinoyɨro janaanɨcɨ guiraano noovafihi. Jaanotɨ
abasuratɨyɨ sayɨɨro icafihi. ¿Mɨllɨ bu guiraatejiruyɨ?
25 Jaabadɨ ifiico agaijɨɨbo ifiico mɨtasuji. Jaanotɨ jiijehallɨvɨ
ifiico agaijɨtɨɨbo ifinɨjitɨno fiivoguiiha ficuuhi.
26 Cajaatyohacho tadyojɨcutɨ asaagomo uco ijeecɨvequi.
Jaamo uco ejeecɨvomo uujoho icahɨgo tollɨro icajimo, bu
jaamo cajaatyohacho uco ejeecɨvomoco Guihirubi bocɨgusuji.

Jesu Iguijevejinoco Jɨɨbeguehi.

27 Jisumi uco tajeebɨɨ gaihuɨba icahi. ¿Jaanoco mɨllɨ fɨne
uujoho neeji? ¿Fɨne Guihi uco jillɨ iicajinotɨ taajasu, neeji? Etɨ
du, tooneguiiha uujoho saahinɨhi.

28 Jaanegui Guihi dimomoco cahacɨsu, nuubo. Jaasumiro niquejefañotɨ guubuvusuuno: Cahacɨsucuuhi, bu siino cahacɨsujihica, unuuno.

29 Jaanaa iicojɨri miyamɨnaa iicaumo niquejefañotɨ unuunoco uguubuumoro: Sisi iimaahi, neehicauhi. Jaanotɨ saatoho: Moocaani toomomɨnaafi iimaahi, neehicauhi.

30 Jaanegui Jesu nuuhi: Uuguiiha jino niquejefañotɨ Moocaani iimaatɨhi, amɨɨhaiguiiha ihiimaano.

31 Jisumi jino jiinɨjehallɨvɨ imitɨ jaadaco acɨcafeteji, bu jisumi jino Ɨjɨ jiije aivojɨɨbo icahicaabo buhɨ gañɨɨcafeteji.

32 Jaabo uujoho guijeve ɨmohobujehallɨvɨ jiinɨjehallɨtɨ agañɨɨvoodɨ, paryɨ famoocoro tajaagovɨ sɨvaji, nooboro.

33 Jillɨ neehicaubo coguijeveri fɨne iguijevejinoco diitoco agaajasuubo.

34 Jaanegui imiyamɨnaa iimusuuhi: Mɨɨro mɨɨhai muguubuhicahi tajɨɨbahaamefaño: Cristo asaadɨ guijevetɨɨbo icaji, onoonoco. Jaano icanaaca, ¿mɨllɨ jaabo ɨɨjoho neehicahi: Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo guijeve ɨmohobujehallɨvɨ gañɨɨyɨcɨsucafeteji, neehicahi? ¿Nacu, mɨɨjoho diibo Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo? noomoro.

35 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhai feenerihiica gueenejɨsuno icajino seseene aachɨcɨnɨno. Jaanegui mɨhɨgo amɨɨhaifeeneri jino seseene aachɨcɨnɨno iicanohachuta, amɨɨhaihallɨvɨ cɨvono iijɨtɨnaacaro. Jaanotɨ cɨvohɨ ɨɨgomo gaajatɨhi ihɨmega ofoohɨgoco.

36 Jaanegui amɨɨhaifeeneri sesee iicanohachuta seseeque mimiyaavogo. Jaamo seseene aachɨcɨnɨno miyamɨnaa mihicahi, nooboro. Jillɨ Jesu ihiimaahicaudɨ ufuuboro diitedɨtɨ fataniivutuuhi.

Judiomɨ Imiyaavogotɨno.

37 Diitofeenevɨ Jesu ajashutɨno sihidɨ ejeevanehejeque eetavehicacuurunaaca diiboco miyaaveguehicautɨmo.

38 Moocaani iimaamɨnaafi Isaia unuuno imiyaavequi iicaumaño. Mɨɨro noono:

Aivojɨɨbo, ¿mɨɨjoho nacu mojɨɨbogoco miyaaveguehi? ¿Mɨɨco fɨne Moocaani imityaco ɨfusuhi? noonoro.

39 Jillɨtɨ miyaaveguehicautɨmo. Jaaboro bu Isaia caatɨnɨuhi:

40 Diito aallɨɨnoco Moocaani jabaiyɨɨtusuuhi; tollɨro ijeebɨɨnoco cuhufutusuubo ihaallɨɨneri atyɨmetɨmo iicaqui, tollɨro bu ijeebɨɨri esɨcɨnɨtɨmo iicaqui. Jaamoro tajaa asaamoco uujoho buheesudino.

41 Jillɨ nooboro Isaia Jesuditɨ iimaauhi Jesu aivojɨco aatyɨmeuboro.

42 Jaarunofaño sanoodɨmo ihaivojɨto Jesuco miyaavuguuhi.
Jaarumo foovono neehicautɨhi fariseomɨ ñɨhicutɨ diitoco sin-
agogajatɨ gañɨɨtɨmo iicaqui.
43 Miyamɨnaa diitoco obocɨgomocoro imuguumo Moocaani
obocɨgonoco imogotɨmo iicaumaño.

Jesu Iijɨ Miyamɨnaaco Dugaacusuji.

44 Jaanaa Jesu sefano nuuhi: Uco imiyaavogomo, ucoro
miyaavogotɨhi tollɨro uco agalluuboco miyaaveguehi.
45 Tollɨro bu uco atyɨmeme uco agalluuboco atyɨmehi.
46 Uujoho seseene aachɨcɨnɨibo jiinɨjehallɨvɨ saahinɨhi uco
imiyaavogomo cɨvohɨ icatɨmo iicaqui.
47 Jaanotɨ taajɨco guubucuurumo imiyaavogotɨmoco uu-
joho: Diito imitɨco, neejitɨhi. Uujoho jiinɨjehallɨvɨ saahinɨtɨhi
jiinɨje miyamɨnaaco cɨɨjɨgaifaño gañɨɨsuqui, jillɨ taajasuqui
saahinɨhi.
48 Jaanotɨ uco iimogotɨmoro taajɨco imiyaavogotɨmoco
uujoho eneehicano, diitoco ufucu niinofucu cɨɨjɨgaifaño
gañɨɨsuji.
49 Uujoho tajeebɨɨtɨro iimaahicatɨhi Guihirubi uco agal-
luhinɨɨbo atajɨɨbahinɨbadɨ iimaahicahi, jɨɨbeguehicahi icano.
50 Jaabo uujoho gaajahi Guihirubi tajɨɨba ifinɨjitɨno fiivoco
aacɨno. Jaamaño uujoho iimaahicahi Guihirubi unuubadɨ,
nooboro.

13

Jesu Ijɨɨbogomɨnaa Tɨhaiñoco Nitɨhi.

1 Jaanaa safucurucu icauno ihɨmega Pascua jɨɨbaimo iicau-
jino. Jaanaa Jesu gaajacuuhi, jiijehallɨtɨ Caanijaagovɨ ufuu-
jino oovovɨ ɨɨfutucuunoco. Jaabo ita jiinɨjehallɨri iicamoco
gaijɨhicaubo. Jaaboro ɨɨfusuubo diitoco sihidɨ agaijɨno finɨtɨno
iicajinoco.
2 Jaamo niinoono amachuumo icaunaaca ɨjɨ Juda Iscariote
Simon achi eesamaajefaño jɨɨhacucuuhi Jesuco aacɨujinoco.
3 Jaanaa Jesu Caani diiboco fanoovaco ihusefaño aacɨunoco
agaajauboro, bu tollɨro Moocaanitɨ asaaunoco, bu siino diibo-
jaago ufuujinoco icano agaajauboro.
4 Amachuumañotɨ agañɨivuuboro igaachehuco jujuuvuubo.
Jaaboro ifillubaryuri ifeeneebeque isiyaavuuboro
5 nɨfaihuco butajefaño ificuuboro ijɨɨbogomɨnaa tɨhaiñoco
nitɨhicaubo. Jaaboro ifillubaryuri isiyɨcɨnɨuneri filluhicaubo.
6 Jaanaa Simon Pedrovɨ ɨɨfutuubo. Jaanegui Pedro diiboco
nuuhi: Aivojɨɨbo, ¿mɨllɨ jaabo ɨɨjoho uco tatyɨhaiñoco nitɨji?
nooboro.

7 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jino uujoho omoonɨnoco
jisumihiica ɨɨjoho gaajatɨhi. Jaaruubehi ufucu gaajaji,
nooboro.
8 Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Chahano, ufucuro
tatyɨhaiñoco ɨɨjoho uco nitɨjitɨhi, nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Ɨco initɨtɨhachiijɨ tajaagodɨ
diicajitɨhi, nooboro.
9 Jaanegui Simon Pedro nuuhi: Aivojɨɨbo, tatyɨhaiñocorota
nitɨdino, tollɨrota bu tahusene, tañigaɨ icanoco nitɨ, nooboro.
10 Jaanegui diiboco Jesu nuuhi: Ejeecuubo siino faabohoro
jetatɨhi itɨhaiñocoro nitɨfihi ɨmɨhɨnivatɨmaño. Jaabadɨ amɨɨhai
mɨmɨhɨnivatɨhi. Jaarumo famooro icatɨno, nooboro.
11 Tollɨ nuubo diiboco aacɨujiiboco agaajaumaño, famooro
mɨmɨhɨnivatɨhi, nuubo.
12 Jaadɨ diito tɨhaiñoco Jesu initɨhicaudɨ siino igaachehuco
ɨjɨcafutuuboro casɨɨvuubo. Jaaboro diitoco nuubo: ¿Magaajahi
jino uujoho amɨɨhaico omoonɨnoco?
13 Mɨɨro amɨɨhai uco meneehicahi jɨɨbogomɨnaafi, aivojɨɨbo
icano. Etɨ, miyaanoco meneehicahi, uujoho diibo iicamaño.
14 Jaaruubo amɨɨhai tɨhaiñoco initɨbadɨ, bu amɨɨhai
sanoomɨro amɨɨhai tɨhaiñoco fahɨgovavɨ minitɨcasihicaji.
15 Mɨɨro amɨɨhaico jɨɨbeguehicacuuhi. Jaamo uujoho
omoonɨhicabadɨ momoonɨhicahi.
16 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Chahaabo saafi
jeecɨvomɨnaafi ihaivojɨɨbo janaanɨcɨvɨ iicaabo. Tollɨro bu
chahaabo siinojaa agalluubo diiboco agalluubo janaanɨcɨ
iicaabo.
17 Jinoco magaajamoro jillɨ momoonɨhachiijɨ miyanotɨro
imino mihicaji.
18 Fameeditɨro amɨɨhaiditɨ iimaatɨhi. Uuro gaajahi
amɨɨhaico uujoho ɨɨcɨhinɨmoco. Jaarunofaño, jaafa tollɨ
icano, Caatɨnɨhaamefaño onoono imiyaavequi. Uuma sano
amachuhicaruubo: Tamɨnaafitɨ minifetehi, onoono.
19 Jaanegui amɨɨhaico ɨmegavɨro jino neehi. Jaamo tollɨ
iicacuudɨ magaajamoro mimiyaaveguehi uujoho diiboro
iicaabo, iicanoco.
20 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uujoho
agalluuboco agaayɨcɨmo, uco bu tollɨro gaayɨcɨhi. Jaamo
uco agaayɨcɨmo, tollɨro bu uco agalluuhinɨɨboco gaayɨcɨhi,
nooboro.

Jesu Jɨɨbeguehi Juda Diiboco Aacɨjinoco.
(Mt 26.20-25; Mr 14.17-21; Lc 22.21-23)

21 Jillɨ Jesu unuuboro gaajacɨuhi ifi ijeebɨɨfaño gaihuɨba
iicaunoco. Jaaboro foovono nuubo: Miyanotɨro, miyanotɨro
amɨɨhaico neehi: Amɨɨhaitɨ saafi uco acɨji, nooboro.

22 Jaanegui ijɨibogomɨnaa fahɨgova meecɨcasiuhi: ¿Cajaanɨtɨ
fɨne noobo? noomoro.
23 Jaanaa saafiico ijɨibogomɨnaatɨ Jesu agaijɨhicaubo diibovɨ
fitocɨnɨuhi.
24 Jaaboco Simon Pedro ihaallɨiri tajɨibauhi Jesuco idilluqui
cajaanɨditɨ Jesu tollɨ unuunoco igaajaqui.
25 Jaanegui diibo Jesuvɨ fañogayɨ ifiitɨvuuboro diiboco dillu-
ubo: ¿Aivojɨibo, cajaanɨ diibo? nooboro.

26 Jaanegui nuubo: Toovotɨno uujoho diiboco maahuco
amatyusuuboro acɨji, nooboro imaahuco amatyusuuboro
acɨubo Juda Iscariote Simon achico.
27 Jaanoco Juda amachuusumiro Satanas ɨjɨ diibo jeebɨifaño
jɨcafutuuhi. Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Omoonɨjinoco
jisumiro moonɨcu, nooboro.

28 Jaarunoco diito amachuumo gaajacɨutɨhi mɨllɨtɨ diibo tollɨ
unuunoco.
29 Jaanotɨ saatoho esamaaihicauhi. Juda inɨhɨbamɨ lleegu-
cuma iicaunegui diiboco baacho, noobo: Naajecu jisumiro
jɨibaimovɨ mucuujɨvaachujirunoco. Jaanotɨ ɨidaasufiimoco
siinotɨ ihacɨqui noobo baacho, noomoro.
30 Jaabo Juda amachuuboro tahɨgotɨ iinuuruubaaca mi-
hiijɨcuuhi.

Bohono Tajɨiba.

31 Jaabo Juda ufuunobuunatɨ Jesu nuuhi: Jisumi jari uujoho
Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo cahacɨsucafeteji. Jaabofeenedɨ
Moocaani bocɨ cahacɨsucafeteji.
32 Jaabo uujoho Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Moocaani
bocɨco ɨifusumaño Moocaani, bu ɨfusuji Illi bocɨco. Jaanoco
jisumiro ɨifusucuujiibo.
33 Taseeme amɨihaima uujoho gueenene icacuujitɨhi: Uco
miguiinejirahi. Judiomɨco eneehinɨbadɨ. Tollɨro bu amɨihaico
neehi: Uujoho ofoohɨgo amɨihai mefeejitɨhi.
34 Jaanegui amɨihaico bohono tajɨibaco uujoho acɨhi.
Fahɨgova magaijɨcasi. Amɨihaico uujoho agaijɨbadɨ fahɨgova
magaijɨcasi.
35 Jaamo fahɨgova magaijɨcasihachiijɨ miyamɨnaa gaajaji
miyaano amɨihai tajɨibogomɨnaa mihicanoco, nooboro.

Jesu Neehi Pedro Diiboco Utuunamaaijinoco.
(Mt 26.31-35; Mr 14.27-31; Lc 22.31-34)

36 Jaanegui Simon Pedro diiboco nuuhi: ¿Aivojɨibo, cuuca
feeji? nooboro.

Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Uujoho jisu ofoobo
dojɨcutɨ ɨijoho feejitɨhi, ufucu jari tadyojɨcutɨ feeji, nooboro.

37 Jaanegui diiboco Pedro nuuhi: ¿Aivojɨɨbo, mɨllɨtɨ jaabo
jisumi didojɨcutɨ feejitɨrahi? Dihallɨvɨ uujoho tafiico aacɨnoco
imeguehi, nooboro.
38 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: ¿Nacu difiico ɨɨjoho
tahallɨvɨ daacɨjirahi? Miyanotɨro ɨco neehi: Jaafañiino
catava ojɨtɨnaacaro, uco agaajaruubo uco ɨɨjoho tuunamaaiji
mifoocɨ, safo ɨdɨɨno, nooboro.

14

Jesu Moocaanijaa Ofoono Jɨɨhai.

1 Amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ mihiguetedino. Moocaanicoro
mimiyaavogo, bu tollɨro uco mimiyaavogo.
2 Guihirubi iijafaño mihicajimañeheje sihidɨ icahi; tollɨ
iicatɨruva amɨɨhaico uujoho neejitɨrahi. Jaanegui feehi
amɨɨhai ɨmega amɨɨhai mihicajimañehejeque imibachuqui.
3 Jaabo jino ofoobo amɨɨhai mihicajimañehejeque iim-
ibachuudɨ siino saaji; amɨɨhaico ɨɨcɨvaabo. Jaamo uujoho
iicahɨgo amɨɨhai tollɨro mihicaji.
4 Amɨɨhairyo magaajacuuhi uujoho ofoohɨgoco, tollɨro bu
tahɨ ofoono jɨɨhaico magaajahi icano, nooboro.
5 Jaanegui diiboco Tomas nuuhi: Aivojɨɨbo, magaajatɨhi
ɨɨjoho efeejihɨgoco; ¿Mɨllɨ fɨne magaajajirahi toono jɨɨhaico?
nooboro.
6 Jaanegui Jesu nuuhi: Uujoho toono Jɨɨhai, bu uu-
joho Miyaano, bu uujoho Fiivo icano. Ɨdɨɨnoro tafeenedɨ
Moocaanivɨ mɨhɨfetejirahi.
7 Uco magaajahachiijɨ bu tollɨro Guihirubico magaajahi.
Jaaboco jisumitɨro magaajacuuhi mahatyɨmecumañoo.
8 Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Aivojɨɨbo, mɨɨhaicota
dɨhɨfusu: Moocaanico maatyɨmemere siino dillucuutɨmo mi-
hicaqui, nooboro.
9 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Sɨɨcɨjetɨro amɨɨhaima icahi-
cacuuhi. ¿Jaaruuboco nacu ɨɨjoho Felipe uco gaajatɨhiica? Mɨɨro
uco aatyɨmeme bu Guihirubico atyɨmehi. ¿Mɨllɨ jaabo uco:
Moocaanico dɨhɨfusu, neehi?
10 ¿Nacu mimiyaavogotɨhi uujoho Guihirubifañoo iicanoco,
bu Guihirubi tafañoo iicanoco icano? Mɨɨro amɨɨhaico uujoho
eneehicano, jillɨ tajeebɨɨtɨro eneehicano icatɨno. Guihirubi
tafañoo iicaabo dudɨcamaajeque moonɨhicahi.
11 Uco mimiyaavogo, uujoho Guihirubifañoo, diibo tafañoo
icano iicanoco. Jaabadɨro bu siibadɨ omoonɨhicanotɨ uco
mimiyaavogo.
12 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Uco imiyaavo-
goobo bu tollɨro moonɨji uujoho omoonɨhicanoco. Jaabo

imi janaanɨcɨ moonɨjiibo uujoho jimaño icacutɨɨbo Guihirubi-jaago efeejimaño.

13 Jaamo amɨɨhai paryɨ tamemeri Moocaanico midillunoco uujoho acɨji uujoho Illifañodɨ Moocaani sihidɨ ejeevanoco miyamɨnaa igaajaqui.

14 Jaamo siinoco tamemeri midillunoco uujoho acɨji, nooboro.

Jesu Moocaani Gaijaco Agalluujinoco Jɨɨbeguehi.

15 Uco magaijɨhachiijɨ tatyajɨɨbaco imino momoonɨ.

16 Jaadɨ uujoho Guihirubico dilluji amɨɨhaijaago Igaija, miya Gaija iicaaboco igalluuqui, amɨɨhaico ijacusuqui. Jaabo amɨɨhaima fahiijɨvaro icaji.

17 Jaaruuboco jiinɨjemɨnaa gaayɨcɨjitɨrahi diiboco aatyɨmetɨmoro agaajatɨmaño. Jaanotɨ amɨɨhai diiboco magaajacuuhi amɨɨhaima diibo iicamaño. Jaabo amɨɨhaifaño fahiijɨvaro icajiibo.

18 Amɨɨhaico jeevesujitɨhi jɨjovonotɨ mihicaqui; siino saaji amɨɨhaijaago.

19 Fiitɨcuuno miyamɨnaa uco aatyɨmecuujitɨno: Jaanotɨ amɨɨhai uco mahatyɨmeji. Uujoho ubuheemaño, jaabadɨro bu amɨɨhai mihicaji.

20 Jaasumi amɨɨhai magaajaji uujoho Guihirubifaño iicanoco. Jaabadɨro bu amɨɨhai tafaño mihicaji bu, uujoho amɨɨhaifaño icaji icano.

21 Jaanotɨ tatyajɨɨbaco imiyaavogooboro imino omoonɨɨbo, uco agaijɨɨbo. Jaabo uco agaijɨɨboco Guihirubi gaijɨji, tollɨro bu uujoho gaijɨji icano, uujoho diitoma iicanoco igaajaqui.

22 Jaanegui saafi Juda onoobo, jaarunaa Juda Iscariote iicatɨɨbo nuuhi: ¿Aivojɨɨbo, mɨllɨ jaabo mɨɨhaicoro difiico agaa-jasuuboro jiinɨjemɨnaaco difiico gaajasujitɨhi? nooboro.

23 Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Uco agaijɨɨbo taajɨco moonɨhi. Jaaboco Guihirubi gaijɨhi. Jaabojaago masaamɨsiro diiboma sano mihicaji.

24 Jaanotɨ uco agaijɨtɨɨbo, taajɨco moonɨtɨhi. Jaano jino uu-joho amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehicabogo tabogoro icatɨno Guihirubi uco agalluuhinɨɨbobogo.

25 Jaanoco jillɨ amɨɨhaico jɨɨbeguehicahi, jino amɨɨhaima iicanohachuta.

26 Jaarunaa tafañodɨ Moocaani Igaijaco agalluubo amɨɨhaico fanoovaco jɨɨbegueji, tollɨro paryɨ amɨɨhaico uujoho eneehicanoco esaayujiibo icano.

27 Mɨɨro jino amɨɨhaico fitacuhi sajeebɨɨ mihicaqui. Tasajeebɨɨ ifiico amɨɨhaico acɨhi. Jaaruno jiinɨjemɨnaa isajeebɨɨco aacɨbadɨ uujoho acɨjitɨhi. Amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ gaihuɨba mihicadino, bu mihiguidino icano.

28 Amɨɨhairyo magaajacuuhi amɨɨhaico eneehinɨnoco: Uujoho feeji. Jaaboro amɨɨhaijaago siino saaji, nooboro eneehinɨnoco. Miyaano uco magaijɨruva imo imo mihicajirahi Guihirubijaa ofoonoco magaajamoro. Mɨɨro Guihirubi tajanaanɨcɨvɨ sihidɨ jeevahi.

29 Jaanoco amɨɨhaico ɨmegavɨro neehi, tollɨ iicacuudɨ jaamo mimiyaaveguehi.

30 Gueenene amɨɨhaima iimaacuujitɨhi, jiije aivojɨɨbo ɨjɨ asaacumaño. Jaaruubo tahallɨvɨ mityama chahahi.

31 Uco Guihirubi atajɨɨbaubadɨ jino uujoho moonɨhi, jiinɨjemɨnaa igaajaqui uujoho Guihirubico agaijɨnoco, nooboro diitoco: Magañiivucu, jinootɨ mufuucuqui, nuubo.

15

Ifahaafe Ifahoovɨ Icanɨcɨbadɨ Mɨɨhai Mihicahi Jesufañodɨ.

1 Uujoho imiyacoohai, añɨmɨnaa baacu coohaibadɨ iicaabo. Jaacoohai abajaabobadɨ iicaabo Guihirubi.

2 Mɨɨro baacu coohai aafene iimitɨhaafejeque iquitɨmoro agavaracunɨcɨbadɨ, tollɨro uco gaayɨcɨcurumo imitɨno iicamoro taajɨco iguiraatusutɨmoco Guihirubi gavaracuji. Jaanotɨ iguiraatusumoco tooco aafene onoova aafejeque imibachunɨcɨbadɨ Guihirubi imibachuji janaanɨcɨ siino iguiraatusuqui.

3 Jaanotɨ amɨɨhai mɨmɨhɨnivaficuutɨhi amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehicacuunofañodɨ.

4 Jaanegui uuvɨro mihica uujoho amɨɨhaivɨ icaqui icano. Mɨɨro oono basuta aafe ifahootɨ ihiinocɨnɨtɨhaafe iinoro noovajitɨrahi. Jaabadɨro bu amɨɨhai mihicaji uutɨ mihicatɨhachiijɨ.

5 Mɨɨro uujoho ifacoohai. Jaanotɨ amɨɨhai ifahaafene; uuma iicaabo, bu uujoho diiboma iicaabo icano sihidɨ noovasuhi. Jaanotɨ uutɨ ijeevadɨ mihicahachiijɨ aivo mɨllɨba momoonɨjitɨrahi.

6 Jaabo uutɨ icatɨɨbo buhɨ gañɨɨcafeteji iimitɨhaafeque iquitɨcɨmoro buhɨ agañɨɨnɨcɨbadɨ. Jaano ifiigatyonoco ananɨmoro cɨɨjɨgaifaño agañɨɨno nɨfetefihi.

7 Jaanotɨ uutɨ mihicahachiijɨ taajɨ amɨɨhaima icaji. Jaachiijɨ paryɨ mihimogonoco midillu amɨɨhaico acɨqui.

8 Mɨɨro amɨɨhai sihidɨ monoovasuhachiijɨ Moocaani cahacɨsucafeteji. Jaachiijɨ amɨɨhai miyaanoro tajɨɨbogomɨnaa mihicahi.

9 Guihirubi uco agaijɨbadɨro, bu amɨɨhaico uujoho gaijɨhi. Jaanegui amɨɨhaico agaijɨnofañoro mihica.

10 Tatyajɨibaco imino momoonɨhachiijɨ amɨihaico
agaijɨnofañoro mihicaji; Uujoho Guihirubi tajɨibaco imino
omoonɨmaño diibo uco agaijɨnofaño iicabadɨ.

11 Jillɨ amɨihaico neehi, tahimohica amɨihaima iicaqui.
Jaaneri jaamo imo imo mihicahi.
12 Jaano jino amɨihaico uujoho atajɨibano: Fahɨgova mag-
aijɨcasi, amɨihaico uujoho agaijɨbadɨ.
13 Janaanɨcɨ aivo gaijɨma mihicano; mɨino
gataavomɨnaafihallɨvɨ mofiico mahacɨno.
14 Jaabadɨ amɨihai tañahabomɨ mihicaji, uujoho amɨihaico
atajɨibanoco momoonɨhachiijɨ.
15 Amɨihaico tajeecɨvomɨnaa nuucuujitɨhi, mɨiro
jeecɨvomɨnaafi gaajatatɨhi ihaivojɨibo omoonɨnoco.
Jaaneguiiha jino amɨihaico tañahabomɨ neehi; paryɨ
Guihirubitɨ agaajahinɨnoco amɨihaico agaajasumaño.
16 Amɨihai uco mɨhɨcɨutɨhi. Jaanotɨ uujoho amɨihaico
ɨcɨuhi. Jaaboro amɨihaico ficuuhi, toonoco mofoomoro si-
hidɨ miguiraatusuqui. Jaanoco suufenɨtɨmo mihica; Jaamo
tamomofeenedɨ Moocaanico siinoco midillunoco amɨihaico
ihacɨqui.
17 Jino amɨihaico atajɨibano: Fahɨgova magaijɨcasi.

Jiinɨjemɨnaa Amɨihaico Jɨiheveji.

18 Jiinɨjemɨnaa amɨihaico ɨjɨihevehachiijɨ magaaja, amɨihai
ɨmegaro uco ɨjɨiheveneque.
19 Amɨihai jiinɨjemɨnaa mihicaruva amɨihaico jiinɨjemɨnaa
gaijɨjirahi. Jaanotɨ uujoho jiinɨjemɨnaafeenetɨ amɨihaico
ɨcɨuhi. Jaamaño jiinɨjemɨnaa amɨihaico jɨihevehi, jiinɨjemɨnaa
mihicacuutɨmaño.
20 Mehesafoto amɨihaico eneehinɨnoco, mɨiro
jeecɨvomɨnaafi ihaivojɨibo janaanɨcɨvɨ jeevatatɨhi. Uco
icaruno ɨjɨiheveme, imi amɨihaico jɨiheveji. Amɨihaico
ɨjɨibeguehicanoco imino momoonɨhachiijɨ, tollɨro bu
amɨihaiño ficucafeteji.
21 Jillɨ tahallɨtɨ amɨihaico moonɨjimo, uco agalluuboco agaa-
jatɨmaño.
22 Uujoho saahinɨtɨruva, bu diitoco jɨibeguehicatɨruva icano
iimitɨco gaajajitɨrumo. Jaanotɨ jisumi mɨllɨba eneejiruno cha-
hacuhi iimitɨco agaajasucumaño.
23 Mɨiro uco ɨjɨihegueme, bu tollɨro Guihirubico jɨiheguehi.
24 Uujoho diitofeenevɨ mɨihaiñooba eheetavotɨnoco sihidɨ
ejeevanoco eetavehicatɨruva iimitɨma chahajirumo. Jaanotɨ
toono sihidɨ ejeevanoco atyɨmehicacuurumo uco jɨihevehi,
bu Guihirubico jɨiheveme icano.

25 Jaaruno tɨcovono icatɨno jillɨ diito tajɨɨba aamefaño onoono imiyaavequi iicano: Sɨcamañohallɨtɨ uco jɨɨheveme, onoono.
26 Jaarunaa Jacusumɨnaafico uujoho Guihirubifañodɨ agalluubo miyaano Gaija asaadɨ, diibo uutɨ iimaaji.
27 Jaasumi tollɨro amɨɨhai uuditɨ mɨjɨɨbegueji, itɨconɨtɨro uuma mihicahicamaño.

16

1 Jillɨ amɨɨhaico neehi jinejeba amɨɨhaico dugaacusutɨno iicaqui.
2 Amɨɨhaico gañɨɨjimo sinagogajanofañotɨ. Tollɨro bu icajino cajaatyohacho amɨɨhaitɨ iguijenɨmo esamaaiji: Jillɨ omoonɨneri Moocaanidi fɨne imino moonɨhi, noomoro omoonɨmo.
3 Jillɨ moonɨjimo Guihirubico agaajatɨmaño, uco agaajatɨmaño icano.
4 Jaanoco jillɨ amɨɨhaico neehi. Jaamo tollɨ iicacuudɨ magaajahi uujoho toonoco amɨɨhaico eneehinɨcuunoco.

Moocaani Gaija Eheetavono.

Jillɨ itɨconɨ amɨɨhaico nuutɨhi, amɨɨhaima icaumaño.
5 Jaaruubo jisumi fuucuji uco agalluubojaago. Jaaboco amɨɨhaitɨ saatohoba midillujitɨhi: ¿Cuuca feeji? noomoro.
6 Jaarunaa itɨconɨ tollɨ amɨɨhaico unuuneri mɨhɨdaasuvuuhi.
7 Jaarunaa miyaanoco amɨɨhaico neehi: Aivo amɨɨhaidi imino uujoho ofoono. Jaanotɨ footɨruva Jacusumɨnaafi amɨɨhaijaa saajitɨrahi. Jaanotɨ ofooboro amɨɨhaijaa galluuji.
8 Jaadɨ diibo asaadɨ jiinɨjemɨnaaco gaajasujiibo imitɨmɨnaa iicanoco, bu tollɨro ɨtɨcovono jɨɨhai iicanoco, bu diitoco Moocaani udugaacujinoco icano.
9 Jaabo: Diito imitɨmɨnaa iicanoco, neeji uco diito imiyaavogotɨmaño.
10 Tollɨro bu gaajasujiibo ɨtɨcovono jɨɨhai iicanoco, uujoho Guihirubi iicahɨgo ofoomaño. Jaaboco amɨɨhai siino uco mahatyɨmecujitɨhi.
11 Tollɨro bu gaajasujiibo Moocaani udugaacujinoco, diibo jiije aivojɨɨbo iicaabo ɨjɨco cɨɨjɨgaifaño igañɨɨqui ificucuumaño icano.
12 Sihidɨ amɨɨhaico eneejiruno icarahi. Jaarunoco jisumi amɨɨhai magaajajitɨrahi.
13 Jaanotɨ miyaano Gaija asaadɨ amɨɨhaico miyanotɨro jɨɨbeguejiibo. Jaaruno ijeebɨɨtɨro jɨɨbeguejitɨɨbo Moocaani onoonoco jɨɨbeguejiibo, tollɨro bu amɨɨhaico gaajasujiibo ufucu iicajinehejeque icano.

14 Diibo uco bocɨgusuji taañɔ iicanotɨ agaayɨcɨɨboro
amɨɨhaico gaajasujiibo.
15 Guihirubima iicano paryɨ taañɔ. Jaamañɔ uujoho neehi:
Moocaani Gaija taañɔ iicanotɨ agaayɨcɨɨboro amɨɨhaico gaaja-
sujiibo, nooboro.

Ɨdaasunɔ Mihicarumo Imo Imo Miminifeteji.

16 Goovacujino amɨɨhai uco siino atyɨmecutɨmo mihicano.
Jaarunobuunatɨ goovajɨɨsutɨnotɨ siino uco mahatyɨmeji Gui-
hirubijaago efeejimañɔ, nooboro.
17 Jaaneguiiha ijɨɨbogomɨnaatɨ saatoho noocasiuhi:
¿Mɨllɨ fɨne eneejirunoco mɨɨhaico noobo: Goovacujino uco
atyɨmecutɨmo mihicano, siino bu goovajɨɨsutɨnotɨ siino uco
mahatyɨmeji Guihirubijaa efeejimañɔ? onoono
18 neehicaumo: ¿Mɨllɨ eneejiruno goovajɨɨsujitɨno, bu
goovajɨɨsujino onoono? Magaajatɨhi ihiimaanoco, noomoro.
19 Jaanoco Jesu diiboco diito idillujirunoco agaajacɨuboro
diitoco nuubo: Sanomɨro midillucasihi, uujoho
goovajɨɨsujino uco atyɨmecuutɨmo mihicano, bu
toonobuunatɨ goovajɨɨsutɨnotɨ siino uco mahatyɨmeji
onoonotɨ.
20 Miyanotɨro, miyanotɨro amɨɨhaico neehi: Mataacasimoro
ɨdaasuno mihicaji. Jaaneri jiije miyamɨnaa imo imo icaji.
Jaaruno amɨɨhai ɨdaasu imo icatɨ minifeteji.
21 Mɨɨro gaigo eseemevajisumi ɨdaasuno minifotogo ihaivo-
fucuvɨ ɨɨfotomañɔ. Jaarugo eseemevacuunobuunatɨ ihaivoco
esɨcɨnɨcuutatɨgo jiinɨjehallɨvɨ sisee seemene ifiiveneri imo imo
iicamañɔ.
22 Jaabadɨ amɨɨhai jisumi mɨhɨdaasuvehi. Jaarunaaca
amɨɨhai siino uco mahatyɨmeneri amɨɨhai jeebɨɨno sihidɨ imo
imo minifeteji. Jaano imo icaco mɨɨhaiñooba amɨɨhaiditɨ
udumɨtɨɨcɨjitɨno.
23 Jaasumi uco siino midillucujitɨhi. Miyanotɨro amɨɨhaico
neehi: Guihirubi amɨɨhaico acɨji fanoovaco tamomofeenedɨ
midillunoco.
24 Jisumihiica amɨɨhai jinejebaco midillutɨhiica
tamomofeenedɨ: Midillu. Jaamo magaayɨcɨhi. Jaamo sihidɨ
imo imo mihicahi.

Jesu Jiinɨjeque Guiinonɨuhi.

25 Jillɨ amɨɨhaico neehi siinovɨ oovɨcɨɨboro. Jaarunofañɔ
tufucu gaseji siino amɨɨhaico siinovɨ oovɨcɨɨboro
ɨjɨɨbugucuujitɨno. Jillɨ foovonoro amɨɨhaico Guihirubitɨ
ɨjɨɨbugucujino.
26 Jaasumi amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico uujoho dilluji
amɨɨhaico nootɨhi:

27 Guihirubiro amɨihaico gaijɨhi, uco amɨihai magaijɨmaño,
tollɨro bu uujoho Moocaanitɨ asaahinɨnoco mimiyaavogo-
maño icano.
28 Uujoho Guihirubitɨ ihiinehinɨiboro jiijehallɨvɨ saahinɨhi.
Jaaruubo siino jiinɨjeque ejeevesuuboro dojɨcuvɨro Guihiru-
bijaago fuucuuji, nooboro.

29 Jaanegui ijɨibogomɨnaa diiboco nuuhi: Jisumi naha
foovono diimaahi siinovɨ oovɨcɨtɨibo.
30 Jisumi naha jari magaajacuuhi ɨijoho fanoovaco
agaajanoco. Jaamaño mɨihaiñooba ɨco dillucujitɨrahi, bu
mɨihai imino magaajacuuhi ɨijoho Moocaanitɨ asaahinɨnoco,
noomoro.
31 Jaanegui Jesu diitoco iimusuuhi: ¿Jaanegui nacu jari jisu
mimiyaaveguehi?
32 Tufucu jino gasecuji; fɨne tusu mihicacuuhi, jino amɨihai
fahɨgovavɨ safiisa amɨihai naagonovɨ magavaranamaaijino
tacojɨtɨ uco mejeevesumoro. Jaaruubo uujoho uuro icajitɨhi
Guihirubi uuma icaji.
33 Jillɨ amɨihaico neehicahi. Jaamo uuvɨ sajeebɨi mihicahi.
Jiinɨjehallɨvɨ sihidɨ ɨdaasuma mihicaji. Jaarunofaño ucoro
mehesɨcɨnɨ, uujoho jiinɨjeque guiinonɨcuuhi, nooboro.

17

Jesu Ijɨibogomɨnaahallɨvɨ Moocaanima Iimaahi.

1 Jillɨ Jesu unuunobuunatɨ, niquejeque emeecɨuboro, nu-
uhi: Guihihi, tusumi mihicacuuhi; Daachico cahacɨsu, tollɨro
bu Daachi ɨco icahacɨsuqui.
2 Ɨijoho Daachico diijɨco daacɨhi paryɨ miyamɨnaahallɨvɨ.
Jaamo paryɨ ɨijoho uco adaacɨmoco ifinɨjitɨno fiivoco acɨqui.
3 Jaano jino ifinɨjitɨno fiivo, ɨdɨiboro ɨijoho miyaabo
Moocaani idiicanoco agaajano, bu tollɨro Jesucristoco ɨijoho
agalluuhinɨiboco agaajano icano.
4 Uujoho ɨco jiinɨjehallɨvɨ bocɨgusuhi; imivucuuhi uco
atajɨibahinɨnoco omoonɨhicaabo.
5 Jaaneguiiha, Guihi, uco dicojɨvɨ bocɨgusu jiinɨje
fiivuutɨnaacaro dicojɨvɨ uco obocɨgusuubadɨ.
6 Jiinɨjemɨnaatɨ ɨdɨicɨiboro uco adacɨmoco dimomoco gaa-
jasucuuhi. Dita iicahinɨmoco uco daacɨhinɨhi. Jaamo imino
diijɨco ficuhi.
7 Jisumi gaajacuumo paryɨ uco adaacɨhinɨno ɨitɨ asaanoco.
8 Diijɨco uco adaacɨhinɨnoco diitoco acɨhicacuuhi.
Jaanoco agaayɨcɨmoro gaajacuumo miyaanoro uujoho ɨitɨ
asaahinɨnoco. Jaamoro miyaavogomo miyaanoro ɨijoho uco
agalluuhinɨnoco.

9 Jaamohalliviɨ ɨco dilluhi, Famoohalliviro
jiiniɨjeminaahalliviɨ ɨco dillutɨhi, dita iicamoco uco
adaacihiniɨmohalliviro dilluhi.
10 Miiro paryɨ taaño iicano diino, tolliro bu diino iicano
taaño icano. Jaamofañodɨ uujoho cahacisucafetehi.

11 Jaaruubo uujoho jiiniɨjehalliviɨ icacuujitɨhi. Jaanotɨ diito
jiiniɨjehalliri icaji. Jaanotɨ uujoho dijaa feeji. Jaanegui, Guihi,
iijoho idiimiibo, uco adaacihiniɨmoco dimityari toomo, saafi-
ibadiro diito iicaqui iima misi saafiiro mihicabadɨ.
12 Uujoho jiiniɨjehalliri iicahiniɨsumi diitoco teemehic-
ahiniɨhi dimityari uco adaacihiniɨmoco imino teemehiniɨhi.
Jaamaño saafiiba diitotɨ mitatɨhi; idiiboro johono imitacuubo
Caatiniɨhaamefaño onoono imiyaavequi.

13 Jaaruubo jisumi dijaago fuucuuji. Jillɨ neehi jino
jiiniɨjehalliri iicanohachutahiica tahimohicari diito tolliro
imo imo iicaqui.
14 Miiro diijico uujoho diitoco acicuuhi. Jaarumoco
jiiniɨjeminaa diitoco gaayicitɨhi jiiniɨjeoto iicatɨmaño, uujoho
bu jiiniɨjeminaafi iicatɨmaño icano.
15 Jaanegui diitoco jiiniɨjehalliti diiciqui ɨco dillutɨhi. Diitoco
ɨjɨtɨ dihiifiniciquiro ɨco dilluhi.
16 Jaamo diito jiiniɨjeminaa icacuutɨmo uujoho
jiiniɨjeminaafi iicatɨbadiro.
17 Jaamoco iiguiiharo ijeevadɨ ficu miyaanofeenedɨ,
dijiibogo aivo miyaano.
18 Ɨijoho uco jiiniɨjeminaafeenevɨ agalluuhiniɨbadiro, bu uu-
joho diitoco jiiniɨjeminaafeenevɨ galluuhi.
19 Jaamaño uujoho diitofañodɨ uuro tafiico iidiro ijee-
vadɨ ficuuhi. Tolliro bu diito iidiro ijeevadɨ ificucafetequi
miyaanofeenedɨ.

20 Diitohalliviro ɨco dillutɨhi, tolliro bu diito jiibogofeenedɨ
uco imiyaaveguejimohalliviɨ ɨco dilluhi,
21 sano famooro saafiibadiro misima iicaqui; Guihi, iijoho
uuma, bu uujoho iima icano mihicabadɨ iicaqui, jiiniɨjeminaa
imiyaaveguequi iijoho uco agalluuhiniɨnoco.
22 Diitoco acicuuhi, uco adaacihiniɨno bociyomonoco,
sanobadiro iicaqui iima misi sanooro mihicabadɨ icano.
23 Uujoho diitofaño, iijoho tafaño icano mihicaqui diito
sanobadiro iminifetequi. Jaanofañodɨ jiiniɨjeminaa igaajaqui
iijoho uco agalluuhiniɨnoco, bu diitoco agaijiɨnoco, bu uco
agaijiɨnoco icano igaajaqui.

24 Guihi, imeguehi uco adaacihiniɨmo uujoho iicahigo tolliro
iicano uco bocico adaacihiniɨnoco ihatyimequi, jiiniɨje fi-
ivuutɨnaacaro uco iijoho agaijiɨumaño.

25 Guihi, miyaano, ɨco jiinɨjemɨnaa agaajatɨmo. Jaanotɨ
uujoho ɨco gaajahi, tollɨro bu jito gaajacuuhi ɨɨjoho uco agal-
luuhinɨnoco.
26 Jaamoco gaajasuhicacuuhi dimomoco. Jaarunoco
janaanɨcɨhiica gaajasuji ɨɨjoho uco agaijɨno diitofaño iicaqui,
bu uujoho diitoma icaqui icano.

18

Jesuco Agaayɨcɨno.
(Mt 26.47-56; Mr 14.43-50; Lc 22.47-53)

1 Jillɨ unuuboro Jesu ijɨɨbogomɨnaama fuuhi Cedro onoohi-
gayɨ onegueehi iicaubajɨgayɨ tuhiguiino diitoma fuubo.
2 Tollɨro bu Juda diiboco aacɨujiibo tomañoco gaajauhi
fahiijɨvaro Jesu tobajɨjaago ijɨɨbogomɨnaama efeehicaumaño.
3 Jaanegui amocasimɨnaa, temploja toomomɨnaa icamoco
fariseomɨ, sacerdotemɨ aivojɨto icamo agalluumoco Juda
ɨɨcɨuboro satyuuhi. Jaamo fuuhi ihaamɨganoma, iniisug-
anoma, cuugahuneri, cɨɨjɨgaimecuneri icano.
4 Jaanoco Jesu paryɨ gaajacuuhi diiboco omoonɨujinoco.
Jaaboro ɨmegavɨro diitoco nuubo: ¿Mɨɨco amɨɨhai miguiinehi?
nooboro.
5 Jaanegui diiboco iimusuumo: Jesu Nazareooboco,
noomoro.
Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Etɨ du uujoho diibo, nooboro.
Jaamofaño icaubo Juda Jesuco igaayɨcɨqui diitoco ɨsɨɨguubo.
6 Jaamoco Jesu: Uujoho diibo, unuuneri diito
ibujɨnaagovɨro aifuumo jiinɨjehallɨvɨ.
7 Jaadɨ Jesu siino diitoco dilluuhi: ¿Mɨɨco miguiinehi?
nooboro.
Jaanegui diito nuuhi: Jesu Nazareooboco, noomoro.
8 Jaanegui Jesu nuuhi: Amɨɨhaico duhu: Uujoho diibo,
nuucuuhi. Uco miguiinohachiijɨ taca jitoco mejeecɨvedino,
nooboro.
9 Jillɨ nuubo: Uco adaacɨhinɨmotɨ saafiiba mɨtatɨhi, unuuno
imiyaavequi.
10 Jaasumiro Pedro iniisugaco ifajutafañotɨ iguiiyɨcɨuboro
saafiico buiyaacuuhi, jahɨ saafi Malco onoobo sacerdotemɨ
aivojɨɨbo jeecɨvomɨnaafi nɨjɨmeehuco quitɨcɨsuuhi
imiyanaagomeehuco.
11 Jaanegui Jesu Pedroco nuuhi: Diniisugaco dojɨcuvɨro
dɨɨhacu. ¿Nacu ɨɨjoho gaajatɨhi ɨdaasuno iicaqui uco Guihirubi
atajɨɨbanoco? Jaanoco bu, ¿mɨllɨ jaabo uujoho: Chahano,
neejirahi? nooboro.

Jesuco Sacerdotemɨ Aivojɨɨbo Ɨmegavɨ Asatyuno.
(Mt 26.57-58; Mr 14.53-54; Lc 22.54)

12 Jaasumiro ihamocasimɨnaa, diito aivojɨɨboma, bu judiomɨ sisɨmɨnaa icamo Jesuco agaayɨcɨumoro sisɨuhi.
13 Jaamoro tɨconɨumo Jesuco Anas onoobo Caifas baabojaago asatyumo tusumi Caifas sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ iicaumaño.
14 Jaabo diibo Caifas judiomɨco afajɨɨnɨubo: Imino saafiiro faacuumihallɨvɨro iguijevene, nooboro unuubo.

Pedro Anas Goohasifañ Icauhi.
(Mt 26.69-70; Mr 14.66-68; Lc 22.55-57)

15 Jaabo dojɨcutɨ fuumɨsi ijɨɨbogomɨnaatɨsi, Simon Pedro, bu saafi icano. Jaabo saafiu sacerdotemɨ aivojɨɨboco agaajacuubo. Jaamañ diibo Jesuma jɨcafutuuhi sacerdotemɨ aivojɨɨbo goohasifañ.
16 Jaarunaa Pedro iguhugavɨro fitafutuuhi. Jaanegui diibo sacerdotemɨ aivojɨɨboco agaajaubo ufuuboro iguhuga toomomɨnaagoma ihiimaauboro Pedroco fañovɨ jɨɨhacuuhi.
17 Jaanegui diigo Pedroco nuuhi: ¿Nacu ɨɨjoho tollɨro diibo jɨɨbogomɨnaafi idiicaabo? noogoro.
Jaanegui diibo nuuhi: Chahano uujoho diibo icatɨhi, nooboro.
18 Jaanaa ɨsɨɨcuneguiiha cɨɨjɨgaico eebasuumoro feemehicaumo jeecɨvomɨnaa, sisɨmɨnaa icano. Jaamofeeneri tollɨro bu Pedro icauhi efeemeubo.

Anas Jesuco Dilluhicauhi.
(Mt 26.59-66; Mr 14.55-64; Lc 22.66-71)

19 Jaanaa sacerdotemɨ aivojɨɨbo Jesuco dilluhicauhi ijɨɨbogomɨnaaditɨ, ijɨɨbogotɨ icano.
20 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Uujoho foovono iimaahicahi. Fahiijɨvaro miyamɨnaa ɨmefeenevɨ sinagogajanofañ, templojafañ icano. Fahiijɨvaro jɨɨbeguehicahi famooro judiomɨ iigaivonɨcɨjahajefañ uujoho toovono iimaahicatɨhi.
21 ¿Collɨhi jaanoco uco dilluhi? Diitoco dillu, uujoho ihiimaahicanoco uguubuhicamoco. Diito gaajahi uujoho eneehicanoco, nooboro.
22 Jesu jillɨ diiboco unuunegui, saafi sisɨmɨnaafi Jesuco ihɨmetɨ gabacuuhi: ¿Nacu tollɨ ɨɨjoho aivo diimusuhi sacerdotemɨ aivojɨɨboco? nooboro.
23 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Imitɨno ihiimaahachiijɨ, eneecata dinoo. ¿Cono nacu imitɨno onoono? ¿Collɨhi jaabo uco daamɨhi? nooboro.
24 Jaanegui Anas Jesuco sisɨcɨnɨuboco sacerdotemɨ aivojɨɨbo Caifasjaago galluuhi.

Pedro Jesuco Siino Tuunamaaiuhi.
(Mt 26.71-75; Mr 14.69-72; Lc 22.58-62)

25 Jaanaa Pedro julleeciniiboro feemehicauhiica diitoma. Jaaboco nuumo: ¿Nacu iijoho diibo jiibogominaaobo diicatihi? noomoro.

Jaanegui Pedro tuunamaaiuhi: Chahano uujoho diitoobo icatihi, nooboro.

26 Jaanegui sacerdotemi aivojiibo jeecivominaafi nuuhi: ¿Jaaruno du Olivohono iicagajiguiino ico uujoho diiboma atyimehinihi? nooboro. Miiro Pedro diibo yoobo nijimeehuco Olivohono iicagajiguiino iquiticiubo.

27 Jaarunaa Pedro siino tuunamaaiuhi. Jaasumiro ivi catava ojicuuhi.

Pilato Imefeenevi Jesuco Satyehi.
(Mt 27.1-2, 11-31; Mr 15.1-20; Lc 23.1-25)

28 Jaamoro Jesuco satyuumo Caifas iijati tomañohaivojiibo iijajaago. Jaanaa seseevecuuno. Jaanegui judiomi toojafaño jicafutuutimo ijeevamaje onoobadi imitiri ijeebiico imihininiumoro Pascua machuco amachuujitiruneguiiha.

29 Jaanegui aivojiibo Pilato ihiinuuboro diitoco nuuhi: ¿Jinejehalliti diiboco misivahi? nooboro.

30 Jaanegui iimusuumo: Gaicaauminaafi iicatiruva ico mahacijitirahi, noomoro.

31 Jaanegui diitoco nuubo: Amiihairyo masatyomoro amiihai tajiiba onoobadi momooni, nooboro.

Jaanegui judiomi diiboco iimusuuhi: Miihai judiomi, miihaiñoobaco milliti magaicaaujitirahi, noomoro.

32 Jilli miyaavuuno, Jesu jilli guijeveji, nooboro eneehicauno.

33 Jaadi siino Pilato fañoojavi ijicafutuuboro tahi Jesuco ocoovauboro dilluubo: ¿Iijoho naa judiomi Aivojiibo? nooboro.

34 Jaanegui Jesu iimusuuhi: ¿Dijeebiitiro nacu tolli uco dilluhi? ¿Nacu sita uuditi ico tolli neehi? nooboro.

35 Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Nacu uujoho judiomioobo? Chaha, siicuumioobo. Miiro diijiinijeminaaro, sacerdotemi aivojitoma ico uco acihi. ¿Jinejeque jana moonihi? nooboro.

36 Jaanegui Jesu diiboco iimusuuhi: Jijeono tahaivoji icatihi. Jijeono tahaivoji iicaruva tajeecivominaa tahalliti icajirahi judiomi usefaño uco acitimo iicaqui. Jaanoti tahaivoji jijeono icatihi, nooboro.

37 Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Jaaneguiihacuva iijoho aivojiibo? nooboro.

Jaaneguiiha Jesu diiboco iimusuhi: ¿Iijoho du eti, uco aivojiibo, neehi? Tooneguiiha uujoho ifiivehiniibo jiijehalliivi saahinihi miyaanocoro neequi. Jaano miyaano iicanoco paryi agaajamo uujoho onoonoco guubunicihi, nooboro.

38 Jaanegui Pilato diiboco nuuhi: ¿Jineje nacu miyaano?
unuuboro siino Pilato judiomɨjaago saauhi diitoma
ihiimaavaubo. Jaaboro diitoco nuubo: Diibovɨ uujoho
iimitɨnobaco atyɨmetɨhi, nooboro.
39 Mɨɨro amɨɨhai amɨɨhai jeevamaajefi uujoho Pascua
jɨɨbaimosumi saafiitɨ cɨvojamɨnaafitɨ isinaayuno.
Jaaneguiiha, ¿naa mihimeguehi judiomɨ Aivojɨɨboco
isinaayunoco? nooboro.
40 Jaanegui famooro sefano coovadiivuuhi: Diiboco
sinaayujitɨhi, Barrabacoro sinaayu, noomoro. Jaabo Barraba
nanivamɨnaafiu.

19

1 Jaanegui Pilato Jesuco ɨɨcɨuboro aamɨsuuhi.
2 Jaadɨ amocasimɨnaa januutuno coohaiñooco minɨhaitɨ
eheetavuumoro iinigaɨvɨ diiboco javucaruumo. Jaamoro
bu diiboco jɨɨhacuumo aivojɨɨbo gaachehubadɨ gachicohai
deecano tɨfaibadɨ itɨfai iicachehuco.
3 Jaamoro diiboco sahaguehicaumo: ¡Judiomɨ Aivojɨɨbo Di-
ica! noomoro, diiboco ihɨmefaño ganɨɨcɨhicaumo.
4 Jaanegui Pilato siino asaauboro diitoco nuuhi: Memeecɨ,
eneecau diiboco isivɨ sɨvaqui, jaamo magaajahi diibovɨ
iimitɨnobaco uujoho aatyɨmetɨnoco, nooboro.
5 Jaanaa Jesu iinovauhi ijanuutuno minɨhaima, igaachehu
tɨfaihɨba iicachehuma icano. Jaanegui Pilato nuuhi: ¡Jaanɨ
diibo! nooboro.
6 Jaaboco sacerdotemɨ aivojɨto, bu isisɨmɨnaa
icamo aatyɨmeumoro sefano coovadiivuumo: ¡Diiboco
ɨmohobujehallɨvɨ metetecu! ¡Metetecu! noomoro.
Jaanegui Pilato diitoco nuuhi: Etɨ tahɨ masatyomoro
metetecu. Jaanotɨ uujoho diibovɨ iimitɨco atyɨmetɨhi,
nooboro.
7 Jaarunofaño judiomɨ diiboco iimusuuhi: Mɨɨhaima icano
tajɨɨba jaano onoobadɨ guijevejiibo imoonɨqui ijeebɨɨtɨro: Uu-
joho Moocaani Seemene, neehicaabo, noomoro.
8 Jillɨ diito unuunoco Pilato uguubuuboro janaanɨcɨ aivo
iguiubo.
9 Jaaboro siino iijafaño ɨjɨcafutuuboro Jesuco dilluubo: ¿Cu-
ucatɨobo ɨɨjoho? nooboro. Jaarunoco Jesu iimusucuutɨhi.
10 Jaanegui diiboco Pilato nuuhi: ¿Uco diimusujitɨrahi?
¿Nacu gaajatɨhi ɨco etetecusujiruno, isinaayujiruno icano
mityama iicanoco? nooboro.
11 Jaanegui diiboco Jesu iimusuuhi: Tahallɨvɨ mityabama
chahajirahi ɨco Moocaani ihacɨtɨruva. Jaamaño ɨco uco
aacɨɨbo aivo dijanaanɨcɨ imitɨma icahi, nooboro.

12 Tollɨ unuunoma iicaabo Pilato diiboco isinaayuqui
moonɨhicauhi. Jaarunaa judiomɨ sefano neehicauhi: ¡Diiboco
isinaayuhachiijɨ aivojɨ̈bo Cesar nahabonɨmɨnaafi diicatɨhi!
Mɨ̈ro: Uujoho aivojɨ̈bo, onoomo Cesarmɨnaafitɨ minifetehi,
noomoro.
13 Jaanegui Pilato diito tollɨ unuunoco uguubuuboro Jesuco
isivɨ ɨsɨvauboro casɨ̈vuubo ihaivojɨ icagahallɨvɨ. Jaano he-
breomɨ iijɨri Gabata, onoono guiisibano nicuta eneejiruno.
14 Jaasumi Pascua jɨ̈baimo iicaujino fiitɨcuuhi
gadɨcɨ̈barucuu iicauno. Jaaboro Pilato judiomɨco nuuhi:
¡Jaanɨ amɨ̈hai Aivojɨ̈bo! nooboro.
15 Jaarunofaño diito sefano coovadiivuuhi: ¡Jaafa gui-
jeveebe! ¡Jaafa guijeveebe! ¡Tetecu! noomoro.
Jaanegui Pilato nuuhi: ¿Amɨ̈hai Aivojɨ̈boco jaabo tetecuji?
nooboro.
Jaarunofaño sacerdotemɨ aivojɨto iimusuuhi: Mohaivojɨ̈bo
Cesar uufocovɨ sifi mohaivojɨ̈bo chahahi, noomoro.
16 Jaanegui diito usefaño diiboco jeevesuubo itetecuqui.
Jaaboco ɨ̈cɨumoro satyuumo.

Jesuco Etetecuuno.
(Mt 27.32-44; Mr 15.21-32; Lc 23.26-43)

17 Jaadɨ Jesu fuucuuhi icubujeque agafaiyɨ̈cɨhinɨ̈boro
nigaɨpaajebaɨ onoomañovɨ. Jaanotɨ hebreomɨ iijɨri Golgota
onoobaɨvɨ.
18 Jaamañovɨ diiboco tetecuumo, tollɨro bu miimɨsiicɨco
tetecuumo icano. Jaamɨsifeenevɨ Jesuco ficuumo.
19 Jaabo Pilato imomoco acaatɨnɨuboro Jesu guijeve
ɨmohobujevɨ ficusuuhi: JESU NAZAREOOBO JUDIOMꞗ
AIVOJꞗBO onoonoco.
20 Jaanoco guiraamo saatoho judiomɨ toonoco meecɨuhi.
Jesuco etetecuumaño tuucuumitɨ ifiitɨumaño. Jaano toono
imomo caatɨnɨcɨnɨuhi hebreo iijɨri, griego iijɨri, latin onoojɨri
icano.
21 Jaanegui judiomɨ sacerdotemɨ aivojɨto Pilatoco nuuhi: Ju-
diomɨ Aivojɨ̈bo nooboro, caatɨnɨdino. Jillɨ: Judiomɨ Aivojɨ̈bo
uujoho, eneehicaabo nooboro, caatɨnɨ, noomoro.
22 Jaarunofaño diitoco Pilato iimusuuhi: Acaatɨnɨbadɨro
icacuujino, nooboro.
23 Jaamo ihamocasimɨnaa Jesuco etetecuunobuunatɨ Jesu
gaachehuco dugaacuumo sano nahabovacasidɨno. Jaamoro
sanohosa itɨcovovɨ ɨfocasiumo. Tollɨro bu icamooja falluu-
ratɨno sadaahere caamotɨ guiinovɨ nɨ̈cɨnɨujaco ɨ̈cɨumoro
24 noocasiumo: Jichehuco masɨ̈ ɨfocasitɨmoro
tochehuhallɨvɨ suerteque meheetavequi: ¿Naa cajaanɨ
tochehuco ɨcɨji, noomoro. Jillɨ moonɨumo Caatɨnɨhaamefaño
onoono imiyaavequi: Tagaachehuco ɨfocasiumo. Jaamoro

tacamoojahallɨvɨ suerteque eetavuumo, onoono. Jaabadɨ jillɨ ihamocasimɨ moonɨuhi.
25 Jaanaa Jesuco etetecuuboguiino icahicaugo seejɨ, bu diigo nago Maria onoogo Cleofa taaba, bu Maria Magdalena onoogo icano.
26 Jaanaa Jesu seejɨco aatyɨmeuboro, bu tollɨro aivo agaijɨhicaubo ijɨɨbogomɨnaafico ihuufocori icauboco aatyɨmeuboro seejɨco nuubo: Gaha, diiburucuji daachibadɨ ɨɨma iicajiibo, nooboro.
27 Jaadɨ bu tollɨro ijɨɨbogomɨnaafico nuubo: Diigurucuji diiseejɨbadɨ ɨɨma iicajigo, nooboro. Jaasumitɨro diigoco ijɨɨbogomɨnaafi iijafaño satyuuhi.

Jesu Iguijeveuno.
(Mt 27.45-56; Mr 15.33-41; Lc 23.44-49)

28 Toonobuunatɨ Jesu idudɨcamaajeque iimivucuunoco agaajacɨuboro nuuhi: Adujirahi, nooboro Caatɨnɨhaamefaño onoono imiyaavequi.
29 Jaamañeri guirihillufaño icaufaihu iquigaño aivofaihu ɨɨdicufaihu. Jaafaihufaño faatata icanoco amatyusuumoro hisopo onooho usuho. Jaaho aafeque ɨɨcɨumoro tootaataco toohaafe nijequevɨ ificuumoro diibo iijɨfaño cabuyaacuumo.
30 Jaanoco Jesu aaduuboro nuuhi: Ɨvɨ paryɨ imivocafutucuuno, nooboro. Jaadɨ acanuvuuboro guijevecuubo.

Jesu Mecuhuco Ahaamɨuno.

31 Jaanaa Pascua jɨɨbaimo seseevedɨ iicacuujineguiiha. Tufucu jaguisɨfucu iicauneguiiha judiomɨ imuguutɨhi diito ifiino tubujejevɨro iicaunoco. Mɨɨro diito jaguisɨfucuvɨ jinejeba aivo eheetavorahicautɨmaño. Jaanegui Pilatoco dilluumo saatohoco itajɨɨbaqui idɨɨnoco agafaryucumoro diitoco toonotɨ sihɨgovɨ ificuuqui.
32 Jaanegui amocasimɨ asaaumoro saafiico idɨɨnoco gafaryucuumo. Jaadɨ bu tollɨro saafiico moonɨumo Jesu cojɨvɨ etetecucɨnɨumɨsico.
33 Jaadɨ Jesuvɨ ɨɨfutuurumaaca chuumucuubo. Jaanoma iicaumo diibo idɨɨnoco gafaryucuutɨmo.
34 Jaarunaaca diitotɨ saafi Jesu mecuhuco ihaamɨgari cafatyɨcaruuhi. Jaasumiro diibofañotɨ iinuuno tɨɨjoho, nɨfaihu icano.
35 Jaanoco aatyɨmeubo miyaanocoro jɨɨbeguehi. Jaabo gaajahi toono miyaano iicanoco. Jaamo amɨɨhai tollɨro bu mimiyaaveguehi.
36 Jillɨ icauno Caatɨnɨhaamefañoʼ: Dibacɨno quisicurajitɨhi, onoono imiyaavequi.
37 Jaabadɨro bu samañoohaamefaño noono: Cafatyɨcarucɨnɨɨboco mahatyɨmeji, noonoro.

Jesuco ɨcɨɨuno.
(Mt 27.57-61; Mr 15.42-47; Lc 23.50-56)

38 Toonobuunatɨ Jose Arimatea cuumioobo Jesuma efee-
hicauruubo judiomɨ ñɨhicutɨ toovono ufuuboro Pilatoco dil-
luubo Jesu ifiico ihɨcɨqui. Jaaneguiiha Pilato: Jii, nuuhi.
Jaaneguiiha ufuuboro Jesu ifiico ɨcɨjeubo.
39 Tollɨro bu Nicodemo fuuhi itɨconɨ Jesuma fucu ihiimaa-
jeubo. Jaabo guiraano facɨcɨfaihuco sɨvauhi treinta kilo
tɨcovovɨ. Tofaihuco mirra, aloe iicaneri eetavuuhi.
40 Jaamɨsiro gaachehubaanoco tooneri afacɨcɨsumɨsiro Jesu
ifiico minɨuhi, judiomɨ jeevamaaje tollɨ ɨcɨɨnɨcɨbadɨ.
41 Jaano diiboco etetecuumañeri icauno bajɨgayɨ. Jaamañeri
bohojɨ cɨɨhojɨ ɨcauhi mɨɨhaiñoobaco tohojɨfaño ɨcɨɨutɨhojɨ.
42 Jaahojɨfaño Jesu ifiico cɨɨumɨsi tohojɨ tomañotɨ ifiitɨumaño
judiomɨ jaguisɨfucu ɨtɨcovacuuneguiiha.

20

Jesu Siino Ubuheeteuno.
(Mt 28.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12)

1 Jaanaa judiomɨ jaguisɨ iicauno seseevedɨ Maria Mag-
dalena onoogo Jesu cɨɨhojɨjaa fuuhi fucugayɨro cɨvonaacaro.
Jaago atyɨmeuhi icɨɨhojɨco afabaacuuba iguiisiba sihɨgovɨ aa-
caubaco.
2 Jaanegui Simon Pedro, bu saafi Jesu agaijɨhicaubo
ijɨɨbogomɨnaafi icamɨsijaa ijinafatyuugoro diitɨsico nuuhi:
Aivojɨɨboco icɨɨhojɨfañotɨ cuucahacho satyucuumo. Jaanoco
magaajatɨhi, ¿cuucahacho fɨne ficuumo? noogoro.
3 Jaaneguiiha Pedromɨsi icɨɨhojɨjaago
4 jinoomɨsiro fuuhi. Jaanaa saafi Pedro ɨmegaro icɨɨhojɨvɨ
ɨfutuuhi.
5 Jaaboro tohojɨfañoco ɨdɨjɨɨvuuboro emeecɨubo atyɨmeuhi
iminɨtaacoro. Jaaruubo tohojɨfaño fuutɨhi.
6 Jaanobuunatɨ jari Simon Pedro gaseuhi diibo dojɨcutɨ.
Jaabo tohojɨfaño ɨjɨcafutuubo atyɨmeuhi iminɨta tomañeriro
acaacɨnɨunoco.
7 Tollɨro bu Jesu ɨmeque iminɨubaryu imino minɨcɨnɨubaryu
ijeevadɨ acaaubaryuco atyɨmeubo.
8 Jaanegui bu tollɨro saafi jɨcafutuuhi tohojɨfaño, itɨconɨ
tohojɨvɨ agaseubo. Jaabo toonoco aatyɨmeuboro miyaavugu-
uhi.
9 Jaarumɨsi gaajautɨmɨsihiica Caatɨnɨhaamefaño: Jesu igui-
jeveebe siino buheeteji, onoonoco.
10 Jaadɨ Pedromɨsi siino dojɨcuvɨro iijajaago uumicuuhi.

Jesu Maria Magdalena Onoogovɨ Jafeveuhi.
(Mr 16.9-11)

11 Jaanaa Maria iinoro fitafutuuhi tohojɨ ɨmega taagoro.
Jaago taagoro dɨjɨɨvuugo tohojɨfañoco emeecɨugo.
12 Jaago atyɨmeuhi miimɨsiicɨ Moocaani toomomɨnaatɨsico
seseechehunofaño icamɨsi gɨcɨnɨuhi saafi Jesu nigaɨ
iicaunaagonovɨ, jaanotɨ saafi itɨhai iicaunaagonovɨ icano
icaumɨsico.
13 Jaamɨsi diigoco nuuhi: ¿Jinejeri jaago ɨɨjoho taahi?
noomɨsiro.
Jaanegui diigo nuuhi: ¿Cuucahacho tahaivojɨɨboco asaty-
omoro ificuuneri? noogoro
14 ibujɨnaagoco emeecɨugo Jesuco atyɨmeuhi. Jaarugo diibo
Jesu iicaunoco gaajautɨhi.
15 Jaagoco Jesu nuuhi: ¿Jinejeri jaago taahicahi? ¿Mɨɨco
guiinehi? nooboro.
Jaanegui diigo tobajɨgayɨ toomomɨnaaficoro eesɨcɨnɨumaño
nuugo: Aivojɨɨbo, ɨɨjoho baacho asatyooboro, ¿cuucahacho
ficuuhi? Uco dɨɨbogo ɨɨcɨɨtogoro satyequi, noogoro.
16 Jaanegui Jesu diigoco dilluuhi: Maria, nooboro.
Jaanegui diigo diiboco emeecɨugoro hebreomɨ iijɨri nuuhi:
Raboni, noogoro; Jɨɨbogomɨnaafi, eneejiruno.
17 Jaanegui Jesu diigoco nuuhi: Uco dudɨɨcɨdino; uujoho
caamo Guihirubijaago footɨhiica. Jillɨro foogo tañahabomɨco
dɨɨbogoto: Guihirubi, bu tollɨro amɨɨhaitɨ amɨɨhai Caani
iicaabojaago feehi. Taacaani Moocaani iicaabojaago feehi.
Jillɨ noogoro dɨɨbogoto, nooboro.
18 Jaanegui Maria Magdalena onoogo fuuhi
ijɨɨbogomɨnaajaago Jesuco aatyɨmeunoco, bu diibo unuunoco
icano diitoco ɨjɨɨbugutuugo.

Jesu Ijɨɨbogomɨnaavɨ Jafeveuhi.
(Mt 28.16-20; Mr 16.14-18; Lc 24.36-49; Hch 1.8)

19 Jaafucuro iijɨcuuvɨ ijɨɨbogomɨnaa igaicɨnɨuhi
samecufañoro judiomɨ ñɨhicutɨ iguhuganoco cuhufono
ofoboocɨumoro icauhi. Jahɨ Jesu ɨjɨcafutuuboro diitofeenevɨ
ujulleeveuboro diitoco dilluubo: Sajeebɨɨ mihica, nooboro.
20 Tollɨ unuuboro diitoco ɨɨfusuubo ihuseneque etete-
cuunopaajeneque, bu imecuhutɨ ahaamɨupaajeque icano.
Jaaneri ijɨɨbogomɨnaa imo imo minifutuuhi Ihaivojɨɨboco
aatyɨmeumoro.
21 Jaadɨ siino Jesu diitoco nuuhi: Sajeebɨɨma mihica; Gui-
hirubi uco agalluubadɨro bu uujoho amɨɨhaico galluuhi,
22 nooboro diitohallɨvɨ fuunaruubo. Jaaboro nuubo: Mag-
aayɨcɨ Moocaani Gaijaco, nooboro.
23 Jaamo cajaatyocohacho iimitɨco mubuusumo iimitɨma
chahacuji. Jaanotɨ mubuusutɨmo imitɨ buusuracujitɨhi,
nooboro.

Tomas Miyaavogotɨ.

24 Jaarunaa Tomasco Gaatyaba eneehicaubo diitoma chahauhi Jesu diitovɨ ajafeveusumi.

25 Jaaboco saatoho ijɨɨbogomɨnaa jɨɨbuguuhi: Aivojɨɨboco mahatyɨmehi, noomoro.

Jaarunofaño Tomas diitoco nuuhi: Ihusenefaño diiboco etetecuunopaajeneque aatyɨmeebere toopaajejefaño tahusegaiñoco ɨjɨɨhacutɨnohachuta, bu tollɨro imecuhutɨ diiboco ahaamɨupaajefaño ɨjɨɨhacutɨnohachuta miyaaveguejitɨhi, nooboro.

26 Jaanobuunatɨ sahuse juugahusetɨ mifucucɨ, safucu icano nigacɨtɨ siino ijɨɨbogomɨnaa igaivuuhi toojafañ. Jaasumi Tomas diitoma icauhi. Jaanaa iguhugano cuhufono foboocɨnɨrunaa Jesu ɨjɨcafutuuboro diitofeenevɨ ujulleeveuboro diitoco dilluubo: Sajeebɨɨma amɨɨhai mihica, nooboro.

27 Jaaboro Tomasco nuubo: Ɨfaaji ɨvɨ jisumi dihusegaico jinofañ dɨɨhacu. Jaaboro jino tahuseneque meecɨ, bu juugavɨ saabo jino tamecuhufañ dihuseque dɨɨhacu. Jaaboro mabañɨhi nootɨɨbo, miyaavogo, nooboro.

28 Jaanegui Tomas diiboco iimusuuhi: ¡Tahaivojɨɨbo Moocaani! nooboro.

29 Jaaboco Jesu nuuhi: Tomas jari uco adaatyɨmeebere miyaaveguehi. Imino icajino atyɨmetɨrumo imiyaavogomo, nooboro.

30 Tollɨro bu Jesu sihidɨ ejeevanoonoco ijɨɨbogomɨnaa ɨmefeenevɨ guiraano eetavehicauhi. Jaaruno jihaamefañ paryɨ caatɨnɨcɨnɨtɨno.

31 Jaanotɨ jinoocoro caatɨnɨumo amɨɨhai mimiyaaveguequi Jesu diiburucu Cristo Moocaani Seemene iicanoco. Jaaboco mimiyaavogonofañodɨ diibovɨ ifinɨjitɨno fiivoma mihicahi.

21

Jesu Jafeveuhi Sietedɨmo Ijɨɨbogomɨnaavɨ.

1 Jaanobuunatɨ siino Jesu ijɨɨbogomɨnaavɨ jafeveuhi Tiberia muuaijɨnivɨ. Jillɨ diitovɨ jafeveubo.

2 Jaamo samañeriro icaumo Simon Pedro, bu Tomasco Gaatyaba eneehicaubo, bu Natanae Cana de Galilea onoocuumioobo, bu Sevedeo seemenetɨsi, bu tollɨro sitɨsi diitootɨsi icamoco

3 Simon Pedro nuuhi: Uujoho fiicɨteji, nooboro.

Jaanegui diito nuuhi: Tollɨro mɨɨhai ɨɨma masaaji, noomoro fuumo meenegari. Jaarumo tufucu saafiiba ɨcɨutɨmo.

4 Jaanaa seseevecuunaaca Jesu diitovɨ jafeveuhi jiinɨgaibaahovɨ. Jaaruuboco ijɨɨbogomɨnaa gaajacɨutɨhi diibo iicaunoco.

5 Jaabo diitoco nuuhi: ¿Sɨcafe, naa saafiiba mɨhɨcɨtɨhi? nooboro.
Jaanegui: Chahano, nuumo.
6 Jaanegui Jesu diitoco nuuhi: Amɨɨhai sinɨcuuhuco amɨɨhai meenegatɨ momiyanaagonovɨ magañɨɨ. Jaamo mɨhɨcɨhi, nooboro. Jaanegui tahɨgovɨ agañɨɨumo isinɨcuuhuco guiiyɨcɨcuutɨhi itaava bocɨri sihidɨ ɨjɨvusuumaño.
7 Jaanegui Jesu ijɨɨbogomɨnaafico agaijɨhicaubo, Pedroco nuuhi: ¡Mohaivojɨɨbo jahi! nooboro.
Jaanegui Pedro Jesu jahi iicaunoco uguubuuboro igaachehuco siyaavuubo, igaachehuco ujujuuvuumañо. Jaaboro muuaifañо acutuubo.
8 Jaanaa sanoodɨmo ijɨɨbogomɨnaa isinɨcuuhuco meenegari guicɨmoro ijɨnijaagovɨ sɨvaumo ijɨnitɨ cien metrohachutaro iicaumañо.
9 Jaamo isivɨ ihiinuumo atyɨmeuhi cɨɨjɨgaihallɨri taavaabo gaarucɨnɨɨbo aacaaboco maahuma.
10 Jaamoco Jesu nuuhi: Toono taavaco mɨhɨcɨmotɨ juu mɨsɨva, nooboro.
11 Jaanegui Pedro imeenegafañо ufuuboro isinɨcuuhuco isivɨ guiiyɨcɨubo sihidɨ queefimo taavaco ciento cincuenta y tresdɨmo icaurumoma isinɨcuuhu gallivuutɨhi.
12 Jaamoco Jesu nuuhi: Masaamoro mamachuva, nooboro.
Jaaruuboco ijɨɨbogomɨnaatɨ saafiiba dilluutɨhi: ¿Mɨɨjoho ɨɨjoho? noomoro Ihaivojɨɨbo iicaunoco agaajaumañо.
13 Jaadɨ Jesu asaauboro itaavaaboco ɨɨcɨuboro diitoco acɨubo, bu tollɨro imaahuco acɨubo icano.
14 Toonoma mifoocɨ, safo icano icacuuno Jesu ijɨɨbogomɨnaavɨ ajafeveuno iguijeveubo siino ubuheete-unobuunatɨ.

Jesu Simon Pedroco Atajɨɨbauno.

15 Jaamo amachuunobuunatɨ Jesu Simon Pedroco nuuhi: ¿Simon, Jona achi, uco gaijɨhi jino janaanɨcɨvɨ? nooboro.
Jaanegui Simon Pedro iimusuuhi: Jɨɨhɨ, Aivojɨɨbo, ɨɨro gaa-jacuuhi ɨco agaijɨnoco, nooboro.
Jaanegui Jesu diiboco nuuhi: Jaaneguiiha taca oono toomomɨnaafi ihoveja seemeque ojoobɨnɨcɨbadɨ oono uco imiyaavogomoco dɨɨbeguehica, nooboro.
16 Jaadɨ bu siino diiboco dilluubo: ¿Simon, Jona achi, uco gaijɨhi? nooboro.
Jaanegui Pedro iimusuuhi: Jɨɨhɨ, Aivojɨɨbo, ɨɨro gaajacuuhi ɨco agaijɨnoco, nooboro.
Jaanegui diiboco nuubo: Taañocota toomo ovejamɨco otoomonɨcɨbadɨ, nooboro.
17 Jaadɨ bu siino diiboco dilluubo: ¿Simon, Jona achi, uco gaijɨhi? nooboro.

Jaaneri Pedro ɨdaasuvuuhi diiboco mifoocɨ, safo icano: ¿Uco gaijɨhi? nooboro idillucuuneguiiha. Jaaboro nuubo: Aivojɨɨbo, ɨɨro paryɨ gaajacuuhi ɨco agaijɨnoco, nooboro.

Jaanegui Jesu nuuhi: Taañocota dɨɨbeguehica ovejamɨco ojoobɨnɨcɨbadɨ.

18 Miyanotɨro, miyanotɨro ɨco neehi: Sɨcafefi idiicausumi digaachehuco ɨdɨcafotooboro idiimogohɨgovɨ feehicauhi. Jaanotɨ amiyaabo idiicacuudɨ dihuseque gañɨiyɨcɨɨboco ɨco sita digaachehuco jɨɨhacuji. Jaamoro ɨco satyejimo idiimogotɨruhɨgovɨ, nooboro.

19 Jillɨ nuubo Jesu Pedro coyomo guijeveri iguijeveujinoco agaajasuubo neehicauhi. Tooneri Moocaani bocɨco agaajasuujinoco. Jaadɨ diiboco nuubo: ¡Tadyojɨcutɨ disaa! nooboro.

Ijɨɨbogomɨnaafico Agaijɨhicaubo.

20 Jaanaaca Pedro idojɨcuco emeecɨubo atyɨmeuhi Jesu agaijɨhicaubo ijɨɨbogomɨnaafi idojɨcutɨ ufuunoco niinoono amachuusumi diibovɨ ifituuvuuboro: ¿Aivojɨɨbo, cajaanɨ ɨco aacɨjiibo? nooboro idilluubo.

21 Jaaboco Pedro aatyɨmeuboro Jesuco nuuhi: ¿Aivojɨɨbo, jana jaanɨji mɨllɨ? nooboro.

22 Jaanegui Jesu nuuhi: Iimogohachiijɨ icajiibo uujoho siino uhuuminohachuta. ¿Jaaruno ɨɨdi mɨllɨ icatɨhi? Jaanotɨ ɨɨjoho tadyojɨcutɨ disaa, nooboro.

23 Jillɨ diiboco unuunoco inahabomɨ jɨɨbocasiuhi: Diibo jɨɨbogomɨnaafi fɨne guijevejitɨhi, noomoro. Jaarunofaño Jesu guijevejitɨɨbo nuutɨhi. Iimogohachiijɨ siino uhuuminohachuta icajiibo. ¿Jaaruno ɨɨdi mɨllɨ icatɨhi? nuubo.

24 Jaabo diibo jɨɨbogomɨnaafi jinooco jɨɨbeguehicahi. Jaaboro caatɨnɨubo. Jaanoco mɨɨhai magaajahi diibo ɨjɨɨbogono miyaano iicanoco.

25 Tollɨro bu sihidɨ saneheje Jesu omoonɨhicauno icarahi. Jaanehejeque sanohosari paryɨ icaatɨnɨruva uujoho onoono fɨne paryɨ jiinɨjehallɨri iicano aamenevɨ ɨɨfetejitɨruno.

HECHOS

Jillɨ Jesu Jɨɨbogomɨnaa Omoonɨhicauhaame

Moocaani Gaija Asaajino.

1 Agaijɨɨbo Teofilo, itɨconɨ acaatɨnɨuhaamefa caatɨnɨuhi
Jesu jiinɨjehallɨvɨ iicaunohachuta omoonɨuboro
ɨjɨɨbeguehicaunoco.
2 Mɨɨro niquejefa ufuucujino ɨmega, iminɨsumɨnaaco
ocoovauboro Igaijafañodɨ diitoco imino jɨɨbeguehicaubo.
3 Jaabo Jesu iguijeveunobuunatɨ diitovɨ siino jafevehicaubo
cuarentadɨ fucuva tɨcovovɨ diitoco imino igaajasuqui di-
ibo ubuheeneque. Jaabo diitoco jɨɨbeguehicauhi Moocaani
aivojɨtɨ.
4 Jerusaletɨ mefeedino. Moocaani Gaija asaajinoco mo-
toomo, diibo eneehinɨnoco amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehinɨbadɨ.
5 Miyaano naha Jua nɨfaihuri nitɨhicauhi. Jaanotɨ amɨɨhai
goovajino Moocaani Gaijari minitɨcafotono, nooboro.
6 Jaamo toono Jesuma iicausumi diiboco dilluumo: Mo-
haivojɨɨbo, ¿jaanegui jisumi Israel aivojɨco siino dojɨcuvɨro
gasesuji? noomoro.
7 Jaanegui Jesu diitoco iimusuhi: ¿Collɨhi magaajajirahi
tusumico ɨdɨɨboro Moocaani tufucuco omoonɨjiibo gaajahi?
8 Jaanotɨ Moocaani Gaija amɨɨhaihallɨvɨ iniitoodɨ mity-
aco magaayɨcɨji. Jaadɨ uutɨ mɨjɨɨbegueji Jerusalevɨ mihi-
cabadɨro Judea jiinɨjevɨ, Samariavɨ, paryɨ jiinɨjejɨnibaacɨdɨ
icano, nooboro.

Jesu Niquejefaño Ofoono.
(Lc 24.49-53)

9 Jillɨ nooboro diito ɨɨfɨnɨcɨnaaca caamovɨ fuucuubo aimuu-
faifeenedɨ niquejefaño. Jaaboco atyɨmecuutɨmo.
10 Jaanegui imino ɨɨfɨnɨcɨumo atyɨmeuhi miimɨsiicɨ
gaifiimɨsi seseechehunofa jɨɨcɨnɨumɨsico.
11 Jaamɨsi diitoco nuuhi: Galilea gaifiimɨ, ¿collɨhi
niquejeque mɨhɨɨfɨnɨcɨhi? Diiboro jaanɨ Jesu jino niquejefa
mɨhɨɨfɨnɨcɨnaaca ofoobo siino saaji jiinɨjehallɨtɨ jino
ofoobadɨro, noomɨsiro.

Judabuunavɨ Matiaco Boobanɨmo.

12 Jaanegui dojɨcuvɨro Jerusalejaa uumiumo Olivohono
iicagajɨtɨ fiitɨno jaguisɨfucuvɨ judiomɨ ɨɨgonɨcɨnohachuta.
13 Jaamo ijɨɨbogomɨnaa dojɨcuvɨro tuucuumivɨ agaseudɨ
fuumo caamovɨ iicamecufaño iicahicauhɨgo. Jaamofeeneri
icaumo Pedro, Jacoobo, Jua, Andre, Felipe, Tomas, Bartolome,

Mateo, Jacoobo Alfeo achi, Simon cananistamɨoobo, Juda
Jacoobo nahabo icamo.
14 Jaamo diito famooro igaivehicauhi Moocaanima ihi-
imaaqui Jesu nahabomɨ, seejɨ Maria, bu sihidɨ saatoho gai-
goomɨ icamo.
15 Jaasumi Pedro diito ciento veintedɨmofeenetɨ
ujulleeveuboro nuuhi:
16 Tañahabomɨ, Moocaani Gaija Caatɨnɨhaamefañodɨ unuu-
cuuno miyaavucuuhi Davidfeenedɨ Judaditɨ ihiimaauno: Je-
suco miyamɨnaa usefaño aacɨjiibo, unuuno.✡
17 Jaabo Juda mɨɨhaiobou jino dudɨcamaajefa iicauruubo.
18 Jaaboco iimitɨhallɨvɨ ajaaduuruuno nɨhɨbamɨri jiinɨjeque
naajeumo. Jaaruubo Juda ufuuboro iinoro caamotɨ
iinigaɨjaagotɨ acutuubo. Jaaneri paryɨ iiba isi aifuuhi.
19 Jaanoco Jerusale cuumiri iicaumo guubuuhi toono
Juda nɨhɨbamɨri anaajeumañoco Alcedamatɨ momoonɨumo
tɨɨjohojɨcɨcɨ eneejirunoco.
20 Jaamaño Salmohaamefaño jillɨ noono: Jaafa iija
sɨcaijarucu mɨɨhaiñooba toojafa iicacuutɨqui. Jaabadɨro
simañovɨ noono: Sifiirucu idudɨcamaajeque gaayɨcɨji,
noonoro.
21 Jaabadɨro mofeeneri icamo saatoho gaifiimɨ
Mohaivojɨɨbo Jesu mɨɨhaima iicausumi,
22 Jua diiboco initɨunotɨ niquejefa ufuunohachuta iicau-
motɨ. Jaanegui cajaanɨhacho saafi diitotɨ mɨɨhaijaa iminifete-
qui Mohaivojɨɨbo ubuheeteunoco ijɨɨbeguequi, nooboro.
23 Jaanegui miimɨsiicɨtɨ diitotɨ coovaumo Jose Barsaba Justo
onoobo, Matia icamɨsico.
24 Jaamoro diitɨsihallɨvɨ Moocaanima iimaaumo, jillɨ
noomoro: Moocaani ɨɨjoho famoojeebɨɨco agaajaabo.
Mɨɨhaico gaajasu, ¿naa diitɨsitɨ cajaanɨco dɨɨcɨhi
25 Judabuunavɨ iicaqui? Jaabo Juda imitɨnoco omoonɨubo
inaagonovɨ fuuhi, noomoro.
26 Jaamoro suerteque agañɨɨuno Matiavɨ ɨfutuuhi. Jaabo
tusumiro diito fahuseecɨ motɨhaitɨ saafi iicaumofa minifutu-
uhi.

2

Moocaani Gaija Asaano.
(Jn 7.37-39)

1 Jaanobuunatɨ Pentecostefucu agaseusumi famooro
samañovɨro igaicɨnɨuhi.
2 Jaanaa sefano guibuhubabadɨ niquejefañotɨ guubuvusu-
uno ifajafañovɨ diito ɨcɨnɨuhɨgo.

✡ **1:16** Mt 22.3-10

3 Jaasumiro famoovahallɨvɨ niituuno cɨɨjɨgaiguiihunobadɨ
jeevano.
4 Jaamo Moocaani Gaijari paryɨ gahafuuhi. Jaamoro sijɨɨjeri
iimaaumo Moocaani Gaija ihiimaasubadɨ.
5 Jaasumi Jerusalevɨ icaumo judio gaifiimɨ. Jaamo judio
iijɨco imino imiyaaveguehicaumo fahɨgova jiinɨjetɨ agaseumo
6 toonoco uguubuumoro sihidɨ miyamɨnaa igaivuuhi.
Jaamo sihidɨro eetyeuhi faaboho iijɨneri ihiimaaunoco saafi
sifi iijɨri, bu saafi sifi iijɨri icano ihiimaaunoco uguubuumoro.
7 Jaaneri eheetyeumoro dillucasihicaumo:
8 ¿Mɨllɨ jaamo galileamɨnaa iicarumo moojɨneri iimaamoco
muguubuuhi muucuumi iijɨri ihiimaanoco?
9 Jimañovɨ icamo Partia miyamɨnaa, Media jiinɨjeo
miyamɨnaa, Elam jiinɨjeo miyamɨnaa, Mesopotamia
jiinɨjemɨnaa, judeamɨnaa, capadociamɨnaa, Ponto
jiinɨjemɨnaa, Asia jiinɨjemɨnaa,
10 frigiamɨnaa, panfiliamɨnaa, Egipto jiinɨjemɨnaa, Africa
cuumino Cirene janaanɨcɨ iicacuumijemɨnaa, bu tollɨro ro-
mamɨnaa icahi, saatoho judiomɨ, jaanotɨ saatoho judiomɨ
jɨibogoco agaayɨcɨcuumo.
11 Tollɨro bu icamo Creta miyamɨnaa, Arabia miyamɨnaa
icano. Jaarumo paryɨ faajɨvari iimaanoco muguubuhi
Moocaani mityatɨ ihiimaanoco, noomoro.
12 Famooro jaaneri ajabafiituumoro sihidɨ esamaaimoro
dillucasihicauhi: ¿Mɨllɨ fɨne jino iicano? noomoro.
13 Jaarunaa saatoho dejecuhicauhi: Jillɨ guiriicavomo,
noomoro.

Pedro Ihiimaauno.

14 Jaanegui Pedro paryɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ saafi icamoma
ujulleeveeboro sefano nuuhi: Judea miyamɨnaa, Jerusale
cuumiri mihicamo icano imino uco muguubu. Jaamoro ma-
gaaja, nooboro.
15 Jito miyamɨnaa guiriicavotɨmo amɨihai monoobadɨ
mɨihaiñooba fucuro guiriicavotatɨhi.
16 Jino Moocaani iimaamɨnaafi Joel, jillɨ unuucuuno:
17 Moocaani neehi: Niinosumi paryɨ miyamɨnaahallɨvɨ Tagai-
jaco niitusuji. Moseeme ufucu jillɨ iicajinoco jɨibegueji.
Sɨcafe atyɨmeji Moocaani Gaija ɨifusunoco. Quillahuto
tɨgaji.
18 Tagaijaco niitusuji tusumi tajeecɨvomɨnaahallɨvɨ ufucu iica-
jinoco ijɨibeguequi.
19 Caamo niquejefañoɨ ɨfusuji jabafiiranoco, baavɨ jiinɨjehallɨvɨ
ɨfusuji toono jɨibogoco, tɨijoho, cɨijɨgai, aimuufaiguiihu icano.
20 Cuujeo nɨhɨba cɨveteji, fucuo nɨhɨba tɨijohobadɨ minifeteji,
Moocaani fucu ɨñɨhicufucu ɨmegavɨ.

21 Jaasumi paryɨ Moocaanico idillumo taajaji.

22 Muguubu jino onoonoco amɨɨhai Israel gaifiimɨ: Moocaani Jesu Nazareooboco miyaabotɨ ɨfusuhinɨcuhi amɨɨhai ɨmefeenevɨ jabafiirano mityanoco eetavonofeenedɨ amɨɨhaico ɨɨfusucuunoco magaajacubadɨ.

23 Jaarunofaño diiboco magaayɨcɨumoro mahacɨuhi Moocaani sɨɨcɨjetɨro unuucuubadɨ masatyuumoro magaicaauhi. Jaamoro ɨmoho bujevɨ metetecuusuhi iimitɨno gaifiimɨ useri.

24 Jaaruuboco Moocaani buheetesuhi guijeve aivotɨ ataajasuubo. Jaamaño diiboco guijeve gaayɨcɨutɨhi.

25 Mɨɨro aivojɨɨbo David Jesutɨ iimaaubo nuuhi:

Aivojɨɨboco uujoho fahiijɨvaro atyɨmehicauhi tahɨmefeene icaaboco. Jaabo tamiyahusenaagonovɨ icahi jineje uco maryɨbasutɨno iicaqui.

26 Jaaneri uco tajeebɨɨ imo imo minifetehi. Taajɨri imo imo iimaahi. Jaabadɨro tafi sajeebɨɨ jaguisɨji.

27 Jaabo ɨɨjoho tajeebɨɨco iguijevehicamo iicahɨ deevesujitɨhi. Dihimi jeecɨvomɨnaafi agaijɨɨbo ifiico tuucɨsusujitɨhi.

28 Uco dɨɨbeguehi fiivojaa asatyono jɨɨhaico. Jaaboro uco dihɨme ificuuneri imo imo miniiyuji, nooboro.

29 Fañɨ, jaanegui jino amɨɨhaico foovono neehi: Moheedeebe David iguijeveubo cɨɨhojɨ jino mofeeneri icahi.

30 Jaabo David Moocaani iimaamɨnaafiu. Jaabo gaajacuuhi Moocaani diiboco miyanotɨro ufucu saafi Cristo diiyaachi mɨɨhaitɨ dihaivojɨfaño acasɨɨvejiibo unuucuunoco.

31 Jaabo sɨɨcɨjetɨro mahatyɨmecubadɨ gaajacuubo Jesucristo ubuheeteujinoco. Jaamaño nuubo Cristotɨ: Tajeebɨɨco deevesujitɨhi iguijevehicamo iicahɨgo tafiico tuucɨsusujitɨhi, nuubo.

32 Jaabo jaanɨ Jesuco Moocaani guijevefañotɨ buheetesuuhi. Jaanoco paryɨ mɨɨhai magaajahi.

33 Jaaboco Moocaani agañɨɨyɨcɨuboro imiyanaagonovɨ ficuuhi. Jaabo Caanitɨ Igaijaco gaayɨcɨuhi Caani unuubadɨ. Jaabotɨ jino jisumi muguubuno, mahatyɨmene icano saahi.

34 Jaabo David niquejefa eguejeutɨhi. Jaaruubo jillɨ nuuhi:

Moocaani Mohaivojɨɨbo Cristoco nuuhi: Tamiyanaagonovɨ casɨɨvo,

35 dimɨnaaco ditɨhaiguiino ificuunohachuta, nooboro.

36 Jaanoco paryɨ Israel cuumimɨnaa imino magaaja, jaanɨ diibo Cristoco amɨɨhai metetecuuboco Moocaani Aivojɨɨbotɨ ificuunoco, nooboro.

37 Jillɨ onoonoco uguubuumoro ɨdaasuvuumo ijeebɨɨfaño. Jaamoro dilluumo Pedroco, bu sajɨɨbogomɨnaaco icano: Fañɨ, ¿mɨllɨ jaanegui mihicaji? noomoro.

38 Jaanegui Pedro iimusuuhi: Moocaani ɨmefeenevɨ amɨihai imitɨco mejeevesucu. Jaamoro Aivojɨibo Jesucristo momofeenedɨ minitɨsuquimaaje amɨihai imitɨco ibusuqui. Jaasumiro Moocaani amɨihaico Igaijaco acɨji.
39 Jaano jino iimaa amɨihaidi, ufucu icaji amɨihai seemedi icano, tollɨro bu fahɨgova tehesino iicamedi, paryɨicɨno Aivojɨibo Moocaani ocoovagomedi icano, nooboro.
40 Jillɨ sihidɨ nooboro Pedro diitoco fajɨinɨuhi: Mataaja jino miyamɨnaa iimitɨmofañotɨ, nooboro.

Jillɨ Moocaani Iija Fiivuuhi.

41 Jaamo diibo jɨibogoco imiyaavuguumo nitɨsuquimaaiuhi. Jaasumiro tresmildɨmo Cristojaagovɨ minifutuuhi.
42 Jaamoco minɨsumɨnaa ɨjɨibogobadɨ imino icahicaumo. Jaamoro sahɨ igaivehicaumo Moocaanima ihiimaamoro panco iquisicuqui.

Cristota Itɨconɨ Jillɨ Icahicauhi.

43 Jaaneri famooro jabafiitehicauhi minɨsumɨnaa mityanehejeque omoonɨhicauneri.
44 Jaamo famooro imiyaavuguudɨmo sahɨ icahicauhi. Jaamoro inehejeque ɨfocasihicauhi.
45 Inehejeque anaajemere inɨhɨbamɨco ucuujɨvaachudɨno saje ɨfocasihicaumo.
46 Fafucuvaacɨvɨro templojafa igaivehicaumo. Jaadɨ iijanofaño panco iquisicumoro machuhicaumo, sabadɨro imo imo ijeebɨino iicamoro.
47 Moocaanico imehicaumo. Jaamoco miyamɨnaa gaijɨhicauhi. Jaamojaagovɨ Moocaani gataacuhicaubo bohono imiyaavogomoco.

3

Ɨgotɨiboco Ɨigusuno.

1 Jaanaaca safoono Pedro, Jua icamɨsi fuuhi templojajaago ɨmohonohallɨtɨ nɨhɨba icaaberi Moocaanima ihiimaahicausumi.
2 Jaanaa ifiivuunotɨro ɨigotɨiboco asatyumoro fafucuvaacɨvɨro temploja guhuga ɨmegavɨ diiboco ficuhicaumo imomo ovosɨihuga iicahuga ɨmegavɨ toojafaño ofoomoco nɨhɨbamɨco idilluqui.
3 Jaabo Pedromɨsi toojafaño ofoomɨsico aatyɨmeuboro diitɨsico nɨhɨbamɨco dilluubo.
4 Jaaboco diitɨsi emeecɨudɨ Pedro diiboco nuuhi: Mɨsicoro dɨhɨifɨnɨcɨ, nooboro.
5 Jaanegui diibo diitɨsicoro imino ɨifɨnɨcɨuhi: Fɨne uco nɨhɨbamɨco acɨjimɨsi, nooboro.

6 Jaarunaa Pedro diiboco nuuhi: Nɨhɨbamɨma chahahi,
oroma chahahi. Jaarunaa uuma iicanoco ɨco acɨji Nazare-
oobo Jesucristo momofeenedɨ gañiivoobo, dɨɨgo,
7 nooboro diiboco Pedro imiyahusetɨ agaayɨcɨuboro caamo
gañiiyɨcɨuhi. Jaasumiro irubuɨno, itɨhaiño icano diiboco imi-
tuuhi.
8 Jaasumiro acasiniivuuboro ujulleeveuboro ɨgucuubo.
Jaaboro diitɨsima toojafa fuubo casiniinamaaiboro Moocaan-
ico imehicaubo.
9 Jaaboco famooro miyamɨnaa atyɨmeuhi ɨgooboro
Moocaanico iimehicauboco.
10 Jaaneri sihidɨ ajabafiitomoro sihidɨ eetyehicaumo
famooro diiboco agaajacuumañо ovosɨɨhuga imomo iicahuga
ɨmega acasɨɨvooboro nɨhɨbamɨco idilluhicaubo iicaumañо.

Pedro Iimaahi Salomon Portal Onoomañоvɨ.

11 Jaabo Pedromɨsico jeevesutɨɨbo diitɨsima feehicauhi.
Jaaneri sihidɨ miyamɨnaa eheetyeumoro goovano sihidɨ ga-
hafuumo Salomon Portalmañоvɨ.
12 Jaanoco Pedro aatyɨmeuboro miyamɨnaaco nuuhi: Israel
gaifiimɨ, ¿collɨhi mɨsico majabafiihi mɨsiro jaanɨco momityari
mubuheesumɨsiro mɨhɨgusu ɨvɨbadɨ mohiimihiijɨri mihica
ɨvɨbadɨ?
13 Tollɨ icatɨno diiboro Moocaani, sɨɨcɨje moheedeebe Abra-
ham, Isaac, Jacob icamo imiyaavuguubo Moocaani Illi Jesuco
janaanɨcɨ miyaabotɨ miniiyuubo amɨɨhai magaayɨcɨumoro
amɨɨhai aivojɨtoco mahacɨuboco. Jaaboco Pilato sinaayuu-
jirunaa amɨɨhai mihimugutɨhi.
14 Jaabo iimitɨma iicatɨɨbo Iimiiboco mɨjɨɨheguemere
iimitɨɨbocoro gaicaaumɨnaafico misinaayusuumoro,
15 fiivoco aacɨɨboco magaicaausuhi. Jaaruuboco Moocaani
guijevefañоtɨ buheetesuhi. Jaanoco mɨɨhai imino magaajahi.
16 Jino ɨɨgoobo Jesu momoco imiyaaveguenеri
buheeteebe amɨɨhai mahatyɨmehicacuubo magaajacuubo
Jesuco imiyaavogono diiboco buheesuhi jino amɨɨhai
mahatyɨmebadɨ.
17 Jaarunoco fañɨ, uujoho gaajacuuhi famooro amɨɨhai
aivojɨtoma magaicaauhi esɨcɨnɨtɨmo.
18 Moocaani jillɨ sɨɨcɨje paryɨ iimaamɨnaafañоdɨ unuucuuno
miyaavucuuhi Cristo ɨdaasuno iicaujinoco.
19 Jaanegui amɨɨhai imitɨco mejeevesucu. Jaamoro
Moocaanijaagovɨ masaa amɨɨhai imitɨ ibuuqui. Jaadɨ
Aivojɨɨbo amɨɨhaidi galluji buheefucuco
20 Jesuco agalluunofeenedɨ sahiijɨtɨro amɨɨhaidi Cristo un-
uucuuboco.

21 Jaarunaa Jesucristo gueenene niquejefaño icajiibo
Moocaani paryɨ fanoovaco iimibachunohachuta
ihiimaamɨnaa sɨɨcɨje iicaumofeenedɨ unuucuubadɨ.
22 Mɨɨro Moise nuuhi: Aivojɨɨbo Moocaani galluuji
ihiimaamɨnaafiico uubadɨ iicaabotɨ amɨɨhai nahabomɨfañotɨ.
Jaabo Moocaani agalluujiibo amɨɨhaico paryɨ onoonoco
muguubu.
23 Jaaboco uguubutɨdɨmoco Israel cuumitɨ udugaacumoro
paryɨ finɨsuji, nooboro.
24 Mɨɨro famooro Moocaani iimaamɨnaa Samuel iicaunotɨ
jisumivɨ iicamo paryɨ jillɨ iicajinoco jɨɨbuguuhi.
25 Amɨɨhai jaamo Moocaani iimaamɨnaa iyaachimɨhai mihi-
camo. Jaamaño mootadi Abrahamco Moocaani unuunofaño
amɨɨhai mihicahi. Mɨɨro Moocaani Abrahamco nuuhi: Abra-
ham, paryɨ jiinɨjemɨnaa diiyaachimɨhaifeenedɨ imino icaji,
nooboro.
26 Mɨɨro jaabo Moocaani Illi Cristoco ubuheetesuuboro
itɨconɨ amɨɨhaijaa galluubo amɨɨhaico imino imoonɨqui.
Jaamo amɨɨhai, amɨɨhai imitɨco mejeevesuhi, nooboro.

4

Pedromɨsico Cɨvojaanɨmo.

1 Pedromɨsi jillɨ miyamɨnaaco jɨɨbeguehicaunaacaro
saaumo sacerdotemɨ temploja toomomɨnaafi aivojɨɨboma,
saduceomɨma icano.
2 Jaamoro sihidɨ sɨfiiratuumo Pedro, Jua icamɨsi
miyamɨnaaco: Jesu ubuheeteunotɨ ufucu siino mubuheete-
jinoco magaajacuuhi, noomɨsiro ɨjɨɨbeguehicaunotɨ.
3 Jaamoro diitɨsico agaayɨcɨumoro cɨvojafa ficuumo
seseevedɨ iinusuqui mihiijɨcuuneguiiha.
4 Jaamɨsico uguubuumotɨ sihidɨ saatoho miyaavuguuhi.
Jaamo imiyaavoguunoco sano gaifiimɨcoro ihoovo fɨne cinco
mildɨmo ɨfutuuhi.
5 Jaano sifucu Jerusalevɨ igaivuumo judiomɨ aivojɨto, iquil-
lahuto, caatɨnɨmɨnaa icamo.
6 Jaamoma bu tollɨro icaubo Anas sacerdotemɨ aivojɨɨbo,
tollɨro bu Caifas, Jua, Alejandro icamo, bu paryɨ saatoho diibo
yoto icano.
7 Jaamoro Pedromɨsico ucuuhuvaumoro ifeenevɨ
ificuumoro diitɨsico dilluumo: ¿Mɨɨjoho iijɨtɨ, mɨɨjoho
momofeenedɨ icano jillɨ amɨɨsi momoonɨhi? noomoro.
8 Jaanegui Pedro Moocaani Gaija ijeebɨɨfaño iicaabo diitoco
nuuhi: Israel cuumimɨnaa aivojɨto, quillahuto icamo
9 ɨɨgotɨɨboco fɨne mubuheesuhinɨnoco mɨsico midilluhi di-
ibo ubuheehinɨnoco magaajaqui.

10 Jaanoco amiihai imefeenevi mijiibegueji paryi
Israel miyaminaa igaajaqui. Miiro jaani amiihaifeeneri
ujulleeciniibo buheeteuhi Cristo Jesu Nazareoobo
momofeenedi amiihai metetecuuboco Moocaani
guijevefañoti ubuheetesuubofeenedi.
11 Jaabo diibo Jesu guiisibaco amiihai iijano eetavominaa
mitihisumoro magañiiubo aivo iimimañovi iminifutucuubo.
12 Jaamaño sififeenedi taaja chahahi; niquejeguiinovi
simomo miyaminaafeenevi chahahi tomomofeenedi
mataajajimomo, noomisiro.
13 Jaamisi igototimisi Moocaaniti ihiimaaunoco uguubu-
umoro, bu aamenefaño icautirumisi sihidi agaajaunoco
iicaneri aivojito eheetyeumoro gaajauhi Jesuma iicaunoco.
14 Jaanomaryo iigotiiboco ubuheesuubo diitisifeeneri
julleeciniuhi. Jaamaño milli nuutimo.
15 Jaamoro Pedromisico ifeeneti galluumo diitisi ofoonobu-
una iinoro toonoti iimaacasiqui.
16 Jaamoro noocasihicaumo: ¿Milli jaamisico momooniji?
Famooro Jerusale miyaminaa gaajacuhi sihidi ejeevano mity-
aco diitisi omooninoco. Jaanoco ¿milli bu mutuunamaaiji-
rahi?
17 Jaarunofaño pary miyaminaafaño tobogo ifetedino
masii diitisico mihiibaqui. Jisumitiro diibo Jesu momofañodi
miyaminaaco mijiibeguedino. Musuufeniitihachiiji amiisico
momooniji, noomoro, noocasiumo.
18 Jaamoro diitisico ocoovaumoro nuumo: Jisumitiro saa-
tohobaco mijiibugucudino miyaminaaco diibo Jesu momo-
fañodi, noomoro.
19 Jaarunaa Pedromisi diitoco iimusuuhi: Eneecata mehe-
samaaimoro monoo; ¿Naa imijiruno miyaminaa iijico: Jii,
monoomoro, Moocaani iijico magañiino?
20 ¿Milli bu jiibogotimisi mihicajirahi mahatyimeumisiro
muguubuunoco? noomisiro.
21 Jaanegui aivojito diitisico sihidi ihiibaumoro ticovono
suufeniuhi milliti bu diitisico moonijirumo pary miyaminaa
Moocaanico imehicauhi diitisi omoonihicaunoti.
22 Jaabo diitisi ubuheesuubo ficabano icauhi miimisiici
ticovovi.

Miyaavogominaa Moocaanico Mityaco Dilluhi.

23 Pedromisico isinaayuumisi fuuhi inahabonimiaajaago.
Jaamisiro diitoco jiibuguumisi sacerdotemi aivojito, quil-
lahuto icamo diitisico unuunoco.
24 Jaanoco uguubuumoro sabadiro famooro Moocaanico
nuuhi: Moocaani Mohaivojiibo, iijoho pary niquejeque,
jiinijeque, muuaico icano fanooco ifiivusuubo.

25 Ɨɨjoho Digaijafeenedɨ mootadi dijeecɨvomɨnaafi David-
feenedɨ nuuhi:
¿Collɨhi cuumimɨnaa Moocaanijaa cajuruuvehi? ¿Jaamoro
miyamɨnaa sɨcamañooco esamaaihi?
26 Jiinɨjemɨnaa aivojɨto gañiivehi, bu cuumimɨnaa aivojɨto
sahɨ igaivehi Moocaanihallɨvɨ, bu Cristohallɨvɨ icano, nuubo
David.
27 Jaano miyaano. Mɨɨro Herode,* Poncio Pilato icamɨsi ji-
icuumivɨ igaivuuhi siicuumijeotoma, israelmɨma icano iimi-
ibo daachi Jesuco ɨɨjoho Moocaani ijeevadɨ ificuubohallɨvɨ.
28 Jaamo tollɨ moonɨumo ɨɨjoho Moocaani
edeesamaaiuboro: Jillɨ icajiibo, nooboro unuucuubadɨ
diiboco moonɨumo.
29 Jaaneguiiha ɨɨjoho Moocaani idiicaabo, jino
dijeecɨvomɨnaaco omoonɨgonoco meecɨ. Jaaboro mɨɨhaico
daamusu igototɨmo diijɨco miyamɨnaaco mɨjɨɨbeguequi, bu
30 jaamoro dihuse mityari iguihuvamoco mubuheesuqui,
bu ɨɨfusuco ajabafiiranehejeque momoonɨqui iimiibo daachi
Jesu momofeenedɨ, noomoro.
31 Jillɨ iimaaumoro llɨɨvɨmaacaro tomaño diito
iigaicɨnɨumaño sefano maryɨbauhi. Jaasumiro paryɨ
famoojeebɨɨfañoro Moocaani Gaija gahafuuhi. Jaamoro
nucufeguetɨmo Moocaani jɨɨbogoco jɨɨbeguehicaumo.

Itɨconɨ Jillɨ Cristota Icauhi.

32 Jaasumi sihidɨ Cristoco imiyaavuguumo jeebɨɨno
sabadɨro icahicauhi, bu sabadɨro ihesamaajene jeevahicauhi
icano, bu saatohoneheje iino icaruno fameedirehicau.
33 Jaanaa minɨsumɨnaa sihidɨ Moocaani mityari Jesu
ubuheeteunoco jɨɨbeguehicauhi. Jaamo Moocaani imihuseri
jinejetɨ cuujɨvaachutɨmo icahicauhi.
34 Diitofeene siinotɨ ucuujɨvaachuboba chahahicauhi.
Iijanoma ijiinɨjenema iicadɨmo anaajemere nɨhɨbamɨco
ɨsɨvamoro minɨsumɨnaaco acɨvahicauhi.
35 Jaanoco ɨfocasihicaumo ucuujɨvaachudɨneheje.
36 Jaanaaca bu Jose icaruuboco minɨsumɨnaa Bernabetɨ
omomonɨubo jacusumɨnaafi eneejiruno Levitamɨnaafi
Chipre onoochugaivɨ ifiivuubo.
37 Jaabo ijiinɨjeque anaajeuno nɨhɨbamɨco ɨsɨvauboro
minɨsumɨnaaco acɨvauhi.

5

Ananiamɨsi Imitɨ.

1 Jaanaa saafi Anania onoobo, Safira onoogo mogaima
ijiinɨjeque anaajeumɨsiro

---

* **4:27** Herode Antipa onoobo. Meecɨ Mc 6.14; Lc 3.1; 23 6.

2 samañooco ïïcïumïsiro samañoonoco minïsumïnaajaago
satyuuhi fanooro iicahïvïbadï. Jaanoco mogai gaajauhi.
3 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Anania, ¿collïhi Satanas
dijeebïïfaño jïcafetehi Moocaani Gaijaco ibañïsuqui? ¿Jaaboro
diijiinïjeque anaajene nïhïbamïco samañoonoco dïïcïqui?
4 ¿Nacu diije jiinïje icahinïtïhi? Bu jaajeque anaajecu-
uno, diino inïhïbamï. ¿Collïhi dijeebïïfaño deesamaaihi
tollï omoonïnoco? Miyamïnaaco bañïsutïhi. Moocaanico
bañïsuhi, nooboro.
5 Unuunoco Anania uguubuuboro baavï aacutuuboro chu-
umuubo. Jaanoco paryï miyamïnaa agaajaumoro sihidï igu-
iumo.
6 Jaaboco sïcafe iminïumoro satyuuhi icïïqui.
7 Jaanobuunatï minoocï, sano ïdïïno nïhïba oovobuunatï
mogai fuuhi aijï tollï iicaunoco gaajatïgo.
8 Jaagoco Pedro nuuhi: Uco dïïbogo, ¿naa miya tonoodïneri
amïïsi jiinïjeque manaajehinïhi? nooboro.
Jaanegui diigo: Jïïhï, tonoodïneri, nuuhi.
9 Jaanegui Pedro nuuhi: ¿Collïhi sabadïro mihicamïsiro
Moocaani Gaijaco minïsujirahi? Oono jahisi gasecuumo di-
tajeque ïïcïïjeme. Jaamo tollïro ïco cïïteji, nooboro.
10 Jaasumiro diigo acutuugoro chuumucuuhi Pedroguiino.
Jaamo sïcafe faño agaseumo atyïmeuhi diigo chuumucuu-
goco. Jaagoco asatyumoro itaje cojïvï cïïjeumo.
11 Jaanoco Moocaani iijamïnaa, bu sihidï miyamïnaa icano
agaajaumoro sihidï iguiumo.

Mityaco Omoonïno.

12 Jaamo minïsumïnaafeenedï sihidï ejeevano ïïfusu
ajabafiirano moonïcafetehicauhi miyamïnaafeenevï.
Jaamoro igaivehicaumo Salomon Portal onoomañovï.
13 Jaarunaa saatohoba minïsumïnaavï fiitïvehicautïhi.
Jaarumo famooro miyamïnaa diitoco gaijïhicauhi.
14 Jaamo sihidï miyamïnaa Moocaanico miyaaveguehi-
cauhi gaifiimï, gaigoomï icano.
15 Jaamoro iguihuvamehejeque jïïhaiñojïninovï
ficuhicaumo cïgaiijenefaño, sïucïnïtajefaño icano Pedro
tomañodï afatyoobo ïjï ihallïdï afatyeneri ibuheequi.
16 Jaabadïro uufocoo cuuminooto Jerusalejaa saahicauhi
iguihuvamehejeque, emeimïvatomehejeque icano ïsïvaumo.
Jaamoco paryï buheesuhicaumo.

Pedroco Sacerdotemï Aivojïto Jïïhevehi.

17 Jaanoma iicamo sacerdotemï aivojïïboma saduceomïoto
iicamo diitoco sihidï jïïheveuhi.
18 Jaamoro minïsumïnaaco agaayïcïumoro cïvojafaño ficu-
umo.

19 Jaarumoco Moocaani toomomɨnaafi fucu iguhuganoco
afaayɨuboro diitoco iinusuuhi.
20 Jaaboro diitoco nuubo: Mofoo. Jaamoro Moocaani ii-
jafaño mujulleevetemere miyamɨnaaco mɨjɨibogo Cristo fi-
ivoco aacɨnoco, nooboro.
21 Jaanegui seseevedɨ fucuro templojafaño ufuumoro
miyamɨnaaco jɨibeguehicaumo.
Jaanohachuta sacerdotemɨ aivojɨibo diiboma iicaumoma,
igaiyɨicɨumo fagomɨnaaco, paryɨ Israel cuumimɨnaa quil-
lahutoco icamoco. Jaamoro jɨibogomɨnaaco cuuhuvaumo
cɨvojafañotɨ isɨvaqui.
22 Jaanegui sisɨmɨnaa ufuurumo sɨcaijaco emeecɨjeumoro
ijɨibogoma saauhi.
23 Cɨvoja cuhufono fabaacɨnɨjaco memeecɨjehi ɨmegari
paryɨ itoomomɨnaa icarahi icano. Jaadɨ mafaayɨcɨmoro
fañoco memeecɨrumo mɨihaiñoobaco mahatyɨmetɨhi,
noomoro.
24 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨibo, temploja toomomɨnaa
aivojɨibo, paryɨicɨno sacerdotemɨ icamo uguubumoro igutu-
uhi. Jaamoro noocasiumo: ¿Mɨhachuta fɨne jino jillɨ feeji?
noomoro.
25 Jaanaaca saafi agaseuboro diitoco noovauhi:
Amɨihai cɨvojafaño mificuhinɨmo Moocaani iijafaño icahi
miyamɨnaaco jɨibogomo, nooboro.
26 Jaanegui toomomɨnaa aivojɨibo isisɨmɨnaama ufuuboro
diitoco sɨvauhi, mɨllɨ moonɨtɨibo, miyamɨnaaco iiguimoro di-
itohallɨtɨ guiisiri diitoco ahaamɨujiruneguiiha.
27 Jaamoco ɨsɨvaumoro gasesuumo fagomɨnaa ɨmefeenevɨ.
Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨibo nuuhi:
28 Amɨihaico du aivo imino mafaguuhi tomomotɨ
mɨjɨibeguedino, noomoro. Jaano icanaaca aivo
magahafusucuuhi paryɨ Jerusale cuumico amɨihai jɨibegueri.
Jaamoro mohallɨvɨ majavucarujirahi diibo Jesu tɨijohoco
agañɨiumoro agaicaaunoco, nooboro.
29 Jaanegui Pedroma famooro iimusuuhi: ¿Mɨllɨ bu
Moocaani iijɨco magañɨimoro miyamɨnaa iijɨco: Jii,
meneejirahi? noomoro.
30 Mɨiro mootadi imiyaavuguubo Moocaani buheetesuuhi
Jesuco amɨihai magaicaaumoro ɨmohobujevɨ metetecuuboco.
31 Jaaboco Moocaani caamo imiyanaagonovɨ ficuuhi
Aivojɨibotɨ Taajasumɨnaafitɨ Israel cuumimɨnaa diibofeenedɨ
iimitɨco ijeevesuqui. Jaabo diito imitɨco ibuusuqui.
32 Jaano gaajamɨnaa mɨihai tollɨro Moocaani Gaija gaa-
jamɨnaafi. Jaaboco Moocaani acɨhi diiboco imiyaavogomoco.
33 Unuunoco fagomɨnaa, quillahuto icamo uguubuumoro
sihidɨ diitojaa sɨfiiratuumo. Jaamoro diitoco gaicaaujirumo.

34 Jaarunaa diito aivojɨtofeene icaubo saafi fariseoobo
Gamaliel onoobo Moise tajɨɨba jɨɨbogomɨnaa aivojɨɨbo paryɨ
miyamɨnaa agaijɨhicaubo. Jaabo diitofeenetɨ ujulleeveuboro
iminɨsumɨnaaco diitofeenetɨ buhɨgovɨ galluubo jihachuta-
gayɨ.
35 Jaaboro ihaivojɨtoco nuubo: Israel gaifiimɨ, mehesɨcɨnɨ
jito gaifiimɨco momoonɨjinoco.
36 Eneecau bu mehesafoto amɨɨhai, mɨɨro safoono Teuda
onoobo agañiivuuboro nuuhi: Uujoho aivo sihidɨ jeevahi,
nooboro. Jaaboma minifutuumo cuatro cientodɨmova.
Jaarumo paryɨ finɨuhi diiboco agaicaaunobuunatɨ
imiyamɨnaa paryɨ gavaranamaaiuhi.
37 Jaanobuunatɨ miyamɨnaa momonoco acaatɨnɨusumi bu
gañiivuubo Juda galileaoobo. Jaaboma sihidɨ minifutu-
umo. Jaaboco agaicaaunobuunatɨ tollɨro diibo dojɨcutɨ efee-
hicaumo gavaranamaaiuhi.
38 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Diitoco mejeevesu. Jaamoro
mɨllɨ momoonɨdino. Jino miyamɨnaa iijɨcoro omoonɨno iica-
hachiijɨ finɨjino.
39 Jaanotɨ Moocaani iijɨ iicahachiijɨ amɨɨhai mifinɨsujitɨhi.
Mehesɨcɨnɨ, Moocaanimaryo momoonɨcasidino, nooboro.
40 Jaanoco famooro miyaavuguuhi. Jaamoro
minɨsumɨnaaco ucuuhuvaumoro jillɨ diitoco aamɨuhi.
Jaamoro siino Jesu momofeenedɨ mɨjɨɨbeguedino, noomoro
diitoco suufenɨuhi.
41 Jaamo minɨsumɨnaa aivojɨtofeenetɨ imo imo iinuuhi
Moocaani diitoco agaijɨɨboro imitɨno covamomovaumo
Cristo momohallɨtɨ.
42 Jaamoro fafucuvaacɨvɨro suufenɨtɨmo jɨɨbogomoro
iimaahicaumo Jesucristotɨ Moocaani iijafaño, bu iijanofaño
icano.

6

Diaconomɨtɨ Ficuumo.
(1 Ti 3.8-13)

1 Jaasumi imiyaavogomo sihidɨ guiraatomoro feehicauhi.
Jaamotɨ saatoho griegomɨ iijɨri ihiimaamo judiomɨ iijɨri
iimaamoditɨ ɨsɨfiiratuumoro noocasiuhi: Mofibaijɨtoco imino
moonɨhicatɨmo amachusumi, noomoro.
2 Jaanegui motɨhaitɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmo minɨsumɨnaa
iicaumo, paryɨ miyaavogomɨnaaco iigaiyɨɨcɨumoro
nuuhi: Imijitɨruno mɨɨhai Moocaani iijɨco mɨjɨɨbogonoco
mejeevesumoro machutaaco mahacɨno.
3 Jaaneguiiha fañɨ, amɨɨhaifeenetɨ iimihusemetɨ mɨhɨcɨ
sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨno Moocaani Gaija

ijeebɨifaño agahafɨcɨnɨmotɨ. Jaamoro toonofa mificu
ijeecɨvequi.
4 Jaanotɨ mɨihai Moocaanima iimaamoro mɨjɨibegueji
Moocaani iijɨco, noomoro.
5 Jaanoco paryɨ iimuguumoro ɨcɨumo Esteba
onooboco ijeebɨifaño miyaavogo, Moocaani Gaija icano
agahafɨcɨnɨiboco, bu Felipeque, Procoroco, Nicanoroco,
Tiomooco, Parmenaco, Nicolo antioquiaobo, judiomɨ iijɨco
agaayɨcɨuboco icano.
6 Jaamoco sɨvaumo minɨsumɨnaajaago. Jaamohallɨvɨ
ihuseneque ificuumoro Moocaanima iimaaumo.
7 Jaanaa Moocaani iijɨ janaanɨcɨvɨro jusinoro feehicauhi.
Jaaneri Jerusalevɨ sihidɨ guiraatehicaumo miyaavogomɨnaa
tollɨro sihidɨ judiomɨtɨ sacerdotemɨ Cristoco gaayɨcɨhicauhi.

Esteba Onooboco Cɨvojanɨmo.

8 Estebafaño sihidɨ Moocaani mitya icahicauhi sihidɨ
imiyaavogomaño Moocaani noojɨri sihidɨ mityanoco
miyamɨnaafeenevɨ moonɨhicaubo.
9 Jaanaa sinagogaja momo Taajamɨnaaja onooja. Taajaoto
cirenemɨnaa, bu alejandriamɨnaa, Cilicia jiinɨjemɨnaa, Asia
jiinɨjemɨnaa icamo tɨcovauhi Estebama ejenaaucasiumo.
10 Jaarumo diibovɨ ɨfetehicautɨhi Moocaani Gaija diiboco
sihidɨ gaajaco aacɨneri ihiimaahicaumaño.
11 Jaanoma iicamo iimitɨmoco tajɨibaumo ibañɨqui: Mɨihai
muguubuuhi Moisetɨ, Moocaanitɨ icano imitɨno ihiimaaboco,
noomoro ineequi.
12 Jillɨtɨ Estebahallɨvɨ miyamɨnaaco sɨfiiratusumo
quillahutoco, caatɨnɨmɨnaaco icano. Jaamoro asaaumoro
diiboco agaayɨcɨumoro satyuumo fagomɨnaa ɨmega.
13 Jaamoro diibohallɨvɨ saatohoco ficuuhi sɨcamañooco
ibañɨqui: Jaanɨ aivo suufenɨhicatɨhi Moocaani iija templojatɨ,
Moise tajɨibatɨ icano iminootɨno ihiimaabo.
14 Jaabadɨrova diibo Jesu Nazareoobo toojaco ifinɨsuuboro
mɨihaico Moise atajɨibauno mojeevamaajequeva
buunanɨjiibo onoonoco muguubuhi, noomoro.
15 Jaanegui paryɨ fagomɨnaa Estebaco emeecɨumo
atyɨmeuhi ihɨmeque Moocaani toomomɨnaafi ɨmebadɨ
jeevahɨmeque.

7

Esteba Onoobo Fagomɨnaa Ɨmefeene Iimaahi.

1 Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨibo Estebaco dilluuhi: ¿Naava
miyaano paryɨ jino diito onoono? nooboro.
2 Jaanegui diibo iimusuuhi: Amɨihai agaijɨno nahabomɨ, bu
amɨihai caanimɨhai icamo, uco muguubu. Mɨiro Moocaani

ihaivojɨma buhugaavuuhi Mootadi Abrahamvɨ Mesopotamia jiinɨjeri iicausumi Haran jiinɨjevɨ fuutɨbaacaro.

3 Jaabo diiboco nuuhi: Diijiinɨjeque deevesu paryɨ diyotoma. Jaaboro difo ɨco uujoho ɨjɨibeguejino jiinɨjejaagovɨ, nooboro.

4 Jaaneguiiha Abraham fuuhi Caldea jiinɨjetɨ. Jaaboro icatuubo Haran jiinɨjevɨ jahɨ caani chuumuuhi. Jaadɨ Moocaani Abrahamco sɨvauhi jino jiinɨjevɨ jino amɨihai jisu mihicajevɨ.

5 Jaaruuboco jinejebatɨ acɨutɨibo jiinɨjebaco itɨhaico ificujirumañobaco. Jaaruubo diiboco acɨguuhi iguijevenebuuna diseemedi iicaqui, nooboro. Jaarunaa tusumi Abraham iseemenebama chahaunaaca

6 Moocaani diiboco nuuhi: Diiyaachimɨhai sita jiinɨjehallɨvɨ icaji sitafeenevɨ. Jaamoco jɨjuvusujimo. Jaamoro imitɨno moonɨjimo cuatro cientodɨ ficabava tɨcovovɨ, nooboro.

7 Jaaboro bu nuubo Moocaani: Jaaru jiinɨjemɨnaaco uujoho moonɨji diitoco ɨjɨjuvusu jiinɨjeque. Jaadɨ tahɨgotɨ asaamoro uco jeecɨvejimo jimañovɨ, nooboro.

8 Moocaani iijɨco acɨuhi Abrahamco iimeeheque iquitɨcɨqui Moocaani unuubadɨ. Jaaneguiiha Abraham Isaaco eseemevausumi iimeeheque quitɨcɨubo juugahusetɨ mifucucɨ, safucu icanotɨ. Jaabadɨro bu Isaac moonɨuhi Jacobco eseemevausumi. Jaabadɨro Jacob moonɨuhi iseemeque Israel cuumiva motɨhaitɨ miicuumicɨdɨmo iicajimo caanimɨhaico.

9 Jaamo diito Jacob seeme moheedete iicamo inahabo Joseque jɨiheveuhi. Jaamoro sitaaco naajeumo. Jaaboco Egipto jiinɨjevɨ satyuumo. Jaaruuboma Moocaani icauhi.

10 Jaaboro diiboco ihɨdaasutɨ ataajasuuboro sihidɨ diiboco gaajatɨ acɨuhi. Jaanoma iicaubo Egipto aivojɨibo diiboco sihidɨ agaijɨuboro Egipto aivojɨibotɨ ficuuhi, tollɨro bu iija aivojɨibotɨ ficuuhi icano.

11 Jaanobuunatɨ paryɨ ajeba icauhi Egipto jiinɨjevɨ, Canaan jiinɨjevɨ icano. Jaaneri moheedetemɨhai ɨdaasuno machutabama chahauhi.

12 Jaanaa Jacob guubuuhi Egiptovɨ machutaaco ucuuhunɨuno iicaunoco. Jaaboro iseemeque tahɨ galluubo moheedetemɨhai iicaumoco jillɨtɨ fuumo tahɨgo aivo itɨconɨ.

13 Jaanohallɨvɨ ufuumovɨ Jose inahabomɨvɨ ihɨmeque imino jafenɨuhi. Jaanotɨ jari Egipto aivojɨibo gaajauhi Jose yotoco.

14 Jaanobuunatɨ Jose caanico cuuhuvauhi paryɨ famooro iyotoma setenta y cincodɨmoma.

15 Jillɨtɨ Jacob icatuuhi Egipto jiinɨjevɨ jahɨgo guijeveubo. Jahɨ tollɨro moheedete paryɨ guijeveuhi.

16 Jaamo bacɨnoco buunatɨ asatyumoro cɨituumo Siquem onoomañovɨ Abraham Hamor seemetɨ nɨhɨbamɨri anaajeucɨihojɨfaño.

17 Jaanaa Moocaani Abrahamco unuuno ifiitɨvucuudɨ Egiptovɨ Israel cuumi sihidɨro ifiivuumo guiraatucuuhi.
18 Jaasumi Egiptovɨ bohaivojɨɨbo icauhi Joseque agaajautɨɨbo.
19 Jaabo muucuumiotoco abañɨuboro ɨdaasuno moonɨuhi moheedeteque atajɨɨbaubo iseemeque ijeevesuqui bohono ifiivomo iguijevequi, nooboro.
20 Jaasumi Moise fiivuuhi. Jaabo Moocaanidi ovosɨɨuhi. Jaaboco caanimɨ jaahe tuumuuhi minɨhɨbacɨ, sanɨhɨba icanohachuta.
21 Jaasumi ejeevesuuboco Egipto aivojɨɨbo aicɨgai aatyɨmeugoro ɨɨcɨuboco fiivusuuhi iseemenebadɨ.
22 Jaamaño Moiseque egiptomɨnaa paryɨ agaajanoco jɨɨbuguumo. Jaamaño mityano ihiimaaboro icahicaubo.
23 Jaabo cuarentadɨ ficabava iicacuudɨ imogooboro fuubo iyoto israelmɨnaaco emeecɨtoobo.
24 Jahɨ jaabo atyɨmeuhi saafi egiptomɨnaafi Israel cuumiooboco ɨdaasuno omoonɨunoco. Jaabohallɨtɨ Moise ijaadaco ihɨcɨqui diiboco gaicaauhi.
25 Jaabo esamaaihicauhi: Tayoto israelmɨnaa fɨne gaajacuumo uujohofeenedɨ Moocaani diitoco ataajasujinoco, nooboro. Jaarunoco iyoto gaajacɨutɨhi.
26 Jaano seseevedɨ Moise atyɨmeuhi samɨsi Israel cuumiotɨsi omoonɨcasiunoco. Jaamɨsico faguubo: ¿Collɨhi jaamɨsi samɨsiro mahamocasihi musuufenɨcasi? nooboro.
27 Jaanegui inahaboco ahaamɨubo Moiseque ichimucaruuboro nuuhi: ¿Mɨɨjoho ɨco mohallɨvɨ aivojɨɨbotɨ, fagomɨnaafitɨ icano ficuuhi?
28 ¿Nacu uco gaicaaujirahi iijɨ egipcioco agaicaauhinɨbadɨ? nooboro.
29 Jillɨ diiboco onoonoco uguubuuboro Moise gaauhi. Jaaboro fuubo Madia jiinɨjevɨ. Jahɨ miseecɨco gaifiimɨsico seemevaubo siicuumifeenevɨ.
30 Jaabovɨ cuarentadɨ ficabavabuunatɨ sɨcaihɨgovɨ Sinai gajɨ fiitɨno Moocaani toomomɨnaafi jafeveuhi cɨɨjɨgaiguiihu ɨmohogayɨhallɨdɨ jɨganofeenedɨ.
31 Jaanoco aatyɨmeuboro Moise jabafiituuhi. Jaaboro faño imino ihatyɨmequi ifiitɨvuubo guubuuhi Moocaani icooco:
32 Uujoho Moocaani, dihedeete Abraham, Isaac, Jacob icamo uco ejeecɨvuubo onoonoco. Jaaneri Moise sihidɨ veveveve igutuuboro meecɨutɨhi.
33 Jaaboco Moocaani nuuhi: Ditɨhaipaajeque dujuuvo jino uujoho Moocaani iicamaño imino jiinɨje.
34 Uujoho atyɨmecuuhi taacuumimɨnaa ɨdaasuno Egiptovɨ iicanoco ɨdaasuno acanɨfonoco guubuucuuhi. Jaanegui ni-

itehi diitoco taajasuqui. Jaanegui difo ɨco Egiptovɨ galluuhi, nooboro.
35 Moiseque diito ɨtɨhɨsuumoro: ¿Mɨɨjoho ɨco aivojɨɨbotɨ, fagomɨnaafitɨ icano mohallɨvɨ ficuuhi? unuuboco Moocaani galluuhi aivojɨɨbotɨ, taajasumɨnaafitɨ, Moocaani toomomɨnaafi ɨmohogayɨhallɨdɨ cɨɨjɨgaiguiihu jɨganoco aatyɨmeunofeenedɨ.
36 Jaabo Moise Egiptotɨ moheedeteque iinusuuhi sihidɨ ejeevano mityaco Egipto jiinɨjevɨ Tɨfai Muuaifeenevɨ omoonɨuboro. Tollɨro sɨcaihɨgofeenevɨ cuarentadɨ ficabava tɨcovovɨ moonɨubo.
37 Jaabo diiboro Moise israelmɨco nuuhi: Moocaani galluuji amɨɨhaidi iimaamɨnaafico amɨɨhai nahabomɨfeenetɨ uco iicabadɨ. Jaaboco: Jii, meneeji, nooboro.
38 Jaabo Moise sɨcaihɨgofeenevɨ igaiyɨɨcɨumofeeneri iicaubo. Sinai gajɨvɨ Moocaani toomomɨnaafi diiboma ihiimaaubo moheedetefeeneri iicaubo. Jaabo fiivo iimaaco mɨɨhaidi agaayɨcɨubo.
39 Jaaruuboco moheedete: Miyaano, nootɨmo Moocaanico imuguutɨmo. Jaamoro ijeebɨɨnofañodɨ imuguumo Egiptovɨ dojɨcuvɨro uuminoco.
40 Jaamoro Aaronco nuumo: Mihimeguehi mɨɨhaidi diosmɨco edeetavonoco mohɨmega isɨɨguequi. Magaajatɨhi mɨllɨhacho Moise mɨɨhaico Egipto jiinɨjetɨ ɨsɨvahinɨɨbo icahi,
41 noomoro oroco ɨɨcɨumoro niivɨgai seemenetɨ eheetavuumoro asimɨco gaisiraicɨumo ihɨjɨnɨta jeecɨvotɨ. Jaamoro diibohallɨvɨ imo imo icaumo ihuse eetavotahallɨvɨ.
42 Jaanoma iicaubo Moocaani diitotɨ buhɨgovɨ minifutuuhi. Jaaboro diitoco niquejeo meecɨrɨcoro jeecɨvusuubo. Jillɨ Moocaani iimaamɨnaa aamefaño noocɨnɨno:
¿Nacu amɨɨhai Israel miyamɨnaa uco mejeecɨvequi asimɨco magaisiraicɨuhi cuarentadɨ ficabava tɨcovovɨ sɨcaihɨgovɨ?
43 Tollɨ icatɨno. Jillɨ Moloc onooboco dios noomoro, magaayɨcɨuhi. Tollɨro Refan onoobo meecɨrɨgaico magaayɨcɨuhi amɨɨhairyo mɨhɨjɨnɨnehejeque mejeecɨvehicauhi. Jaanoma iicaabo uujoho amɨɨhaico amɨɨhai jiinɨjetɨ sihɨ tehesino gañɨɨji Babilonia janaanɨcɨvɨ, nooboro.
44 Mɨɨro moheedete Egipto jiinɨjetɨ agaaumo Moocaani unuuneguiiha ijiinɨjejaagovɨ ɨmevaurumo sɨcaisituvɨro icahicaumo ɨɨgomoro.* Jaamañeri Moocaani iijama iicaumo toojafaño tajɨɨba guiisiba bujeque ificuhicauja. Jaaja eetavocɨnɨuhi Moocaani Moiseque ɨɨfusuuboro: Jillɨ jei deetavo, unuubadɨ.

---

* **7:44** Toono jɨɨbogogayɨ Exodohaamefaño iicabogocoro jimañovɨ ficuuhi imino igaajaqui.

45 Jaajaco moheedete gaayɨcɨuhi. Jaamoro Josuema ufu-
usumi satyuumo sita jiinɨjeneque udumɨtɨɨcɨtuusumi juvivu-
umo. Moocaani diito ɨmegatɨ agaasuumo jiinɨjeque. Jillɨ
iicaunaa David fiivuuhi.
46 Jaabo David Moocaani ɨmefeenevɨ imihusene icauhi.
Jaabo eedeebe Jacob Moocaanico miyaavuguuhi. Jaaneguiiha David Moocaani iijaco eetavuujiruubo Moocaani toojafaño iicaqui.
47 Jaajaco Salomon eetavuuhi Moocaani iijaco.
48 Jaarunaa Moocaani caamovono iicaabo miyamɨnaa use-
rio eetavotajafaño icatɨhi. Ihiimaamɨnaafi unuubadɨ:
49 Niqueje tagɨcɨnɨta jiinɨje tatyɨhai jaguisɨsuta. ¿Jineje iijaco
uudi meheetaveji? noobo Moocaani. ¿Nacu comañovɨ
uujoho jaguisɨji?
50 ¿Nacu uujoho tahuseri paryɨ fanoovaco eetavehinɨtɨhi?
nooboro.
51 Jaano icanaaca amɨɨhai aivo jihovoto, amɨɨhai Moocaan-
ico agaajatɨmobadɨ, cuhufono aivo amɨɨhai jeebɨɨ, amɨɨhai
nohojɨno, amɨɨhai aivo Moocaani Gaijaco mejenaauhicahi.
Amɨɨhai caanimɨhai iicaubadɨro amɨɨhai momoonɨhicahi.
52 ¿Cojɨɨbogomɨnaafico nacu amɨɨhai edeete ɨdaasuno
moonɨutɨhi? Diito gaisiraicɨuhi sɨɨcɨjetɨro diibo Iimiibo
asaaujinoco ɨjɨɨbuguumoco. Jaabo jino diibo asaaboco
amɨɨhai mahacɨmoro magaicaausuhi.
53 Amɨɨhai Moocaani toomomɨnaafeenedɨ tajɨɨbaco mag-
aayɨcɨhinɨrumo miyaano meneehicatɨhi, nooboro.

Esteba Onooboco Guijenɨumo.

54 Jillɨ diibo unuunoco uguubuumoro sihidɨ ɨsɨfiiratumoro
igaiñooco ojɨsuumo Estebajaago.
55 Jaarunaa Estebafaño Moocaani Gaija gahafɨcɨnɨɨbo
caamo niquejeque emeecɨubo Moocaani imi arɨcuco
atyɨmeuhi Jesu Moocaani miyanaagueneri julleecɨnɨɨboma.
56 Jaaboro nuuhi: ¡Memeecɨ! Niqueje afaayacafotonoco
atyɨmehi Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo Moocaani
miyanaagonovɨ icaaboma, nooboro.
57 Jaarunaa diito inohojɨnoco cuhufono afabaacuumoro
sefano coovadiivuuhi.
58 Jaamoro diiboco ɨtɨgabaacuumoro tuucuumitɨ buhɨgovɨ
satyuumo. Jaamoro saafi sɨcafefi Saulo onooboco
igaachehunoco utuumusumoro diiboco guiisibaneri
aamɨumo.
59 Jaabo diiboco aamɨmaaca Moocaanima iimaaubo Es-
teba: Aivojɨɨbo Jesu, tagaijaco gaayɨcɨ, nooboro.
60 Jaadɨ ememuɨɨvuuboro sefano gaihivuubo: Aivojɨɨbo,
jino imitɨco diitohallɨvɨ ficuudino, nooboro guijevecuubo.

8

Saulo Miyaavogomɨnaaco Bucasihi.
(Ga 1.13-14)

1 Jaamo diiboco agaicaaumofañodɨ Saulo icauhi. Jaamo tufucuro tɨcovacuumo Cristoco imiyaavogomoco ɨdaasuno omoonɨumo Jerusalevɨ.

Jaanotɨ gaacɨnɨumo fahɨgovavɨ Judea cuumineri, Samaria cuumineri icano ɨdɨɨmoro minɨsumɨnaa fitafutuuhi.
2 Jaanaa Estebaco saatoho iimihusene gaifiimɨ ɨcɨumoro sihidɨ taaumo.
3 Jaano tɨcovo Saulo Cristoco imiyaavogomoco bucasiiboro feehicauhi iijanofañodɨ feehicaubo gaifiimɨ, gaigoomɨ icamoco ɨɨcɨɨboro cɨvojafaño isatyequi.

Moocaani Iijɨco Samariavɨ Jɨɨbogomo.

4 Jaanaa Jerusaletɨ ofoocɨnɨumo Moocaani iijɨco jɨɨbogomoro fahɨgovadɨ feehicauhi.
5 Felipe Samaria jiinɨjeri iicacuumivɨ ufuuboro tuucuumivɨ Cristotɨ jɨɨbeguehicaubo.
6 Jaanoco sihidɨ miyamɨnaa igaivomoro guubunɨcɨhicaumo Felipe ɨjɨɨbogonoco, sihidɨ ejeevano mityaco omoonɨnoco atyɨmemere icano.
7 Bu sihidɨ ɨjɨmɨma iicamoco buheetesuhicaubo. Jaamo ihɨjɨmɨ diitotɨ iinehicauhi gaibacɨnɨmoro, bu ifiino isifañɨɨneri ɨɨgotɨmehejeque buheesuhicaubo, itɨhaiño ifilluumoco buheesuhicaubo icano.
8 Jillɨtɨ tuucuumio miyamɨnaa imo imo icahicauhi.
9 Jaanaa tollɨro tuucuumiri icaubo Simon onoobo apichumɨnaafi itɨconɨ ihapichuco omoonɨɨboro Samaria miyamɨnaaco abañɨhicaubo: Aivo uujoho miyaabo, nooboro.
10 Jillɨtɨ famooro diiboco guubunɨcɨhicauhi ihaivojɨtejemaryo. Jaamoro neehicaumo: Jaanɨ aivo miyaano Moocaani mitya, noomoro.
11 Jaabo onoonoco miyaano neehicaumo sɨɨcɨjetɨro ihapichuri diitoco abañɨhicaumaño.
12 Jaarunaa Moocaani jɨɨbogoco Cristotɨ Felipe diitoco ɨjɨɨbuguunegui gaifiimɨ, gaigoomɨ icamo imiyaavuguumoro nitɨsuquimaaiuhi.
13 Jaanoma iicaubo Simon imiyaavuguuboro nitɨsuquimaaiuhi. Jaaboro Felipema gataavuubo sihidɨ ejeevano mityaco, bu ɨɨfusunoco icano omoonɨhicauneri ajabafiituuboro.
14 Jaanoco minɨsumɨnaa Jerusaleri iicaumo guubuuhi samariamɨnaa Moocaani jɨɨbogoco agaayɨcɨunoco. Jaanegui tahɨ Pedro, Jua icamɨsico galluumo.

15 Jaamisi tahi iifutuudi Moocaanima iimaaumisi
Samaria miyaminaa Moocaani iijico imiyaavuguumohallivi,
Moocaani Gaijaco diito igaayicicqui.
16 Tusumihiica saatohoba diitoti Moocaani Gaijaco
gaayiciutihiica; jilliro nitisuquimaaiumo Aivojiibo Jesu
momofeenedi.
17 Jaadi Pedromisi diitohalliviı ihuseneque ificuuneri jari
Moocaani Gaijaco gaayiciumo.
18 Jaanoco Simon apichuminaafi minisuminaa
miyaminaahalliviı ihuseque ificuuneri Moocaani Gaija
iniitehicaunoco aatyimeuboro nihibamico aciguubo:
19 Uco mahaci toono mityaco, tolliro uujoho tahuseque
saatohohalliviı ificuumo Moocaani Gaijaco igaayicihicaqui,
nooboro.
20 Jaanegui Pedro diiboco nuuhi: Paryi dinihibamima iijoho
fini; Moocaani aacinoco nihibamiri magaayicihi, neehi fine.
21 Iidi jino icatino jinofaño iijoho diicatihi. Moocaani
imefeene dijeebii ticovotihi.
22 Toono dihimitico deevesu. Jaaboro Moocaanico dillu
toono dijeebiifaño edeesamañoco ico buusujirubeheje.
23 Miiro uujoho ico iifinicihi aivo sihidi dihimiti faafañofaño
idiicanoco, aivo imitifaño cuhufono isisicinicuunoco,
nooboro.
24 Jaanegui Simon apichuminaafi iimusuuhi: Moocaan-
ima tahalliviı mihiimaa. Toono uco monoonofaño idaasuno
icadino, nooboro.
25 Jaadi Pedromisi Jesuti, Moocaani iijiti icano ihiimaahi-
caudi jiibeguehicaumisi taajasuhiijico Samaria jiinije cuumi-
noviı. Jaadi dojicuviro uumiumisi Jerusalejaago.

Felipe Etiopia Jiinijeminaafima.

26 Jaanobuunati Felipeque Moocaani toomominaafi nuuhi:
Gañiivoobo, difo gadiciibahachuta Jerusaleti sicaihigo Gasa
onoomañodi ofoocinijiri, nooboro.
27 Jaanegui Felipe agañiivooboro ufuubo atyimeuhi gai-
gooco agaajatiibo etiopiaoboco; aivojigo tajiibaminaafi Can-
dace onoogo, etiopiaminaa aivojigo, nihibami ficuminaafi
Jerusalevi Moocaanima ihiimaaqui ufuubovi.
28 Jaabo dojicuviro ijiinijejaago uhuumiubo ijeejimi meene-
gafaño gicniiboro iifinicihicauhi Moocaani iimaaminaafi
Isaia aameque.
29 Jaanaa Moocaani Gaija Felipeque nuuhi: Fiitivo diibovi,
nooboro.
30 Jaanegui Felipe diibovi ifiitivuubo Isaia aameque ihi-
imaasunoco guubuuhi. Jaanegui diiboco dilluubo: ¿Naa gaa-
jahi toono idiimaasunoco? nooboro.

31 Jaanegui diiboco iimusuubo: ¿Mɨɨjoho bu uco
ɨjɨɨbegueneri gaajajirahi? nooboro Felipeque iicojɨvɨ
coovaubo.
32 Jaano jillɨ toohaamefaño onoonoco ɨɨfɨnɨcɨɨboro feehi-
caubo, jillɨ noonoco:
Ovejaco igaicaauqui iicanɨcɨbadɨ satyuumo; ajashu ovejaco
ijeeneque iquitɨmoguiino iimaatɨɨbo iicanɨcɨbadɨ diibo
iimaautɨhi.
33 Diiboco guiinonɨumo, miyaano iicatɨneri. Ifiico agaicaau-
moro jiinɨjehallɨtɨ gañɨɨumo. ¿Jaabo iyaachimɨhaitɨ mɨɨjoho
jɨɨbeguejirahi? onoonoco.
34 Jaaboro diibo ihetiopiaobo Felipeque dilluuhi: Uco
dɨɨbogo. ¿Mɨɨditɨ jillɨ iimaaubo Moocaani iimaamɨnaafi, ifiitɨro
nacu sifiitɨ? nooboro.
35 Jaanegui diibo ihiimaasumañotɨ Felipe tɨconɨuhi Jesutɨ
diiboco ɨjɨɨbuguubo.
36 Jaamɨsi nɨfaihu iicaumañodɨ afatyuhɨ ihetiopiaobo Fe-
lipeque nuuhi: Jimaño nɨfaihu icahi fɨne uco nitɨjitɨrahi,
nooboro.
37 Jaanegui Felipe diiboco nuuhi: Paryɨ dijeebɨɨmaryo
imiyaavogohachiijɨ, nooboro.
Jaanegui diibo iimusuuhi: Miyaaveguehi Jesucristo
Moocaani Achi iicanoco, nooboro.*
38 Jaanegui imeenegaco jullehacusuubo. Jaadɨ samɨsi tee-
hifa iniituudɨ Felipe diiboco nitɨuhi.
39 Jaanaa iteehifañotɨ ihiinuudɨ Moocaani Gaija Felipeque
satyuuhi. Jaaboco ihetiopiaobo siino atyɨmecuutɨhi jillɨ imo
imo fuucuubo ijɨɨhairi.
40 Jaanaa Felipeque Azoto onoomañovɨ atyɨmeumo. Jaabo
fuuhi tuucuumijeri taajasubogoco jɨɨbogooboro Cesareavɨ
ɨɨfutuubo.

9

Jillɨ Saulo Moocaani Gaijari Fiivutuuhi.
(Hch 22.6-16; 26.9-18)

1 Jaanohachuta Saulo suufenɨtɨɨbo Jesuco imiyaavogomoco
gaicaaugooboro feehicauhi. Jaaboro fuubo sacerdotemɨ
aivojɨɨbojaago.
2 Diiboco aameneque acaatɨnɨɨboro ihacɨqui Damasca sin-
agogajamɨnaafico ihacɨteque. Jaaboro Jesu jɨɨbogo iijɨfañodɨ
iicamoco gaigoomɨ, gaifiimɨ icamoco isisɨɨboro Jerusalevɨ
cɨvojafaño isatyequi.
3 Jaabo ufuubo Damascatɨ fiitɨcuuruubaaca imimañobatɨ
niquejefañotɨ diiboco achɨcɨuno.

---

* **8:37** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

4 Jaaneri Saulo baavɨ aacutuubo guubuuhi niquejefañotɨ
diiboco unuunoco: Saulo, Saulo, ¿collɨhi uco bucasihi? un-
uunoco.
5 Jaanegui Saulo iimusuuhi: ¿Mɨɨjoho nacu ɨɨjoho aivojɨɨbo?
nooboro.
Jaanegui diiboco iimusuuno: Uujoho diiboro Jesu ɨɨjoho
uco ubucasiibo.*
6 Jaanegui Saulo iimusuuhi: Aivojɨɨbo, ¿nacu mɨllɨ iicanoco
diimeguehi? nooboro.
Jaanegui diiboco nuuno: Gañiivoobo difo tuucuumijaago
tahɨ ɨco ijɨɨbeguequi omoonɨjinoco, noonoro.
7 Jaaneri Sauloma ufuumo sihidɨ igutuuhi. Tollɨ onoonoco
uguubuumoro jaarumo mɨɨhaiñoobaco atyɨmeutɨhi.
8 Jaadɨ Saulo baatɨ agañiivuudɨ emeecɨuruubo
atyɨmecuutɨhi. Jaanegui diiboco ihusetɨ agaayɨcɨumoro
Damascajaa satyuumo.
9 Jahɨ icaubo mifucucɨ, safucu ɨdɨɨno jinejebaco machutɨɨbo,
adutɨɨbo, atyɨmetɨɨbo icano.
10 Jaanaa Damascavɨ icaubo saafi Anania onoobo Cristoco
imiyaaveguehicaubo. Jaabovɨ Jesu buhugaavuhi. ¡Anania!
nooboro.
Jaanegui diibo iimusuuhi: Juu icahi Aivojɨɨbo, nooboro.
11 Jaanegui Aivojɨɨbo diiboco nuuhi: Gañiivoobo difo jɨɨhai
tɨcovojɨ onoojɨri. Jaaboro Juda iijafa foobo dillu Saulo tar-
soobo Moocaanima ihiimaaboco.
12 Jaabo gaijafaño Anania onooboco atyɨmehi asaaboro
ihuseque ifihallɨvɨ ificuuneri siino aatyɨmeneque, nooboro.
13 Jaanegui Anania nuuhi: Aivojɨɨbo, famoova uco diibotɨ
jɨɨbeguehicahi paryɨ Jerusalevɨ ɨco imiyaavogomoco imitɨno
omoonɨhicanoco.
14 Toonegui saabo juuga sacerdotemɨ aivojɨto iijɨma paryɨ
dimomoco imiyaavogomoco isisɨqui, nooboro.
15 Jaarunaa Jesu diiboco nuuhi: Difo, diiboco uujoho
ɨɨcɨcuubo siijiinɨjemɨnaaco ihaivojɨtoco tollɨro israelmɨ
icamoco taajɨco ijɨɨbeguequi.
16 Jaaboco uujoho gaajasuji tahallɨtɨ sihidɨ ɨdaasuno iica-
jinoco, nooboro.
17 Jaanegui Anania ufuuboro Saulo iicauhɨgo jɨcafutuubo.
Jaaboro ihuseque ihallɨvɨ ificuuboro diiboco nuubo: Nahabo
Saulo, Aivojɨɨbo Jesu ɨɨvɨ jɨɨhaivɨ asaahinɨsu ajafevehinɨɨbo
uco dijaa galluuhi, jaabo siino daatyɨmehi, jaabo Moocaani
Gaijaco gaayɨcɨhi icano, nooboro.

---

* **9:5** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Ɨɨro difiico daivuvusuhi oono Buey ihabajaabo imogobadɨ iicanoco imogotɨɨboro iinoro fegaɨ nijequeque ɨtivadiivooboro icanɨcɨbadɨ, nooboro, onoonoco.

18 Jaasumiro Saulo aallɨɨfañotɨ aifuuno taavaabo meehebadɨ jeevano. Jaasumiro Saulo agañiivuuboro nitɨsuquimaaiubo.
19 Jaadɨ jari siino amachuudɨ sefatuubo. Jaadɨ gueenejɨsuno icaubo Damascavɨ Cristoco imiyaavogomoma.

Damascavɨ Saulo Jɨɨbeguehi.

20 Jaasumitɨro Saulo jɨcafutuhi sinagogajanofaño ɨjɨɨbogoobo: Jesu Moocaani Achi, nooboro.
21 Jaanoco paryɨ uguubuumo ajabafiitomoro neehicauhi: ¿Nacu jaanɨ icatɨɨbo Jerusalevɨ Jesu momoco imiyaavogomoco ɨdaasuno omoonɨhicaubo icatɨno? Mɨɨro tooneguiiha juu saahinɨɨbo jimañootoco isisɨɨboro sacerdotemɨ aivojɨtojaago isatyequi. noomoro.
22 Jaarunaa Saulo gaajano jɨɨbeguehicauhi Jesucristo iicanoco. Jaabo Damascavɨ iicamo judiomɨco ihiimaari mɨtasuhicaubo.

Saulo Judiomɨtɨ Taajahi.

23 Jaanobuunatɨ goovacuutɨnotɨ sanoomɨro judiomɨ iimaacasiuhi Sauloco igaicaauqui.
24 Jaamoro fucuhachuta, cuujehachuta icano tuucuumi guhugaco casicuhicaumo diiboco igaicaauqui. Jaanoco Saulo gaajacɨuhi.
25 Jaanegui miyaavogomɨnaa jɨiibaifaño diiboco ɨjɨɨhacuumoro fucu tuucuumi mecuhallɨdɨ baavɨ iniitusuneri taajaubo.
26 Jaadɨ Saulo Jerusalevɨ ɨɨfutuudɨ tomaño miyaavogomɨnaama igataavequi moonɨuruubo. Jaarunaaca diiboco ñɨhicuguumo: Fɨne miyaavogomɨnaafi icatɨɨbehiica, noomoro.
27 Jaarunaa Bernabe diiboco minɨsumɨnaajaa saatuuhi. Jaaboro diitoco jɨɨbuguubo Saulo jɨɨhaivɨ Cristoco aatyɨmeuboro uguubuunoco, Damascavɨ Cristotɨ ñɨhicugotɨɨbo ɨjɨɨbeguehicaunoco icano.
28 Jaadɨ jari Saulo Jerusalevɨ ifitafutuudɨ diitoma gataavuubo.
29 Jaabo ñɨhicugotɨɨbo Jesucristotɨ iimaahicaubo. Judiomɨ, griego iijɨri ihiimaahicaumoma jenaaucasiiboro feehicaubo. Jaanoma iicamo diiboco gaicaauguumo.
30 Jaanoco inahabomɨ agaajacɨumoro Sauloco satyuumo Cesareavɨ. Jaamañotɨ diiboco Tarsovɨ galluumo.
31 Jaamaño faacuumivavɨ miyaavogomɨnaa famooro imino icacuuhi, judeaoto, galileaoto, samariaoto icamo quehecutomoro feehicauhi Moocaani ñɨhicufaño icamoro, Moocaani Gaija aamusuneri guiraatomoro feehicaumo.

Enea Onooboco Buheetesuhi.

32 Jaasumi Pedro inahabomɨco meecɨɨboro efeehicaubo
ɨfutuuhi Lidavɨ, tomañeri iicamoco emeecɨtuubo.
33 Jahɨ atyɨmeubo Enea onooboco ifi iniinovaneri sahuse
juugahusetɨ mificabacɨ, saficaba icano tɨcovovɨ ɨgotɨɨbo iicahi-
cauboco. Jaabo icɨgaiijefañoro sɨucɨnɨɨboco.
34 Jaaboco Pedro nuuhi: Enea Jesucristo ɨco buheesuhi,
gañiivoobo dicɨgaiijeque dimibachu, nooboro.
Jaasumiro Enea gañiivuuhi.
35 Jaanoco paryɨ lidamɨnaa, saromɨnaa icamo
aatyɨmeumoro iheedehiijɨco ejeevesuumoro Cristoco
miyaavuguumo.

Dorca Iguijevegueque Buheetesuhi.

36 Jaasumi Jope cuumivɨ icaugo Cristo miyaavogomɨnaago
Tabita imomo iicagoco griegomɨ iijɨri Dorca eneehicaugo.
Jaago imino miyamɨnaaco moonɨhicauhi ɨɨdaasumehejeque
sinehejeque acɨhicaugo.
37 Jaasumi Dorca iguihuvaugo guijeveuhi. Jaagoco imino
ejeesuumoro caamo iicamecufaño ficuumo.
38 Jaanaa Jope cuumi, Lida cuumitɨ fiitɨuhi. Jaacuumiri Pe-
dro iicaunoco miyaavogomɨnaa uguubuumoro miimɨsiicɨco
galluumo diibojaago ijɨɨbeguetequi: Jopevɨ goovano disaa,
noomoro.
39 Jaanegui Pedro diitɨsima fuuhi. Jaabo ɨɨfutuudɨ Dorca
ifi icahɨgovɨ diiboco satyumo. Jaabohallɨdɨ paryɨ fibaijɨto
gaigoomɨ meecɨguuhi taamoro igaachehunoco Dorca
ubuheeusumi diitedi eheetavehicaunoco ɨfusuhicaumo.
40 Jaanegui Pedro paryɨ famoocoro jahisi iinusuhi. Jaadɨ
ememuɨɨvuuboro Moocaanima iimaaubo. Jaaboro diigo chu-
umuhuco emeecɨuboro nuuhi: Tabita gañiivo, nooboro.
Jaasumiro emeecɨugo Pedroco aatyɨmeugoro casɨɨvuuhi.
41 Jaanegui ihusetɨ diigoco agaayɨcɨuboro gañiiyɨcɨubo.
Jaaboro inahabomɨ, bu fibaijɨto icamoco ocoovauboro
ɨɨfusuubo buheecuugoco.
42 Jaanoco paryɨ Jope cuumimɨnaa uguubumoro saatoho
sihidɨ Cristoco miyaavuguuhi.
43 Jaadɨ Pedro tuucuumivɨ gueenene icauhi asimɨmeehene
imibachumɨnaafi Simon onoobo iijafañoo.

10

Cornelio Onoobo Pedroco Cuuhuvahi.

1 Jaanaa Cesarea cuumiri icaubo Cornelio onoobo ital-
ianomɨ Amocasimɨnaa onoomo aivojɨɨbo.
2 Jaabo paryɨ iijamɨnaama Moocaani ñɨhicufañoo icahicauhi.
Jaabo sihidɨ nɨhɨbamɨco acɨhicaubo judiomɨguiiha

ɨɨdaasumoco ihamusuqui. Jaabo saicɨno Moocaanima iimaahicaubo.

3 Jaanaa safucu ɨmohonohallɨtɨ nɨhɨba iicaaberi gaijafaño imino atyɨmeubo Moocaani toomomɨnaafi diibojaa asaaunoco. Jaabo diiboco: ¡Cornelio! noovaubo.

4 Jaaneri Cornelio sihidɨ iigutuuboro diiboco ɨhɨɨfɨnɨcɨuboro dilluuhi: ¿Mɨllɨ Aivojɨɨbo? nooboro.

Jaanegui itoomomɨnaafi diiboco nuuhi: Moocaanima idi-imaahicanoco guubuucuubo, judiomɨ ɨɨdaasumoco adaa-musuhicanoco gaajacuubo icano.

5 Jaanegui gallu Jope cuumivɨ saatohotɨ Simon Pedroco ihɨcɨtequi.

6 Oono Simon onoobo asimɨmeehene imibachumɨnaafi iija muuaijɨniri iicajafaño iicaaboco. Jaabo ɨco jɨɨbegueji omoonɨjinoco, nooboro.

7 Jaanegui itoomomɨnaafi diiboma ihiimaauboro ufuunobuunatɨ Cornelio coovauhi saafi soldaomɨoboco Moocaani iijɨmɨnaafi inahabonɨmɨnaafico, bu miimɨsiicɨ iicojɨmɨnaatɨsima.

8 Jaaboro diitoco imino ɨjɨɨbuguuboro Jopevɨ galluubo.

9 Jaano seseevedɨ diito Jopetɨ fiitɨcuunaaca Pedro caamovɨ fuuhi iijahallɨvɨ gadɨcɨɨba Moocaanima ihiimaaqui.

10 Jaaboco sihidɨ ajeba aivuuneguiiha imachuqui diibedi eheetavuumaaca gaijaco atyɨmeubo,

11 niqueje afaayacafotonofañotɨ niituuno baavɨ gaachehubaryutyɨgabababadɨ jeevano fahɨgovatɨ duujecɨnɨno.

12 Jaanofaño faaboho asimɨ icauhi igueenemeheje itɨhaiño iicameheje, faaboho joomɨ, faaboho jiinimomɨ icano.

13 Jaanaa Pedro guubuuhi niquejefañotɨ diiboco unuunoco: Pedro, gañiivohɨ diitotɨ gaicaaubo diidu, onoonoco.

14 Jaanegui Pedro iimusuuhi: Chahano Aivojɨɨbo, uujoho duutatɨhi jihovonoco ɨɨdicunoco, nooboro.

15 Jaanegui siino diiboco nuuno: Moocaani: Imino, onoonoco ɨɨjoho: Ɨdicuno, needino, noonoro.

16 Mifoocɨ, safo icano iniituunoro caamo niquejefaño fuu-cuuno.

17 Jaano esamaajeri Pedro: ¿Mɨllɨ fɨne eneejiruno? nooboro icaunaaca Cornelio agalluumo Simon iijaco dilluumoro ufu-umo iguhugavɨ ɨfutuuhi.

18 Jaamoro sefano dilluumo: ¿Naa jiijafaño Simon Pedro onoobo icahi? noomoro.

19 Jaanaa Pedro gaijaco aatyɨmeuno esamaajeri icauboco Moocaani Gaija nuuhi: Meecɨ johono miimɨsiicɨ, saafi icamo ɨco guiinehi.

20 Gañiivo. Jaaboro niitoobo bañɨmo nootɨɨbo diitoma difo. Uujoho diitoco agalluumo, nooboro.

21 Jaanegui Pedro niituuhi baavɨ Cornelio agalluumojaago.
Jaaboro diitoco nuubo: Uco amɨɨhai miguiinehi. ¿Jaamo jine-
jefiri masaahi? nooboro.
22 Jaanegui diiboco nuumo: Aivojɨɨbo Cornelio agallu-
uneguiiha. Imihuseebe Moocaani ñɨhicufa iicaabo. Jaaboco
famooro judiomɨ agaijɨɨbo. Jaaboco Moocaani toomomɨnaafi
nuuhi: Pedroco cuuhuva. Jaabo iijɨco guubuuhi, eneegui-
iiha masaahi, noomoro.
23 Jaanegui Pedro diitoco jaahevesuuhi. Jaamo tufucu
toono diiboma cɨgaumo. Jaano seseevedɨ Pedro diitoma fu-
uhi. Jaaboma saatoho inahabomɨ gataavuuhi Joperi iicaumo.
24 Jaano seseevedɨ ɨɨfutuumo Cesareavɨ Cornelio iyotoma
igataavomɨnaaco iigaiyɨɨcɨumoma diitoco utuumuuhɨgo.
25 Jaanaa Pedro Cornelio iijavɨ ɨɨfutuuhi. Jaaboco Cornelio
idilluuboro iguiino memuɨɨvuubo Pedroco iimequi.
26 Jaarunaa Pedro diiboco gañɨiyɨcɨuhi: Dulleeve, uujoho
tollɨro ɨɨbadɨro miyamɨnaafi, nooboro.
27 Jaaboma ihiimaaboro fañoojavɨ ufuubo atyɨmeuhi sihidɨ
miyamɨnaa igaicɨnɨmoco.
28 Jaanegui Pedro nuuhi: Amɨɨhairyo magaajahi
sacerdotemɨ neefihi imijitɨruno judiomɨoobo siicuuornelio
iijavɨ ɨɨfutuuhi. Jaaboco Cornelio idilluuboro iguiino
memuɨɨvuubo miooboma agataavooboro diibo iijafa ofoono
onoonɨcɨnoco. Jaarunofaño uco Moocaani jɨɨbeguehi sitaaco
ɨdicumo mɨhɨnivamo needino, nooboro.
29 Jaaneguiiha amɨɨhai uco mucuuhuvanoco mɨllɨ nootɨɨbo
saahi. ¿Jaamo jinejeguiiha uco mucuuhuvahi? nooboro.
30 Jaanegui Cornelio iimusuuhi: Igueenemeheje fucuva
mihicacuuhi jisumi nɨhɨba icaaberi jaahe machutɨɨbo
iijɨcuuvɨ Moocaanima iimaanaaca uuvɨ jafevehinɨɨbo gaifi
arɨcuchehufa jɨɨcɨnɨɨbo.
31 Jaabo uco neehinɨhi: Cornelio, Moocaani guubuuhi idi-
imaanoco gaajacuubo ɨɨdaasumoco adaamusuhicanoco.
32 Jaanegui gallu Jope cuumivɨ saatohotɨ Simon Pedroco
ihɨcɨtequi asimeehene imibachumɨnaafi tollɨro Simon
onoobo iija muuaijɨniri iicajafa icaaboco. Jaabo asaadɨ ɨɨma
iimaajiibo, nooboro.
33 Jaanegui galluuhi tusumiro ɨco ihɨcɨtequi. Jaabo imino
saahi. Jaanegui jino famooro Moocaani ɨmefeene mihic-
ahi. Moocaani ɨco atajɨɨbanoco mihimeguehi muguubunoco,
nooboro.

Cornelio Iijafaño Pedro Jɨɨbeguehi.

34 Jaanegui Pedro tɨconɨuhi nooboro: Jari jisu gaajahi
Moocaani sabadɨro miyamɨnaaco agaijɨnoco.

35 Sabadiro agaayicinoco fahigova miyaminaati diiboco
iñihicugomoro imino iicamoco.
36 Miiro Moocaani iimaauhi Israel cuumiminaaco sajeebii
icano jiibogoco ijiibuguubo Jesucristofeenedi. Jaabo diibo
famoo Aivojiibo.
37 Amiihairyo imino magaajacuuhi paryi judiomi jiinijevi
iicaunoco. Miiro Jua jiibogooboro initihicaunobuunati.
38 Galileavi jilli ticovauno Moocaani Jesu Nazareooboco
Gaijaco imityama aciubo. Jaaneri feehicaubo imino
mooniiboro iimitino ijima iicamoco taajasuuboro
feehicaubo. Jilli mooniiboro feehicaubo Moocaani diiboma
iicaumañoo.
39 Jaanoco miihai magaajahi Jesu Jerusale cuumifañoo, paryi
Judea jiinijevi icano omoonihicaunoco. Jaaboco agaicaau-
moro imohobujevi tetecuumo.
40 Jaaruuboco Moocaani buheetesuuhi mifucuci, safucu
icanoti. Jaabo miihaivi jafeveuhi.
41 Jaaruno famooviro jafevetiibo miihaiviro jafeveubo
miihaico iticonitiro Moocaani toono gaajaminaati iiciumovi.
Jaaboma miihai mamachumoro mahaduhicauhi iguijeveubo
ubuheeteunobuunati.
42 Jaabo miihaico galluuhi miyaminaaco mijiibeguequi
Moocaani diiboco iguijevemehalliivi, ubuheemehalliivi icano
Aivojiiboti ificuunoco mijiibeguequi icano.
43 Tolliro famooro siicijetiro Moocaani iimaaminaa Jesuti
iimaauhi: Paryi diiboco imiyaavogomo diibofeenedi taajaji,
noomoro. Jaanoco Pedro nuuhi.

Judiomi Icatirumo Moocaani Gaijaco Gaayicihi.

44 Pedro ihiimaaunaacaro Moocaani Gaija niituuhi paryi
diibo jiibogoco uguubuniciumohalliivi.
45 Jaaneri sihidi jabafiituumo judio miyaavogominaa Pe-
droma asaaumo, tolliro judiomi icatirumoco, Moocaani Igai-
jaco aaciuneri,
46 bu tolliro sijiijeri ihiimaamoro Moocaanico imehicaumo
icanoco uguubuumoro.
47 Jaanegui Pedro nuuhi: Jaanegui, ¿miijoho bu collihi nee-
jirahi nifaihuri nitiratimo iicaqui miihaibadiro bu Moocaani
Gaijaco agaayicicuumo? nooboro.
48 Jaanegui tajiibaubo diito initisuquimaaiqui Jesucristo
momofeenedi. Jaadi Pedroco ifiitiunegui diitoma
gueenejisuno icaubo.

11

1 Jaanaa saatoho minisuminaa, inahabomi icamo Judeari
iicaumo guubuuhi tolliro siicuumioto icarumo Moocaani

jɨibogoco agaayɨcɨunoco.
2 Jaanaa Pedro Jerusalevɨ agaseuboco saatoho judiomɨ miyaavogomɨnaa ɨtɨhɨisuumoro, nuuhi:
3 ¿Collɨhi judiomɨ icatɨmojaago edeeguejeebere diitoma machuhi? noomoro.
4 Jaanegui Pedro diitoco jɨibuguuhi fanootɨro nijequevɨ tahɨ iicaunoco.
5 Jillɨ nooboro: Uujoho Jope cuumivɨ iicahinɨsumi Moocaanima ihiimaahinɨibo atyɨmehinɨhi gaijafaño gaachehubaryutyɨgababadɨ jeevanoco fahɨgovatɨ duujecɨnɨno niquejefañotɨ tajaa iniitonoco.
6 Jaanegui imino atyɨmequi emeecɨibo atyɨmehinɨhi fanoo asimɨ igueenemeheje itɨhaiño iicamehejeque, ɨñɨhicufiimoco, jiinimomɨco, agahafomehejeque icano.
7 Jaanaa niquejefañotɨ uco onoonoco guubuuhi: Pedro gañiivo. Jaaboro diitotɨ gaisiraicɨibo diidu, onoonoco.
8 Jaarunaa uujoho neehinɨhi: Chahano, Aivojɨibo, uujoho duutatɨhi jihovono ɨidicunoco, nooboro.
9 Jaanegui niquejefañotɨ siino uco noono: Moocaani iim-ibachucuunoco ɨijoho: Ɨdicuno, needino, noonoro.
10 Jaanoro mifoocɨ, safo icano niituuhi. Jaanoro niquejefa siino fuucuuno.
11 Jaanaaca miimɨsiicɨ, saafi icamo ɨfutuuhi uujoho iicaujavɨ uco ɨicɨvamo Cesarea cuumitɨ agalluumo.
12 Jaanegui Moocaani Gaija uco diitoma galluuhi bañɨgotɨibo difo, nooboro. Jaanegui sahuse juugahusetɨ saafi icamo uuma fuuhi. Jaamoma saafi iijafa majaaheveuhi.
13 Jaabo mɨihaico jɨibeguehi Moocaani toomomɨnaafico aatyɨmehinɨibo ujulleeveebere diiboco eneehinɨnoco: Saato-hotɨ Jope cuumivɨ gallu Simon Pedro onooboco ihɨcɨtequi.
14 Jaabo ɨco jɨibegueji diijamɨnaama ataajajinoco, nooboro eneehinɨnoco.
15 Jaanegui uujoho ihiimaabo tɨcovahinɨnaacaro Moocaani Gaija diitohallɨvɨ niitehinɨhi itɨconɨ mɨihaihallɨvɨ iicaubadɨ.
16 Jaanotɨ uujoho esafetehinɨhi Jesu unuunoco: Miyaano Jua nɨfaihuri nitɨuhi. Jaanotɨ amɨihai minitɨcafeteji Moocaani Gaijari, unuunoco.
17 Mɨihai Aivojɨibo Jesucristoco mimiyaavuguusumi aacɨcuubadɨro diitoco aacɨcuunoco. Jaanegui uujoho miyamɨnaafiro, ¿mɨillɨ Moocaanico jenaaujirahi? nooboro.
18 Jaanoco Jerusaleri iicaumo inahabomɨ uguubuumoro llɨivɨuhi. Jaamoro Moocaanico imuumo: Jaanegui tollɨro Moocaani siicuumioto icarumo iheedehifiico ejeevesumoco acɨhi ifinɨjitɨno ifiico, noomoro.

Antioquia Cuumivɨ Moocaani Iija Iicano.

19 Esteba onooboco agaicaaunotɨro saatoho miyaavogomɨnaaco ɨdaasuno omoonɨunotɨ sanoodɨmo gaacɨnɨuhi Feniciavɨ, Chiprevɨ, Antioquiavɨ icano. Jahɨ jaamo Moocaani iijɨco jɨɨbeguehicauhi saatohocoro judiomɨco sitaaco jɨɨbogotɨmo.
20 Jaarunaa saatoho Chipre, Cirene icano miyaavogomɨnaa Antioquia cuumivɨ ɨɨfutuumo judiomɨ icatɨrumoco jɨɨbuguuhi Jesucristo Moocaani Achi jɨɨbogoco.
21 Jaamoma Moocaani mitya icahicauhi. Jaamaño sihidɨ saatoho iheedehiijɨco ejeevesuumoro Aivojɨɨbo Jesuco miyaavuguumo.
22 Jaanoco Jerusaleri iicaja Moocaani iijamɨnaa uguubuumoro Bernabeque galluumo Antioquiavɨ.
23 Jaabo Bernabe ɨɨfutuubo atyɨmeuhi Moocaani imihuseri diito imino iicanoco. Jaaneri imo imo iminifutuuboro diitoco fajɨɨnɨubo sefano ijeebɨɨco omoonɨmoro Aivojɨɨbo Jesucristo iijɨfañoro iicaqui.
24 Jaabo Bernabe imihuseebe Moocaani Gaija ijeebɨɨfa icaabo sihidɨ miyaavogoobo. Jaamaño sihidɨ miyamɨnaaco Jesucristodi ɨcɨhicaubo.
25 Jaanobuunatɨ Bernabe fuuhi Tarso cuumivɨ Sauloco ɨɨcɨtuubo. Jaaboro Antioquiavɨ satyuubo.
26 Jahɨ Cristoco imiyaavuguumoma icaumɨsi saficaba Antioquiavɨ sihidɨ miyamɨnaaco jɨɨbogomɨsiro. Jaamañovɨ itɨconɨ Antioquiavɨ momonɨumo miyaavogomɨnaaco Cristotatɨ.
27 Jaasumi Moocaani iimaamɨnaa Jerusaletɨ fuumo Antioquiavɨ.
28 Jaanaa diitotɨ saafi Agabo onoobo inahabomɨfeenetɨ ujulleeveuboro Moocaani Gaija diiboco unuunoco nuubo: Fanoo jiinɨjevɨro aivo sihidɨ ajeba icaji, nooboro. Jaano icauhi aivojɨɨbo Claudio onoobo atajɨɨbausumi.
29 Jaanegui Antioquiari iicau miyaavogomɨnaa esamaaiumoro inahabomɨ Judeari iicaumoja nɨhɨbamɨco galluumo inehejema iicaudɨmo aacɨunehejeque icano.
30 Tollɨro bu Moocaani iija quillahutojaago galluumo nɨhɨbamɨco Bernabe, Saulo icamɨsima.

12

Cristotaco Ɨdaasuno Moonɨmo.

1 Jaasumi aivojɨɨbo Herode* tɨconɨuhi Cristotaco ɨdaasuno omoonɨubo.
2 Jua nahabo Jacooboco aamɨgari gaicaausuubo.
3 Jaano judiomɨdi iimiunegui Herode Pedroco sisɨsuubo Pascua jɨɨbaimosumi.

---

* **12:1** Herode Agripa onoobo. Jaabo Herode Imityaabo onoobo iyaachi.

4 Jaaboco isisisuuboro civojafaño ficusuubo. Jaaboco igueenemehejedihaiva icamo toomominaa teemehicauhi ifahaiva ticovovi igueenemehejedimova icamo. Jaaboco Pascuabuunati miyaminaa imefeenevi iinusuguubo.

5 Jaabo Pedro civojafa icaaboco imino teemehicaumo. Jaarunaa Cristota diibohallivi suufenitimo Moocaanico dilluhicauhi.

Moocaani Pedroco Civojafañoti Iinusuhi.

6 Jaanaa Herode Pedroco miyaminaa imega ihiinusuujino iijicuuviofucu Pedro miimisiici soldaomisifeene cigahicauhi mihici jigaiñehiiciri sisicinii̇bo tolliro saatoho icivoja guhuga imegaco teemehicauhi.

7 Jaanaa Moocaani toomominaafi civojafaño jafevevauhi. Jaaneri paryi civojafaño achiciuhi. Jaadi Moocaani toomominaafi Pedroco imecuhuti ganiiciuhi ihaiquequi. Goovano gañiivo, nooboro.

Jaasumiro Pedroti ijigaiñehi ihuseti acutuuhi.

8 Jaaboco Moocaani toomominaafi nuuhi: Diniivigai meeheque cuhufono siyaavoobo ditihaipaajeneque dicamaje, eneenegui Pedro jicamaaiuhi.

Jaadi siino Pedroco nuubo: Simon, diijeebutachehuco gafaivoobo tadyojicuti disaa, nooboro.

9 Jaanegui Pedro idojicuti saauhi: Fine jilli tigahi, nooboro itoomominaafi omooniunoco.

10 Jaamisi ticoniuhi afatyumisi imegari iicautoomominaaco. Jaanohallivi iicaumoco icano afatyuudi iifutuumisi jigaiño guhuga jahisivi iifotocinihugavi jaahuga iinoro faayacafutuuhi. Jaaneri ihiinuumisiro jiihairi fuumisi. Jaanaa itoomominaafi diiboti imimañobati sihi minifutuuhi.

11 Jaadi jari Pedro imino eesafutuuboro nuuhi: Jari gaajacihi miyaano iicanoco. Moocaani jahi itoomominaafico galluuhi uco Herode useti, judiomi omoonijirunoti icano itaajasuqui, nooboro.

12 Jaanoco esamaaiboro Pedro fuuhi Maria, Jua Marco onoobo seeji iijajaago. Jahi sihidi miyaminaa igaicinihuhi Moocaanima ihiimaaumo.

13 Jaabo iifutuuboro jahisio guhugaco tutucutuubo. Jaanegui bagocaja Rode onoogo iinuuhi: ¿Miijoho fine? noogoro emeecitogo.

14 Jaago Pedro ico iicanoco uguubuugoro imo imo iminifutuugoro iguhugaco faayicicutigoro jinafatyuugo ijiibogotogo Pedro iguhuga imegavi iicaunoco.

15 Jaanegui diigoco nuumo: Jilli fine degavehi, noomoro.

Jaarunaa diigo: Miyaano, noogoro jenaauhicauhi.

Jaanegui nuumo: Diibo icatino fine jilli diibo gaija, noomoro.

16 Jaarunaa Pedro suufenɨtɨɨbo iguhugaco tutucuhicauhi. Jaanegui iguhugaco afaayɨcɨumo diiboco aatyɨmeumoro jabafiituuhi.
17 Jaanegui Pedro diitoco ihuseri faguuhi llɨɨvɨ iicaqui. Jaaboro diitoco jɨɨbuguubo Moocaani diiboco cɨvojafañotɨ ihiinusuunoco. Jaaboro jillɨ Jacooboco, saatoho monahabomɨco icano mɨjɨɨbogo, nooboro sihɨgovɨ fuubo.
18 Jaanaa meseseeveudɨ icɨvoja toomomɨnaa ñaaɨvocasiuhi: ¿Mɨllɨ Pedro cuuca icahi? noomoro.
19 Jaamoco Herode guiinusuuhi. Jaarumo aatyɨmeutɨnegui diitoco: ¿Mɨllɨ jana taajaabo? nooboro itoomomɨnaaco gaisiraicɨsuubo. Jaaboro Herode Judeatɨ ufuuboro Cesarea cuumivɨ icatuubo.

Herode Guijevehi.

20 Jaabo Herode sɨfiiratuuhi Tiro, Sidon icamo miyamɨnaajaago. Jaanegui diito sabadɨro ihiimaacasiumoro saaumo Herodejaago. Itɨconɨ Herode iija aivojɨibo Blasto onooboco nɨhɨbamɨco jaaduumo diitohallɨvɨ ihiimaaqui. Jaabofeenedɨ Iherodeque dilluumo sajeebɨɨ iicaqui diibo jiinɨjetɨ machutaaco agaayɨcɨhicauneguiiha.
21 Jaanegui Herode diitoco tufucu jei masaa unuufucu, ihaivojɨ gaachehuco ɨjɨcafutuuboro ihaivojɨ gɨcɨnɨtafa casɨɨvuubo. Jaaboro diito ɨmefeenevɨ iimaaubo.
22 Jaaneri miyamɨnaa coovadiinamaaiuhi: ¡Jino ihiimaabo miyamɨnaafi icatɨɨbo Moocaaniro! noomoro.
23 Jaasumiro Moocaani toomomɨnaafi diiboco chuumusuuhi Moocaanico iimuunoco diiboro agaayɨcɨumañoo. Jaasumiro guijeveubo jɨɨjoho uduuneri.
24 Jaano tɨcovo Moocaani iijɨ guiraatonoro feehicauhi fahɨgovadɨ ɨjɨɨbegueneri.
25 Jaadɨ Bernabemɨsi idudɨcamaajeque imivuudɨ Jerusaletɨ dojɨcuvɨro uhuumiumɨsi Jua Marco onooboco satyuumɨsi.

13

Bernabe, Saulo Icamɨsi Tɨconɨhi Siicuumijaa Ofoomɨsi.

1 Jaanaa Moocaani iimaamɨnaa icauhi Antioquiari iicaja Moocaani iijafañoo. Jaamou diito jɨɨbogomɨnaa Bernabe, Simon Cɨvucu onoobo, Lucio cireneobo, Manae onoobo Galilea aivojɨibo Herode* cojɨvɨ ifiivuubo, Saulo icamo.
2 Jaamo safucu igaivuumo Moocaanima machutɨmo iimaaqui. Jaamo machutɨmo Moocaanima ihiimaaumaaca Moocaani Gaija nuuhi: Bernabe, Saulo icamɨsico

* **13:1** Herode Antipa onoobo. Mc 6.14; Lc 3.1; Hch 4 22.

ijeevadɨ uudi mudugaacu diitɨsico toono dudɨcamaajejaa ucuuhuvaunojaago, noonoro.

3 Jaanegui saatoho jɨibogomɨnaa machutɨmo Moocaanima ihiimaaunobuunatɨ ihuseneque diitɨsihallɨvɨ ificuumoro diitɨsico galluumo.

Jɨibogomɨnaa Chipre Chugaivɨ Jɨibeguehi.

4 Jaamɨsico Moocaani Gaija agallunegui Bernabe, Sauloma icamɨsi fuuhi Seleucia cuumivɨ. Jaamañotɨ muuairi fuumɨsi Chipre chugaivɨ.

5 Jaamɨsi Salamina cuumivɨ ɨifutuudɨ judiomɨ sinagogajanofaño Moocaani iijɨco jɨibeguehicaumɨsi. Jaamɨsima Jua Marco onoobo fuuhi diitɨsico ihamusuqui.

6 Jaamo tuchugairiro efeehicamo Pafo cuumivɨ ɨfutuuhi. Jahɨ atyɨmeumo judiomɨoobo BarJesu onoobo maaimoco. Jaabo bañɨhicauhi: Uujoho Moocaani iimaamɨnaafi, nooboro.

7 Jaamaaimo Sergio Paulo onoobo aivojɨibo fanoovaco gaajaabo cojɨri icahicauhi. Jaabo ihaivojɨibo cuuhuvauhi Bernabe, Saulo icamɨsico Moocaani iijɨco iguubuqui.

8 Jaarunaa tomaaimo griego iijɨri Elimas onoobo diitɨsico jenaauhicauhi ihaivojɨibo imiyaavugujiruneguiiha.

9 Jaanegui Saulo icaruubo Pablo onoobo Moocaani Gaija ijeebɨifañо gahafɨcɨnɨibo diiboco imino ɨhɨifɨnɨcɨuboro nuuhi:

10 ¡Bañɨfiiramɨnaafi ɨjɨ seemene idiicaabo, idiimitɨibo miyaano jɨihevemɨnaafi idiicaabo! Ɨtɨcovojɨ Moocaani jɨihaico, ¿collɨhi suufenɨtɨibo cɨryu cɨryu moonɨiboro diicahicahi?

11 Jisu ɨco Moocaani use aamɨji dihaallɨi ɨco ijaabavequi. Jaabo nɨhɨba seseeque atyɨmetɨibo diicahi gueenene, nooboro.

Jaasumiro cɨvono diibedi minifutuuno aimuufaibadɨ. Jaaneri dudɨivɨ icaubo. Jaanegui saatohoco guiinuubo ihusetɨ agaayɨcɨmoro diiboco isatyequi.

12 Jaanoco ihaivojɨibo aatyɨmeuboro miyaavuguhi. Jaaboro Moocaani iijɨco ɨjɨibogonoco uguubuuboro eetyehicauhi.

Pablomɨ Pisidia Jiinɨjeri Iicano Antioquiavɨ Ɨfetehi.

13 Jaadɨ Pablomɨ ɨjɨcamaaimoro Pafo cuumitɨ ufuumo ɨfutuuhi Pergevɨ Panfilia jiinɨjevɨ. Jaamañovɨ Jua Marco onoobo diitɨsico ejeevesuuboro uumiuhi dojɨcuvɨro Jerusalevɨ.

14 Jaanobuunatɨ diitɨsi Pergetɨ fatyuuhi Antioquiavɨ Pisidia jiinɨjevɨ. Jahɨ judiomɨ jaguisɨsumi sinagogajafañо ufuumɨsiro casɨivutuumɨsi.

15 Jaadɨ Moise tajɨiba aameneque, bu Moocaani iimaamɨnaa aameneque icano emeecɨudɨ sinagogaja aivojɨto

atajɨibaunegui dilluumo: Fañɨ, fagojɨibogoma mihicahachiijɨ miyamɨnaadi jisu mihiimaa, noomoro.

16 Jaanegui Pablo agañiivuuboro ihuseri faguubo llɨivɨ iicaqui. Jaaboro nuubo: Israel miyamɨnaa muguubu; amɨihai tollɨro Moocaani jeecɨvomɨnaa.

17 Moocaanico amɨihai Israel cuumimɨnaa mimiyaavogoobo moheedeeteque ɨcɨuhi. Jaaboro diitotɨ ajashutɨ cuumi eetavuubo siicuumifeenevɨ Egiptori iicausumi. Jaadɨ toojiinɨjetɨ imityari diitoco iinusuubo.

18 Jaadɨ Moocaani miimɨsiicɨ tɨcovovɨ ficabano sɨcaihɨgo diitoco jaabɨcɨuhi.

19 Jaaboro sahuse juugahusetɨ miicuumiicɨ icano jiinɨje miyamɨnaaco Canaan jiinɨjevɨ ifinɨsuuboro moheedeeteque ijiinɨjeneque acɨubo.

20 Jaadɨ cuatro ciento cincuentadɨ ficabavabuunatɨ diitoco fagomɨnaafeenedɨ tajɨibahicaubo. Jaanobuunatɨ Moocaani iimaamɨnaafi Samuel iicausumi

21 Moocaanico dilluumo aivojɨibotɨ diitoco ihacɨqui diitoco itajɨibahicaqui. Jaanegui Moocaani diitoco acɨuhi miimɨsiicɨ ficabanohachuta tɨcovovɨ aivojɨibotɨ Saul onooboco Sis onoobo achico, Benjamin cuumiooboco.

22 Jaadɨ Moocaani Saulco ihaivojɨtɨ gañɨiuhi. Jaaboro aivojɨibotɨ Davidco ficuubo. Jaabotɨ Moocaani nuuhi: Isai achi Davidco atyɨmehi: Tajeebɨi onoobadɨ iicaaboco uujoho iimogobadɨ iicajiiboco, nooboro.

23 Jaabo David iyaachimɨhaioobou Jesu, Moocaani Israel cuumimɨnaaco itaajasuqui ificuubo diibo unuubadɨ.

24 Jaabo Jua Jesu saautɨnaacaro jɨibeguehicauhi paryɨ Israel cuumimɨnaaco: Minitɨsuquimaaje amɨihai eedeehifiico mejeevesumoro, nooboro.

25 Jaabo Jua ijɨibogoco imivucuujino fiitɨno nuubo: Amɨihai uco diiborucu, noomoro mehesɨcɨnɨibo icatɨhi. Tabuunatɨ saajiibo tajanaanɨcɨvɨ iicaabo. Jaabovɨ ɨfototɨhi diibobadɨ sihidɨ jeevahi. Jaabou, diibo tɨhaipaaje duujeque isinaayujiruunova, nooboro.

26 Jaamo amɨihai tañahabomɨ Abraham yoto seeme mihicamo, tollɨro amɨihaifeene siicuumioto Moocaanico mejeecɨvomo icano. Amɨihaidi iicano jino taajasujɨibogo.

27 Mɨiro Jerusaleri iicamo paryɨ ihaivojɨtoma Jesuco gaajautɨhi, Moocaani iimaamɨnaa aameque fahiijɨvaro jaguisɨsumi ɨifɨnɨcɨrumo gaajahicautɨmo. Jaamoro diitoro Jesuco iguijenɨguusumi toohaamefaño onoonoco miyaavusuumo.

28 Toonohallɨtɨ agaicaaujirunoco diibovɨ aatyɨmeutɨnegui Pilatoco dillumo diiboco igaicaauqui.

29 Jaamoro diiboti aamefaño onoobadi iicacuusumi
ihimohobujeti iniitusuumoro ciiumo.
30 Jaaruuboco Moocaani guijevefañoti buheetesuuhi.
31 Jaabo gueenene fucuva jafevehicaubo diiboma Galilea
jiinijeti Jerusale cuumivi ufuumovi. Jaamo diito jisumi diiboti
miyaminaaco jiibeguehicahi.
32 Jaamo miihai amiihaico mijiibeguehicahi iimino
jiibogoco Moocaani moheedeeteque unuunoco.
33 Miihai diito iyaachimihai mihicamedi diibo unuuno
miyaavehi Jesuco ubuheetesuubo Salmo onoohaamefañoo ca-
pitulo dos onoobadi: Ɨijoho taseemene jifucu uubadiro idi-
icaabo, noonoro.
34 Moocaani diiboco ifi tuuciino iicaqui ubuheetesuu-
jinoco jilli nuubo. Jaabo ico uujoho aciji Davidco unuunoco,
nooboro.
35 Jaabadiro bu Sisalmovi noono: Agaijiibo di-
jeecivominaafi ifiico deevesujitihi tuuciino iicaqui, noonoro.
36 Jaabo David isumiotoco imino mooniubo Moocaani
onoobadi: Jaabo iguijeveuboco iheedete cojivi ciiumo. Jaabo
tuuciuhi.
37 Jaanoti Moocaani ubuheetesuubo tuuciutihi.
38 Jaanegui fañi, magaaja diibo Jesufeenedi imiti buusuco
amiihaico mijiibogonoco.
39 Miiro Moise tajiibaco omoonirumo taajatimo iicahicamo
paryi Jesuco imiyaavogomo diibofañodi taajaji.
40 Jaanegui imino mehesicini; Moocaani iimaaminaa jilli
unuuno amiihaihallivi icadino:
41 Memeeci amiihai dejecuminaa, majabafiitomoro mifinicini
uujoho Moocaani iicaabo amiihai mihicasumi sihidi
ejeevanoco eetaveji. Jaarunoco saatoho amiihaico
ijiibogorunoco miyaano meneejitirahi, onoono.
42 Jaadi Pablomisi inahaboniminaama judiomi sinagogajati
ihiinuumoco judiomi iicatimo nuuhi: Sijaguisivi jei miihaico
siino mijiibogo, noomoro.
43 Jaadi Pablomisi jahisivi iinuucuumisi dojicuti fuumo si-
hidi judiomioto, siicuumio miyaavogominaa icamo. Jaamoco
diitisi fajiinihicauhi: Moocaani imihiijiguiinoro mihica, se-
fano noomisiro.
44 Jaadi sifoo jaguisivi fiiticuujiruno faacuumiro ufuuno
Moocaani iijico iguubuqui.
45 Jaanegui judiomi sihidi miyaminaa ufuunoco
aatyimeumoro diitohallitti Pabloco jiiheveuhi. Jaamoro
Pabloco ejenaaumoro dejecuhicaumo.
46 Jaarunaa Pablomisi igototimisi nuuhi: Iticoni amiihai
judiomico Moocaani iijico mijiibeguejirahi. Jaarunoco mag-

aayɨcɨtɨmoro ifinɨjitɨno ifiima mihicagotɨhi. Jaanegui amɨɨhai
cojɨtɨ siicuumiotojaagovɨro mefeeji, noomɨsiro.
47 Jillɨ nooboro Moocaani mɨɨhaico tajɨɨbauhi:
Łco ficuuhi faajiinɨjemɨnaahallɨvɨ judiomɨ icatɨrumoco
gaajasuqui. Amɨɨhaifeenedɨ taajasujɨɨbogoco
jiinɨjejɨnibaacɨvɨ galluuji, nooboro.
48 Jaanoco siicuumioto uguubuumoro imo imo minifutu-
uhi. Jaamoro: Moocaani iijɨ aivo imihi, noomoro miyaavugu-
umo, paryɨ fiivo ifiima iicaqui ɨɨcɨcuudɨmo.
49 Jillɨ paryɨ toojiinɨjevɨ Moocaani iijɨ jɨɨbogocafutuuhi.
50 Jaarunaa judiomɨ iimaacasiuhi Moocaani iija gaigoomɨ
obocɨfimoma, tuucuumio gaifiimɨ obocɨfimo icamoma.
Jaamoro tɨconɨuhi Pablomɨsico ɨjɨɨhevemere ɨdaasuno
omoonɨumo. Jaamoro diitɨsico toojiinɨjetɨ gañɨɨumo.
51 Jaanoma iicaumɨsi diitohallɨvɨ ɨtɨhaipaaje jiinɨco tat-
acuumɨsi toono jɨɨbogobadɨ iicano. Jaamɨsiro Iconio cuumijaa
fuumɨsi.
52 Jaarunaa Cristotaco ejeevesuumo imo imo icauhi
Moocaani Gaija ijeebɨɨnofaño iicaumaño.

14

Pablomɨsi Iconio Cuumivɨ.

1 Jaadɨ Iconiovɨ Pablo, Bernabe icamɨsi judiomɨ sinagoga-
jafaño fuuhi. Jaamɨsiro jɨɨbeguehicauhi. Jaanoco sihidɨ
miyaavuguumo judiomɨ griegomɨoto icamo.
2 Jaarunaa saatoho judiomɨ imiyaavuguutɨmo
siicuumiotoco esaayusuuhi inahabomɨco ijɨɨhevequi.
3 Jaarunoco igototɨmɨsi tuucuumivɨ gueenene icaumɨsi
Moocaanitɨ jɨɨbogomɨsiro. Jaabo Moocaani iimihusetɨ ihi-
imaanoco miyaavugusuhicauhi ɨɨfusunoco, sihidɨ ejeevane-
hejeque icano omoonɨhicanofeenedɨ.
4 Jaarunaa tuucuumio miyamɨnaa dugaacɨnɨuhi saatoho
judiomɨjaagodɨ, saatoho minɨsumɨnaajaagodɨ icano.
5 Jaanoma iicamo judiomɨ, siicuumioto icano aivojɨtoma
jɨcucasiuhi diitoco ɨdaasuno omoonɨmoro guiisibaneri
ihaamɨqui.
6 Jaanoco Pablomɨsi agaajacɨumɨsiro gaauhi Listra, Derbe
icanovɨ, Licaonia jiinɨje uufocono cuuminovɨ icano.
7 Jahɨ tollɨro taajasubogoco jɨɨbeguehicaumɨsi.

Listra Cuumivɨ Pabloco Guiisibaneri Aamɨmo.

8 Listra cuumivɨ icaubo saafi ifiivuunotɨro ɨgotɨɨbo iicaubo.
Jaabo gɨcɨnɨuhi ɨgotɨɨbo itɨhai iimiutɨneri.
9 Jaabo Pablo iimaanoco imino guubunɨcɨhicauhi. Jaanegui
Pablo diiboco imino emeecɨubo gaajacɨuhi: Uujoho buheeji,
nooboro imiyaavuguunoco.

10 Jaanegui Pablo sefano nuuhi: ¡Sano ticovoro ditihaihallivi dulleeve! nooboro. Jaanegui sefano casiniivuubo.

Jaaboro igooboro fuubo.

11 Jaano Pablo omooniunoco miyaminaa aatyimeumoro sefano coovadiivuumo Licaonia iijiri: ¡Diosmi, miyaminaa ifibadi ifiivotomoro mojaago niitehi! noomoro.

12 Jaamoro Bernabeque Jupiter neehicaumo. Jaanoti Pabloco Mercurio neehicaumo, diibo ijiibeguehicauneguiiha.

13 Jaanegui Jupiter sacerdote Jupiterque iimehicauja cuumi imegari iicaja abajaabo sivauhi niivimico deecaneri imino iimibachuhicauboro. Jaamisico sihidi miyaminaa diitisico iimomoro jeecivuujirumo iniivimico agaisiraiciumoro.

14 Jaanoco iminisuminaatisi Bernabemisi agaajaciudi igaachehunoco agallicumisiro jicafutuuhi miyaminaafeenedi coovadiicinimisiro:

15 Amiihai, ¿collihi tolli momoonihi? Amiihaibadiro misi miyaminaatisi, tooneguiiha misi masaahi. Tolli iicaneheje jihovonehejeque mejeevesuqui. Jaamo idiiboro Moocaani iicaabojaago miminifetequi, niquejeque, jiinijeque, muuaiñoco icano paryi faabohoco ifiivusuubojaago.

16 Siicijenaha Moocaani paryi cuumiminaaco ficuuhi iimogobadi iicaqui.

17 Jaaruubo fahiijivaro: Uujoho iicanoco igaajaqui, nooboro imino mooniibo, niijabaco aigusuubo, basutaaco noovasuubo, mamachujidinoco aciibo imo imo mihicaqui.

18 Jilli noomisiro diitoco faguumisi. Jaarunofaño suufeniutirumo iniivimico agaisiraicimo diitisico ijeecivequi.

19 Jaanaa gaseumo judiomi Antioquia, Iconio icanoti. Jaamo tomaño miyaminaaco diitisihallivi abañiumo miyaavugusuuhi. Jaamoro Pabloco guiisibaneri aamiuhi. Jaaboco: Fine guijevecuubo, noomoro tuucuumiti buhigovi iguiiyiciumoro gañiijeuhi.

20 Jaabohallivi Cristota igaivuuhi. Jaanaa Pablo agañiivuuboro siino tuucuumifaño fuuhi. Jaano seseevedi Bernabema Derbe cuumivi fuumisi.

21 Jaacuumivi taajasujiibogoco jiibeguehicaumisi. Jaadi sihidi Cristota iicacuudi dojicuviro uumiumisi Listra, Iconio, Antioquia icanovi.

22 Jaacuumijevi Cristota iicaumoco quehecutusuumisi. Jaamisiro fajiinihicaumisi quehecuno miyaavogofaño iicaqui. Moocaani aivojifaño mefeejimoco idaasuno moonijimo, noomisiro.

23 Jaamisiro Moocaani iijanohallivi iquillahutoti ficuumisi. Jaadi machutimo Moocaanima iimaahicaumo Moocaanico imiyaavuguudimohallivi Moocaani iteemequi.

Pablomɨsi Siino Uumihi Siria Jiinɨjeri Iicano Antioquiavɨ.

24 Jaanobuunatɨ fatyuumɨsi Pisidia jiinɨjefeenedɨ. Jaamɨsi ɨfutuuhi Panfilia jiinɨjevɨ.

25 Jaamɨsiro Perge cuumivɨ jɨɨbeguehicaumɨsi. Jaadɨ fuumɨsi Atalia cuumivɨ.

26 Toonotɨ ɨjɨcafutuumɨsiro muuairi fuumɨsi Antioquiavɨ itɨconɨ diitɨsico Moocaani imihiijɨfañodɨ idudɨcamaaiqui ificucuumivɨ. Jaanoco toono imivucuumɨsi.

27 Jaamɨsi Antioquiavɨ agaseudɨ igaiyɨɨcɨumɨsi paryɨ Cristotaco. Jaamɨsiro jɨɨbeguehicaumɨsi paryɨ Moocaani diitɨsima omoonɨhicaunoco judiomɨ icatɨrumedi Moocaani iguhugaco faayɨcɨuhi diito imiyaaveguequi.

28 Jaamañovɨ Pablomɨsi gueenene icauhi Cristotama.

15

Jerusalevɨ Igaivuumo.

1 Jaasumi saatoho Judeatɨ Antioquiavɨ ufuumo inahabomɨco ɨjɨɨbogomo tɨconɨuhi: Mataajaqui itɨconɨ amɨɨhai meeheque miquitɨcɨji Moise atajɨɨbaubadɨ, noomoro.

2 Jaamoma Pablomɨsi sihidɨro idillucasiumɨsiro jenaaucasihicauhi. Jaanofeenevɨ Pablomɨsico ficuumo saatoho icano Jerusalevɨ ifeequi minɨsumɨnaama, Jerusaleri iicaja Moocaani iija quillahutoma tobogoco ihiimaatequi.

3 Jaamoco Antioquiari iicamo Cristota agalluumo fuuhi. Jaamo fatyuuhi Fenicia jiinɨje, Samaria jiinɨje icanofeenedɨ. Jaamo inahabomɨco jɨɨbogomoro feehicauhi siicuumioto icarumo iheedehiijɨco ejeevesuumoro Moocaanico agaayɨcɨumoco. Jaabogoco uguubuumoro sihidɨ imo imo icaumo.

4 Jaanaa Pablomɨsi Jerusalevɨ ɨɨfutuumɨsico paryɨ Cristota, minɨsumɨnaa, iquillahuto icamo imo imo diitɨsico gaayɨcɨuhi. Jaamoco diitɨsi jɨɨbeguehicauhi Moocaani diitoma omoonɨhicaunoco.

5 Jaarunaa saatoho fariseomɨototɨ imiyaavuguumo ujulleeveumoro nuuhi: Imijiruno tollɨro judiomɨ iicatɨrumo imiyaavogomo meeheneque miquitɨcɨno. Jaamoro mataajɨɨbano Moise atajɨɨbaubadɨ iicaqui, noomoro.

6 Jaanegui igaivuumo paryɨ minɨsumɨnaa, iquillahuto icamo toonoco ihiimaaqui.

7 Jaanoco sihidɨ ejenaaucasihicaunobuunatɨ Pedro agañiivuuboro diitoco nuuhi: Tañahabomɨ, amɨɨhairyo magaajacuuhi itɨconɨ uco Moocaani ɨcɨuhi amɨɨhaifeenetɨ, taajasujɨɨbogoco judiomɨ iicatɨrumoco jɨɨbeguequi jaamo imiyaaveguequi.

8 Jaabo Moocaani famoo jeebiinocoro agaajaabo ifusuuhi
tolliro diito agaayicinoco Igaijaco aaciunofeenedi miihaico
iicaubadiro.
9 Moocaani diitoco miihaifañoti guiinovi ficuutihi. Jaamo
jeebiinoco niticuubo diiboco imiyaavuguumaño.
10 Jaamo ¿collihi amiihai mimiyaavogotihi Moocaani
omooninoco? Jaamoro jito imiyaavogomohallivi
obocitajiibaco mificuuhi, moheedeete, miihai icarumo
meheetavejitirunoco.
11 Jaanoco diitobadiro miihai mataajajinoco magaajahi Je-
sucristo imihiijifeenedi.
12 Jaanegui famooro illiivuumoro Bernabemisi
ijiibogonoco guubunicium gaajataco, ajabafiiranehejeque
icano diitisifeenedi Moocaani omoonihicaunoco
siicuumiotofeenevi.
13 Jaanoco ihiimaaunobuunati Jacoobo nuuhi: Tañahabomi,
uco muguubunici, nooboro.
14 Simon Pedro miihaico jiibeguehi, iticoniibo Moocaani
judiomi iicatirumoti iyototi iiciinoco.
15 Miiro jilli noono Moocaani iimaaminaa acaatiniuno:
16 Jinobuunati uumiji. Jaaboro siino gañiiyiciji aacutuuja
David iijaco. Aacutuunoco siino iimibachuuboro ee-
taveji.
17 Jaano coovooto paryi Moocaanico iguiinequi paryi
jiinijeminaa tamomoco ijeecivequi icano.
18 Jilli noobo Moocaani jinooco agaajasuubo siicijetiro.
19 Jaanegui uujoho amiihaico neehi: Judiomi iicatimoco
gañuhusuno momoonidino iheedehiijico ejeevesucuumoro
Moocaanijaagoviro iicacuumoco.
20 Imicuujino aameque macaatinihaamefaño jilli meneeji:
Ijinita jeecivoco deetavucuudino, saatohoba ataabavatimo
buhigueejedi gaigoomima icadino, bu asimico udusuucineri
amacanisumehejeque duucuudimo, tiijohoco aducuudimo.
Jilli noomoro
21 faacuumivariro icamo siicijetiro Moise tajiibaco
ijiibeguehicamo sinagogajanofaño fahiijivaro jaguisifucuva
ticovoocivi, nuubo Jacoobo.
22 Jaanegui minisuminaa, quillahutomihai, paryi Moocaani
iijaminaama ihiimaacasiumoro saatohoti ifeeneti iciuhi.
Juda icaruuboco Barsaba eneehicaubo, Sila onoobo aivo
diitofeeneti imiyaamisi iicamisico iciumo Pablo, Bernabe
icamisima Antioquiavi igalluuqui.
23 Jaamoma aameque galluumo: Miihai minisuminaa, quil-
lahuto, paryi monahabomi icamo moojico magalluuhi, mon-
ahabomi judiomi iicatirumo Antioquiari, Siria, Cilicia icano
jiinijeri iicamojaago.

24 Mɨɨhai muguubuhi jimañotɨ saatoho ofoomovaha
amɨɨhaico ihiimaari gañuhusuno moonɨhicahi mɨɨhai
matajɨɨbatɨmo. Jaamo amɨɨhaico mɨtasuhicahi: Amɨɨhai
meeheque miquitɨcɨ. Jaamoro Moise atajɨɨbabadɨ mihica,
eneehicamo.
25 Jaanoma mihicamo sabadɨro monoomoro moofeenetɨ
saatohotɨ mɨhɨcɨhi amɨɨhaijaa magalluuqui magaijɨno na-
habomɨsi Bernabe, Pablo icamɨsima.
26 Jaamɨsi ñɨhicunofeenedɨ ifiico ficuuhi Jesucristo momo-
hallɨtɨ.
27 Jaanegui amɨɨhaijaago magalluuhi Juda, Sila icamɨsico.
Jaamɨsi amɨɨhaima ihiimaamɨsiro imino amɨɨhaico
jɨɨbeguejimɨsi.
28 Jillɨ Moocaani Gaijadi imino, mɨɨhaidi imino icano
janaanɨcɨ siinoco amɨɨhaico matajɨɨbatɨhi. Jino ɨdɨɨnocoro
amɨɨhaico meneehi:
29 Ɨjɨnɨtaco ejeecɨvucuunoco meheetavucuudino. Jaabadɨro
udusuucɨneri amacanɨsumehejeque muduudino, tɨɨjohoco
mahaduudino, saatohoba ataabavatɨmo jahisihijedɨ
gaigoomɨma icadino. Jillɨ mihicahachiijɨ imino momoonɨji.
Tahɨ imino mihica, noomoro.
30 Jaamoco agalluumo fuuhi Antioquiavɨ. Jaamañootoco
iigaiyɨɨcɨumoro toohaameque acɨuhi.
31 Jaahaameque inahabomɨ emeecɨumoro sihidɨ imo
imo minifutuuhi toohaamefaño diito ajacusunoco
aatyɨmeumoro.
32 Jaamɨsi Juda, Sila icamɨsi Moocaani iimaamɨnaatɨsi
icauhi. Jaamaño inahabomɨco sihidɨ iijɨri afajɨɨnɨmɨsiro di-
itoco quehecutusuuhi.
33 Jaanobuunatɨ gueenene iicauno nijequetɨ inahabomɨ di-
itoco galluuhi: Sajeebɨɨma mofoo, noomoro dojɨcuvɨro diitoco
agalluumojaago.
34 Jaarunaa Sila toonovɨro fitafutuuhi.*
35 Tollɨro Pablo, Bernabe icamɨsi Antioquiavɨ fitafutuuhi.
Jaamo sihidɨ saatohoma jɨɨbogomoro icahicauhi Jesucristo
jɨɨbogoco.

Pablo Siino Allɨnɨhi Ɨjɨɨbogotoobo.

36 Jaanobuunatɨ goovacuutɨnotɨ Pablo Bernabeque nuuhi:
Maha siino faacuumivavɨ monahabomɨco memeecɨtequi,
¿naa mɨllɨ iicamo? nooboro.
37 Jaanegui Bernabe satyujirahi Jua Marco onooboco.
38 Jaarunaa diibo diitɨsico Panfiliavɨ ejeevesuuboro uumi-
uhi diitɨsico idudɨcamaajeque amusutɨɨbo. Jaaneguiiha,
Pablo diiboco imuguutɨhi asatyunoco.

---

* **15:34** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

39 Jaanoco sihidɨ ejenaaucasiunoma iicaumɨsi dugaavocasiuhi. Bernabe Marcoma ɨjɨcafutuumɨsiro Chipre chugaivɨ fuuhi.
40 Jaanotɨ Pablo Silaco ɨɨcɨuboma fuuhi Moocaani imihiijɨfañodɨ inahabomɨ agalluudɨ.
41 Jaamɨsi fatyuuhi Siria jiinɨje, Cilicia jiinɨje icanofeenedɨ inahabomɨco quehecutusumɨsiro Cristotaco.

16

Pablomɨsima Timoteo Gataavehi.

1 Pablo, Sila icamɨsi ɨfutuuhi Derbe, Listra icano cuuminovɨ. Jahɨ atyɨmeumɨsi miyaavogomɨnaafi Timoteo onooboco miyaavogomɨnaago judiomɨogo griegooboma iicaugo achico.
2 Jaabotɨ inahabomɨ Listrari, Iconiori icano iicaumo imino iimaahicauhi.
3 Jaaboco Pablo imuguuhi diitɨsima igataavequi. Jaaboro iimeeheque quitɨcɨsuhi tahɨ iicaumo judiomɨ iimuguujitɨruneguiiha famooro diibo caani griegoobo iicaunoco agaajaumaño.
4 Jaamɨsi faacuumivafañodɨ ufuumɨsi inahabomɨco jɨɨbogomɨsiro feehicauhi Jerusaleri iicaumo minɨsumɨnaa, iquillahuto icamo diitɨsico unuubadɨ.
5 Jaaneri paryɨ Cristota quehecumo minifutuuhi miyaavogofaño. Jaaneri Cristota fafucuvaacɨvɨro guiraatomoro feehicauhi.

Pablo Macedonia Jiinɨjeomɨnaafi Gaijaco Atyɨmehi.

6 Jaanaa Moocaani Gaija jɨibugusuutɨhi Moocaani iijɨco Asia jiinɨjevɨ. Jaanegui fatyuumo Frigia, Galacia icano jiinɨjefeenedɨ.
7 Jaamo ɨfutuuhi Misia jiinɨjejɨnivɨ. Jaamañotɨ esamaaiumo Bitinia jiinɨjevɨ ifeequi. Jaarunaa Jesu Gaija imuguutɨhi.
8 Jaanegui Misia jiinɨjefeenedɨ sanotɨcovoro afatyumo ɨfutuuhi Troa mɨcuvɨ.
9 Jaamañovɨ Pablo fucu gaijafaño atyɨmeuhi macedoniamɨnaafi julleecɨnɨiboco. Jaabo diiboco neehicauhi: Macedonia jiinɨjevɨ disaa. Jaaboro mɨɨhaico daamusu, nooboro.
10 Jaanoco Pablo aatyɨmeunegui mihimibaivo Macedoniavɨ mefeequi: Fɨne Moocaani mɨɨhaico coovahi tahɨ taajasubogoco mɨjɨɨbeguequi, munuuhi.

Pablo Filipo Cuumivɨ.

11 Jaadɨ Troa mɨcutɨ mɨjɨcafutuumoro sanotɨcovoro mufuumo mɨhɨfutuuhi Samotracia chugaivɨ. Jaano seseevedɨ mɨhɨfutuuhi Neapolis mɨcuvɨ.

12 Toonotɨ mufuuhi Filipovɨ Roma cuumi Macedonia
jiinɨjeri iicacuumi imiyacuumivɨ. Jaamañovɨ gueenejɨsuno
mihicauhi.
13 Jaamo jaguisɨfucusumi tuucuumitɨ jahisivɨ mufuuhi
muuaijɨnivɨ tomañovɨ Moocaanima ihiimaanɨcɨmañovɨ
macasɨɨvuumoro Moocaani iijɨco mɨjɨɨbuguuhi gaigoomɨ
igaivuumoco.
14 Jaamotɨu saafigo Lidia onoogo Tiatira cuumiogo. Jaago
iiminoono gaachehunoco tɨfaihɨba iicacheunoco naajehi-
caugo. Jaago Moocaanico ejeecɨvehicaugo mɨjɨɨbogonoco gu-
ubunɨcɨhicauhi. Jaago jeebɨɨco Moocaani faayɨcɨuhi Pablo
ɨjɨɨbogonoco imino iguubunɨcɨqui.
15 Jaago paryɨ iijamɨnaama nitɨsuquimaaiugo. Jaagoro
mɨɨhaico neehicauhi: Miyaano uujoho Cristotahe iicahachiijɨ
taajafa masaamoro mihicava, noogoro mɨɨhaico iijavɨ fiitɨuhi.
16 Jaanaa safoono Moocaanima ihiimaahicaumañovɨ mufu-
umo mahatyɨmeuhi saafigo bagocajaco. Jaagofañotɨ gaajacɨ
ɨjɨ gaajacɨhicauhi. Jaaneri diigo abajato sihidɨ nɨhɨbamɨco
gaayɨcɨhicauhi diigo agaajacɨnohallɨvɨ.
17 Jaago mɨɨhai Pabloma mufuumo dojɨcutɨ fuugo
coovadiicɨnɨgoro: Jito Moocaani caamovohɨ iicaabo
jeecɨvomɨnaa. Jaamo amɨɨhaico taajasu jɨɨhaico jɨɨbeguehi,
noogoro feehicaugo fahiijɨvaro.
18 Jaanofeene Pablo agañuhusuvuuboro dojɨcuvɨro diigo-
jaa acafesaavuuboro igaajacɨ ɨjɨco nuubo: Jesucristo mo-
mofeenedɨ ɨco tajɨɨbahi. Diigofañotɨ diino, nooboro.
Jaasumiro diigotɨ ihɨjɨ iinuuhi.
19 Jaanoco diigo abajato atyɨmeuhi diigofeenedɨ
nɨhɨbamɨco ɨɨcɨhicaurumo ɨɨcɨcuujitɨnoma iicamo Pablomɨsico
agaayɨcɨumoro satyuumo aivojɨtojaago naajetehasifeenevɨ.
20 Jaamɨsico fagomɨnaa ɨmega ɨɨfutusuumoro nuumo:
Jitɨsi judiomɨsi iicamɨsi muucuumico gañuhusuno ñaaɨsuvahi
ijɨɨbegueneri.
21 Jaanoco mɨɨhai magaayɨcɨmoro mɨnɨsugotɨhi romanomɨ
mihicamaño, noomoro.
22 Jaanoma iicamo sihidɨ miyamɨnaa Pablomɨsijaa
sɨfiiratuuhi. Jaanegui ifagomɨnaa tajɨɨbauhi igaachehunoco
ujujuucumoro diitɨsico ɨmeiñeri ihaamɨqui.
23 Jaamɨsico sihidɨ ahaamɨhicaumoro cɨvojafaño ficuumo.
Jaamoro itoomomɨnaafico tajɨɨbaumo imino iteemequi.
24 Jaanegui itoomomɨnaafi diitɨsico aivo fañoomecufa
iicauhɨmonobafaño cuhufono jɨɨhacuuhi.
25 Jaafucu fucufeene Pablomɨsi Moocaanima ihiimaamɨsiro
Cristo masinoco masivahicauhi. Jaanoco sacɨvojamɨnaa gu-
ubunɨcɨhicauhi.

26 Jaanaa imimañobatɨ sefano icɨvoja nicuta maryɨbauhi.
Jaaneri paryɨ icɨvoja guhugano faayanamaaiuhi, bu
icɨvojamɨnaa sisɨta ijɨgaiñehino sinanamaaiuhi icano.
27 Jaanaa itoomomɨnaafi aaicuuboro meecɨurunaaca paryɨ
icɨvoja guhugano faayɨcɨnɨuhi. Jaanoco itoomomɨnaafi
aatyɨmeuboro ihaamɨgaco guiiyɨcɨuhi ifiico iinoro
igaicaauqui: Paryɨ fɨne icɨvojamɨnaa gaacuuhi, nooboro.
28 Jaarunaa Pablo diiboco sefano nuuhi: Mɨllɨ difiico
moonɨdino. Famooro mihicahi, nooboro.
29 Jaanegui itoomomɨnaafi cuugahuco dilluuhi. Jaaboro
goovano jɨcafutuubo icɨvojafaño sihidɨ vɨvɨvɨ iigutuuboro
Pablomɨsiguiino memuɨɨvutuubo.
30 Jaanegui fañoomecutɨ diitɨsico ihiinusuuboro nuubo:
Aivojɨtɨsi, ¿mɨllɨ uujoho moonɨji niquejefaño taajaqui?
nooboro.
31 Jaanegui diitɨsi iimusuuhi: Aivojɨibo Jesucristoco
miyaavogo. Jaabo taajahi paryɨ diijaotoma, noomɨsiro.
32 Jaamɨsiro diiboco paryɨ iijaotoma jɨibuguumɨsi Moocaani
iijɨco.
33 Jaafucuro itoomomɨnaafi diitɨsico ahaamɨhicauno
tujaavonoco nitɨubo. Jaadɨ paryɨ iijamɨnaama
nitɨsuquimaaiumo.
34 Jaadɨ diitɨsico iijajaago asatyuuboro machusuubo. Jaabo
paryɨ iijamɨnaama imo imo icauhi Moocaanico imiyaavugu-
uneri.
35 Jaanaa fucuro ifagomɨnaa sisɨmɨnaaco galluuhi icɨvoja
toomomɨnaafijaago diitɨsico isinaayuqui.
36 Jaanegui itoomomɨnaafi Pablomɨsico nuuhi: Fagomɨnaa
uco tajɨibahi amɨisico sinaayuqui. Jaanegui sajeebɨi mihiin-
ucu, nooboro.
37 Jaarunaa Pablo isisɨmɨnaaco nuuhi: Mɨsi romanomɨotɨsi
mihicamɨsico miyamɨnaafeenevɨ ahaamɨhicamoro. ¿Mɨsivɨ
iimitɨnoco aatyɨmetɨmoro mɨsico toovono sinaayujirahi?
Jaafa iinoro asaamoro mɨsico iinusuvamo, nooboro.
38 Jaanoco isisɨmɨnaa ufuumoro ifagomɨnaaco
jɨibugutuuhi. Jaanoco romanomɨotɨsi diitɨsi iicaunoco
uguubumoro sihidɨ iguutumo.
39 Jaanegui ufuumoro diitɨsima toonoco iimibachujeumoro
diitɨsico iinusuumo. Jaamoro diitɨsico: ¿Jiicuumitɨ collɨhi mu-
fuucuutɨhi? nuumo.
40 Jaadɨ icɨvojafañotɨ ihiinuudɨ Lidia onoogo iijajaa
fuumɨsi. Jaamɨsiro inahabomɨco emeecɨjeudɨ diitoco
equehecutusumɨsiro tuucuumitɨ fuumɨsi.

17

Tesalonica Cuumivɨ Ñaaɨvomo.

1 Jaanaa Pablomɨsi Silama ufuumɨsi Anfipoli, Apolonia
icano cuuminofeenedɨ afatyumɨsi Tesalonica cuumivɨ
ɨfutuuhi judiomɨ sinagogaja icamañovɨ.
2 Jaajafaño Pablo ijeevamaje iicanɨcɨbadɨ sinagogajafaño
feehicauhi mijaguisɨcɨ, sajaguisɨ ɨdiino fucuva diitoma
iimaahicaubo.
3 Jaabo Caatɨnɨhaamefañodɨ diitoco jɨibeguehicaubo Cristo
ɨdaasuno iicauboro iguijeveebe ubuheeteunoco. Jaaboro
diitoco neehicaubo: Diibo jaanɨ Jesuco uujoho amɨihaico
jɨibeguehicahi. Jaabo diibo Cristo, nooboro.
4 Jaanoco saatoho judiomɨtɨ imiyaavuguumoro Pablo, Sila
icamɨsijaa minifutuuhi, tollɨro sihidɨ griegomɨ Moocaan-
ico ejeecɨvehicaumo miyaavuguuhi, bu sihidɨ ajashutɨno
obocɨfino gaigoomɨ miyaavuguuhi icano.
5 Jaanoma iicamo judiomɨ imiyaavuguutɨmo ataaquiv-
uumoro iimitɨno gaifiimɨco iigaiyɨicɨumoro tuucuumico
gañuhusuno ñaaɨsumo. Jaamoro Jason onoobo iijaco
cabocɨumo Pablo, Sila icamɨsico agaayɨcɨmoro miyamɨnaaco
ihacɨqui.
6 Jaarumo Pablomɨsico aatyɨmeutɨnegui toojao abajaabo
Jason onooboco satyuumo saatoho inahabomɨma tuucuumi
aivojɨtojaago. Jaamoro sefano coovadiivuumo Pablomɨsiditɨ:
Jito faajiinɨjequere rugueenɨmoro efeehicamo juu gasecuuhi.
7 Jaamoco Jason iijafaño ficuuhi. Jaamo famooro romano
aivojɨibo* tajɨibaco imino moonɨtɨmo: Sifi aivojɨibo icahi Jesu
neehicamo, noomoro.
8 Jaanoco paryɨ miyamɨnaa aivojɨto icamo uguubuumoro
sihidɨ ñaaɨvuumo.
9 Jaanegui Jason, bu saatoho icamo fagomɨjaago
inɨhɨbamɨco ificuumoro iinuuhi.

Pablomɨsi Silama Berea Cuumivɨ.

10 Jaasumiro inahabomɨ Pablomɨsico fucu Berea cuumivɨ
galluuhi. Jaadɨ tahɨ ɨifutuumɨsiro judiomɨ sinagogajafaño
fuuhi.
11 Jaamo tomaño judiomɨ Tesalonica cuumiri iicaumo
janaanɨcɨ imihuseuhi. Jaamaño Moocaani iijɨco imino
agaayɨcɨumoro fafucuvaacɨvɨro Caatɨnɨhaamefaño onoonoco
ɨifɨnɨcɨhicauhi: ¿Naa miyaanoco mɨihaico noomɨsi? noomoro.
12 Jaamoro sihidɨ saatoho diitotɨ miyaavuguuhi. Tollɨro
griegomɨtɨ sihidɨ gaigoomɨ obocɨfimo miyaavuguuhi, bu sihidɨ
gaifiimɨ icano.
13 Jaanoco Tesalonicao judiomɨ Pablo tollɨro Bereavɨ
Moocaani iijɨco ɨjɨibogonoco uguubuumoro tahɨ fuuhi.
Jaamoro tomaño miyamɨnaaco ñaaɨsutuuhi.

---

* **17:7** Cesar onoobo.

14 Jaarunaa Bereari iicaumo inahabomɨ Pabloco goovano
galluuhi muuaijɨnivɨ ifeequi. Jaanotɨ Sila, Timoteo icamɨsi
Bereavɨ fitafutuuhi.
15 Jaamo Pabloma ufuumo diiboco satyuuhi Atena cuumivɨ.
Jaamo uhuumiumoco Pablo nuuhi: Sila, Timoteo icamɨsico
mɨjɨɨbogo goovano tajaa isaaqui, nooboro.

Pablo Atena Cuumivɨ Icahi.

16 Jaabo Pablo Timoteo, Sila icamɨsico Atenatɨ otoomoobo
atyɨmehicauhi faacuumifañoro ɨjɨnɨta iicanoco. Jaaneri sihidɨ
ɨdaasuvehicaubo.
17 Jaanoma iicaabo judiomɨ siicuumioto Moocaanico
ejeecɨvehicaumoma sinagogajafaño iimaahicaubo.
Jaabadɨro fafucuvaacɨvɨro goohasinofaño iicamoma
ihiimaaboro feehicaubo.
18 Jaanotɨ saatoho gaifiimɨ epicureo onoono jɨɨbogoco
nɨsuquimaaihicaumo. Jaanotɨ saatoho estoico onoono
jɨɨbogoco nɨsuquimaaihicauhi. Jaamo tɨconɨuhi Pabloma
ihiimaamo. Jaamoro saatoho neehicauhi: ¿Mɨllɨ fɨne mɨɨhaico
neejiruubo, jaanɨ ihiimaafifiibo? noomoro. Jaanotɨ saatoho
neehicauhi: Fɨne siomo diosmɨ jɨɨbogomɨnaafi, neehicauhi
Pablo Jesu ubuheeteunoco ɨjɨɨbeguehicauneguiiha.
19 Jaanoma iicaumo diiboco satyuumo Areopago
onoobaɨvɨ: Mɨɨhaico dɨɨbogo jino bojɨɨbogoco ɨsɨvanoco.
20 Magaajatɨnehejeque mɨɨhaico dɨɨbeguehicahi, ¿mɨllɨ
iicanehejeque neehicahi? noomoro.
21 Jaamo atenamɨnaa, siicuumijeoto icamo jinejebaco
moonɨtɨmo toono iimaariro icahicaumo bohonoco
uguubuuneriro.
22 Jaanegui Pablo Aeropagobaɨvɨ diitofeenetɨ
ujulleeveuboro nuuhi: Amɨɨhai atenamɨnaa diosmɨ
jeecɨvomɨnaa mihicamo.
23 Mɨɨro amɨɨhai diosmɨco mejeecɨvehicamañehejedɨ
afatyoobo samañovɨ atyɨmehi, jillɨ noonoro acaatɨnɨcɨnɨnoco:
Dios Agaajaratɨɨboco, onoonoco. Mɨɨro diiboco gaajatɨmo
mejeecɨvehicaabotɨ jino uujoho iimaahicahi.
24 Jaabo diibo Moocaani jiinɨjeque paryɨ fanoova icanoco
eetavuubo. Jaabo jiinɨje, niqueje icano abajaabo. Jaabo
miyamɨnaa eetavotajafaño icatɨɨbo, miyamɨnaa jeecɨvo sefari
icatɨɨbo,
25 jinejetɨ cuujɨvaachutɨɨbo icano. Jaabo mɨɨhai famoocoro
fiivoco acɨɨbo, guibuhubaco majaguisɨqui acɨɨbo, fanoovaco
acɨɨbo icano.
26 Jaabo miyamɨnaaco saafi tɨɨjotɨro faacuumiva
miyamɨnaaco fiivusuubo fanoojiinɨjehallɨvɨro iicaqui.
Jaaboro jino paryɨ mihicajisumije, mihicajimañeje icanoco
ohoovooboro ficucuubo.

27 Jaamo Moocaanico miguiinehi dudɨɨvɨ mahatyɨmequi
famoova cojɨtɨ tehesijitɨruuboco.
28 Jaabo Moocaanifeenedɨ mɨhɨguehi, mihicahi. Tollɨro
amɨɨhai poeta caatɨnɨmɨnaafi: Mɨɨhai Moocaani yoto,
nooboro, unuubadɨ.
29 ¿Mɨllɨ bu Moocaani yoto mihicamo mehesamaaijirahi,
Moocaani oro eetavota, nɨhɨbamɨ eetavota, guiisi eetavota
icano iicanoco? Jillɨ gaifiimɨ: Jillɨ fɨne jeevaabo, noomoro
ijeebɨɨfañodɨ esɨcɨnɨmoro eheetavonoco.
30 Sɨɨcɨjenaha miyamɨnaa gaajatɨmo iicaunoco Moocaani
aatyɨmetɨɨbobadɨ icauhi. Jaanotɨ jisumi Moocaani paryɨ
fahɨgova miyamɨnaaco tajɨɨbahi iimitɨco ijeevesuqui.
31 Jaabo Moocaani oovɨcɨcuuhi miyamɨnaaco ijaadaco
aacɨjifucuco. Jaafucugui saafiico ificuubofeenedɨ
miyamɨnaaco miyaajɨri jaadusujiibo. Jaanoco diibo
guijevefeenetɨ ubuheeteunofañodɨ Moocaani gaajasucuhi,
nooboro.
32 Jaanoco diito miguijevenebuunatɨ siino mubuheete-
jinoco uguubuumoro saatoho diiboco dejecuuhi. Jaanotɨ
saatoho nuuhi: Jei cusumihacho siino toonotɨ muguubuji,
noomoro.
33 Jaanoma iicaabo Pablo diitoco jeevesuhinɨuhi.
34 Jaarunaa saatoho imiyaavuguumo diibo dojɨcutɨ fuuhi.
Jaamofaño icaubo Dionisio Aeropagobaɨvɨ efeefimo bocɨɨbo
iicaubo, bu tollɨro saafigo gaigo Damari onoogo, bu saatoho
icamo.

18

1 Jaanobuunatɨ Pablo Atena cuumitɨ fuuhi Corinto cuumi-
jaago.
2 Jahɨ atyɨmeubo saafi judiomɨoobo Aquila onoobo, Ponto
jiinɨjeooboco, bohonoro mogaima Pricila onoogoma Italia
jiinɨjetɨ asaaumɨsi gaseuhi. Tahɨgo aivojɨɨbo Claudio onoobo
iinusuuhi paryɨ judiomɨco Roma jiinɨjetɨ ifeequi. Jaamɨsico
Pablo baatuuhi.
3 Jaabo diitɨsi ududɨcamaaiño yomonocoro bu
dudɨcamaaihicauhi carpa iijano eetavoco. Jaanegui diitɨsima
fitafutuubo sano idudɨcamaaiqui.
4 Jaabo Pablo fajaguisɨvavɨro sinagogajafaño feehicaubo.
Jaabo diitoma ihiimaaboro judiomɨ, griegomɨ icamoco
miyaavugusuhicaubo.
5 Jaanaa Sila, Timoteo icamɨsi Macedonia jiinɨjetɨ asaaumɨsi
gaseunaa Pablo judiomɨco ɨjɨɨbogohɨgovɨro icacuuhi diitoco
foovono neehicaubo: Diiburucu Jesucristo amɨɨhai meteeme-
hicaabo, nooboro.
6 Jaarunaa diito tɨcovauhi diiboco ɨjɨɨhevemere ɨdicunoono
onoomo. Jaanoma iicaabo Pablo diitojaago igaachehuco

gaivɨrɨsuubo diitoco ejeevesuno jɨɨbogobadɨ iicano. Jaaboro diitoco nuubo: Amɨɨhai tɨɨjoho amɨɨhaihallɨvɨro icaji, tahallɨvɨ icajitɨno. Jisumitɨro judiomɨ iicatɨmojaagovɨro fuucuuji, nooboro sinagogajatɨ iinuubo.

7 Jaaboro Justo onoobo Moocaanico ejeecɨvehicaubo iijajaa fuubo sinagogaja uufequeriro iicaujajaago.

8 Jaarunaa Crispo onoobo sinagogaja aivojɨɨbo Jesuco miyaavuguuhi paryɨ iijari iicaumo iyotoma. Tollɨro bu sihidɨ Corinto cuumimɨnaa uguubuumoro miyaavuguumo. Jaamoro nitɨsuquimaaiuhi.

9 Jaanobuunatɨ Jesu, fucu gaijafeenedɨ Pabloco nuuhi: Diiguetejirahana, suufenɨtɨɨbo dɨɨbogo.

10 Ɨima uujoho icahi, mɨɨhaiñooba ɨco mɨllɨ moonɨjitɨhi, jiicuumiri sihidɨ tamiyamɨnaa iicamaño, nooboro.

11 Jaanoma iicaabo Pablo fitafutuuhi Corintovɨ saficaba, sificabatɨfeenedɨ icano Moocaani iijɨco diitofeenevɨ jɨɨbogooboro.

12 Jaarunaa Galion onoobo Acaya jiinɨjevɨ aivojɨɨbotɨ iicaudɨhivɨ. Judiomɨ ɨjɨcucasiumoro Pabloco satyuumo ihaivojɨɨbo itajɨɨba icagahalliri gɨcɨnɨubojaago.

13 Jaamoro diiboco nuumo: Jaanɨ miyamɨnaaco miyaano nuusuuboro feehicahi Moocaanico siibadɨro ijeecɨvequi tajɨɨbafa onootɨbadɨ, noomoro.

14 Jaanegui Pablo iimaacuujirunaa ihaivojɨɨbo Galion onoobo judiomɨco nuuhi: Jaanɨ imitɨno iicaaboro sitaaco imoonɨruva amɨɨhai judiomɨ monoonoco miyaano uujoho guubunɨcɨjirahi.

15 Jillɨ tɨcovo iimaano, bu tɨcovo momonoro, bu jillɨ amɨɨhai tajɨɨbaro icano iimaanoco: ¿Mɨllɨ bu uujoho moonɨjirahi? Tahɨ amɨɨhairyo mihimibachucasi imogotɨhi uujoho tonehejeri ihiimaanoco,

16 nooboro diitoco tomañotɨ galluubo.

17 Jaanoma iicamo paryɨ griegomɨ, sinagogaja aivojɨɨbo Sostene onooboco agaayɨcɨumoro aamɨumo Galion ɨmefeene. Jaarunoco Galion mɨllɨ nuutɨhi.

Pablo Siino Uumihi Antioquiavɨ.

18 Jaanobuunatɨ Pablo toonovɨ gueenene icauhi. Jaadɨ inahabomɨco ifitacuuboro Pricila, Aquila icamɨsima fuumo Cencrea cuumivɨ. Jahɨgo iinigaɨco cɨɨdaubo Moocaani unuunoco ihɨfutusuqui. Jaadɨ ɨjɨcafutuumoro Siria jiinɨjevɨ muuairi fuumo.

19 Jaamo Efeso cuumivɨ ɨɨfutuudɨ Aquilamɨsico ificuhinɨuboro sinagogajajaago fuubo. Jaaboro judiomɨma iimaahicaubo.

20 Jaaboco inahabomɨ fiitɨuhi. Jaarunaa diibo imuguutɨhi.

21 Jaaboro diitoco ifitacuubo nuuhi: Moocaani iimogo-
hachiijɨ siino uumiji, nooboro fuucuubo Efesotɨ.
22 Jaabo Cesarea mɨcuvɨ ɨɨfutuudɨ Jerusalejaa fuubo
Moocaani iijamɨnaaco idillutuubo. Jaadɨ Antioquiavɨ fuubo.
23 Jaanobuunatɨ gueenene nijequetɨ tuucuumitɨ fuubo si-
ino dojɨcuvɨro. Jaabo Galacia, Frigia icano jiinɨje cuumineri
iicamo Cristotaco quehecutusuuboro feehicauhi.

Apolo Onoobo Efeso Cuumivɨ Jɨɨbeguehi.

24 Jaasumi Efeso cuumivɨ gaseubo Apolo onoobo
judiomɨoobo Alejandria cuumioobo iicaubo. Jaabo
Caatɨnɨhaamefaño onoonoco imino agaajauboro
jɨɨbeguehicauhi.
25 Jaabo imino jɨɨbogocɨnɨuhi Moocaani jɨɨhaitɨ. Jaabo imo
imo foovono Jesutɨ jɨɨbeguehicauhi Jua nitɨcoro gaajauruubo.
26 Jaabo Apolo sinagogajafaño quehecuno jɨɨbeguehicauhi.
Jaanoco Pricilamɨsi uguubuumɨsiro iijajaago diiboco
asatyumɨsiro imino jɨɨbuguuhi Moocaani jɨɨhaitɨ.
27 Jaabo Apolo Acaya jiinɨjevɨ uufuujinegui inahabomɨ
aamusuumoro diibedi aameque caatɨnɨuhi. Tahɨ iicaumo
Cristotaco ihacɨqui diiboco imino igaayɨcɨqui. Jaabo
Acayavɨ ɨɨfutuudɨ sihidɨ amusuhicaubo Moocaani imihiijɨri
imiyaavuguumoco.
28 Jaabo mityano judiomɨco miyamɨnaafeenevɨ taajahi-
caubo, Caatɨnɨhaamefeenedɨ diiburucu Jesu, Cristo iicanoco
diitoco ɨjɨɨbogoobo.

19

Pablo Efeso Cuumivɨ.

1 Apolo Corinto cuumivɨ iicaunaaca Pablo ifagajɨnofeenedɨ
ofoocɨnɨjɨri fuubo Efesovɨ. Jahɨ atyɨmeubo fiivaamova Cristo-
taco.
2 Jaamoco dilluubo: ¿Amɨɨhai Moocaani Gaijaco mag-
aayɨcɨuhi mimiyaavuguusumi? nooboro.
Jaanegui diito iimusuuhi: Mɨɨhai magaajatɨhi Moocaani
Gaijaco magaayɨcɨnoco, noomoro.
3 Jaanegui siino Pablo diitoco dilluuhi: ¿Coyomo nitɨco jana
amɨɨhai magaayɨcɨuhi? nooboro.
Jaanegui iimusuumo: Etɨ bu Jua initɨunoco, noomoro.
4 Jaanegui Pablo nuuhi: Jua miyamɨnaaco nitɨhicauhi
iheedehifiico ejeevesuno jɨɨbogobadɨ iicanoco. Jaabo tollɨro
bu neehicauhi tabuunatɨ asaaboco mimiyaaveguеji neehi-
cauhi Jesuditɨ.
5 Jaanoco uguubuumoro nitɨsuquimaaiuhi Jesucristo mo-
mofeenedɨ.

6 Jaadɨ Pablo ihuseque diitohallɨvɨ ificuuneri Moocaani
Gaija diitohallɨvɨ niituuhi. Jaaneri diito sijɨɨjeri iimaaumo.
Jaamoro Moocaani iijɨco jɨɨbeguehicaumo.
7 Jaamo paryɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ miimɨsiicɨdɨmou.
8 Jaabo Pablo toonovɨ minɨhɨbacɨ, sanɨhɨba icanohachuta
sinagogajafaño feehicauhi ñɨhicugotɨɨbo miyamɨnaaco
ijɨɨbeguequi. Jaabo ihiimaaboro miyamɨnaaco
miyaavugusuhicauhi Moocaani aivojɨ iijɨco.
9 Jaarunaa saatoho mityano ifiico eesɨcɨnɨumoro
miyaavuguutɨhi. Jaamoro Jesu jɨɨbogotɨ miyamɨnaafeenevɨ
imitɨno iimaahicauhi. Jaanoma iicaubo diitotɨ sihɨgovɨ fuubo.
Jaaboro Cristotaco ɨɨcɨuboro satyuubo Tiraano onoobo
aameneque ɨjɨɨbequehicajafañoʼ. Jaamoma fafucuvaacɨvɨro
iimaahicaubo mificabacɨ tɨcovovɨ.
10 Jaamañoʼ paryɨ Asia jiinɨjeri iicaumo Moocaani iijɨco
guubuuhi Jesutɨ ɨjɨɨbeguehicaunoco judiomɨ, bu judiomɨ
iicatɨmeheje icano.
11 Jaabo Pablofeenedɨ Moocaani sihidɨ ejeevano mityaco
moonɨhicauhi.
12 Jaamañoʼ filluchehuno, bu gaachehuno icaruno diibo
ifiivɨ ɨjɨvonehejeque asatyeneri iguihuvameheje buheehi-
cauhi, bu iimitɨno ɨjɨmɨ diitotɨ iinehicauhi icano.
13 Jaarunaa saatoho judiomɨ gaifiimɨ ɨɨguefifimo: Mɨɨhai
ɨjɨmɨco magañɨɨfihi, noomoro feehicauhi. Jaamoro Aivojɨɨbo
Jesu momoco nɨsuumo iimitɨno ɨjɨmɨco igañɨɨqui.
14 Jillɨ moonɨhicaumo sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmo
icamo saafi Esceva onoobo seeme. Jaabo judioobo, sac-
erdotemɨ aivojɨɨbou. Jaanofeene safoono ɨjɨco nuumo: Łco
matajɨɨbahi Pablo ɨjɨɨbeguehicaabo Jesu momofeenedɨ saafiitɨ
dihiinequi, noomoro.
15 Jaarunaa diitoco ihɨjɨ iimusuuhi: Jesuco uujoho gaa-
jahi, tollɨro Pabloco gaajacuuhi icano. ¿Jaanotɨ nacu mɨɨjoho
amɨɨhai? nooboro.
16 Jaasumiro ihɨjɨma iicaubo diitohallɨvɨ tɨgaifiivuuhi.
Jaaboro diitoco guiinonɨubo sefano diitoco ahaamɨɨboro
iijatɨ gaasuubo diitoco utujaacuuboro sɨcaimehejeque.
17 Jaanoco paryɨ Efeso cuumiri iicaumo judiomɨ, bu judiomɨ
icatɨmo icano agaajaumoro sihidɨ iguiuhi. Jaamoro Jesu
momoco sihidɨ imehicaumo.
18 Tollɨro bu sihidɨ imiyaavuguumeheje itɨconɨ imitɨno iic-
ahicaunehejeque jɨɨbogomoro saahicauhi.
19 Jaabadɨro bu sihidɨ apichuco ihiimaahicaumo
ihapichuno aameneque ɨsɨvaumoro miyamɨnaafeenevɨ
jɨgasuhicauhi ijaada cincuenta mildɨno tɨcovovɨ nɨhɨbamɨ
icanoco.
20 Jillɨ Moocaani iijɨ guiraatonoro feehicauhi imityafeenedɨ.

21 Jaanobuunatɨ Pablo fuuguuhi siino Macedonia, Acaya
icano jiinɨjejaago. Jaamañotɨ Jerusalevɨ fatyuguubo.
Jaanobuunatɨ tollɨro Roma cuumivɨ feeji, nuubo.
22 Jaaboro Macedoniavɨ galluubo Timoteo, Erasto icamɨsi
ihamusumɨnaatɨsico. Jaanobuuna diibo Asia jiinɨjevɨ ifitafu-
tuubo tomañovɨ gueenene icauhi.

Efeso Cuumivɨ Ñaaɨsumo.

23 Tusumi sihidɨ ñaaɨumo Jesu jɨɨbogotɨ.
24 Saafi Demetrio onoobo Jesuco iimogotɨɨboro
miyamɨnaaco fajɨɨnɨubo Jesujaagodɨ iicatɨmo iicaqui.
Jaabo nɨhɨbamɨri eetavehicauhi diosa Diana onoogo*
iija ɨjɨnɨtagayɨɨnoco. Jaaneri sahomonocoro diibobadɨ
ududɨcamaaimo sihidɨ nɨhɨbamɨco gaayɨcɨhicauhi.
25 Jaamoco paryɨ sano iigaiyɨɨcɨuboro nuubo: Amɨɨhairyo
magaajahi jidudɨcamaajehallɨvɨ sihidɨ mɨɨhai nɨhɨbamɨco ma-
gaayɨcɨhicanoco.
26 Jaano icanaaca amɨɨhairyo maatyɨmemere mugu-
ubuhicacuuhi diibo Pablo: Miyamɨnaa eetavomo diosmɨ
icatɨmo, nooboro efeehicanoco. Jaamaño miyamɨnaaco:
Miyaano, nuusuuboro feehicaabo. Jaano jiicuumivɨro icatɨno
fahɨgovavɨro jino Asia jiinɨjevɨ.
27 Jaamaño mududɨcamaaje gañɨɨcafeteji. Jaabadɨro bu
sihidɨ ejeevago diosa Diana jeecɨvo iija ibocɨma chahacuuji.
Jaadɨ jillɨtɨ diigoco bocɨgucuujitɨrumo paryɨ Asia jiinɨjemɨnaa,
bu paryɨ jiinɨjemɨnaa icamo ejeecɨvehicarugoco, nooboro.
28 Jaanoco uguubuumoro, sihidɨ sɨfiiratuuhi. Jaamoro se-
fano coovadiivuumo: ¡Imino diica Diana efesiomɨ aivojɨgo
idiicago! noomoro.
29 Jaaneri faacuumiro añaaɨvumoro Gayo onoobo, Aristaco
onoobo icamɨsi macedoniaotɨsi Pablo gataavomɨnaatɨsico
agaayɨcɨumoro satyuumo sinehejeque ihiimaaqui iigaivo-
jafaño.
30 Jaanegui Pablo diitojaa fuujirahi miyamɨnaama
iimaaqui. Jaarunaa Cristota diiboco galluutɨhi.
31 Jaabadɨro bu saatoho Pablo nahabovamɨnaa Asia jiinɨje
aivojɨto iicaumo saatohoma jɨɨbogoco galluuhi: Diitofaño
feediibo, noomoro.
32 Jaanohachuta iigaivuumo coovadiicɨnɨhicauhi
saatoho siibadɨ onoono, saatoho siibadɨ onoono icano
ñaaɨcɨnɨhicaumo. Jaanoco sihidɨ samañooto gaajautɨmo
jinejefiri fɨne iigaivuunoco. Jaamoro sɨcamañehejeque
coovadiinamaaihicaumo.
33 Jaanegui diitofeeneri iicaumo Alejandro onooboco
toonotɨ imino jɨɨbuguumo. Jaamoro judiomɨ diiboco

* **19:24** Griego iijɨri, Artemis onoogo.

chimucumoro satyuuhi miyamɨnaama diitohallɨvɨ ihiimaaqui. Jaanegui imiyamɨnaaco ihuseri faguuruubo illɨɨvequi.

34 Jaarunaa Ihalejandro judiomɨyoobo iicaunoco agaajacɨumoro sefatuumo janaanɨcɨvɨro famooro ocoovadiinamaaiumo, siino minoocɨ nɨhɨba oovo tɨcovoocɨvɨ: ¡Imino diica Diana efesiomɨ aivojɨgo idiicago! noomoro.

35 Jaamo ɨllɨɨvuudɨ tuucuumio aivojɨto nahabonɨmɨnaafi miyamɨnaaco nuuhi: Efeso miyamɨnaa, mɨɨro famooro miyamɨnaa gaajahi jiicuumivɨ sihidɨ ejeevago diosa Diana caamotɨ Mercurio onoobo† iicahɨgotɨ ihɨjɨ iniituugoco. Jaago iija abajacuumi Efeso.

36 Jaanoco bu ¿mɨɨjoho tuunamaaijirahi? Jaanegui mɨllɨvucu. Jaamoro imino esamaaitɨmoro siibadɨ momoonɨdino.

37 Mɨɨro jiitɨsi gaifiimɨsico amɨɨhai mɨsɨvahi amɨɨhai diosa Dianatɨ imitɨno omoonɨmɨsiro ɨdicuno ihiimaatɨmɨsico.

38 Jaanotɨ Demetrio, bu diiboma ududɨcamaaihicamo icano sitahallɨvɨ ihiimaajihachiijɨ jaafa fagomɨnaama toneheje imibachujafaño toonoco iimaamo iimibachucasiqui.

39 Jaanotɨ sinehejeque mihigaivomoro mihiimaajihachiijɨ aivojɨto atajɨɨbanɨcɨbadɨ iminoro mihigaivomoro mihiimaa.

40 Jillɨ ñaaɨmoro mihicamaño jimañoo jiinɨje aivojɨɨbo mɨɨhaiditɨ imitɨno neejirahi. ¿Jaanoco mɨllɨ mɨɨhai mihiimusujirahi jino mañaaɨnotɨ? nooboro.

41 Jillɨ nooboro diitoco llɨɨcaruubo.

20

Pablo Macedonia Jiinɨje, Bu Grecia Jiinɨje Icanoco Meecɨɨboro Fuuhi.

1 Jaamo ɨllɨɨvuudɨ Pablo Cristotaco coovaubo ijɨɨbeguequi. Jaaboro diitoco ifitacuuboro fuucuubo Macedonia jiinɨjevɨ.

2 Jaabo paryɨ Macedonia jiinɨjeotoco emeecɨɨboro, equehecutusuuboro icano fuuhi. Jaadɨ ɨɨfutuubo Grecia jiinɨjevɨ.

3 Jahɨgo icaubo minɨhɨbacɨ, sanɨhɨba icano. Jaadɨ meenegari fuujiruubo Siria jiinɨjevɨ. Jahɨgo judiomɨ diiboco agaicaauguunoco agaajacɨuboro dojɨcuvɨro Macedoniavɨ uumiubo siino.

4 Jaaboma gataavuumo Sopater onoobo Berea cuumioobo, bu Aristacu, Segundo icamɨsi Tesalonica cuumiotɨsi, bu Gayo, Timoteo onoomɨsi Derbe cuumiotɨsi, tollɨro bu Tiquico, Trofimo onoomɨsi Asia jiinɨjeotɨsi icano.

5 Jaamo ɨmegavɨ ufuumoro ɨɨfutuumo Troa mɨcuvɨ mɨɨhai Pablomɨma mihicaumoco iteemetequi.

---

† **19:35** Sahaamefaño ficuumo Jupiter. Jaanotɨ sihaamefaño imomoco ficuutɨmo.

6 Jaadɨ jari mɨɨhai ijɨcutaama achahano maahuno,
jɨɨbaimobuunatɨ, Filipo cuumitɨ meenegari mufuuhi. Jaamo
sahuse fucuvatɨ Troa mɨcuvɨ mɨhɨfutuuhi. Jahɨgo sajaguisɨ
toono mihicauhi.

Pablo Troa Mɨcuco Meecɨtuubo.

7 Jaanaa jaguisɨbuunatɨ Cristota igaivuumo panco
iquisicuqui. Jaanaa Pablo ufuucujinegui jɨɨbogooboro
fucuvuubo.
8 Jaamo igaicɨnɨuhi caamo mecufaño sihidɨ cuugahuno
aachɨcɨnɨhɨgo.
9 Jaanaa saafi sɨcafefi Eutico onoobo gɨcɨnɨuhi iventanavɨ.
Jaanaa Pablo gueenene ɨjɨɨbugumaño sihidɨ diiboco cɨgara
aivuuhi. Jaaneri ɨcɨgaubo tercer pisotɨ caamotɨ acutuuhi.
Jaaboco gañɨɨyɨcɨmo chuumucuuboco.
10 Jaanegui Pablo iniituuboro diiboco ihiibɨcɨuhi. Jaaboro
nuubo inahabonɨmɨnaaco: Mihiguetedino. Jaanɨ buheebe,
nooboro.
11 Jaadɨ Pablo caamo ufuuboro ipanco iquisicuuboro
ɨɨfunoco machumo. Jaanobuunatɨ siino ihiimaaboro
seseeveubo. Jaadɨ fuubo.
12 Jaanaa isɨcafefico satyuumo buheecuuboco. Jaaneri
famooro sihidɨ imo imo icauhi.

Pablo Troa Mɨcutɨ Mileto Cuumivɨ Fuuhi.

13 Jaanaa mɨɨhai ɨmegavɨ mufuuhi meenegari Ason cuumivɨ
toonotɨ Pabloco meteemequi, diibo jɨɨhairi asaajiiboco.
14 Jahɨ diiboco mahatyɨmedɨ Asontɨ meenegari saano mufu-
ucuhi. Jaamo Mitilene cuumivɨ mɨhɨfutuuhi.
15 Jaano seseevedɨ Quio cuumi cojɨdɨ mafatyuuhi. Jaano
sifucutɨ Samo mɨcuvɨ mɨhɨfutuumo majaguisɨhi Trogilio cu-
umivɨ. Jaano sifucutɨ mɨhɨfutuuhi Mileto cuumivɨ.
16 Jillɨ momoonɨuhi Pablo gueenene Asia jiinɨjevɨ icanoco
iimuguutɨmañO Efeso cuumivɨ footɨɨbo iicaqui goovano
Jerusalevɨ ihɨfetequi, tahɨ Pascua jɨɨbaimoco ifatyequi.

Efesovɨ Pablo Moocaani Iija Quillahutoco Jɨɨbeguehi.

17 Jaabo Mileto cuumitɨ Pablo cuuhuvauhi Efesojaagovɨ
Moocaani iija quillahutoco.
18 Jaamo asaaumoco Pablo nuuhi: Amɨɨhairyo magaajahi
Asia jiinɨjevɨ icausumi iicahicaunoco.
19 Mɨɨro fahiijɨvaro amɨɨhaifeenevɨ icahicauhi Aivojɨɨbo Je-
suco jeecɨvooboro: Uujoho sihidɨ gaajahi, nootɨɨbo. Jillɨ ic-
ahicauhi sihidɨ ɨdaasuno icahicauhi judiomɨ uco aamɨgueneri
tahaallɨɨ tofaihuco filluuboro.
20 Jaarunaa suufenɨtɨɨbo jɨɨbeguehicauhi amɨɨhaidi
iiminoco miyamɨnaafeenevɨ, bu tollɨro iijanofañO icano.

21 Judiomɨco, bu tollɨro judiomɨ icatɨmoco icano
ɨjɨɨbogooboro neehicauhi: ¡Amɨɨhai eedeehifiico mejeevesu
Moocaani ɨmefeenevɨ! ¡Jaamoro Aivojɨɨbo Jesucristoco
mimiyaavogo! nooboro.
22 Jaabo jisumi uujoho Jerusalevɨ feeji Moocaani Gaija
tajɨɨbari, tahɨgo uco omoonɨjinoco gaajatɨɨboro.
23 Jaarunaa Moocaani Gaija uco faacuumivavɨ
ɨjɨɨbogooboro neehicahi: Ɨɨjoho Jerusalejaago ɨdaasuno
cɨvojafaño diicaji, nooboro.
24 Jaarunoco uujoho esamaaitɨhi. Tafiico gaijɨtɨhi,
ɨdɨɨnocoro imeguehi tajɨɨhai niquejevɨ ɨɨfotonoco, bu tollɨro
uco Aivojɨɨbo Jesu imino jɨɨbogoco atajɨɨbahinɨno Moocaani
imihusetɨ ɨjɨɨbogonoco imivequi icano.

25 Jisumi gaajacuuhi uujoho saatohobatɨ amɨɨhaifeenevɨ
Moocaani aivojɨ iijɨco ɨjɨɨbogomotɨ siino uco ma-
hatyɨmecujitɨnoco.
26 Jaanegui jisumi uujoho amɨɨhaico neehi: Amɨɨhai imitɨ
jaadaco jisu amɨɨhaihallɨvɨro icacujino, tahallɨvɨ icacujitɨno.
27 Jillɨ amɨɨhaico jɨɨbeguehicahi paryɨ Moocaani iijɨco tuuna-
maaitɨɨbo.
28 Jaanegui amɨɨhairyo mehesɨcɨnɨ. Tollɨro imino motoomo
igaivomɨnaaco Moocaani Gaija amɨɨhaico tajɨɨbauhi diitoco
meteemequi atajɨɨbaunoco. Aivojɨɨbo Jesu imiyatɨɨjeheri di-
itoco ajaaducumoco.
29 Jaanotɨ bu gaajahi uujoho, ofoonobuunatɨ saatoho
amɨɨhaifeenevɨ gaseji amɨɨhaico ifinɨsuqui jɨcu ovejamɨco
ifinɨsunɨcɨbadɨ.
30 Mɨɨro amɨɨhaifañotɨ saatoho agañɨɨvomoro jɨɨbeguejimo
sɨcamañehejeque miyaanobadɨ, toonoguiinodɨ amɨɨhai
mimiyaavogonoco mejeevesuqui. Jaanegui mehesɨcɨnɨ,
31 majabajeevedino mificabacɨ, saficaba icano tɨcovovɨ
paryɨ amɨɨhaico fafucuvaacɨvɨro tahaallɨɨ tofaihuco gañɨɨboro
ɨjɨɨbeguehicaunoco.

32 Jaanegui jisumi tañahabomɨ Moocaanima mihica. Diibo
imihiijɨ jɨɨbogoco mehesɨcɨnɨ. Jaano toonofeenedɨ sefano mi-
hicahi, jaano amɨɨhaico Moocaanico ejeecɨvehicamofeenevɨ
ificuqui.
33 Uujoho saatoho nɨhɨbamɨco, gaachehuco icano imegue-
hinɨtɨhi.
34 Amɨɨhairyo magaajahi tahuseri ududɨcamaaiboro
ucuujɨvaachunoco ɨɨcɨhicanoco, tollɨro bu uuma iicamedi
ɨɨcɨhicanoco icano.
35 Mɨɨro saicɨno amɨɨhaico jɨɨbeguehicahi jillɨ
mududɨcamaaiqui. Jaamoro ucuujɨvaachuuboco tooneri
mahamusuqui Aivojɨɨbo Jesu unuubadɨ: Imicani icaabo

sitaaco aaciibo, toonoco agaayicibo janaanicivi, unuubadi. Jaanoco mehesicini, nooboro.

36 Jaaboro ememuiivuuboro diitoma Moocaanima iimaaubo.

37 Jaadi famooro Pabloma ihiibicicasiumoro taaumo,

38 sihidi iidaasuvumoro Pablo diitoco: Ofoodi uco mahatyimecujitihi siino, unuuneri. Jaamoro diiboco ficujeumo meenegafaño.

21

Pablo Fuuhi Jerusale Cuumivi.

1 Jaamo monahabomico mejeevesuumoro meenegari sanoticovoro mufuuhi Cos onoochugaivi. Jaano sifucuti Roda cuumivi. Jaamañoti Patara cuumivi mihifutuuhi.

2 Patarati Fenicia cuumijaa ufuugaco mahatyimeugari mufuuhi.

3 Jaamo mafatyuumo mahatyimeuhi Chipre onoochugaico monaninaagonovi iicachugaico. Jaamo mufuuhi Siria jiinijevi Tiro cuumijaago sinehejeque ificutuugari.

4 Jaamo tahi Cristotaco mahatyimeuhi. Jaamoma toonovi mihicauhi sajaguisi ticovovi. Jaamo diito Pabloco jiibuguuhi Moocaani Gaijari: Jerusalevi feejirahana, noomoro.

5 Jaadi tojaguisi ifiniudi mufuumo famooro mogaimima, iseemema icano miihaico ficutuumo. Jaamo mihifutuhi tuucuumijinivi. Jaamoro jiinigaibaahohallivi mememuiinamaaiumoro Moocaanima mihiimaauhi.

6 Jaamoco mifitacumoro mijicafutuhi meenegafaño. Jaanoti diito dojicuviro uumiumo iijanojaago.

7 Jaamo Tiro cuumiti mufuumo mihifutuuhi Tolemaida cuumivi. Jahi monahabomi Cristotaco midilluhi. Jaamo diitoma mihicauhi safucu ticovovi.

8 Jaano sifucuti miihai Pabloma mufuumoro Cesarea cuumivi, Felipe Cristo iiji jiibogominaafi iijafaño mijicafutuuhi, sahuse juugahuseti miimisiici idiinomoobo diaconomiobo iijafaño.

9 Jaabo Felipe igueenemehejedimo iseemema icauhi sano gaigoomiro ataajevatimo. Jaafigueje Moocaani diitoco onoonoco iimaahicauhi.

10 Jaamo miihai toono fiiva fucuva mihicaunaaca, Moocaani iimaaminaafi Agabo onoobo Judea jiinijeti gaseuhi.

11 Jaabo miihaico emeeciiboro Pablo niivigai meeheque iciuhi. Jaaboro toomeeheri ifiico itihaiño, ihusene icanoco isisiuboro nuuhi: Moocaani Gaija jilli neehi: Jerusalevi judiomi jimeehe abajaabo ofooboco jilli sisiji. Jaamoro siicuumiotoco aciijimo, nooboro.

12 Jaanoco muguubumoro Pabloco munuuhi, Jerusalevɨ
ifootɨqui.
13 Jaarunaa Pablo iimusuuhi: ¿Collɨhi uuri mataahi, uco
mɨhɨdaasuvusuqui? Jaarunoco uujoho iguitɨhi uco isisɨmoro
agaicaaujinoco Aivojɨɨbo Jesu momohallɨtɨ, nooboro.
14 Jaanoco gaajacuruubo imuguuhi ofoonoco. Jaanegui
mɨllɨ munuucuutɨhi. Jillɨro: Jɨɨ, munuuhi tahɨ Moocaani
Aivojɨɨbo jeebɨɨ onoobadɨ diica, noomoro.
15 Jaanobuunatɨ mihimibaivumoro Jerusalevɨ mufuuhi.
16 Jaamoma saatoho Cesarea cuumiri iicaumo
Cristota gataavuuhi. Jaamofaño bu saafi icauhi
Chipre onoochugaiobo Mnason onoobo. Jaabo iijafaño
mɨhɨfutuumoro gueenene mihicahicauhi sɨɨcɨjetɨro Cristoco
imiyaavuguubo iicaubo iijafaño.

Pablo Jacooboco Meecɨtuuhi.

17 Jaamo Jerusalevɨ mɨhɨfutuudɨ monahabomɨ imo imo
mɨɨhaico gaayɨcɨuhi.
18 Jaano sifucutɨ mɨɨhaima Pablo fuuhi Jacooboco
memeecɨtequi. Jahɨgo tollɨro icaumo famooro quillahuto.
19 Jaamoco Pablo idilluuboro jɨɨbuguhi, paryɨ Moocaani di-
ibo jɨɨbogofeenedɨ judiomɨ iicatɨrumofeenevɨ omoonɨunoco.
20 Jaanoco uguubumoro Moocaanico imuumo. Jaamoro
Pabloco nuumo: Fañɨ, imiruno aivono. Jaarunaaca ɨɨro
gaajacuuhi judiomɨtɨ sihidɨ ajashutɨmo, imiyaavugucuumo
famooro Moise atajɨɨbaubadɨ iicaqui ejenaauhicanoco.
21 Jaamoro neehicahi ɨɨjohova dɨɨbeguehicahi paryɨ judiomɨ
siicuumijejaa iicamoco, Moise atajɨɨbaunoco mimiyaaveg-
uedino. Tollɨro bu seeme meeheque miquitɨcujitɨhi, si-
ino mojeevamaajebadɨ momoonɨcujitɨhi, ɨɨjohova neehicahi,
noomoro.
22 ¿Mɨllɨ jaanoco momoonɨji? Ɨɨjoho jinovɨ agasecuunoco
agaajacumoro ñaaɨvejimo.
23 Jaanegui jillɨ moonɨ: Mɨɨhaifaño icamo igueenemehe-
jedɨmo gaifiimɨ Moocaanico unuucuunoco omoonɨjimo.
24 Jaanegui diitoma ofooboro sacerdotemɨ unuubadɨ
amɨɨhai ifiinoco mihimibachu. Jaaboro toonoco
diitedi daadu. Jaanobuunatɨ inigaɨnoco cɨɨdasujimo.
Jaanotɨ famooro gaajajimo ɨɨditɨ miyaano iicatɨnoco
ihiimaahicanoco. Jillɨ ɨɨjoho imihusene Moise tajɨɨbajɨco
edeetavehicanoco gaajajimo.
25 Jaanotɨ saatoho judiomɨ iicatɨmo imiyaaveguemedi,
aameneque magalluumoro matajɨɨbahi: Ɨjɨnɨtaco
ejeecɨvucuunoco meheetavucuudino. Jaabadɨro tɨɨjohoco
mahaduudino, bu udusuucɨmoro amacanɨsumehejeque

muduudino, bu saatohoba ataabavatɨmo jahisihijedɨ gaigoomɨma icadino icano, noomoro.

Pabloco Templojafaño Agaayɨcɨmoro Cɨvojaanɨmo.

26 Jaanegui Pablo diito igueenemehejedɨmo iicamoco ɨɨcɨuboro satyuuhi. Jaano sifucutɨ diitoma ifiinoco iimibachumoro fuumo templojafaño ijɨɨbeguequi, ifiinoco iimibachuno imivocafutuujinoco. Jaadɨ ijeecɨvonoco ificujinoco.

27 Jaamo sajaguisɨco imivusutɨmaacaro judiomɨ Asia jiinɨjetɨ agaseumo atyɨmeuhi Pablo templojafa icaaboco. Jaamoro tuucuumio miyamɨnaaco añaaɨsumoro Pabloco gaayɨcɨumo.

28 Jaamo agaibacasimoro nuuhi: Israel miyamɨnaa, mɨɨhaico mahamusu. Jaanɨ fahɨgovadɨ feehicahi imitɨno jɨɨbogooboro israelmɨnaahallɨvɨ, bu Moise tajɨɨbajɨhallɨvɨ icano. Jaaboro jino saatoho griegomɨco jiija templojafaño sɨvaabo toojaco imɨhɨninɨqui, noomoro.

29 Jillɨ neehicaumo Efeso cuumioobo Trofimo onooboco Pabloma tuucuumivɨ aatyɨmeumoro: Fɨne diiboma templojafaño foobo, noomoro.

30 Jaanoco famooro tuucuumioto imiyaavuguumoro Pablojaa saaumo jinoomoro. Jaadɨ diiboco agaayɨcɨmoro templojatɨ sihɨgovɨ sefano satyuumo. Jaamoro goovano foboocɨumo temploja guhuganoco.

31 Jaamoro diiboco gaicaaujirumo. Jaarunaa jɨɨbogo gaseuhi amocasimɨnaa aivojɨɨbojaago, famooro Jerusale cuumioto añaaɨunojɨɨbogo.

32 Jaanegui ihaivojɨɨbo, ihamocasimɨnaama, saatoho ihaivojɨtoco icano igaiyɨɨcɨubo. Jaamo jinoomoro fuuhi imiyamɨnaa iicauhɨgo. Jaamo miyamɨnaa imiya aivojɨɨboco, bu amocasimɨnaaco icano aatyɨmeumoro Pabloco aamɨcuutɨmo.

33 Jaanegui imiya aivojɨɨbo ifiitɨvuuboro tajɨɨbaubo Pabloco cɨvojamɨnaafitɨ isisɨqui mihicɨri jɨgaiñohicɨri. Jaadɨ dilluubo: ¿Mɨɨjoho diibo? ¿Jinejeque moonɨɨbo? nooboro.

34 Jaanegui coovadiinamaaihicaumo saatoho siibadɨ onoono, bu saatoho siibadɨ onoono icano. Jaanoco imiya aivojɨɨbo guubutɨɨbo diito iimaauno toovodɨ. Jaanegui diibo galluubo esefano cɨvojano iicauhɨgo.

35 Jaadɨ toojafaño ɨɨfutuudɨ goovano cuuhuri, isoldaomɨ Pabloco ihiibɨmoro satyuhi miyamɨnaa diiboco agaicaaujiruneguiiha.

36 Jaamo sihidɨ miyamɨnaa idojɨcutɨ bucasiuhi: ¡Magaicaau! noomoro sefano.

Pablo Miyamɨnaa Ɨmefeenevɨ Iimaauhi.

37 Jaabo Pabloco toojafaño ɨjɨɨhacucuuneguiiha nuubo
ihaivojɨɨboco: Imeguehi ɨɨma ihiimaanoco, nooboro.
Jaanegui iimusuubo: ¿Nacu ɨɨjoho gaajahi griego iijɨco?
38 ¿Nacu ɨɨjoho egipciobo diicatɨhi? ¿Johono safoono
aivojɨtojaago ɨsɨfiiratuuboro cuatro mildɨmo gaicaaumɨnaaco
sɨcaihɨgovɨ asatyuubo diicatɨhi? nooboro.
39 Jaanegui Pablo nuuhi: Uujoho judiomɨnaafi Tarso cuumi,
Cilicia jiinɨjeocuumi obocɨcuumiobo. Jaanegui uco musu-
ufenɨ miyamɨnaama iimaaqui, nooboro.
40 Jaanegui ihaivojɨɨbo Pabloco iimaasuuhi. Jaabo cuuhutɨ
ujulleeveuboro ihuseri faguubo miyamɨnaa illɨɨvequi. Jaadɨ
ɨllɨɨvɨudɨ iimaaubo hebreo iijɨri:

22

1 Caanimɨ, bu tañahabomɨ icamo muguubunɨcɨ
amɨɨhaifeenevɨ jino ihiimaanoco, nooboro.
2 Jaanoco uguubumoro hebreo iijɨri ihiimaaunegui
llɨɨvɨumo.
Jaanegui Pablo janaanɨcɨvɨ ihiimaauboro nuuhi:
3 Uujoho judiomɨoobo Tarso cuumi Cilicia jiinɨjevɨ ifi-
ivoobo. Jaaruubo jusihi jino Jerusale cuumivɨ. Jaabo
uco Gamaliel jɨɨbeguehicauhi imino sɨɨcɨjemɨnaa tajɨɨbajɨco.
Jisumi amɨɨhai Moocaanico sefano imino mejeecɨvobadɨro
uujoho jeecɨvehicahi.
4 Jaabo uujoho safoono Cristotaco ubucasiuboro gaicaauhi-
cauhi, bu isisɨɨboro satyehicauhi gaifiimɨ, gaigoomɨ icamoco
cɨvojafaño diitoco ijɨɨhacuqui.
5 Jaanoco sacerdotemɨ aivojɨɨbo, famooro quillahuto iicamo
miyaano iicanoco gaajahi. Jaamo aameneque uuma gal-
luuhi monahabomɨ judiomɨdi. Jaanegui uujoho Damasca
cuumivɨ ufuuboro Cristotaco sɨvaujirahi Jerusalevɨ ɨdaasuno
imoonɨqui.

Pablo Imiyaavuguunoco Jɨɨbeguehi.
(Hch 9.1-18; 26.9-18)

6 Jaabo uujoho jɨɨhairi fuunaaca gadɨcɨɨba Damascatɨ
fiitɨcuurunaaca imimañobatɨ niquejefañotɨ uco sefano
achɨcɨuno.
7 Jaaneri uujoho baavɨ aacutuubo guubuuhi, niquejefañotɨ
uco unuunoco: Saulo, Saulo, ¿collɨhi uco bucasihi? noonoro.
8 Jaanegui iimusuuhi: ¿Mɨɨjoho ɨɨjoho, aivojɨɨbo? nooboro.
Jaanegui uco iimusuuno: Uujoho Jesu Nazareoobo iicaaboco,
ɨɨjoho bucasihi, noonoro.
9 Jaaneri uuma ufuumo sihidɨ igutuuhi, tollɨ onoonoco ugu-
ubuumoro. Jaarumo mɨɨhaiñoobaco atyɨmeutɨhi.

10 Jaanegui uujoho nuuhi: Aivojɨɨbo, ¿jaanegui mɨllɨ iicanoco diimeguehi? nooboro. Jaanegui Jesu uco nuuhi: Gañiivo. Jaaboro difo Damasca cuumijaago tahɨ ɨco idiicajinoco ijɨɨbeguequi, nooboro.
11 Jaabo uco aachɨcɨuneri tahaallɨɨ jaabatuuhi. Jaanegui tañahabonɨmɨnaa uco tahusetɨ agaayɨcɨumoro feetuucumoro satyuuhi Damascavɨ ihɨfutusuqui.
12 Jaanaa tahɨ icaubo saafi Anania onoobo sihidɨ imiyaaveguehicaubo Moise tajɨɨbajɨco. Jaabeditɨ judiomɨ Damascavɨ iicamo famooro imino iimaahicaumo.
13 Jaabo Anania uco emeecɨvaubo tajaago ujulleeveuboro uco nuuhi: Tañahabo Saulo, imino siino daatyɨme, nooboro. Jaasumiro uujoho diiboco atyɨmecuuhi.
14 Jaanegui Anania uco nuuhi: Motadimɨ Dios ɨco ficuhi diibo jeebɨɨ iimogobadɨ iicanoco gaajaqui, bu Iimiiboco ihatyɨmequi, bu diibo iimaaco guubuqui icano.
15 Jaabo ɨɨjoho faabohoco dɨɨbegueji paryɨ adaatyɨmeebere uguubunoco.
16 Jaanegui jisu, ¿collɨhi gañiivoobo nitɨsuquimaaitɨhi? Imino miyaavogoobo, Aivojɨɨbo Jesu memeri dihimitɨ initɨcafetequi, nooboro Anania uco nuuhi.

Pablo Judiomɨ Iicatɨmoco Ɨjɨɨbugunoco Jɨɨbeguehi.

17 Jaadɨ Jerusalevɨ dojɨcuvɨro uhuumiudɨ fuuhi templojafaño Moocaanima iimaaqui. Jaabo iimaanaaca gaijafañodɨ Aivojɨɨboco atyɨmeuhi.
18 Jaabo uco nuuhi: Goova difo Jerusaletɨ. Uutɨ ɨɨjoho onoonoco miyaaveguejitɨmo, nooboro.
19 Jaanegui Ihaivojɨɨboco nuuhi: Diito paryɨ gaajahi uujoho sinagogajafaño ofooboro ɨco imiyaavogomoco cɨvojafaño asatyooboro ahaamɨhicaunoco.
20 Jaabadɨro Esteba dihiimaamɨnaafi tɨɨjohoco agañɨɨusumi uujoho ujulleecɨnɨɨboro diiboco agaicaaumofañodɨ icauhi, diito gaachehunoco utuumuubo.
21 Jaaruuboco Aivojɨɨbo Jesu uco nuuhi: Difo. Ɨco galluuji tehesino judiomɨ iicatɨmojaagovɨ, nooboro.

Pabloco Amocasimɨnaa Aivojɨɨbo Cɨvojanɨji.

22 Jaanoco jihachutaro uguubunɨcɨumoro sefano nuumo: Diiboco magaicaau. Mihimogotɨhi diibo iicanoco, noomoro.
23 Jaamoro sihidɨ ocoovadiivumoro igaachehunoco sefano caamovɨ gavaracuumo, bu baiguiijɨnoco ɨɨcɨmoro gaifificɨhicaumo caamovɨ icano.
24 Jaanegui ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo tajɨɨbauhi Pabloco cɨvojafaño isatyequi. Jaaboro saatohoco tajɨɨbaubo Pabloco niivɨgai meeheri ihaamɨqui. Jaaneri ijɨɨbeguequi collɨhi diibotɨ sihidɨ miyamɨnaa añaaɨnoco.

25 Jaaboco ihaamɨqui sisɨumo. Jaanegui Pablo sahaivojɨɨbo
ifiitɨno iicauboco nuuhi: ¿Nacu ɨɨjoho niivɨgai meeheri da-
haamɨjirahi romanomɨooboco, itɨconɨ mɨllɨ iicanoco gaa-
jatɨɨboro? nooboro.
26 Jaanoco diibo uguubuuboro imiya aivojɨɨboco
jɨɨbugutuubo. Deesɨcɨnɨ omoonɨjinoco. Jaanɨ romanoobo,
nooboro.
27 Jaanegui ihaivojɨɨbo Pablovɨ ifiitɨvuuboro dilluuhi:
¿Naava miyaano ɨɨjoho romanoobo? nooboro.
Jaanegui Pablo: Jɨɨhɨ, nuuhi.
28 Jaanegui ihaivojɨɨbo nuuhi: Uujoho sihidɨ jaaduhinɨcuuhi
romanoobo icaqui, nooboro.
Jaanegui Pablo nuuhi: Jaanotɨ uujoho romanoobo
sahiijɨtɨro fiivuuhi, nooboro.
29 Jaanegui aamɨtɨmoro diibeditɨ sihɨgovɨ minifutuumo.
Jaanoco ihaivojɨɨbo romanooboco isisɨnoco agaajauboro
ñɨhicugucuuhi.

Pablo Judiomɨ Fagomɨnaa Ɨmefeenevɨ Icaaubo.

30 Jaanoco sifucutɨ ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo imuguuhi
agaajanoco; mɨllɨtɨ Pablodit̃ɨ judiomɨ ihiimaahicanoco.
Jaanegui sacerdotemɨ aivojɨtoco, famooro fagomɨnaaco
icano tajɨɨbaubo iigaivequi. Jaadɨ Pabloco ijɨgaiñohinoco
isinaayuuboro satyuhi diito ɨmefeenevɨ.

23

1 Jaabo Pablo diito judiomɨ fagomɨnaaco aatyɨmeuboro nu-
uhi: Amɨɨhai tayoto, uujoho imino icafihi imino tajeebɨɨco
esɨcɨnɨmañovɨ sajeebɨɨ Moocaani ɨmefeenevɨ icahi jisumi-
hachuta, nooboro.
2 Jaanegui Anania onoobo sacerdotemɨ aivojɨɨbo tajɨɨbauhi
Pablo cojɨri iicaaboco Pabloco ihaamɨqui iijɨtɨ.
3 Jaarunaa Pablo iimusuhi: Moocaani ɨco aamɨji. Ɨɨjoho
miyamɨnaa ɨmefeenevɨ imiibobadɨ difiico omoonɨhicaaboco.
¿Jaabo nacu toono gɨcɨnɨhi Moocaani tajɨɨbafañodɨ tahimitɨco
daatyɨmequi? Jaamoro bu uco mahaamɨsuhi Moocaani
tajɨɨba onootɨbadɨ, nooboro.
4 Jaanegui saatoho nuuhi: ¿Tollɨ aivo ɨɨjoho neehi obocɨɨbo
Moocaani sacerdotedit̃ɨ? noomoro.
5 Jaanegui Pablo nuuhi: Tayoto, uujoho gaajatɨhi
diibo jahi obocɨno sacerdote iicanoco. Mɨɨro Moocaani
Caatɨnɨhaamefaño noono: Diicuumi aivojɨɨbotɨ imitɨno
diimaajirahana, noonoro, nooboro.
6 Jaabo Pablo, diito fagomɨnaatɨ saatoho saduceomɨ iicau-
moco, bu saatoho fariseomɨ iicaumoco icano agaajauboro
sefano nuuhi: Tayoto, uujoho fariseomɨoobo guihirubimɨ

fariseomɨ iicaumaño. Jaaruubo uujoho uchuumuumo siino ubuheetejinoco miyaaveguehi. Jaanegui fɨne uco mocoovahi toonoco uco midilluqui, nooboro.

7 Jaanoco uguubuumoro fariseomɨ, saduceomɨ iicamo jenaaucasiuhi sanoomɨro. Jaamoro ijeevadɨ dugaavocasiumo ifariseomɨ isaduceomɨtɨ.
8 Mɨɨro saduceomɨ noonɨcɨhi uchuumucuumo buheetecuujitɨhi, bu Moocaani toomomɨnaa chahahi, bu gaijamɨ chahahi, noonɨcɨhi. Jaanotɨ fariseomɨ fanoocoro miyaavogonɨcɨhi.
9 Jaadɨ famooro sefano ocoovadiivuunobuunatɨ saatoho caatɨnɨmɨnaa gañɨivuuhi fariseomɨjaagodɨ iicaumo. Jaamoro nuuhi: Jaanɨ imitɨno moonɨtɨhi. Jaabofañodɨ baacho gaija iimaahi, Moocaani toomomɨnaafi baacho iimaahi. Jaanegui Moocaanimaryo momoonɨcasidino, noomoro
10 sefano jenaaucasihicaumo. Jaaneri ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo ñɨhicuguuhi Pabloco fahɨgovatɨ agallicujirunotɨ. Jaaboro ihamocasimɨnaaco tajɨɨbaubo diitofeenetɨ Pabloco ɨɨcɨmoro cɨvojafaño siino isatyequi.
11 Jaano sifucutɨ Pablojaa Aivojɨɨbo Jesu asaauboro nuuhi: Quehecuto Pablo. Uuditɨ jino Jerusalefaño idiimaabadɨ tollɨro Roma cuumijaago diimaateji, nooboro.

Pabloco Igaicaauqui Afajɨɨnɨcasiuno.

12 Jaanaa sifucutɨ sanoodɨmo judiomɨ iimaacasiuhi Pabloco igaicaauqui. Jaamoro imitɨno unuunofañodɨ nuumo: Mamachujitɨhi, mahadujitɨhi icano diiboco magaicaautɨnohachuta, noomoro.
13 Jaamou tollɨ unuumo cuarentadɨmou tollɨ esamaaiumo.
14 Jaanobuunatɨ sacerdotemɨ aivojɨɨbojaago, judiomɨ quillahuto icamojaago ufuumoro diitoco nuumo: Mɨɨhai munuucuuhi iimitɨnofañodɨ Pabloco magaicaautɨnohachuta mamachujitɨhi, noomoro.
15 Jaanegui amɨɨhai fagomɨnaama mofoomoro amocasimɨnaa aivojɨɨboco cɨvohogo midilluto diiboco isɨvaqui amɨɨhai ɨmefeenevɨ, siino imino diiboco midilluqui, noomoro. Jaabo Pablo gasetɨɨbo ɨmegaro mɨɨhai mihimibaivucuuji diiboco magaicaauqui, noomoro.
16 Jaanoco Pablo nago achi uguubuuboro icɨvojafa fuubo Pabloco ijɨɨbeguequi.
17 Jaanegui Pablo saatohotɨ aivojɨtoco ocoovauboro nuuhi: Jaanɨco sɨcafefico masatyo imiya aivojɨɨbojaago siinoco diiboco ijɨɨbeguequi, nooboro.
18 Jaanegui tosɨcafefico ihaivojɨɨbojaa asatyuuboro nuuhi: Pablo cɨvojafañotɨ uco galluhi jaanɨ sɨcafefico dijaago sɨvaqui ɨcova siinoco ijɨɨbeguequi, nooboro.

19 Jaanegui ihaivojɨibo tosɨcafefico ihusetɨ agaayɨcɨuboro
sihɨgovɨ diiboco asatyuuboro dilluuhi: ¿Mɨllɨ uco neejirahi?
nooboro.
20 Jaanegui isɨcafefi nuuhi: Judiomɨ esamaaihi ɨco idilluqui
cɨvohogo Pabloco satyequi fagomɨnaa ɨmefeenevɨ. Jaamo
jillɨ ɨco neeji: Siino mihimeguehi imino diiboco midillunoco,
noomoro.
21 Jaarumoco miyaaveguejirahana, sihidɨ cuarenta
janaanɨcɨvɨ icamo teemeji Pabloco. Jaamo imitɨno
onoonofañodɨva machujitɨmo, adujitɨmo icano Pabloco
agaicaautɨnohachuta. Jaamo imibaicɨnɨcuumo ɨijohova:
Jɨihɨ, Pabloco galluji, eneejinoco otoomomo, nooboro.
22 Jaanegui ihaivojɨibo isɨcafefico ifitacuuboro nuuhi:
Dɨibeguedino mɨihaiñoobaco jino uco ɨdɨibogonoco, nooboro.

Pabloco Galluumo Felix Onoobojaago.

23 Jaadɨ ihaivojɨibo coovauhi saatɨsi aivojɨtɨsico.
Jaaboro diitɨsico nuuhi: Mihimibaivusu doscientodɨmo
amocasimɨnaa baadɨ efeejimoco, bu setentadɨmo jeejɨmɨri
efeejimoco, bu doscientodɨmo aamɨganoma efeejimoco icano
Cesarea cuumivɨ tufucuro ifeequi, nooboro.
24 Jaamoma ihaivojɨibo galluhi Pabloco jeejɨri ifeequi.
Imino Pablo tahɨ ihɨfetequi aivojɨibo Felix onoobojaago.
25 Jaaboro diitoma galluubo aameque jillɨ onoohaameque:
26 Uujoho Claudio Lisio, imino iijɨco galluuhi ɨijoho idiimi-
husene aivojɨibo idiicaabo Felixjaago.
27 Jaanɨ Pabloco judiomɨ ɨcɨvojanɨmoro diiboco gaicaau-
jirahi. Jaarunaa romanoobo iicanoco uguubuuboro, sol-
daomɨma ofooboro diiboco taajasuhi judiomɨ usetɨ.
28 Jaadɨ diiboco judiomɨ fagomɨnaa ɨmegavɨ satyehinɨhi
jinejeque diibeditɨ ihiimaanoco gaajaqui.
29 Jaarunaa judiomɨ tajɨibajɨhallɨtɨ idilluhicaunoco
agaajauboro mɨllɨ nuutɨhi: Toonohallɨtɨ magaicaaujirunoco,
mɨcɨvojaanɨjirunoco icano uujoho atyɨmetɨhi.
30 Jaarunaa diiboco agaicaaujinoco uguubuuboro jino gal-
luuhi dijaago. Tollɨro bu jito diibeditɨ ihiimaahicamoco dijaa
galluuhi tahɨ dihɨmefeenevɨ diibeditɨ ihiimaaqui. Tahɨ imino
diica, nooboro.
31 Jaanegui ihamocasimɨnaaco ihaivojɨibo unuubadɨ fucu
satyumo Pabloco Antipatri cuumivɨ.
32 Jaano sifucutɨ ihamocasimɨnaa baadɨ ufuumo uumiumo
dojɨcuvɨro icɨvojajaago. Jaanotɨ jeejɨmɨri ufuumo Pabloma
fuuhi.
33 Jaamo Cesarea cuumivɨ ɨifutuudɨ aivojɨibo Felix
onooboco acɨumo Pabloco toohaamema.

34 Jaahaameque emeeciuboro ihaivojiibo dilluuhi Pabloco:
¿Cuucaoobo iijoho? nooboro. Jaadi gaajaubo Cilicia jiinijeoobo
iicanoco.
35 Jaanegui nuubo: Jisumi uco idiibogonoco guubuniciti hi.
Jaanoti jarihiica iiditi ihiimaamo asaadi iijoho onoonoco
bu guubuniciji, nooboro Pabloco ficusuubo Herode palacio-
jafaño, toomominaa diiboco iteemequi.

24

Pablo Aivojiibo Felix Ifmefeenevi Iimaahi.

1 Jaadi sahuse fucuvabuunati Anania onoobo sacerdotemi
aivojiibo ifutuuhi sanoodimo quillahutoma Cesarea cuumivi.
Jaamoma saafi iimaaminaafi Tertulo onoobo saauhi. Jaamo
agaseudi aivojiibo imefeenevi ujulleecamaaiumoro Pablo-
halliv i imitino iimaaumo.
2 Jaanaa Pabloco agasesuudi Tertulo onoobo ticovauhi ihi-
imaaubo jilli nooboro: Aivojiibo Felixco, imino aivo iijoho
aivojiibo miihaico teemehi. Jaamaño aivo sajeebii mihicahi
imino miihaico atajiibamaño.
3 Jaanoco fanooro aivo imino magaayiciihi fahigova iijoho
aivojiibo Felix idiimihuseebe idiicanoco.
4 Jaabo uuchuvotiibo diicatiqui imeguehi ajashuno iima
ihiimaanoco.
5 Miihai jaani Pabloco magaajacuhi gañuhusuno
isiramaaihicanoco. Jaabo fahigovavi judiomico
dugaacusuuboro feehicahi, nazarenomi dugaavominaa
aivojiibo iicamaño.
6 Jaamaño templojaco mihininijiruubo. Jaarunaa miihai di-
iboco magaayiciuhi diiboco midilluqui motajiibaji onoobadi.
7 Jaarunaa amocasiminaa aivojiibo Lisio onoobo
asaauboro sefano dumitiiciuhi miihaiti.
8 Jaabo ihamocasiminaa aivojiibo galluuhi, Pablodi ti
ihiimaamoco, dihimefeenevi diibediti ihiimaaqui. Jaabo
eneecau iiro diiboco dillu. Jaabo iiro gaajahi miihai monoono
miyaano icanoco, nooboro.
9 Jaanoco paryi judiomi: Aivo miyaano, neehicauhi.
10 Jaanegui ihaivojiibo Felix Pabloco tajiibauhi ihiimaaqui.
Jaanegui Pablo nuuhi: Aivo imeguehi dihimefeenevi ihi-
imaanoco. Ico uujoho gaajahi siiciji etiro jiicuumi aivojiibo
idiicanoco.
11 Jaabo eneecahicau bu iiro dilluubo gaaja uujoho
Jerusalevi Moocaanico imequi asaahiniibo agasehinino ti
fahuseeci motihaiti mifucuci idiino fucuvaro iicanoco.
12 Jaaruubo uujoho ejenaaubo templojafaño, sinagoga-
jafaño, tuucuumifeenevi buhigueeje icano ñaaisuuboro
ofoonoco atyimetimo.

13 Jaamo jino uuditi iimaano miyaano icatino.

14 Jaanoti naha miyaano uujoho tadimihai Caani Moocaani iicaaboco jeecivehicahi bohono jiihai onoobadi. Jaanoco oono diito dugaacuminaa neehicahi. Jaarunaa jilli uujoho Moocaani iimaaminaa aamenefañoo, bu Moocaani tajiibano aamenefañoo iicanoco miyaaveguehi.

15 Jaabo uujoho tolliro Moocaanico miyaaveguehi diitobadiro. Jaabo teemehi paryi uchuumucumo iimifiimo, bu iimitifimo icano ubuheetejinoco.

16 Jaamañoo uujoho quehecuno tajeebiico ficuhicahi Moocaani imefeenevi, bu miyaminaa imefeenevi icano imino icaqui.

17 Jaabo uujoho siicuumijeri igooboro efeehicadi taacuumijaago saahinihi judiomico nihibamico aciqui, Moocaanidi jeecivoco ficuqui icano.

18 Jaanoco uujoho eheetavuubo templojafañoo icaunaaca judiomi Asia jiinijeti asaaumo uco templojafañoo atyimeuhi tafiico iimibachuuboco. Jaaruubo miyaminaama sihidi igaivuutihi, ñaaisuuboro icautihi icano.

19 ¿Jaamo judiomi Asia jiinijeoto collihi saatihi jinoovi dihimefeenevi ihiimaavamo uuditi imitino iicanoco eesicinihachiiji?

20 Jaanoti jito asaamoco dillu ¿Naa milli judiomi fagominaa imefeenevi iicahinisumi uco gaajacihinimo imitino iicanoco?

21 Ivi idiinoro uujoho diito imefeenevi iicahinisumi sefano nuuhi: Uujoho uchuumucumo ubuheetejinoco imiyaavogonoco fine magaajaqui uco midilluhi jaachiiji, ivi uujoho nuuhi diito imefeenevi iicasumi, nooboro.

22 Jaanoco Felix uguubuuboro milli nuutiibo. Cristota imiyaavogonoco agaajauboro nuubo: Jari amocasiminaa aivojiibo Lisio asaadi toonoti imino uujoho gaajaji, nooboro.

23 Jaaboro Felix saafi aivojiiboco galluuhi Pabloco palaciojafañoo ijiihacuqui. Jaaruubo civojaminaafibadi icautihi. Jaabo toojafa icaunohachuta igataavominaa diiboco meecitehicauhi diiboco siinoco ihaciqui.

24 Jaadi goovacutinoti Felix mogai judiomiogo Drusila onoogoma saauhi. Jaaboro Pabloco cuuhuvauhi diibojaa asaaboro Jesucristoco mimiyaavogonoti diiboco ijiibogonoco iguubuuqui.

25 Jaabo Pablo iticovono ifiiti, bu mofiicoro miguiinoniniti, bu ufucu Moocaani mohimiti jaadufucu icajinoti icano Pablo ijiibuguunoti Felix ihigutuuboro nuuhi: Difo. Ufucu jei, ¿cusumihacho ico siino cuuhuvaji? nuubo.

26 Jaadɨ Felix esamaaihicauhi: Fɨne Pablo uco nɨhɨbamɨco
acɨjiibo diiboco sinaayuqui, nooboro Pabloco fiiva foova cu-
uhuvahicaubo diiboma ihiimaaqui.
27 Jaadɨ mificabacɨ afatyuudɨ Felixco bohobavaubo saafi
aivojɨɨbo Porcio Festo onoobo. Jaanegui Felix judiomɨma
imino iicaqui Pabloco cɨvojafañoro ficuubo iinusutɨɨboro.

25

Festo Onoobo Ɨmefeenevɨ Pablo Icauhi.

1 Jaabo Festo mifucucɨ, safucu ɨdɨɨno aivojɨɨbotɨ icacuudɨ
fuubo Cesareatɨ Jerusalevɨ.
2 Jahɨgo sacerdotemɨ aivojɨto judiomɨ obocɨfimo iicamo,
Pablohallɨvɨ imitɨno iimaaumo.
3 Jaamoro Festoco dillumo Pabloco Jerusalejaagovɨ
ihɨcɨtequi, ɨɨfurumo Pabloco jɨɨhaivɨ igaicaausuqui.
4 Jaarunaa Festo iimusuhi: Pablo Cesareavɨ cɨvojafaño ic-
ahi. Tollɨro uujoho goovano feeji tahɨgo.
5 Jaanegui amɨɨhai aivojɨto uuma Cesareavɨ feeji diibeditɨ
imitɨno iicahicanoco ihiimaaqui. Miyaano diibo imitɨno iic-
ahicahachiijɨ, nooboro.
6 Jaabo Festo Jerusalevɨ fahuseecɨ fucuva tɨcovovɨro fɨne
icacuuhi. Jaadɨ siino Cesareavɨ uumiubo. Jaano sifucutɨ
ihaivojɨ icagahallɨvɨ acasɨɨvuuboro Pabloco cuuhuvaubo.
7 Jaabo Pablo agaseudɨ, Jerusaletɨ asaaumo judiomɨ diibo-
jaa igaivuhi. Jaamo iimaacasiuhi siibadɨjere aivo imitɨno
Pabloditɨ. Jaarunoco ɨnɨsuurunofaño miyaano icautɨno.
8 Jaanegui Pablo ihallɨvɨ iimaauhi: Uujoho judiomɨditɨ,
templojaditɨ, bu romanomɨ aivojɨɨbo Cesarditɨ icano imitɨno
iimaatatɨhi, nooboro.
9 Jaanegui Festo Pabloco dilluhi judiomɨma imino iicanoco
iimuguuboro: ¿Naa dimeguehi Jerusalevɨ ofoonoco ɨco uu-
joho tahɨ dilluqui? nooboro.
10 Jaanegui Pablo iimusuhi: Uujoho jinoovɨ aivojɨɨbo Cesar
onoobo tajɨɨbamañeri icahi imino uco idilluqui ɨɨro imino
gaajacuhi imitɨno judiomɨtɨ ihiimaatɨnoco.
11 Jaanotɨ miyaano imitɨno omoonɨhachiijɨ jaafa uco ma-
gaicaau. Jaanotɨ sɨcamañooco ihiimaahicahachiijɨ diito use-
faño mɨɨhaiñooba uco acɨjitɨhi. Jaanegui imeguehi romanomɨ
aivojɨɨbo Cesar onoobo uco idillunoco, nooboro.
12 Jaanegui toonobuunatɨ Festo ifajɨɨnɨmɨnaama
ihiimaauboro Pabloco nuuhi: Ɨco romanomɨ aivojɨɨbo
ɨmefeenevɨ idillunoco dimeguehi. Jaanegui romanomɨ
aivojɨɨbojaago ɨɨjoho feeji, nooboro.

Pablo Aivojɨɨbo Agripa Onoobo Ɨmefeenevɨ Icauhi.

13 Jaanobuunatɨ aivojɨɨbo Agripa onoobo Berenice
onoogoma ɨɨfutuhi Cesareavɨ Festoco abaatuumɨsi.
14 Jaamɨsi tahɨ gueene fucuva icauhi. Jaabo Agripa
onooboco Festo Pablodiẗɨ ɨjɨɨbuguuboro nuuhi: Jineeri icaabo
saafi Felix cɨvojafaño ificuhinɨɨbo.
15 Jaabohallɨvɨ sacerdotemɨ aivojɨto, quillahuto
icamo dilluuhi diiboco imitɨno imoonɨqui Jerusalevɨ
uujoho iicahinɨsumi. Jaamo imuguuhi uujoho diiboco
agaicaausujinoco.
16 Jaanegui uujoho nuuhi: Mɨɨhai romanomɨ mejeeva-
maaitɨhi tɨcovono miyamɨnaafico magaicaaunoco. Itɨconɨ
diiboco diibohallɨvɨ imitɨno ihiimaano ɨmefeene ifihallɨvɨ ihi-
imaaqui, mificuutɨnohachuta, nooboro.
17 Jaanegui diito jimañovɨ asaahinɨsumi uujoho gueenene
icatɨɨbo sifucutɨ tatyajɨɨbamañotɨ cuuhuvauhi diibo Pabloco.
18 Jaabediẗɨ diito iimaauno aivo iimitɨnoco nuutɨhi uujoho
esamaaiubadɨ icautɨno.
19 Ɨdɨɨnocoro diibediẗɨ neehicaumo jillɨ diito iimaa iijɨtɨro, bu
tollɨro Jesu uchuumuuboco Pablo buheebe eneehicaunotɨro
icano.
20 Jaanoco, uujoho mɨllɨ fɨne moonɨji, onoomaño Pabloco
dilluhi: ¿Naa Jerusalevɨ diimeguehi ofoonoco, tahɨ ɨco idil-
luqui? nooboro.
21 Jaarunaa Pablo imuguuhi aivojɨɨbo Cesar Augusto
onoobo diiboco idillunoco. Jaanegui uujoho diiboco
cɨvojafañoro ficuuhi. ¿Cusumihacho diibo Cesar Augustojaago
galluuqui? nooboro.
22 Jaanegui Agripa onoobo Festoco nuuhi: Uujoho tollɨro
diiboco uguubuunɨcɨnoco imeguehi, nooboro.
Jaanegui Festo ihiimusuuboro nuuhi: Cɨvohogo diiboco jei
guubuunɨcɨ, nooboro.
23 Jaano sifucutɨ Agripa, Berenice icamɨsi atajɨɨbafimañovɨ
aivo sihidɨ jeevano ɨɨfutumɨsi miyamɨnaa diitɨsico
iimuunofeenedɨ. Jaamɨsima saaumo amocasimɨnaa aivojɨto,
bu tuucuumio bocɨfimo icano. Jaanobuunatɨ Festo Pabloco
cuuhuvauhi.
24 Jaaboro Festo nuuhi: Aivojɨɨbo Agripa, famooro jino
mɨɨhaima mihicamo, memeecɨ jaanɨco. Jaanidiẗɨ sihidɨ ju-
diomɨ Jerusalevɨ, bu Cesareavɨ icano uuma iimaahinɨhi. Jaafa
guijeveebe, sefano noomoro.
25 Jaarunaa uudi jinejebaco imitɨno moonɨhicatɨɨbo. ¿Mɨllɨẗɨ
bu jaaboco magaicaaujirahi? Jaabo inoro imeguehinɨɨbo
aivojɨɨbo Augusto diiboco idillunoco. Jaanegui diiboco diibo-
jaago galluuji.
26 Jaarunaa chahano diibo aivojɨɨbojaago acaatɨnɨjiruno
diibohallɨvɨ. Jaanegui tahaivojɨɨbo, Agripa, dihɨmefeenevɨ

diiboco sɨvahi. Jaabo ɨɨjoho diiboco idilluudɨ fɨne diibohallɨvɨ iicanoco caatɨnɨji.
27 Mɨɨro uudi imitɨno cɨvojamɨnaafico agalluuno aivojɨɨbojaago mɨllɨ diibeditɨ icanoco jɨɨbogotɨɨbo, nooboro.

26

Pablo Aivojɨɨbo Agripa Ɨmefeenevɨ Iimaauhi.

1 Jaanegui Agripa Pabloco nuuhi: Ɨɨro diimaa, nooboro.
Jaanegui Pablo ihuseque agañiiyɨcɨuboro tɨcovauhi jillɨ iimaaubo:
2 Aivojɨɨbo Agripa aivo imo imo icahi dihɨmefeenevɨ tafihallɨvɨ ihiimaaboro jɨɨbeguequi famooro judiomɨ uuditɨ ihiimaahicanoco.
3 Fanoocoro ɨɨjoho imino gaajahi paryɨ judiomɨ jeevamaajeque, tollɨro fanooro mihiimaanɨcɨnoco icano. Jaanegui ɨco dilluhi uco guubunɨcɨqui sɨɨcuno.
4 Mɨɨro famooro judiomɨ uco seemenetɨro gaajauhi. Itɨconɨ taacuumivɨ iicahicaunoco, bu Jerusalevɨ iicahicaunoco icano.
5 Jaanoco bu diito gaajahi jaafa jaanoco iimogohachiijɨ ɨmɨɨdɨusumi fariseobadɨ iicaunoco jɨɨbogomo. Jaamo mɨɨhai fariseomɨ mihicamo Moocaanico saatoho janaanɨcɨ aivo imino mejeecɨvonɨcɨhi.
6 Jaanegui uujoho miyaaveguehi Moocaani uchuumucumoco siino ubuheetesujinoco. Mohɨmegaotoco Moocaani unuubadɨ. Jinohallɨtɨ jino uco sɨvamo ihaamɨqui.
7 Jaamaño mɨɨro Israel cuumino fahuseecɨ motɨhaitɨ miicuumiicɨ icano iicamo. Toono imiyaavejinoco otoomomo Moocaanico jeecɨvehicahi cuujehachuta, fucuhachuta icano. Jaanoco uujoho imiyaavogonohallɨtɨ uuditɨ judiomɨ jisumi imitɨno iimaahi.
8 Ɨɨjoho aivojɨɨbo Agripa, ¿nacu amɨɨhai judiomɨ mimiyaavogotɨhi Moocaani uchuumucumoco ubuheetesujinoco?

Pablo Cristotaco Ɨdaasuno Omoonɨhicaunoco Jɨɨbuguhi.

9 Mɨɨro uujoho itɨconɨ imino moonɨhi nooboro Jesu Nazareoobo momohallɨtɨ sihidɨ imitɨno miyamɨnaaco moonɨhicauhi.
10 Jillɨ uujoho moonɨhicauhi Jerusalevɨ, sacerdotemɨ aivojɨto iijɨtɨ cɨvojafaño ficuhicauhi sihidɨ Cristoco imiyaavogomoco. Jaamoco agaicaaumofañodɨ uujoho icahicauhi.
11 Jaaboro Cristotaco sihidɨ aamɨhicauhi paryɨ sinagogajanofaño, imiyaavogoco jeevesusuqui, nooboro. Bu uujoho aivo sihidɨ ɨsɨfiiratooboro diitoco bucasihicauhi fahɨgova jiinɨjenedɨ.

Pablo Siino Jɨɨbeguehi Cristoco Agaayɨcɨunoco.
(Hch 9.1-19; 22.6-16)

12 Jaabo tooneguiiharo fuuhi Damascavɨ sacerdotemɨ
aivojɨto iijɨco uco aacɨumoro agalluuneguiiha.
13 Jaabo aivojɨibo Agripa, uujoho jɨihairi fuunaaca gadɨcɨiba
niquejefañotɨ uco sefano achɨcɨuno sano uuma ufuumoma,
nɨhɨba aachɨcɨno janaanɨcɨ icano sefano namecuno.
14 Jaaneri famooro baavɨ mahaifuuhi. Jaanobuunatɨ nique-
jefañotɨ guubuuhi uco hebreo iijɨri unuunoco: Saulo, Saulo,
¿collɨhi uco bucasihi? Ɨɨro difiico daivuvusuhi oono Buey
ihabajaabo iimogobadɨ iicanoco imogotɨiboro iinoro fegaɨ
nijequeque ɨtɨvadiivooboro iicanɨcɨbadɨ, unuunoco.
15 Jaanegui uujoho nuuhi: ¿Mɨijoho ɨijoho, aivojɨibo?
nooboro. Jaanegui Aivojɨibo uco nuuhi: Uujoho Jesu. Jaaboco
ɨijoho uco bucasihi.
16 Jisumiro gañiivo. Toonegui ɨivɨ uujoho buhugaavehi
uco deecɨvequi fanoocoro uuditɨ adaatyɨmecunoco, tollɨro
adaatyɨmejinoco icano dɨibeguequi.
17 Jaabo ɨco uujoho taajasuji judiomɨ usetɨ, bu judiomɨ
iicatɨmo usetɨ icano. Jaamojaago ɨco galluhi jisumi diito
aallɨinoco faayɨcɨsuqui.
18 Jaamo imitɨno icacutɨmo iicaqui cɨvonoguiinodɨ ɨgotɨmo
seseehɨ iicacuuqui Satanasco ejeevesumoro Moocaanima
iicaqui. Jaamo uco imiyaavogomoro agaayɨcɨmo imitɨco bu-
ususji Moocaani ɨcɨumofeenevɨ iicaqui, nooboro.

Pablo Gaijafaño Unuunoco Miyaavuguuhi.

19 Jaanegui, aivojɨibo Agripa, uujoho niquejetɨ gaijafaño
aatyɨmeunoco miyaavuguuhi.
20 Jaaboro jɨibeguehicauhi itɨconɨ Damasca cuumivɨ. Jaadɨ
jɨibeguehicauhi Jerusale cuumivɨ, bu fahɨgova Judea jiinɨjevɨ
icano, bu tollɨro judiomɨ iicatɨmoco icano. Jaamo famoocoro
jɨibeguehicauhi iimitɨco ejeevesumoro Moocaanijaagovɨro
iicaqui. Jaamoro imino iicanoco toonofañodɨ ihɨfusuqui.
21 Jinohallɨtɨ judiomɨ uco templojafaño agaayɨcɨumoro
gaicaaujirahi.
22 Jaarunaa Moocaani uco aamusuneri jisu imino
jɨibeguehi paryɨ miyamɨnaaco obocɨfitɨmoco, obocɨfimoco
icano. Jaanoco tollɨro fahiijɨvaro jɨibeguehicahi siibadɨ
jɨibogotɨibo Moocaani iimaamɨnaa, bu Moise icamo jillɨ
iicajino unuubadɨ.
23 Cristoditɨ nuumo Cristo asaadɨ ɨdaasuno icajiibo. Jaadɨ
chuumucuruubo buheetejiibo, uchuumucumo ubuheete-
jinoco ɨtɨconɨibo. Jaanoco jillɨ jɨibuguubo mataajajinoco ju-
diomɨdi, bu tollɨro judiomɨ iicatɨmedi icano, nooboro.

Pablo Imuguuhi Agripa Onoobo Cristoco Agaayɨcɨnoco.

24 Jillɨ Pablo unuunegui Festo sefano nuuhi: Pablo fɨne
ɨɨjoho jillɨ deegavehi. Toono sihidɨ agaajano ɨco jeegavusuhi,
nooboro.
25 Jaanegui Pablo nuuhi: Idiimihuseebe Festo, uujoho jee-
gavotɨhi. Imino eesamaaiboro miyaanoco neehi.
26 Jaanɨ jino aivojɨɨbo Agripa iicaabo toonoco imino gaa-
jahi. Jaanegui jino diibo ɨmefeenevɨ ñɨhicugotɨɨboro iimaahi.
Jaanoco diibo tollɨro gaajahi fanooro toovono iicatɨnoco.
27 Jaanegui aivojɨɨbo Agripa ɨco dilluuhi: ¿Naa Moocaani
iimaamɨnaa unuunoco miyaaveguehi? Fɨne miyaaveguehi,
nuubo.
28 Jaanegui Agripa Pabloco nuuhi: ¿Mɨllɨ nacu ajashuno
idiimaaneri uco fɨne miyaavugusuji? nooboro.
29 Jaanegui Pablo nuuhi: Uujoho Moocaanico dilluhi, sihidɨ
ihiimaaneri, ajashuno ihiimaaneri icano mimiyaaveguequi.
Jaabo ɨɨro icatɨno, paryɨ jaachiijɨ jino uco uguubuunɨcɨmo,
bu tollɨro uubadɨ iicaqui. Jaarumo jillɨ uubadɨ jɨgaiñehiri
sisɨcɨnɨtɨmo iicaqui, nooboro.
30 Jillɨ Pablo unuunobuunatɨ aivojɨɨbo Agripa, bu aivojɨɨbo
Festo, bu Berenice, bu famooro toono iicaumo icano
agañiivuumoro
31 fuumo sihɨgovɨ. Jaamoro toonotɨ sanoomɨro ihiimaacasi-
moro noocasihicaumo: Jaanɨ imitɨno moonɨhicatɨɨbo. ¿Mɨllɨtɨ
bu jaaboco magaicaaujirahi? ¿Mɨllɨtɨ bu mɨcɨvojanɨjirahi?
noomoro.
32 Jaanegui Agripa nuuhi Festoco: Fɨne misinaayujirahi
jaanɨco inoro romano aivojɨɨbo Cesar uco idillunoco
imeguehi, inuutɨruva, nooboro.

27

Pabloco Galluumo Roma Cuumijaago.

1 Jaadɨ mɨɨhaico Italia jiinɨjevɨ igalluuqui acɨumo Pablo
saatoho cɨvojamɨnaa iicamoco saafi aivojɨɨbo Julio onooboco.
Jaabou Julio ijeevadɨo amocasimɨnaa Augusto onoomo amo-
casimɨnaa aivojɨɨbo iicaubo.
2 Jaamo Adramitio cuumi meenegari mufuuhi, Asia
cuuminoco muuaijɨniri iicamɨcujeque emeecɨtuugari.
Tollɨro Aristacu onoobo Tesalonica cuumioobo, Macedonia
jiinɨjeoobo mɨɨhaima fuuhi.
3 Jaano seseevedɨ Sidon onoomɨcuvɨ mɨhɨfutuhi. Jaa-
mañovɨ Julio Pabloco imino omoonɨuboro galluuhi ina-
habonɨmɨnaaco imeecɨtequi diiboco sinehejetɨ ihacɨqui.
4 Jaadɨ tomɨcutɨ mufuumo Chipre onoochugaico mafatyuhi
monaninaagueneri iicachugaico sihidɨ guibuhuba mɨɨhaico
sihɨgovɨro asatyuneri.

5 Jaadɨ Cilicia jiinɨjeque, bu Panfilia jiinɨjeque icano
mafatyumoro mɨhɨfutuuhi Mira unuucuumivɨ, Licia jiinɨjevɨ.
6 Jahɨgo amocasimɨnaa aivojɨɨbo Alejandria meenegaco
atyɨmeuhi Italia jiinɨjevɨ ufuugaco. Jaaboro mɨɨhaico togafaño
jɨcafutusuubo mefeequi.
7 Jaadɨ guiraafucuva mɨhɨguunobuunatɨ sihidɨ jeevanotɨ
mɨhɨfutuuhi Gnido cuumi onegueehivɨ. Jaanaa guibuhuba
sihidɨ iicaunegui sihɨgodɨ mufuumo Salmon onoocuumi
onegueehidɨ, Creta onoochugaihallɨdɨ mafatyuhi.
8 Jaarunaa sihidɨ jeevaneri mufuumo mɨhɨfutuuhi Imimɨcu
onoomɨcuvɨ Lasea cuumi fiitɨno.
9 Jaamo gueenene tahɨ mihicaumaño ñɨhicucuuno muuairi
mufuujino jɨɨnija guibuhubama iicacuujino ifiitɨcuumaño.
Jaanegui Pablo diitoco afajɨɨnɨuboro nuuhi:
10 Amɨɨhaico gaifiimɨco neehi: Ñɨhicuno aivo sihidɨ
jeevaneri mefeeji. Jaaneri meenega ifiimaaveneri sihidɨ
sineheje gañɨɨcafeteji, jaabadɨro saatoho miyamɨnaa ifiino
gañɨɨcafeteji icano, nooboro.
11 Jaarunoco Pabloco ihamocasimɨnaa aivojɨɨbo
miyaavugutɨhi. Jaaboro imeenega abajaabo, toga
tɨcuvusumɨnaafi icano unuunocoro miyaavuguuhi.
12 Jaanaa guiraamo nuuhi: Imitatɨmɨcu jɨɨnijadɨɨhivɨ.
Jaanegui masɨɨgo mufuucuqui jinootɨ Creta jiinɨjevɨ
Fenice mɨcuvɨ mɨhɨfetequi, noomoro. Tomañotɨ noreste,
sureste icahɨgo ɨɨfuvusuhicauneguiiha, tomɨcuvɨ jɨɨnijaco
mafatyequi.

Sihidɨ Guibuhuba Muuaifeenevɨ.

13 Jaadɨ guibuhuba sɨɨcuɨba surjaagotɨ iguibunegui: Imino
fɨne mefeeji, noomoro mufuuhi Creta chugai fiitɨnodɨ.
14 Jaanobuunatɨ gueenejɨsunotɨ momeenegahallɨvɨ sefano
guibuhuba saauhi, aivo esefano guibuhuba Noreste onoogu-
ibuhuba.
15 Jaano sefano guibuhuba mɨɨhaico agaayɨcɨnoro
ɨɨgusuutɨnegui mejeevesucuuhi. Jaaneri mɨɨhaico
iguibuhuba sihɨgovɨro satyucuuhi.
16 Jaamo mafatyuhi ajashuchugai Clauda onoochugai
bujɨnaagodɨ iguibuhuba sefano achahauhɨgodɨ. Jaamoro
sihidɨ jeevanotɨ imɨɨdɨ meenegaco imino mudujenɨuhi
iguiraagatɨ.
17 Jaadɨ ihajashugaco caamo iguiraagajɨnibaavɨ
duujenɨumo. Jaamoro iguiraagaco sisɨumo gaibaɨneri ifaaga
agallivujiruneguiiha. Jaamoro muuaifaño jiinɨgaibaaho
Sirte onoobaahohallɨvɨ ifiigatyujirunoco ɨñɨhicugumoro
imeenega gaachehuco niitusuumo guibuhuba sihɨgovɨro
diitoco isatyequi.

18 Jaano sifucutɨ guibuhuba icauhiica sefano. Jaanegui
imeenegafañoonoco gaifificiumo muuaifaño.
19 Jaano sifucutɨ bu famooro siino magaifificiuhi togaone-
hejeque muuaifaño.
20 Jaamo fiiva fucuva mahatyɨmehicautɨhi nɨhɨbaco meeciri
icanoco sihidɨ guibuhuba iicaumaño. Jaamoro: Mataajajitɨhi
fɨne, munuuhi.
21 Jaamo gueenene amachucutɨnegui Pablo diitofeenevɨ
ujulleeveuboro nuuhi: Imino uujoho eneehinɨnoco mugu-
ubuhinɨruva Creta chugaivɨ masaajitɨrahi. Jaarunaa masaa-
maño ɨdaasuno mihicahi monehejeque magaifificihi.
22 Jaarunaa ñɨhicugotɨmo quehecuno mihica. Saatohobatɨ
miguijevejitɨhi ɨdɨgaaro meenega fiimaveji.
23 Jaanoco uujoho gaajacɨhi Moocaanico
ejeecɨvehicaabofañodɨ uujoho icamaño. Jaabo
itoomomɨnaafico tajaago agalluubo fucu uco neehi:
24 Pablo diguetejirahana, romano aivojɨɨbo ɨmefeenevɨ
dɨhɨfeteji. Tollɨro difañodɨ ɨɨri Moocaani taajasuji famooro
ɨɨma meenegafaño iicamoco, nooboro.
25 Jaanegui quehecuno mihica ñɨhicugotɨmo. Uco
Moocaani itoomomɨnaafifañodɨ onoobadɨ iicajinoco
miyaaveguehi.
26 Jaarunaa mɨɨhaico sachugaivɨ gañɨɨjino guibuhuba,
nooboro.
27 Jaadɨ mijaguisɨcɨhachuta mɨhɨgucuudɨ Adria muuaivɨ
mɨhɨfutuuhi. Jaamañovɨ sihɨgovɨ agañɨɨno, sihɨgovɨ agañɨɨno
fuuhi. Jaanaa toga dudɨcamaajemɨnaa fucufeenevɨ gaajacu-
uhi jiinɨjetɨ ifiitɨvuunoco.
28 Jaamoro uuvumo imuuai faicuvaco. Jaarunaa treinta y
seis metrohachuta inɨfaihu faicuva icauhi. Jaano janaanɨcɨ
siino uuvumo. Jaarunaa veintisiete metrohachuta inɨfaihu
faicuva icauhi.
29 Jaanegui guiisihallɨvɨ imeenegaco agañɨɨjirunoco iigu-
iumoro igueenemehejedɨno obocɨnoonoco toga dojɨcuogatɨ
udujenɨumoro imuuaifaño gañɨɨumo sihɨ footɨga iicaqui.
Jaamoro tuumuumo iseseevequi.
30 Jaamoro toga dudɨcamaajemɨnaa togatɨ itaajaqui
moonɨuhi ihajashugaco togatɨ imuuaifaño iiniitusuumoro
isivɨ ifeequi. Jaamoro ibocɨsutaco niitusumobadɨ
nijequeogatɨ moonɨumo abañɨsumo.
31 Jaanegui Pablo ihamocasimɨnaa aivojɨɨboco nuuhi: Diito
meenegatɨ ofoohachiijɨ amɨɨhai mataajajitɨhi, nooboro.
32 Jaanegui ihamocasimɨnaa ihajashuga sisɨtaaco
iquitɨumoro togaco muuaifaño gañɨɨuhi.

33 Jaadɨ Pablo cuujetavɨ diitoco nuuhi: Aivo gueenene mi-
jaguisɨcɨ mɨcɨgacutɨhi, bu mamachucutɨhi icano.
34 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Mamachuqui. Jaamo ma-
machumoro mataajahi. Mɨɨro saatohoba mɨllɨ icacujitɨhi,
nooboro
35 Pablo maahuco agaayɨcɨuboro Moocaanima iimaauhi
diito ɨmefeenevɨ. Jaadɨ toonoco iquisicuuboro machuubo,
36 bu tollɨro famooro amachumoro imo imo minifutuuhi.
37 Jaamo mɨɨhai meenegafaño mihicauhi doscientas setenta
y seisdɨmo miyamɨnaa.
38 Jaadɨ machuta iicaunoco muuaifaño gañɨɨumo imeenega
ijadijetequi.

Meenega Niituhi Muuaifaño.

39 Jaanaa eseseeveudɨ toga dudɨcamaajemɨnaa gaajautɨmo
comañoo jiinɨjerihacho mihicaunoco. Jaadɨ ifadɨcaico
atyɨmeumo. Jaamañovɨ jiinɨgaibaaho icauhi. Jaanegui:
Tomaño macañaveji, nuumo.
40 Jaadɨ imeenega duujeneque quitɨumo. Jaaneri
ibocɨsutano muuaifañoro fitanamaaiuhi. Jaasumiro
sinaayumo ibuhuduganoco imeenegaco itɨcɨvusuqui.
Jaamoro ɨmegaogaachehuco guibuhuba naagonovɨ
miniiyuumo. Jaaneri fiitɨvuga jiinɨgaibaahojaagovɨ.
41 Jaadɨ ɨɨfutumo samaño fahɨgovacɨtɨ sefano cucuumañovɨ.
Jaaneri jiinɨgaibaahohallɨvɨ nijequeoga fiigatyuhi cuhufono.
Jaaneri dojɨcuoga gatahunamaaiuhi sefano tyuucai icauneri.
42 Jaanegui ihamocasimɨnaa gaisiraicɨujirahi
icɨvojamɨnaaco isimoro ataajaujiruneguiiha.
43 Jaarunaa diito aivojɨɨbo Pabloco itaajasuqui mɨllɨ
moonɨsuutɨhi. Jaaboro iisico agaajamoco itɨconɨ tajɨɨbaubo
muuaifaño acasiniivomoro ijɨɨnija iisiqui.
44 Jaadɨ saatoho agaajatɨmoco tajɨɨbaubo cubujeneri,
bu imeenega udujavanamaaiubujeneri ifeequi. Jaaneri
famooro ataajaumoro jiinɨjevɨ ɨɨfutumo.

28

Pablo Malta Onoochugaivɨ Icauhi.

1 Jaamo famooro mataajacuudɨ tuchugai Malta onoochugai
iicanoco magaajacɨuhi.
2 Jaamo toojiinɨjeoto imino mɨɨhaico gaayɨcɨuhi. Jaamoro
sihidɨ niija sɨɨcura icaneri mihicahicauneguiiha cɨɨjɨgaico
mɨɨhaidi ebasumo. Jaamoro mɨɨhaico famoocoro feemesu-
umo.
3 Jaanaa Pablo ɨcɨuhi cuuhafene ifiigañoco. Jaaboro
cɨɨjɨgaifaño cabicuubo. Jaanaaca toono aiguucuri toonotɨ

jiinimo iinuuhi. Jaaboro Pabloco ihuseti eheedumañovíro
gueenene feetuciniubo.
4 Jaanoco tuchugai miyaminaa atyimeuhi ijiinimo Pablo
useti efeetuciniunoco. Jaamoro ihiimaacasiumoro nuumo:
Miyaano jahi jaani gaicaauminaafi. Jaamaño muuaifaño ifi-
imaavonoti ataajacuruuboco Moocaani imucugai icasujitihi,
noomoro.
5 Jaaboco Pablo ciijigaifaño ijiinimoco efeefaiquiyuuboro
milli icautihi.
6 Jaarunaa famooro esicinimo: Fine ujuurineri cheeme-
jiibo, noomoro. Jaarumo gueenene ihesicinicuuruhi milli
iicacutinegui boobaniumo ihesamaajeque. Jaamoro Pabloti
nuumo: Fine diibo saafi dios, noomoro.
7 Jaano fiitino tuchugai aivojiibo Publio onoobo faguino
icauhi. Jaabo miihaico imino gaayiciuhi mifucuci, safucu
icano ticovovi imino miihaico ficuubo.
8 Jaabo Publio caani iguihuvaubo icigaiijefaño icauhi.
Jaabo sihidi guihuvari, fatiiciri icano icauhi. Jaanegui Pablo
diiboco meecituuhi. Jaaboro Moocaanima ihiimaauboro dii-
bohallivi ihuseque ficuubo. Jaaneri tusumiro buheeteubo.
9 Jaanobuunati tolliro tuchugairi iicaumo iguihuvamo
Pablojaago saauhi diitoco ibuheesuqui.
10 Jaamoco ubuheesuunoma iicaumo miihaico imino
jeecivuuhi. Jaadi bohoga meenegafaño mijicafutuudi aciumo
miihaico sihidi duvirucuco.

Pablo Ifetehi Roma Cuumivi.

11 Jaanobuunati minihibaci, sanihiba icanoti tuchugaiti
meenegari mufuuhi jiinijaco tuchugaivi afatyugari. Jaagau
Alejandria jiinije meenega. Jaagahallivi eetavociniumo ji-
hovo diosmi Casto onoobo, Polu onoobo icamisi ijimi.
12 Jaagari mufuumo mihifutuuhi Siracusa onoomicuvi. Jaa-
mañovi mifucuci, safucu idiino mihicauhi.
13 Toonoti mufuuhi Italiajini fiitino. Jaadi mihifutuhi Regio
cuumivi. Jaano sifucuti guibuhuba saauhi surjaagoti. Jaano
sifucuti mihifutuhi Puteoli cuumivi.
14 Jaamañovi mahatyimeuhi Cristotaco. Jaamo miihaico
gaijiuhi diitoma mihicaqui sajaguisi ticovovi. Jaadi mufuuhi
Roma cuumivi.
15 Jaanoco Romari iicaumo Cristota gaajacuuhi miihai
tahi mufuunoco. Jaamoro saaumo miihaico otoomovaumo.
Jaamovi macabivuuhi jiihaivi, Apio naajehasi Tres Taber-
nas onoomañovi. Jaamoco Pablo aatyimeuboro Moocaanico
imuuhi. Jaaboro quehecutuubo.
16 Jaadi Romavi mihifutuudi ihamocasiminaa aivojiibo
icivojaminaaco aciuhi Roma civojaminaa toomominaa

aivojɨɨboco. Jaanotɨ Pabloco ijeevadɨ ficuumo saafi amocasimɨnaafima diiboco iteemequi.

Pablo Romavɨ Ɨjɨɨbogono.

17 Jaabo Pablo mifucucɨ, safucu ɨdɨɨno iicauno nijequetɨ cuuhuvaubo Romari iicaumo judiomɨ aivojɨtoco. Jaamo igaivuumoco Pablo nuuhi: Tañahabomɨ, uujoho judiomɨditɨ mɨllɨ iimaatɨhi, tollɨro motadimɨ jeevamaajeditɨ mɨllɨ iimaatɨrahi icano. Jaarunaaca Jerusalevɨ uco romano cɨvojafaño ficuumo.
18 Jaadɨ uco idilluumo uuvɨ imitɨco atyɨmeutɨhi: Jaamoro ¿mɨllɨtɨ bu magaicaaujirahi? onoomoro uco sinaayujiruumo.
19 Jaarunaa judiomɨ sihidɨ uuditɨ imitɨno ihiimaauneguiiha uujoho imuguuhi Roma aivojɨɨbo uco idillunoco. Jaaruubo uujoho taacuumimɨnaahallɨvɨ, ¿mɨllɨ nootɨhi?
20 Jaanegui amɨɨhaico cuuhuvahi amɨɨhaico aatyɨmeebere iimaaqui. Jaano israelmɨ imiyaavogobadɨ uujoho imiyaavogomaño uco jino mahatyɨmehi jɨgaiñeri sisɨcɨnɨɨboco, nooboro.
21 Jaanegui nuumo: Mɨɨhai aamebaco magaayɨcɨtɨhi Judea jiinɨjetɨ ɨɨditɨ iimaanoco. Tollɨro saatohoba monahabomɨ judiomɨ tahɨgotɨ agaserumo imitɨno idiicanoco mɨɨhaico jɨɨbogotɨhi.
22 Jaanegui mihimeguehi ɨɨjoho edeesamaaiñoco magaajanoco. Toono bohono iijɨtɨ fahɨgovavɨ imitɨno ihiimaahicanotɨ muguubuhicanotɨ, noomoro.
23 Jaanegui safucuco uuvumo. Jaafucu sihidɨ miyamɨnaa gaseuhi Pablo iicaujafaño. Jaamoco fucurotɨro Moocaani aivojɨ iijɨtɨ ɨjɨɨbogoobo suufenɨuhi iijɨcuuvɨ. Jaabo Moise tajɨɨbafañodɨ, bu Moocaani iimaamɨnaa aamenefañodɨ Jesuditɨ jɨɨbeguehicaubo diitoco imiyaavugusuqui.
24 Jaanoco saatoho miyaavuguhi, jaarunaa saatoho miyaavugutɨhi icano.
25 Jaamaño sabadɨro ihesamaaje iicautɨmaño Pablodɨtɨ fuumo. Jaanegui diitoco Pablo nuuhi: Imino jahi motadimɨco Moocaani Gaija nuuhi ihiimaamɨnaafi Isaiafeenedɨ. Jillɨ nooboro:
26 Foobo tomiyamɨnaaco dinoo: Amɨɨhai fɨne muguubuji.
Jaarunoco magaajajitɨhi. Fɨne bu mahatyɨmeji.
Jaarunoco mehesɨcɨnɨjitɨhi.
27 Amɨɨhai jeebɨɨ cuhufono iminifotomaño, imitɨno muguubumo. Amɨɨhai aallɨɨno mihicɨcɨnɨhi. Jaaneri amɨɨhai aallɨɨneri aatyɨmetɨmo mihicaji. Bu amɨɨhai nohojɨri guubutɨmo mihicaqui. Bu jaamo amɨɨhai jeebɨɨri gaajatɨmo mihicaqui. Jaamo tajaago masaamoco uujoho ubuheesujiruneguiiha, nooboro. nuubo.

28 Jaanegui amɨɨhai magaaja, jisumitɨro Moocaani taajasu
jɨɨbogoco judiomɨ iicatɨmediro iicacuujinoco. Jaanoco diito
imino guubuji, nooboro.
29 Jillɨ Pablo unuunoco uguubumoro toonotɨ fuumo
sanoomɨro jenaaucasimoro.*
30 Jaanobuuna Pablo icauhi mificabacɨ tɨcovovɨ sita iijaco
iicanohachuta jaaduuboro. Jahɨ diiboco imeecɨtomoco imino
gaayɨcɨhicaubo toojafaño.
31 Jaaboro ñɨhicugotɨɨbo jɨɨbeguehicaubo Moocaani aivojɨ
iijɨco. Tollɨro Aivojɨɨbo Jesucristoditɨ jɨɨbeguehicaubo. Jaaru-
uboco mɨɨhaiñooba Pabloco mɨllɨ neehicautɨhi.

* **28:29** Sahaamefaño toversiculoco ficuutɨmo.

ROMANOS

Pablo Romanomɨdi Acaatɨnɨuhaame.

Pablo Caatɨnɨuhi Romari Iicaja.

Moocaani Iijamɨnaadi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo jeecɨvomɨnaafi, Moocaani uco
ucuuhuvaubo diibo minɨsumɨnaafitɨ icaqui, Moocaani iijɨco
jɨɨbeguequi uco ɨɨcɨubo.
2 Jibogoco Moocaani sɨɨcɨjetɨro ihiimaamɨnaafeenedɨ
Caatɨnɨhaamefaño unuucuuno.
3 Moocaani Achi Aivojɨɨbo Jesucristoditɨ ihiimaano jɨɨbogo
diibo miyamɨnaa ifiitɨ iicausumi ɨjɨɨbogono, Jesucristou
aivojɨɨbo David iyaachimɨhaioobotɨ icaubo.
4 Jaarunaa iimino Gaija imityari jafenɨuhi, diibo Moocaani
Achi iicanoco. Jaamaño iguijevemefeenetɨ ubuheeteubo.
5 Jesucristofañodɨ Moocaani mɨɨhaico iminoco acɨhi di-
ibo momofañodɨ mɨɨhaico igalluqui, jaamofeenedɨ fahɨgova
jiinɨjemɨnaa uguubumoro imiyaavogomo iicaqui.
6 Jaamofeeneri tollɨro amɨɨhai mihicahi Jesucristota mi-
icaqui Moocaani amɨɨhaico ucuuhuvamo.
7 Jino aameque amɨɨhaidi caatɨnɨhi paryɨ Roma cuumiri
mihicamedi. Jaamoco Moocaani agaijɨɨboro ucuuhuvamo
iimino ifiima diibedi iicaqui. Moocaani, bu Mohaivojɨɨbo
Jesucristo iicamɨsi imihuse, sajeebɨɨ icanoma mihica.

Pablo Roma Jiinɨjemɨnaaco Abaatonoco Imeguehi.

8 Ɨmegavɨro tɨconɨji Jesucristofeenedɨ paryɨ amɨɨhaihallɨvɨ
Moocaanico iimehicanoco aacɨɨbo amɨɨhai miyaavogotɨ
fahɨgova jiinɨjemɨnaa ijɨɨbogocasimaño.
9 Moocaani uujoho diiboco tajeebɨɨmaryo ejeecɨvehicaabo
Illi jɨɨbogoco jɨɨbogooboro iicahicaabo gaajahi diiboma ihi-
imaahicasumi amɨɨhaiditɨ esafetehicanoco.
10 Moocaanico dilluhicahi diibo imogohachiijɨ mɨllɨtɨhacho
tahɨ jisumi amɨɨhaico baateji.
11 Imeguehi amɨɨhaico aatyɨmeebere amɨɨhai jeebɨɨnoco
Moocaani Gaijari sefatusuqui. Jaamo janaanɨcɨ sefano mihic-
ahi.
12 Tollɨ imeguehi uujoho fahɨgovavɨ mahamusucasinoco
jino momiyaavogofañodɨ mihicamo.
13 Tañahabomɨ, imeguehi amɨɨhaico fahiijɨvaro
abaateguehicanoco magaajanoco. Jaarunofaño
fanoova uco tɨhɨɨtusuhicahi. Imeguehicahi ofoonoco
amɨɨhaifeenedɨ saatohoco miyaavugusuqui fahɨgova jiinɨjevɨ
omoonɨhicabadɨ moonɨqui.

14 Uco Moocaani tajɨibahi famoovahallɨvɨro jɨibogooboro
feequi añɨmɨnaa iijɨco agaajamoco, bu agaajatɨmoco icano.
Tollɨro bu fanoovaaco agaajamoco, agaajatɨmoco icano
jɨibogooboro feequi.
15 Jaamaño uujoho imeguehi taajasubogoco amɨihaico
ɨjɨibogonoco paryɨicɨno amɨihai Romari mihicamoco.

Jesucristo Jɨibogo Mitya.

16 Uujoho nucufevetɨhi Jesucristo jɨibogo iiminotɨ Moocaani
mitya iicamaño paryɨicɨno toonoco imiyaavogomoco ataaja-
suno iicamaño itɨconɨ judiomɨco, bu tollɨro judiomɨ iicatɨmoco
icano.
17 Jibogo mɨihaico jɨibeguehi Moocaani mɨihaico gaayɨcɨhi
momiyaavogotɨ, Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ: Jaamaño
Moocaani agaayɨcɨibo imiyaavogofeenedɨ icaji.
18 Jaamaño Moocaani sɨfiira paryɨ iimitɨmo
miyamɨnaahallɨvɨ ñɨhicuno niquejefañotɨ saahi. Jaamaño
diito iimitɨ diitoco miyaanoco gaajasutɨhi.
19 Iimuguruva imino gaajajirumo Moocaanitɨ magaaja-
jirunoco. Jaanoco diiboro ɨifusucuhi,
20 Moocaanitɨ aatyɨmeratɨno gaajacafetejirahi diibo
fanoovaaco eheetavuunofeenedɨ. Foovono mahatyɨmejirahi
jiinɨjeque ifiivusuusumitɨ, diibo Moocaani imityaabo
fahiijɨvaro iicanoco. Jaamaño diito siinohallɨvɨ
agatyavequimaajirunoma chahahi.
21 Jillɨ Moocaanico gaajacurumo imino diiboco jeecɨvotɨhi
bu tollɨro diiboco imotɨmo. Jillɨro ajaaducafototɨno esamaa-
jeneriro ijeebɨino mɨtahi. Jaamaño iguubutɨjeebɨi diitoco
cɨvono minifetehi.
22 Magaajahi, unuurumo gaajatɨhi.
23 Jillɨro Moocaani sihidɨ ejeevaabo ufucuro ifinɨjitɨiboco
ejeecɨvotɨmoro cafaryuhacumo, miyamɨnaafi ifinɨfiibo
ɨjɨmɨriro, bu tollɨro joomɨ ɨjɨmɨri, jiinimomɨ ɨjɨmɨri, paryɨicɨno
faaboho asimɨ* ɨjɨmɨri icano.
24 Jillɨtɨ Moocaani diitoco iimitɨ iimogovɨro jeevesuhi toono-
coro imegueneguiiha. Jaamaño nucufesunoonoco fahɨgova
moonɨmo.
25 Moocaani miya iijɨco iimiyaavogotɨmoro
sɨcamañehejequere miyaavogomo. Jaamoro Moocaani
ifiivusuunocoro ejeecɨvomoro imehicamo, Moocaanico
imotɨmoro ɨdɨibocoro naha diiboco fahiijɨvaro mihimejiru-
ubo. Fɨne.
26 Jillɨtɨ Moocaani diitoco jeevesuhi unucufesuneheje
imogovɨro; aivo gaigoomɨtɨ mɨihaiñomaryo gaifiimɨma

* **1:23** Griego iijɨri: faaboho asimɨ igueenemeheje itɨhaiño iicamo, noono.

iicanicinoco ejeevesumoro sano gaigoomiro fahigovavi icacasihicahi.
27 Jaabadiro buunaji gaifiimi gaigoomima iicanicinoco ejeevesumoro aivo sihidi imogomo sifiima sano gaifiimiro iicacasinoco. Sano gaifiimiro nucufesunoonoco moonihicahi fahigovavi. Jaamañoo toono iimiti jaada ifihalliviro guihuvanehejeque icimo Moocaani afaijaneri.
28 Moocaanico eesafototimañoo; diitoco iimiti esamaajefañoviro jeevesuubo momoonitatinehejeque imooniqui.
29 Fanoova imitima icamo ifiico idicunonoomoninehеje, imitineheje, sitaanoco imoyiicineheje, sitaaco imitino omooninehеje icano. Siinohalliti sitaaco jiiheveme, gaicaaufifimo, ibacasifififimo, bañifififimo, sitaaco jiihevefifimo, sicamañehejeque jiibocasifififimo.
30 Sitaaditi iminotino iimaamo, Moocaanico jiiheveme, sitaaco gaijitimo, uujoho sihidi jeevahi noomoro ifiico cahacisumo, imitino omooninjinehejequere esamaaimo, caanimico: Jii, nootimo.
31 Aivo esicinitimo, unuucuunoco eheetavotatimo, gaijitimo, sitaaco imitino omooninoco iimibachunoco gaajatimo, sitaaco idaasugotimo.
32 Moocaani atajiibanoco imino gaajacurumo. Tolli omoonifimo ifinijitino guijeveque gaajacurumo. Jaarumo suufenitimo moonihicahi, tolliro sita omooninoco atyimemere imo imo icahicahi.

2

Moocaani Imino Dugaacufihi.

1 Jilli iicamañoo agatyavequimaajirunoma chahahi, iijoho sitaaco imitico udugaacuubo. Iijoho cajaanihacho idiicaruubo, sita: Imitico, onooboro udugaacuubo, iiro bu difiicoro toonofañoo gañiisuhi sita: Imitico, onooboro bu iijoho tobadiro moonihicahi.
2 Magaajacuhi Moocaani imino udugaacuuboro tolli omooninoco ijaadaco acifinoco.
3 ¿Nacu iijoho fine deesicinihi: Moocaani idaasuno omooninoti taajaji, onoobo? Jaaboro iijoho sitaaco iimitihalliti idaasuno omoonihicaabo, bu diito omooninbadiro moonihicahi.
4 ¿Nacu iijoho diimogotihi Moocaani imihuseque, bu ijaabicifififihicanoco; iijoho gaajatihi diibo imihuse ico dihimitico ejeevesusujirunoco?
5 Dijeebii aivo ico ucuhufomañoo dihimitico deevesugotihi. Jaamañoo dihalliviro sihidi titibanihi Moocaani ico idaasuno omooninjinoco ufucu atyimecafetejino Moocaani imino udugaacuuboro ijaadaco acijifucuvi.

6 Tusumi jari jaadujiibo famoovaaco itɨcovoocɨvɨ iiminoco
omoonɨɨboco iimineri, bu iimitɨnoco omoonɨɨboco iimitɨneri
icano.
7 Jaamoco Moocaani imico, bu bocɨco icano iguiinomoco,
ifinɨjitɨno fiivofeenedɨ iminoco suufenɨtɨmo omoonɨmoco
ifinɨjitɨno fiivoco acɨjiibo.
8 Jaanotɨ sefano ɨdaasuno moonɨjiibo: Uujoho sihidɨ
jeevahi, onoomoco, jaamoro miyaanoco ɨjɨɨvotɨmoro
iimitɨnocoro eheetavomoco
9 sihidɨ aivoma ɨdaasuno icaji paryɨɨcɨno imitɨnoco
omoonɨhicamedi, ɨmegavɨ judiomɨdi, tollɨro bu judiomɨ
iicatɨmedi.
10 Jaanotɨ Moocaani acɨjiibo imico, bocɨco, sajeebɨɨco
icano paryɨɨcɨno imino iicahicamoco, ɨmegavɨ judiomɨco,
bu jaabadɨro judiomɨ iicatɨmoco icano.
11 Moocaanidi miyamɨnaa sabadɨro iicamaño.
12 Paryɨɨcɨno Moise tajɨɨbama achahamo imitɨco omoonɨmo
finɨji totajɨɨbama chahamo. Jaanotɨ Moise tajɨɨbama iicacuu-
rumo imitɨco omoonɨmo totajɨɨbafeenedɨ dugaacucafetejimo
ifinɨqui.
13 Moocaani gaayɨcɨtɨhi totajɨɨbaco jillɨ tɨcovono
uguubumoco. Jaanotɨ imino uguubumocoro imino iicamoco
gaayɨcɨɨbo.
14 Jaanotɨ siicuumioto Moise tajɨɨbama chaharumo
ijeebɨɨtɨro Moise tajɨɨba onoobadɨ moonɨmo. Jaamo Moise
tajɨɨbama chaharumo, tollɨ ijeebɨɨ onoobadɨ omoonɨno. Toono
diitedi tajɨɨbabadɨ jeevahi.
15 Iimihiicafeenedɨ gaajasumo ijeebɨɨfañɔ Moocaani
tajɨɨbama iicanoco ijeebɨɨ diitoco jɨɨbeguehi miyaano icanoco.
Jaamoco ihesamaajere ufucu jɨɨbegueji iminoco, bu imitɨnoco
icano omoonɨhicanoco.
16 Ufucu Moocaani paryɨɨcɨno miyamɨnaa toovono
omoonɨhicanoco emeecɨɨboro jaaduji Jesucristofeenedɨ
taajasujɨɨbogoco uujoho ɨjɨɨbogooboro eneehicabadɨ.

Judiomɨ Moise Tajɨɨbaguiino Icahi.

17 Jaanotɨ cajaatyohacho: Uujoho judiomɨoobo, onooboro
Moise tajɨɨbafañɔdɨ icahi, bu Moocaani uco gaijɨhi, neehicahi.
18 Jaabo ɨɨjoho Moocaani jeebɨɨ onoobadɨ iicanoco gaajahi.
Jaaboco ɨco Moise tajɨɨba gaajasuhi iimino ifiico dɨɨcɨqui.
19 Jaabo: Uujoho aivo gaajahi, onoomañɔ diito Moocaanico
agaajatɨmoco jɨɨbeguejirahi, bu imitɨfañɔ iicamoco gaajasuji-
rahibadɨ deesɨcɨnɨhi.
20 Agaajatɨmoco jɨɨbeguejirahi, bu uguubutɨmoco
fajɨɨnɨjirahi, nooboro deesɨcɨnɨhi, tajɨɨbafañɔ miyaanoco,
bu agaajanoco icano agaajamañɔ.

21 Jaarunofañɔ ɨɨjoho sitaaco ɨdɨɨbeguehicaabo, ¿collɨhi jaabo difiicoro dɨɨbeguehicatɨhi? Ɨɨjoho sitaaco: Mananidino, nooboro ɨdɨɨbeguehicaruubo, ¿collɨhi jaabo nanivahicahi?

22 Ɨɨjoho sitaaco: Sifigoma diicajirahana, eneehicaruubo, ¿collɨhi jaabo ɨɨjoho sifigoma diicahicahi? Ɨɨjoho sitaaco: Ɨjɨnɨtaco jɨɨheguehi, eneehicaruubo, ¿collɨhi jaabo jihovono caanimɨ iijano busumijeque nanihicahi?

23 Tajɨɨbafañɔdɨ quehe quehe diicarahi. Jaaruubo Moocaanico nucufevesuhicahi diibo tajɨɨba onoobadɨ omoonɨtɨmañɔ.

24 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañɔ noono: Amɨɨhai tollɨ mihicamañɔ judiomɨ iicatɨmo Moocaaniditɨ imitɨno iimaahicahi, noonoro.

25 Moise tajɨɨbaco imino moonɨruva dimeehe nijequeque iquitɨcɨno ɨɨdi imijirahi. Jaanotɨ Moise tajɨɨbaco imino omoonɨtɨhachiijɨ Moocaanita iicatɨmobadɨ diicahi. ¿Jaanegui imeehe nijeque iquitɨcɨnotɨ jinehejebaco mɨhɨcɨjitɨrahi?

26 Jaanotɨ iquitɨcɨratɨruubo tajɨɨba onoobadɨ omoonɨɨbo imeehe nijeque iquitɨcɨnɨɨbobadɨ gaayɨcɨcafetehi quitɨcɨratɨruubo.

27 Imeehe nijeque quitɨcɨratɨruubo tajɨɨba onoobadɨ omoonɨhicaabo ɨco dihimitɨco atyɨmesuji, ɨɨjoho tajɨɨbaco: Jii, eneehicatɨmañɔ toohaamema diicaruubo, dimeehe nijeque quitɨcɨnɨruubo icano.

28 Jaabo judioru jaaruubo Moocaani iimogobadɨ omoonɨtɨmañɔ miya judiobadɨ jeevatɨɨbo. Jaano tollɨro quitɨcɨnɨrumo ijeebɨɨfañɔdɨ imino imiyaavogotɨmo miya quitɨcɨma icatɨno.

29 Jaanotɨ naha miya judio iicaabo Moocaani iimogobadɨ ijeebɨɨfañɔdɨ omoonɨɨbo miya quitɨcɨma iicaabo. Jillɨ aamefañɔ acaatɨnɨbadɨro iicaqui icatɨno, bu mojeebɨɨfañɔ Moocaani Gaija onoobadɨ miicaqui. Jillɨ omoonɨɨboco miyamɨnaa imotɨhi, ɨdɨɨboro Moocaani imehi.

3

1 ¿Jaanegui collɨhi judiotɨ mihicajirahi? ¿Collɨhi bu miquitɨcɨjirahi? neejirumo.

2 Jaarunofañɔ aivo sihidɨ imino judiomɨtɨ mihicano judiomɨco Moocaani ijɨɨbogoco aacɨumañɔ.

3 ¿Jaanaa mɨllɨjiru, diitotɨ saatoho imino imoonɨtɨruva? ¿Nacu jillɨ diito iicanotɨ Moocaani diitoco aacɨguunoco dumɨtɨɨcɨjirahi?

4 ¡Cha, tollɨ icatɨno! Tollɨ icarunehejehaca Moocaani iimihuseque jeevesutɨhi. Jillɨ Moocaani imino paryɨ miyaanoco onoobadɨ eetavehi, paryɨɨcɨno miyamɨnaafi bañɨfifirunaaca. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañɔ noono:

Iimiiboti diicaji dihimi icafeenedi, bu ico inisumoro emeecirunoti imino dihiineji, onoonoro.

5 Jaanoti mohimitifeenedi Moocaani iiminoco saatoho gaajahi. Jaanoco jilli: Moocaani imitihi, monooniciihi miihaico idaasuno diibo omoonimaño. Jilli miyaminaa esamaaje imitacinimo nooniciihi.

6 ¡Jaarunaa tolli icatino! Moocaani imitiminaafi iicaruva, ¿milli bu jaabo miyaminaaco iimitihallíti idaasuno moonijirahi?

7 Jaanoti saatoho esamaaje imitaciniibo neejirahi: Uujoho abañifiifiiboti saatoho Moocaani miya iijico onoonoco agaajamoro janaanici diiboco acahacisuhachiiji, ¿collihi jana uco imitiminaafibadi idaasuno moonijiibo?

8 Jaaneguiiha iimitinoco momooniqui iiminoono isaaqui, nooboro. Jilli saatoho imitino esamaaimoro neehicahi miihaiva iminotino mijiibeguehicanoco. Jaarumo tolli eneehicamo idaasuno mooniicafeteji toonovi iifotomo.

Famooro Mihimifitihi.

9 ¿Milli jaanoco meneejirahi? ¿Nacu miihai judiomi diito janaanici mihimifihi? ¡Cha, tolli icatino! Miiro: Judiomi imitico, munuucuhi, bu famoovaaco monoobadiro, imitiguiino paryi famoovaro mihicahi.

10 Miiro Caatinihaamefaño noono:
Iimimo chahahi, aivo saafiiba iiminoco omooniibo chahahi.
11 Miijoho agaajamo chahahi. Miijoho chahahi Moocaanico iguiinomo.
12 Famooro mitacuhi, iimitijiri famooro iimitihigoviro fuucuuhi. Miihaiñooba iiminoco omoonimo chahahi, aivo saafiiba chahahi.
13 Oono iiji ciihojico mafaayicijirubadi jeevahi aivo idicuno ihiimaamaño. Jaamo bañifiifihicamo, ihiimaa jiinimo namitabadi jeevano imitino mooniisumo.
14 Sano iminotinocoro iimaamo aivonoonocoro.
15 Sitaaco iguijenijinojaagoviro goovano foomo.
16 Idaasuno mooniimoro finisumoro igomo.
17 Jaamo sajeebii icaco gaajatimo.
18 Moocaanico iñihicugonoco esamaaitimo, noono Caatinihaamefaño.
19 Jaanoco magaajacuhi paryiicino Moise tajiibafaño iicano totajiibaguiino iicamedi noono. Jaanoti famooro illiivomoro Moocaani aivojiguiino iminifetequi.
20 Miihaiñooba Moocaani imefeene gaayicicafetejitihi tajiiba onoonoco omooninofeenedi. Jilli tajiiba miihaico mohimitico gaajasuhi.

Miyaavogofañodiro Mataajatahi.

21 Jaanoti jisumi tajiiba uufocodi magaajahi milliti
Moocaani miihaico agaayicinoco. Jaarunofaño tajiiba
aamefaño, bu Moocaani iimaaminaa aamefaño icano toono
mataajajinohalliti ihiimaacuno.
22 Jaanoti jino naha Moocaani miihaico agaayicino Je-
sucristoco mimiyaavogonofeenedi. Chahamo saatoho sita
janaanicivi iicamo icano.
23 Famooro imitico momooniuhi. Jaamaño Moocaani imi
iijiti tehesino mihicahi.
24 Jaarunaa Moocaani famoocoro jilli iimihuseri ticovono
gaayicihi, Cristo Jesufañodi ataajasucumaño.
25 Moocaani Cristoco miyaminaa imitihallivi guijeniisuhi.
Jaamaño diito imiyaavuguusumi diitoco taajasuubo. Jilli
mooniubo iimihuseque igaajasuqui siicijeo imiti icarunoco
ajaabiciuboro jeecivotiibo fatyuubo.
26 Jilli mooniubo diibo Moocaani jisumihachuta
iimihuseneque igaajasuqui. Jaabo Jesuco imiyaavogomoco
agaayicicunofeenedi gaajasuubo jisumihachuta
iimihuseneque.
27 ¿Jaamaño milli bu mofiicoro quehe quehe
mehesiciniirahi? Tolli mihicahicano chahacuuhi. ¿Collihi
jaano tolli icatino? Cha, tajiiba onoonoco momooninoti
icatino jilli Jesucristoco mimiyaavogonoti.
28 Jaamaño magaajahi miyaavogofeenediro Moocaani
miinoco agaayicinoco. Jilli tajiiba onoonoco momooniimaño
icatino.
29 ¿Nacu Moocaani saatohoro judiomitahere? ¿Nacu bu
tolliro judiomi iicatimotahe icatino? ¡Janabuu! Tolliro bu
diitotahe.
30 Idiiboro Moocaani saafiiro iicamaño miyaavogofeenedi
gaayiciibo judiomico, bu judiomi iicatimoco icano.*
31 ¿Jilli miyaavogofañodi mataajahi, monoomaño jaanegui
nacu Moise tajiibaco imitino meneehi? ¡Cha, tolli icatino!
Jilliro janaaniciviti tajiiba miyaano iicanoco meneehi.

4

Abrahamti Magaajano.

1 Masii Abraham miihai judiomi eedeebediti
mehesamaaiqui. ¿Nacu jinejeque fine gaayiciubo?
2 Siinoco omooniunofeenedi Moocaani diiboco
igaayiciuruva quehe quehe icaujiruubo. Jaaruubo Moocaani
imefeenevi icatino.

---

* **3:30** Griego iijiri: miyaavogofeenedi gaayiciibo iimeehe nijeque iquiticinimoco, bu iquiticiniratimoco icano, noono.

3 ¿Naa mɨllɨ noono Caatɨnɨhaamefañɔ? Abraham Moocaanico miyaavuguuhi. Jaamañɔ diiboco Moocaani gaayɨcɨuhi, noonoro.
4 Jaanotɨ saatoho idudɨcamaaje jaadaco agaayɨcɨno tɨcovono diiboco aacɨno icatɨno. Jillɨ idudɨcamaajeque ajaaduno.
5 Jaanotɨ saatoho jinejeque moonɨtɨrumo Moocaanico miyaaveguehi. Jaabo Moocaani iimitɨrumoco agaayɨcɨɨboco miyaavogomo. Jaamoco Moocaani gaayɨcɨhi jillɨ tɨcovono diiboco imiyaavogomañɔ.
6 Tollɨro bu David nuuhi: Imo imo icaabo ʂaafiico Moocaani agaayɨcɨɨbo. Jaaruno iimihusetɨ agaayɨcɨno icatɨno.
7 Jillɨ David nuuhi:

Imicani icamo jaatyo diito imitɨco Moocaani ubuusumo; diito imitɨco esafototɨɨbo ejeecɨvucuutɨno.

8 Imicani icaabo diibo imitɨco Moocaani ejeevesucuubo, nuubo.
9 ¿Nacu fɨne jino imo imo ica saatohoro imeehe nijeque iquitɨcɨnɨmedi? ¿Nacu bu fɨne tollɨro iquitɨcɨnɨratɨmedi? Mɨɨro munuucuuhi, Abraham imiyaavuguumañɔ Moocaani diiboco agaayɨcɨunoco.
10 Jaaboco, ¿cusumi gaayɨcɨubo iimeeheque iquitɨcɨunobuunatɨ? ¿Nacu ɨmegavɨro? Toonobuunatɨ icatɨno, ɨmegavɨro.
11 Buunatɨ Abraham meehe quitɨcɨco gaayɨcɨuhi imiyaavuguunofeenedɨ diiboco Moocaani agaayɨcɨuno jɨɨbogobadɨ iicano. Jillɨtɨ Abraham paryɨɨcɨno imiyaavogomo caanitɨ icahi. Jaamo imeehe quitɨcɨratɨrumoco Moocaani tollɨro gaayɨcɨhi.
12 Miyaano Abraham imeehe iquitɨcɨnɨmo caanitɨ icahi. Moheedeebe Abraham iquitɨcɨrautɨsumi imiyaavuguubadɨ, imiyaavogomo caani eneejiruno. Jaamañɔ diito caani icatɨɨbo, iimeehequere iquitɨcɨumañɔ.

Moocaani Unuunoco Magaayɨcɨhi Miyaavogofeenedɨ.

13 Mɨɨro Moocaani: Amɨɨhaico jiinɨjeque acɨji, nuuhi Abrahamco, iyaachimɨhaico icano; atajɨɨbaco omoonɨumañɔ acɨguutɨɨbo. Jillɨ imiyaavuguumañɔ Moocaani diiboco agaayɨcɨuboro: Jiinɨjeque acɨji, nuuhi.
14 Jaaneguiiha Moise tajɨɨbaco omoonɨmo ɨdɨɨmoro Moocaani aacɨguunoco igaayɨcɨruva. Jaaneguiiha jahi miyaavogo miyaano icacuutɨhi, tollɨro bu Moocaani aacɨguuno miyaano icacuutɨhi jahi.
15 Mɨɨro tajɨɨba mɨɨhaico gaajasuhi Moocaani mohimitɨhallɨtɨ mɨɨnoco ɨdaasuno omoonɨjinoco. Jaanotɨ tajɨɨba achahahɨgo magaajatɨhi imitɨno mihicanoco.

16 Jaamaño miyamɨnaa imiyaavegueneguiiha Moocaani
unuunoco acɨguubo tɨcovono, paryɨɨcɨno Abraham
iyaachimɨhaidi aivo miyaano iicaqui. Jino Moocaani
aacɨguuno ɨdɨɨmoro Moise tajɨɨbaco omoonɨmediro
icatɨno, tollɨro buunajɨ Abraham imiyaavuguubadɨ paryɨ
imiyaaveguemedi. Jaamaño diibo Abraham paryɨɨcɨno
imiyaavogomo caanitɨ icahi
17 Moocaani ɨmefeenevɨ, diiboco Abraham imiyaavuguubo
ɨmefeenevɨ. Jillɨ Moocaani Abrahamco Caatɨnɨhaamefaño
neehi: Ɨco ficuuhi ajashutɨmo miyamɨnaa caanitɨ, nooboro.
Jaabo Moocaani iguijevecuurumoco fiivoco acɨhi. Jaabadɨro
bu ifiivejitɨrunehejeque fiivusuubo.
18 Abrahamco Moocaani unuunoco aatyɨmeratɨrunoco
eesɨcɨnɨuboro miyaavuguubo. Imiyaavogoma iicaumaño
ajashutɨmo miyamɨnaa caanitɨ icaabo. Moocaani diibo
iseemema iicautɨruuboco: Tonoodɨmeji diiyaachimɨhai,
unuunoco imiyaavuguumaño.
19 Jaasumi Abraham icauhi ciendɨno ficabavano
tɨcovoocɨvɨ. Jaaruubo jeevesuutɨhi imiyaavogoco,
diibo mogai Sara icano aivo amiyatɨsi iicacuumaño
eseemevacuujitɨrunoco
20 guucɨbautɨɨbo. Bu tollɨro bañɨguutɨɨbo Moocaani un-
uunoco. Jillɨro imiyaavuguuboro esɨcɨnɨubo. Jaaboro
Moocaanico imuuboro
21 esɨcɨnɨubo Moocaani imityari aacɨguuno imiyacaru-
jinoco iyaachimɨhaiditɨ.
22 Jillɨtɨ diibo imiyaavogoco agaajauboro Moocaani diiboco
gaayɨcɨuhi.
23 Tollɨ diibo miyaavogoco Moocaani gaayɨcɨuhi, toono di-
ibo Abrahamditɨro caatɨnɨrautɨhi,
24 tollɨro bu mɨɨhaidi caatɨnɨumo. Mɨɨhai miyaavogoco
tollɨro Moocaani gaayɨcɨhi mɨɨhai Jesu Mohaivojɨɨboco gui-
jevefañotɨ ubuheetesuuboco mimiyaavogomaño.
25 Jaabo Jesu mohimitɨhallɨvɨ acɨcafutuuhi iguijevequi.
Jaaruubo siino buheeteuhi diibofeenedɨ mɨɨhaico Moocaani
igaayɨcɨqui.

5

Mohimitɨco Jesu Jaaducuuhi.

1 Jaamaño Moocaani mɨɨhaico momiyaavogofeenedɨ mo-
himitɨco ubuusuuboro agaayɨcɨcuumo, sajeebɨɨ Moocaanima
mihicacuuhi, Mohaivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ.
2 Diiboco mimiyaavogonofeenedɨ Moocaanivɨ mifiitɨvehi,
diibo imihuseque magaayɨcɨqui. Jaanofeenedɨ quehecuno

mihicahi. Jaamoro imo imo mihicahi ufucu Moocaani imifañoo mihicajinoco magaajamañoo.

3 Toonotiro imo imo mihicatihi, tolliro bu idaasuno mihicarunofeenedi imo imo mihicahi, toono fanoovaaco majaabicinoco miihaico agaajasumañoo.

4 Jaano majaabicinofeenedi Moocaani imefeenevi imino mihiinehi. Jaamo imino mihiinomañoo mehesicinihi Moocaani miihaico imino omoonijinoco.

5 Jaanoco mehesicinino miihaico jeevesutihi Moocaani mojeebiinoco igaijiri gahafusucuuhi Igaijaco aacinofeenedi.

6 Miihairyo mofiico mataajasujitirahi. Jaaneguiiha Cristo guijeveuhi paryiicino imitiminaahalliivi.

7 ¿Cajaani fine guijevejirahi sifi Moise tajiiba onoobadi omooniibohalliivi, nacahajiru? Jaarunaa fine tahi icaabo saafi iimihuseebehalliivi iguijevejiruubo.

8 Jaanoti naha Moocaani miihaico agaijinoco ifusuuhi, mihiimifiitirumohalliivi Cristo iguijeveunofeenedi.

9 Jaamañoo jisumi Cristo iguijeveunofeenedi miihaico Moocaani agaayicicuumañoo, diibofeenedi mataajacuuhi idaasuno miihaico Moocaani omoonijirunoti.

10 Iticoni iminaati mihicaurumo Moocaanima sajeebii miminifutuuhi Illi mohalliivi iguijeveunofeenedi. Jaamo sajeebii mihicacuumañoo magaajahi mataajajinoco diibo ubuheeteubofeenedi.

11 Jaano toonoro icatino. Tolliro bu Moocaanifañoo imo imo mihicahi Mohaivojiibo Jesucristofeenedi. Miiro diibofeenedi Moocaanima sajeebii mihicacuuhi.

Adan, Cristo Iicamisiditi Pablo Iimaano.

12 Jaamañoo saafi Adan onoobofeenediro jiinijehalliivi imiti jicafutuuhi. Jaano imitifeenedi, bu tolliro guijeve jicafutuuhi. Jaano guijeve paryi miyaminaavi fatyuuhi famooro imitico eheetavuumañoo.

13 Tajiiba chahaunaaca imegaviro imiti jiinijehalliivi icacuuhi. Jaasumi tajiiba achahaumañoo imitico omooniuno gaajaveechurautihi.

14 Jaanoti tusumi Adan iicaudihiti Moise iicaunohachuta guijeve imityama icacuuhi imitico omooniumohalliivi. Moocaani tajiibaco Adan ijiihivuutimañoo imitico omooniubadi diito miyaminaa imiti icatihi. Jaabo Adan jaadi Cristo asaaujiibo jiibogobadi iicaubo.

15 Jaaruno Adan imiti oovicicafotono ifototihi miihaico Moocaani aacinovi. Miiro saafi Adan imitifeenedi famooro guijeveuhi. Jaanoti Moocaani miihaico ticovono taajasuco aci hi, saafiiro Jesucristofeenedi. Jino aivo alliinoocivi guiraahi, ajashutimoco imino omoonijino.

16 Saafi imitɨro ɨfototɨhi Moocaani mɨɨhaico taajasuco
aacɨnovɨ. Saafiiro imitɨco omoonɨuno famoohallɨvɨro
javuvehi. Jaabadɨro bu miyamɨnaa sihidɨ imitɨco
moonɨrumoco Moocaani tɨcovono taajasuco acɨhi.
17 Mɨɨro saafi imitɨfeenedɨro guijeve mityatehi
famoohallɨvɨro. Jaano janaanɨcɨ imi tɨcovono Moocaani
agaayɨcɨmo mityano icaji bohofifaño saafiiro Jesu-
cristofeenedɨ.
18 Jaamaño saafiiro Adan imitɨfeenedɨ famooro ɨdaasufaño
icahi. Jaanotɨ Jesucristofeenedɨ famoocoro Moocaani
agaayɨcɨɨboro bohofico acɨhi, diiboro Cristo omoonɨuno
Moocaanidɨ iimiumaño.
19 Mɨɨro saafi guubutɨɨfeenedɨ ajashutɨmohallɨvɨ imitɨ
javuvuuhi. Jaanotɨ bu saafi guubufeenedɨ ajashutɨmoco
Moocaani gaayɨcɨji.
20 Jaamaño tajɨɨba saauhi imitɨco omoonɨno
ihatyɨmecafetequi. Imitɨ ajashutɨrunaaca, Moocaani
mɨɨhaico agaijɨno aivo allɨnoocɨvɨ.
21 Jaabadɨ imitɨ imityari guijeveque ɨsɨvaubadɨro bu
Moocaani imi iijɨ mitya iguiraatono mɨɨhaico diibovɨ
ifiitɨvusuqui. Jaano mɨɨhaico ifinɨjitɨno fiivoco ihacɨqui
Mohaivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ.

6

Mohimitɨ Ifiico Mifinɨsucuuhi, Cristodiro Mihicacuuhi.

1 ¿Jaanoco mɨllɨ meneeji? ¿Imitɨco moonɨmoro mihicaji
toonotɨ mɨɨhaima Moocaani gaijɨ iguiraatequi?
2 ¡Tollɨ icatɨno! Mɨɨhai mohimitɨ ifiico miguijenɨcuumo,
¿mɨllɨ bu jaamo imitɨfaño icamoro mihicajirahi?
3 ¿Nacu amɨɨhai magaajatɨhi nitɨ Cristo Jesujaago mɨɨhaico
iminiiyuno eneejirunoco? Jaabadɨro diibo guijevefaño
mɨɨhaico iminiiyuno eneejiruno.
4 Jaamaño nitɨsumi Cristoma sano miguijevemere
mɨcɨɨcafotonobadɨ jeevahi. Jillɨ mohimitɨ ifiico
mejeevesucuunoco, eneejiruno. Bu tollɨro mubuheetemere
bohono ifiima mihicano siino imitɨco momoonɨjitɨno
eneejiruno oono Cristo Caani mitya imiri guijevefañotɨ
ubuheeteubadɨ.
5 Cristofaño mihicacuuhi. Jaanegui mihicacujitɨhi mo-
himitɨ ifi onoobadɨ. Jaanotɨ bohono ifi onoobadɨro mihi-
cacuhi, oono Cristo iguijeveunotɨ ubuheeteubadɨ.
6 Mɨɨhai imino magaajacuuhi itɨconɨ mihicauno ifi Cristoma
etetecucafutucuunoco, mɨɨhai ifi iimitɨnoco iimeguehicano
ifinɨcuuqui. Jaamoro siino imitɨ jɨjovoto icacuutɨmo miicaqui,
mɨɨno aivojɨɨbo atajɨɨbanoco momoonɨnɨcɨbadɨ moonɨcuutɨmo
miicaqui.

7 Mɨɨro iguijevecuumo imitɨ mityatɨ sihɨgovɨ icacuuhi.
8 Mɨɨhai mohimitɨ ifiico mejeevesusumi Cristoma sano
miguijevecuumobadɨ jeevahi. Jaanotɨ mehesɨcɨnɨhi diiboma
sano mihicajinoco.
9 Jaamaño magaajahi safooro Cristo guijevefañotɨ
ubuheeteubo siino uchuumucuujitɨnoco. Guijeve
diibohallɨvɨ janaanɨcɨ imityama chahacuuhi.
10 Mɨɨro Cristo sano paryɨɨcɨno imitɨhallɨvɨ safooro guijeve-
cuuhi. Jaabo ubuheeteubo Moocaanidiro icacuuhi.
11 Jaabadɨro bu amɨɨhai imitɨco momoonɨcudino. Jaarumo
Moocaani iimogobadɨro mihicaji Cristo Jesufaño mihica-
maño.
12 Jaaneguiiha amɨɨhai ifi iguijeveji ifihallɨvɨ imitɨco
mimityacarusucuudino, amɨɨhai ifi iimoyɨɨcɨnehejeque
momoonɨnofañodɨ.
13 Amɨɨhai ifiico imitɨguiinovɨ mificuudino. Jillɨro
Moocaanijaagovɨro miminifoto iguijevecuumo siino
ubuheeteme iicanɨcɨbadɨ. Amɨɨhai ifiico Moocaanidi mificu
iiminocoro momoonɨqui.
14 Mɨɨro imitɨ amɨɨhaihallɨvɨ mityacuujitɨhi. Amɨɨhai
tajɨɨbaguiino mihicacuutɨhi Moocaani gaijɨfaño mihicacu-
umaño.

Jeecɨvomɨnaavɨ Oovɨcɨno.

15 ¿Jaaneguiiha mɨllɨ meneeji? ¿Imitɨco momoonɨji
tajɨɨbaguiino icatɨmo Moocaani imihusefañoro mihi-
cacumaño? ¡Cha, tollɨ meneejitɨrahi!
16 Amɨɨhairyo imino magaajacuuhi sifiguiino jɨjovonotɨ
miminifutusumi diibo atajɨɨbanocoro: Jii, meneehi. Jaabadɨ
mihicatahi ifinɨjitɨno guijeveque aacɨnoguiino. Jaanotɨ
Moocaani atajɨɨbanoco: Jii, monoohachiijɨ ɨtɨcovono ifiima
mihicaji.
17 Jaamaño uujoho Moocaanico imehi; itɨconɨ amɨɨhai imitɨ
jɨjovoto mihicaurumo, amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ magaayɨcɨcuuhi
toono jɨɨbogojaagovɨ miminifutucumaño.
18 Imitɨtɨ mataajacuumo imino jeecɨvomɨnaatɨro mihicacu-
uhi.
19 Miyamɨnaa ihiimaanɨcɨbadɨ iimaahi amɨɨhai jeebɨɨtɨro
magaajajitɨrahi jinooco. Jaabadɨ amɨɨhai itɨconɨ amɨɨhai ifi-
inoco, fanoova ɨɨdicunoono iimitɨnoco icano momoonɨqui
mificuubadɨro, bu jisumi amɨɨhai ifiinoco mificu ɨtɨcovono ifi
eetavoguiiharo ijeevadɨ Moocaanidiro iicaqui.
20 Amɨɨhai imitɨ jɨjovototɨ mihicausumi ɨtɨcovono ifi ica ee-
taveguiiha mihicautɨhi.
21 ¿Jinejeque nacu mɨhɨcɨuhi tonehejetɨ toono amɨɨhai jisumi
munucufegueneti? Mɨɨro toono guijevejaagovɨro mɨɨnoco
asatyono.

22 Jaanoti jisumi imiti miinoco ijijuvusunoti mataajacuumo Moocaaniguiiharo mihicacuuhi. Jino naha idiinocoro amiihaidi iimino. Miiro amiihaico Moocaaniguiiharo ficuuno. Jaanoro ifinijitino fiivojaago satyono.
23 Miiro imiti jaada ifinijitino guijeve. Jaanoti Moocaani aacino ifinijitino fiivo Cristo Jesu Mohaivojiibofeenedi.

7

Taabavavi Oovicino.

1 Tañahabomi, amiihai tajiibaco magaajacuumo, magaajahi tajiiba mityaguiino mihicafinoco mochoomotinohachuta. Jaanoti miguijevenebuunati toojiinije tajiibati mataajacuumo.
2 Miiro gaigo atajevacuugo aijivi gataacinihi tajiiba onoobadi aiji iguijevetinohachuta. Jaanoti aiji iguijevecuudi toono tajiiba, diigoco diibovi agataacinisuhicanoti taajacuugo.
3 Jilli iicamaño aiji icanaaca sifiima iicago ajeva imitico eetavehi. Jaanoti aiji iguijevecuudi ticovono minifutucuugo. Jaadi ivi sifiico atajevaruno, toono ajeva icatino.
4 Jaabadiro bu amiihai tañahabomi, jisumi Cristotaro mihicacuuhi, uchuumucuumo tajiibaguiino iicacuutibadi mihicacumaño, Cristojaagoviro miminifutucuuhi. Jaamo jisumi Cristo guijevefañoti ubuheeteubotaro mihicacuuhi Moocaanidiro imino momoonimoro mihicacuqui.
5 Jaanoti miihai moheedehifi iimogobadi momoonihicausumi tajiiba nuuhi: Momoonidino, unuurunoco janaanicivi ro momoonihicauhi. Jaano miihaico guijevefaño satyuuhi.
6 Jaarumo jisumi uchuumucuumo tajiiba mityaguiino iicacuutibadi, mihicacuuhi. Jaamaño toonoti mataajacumaño Moocaanicoro mejeecivucuuji bohofiri Moocaani Gaijafeenedi eedeetajiiba acaatinicinifañodi mihicacuutimo.

Imiti Miino Ififaño Iicano.

7 ¿Jaanoco, milli meneeji? ¿Tajiiba nacu imitihi? ¡Tolli icatino! Uujoho imitico gaajajitirahi tajiiba: Imiti, inootiruva. Miiro uujoho gaajajitirahi sitaanoco mihimogono imiti iicanoco, tajiiba: Sitaanoco diimeguejirahana, inootiruva.
8 Toonofeenedi imitico gaajacuruubo mejeevesutano janaanici imeguehicauhi imitinocoro. Jaanoti tajiiba achahahigo gaajaratino imitino mihicaruno.
9 Safoono uujoho tajiibaco agaajautisumi imono icaurahi. Jaanoti tajiiba agasecuudi uco imitico esaayuvauhi. Jaanoti uujoho gaajacuuhi iguijeveujinoco.

10 Jillɨ moonɨuno tajɨɨba fiivoco aacɨvauruno. Jaaruno
aacɨtɨnoro jillɨro uco ifinɨjitɨno guijevefaño ficuuhi.
11 Tajɨɨbaco imino omoonɨɨboro ifinɨjitɨno fiivoma fɨne iicaji,
nuurunaaca tahimitɨco gaajasuuno. Jaaneri cɨɨjɨgaifaño efee-
jinoco gaajacuuhi. Jillɨ tahimitɨ toono tajɨɨbafeenedɨ uco
bañɨuhi.
12 Jaaruno toono Moise atajɨɨbauno imitɨno icatɨno. Jillɨro
aivo imino paryɨ Moocaani unuuno imino tɨcovono.
13 ¿Jaaneguiiha nacu fɨne jino imi tajɨɨba uco guijenɨuhi?
¡Cha, tollɨ icatɨno! Imitɨ uco guijenɨuhi. Jaanotɨ tajɨɨbafeenedɨ
magaajahi toono imitɨ aivo iimitɨnoco.
14 Magaajacuuhi tajɨɨba Moocaani Gaijatɨ asaanoco. Jaanotɨ
tafi jillɨ tɨcovo miyamɨnaa ifi imitɨ jɨjovonotɨ iicano.
15 Uujoho gaajatɨhi mɨllɨtɨhacho fɨne tollɨ iicanoco.
Iimogonoco omoonɨtɨɨboro, iimogotɨnocoro ɨjɨɨhegueneque
moonɨhicahi.
16 Uujoho: Imitɨno, onoobadɨ bu tajɨɨba: Imitɨno, onoomaño
tajɨɨba miyaano.
17 Jaamaño uujoho toono omoonɨnoco imogotɨrahi.
Jaarunaa imitɨ tafaño iicano moonɨsuhicahi.
18 Uuro gaajahi tafifaño iimino aivo achahanoco.
Iiminocoro omoonɨnoco imogorahi. Jaaruubo moonɨhicatɨhi.
19 Iiminoco iimugurunoco moonɨhicatɨhi, iimitɨnoco
iimogotɨrunocoro moonɨhicahi.
20 Jaabo iimogotɨnocoro omoonɨɨbo, uujoho moonɨhicatɨhi
imitɨ tafifaño iicano moonɨsuhicahi.
21 Jaamaño jillɨ uudi icahicano; iiminoco omoonɨjirusumi
iimitɨnocoro moonɨhicahi tafifaño sano imitɨro iicamaño.
22 Tajeebɨɨfañodɨ Moocaani tajɨɨbaco imogorahi.
23 Jaarunaaca tafifaño iicano tajeebɨɨfañodɨ iimugurunoco
tɨhɨɨsuhicahi; imitɨ tafiico isisɨnoro atajɨɨbacumaño.
24-25 Mɨɨro tajeebɨɨ tajɨɨbahicahi Moocaani onoobadɨ
moonɨqui. Jaarunaaca tafi uco imitɨjaagovɨro satyehicahi.
Ɨdaasucaniji fɨne uujoho. ¿Mɨɨjoho fɨne uco taajasuji jino
ifinɨjitɨno guijevefaño asatyono ifiitɨ? Ɨdɨɨboro Moocaani
uco taajasujirahi, Mohaivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ. Jaamaño
¡Moocaanicoro mihimehi!

8

Moocaani Gaijafañodɨ Iicano Ifi.

1 Jaanotɨ jisumi Cristo Jesufañodɨ iicacuumo ɨdaasuno
moonɨracuujitɨhi.
2 Mɨɨro Moocaani Gaija fiivoco Cristo Jesufeenedɨ aacɨɨbo
tajɨɨba uco taajasuhi imitɨ jɨjovoobotɨ, ifinɨjitɨno guijeve
mityatɨ icano.

3 Mɨɨro Moise tajɨɨbafeenedɨ mɨɨhaiñooba taajajitɨrahi. Tajɨɨbaco saatohoba miyamɨnaa imino moonɨjitɨrahi iniinovamaño. Jaanotɨ naha Moocaani ɨdɨɨbocoro Illico galluuhi miyamɨnaafi ifiitɨ iminiiyuuboro. Jaabo iguijeveunofeenedɨ imitɨco guiinonɨubo, mɨɨhaico imitɨ guiinonɨcuutɨno iicaqui.

4 Jillɨ moonɨubo Moise tajɨɨba onoobadɨ meheetavehi-cautɨneguiiha, jillɨro tajɨɨba onoobadɨ imino miicaqui. Mɨɨro mofi onoobadɨ mihicacuutɨhi, Moocaani Gaija onoobadɨro mihicacuuhi.

5 Mɨɨro ifi onoobadɨro iicamo ifi onoonehejequere moonɨfihi. Jaanotɨ Moocaani Gaija onoobadɨ iicamo toonojaagovɨro ijeebɨɨ icahi.

6 Mofi onoonocoro momoonɨno guijevejaagovɨro mɨɨnoco satyehi. Jaanotɨ Moocaani Gaija onoonoco momoonɨno mɨɨnoco satyehi sajeebɨɨ, bu fiivo icanojaago.

7 Jaanotɨ ifi onoonocoro omoonɨhicamo Moocaanimɨnaatɨ icahi. Jaamo iimogotɨmo, bu imityama chahamo diibo tajɨɨbaco omoonɨjirumo.

8 Jaamaño ifi onoobadɨro iicahicamo Moocaanico imo imo moonɨtɨhi.

9 Jaanotɨ amɨɨhai, amɨɨhai ifiguiiharo mihicatɨhi, Moocaani Gaijadiro mihicahi diibo Gaija amɨɨhaifaño iicacuumaño. Jaa-maño Cristo Gaijama iicatɨmo Cristota icatɨmo.

10 Jaanotɨ Cristo amɨɨhaifaño iicahachiijɨ amɨɨhai ifi imitɨri guijeveji. Jaarunaaca amɨɨhai jeebɨɨ buheehi, Moocaani agaayɨcɨcumaño.

11 Cristoco guijevefañotɨ ubuheetesuubo Gaija amɨɨhaifaño iicahachiijɨ, diiboro Moocaani amɨɨhai ifi echeemejirunoco bohofitɨ acɨjiibo diibo Moocaani Gaija amɨɨhaifaño iicanofeenedɨ.

12 Jaamaño tañahabomɨ, mɨɨhai Moocaaniguiiharo mihi-cacuuhi.

13 Jaanotɨ amɨɨhai, amɨɨhai ifi onoobadɨro mihicahachiijɨ miguijeveji. Jaanotɨ Moocaani Gaijafeenedɨ amɨɨhai ifi imitɨnoco atajɨɨbahicanoco mejeevesuhachiijɨ mihicaji.

14 Paryɨ famooro Moocaani Gaija onoobadɨ iicamo Moocaani seemetɨ icahi.

15 Mɨɨro amɨɨhai mɨɨnoco ɨjɨjuvusuno gaijaco magaayɨcɨhinɨtɨhi, siino toonofañodɨ mɨñɨhicuguequi icatɨno, mɨɨnoco Moocaani seemetɨ eheetavono Gaijaco magaayɨcɨuhi. Jaamo Togaijafeenedɨ Moocaanico meneehi: Ɨɨjoho Guihirubi, monoonɨcɨhi.

16 Jaabo diiboro Moocaani Gaija jɨɨbeguehi mojeebɨɨfaño mɨɨhai Moocaani seeme mihicanoco.

17 Jaamo mɨɨhai diibo seeme mihicamaño magaayɨcɨji
Moocaani aacɨgonoco. Jaamo toonoco magaayɨcɨji sano
Cristoma. Jisumi diibo ɨdaasuno iicaubadɨ mihicamo tollɨro
ufucu diiboma ihaivojɨfaño sano imo imo mihicaji.

18 Jisumi ɨdaasuno mihicaruno sihidɨ jeevatɨhi ɨɨfototɨno
aivo ufucu imino mihicajinovɨ.

19 Paryɨ fanoova Moocaani ifiivusuudɨno, Moocaani seeme
ihɨfusucafetejifucuco ihatyɨmequi sihidɨ iimogonoro teeme-
hicahi miyamɨnaa icatɨruneheje.

20 Jaaruno paryɨ fanoovaaco Moocaani ifiivusuuruno Adan
imitɨnoco omoonɨusumi Moocaani afaijacuuno imicuutɨhi.
Jaarunofaño esɨcɨnɨno,

21 toonoco unucusuhicanotɨ, ifinɨsuhicanotɨ icano ufucu
ataajasucafetejinoco. Jaano Moocaani seeme ufucu imino
ataajasucafotonofeenedɨ, bu tollɨro fanoova taajasucafete-
jino.

22 Magaajacuuhi paryɨ fanoovaaco Moocaani eheetavuuno
jisumihachuta, acanɨfehicanoco gaigo iseemevaqui aivogo
acanɨfonɨcɨbadɨ.

23 Jaano ɨdɨɨnoro toono ɨdaasuno icatɨhi. Tollɨro bu
mɨɨhai, ufucu sinehejeque sihidɨ magaayɨcɨji. Jaanotɨ jisumi
Moocaani Gaijamaryehiica mihicahi. Mojeebɨɨfañodɨ ma-
haivovomoro meteemehi Moocaani ufucu iseemetɨ mɨɨhaico
agaayɨcɨjifucuco. Jaaneri mofi ataajacafetejinoco.

24 Mɨɨro Moocaani Jesufeenedɨ mataajaji, eneehicanoco
mehesɨcɨnɨhicanofeenedɨ mataajahinɨcuuhi. Jaanotɨ ma-
hatyɨmecuunoco mehesɨcɨnɨno toono esɨcɨnɨ icatɨno. ¿Ma-
hatyɨmecuunoco collɨhi bu mehesɨcɨnɨjirahi?

25 Jaanotɨ mahatyɨmetɨnoco mehesɨcɨnɨmo tollɨ icarunofaño
majaabɨcɨmoro meteemehi.

26 Jaamaño Moocaani Gaija mɨɨhaico miniinovarumoco
amusuhicahi, Moocaanima imino mihiimaanoco
magaajatɨmaño. Jaabo Moocaani Gaija mohallɨvɨ dilluhicahi
Moocaanico siijɨri magaajatɨrujɨri.

27 Jaabo Moocaani famoo jeebɨɨnofañooco agaajaabo gaa-
jahi mɨllɨ Igaija eneejirunoco. Jaabo Igaija diiboco ijeebɨɨ
onoobadɨ dilluhicahi diibota iicamohallɨvɨ.

Fanoohallɨvɨ Mimityano.

28 Magaajacuuhi Moocaani diiboco agaijɨmedi fanoovaaco
imino omoonɨnoco, jaamo diitoco cuuhuvaubo ijeebɨɨ
onoobadɨ.

29 Sɨɨcɨjetɨro Moocaani agaajacuumoco ɨmegavɨro ijeevadɨ
dugaacucuubo, Illibadɨro iicaqui. Jaamo ajashutɨmofeenetɨ,
Illi diito amiyaabotɨ iicaqui.

30 Jaamoco Moocaani sɨicɨjetɨro udugaacucuumoco bu tollɨro coovaubo. Jaamo ocoovaumoco gaayɨcɨubo. Jaamo agaayɨcɨumoco, bu tollɨro ihaivojɨco acɨubo.

31 ¿Jaanoco bu mɨllɨ meneejirahi? Moocaani bu mojaagodɨ iicacuunofaño, momɨnaa mɨɨhaico guiinonɨcujitɨrahi.

32 Mɨɨro Moocaani Illi icaruuboco mɨɨhaiditɨ gaijɨtɨɨbo parɨ mohallɨvɨ acɨubo iguijevequi. ¿Mɨllɨ bu jaabo mɨɨhaico sano Illima fanoovaaco acɨtɨɨbo icajirahi?

33 ¿Mɨɨjoho bu Moocaani ananɨcuumoco: Iimitɨ, neejirahi? Ɨdɨɨboro Moocaani agaayɨcɨɨbo iimimo unuucuumoco.

34 ¿Mɨɨjoho bu jaamoco iimitɨ neejirahi? Ɨdɨɨboro Cristo mohallɨvɨ iguijeveubo ububeeteubo. Jaabo Moocaani miyanaagonovɨ jisumi iicaabo mohallɨvɨ Moocaanima ihiimaaqui.

35 ¿Mɨɨjoho nacu mɨɨhaico Cristo gaijɨtɨ dugaacujirahi? ¿Nacu fɨne ɨdaasuno mɨɨnoco omoonɨneheje? ¿Nacu fɨne mɨɨnoco ɨtɨhɨɨsuhicaneheje? ¿Nacu fɨne Moocaani iijɨhallɨtɨ mɨɨnoco ijɨɨheveneheje? ¿Nacu fɨne ajeba? ¿Nacu fɨne gaachehutɨ mucuujɨvaachuneheje? ¿Nacu fɨne mutujaavoneheje? ¿Nacu fɨne guijeve? Cha, chahano.

36 Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ mihicahi. Jillɨ Caatɨnɨhaamefaño noono:

Moocaanihallɨtɨ mɨɨhaico fahiijɨvaro guijenɨguehicamo. Ovejamɨco iguijenɨqui asatyonɨcɨbadɨ mɨɨhaico moonɨhicamo, noonoro.

37 Jaarunehejefañotɨ mityano mihicahi, jaadi Jesu mɨɨhaico agaijɨubofeenedɨ.

38 Jaamaño uujoho gaajahi chahano jineje mɨɨhaico Moocaani agaijɨnotɨ udugaacujiruno guijeve icaruno, bu fiivo icaruno, bu Moocaani toomomɨnaa icarumo, mityano icaruno, bu iimitɨno gaijano icaruno, jisumi iicaneheje, bu ufucu iicajine-heje icaruno,

39 bu caamo iicaruneheje, jiinɨje dojɨbavɨ iicaruneheje icaruno, chahano aivo sanooba Moocaani ifiivusuuno mɨɨhaico udugaacujiruno Moocaani Cristo Jesu Mohaivojɨɨbofeenedɨ mɨɨhaico agaijɨnoco ɨɨfusuunotɨ.

9

Moocaani Israel Cuumico Ɨɨcɨumo.

1 Miyaanoco neehi, Cristoco imiyaavugucuumaño bañɨtɨhi. Mɨɨro tahesamaajeque Moocaani Gaija ɨtɨcuvusuubo uco jɨɨbeguehi miyaano iicanoco.

2 Aivo ɨdaasuno icahi tajeebɨɨfaño fahiijɨvaro ɨdaasuno aivo icahicahi.

3 Jaaneguiiha uuro taacuumiotohallɨvɨ Cristotɨ sihɨgovɨ, bu
Moocaani ɨmucugaiguiino icajirahi toono tollɨ iicano tay-
otoco itaajasujiruva.
4 Mɨɨro diito Israel iyaachimɨhai. Jaamoco Moocaani
iseemetɨ agaayɨcɨcuumo. Mɨɨro diitofeenevɨ Moocaani
icauhi ihaivojɨ ifiima. Jaaboro diitoco unuunoco acɨubo,
Moise tajɨibaco, Moocaanico iijafaño iimejinehejeque, imino
moonɨji unuunehejeque icano acɨubo.
5 Jaamo motadimɨhai iyaachimɨhai diito iicamofañotɨ Cristo
imiyamɨnaafivuuboro saauhi. Jaabo Moocaani fanoohallɨdɨ
iicaabo. Jaaboco fahiijɨvaro mihimo. Fɨne.

6 Jaabo Moocaani iijɨ imiyaavotɨno icatɨno. Paryɨ Israel
cuumifaño ifiivurumo miya israelmɨbadɨ icatɨhi.
7 Jaabadɨro Abraham seeme paryɨ imiya seeme
icautɨhi. Mɨɨro Moocaani diiboco nuuhi: Isaacfeenedɨro
diiyaachimɨhaima diicaji, nuubo.
8 Jillɨtɨ magaajahi tuucuumitɨ ifiivomo paryɨ Moocaani
seeme iicatɨnoco. Jillɨ ɨdɨɨmoro Moocaani unuubotɨ ifiivomo
Abrahamtɨ imiya iyaachimɨhai iicamo.
9 Mɨɨro jino Abrahamco Moocaani unuuno: Łco unuufucu
gaseji. Jaasumi diitaaba Sara gaifiico seemevaji, nuubo.

10 Jaano toonoro icatɨno, Rebeca achimɨsiu saafi
seemenetɨsiruu moheedeebe Isaac seemenetɨsi.
11-13 Jaamɨsi fiivuutɨnaaca bu iimino, iimitɨnoco icano
moonɨutɨmɨsihaaca Moocaani Rebecaco nuuhi: Diitɨsitɨ
ihamiyaabo iguihooboco jeecɨveji, nooboro. Jaano jino
bu tollɨro Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨro neehi: Jacobco
gaijɨhi. Jaanotɨ Esauco jɨɨheguehi, nooboro. Jillɨtɨ magaajahi
Moocaani miyamɨnaaco omoonɨrunehejeque jeecɨvotɨɨboro
iimogobadɨ ɨɨcɨnoco.

14 ¿Jaanoco bu mɨllɨ: Moocaani imitɨhi, meneejirahi? ¡Tollɨ
icatɨno!
15 Mɨɨro Moiseque nuubo: Iimogomoco gaijɨji bu diitocoro
ɨɨdaasugueji, nooboro.
16 Jaamaño miyamɨnaa mihimogonotɨ, bu toonegui mese-
faquimaaiñotɨ icatɨno. Jillɨ Moocaani ɨɨdaasugomaño.
17 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño Moocaani Faraoco nuuhi: Łco
aivojɨibotɨ ficuuhi, tamityaco ɨɨvɨ ɨɨfusuqui. Jaanofañodɨ tamo-
moco gaajasuqui fanoojiinɨjeri, nooboro.
18 Jaamaño iimogomoco ɨdaasugoobo. Jaabadɨro bu saa-
toho jeebɨico Moocaani iimogobadɨ cuhufutusuubo.

19 Jaano bu tollɨ icanaaca, ¿mɨllɨtɨ jaabo Moocaani
miyamɨnaa imitɨco neejirahi? ¿Nacu mɨɨjoho diibo onoonoco:
Chahano, neejirahi? Jillɨ fɨne uco saatoho noonɨcɨhi.

20 ¿Nacu mɨɨjoho ɨɨjoho, Moocaanima denaauqui? ¿Nacu nɨfaquihillu tohilluco eheetavooboco: ¿Collɨhi uco jillɨ deetavehi? neejirahi?
21 Mɨɨro guirihilluno nicumɨnaafi sabaatɨro siibadɨje iimogobadɨ eetavejirahi; sabaatɨro eetavejiruubo sahilluco iimihilluco, bu tobatɨro sihilluco eetavejiruubo oovosɨɨtɨhillu fanoova eetavoguiiha.
22 ¿Jaanoco bu mɨllɨ Moocaaniditɨ meneejirahi? Jaabo imitɨno iicahicamo ufucu ifinɨsujimoco ɨdaasuno moonɨjiruubo. Jaaruubo jaabɨcɨhicahi imityaco igaajasuqui.
23 Jillɨ moonɨɨbo ihaivojɨ sihidɨ ejeevanoco igaajasuqui. Mɨɨro mɨɨhaico ɨɨdaasugooboro sɨɨcɨjetɨro ificucuumo ihaivojɨfaño miicaqui.
24 Mɨɨro mɨɨhaico Moocaani judiomɨfañotɨ ɨcɨhi, bu tollɨro saatohoco judiomɨ iicatɨmofañotɨ ɨcɨɨbo icano.
25 Oseas onoobo aamefaño jillɨ caatɨnɨcɨnɨno:
Ufucu: Taacuumi, Moocaani neeji diibo cuumi iicautɨrucuumijeque. Jaacuumijequere agaijɨutɨrucuumijeque: Amɨɨhaico gaijɨhi, neejiibo.
26 Amɨɨhai taacuumi mihicatɨhi, unuurumañovɨro mihicarumoco: Moocaani uujoho iicaabo seeme, monoocafeteji, noono.
27 Jaanotɨ Isaia israelmɨditɨ nuuhi: Israel iyaachimɨhai ajashutɨno muuaijɨnio jiinɨgaiyɨhaidɨmo icarumotɨ mɨɨdɨmoro taajasucafeteji.
28 Mɨɨro Aivojɨɨbo jiinɨjehallɨvɨ paryɨ unuunoco goovano moonɨjiibo, nooboro.
29 Mɨɨro itɨconɨ tollɨro diiboro bu Isaia nuuhi:
Niqueje Aivojɨɨbo sihidɨ ejeevaabo mɨɨhaico ihatyucaruutɨruva, Sodoma, Gomorra icano iicaubadɨ mihicajirahi, nooboro.

Miyaavogofeenedɨ Imino Omoonɨno.

30 ¿Mɨllɨ bu jaanoco meneejirahi? Judiomɨ iicatɨmo tajɨɨbafeenedɨ Moocaani diitoco igaayɨcɨqui guiinotɨrumo gaayɨcɨcafetehi miyaavogofeenedɨ.
31 Jaanotɨ israelmɨ moonɨhicauhi diitoco Moocaanivɨ ɨɨfutusujiruno tajɨɨbaco. Jaarumo toonovɨ ɨfutuutɨhi.
32 ¿Jaamo mɨllɨtɨ ɨɨfutuutɨmo? Etɨ bu diitoco agaayɨcɨsuujiruno miyaavogojaagovɨ ijeebɨɨ iicautɨmaño jillɨ iinoro omoonɨnojaagovɨro ijeebɨɨno iicaumaño. Jaamaño nanigaiva guiisibavɨ ananigaivaumoro ɨɨfutucuutɨmo,
33 Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:
Uujoho Sion cuumivɨ ficuuhi saafiico nanigaiva guiisibatɨ, aacoto guiisibatɨ icano. Jaaboco imiyaavogomo jeeveveti mo taajajimo Moocaanivɨ ɨfeteji, noono.

10

1 Tañahabomɨ, imeguehicahi israelmɨ ataajanoco. Jaamaño uujoho Moocaanima diitohallɨvɨ iimaahicahi.
2 Uujoho neehi diito Moocaanijaagodɨ aivo iicanoco. Jaarumo imino moonɨtɨhi agaajatɨmaño.
3 Mɨɨro gaajatɨmehiica mɨllɨtɨ miyamɨnaafico Moocaani agaayɨcɨnoco, jillɨ iinoro: Jillɨtɨ magaayɨcɨcafeteji, onoomaño tollɨ moonɨmo. Moocaani miyaano toonofañodɨ agaayɨcɨjirunoco imiyaavogotɨmoro.
4 Mɨɨro Moise tajɨɨbaco saafiiro Cristo imino moonɨuhi. Jaaboco imiyaavogomocoro Moocaani gaayɨcɨhi.
5 Jaanotɨ tajɨɨbafeenedɨ Moocaani agaayɨcɨnoco iimogomoco Moise jillɨ caatɨnɨuhi: Tajɨɨbaco aivo imino omoonɨɨbo toonofañodɨ taajajirahi, nooboro.
6 Jaanotɨ miyaavogofañodɨ Moocaani agaayɨcɨnotɨ jillɨ noono: Cristo ɨɨtɨ tehesino iicaaboco deesamaaiboro dijeebɨɨfañodɨ needino: ¿Mɨɨjoho caamo niquejefaño feeji Cristoco iniitusuqui? nooboro.
7 Bu ¿mɨɨjoho jiinɨje dojɨbavɨ feejirahi Cristoco guijevefañotɨ siino isɨvaqui? Jillɨ meneedino.
8 ¿Jaabo fɨne jinejeque neehi? Jillɨ du Caatɨnɨhaamefaño neehi: Uujoho Moocaani taajasu iimaa ɨɨtɨ fiitɨcuuhi diijɨfañotɨ, bu dijeebɨɨfañotɨ icano, nooboro. Jino iimaa miyaavogojɨɨbogoco mɨɨhai mɨjɨɨbogono.
9 Jaamaño Jesu Aivojɨɨbo iicanoco diijɨri ɨdɨɨbogooboro diiboco Moocaani guijevefañotɨ ubuheetesuunoco dijeebɨɨfañodɨ imiyaavogohachiijɨ taajaji.
10 Mɨɨro mojeebɨɨfañodɨ mimiyaavogomaño mɨɨnoco Moocaani gaayɨcɨhi. Jaabadɨro bu moojɨri monootahi Jesucristo miyaabo iicanoco mataajaqui.
11 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Diiboco imiyaavogomo jeevevejitɨhi, noono.
12 Judiomɨ icarumo bu saatohobadɨro jeevahi. Jaabadɨro bu Aivojɨɨbo Jesucristo famoo Aivojɨɨboro. Jaaboco ejeecɨvomoco guiraano imino moonɨɨbo.
13 Jillɨ Caatɨnɨhaamefaño noono: Paryɨ famooro diiboco ejeecɨvomo taajaji, noono.
14 Jaaboco bu ¿mɨllɨ jeecɨvejirumo imiyaavogotɨɨboco? ¿Mɨllɨ jaaboco miyaaveguejirumo diibotɨ ɨjɨɨbogonoco agaajatɨɨboco? ¿Mɨllɨ jaanoco gaajajimo mɨɨjoho diitoco ɨjɨɨbogotɨnoco?
15 ¿Mɨllɨ jaanoco jɨɨbeguejirumo, mɨɨjoho diitoco: Mɨjɨɨbogoto, noomoro agalluutɨnoco? Caatɨnɨhaamefaño jillɨ noono: Ovosɨɨcani sajeebɨɨco aacɨno jɨɨbogoma asaamo, bu iimino jɨɨbogoco ɨsɨvamo icano agasesumi, noono.

16 Jaaruno toono taajasubogoco famoovaro miyaaveguehi-
catɨhi. Jaamaño Isaia jillɨ nuuhi: Aivojɨɨbo, chahamo aivo
mojɨɨbogoco imiyaavogomo, nuubo.
17 Jillɨ iicamaño muguubunofañodɨ miyaavogo saahi. Jaano
toono muguubuno Cristo jɨɨbogo.
18 Jaanoco uujoho dilluhi: ¿Nacu fɨne guubuutɨmo to-
bogoco? Cha, imino du guubucuurumo. Mɨɨro toonotɨ
Caatɨnɨhaame jillɨ neehi:
Diito ɨjɨɨbogono fanoojiinɨjeri guubuvusurahi, diito iimaa
jiinɨjejɨnibacɨvɨ ɨfutucuurahi, noono.
19 Jaarunaaca siino bu dilluhi: ¿Nacu fɨne Israel cuumimɨnaa
jaanoco gaajatɨhi? Cha, Moise unuunotɨ diito gaajacuurumo.
Jaabo Moise jillɨ nuuhi:
Moocaani neehi: Uujoho amɨɨhaico cɨgueguesuji siicuumi
taacuumi icatɨcuumihallɨtɨ. Bu tollɨro amɨɨhaico
sɨfiiratusuji igaajatɨ munuurucuumiditɨ, nooboro.
20 Jaabadɨro bu Isaia guucɨbatɨɨbo nuuhi:
Jillɨ Moocaani neehi: Uco iguiinuutɨrumo, jisumi uco igui-
inomoro atyɨmehi, uutɨ idillutɨrumo, jisumi idillumovɨ
jafevehi, nooboro.
21 Jaanotɨ israelmɨditɨ Isaia ihiimaaubo nuuhi: Fahiijɨvaro
coovaaboro icahicahi uguubutɨno, iicajɨɨsuno miyamɨnaaco,
Moocaani noobo, nooboro.

11

Israelmɨtɨ Ataajacuumo.

1 Jaanegui jisumi dilluhi: ¿Nacu fɨne Moocaani icuumi Is-
rael cuumico jeevesucuuhi? ¡Tollɨ icatɨno! Mɨɨro uujoho
Pablo israelmɨoobo, Abraham iyaachimɨoobo, Benjamimɨo
cuumioobo.
2 Sɨɨcɨjetɨro Moocaani israelmɨ ita iicanoco gaajacuuhi.
Jaamaño jisumi diitoco jeevesutɨɨbo. ¿Nacu amɨɨhai
magaajatɨhi Moocaani iimaamɨnaafi Eliaditɨ ɨjɨɨbogohaame
Caatɨnɨhaamefaño jillɨ onoonoco? Diibo Elia Moocaanima
ihiimaaunofañodɨ israelmɨ imitɨco nuubo:
3 Aivojɨɨbo, dihiimaamɨnaaco guijenɨcuumo, bu jaabadɨro
dijeecɨvomañehejeque finɨsucuumo. Jaanotɨ uujoho saafiiro
atyuuvooboco guijenɨgomo, nooboro.
4 Jaanegui Moocaani diiboco iimusuuhi: Cha, ɨɨro diicatɨhi.
Ajashutɨmo siete mildɨmoco uujoho ijeevadɨ dugaacuhi
Baal onoobo jihovo caani ɨjɨnɨtaguiino ememuɨɨvotɨmoco,
nooboro.
5 Jaabadɨro bu jisumi mɨɨdɨmoco Moocaani ɨɨdaasugooboro
gaayɨcɨhi.
6 Jaano Moocaani ɨɨdaasugomaño agaayɨcɨno. Jaanegui-
iha mɨɨhai imino momoonɨmaño mɨɨhaico agaayɨcɨno icatɨno.

Jaanotɨ mɨɨhaico mohimihusetɨ igaayɨcɨruva, toono Moocaani ɨɨdaasugono icajitɨrahi.

7 ¿Nacu mɨlli? Mɨɨro israelmɨ iguiinuurunovɨ ɨɨfutuutɨhi. Jaanotɨ sanoodɨmoco Moocaani ɨɨcɨumo toonovɨ ɨfutuuhi. Jaanotɨ sanoodɨmo ijeebɨɨno ucuhufomoco nuubo: Jillɨ mihimogobadɨ mihica, nooboro.

8 Jillɨ Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:

Moocaani diito jeebɨɨnoco cuhufutusuhi ihaallɨɨnoco jabacaruubo atyɨmetɨmobadɨ iicaqui, inohojɨnoco jabacaruubo guubutɨmobadɨ iicaqui. Jaamaño jisumihachuta tollɨ iicamoro Moocaani jɨɨbogoco gaajatɨmo, noonoro.

9 Jaabadɨro bu David nuuhi:

Jaafa diito jɨɨbaimono jegañɨbadɨ, sinɨcuuhunobadɨ icano minifeteji toonotɨ ananigaivamoco ɨdaasuno imoonɨqui.

10 Jaafa ihaallɨɨno ajabayɨɨtobadɨ Moocaani iimaanoco gaajatɨmo iicaqui, tollɨro bu iyoobaiño diitoco iimitɨbocɨri ijebeiivequi ufucuro gañɨivucuutɨmo iicaqui, nooboro.

Judiomɨ Iicatɨmo Ataajano.

11 Jaaneguiiha dilluuhi: ¿Nacu fɨne judiomɨ ananigaivaumoco Moocaani siino gaayɨcɨcuujitɨhi? ¡Cha, tollɨ icatɨno! Diito tollɨ guubutɨmo iicamaño judiomɨ iicatɨmo itaajaqui diitofeenedɨ Israel cuumimɨnaa eesafotomoro diito iicabadɨ iicaqui.

12 Jaanegui judiomɨ imitɨno iicauno jiinɨjemɨnaadi imino minifutuuhi, bu diito Moocaani iimugunotɨ aacutuuno judiomɨ iicatɨmedi aivo imino iminifutuuno. Imi fɨne janaanɨcɨ imijino paryɨ judiomɨ siino iimitoodɨ.

13 Jaanegui amɨɨhai judiomɨ mihicatɨmoco neehi, judiomɨ iicatɨmojaago Moocaani uco agalluumaño: Uuro tadyudɨcamaajeque cahacɨsuhi.

14 Jaaneguiiha imeguehi saatoho tayototɨ amɨɨhaibadɨ iicanoco imogomoro ataajanoco.

15 Diitoco Moocaani ejeevesuunofeenedɨ jiinɨjemɨnaaco sajeebɨɨ Moocaanima iminiiyuuno. Jaanegui fɨne imi diitoco Moocaani siino agaayɨcɨdɨ guijevefañotɨ siino ubuheetemebadɨ icajimo.

16 Moocaani judiomɨ eedeetemɨhaico ɨɨcɨuneguiiha, jisu bu paryɨ judiomɨ ɨɨcɨcafotomo icano. Mɨɨro itɨconɨ meheetavohɨca maahu Moocaani jeecɨvoguiiha iimibadɨro bu iisɨhi faasɨhiro Moocaanidi imihi. Jaabadɨro bu ɨmohohife Moocaanidi iimibadɨro bu ihaafenema imihi.

17 Jaabadɨ judiomɨtɨ saatoho miya olivohohaafeneque iquitɨnɨcɨbadɨ quitɨcafutuuhi. Jaanobuuna ɨɨjoho

siicuumioobo jihoro olivohohaafe diicaruubo tooho aafeneque iquitɨunobuuna camayaacucafetehi. Jaabo tohifefañodɨ idiicamaño toohotɨ diicahi. Toono jillɨ eneejiruno: Moocaani judiomɨco uufocovɨ ificuuboro judiomɨ iicatɨmoco igaayɨcɨqui, onoono.

18 Jaarunaa: Toohohaafe imiyahaafe janaanɨcɨvɨ sihidɨ sihidɨ jeevahi, needino. Jaanotɨ tollɨ onoohachiijɨ imino deesɨcɨnɨ, disefari tohife icatɨhi, ɨɨjoho tohife sefari diicahi.

19 Jaanoco fɨne: Jɨɨhɨ, neejirahi: Jaarunaa ihaafene quitɨcafutuuhi iibuuna uujoho toohovɨ camayaacucafetequi, nooboro.

20 Jɨɨhɨ; mɨɨro toohaafeje quitɨcafutuuhi imiyaavuguutɨmaño. Jaanotɨ ɨɨjoho tohotɨ diicahi imiyaavogomaño. Jaaruubo difiico: Uujoho aivo sihidɨ jeevahi, needino. Imino deesɨcɨnɨ.

21 Buhɨcaga imiyahaafe icaurunoco Moocaani gaijɨutɨhi. Jaabadɨro imi ɨco gaijɨjitɨruubo.

22 Magaaja Moocaani iimihuseneque. Jaaruubo bu iimitɨmoco gaijɨjitɨruubo. Jaamaño aacutuumoco ɨdaasuno moonɨubo. Jaaruubo amɨɨhaima imihuseebe. Jaanegui iimihusefaño imino diiboma diica. Jaanotɨ imino mihicatɨhachiijɨ, tollɨro bu amɨɨhaico iquitɨcɨɨboro gañɨɨjiibo.

23 Jaanotɨ bu judiomɨ siino imiyaavogohachiijɨ diitoco siino toohovɨ camayaacujiibo, Moocaani sihidɨ imityamaño diitoco siino dojɨcuvɨro camayaacujiruubo diito siino diibota iicamo iicaqui.

24 Jaabadɨ ɨɨjoho judio diicatɨruuboco jihovo olivohohaafetɨ iquitɨcɨuboro imiya olivohovɨ ɨco camayaacuubo. Jaanegui judiomɨ imiya olivoho aafe iicamo siino dojɨcuvɨro camayaacucafeteji.

Israel Cuumico Ufucu Ataajasujino.

25 Tañahabomɨ, imeguehi amɨɨhai jino agaajarautɨnoco magaajanoco: Jaamo amɨɨhai: Aivo sihidɨ mɨɨhai magaajahi, nootɨmo mihicahi. Mɨɨro israelmɨtɨ sanoodɨmo cuhufutusucafetehi, israelmɨ iicatɨmo Moocaanijaagovɨ paryɨ ɨjɨcamañohachuta.

26 Jaanobuunatɨ jari paryɨ famooro israelmɨ taajasucafeteji, Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:

Taajasumɨnaafi saaji Sion cuumitɨ. Jaabo israelmɨ* imitɨco buusuji.

27 Jinoco diitoma uujoho ihiimaano icaji, diitoco imitɨco ubuusuudɨ, nooboro.

28 Taajasujɨɨbogoco agaayɨcɨtɨmaño judiomɨ Moocaanimɨnaabadɨ icahi, amɨɨhai Moocaanijaagovɨ

* **11:26** Griego iijɨri: Jacob iyaachimɨhai, noono.

miminifetequi. Jaamoco Moocaani gaijɨhi diito eedeeteque diibo ɨicɨumaño.
29 Mɨɨro Moocaani aacɨcuunoco dumɨtɨɨcɨtatɨɨbo, bu tollɨro diito ucuuhuvacuumoco sihɨgovɨ siino jeenesutatɨɨbo.
30 Amɨɨhai itɨconɨ Moocaanico muguubutɨhi. Jaarumoco jisumi Moocaani ɨdaasuguehi judiomɨ diiboco uguubutɨmañoo.
31 Jaamañoo jisumi diito Moocaanico guubutɨhi, tollɨtɨ Moocaani diitoco ihɨdaasuguequi amɨɨhaico iicabadɨro.
32 Mɨɨro famoovaro guubutɨhi. Jaamoco Moocaani: Muguubuhicatɨhi, nuuhi diito famoovaacoro sabadɨro ihɨdaasuguequi.
33 Guiraacani icano Moocaani esamaaje, igaaja, ihaivojɨ icano icahi, aivo diibo esamaaje jɨɨbogoratɨno, aivo diibo jɨɨhai gaajaratɨno.
34 ¿Nacu mɨɨjoho Moocaani esamaajeque gaajajirahi? ¿Mɨɨjoho nacu diiboco jɨɨbeguejirahi?
35 ¿Cajaanɨ nacu Moocaani Aivojɨɨboco jinejeque acɨjirahi toono jaadaco igaayɨcɨqui?
36 Mɨɨro paryɨ fanoova Moocaanitɨ saahi diibo usetɨ fanoova eetavocafutuuhi. Jaano paryɨɨcɨno diibonoro. Imicani Moocaani fahiijɨvaro. Fɨne.

12

Moocaanidiro Iicano Ifi.

1 Jaaneguiiha tañahabomɨ, amɨɨhaico aivo neehi Moocaani ɨdaasugofeenedɨ: Amɨɨhairyo amɨɨhai ifi ubuheeneque Moocaanico mahacɨ jeecɨvobadɨ diibediro iicaqui diiboco imo imo imoonɨqui. Tollɨ aivo Moocaanico imino mejeecɨvotahi mojeebɨɨfañodɨ.
2 Jaanegui Moocaanico agaajatɨmo onoobadɨ* siino mihicacuudino. Jillɨro amɨɨhai esamaajeneque paryɨ siibadɨ mubuunanɨ tollɨtɨ amɨɨhai ifiino paryɨ ibuunanɨcafetequi. Jaadɨ jari magaajaji conoocohacho Moocaani iimogonoco, bu paryɨ iiminoco, bu diiboco imo imo omoonɨnoco, bu aivo iimicuunoco icano.
3 Uco Moocaani iimihusefeenedɨ atajɨɨbanegui famoocoro amɨɨhaico neehi: Amɨɨhaitɨ saatohoba amɨɨhai ifiitɨro janaanɨcɨ mehesamaaidino. Jillɨro imino mehesamaaje amɨɨhaico Moocaani dudɨcamaajeque aacɨno tɨcovovɨro. Jino dudɨcamaajeque miyaavogofeenedɨro meheetavejirahi.
4 Mɨɨro mofiivɨ oovɨcɨnɨno; mofi saafiiro mihicaruubotɨ fiivaano icano. Sano mohaallɨɨ, bu sano motɨhai, bu janaanɨcɨ sihidɨ icano. Jaaruno saneguiiharo icatɨno.

---

* **12:2** Griego iijɨri: Jaanegui jiinɨje onoobadɨ, noono.

5 Jaabadɨro paryɨ mɨɨhai miyaavogomɨnaa saafiibadɨro mihicahi Cristofaño. Jaamo famooro sahɨ magataacɨnɨhi saafi ififañoro.
6 Jaanotɨ Moocaani mɨɨhaico dudɨcamaajeque acɨhi saatohoco siibadɨ, saatohoco siibadɨ icano, diibo iimihusefeenedɨ aacɨbadɨ. Jaano diibo aacɨnoco imino momoonɨ. Moocaani iimaaco mɨjɨɨbeguejinoco magaayɨcɨɨbo mimiyaavogono tɨcovovɨ momoonɨ.
7 Jaabadɨro sitaaco mejeecɨvejinoco magaayɨcɨɨbo imino mejeecɨvo, mɨjɨɨbogonoco magaajamo toonojaagovɨro miminifoto.
8 Sitaaco mequehecutusunoco magaajamo, toonojaagovɨro mihica. Jaanotɨ saatohoco mahacɨmo, amɨɨhaiguiiharo gaijɨtɨmo mahacɨ. Sitahallɨvɨ aivojɨɨbotɨ mihicamo, esɨcɨnɨmoro momoonɨ. Jaanotɨ sitaaco mahamusumo, imo imo mahamusu.

Cristota Jillɨ Iicano.

9 Miyaanoro imino fahɨgova magaijɨcasi, iimitɨnoco mɨjɨɨhegue, jaamoro iiminocoro momoonɨ.
10 Fahɨgova magaijɨcasi momiyanahaboco magaijɨɨboma mihicanɨcɨbadɨ, goovano mobocɨgocasi.
11 Mequehecu. Majaparyadino. Jaamo Aivojɨɨbo Moocaanico quehecuno jeebɨɨri mejeecɨvehi.
12 Imo imo mihica mataajajinoco mehesɨcɨnɨneri, majaabɨcɨhica ɨdaasuno mihicarunoco, Moocaanima mihiimaanoco mejeevesudino.
13 Miyaavogomɨnaaco ucuujɨvaachunehejetɨ mahamusuhica, amɨɨhaico abaamoco imino magaayɨcɨhica.
14 Amɨɨhaico ɨdaasuno omoonɨrumoco imino momoonɨ diitohallɨvɨ Moocaanico iimitɨnoco dillutɨmoro iiminocoro midillu.
15 Imono iicamoma imo imo mihica. Jaanotɨ ataacasimoma bu mataacasi.
16 Fahɨgovavɨ sabadɨro mihicacasi. Aivo mɨɨhai sihidɨ mejeevahi, meneedino. Amɨɨhai jeebɨɨco sɨɨcuno miminiiyu. Aivo magaajafihi, meneedino.
17 Sita amɨɨhaico imitɨno omoonɨmoco bu iimitɨneri macabɨɨacudino, iiminocoro momoonɨ famoova ɨmegavɨ.
18 Fanoovavɨro imimo mihica. Jaamo famoovama sajeebɨɨ mihicahi.
19 Agaijɨmo tañahabomɨ, amɨɨhairyo, amɨɨhaiño jaadaco mɨhɨcɨdino. Jillɨro Moocaani usefaño mejeevesu diibo toonoco ijaadaco ihɨcɨqui. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Uujoho toono jaadaco ɨcɨji. Uujoho toonoco jaaduji, noobo Moocaani.†

† **12:19** Griego iijɨri: Aivojɨɨbo, noono.

20 Jaabadɨro bu noono: Dimɨnaafi ajebavahachiijɨ
machusu. Jaanotɨ bu adufirari iicahachiijɨ diisu; tollɨ
momoonɨno diiboco inucufevesuqui, noono.
21 Jaaneguiiha iiminotɨno amɨɨhaico sahɨgotɨro
guiinonɨdino, sahɨgotɨro iimineri iimitɨnoco miguiinonɨ.

13

1 Famooro aivojɨto tajɨɨbaguiino miminifoto, chahano
aivojɨto mitya Moocaanijaagotɨ asaatɨno, paryɨɨcɨno aivojɨto
mitya iicamo Moocaani ificuumo.
2 Jaamaño aivojɨtoco ejenaauumo Moocaani atajɨɨbaanoco
jenaauuhi. Jaamo ejenaauumoco ɨdaasuno moonɨmo.
3 Mɨɨro aivojɨto, imino omoonɨmoco iigutusuqui icatɨmo.
Jaanotɨ imitɨno iicamocoro iigutusuqui iicamo. ¿Nacu di-
imeguehi aivojɨtotɨ iguitɨɨbo idiicanoco? Imino diica ɨco
aivojɨto icahacɨsuqui.
4 Diito Moocaani atajɨɨbanoco omoonɨmo, ɨɨjoho imino
diicaqui. Jaanotɨ imitɨno idiicahachiijɨ ɨvɨ diigui. Sɨcamañotɨ
iicajitɨno ɨco aivojɨto ɨdaasuno omoonɨjino, Moocaani
dudɨcamaajemɨnaa iicamaño miyaanohallɨtɨ imitɨno
iicamoco ɨdaasuno moonɨjimo.
5 Jaaneguiiha aivojɨto onoobadɨ mihicatahi, mɨɨnoco
ɨdaasuno omoonɨjirunotɨ mihiguimoro icatɨno, jillɨ
diito atajɨɨbanoco: Jii, monoono imino momoonɨnoco
magaajamaño.
6 Jaamaño amɨɨhai impuestoco majaaduhicahi aivojɨto
Moocaani dudɨcamaajemɨnaa iicamaño tonehejeque
tajɨɨbamo.
7 Majaadu paryɨ medebemeque siomo impuesto
nɨhɨbamɨco aivojɨto idillunoco mahacɨ, impuestoco
medebeneque majaadu. Jaanotɨ mobocɨgomoco mobocɨgo,
magaijɨjimoco magaijɨ.
8 Sitaaco medebedino ɨdɨɨnoro sitaaco mag-
aijɨjinehejequere miguiino. Mɨɨro sitaaco agaijɨmo Moocaani
Moisefeenedɨ atajɨɨbanoco imino moonɨcuuhi.
9 Mɨɨro Moise tajɨɨba jillɨ neehi: Sifigoma diicadino,
gaicaaudino, nanivadino, sitaaditɨ sɨcamañooco
dɨɨbeguedino, sitaanoco diimeguedino, noono. Jaano paryɨ
tajɨɨbano icaruno sanoovɨro jinoovɨ ɨfetehi: Sitaaco gaijɨ
difiico agaijɨbadɨro, onoonovɨ.
10 Gaijɨma iicaabo sitaaco imitɨno moonɨtɨhi. Jaamaño
sitaaco magaijɨnovɨ tajɨɨba onoobadɨ paryɨ momoonɨcuuhi.
11 Jaanegui paryɨ tonehejetɨ mehesɨcɨnɨcu jino mihicasum-
ico cɨgaabobadɨ iicatɨmoro jillɨro aaicucuubobadɨ Cristodiro
mududɨcamaaje. Mɨɨro mataajacuujino jisumi mɨɨhaitɨ aivo

fiitɨvucuuhi. Itɨconɨ taajasujɨɨbogoco mimiyaavuguunotɨ aivo jisumi fiitɨcuuno.

12 Toojiinɨjehallɨvɨ gueenene mihicacuuhi. Motaajasumɨnaafi Jesucristo asaajino fiitɨvucuuhi. Jaamaño mejeevesucu cɨvohɨgo imitɨco momoonɨfinehejeque. Jaamoro seseehɨ momoonɨfinehejeque mɨjɨcamaaicuuqui amocasimɨnaa moonɨcasi gaachehunoco ɨjɨcamaainɨcɨbadɨ.

13 Iminoro mɨhɨguequi cuuje mɨhɨgonɨcɨbadɨ guiriicavofaño icacuutɨmo miicaqui, bu jɨɨbaimono agañuhusunofaño icacuutɨmo miicaqui, bu gaigoomɨma imitɨno icanehejefaño icacuutɨmo miicaqui, bu iiminotɨno imoyɨɨcɨco, bu amocasinehejefaño, bu sitaaco iinohallɨtɨro mɨjɨɨheguenehejefaño icano icacuutɨmo miicaqui.

14 Jillɨro Aivojɨɨbo Jesucristocoro amɨɨhaihallɨvɨ mificu amocasigaachehuco mohallɨdɨ mɨjɨcafotonɨcɨbadɨ. Jaamoro amɨɨhai ifi imitɨ atajɨɨbanoco momoonɨqui mehesamaaicuudino.

14

Dinahabeditɨ Imitɨno Diimaadino.
(1 Co 8.1-13; 10.23-33)

1 Saatoho imiyaavogo equehecutɨmoco magaayɨcɨ. Jaarumo diiboma mejenaaucasidino diibo imino agaajatɨnohallɨvɨ.

2 Mɨɨro saatoho imiyaavogomo icahi fanoovaaco uduujirumo. Jaanotɨ saatoho icahi asimɨco duutɨmo botɨ basutaacoro amachumo imiyaavogo ajashumaño.

3 Jaamo fanoovaaco uduumo, fanoovaaco uduutɨmoco dejecujitɨrahi. Jaabadɨro fanoovaaco uduutɨmo uduumoco medejecudino Moocaani diitoco agaayɨcɨcumaño.

4 ¿Nacu mɨɨjoho ɨɨjoho sita jeecɨvomɨnaafico dejecuqui? Ɨdɨɨboro diiboco ihaivojɨɨbo: Jino imino, jaanotɨ jino imitɨhi, neejirahi. Jaamo imijirahi. Jaaboco ɨdɨɨboro Aivojɨɨbo imityari imitusujirahi.

5 Jaanotɨ bu saatoho safucuco sifucu sihidɨ jeevahibadɨ esɨcɨnɨmo. Jaanotɨ saatoho miyaaveguehi fafucuva sabadɨro iicanoco. Jaanegui tonoocɨtɨ sanoocoro mimiyaavogonojaagovɨro mihicacuqui.

6 Jaabo safucuco ificuubo Aivojɨɨbo Moocaanicoro iimequi ficuuhi. Jaanotɨ bu safucu sihidɨ jeevahibadɨ ificuutɨɨbo, bu: Aivojɨɨbo Moocaani jillɨ bachu imogoobo, noobo. Jaabadɨro bu fanoovaaco uduubo: Aivojɨɨbo Moocaani jillɨ bachu imogoobo, nooboro duuhi, toonohallɨvɨ Moocaanico iimomaño. Jaabadɨro bu fanoovaaco uduutɨɨbo: Aivojɨɨbo Moocaani

jillɨ bachu imogoobo, nooboro duutɨhi, amachujinohallɨvɨro Moocaanico iimooboro.

7 Mɨɨro mɨɨhaitɨ saatoho ifiguiiharo icatɨhi, bu jaamo ifiguiiharo guijevetɨhi icano.

8 Jaamaño mihicasumi Aivojɨɨbo Cristoguiiharo mihicahi. Jaanotɨ bu miguijevecuudɨ Aivojɨɨbo Cristojaagovɨ mefeeji. Jaamaño mubuheerumo, bu miguijevecuurumo icano Aivojɨɨbo Cristotaro mihicaji.

9 Mɨɨro Cristo iguijevecuubo siino buheeteuhi, ubuheeme, bu uchuumucuumo icamo Aivojɨɨbotɨ iicaqui.

10 ¿Jaabo ɨɨjoho, collɨhi: Dinahabo imitɨco, neehi? ¿Collɨhi jaaboco dɨɨheguehi? Mɨɨro famooro ufucu Cristo ɨmefeenevɨ mihigaiveji mɨɨhaico diibo imeecɨqui.

11 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono:

Uujoho iicaabo noobo Aivojɨɨbo, Moocaani tahɨmefeenevɨ paryɨ miyamɨnaa memuɨɨveji. Jaadɨ paryɨ famooro uujoho Moocaani iicanoco neeji.

12 Jaamaño paryɨ mɨɨhai Moocaanico jiijehallɨvɨ mihicahicadɨnoco mɨjɨɨbegueji.

Dinahaboco Gañɨɨsudino.

13 Jaaneguiiha fahɨgova tɨhɨɨsucasicuutɨmo mihica. Jaamo amɨɨhai nahaboco nanigaañɨsutɨmo mihicahi, bu imitɨfaño gañɨɨsutɨmo mihicahi icano.

14 Uujoho Aivojɨɨbo Jesuco imiyaavogomaño gaajahi, chahano jinejeba iinoro iimitɨno. Jaanotɨ saatoho toono iimitɨno iicanoco eesamaaimedi bu imicutɨno.

15 Jaanotɨ ɨɨjoho uduunoco dinahabo aatyɨmeebere iimitɨnobadɨ eesɨcɨnɨɨboro ɨdaasuvohachiijɨ diiboco imino gaijɨtɨhi. Jaaneguiiha dinahaboco mɨtasudino fanoovaaco uduunofeenedɨ diibohallɨvɨ Cristo iguijevecuuboco.

16 Jaanegui toono amɨɨhaidi iiminoco momoonɨdino, sita amɨɨhaiditɨ: Imitɨnoco moonɨɨbo, eneejiruneguiiha.

17 Mɨɨro Moocaani aivojɨ mamachujiruno, mahadujiruno icanohallɨvɨ mejenaaucasiqui icatɨno. Jillɨ ɨtɨcovono ifi ica, sajeebɨɨ ica, imo imo ica icano Moocaani Gaijafeenedɨ mihicahi.

18 Jillɨ Cristoco ejeecɨvoobo Moocaanico imo imo moonɨhi. Jaabo miyamɨnaa ɨmega imino iinehi.

19 Jaaneguiiha masɨɨ guiinomoro mefeequi sajeebɨɨ icaco aacɨnoco. Jaaneri fahɨgova mahamusucasiqui mɨɨhai miyaavogo jeebɨɨ ijusiqui.

20 Jaaneguiiha Moocaani sita jeebɨɨfaño omoonɨnoco ɨɨjoho fanoovaaco amachunoco aatyɨmenefeenedɨ mɨtasudino. Mɨɨro paryɨ machutaano ɨdicunootɨhi. Jaarunofaño mamachunofañodɨ sifiico imitɨfaño magañɨɨsuno imitɨhi.

21 Imijiruno asimɨco duutɨɨbo idiicano, bu vino aivofaihuco
adutɨɨbo idiicano icano, bu saneheje toonofañodɨ dinahaboco
imitɨfaño agañɨɨsujirunoco icano.
22 Ɨiro dimiyaavogoma diica ijeevadɨ Moocaani ɨmegavɨ.
Imicani icajiibo ijeebɨɨfañodɨ imino iicanoco eesɨcɨnɨɨbo.
23 Jaanotɨ siinoco ñɨhicugooboro uduubo imitɨco ɨcɨhi
miyaavogooboro uduutɨmaño. Jaamaño imiyaavogotɨmoro
esamaaimoro omoonɨno imitɨ.

15

Sitaguiiharo Moonɨ Imo Imo Iicaqui.

1 Mɨɨhai momiyaavogo mequehecumo saatoho imiyaavogo
iniinovamoco mahamusuji mɨɨhaiguiiharo moonɨtɨmo.
2 Jaanegui paryɨ mɨɨhai sitaaco imo imo momoonɨsu diitedi
imino momoonɨnofeenedɨ imiyaavogo iquehecutequi.
3 Mɨɨro Cristo icauruubo ifiguiiharo icautɨhi. Jillɨro
Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ icaubo: Ɨco Moocaanico imitɨno
eneehicano tahallɨvɨ jɨfaifetehi, nuubo Cristo.
4 Mɨɨro sɨɨcɨjetɨro Caatɨnɨhaamefaño paryɨ unuunoco
caatɨnɨumo toonotɨ mɨɨhaico ijɨɨbeguequi toonofeenedɨ
Moocaani mɨɨhaico aamusunoco mehesɨcɨnɨmofeenedɨ
fanoovaaco majaabɨcɨhi. Jaanofañodɨ majacusucafetehi.
5 Moocaani mɨɨnoco fanoova jaabɨcɨco, jacusuco icano
aacɨɨbo, jaafa amɨɨhaico amusuhi. Jaamo imo imo sajeebɨɨ
fahɨgova mihicacasihi Cristo Jesu onoobadɨ.
6 Jaamo sano mihimehi Moocaanico Mohaivojɨɨbo Jesu-
cristo Caanico.

Judiomɨ Iicatɨmoco Taajasujɨɨbogoco Acɨmo.

7 Jaaneguiiha Moocaani imiguiiha fahɨgova sitaama mag-
aayɨcɨcasi, mɨɨhaico Cristo agaayɨcɨbadɨ.
8 Mɨɨro uujoho amɨɨhaico neehi: Cristo saauhi
judiomɨco ejeecɨvovaubo, moheedetemɨhaico unuuno
imiyaavequi. Jaanoco Cristo igaajasuqui Moocaani
onoonoco abañɨtatɨnoco.
9 Tollɨro bu saaubo judiomɨ iicatɨmo Moocaanico iimequi
miyamɨnaaco ɨɨdaasugueneguiiha, Caatɨnɨhaamefaño
onoobadɨ:
Jaamaño Moocaanico imeji judiomɨ iicatɨrucuumimɨnaafeenevɨ,
bu diibeditɨ imino masivaji, noono.
10 Jaabadɨro bu simañoohaamefañovɨ noono:
Judiomɨ iicatɨrucuumimɨnaa imo imo mihica, Moocaani cu-
umimɨnaama.
11 Jaabadɨro bu simañovɨ noono:
Aivojɨɨbo Moocaanico mihimo, paryɨ cuumimɨnaa diibo mity-
aco famooro miyamɨnaa macahacɨsu, noono.
12 Jaabadɨro bu Isaia caatɨnɨuhi:

Isai onoobo iyaachimɨhaioobo agañiivooboro cuumimɨnaa
Aivojɨiboti icaji.* Jaabo diitoco ataajasujinoco
esɨciɨnɨjimo, nooboro.
13 Moocaani mɨihaico taajasu, esɨciɨnɨ icanoco aacɨibo. Jaafa
Moocaani amɨihaico imo imo omoonɨiboro sajeebɨi icaco acɨhi
diiboco mimiyaavogonofeenedɨ, amɨihai sihidɨ janaanɨciɨvɨ
mimiyaaveguehi Moocaani Gaija mityari.

14 Tañahabomɨ, uujoho imino gaajacuuhi amɨihai mihimi-
huseneque, sihidɨ magaajanoco, bu fahɨgova mafagocasinoco
magaajanoco icano.
15 Jaaneguiiha jihaamefaño amɨihaidi caatɨnɨhi
nucufeguetɨibo ɨjɨibogonotɨ. Jaanoco jaamo jabajeevetɨmo
mihicahi Moocaani uco iimihusefañodɨ atajɨibaaboro acɨhi
moonɨqui,
16 Jesucristoco jeecɨvequi judiomɨ iicatɨmofeenevɨ. Dii-
boco ejeecɨvoobo uujoho jɨibeguehicahi Moocaani jɨibogoco
taajasuguiiha judiomɨ iicatɨmoco Moocaanijaagovɨ satyequi,
ijeecɨvobadɨ igaayɨcɨqui Igaijafeenedɨ ijeevadɨ iiguiiharo ifi-
cucuumoco.
17 Cristo Jesuco imiyaavogonofeenedɨ imo imo icahi
Moocaani dudɨcamaajeque omoonɨmañoo.
18 Uujoho jinejetɨ iimaatɨhi ɨdɨinoro Jesucristo tafañodɨ
omoonɨnotɨ. Judiomɨ iicatɨmoco Moocaani onoonoco: Jii,
nuusuqui. Jaanoco uujoho moonɨhi tafañodɨ Jesucristo ihi-
imaaneri, bu iiminoco omoonɨneri,
19 bu gaajasu mityafeenedɨ, bu aatyɨmeratɨno
eetavofeenedɨ, bu Moocaani Gaija mityafeenedɨ icano. Jiibadɨ
Cristo taajasujɨibogoco jɨibuguucuuhi Jerusaletɨ fahɨgovadɨ
ɨfutusucuuhi Iliricu jiinɨjevɨ.
20 Jaanoco iimogooboro jillɨ jɨibeguehi taajasujɨibogoco
johono Cristo momo agaajaratɨcuumijefañoo sita itɨconɨ
ɨjɨibogonohallɨvɨ ɨjɨibogonoco iimogotɨmañoo.
21 Jillɨro moonɨhi Caatɨnɨhaamefañoo onoobadɨ:

Jaatyo diibotɨ agaajatɨmo atyɨmeji, bu diibotɨ uguubutatɨmo
gaajaji, noono.

Pablo Roma Cuumijaagovɨ Feeguehi.

22 Jillɨtɨ jimañovɨ sihidɨ dudɨcamaaje iicamañoo uujoho feehi-
catɨhi fahiijɨva amɨihaico abaateguehicaruubo.
23 Jaarunaa jisumi jiicuumijefañoo tadyudɨcamaajeque
iimivucumañoo, bu sɨicɨjetɨro amɨihaico abaatonoco
iimeguehicamañoo,

---

* **15:12** Griego iijɨri: Isaia onoobo caacamɨtɨ ruutuji. Jaabo agañiivooboro cu-umimɨnaa Aivojɨibotɨ icaji, noono.

24 España jiinɨjejaago ofoodɨ amɨɨhaico baahinɨji. Jaadɨ imino mahatyɨmecasinobuunatɨ uco mahamusu Españavɨ feequi.
25 Jaanotɨ jisumihiica feehi Jerusalejaago, tahɨ iicamo monahabomɨco mahamusunoco asatyoobo.
26 Mɨiro Macedoniari, Acayari icano iicamo allacaruhi nɨhɨbamɨco Jerusaleri monahabomɨ ɨidaasumoco ihamusuqui.
27 Tollɨ moonɨmo judiomɨoto imiyaavogomo Cristo jɨibogoco diitojaagovɨ asatyuneguiiha. Jaaneguiiha diito judiomɨtɨ imiyaavogomoco inehejetɨ acɨmo.
28 Jaaneguiiha jinehejeque paryɨ iimivooboro toono nɨhɨbamɨco diitoco aacɨdɨ Españajaago ofoobo amɨɨhaico meecɨhinɨji.
29 Imino uujoho esɨcɨnɨhi, tahɨgo ɨifotoodɨ Cristo iimihuseri imino uco moonɨji.
30 Tañahabomɨ, Mohaivojɨibo Jesucristofeenedɨ amɨɨhaico neehi, bu Moocaani Gaija gaijɨco aacɨnofeenedɨ: Tajaagovɨ miminifoto. Jaamoro mesefaquifoto Moocaanima tahallɨvɨ mihiimaamo.
31 Tahallɨvɨ Moocaanico midillu Judeari iicamo Cristoco imiyaaveguehicatɨmeditɨ uco itaajasuqui. Jaabadɨro jino monahabomɨ Jerusaleri iicamedi asatyonoco imino igaayɨcɨqui.
32 Jaabadɨro bu Moocaani iimogohachiijɨ uujoho imo imo amɨɨhaico atyɨmequi, bu jaabo amɨɨhaico abaatonofeenedɨ jaguisɨqui icano.
33 Jaafa sajeebɨico aacɨibo Moocaani amɨɨhaima icahi. Fɨne.

16

Iijɨco Agalluuno.

1 Amɨɨhaico neehi, monago Febe onoogohallɨvɨ sɨicɨjetɨro Cencrea cuumiri iicaja Moocaani iijafaño ejeecɨvehicagotɨ:
2 Jaagoco imino magaayɨcɨ Mohaivojɨibo momofeenedɨ miyaavogonahabomɨma mihicanɨcɨbadɨ. Diigoco mahamusu ucuujɨvaachunehejetɨ, mɨiro diigo sihidɨ saatohoco amusuhicahi, bu uco tollɨro amusuhicago.
3 Tollɨro bu Aquila, itaaba Pricila icamɨsi taajɨco mahacɨ Cristo Jesu dudɨcamaajetɨ uco anahabonɨhicamɨsico.
4 Diitɨsi ifiico ñɨhicunofaño tahallɨvɨ ficuuhi uco agaicaaujirunotɨ itaajasuqui. Jaamɨsico uujoho toonohallɨvɨ imehi. Jaabo uuro icatɨno, tollɨro bu famooro monahabomɨ Moocaani iijamɨnaa judiomɨ iicatɨmo icano.
5 Tollɨro bu paryɨ monahabomɨco taajɨco mahacɨ Aquilamɨsi iijafaño iigaivehicamoco. Tollɨro bu tagataavomɨnaafi

Epeneto onooboco taajɨco mahacɨ diibo aivo itɨconɨ Acaya jiinɨjevɨ Cristoco imiyaavuguubo.

6 Tollɨro bu Mariaco taajɨco mahacɨ amɨɨhaifeenevɨ sihidɨ ududɨcamaaihicagoco.

7 Tollɨro bu tajaagoobo Andronicu, Junias icamɨsico taajɨco mahacɨ, cɨvojafaño iicausumi uco anahabonɨumɨsico, Jesucristo minɨsumɨnaafeenevɨ aivo obocɨmɨsi, diitɨsi Cristoco itɨconɨ tahɨmegaro imiyaavuguumɨsi.

8 Tollɨro Ampliatu onooboco Aivojɨibofañodɨ agaijɨibo tagataavomɨnaafico taajɨco mahacɨ.

9 Jaabadɨro bu Urbano Cristo Jesu dudɨcamaajeque mɨɨhaico aamusuhicaaboco taajɨco mahacɨ, tollɨro bu agaijɨibo Estaqui onooboco.

10 Tollɨro bu taajɨco mahacɨ Apele onooboco sihidɨ Cristoco imiyaavogonoco ɨifusuhicaaboco. Jaabadɨro bu Aristobulo yotoco.

11 Tollɨro bu tayoobo Herodio onooboco taajɨco mahacɨ, tollɨro bu Aivojɨiboco imiyaavuguumo Narciso yotoco taajɨco mahacɨ.

12 Tollɨro bu taajɨco mahacɨ Trifena, Trifosa icamɨfeque Aivojɨibo dudɨcamaajefaño ududɨcamaaimɨfeque. Tollɨro bu magaijɨgo monago Persidaco sihidɨ Aivojɨibo dudɨcamaajefaño ududɨcamaaihicagoco.

13 Tollɨro bu Rufo onoobo miyaavogofaño obocɨiboco taajɨco mahacɨ. Tollɨro bu seejɨco tamiya seejɨbadɨ uco omoonɨugoco.

14 Tollɨro bu taajɨco mahacɨ Asincritoco, bu Flegonte onooboco, bu Hermas onooboco, bu Patroobo onooboco, bu Herme onooboco, bu paryɨ monahabomɨ diitoma iicamoco icano.

15 Tollɨro bu Filoloobo onooboco, bu Julia onoogoco, bu Nereo onoobo, inago icamɨsico. Tollɨro bu Olimpo onooboco, bu famooro miyaavogofeenedɨ monahabomɨ iicamoco taajɨco mahacɨ icano.

16 Fahɨgova mihibɨcɨcasimoro midillucasi Moocaani sajeebɨico ihɨfusuqui. Paryɨicɨno Cristo iijamɨnaa amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi.

17 Tañahabomɨ, amɨɨhaico neehi: Imino mehesɨcɨnɨ miyaavogomɨnaaco udugaacumoro agañɨisuhicamotɨ. Diito omoonɨno amɨɨhaico mɨɨhai mɨjɨibeguehicabadɨ icatɨhi. Jaamotɨ buhɨgovɨ mihica.

18 Tollɨ omoonɨibo Mohaivojɨibo Jesucristoco jeecɨvotɨhi ifi onoobadɨro omoonɨmoro bañɨhicamo cɨvojeebɨiba iicamehejeque imo imo ihiimaanehejefeenedɨ bañɨhicamo.

19 Famooro gaajacuuhi amɨɨhai mimiyaavogonoco. Jaamaño uujoho imo imo icahi. Imeguehi amɨɨhai iiminocoro

momoonɨqui mihimibaicɨnɨnoco imitɨnocoro momoonɨqui icatɨno.
20 Jaanofañodɨ sajeebɨɨco aacɨɨbo Moocaani saajiibo ɨjɨ Satanasco ifinɨsuvaqui* amɨɨhaiguiino. Jaabo Mohaivojɨɨbo Jesucristo jaafa amɨɨhaico imino moonɨhi.
21 Tollɨro buunajɨ Timoteo tadyudɨcamaaje nahabonɨmɨnaafi amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi. Tollɨro bu Lucio, bu Jason, bu tollɨro Sosipatu onoobo icamo tayoto.
22 Uujoho Tercio jihaamefaño Pablo uco onoonoco acaatɨnɨɨbo amɨɨhaijaa taajɨco galluuhi Mohaivojɨɨbofeenedɨ.
23-24 Tollɨro bu Gayo onoobo amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi jino diibo iijafaño uujoho iicaabo, tollɨro toojaco acɨfiibo Moocaani iijamɨnaaco. Tollɨro bu Erasto onoobo jiicuumi nɨhɨbamɨ ficumɨnaafi, bu tollɨro monahabo Cuarto icamɨsi.†

Moocaanico Iimono.
25 Jaanegui masɨɨ Moocaanico mihimequi. Diibo amɨɨhai miyaavogoco equehecutusujiruubo uujoho ɨjɨɨbeguehicaabogo onoobadɨ, bu Jesucristoditɨ ɨjɨɨbeguehicabadɨ, bu sɨɨcɨjetɨro jiinɨje ifiivuusumi iicauno agaajaratɨnoco ificuunoco Moocaani agaajasuuno onoobadɨ icano.
26 Jaaruno jisumi gaajacafutucuuno Moocaani ifinɨtɨɨbo tajɨɨba onoobadɨ, Moocaani iimaamɨnaa Acaatɨnɨuhaamefeenedɨ. Jaano toono agaajarautɨruno jisumi gaajacafutucuuhi paryɨ faacuumivariro. Jaanoco uguubumoro imiyaaveguequi.
27 Jaanegui jaafa ɨdɨɨboro Moocaani sihidɨ gaajama iicaabo, Jesucristofeenedɨ diiboco mihimono ufucuro finɨjitɨhi. Fɨne.

---

* **16:20** Griego iijɨri: ijɨmatajeruqui, noono. † **16:23-24** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaafa Mohaivojɨɨbo Jesucristo amɨɨhaico imino moonɨhi, onoonoco.

1 CORINTIOS

Pablo Caatɨnɨuhi Corintomɨnaadi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minɨsumɨnaafitɨ icahi, Moocaani
onoobadɨ, bu nahabo Sostene onoobo icano
2 Moocaani iija Corintori iicajamɨnaadi caatɨnɨhi. Jaamo
Cristo Jesufeenedɨ Moocaanita iicacuumo diibediro iicaqui
ucuuhuvamo, bu paryɨ fahɨgova jiinɨjevɨ Mohaivojɨ̈bo Jesu-
cristo, bu diito Aivojɨ̈bo icaabo momoco mihiimaahicamo
icano.
3 Jaamo imino sajeebɨ̈ma mihica Moocaani Diosfañodɨ, bu
Aivojɨ̈bo Jesucristofeenedɨ icano.

Cristofeenedɨ Moocaani Imino Omoonɨno.

4 Fahiijɨvaro amɨ̈haihallɨvɨ Moocaanico imehicahi; Cristo
Jesufeenedɨ Moocaani amɨ̈haico imino omoonɨnohallɨvɨ.
5 Mɨ̈ro Cristofañodɨ mihicamaño Moocaani amɨ̈haico
acɨuhi mojeebɨ̈ gaijadi fanoova busumijebadɨ fanoohiijɨco,
bu fanoogaajaco icano.
6 Oono amɨ̈haivɨ Cristotɨ jɨ̈bogo miyaano iicano imino
agaajacafotobadɨ.
7 Jaamaño amɨ̈haiditɨ jinehejeba cuujɨvaachutɨhi Moocaani
aacɨnehejeonotɨ Mohaivojɨ̈bo Jesucristo asaajinoco
motoomonohachuta.
8 Jaabo amɨ̈haico imino teemejiibo niinofucuvɨ. Jaamo
imino mɨhɨnivatɨmo mihicahi Mohaivojɨ̈bo Jesucristo agase-
jifucu.
9 Bañɨtatɨ̈bo Moocaani. Jaabo amɨ̈haico cuuhuvahinɨhi Illi
Jesucristo Mohaivojɨ̈bojaagodɨ miicaqui.

Moocaani Iijamɨnaa Udugaacamaaiuno.

10 Jaanegui jino amɨ̈haico neehi; Tañahabomɨ, Mohaivojɨ̈bo
Jesucristo momofeenedɨ, famooro sabadɨro sayomonocoro
mihiimaa, bu amɨ̈haifeenevɨ dugaavocasineheje icadino.
Jillɨ iminoro sahɨgovɨro miminifoto sano eesamaajejaagovɨro
sabadɨro miminifoto.
11 Tañahabomɨ, mɨ̈ro amɨ̈haiditɨ uco jɨ̈bogomo Cloe onoobo
yoto, amɨ̈haifeenevɨva ɨ̈bacasi iicanoco.
12 Toonotɨ jillɨ amɨ̈haico neejirahi: Amɨ̈haiva jillɨ
meneehicahi: Saatohova uujoho Pabloobo, meneehicahi.
Jaanotɨvaha bu saatoho uujoho Apoloobo, bu saatoho
uujoho Pedroobo, bu jaanotɨ saatoho uujoho Cristoobo,
meneehicahivaha.
13 ¿Nacu Cristo dugaacɨnɨhi? ¿Nacu uujoho Pablo
amɨ̈haihallɨvɨ tetecucafutuuhi? ¿Nacu amɨ̈hai uujoho Pablo
memeri minitɨcafutuuhi?

14 Mɨiro uujoho, amɨihaitɨ mɨihaiñoobaco nitɨhinɨtɨhi, ɨvɨ
ɨdɨimɨsiicoro nitɨuhi, Crispo onooboco, Gayo onooboco
icanoro. Jaaneguiiha toonohallɨvɨ uujoho Moocaanico imehi.
15 Jaamo mɨihaiñooba: Uujoho Pablo memeri
nitɨcafetehinɨhi, nootɨmo mihicahi,
16 bu tollɨro nitɨuhi Estefanoco iijamɨnaama. Jaanotɨ saato-
hobaco gaajacuutɨhi tahɨ fɨne cajaatyocohacho nitɨuhi.
17 Mɨiro uco Cristo nitɨfiiri galluutɨhi, iimino jɨibogocoro
jɨibeguequi uco galluubo. Jaaruno bu sihidɨ gaaja iijɨri
jɨibeguequi icatɨno jillɨ Cristo ɨmoholliigavɨ iguijeveuno
sɨcamañovɨ minifototɨno iicaqui.

Cristo Moocaani Mitya, Gaaja Icano.

18 Jaamaño mɨiro Cristo ɨmohohallɨvɨ iguijeveuno jɨibogo
jillɨ jihovonobadɨ jeevahi cɨijɨgaifaño efeejimedi. Jaanotɨ ataa-
jajimedi, jino mɨihaidi, Moocaani mitya icahi.
19 Mɨiro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Finɨsuji gaajamɨnaa gaajaco, bu tɨhɨisuji gaajacɨmɨnaa
esɨcɨnɨco, noono.
20 ¿Nacu cuuca icaabo gaajamɨnaafi? ¿Cuuca icaabo
jɨibogomɨnaafi? ¿Cuuca nacu icaabo jisumio jenaaumɨnaafi?
Mɨiro Moocaani jeegavusucuhi jiinɨjemɨnaa gaajaco.
21 Imoonɨqui jiinɨjemɨnaa, Moocaani gaajafeenedɨ,
Moocaanico gaajacɨhinɨtɨhi. Jaabo Moocaani igaajafeenedɨ
diibedi imineguiiha taajasuubo miyaavogomɨnaaco
iimino jɨibogofeenedɨ saatehedi tobogo jihovonobadɨ
iicarunofañodɨ.
22 Mɨiro judiomɨ dilluhicahi sihidɨ ejeevano gaajataco. Bu
tollɨro griegomɨ jiije gaajacoro guiinehicahi.
23 Jaarunaaca mɨihai mɨjɨibeguehicahi Cristo
etetecucɨnɨiboco. Jaanoco judiomɨ unucufeguemere
tɨimejetasuhicamo. Tollɨro judiomɨ iicatɨmedi jillɨ jihovono.
24 Jaanotɨ naha ucuuhuvacɨnɨmedi, judiomɨtɨ, bu judiomɨ
iicatɨmedi icano, Cristo Moocaani mitya iicaabo, bu
Moocaani gaaja iicaabo icano.
25 Mɨiro Moocaani gaajatɨ iicarunovaha miyamɨnaa gaaja-
hallɨnohocɨvɨ sihidɨ jeevahi, bu Moocaani niinova iicaruno
miyamɨnaa sefa janaanɨcɨ sihidɨ jeevahi.
26 Eneecau magaaja, tañahabomɨ, Moocaani amɨihaico ucu-
uhuvaumotɨ bu mɨidɨmo jijeogaajamɨnaaotou. Jaabadɨro bu
mɨidɨmo aivojɨma iicamootou miyaamo iyaachimɨhaiototɨ.
27 Jaanotɨ naha Moocaani ɨcɨuhi jiinɨjemɨnaadi mɨhɨifomo
iicamoco agaajafiimoco inucufevesuqui, tollɨro bu
Moocaani jiinɨjemɨnaadi iniinovafimoco ɨcɨuhi esefafiimoco
inucufevesuqui,

28 tollɨro bu ɨcɨubo jiinɨjehallɨvɨ jihovono iicanoco,
mɨhɨɨfomo iicamoco icano jiijehallɨvɨ miyaamo iicamoco
inucufevesuqui.
29 Jillɨtɨ diibo ɨmefeenevɨ mɨɨhaiñooba: Uujoho aivo sihidɨ
jeevahi, nootɨmo iicaqui.
30 Mɨɨro Moocaani amɨɨhaico Cristo Jesujaagovɨ miniiyuhi,
tollɨro bu moonɨubo Cristo mɨɨhai gaaja iicaaboco. Diibo-
fañodɨ Moocaanima sajeebɨɨ miicaqui, mataajacuumoro di-
ibediro miicaqui.
31 Jaanegui Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ: Difiico iidiimuu-
ruubo; Aivojɨɨbocoro diimo.

2

Cristo Etetecucɨnɨɨboco Mɨjɨɨbogono.

1 Tañahabomɨ, mɨɨro Moocaanitɨ jɨɨbeguequi amɨɨhaijaago
eeguejeusumi iimino ihiimaajinoma, bu gaaja iimaama
icano fuutɨhi.
2 Jillɨro amɨɨhaifeenevɨ jinejebaco gaajatɨɨbobadɨ minifutu-
uhi ɨdɨɨbocoro Jesucristoco jaanɨ etetecucɨnɨɨboco gaajauhi.
3 Jaabo uujoho amɨɨhaifeenevɨ niinovano icauhi. ¿Mɨllɨ fɨne
diitoco jɨɨbegueji? nooboro sihidɨ iguiiboro veveveve.
4 Jaabadɨro bu tahiimaa, tojɨɨbogo icano miyamɨnaa gaa-
jasuri icautɨno. Jillɨro Moocaani Gaijari, mityari icano
ɨfusuhinɨhi.
5 Jillɨtɨ amɨɨhai miyaavogo miyamɨnaa gaajafañodɨro icatɨno
Moocaani mityafañodɨro iicaqui.

Moocaani Gaijafeenedɨ Magaajacɨno.

6 Jaarunofaño mihiimaahi gaajaco miyaavogofaño ujusicu-
umofeenevɨ. Jaaruno jijeo gaajari icatɨno, bu jidɨhijeo aivojɨto
iimitɨmo gaaja goovano ifinɨfineri icatɨno.
7 Jillɨ Moocaani gaajaco mihiimaahi agaajaratɨno ɨtɨhɨɨnoco
toovonono iicano gaajaco. Jaanoco Moocaani sɨɨcɨjetɨro ficu-
cuuhi mɨɨhai taajasuco.
8 Jaanoco cajaatyoba saatohotɨ jijeo aivojɨto gaajacɨutɨhi.
Mɨɨro igaajacɨuruva tetecujitɨrumo niquejeo imi Aivojɨɨboco.
9 Jillɨro jillɨ, Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ:

Miyamɨnaa aatyɨmeutɨnehejeque, bu uguubutɨnehejeque,
bu miyamɨnaa jeebɨɨfaño ɨjɨcafetehinɨtɨnoco icano,
Moocaani imibachucuuhi diiboco agaijɨmeguiiha,
noonoro.

10 Jaarunoco Moocaani mɨɨhaico gaajasuhi Igaijafeenedɨ.
Mɨɨro Igaija paryɨ fanoocoro gaajahi, bu Moocaani jeebɨɨ
faicuvahɨ iicarunoco.

11 ¿Nacu, cajaanɨ gaajahi sifi esamaajeque? Ɨdɨɨboro igaija di-
ibofaño iicaabo gaajahi. Jaabadɨro buunajɨ mɨɨjoho gaajatɨhi
Moocaani esamaajeque, ɨdɨɨboro diibo Gaija gaajahi.
12 Jaabadɨ mɨɨhai magaayɨcɨhinɨtɨhi jiinɨjeo gaijaco, ɨdɨɨboro
Moocaanitɨ asaano Gaijaco magaayɨcɨhinɨhi, toonotɨ magaa-
jaqui Moocaani mɨɨhaico iimihuseri aacɨhinɨnoco.
13 Jaanehejeque mɨɨhai mihiimaahi Moocaani
Gaija mɨɨhaico ɨjɨɨbogobadɨ. Jaano mɨɨhai gaajariro
magaajanoco icatɨno. Jillɨ mɨjɨɨbeguehi Moocaani jɨɨbogoco
miyaavogomɨnaaco.
14 Jaanotɨ Moocaani Gaijama achahaabo gaayɨcɨtɨhi
Moocaani Gaijaonehejeque, diibedi jillɨ jihovonobadɨ icano,
agaajatɨmaño. Jaanoco Moocaani Gaijariro magaajacɨtahi
miyaano iicanoco.
15 Jaanotɨ naha Moocaani Gaijama iicaabo paryɨ
fanoovaaco agaajaaboro dugaacuhi. Jaabo imitɨco, mɨɨjoho
neejitɨrahi.
16 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: ¿Nacu, mɨɨjoho gaa-
jacɨuhi Moocaani esamaajeque? ¿Nacu, Moocaanico mɨɨjoho
conooco jɨɨbeguejirahi? Jaanotɨ naha mɨɨhai Cristo esamaa-
jema mihicahi.

3

Moocaani Amusumɨnaa.

1 Jaamaño tañahabomɨ, uujoho amɨɨhaima Moocaani Gai-
jama iicamoma mihicanɨcɨbadɨ iimaatɨhi, jillɨ Moocaani Gai-
jama achahamoma mihicanɨcɨbadɨ iimaahi, Cristojaagodɨ
seemehiica iicamoma mihicanɨcɨbadɨ iimaahi.
2 Amɨɨhaico ɨtɨhɨɨtɨnocoro jɨɨbeguehinɨhi oono seemeneque
machuco acɨtɨmoro mɨfañocoro ihiisunɨcɨbadɨ. Ɨtɨhɨɨtɨnocoro
jɨɨbeguehinɨhi magaayɨcɨujitɨruneguiiha, bu jisumihiica mag-
aayɨcɨtɨhiica icano.
3 Jillɨ amɨɨhaihiica tɨcovomiyamɨnaarehiica. Mɨɨro
amɨɨhaifeeneri icanehejehiica siinohallɨtɨ sitaaco
mɨjɨɨheveneheje, ɨɨbacasineheje, dugaacamaajeneheje icano.
Jillɨ tɨcovomiyamɨnaarehiica mihicahi. Jaamaño paryɨ
miyamɨnaa omoonɨnɨcɨbadɨro momoonɨhicahi.
4 Mɨɨro saafi: Uujoho naha miyaano Pabloobo, meneehic-
ahi. Jaanotɨ bu saafi: Uujoho naha Apoloobo, meneehicahi.
Jillɨ meneehicamaño tɨcovomiyamɨnaarehiica mihicahi.
5 ¿Nacu mɨɨjoho Pablo? ¿Nacu mɨɨjoho Apolo? Jillɨ
mɨɨhai Moocaani amusumɨnaa toonofeenedɨ amɨɨhai
mimiyaaveguehinɨno. Jaano toonoco meheetavehi
motɨcovohocɨvɨ mɨɨhaico Aivojɨɨbo aacɨdɨneheje.
6 Mɨɨro uujoho basuuhi. Jaanoco Apolo maaisuuhi. Jaanoco
Moocaani jusisuhi.

7 Jaamañoo abasuubo sihidɨ ejeevano icatɨno, bu amaaisuubo sihidɨ ejeevano icatɨno. Jaanotɨ naha Moocaani fanooco omoonɨɨbo toohoco ujusisuubo.

8 Mɨɨro jaamañoo abasuubo, amaaisuubo icano sabadɨro jeevahi. Jaarunaaca ijeevadɨsahaje idudɨcamaajedɨno ijaadaco Moocaanitɨ gaayɨcɨji.

9 Mɨɨro mɨɨhai Moocaani nahabonɨmɨnaa. Jaanotɨ amɨɨhai Moocaani dudɨcamaaje faguibadɨ mihicahi. Jaanotɨ bu tollɨro Moocaani iijaco eheetavojabadɨ mihicahi.

10 Jaamañoo Moocaani imihusetɨ uco aacɨdɨno, uujoho aivo iijano eetavoco agaajaabobadɨ ihɨmahacɨnoco cuhufono basuhi. Jaanohallɨvɨ sita ifajaaco majaanɨjihachiijɨ imino esɨcɨnɨmoro majaanɨ.

11 Mɨɨro siino sita ihɨmahacɨtɨ ficuucuujitɨrahi ihɨmahacɨ Jesucristo iicacuumañoo.

12 Jaanotɨ diibo iicacuunohallɨvɨ saatoho orori, nɨhɨbajeneri, sihidɨ ijaadama icano guiisiyɨneri icano iijaco eetavoobo. Jaanotɨ saatoho ɨmohoneri, jaaɨneri, jɨɨhuneri icano ajaanɨhachiijɨ

13 eheetavodɨɨbo dudɨcamaaje gaajacafeteji foovono, ufucu dugaacufucusumi; mɨɨro cɨɨjɨgairi nɨsucafetejino. Jaadɨ gaajacafetejino naa cajaanɨ miyaanoco eheetavuunoco.

14 Jaanotɨ cajaanɨ dudɨcamaajehacho Moocaani nɨsufañodɨ afatyoobo ijaadaco gaayɨcɨji.

15 Jaanotɨ cajaanɨnocohacho finɨsujino diibo dudɨcamaaje gañɨɨcafeteji. Jaarunofañoo diiboro taajaji oono cɨɨjɨgai iijaco ɨjɨgasunotɨ ataajanɨcɨbadɨ.

16 ¿Nacu magaajatɨhi amɨɨhai Moocaani iija mihicanoco? ¿Bu Moocaani Gaija amɨɨhaifañoo iicanoco?

17 Jaanotɨ bu cajaanɨhacho Moocaani iijaco ifinɨsuuboco, bu Moocaani diiboco finɨsuji. Mɨɨro amɨɨhai Moocaani iija. Jaaja mɨhɨnivatɨja.

18 Jaanegui cajaanɨ amɨɨhai ifiico jillɨ mabañɨsudino. Cajaanɨhacho amɨɨhaifañotɨ: Jidɨhivɨ uujoho gaajamɨnaafi, monoobo gaajatɨɨbobadɨ miminifoto. Jaabo miya gaajamɨnaafitɨ minifetehi.

19 Mɨɨro jijeo gaaja Moocaanidi jillɨ jihovono. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañoo noocɨnɨno: Moocaani gañɨɨsuhi agaajamoco abañɨficamañovɨ, noonoro.

20 Tollɨro bu noono: Aivojɨɨbo gaajahi gaajamɨnaa esamaaje jillɨ sɨcamañoo iicanoco, onoono.

21 Jaanegui mɨɨhaiñooba miyamɨnaafi jɨɨbegueri amɨɨhai ifiico mitya mitya momoonɨdino. Mɨɨro paryɨ sabadɨro amɨɨhaiñeheje.

22 Mɨɨro uujoho Pablo icaruubo, Apolo icaruubo, Pedro
icaruubo icano amɨɨhaico mɨjɨɨbeguequi fanooro Moocaani
amɨɨhaico aacɨno jiinɨjehallɨvɨ mihicanohachuta, jisumi
iicaneheje, bu ufucu iicajineheje icano paryɨ amɨɨhaiguiiha.
Tollɨro guijevefeenedɨ Moocaanijaago mɨhɨfetejineguiiha
icano.
23 Jaanotɨ amɨɨhai Cristota, bu Cristo Moocaanitahe icano.

4

Minɨsumɨnaa Dudɨcamaaje.

1 Jaaneguiiha amɨɨhai mɨɨhaico Cristo jeecɨvomɨnaatɨ
mehesɨcɨnɨ, bu Moocaani jɨɨbegueji ɨtɨhɨino jɨɨbogomɨnaatɨ
icano.
2 Jaamo paryɨ diito toono tajɨɨbama iicamo imino
omoonɨfimotɨ mihica.
3 Jaanotɨ naha uudi mɨllɨ icatɨno miyamɨnaa tahimitɨ un-
uuruno, bu miyamɨnaa aivojɨ icagavɨ tahimitɨco unuuruno
icano, bu uuro tahimitɨco neejitɨrahi.
4 Jinejetɨ uujoho tahesamaaje imitɨno icatɨrahi. Jaaruno
toonotɨ uujoho imitusucafototɨhi. Jaanotɨ naha ɨdɨɨboro
Aivojɨɨbo Moocaani uco tahimitɨco neejirahi.
5 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Ɨmegavɨro sifi imitɨco,
meneedino Aivojɨɨbo Jesu asaatɨnohachuta. Jaabo
diibo jari foovoɨɨcaruji, bu tollɨro cɨvoguiino toovono
iicarunehejeque. Bu tollɨro jaabo jɨɨbeguejiibo miyamɨnaa
jeebɨino eesamaaiñehejeque. Jaadɨ naha jari itɨcovoocɨvɨ
Moocaanitɨ gaayɨcɨjimo diitoco acahacɨsunoco.
6 Tañahabomɨ, jillɨ amɨɨhaico neehi amɨɨhai imiguiiha
Apolotɨ, uutɨ icano, jaamo magaajahi. Jaanoco mɨsitɨ magaaja.
Jaamoro oono Caatɨnɨhaamefaño onoono janaanɨcɨvɨ
esamaaicuutɨmo mihicahi. Jaamo saafiiditɨ mitya mitya
mihicamoro sifiico tɨhɨisutɨmo mihica.
7 ¿Nacu mɨɨjoho ɨco miyaabotɨ ficuuhi? ¿Nacu cono ɨɨma
chahahi agaayɨcɨtɨno? Jaano bu agaayɨcɨcunoco, ¿collɨhi sifiitɨ
agaayɨcɨtɨɨbobadɨ: Aivo uujoho mityahi, neehi?
8 Mɨɨro paryɨɨcɨno toonoma mihicacuuhi. Mɨɨro sihidɨ
mubusumijevacuuhi. Mɨɨhai aivo aivojɨtorucu, monoomoro
mɨɨhaico uufocovɨ miminiiyuhi. Jaanova miyaano ma-
haivojɨɨvejirahi, mɨɨhai amɨɨhaima bu sano mahaivojɨɨvequi.
9 Mɨɨro jillɨ tahesɨcɨnɨ neehi: Moocaani mɨɨhai
minɨsumɨnaaco famooguiinovɨro ficuuhi igui-
jenɨguucuumoco iicanɨcɨbadɨ. Mɨɨro mɨɨhaico miyamɨnaa
iimogotɨmoro ajabafiinovɨ mɨhɨfutucuuhi, Moocaani
toomomɨnaa ihatyɨmequi, miyamɨnaa ihatyɨmequi icano.
10 Mɨɨhaico naha jihovotobadɨ esɨcɨnɨumo Cristohallɨtɨ.
Jaanotɨ naha amɨɨhaico Cristotɨ: Aivo gaajafiimo, neehicamo.

Mɨɨhai miniinovafihi. Jaanotɨ amɨɨhai mequehecufihi. Amɨɨhaico: Miyaamo, noomo. Jaanotɨ mɨɨhaico jillɨ: Mɨhɨɨfomo, noomo.

11 Jisumihachuta ajebanoco jaabɨcɨmoro mihicahi, adufirari mihicahi, gaachehuma machahahi, maganɨɨcɨcafetehi, moojanoma machahahi,

12 miniinovatehicahi, muhuseneri mududɨcamaaimo. Mɨɨhaico iminootɨno noomo. Jaarumoco imineeriro meneehi. Mɨɨhaico ɨdaasuno omoonɨnehejeque majaabɨcɨhicahi.

13 Mɨɨhaitɨ aivonoono neehicamo. Jaarumoco sɨɨcuno mihiimusuhicahi. Jiinɨje beevabadɨ mɨɨhaico moonɨhicamo beemeubadɨ jisumihachuta mihicahi.

14 Jino amɨɨhaico nucufevesuqui jillɨ caatɨnɨtɨhi. Jillɨ amɨɨhaico fajɨɨnɨqui agaijɨmo taseemeque icabadɨ.

15 Mɨɨro diez mildɨmo amɨɨhai jɨɨbogomɨnaa Cristotɨ amɨɨhaico ɨjɨɨbogomo icarunaaca, diito amɨɨhai caanimɨbadɨ icatɨhi. Mɨɨro uuro amɨɨhaico seemevahinɨhi Cristo Jesufañodɨ iimino jɨɨbogofeenedɨ.

16 Jaanegui amɨɨhaico neehi: Uujoho jino iicabadɨro mihica.

17 Tooneguiiharo bu amɨɨhaijaago Timoteoco galluuhi taseemenebadɨ agaijɨɨbo Aivojɨɨbofañodɨ imino iicaabo. Jaabo diibo amɨɨhaico imino esaayuji Cristofañodɨ uujoho omoonɨnoco, fahɨgova iicajahaje Moocaani iijanofaño jɨɨbogooboro efeehicabadɨ.

18 Saatohovaha amɨɨhaitɨ mitya mitya icahicahi uujoho amɨɨhaijaago ufucuro ufuucujitɨɨvɨbadɨ.

19 Jaanegui amɨɨhaijaago goovajino ofoono Aivojɨɨbo iimogohachiijɨ. Jaadɨ jari gaajaji diito mitya mitya iicahicamo ihiimaarunoco, omoonɨtɨnoco icano.

20 Mɨɨro Moocaani aivojɨ jillɨ tɨcovo iimaa icatɨno, mityaono.

21 Jaanegui ¿jinejeque mihimeguehi? ¿Amɨɨhaijaa feeji ɨmeima, nacu gaijɨma, sɨɨcu ifi gaijama?

5

Ajevatɨ Onoono.

1 Miyaano amɨɨhaifeenevɨva ajeva iicano guubuvusuhicahi. Jaano toono ajevaco ajashuno muguubusudino Moocaanico agaajatɨmofeenevɨ. Mɨɨro saafivaha caanimɨ taabamɨma icahi.

2 Jaamo amɨɨhai mitya mitya mihicahicahi. Jillɨ toonotɨ munucufevemere ɨdaasuno mihicatano. Tollɨ omoonɨɨboco amɨɨhaifeenetɨ buhɨgovɨ magañɨɨ.

3 Mɨɨro uujoho, tafi sihɨgo icarunaaca tajeebɨɨ amɨɨhaifeeneri icahi. Jaamaño: Tollɨ iicaabo imitɨco, nuucuuhi amɨɨhaifeeneri iicaabobadɨ.

4 Mohaivojɨibo Jesucristo momofañodɨ amɨihai
mihigaicɨnɨmoma sano tajeebɨi icahi, bu tollɨro Mohaivojɨibo
Jesucristo imityama amɨihaima icaji icano.
5 Jaabo diibo iimitɨiboco Satanasco mahacɨ ifi iimogonoco
ifinɨsuqui oomoonɨruubo, ɨdaasuno iicaneguiiha dojɨcuvɨro
Moocaanijaago asaaboro ufucu Mohaivojɨibo Jesu asaajifucu
iicasumi ijeebɨi itaajaqui.
6 Aivo imitɨno toono momoonɨnotɨ mitya mitya mihi-
cano. ¿Nacu magaajatɨhi ajashuruno levaduraguiijɨ paryɨ
ifaasɨhifaño acaɨsecafetefinoco.
7 Jaanegui toono eedeelevaduraguiijɨco magañɨinɨcɨbadɨ
toonoco amɨihaifeenetɨ magañɨi. Jaamo boosɨhi toguiijɨma
achahasɨihibadɨ mihicahi, toono amɨihai mihicabadɨ. Mɨiro
sɨicɨjemɨnaa oveja seemeneque gaicaaujibuumo Pascua
jɨibaimo iicajisumi. Jaanotɨ jisumi Cristo Jesuco guijenɨumo
safooro mɨihai imitɨhallɨvɨ.
8 Jaanegui masɨi Pascua jɨibaimoco meheetavequi
tohimitɨco magañɨimoro, oono eedeelevaduraguiijɨ
iimitɨguiijɨco mihicanɨcɨbadɨ. Jaamoro ɨvɨ toguiijɨma
achahano maahuneriro meheetavequi abañɨtɨno jeebɨiri,
miyaaneri icano.
9 Mɨiro amɨihaico juufaijɨ acaatɨnɨuhaamefañodɨ nuucuuhi:
Aajevafiimoma magataavedino, nooboro.
10 Jaaruno tollɨ onoobo paryɨ jiinɨjehallɨri iicamo aaje-
vafiimotɨ, ifiguiiharo fanoovaaco imeguefimotɨ, bu anani-
vafifimotɨ, oono bu tollɨro ɨjɨnɨtaco ejeecɨvefimotɨ icano
nootɨhi. Mɨiro tollɨ diitoma iimaatɨmo mihicaruva toojiinɨjetɨ
siijiinɨjevɨ mefeejirahi.
11 Jaanotɨ cajaanɨhacho: Miyaavogomɨnaafi uujoho, unuu-
ruubo ajevaco imoyɨicɨibo, ifiguiiharo fanoovaaco imeguififi-
ibo, ɨjɨnɨtaco ejeecɨvefifiibo, sɨcamañooco ɨjɨibocasififiibo, bu
iguiriicavefifiibo, bu ananigaififiibo icano, icaaboma maga-
taavedino eneejirunoco, jillɨ neehi. Tollɨ iicaaboma ajashuno
safooba mamachudino.
12-13 ¿Millɨtɨ bu uujoho imiyaavogotɨmo: Iimitɨco, neeji-
rahi? Łdɨiboro Moocaani diito: Imitɨco, neeji. Jaanotɨ naha
amɨihai miyaavogomɨnaa mihicacuumo: Imitɨco, meneeji-
rahi. Jaaneguiiha diibo iimitɨiboco amɨihaifeenetɨ buhɨ ma-
gañɨi.

6

Dugaacumɨnaa Łmefeenevɨ Dinahaboco Satyedino.

1 Amɨihaitɨ saatoho amɨihai nahaboma imitɨno
mihicasumi toonoco mihimibachuqui miyaavo-
gomɨnaajaagovɨ footɨmoro, ¿collɨhi miyaavogomɨnaa iicatɨmo
dugaacumɨnaajaagovɨ mofoonɨcɨhi?

2 ¿Nacu amɨihai magaajatɨhi miyaavogomɨnaa
jiinɨjemɨnaaco udugaacujinoco? Jaano bu jiinɨje amɨihairi
udugaacucafetejino icanaaca, ¿collɨhi toono sihidɨ
ejeevatɨnoco amɨihaifeenevɨro mihimibachutɨhi?
3 ¿Nacu magaajatɨhi Moocaani toomomɨnaaco mɨihai
mudugaacujinoco? Jaano bu icanaaca? ¿Mɨllɨtɨ jijeonoco
dugaacutɨmo mihicajirahi?
4 Jaamo bu amɨihai jijeonehejehallɨtɨ mɨhɨibacasinoma mi-
hicamo bu, ¿collɨhi jaamo miyaavogomɨnaa iicatɨmojaagovɨ
tonehejeque mihimibachuqui mefeehicahi?
5 Jino amɨihaico nucufevesuqui neehi: ¿Nacu
amɨihaifeenevɨ gaajamɨnaafi saafiiba chahahi ina-
habomɨfeenevɨ udugaacujiruubo?
6 Jaano icanaaca, ¿collɨhi masatyehicahi amɨihai
nahabomɨco miyaavogomɨnaa iicatɨmo dugaacumɨnaa
ɨmefeenevɨ?
7 Amɨihaifeenevɨ ɨibacasima mihicamaño aivo imitɨno mi-
hicacuuhi. ¿Collɨhi jillɨ tollɨ icarunoco majaabɨcɨtɨhi? Jaafa jillɨ
amɨihaico nanimo.
8 Jaarunaa amɨihai sahɨgotɨro imitɨno momoonɨhicahi,
mananihicahi amɨihai nahabomɨcoro.
9 ¿Nacu amɨihai magaajatɨhi iimifiitɨmo Moocaani aivojɨco
agaayɨcɨjitɨnoco? Amɨihai ifiico mabañɨsudino, ajevamɨnaa,
jihovo caanimɨco ejeecɨvefimo, sifigoma iicafifimo, bu sano
gaifiimɨmaryo iicafimo,
10 ananivafifimo, fanoovaaco iiguiiharo iimoyɨɨcɨfifimo, bu
iguiriicavefifimo, bu sitaaco imitɨno eneefifimo, bu sitaaco
imitɨno omoonɨfifimo icano Moocaani aivojɨfaño feejitɨhi.
11 Jillɨ icauno amɨihaitɨ itɨconɨ saatoho. Jaarumo jisumi im-
ibachucafutucuhi, Moocaanidiro iicacuqui diiboma sajeebɨɨ
icacuumo Aivojɨibo Jesu momofeenedɨ, bu Moocaani Gai-
jafeenedɨ icano.

Mofiico Moocaanidiro Mificuno.

12 Parɨɨ fanoovaaco uujoho moonɨjirahi. Jaarunaa
parɨɨ fanoovaro tamiyaavogoco uco amusutɨno. Uujoho
parɨɨ fanoovaaco moonɨjirahi. Jaarunotɨ conooba uco
guiinonɨjitɨhi.
13 Miyaanoco noonɨcɨmo: Machuta mɨino jeebɨɨguiiha,
mojeebɨɨ machutaguiiha icano. Jaarunohocɨco sabadɨro
Moocaani finɨsuji. Jaanotɨ mofi ajevaguiiha icatɨhi Aivojɨibo
Cristoguiiharo icano. Jaabadɨro bu diibo mofiguiiha iicaabo.
14 Jaabo Moocaani Cristoco siino ubuheetesubadɨro bu
mɨihaico imityari tollɨro buheetesujiibo.

15 ¿Nacu amɨihai magaajatɨhi amɨihai ifiino Cristo ifiioneheje iicanoco? ¿Nacu Cristo ifiitɨ ɨicɨiboro ajevamɨnaago ifiivɨ ficuji? Cha, tollɨ icatɨno.
16 ¿Nacu bu amɨihai magaajatɨhi ajevamɨnaagoma ɨicɨcasiibo diigoma saafi ifibadɨro iminifetefinoco? Jaano toono imitɨ ifi. Mɨiro Caatɨnɨhaame neehi: Famɨsicɨro sahucurucuuji, noonoro.
17 Jaabadɨro Aivojɨibojaa iminifotoobo sagaijarucuji diiboma.
18 Jaanegui ajevatɨ magaa. Paryɨ oono cohimitɨhacho iicanoco miyamɨnaafi moonɨfihi mofifañodɨ iicatɨnoco. Jaanotɨ ajevaco omoonɨibo ifiicoro imitɨno moonɨhi.
19 ¿Nacu magaajatɨhi amɨihai ifiino Moocaani Gaija iijano iicanoco? Jaabo amɨihaifaño iicaabo, Moocaani amɨihaico aacɨibo. Jaamo amɨihai, amɨihai ifi abajatoro mihicatɨhi.
20 Mɨiro amɨihaico ajashutɨno jaadari Cristo guijeveri Moocaani jaaducuuhi. Jaanegui Moocaanico amɨihai ifiiri macahacɨsu.*

7

Taabavaditɨ Onoono.

1 Jaanotɨ oono uco aamefaño meneehinɨneditɨ amɨihaico neehi: Aivo imijiruno gaifi gaigooco dudɨicɨtɨibo iicano.
2 Jaarunofaño ajevahaño iicamaño amɨihai tɨcovohocɨvɨ amɨihai taabamɨma mihica. Jaabadɨro bu gaigoomɨ amɨihai tɨcovohocɨvɨ amɨihai tajemɨma mihica.
3 Amɨihai tajemɨ amɨihaico iimugusumi imino: Jii, monoo. Jaabadɨro bu amɨihai taabamɨ amɨihaico iimugusumi imino: Jii, monoo.
4 Mɨiro mogai ifi abajagoro icatɨhi, ɨdɨiboro aijɨ abajaabo. Jaabadɨro bu aijɨ ifi abajaaboro icatɨhi, ɨdɨigoro mogai abajago.
5 Jaanegui: Chahano, meneedino mihimogocasisumi ɨvɨ ɨdɨsumiro famɨsicɨro sabadɨro mihiimaacasimɨsiro: Jillɨ tɨcovono miicaqui Moocaanima mihiimaanohachuta, munuusumi ɨvɨ tɨcovono mihicaji. Jaanobuunatɨ siino dojɨcuvɨro mihicacasi ɨjɨ Satanas onoobo amɨihaico abañɨneri sitama imitɨco momoonɨdino.
6 Jillɨ, jillɨ amɨihaico uujoho neehi, tajɨiba icatɨno.
7 Aivo imeguejirahi famooro gaifiimɨ jino uujoho iicabadɨ iicanoco. Jaarunofaño itɨcovoocɨvɨ Moocaani aacɨhinɨbadɨ icamo. Saatohoco siibadɨ, bu saatohoco siibadɨ icano.
8 Jaanegui neehi: Ataabavatɨmehejeque, fibaijɨgomɨhaico icano imicanijiru aivo jino uujoho uuro iicabadɨro mihicano.

---

* **6:20** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Moocaanico amɨihai ifiiri, amɨihai gaijari icano macahacɨsu. Jaano toonocɨ fanoocɨro Moocaaninohocɨ, onoonoco.

9 Jaanoti saatoho ticovono mihicajitiruumo siino mata-
jeva. Jilli imicanijiru siino atajevacuuno mihicano, ma-
jaabicijitiruneri idaasuno mihicatiqui.
10 Jaanoti bu mogaimima iicacuumoco tajiibahi. Jaaruno
uujoho icatino Aivojiibo tajiibahi, mogai aijico jeevesutigo
iicaqui.
11 Jaanoti mejeevesuhachiiji siino tajevacuutino mihica.
Jaanoti jilliro siino ditajema dojicuviro dimijiivo. Jaabadiro
aijimi mogaimico mejeevesudino.
12 Jaanoti bu jino uujoho onoono, Aivojiibo onoono icatino:
Miyaavogominaati saafi taaba miyaavogominaago icatirugo
diiboma imino iicagogoco mejeevesudino.
13 Jaabadiro bu saafigo miyaavogominaago taje
miyaavogominaafi icatiruubo diigoma imino iicagohachiiji
mejeevesudino.
14 Miiro aiji imiyaavogotiruubo mogaifañodi Moocaanidi
imicuubobadi icahi. Jaabadiro bu imiyaavogotigo gaigo
aijifañodi Moocaanidi imicugobadi icahi. Jaanoti tolli mihi-
caova amiihai seeme imifijitirahi imiyaavogotimo seemebadi
icajirahi. Jaanoti saafi imiyaavogomaño toseeheje Moocaani-
diro icacuuhi.
15 Jaanoti oono imiyaaveguehicatimo ejeevesugohachiiji,
jaafa jeevesumo. Jillíti tolli iicaabo ejeevesugo, bu tolli
iicago ejeevesuubo icano sajeebii icacuuhi. Miiro Moocaani
miihaico sajeebiiguiiharo cuuhuvauhi.
16 ¿Nacu fine iijoho gaigo ditajeque miyaavugusujirahi itaa-
jaqui? Jaabadiro bu, ¿iijoho gaifi diitaabaco fine miyaavu-
gusujirahi itaajaqui?
17 Oono amiihai ticovohocivi amiihaico Aivojiibo aaciuno
iicabadi, bu Moocaani amiihaico ucuuhuvausumi mihi-
caubadiro icano mihica. Jilli tajiibahi paryiiciino Moocaani
iijanofañoo.
18 Saatoho mucuuhuvacafutuuhi amiihai meehe
quiticinimo mihicamo, tobadiro quiticicinimo mihica.
Jaabadiro bu saatoho quiticiratimo mihicamo mucuuhu-
vacafutuuhi tobadiro quiticiratimo mihica.
19 Miquiticinino sihidi jeevatihi. Jaabadiro bu
miquiticiratino sihidi jeevatihi. Ídiinoro Moocaani tajiibaco
meheetavano naha sihidi jeevahi.
20 Jaanegui famoovaro mucuuhuvacafutusumi
mihicaubadiro mihica.
21 ¿Sifi jijovono diicaabo cuuhuvacafutuuhi? Jaarunoco
deesicinidino. Jaanoti bu toonoti ataajajino iicahachiiji, tolli
mooni.
22 Miiro sifi jijovono iicauboco ucuuhuvaubo jisumi
Aivojiibo ataajasucuuborucu. Jaabo jilli sajeebii diiboco

jeecɨvucuji. Jaabadɨro bu sajeebɨɨ iicauboco ucuuhuvaubo jisumi Cristo jɨjovonurucu.

23 Mɨɨro ajashutɨno jaadari Cristo guijeveri majaaducafutuuhi. Jaanegui miyamɨnaa jɨjovototɨ amɨɨhai ifiico meheetavedino.

24 Jaanegui tañahabomɨ, oono amɨɨhai mucuuhuvacafutusumi mihicaubadɨro, bu jisumi Moocaanima mihica.

25 Jaanotɨ ɨvɨ bagocajamɨhallɨvɨ Aivojɨɨbo tajɨɨbama chahahi. Jaarunaa jino eesɨcɨnɨnoco neehi, uco Aivojɨɨbo ɨdaasugonofeenedɨ imihuseebe iicamaño, jillɨ amɨɨhaico neehi:

26 Uudi imino gaifi oono iicabadɨro iicano jisumihije jino ɨdaasuno mihicaneheje iicamaño.

27 Gaigooma idiicacuubo, diigotɨ dugaavedino. Gaigooma achahaabo, ataabavanoco diimeguedino.

28 Jaaruubo bu ataabavahachiijɨ, imitɨco dɨɨcɨjitɨhi. Jaabadɨro bu bagocaja atajevago imitɨco ɨcɨtɨhi. Jaarumo ɨdaasuno icaji. Jaanoco jeedɨ uujoho amɨɨhaitɨ buhɨgovɨ miniiyujirahi.

29 Tañahabomɨ, jillɨ uujoho eneejiruno: Jiijehallɨvɨ gueenene mihicajitɨhi. Jaanegui amɨɨhai taabamɨma mihicamo mataabavatɨmobadɨ mihica.

30 Jaanotɨ bu mataamo mataatɨmobadɨ mihica, bu imono mihicamo imono mihicatɨmobadɨ mihica. Jaanotɨ bu manaajeme siinoma mihicatɨmobadɨ mihica.

31 Jaanotɨ bu jijeonehejeque anaajeme tooneri mutuvavotɨmobadɨ mihica. Mɨɨro jijeononeheje jillɨ ihɨfuvusuro icaruno finɨfihi.

32 Uujoho imogotɨhi sineheje esamaajeri mihicanoco. Ataabavatɨɨbo Aivojɨɨbo Cristo nehejeque imino teemehi, Aivojɨɨboco imo imo imoonɨqui.

33 Jaanotɨ ataabavacuubo jiinɨjeonehejejaagovɨro icahi mogaico imo imo imoonɨqui.

34 Jaabadɨro bu atajevacuugotɨ atajevatɨmo siibadɨro diitotɨ icahi. Atajevatɨgo Aivojɨɨbo nehejeque imino moonɨhi; ijeebɨɨ, ifi icano imino Moocaanidiro iicaqui. Jaanotɨ bu atajevacuugo jiinɨjeonocoro imino moonɨfihi aijɨco imo imo imoonɨqui.

35 Jaanoco jillɨ neehi amɨɨhaidi iimiqui, amɨɨhai ɨmega jegaiteereque ficuuqui icatɨno, jillɨ iminoro miicaqui neehi. Jaamo Aivojɨɨboco miyaano fanoovari jeecɨvomoro mihicahi.

36 Ɨvɨ jaanotɨ saatehedi ille bagocaja ujusicugo, tajevatɨgo iicano imitɨhachiijɨ, matajenɨ. Matajenɨno imitɨ icatɨno.

37 Jaanotɨ ijeebɨɨfañodɨ quehecuno eesɨcɨnɨɨbo: Jinejetɨ ucuujɨvaachutɨɨbo ifi, onoobadɨro iicaabo ijeebɨɨfañodɨ ille bagocajaco imino ificugoobo aivo imino moonɨhi.

38 Jaanotɨ bu atajenɨɨbo imino moonɨhi. Jaanotɨ bu atajenɨtɨɨbo aivo sihimi moonɨhi.
39 Gaigo atajevacuugo tajɨɨbari aijɨmaryo icaji diibo iicanohachuta. Jaanotɨ aijɨ iguijevehachiijɨ, toonotɨ taajacuugo. Jaadɨ iimogooboco tajevajirugo ɨvɨ miyaavogomɨnaafi iicaabocoro.
40 Jaanotɨ ɨvɨ uudi, aivo imijiruno iinoro iicano. Mɨɨro uujoho tafiico esɨcɨnɨhi, tollɨro bu fɨne Moocaani Gaijama iicanoco.

8

Jihovocaanimɨco Ejeecɨvono.
(Rm 14.1-23)

1 Jaanotɨ ɨvɨ jisumi jihovo caanimɨco ejeecɨvehicanotɨ amɨɨhaico neehi: Miyaano famoovaro aivo toonoco magaajacuuhi. Jaaruno togaaja mɨɨhaico mofiicoro mitya mitya momoonɨnovɨro jusisuhi. Jaanotɨ naha saatohoco magaijɨmo diito miyaavogoco mujusisuhi.
2 Jaanotɨ bu saatoho: Uujoho aivo gaajahi, unuurumo miya gaajaquehiica gaajatɨmo.
3 Jaanotɨ saatoho Moocaanico agaijɨɨboco, bu Moocaani diiboco gaayɨcɨhi.
4 Jaabadɨ ɨjɨnɨtaco machutari ejeecɨvucuunoco mamachunotɨ neehi: Miyaano ɨjɨnɨta jiinɨjehallɨvɨ sihidɨ jeevatɨhi ɨvɨ ɨdɨɨboro saafiiro Moocaani.
5 Jaarunaa niquejefaño, bu jiinɨjehallɨvɨ icano bu sihidɨ jaatyo diosmɨ onoomo icahi, tollɨ eneehicamedi icamo sihidɨ diosmɨ onoomo, bu sihidɨ aivojɨto onoomo icano.
6 Jaanotɨ naha mɨɨhaidi icaabo saafiiro Dios Moocaani. Jaabo Moocaani paryɨ fanoovaaco eetavuuhi. Jaabeguiiha mɨɨhai mihicahi. Tollɨro bu icaabo saafiiro Aivojɨɨbo, Jesucristo, diibofeenedɨ paryɨ fanoova icahi, bu mɨɨhai mihicahi icano.
7 Jaaruno jinooco paryɨ famoovaro gaajatɨhi. Jaanotɨ saatoho ɨjɨnɨtaco ejeecɨvejibuumaño, ɨjɨnɨtaco ejeecɨvucuunoco amachusumi, ihesamaaje iniinovamaño, toonotɨ ijeebɨɨco mɨmɨhɨninɨbadɨ esɨcɨnɨmo.
8 Mɨɨro mamachunotɨ Moocaani mɨɨnoco gaayɨcɨtɨhi. Mɨɨro mamachunotɨ mojeebɨɨ imitejitɨhi, bu mɨhɨnivatejitɨhi icano.
9 Jaarunoco mehesɨcɨnɨ, amɨɨhai siibadɨ esɨcɨnɨtɨmo mamachunofañodɨ, sifi imiyaavogo iniinovaaboco imitɨfaño magañɨɨsudino.
10 Eneecau bu amɨɨhaico neequi: Ɨjoho tonehejeque agaajacuubo ɨjɨnɨtaco ejeecɨvehicamañovɨ acasɨɨvooboro amachuuboco, saafi miyaavogomɨnaafi miyaadɨ imiyaavogo

equehecutɨibo aatyɨmeebere, bu machujiruubo ɨjɨnɨtaco
ejeecɨvucuunoco.
11 Jaamaño jillɨtɨ ɨijoho agaajacuubo saafi dinahabo
imiyaavogo equehecutɨiboco mɨtasujirahi diibohallɨvɨ, bu
tollɨro Cristo iguijevecuuboco.
12 Jaamaño jillɨtɨ amɨihai nahabomɨ miyaavogo iniino-
vamo jeebɨico mɨmɨtasumaño amɨihairyo Cristoco imitɨno
momoonɨhicahi.
13 Jaaneguiiha uduunofañodɨ tañahaboco imitɨfaño
igañɨisujiruva uujoho ufucuro asimɨco duujitɨhi.

9

Minɨsumɨnaafi Dudɨcamaaje.
(Ga 1.11-2.10)

1 Mɨiro uujoho sifi jɨjovono icatɨhi, uujoho minɨsumɨnaafi.
Uujoho Aivojɨibo Jesuco atyɨmehinɨcuuhi. Jaamo amɨihai
Aivojɨibedi ududɨcamaaiñofañotɨ mihicamo.
2 Saatehedi uujoho minɨsumɨnaafi icatɨhi. Jaanotɨ naha
amɨihaidi uujoho minɨsumɨnaafi. Amɨihai Aivojɨiboco mag-
aayɨcɨmaño uujoho miyaano minɨsumɨnaafi iicanoco magaa-
jasuhi.
3 Jillɨ uujoho neehi imitɨno uuditɨ eneehicamoco:
4 Mɨiro famoovadiro imino. Jaanoco mɨsi paryɨ magaayɨcɨhi
machuqui aacɨnoco, aduqui aacɨnoco icano.
5 Tollɨro bu imuguruva imijiruno miyaavogomɨnaagoco
ataabavano uuma ihɨguequi. Tollɨro bu Bernabe ihɨcɨruva
diiboma ihɨguequi, oono saatoho minɨsumɨnaa iicabadɨ, oono
bu Aivojɨibo Jesu nahabomɨ iicabadɨ, bu oono Pedro iicabadɨ
icano.
6 Jaanegui fɨne amɨihai mehesɨcɨnɨhi ɨdɨimɨsiro mɨsi
Bernabe, uujoho icano dudɨcamaajeque jeevesutɨmɨsiro,
bu jɨibegueriro mihicanoco.
7 ¿Nacu cajaanɨ amocasimɨnaafitɨ iicaabo iinoro inehejeque
naajenɨcɨhi? Jaabadɨro bu, ¿cajaanɨ nacu baacuco abasuubo
inoovatɨ gueenetɨibo icanɨcɨhi? Jaabadɨro bu, ¿cajaanɨ nacu
ihovejamɨco imɨfañoco amaamɨibo toonotɨ adutɨibo icanɨcɨhi?
8 Jillɨ onoonoco miyamɨnaaro onoono noomoro
mehesɨcɨnɨdino. Mɨiro bu tajɨibafaño tollɨro noono.
9 Moise tajɨibahaame jillɨ neehi: Buey itrigohallɨdɨ ɨigoneri
jehetɨibo. Jaabo iijɨco siyaacudino. Jaafa machuubo
ududɨcamaaimaño, noonoro. Jaaruno jillɨ bueymɨcoro
agaijɨumaño nuutɨibo.
10 Mɨihaiditɨ unuunoco jillɨ nuubo. Mɨihai imiguiiha
totajɨibaco eetavuubo. Mɨiro jiinɨjeque acaajaabo, bu

itoogaiñoco ejehetɨibo icano ufucu inoovataco ɨicɨjinoco esɨcɨnɨiboro moonɨfihi.
11 Jaaneguiiha amɨihaifeenevɨ Moocaani dudɨcamaajeque meheetavomo. ¿Mɨillɨ bu jaamo busumijeque gaayɨcɨtɨmo mihicajirahi?
12 Buhɨcaga sita icarumo amɨihaitɨ ijaadaco gaayɨcɨhicahi. Jaanegui imi mɨihai.

Jaarumo mɨihai toonoco midillutɨhi. Jillɨro paryɨ jaabɨcɨmoro mihicahicahi Cristo iijɨ jɨibogoco jeevesutɨmo miicaqui.
13 Mɨiro amɨihairyo magaajahi temploja jeecɨvomɨnaa tooja jeecɨvo sefari iicafinoco. Jillɨ eneejirunoco jillɨ neehi: Tooja jeecɨvo asimɨco agaicaaumoro ejeecɨvefimo toonotɨ duufihi.
14 Jaabadɨro bu Aivojɨibo nuuhi: Cristo jɨibogoco ɨjɨibogomo Moocaanico ajaaduno sefari iicaqui.
15 Jaarunoco uujoho safooba dillutɨhi, bu jillɨ nooboro caatɨnɨtɨhi uco siinotɨ mahacɨqui. Imeguehi aivo mɨihaiñooba uutɨ: Mɨihaico dilluhicaabo, nootɨmaacaro iguijeveneque.
16 Uujoho Cristo jɨibogoco ɨjɨibogonotɨ tafiico sihidɨ mityano esɨcɨnɨtɨhi. Mɨiro toono dudɨcamaajeque Moocaani uco tajɨibauhi. Jaamaño ɨdaasucanijiru uudi toonoco jɨibogotɨibo icaruva.
17 Jaamaño jillɨ uuro iimogooboro toonoco moonɨruva ijaadaco gaayɨcɨjirahi. Jaanotɨ tajɨibari omoonɨmaño jino toono tadyudɨcamaaje Moocaani uco atajɨibauno.
18 ¿Cono nacu ijaadaco uujoho agaayɨcɨno? Ijaada uudi Cristo jɨibogoco ɨjɨibogono sitaaco toono jaada busumijeque dillutɨibo iicano.
19 Mɨiro uujoho sifi jɨjovono icatɨruubo famoojɨjovonotɨ minifetehi Cristodi sihidɨ miyamɨnaaco ɨcɨqui.
20 Judiomɨfañо iicasumi judiomɨbadɨ minifetefihi diitoco Cristodi ɨcɨqui. Oono judiomɨ Moise tajɨiba onoobadɨ iicamo iicabadɨ icafihi, diitoco ɨcɨqui; miyaano totajɨibaguiino icatɨruubo.
21 Jaabadɨro bu Moise tajɨibaguiino iicatɨmofañо iicasumi diitobadɨro minifetefihi miyaano Moocaani tajɨibaguiino icaruubo, Cristo tajɨibaguiinodɨ iicamañо.
22 Jaanotɨ bu iimiyaavogo iniinovamofañо iicasumi diitobadɨ minifetefihi diitoco Cristodi ɨcɨqui. Jillɨ oono famoova iicabadɨro minifetehicahi tollɨtɨ diitotɨ saatohobaco taajasuqui.
23 Paryɨ jillɨ moonɨhicahi taajasujɨibogoguiiha, tobogo iminoco ɨsɨvanofañodɨ icaqui.

24 Amɨihairyo magaajacuuhi jinafatyofañо iicamo paryɨ famooro jineefihi. Jaarumotɨ saafiiro ijaadaco gaayɨcɨfihi.

Jaaneguiiha tollɨro amɨɨhai Cristo iimogobadɨ imino momoonɨ. Jaamo ijaadaco magaayɨcɨhi.

25 Mɨɨro paryɨ bañamaajefaño iicamo diitoco iniinovatusujirunoco moonɨtatɨhi. Jaamo tollɨ moonɨfihi ijaada minɨhaico igaayɨcɨqui, jillɨ gueenene iicajitɨrunoco. Jaanotɨ naha mɨɨhai momoonɨhi ufucuro ifinɨjitɨno jaadaco magaayɨcɨqui.

26 Jaanotɨ naha uujoho mihicɨcɨnɨɨboro ijiinoobobadɨ icatɨhi. Jaabadɨro bu sɨcamañehejeque aganɨhɨcɨɨbobadɨ amocasitɨhi.

27 Jillɨro ɨvɨ tafiico uuro tajɨɨbafihi uujoho imogobadɨ iicaqui, uujoho saatohoco ɨjɨɨbogonobuunatɨ uujoho imitɨno ihiinejiruneguiiha.

10

Ɨjɨnɨtaditɨ Afajɨɨnɨno.

1 Tañahabomɨ imeguehi amɨɨhai magaajanoco moheedete paryɨ famooro Moocaani aimuufaihacɨguiinodɨ efeehicaunoco. Jaamaño famooro Tɨfai Muuai oono muuaico fatyuuhi.

2 Moise dojɨcutɨ Moocaani aimuufaihacɨguiinodɨ, Tɨfai Muuaifeenedɨ icano ufuunofeenedɨ Moise nitɨmɨnaabadɨ minifutuuhi.

3 Jaabadɨro bu famooro sabadɨro machuumo Moocaani aacɨuno machutaaco,

4 bu paryɨ famooro aduumo Moocaanitɨ asaanonɨfaihuco. Mɨɨro diito Cristotɨ sefaco agaayɨcɨnotɨ quehecutehicaumo, nɨfaihutɨ, mahadunotɨ mequehecutonɨcɨbadɨ. Jaabehicau Cristo diitoma ofoobo.

5 Jaarumotɨ ajashutɨno sanoodɨmo Moocaani ɨmefeenevɨ imitɨno icauhi. Jaamaño jɨɨhaifeenevɨro sɨcaisituvɨ finɨumo ofoohɨgovɨ ɨɨfototɨmoro ijiinɨjevɨ.

6 Jillɨ icauno toonotɨ mɨɨhai magaajaqui. Jaamoro iimitɨnoco mihimogomoro moonɨtɨmo miicaqui diito omoonɨubadɨ.

7 Jaaneguiiha amɨɨhai ɨjɨnɨtaco mejeecɨvedino diitotɨ saatoho ejeecɨvuubadɨ. Mɨɨro Caatɨnɨhaame neehi: Jaamoro machuumo, aduumo icano. Jaadɨ jɨɨbaimɨnɨcuumo, noonoro.

8 Ajevaco momoonɨdino, diitotɨ saatoho ajevaco omoonɨubadɨ. Jaamoco safucuro finɨsuubo sano ajashutɨno veintitres mildɨmoco.

9 Bu Moocaanico mɨnɨsudino, diitotɨ saatoho ɨnɨsuubadɨ. Jaamoco jiinimomɨri eheedusuneri finɨumo.

10 Bu imitɨno Moocaanidi tɨ mihiimaadino, diitotɨ saatoho iimaaubadɨ. Jaamoco guijeve abajaabo, Moocaani toomomɨnaafi, finɨsuuhi.

11 Jillɨ icauno moheedetemɨhaima. Jaanoco
Caatɨnɨhaamefaño ficuumo toonotɨ mɨɨhai mihiguicɨvomoro
magaajaqui. Jino niinosituvɨ mihicamo.
12 Jaaneguiiha: Uujoho imino aivo sefano icahi onoobo,
deesɨcɨnɨ daaquetedino.
13 Amɨɨhaico ɨjɨ ɨnɨsunɨcɨbadɨro bu paryɨ famoovaaco
nɨsufiibo. Jaasumi Moocaanicoro mehesɨcɨnɨ, diibo amɨɨhaico
teemeji ɨjɨ janaanɨcɨ amɨɨhaico ɨnɨsunofaño gañɨɨsutɨɨbo
iicaqui. Jaano toono nɨsu amɨɨhaivɨ agasesumi toonotɨ
mataajajino icahi. Jinooco Moocaani amɨɨhaico acɨji. Jaamo
majaabɨcɨhi.
14 Tañahabomɨ, jaaneguiiha ɨjɨnɨtanoco mejeecɨvedino.
15 Jillɨ amɨɨhaico neehi, gaajamɨnaa mihicacuuneguiiha.
Jaanoco jino amɨɨhaico afajɨɨnɨnoco amɨɨhairyo
mehesamaaje. Jaamoro magaajacɨ.
16 Jesu guijeveque mehesafotomoro imi adutahilluco ma-
hadumoro Moocaanico mihimonɨcɨhi, Cristo itɨɨjohoco etete-
cucafutusumi agañɨɨunofañodɨ, famooro sahɨgovɨro saafi-
ibadɨro mihicanoco eneejirunoco. Jaamoro bu imaahuco
miquisicarunɨcɨhi Cristo ifiico itetecucafetequi aacɨunofañodɨ
saafiibadɨro mihicahi eneejirunoco.
17 Mɨɨro mɨɨhai Mohaivojɨɨbo Jesucristo Machuta onoonoco
meheetavusumi mahajashutɨrumo tomaahutɨ famooro ma-
machuhi. Jaahɨca tohɨca ɨdɨɨhɨcaro sahɨcaro. Jaamaño saafi-
ibadɨro mɨɨhai Jesucristoco mimiyaavogonɨcɨhi.
18 Eneecau oono Israel cuumimɨnaatɨ magaaja, oono
jeecɨvo asimɨtɨ uduumo imitɨno gaijamɨma saafiibadɨro icamo
toonoco uduunofañodɨ.
19 Jillɨ onoobo: Ɨjɨnɨta miyaamo iicanoco, nootɨhi. Jaabadɨro
bu: Diitoco ejeecɨvonɨcɨmaño asimɨco ificunɨcɨmaño sihidɨ
jeevano, nootɨhi.
20 Jaanotɨ naha jillɨ neehi: Saatoho Moocaanico agaa-
jatɨmo jeecɨvoco eheetavomo jihovo gaijamɨcoro jeecɨvefihi
Moocaanico jeecɨvotɨmoro. Jaaneguiiha uujoho imogotɨhi
amɨɨhai imitɨno gaijamɨfañodɨ mihicanoco.
21 Jaamaño imijitɨruno Moocaani imi adutahillutɨ mahad-
umoro, bu ɨjɨmɨ adutahillutɨ mahaduno. Jaabadɨro bu im-
ijitɨruno Aivojɨɨbo imi machutatɨ mamachumoro, bu ɨjɨmɨ
machutatɨ mamachuno.
22 Mohaivojɨɨboco mɨsɨfiiratusudino. Mɨɨhai diibo
janaanɨcɨvɨ sihidɨ mejeevatɨhi.

Jillɨ Cristotaco Magaijɨneri Imino Mihicano.
(Rm 11.1-23)

23 Miyaanoco noonɨcɨmo: Jillɨ mihimogonoco paryɨ
fanoovaaco momoonɨjirahi, onoomo. Jaaruno paryɨ

fanoovaro mɨɨnedi imitatɨhi. Jɨɨhɨ, miyaano fanoovaaco momoonɨjirahi. Jaaruno momiyaavogoco ujusisunoco amusutɨhi.
24 Ɨvɨnaaca naha mofiicoro imino moonɨtɨmoro sitaacoro imino momoonɨjirahi.
25 Jaabadɨro bu paryɨ fanoovano machuta naajehasivɨ anaajenehejeque mamachujirahi. Jaarumo dillutɨmo: ¿Naha tohasimɨ jihovocaanidi ejeecɨvugucuuno asimɨ iicanoco? magaajaruva amɨɨhai esamaajedi iimijitɨruneguiiha.
26 Mɨɨro paryɨ jiinɨjehallɨri iicano Aivojɨɨbo Moocaanino.
27 Jaanotɨ bu saafi miyaavogomɨnaafi iicatɨɨbo amɨɨhaico diiboma mamachuqui ucuuhuvasumi, mamachu paryɨ fanoovaaco amɨɨhaico aacɨnehejeque dillutɨmo, amɨɨhai esamaajedi imijitɨruneguiiha.
28 Jaanotɨ saatoho amɨɨhaico: Jino asimɨ ɨjɨnɨta jeecɨvo, noomoro ɨjɨɨbogohachiijɨ muduudino, diibo amɨɨhaico ɨjɨɨbegueebedi imijitɨruneguiiha, bu ihesamaajedi imijitɨruneguiiha.
29 Jaanoco saatoho dillujirahi: ¿Collɨhi sifi esamaajedi imitɨrunoco, uudi iminoco uujoho moonɨtɨɨbo icajirahi?
30 Uujoho bu amachunohallɨvɨ Moocaanico graciaco aacɨcunoco, bu ¿collɨhi sita uujoho amachunotɨ: Imitɨno, neejirahi? noomoro.
31 Jɨɨ, mamachusumi, mahadusumi, bu fanoovaaco momoonɨsumi icano paryɨ Moocaani imiguiiharo momoonɨ.
32 Mɨɨhaiñoobaco toonofañodɨ imitɨfañovɨ magañɨɨsudino judiomɨco, bu judiomɨ iicatɨmoco, bu Moocaani iijanomɨnaaco icano.
33 Jaanotɨ naha uujoho paryɨ famoovaaco fanoovavɨ imino moonɨɨboro icaji. Tafiiguiiharo imino omoonɨnoco imogotɨhi, sitaaco imino omoonɨnoco imeguehi, Moocaani diitoco itaajasuqui.

11

1 Jaaneguiiha jino uujoho iicabadɨro mihica, jino bu uujoho Cristo iicabadɨ iicanotɨ.

Jillɨ Gaigoomɨ Cultofaño Mihica.

2 Tañahabomɨ, amɨɨhaico sihidɨ imehi, fahiijɨvaro uutɨ mehesafotomoro, amɨɨhaico ɨjɨɨbeguehinɨbadɨ mihicahicaneguiiha.
3 Jinooco bu imeguehi magaajanoco Cristo gaifiimɨ abajaabo. Jaabadɨro bu mogai abajaabo gaifi. Jaabadɨro bu Cristo abajaabo Moocaani.
4 Jaamañoo gaifi iinigaɨco afabaacuuboro Moocaanima cultofañoo ihiimaajisumi, bu diibo iimaaco ɨjɨɨbeguejisumi icano imoonɨruva Cristo ihabajaabo iicaabedi nucufesujiruno.

5 Jaabadɨro bu gaigo iinigaɨco fabaacutɨgo Moocaanima
cultofaño ihiimaasumi, bu diibo iimaaco ɨjɨɨbugusumi icano
imoonɨruva ihabajaabo iicaabo aijɨdi nucufesujiruno diibo
omoonɨbadɨro iicano. Oono iinigaɨco icɨɨdaruva iicajirubadɨ.
6 Jaamañoo gaigo iinigaɨco afabaacugotɨhachiijɨ jillɨro paryɨ
iinigaɨco icɨɨdacuqui. Jaanotɨ gaiguedi iinigaɨco iquitɨcɨno, bu
icɨɨdano icano unucufesuhachiijɨ, jillɨro ifoboocɨqui.
7 Jaanotɨ gaifi foboocɨjitɨrahi, diiboco Moocaani ifibadɨro
ifiivusumañoo, bu diibo iminehejequere omoonɨnofañodɨ
Moocaani imi ɨɨfuvusucafotomañoo icano. Jaanotɨ naha gaigo
iminehejequere omoonɨnofañodɨ gaifi imi ɨfuvusucafetehi.
8 Mɨɨro Moocaani gaifiico eheetavusumi gaigo bacɨtɨ diiboco
eetavutɨɨbo. Jaanotɨ naha gaigooco gaifi bacɨtɨ eetavuubo.
9 Jaago gaigo gaifiiguiiha eetavocafutuuhi. Jaanotɨ gaifi
gaigooguiiha eetavocafututɨhi.
10 Jaamañoo jillɨtɨ gaigo iinigaɨco fabaacunɨcɨhi aijɨ mityagui-
ino iicanoco Moocaani toomomɨnaaco ihɨfusuqui.
11 Jaarunaaca Cristofañodɨ mihicamañoo magaajahi gaigo
ichaharuva gaifi chahajirahi, bu gaifi ichaharuva gaigo cha-
hajirahi icano iicanoco.
12 Jaamañoo miyaano gaigo gaifiitɨ eetavocafutuhi.
Jaabadɨro bu gaifi gaigootɨ fiivehi. Jaaruno paryɨ Moocaanitɨ
saahi.
13 Eneecata amɨɨhairyo monoo: ¿Naa imino gaigo iinigaɨco
fabaacutɨgo Moocaanima iimaano?
14 Mifiivucubadɨro mihicanotɨ magaajahi gaifi imeebaigu-
ima iicano unucufesunoco.
15 Jaanotɨ naha gaiguedi imino imeebaiguima iicano
iinigaɨco tooneri ifabaacuqui aacɨumañoo.
16 Jaanotɨ saatoho toonotɨ ejenaauhachiijɨ igaajaqui mɨɨhai,
bu Moocaani iijanomɨnaa iicamo magaajatɨhi uufocovɨ si-
inoco.

Aivojɨɨbo Imi Machu Onoonovɨ Miyamɨnaa Imitɨno Omoonɨno.

17 Jaanotɨ naha jinooco amɨɨhaico onoonovɨ amɨɨhaico
imotɨhi. Mɨɨro amɨɨhaivaha mihigaivusumi imino
moonɨtɨmoro imitɨno momoonɨhicahi.
18 Mɨɨro uco jɨɨbogomo cultocovaha meheetavequi mi-
higaivusumi sabadɨro icatɨmo mefeehicahi. Jaano fɨne
miyaano.
19 Jaano miya tollɨ iicahachiijɨ ijeevadɨ diitotɨ mudugaavo
miya miyaavogomɨnaa iicamo igaajacafetequi.
20 Jaamañoo tollɨ mudugaacɨnɨmañoo Aivojɨɨbo Imi Machuco
meheetavono miyaano Aivojɨɨbo Imi Machu icacutɨno.

21 Mɨɨro mamachucujisumi saatohova ijeevadɨsahaje
ɨmegavɨro mamachuhicahi. Jaamaño saatoho ajebama
icanaaca saatoho mutuvamoro miguiriicavocɨnɨhicahi.
22 ¿Nacu amɨɨhai iijano chahahi mahadujiruhɨgo,
mamachujiruhɨgo icano? Jaamaño jillɨtɨ Moocaani iijaco
jihovonobadɨ momoonɨhicahi, bu imachutama achahamoco
munucufevesuhicahi icano. Jaanoco ¿mɨllɨ fɨne uujoho
amɨɨhaico neeji? ¿Nacu toonotɨ amɨɨhaico imeji? Chaha,
imotɨhi.

Aivojɨɨbo Imi Machu.
(Mt 26.26-29; Mr 14.22-25; Lc 22.14-20)

23 Jillɨ uco Aivojɨɨbo ɨjɨɨbugunoco amɨɨhaico jɨɨbuguhi: Mɨɨro
Aivojɨɨbo Jesuco aacɨjifucu ihusefaño maahuco gaayɨcɨubo.
24 Jaaboro Moocaanico toonohallɨvɨ iimuudɨ iquisicuuboro
nuuhi: Ɨfaaji, mamachu. Jino taahucu amɨɨhaihallɨvɨ iquisicu-
cafotono. Jillɨ momoonɨhica. Jaamo uco mehesafetehicahi,
nooboro.
25 Jaabadɨro bu toonoco amachunobuunatɨ ihusefaño
ihadutahilluco agaayɨcɨuboro nuubo: Jihillu bohono iimaaco
miyanotɨro eheetavono tatyɨɨjohofañodɨ. Jaanoco fahiijɨvaro
mahaduno tɨcovovɨ uco mehesafetehica, nooboro.
26 Jaaneguiiha amɨɨhai fahiijɨvaro tohɨcaco mamachusumi,
tohilluco mahadusumi icano toonofañodɨ magaajasuhicahi
Aivojɨɨbo Jesucristo iguijeveunoco, diibo siino asaajino-
hachuta.

Jillɨ Mamachu Aivojɨɨbo Imi Machuco.

27 Jaamaño Aivojɨɨbo Jesucristo Imi Machu onoonoco
meheetavusumi cajaatyohacho Aivojɨɨbo maahuco imitɨno
amachumo, bu ihaduhillutɨ imitɨno aadumo icano imitɨno
moonɨhi Aivojɨɨbo ifiico, itɨɨjohoco icano.
28 Jaaneguiiha itɨconɨ paryɨ amɨɨhai imitɨco mehe-
samaaimoro Moocaanico mɨjɨɨbogo. Jaadɨ jari tohɨcatɨ
mamachu, bu tohillutɨ mahadu icano.
29 Jaanegui toono Aivojɨɨbo ifi eneejirunoco gaajatɨmo
toonoco amachumo, aadumo icano ifihallɨvɨro imitɨno iica-
jinoco ɨcɨhi.
30 Jaamaño amɨɨhaitɨ ajashutɨmo saatoho guihuvahi, bu
saatoho niinovahi, bu saatoho guijevecɨnɨcuhi icano.
31 Jaaneguiiha imino mɨɨhai mofiico mehesamaaimoro
Moocaanico mɨjɨɨbogomoro momoonɨruva Moocaani
mɨɨhaico tollɨ moonɨtɨɨbo iicaqui.
32 Jaamaño Moocaani mɨɨhaico mohimitɨhallɨtɨ jillɨ
moonɨfihi mɨɨhaico ahaamɨɨbo sano Moocaanico
imiyaavogotɨmoma mɨɨhaico cɨɨjɨgaifaño igañɨɨjiruneguiiha.

33 Jaaneguiiha tañahabomɨ, Aivojɨɨbo Imi Machuco
mamachuqui mihigaivusumi motoomocasimoro sano
mamachu.
34 Jaanotɨ saatoho sihidɨ mahajebavahachiijɨ itɨconɨ amɨɨhai
iijafañerehiica mamachu, amɨɨhaico Moocaani imitɨno mihi-
gaivomoro momoonɨnohallɨtɨ aamɨdiibo. Jaanotɨ sanehe-
jeque ufucu amɨɨhaico uujoho Pablo abaatodɨ imibachuji.

12

Moocaani Gaija Aacɨno.

1 Tañahabomɨ, imeguehi jinooco magaajanoco Moocaani
Gaija mɨɨhaico aacɨfinehejeque.
2 Amɨɨhairyo magaajacuhi Moocaanico
mimiyaavugutɨsumi jillɨ jihovoto ɨjɨnɨta ihiimaatɨmoco
mejeecɨvehicaunoco.
3 Jaaneguiiha imeguehi jisumi magaajanoco: Cajaaty-
ohacho Jesuco afaijamo Moocaani Gaijari toono ihiimaano
icatɨno. Jaanotɨ naha saatoho: Jesu Aivojɨɨbo, onoomo naha
jino Moocaani Gaija mityariro ihiimaamo.
4 Mɨɨro icano siibadɨhɨje Moocaani Gaija aacɨnoco
miyamɨnaafi agaayɨcɨno. Jaaruubo saafiiro Moocaani Gaija
toonoco aacɨɨbo.
5 Jaamaño siibadɨhɨje omoonɨno dudɨcamaajeri Aivojɨɨboco
jeecɨvefimo. Jaaruno saafiiro iicaaboco Aivojɨɨboco
mejeecɨvehi.
6 Jaabadɨro bu Moocaani dudɨcamaajeque momoonɨmo
fanoovaaco siibadɨhɨje momoonɨnɨcɨhi. Jaarunoco saafiiro
Moocaani famoovafeenedɨ tollɨ moonɨhi.
7 Moocaani famoovaaco siibadɨhɨje aacɨnoco momoonɨhi
Igaija diitoma iicanoco igaajasuqui famoova imiguiiharo.
8 Moocaani Igaijafañodɨro saatohoco acɨɨbo gaaja
iimaaco. Jaabofeenedɨro bu saatohoco acɨɨbo sihidɨ gaajari
ihiimaanoco.
9 Jaabofeenedɨro bu saatoho gaayɨcɨhi miyaavogoco.
Jaabofeenedɨro bu saatoho gaayɨcɨhi iguihuvamoco
ubuheesuno mityaco.
10 Jaanotɨ bu saatoho gaayɨcɨhi sihidɨ ejeevano mityaco
omoonɨjinoco. Jaanotɨ bu saatoho gaayɨcɨhi Moocaani
iimaaco ɨjɨɨbogonoco. Jaanotɨ bu saatohoco Moocaani acɨhi
agaajacɨjino mityaco jihovo gaijaco, miya Gaijaco icano, cono
miya Gaija iicanoco. Jaanotɨ saatoho gaayɨcɨhi agaajaratɨjɨri
ihiimaano mityaco. Jaanotɨ bu saatoho gaayɨcɨhi toojɨri
ihiimaanoco agaajacɨɨboro ɨjɨɨbogono mityaco.

11 Jaano paryɨ jinehejeque omoonɨnoco ɨdɨɨboro Moocaani
Gaija acɨhi. Diibo famoovaaco ijeevadɨsahaje omoonɨno mity-
aco acɨhi diibo imogobadɨ.*

Saafi Ifiihotoro Mɨɨhai.

12 Mɨɨro mofi sanooro icaruno fiivaano mɨɨno ifiitɨ si-
hidɨ dugaacacɨnɨneheje iicanobadɨ, bu Cristota famañova
jeecɨvomañehejeque meheetavorahi. Jaarumo saafiitaro mi-
hicahi.
13 Jaabadɨro mɨɨhai judiomɨ mihicarumo, griegomɨ mi-
hicarumo, sifi jɨjovoto mihicarumo, bu sifi jɨjovoto mi-
hicatɨrumo icano, sagaijariro minitɨcafotonofeenedɨ saafi
ifibadɨro miminifutucuuhi bu sagaijacoro paryɨ mɨɨhai mag-
aayɨcɨcuumaño.
14 Mɨɨro mofiitɨ fiivaano inonohocɨnɨhi sanooro icatɨno.
15 Jaamaño tɨhai: Uujoho use iicatɨmaño ifiiono icatɨhi,
neejiruno. Jaaruno bu toofiionoro.
16 Jaabadɨro bu nohojɨ: Uujoho aallɨɨ iicatɨmaño ifiiono
icatɨhi, neejiruno. Jaaruno bu toofiionoro.
17 Jaamaño paryɨ mofi sano aallɨɨro iicaruva, ¿mɨllɨ bu
muguubujirahi? Jaabadɨro bu mofi paryɨ sano nohojɨro
iicaruva, ¿mɨllɨ mɨnɨnɨhɨcɨjirahi?
18 Jaamaño Moocaani mofiionehejeque iimogomañehejevɨ
ficuubo.
19 Jaanotɨ sanooro muhusere iicaruva, ¿cuuca mofi icaji-
rahi?
20 Mɨɨro mofiioneheje fiivaahi. Jaaruno mofi sanooro.
21 Jaamaño mohaallɨɨ muhuseque: Ɨco imogotɨhi, nee-
jitɨrahi. Jaabadɨro bu monigaɨ motɨhaico: Ɨco imogotɨhi, nee-
jitɨrahi.
22 Tollɨ icatɨno. Mofiiono ajaaparyanehejeque janaanɨcɨ
magaijɨhi.
23 Jaabadɨro bu mofiitɨ mɨɨvɨro magaijɨnehejeque imino
gaachehuri mɨjɨcunɨcɨhi. Jaabadɨro bu oovosɨɨtɨmañehejeque
imino mofoboocɨhi gaachehuri.
24 Jaanotɨ naha oovosɨɨmañehejeque mofoboocɨtɨhi
oovosɨɨmañO. Jillɨ Moocaani mofiico eetavuuhi, mofi
oovosɨɨtɨmañehejeque janaanɨcɨ magaijɨqui.
25 Toonotɨ mofiioneheje ijeevadɨ dugaacamaaitɨno iicaqui.
Jillɨro fanoovaro sabadɨro igaijɨcasiqui.
26 Jaaneguiiha samañO aaivuvusumi, bu paryɨ faabohoro
aivevehi. Jaabadɨro bu samañooco imino momoonɨsumi
paryɨ faabohoro imo imo icahi.
27 JaamañO jaabadɨ amɨɨhai Cristo ifi mihicamo. Jaamo
famooro diibo ifiioneheje mihicamo.

---

* **12:11** Meecɨ Col 4.7-16.

28 Jaamaño Moocaani famooco saafiisari itɨcovoocɨvɨ acɨhi
Moocaani iijafaño dudɨcamaajeque: Itɨconɨ minɨsumɨnaaco,
jaanohallɨvɨ Moocaani iimaaco agaayɨcɨnoco ɨjɨɨbeguefimoco,
jaanohallɨvɨ jɨɨbogomɨnaaco, jaanohallɨvɨ sihidɨ ejeevanehe-
jeque omoonɨfimoco, jaanohallɨvɨ iguihuvamoco ubuheete-
sufimoco, bu aamusumɨnaaco, bu aivojɨtoco, bu agaajaratɨno
iijɨneri ihiimaafimoco icano.
29 ¿Nacu jaamo famooro minɨsumɨnaa? ¿Nacu famooro
Moocaani iimaamɨnaa? ¿Nacu bu famooro jɨɨbogomɨnaa?
¿Nacu famooro sihidɨ ejeevano eetavomɨnaa?
30 ¿Nacu bu famooro iguihuvamoco ubuheesuno mityama
icahi? ¿Nacu famooro iimaafihi agaajaratɨno iijɨneri? ¿Nacu bu
famooro jɨɨbeguefihi toojɨri ihiimaanoco? Chaa, tollɨ icatɨno.
31 Jaaneguiiha janaanɨcɨ iiminoco Moocaanitɨ
magaayɨcɨjinoco miguiino. Jaarunaaca uujoho amɨɨhaico
jɨɨbegueji aivo janaanɨcɨ jino imino esamaajeque.

13

Gaijɨma Mihica.

1 Mɨɨro uujoho miyamɨnaa iijɨneri, bu Moocaani
toomomɨnaa iijɨneri icano iimaaruubo, gaijɨma chaharuva,
jillɨ cɨɨmɨbaco ahaamɨno tɨcovono ojɨbadɨ jeevajirahi, bu
jɨgaiño meehuco mohojɨsuno ɨdicuno iicabadɨ jeevajirahi.
2 Jaabadɨro bu Moocaani iijɨco jɨɨbuguruubo, bu fanoova
ɨtɨhɨɨnehejeque gaajaruubo, bu fanoova gaajama icaruubo,
bu sihidɨ miyaavogoma iicanofeenedɨ ifabaɨnoco sihɨgovɨ
afatyusunoma icaruubo, gaijɨma chaharuva, jillɨ uujoho
mɨhɨfoobejiru.
3 Jaabadɨro bu paryɨ tabusumijeque sitaaco ɨɨfehicaruubo,
bu tollɨro tafiico gaijɨtɨɨbo acɨjirahi Moocaanico imogobadɨ
ijɨgasuhachiijɨ, jaarunaa gaijɨma chaharuva, ¿jillɨ tollɨ
omoonɨruno uudi jinehejeguiiha imijitɨrahi?
4 Jaanotɨ naha gaijɨma iicaabo, bu fanoova jaabɨcɨma icahi.
Jaabo bu imihusehi, sitaaco inohallɨtɨro jɨɨhevetatɨɨbo, uujoho
sihidɨ jeevahi nootatɨɨbo, tafiico mitya mitya moonɨtatɨɨbo
icano.
5 Bu tollɨro ɨdicunoono moonɨtatɨɨbo, gaijɨfifitatɨɨbo icano.
Tollɨro bu sɨfiiratotatɨɨbo, bu imitɨno omoonɨmoco gueenene
jɨɨhevetatɨɨbo.
6 Bu tollɨro sita imitɨco omoonɨneri imo imo icatatɨɨbo
miyaaneriro imo imo iicafiibo,
7 fanoovaaco miyaavogooboro jaabɨcɨfiibo toomooboro
sɨɨcujeebɨɨri.

8 Gaijɨ ufucuro finɨjitɨhi. Jaanotɨ naha ufucu iicajinoco jɨɨbogoneheje finɨji. Jaabadɨro bu agaajaratɨno iijɨneri ihiimaa llɨɨveji. Jaabadɨro bu gaajahaño finɨji.

9 Mɨɨro Moocaani iijɨtɨ sasitusacohoro magaajahi. Jaasitusacoro mɨjɨɨbeguehicahi.

10 Jaanotɨ fanoocoro imino magaajacuudɨ toono mɨɨdɨmañehejequere magaajahicano finɨji.

11 Uujoho seemene iicausumi seemene iicanɨcɨbadɨ iimaahicauhi, esamaaihicauhi, esɨcɨnɨhicauhi icano. Jaaruubo amiyaabo iicacuudɨ seemenebadɨ iicahicaunoco jeevesucuhi.

12 Jaabadɨro jisumi mɨɨhai jaabaɨba mahatyɨmehi oono meecɨmefaño jaabaɨba mahatyɨmenɨcɨbadɨ. Jaarumo ufucu imino foovono mahatyɨmeji. Jaabadɨ jisumi uujoho paryɨɨcɨno gaajatɨhi. Jaaruubo ufucu paryɨɨcɨno gaajaji, uco Moocaani imino agaajabadɨ.

13 Jaamaño ɨdɨɨnoro Moocaani miyaavogo, bu diibo onoono miyaavogo, bu gaijɨ icano ufucuro finɨjitɨhi. Jaarunehejetɨ aivo gaijɨ janaanɨcɨ jeevahi.

14

Agaajaratɨno Iijɨneri Iimaanoco Onoono.

1 Jaaneguiiha gaijɨma miicaqui imino miguiino. Tollɨro bu Moocaani Gaija aacɨnoco miguiino. Jaano janaanɨcɨ miguiino Moocaani iijɨco mɨjɨɨbeguejinoco amɨɨhaico ihacɨqui.

2 Jaanotɨ agaajaratɨno iijɨri ihiimaabo Moocaanidiro iimaahi miyamɨnaaguiiha iimaatɨɨbo, mɨɨhaiñooba toonoco uguubutɨmaño. Jillɨ Moocaani Gaijariro iimaabo toovono iicaruno iiminuru iicanoco.

3 Jaanotɨ naha Moocaani iijɨco ɨjɨɨbogoobo sitaaco jɨɨbeguehi. Jaanofeenedɨ diito miyaavogoco jusisuubo, bu quehecutusuubo, jacusuubo icano.

4 Jaanotɨ agaajaratɨno iijɨri ihiimaabo ifiguiiharo iimaahi. Jaaneri diibo miyaavogoro jusihi. Jaanotɨ Moocaani iijɨco ɨjɨɨbogoobo paryɨ Moocaani iijamɨnaa miyaavogoco jusisuhi.

5 Uujoho imogorahi paryɨɨcɨno amɨɨhai agaajaratɨno iijɨri mihiimaanoco. Jaano janaanɨcɨvɨ imeguehi Moocaani iijɨco mɨjɨɨbogonoco. Mɨɨro Moocaani iijɨ jɨɨbogo aivo janaanɨcɨvɨ imihi. Jaanotɨ agaajaratɨno iijɨri iimaano miyaadɨ jeevatɨhi. Toojɨri onoonoco saatoho ɨjɨɨbogotɨruva aivo sihidɨ jeevajitɨruno. ¿Mɨllɨ bu Moocaani iijamɨnaa uguubuneri imiyaavogo jusijirahi?

6 Jaabadɨ tañahabomɨ amɨɨhaico abaatoobo agaajaratɨno iijɨri amɨɨhaima iimaaruva, ¿jinejeque toonotɨ magaayɨcɨjirahi? Jaanotɨ naha mɨɨhaico Moocaani agaajasunotɨ, bu amɨɨhaico

miyaanoti jiibuguruva, Moocaani iijico jiibuguruva icano naha amiihaidi imijirahi.

7 Eneecau bu masii oono ifiima achahano siruubavi, arpavi icano mohoovicicqui. Jaanoco jilli ticovono mohojisuruva, ¿milli bu magaajajirahi imasijico?, ¿cojiico ojisunoco?

8 Jaabadiro bu corneta jilli ticovono ihojiruva, ¿miijoho bu imibaivejira imoonicasiqui?

9 Jaabadiro bu amiihaidi magaajatijiri onoonoco, ¿milli bu muguubujirahi? Jilli sicamañoma ihiimaamobadi jeevajiruno.

10 Fine jiinijehallivi ajashutino iijino icahi. Jaaruno paryi fanooro gaajaveechuhi.

11 Jaanoti uujoho agaajatino iijiri saatoho uuma ihiimaamedi diitedi uujoho siijiinijeoobobadi jeevajirahi, uuti bu diibo siijiinijeoobobadi jeevajirahi.

12 Jaamaño amiihai Moocaani Gaija aacinoco mihimogomaño, miguiinomoro magaayici oono Moocaani iijaminaa miyaavogoco ujusisunoco.

13 Jaanoti bu agaajaratino iijiri ihiimaabo toono iimaahallivi Moocaanico idilluqui. Jaanoco agaajaaboro ijiibeguejino mityaco Moocaani diiboco ihaciqui.

14 Jaanoti uujoho agaajaratino iijiri Moocaanima iimaaruva miyaano tagaijafañodiro iimaahi. Jaaruno imino eesicinino icatino.

15 Jaaneguiiha fine, ¿milli moonijirahi? Jilli fine Moocaanima ihiimaasumi tagaijari, bu tahesicinima icano sano iimaajirahi. Jaabadiro bu Moocaani masinoco amasivasumi tagaijari, bu tagaajama icano sano masivajirahi.

16 Jaamaño iijoho Moocaanico digaijariro diimuruva, saafi jilli ticovono iicaabo, ¿milli bu ico nahaboni jirahi? Miiro iijoho onoonoco gaajatiibo.

17 Jaano toono iijoho Moocaanico idiimono aivo imijirahi. Jaarunofeenedi diibo miyaavogo jusijitirahi.

18 Jaaneguiiha Moocaanico uujoho imehi, paryi amiihai janaanicivi agaajaratino iijiri iimaanohallivi.

19 Jaaruubo Moocaani iijafaño imeguehi ajashunogayi ihiimaarunoco imino muguubunoco, toonoti sitaaco gaajasuqui. Aivo jino sihidi imihi, agaajaratino iijiri diez mildino munuuruno janaanicivi.

20 Jaaneguiiha tañahabomi, fine seemebadi mehesamaaiño. Jaanoti iimitinojaagodiro seeme agaajatisejebadi mihica. Jaarumo amiyatobadiro mehesamaaje iiminojaagodiro.

21 Miiro Moise tajiiba Caatinihaamefaño jilli neehi: Jiicuumiminaaco siicuumiminaa iijiri neeji siicuumiotofeenedi.

Jaarunaaca uco: Miyaano neejitɨmo, noobo Moocaani, noonoro.
22 Jaamaño agaajaratɨno iijɨri iimaano imiyaavogotɨmocoro
igaajasuqui iicano; imiyaavugucumoco igaajasuqui iicatɨno.
Jaanotɨ bu Moocaani iijɨ jɨibogo mitya imiyaavugucumoco
agaajasuno. Jaanotɨ imiyaavogotɨmoco agaajasuno icatɨno.
23 Jaabadɨro bu paryɨ Moocaani iijamɨnaa sahɨgovɨro
iigaivomoro sabadɨro agaajaratɨno iijɨneri ihiimaamofeenevɨ
saafi agaajatɨibo, bu imiyaavogotɨibo icano ijɨcafuturuva: Jillɨ
fɨne jito jeegavehi, neejiruubo.
24 Jaanotɨ famooro Moocaani iijɨco mɨjɨibogomofeenevɨ
imiyaavogotɨibo, bu agaajatɨibo icano ijɨcafuturuva, diibo
imitɨno iicahicanoco gaajacujiruubo, toono paryɨ amɨihai
monoonoco uguubunofeenedɨ.
25 Jillɨtɨ jari diibo jeebɨifaño iicano agaajarahicatɨno
foovoɨiveji. Jaadɨ jari ememuɨivooboro Moocaanico imeji:
Miyaano jahi amɨihaifeenevɨ Moocaani icahi, nooboro.

Moocaani Iijafaño Mufuusumi Imino Meheetavo.

26 Jaaneguiiha tañahabomɨ, jillɨ amɨihaico neejirahi:
Mihigaivusumi amɨihaitɨ saatoho masima iicahachiijɨ, bu
ɨjɨibeguejinoma iicahachiijɨ, bu Moocaani agaajasunoco
ɨjɨibeguejinoma iicahachiijɨ, bu agaajaratɨno iijɨri
ihiimaanoma iicahachiijɨ, bu toojɨri ihiimaanoco
ɨjɨibeguejinoma iicahachiijɨ icano, imino momoonɨ Moocaani
iijamɨnaa miyaavogoco ujusisujino iicahachiijɨ.
27 Jaamo bu agaajaratɨno iijɨneri ihiimaajisumi miimɨsiicɨro
mihiimaa; sihidɨ iicasumi miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨinoro mihiimaa.
Jaarumo sano icatɨno, saafiisariro mihiimaa. Jaanoco bu
saatoho ijɨibequi diito onoonoco.
28 Jaanotɨ toonoco ɨjɨibeguejirumo achahahachiijɨ sijɨijeri
mihiimaadino mihigaivusumi. Jillɨro amɨihaifañodɨro mihi-
imaa Moocaanimaryo.
29 Jaabadɨro bu Moocaani iijɨco mɨjɨibeguejino iicahachiijɨ
miimɨsiicɨro mihiimaa. Jaanotɨ iguiraasumi miimɨsiicɨ, saafi
ɨdɨinoro mihiimaa. Jaanoco saatoho muguubunɨcɨmoro
mehesamaaje: ¿Naa miyaanoco? noomo, noomoro.
30 Jaanotɨ bu ɨgɨcɨnɨiboco sabogoco Moocaani igaajasuruva
ɨmegavɨ ihiimaabo illɨivequi.
31 Jillɨtɨ paryɨ amɨihai Moocaani iijɨco magaayɨcɨhicamo
saafiisari mɨjɨibogo, famooro imino uguubumoro iquehecu-
cafetequi.
32 Jaaneguiiha Moocaani iijɨco ɨjɨibogomo ihesamaajeque
iguiinonɨqui saafi ihiimaanohachutahiica.
33 Mɨiro Moocaani sajeebɨi icaco aacɨibo ɨmɨtasuubo icatɨno.

Oono fahıgova iicamo miyaavogomınaa Moocaani iijanofaño iicanıcıbadı.
34 Jaabadıro bu gaigoomı cultofaño llıvı iimaatımo iicaqui,
Moise tajıbafaño onoobadı iicaqui.
35 Jaanotı agaajanoco iimogohachiijı jari iijafaño ofoodı
aijıco idilluqui. Imijitıruno gaigo cultofaño ihiimaano.
36 Jaabadıro bu magaaja Moocaani iijı amıihaitı
tıcovahınıtıhi, bu ıdıimoro amıihai toonoco magaayıcıhınımo
mihicatıhi.
37 Amıihaitı saatoho: Moocaani iijıco ıjıibogonoco aivo gaa-
jahi, monoomo, bu Moocaani Gaijafeenedı gaajahi, noomoro
mehesıcınımo iicano. Jinooco magaaja jihaamefañodı jillı
amıihaico onoono jino Aivojıibo Moocaani tajıiba iicanoco.
38 Jaanotı jinooco imiyaavogotıibo onoonoco: Miyaano,
meneedino.
39 Jaaneguiiha tañahabomı, Moocaani iijıco
mıjıibeguejinocoro aivo miguiino. Jaamoro bu agaajaratıno
iijıneri iimaaco mafaguedino.
40 Jaanoco ıvı iminoro meheetavo mıtasutımo.

15

Cristo Siino Ubuheeteunotı Ijıibogono.
(Mt 26.1-10; Mr 16.1-8; Lc 24.1-12; Jn 20.1-10)

1 Jaaneguiiha tañahabomı, imeguehi taajasujıibogoco
amıihaico uujoho ıjıibeguehınınoco mehesafotonoco.
Tobogoco amıihai magaayıcıhınıbogofaño quehecuno
mihicabogo.
2 Jaabogofeenedıro bu amıihai mataajacuhi amıihaico
ıjıibeguehınıbadıro mihicahachiijı miyaano mimiyaavegue-
hınıhachiijı.
3 Mıiro amıihaico itıconı jıibeguehınıhi Moocaanitı
agaayıcıhınıbogoco: Cristo mohimitıhallıvı iguijeveunoco,
oono Caatınıhaamefaño unuubadı.
4 Jaaboco ıcıicuruubo siino mifucucı, safucu icanotı buhee-
teubo, oono bu Caatınıhaamefaño unuubadı.
5 Jaabo Pedrovı jafeveuhi. Jaadı bu tollıro saatoho paryı
famooro iminısumınaavı icano.
6 Jaabadıro bu tollıro safoono saatoho miyaavogomınaavı
jafeveubo ajashutımo quinientodımo janaanıcıvı icaumovı.
Jaamehiica icacınıhi, Pablo unuusumi. Jaanotı saatoho diitotı
choomocınıcuhi.
7 Jaanobuunatı bu Jacoobovı jafeveubo. Jaadı bu paryı
iminısumınaavı icano.
8 Jaanobuunatı bu niinoonoro uuvı jafeveubo. Jaabo uco
sisituvıro minısumınaafitı ıcıuhi, oono oovago iseemeneque
sisituvıro agañıınıcıbadı iicauboco.

9 Mɨɨro uujoho minɨsumɨnaatɨ sihidɨ ejeevatɨɨbo uco
minɨsumɨnaafi monootatɨruubo Moocaani iijamɨnaaco
imitɨno omoonɨhinɨmaño.
10 Jaaruubo jino uujoho diibotɨ icahi Moocaani uco
agaijɨmaño. Jaamaño diibo uco imino omoonɨuno sɨcamañovɨ
footɨhi. Mɨɨro paryɨ diito janaanɨcɨvɨ dudɨcamaaihi. Jaaruno
uujoho omoonɨno icatɨno, jillɨ Moocaani iimihuseri tafañodɨ
omoonɨno.
11 Jaanoco uujoho, diito icano sabogocoro mɨjɨɨbeguehi.
Jaabogoco amɨɨhai mimiyaavuguuhi.

Uchuumucuumo Siino Ubuheetejino.

12 Jaano bu mojɨɨbogo Cristo uchuumucumofeenetɨ siino
buheeteuhi onoono bu iicanaaca, bu ¿mɨillɨ amɨɨhaitɨ saatoho
siino mubuheetejino chahahi, neehicahi?
13 Jaano bu tollɨ iicaruva, ¿jaana mɨillɨtɨ bu Cristo siino buhee-
teuhi?
14 Jaanotɨ miyaano Cristo siino ubuheeteutɨhachiijɨ jino
mojɨɨbogo jillɨ sɨcamañovɨ, bu oono amɨɨhai miyaavogo jillɨ
sɨcamañovɨ icano.
15 Jaaneguiiha jahi bu mɨɨhai Moocaanitɨ sɨcamañooco
mɨjɨɨbeguehicahi, Moocaani Cristoco guijevefañotɨ buheete-
suuhi, monoomo. Jaanotɨ miyaano uchuumucuumo siino
buheetesuracutɨmo iicajiruva, jaanaa ¿mɨillɨtɨ bu siino Cristo
buheeteuhi?
16 Jaaneguiiha uchuumucuumo siino buheetesuracutɨmo
iicajiruva, Cristo siino buheetesurautɨhi.
17 Jaanotɨ bu Cristo siino ubuheetesurautɨhachiijɨ,
amɨɨhai miyaavogo jillɨ sɨcamañо. Jaaneguiiha jahi amɨɨhai
imitɨfañerehiica mihicahi.
18 Jaaneguiiha jahi bu Cristoco imiyaavogomo iguijeve-
cumo taajacujitɨhi.
19 Jaaneguiihacu Cristoco mehesɨcɨnɨno jillɨ jiijehallɨvɨro
mihicaquiguiiharo iicahachiijɨ mɨɨhai famoo janaanɨcɨvɨ
ɨdaasuno mihicahi.
20 Chaha, tollɨ icatɨno miyaano aivo Cristo uchuumucu-
uboco siino Moocaani ubuheetesuuno. Jaamañо Cristo
ɨmegaoobo ufucu siino ubuheetejimotɨ ubuheetecuubo.
21 Mɨɨro oono saafi Adan onoobofañodɨro guijeve
asaaubadɨro, bu saafi Cristofañodɨro iguijevecumo siino
ubuheetejino saahi.
22 Oono paryɨ Adanoto iicamañо iguijevenɨcɨbadɨro, bu
oono paryɨ Cristooto iicamañо fiivoma icaji.
23 Jaarumo sano diiboma icajitɨno; itɨconɨ diibo buheete-
hinɨcuuhi. Jaadɨ jari diito, diibota iicamo, buheeteji diibo
asaadɨ.

24 Jaadɨ jari jiinɨje ifinɨjino icaji. Jaasumi Cristo finɨsuji paryɨ
jihovo tajɨibaco, bu fanooro paryɨ aivojɨco, bu paryɨ mityaco
icano. Jaadɨ Moocaanico ihaivojɨco acɨjiibo.
25 Mɨiro Cristo aivojɨiveji jari paryɨiciino Moocaani iminaaco
iguiinomɨcudɨ.
26 Jaadɨ bu guijeveque niinoono finɨsujiibo.
27 Mɨiro Moocaani paryɨiciino Cristoguiinovɨ ficucuuhi.
Jaaruno Caatɨnɨhaamefaño paryɨ diiboguiino ficucafotono
nuurunaaca ɨdɨiboro Moocaani diiboguiino ficucafototɨhi.
Mɨiro diibo paryɨ fanoovaaco Cristoguiinovɨ ficuuhi.
28 Jaadɨ paryɨiciino Cristoguiinovɨ ificuucafutucuudɨ, Cristo
Illi iicaabo Moocaaniguiinovɨ ficuucafeteji; mɨiro diibo
Cristoguiinovɨ fanoovaaco ificuubo. Jaamañoo jillɨtɨ Moocaani
fanoovahallɨvɨ icaji.
29 Jaanotɨ bu saatoho ochoomocɨnɨhicaumeguiiha
ifiinoco nitɨhicahi. ¿Collɨhi bu jaamo tollɨ moonɨhicahi?
Mɨiro diito siino ubuheetejinoco imiyaavogotɨruva tollɨ
moonɨhicajitɨrumo.
30 ¿Nacu millɨtɨ mɨihai fahiijɨvaro ñɨhicunofañoo mihicahic-
ahi?
31 Mɨiro uujoho fahiijɨvaro guijevefañoo icahicahi. Jaano
aivo miyaano, tañahabomɨ, oono amɨihai Cristoco mimiyaavo-
gomañoo uujoho imo imo icahicano miyaano iicabadɨ.
32 Uujoho jillɨ onoomañoo Efeso cuumivɨ jɨcumɨbadɨ
iicahinɨmo miyamɨnaama moonɨcasihinɨhi. Jaaneguiiha,
¿toonotɨ jinejeque ɨcɨjirahi, miyaano uchuumucuumo
siino buheetecuutɨmo icajiruva? Jaaneguiiha saatoho
eneehicabadɨ imijiruno mihicano: Mamachuqui, bu
mahaduqui icano cɨvohogo miguijevecujimañoo, noomoro.
33 Amɨihaico sita bañɨdino. Mɨiro noonɨcɨmo: Imitɨno
gataavomɨnaa imino iicafiruuboco imitɨno jeevamaaisufihi,
noomoro.
34 Jaaneguiiha amɨihai iminoro mihica ɨtɨcovono ifiima.
Jaamoro imitɨco momoonɨdino. Mɨiro oono amɨihaitɨ saate-
hehiica Moocaanico gaajatɨhi. Jillɨ amɨihaico neehi, jaanotɨ
jaamo munucufevehi.

Jillɨ Uchuumucuumo Siino Buheeteji.
(1 Ts 4.14-17)

35 Fɨne saatoho dillujirahi: ¿Millɨ fɨne uchuumucuumo siino
buheeteji? ¿Millɨ jeevano ifiinoma fɨne icajimo? noomoro.
36 Jeedɨ fɨne aivo agaajatɨmo. Mɨiro siino toogaico maba-
suno ochoomonobuunatɨ ifaho iinefihi.
37 Mɨiro trigoco, bu tobadɨ iicanoco mabasujisumi, ifahooco
mabasuno ihiinotatɨhi itoogaico mabasuno iinefihi.
38 Jaano mabasunoco Moocaani iimogobadɨ fiivusufihi siy-
omono toogaico siibadɨ, bu siyomono toogaico siibadɨ icano.

39 Mɨiro sabadɨro ifiino icatɨhi: Siibadɨro miyamɨnaa ifi, bu
siibadɨro asimɨ ifi, bu siibadɨro joomɨ ifi, bu siibadɨro taava ifi
icano.
40 Jaabadɨro bu icano niquejemɨnaa ifi, bu jiinɨjemɨnaa
ifi icano. Jaarunaa niquejemɨnaa ifi ovosɨi siibadɨro, bu
jiinɨjemɨnaa ifi ovosɨi siibadɨro icano.
41 Jaabadɨro bu cuujeo nɨhɨba sesee siibadɨro, bu fucuo
nɨhɨba sesee siibadɨro icano. Jaabo sesee bu meecɨrɨ seseetɨ
siibadɨro. Jaabadɨro bu meecɨrɨ sesee saafi sesee siibadɨ, bu
sifi sesee siibadɨ icano.
42 Jaabadɨ bu jeevano uchuumucuumo siino ubuheete-
jimo. Jaamo utuucɨfino ifiico mɨcɨinɨcɨhi. Jaanobuunatɨ siino
mubuheeteedɨ utuucɨcujitɨno ifiima mihicaji.
43 Ɨdicunoco mɨcɨinɨcɨhi. Jaaruno siino ubuheetecudɨ
ovosɨicɨnɨcuhi. Bu niinovanoco mɨcɨinɨcɨhi. Jaaruno siino
ubuheetecudɨ sefacuno.
44 Miyamɨnaafi ifiico mɨcɨinɨcɨhi. Jaaruno siino ubuheete-
cudɨ gaija ifiirucu iicano. Jaamaño miyamɨnaa ifi iicabadɨro,
bu gaija ifi icahi.
45 Mɨiro jillɨ Caatɨnɨhaamefaño noono: Itɨconɨo miyamɨnaafi
Adan onoobo fiivo ifiima eetavocafutuhi. Jaanobuunatɨ
Cristoco: Niinoo Adan, neehicaumo jillɨ Gaijafeenedɨ fiivoco
aacɨneguiiha.
46 Jaaruno Gaija ifi itɨconɨ mihicatɨhi. Jillɨ miyamɨnaa ifiitɨ
itɨconɨ mihicahi. Jaadɨ jari Gaija ifiitɨ mihicatahi.
47 Itɨconɨo miyamɨnaafico jiinɨjetɨ eheetavuubo
jiinɨjemɨnaafiu. Jaano allɨvɨoobo iicaabo Aivojɨibo Jesucristo
niquejeoobo.
48 Jaamaño jiinɨjemɨnaa ifiino johono jiinɨjetɨ eheetavuubo
ifibadɨ jeevahi. Jaanotɨ niquejeoto igaijano johono nique-
jeoobo igaijabadɨ jeevahi.
49 Jaabadɨro mɨihai oono jiinɨjetɨ eheetavuubo ifibadɨ
mejeevamaño, bu ufucu oono niquejeoobo ifibadɨ mejeevaji.
50 Tañahabomɨ, jillɨ amɨihaico eneejirunoco neehi: Oono ihu-
ucuma, itɨijohoma icano iicamo Moocaani aivojɨfaño feejitɨhi.
Mɨiro oono gueenene iicatɨno ufucuro ifinɨjitɨnofaño icajitɨhi,
eneejiruno.
51 Imeguehi bu jino agaajaratɨnoco magaajanoco: Famooro
miguijevejitɨhi. Sano famooro siibadɨ mifiiveteji.
52 Jillɨ goovanogayɨ oono mɨino aallɨico mimichɨhɨyaacuno
iicanɨcɨbadɨ, niinoono trompetaco ojɨsucudɨ. Jaasumi toono
trompeta ojɨdɨ uchuumucuumo siino buheeteji ufucuro chu-
umucuutɨmo iicaqui. Jaanotɨ mɨihai sifiitɨ miminifeteji.
53 Oono mofi gueenene icatɨno ifi, ufucuro mɨillɨ iicajitɨno
ifiitɨ fiiveteji. Jaabadɨro bu mofi iguijevefino ifi iguijevefitɨno

ifiiti fiiveteji.
54 Jaano oono mofi gueenene iicatino ifi, ufucuro milli iicajitino ifiiti ifiivutucuudi, bu oono mofi iguijevefino ifi iguijevefitino ifiiti ifiivutucuudi icano, Caatinihaamefaño onoono miyaaveji:
Guijeveque Moocaani mitya guiinoniji.
55 Guijeve, ¿cuuca icano dimitya miihaico iguijenihicano? Guijeve, ¿cuuca icano dimitya guiinoniji eneehicano? Caatinihaamefaño onoono.
56 Miiro imiti, guijeveque mityaco acihicahi, miihaico iguijeniqui. Jaabadiro bu Moise siicijeo tajiiba imitico mityaco acihicahi.
57 Jaanoti naha jisumi miihai Moocaanico mihimehi, Mohaivojiibo Jesucristofeenedi miihai guijevecuutimo mihicajino mityaco aacinohallivi.
58 Jaaneguiiha agaijimo tañahabomi, quehecuno sefano mihica, fahiijivaro janaaniciviro Mohaivojiibo dudicamaajeque eetavomoro mihica. Miiro amiihairyo magaajacuuhi Mohaivojiibedi mududicamaaiño sicamañovi iicatinoco.

16

Cristofañodi Monahabomi Iicamedi Nihibamico Mahallacaruno.

1 Jaanoti bu amiihaico neehi Cristofañodi monahabomi iicamedi nihibamico mahallacarunoti: Johono Galacia jiinijeri iicajano Moocaani iijanominaaco ijiibuguubo unuubadi momooni.
2 Fajaguisivaviro famooro amiihai magaayicinoti ijeevadi mudugaacumoro mificuhica magaayicidinoti gaajacimoro. Jaamo uujoho iifotodi toonoco eheetavotimo mihicahi.
3 Jaabo uujoho iifotodi amiihai monoomoco galluji Jerusalevi aamenema, diito isatyequi monahabomi tahigo iicamedi amiihai mahallacaruno nihibamico.
4 Jaanoti bu uuro ofoono uudi iimihachiiji, uuma feejimo.

Pablo Efeejinoco Ifitacamaañoo.

5 Jaabo amiihaijaago ofoodi, iticoni fatyeji Macedonia jiinijefañodi. Jaadi jari amiihaivi Corinto cuumivi ifeteji.
6 Jaabo amiihaima gueenejisuno iicahachiiji. Jaanoti bu paryiicino jiinijaco toonoviro afatyohachiiji. Jaachiiji uco mahamusu efeejihigovi ofooboco.
7 Imogotihi amiihaijaago ofoobo jilli ifatyodi ofoonoco. Imeguehi amiihaima gueenene iicanoco Mohaivojiibo Jesucristo iimogohachiiji.
8 Jaaruubo jino Efeso cuumivi icajihiica Pentecoste jiibaimo afatyonohachuta.

9 Jisumi jimañovɨ aivo imino Moocaani dudɨcamaaje eetavo, aivo imino ofoomaño, bu sihidɨ saatoho imogotɨmo uco ɨjɨɨhegueme iicamaño icano.

10 Jaanotɨ Timoteo amɨɨhaivɨ ɨɨfotohachiijɨ imino diiboco magaayɨcɨ sajeebɨɨ iicaqui. Diibo bu uubadɨro Mohaivojɨɨbedi ududɨcamaaibo.

11 Jaaneguiiha amɨɨhaitɨ saatohoba diiboco mɨtɨhɨmejetasudino. Jillɨro diiboco mahamusu sajeebɨɨ ofooboro uco imeecɨvaqui. Jinotɨ diiboco teemehi, bu saatoho monahabomɨ asaajimoco icano.

12 Jaanotɨ Apolo onoobotɨ amɨɨhaico jɨɨbeguehi: Monahabomɨma diiboco galluucuurahi amɨɨhaico ibaatequi. Jaaruubo foogotɨhi. Jaaruubo iimugusumi feejiibo.

Niinoono Afajɨɨnɨno.

13 Jaaneguiiha allɨvano mihica, bu quehecuno mihica miyaavogofaño, gaifiimɨ mihica, sefano mihica.

14 Paryɨ fanoovaaco meheetavonoco sitaaco magaijɨnofañodɨro meheetavo.

15 Tañahabomɨ, amɨɨhairyo magaajacuuhi Estefano iijamɨnaama itɨconɨ Acaya jiinɨjevɨ Jesu jɨɨbogoco agaayɨcɨmoco, bu tollɨro miyaavogomɨnaaco ejeecɨvehicamoco icano.

16 Jaaneguiiha uujoho imeguehi diito onoobadɨ momoonɨnoco, bu saatoho diitobadɨ iicamo onoobadɨ, bu jaamoco aamusumo ududɨcamaaimo onoobadɨ icano momoonɨnoco.

17 Aivo imo imo icahi diibo Estefano onoobo, bu Fortunato onoobo, bu Acaico onoobo icamo tajaago asaaneri. Jaamo uco amusuhi amɨɨhai uco mahamusutɨnoco, juuga machahamaño.

18 Jaaneri uujoho aivo imo imo icahi, oono amɨɨhaico abaahinɨsumi amɨɨhai mihicahinɨbadɨro. Jaaneguiiha diitobadɨ iicamoco mobocɨgo.

19 Moocaani iijano Asia jiinɨjeri iicajahajemɨnaa amɨɨhaijaa iijɨco galluuhi. Jaabadɨro bu Aquila onoobo, bu mogai Pricila onoogo iicamɨsi, bu diitɨsi iijafaño iigaivehicamo icano, amɨɨhaijaago Aivojɨɨbo momofañodɨ iijɨco galluuhi.

20 Bu paryɨ monahabomɨ jino uuma iicamo iijɨco agalluunoco magaayɨcɨ fahɨgovavɨ midillucasi ihiibɨcɨcasimoro.

21 Jaanoco uujoho Pablo onoonoco saafi caatɨnɨhicauhi. Jaanotɨ jari jinootɨ uujoho caatɨnɨhi tahuseri. Amɨɨhaijaago taajɨco galluhi.

22 Jaanotɨ cajaatyohacho Mohaivojɨɨbo Jesucristoco agaijɨtɨmo imitɨno iicaqui.

Jaanotɨ Mohaivojɨɨbo, mojaa disaa.

23 Jaafa amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo Jesucristo imino moonɨhi.

24 Paryɨ amɨɨhaijaago galluuhi Cristo Jesufañodɨ tagaijɨ
iicanoco. Fɨne.

2 CORINTIOS

Pablo Caatɨnɨuhi Corintori Iicaja Moocaani Iijamɨnaadi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minɨsumɨnaafi Moocaani jeebɨɨ
onoobadɨ. Jaabo uujoho onoonoco nahabo Timoteo caatɨnɨhi
jihaameque monahabomɨ Moocaani iijamɨnaa Corintori
iicamedi, jaabadɨro bu paryɨ Acaya jiinɨjeri iicamo, paryɨ
Moocaanita iicamedi icano.
2 Jaamo amɨɨhai magaayɨcɨqui imi icaco, sajeebɨɨ icaco icano
Moocaanitɨ, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristotɨ icano.

Pablo Ɨdaasuno Iicano.

3 Masɨɨ Moocaani, Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caanico mihime-
qui. Mɨɨro diibo Moocaani mɨɨhaico ɨɨdaasugoobo, bu jaabo
diibo Dios mɨɨhaico fahiijɨvaro ajacusuhicaabo.
4 Mɨɨro Moocaani mɨɨnoco jacusufihi paryɨ fanoovari
ɨdaasuno mihicamoco. Jaabadɨro bu mɨɨhai ɨdaasuno
iicamoco majacusuqui, oono mɨɨhaico Moocaani
ajacusubadɨro.
5 Mɨɨro mɨɨhai Cristo ɨdaasufañodɨ mihicamañoo, bu diibo
Cristofañodɨro ajashutɨno majacusucafetehi.
6 Jaamo mɨɨhai amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbogonotɨ
ɨdaasuno mihicahi. Jaanotɨ amɨɨhai majacusucafetequi,
mataajaqui icano. Jaabadɨro bu mɨɨhaico Moocaani aja-
cusuneri amɨɨhai bu majacusucafetequi. Jaamo bu tollɨro
amɨɨhai sɨɨcujeebɨɨri majaabɨcɨhi jino mɨɨhai ɨdaasuno mihi-
canehejeque majaabɨcɨhicabadɨ.
7 Jaamañoo amɨɨhaico mɨɨhai imino mehesɨcɨnɨhi. Oono
mɨɨhai ɨdaasuno mihicanofañodɨ tollɨro amɨɨhai mihicamañoo,
bu tollɨro Moocaani ajacusunofañodɨ mihicajinoco icano.
8 Monahabomɨ, mihimeguehi amɨɨhai magaajanoco si-
hidɨro imitɨneri Asia jiinɨjevɨ mɨɨhai mihicahicahinɨnoco, si-
hidɨ jeevano ɨdaasuno mihicahicaunoco. Jaaneri mosefama
machahacuuhi majaabɨcɨcujitɨhi: Fɨne aivo muchuumucuuji,
munuurahi.
9 Iguijenɨcuujimo iicanɨcɨbadɨ mihicahicauhi. Jaaruno
fɨne jillɨ mofiivɨro esɨcɨnɨtɨmo Moocaani uchuumucuumoco
ubuheetesufiibocoro mehesɨcɨnɨqui iicauno.
10 Jaabo Moocaani mɨɨhaico toonotɨ taajasuuhi, bu jisu
mɨɨhaico taajasuuboro icahi, toono sihidɨ ejeevano mɨɨhaico
iguijenɨjirunotɨ. Diibovɨro mɨɨhai mohesɨcɨnɨco mificuuhi
mɨɨhaico taajasuuboro iicajinoco.
11 Amɨɨhai mɨɨhaico mahamusu, mohallɨvɨ Moocaanima
mihiimaa. Jaaneguiiha ajashutɨmo mohallɨvɨ Moocaanima
ihiimaahachiijɨ, diibo mɨɨhaico imino moonɨji. Jaanoco

aatyɨmemere ajashutɨmo Moocaanico imeji, mɨɨhaico Moocaani imino omoonɨnohallɨvɨ.

Jillɨtɨ Pablo Corintovɨ Fuutɨhi.

12 Mɨɨro icano sano mɨɨhaico imo imo omoonɨno; jiijehallɨvɨ mɨɨhai miyanotɨro Moocaani imogobadɨ imino mihicanoco magaajaneri imo imo mihicahi. Jaamo aivo amɨɨhaifeenevɨ imino mihicahicahi. Moocaani mɨɨhaico iimihuseri amusuhicahi tollɨ imino miicaqui. Jaaruno mɨɨhai gaajariro tollɨ mihicano icatɨno.

13 Mɨɨro amɨɨhaidi paryɨ aameneque macaatɨnɨhaamenefaño meneehicahi amɨɨhai memeecɨmoro magaajajidɨnoco. Jaanoco imeguehi imino magaajanoco.

14 Oono samañosacoro magaajacuubadɨ, jaamo ufucu, Mohaivojɨɨbo Jesucristo asaajifucu, mɨɨhaitɨ imo imo mihicahi, bu mɨɨhai amɨɨhaitɨ mihicajibadɨ icano.

15 Jino miyaanoco eesɨcɨnɨɨboro itɨconɨ esamaaihinɨrahi amɨɨhaico mifoocɨ abaahinɨjinoco, amɨɨhaico imo imo moonɨqui.

16 Uujoho esamaaihinɨhi Macedoniajaago ofoobo amɨɨhaico abaahinɨjinoco, bu siino tahɨgotɨ uhuumiibo amɨɨhaico abaahinɨjinoco icano. Jaamo amɨɨhai uco mahamusuhi imino Judeavɨ feequi.

17 Jillɨ nooboro uujoho esamaaihurunoco, ¿fɨne uco bañɨɨbobadɨ mehesɨcɨnɨhi? ¿Nacu fɨne uco amɨɨhai mehesɨcɨnɨhi oono imiyaavogotɨmo saatohoco: Jɨɨhɨ, onoomoro, bu saatohoco: Chahano, onoonɨcɨmobadɨ?

18 Mɨɨro Moocaani gaajahi mɨɨhai amɨɨhaico: Jɨɨhɨ, monoomoro, bu siino: Chahano, monootatɨnoco.

19 Mɨɨro mɨɨhai Silvano, Timoteo, uujoho, icamo Cristo Jesu Moocaani Achi jɨɨbogoco mɨjɨɨbeguehicaabo: Jɨɨhɨ, onooboro, bu siino: Chahano, neejibuutɨhi. Mɨɨro Cristofañodɨ paryɨɨcɨno miyaano mɨɨhaiñoobaco bañɨtatɨɨbo.

20 Mɨɨro diibovɨ paryɨ miyaavono Moocaani unuuno. Jaamaño Moocaanico mihiimusumi: Aivo Miyaabo idiicaabo, monoonɨcɨhi Cristo Jesuco magaajacuunofeenedɨ.

21 Jaabo diibo Moocaani mɨɨhaico, bu amɨɨhaico icano Cristofaño quehecuno ificuuboro itaatɨ miicaqui ijeevadɨ ficuuhi.

22 Jaaboro mɨɨhaico igaajataco ificuuboro Igaijaco mojeebɨɨnofaño ficuubo, toonotɨ magaajaqui ufucu niquejefaño magaayɨcɨjinoco.

23 Jaanotɨ eesamaahinɨbadɨ Corintovɨhiica footɨhi amɨɨhaico agaijɨmaño. Jaano miyaano iicanoco Moocaani gaajahi. Jaanotɨ miyaano iicatɨhachiijɨ imijiruno uudi uco Moocaani agaicaauno, uujoho iguijevene icano.

24 Jaarumo mɨɨhai mihimogotɨhi amɨɨhaico: Jillɨ mimiyaavogo, noomoro amɨɨhaico matajɨɨbanoco. Mɨɨro amɨɨhairyo, miyaavogofaño quehecuno mihicacuuhi. Ɨvɨ jillɨro mihimeguehi amɨɨhaico janaanɨcɨ imo imo momoonɨsunoco.

2

1 Jillɨtɨ imeguehinɨtɨhi amɨɨhaico siino abaatonoco siino ɨdaasuno amɨɨhaico omoonɨjiruneguiiha.

2 Jaabo uujoho amɨɨhaico ɨdaasuno moonɨruva, ¿mɨɨjoho bu uco imo imo moonɨjirahi? Amɨɨhaico bu uujoho ɨdaasuno omoonɨnobuuna.

3 Jillɨtɨ amɨɨhaidi jino uujoho aameque jillɨ caatɨnɨuhi amɨɨhaijaago ofooboco, uco amɨɨhai imo imo momoonɨjirumo, jillɨro ɨdaasuno momoonɨjirunoco iimogotɨmañoo. Jaamañoo amɨɨhai imitɨco mejeevesuhachiijɨ uujoho imo imo icaji. Jaaneri tollɨro amɨɨhai imo imo mihicaji.

4 Mɨɨro toohaameque amɨɨhaidi acaatɨnɨusumi ɨdaasuno iicaneri tafi uco nɨjɨ nɨjɨ iicahicauneri taahicauhi. Jaaruubo toohaameque caatɨnɨutɨhi amɨɨhaico ɨdaasuvusuqui icatɨno, jillɨ amɨɨhaico gaajasuqui sihidɨ amɨɨhaico agaijɨnoco.

Imitɨno Omoonɨuboco Iimibachuno.

5 Jaanotɨ oono saafi ɨdaasuno omoonɨubo saafiicoro uco ɨdaasuno moonɨutɨhi. Tollɨro bu paryɨ amɨɨhaico moonɨubo. Jillɨro mɨɨvɨro neehi. Imogotɨhi janaanɨcɨ sefano ɨhɨɨbanoco.

6 Mɨɨro amɨɨhai Moocaanico mihiimuusumi diiboco amɨɨhaifañotɨ mihiinusucuuhi. Jaanotɨ eesafotooboro gaajacuubo.

7 Jaaneguiiha jillɨro ɨvɨ jisumi diiboma mihimibachumoro diiboco majacusucu, sihidɨ ɨdaasuno iicaneri janaanɨcɨvɨro imitɨno icaadiibo.

8 Jaaneguiiha amɨɨhaico neehi: Siino diiboco magaajasu diiboco magaijɨnoco.

9 Mɨɨro itɨconɨo aamefañodɨ toonotɨ amɨɨhaico nooboro caatɨnɨuhi, amɨɨhaico gaajasuqui ¿naa uujoho onoobadɨ moonɨjimo? onoomañoo.

10 Jaanegui jisumi amɨɨhai oono iimiutɨɨboco mihimibachucuuhachiijɨ, bu uujoho tollɨro diiboco imibachucuuhi. Mɨɨro uujoho iimibachuuboco imibachuhi Cristo ɨmefeenevɨ amɨɨhaico agaijɨɨboro.

11 Toonotɨ mɨɨhaico Satanas quehevediino iguiinonɨɨboro, mɨɨro diibo omoonɨgonoco mɨɨhai imino magaajahi.

Troa Cuumivɨ Pablo Jeebɨɨ Nɨjɨ Nɨjɨ Icauhi.

12 Jaanotɨ Troa mɨcuvɨ Cristo jɨɨbogoco jɨɨbeguequi ufu-ubo ɨɨfutusumi, aivo uudi imiuno Aivojɨɨbo dudɨcamaajeque toonovɨ eetavuujino.

13 Jaarunofaño tajeebɨɨ uco sajeebɨɨ icautɨhi, monahabo
Titoco toonovɨ aatyɨmeutɨmaño. Jaaneguiiha diitoco ifitacu-
uboro toonotɨ fuuhi Macedonia jiinɨjejaago.
14 Jaanegui uujoho Moocaanico imehi, diibo mɨɨhaico
Cristo Jesuta ɨjɨmɨtaco iguiinonɨmoro miyamɨnaa mitya
mitya agaimuaivomofaño mɨɨhaico asatyefinohallɨvɨ. Bu
jaaboro mɨɨhaifeenedɨ ijɨɨbogoco jɨɨbugusuhicaabo. Oono
facɨcɨ uusuno fahɨgovadɨ ofoonɨcɨbadɨ icaqui.
15 Mɨɨro mɨɨhai oono aimoguiijɨco, Cristo Moocaanico
ejeecɨvoobo, ɨjɨgasuno uusu fahɨgovadɨ ataajajimofañodɨ,
bu ataajajitɨmofañodɨ icano ofoonɨcɨbadɨ mɨɨhai paryɨ
miyamɨnaa iicadɨmoco mɨjɨɨbeguehicahi.
16 Jaano ataajajitɨmedi namita uusunɨcɨbadɨ jeevahi.
Jaanotɨ ataajajimedi facɨcɨno uusuno, fiivoco aacɨno uusubadɨ
jeevahi. ¿Jaanoco mɨɨjoho fɨne iinoro eetavejirahi?
17 Mɨɨro mɨɨhai nɨhɨbamɨguiiharo Moocaani iijɨco
mɨjɨɨbogotɨhi, saatoho iicabadɨ simañehejedɨro iinoro
ubuunanɨmoro ɨjɨɨbeguehicabadɨ. Miyanotɨro naha mɨɨhai
mɨjɨɨbeguehicahi Moocaani ɨmefeenevɨ, diibo Moocaani
mɨɨhaico agalluumo mihicamaño, bu Cristo jeecɨvomɨnaa
mihicamaño icano.

3

Bohono Iijɨ Jɨɨbogo.

1 ¿Nacu mɨɨhai jillɨ munuusumi fɨne amɨɨhaidi, mɨɨhai
mofiitɨro imino mihiimaamo meneehicahi? Cha, ¿collɨhi
jaamo mihimeguehi mɨɨhaiditɨ sita aameri: Diito aivo iimi-
huseme, onoonoco? Amɨɨhairyo imino mɨɨhaico magaajacu-
uhi. Jaabadɨro mɨɨhai magaajagotɨhi sita aameri amɨɨhaiditɨ
ɨjɨɨbogonoco. Jaamaño uujoho ¿collɨhiica aamema icajirahi
uuditɨ sita: Imiibo, noomoro acaatɨnɨhaamema?
2 Mɨɨro uujoho amɨɨhaico ɨjɨɨbugusumi, amɨɨhai
jeebɨɨfaño mimiyaavuguumoro imino miminifutucuumoco
aatyɨmemere tadyudɨcamaaje imino iicanotɨ gaajajirumo.
3 Mɨɨro amɨɨhai toohaamebadɨ mihicahi, Cristo
acaatɨnɨuhaamebadɨ mihicacuuhi. Mɨɨro mɨɨhai mɨjɨɨbogomo
amɨɨhai jeebɨɨfaño macaatɨnɨcuunobadɨ mificuhicacuuhi.
Jaanotɨ caatɨnɨiri macaatɨnɨcɨnɨtɨhi. Jillɨ Moocaani iicaabo
Gaijariro macaatɨnɨcɨnɨhi. Guiisibabujehallɨvɨ Moise
tajɨɨbano acaatɨnɨcɨnobadɨ icatɨno. Jillɨ miyamɨnaa
jeebɨɨfañoro acaatɨnɨcɨnɨcuuno.
4 Jaano mɨɨhaidi toono miyaano iicanoco mɨɨhai magaajahi
Moocaanifañodɨ, bu Cristofañodɨ icano.
5 Jaamaño mɨɨhai momityariro siinoco momoonɨno icatɨno.
Paryɨɨcɨno fanoovaaco momoonɨno Moocaanitɨ saahi.

6 Mɨɨro diibo mɨɨhaico mityaco aacɨneri bohono iijɨ
onoobadɨ diibedi mududɨcamaaihi. Jaano toono bohono
iijɨ oono eedeetajɨɨbano acaatɨnɨcɨnɨno iicabadɨ icatɨhi. Jillɨ
Moocaani Gaijatɨ magaayɨcɨnotɨonoro iicamaño. Mɨɨro oono
acaatɨnɨcɨnɨno tajɨɨba Moise tajɨɨba, guijevefaño satyefihi.
Jaanotɨ naha Moocaani Gaija mɨɨnoco fiivoco acɨhi.

7 Jaano toono Moise tajɨɨba guiisibabujehallɨvɨ
acaatɨnɨcɨnɨno arɨcuno saauhi. Jaamaño israelmɨ
Moise ɨmeque meecɨhicautɨhi ihɨme sihidɨ arɨcuno
ɨɨfuvusuhicaumaño. Jaaruno toono iharɨcu jaabavonoro
fuuhi jaano totajɨɨba guijevefaño asatyefiruno sihidɨ iimima
saauhi.
8 Jaanegui fɨne, aivo sihimi icano oono Moocaani Gaija
ijɨɨbogoco mojaago ɨsɨvano.
9 Buhɨcagaha oono mɨɨnoco guijevefaño asatyefiruno tajɨɨba
iimima icauhi. Jaanegui fɨne aivo sihimi icano, oono
Moocaani jɨɨbogo mɨɨhaico: Amɨɨhai imitɨma machahacuuhi,
onoobogo.
10 Mɨɨro totajɨɨba itɨconɨ iimima iicaruno jisumi miyaadɨ
jeevacuutɨhi, jino sihidɨ iimima iicanoguiinodɨ.
11 Jaano toono gueenene iicaujitɨruno iimima icauhi. Jaano
janaanɨcɨ aivo imijino ufucuro ifinɨjitɨno iimima icahi.

12 Jaamaño mɨɨhai toonoco imino magaajamaño,
nucufeguetɨmo mɨjɨɨbeguehicahi.
13 Jaamo mɨɨhai Moise omoonɨubadɨ momoonɨtɨhi diibo
naha ihɨmeque gaachehubaryuri fabaacuuhi israelmɨ toono
gueenene iicajitɨno arɨcu ajaabavonoco atyɨmetɨmo iicaqui.
14 Jaarunoco diito gaajatɨhi. Jaabadɨro bu jisumi toono
eedeetajɨɨbaco emeecɨsumi tobaryuro diito esamaajeque
afabaacucɨnɨno iicabadɨ jeevamo gaajatɨmo. Mɨɨro tobaryu
diitotɨ gañɨɨcafototɨhiica ɨdɨɨboro naha Cristofañodɨ tobaryu
gañɨɨcafetejirahi.
15 Mɨɨro jisumihachuta Moise tajɨɨba aameneque
emeecɨsumi tobaryubadɨ diitoco ihesamaajeque
fabaacuhicahi gaajatɨmo iicaqui.
16 Jaano naha jari gañɨɨcafetefihi Aivojɨɨbojaagovɨ iminifu-
tusumi.
17 Jaabo Moocaani Gaija iicano, bu Moocaani iicaabo.
Jaaneguiiha diibo Moocaani Gaija iicahɨgo sajeebɨɨ icahicahi.
18 Jaamaño paryɨ mɨɨhai tobaryuri mohɨmeque
mafabaacucɨnɨcuutɨmo. Mofiivɨ Mohaivojɨɨbo imi ɨfuvusuhi,
oono meecɨmefaño mofi ɨɨfuvusunɨcɨbadɨ. Jaamaño mɨɨhai
janaanɨcɨvɨro diibobadɨ minifotomoro mefeehi fahiijɨvaro
janaanɨcɨvɨro diibo imibadɨ minifotomoro mofoomaño.
Jaano toono Aivojɨɨbo Gaija iicaabo eheetavono.

4

1 Jaanegui masɨɨ suufenɨtɨmo momoonɨqui, Moocaani
mɨɨhaico ɨɨdaasugooboro idudɨcamaajeque atajɨɨbaunoco.
2 Mɨɨro mɨɨhai toovono omoonɨfinehejeque, bu unucufe-
sunehejeque icano mihimugucuutɨhi. Bu tollɨro sitaaco
bañɨmoro mofootɨhi, bu Moocaani iijɨco simañehejedɨro buu-
nanɨmoro mofootɨhi icano. Jillɨ miyaanocoro meneehicahi.
Jaamaño jillɨtɨ Moocaani ɨmefeenevɨ saatohoco magaajasuhi,
mɨɨhai Moocaani ɨmefeenevɨ imino mihicanoco.
3 Jaanotɨ jino Moocaani taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbogono
toovono iicahachiijɨ, oono cɨɨjɨgaifaño ufuucuujimediro
toovono.
4 Mɨɨro diito imiyaavogotɨmo, jiije caani ɨjɨ ijeebɨɨnoco
mɨtasucuuhi. Jaaneri gaajacuutɨmo Cristo jɨɨbogo imico.
Jaabo bu Cristo Moocaani iicaabo.
5 Jaamo mɨɨhai Moocaani jɨɨbogoco mɨjɨɨbugusumi,
mofiiditɨro mɨjɨɨbeguehicatɨhi, ɨdɨɨboro Jesucristo amɨɨhai
Aivojɨɨbo iicaabeditɨ mɨjɨɨbeguehicahi. Jaanotɨ naha mɨɨhai
jillɨ amɨɨhai jeecɨvomɨnaa mihicamo Cristoco magaijɨmañoɨ.
6 Mɨɨro diiboro Moocaani: Ɨcɨvuuneguiiha daachɨcɨsu, nu-
ubo. Jaaboro jisumi bu diiboro mojeebɨɨnofaño achɨcɨsuhi.
Tooneri Moocaani imico magaajaqui Jesucristo ɨmefañotɨ
ɨɨfuvusunoco.

Miyaavogofeenedɨ Mihicano.
(1 Co 2.1-5)

7 Jaano toono Moocaani Gaija mofifañoɨ icahi, oono aivo
iiminoco nɨfaqui eetavotahillu guirihillufañoɨ mificujirubadɨ
jeevano. Toonotɨ igaajaqui toono sihidɨ ejeevano mitya
mɨɨhaitɨ saatɨnoro Moocaanitɨ asaanoco.
8 Jaamañoɨ fanoovari imitɨno mihicarumo, toonotɨ mataa-
janɨcɨhi, bu fanoovari gaihuɨbaro mihicarumo, aivo tooneri
ɨdaasuno mihicatatɨhi,
9 bu mɨɨhaico sihidɨ ɨjɨɨheverumo, Moocaani mɨɨhaico
jeevesutatɨhi, bu mɨɨhaico iguiinonɨrumo, miguijevetatɨhi
icano.
10 Jaamañoɨ fahɨgovadɨ mofoomoco gaicaaujirumo Jesuco
agaicaaumañoɨ. Jaaneguiiha mofifañodɨ bohono ifiico Jesu
aacɨnoco mɨhɨfusuhicahi.
11 Mɨɨro mɨɨhai jino mihicanohachuta fafucuvaacɨvɨro
ñɨhicunofañoɨ mihicahi mɨɨhaico agaicaaujirunofañoɨ Jesuco
magaijɨmañoɨ. Toonofeenedɨ bohono ifiico Jesu aacɨno
ihɨfusucafetequi.
12 Mɨɨro taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbeguehicanohallɨtɨ mɨɨhaico
sita gaicaaujirahi. Jaanofeenedɨ amɨɨhai mataajajino ifiico
magaajaqui.

13 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Miyaaveguehi, jaamaño
iimaahi, noonoro. Jaabadɨro bu mɨɨhai tomiyaavogofañodɨro,
mimiyaavogomoro mihiimaahi.
14 Jaamaño mɨɨhai magaajahi Moocaani Mohaivojɨɨbo Je-
suco ubuheetesuubo, bu mɨɨhaico sano amɨɨhaima buheete-
sujiibo, Jesuma miicaqui.
15 Jaaneguiiha jillɨ fanooñɨhicufaño mihicahi amɨɨhai iimi-
nofaño miicaqui. Jaamo sihidɨ Moocaani imino omoonɨnoco
agaayɨcɨmo, toonohallɨvɨ ajashutɨmo Moocaanico sihidɨ ihi-
imequi.
16 Jaamaño mɨɨhai suufenɨtɨmo momoonɨhicahi. Jaamo
mɨɨhaico mofiino niinovatonoro fuurunaaca, mogaija jillɨro
fafucuvaacɨvɨro buheetenere feehi.
17 Mɨɨro jino jiijehallɨvɨ ɨdaasuno mihicaruno goovano faty-
onoro feehi. Jaanofañotɨ magaayɨcɨji ifinɨjitɨno imi, aivo aa-
jashutɨnoco.
18 Jaamo mɨɨhai mahatyɨmenehejequere mehesamaaitɨhi.
Jillɨ jisumi mahatyɨmetɨnehejequere mehesamaaihi. Mɨɨro
mahatyɨmeneheje gueenene icatatɨhi. Jaanotɨ jisumi ma-
hatyɨmetɨneheje ufucuro finɨtɨno iicajino.

5

1 Mɨɨro mɨɨhairyo magaajahi oono mofi iija goovano un-
ucufijabadɨ ejeevanoco. Jaarumo ufucu mihicaji, Moocaani
mɨɨhaidi niquejefaño ifinɨjitɨno ifiico aacɨnoma. Toonoco
miyamɨnaatɨ saafiiba acɨjitɨrahi.
2 Mɨɨro miyaano jino mofiima mihicanohachuta
macanɨfehicahi, niquejefaño ifinɨjitɨno fiivoma mihicacu-
jirunotɨ.
3 Jaanofaño mɨjɨcafeteji mofi gaachehufaño iicanɨcɨbadɨ.
Jaanegui mojeebɨɨ sɨcaimobadɨ iicatɨqui.
4 Mɨɨro jino mofifaño mihicanohachuta macanɨfehicahi,
ɨdaasuno mihicaneri. Jaaruno moheedehifiico mujujuuve-
qui icatɨno. Jillɨ bohono ififaño mɨjɨcafetejinoco mihimegue-
hicahi. Jino jijeo ifi echeemefino ifi bohofitɨ iminifetequi.
5 Jineguiiha Moocaani mɨɨhaico iimibachuuboro Igaijaco
acɨuhi ufucu magaayɨcɨjino gaajatabadɨ iicano.
6 Jaamaño mɨɨhai imino magaajamoro mehesɨcɨnɨhi jino
jiijehallɨri muuhucuma mihicanohachuta toofiitɨ buhɨgovɨ
mihicanoco. Aivojɨɨboma niquejefaño mihicatɨnequehiica.
7 Jaamaño miyaavogofañodɨro mihicahi. Jijeonoco ma-
hatyɨmenejaagodɨ mihicatɨhi.
8 Jaamaño mɨɨhai mesefaquifotomoro mihimeguehi ji-
jeo ififaño mihicanoco mejeevesumoro Aivojɨɨboma mihi-
catonoco.

9 Tooneguiiha mihimeguehi fahiijɨvaro Mohaivojɨɨboco
imo imo momoonɨnoco, jifiima mihicanohachuta, bu bohono
ifiima mihicacuudɨ icano.
10 Mɨɨro paryɨ famooro Cristo aivojɨ icaga ɨmegavɨ mi-
higaiveji paryɨɨcɨno motɨcovoocɨvɨ momoonɨhicano jaadaco
magaayɨcɨqui, jiijehallɨri mihicausumi imino momoonɨuno
jaadaco, bu imitɨno momoonɨuno jaadaco icano.

Sajeebɨɨco Aacɨno Jɨɨbogo.

11 Jaamaño mɨɨhai Aivojɨɨbo ñɨhicuno omoonɨjinoco
magaajamaño paryɨɨcɨno miyamɨnaaco mimiyaavugusuqui
momoonɨhicahi. Mɨɨro Moocaani mɨɨhaico gaajacuuhi.
Jaabadɨro bu mihimeguehi amɨɨhai mɨɨhaico magaajanoco.
12 Jillɨ monoomo, mɨɨhaiditɨro siino imino mihiimaano
icatɨno. Jillɨ amɨɨhaico meneehi. Jaamo mɨɨhai imino
momoonɨnoco amɨɨhai magaajamoro quehe quehe miicaqui.
Jaamo saatoho ijeebɨɨfañoonoco esɨcɨnɨtɨmo ifiicoro: Aivo
mɨɨhai sihidɨ mejeevahi, onoomoco mejenaaujirahi
mɨɨhaihallɨtɨ.
13 Jaamo mɨɨhai mejeegavomo mihicahachiijɨ, jaafa
Moocaaniguiiharo mejeegavehi. Jaanotɨ jeegavotɨmo
mihicahachiijɨ jaafa amɨɨhaidi mihimimo.
14 Mɨɨro Cristo mɨɨhaico agaijɨnoguiino mihicahi, saafiiro
famoohallɨvɨro iguijeveunoco magaajamañoʼ. Jaaneri bu
famooro iguijevecuunoco.
15 Jaabo Cristo famoohallɨvɨro guijeveuhi ubuheeme diito
ifiguiiharo icacuutɨmo iicaqui, diibo uchuumuuboro diitedi
siino ubuheeteubeguiiharo iicaqui.
16 Jaamaño mɨɨhai saatohoco jijeo miyamɨnaa eesɨcɨnɨbadɨ
mehesɨcɨcuutɨhi, itɨconɨ naha mɨɨhai Cristoco jijeo
miyamɨnaa iicabadɨ mehesɨcɨnɨhicauhi. Jaarumo jisu tollɨ
mehesɨcɨnɨcuutɨhi.
17 Mɨɨro Cristoma iicacuubo bomiyamɨnaafirucu eedeene-
heje finɨcuuhi, jisu paryɨ bonehejerucu.

18 Jinehejeque paryɨ Moocaani eetavehi Cristofañodɨ mɨɨhai
diiboma sajeebɨɨ miicaqui. Jaaboro mɨɨhaico tajɨɨbaubo
famoovaaco diiboma sajeebɨɨ miminiiyuhicaqui.
19 Oono Moocaani Cristofañodɨ jiinɨjemɨnaaco ifiivɨ sajeebɨɨ
iminiiyuhicaabo diito imitɨco jeecɨvotɨɨbo. Jaabo mɨɨhaico
tajɨɨbauhi toono sajeebɨɨ ica jɨɨbogoco miyamɨnaaco magaaja-
suqui.
20 Jaamaño mɨɨhai Cristo gallumɨnaa mihicamo. Jaamo
mɨɨhaifeenedɨ Moocaani amɨɨhaico cuuhuvahi. Jaaneguiiha
amɨɨhaico mɨɨhai meneehi Cristo mɨɨhaico atajɨɨbaneguiiha:
¡Moocaanima sajeebɨɨ miminifoto! meneehi.

21 Jaabo Cristo imitɨco ajashuno moonɨutɨhi. Jaaruuboco
mohallɨtɨ Moocaani iimitɨɨboco mihicanɨcɨbadɨ moonɨuhi, dii-
bojaagovɨ mɨɨhai miminifotomoro ɨtɨcovono ifiima mihicaqui
Moocaani imogobadɨ.

6

1 Jaaneguiiha mɨɨhai Moocaani dudɨcamaaje na-
habonɨmɨnaa mihicamaño amɨɨhaico meneehi: Sɨcamañovɨ
magañɨɨsudino Moocaani imihuseque aacɨnoco.
2 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño jillɨ Moocaani noobo: Jino
iimihusesumi ɨco guubuhi. Jino taajasufucu iicasumi
ɨco amusuhi, nooboro. Jaaneguiiha mɨɨhaidi jisumi jino
Moocaani imihusefucu, taajasufucu icano.
3 Jaamaño mɨɨco mɨɨhai mihiijevesutɨhi, mɨɨhai
dudɨcamaajeditɨ mɨɨhaiñooba imitɨno iimaatɨmo iicaqui.
4 Jillɨro ɨvɨ fanoovavɨ Moocaani jeecɨvomɨnaa mihicanoco
mɨhɨfusunoco mihimeguehi: fanoovari ɨdaasuno
mihicanoco, fanootɨ mucuujɨvaachunoco, fanoovari
iminotɨno mihicaneri icano, sɨɨcuno jeebɨɨri fanoovaaco
majaabɨcɨnofeenedɨ.
5 Mɨɨro mɨɨhaico aamɨhicamo, mɨɨhaico cɨvojaanɨhicamo,
mɨɨhaiditɨ ñaaɨhicamo, bu sihidɨ jeevano dudɨcamaajeneri mi-
hicahicahi, bu cɨgaraco jaabɨcɨmoro mihicahicahi, bu sihidɨ
ajebaco jaabɨcɨmoro mihicahicahi icano.
6 Jaanoco mɨɨhai mɨhɨfusuhicahi mohimi icafañodɨ,
miyaanoco magaajanofañodɨ, bu mosɨɨcujeebɨɨri
majaabɨcɨhicahi, mohimihusefañodɨ, bu mofifaño Moocaani
Gaija iicanoco mɨhɨfusunofañodɨ, bu mɨɨhai miya gaijɨma
mihicanofañodɨ,
7 bu miyaavogoco mɨjɨɨbogonofeendɨ, bu mɨɨhaifaño
Moocaani mitya iicanofeenedɨ icano. Jaamo toono ɨtɨcovono
icaco magaayɨcɨnɨhi, mahamocasiqui niisugaco mag-
aayɨcɨnɨcɨbadɨ. Jaamoro tooneri mofiico magaihuɨnɨmoro
mefeehi imitɨmehejeditɨ, bu mahamocasihi imitɨnehejema
icano.
8 Jaamo safo mɨɨhaico imino obocɨgomoco iicanɨcɨbadɨ ma-
gaayɨcɨhi. Jaanotɨ safo mɨɨhaico aatajagomoco iicanɨcɨbadɨ
magaayɨcɨhi. Safo mɨɨhaitɨ imino iimaamo. Jaanotɨ safo
mɨɨhaiditɨ imitɨno iimaamo. Safo mɨɨhaico abañɨfifimoco
iicabadɨ moonɨmo. Jaarunofaño mɨɨhai abañɨfifimo mihi-
catɨhi.
9 Jaamoco mɨɨhaico agaajaratɨmoco iicabadɨ moonɨmo.
Jaarunofaño mɨɨhai imino agaajacumo mihicahi. Safo igu-
ijevecuumoco iicanɨcɨbadɨ mɨɨhaico moonɨrumo. Jaarumo
¿mɨllɨ mihicatɨhi? Safo mɨɨhaico aamɨmo. Jaarumo migui-
jenɨcafototɨhi.

10 Ɨdaasuno mihicarahi. Jaarumo fahiijɨvaro Cristofañodɨ imo imo mihicahicahi. Siinotɨ mucuujɨvaachurumo, ajashutɨmoco mubusumijenɨhi niquejeo busumijeri. Jinehejebama machaharumo, fanoova iminonoma mihicahi icano.
11 Monahabomɨ, corintomɨnaa, aivo amɨɨhaico imino miyaanoco meneehi, paryɨ mojeebɨɨfaño iicanoco.
12 Chahacuuno mojeebɨɨfaño amɨɨhaico meneejiruno. Jaanotɨ naha amɨɨhai jeebɨɨfaño icano mɨɨhaico amɨɨhai meneejiruno.
13 Jaaneguiiha amɨɨhaico neehi. Oono caani iseemeque paryɨ miyaanoco onoonɨcɨbadɨ, paryɨ amɨɨhai jeebɨɨfaño iicanoco uco monoo, oono amɨɨhaico uujoho iicabadɨ.

Mɨɨhai Moocaani Iijatɨ Mihicahi Mojeebɨɨfaño Diibo Iicamañoo.
14 Amɨɨhaico neehi: Imiyaavogotɨmehejema magataavocasidino. Tollɨ mihicaruva sabadɨro mihicajitɨrahi. ¿Mɨllɨ bu iimino iimitɨnoma gataavejirahi? Jaabadɨro bu, ¿mɨllɨ cuuje fucuma gataavejirahi?
15 Jaabadɨro bu ¿mɨllɨ Cristo ɨjɨma gataavejirahi? Jaamañoo ¿mɨllɨ imiyaavogoobo imiyaavogotɨɨboma gataavejirahi?
16 Mɨɨro Moocaani jeecɨvo iijafañoo ɨjɨnɨtama sano diibo jeecɨvotatɨmo. Mɨɨro mɨɨhai Moocaani iicaabo iija mihicamo, diiboro jillɨ unuubadɨ:
Diitofañoo iicaaboro diitoma ɨgueji. Uujeheji diito Caani, bu diiteji taacuumimɨnaa icano, nooboro.
17 Jaadɨ bu jillɨ noobo Aivojɨɨbo:
¡Diito iimitɨmofeeneti mihiinomoro sihɨgovɨ mudugaavo! ¡Jaamoro ɨɨdicunoco mududɨɨcɨcuudino! Jaachiijɨ amɨɨhaico gaayɨcɨji.
18 Jaaboro amɨɨhai caanitɨ icaji. Jaanotɨ amɨɨhai taseemetɨ mihicaji, noobo Aivojɨɨbo sihidɨ ejeevaabo.

7

1 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, jillɨ Moocaani nuuhi. Jaaneguiiha mɨɨhaico mofiico, mojeebɨɨco icano ɨmɨhɨninɨjirunoco moonɨtɨmo miicaqui, bu Moocaanico mihiguimoro diibeguiiharo ijeevadɨ mofiico mificuuqui icano.

Corintio Cuumimɨnaa Iimitono.
2 Jaanegui mɨɨhaima imino mihica. Mɨɨro mɨɨhaiñoobaco mɨɨhai imitɨno momoonɨtɨhi, bu mɨɨhaiñoobaco imitɨno mejeevamaaisutɨhi, bu mɨɨhaiñoobaco mabañɨhicatɨhi icano.
3 Jaaruubo jillɨ onoobo amɨɨhai imitɨco onoono icatɨno. Mɨɨro itɨconɨ amɨɨhaico unuucubadɨ: Amɨɨhaico uujoho sihidɨ

gaijɨhi. Tacɨidɨitɨ muduujecɨnɨhi sano mihicamoro, bu sano mecheemequi.

4 Amɨihaico imino eesɨcɨnɨiboro aivo amɨihairi imo imo icahi. Jaamaño jino sihidɨ ɨdaasuno mihicarunofaño aivo imo imo iicaaboro, quehecuno icahi.

5 Jino Macedonia jiinɨjevɨ magasehinɨnotɨro aivo mojaguisɨbama machahahi. Jillɨ fahɨgovavɨ mofoohɨgo ɨdaasuno mihicahicahi, saatoho mɨihaico aamɨneri, bu mojeebɨifañotɨ mihiguinehejeri icano.

6 Jaarunaaca Moocaani iniinovafimoco equehecutusufiibo, mɨihaico imo imo miniiyuhi Tito agaseneri.

7 Jillɨ agaseneriro icatɨno, bu diibo Tito amɨihaitɨ imo imo iicaneri icano. Jaabo mɨihaico jɨibeguehi amɨihai mɨihaico mahatyɨmegueneque sihidɨ mihimogonoco, bu tollɨro jɨibogoobo ɨdaasuno mihicanotɨ, bu tahallɨtɨ mihicagonotɨ icano. Jaaneri sihidɨ janaanɨcɨ aivo imo imo icahi.

8 Amɨihaijaago agalluhinɨhaame amɨihaico ɨdaasuvusuhinɨrunaaca jaaruneri uujoho ɨdaasuvotɨhi. Itɨconɨ naha ɨdaasuvehinɨrahi amɨihaico toohaame ɨdaasuno omoonɨhinɨneri. Jaaruno jillɨ jihachutarehinɨ.

9 Jaamaño jisumi imo imo icahi. Jaaruno oono amɨihai ɨdaasuno mihicaneri imo imo icatɨhi, jillɨ toono ɨdaasuno mihicahinɨneri amɨihai imitɨco mejeevesumaño. Jaanoco amɨihai majaabɨcɨuhi Moocaani iimogonɨcɨbadɨ. Jaamaño mɨihai amɨihaico imitɨno momoonɨno icatɨno.

10 Mɨiro oono mɨino imitɨco mehesafotomoro mɨhɨdaasuvonoco Moocaani imeguehi. Jaaneri mɨino imitɨco mejeevesuhi. Jaano jino taajasuco mɨtɨconɨno. Jaaneri mɨhɨdaasuvotatɨhi. Jaanotɨ naha ɨdaasuvurumo Moocaanico agaayɨcɨtɨmo ifinɨjitɨno guijevefaño feeji.

11 Mɨiro amɨihai imitɨco mehesafotomoro mɨhɨdaasuvehinɨhi Moocaani iimogonɨcɨbadɨ. Jaamaño amɨihai miyaanocoro mehesamaaiuhi. Jaamaño magaajacuuhi iimitɨiboco. Bu amɨihai jaabojaago mɨsɨfiiratucuuhi. Bu jaamoro amɨihai mihigutuuhi. Jaamaño uco mahatyɨmeneque mihimeguehi. Bu jaamoro tohimitɨco omoonɨiboco toonohallɨtɨ mɨhɨibaumoro Moocaani iijatɨ magañɨiuhi. Jaamaño mɨihai magaacuuhi amɨihai diibo omoonɨhinɨbadɨ momoonɨhinɨtɨnoco.

12 Mɨiro uujoho toohaameque acaatɨnɨhinɨsumi toono imitɨco eheetavuubotɨ eesamaaiumaño icatɨno, bu saafiico imitɨno omoonɨuboco eesamaaiumaño icatɨno. Jillɨ mɨihaico sihidɨ aivo amɨihai magaijɨnoco, Moocaani ɨmefeenevɨ magaajasuqui.

13 Jaanoco mɨihai muguubumoro imo imo miminifetehi.

Jaano bu iicanaaca aivo janaanɨcɨ imo imo mihicahi Tito aivo imo imo iicanoco mahatyɨmeneri. Mɨiro amɨihai diiboco

mahamusuhinɨhi sajeebɨɨ iicaqui.
14 Jaamaño amɨɨhaitɨ uujoho: Imihuseme, diiboco unuunotɨ
nucufevetɨhi. Mɨɨro paryɨ amɨɨhaico meneehicano miyaano.
Jaabadɨro bu amɨɨhaitɨ Titoco: Imimo, munuuno miyaanotɨ
icahi.
15 Jaamaño amɨɨhaico sihidɨ gaijɨɨbo, paryɨ amɨɨhaico
onoonoco meheetavehicaunoco eesafotooboro, bu diiboco
mobocɨgumoro imihusene magaayɨcɨumaño icano.
16 Jaamaño amɨɨhaico imino imiyaavogooboro aivo imo
imo icahi.

8

Miyaavogomɨnaa Gaijɨtɨmo Aacɨno.

1 Tañahabomɨ, mihimeguehi amɨɨhaico mɨjɨɨbogonoco Mace-
donia jiinɨjeri iicajaje Moocaani iijamɨnaavɨ Moocaani imi-
huse ɨɨfusucafotonoco.
2 Mɨɨro ɨdaasuno iicaneri nɨsucafuturumo aivo imo
imo icauhi, bu aivo ɨdaasufiirumo gaijɨtɨmo acɨuhi sihidɨ
inɨhɨbamɨma iicamobadɨ.
3 Jaanoco uujoho imino gaajahi aivo gaijɨtɨmo iicadɨnoco
aacɨunoco. Jaarunofaño bu aivo janaanɨcɨvɨ acɨumo.
4 Jaamoro bu imogomoro dilluumo monahabomɨ
Cristofeenedɨ Judeari iicamojaa uujoho nɨhɨbamɨco
asaatyonoco inahabonɨqui.
5 Jaamo aivo mɨɨhai imino mehesɨcɨnɨuno janaanɨcɨvɨ
moonɨumo. Mɨɨro iinoro Mohaivojɨɨbojaagovɨ minifutuumo.
Jaadɨ mojaagovɨ minifutuumo, Moocaani imuguubadɨ.
6 Jaaneguiiha Titoco sihidɨ munuuhi toono amɨɨhai mi-
himihusemaño mahacɨnoco igaayɨcɨqui, bu toono nɨhɨbamɨco
tɨconɨhinɨcuubo ɨɨcɨnoco tahɨmega ificuqui.
7 Mɨɨro amɨɨhai sihidɨ janaanɨcɨ fanoovama mihicahi; sihidɨ
miyaavogoma mihicahi, bu mɨjɨɨbogonoco imino magaajahi,
bu sihidɨ gaajama mihicahi, bu sihidɨ imogoma mihicahi, bu
mɨɨhaico magaijɨnoma mihicahi icano. Jaabadɨro bu toono
sitaaco magaijɨmoro mahamusunovɨ janaanɨcɨvɨ mihica.
8 Jillɨ uujoho onoobo toonohallɨvɨ amɨɨhaico atajɨɨbano
icatɨno. Jillɨ imeguehi amɨɨhai imino momoonɨnoco, toonotɨ
amɨɨhai miyaano sitaaco magaijɨno igaajacafetequi.
9 Mɨɨro amɨɨhairyo magaajacuuhi Mohaivojɨɨbo Jesucristo
imihuseeque. Mɨɨro diibo sihidɨ busumijeevauruubo
amɨɨhaico agaijɨmaño ɨɨdaasuubotɨ minifutuhi. Jaamo
amɨɨhai diibo ɨdaasufañodɨ sihidɨ mubusumijeevahi.
10 Jaaneguiiha amɨɨhaidi iimiqui toonotɨ jino eesɨcɨnɨnoco
neehi: Mɨɨro amɨɨhairyo juufaijɨo ficabatɨro mɨtɨcovaumo
imino momoonɨhicahi. Jaaruno tɨcovono momoonɨhicautɨhi.
Jillɨ mihimogomoro momoonɨhicauhi.

11 Jaaneguiiha jisumi tollɨ momoonɨnoco mihimivusu,
oono itɨconɨ mihimugumoro momoonɨubadɨro, amɨɨhaima
iicadɨnotɨ acɨmoro.
12 Mɨɨro saafi sitaaco imogooboro diiboma iicadɨnoco
aacɨno Moocaanidi aivo imino. Jaaruubo Moocaani mɨɨnoma
achahano janaanɨcɨvɨ mɨɨnoco dillutatɨɨbo.
13 Jaamaño uujoho nootɨhi: Saatohoco mahacɨmoro amɨɨhai
ɨdaasuno miicaqui.
14 Jillɨ sabadɨro miicaqui neehi. Jisumi amɨɨhaima sihidɨ
icano. Jaaneguiiha diitoma achahanoco mahacɨ. Jaabadɨro
bu safo amɨɨhai mucuujɨvaachusumi diito amɨɨhaico acɨji.
Jillɨtɨ jaamo sabadɨro mihicahi.
15 Oono Caatɨnɨhaame onoobadɨ iicaqui: Sihidɨ ɨɨcɨubedi
atyuuvuutɨno. Jaabadɨro bu mɨɨdɨno ɨɨcɨuruubedi,
cuujɨvaachutɨno, onoobadɨ.

Tito Inahabonɨmɨnaa Iicano.

16 Aivo uujoho Moocaanico imehi, diibo Tito jeebɨɨfañ
amɨɨhaico agaijɨɨboro amusunoco ificuunohallɨvɨ jino uco
iicabadɨro.
17 Jaabo uujoho diiboco onoonoco imino guubuhi, bu di-
iboro imeguehi amɨɨhaico aamusunoco. Jaabo iinoro imo-
gooboro feejiibo amɨɨhaico emeecɨtoobo.
18 Jaaboma magalluhi saafi monahaboco. Jaabo dii-
botɨ fahɨgova iicajaaje Moocaani iijamɨnaa imino ihiimaahi-
caaboco, taajasujɨɨbogotɨ aamusuhicamañ.
19 Bu tollɨro diiboco Moocaani iijamɨnaa ɨɨcɨmoro
galluuhi mɨɨhaima ɨɨgooboro mɨɨhaico ihamusuhicaqui,
jino sitaaco magaijɨno dudɨcamaajeque meheetavomoco
ihamusuhicaqui. Jaanoco jino meheetavehicahi
Mohaivojɨɨboco mihimequi, bu amɨɨhai mihimogomoro
momoonɨhicanoco magaajasuqui icano.
20 Jillɨtɨ mɨɨhaiditɨ mɨɨhaiñooba jino nɨhɨbamɨco maha-
llacarunotɨ imitɨno iimaatɨmo iicaqui.
21 Mɨɨro mɨɨhai mihimeguehi imino momoonɨnoco Mo-
haivojɨɨbo ɨmefeenevɨro imino momoonɨno icatɨno. Tollɨro bu
paryɨ miyamɨnaa ɨmefeenevɨ imino momoonɨhicahi.
22 Jaamɨsima bu tollɨro monahabomɨtɨ saafiico
magalluhi. Jaabo fanoovaaco momoonɨnoco iimogooboro
mɨɨhaico amusuhicahi. Jaabo bu jisumi amɨɨhaico imino
eesɨcɨnɨcumañ aivo imeguehi amɨɨhaico aamusunoco.
23 Jaanotɨ saatoho amɨɨhaico Titoditɨ idilluhachiijɨ diitoco
monoo: Pablo gataavomɨnaafirucu diiboma dudɨcamaaibo
amɨɨhaico ihamusuqui, noomoro. Jaabadɨro bu oono saatoho
monahabomɨsitɨ idilluhachiijɨ monoo: Moocaani iijamɨnaa
agalluumɨsi, Mohaivojɨɨbo Cristoco iimehicamɨsi, noomoro.

24 Jaaneguiiha diitoco magaayɨcɨ amɨɨhai gaijɨma mihicanoco fahɨgova Moocaani iijafaño iicadɨmo igaajaqui, bu amɨɨhaitɨ mɨɨhai imo imo mihicahicano miyaano iicaqui.

9

Moocaani Iijamɨnaadi Nɨhɨbamɨco Mahallacaruno.

1 Jaanotɨ miyaavogofeenedɨ monahabomɨ Judeari iicamedi nɨhɨbamɨco mahallacarunotɨ siino amɨɨhaidi caatɨnɨcujitɨhi.

2 Mɨɨro amɨɨhai imihuseque uujoho imino gaajacuhi. Fahiijɨvaro amɨɨhaiditɨ imo imo iicaaboro Macedonia jiinɨjemɨnaaco neehicahi: Amɨɨhai Acaya jiinɨjemɨnaa juufaijɨo ficabatɨro mehesɨcɨnɨhicauhi monahabomɨ Judeari iicamoco mahamusuqui. Toonotɨ saatoho sihidɨ Macedonia jiinɨjemɨnaa agaajamoro imeguehi tollɨro diitoco aamusunoco.

3 Jaaneguiiha jito monahabomɨco amɨɨhaijaago galluuhi, amɨɨhaiditɨ toonotɨ imino eneehicano sɨcamaño iicajiruneguiiha. Jaamo onoobadɨ tollɨ momoonɨqui mihimibaicɨnɨcuuhi.

4 Jillɨ amɨɨhaico neehi saatoho Macedonia jiinɨjemɨnaa uuma ofoomo amɨɨhaico atyɨmedino mihimibaivotɨmoco. Jaaneri mɨɨhai munucufevejirahi sihidɨ amɨɨhaiditɨ imino mihiimaahicarumo. ¿Mɨllɨ bu amɨɨhai nucufesuco neejirahi?

5 Tooneguiiha jito monahabomɨco ɨmegavɨ galluuhi amɨɨhaico ibaatequi. Jaamo amɨɨhai mahallacaruji, munuunoco ihamusuqui. Jillɨtɨ amɨɨhai mahallacaruno imitucuuno. Tollɨtɨ amɨɨhai imihuse igaajacafetequi, mɨɨhai amɨɨhaico midilluneguiiharo mahacɨno iicatɨqui.

Jaaneguiiha amɨɨhai

6 ollɨ onoonoco mehesafoto: Mɨɨdɨno abasuubo, bu mɨɨdɨno ɨcɨji. Jaanotɨ bu guiraano abasuubo guiraano ɨcɨji.

7 Jaaneguiiha famooro mahacɨ amɨɨhai jeebɨɨ onoodɨno, gaijɨmoro icatɨno, bu sita idilluneguiiharo icatɨno. Mɨɨro Moocaani gaijɨhi gaijɨtɨɨbo imo imo aacɨfiiboco.

8 Mɨɨro Moocaani amɨɨhaico fanoovaaco sihidɨ acɨjirahi. Jaamo jinehejebatɨ cuujɨvaachutɨmo mihicahi. Jaamoco bu janaanɨcɨvɨ acɨjiibo, tooneri iminoono dudɨcamaaje eheetavomoco mahacɨqui.

9 Mɨɨro Caatɨnɨhaame jillɨ neehi:

Jaabo imihuseebe gaijɨtɨɨbo ɨɨdaasumoco acɨfihi. Jaanɨ iimihuse ufucuro finɨjitɨhi, noonoro.

10 Jaabo Moocaani fanoova toogaiñoco mabasuqui aacɨfiibo, bu amɨɨhaico machutaaco acɨji. Jaaboro bu amɨɨhaico acɨji paryɨ diibo dudɨcamaajeque meheetavejinoco. Jaaboro bu toonoco ujusisuuboro guiraatusujiibo ajashutɨno iiminoono dudɨcamaajeenetɨ.

11 Jaamo tollɨtɨ amɨɨhai fanoova imima mihicaji. Jaamo gaijɨtɨmo mahacɨhicahi. Jaano toono nɨhɨbamɨco mahallacarunoco mofeenedɨ magalluunohallɨvɨ monahabomɨ Moocaanico imeji.
12 Jaano toono nɨhɨbamɨco monahabomɨco mahacɨno ucuujɨvaachuneguiiharo mahacɨno icatɨno, bu tollɨro toonohallɨvɨ Moocaanico sihidɨ iimequi icano.
13 Mɨɨro diito Moocaanico imeji. Jaamoro toonofeenedɨ gaajajimo, amɨɨhai Cristo jɨɨbogo onoobadɨ momoonɨhicanoco. Jaanohallɨvɨ bu Moocaanico bocɨguejimo amɨɨhai gaijɨtɨmo diitedi, fameeguiiharo icano mahacɨnohallɨvɨ.
14 Jaamoro amɨɨhaico sihidɨ agaijɨmoro amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanima iimaajimo amɨɨhaifeenedɨ Moocaani iimihuseque ɨɨfusumaño.
15 Jaaneguiiha Moocaanico mihimo Illi sihidɨ ejeevaaboco mɨɨhaico aacɨnohallɨvɨ.

10

Pablo Idudɨcamaajehallɨtɨ Iimaahi.

1 Uujoho Pablo amɨɨhaico dilluhi Cristo sɨɨcujeebɨɨri, imihuseri icano. Mɨɨro uco neehicamo, amɨɨhaima iicasumivaha, uujoho sɨɨcuno iimaahicahi. Jaanotɨvaha sihɨgo iicasumi mityaabobadɨ amɨɨhaima iimaahicahi icano.
2 Jɨɨ, jaaneguiiha amɨɨhaico neehi: Uujoho amɨɨhaico emeecɨtodɨ, uco mɨsɨfiiratusudino, oono amɨɨhaitɨ saatoho mɨɨhaico: Jillɨ tɨcovo jiinɨje miyamɨnaa iicahicabadɨro moonɨhicamo, eneehicamohallɨvɨ. Mɨɨro diitoma ɨɨbacasijinoco imibaicɨnɨcuuhi.
3 Jɨɨ, miyaanoco, noomo mɨɨhai miyamɨnaa mihicanoco. Jaarumo mɨɨhai jillɨ tɨcovo jiinɨjemɨnaa aamocasinɨcɨbadɨ mahamocasitɨhi.
4 Mɨɨro mɨɨhai jiinɨjemɨnaa ɨɨbacasinɨneri, abañɨneri, bu fanoovari omoonɨcasinɨcɨbadɨ momoonɨcasitɨhi. Jillɨ Moocaani mityariro miyamɨnaa sefa eesamaaiñehejeque mifinɨsuhi.
5 Jaabadɨ mifinɨsuhi mɨɨhaiditɨ iminootɨno eneehicanehejeque, bu comityanehejehacho icano Moocaanico agaajasujitɨrunehejeque icano. Jaamoro paryɨ miyamɨnaa esamaajeque Cristoguiinovɨ mificuuhi, diiboco imityaguequi.
6 Jaamo amɨɨhai imino muguubucuudɨ, saatoho uguubutɨnehejeque mɨɨhai mahaamɨji.
7 Mɨɨro amɨɨhai allɨonocoro magaajahi. Jaanotɨ saatoho Cristotahe icanoco imino agaajamo, bu igaajaqui tobadɨro mɨɨhai Cristota mihicanoco.

8 Jaabo uujoho Cristo mɨɨhaico aacɨno mityama mihicanotɨ
sihidɨ ihiimaaruubo, uujoho toonotɨ nucufevetɨhi. Mɨɨro Mo-
haivojɨɨbo mɨɨhaico jino mityaco acɨuhi amɨɨhai miyaavogoco
mujusisuqui, jillɨ mifinɨsuqui icatɨno.
9 Jaanegui uujoho amɨɨhaico aamenefañodɨ jillɨ iigutusu-
uno, noomoro saatoho eesamaaiñoco imogotɨhi.
10 Mɨɨro neehicamo: Tahaamenefañodɨvaha sefano,
mityano iimaahicahi. Jaanotɨ amɨɨhaimavaha iicasumi
niinovano icahicahi, sɨɨcuno iimaahicahi icano, noomoro.
11 Jaamo tollɨ meneehicamo magaaja, mɨɨhai sihɨgotɨ
aameneque magalluhaamejefaño mihiimaahicabadɨro, bu
amɨɨhaifeenevɨ mihicadɨ momoonɨjinoco.
12 Mɨɨro mɨɨhai mofiico momoonɨtɨhi, oono saatoho ifi-
idɨtɨro imino ihiimaahicamo tɨcovovɨ mɨhɨfetequi icatɨno, bu
diitobadɨ mejeevaqui icatɨno icano. Diito jillɨ mɨhɨɨfomo
icamo, ifiivɨro ifiico ohoovɨcɨmaño, bu samɨnaaro fahɨgova
ohoovɨcɨcasimaño icano.
13 Jaanotɨ naha mɨɨhai mofiico mitya mitya momoonɨtɨhi
mɨɨhaiño iicatɨneri. Jaanotɨ naha ɨdɨɨboro Moocaani mɨɨhaico
onoodɨnoro meheetavehi. Jaabo bu onoobadɨ amɨɨhaijaago
mɨhɨfetehi Corintovɨ.
14 Jaamaño mɨɨhaico Moocaani atajɨɨbano janaanɨcɨvɨ
mafatyotɨhi. Jaanotɨ naha amɨɨhaivɨ mɨhɨfututɨruva naha,
Moocaani unuuno janaanɨcɨvɨ mafatyejirahi mɨɨro mɨɨhai
itɨconɨ amɨɨhaijaago Cristo jɨɨbogoco masatyuuhi.
15 Jaamaño mɨɨhai sita dudɨcamaajeriro quehe quehe mi-
hicatɨhi. Ɨvɨ jillɨro mihimeguehi amɨɨhai miyaavogo igu-
iraatonoco. Bu tollɨro mihimeguehi amɨɨhaifeenevɨ janaanɨcɨ
mududɨcamaaiñoco. Jaarumo Moocaani mɨɨhaico uhuuvu-
unoco mafatyejitɨhi.
16 Jaadɨ bu janaanɨcɨvɨ mafatyeji amɨɨhai janaanɨcɨ iicamo-
jaago, diitoco taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbeguequi icano. Jaamaño
uujoho sita dudɨcamaajeriro quehe quehe icatɨhi.
17 Jaanotɨ cajaatyohacho ifiico quehe quehe
omoonɨhachiijɨ, Aivojɨɨboditɨro quehe quehe iicaqui.
18 Mɨɨro ifiicoro: Uujoho aivo imino icahi, onoobo diibo
iimiibo icatɨno. Jaanotɨ naha ɨdɨɨboro Aivojɨɨbo diiboco: Imino
icaabo, onoobo naha iimiibo.

11

Pablo Jihovo Minɨsumɨnaaditɨ Ijɨɨbogono.

1 Jaanovaha uco majaabɨcɨjirahi sɨcamañotɨ mihiimaabadɨ
ihiimaaboco. Jillɨ tollɨ icarunofaño uco majaabɨcɨ.

2 Mɨɨro amɨɨhaico uujoho cɨgueguehi Moocaaniti asaano cɨgueegueri. Mɨɨro amɨɨhaico uujoho Cristodi ficucuuhi. Jaamañoo diiboco amɨɨhaico acɨguehi, oono bagocaja imino iicago saafiicoro atajevago iicanɨcɨbadɨ. Jaamo mihicahi.

3 Jaarunofañoo oono jiinimo ibañɨfiirari Evaco abañɨubadɨ, bu amɨɨhaico mabañɨcafetejirunoco iguihi. Jaaneri imino miyanotɨro Cristoco mejeecɨvehicanoco mejeevesujirahi.

4 Mɨɨro sita asaamoro mɨɨhai mɨjɨɨbogoyomoobo iicatɨɨbo siyomo Jesutɨ ɨjɨɨbogonoco muguubunɨcɨhicahi. Jaamoro bu magaayɨcɨhinɨcuubo iicanaaca siyomo gaijaco imo imo magaayɨcɨhicahi. Bu tollɨro magaayɨcɨhinɨcuubogo iicanaaca, bu siyomo jɨɨbogoco imo imo magaayɨcɨhicahi.

5 Bu oono diito ifiicoro: Sihidɨ mejeevano minɨsumɨnaa, eneehicamo onoonoco: Jii, meneehicahi. Jaarunaa uujoho diitoguiinovɨ icatɨhi.

6 Tahiimaajaagotɨ naha sɨɨcuno iimaarahi. Jaaruubo tahesamaajejaagotɨ sihidɨ gaajahi. Mɨɨro jaanoco amɨɨhaico magaajasuhicahi fahiijɨvaro fanoovaaco momoonɨhicanofeenedɨ.

7 ¿Nacu fɨne imitɨno moonɨuhi, oono taajasujɨɨbogoco amɨɨhaico ɨjɨɨbuguusumi jaadusutɨɨbo iicaumañoo, bu amɨɨhaico bocɨgusuqui tafiico guiinovɨ ificuumañoo icano?

8 Mɨɨro fahɨgova iicajahaje Moocaani iijamɨnaa nɨhɨbamɨco tajaa agallunoco mudumɨtɨɨcɨnɨcɨbadɨ gaayɨcɨhicauhi, toono sefatɨ amɨɨhaico amusuqui.

9 Jaabo amɨɨhaima iicausumi siinotɨ cuujɨvaachuuruubo mɨɨhaiñoobaco dilluutɨhi. Mɨɨro monahabomɨ Macedonia jiinɨjetɨ agaseumo uco acɨuhi ucuujɨvaachuunoco. Tollɨ iicauboro idilluutɨbadɨro, bu icaji.

10 Mɨɨro Cristo miyaanoco imino agaajano tajeebɨɨfañoo iicabadɨro, bu toono idilluutɨneri imo imo iicanoco mɨɨhaiñooba paryɨɨcɨno Acaya jiinɨjeri iicamo dumɨtɨɨcɨjitɨhi.

11 ¿Jaanoco mɨllɨtɨ fɨne jillɨ uujoho neehi? ¿Nacu fɨne amɨɨhaico agaijɨtɨmañoo? Chaa, tollɨ icatɨno. Mɨɨro uujoho amɨɨhaico guiraano agaijɨnoco, Moocaani gaajahi

12 Jaabo jino uujoho iicahicabadɨro moonɨhicaji. Jaaneri: Diitobadɨ mududɨcamaaihi, eneehicarumo abañɨno gaajacafeteji.

13 Mɨɨro jaamo diito jillɨ jihovo minɨsumɨnaa, jillɨ bañɨsumɨnaa iicamo, Cristo minɨsumɨnaabadɨ minifetehicahi.

14 Jaano jillɨ agaajaratɨno icatɨno. Mɨɨro ɨjɨ Satanas Moocaani toomomɨnaafibadɨ iminifotooboro saajirahi.

15 Jaabadɨro bu tɨhɨɨtɨno diiboco ejeecɨvomo iminoco omoonɨmobadɨ minifetejirahi. Jaamo oono omoonɨno jaadaco ɨɨcɨneri finɨji.

Pablo Moocaani Minɨsumɨnaafi Ɨdaasuno Iicano.

16 Jaaneguiiha siino amɨɨhaico neehi: Mɨɨhaiñooba uco jillɨ jeegavoobo needino. Jaanotɨ tollɨ uco mehesɨcɨnɨhachiijɨ, muguubunɨcɨhica amɨɨhaima iimaanoco, toonofañodɨ uujoho mitya mitya iicanoco magaajaqui.

17 Jaaruno uco Aivojɨɨbo atajɨɨbaneguiiha tollɨ nootɨhi. Jillɨ ejeegavoobobadɨ neehi mitya mitya iicanoco.

18 Mɨɨro sihidɨ saatoho mitya mitya icahicahi jijeo nehejeditɨro. Jaabadɨro bu uujoho tooneri mitya mitya icajirahi.

19 Mɨɨro amɨɨhai: Sihidɨ magaajahi, munuurumo. Jaarunaa paryɨ ejeegavomoco imino muguubunɨcɨfihi.

20 Mɨɨro amɨɨhai imino muguubunɨcɨfihi, oono: Mɨɨhaico mejeecɨvo, noomoro amɨɨhaico atajɨɨbahicamoco, bu amɨɨhaico ananihicamoco, bu amɨɨhaico iguiinonɨhicamoco, bu amɨɨhaico jihovotobadɨ omoonɨhicamoco, oono bu amɨɨhai ɨmefaño amɨɨhaico agabacuhicamoco icano.

21 Jaanotɨ naha mɨɨhai tollɨ momoonɨutɨhi mesefautɨmaño. Jaano nucufesurunoco jino neehi.

Jaanotɨ saatoho nucufeguetɨmo ihiimaabadɨro bu uujoho iimaahi; jino jillɨ ejeegavoobo iicanɨcɨbadɨ.

22 ¿Nacu jaamo hebreomɨ diito? Jaabadɨro bu uujoho hebreomɨoobo. ¿Nacu Israel jiinɨjeoto diito? Jaabadɨro bu uujoho? ¿Nacu bu Abraham iyaachimɨhai diito? Jaabadɨro bu uujoho icahi.

23 ¿Nacu diito Cristo jeecɨvomɨnaa? Mɨɨro diito janaanɨcɨvɨ uujoho icahi. Jino ihiimaano ejeegavoobo onoonɨcɨbadɨ neehi. Mɨɨro diito janaanɨcɨvɨ uujoho dudɨcamaaihi, bu diito janaanɨcɨvɨ uujoho gaicɨcafetehi, bu diito janaanɨcɨvɨ uujoho cɨvojanɨcafetehi, bu fiiva foova uujoho guijevetɨ fatyehicahi,

24 bu sahusefoova uco judiomɨ aamɨuhi treinta y nuevedɨfoova gaicɨhicaumo.

25 Bu mifoocɨ, safo icano aamɨcafutuhi ɨmeiri. Jaanotɨ safooro uco guiisibaneri aamɨumo. Bu tollɨro mifoocɨ, safo icano ufuuboma cɨɨjɨgaimeenene fiimacamaaiuhi. Jaabo safoono imuuaifaño icauhi fucu, cuuje icano fatyuuhi nɨfaihufaño.

26 Bu ajashutɨno ɨgooboro feehicahi teehino ñɨhicunofañodɨ, bu tollɨro nanivamɨnaa ñɨhicumehejefañodɨ, bu tollɨro taajiinɨjemɨnaa, bu siijiinɨjemɨnaa icamo ñɨhicumehejefañodɨ feehicahi. Bu tollɨro cuumino ñɨhicunehejefañodɨ feehicahi. Tollɨro buhɨgueeje muuaiño icano ñɨhicunehejefañodɨ feehicahi. Bu tollɨro miya gataavomɨnaa iicatɨmo, ñɨhicumehejefañodɨ feehicahi.

27 Tollɨro bu sihidɨ dudɨcamaaiboro feehicahi, bu fanoova uco ɨɨdaasuvusunofañodɨ feehicahi. Fiiva foova

cɨgaraco jaabɨcɨɨboro feehicahi. Ajebanoco, adufiraco icano jaabɨcɨɨboro feehicahi. Guiraafoova machutɨɨbo icauhi. Bu sɨɨcuraco jaabɨcɨhicauhi, gaachehubama chahahicauhi icano.

28 Jaana janaanɨcɨvɨ bu iicarunehejeque nootɨhi. Mɨɨro fafucuvaacɨvɨ paryɨ Moocaani iijamɨnaatɨ eesamaaiñeri tajeebɨɨ nɨjɨ nɨjɨ icahicahi.

29 Mɨɨro saatoho iniinovasumi, uujoho bu niinovano icahicahi. Bu saatohoco sita imitɨnofaño agañɨɨsusumi, uujoho sɨfiirari ɨdaasuno icahicahi.

30 Jaanocoro toneheje tañiinovaco ɨɨfusunocoro uujoho iimaajirahi.

31 Mɨɨro Moocaani Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caanico fahiijɨvaro iimono ufucuro finɨtɨno icaji. Jaabo gaajahi uujoho jino miyaanoco onoonoco.

32 Mɨɨro Damasca cuumiri iicausumi, tuucuumi aivojɨɨbotɨ, imiya aivojɨɨbo Aretas onoobo ificuubo itoomomɨnaaco tuucuumi guhuganovɨ ficuuhi, uco agaayɨcɨmoro cɨvojafaño isatyequi.

33 Jaarunaaca uco jɨiibaifaño ɨjɨɨhacuumoro tuucuumi mecuhallɨdɨ jahisivɨ niitusuumo. Jaamaño jillɨtɨ taajauhi diibo usetɨ.

12

Gaijanoco Pablo Aatyɨmeuno.

1 Mɨɨnoditɨro imino mihiimaano jillɨ mɨhɨɨfono. Jaarunofaño iimaaji Aivojɨɨbo uco gaijaco ɨɨfusuhicanoco, bu agaajasuhicanoco icano.

2 Mɨɨro uujoho gaajahi saafiico Cristoco imiyaavogooboco. Jaabo satyocafutuuhi niquejefaño, aivo janaanɨcɨ iicajefaño, sɨɨcɨje toonotɨ fahuseecɨ siino mificabacɨ, mificabacɨ ɨdɨɨno ficabanoco mafatyucuuhi. Jaanoco gaajatɨhi fɨne ifiima baacho fuubo, igaijaro baacho fuuhi. Jaanoco ɨɨdɨɨboro Moocaani gaajahi.

3 Jaarunoco uujoho gaajahi diibo ufuunoco; ifiima baacho, igaijaro baacho ɨdɨɨboro Moocaani toonoco gaajahi.

4 Mɨɨro Moocaani iicahɨgo niquejefaño satyocafutuubo. Jahɨgo guubuubo agaajaratɨno iimaaco aivo mɨɨhaiñooba ɨjɨɨbeguejitɨrunoco.

5 Jaabeditɨ uujoho: Aivo mityaabo, neejirahi. Jaanotɨ tafiiditɨro: Aivo mityahi, nootɨhi; ɨdɨɨnoro naha tañiinovatɨ iimaajirahi.

6 Jaanotɨ naha tafiiditɨro imino jɨɨbuguruva, bu sɨcamaño icajitɨruno, miyaanehejequere ɨjɨɨbogomaño. Jaaneguiiha tafiiditɨro imino jɨɨbogotɨhi, saatoho uuditɨ janaanɨcɨ eesamaajiruneguiiha. Jillɨ uco aatyɨmenetɨro, bu tahiimaaco uguubunotɨro icano igaajaqui.

7 Jaano toono Moocaani uco ɨɨfusuno, aivo uudi sihidɨ
ejeevauno. Jaaneri uujoho sihidɨ tafiico mitya mitya
omoonɨjiruneguiiha tafifaño aivoco Moocaani ficuuhi. Jaano
taahucufaño icahi januutu macafatyɨcɨnɨbadɨ. Jaanoco ɨjɨro
juvivehi, tooneri uco ɨdaasuno imoonɨqui.
8 Jaano toonohallɨvɨ mifoocɨ, safo ɨdɨɨno Aivojɨɨboco dillucu-
urahi toono aivoco uutɨ ibuusuqui.
9 Jaarunofaño Aivojɨɨbo uco neehi: Łco agaijɨnofañodɨ
fanoovari diica. Mɨɨro ifi iniinovamofañodɨ tamitya aivo
janaanɨcɨ ɨfusucafetehi, nooboro. Jaamaño jino iniinovaneri
imo imo icahi tafifeenedɨ Cristo mitya ihɨfusucafetequi.
10 Jaamaño tañiinovaneri imo imo icahi, bu tollɨro uco
imitɨno onoonehejeri, bu fanoovatɨ ucuujɨvaachunehejeri, bu
uco ɨjɨɨheguenehejeri icano. Mɨɨro uujoho niinovaabobadɨ
iicasumi aivo janaanɨcɨ Cristo sefama icahi.

Pablo Corintomɨnaaco Agaijɨɨboro Esamaaihi.

11 Amɨɨhai uuditɨ imino mihiimaaujirahi. Jaaruno
iicanaaca uuro tafiiditɨro ihiimaamaño jee-
gavomɨnaafibadɨrucu. Mɨɨro uujoho sihidɨ jeevatɨruubo,
oono amɨɨhai: Sihidɨ ejeevano minɨsumɨnaa, noomoro diito
dojɨcutɨ mefeehicamo guiinovɨ icatɨhi.
12 Mɨɨro oono amɨɨhaifeenevɨ sihidɨ fanoovaaco jaabɨcɨɨboro
ududɨcamaaihicauno imino gaajacafutuuhi ɨɨfusuneri,
aatyɨmeratatɨnehejeri, ajabafiiranehejeri icano. Jaanotɨ
magaajahi uujoho miya minɨsumɨnaafi iicanoco.
13 Mɨɨro sijahaje Moocaani iijanomɨnaaguiinovɨ amɨɨhaico
moonɨtɨrahi ɨdɨɨnoro naha tafiiguiiha nɨhɨbamɨco amɨɨhaico
dilluutɨhi. Jaaneri fɨne amɨɨhaico imitɨno omoonɨunoco mi-
himibachucasiqui sajeebɨɨ miicaqui.
14 Mɨɨro amɨɨhaico mifoocɨ baajecuuhi. Jaabo siino bu
amɨɨhaico baatequi imibaivucuuhi. Jaabo amɨɨhaico uu-
joho jinejebaco dillujitɨhi. Mɨɨro amɨɨhai nehejeguiiha fee-
jitɨhi, jillɨ amɨɨhaiguiiharo feeji. Mɨɨro caanimɨ iseemeguiiha
nɨhɨbamɨco allacarufihi, iseeme caanimɨguiiha allacarutatɨhi.
15 Jaabadɨ uujoho paryɨ tañehejeque amɨɨhaihallɨvɨ
gañɨɨjirahi imo imo. Jaabadɨro bu tafiico uujoho finɨsujirahi
amɨɨhai jeebɨɨnohallɨvɨ. Mɨɨro uujoho amɨɨhaico sihidɨ
agaijɨtonaaca, amɨɨhai uco guiinovɨro mɨɨdɨno magaijɨhi.
16 Mɨɨro amɨɨhaitɨ saatoho, uujoho amɨɨhaico jinejebaco
idilluutɨnoco, imino gaajarumo neehicahi: Amɨɨhaico
abañɨuborovaha tacuraihufaño gañɨɨsuuhi, noomoro.
17 ¿Nacu amɨɨhaico bañɨuhi amɨɨhaijaago oono saatohoco
agalluumofeenedɨ?

18 Mɨɨro Titoco uujoho tajɨɨbauhi amɨɨhaico ibaatequi. Jaaboma bu saafi monahaboco galluuhi. ¿Nacu Tito amɨɨhaico bañɨuhi? Mɨɨro mɨsi sabadɨro mihicafihi, bu sagaijafeenedɨro.

19 Fɨne amɨɨhai mehesɨcɨnɨhi; jillɨ mofeenevɨ ifiguiiharo icamɨsi, noomoro. Jaaruno tollɨ icatɨno. Mɨɨro mɨsi Cristotaotɨsi Moocaani ɨmefeenevɨ mihiimaahi. Jaamo paryɨ agaijɨno nahabomɨ, amɨɨhai miyaavogoco amusuqui.

20 Mɨɨro uujoho ñɨhicuguehi amɨɨhaico emeecɨtodɨ, uujoho iimogobadɨ mihicatɨmoco aatyɨmeneque, jaabadɨro bu amɨɨhai mihimogobadɨ iicaaboco mahatyɨmejitɨnoco icano. Bu tollɨro ñɨhicuguehi amɨɨhaifeenevɨ ɨɨbacasino iicanoco, bu sitaaco inohallɨtɨro mɨjɨɨheveneheje, bu icajɨɨsuhaño, bu gaijɨraneheje, bu sɨcamaño jɨɨbogoneheje, bu dejecuneheje, bu mitya mitya icaneheje, bu igaivusumi imino momoonɨtɨneheje icano iicanoco.

21 Bu tollɨro ñɨhicuguehi jino siino amɨɨhaico abaatoobo, Moocaani amɨɨhai imitɨco aatyɨmeneri unucufeveneque. Bu jaabadɨro ajashutɨmo saatoho amɨɨhaitɨ sɨɨcɨjetɨro imitɨco omoonɨhicamo; toono iimitɨco jeevesutɨmo iicahicamoditɨ, bu oono ajevanehejeque, bu fanoova iimitɨno imogonehejeque icano omoonɨhicamoditɨ uujoho aivo ɨdaasuveji.

13

Afagoono, Niino Iimaa Icano.

1 Mɨɨro amɨɨhaico mifoocɨ baajecuuhi. Jaabo siino bu jino amɨɨhaico baateji. Jaamo saatoho imitɨco omoonɨmohallɨvɨ mɨjɨɨbogodɨ miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨmo diibohallɨvɨ mɨjɨɨbogohachiijɨ miyaaveguеji.

2 Jaamo sɨɨcɨjetɨro imitɨco omoonɨhicaumoco faguucuuhi siino eeguejeusumi. Bu paryɨ famoocoro jino siino tehesinotɨ neehi: Jino siino amɨɨhaico abaatodɨ amɨɨhaico ɨdaasugucujitɨhi.

3 Jaadɨ jari magaajaji, Cristo tafeenedɨ ihiimaanoco, magaajaguehicanoco. Jaabo Cristo amɨɨhaico omoonɨdɨ niinovajitɨɨbo mɨɨro amɨɨhaifeenevɨ isefaco gaajasujiibo.

4 Mɨɨro miyaano iniinovaaboco iicanɨcɨbadɨ tetecuumo. Jaaruubo oono icahi Moocaani mityari. Jaabadɨro bu mɨɨhai diibo niinovajaagodɨ mihicahi. Jaarumo diibofañodɨ mihicacumaño Moocaani mityari mihicaji, toonofeenedɨ amɨɨhaico mahamusuqui.

5 Jaaneguiiha amɨɨhairyo amɨɨhai ifiico magaajacɨ. ¿Naa imino miyaavogofaño mihicanoco? Amɨɨhai ifiico imino mɨnɨsu. Mɨɨro amɨɨhairyo magaajahi Jesucristo amɨɨhaifaño iicanoco, miya miyaavogomɨnaa mihicahachiijɨ.

6 Jaabadiro bu uujoho imeguehi amiihai magaajanoco,
miihai miya miyaavogominaa mihicanoco.
7 Jaamo miihai amiihaihallivi Moocaanima mihiimaahic-
ahi, imitico amiihai moonitimo miicaqui. Jaaruno miihai
imino mihicanoco magaajasuqui icatino, jilli amiihai
iminocoro momooniquiguiiha, jilli miihaiditi imitino
mehesicinirunaaca.
8 Miiro miihai miyaanoditi imitino momoonitatihi,
miyajiibogoguiiharo momoonihicahi.
9 Jaamaño miihai niinovano mihicarunaaca amiihai
sefano iicamaño miihai imo imo mihicahicahi. Jaamo
miihai Moocaanima amiihaihallivi iimaamoro mihicahi,
aivo amiihai imitibama ufucu chahamo miicaqui.
10 Jaaneguiiha jihaameque amiihaidi caatinihi amiihaico
abaatejino imegaviro. Jaabo amiihaijaago ufuusumi se-
fano amiihaico moonitiibo icaqui, jino tamitya Aivojiibo uco
aacihinino mityari. Tooneri amiihaico jusisuqui aacihinino,
jilli amiihaico finisuqui icatino.
11 Jaaneguiiha tañahabomi, tahigo imino mihica, bu amiihai
jeebiifaño iimitinobama chahamo mihicajinocoro miguiino,
bu amiihaico afajiininoco magaayici, bu sabadiro imo imo
mihicamoro sajeebii mihica icano. Jaafa Moocaani gaijico,
sajeebii icaco icano aaciibo amiihaima icahi.
12 Fahigovavi midilluucasi ihiibicicasimoro.
13 Jimañeri iicamo miyaavogofañodi monahabomi paryi
iijico amiihaijaago galluuhi.
14 Mohaivojiibo Jesucristo imino omooninoco magaayici,
bu Moocaani gaijico, bu Igaija amiihaima iicajinoco icano.

GALATAS

Galacia Jiinɨjeri Iicamedi Pablo Acaatɨnɨuhaame.

1 Uujoho Pablo minɨsumɨnaafi, miyamɨnaa uco ɨɨcɨmoro
agalluubo icatɨno. Jesucristoro uco agalluubo, bu diiboco
guijevefeenetɨ ubuheetesuubo Moocaani uco agalluubo.
2 Jaamo mɨɨhai, uujoho, bu paryɨ monahabomɨ icamo ji-
haameque macaatɨnɨhi Galacia jiinɨjeri iicajano Moocaani
iijanomɨnaadi.
3 Jaamo amɨɨhai Moocaani, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo
icamɨsi aacɨno sajeebɨɨ imino omoonɨno icanoma mihica.
4 Jaabo ifiico mohallɨvɨ aacɨuboro guijeveuhi
mohimitɨhallɨvɨ, mɨɨhaico itaajasuqui jihimitɨ jiinɨjetɨ; Dios
Moocaani jeebɨɨ onoobadɨ.
5 Jaabo Moocaanico mihimo fahiijɨvaro. Fɨne.

Chahabogo Sibogo Taajasujɨɨbogo.

6 Uco aivo sihidɨ meheetyesuhi gueenene icatɨmoro
Moocaanico mejeevesuneri Cristo mɨɨhaico agaijɨnofeenedɨ
amɨɨhaico ucuuhuvahinɨɨboco. Jaamoro siibadɨ iicano
jɨɨbogocoro magaayɨcɨhi.
7 Sibogo chahahi miya taajasujɨɨbogo. Jillɨ ɨɨfurumo sita
amɨɨhaico casivusuhicahi. Jaamoro imogomo Cristo taaja-
sujɨɨbogoco sibogotɨ ubuunanɨnoco.
8 Jaanotɨ amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco mahacɨhinɨnobuunatɨ
uujoho, bu niquejefañotɨ asaabo Moocaani toomomɨnaafi
iicaruubo, bu saatoho sita iicaruva icano siibadɨ iicabogoco
mɨjɨɨbogohachiijɨ, mɨɨhai Moocaani afaijanoguiino mihicaji-
rahi.
9 Jaanoco uujoho fone nuucuuhi. Jaarunoco bu jino siino
neehi: Amɨɨhai taajasubogoco magaayɨcɨhinɨcubogohallɨvɨ
sita amɨɨhaico sibogoco ɨjɨɨbogohachiijɨ diito Moocaani fai-
jaguiino icahi.
10 ¿Nacu jillɨ onoonotɨ miyamɨnaa uco cahacɨsuhi? Cha,
tollɨ icatɨno Moocaani uco acahacɨsunoco imeguehi. Uu-
joho jaanotɨ imogotɨhi uco miyamɨnaa acahacɨsujirunoco
omoonɨnoco. Jaanotɨ miyamɨnaaco cahacɨsuruva, uujoho
Cristo jeecɨvomɨnaafi icajitɨrahi.

Jillɨ Pablo Minɨsumɨnaafitɨ Minifutuuhi.
(Hch 8.1-3)

11 Jaanegui magaaja jinooco tañahabomɨ: Uujoho taaja-
sujɨɨbogoco ɨjɨɨbogono miyamɨnaafi esamaajere icatɨno.

12 Toonoco uujoho cajaanɨ miyamɨnaafitɨ gaayɨcɨhinɨtɨhi. Mɨɨhaiñooba uco jɨɨbeguehinɨtɨhi. Jesucristoro uco jinooco gaajasuhinɨhi.
13 Amɨɨhairyo magaajacuuhi itɨconɨ judiomɨ iijɨco omoonɨhicausumi imino omoonɨhicaunoco. Amɨɨhairyo magaajacuuhi uujoho Moocaani iijanomɨnaaco finɨsuqui ɨdaasuno omoonɨhicaunoco.
14 Jaabo uujoho judiomɨ iijɨco aivo tayoto tatyɨcovovɨro ificabano iicaurumo janaanɨcɨvɨ imino moonɨuhi. Uujoho aivo imino moonɨhicauhi moheedetemɨhai iijɨco.
15 Jaaruuboco uco Moocaani sahiijɨtɨro ɨcɨuhi fiivuutɨibocoro, sihidɨ agaijɨmaño uco ɨcɨubo.
16 Tollɨ iimuguuboro uco Illico gaajasuubo, uujoho diibo taajasujɨibogoco jɨibeguequi judiomɨ iicatɨmofeenevɨ. Jaabo jillɨ iicausumi mɨɨhaiñoobajaago fuutɨhi toonotɨ uco ijɨibeguequi.
17 Bu Jerusalevɨ fuutɨhi itɨconɨ tahɨmegavɨ minɨsumɨnaatɨ iicacuumoco toonotɨ idillutoobo. Jillɨro gueenene icatɨiboro fuuhi Arabia jiinɨjevɨ. Jahɨgotɨ uhuumiubo gaseuhi Damasca cuumivɨ.
18 Jaabo mificabacɨ, saficaba icanobuunatɨ jari Jerusalevɨ fuuhi. Jahɨgo jari Pedroco gaajauhi. Jaaboma fahuseecɨ satɨhai ɨdɨino fucuvaro icauhi.
19 Jaaruubo bu saatohoba minɨsumɨnaaco atyɨmeutɨhi ɨdɨibocoro Jacoobo Aivojɨibo Jesu nahaboco atyɨmeuhi.
20 Moocaani ɨmefeenevɨ miyanotɨro jino neehi acaatɨnɨibo.
21 Jaanobuunatɨ fuuhi Siria, Cilicia icano jiinɨjevɨ.
22 Jaaboco uco monahabomɨ Cristota Judea jiinɨjeri iicamo imino atyɨmeutɨhi.
23 Jillɨro uguubuumoro uuditɨ neehicauhi: Itɨconɨ mɨɨhaico toonohallɨtɨ ɨdaasuno omoonɨhicaubo, jisumi taajasujɨibogoco jɨibogooboro feehicahi toonoco itɨconɨ ifinɨsuqui omoonɨhicaurunoco, noomoro.
24 Jillɨ noomoro uuditɨ Moocaanico imehicaumo.

2

Saatoho Minɨsumɨnaa Pabloco Gaayɨcɨhi.
(Hch 11.1-30)

1 Jaanobuunatɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ igueenemeheje ɨdɨino ficabavabuunatɨ siino fuuhi Jerusalevɨ, Bernabe onooboma. Jaabo uujoho satyuuhi tahɨgo Tito onooboco.
2 Tahɨ fuuhi, Moocaani uco tahɨ difo unuuneguiiha. Jahɨ Jerusalevɨ Moocaani iijamɨnaa imiyaamoma ijeevadɨ mihigaivuuhɨ diitoco imino jɨibuguuhi taajasujɨibogotɨ judiomɨ iicatɨmofeenevɨ ɨjɨibeguehicaabotɨ. Jillɨ moonɨuhi ududɨcamaaihicauno jihovonobadɨ iicajiruneguiiha.

3 Jahıgo uuma ufuubo Tito judiomıoobo icautıruuboco
iimeeheque mııhai miquitıcısuutıhi.
4 Jaarunaa miya nahabomı iicautımo mofañodı toovono
ıjıcafutuumo imuguuhi diibo meeheque iquitıcıunoco. Jaamo
diito mofeenevı jıcafutuuhi gaajamınaatı ufuumo, Cristo Je-
suma mihicacuunofeenedı judiomıco atajııbahicanotı mataa-
jacuunoco agaajatuumo. Jaamoro mııhaico siino Moise
tajııba jıjovototı imoonısuqui ufuumo.
5 Jaarumoma sihidı mejenaaucasiuhi. Amııhai
taajasujııbogoco miyaanoco magaayıcıcuunoco jeevesutımo
toonofañoro miicaqui.
6 Jaarumo diito imiyaamo iicaurumo uco bohobogobadı
iicanoco ajashuno jııbuguutıhi. Jaaruno diito tollı iicano uco
mıllı moonıtıhi, Moocaani miyamınaaco udugaacutımañoı.
7 Jaamo uco bohonobatı jııbogotımoro jillıro gaajacıumo
uco Moocaani judiomı iicatımojaago taajasujııbogoco satye-
qui aacıuboro atajııbaunoco, Pedroco diiboro tobogocoro ju-
diomıjaago isatyequi acıubo.
8 Mıırо diiboro Moocaani Pedroco mınısumınaafitı ju-
diomıfeenevı agalluubo, uco mınısumınaafitı galluuhi ju-
diomı iicatımofeenevı.
9 Jaamañoı Jacoobo, Pedro, Jua iicamoco aivo
imiyaamo eneehicaumo gaajacıuhi Moocaani uco
toono dudıcamaajeque aacıunoco. Jaamoro mısico
ihuseneque acıumo uco, Bernabeque icano. Jillı
moonıumo magaijıcasimoro manahabovacasijinoco.
Jaamoro bu imuguumo mısi judiomı iicatımofeene
mududıcamaaituujinoco. Jaanotı diito judiomıguiiha
toonovırо fitafutuuhi diitofeenevı idudıcamaaiqui.
10 Jaamo mısico ıdıınocoro tajııbauhi ııdaasumoco
mehesafetehicajinoco. Jaanoco uujoho jabajeevetııbo imino
moonıhicahi.

Pablo Ɨıbahi Pedroco Antioquia Cuumivı.
(Hch 11.1, 2)

11 Jaanobuunatı Pedro Antioquia cuumivı ufuuboco
ihımefeenevı uujoho ııbauhi, imitıno omoonıunohallıtı.
12 Itıconı machuhicaubo sano judiomı iicatımehejema.
Jaanaa Jacoobojaagodı iicaumo saatoho judiomı agasecuudı
diito judiomı iicautımotı udugaavuuboro siino diitoma
machucuutııbo, diito ibaı meehe quitıcı tajııbamınaa
iicaumañoı diitoco iiguiuboro.
13 Jaabadırо bu saatoho judiomıtı Cristoco imiyaavugucu-
urumo Pedro abañısuubo omoonıhicaubadırо minifutuumo,
bu Bernabe icauruubo diitobadırо minifutuuhi.

14 Jaamo diito miyaano taajasujɨibogo onoobadɨ icatɨmo
iicaunoco aatyɨmeuboro Pedroco famoohɨmefeenevɨ
nuuhi: Ɨɨjoho judiomɨoobo diicaruubo judiomɨ iicanɨcɨbadɨ
icatɨɨboro, judiomɨ iicatɨmo iicabadɨ diicahicahi. Bu,
¿mɨllɨ jaabo toono judiomɨ iicatɨmoco judiomɨbadɨ iicaqui
tajɨibahicahi? nooboro nuuhi.

Judiomɨ, Saatohobadɨro Miyaavogofeenedɨ Taajahi.

15 Mɨihai naha mifiivuunotɨro judiomɨ. Jaamo mɨihai si-
ijiinɨjeoto imitɨmɨnaa iicabadɨ mihicatɨhi.
16 Jaarunofaño magaajahi, Moise tajɨibaco omoonɨrumoco
mɨihaiñoobaco Moocaani agaayɨcɨjitɨnoco. Jaanotɨ ɨdɨinotɨro
mɨihaico gaayɨcɨjiibo Jesucristoco mimiyaavogonofeenedɨ.
Jaamaño bu mɨihai Jesucristoco mimiyaavuguuhi mɨihaico
toonofeenedɨ Moocaani igaayɨcɨqui. Jaamo mɨihai tajɨibaco
momoonɨnotɨ magaayɨcɨcafototɨhi. Jaamaño mɨihaiñoobaco
Moocaani gaayɨcɨjitɨhi tajɨiba onoonoco omoonɨmoco.
17 Jaanotɨ Cristofeenedɨ mɨihaico Moocaani agaayɨcɨnoco
momoonɨnaaca saatoho mɨihaico neehicahi: Imitɨmo, Moise
tajɨiba onoobadɨ moonɨtɨmo, noomoro. ¿Nacu fɨne Cristo
mɨihaico imitɨmɨnaatɨ eetavehi? ¡Cha, tollɨ icatɨno!
18 Jaanotɨ naha ifinɨsucuuno tajɨibaco, bu siino dojɨcuvɨro
eetavuruva uujoho imitɨmɨnaafitɨ icajirahi.
19 Mɨiro uujoho tajɨibatɨ iguijevecuubobadɨ icacuuhi;
toonoro tajɨiba uco gaajasuuhi toonofeenedɨ taajatɨibo
iguijevejinoco. Jaaneguiiha jisumi uujoho Moocaani
imogobadɨ moonɨhicahi diibeguiiharo iicacumaño.
20 Jaabo Cristo ɨmohohallɨvɨ iguijevehinɨsumi uuma sano
guijevehinɨcuubo. Jaaneguiiha uujoho iguijevecunobadɨ.
Jaamaño uujoho diibo icacuutɨhi, Cristorucu jino tafifaño
iicano. Jino uujoho iicano ifiima icahi, Moocaani Achico
imiyaavogonofeenedɨ. Diibo uco agaijɨuboro tahallɨvɨ ifiico
acɨubo guijevefaño.
21 Jaamaño Moocaani imihuseque uujoho tɨhɨisutɨhi.
Jaanotɨ tajɨiba onoonoco momoonɨnotɨ mɨinoco Moocaani
igaayɨcɨruva, Cristo iguijeveuno jaaduveechujitɨrahi.

3

¿Tajɨiba Nacu Imihi? ¿Nacu Miyaavogo Imihi?
(Rm 4.1-25)

1 ¡Ayɨ! Aivo jihovoto amɨihai Galata cuumioto. ¿Mɨijoho
amɨihaico bañɨhi miyabogo taajasujɨibogoco miyaavogotɨmo
miicaqui? Mɨiro amɨihaico mɨjɨibogomoro imino amɨihaico
mɨhɨfusucuuhi diiboro Jesucristo etetecucɨnɨiboco foovono
magaajaqui.

2 Eneecata jinotɨ uco mɨjɨibogo: ¿Mɨllɨtɨ amɨihai Moocaani Gaijaco magaayɨcɨhinɨhi? ¿Nacu Moise tajɨiba onoonoco momoonɨhicaunotɨ? ¿Nacu muguubuhinɨnoco mimiyaaveguehinɨnotɨ?
3 Mɨllɨtɨ jaamo amɨihai jihovotobadɨ mejeevahi. ¿Nacu Moocaani Gaija sefari mɨtɨconɨhinɨnoco, jillɨ mosefariro mɨhɨfutusuji, noomoro mehesɨcɨnɨhi?
4 Sɨcamañobadɨro mafatyusudino toonohallɨtɨ ɨdaasuno mihicanoco. Tollɨ fɨne icajitɨno.
5 ¿Nacu mɨllɨtɨ amɨihaico Moocaani Igaijaco aacɨiboro amɨihaifeenevɨ aatyɨmeratɨnehejeque moonɨhicahi? Tajɨiba onoonoco momoonɨhicamaño icatɨno, muguubunoco mimiyaavuguumaño.
6 Mɨiro Abraham Moocaanico imiyaavuguumaño diiboco Moocaani gaayɨcɨuhi.
7 Toonotɨ amɨihai magaaja, paryɨ imiyaavogomo miyaano Abraham iyaachimɨhai.
8 Mɨiro Moocaani sɨicɨjetɨro judiomɨ iicatɨmoco imiyaavogofeenedɨ agaayɨcɨujinoco aatyɨmeuboro Abrahamco sɨicɨjetɨro jɨibugucuuhi jino iimino jɨibogoco Caatɨnɨhaamefañoʼ: Difeenedɨ paryɨicɨno jiinɨje cuumimɨnaa imino moonɨcafeteji, nooboro.
9 Jaamaño paryɨ imiyaavogomo, Abraham imiyaavuguuboma sano imino moonɨcafotonɨcɨno.
10 Jaamaño paryɨ Moise tajɨiba onoonocoro imiyaavogomo Moocaani afaijanoguiino icahi. Mɨiro Caatɨnɨhaame neehi: Paryɨ tajɨiba Caatɨnɨhaamefaño onoonoco imino ɨifutusutɨmo Moocaani afaijaunoguiino icahi, noonoro foovono aivo icano.
11 Jaamaño mɨihaiñoobaco Moocaani gaayɨcɨtɨhi tajɨiba onoonoco omoonɨnotɨ. Mɨiro Caatɨnɨhaame neehi: Moocaani agaayɨcɨmo, imiyaavogofeenedɨ icaji, noonoro.
12 Jaamaño Moise tajɨiba miyaavogoyomono icatɨhi. Mɨiro noono: Jinehejeque paryɨ imino omoonɨmo toonofeenedɨ icaji, noonoro.
13 Jaano toono tajɨiba faijatɨ Cristo mɨihaico taajasucuuhi. Mɨiro diibo mohallɨtɨ faijaguiino minifutuuhi. Mɨiro Caatɨnɨhaamefaño noono: Afaijacɨnɨmo paryɨ ɨmohohallɨvɨ etetecucafotomo, noonoro.
14 Jillɨ icauno Abrahamco imino omoonɨguunoco Jesucristofeenedɨ judiomɨ iicatɨmo igaayɨcɨqui, bu famooro miyaavogofeenedɨ Moocaani Igaijaco aacɨguuboco magaayɨcɨqui icano.

Tajɨiba, Bu Aacɨguuno Icano.

15 Tañahabomɨ, miyamɨnaa ifiivɨ oovɨcɨɨboro jino amɨɨhaico
jɨɨbeguehi. Saafi miyamɨnaafi onoonoco eheetavoobo toono-
hallɨvɨ imomoco acaatɨnɨnoco mɨɨhaiñooba siino toonohallɨvɨ
cuhubarutatɨhi, bu buusutatɨhi icano.
16 Jaabadɨ Moocaani Abrahamco, iiyaachico icano
aacɨjinoco eetavuuhi. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañoˑ:
Ajashutɨmoco monoonɨcɨbadɨ, diiyaachimɨhaico, nootɨno.
Mɨɨro: Diiyaachico, noono. Jaabo saafiiro diibo Cristo.
17 Jaanoco jino uujoho neehi: Moocaani Abrahaama
ihiimaauboro diiboco aacɨguunoco eetavuubo miyanotɨro
iicaqui. Jaamañoˑ toonobuunatɨ Moise tajɨɨba cuatrocientos
treintadɨ ficabavabuunatɨ agaseuno, toonoco finɨsuvajitɨrahi
Moocaani acɨji unuunoco jaaduveechucuutɨnobadɨ
moonɨjitɨrahi.
18 Jaano bu Moocaani aacɨguuno Moise tajɨɨbafeenedɨ
isaacɨnɨruva, tɨcovono aacɨguuno icajitɨruno. Jaarunaa mɨɨro
Abrahamco Moocaani acɨguuhi jillɨ tɨcovono.
19 Jaanegui, ¿nacu, collɨhiicaqui Moise tajɨɨba icahi? Jillɨro
imitɨno mihicanoco igaajasuqui. Jaaruno Abrahamco: Di-
iyaachi, unuubo asaautɨnohachutaro Moise tajɨɨba iicaqui.
Jaano tajɨɨbaco Moocaani itoomomɨnaafeenedɨ Moiseque
jɨɨbuguuhi diibo miyamɨnaaco ijɨɨbeguequi.
20 Jaanotɨ saafiiro jillɨ tɨcovono aacɨguunoco aacɨmañoˑ
sififeenedɨ acɨtatɨɨbo. Jaabo Moocaani saafiiro ihacɨguunoco
jillɨ tɨcovono acɨɨbo.

Tajɨɨba Onoono.

21 ¿Nacu jino Moise tajɨɨba Moocaani aacɨguunojaagodɨ
icatɨhi, eneejiruno? Cha, icano. Mɨɨro fiivoco ihacɨqui
tajɨɨbaco ihacɨruva Moocaani mɨɨnoco gaayɨcɨjirahi tajɨɨba
onoonoco momoonɨnofeenedɨ.
22 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañoˑ noono: Paryɨ famooro
miyamɨnaa imitɨ jɨjovoto, noonoro. Jaano tollɨ icamañoˑ
Jesucristoco imiyaavogomo imiyaavogofeenedɨ Moocaani
aacɨguunoco gaayɨcɨji.
23 Itɨconɨ jino miyaavogo agaseutɨsumi tajɨɨba mɨɨhaico iigu-
iinovɨ jɨjovototɨ ficuhicauhi, miyaavogoco aacɨno agaajacafu-
tuutɨnohachuta.
24 Jaamañoˑ tajɨɨba, seeme toomomɨnaabadɨ jeevauhi.
Seemeque mihicanɨcɨbadɨ mɨɨhaiotoco jɨɨbeguehicauno Cristo
asaautɨnohachuta. Jaamo mɨɨhai diiboco mimiyaavogomoco
Moocaani igaayɨcɨqui.
25 Jaamañoˑ jisumi Cristoco mimiyaavogono agasecumañoˑ
tajɨɨba mɨɨhaico otoomonoguiino mihicacuutɨhi.
26 Mɨɨro miyaavogofeenedɨ paryɨ famooro amɨɨhai
Moocaani seemetɨ mihicahi Cristo Jesuma mihicacumañoˑ.

27 Paryɨicɨno famooro amɨihai Cristo Jesujaagovɨ
miminifetequi minitɨcafutuumo diiberi mɨjɨicɨnɨhi
gaachehuco mohallɨdɨ mɨjɨicɨnɨbadɨ.
28 Jaamañɔ judiomɨ, griegomɨ monoono chahacuuhi, bu
jɨjovoto, bu jɨjovoto iicatɨmo, bu gaifiimɨ, bu gaigoomɨ
oono icamo. Mɨiro Cristo Jesujaagodɨ mihicacumañɔ paryɨ
famooro saafiiro mihicacuuhi.
29 Jaamo Cristota mihicacumañɔ Abraham iyaachimɨhaitɨ
mihicacuuhi. Jaamo magaayɨcɨji Moocaani aacɨguunoco.

4

1 Jaamañɔ uujoho neehi: Mɨiro seemene caanimɨ busum-
ijeque agaayɨcɨjiibo seemene iicasumi jɨjovoobobadɨ icafihi,
paryɨ toneheje abajaabo icajiruubo.
2 Mɨino saatoho tonehejeque otoomomoro imino ficu-
fihi caanimɨ: Jino dinoo, noomoro ohoovɨcɨjifucu agasene-
hachuta.
3 Jaabadɨ mɨihai mihicauhi momiyaavogo seemebadɨ
ujusitɨnohachuta. Jillɨ miyamɨnaa esamaaje onoonoguiino
mihicahicauhi.
4 Jaarunaa tufucu agasecuudɨ Moocaani Illi Cristoco gal-
luuhi gaigootɨ ifiivuuboco. Jaabo jiijehallɨvɨ saauhi judiomɨ
tajɨibaguiino iicaubo.
5 Jillɨ saaubo mɨihai toono tajɨibaguiino toono jɨjovototɨ
mihicamoco itaajasuqui; Jaadɨ mɨihaico Moocaani iseemetɨ
igaayɨcɨqui.
6 Jaamo amɨihai Moocaani seeme mihicacuunoco igaa-
jasuqui Illifeenedɨ Igaijaco* amɨihai jeebɨifañɔ galluubo.
Jaabo Igaijafeenedɨ meneehicahi: Moocaani, ɨijoho Taacaani,
noomoro.
7 Jaamañɔ ɨijoho Moocaani seemenerucu, jɨjovono di-
icacuutɨhi. Jaabo ɨijoho iseemene idiicamañɔ ɨco Moocaani
ibusumijeque aacɨguunoco acɨji Cristofeenedɨ.

Pablo Jeebɨi Miyaavogomɨnaajaagovɨro Icahi.

8 Itɨconɨ naha amɨihai Moocaanico magaajautɨsumi, ji-
hovoto caanimɨ jɨjovototɨ mihicauhi.
9 Jaarumo jisumi Moocaanico magaajacuuhi. Cha, tollɨ
icatɨno, imiga amɨihaico Moocaani agaajacuumo. ¿Collɨhi
jaamo siino dojɨcuvɨro miminifetehi toono iniinovano
esamaajefañɔ, bu ɨidaasunofañɔ icano siino toonoguiinovɨ
jɨjovotobadɨ?
10 Amɨihaihiica suufenɨtɨmo mificuhicahi siibadɨ iicafucu-
jeque, bu nɨhɨbanoco, bu ifafucuvaaco, bu ficabanoco icano
Moise tajɨiba unuubadɨrehiica.

---

* **4:6** Griego iijɨri: Illi Gaijaco, noono.

11 Aivo ñɨhicuguehi tadyudɨcamaaje amɨɨhaifeenevɨ
sɨcamañovɨ ofoomañovɨ.
12 Tañahabomɨ, amɨɨhaico neehi: Jaamo uubadɨ
miminifetehi, uujoho amɨɨhaibadɨ iminifotobadɨro. Amɨɨhai
uco imitɨno momoonɨuno icatɨno.
13 Amɨɨhairyo magaajacuuhi itɨconɨ amɨɨhaico
taajasujɨɨbogoco iguihuvaumaño sihɨgo footɨɨbo amɨɨhaico
ɨjɨɨbuguunoco.
14 Jaano toono iguihuvauno jillɨ amɨɨhaico ɨnɨsuuno. Jaaru-
uboco amɨɨhai uco mɨtɨhɨsuutɨhi, mɨjɨɨhegueutɨhi icano. Jillɨro
Moocaani toomomɨnaafico, bu Cristo Jesuco icano mihi-
canɨcɨbadɨ uco magaayɨcɨuhi.
15 Tusumi imo imo mihicauno. ¿Cuuca jaano jisumi ic-
ahi? Amɨɨhaiditɨ neehi: Sihidɨ jeevatɨno iicauruva amɨɨhai
aallɨɨnoco tusumi mɨhɨcɨumoro uco mahacɨjirahi sihidɨ uco
magaijɨumaño.
16 ¿Nacu jaabo jisumi amɨɨhaimɨnaafitɨ minifutucuuhi,
amɨɨhaico miyaanoco onoonohallɨtɨ?
17 Diito Moise tajɨɨba jɨɨbogomɨnaa amɨɨhaico imeguehic-
ahi, jillɨ amɨɨhaico imino imoonɨqui icatɨno. Jillɨro amɨɨhaico
mɨɨhaiditɨ sihɨgovɨ udugaacunoco imogomo. Jaamo amɨɨhai
diito onoonocoro mihimeguequi.
18 Imijiruno saatoho amɨɨhaico agaijɨnoco mihimogono.
Jaarunofañ amɨɨhaima iicasumiro icatɨno uujoho iicabadɨ
fahiijɨvaro.
19 Taseemegayɨmɨ, siino bu uujoho aiveneri ɨdaasuno icahi
amɨɨhaiditɨ, gaigo iseemevaqui aivogo iicanɨcɨbadɨ. Jaabo
ɨdaasuno icaaboro icaji amɨɨhaifañ Cristo jɨɨbogo ujusitɨno,
bu diibobadɨ mihicatɨnohachuta icano.
20 Jaachiijɨro amɨɨhaima iicacuujirahi, simañodɨ amɨɨhaima
iimaaqui. ¿Jaaruubo millɨ bu amɨɨhaico neejirahi tahɨ
iicatɨmañ?

Sara, Agar Icamɨfevɨ Ohoovɨcɨno.

21 Amɨɨhai Moise tajɨɨbaguiino mihicanoco mihimogomo
jinooco uco monoo: ¿Nacu amɨɨhai muguubutɨhi toono tajɨɨba
onoonoco?
22 Mɨɨro Abraham miiseecɨɨco seemevauhi noono.
Saseeque seemevaubo ijɨjovogo Agar onoogoma. Jaanotɨ
saseeque seemevaubo imiyataaba Sara onoogoma jɨjovogo
iicautɨgoma.
23 Ijɨjovogo seemene fiivuuhi paryɨ famoova seeme
ifiivonɨcɨbadɨro. Jaanotɨ imiyaago seemene fiivuuhi
diibofeenedɨ Moocaani aacɨguuno imiyaavequi.
24 Jaano jino jillɨ diitɨfevɨ oovɨcɨcafetehi minoocɨ unuuno.
Agar oovɨcɨcafetehi Sinai onoogajɨvɨ unuunoco. Tusumivɨ
unuuno seeme fiivehi tajɨɨba jɨjovototɨ iicaqui.

25 Jaago Agar oovɨcɨcafetehi Arabiari iicagajɨ Sinaigajɨvɨ, bu
Jerusale cuumi jisumi iicacuumivɨ icano. Jaamaño tuucuumi
paryɨ judiomɨma toono tajɨibaguiino jɨjovototɨ icahi.
26 Jaanotɨ niquejefaño iicano Jerusale sajeebɨima iicacu-
umi. Jaacuumi seeme mɨihai.
27 Mɨiro Caatɨnɨhaame neehi:
Imo imo diica ɨijoho achiba idiicago, eseemevatɨgo. Imo
imo idiicaneri janaanɨcɨvɨro coovadiinamaahicahi
ɨijoho seemeva aivoco agaajatɨguehiica. Mɨiro ɨijoho
edeevesucafutuugo sihidɨ diseemema diicaji, aijɨma
iicago janaanɨcɨvɨ, noonoro Moocaani aacɨguuno
Moise tajɨiba janaanɨcɨvɨ sihidɨ jeevahi, eneejiruno.
28 Tañahabomɨ, jaamaño mɨihai Isaac iicabadɨ mihicamo.
Mɨihai Moocaani aacɨguuno seeme.
29 Jaamaño mɨiro Agar achi Ismael onoobo johono jisumi
famooseeme ifiivonɨcɨbadɨ fiivuubo. Jaanotɨ Sara achi Isaac
onoobo, Moocaani Gaija Abrahamco unuubadɨ ifiivuuboco
Ismael jɨiheguehicauhi. Jaabadɨro bu jisumi Ismael yoto
jɨiheguehi Isaac yotoco.
30 ¿Nacu mɨllɨ Caatɨnɨhaame neehi? Mɨiro noono: Buhɨ gallu
dijɨjovogoco illima. Mɨiro ijɨjovogo seemene ibusumijeque
gaayɨcɨjitɨhi sano imiyaago seemenema, noono.
31 Tañahabomɨ, jaamaño mɨihai ijɨjovogo seemebadɨ mihi-
catɨhi. Imiyaago seemebadɨro mihicahi.

5

*Sefano Mihica Mataajacuunofañ*o.

1 Mɨiro mɨihaico Cristo taajasuhinɨcuuhi sajeebɨi mihicacu-
uqui. Jaanegui toonofaño sefano mihica. Jaamoro siino
tajɨibaguiino jɨjovototɨ miminifutucuudino.
2 Uujoho Pablo jino amɨihaico onoonoco muguubu. Si-
ino amɨihai meehe quitɨcɨ eetavoguiino miminifotohachiijɨ,
Cristo amɨihaico taajasujitɨrahi.
3 Siino bu neehi: Cajaanɨhacho amɨihai meeheque
miquitɨcɨibo matajɨibacafetehi paryɨ Moise tajɨiba onoonoco
imino momoonɨqui.
4 Tajɨibaco imino momoonɨmaño Moocaani mɨihaico
gaayɨcɨji, noomoro mehesɨcɨnɨmo. Cristoditɨ sihɨgovɨ miminifutucuuhi, bu Moocaani gaijɨtɨ sihɨgovɨ miminifutucuuhi icano.
5 Jaanotɨ mɨihai Moocaani Gaijafeenedɨ, bu miyaavo-
gofeenedɨ icano mehesɨcɨnɨhi Moocaani mɨihaico
agaayɨcɨcuunoco.
6 Jaamo Cristo Jesufañodɨ mihicacumaño mɨihaidi sihidɨ
jeevacuutɨno miquitɨcɨnɨno, bu miquitɨcɨratɨno icano. Jaanotɨ

naha miyaano ijaadama iicano magaijɨmoro mimiyaavogono.

7 Itɨconɨ amɨɨhai imino mufuuhi. Jaarumoco, ¿mɨɨjoho amɨɨhaico miyaanoco jeevesusuhi?

8 Toono ejeevesusuno amɨɨhaico ucuuhuvaubo Moocaanitɨ asaano icatɨno.

9 Mehesɨcɨnɨ, ajashuruno levaduraguiijɨ sɨɨhifaño paryɨ adɨcɨfihi.

10 Uujoho aivojɨɨboco amɨɨhaiditɨ esɨcɨnɨhi. Jaamo amɨɨhai siino simañodɨ esamaaicuutɨmo mihicahi. Jaanotɨ amɨɨhaico nɨjɨ nɨjɨ omoonɨsuhicamoco Moocaani ɨdaasuno moonɨji, cajaanɨhacho icaruuboco.

11 Tañahabomɨ, mɨɨro uujoho quitɨcɨcoro jɨɨbuguruva judiomɨ uco jɨɨhevejitɨrahi. Jaanova bu Cristo guijeve ɨmoho jɨɨbogo diitoco taficugusujitɨruno.

12 Jaamaño oono amɨɨhaico quitɨcɨco jɨɨbogomoro efeehicamo. ¡Jaanova paryɨ jisumiro finɨcuujirumo fanuucu!

13 Tañahabomɨ, mɨɨro amɨɨhai mɨhɨcɨcafutuuhi tajɨɨba mityaguiinotɨ mataajaqui. Jaarumo: Mɨɨhai jisumi mihimogobadɨ momoonɨjirahi, meneedino. Jillɨro fahɨgovavɨ mejeecɨvocasi magaijɨcasinofañodɨ.

14 Mɨɨro paryɨɨcɨno tajɨɨba onoono jinoovɨ sano ɨfetehi: Sitaaco gaijɨ difiico agaijɨbadɨro, onoonovɨ.

15 Jaanotɨ amɨɨhai meheeducasimoro muduucasihachiijɨ, imino mehesɨcɨnɨ sanomɨro mifinɨsucasidino.

Moocaani Gaija Aacɨno.
(Rm 8.5)

16 Jino amɨɨhaico onoono: Moocaani Gaijafeenedɨro mihica. Jaachiijɨ amɨɨhai ifi iimogonoco momoonɨjitɨhi.

17 Mɨɨro mofi iimogono Moocaani Gaijajaagodɨ icatɨhi. Jaabadɨro bu Moocaani Gaija mofi iimogonojaagodɨ icatɨhi. Jaamaño amɨɨhai mihimugurunoco momoonɨjitɨhi.

18 Jaanotɨ Moocaani Gaija amɨɨhaico ɨsɨɨgohachiijɨ tajɨɨbaguiino mihicacuutɨhi.

19 Tɨhɨɨtɨno magaajacɨnɨcɨhi mofi atajɨɨbanocoro omoonɨmo omoonɨfinoco: Jahisihijedɨ mogaimɨ iicatɨmehejema icamo, ɨɨdicunehejeque moonɨmo, fanoova imogocoro,

20 jihovocaanimɨco iimomoro jeecɨvomo, gaibanɨcoro eetavomo, sitaaco jɨɨhegueme, ɨɨbacasifififimo, cɨgueeguefififimo, chahanotɨ sɨfiiratefimo, dugaacufififimo, ijeevadɨ sitaama dugaavefimo,

21 sitaaco iinohallɨtɨro jɨɨhevefimo, sitaaco gaicaaufififimo, guiriicavefififimo, machufififimo jillɨ iicanehejequere moonɨfimo. Jaanoco jino amɨɨhaico nuucuuhi itɨconɨ

eneehinɨcubadɨ: Paryɨ jinehejeque omoonɨhicamo Moocaani aivojɨfaño feejitɨhi.

22 Jaanotɨ naha Moocaani Gaija onoovasuno toono naha gaijɨ, imo ica, sajeebɨɨ ica, jaabɨcɨ, sitaaco magaijɨno, imihuse, miyaavogo icano, bu

23 sɨɨcujeebɨɨ mihicano, mofi esamaajeheneque miguiinonɨno icano. Jinehejehallɨvɨ chahano tajɨɨba tollɨ momoonɨjirahana onoono.

24 Jaamaño Cristota iicamo sano diito ifiinoma fanoova imitɨco iimeguehicanehejeque jeevesucuuhi iguijevecuunobadɨ.

25 Jino Moocaani Gaijafeenedɨ mihicabadɨro bu jaafa mɨɨhaico diiboro tɨcuvusuhi paryɨ meheetavonehejefaño.

26 Jaaneguiiha mofiicoro: Aivo mimityahi, noomoro sitaaco fiivusucuutɨmo miicaqui, bu iinohallɨtɨro sitaaco jɨɨhevecuutɨmo miicaqui icano.

6

Fahɨgovavɨ Mahamusucasi.

1 Tañahabomɨ, saafi imitɨfaño aacotooboco mahatyɨmesumi amɨɨhai miyaavogofaño imino mihicacumo tollɨ iicamoco mahamusu siino miyaavogofaño quehecuno miicaqui. Jaamo sɨɨcuno amɨɨhai jeebɨɨco miminiiyumoro momoonɨ. Amɨɨhai ifiico gaihuɨnɨmoro, tollɨro bu amɨɨhai toonofaño mahaquetedino.

2 Fahɨgovavɨ mahamusucasimoro sifi ɨdaasuno iicanoco mahamusu sifi bocɨnoma ofooboco mihicanɨcɨbadɨ. Tollɨtɨ jaamo imino Cristo tajɨɨbaco mɨhɨfutusuhi.

3 Jaanotɨ saatoho: Uujoho aivo sihidɨ gaajahi, noomoro ifiico esɨcɨnɨmo. Tollɨ iicamo ifiicoro bañɨhi.

4 Famoovaro amɨɨhai ifiinoco imino magaaja. Jaadɨ jari imo imo mihica, amɨɨhai ifiiditɨro sita ifiiditɨro icatɨno.

5 Mɨɨro famoova ijeevadɨsahaje itɨcovoocɨvɨ ibocɨco imitɨ jaadabadɨ iicano bocɨco satyeji.

6 Jaaneguiiha amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco ɨjɨɨbogomo amɨɨhai jɨɨbogomɨnaa iicamoco amɨɨhai busumijetɨ fanoovatɨ mahacɨ.

7 Amɨɨhai ifiico mabañɨsudino: ¿Mɨɨjoho Moocaanico dejecutɨhi? Paryɨ miyamɨnaa abasuno, paryɨɨcɨno ɨcɨcafeteji.

8 Jaanotɨ saatoho ifiico imo imo omoonɨnocoro abasumoco toono ifiiro diitedi ifinɨjitɨno guijeveque noovasuji. Jaanotɨ Moocaani Gaijaco imo imo omoonɨnoco abasumoco Moocaani Gaija ifinɨjitɨno fiivoco onoovasuuboro acɨji.

9 Jaaneguiiha suufenɨtɨmo iiminoco momoonɨqui. Jaamo suufenɨtɨmo imino momoonɨhachiijɨ ufucu inoovaco mɨhɨcɨji.

10 Jaaneguiiha fahɨgovaro imino momoonɨjino
iicanohachuta famoovaacoro imino momoonɨqui, imi
janaanɨcɨ miyaavogofañodɨ iicamo monahabomɨco imino
momoonɨqui.

Afagoono, Niinohiimaa Iicanoco Pablo Inoro
Acaatɨnɨcuuno.

11 Memeecɨ cono noono tyɨgabaje jino amɨɨhaidi tahuseri
caatɨnɨhi.
12 Amɨɨhaico meehe quitɨcɨguiinovɨ ificuunoco iimeguehi-
camo moonɨhicahi, jillɨ miyamɨnaa diitoco iimeguequiro, bu
jaamoco mɨɨjoho Cristo guijeve ɨmohohallɨtɨ jɨɨhevetɨmo.
13 Jaarumo diito meehe quitɨcɨguiinovɨ icarumo tajɨɨba
onoonoco imino moonɨhicatɨhi. Jaarumo imeguehicahi
amɨɨhai tollɨro amɨɨhai meeheque miquitɨcɨnoco. Jaamoro
toonotɨ ifiico quehe quehe imoonɨqui amɨɨhai ifi tollɨ iicanoco
agaajacɨmoro.
14 Jaanotɨ naha uujoho jinehejetɨ tafiico quehe quehe
omoonɨnoco imogotɨhi, ɨdɨɨnoro Mohaivojɨɨbo Jesucristo
ɨmohovɨ iguijeveuneri imo imo icahi. Mɨɨro Cristo guijeve
ɨmohofeenedɨ uudi paryɨ jiinɨjeoneheje finɨhinɨcuuhi.
Jaabadɨro bu uudi toojiinɨje imitɨco iimeguehicauno
finɨhinɨcuuhi.
15 Jaamaño Cristo Jesufañodɨ mihicacuumedi jaaducafutu-
cuutɨno miquitɨcɨnɨno, miquitɨcɨnɨtɨno icano sabadɨro ɨdɨɨnoro
naha ajaaducafotono bohono ifiima mihicano.
16 Jaanegui amɨɨhai sajeebɨɨma, Moocaani ɨdaasugonoma
icano mihica. Amɨɨhai jiibadɨ iicanoco momoonɨmo, bu paryɨ
famooro miyanotɨro Moocaani cuumimɨnaa mihicamo icano.
17 Jaaneguiiha jisumi imugucuutɨhi mɨɨhaiñooba uco si-
ino ɨtɨhɨɨsunoco. Mɨɨro jino tahallɨri iicano tatyujaavono
jɨɨbeguehi uujoho Aivojɨɨbo Jesu jeecɨvomɨnaafi iicanoco.
18 Tañahabomɨ, jaafa paryɨ amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo Jesu-
cristo imino moonɨhi. Fɨne.

EFESIOS

Efeso Cuumiri Iicamedi Pablo Agalluhaame.

1 Uujoho Pablo Moocaani iimogobadɨ Jesucristo minɨsumɨnaafitɨ icahi. Jaabo uujoho jihaameque caatɨnɨhi
Moocaanita iicamo Jesucristoco imiyaavogomo Efeso
cuumiri iicamedi.
2 Jaamo amɨɨhai magaayɨcɨ Dios Moocaani, Aivojɨɨbo Jesu-
cristo icamɨsi imino omoonɨnoco, sajeebɨɨco aacɨnoco icano.

Moocaani Cristofeenedɨ Iiminoco Aacɨno.

3 Mihimo Dios Moocaanico Mohaivojɨɨbo Jesucristo
Caanico, mɨɨro Cristofeenedɨ mɨɨhaico Moocaani
niquejefañoonehejeri imino moonɨhi.
4 Mɨɨro mɨɨhaico Moocaani Cristofañodɨ ɨcɨcuuhi sɨɨcɨjetɨro
jiinɨje fiivuutɨnaacaro, aivo imimo mɨhɨnivatɨmo diibo ɨmega
miicaqui.
5 Igaijɨfeenedɨ sɨɨcɨjetɨro mɨɨhaico ficuubo, Jesucristofañodɨ
mɨɨhaico iseemetɨ igaayɨcɨqui ijeebɨɨ unuubadɨ.
6 Jaamaño Moocaanico fahiijɨvaro mihimehicahi iimihuse
ovosɨɨhallɨvɨ. Jaano iimihuseri mɨɨhaico imino omoonɨmaño
agaijɨɨbo Illima sano mɨɨhai mihicahi.
7 Jaamaño ajashutɨno Moocaani gaijɨ iicanofeenedɨ Illi
mɨɨhaico taajasuhi iguijeveunofeenedɨ mohimitɨco ubuusu-
uboro.
8 Jaabo Moocaani mɨɨhaico ajashutɨno igaijɨ iicanoco ɨfusuhi
fanoovaaco magaajaqui gaajaco aacɨnofeenedɨ.
9 Jaamaño mɨɨhaico gaajasuubo diibo iimogono agaaja-
rautɨnoco ijeebɨɨfañodɨ eesamaaiuboro iinoro omoonɨjinoco.
10 Jaano toono ufucu ficabano ifinɨjino oovovɨ ɨɨfotodɨ
eetavocafetejino. Jaasumi Moocaani igaiyɨɨcɨjiibo Cristo
tajɨɨbaguiino, paryɨ fanoovaaco niquejefaño iicanehejeque,
paryɨ jiinɨjehallɨri iicanehejeque icano.
11 Jaamo Cristofaño mihicamaño sɨɨcɨjetɨro mɨɨhaico
Moocaani ɨɨcɨuboro ficuuhi ufucu diibo aacɨjinotɨ
magaayɨcɨqui, Moocaani ijeebɨɨ iimogobadɨ fanoovaaco
omoonɨmaño.
12 Jillɨ moonɨubo mɨɨhai itɨconɨ Cristoco mimiyaavogomo
Moocaanico mihimequi fanoova imihallɨvɨ.
13 Jaabadɨro bu amɨɨhai taajasujɨɨbogoco muguubuusumi
Cristoco mimiyaavuguumo diibojaagovɨ miminifutucuuhi.
Moocaanitaro miicaqui Igaijaco acɨji unuubofeenedɨ
Moocaani amɨɨhaifaño igaajataco ficucuuhi.

14 Moocaani Gaija mofifaño iicacumaño ufucu Moocaani
miihaico aacinoco magaayicji ufucu niquejefaño mufuu-
cuudi. Jaabo Moocaanico sihidi ejeevanohallivi mihimequi.

Pablo Miyaavogominaaguiiha Moocaanico Gaajaco Dil-
luhi.
15 Jaaneguiiha uujoho, Aivojiibo Jesuco amiihai
mimiyaavogonoti, bu Moocaanita iicamoco magaijinoti icano
uguubuuboro
16 suufeniihicatihi amiihaihalliviı Moocaanico iimoobo, dii-
boma fahiijivaro ihiimaano ticovoociviı,
17 iimino Moocaanico dilluhicahi, Mohaivojiibo Jesucristo
Caanico, amiihaico gaajaco ihaciqui. Jaamo Moocaani
ijiibogonoco imino magaajahi.
18 Tolliro bu Moocaanico dilluhi amiihai esamaajeque
foovono iminiiyuqui. Jaamo imino magaajahi toonoco
meteemehicanoguiiha amiihaico ucuuhuvanoco, tolliro
bu aivo sihidi iimino busumijeque Moocaani ita iicamoco
aacijinoco magaajahi icano.
19 Guiraacanino imitya, aivo nijequebaviı iifotoratino.
Jaano toono mitya miihai diiboco mimiyaavogomofaño
dudicamaaiño. Jaano tomityaco Moocaani ifusuuhi sihidi
sefano
20 Cristoco guijevefañoti ubuheetesuuboro
imiyanaagonoviı casiihacuubo niquejefaño.
21 Fanoo aivoji janaanici, fanootajiiba iiji janaanici,
fanoomitya janaanici, fanoovaro jiijehalliviı iicano aivoji
janaanici icano, jisumi iicano janaanici, ufucu iicajino
janaanici icano iicaqui.
22 Paryi fanoovaaco Cristoguiinoviı ficuubo. Tolliro bu
Moocaani iijaminaaguiiha Cristoco aciubo diito nigaibadi
iicaqui.
23 Jaanoti miihai Moocaani iijaminaa Cristo ifibadi mi-
hicahi. Jaamo miihai ifiinofaño Cristo gahafehi. Jaabo
fanoovaaco eheetavooboro fahigovaviı icaabo.

2

Moocaani Gaijiri Mataajano.
1 Miiro Moocaani Cristofeenedi amiihaico fiivoco aci hi
amiihai imitifaño muchuumucuurumoco.
2 Jaamo jijeonocoro momooniihicauhi niqueje feenesituo
aivojiibo iimitino gaija iimogonocoro. Jaabo diibo quehecu-
tusuhicahi Moocaani onoonoco: Jii, nootimo iicahicamoco.
3 Jaabadiro bu paryi miihai iticoni tolliro mihicahicauhi
mofi iimogonocoro momooniihicauhi, toono onoobadi
meheetavehicaumañ o, bu mohesamaaje onoobadiro

momoonɨhicauhi icano. Jaamaño, saatoho iicabadɨro, ñɨhicuno ɨdaasuno Moocaani omoonɨjinofaño mihicauhi.
4 Jaarunofaño Moocaani mɨɨhaico ɨɨdaasugono aivo ajashutɨhi. Jaamaño mɨɨhaico sihidɨ agaijɨuboro,
5 Cristofeenedɨ mɨɨhaico fiivoco acɨubo, mohimitɨfaño muchuumucuurumoco. Jaabo Moocaani imihuseri amɨɨhaico taajasucuuhi.
6 Mɨɨro diibo Moocaani mɨɨhaico sano Cristo Jesuma buheetesucuuhi. Jaaboro mɨɨhaico sano diibo cojɨvɨ niquejefaño casɨɨhacujiibo.
7 Jillɨ moonɨɨbo ajashutɨno mɨɨhaico agaijɨnoco ufucu ihɨfusuqui Cristo Jesufañodɨ mɨɨhaico iimihuseque aacɨhicanoco.
8 Mɨɨro Moocaani gaijɨri amɨɨhai mataajacuuhi mimiyaavogonofeenedɨ. Jaano jino amɨɨhairyo meheetavono icatɨno. Jillɨ Moocaani amɨɨhaico aacɨno.
9 Mɨɨhairyo siinoco meheetavono jaadaco magaayɨcɨno icatɨno. Jaano jeevari mɨɨjoho toonotɨ ifiico quehe quehe eesɨcɨnɨjiruno.
10 Mɨɨro Moocaani fiivusutamo mɨɨhai Cristo Jesufeenedɨ mɨɨhaico fiivusuubo iiminoonocoro momoonɨqui sɨɨcɨjetɨro Moocaani eheetavucuunoco imino momoonɨqui.

Cristofañodɨ Sajeebɨɨ Mihicano.

11 Jaaneguiiha mehesafoto itɨconɨ mihicahicaunoco. Amɨɨhai judiomɨ cuumioto mihicautɨhi. Jaamaño judiomɨ gaifiico iimeeheque iquitɨcɨfimoro ifiicoro: Mɨɨhai miquitɨcɨnɨmo, neefihi. Jaamoro amɨɨhaico iquitɨcɨratɨmo, neehicahi.
12 Tusumi naha amɨɨhai Cristoma machahaumaño israelmɨ cuumitɨ buhɨgovɨ mihicauhi, Moocaani unuuboro aacɨguunoco gaajatɨmo, jiijehallɨri mihicahicauhi jinehejebaco esɨcɨnɨtɨmo, Moocaanibama chahamo icano.
13 Jaarumo jisumi Cristo Jesuma mihicacumaño itɨconɨ tehesino mihicaurumo fiitɨno mihicacuuhi Cristo iguijeveubo tɨɨjohofañodɨ.
14 Mɨɨro Cristo sajeebɨɨ mɨɨhaico omoonɨɨbo. Jaabo saacuumiro eetavehi judiomɨma judiomɨ iicatɨcuumico, fagajɨtyɨgaba iicano diitoco udugaacunoro ɨmɨnaanɨsuhicaunoco ifinɨsucuuboro.
15 Jaabo Cristo ifiivɨ finɨsucuuhi judiomɨ tajɨɨba eneehicanoco. Jaaboro tuucuumicɨco saacuumiro eetavucuubo diibofañoro iicaqui. Jillɨ sajeebɨɨ icaco eetavuubo.
16 Tuucuumicɨco ɨmɨnaanɨsuhicaunoco Cristo ɨmohohallɨvɨ iguijeveuneri finɨsucuuhi. Jaaboro tuucuumicɨco Moocaanima sajeebɨɨ ficuubo saacuumiro tuucuumicɨco eheetavuuboro.

17 Cristo asaauboro famoocoro imibogo sajeebɨico aacɨno
jɨibogoco jɨibuguuhi, amɨihai tehesino mihicaurumoco, bu
judiomɨ fiitɨno iicaurumoco icano.
18 Jaamaño Cristofeenedɨ Sagaijariro Moocaanijaagovɨ mi-
fiitɨvehi judiomɨ mihicarumo, bu judiomɨ iicatɨrumo icano.
19 Jaamaño amɨihai jisumi siicuumiotobadɨ mihicacuutɨhi,
icamɨnaatɨro mihicacuuhi, Moocaanita iicamo iicabadɨro mi-
hicacuuhi, Moocaani yotorucu.
20 Miyamɨnaa iijaco imitoohacɨjehallɨvɨ eheetavonɨcɨbadɨ,
Moocaani imitoonohallɨvɨ amɨihaico ficuuhi iminɨsumɨnaa,
bu ihiimaamɨnaa icamo ɨjɨibugucuunohallɨvɨ. Jaabo Jesu-
cristo tooja imiyahacɨbadɨ iicaabo.
21 Jaabohallɨvɨ momiyaavogo imino ifeequi. Jaamo mɨihai
mimiyaavogomo Moocaani iijabadɨ mihicahi. Diibediro
imino mihicahi Aivojɨibofañodɨ.
22 Jaabadɨro bu amɨihai Cristoma magataacɨnɨnofeenedɨ
paryɨ saatohoma famoomaryo sano magataacɨnɨ. Jaamo
sajaabadɨro Moocaani iijamɨnaatɨ miicaqui. Jaamofaño
Moocaani Gaija iicaqui.

3

Pablo Judiomɨ Iicatɨmocoro Jɨibeguehi.
(Col 1.24-27)

1 Jillɨtɨ uujoho Pablo amɨihaico jɨibeguehi Cristo Jesu
jɨibogoco amɨihai judiomɨ mihicatɨmoco. Jaanohallɨtɨ
cɨvojafaño icahi.
2 Amɨihairyo magaajacuuhi uco iimihuseri Moocaani
amɨihaiguiiha taajasujɨibogoco atajɨibahinɨnoco.
3 Jaabo Moocaani agaajarautɨnoco uco ɨifusuuboro gaaja-
suhi toonotɨ amɨihaidi jihaamefaño mɨidɨno unuucubadɨ.
4 Jaanoco memeecɨdɨ magaajaji uujoho Cristono agaaja-
rautɨnoco agaajanoco.
5 Jino agaajarautɨnoco sɨicɨje cajaatyobaco agaaja-
suutɨnoco, jisumi Moocaani Igaijafeenedɨ gaajasuhi
iminɨsumɨnaaco, ihiimaamɨnaaco icano.
6 Jino toono agaajarautɨno: Jesucristo taajasujɨibogofeenedɨ
judiomɨ iicatɨrumo, bu gaayɨcɨji judiomɨco aacɨjinotɨ saafi
ifiotoro mihicamaño magaayɨcɨji Moocaani Cristo Jesufañodɨ
aacɨguunoco.
7 Toono jɨibegueguiiha uujoho ɨcɨcafutuuhi Moocaani mitya
toonoco tɨcovono uco aacɨmaño.
8 Jaabo uujoho Moocaanita iicamotɨ aivo famooguiinovɨ
iicaabo janaanɨcɨ guiinovɨ uujoho icaabo. Jaaruuboco uco
acɨibo judiomɨ iicatɨmoco jɨibeguequi taajasujɨibogoco aivo
ohoovoratɨno Cristo busumijetɨ.

9 Amɨɨhaico gaajasuqui Moocaani fanoova fiivusumɨnaafi
esamaajeque sɨɨcɨjetɨro iicauno agaajarautɨnoco.
10 Jillɨ icano jaanoco jisumi Moocaanico imiyaavogo-
mofeenedɨ paryɨ niquejefaño iicano aivojɨto, bu tajɨɨbamɨnaa
icamo igaajaqui, paryɨ Moocaani sihidɨ agaajanoco.
11 Jillɨ Moocaani moonɨuhi sahiijɨtɨro eesamaaicuunoco Mo-
haivojɨɨbo Jesucristofeenedɨ.
12 Jaamañoo Cristofañodɨ iguitɨmoro Moocaanijaagovɨ mi-
fiitɨvehi nucufeguetɨmo diiboco mimiyaavogonofeenedɨ.
13 Jaaneguiiha amɨɨhaico neehi: Mejeevesudino, jillɨ uu-
joho ɨdaasuno amɨɨhaihallɨtɨ icarunaaca. Jillɨ uujoho iicano,
amɨɨhai miyaamo mihicanoco nuusuhi.

Cristo Mɨɨhaico Agaijɨno.

14 Jaaneguiiha uujoho Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caaniguiinovɨ memuɨɨvehicahi,
15 diibotɨ saamo paryɨ cuumimɨnaa jiinɨjehallɨri iicamo,
paryɨ niquejefañoo iicamo icano.
16 Jaaneguiiha Moocaanico uujoho amɨɨhaiguiiha dilluhi;
iimi busumijetɨ mityaco, sefaco icano amɨɨhaico ihacɨqui Igaijari amɨɨhai jeebɨɨfañoo,
17 bu Cristo amɨɨhai jeebɨɨfañoo iicaqui diiboco
mimiyaavogonofeenedɨ amɨɨhai gaijɨ sefano Moocaanifañoo
ibacocoovaqui.
18 Jaamo famooro miyaavogomɨnaama magaajahi,
ajashutɨno Cristo gaijɨ iguiraanoco tehesino ofoocɨnɨnoco,
afaicuvanoco, acaamovonoco icano.
19 Amɨɨhaico neehi: Jaamo toono Cristo gaijɨco magaajahi,
amɨɨhai ifiinofañoo gatyuucɨ Moocaani igahafequi.
Jaarunofañoo aivo ufucuro mɨhɨfetejitɨrahi fanoocoro
Moocaani gaijɨco magaajamo.
20 Jaaneguiiha Moocaanico mihimo mɨɨhai midillunoco
mehesɨcɨnɨno janaanɨcɨvɨ eetavoobo, imitya mofifañoo
iicanofeenedɨ.
21 Jaaboco mihimo diibo iijamɨnaa Cristo Jesufeenedɨ
fahiijɨvaro ufucuro finɨtɨno. Fɨne.

4

Moocaani Gaijafeenedɨ Sano Magataacɨnɨhi.

1 Jaaneguiiha jino uujoho, Aivojɨɨbo Cristohallɨtɨ cɨvojafañoo
iicaabo, amɨɨhaico neehi: Iminoro mihica Moocaani
amɨɨhaico ɨɨcɨcuumo.
2 Sɨɨcuno amɨɨhai jeebɨɨco momoonɨ, imihusene mihica,
fanoovaaco fahɨgovavɨ majaabɨcɨcasi magaijɨcasimoro
mequehecu.

3 Jaamo Moocaani Gaija amɨɨhaico aamusuneri sabadɨro
mihicahi, sajeebɨɨ ica amɨɨhaico agataacunofañodɨ.
4 Saafiiro, Sagaijaro icano icahi. Jaabadɨro oono meteeme-
hicano sanooro iicabadɨ tooneguiiha Moocaani amɨɨhaico
ucuuhuvano.
5 Saafiiro Aivojɨɨbo, sanooro miyaavogo, sanooro nitɨ,
6 saafiiro Dios Moocaani famoocaaniro iicaabo icano.
Jaabo famoohallɨvɨro icahi, famoofañodɨro icaabo, fahɨgova
fanoovafaño icaabo icano.
7 Jaabotɨ mɨɨhaico iimihusetɨ acɨhi Cristo mɨɨhaico aacɨuno
tɨcovovɨ.
8 Jaamaño Caatɨnɨhaamefaño jillɨ noono:

Caamo niquejefaño ufuubo satyuuhi ajashutɨmo
cɨvojamɨnaaco. Jaaboro miyamɨnaaco acɨɨbo
fanoovaaco, noonoro.

9 Jaano toono: Caamo niquejefaño fuubo, onoono, ¿mɨllɨ enee-
jiruno? Mɨɨro jillɨ eneejiruno: Itɨconɨ niituubo jiinɨje dojɨbavɨ
aivo faicuvano
10 diiboro jiinɨje dojɨbavɨ eeguejeubo, bu caamo niquejefaño
fuuhi, iimihifiiri paryɨ fanoovaaco igahafusuqui.
11 Jaabo fanoovaaco famoovaacoro acɨhi saatohoco acɨubo
Moocaani minɨsumɨnaa iicajimoco. Jaanotɨ saatohoco acɨubo
Moocaani iimaamɨnaatɨ iicajimoco. Jaanotɨ saatohoco acɨubo
taajasujɨɨbogoco jɨɨbogomoro efeejimoco. Jaanotɨ saatohoco
acɨubo Moocaani iijamɨnaa toomomɨnaatɨ iicajimoco. Jaanotɨ
saatohoco acɨubo jɨɨbogomɨnaatɨ iicajimoco icano.
12 Jillɨ imibachuubo ita iicamoco, ijeecɨvomɨnaa
idudɨcamaajeque eheetavejimoco, Cristo ifi ujusibadɨ diiboco
imiyaavogomoco ijusisuqui
13 famooro mɨhɨfetequi sano miyaavogofaño, bu Moocaani
Achi gaajafaño icano. Tollɨtɨ imino mujusiji miguiraateji
Cristo ifiidɨno.
14 Jaadɨ seemebadɨ mihicacuujitɨhi sibogoguiinodɨ agaajacu-
unoco ejeevesunɨcɨmobadɨ, sita iimitɨmo mɨɨhaico abañɨmoro
iimitɨno jɨɨhaijaagovɨ asatyonoco mimiyaavugucuujitɨhi.
15 Jillɨro miyaanocoro mihiimaamoro magaijɨcasi. Jaamo
mujusihi Cristo mitya tɨcovovɨ, diibo Moocaani iijamɨnaa
Aivojɨɨbo inigaɨbadɨ iicaabodɨmo miicaqui.
16 Jaanotɨ mɨɨhai Cristo ifibadɨ mihicamoco diibo imino
igaiyɨɨcɨsuhi. Tollɨro bu paryɨ mɨɨhai imino Moocaani
iimogobadɨ meheetavomoro fahɨgova mahamusucasihi.
Jaaneri paryɨ Moocaani iijamɨnaa imino iicamoro ijusiqui
gaijɨma guiraatonoro.

Cristofañodɨ Bohono Ifiima Mihicano.

17 Jaanegui jino amɨɨhaico miyaano iicanoco onooboro
jɨɨbeguehi Mohaivojɨɨbo momofeenedɨ: Siino mihicacuuji-
rahana Moocaanico agaajatɨmo iicanɨcɨbadɨ, diito imɨhɨɨfo
esamaaje onoobadɨro icahicamo.
18 Jaamoco ihesamaaje cɨvono minifutucuuhi. Jaamo
Moocaanitɨ asaano fiivoma chahahi aivo gaajatɨmo ucuhufo-
jeebɨɨmaño.
19 Inucufeguema achahacumaño iimitɨnoono imogocoro
ifiico acɨmo. Jaamoro fanoova imitɨco imo imo moonɨmo.
20 Jaanotɨ amɨɨhai tollɨ Cristotɨ magaajahinɨtɨhi.
21-22 Diibofaño miyaano iicabadɨ, miyaano diibotɨ mugu-
ubuhinɨhachiijɨ, bu miyaano diibotɨ magaajahinɨhachiijɨ
icano, amɨɨhai eedeehifi imitɨri utuucɨcu ifiico mejeevesucu
imitɨ abañɨhicahifiico.
23 Amɨɨhai jeebɨɨco, esamaajeque icano bohofitɨ miminiiyu
24 bohobotɨ siino miminifoto Moocaani iimogooboro ehee-
tavobadɨ. Jaanofeenedɨ mɨhɨfusu miyaano ifiico, ɨtɨcovono
ifiico, aivo iimino ifiico icano.
25 Jaamoro sɨcamañooco siino mihiimaacuudino. Famooro
sitaama miyaanocoro mihiimaa mɨɨro famooro mɨɨhai saafi
ifiiotoro.
26 Mɨsɨfiiraturumo janaanɨcɨ imitɨco mɨhɨcɨdino, bu amɨɨhai
icajɨɨsuco gueenene mificuudino.
27 Toonofañodɨ ɨjɨco amɨɨhai ififaño mɨjɨɨhacusudino.
28 Ananivahicaubo siino nanivacuudino. Jillɨro
dudɨcamaaje. Jaabo ududɨcamaajeebere ɨdɨɨcɨnotɨ
ucuujɨvaachumoco daacɨhi.
29 Iimitɨno iimaaco mihiimaadino iiminocoro mihiimaa
miyaavogoco ujusisuno iimaaco, jaanoco uguubumoco
imino imoonɨqui.
30 Moocaani Gaijaco mɨhɨdaasuvusudino. Diiberi
amɨɨhaico, Moocaanita miicaqui ihoovoco ificucuumaño
amɨɨhaico ataajasujifucu iicadɨ, mɨhɨcɨcafetequi.
31 Fanoova ɨɨbacasitɨ buhɨgovɨ miminifoto, bu sɨfiiratotɨ,
sitaaco mɨhɨɨbamo mocoovadiivonotɨ, sitaaco aivonoono
monoonotɨ, fanoova imitɨtɨ icano buhɨgovɨ miminifoto.
32 Tollɨ icatɨmoro imino mihica fahɨgova mɨhɨdaasugocasi.
Fahɨgovavɨ amɨɨhai ɨɨbacasico mihimibachucasi, amɨɨhaico
Moocaani Cristofeenedɨ amɨɨhai imitɨco iimibachucubadɨ.

5

Jillɨ Moocaani Seeme Mihicamo Mihicahi.

1 Mɨɨro amɨɨhai Moocaani seeme agaijɨmo. Jaamo diibo
iicabadɨro mihica.

2 Gaijɨma mihica, oono Cristo mɨɨhaico agaijɨɨboro mohallɨvɨ
aacɨcafutuuboro guijeveubo asico agaicaaumoro Moocaan-
ico ejeecɨvono imono usuhicaubadɨ Moocaanidi aivo imino.

3 Jaamaño amɨɨhai Moocaanitaro mihicacumaño ajashuno
amɨɨhaifeenevɨ miguiiyɨcɨcuudino gaigoomɨma ica iimaaco,
bu siomo imitɨbaco, bu fanoova imogo imitɨbaco icano.
4 Munuucuudino unucufesuno iimaaco, bu
sɨcamañehejeque, bañɨfiiranehejeque icano, imino iicamo
tollɨ icatatɨhi. Jillɨro Moocaanico mihimo fanoovahallɨvɨ.
5 Jaanotɨ saatoho fanoovaaco iimogomo jihovo caanimɨco
ejeecɨvefimobadɨro jeevahi, saatoho jahisihijedɨ gaigoomɨma
iicafimo, bu fanoova imitɨco omoonɨno icano Cristo Moocaani
icamɨsi aivojɨfaño, efeejitɨnoco amɨɨhairyo magaajacuuhi.
6 Amɨɨhaico sita bañɨdino ibañɨfiira iimaari, toneheje
imitɨhallɨtɨ Moocaani ñɨhicuneri ɨdaasuno moonɨji diiboco
uguubuhicatɨmoco.
7 Jaaneguiiha amɨɨhai diitojaagodɨ toonofañodɨ mihicadino.

8 Itɨconɨ naha amɨɨhai cɨvonoguiino mihicabadɨ mihicahi-
cauhi Moocaanico magaajautɨsumi. Jaarumo jisumi seseehɨ
mihicacuuhi Aivojɨɨbo Cristoma mihicacumaño. Jaanegui
seseehɨ iicamobadɨ mihica.
9 Mɨɨro seseehɨgo iicamo imihusehi, miyaanoco iimaamo,
bu ɨtɨcovo ifiima icamo icano.
10 Magaaja cono Aivojɨɨboco imo imo omoonɨnoco.
11 Mɨhɨɨfono ifijaagodɨ mihicajirahana; cɨvonoguiino
iicamo omoonɨfinoco. Jaanoco jillɨro eseseehɨgovɨro
miminiiyu.
12 Aivo nucufesuno diito toovono eetavonehejetɨ mihi-
imaano.
13 Jaaruno paryɨ fanoovaaco seseene aachɨcɨcuuno foovohɨ
icafihi, sesee fanoovaaco aatyɨmesufimaño.
14 Jaamaño jillɨ noono:

Ɨɨjoho Moocaanico uguubutɨɨbo cɨgarama iicaabobadɨ
idiicaabo, deesɨcɨnɨ. Jaaboro Moocaanico agaajatɨmo
uchuumucuumobadɨ iicamofeenetɨ sihɨgovɨ diica.
Jaadɨ ɨco Cristo gaajasuji, noonoro.

15 Jaaneguiiha imino mehesɨcɨnɨ amɨɨhai icaco, agaajatɨmo
iicabadɨro mihicadino, agaajamo iicabadɨro mihica.
16 Jifucuje iminootɨhi. Jaaneguiiha ifafucuvaaco sɨcamañovɨ
mafatyusudino.
17 Jaanegui fɨne jihovotobadɨ mihicano, magaaja conooco
Mohaivojɨɨbo Moocaani iimogonoco.
18 Guiriicabobaco meheetavedino toono mɨɨnoco ɨmɨtasuno.
Jillɨro Moocaani Gaijari amɨɨhai jeebɨɨco magahafusu.

19 Fahɨgova imono midillucasi Moocaani masinoco mamasiva paryɨ amɨɨhai jeebɨɨnofañodɨ, Mohaivojɨɨboco mihimo, masivamoro.
20 Fahiijɨvaro Moocaanico fanoovahallɨvɨ mihimo Mohaivojɨɨbo Jesucristo momofeenedɨ.

21 Fahɨgovavɨ sifi guiinovɨ miminifotocasi Moocaanico mobocɨgomoro.

Jillɨ Miyaavogomɨnaa Iijamɨnaama Iicano.

22 Gaigoomɨ amɨɨhai tajemɨ iijɨguiinovɨ miminifoto Mohaivojɨɨbo iijɨguiinovɨ mihicabadɨ.
23 Mɨɨro aijɨ mogai aivojɨɨbo inigaɨbadɨ, oono Cristo Moocaani iijamɨnaa Aivojɨɨbo inigaɨ iicabadɨ iicaabo. Mɨɨro monigaɨ onoobadɨ meheetavonɨcɨhi. Jaabo bu Cristo, Moocaani iijamɨnaa Taajasumɨnaafi.
24 Jaanegui oono Cristo mityaguiino Moocaani iijamɨnaa iicabadɨro, gaigoomɨ amɨɨhai tajemɨ mityaguiinovɨ fanoovavɨ miminifoto.
25 Jaabadɨro bu amɨɨhai taabamɨco magaijɨ oono Cristo Moocaani iijamɨnaaco agaijɨuboro diitohallɨvɨ ifiico acɨubo.
26 Jaamaño jillɨ moonɨuhi diitoco iimibachuuboro ijeevadɨ ificuuqui, inɨfaihuri, itaajasujɨɨbegueri icano ifilluuboro,
27 iimino iijamɨnaatɨ ihɨmefeenevɨ ificuuqui, imɨhɨnibama ichahaqui, ajashunogayɨ añahiicɨnɨmañobama ichahaqui icano, ajashuno tobadɨ iicanobama chahamo iicaqui, jillɨ imimo ijeevadɨ diibedi ificucafetequi.
28 Jaabadɨ amɨɨhai taabamɨco magaijɨ amɨɨhai ifiico magaijɨbadɨro. Mogaico agaijɨɨbo ifiico gaijɨhi.
29 Mɨɨro cajaatyoba ifiico ɨjɨɨheguemeba chahahi. Jillɨro amachusumoro imino toomomo. Jaabadɨro Cristo moonɨhi Moocaani iijamɨnaaco,
30 mɨɨhai diibo ifibadɨ mihicamaño.* toofiioto diibo uucu, diibo bacɨ icano, onoonoco.
31 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Jillɨ iicamaño gaifi caanico, seejɨco icano jeevesuji mogaima sano igataavequi. Jaamɨsi saafiirucuji, noonoro.
32 Jino aivo sihidɨ ejeevanoco miyamɨnaa gaajatɨhiica. Jaanoco bu uujoho jɨɨbegueji jillɨ eneejiruno neeji: Jino miyaano gaifi mogaico ataabavasumi iicanɨcɨbadɨ mihica. Jaanoro bu Cristo Moocaani iijamɨnaaco ataabavaabobadɨ iicanotɨ noono.†

---

* **5:30** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Jaamo mɨɨhai † **5:32** Griego iijɨri ficuumo: Jino aivo sihidɨ ejeevano agaajaratɨno. Jino uujoho Cristoditɨ, Moocaani iijamɨnaaditɨ icano, onoonocoro.

33 Jaaneguiiha famooro amɨihai, amɨihai taabamɨco magaijɨ
mɨino ifiicoro magaijɨnɨcɨbadɨ, bu jaabadɨro gaigoomɨ amɨihai
tajemɨco mobocɨgo icano.

6

1 Seeme amɨihai caanimɨco: Jii, monoo Cristofeenedɨ jino
aivo iimino.
2 Jino aivo tajɨiba aivo itɨconɨono aacɨgonoma iicano: Di-
icaani, diiseejɨ, icamɨsico bocɨgo.
3 Jaabo imino diicahi, bu jaabo gueenene jiinɨjehallɨri diic-
ahi icano, noonoro.
4 Jaabadɨro bu amɨihai caanimɨ amɨihai seemeque
mɨsɨfiiratusudino. Jillɨro fajɨinɨmoro mujusisu jɨibogomoro
Aivojɨibo Cristoco imiyaaveguequi.
5 Jaabadɨro bu amɨihai jeecɨvomɨnaa, amɨihai aivojɨtoco:
Jii, monoo jiijehallɨvɨ mihicanohachuta, bocɨgomoro,
ñɨhicugomoro, miyanotɨro Cristoco mejeecɨvomo
mihicabadɨ.
6 Imino mejeecɨvo, diito amɨihaico ɨhɨifɨnɨcɨsumiro di-
ito ɨmefeenevɨ imimobadɨ mihicaquiro icatɨno. Jillɨ Cristo
jeecɨvomɨnaabadɨro mihica, paryɨ amɨihai jeebɨifañodɨ imino
meheetavo Moocaani iimogobadɨ.
7 Imo imo amɨihai dudɨcamaajeque meheetavo,
miyamɨnaaco mihicabadɨ icatɨno. Jillɨ Mohaivojɨibo
Moocaanico mejeecɨvono iicabadɨ.
8 Amɨihairyo magaajacuuhi famooro iiminoco
meheetavono jaadaco, jaabadɨro Aivojɨibotɨ magaayɨcɨjinoco
jɨjovoto icarumo, bu jɨjovoto icatɨrumo icano.
9 Jaabadɨro bu amɨihai diito aivojɨto, tobadɨro bu diit-
oma mihica, diitoco aamɨgotɨmo. Mehesafoto diitobadɨro
bu amɨihai Aivojɨibo niquejefaño iicaaboguiinovɨ mihicahi.
Jaabo miyamɨnaaco dugaacutɨhi.

Moocaani Moonɨcasi Gaachehuno.

10 Tañahabomɨ, jaaneguiiha quehecuno miminifoto
Aivojɨibofañodɨ, diibo sefa mityari.
11 Mɨjɨcamaaje Moocaani moonɨcasi gaachehunofañо.
Jaamo quehecuno mihicahi ɨjɨ amɨihaico abañɨjiruneguiiha.
12 Mɨiro ihuucuma, itɨijohoma icano, miyamɨnaama ma-
hamocasitɨhi, imitɨ gaijamɨ mityama momoonɨcasihi, caamo
jisituo gaijama, ɨcɨvo jiinɨje aivojɨtoma, jisumi jiijehallɨvɨ
atajɨibamoma icano.
13 Jaaneguiiha mɨjɨcamaaje paryɨ Moocaani moonɨcasi
gaachehunoco. Jaamo majaabɨcɨhi iimitɨfucu iicasumi.
Jaamo toono afatyoodɨ quehecuno mihicahi.
14 Amɨihaifeeneebetɨ miyaanoco misiyaavo niivɨgai
meeheque mihicanɨcɨbadɨ, miya iijɨri amɨihai feeyɨjeque

mafabaacu amocasimɨnaafi cuhufeneri ifeeyɨjehallɨdɨ ɨjɨcafetefibadɨ,
15 mihimibaivomo mɨjɨɨbeguehi sajeebɨɨco aacɨno jɨɨbogoco amocasimɨnaafi iimibaivoobo itɨhaipaajeque ɨjɨcafotonɨcɨbadɨ.
16 Aivo fanoohallɨvɨro miyaavogoma mihica. Jaamo toono tɨcovo mafataniivehi ɨjɨ ɨnɨsunotɨ oono amocasimɨnaa ijagabamaaje bujeque ihusevari cɨɨjɨgaima icaneri diitoco ɨtɨhɨbunoco ijagabamaaiqui asatyonɨcɨbadɨ.
17 Taajasuco amɨɨhai nigaɨhallɨvɨ majavuuvo amocasimɨnaafi jɨgaiño nɨjegaco ajavuvonɨcɨbadɨ. Jaamoro Moocaani iijɨco magaayɨcɨ aamɨgabadɨ iicanoco Moocaani Gaija amɨɨhaico aacɨnoco.
18 Paryɨ jinooco meheetavo Moocaanima iimaamoro suufenɨtɨmo midillu Moocaanico Igaijafeenedɨ. Jaamo paryɨ jinooco momoonɨhi mehesɨcɨnɨ. Jaamo niinovatotɨmo mihicahi. Moocaanima mihiimaa famooro miyaavogomɨnaahallɨvɨ.
19 Tahallɨvɨ bu tollɨro Moocaanima mihiimaa uco Moocaani iimaahiijɨco ihacɨqui, ihiimaasumi quehecuno iimaaboro gaajasuqui agaajaratɨno taajasujɨɨbogoco.
20 Mɨɨro uco Moocaani tobogoguiiha agalluubo tobogohallɨtɨ cɨvojamɨnaafitɨ jino icahi. Jaanegui Moocaanima tahallɨvɨ mihiimaa quehecuno jibogoco jɨɨbeguequi.

Niino Iimaa.
21 Magaijɨɨbo monahabo Tiquico onoobo Mohaivojɨɨbo dudɨcamaaje amusumɨnaafi amɨɨhaico uuditɨ paryɨ imino jɨɨbegueji, bu jisumi eetavonehejetɨ icano.
22 Tooneguiiha diiboco amɨɨhaijaago galluuhi, amɨɨhaico, jillɨ mɨɨhai mihicahi, ineequi. Jaamo toonofeenedɨ mequehecutehi.
23 Jaafa Moocaani, Mohaivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi monahabomɨco acɨhi sajeebɨɨ icaco, gaijɨco miyaavogoma.
24 Bu jaafa Moocaani imino moonɨhi paryɨ famooro Mohaivojɨɨbo Jesucristoco agaijɨmoco, mɨllɨ iicajitɨno gaijɨri.

FILIPENSES

Filipomɨnaadi Acaatɨnɨuhaame Cɨvojafañotɨ Pablo Jihaameque Caatɨnɨuhi.

1 Uujoho Pablo, Timoteo icano Jesucristo jeecɨvomɨnaatɨsi
jihaameque macaatɨnɨhi paryɨ monahabomɨguiiha, bu tollɨro
Moocaani iija aivojɨtedi, bu tollɨro diito nahabonɨmɨnaa dia-
conomɨ onoomedi icano. Filipo cuumiri iicamo Moocaanita
Jesucristofañodɨ iicamedi.
2 Moocaani Mohaivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi iimihuse,
isajeebɨɨ icanoma mihica.

Pablo Moocaanima Iimaahi Miyaavogomɨnaahallɨvɨ.

3 Amɨɨhaiditɨ fahiijɨvaro eesafutusumi Moocaanico imehic-
ahi amɨɨhaihallɨvɨ.
4 Moocaanima fahiijɨvaro ihiimaasumi imo imo paryɨ
amɨɨhaihallɨvɨ dilluhicahi.
5 Mɨɨro amɨɨhaima sano miyaavogofaño mihicamoro
mɨjɨɨbeguehi mɨtɨconɨunotɨ jisumihachuta.
6 Uujoho imino gaajahi, Moocaani amɨɨhai jeebɨɨfaño iimi-
hiijɨco ificuunoco. Jaabo suufenɨtɨɨbo eetavejiibo imino uju-
sisunohachuta Jesucristo siino jiijehallɨvɨ asaadɨ.
7 Imino aivo jillɨ uujoho amɨɨhaiditɨ eesamaaiño, amɨɨhaico
agaijɨmaño, bu tollɨro tajaagotɨ uco Moocaani imino
omoonɨnoma mihicamaño. Jaamaño uujoho cɨvojafaño
icarunaaca, bu aivojɨto ɨmega uco asatyurunofaño jillɨ diitoco
jɨɨbegueji taajasujɨɨbogoco, bu miyaano iicanoco neeji.
8 Moocaani gaajahi amɨɨhaico uujoho paryɨ sihidɨ
agaijɨnoco Jesucristo gaijɨri.
9 Moocaanico amɨɨhaihallɨvɨ dilluhicahi amɨɨhai gaijɨ si-
hidɨ iguiraatequi sihidɨ gaajama mihicamoro paryɨ Moocaani
agaijɨbadɨ sitaaco magaijɨqui.
10 Jaamo magaajahi aivo iiminoco mɨhɨcɨnoco. Jaamo
mɨhɨnivatɨno ifiima mihicahi. Jaadɨ Cristo asaasumi iimitɨno
amɨɨhaihallɨvɨ chahaji.
11 Jaachiijɨ Jesucristo amɨɨhai ifiinoco imino eetaveji. Jaamo
iiminoonocoro miguiraatusuhi Moocaani sihidɨ ejeevaaboco
magaajasuqui, mihimequi icano.

Pablo Neehi: Jiijehallɨri Iicanohachuta Cristo Iimogonocoro Moonɨhi, Noobo.

12 Tañahabomɨ, imeguehi magaajanoco uuma jillɨ
iicanofañodɨ janaanɨcɨ taajasujɨɨbogo ɨjɨɨbogocafotonoco.

13 Jaamañõ toomomɨnaa paryɨ tuucuumi aivojɨ̈bo iijaco
eteemehicamo, bu sitahaje icamo gaajacuuhi Cristotɨ
ɨjɨ̈beguehicanohallɨtɨ uco ɨcɨvojaanɨnoco.
14 Cɨvojafañõ iicaruubo imo imo iicanoco tañahabomɨ
aatyɨmemere quehecutehi Moocaani jɨ̈bogoco
Aivojɨ̈bofeenedɨ iguihitɨmo ijɨ̈beguequi.
15-16 Jaanotɨ saatoho Cristotɨ jɨ̈beguehicahi uco
ɨjɨ̈hevemere uuma ɨhɨ̈bacasimañõ. Jaamo Cristotɨ
jɨ̈beguehicahi jillɨ imiyaavogomoro icatɨno. Jillɨ ɨ̈furumo
cɨvojafañõ iicaaboco uco janaanɨcɨ ɨdaasuno imoonɨsuqui.
Jaanotɨ saatoho miyanotɨro jɨ̈beguehicahi.
17 Jaamo uco agaijɨmoro imino moonɨhicahi, gaajamo uu-
joho taajasujɨ̈bogohallɨtɨ jineeri iicanoco.
18 Jaaruno uudi mɨllɨ icatɨno. Tollɨ icarunaaca saatoho
miyanotɨro jɨ̈beguehicahi. Jaanotɨ saatoho jillɨ miyaavo-
gotɨrumo jɨ̈beguehicahi. Paryɨ jaaruno uudi imino Cristoditɨ
ɨjɨ̈bogono. Jaano uco imo imo moonɨhi, imi janaanɨcɨ imo imo
icaqui.
19 Uuro gaajahi paryɨ tollɨ fanoova icarunofañõtɨ
cɨvojafañõtɨ ihiinejinoco amɨ̈hai tahallɨvɨ Moocaanima
mihiimaahicanofeenedɨ, bu Jesucristo Gaija uco
aamusunofeenedɨ icano.
20 Uujoho sihidɨ iimogooboro esamaahicahi nucufeguetɨ̈bo
icaqui, iguitɨ̈bo jɨ̈beguequi jisumi, fahiijɨva iicahicabadɨro
janaanɨcɨ Cristo sihidɨ ejeevanoco fahiijɨvaro uuvɨ
ihɨfuvusuqui uujoho iicaabovɨ, bu iguijevecuudɨ icano.
21 Uujoho jiijehallɨri iicanohachuta Cristo iimogonocoro
moonɨhi. Jaabadɨro bu iguijevedɨ janaanɨcɨ iiminoco gaayɨcɨji.
22 Jaanegui guijevetɨ̈bo icaruva Aivojɨ̈bo Jesuguiiha
dudɨcamaaijirahi. Jaamañõ gaajatɨhi conooco uujoho
iimogonoco.
23 Uudi tɨhɨ̈no toonoocɨtɨ conoocohacho iimogono.
Saanaagoobo imeguehicahi iguijeveneque Cristoma
icacuuqui toono aivo uudi iimino.
24 Jaanotɨ saanaagoobo imeguehicahi iicanoco toono
amɨ̈haiguiiha iimimañõ.
25 Jaabo jinooco iimogonoco imino agaajacumañõ, gaa-
jahi jiijehallɨvɨ amɨ̈haima gueenene iicajinoco amɨ̈haico
amusuqui. Jaamo janaanɨcɨ mefeehi, bu jaamo janaanɨcɨ imo
imo mihicahi amɨ̈hai miyaavogofañõ.
26 Jillɨtɨ amɨ̈haima uujoho gueenene icaji imo imo miicaqui
Cristo Jesufañõdɨ.
27 Jaanegui amɨ̈hai ifiico imino momoonɨ Cristo Jesu
jɨ̈bogo onoobadɨro miicaqui. Jaaneguiiha amɨ̈haico
meecɨturunaaca, bu tollɨro amɨ̈haitɨ tehesino icarunaaca

sabadɨro imeguehi amɨɨhai quehecuno sahɨgovɨro mihicanoco. Bu tollɨro imeguehi amɨɨhai miyaavogo taajasujɨɨbogofañotɨ asaanohallɨvɨ quehecuno mihicano jɨɨbogoco uguubunoco.

28 Amɨɨhaico amɨɨhai mɨnaa omoonɨnotɨ mihiguetedino. Toono diito omoonɨnotɨ foovono magaajajirahi diito ifinɨjihɨgo efeejinoco. Jaabadɨro bu diito amɨɨhaico omoonɨnotɨ foovono ɨɨfusumo amɨɨhai mataajacuudɨmoco. Jino amɨɨhai mataajacuuno Moocaanitɨ asaano.

29 Mɨɨro Cristo amɨɨhaico acɨhi diiboco mimiyaavogonocoro icatɨno, tollɨro bu amɨɨhaico diibohallɨtɨ sita ɨdaasuno omoonɨjinoco.

30 Amɨɨhai, bu uujoho icano sabadɨro ɨdaasunofaño miicaqui. Amɨɨhairyo mahatyɨmehinɨcuuhi toonohallɨvɨ equehecucafetehinɨnoco. Jisumi bu jaamo uuditɨ muguubuhicahi toonohallɨtɨ quehecuno iicaaboro iicanoco.

2

Cristo Iimogobadɨ Ifiico Iguiinonɨsuno, Bu Sihidɨ Ejeevasuno Icano.

1 Jaanegui Cristo amɨɨhaico equehecutusuhachiijɨ, diibo gaijɨ amɨɨhaico ajacusuhachiijɨ, diibo Gaija amɨɨhaima iicahachiijɨ, gaijɨco, ɨdaasugoco icano magaajahachiijɨ,

2 uco sihidɨ imo imo miminiiyu famooro sabadɨro mihicanofeenedɨ, gaijɨfaño sahɨgo mihicanofeenedɨ, bu sagaijafeenedɨro, bu sabadɨro momoonɨnofeenedɨ icano.

3 Amɨɨhaiguiiharo momoonɨdino, bu quehe quehe amɨɨhai ifiico mehesɨcɨnɨmoro momoonɨdino. Jillɨ sɨɨcuno amɨɨhai jeebɨɨco miminiiyumoro momoonɨ. Amɨɨhaitɨ famooro amɨɨhai janaanɨcɨvɨ diitoco mejeevasu.

4 Paryɨ amɨɨhai imino mihicajinocoro miguiinedino, sita imino iicajinocoro miguiino.

5 Amɨɨhaifaño mificu, Cristo Jesu esamaaje iicaubadɨ iicanoco.

6 Mɨɨro diibo Moocaani ifiima icauruubo Moocaanibadɨ iicanoco gaijɨutɨɨbo

7 uufocovɨ ficuubo iino iicaurunoco. Jaaboro jeecɨvomɨnaafi ifibadɨro ifiico miniiyuuhi ifiivovaunofeenedɨ.

8 Jaabo miyamɨnaafi ifibadɨ iicauboro ifiico guiinovɨ miniiyuubo ejenaautɨmaño guijevefaño fuubo. Jaamaño guijeve ɨmohobujehallɨvɨ guijeveubo.

9 Jaamaño Moocaani diiboco acɨuhi janaanɨcɨ allɨnoocɨvɨ bocɨco, bu fanoohallɨnoocɨvɨ sihidɨ ejeevano momoco acɨubo icano.

10 Jaamo ufucu Jesu momoco muguubumoro
mememuɨɨvequi paryɨɨcɨno niquejefaño iicamo, jiinɨjehallɨri
iicamo, bu jiinɨjeguiino iicamo icano.
11 Jaamo famooro Jesuco magaajamoro: Jesucristo Mo-
haivojɨɨbo, meneequi, Dios Moocaani obocɨcafetejineguiiha.*

Cristota Jiinɨjehallɨvɨ Aachɨcɨnɨnobadɨ Iicamo.

12 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, amɨɨhaima iicasumi
uco: Jii, meneehicabadɨro jisumi uco: Jii, monoo tehesino
icaruuboco. Amɨɨhaico ataajasunofañoro mududɨcamaaje.
Amɨɨhai jeebɨɨco sɨɨcuno miminiiyumoro ɨñɨhicunoguiinoro
mihica.
13 Mɨɨro Moocaani amɨɨhaico acɨhicahi iimineheje imogoco.
Jaaboro amɨɨhaico amusuhicaabo meheetavequi diibo jeebɨɨ
iimogobadɨ.
14 Paryɨ fanoovaaco imino meheetavo gaiquirari
canɨfobamaaitɨmo, bu jenaautɨmo icano.
15 Amɨɨhaivɨ mɨɨhaiñooba amɨɨhai imitɨco atyɨmejitɨhi. Jillɨro
iimitɨno jihovotobadɨ iicano miyamɨnaafeenevɨ Moocaani
seemetɨro mihica. Amɨɨhai diitofeenevɨ imino mihicaneri
mahachɨcɨnɨ, meecɨrɨ ɨcɨvono jiinɨjehallɨvɨ aachɨcɨnɨcɨbadɨ.
16 Fiivo jɨɨbogoco masatyonofeenedɨ tollɨro uujoho
Cristo asaasumi imo imo icaji amɨɨhaitɨ, sɨcamañovɨ
ɨjɨɨbeguehicatɨmañoo, bu sɨcamañovɨ tadyudɨcamaaje
ofootɨmañoo icano.
17 Bu tafiico guijenɨsujirahi amɨɨhai miyaavogofeenedɨ
Moocaanico mejeecɨvonoco ɨfutusujirahi. Jaaneri uujoho
imono icahi. Jaanoco paryɨ amɨɨhaima uujoho dugaacuhi.
18 Amɨɨhai bu tollɨro imo imo mihica. Jaamoro uujoho imo
imo iicanofañodɨ mihica.

Timoteo, Epafrodito Icamɨsico Pablo Agalluuno.

19 Aivojɨɨbo Jesu iimogohachiijɨ Timoteoco goovano galluji
amɨɨhaico imeecɨtequi. Jaabo amɨɨhaiditɨ uhuumiibo uco
ɨjɨɨbogonoco uguubuuboro imo imo icaqui.
20 Uuma chahamo saatoho uujoho eesamaaibadɨ
eesamaaimo, bu chahamo saatoho miyanotɨro amɨɨhai imino
mihicajinoco aivo iimogomo.
21 Famooro imeguehicahi ifiicoro imino omoonɨnoco.
Jaamo imogotɨmo Cristo Jesuguiiha imino omoonɨnoco.
22 Jaanotɨ amɨɨhairyo magaajacuuhi Timoteo iimihuseque
ɨɨfusuhicanoco, jaabo caanico illi aamusunɨcɨbadɨ uco
amusuhicaabo taajasujɨɨbogoco ɨjɨɨbeguehicaaboco.
23 Jaaneguiiha mɨllɨhacho uco omoonɨjinoco agaajacudɨ di-
iboco amɨɨhaijaago galluuji amɨɨhaico imeecɨtequi.

---

* **2:11** (Apocalipsis 5.13-14)

24 Jaabadɨro bu Aivojɨɨbo Jesufeenedɨ esɨcɨnɨhi uujoho bu amɨɨhaico goovano emeecɨtejinoco.
25 Tollɨro bu aivo uudi imino monahabo Epafrodito onooboco amɨɨhaijaago agalluuno, tadyudɨcamaajeque, tajɨɨbogoco icano uco anahabonɨhicaaboco amɨɨhairyo uco ihamusuqui magalluuhinɨɨboco.
26 Jaabo imogoobo amɨɨhaico aatyɨmeneque guiraano ɨdaasuvehinɨɨbo diibo iguihuvaunoco amɨɨhai mugu-ubuhinɨnotɨ.
27 Miyaano guihuvahinɨɨbo guijevehinɨcuruubo. Jaaruuboco Moocaani ɨdaasuguehinɨhi, diibocoro icahinɨtɨno, tollɨrehinɨ bu uco. Jino ɨdaasuno iicano diibo iguijevehinɨneri janaanɨcɨ ɨdaasuno iicajiruneguiiha.
28 Jaaneguiiha imeguehi diiboco agalluunoco. Jaamo siino diiboco maatyɨmemere imo imo mihicahi, toonotɨ uujoho sihidɨ ɨdaasuno icatɨɨbo icaqui.
29 Jaanegui imo imo diiboco magaayɨcɨ Aivojɨɨboco mimiyaavogonofeenedɨ monahabo iicamaño. Jaanegui fahiijɨvaro mobocɨgusuhica diibobadɨ iicamehejeque.
30 Jaabo Cristoco ejeecɨvonofañodɨ iguijeveruubo miyamɨnaa agaicaaujirunotɨ iiguitɨmaño uco amusuubo amɨɨhai uco mahamusujitɨrunotɨ.

3

Miyaano Ɨtɨcovono Ica.

1 Jaaneguiiha tañahabomɨ Mohaivojɨɨboco mimiyaavogomo, imo imo mihica. Jaamaño uudi gaiquiveechutɨno sano ɨɨvɨcoro amɨɨhaidi acaatɨnɨno amɨɨhaico imino ificuuqui.
2 Mehesɨcɨnɨ jɨcumɨbadɨ iicamotɨ, iimitɨnocoro omoonɨhicamo iimeehequere iquitɨhicamo judiomɨditɨ.
3 Jaanotɨ mɨɨhai miyanotɨro mojeebɨɨfañodɨ Moocaanico mejeecɨvehicamo. Jaamaño imo imo mihicahi Cristo Jesuta mihicamaño. Jaamaño mofiicoro macahacɨsujitɨrahi.
4 Uujoho naa tafiico acahacɨsujiruubo, mɨɨhaiñooba ta-janaanɨcɨ tonehejeque eetavejirumo chahahi.
5 Mɨɨro uco judiomɨooboco tameeheque quitɨcɨumo ifiivu-unotɨ sahuse juugahusetɨ mifucucɨ, safucu ɨdɨɨno icauboco. Mɨɨro uujoho israelmɨoobo, Benjamin cuumioobo. Uujoho ifiivuunotɨro hebreomɨoobo, hebreomɨotɨsi seemene. Jaabo uujoho fariseo. Jaamaño judiomɨ tajɨɨbaco imino miyaavugu-uhi.
6 Jaanohallɨtɨ iicaaboro Jesujaagodɨ iicamoco ɨdaasuno moonɨhicauhi, tajɨɨba onoobadɨ imino iicahicaumaño. Jaa-maño mɨɨhaiñooba uutɨ mɨllɨ neehicautɨhi.
7 Jaano jino uudi itɨconɨ sihidɨ aivo miyaano iicahicauruno jisumi uudi sihidɨ jeevacutɨhi Cristomaryo icacuuqui.

8 Jaamaño paryɨɨcɨno fanoovaaco jeevesucuhi, toono
janaanɨcɨ iicanoco Cristo Jesu Tahaivojɨɨboco agaajacumaño.
Cristoguiinodɨ paryɨ fanoovaaco ejeevesucuunoco
jihovonobadɨ esɨcɨnɨcuuhi Cristoco agaayɨcɨɨboro diibomaryo
icacuuqui.
9 Moise tajɨɨbanofañodɨ ɨtɨcovono ifiima icacutɨɨbo icaqui.
Jillɨ Moocaani uco igaayɨcɨqui Cristoco imiyaavogonofeenedɨ.
Mɨɨro Moocaani imiyaavogomoco gaayɨcɨhi.
10 Uujoho imeguehi Cristoco agaajanoco, bu diibo ububhee-
teuno mityama icaqui, tollɨro bu diibo ɨdaasuno iicaubadɨ
icaqui, bu diibo iguitɨɨboro iguijeveubadɨ guijevequi,
11 diibo guijevefañotɨ siino ububheeteubadɨ buheetequi
icano.

Niquejefaño Efeejimo Jillɨ Jisumi Icahi.

12 Paryɨ tonehejevɨ ɨfutucuuhi, bu aivo imicuuhi onoonoco
imogotɨhi. Jillɨ gaɨmicɨnɨhi ofoobo toonovɨ ɨɨfetequi Cristo Jesu
itɨconɨ uco ɨɨcɨumaño.
13 Tañahabomɨ: Uujoho toonovɨ imino ɨfutucuuhi, nootɨhi.
Dojɨcuvɨ iminifotonoco iimogotɨɨboro sefaquifetehi tahɨmega
iicanovɨ ɨɨfetequi,
14 nijequevɨ ɨɨfetequi sefano moonɨhi ijaadaco gaayɨcɨqui.
Tooneguiiha Moocaani mɨɨhaico niquejefaño cuuhuvahi
Cristo Jesufañodɨ.
15 Paryɨ famooro imino mimiyaavugucuumo sabadɨro
mehesɨcɨnɨcuuhi. Jaanotɨ siibadɨro mehesɨcɨnɨhachiijɨ,
Moocaani amɨɨhaico tollɨro gaajasuji.
16 Jaanotɨ oono mɨhɨfutucuunofañoro masɨɨ sabadɨro quehe-
cuno mihicacuuqui.
17 Tañahabomɨ, jino uujoho iicabadɨro mihica. Jaamo
maatyɨmemere magaaja, ¿naa mɨɨjoho imino amɨɨhaico
monoobadɨ icahi?
18 Fahiijɨvaro amɨɨhaico neehicacuuhi. Jaarunoco bu siino
jino neehi taaboro. Ajashutɨmo icahi Cristo ɨmohohallɨvɨ igu-
ijeveubo jɨɨbogoco jɨɨheguemere iicamo. Jaamo ufucu finɨji.
19 Jaamo Moocaanico caanivahicatɨhi. Jillɨ ifi iimogonocoro
moonɨhicamo. Unucufeguejirunoco nucufeguetɨmoro: Aivo
sihidɨ mimityahi, noomo. Jillɨ jiinɨjehallɨonocoro esamaaimo
icano.
20 Jaanotɨ naha mɨɨhai niqueje cuumimɨnaa, tahɨgotɨ Motaa-
jasumɨnaafi Aivojɨɨbo Jesucristo asaajiiboco meteemehicahi.
21 Diibo mɨɨhaico mohimitɨ ifinɨjino ifiico iimino ifiitɨ
miniiyuji. Jaabo diibo ifi ovosɨɨbadɨ iicaqui, imityari tollɨ
moonɨjiibo paryɨ jiinɨjeque iguiinonɨjino mityari.

4

Aivojɨibofaño Imo Imo Mihica.

1 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, amɨihaico sihidɨ aivo aatyɨmeguehicamo, amɨihai tahimohica, tadyudɨcamaaje jaada mihicamo, agaijɨmo quehecuno Aivojɨibofaño mihica.

2 Evodia onoogo, Sintique onoogo icamɨfeque neehi: Sabadɨro miminifoto Aivojɨibofañodɨ.

3 Bu ɨijoho tadyudɨcamaaje nahabonɨmɨnaafico neehi: Diitɨfeque daamusu. Mɨiro diitɨfe sihidɨ jenaauno dudɨcamaaiuhi uuma, taajasujɨibogoco ɨjɨibuguuboma, tollɨro Clemente onooboma, bu saatoho sano uuma ududɨcamaaiumoma icano. Jaamo momono niquejefaño fiivohaamefaño caatɨnɨcɨnɨcuuhi.

4 Jaaneguiiha Aivojɨibofaño imo imo mihica. Siino bu neehi: Imono mihica,

5 famoovaro amɨihai imihuseque igaajaqui. Jaanegui mehesɨcɨnɨ, Mohaivojɨibo fiitɨcuuhi.

6 Fanoovatɨ ɨdaasuvotɨmoro toonohallɨvɨ Moocaanima mihiimaa. Diibocoro midillu. Jaamoro toonohallɨvɨ diiboco mihimo.

7 Jaachiijɨ amɨihaico Moocaani isajeebɨico acɨji, miyamɨnaafi eesɨcɨnɨno janaanɨcɨvɨ afatyocɨnɨnoco. Jaano amɨihai jeebɨico, bu amɨihai esamaajeque icano imino teemeji Cristo Jesufañodɨ.

Iiminocoro Mehesamaaje.

8 Niinoono jino ɨjɨibogono: Tañahabomɨ, paryɨ miyaano iicanocoro mehesamaaje: Paryɨicɨno mɨinoco obocɨgusunehejeque, paryɨicɨno ɨtɨcovonehejeque, ɨidicutɨnehejeque, aivo oovosɨinehejeque, mɨinoditɨ imino unuusunehejeque, paryɨicɨno iiminehejequere mehesamaaje mɨinoco acahacɨsusunehejequere icano.

9 Amɨihaico ɨjɨibeguehicanoco momoonɨ ɨifusuhicanoco, uujoho eheetavonoco, mahatyɨmehicano muguubuhicanoco icano. Tollɨ momoonɨhachiijɨ Moocaani sajeebɨico aacɨibo amɨihaima icaji.

Filipomɨnaa Pabloco Aacɨno.

10 Jaanegui Aivojɨibofañodɨ imo imo icahi uco siino mehesafeteneguiiha: Uco majabajeevecuuhi, uujoho nootɨhi. Gaajacuuhi uco mahamusujiruno nɨhɨbamɨma machahanoco.

11 Ucuujɨvaachumaño, nootɨhi. Uuma iicadɨnomaryo imo imo iicanoco jeevamaaicuuhi.

12 Gaajacuuhi ɨdaasuno iicajirunoco, bu sihidɨ sinehejema iicajirunoco icano. Jeevamaaicuuhi fanoovavɨ iicanoco utuvanovɨ, bu ajebaco ajaabɨcɨnovɨ, sihidɨ iicanovɨ, achahanovɨ icano.

13 Fanoovavɨ jeevamaaicuuhi Cristo uco mityaco aacɨmaño.
14 Jaarunofaño amɨɨhai uco imino momoonɨhi
tahɨdaasufañodɨ mihicamaño.
15 Mɨɨro amɨɨhai Filipo cuumimɨnaa magaajacuuhi taaja-
sujɨɨbogoco ɨjɨɨbuguubo ɨtɨconɨunoco. Jaabo Macedoniatɨ ufu-
usumi ɨdɨɨmoro amɨɨhai Filipori iicaja Moocaani iijamɨnaa
tajaa magalluuhi uco mahamusuno nɨhɨbamɨco tafeenedɨ
Moocaani amɨɨhaico aamusunoco magaayɨcɨno jaada.
16 Mɨɨro uujoho Tesalonicarirehiica icaunaaca amɨɨhai ta-
jaa nɨhɨbamɨco magalluhicauhi;
17 uuro gaayɨcɨqui icatɨno, tollɨro bu amɨɨhai ufucu toono
jaadaco Moocaanitɨ magaayɨcɨqui.
18 Jaanotɨ uujoho iimogono janaanɨcɨvɨ gaayɨcɨcuuhi.
Epafroditoma tajaa magalluuno uudi imino ɨfutucuuhi.
Jaano uudi Moocaanico ejeecɨvobadɨ jeevano. Mɨɨro
sɨɨcɨjemɨnaa Moocaanico afacɨcɨneri ejeecɨvuunoco Moocaani
imo imo gaayɨcɨuhi. Jaabadɨ uco mejeecɨvonoco Moocaani
imo imo gaayɨcɨhi.
19 Jaanegui amɨɨhai Cristo Jesuco imiyaavogomoco
Moocaani jaafa acɨhi paryɨ mucuujɨvaachudɨnoco, diiboma
niquejefaño fanoo ajashutɨno iicamaño.
20 Jaanegui Moocaanico mihimo fahiijɨvaro. Fɨne.

Niino Fitacu.

21 Jesucristofeenedɨ tajɨɨco paryɨ famoocoro mahacɨ
Moocaanita iicamoco. Paryɨ monahabomɨ uuma iicamo
amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi.
22 Tollɨro bu iijɨco galluumo famooro jimañeri Moocaanita
iicamo, bu tollɨro imi janaanɨcɨ Roma aivojɨɨbo Cesar onoobo
iijamɨnaa amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi.
23 Jaafa amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo Jesucristo imino moonɨhi.

COLOSENSES

Colosa Jiinɨjeri Iicamedi Pablo Acaatɨnɨuhaame. Pablo Caatɨnɨuhi Colosa Cuumiri Iicaja Moocaani Iijamɨnaadi.

1 Uujoho Pablo Moocaani jeebɨɨ iimogobadɨ Cristo Jesu minɨsumɨnaafi, diibo agalluubo eneejiruno. Sano monahabo Timoteoma
2 jiihaameque macaatɨnɨhi Colosa cuumiri iicamo Cristoco imiyaavogomo Moocaanita iicamedi. Jaafa Dios Moocaani amɨɨhaico imino omoonɨɨboro isajeebɨɨco acɨhi.

Pablo Moocaanima Iimaahi Miyaavogomɨnaahallɨvɨ.

3 Fahiijɨvaro Moocaanico Mohaivojɨɨbo Jesucristo Caanico mihimehicahi diiboma amɨɨhaihallɨvɨ mihiimaamoro.
4 Mɨɨhai amɨɨhaitɨ muguubuhi Cristo Jesuco mimiyaavogonoco, tollɨro bu paryɨ Moocaanita iicamoco magaijɨnotɨ icano.
5 Jillɨ amɨɨhai momoonɨhicahi, amɨɨhaidi niquejefaño ificuucɨnɨnoco motoomoro. Jaamo amɨɨhai toono eesɨcɨnɨnoma mihicahi taajasujɨɨbogoco muguubuunofaño.
6 Tobogocoro amɨɨhaico ɨjɨɨbuguubogo jino guiraatobogoro ofoobogo fanoojiinɨjeriro guiraatobogoro feehi, oono amɨɨhai Moocaani gaijɨtɨ amɨɨhaifeenevɨ ihiimaaunoco muguubuuno iicaubadɨro. Jaanoco amɨɨhai magaajauhi toono gaijɨ miyaano iicaunoco.
7 Jaano toonoco amɨɨhaico magaijɨɨbo monahabo Epafra onoobo jɨɨbuguuhi. Diibo mɨɨhaima ududɨcamaaiubo. Jaaboma mɨɨhai mihicahi Cristoco jeevesutɨɨbo ejeecɨvehicaaboma.
8 Diibo mɨɨhaico jɨɨbeguehi amɨɨhaiditɨ, bu amɨɨhai Moocaani Gaija aamusunofeenedɨ magaijɨcasinoditɨ icano.
9 Jaamaño mɨɨhai toonoco amɨɨhaiditɨ muguubuhinɨnotɨro suufenɨtɨmo Moocaanima mihiimaahicahi amɨɨhaihallɨvɨ, dilluumoro amɨɨhaico Moocaani igaajasuqui imino iimogonoco. Jaaboro amɨɨhaico fanoovaaco igaajasuqui, bu fanooheedene Moocaanitɨ asaanoco igaajasuqui icano.
10 Tollɨro bu midilluhicahi jaamo imino mihicahi Aivojɨɨbota iicamo iicanɨcɨbadɨ fahiijɨvaro momoonɨ diiboco imo imo omoonɨnoco fanoova imico sihidɨ eetavomoro. Jaamo imino Moocaanico magaajahi.
11 Tollɨro bu midilluhicahi amɨɨhaico sefano imoonɨqui ihovosɨ mityari. Jaamo imo imo fanoova icarunoco majaabɨcɨhi.

12 Jaamoro Moocaanico mihimo mɨɨhaico iimibachuuboro
ufucu ita iicamoco foovohɨ aacɨjinotɨ niquejefaño
magaayɨcɨjinohallɨvɨ.
13 Jaabo Moocaani mɨɨhaico taajasucuuhi ɨcɨvono mityatɨ.
Jaaboro mɨɨhaico agaijɨɨbo Illi aivojɨfaño ficuucuubo.
14 Diibo mɨɨhaico taajasuhinɨcuuhi mohallɨvɨ iguijeveuno-
fañodɨ mohimitɨco ubuusuuboro.

Moocaanima Sajeebɨɨ Mihicacuuhi Cristo Iguijeve-
unofeenedɨ.
(Jn 1.3; Heb 1.2)

15 Moocaani otoovoobo foovono saauhi jiijehallɨvɨ Illi ifiiri.
Jaabo diibo sahiijɨtɨro iicacuubo, fanoova chahaunaacaro
iicacuubo.
16 Diibofeenedɨ Moocaani paryɨ fanoovaaco eetavuuhi
niquejefaño iicanehejeque, jiinɨjehallɨri iicanehejeque icano;
ɨɨfuvusunehejeque, bu ɨɨfuvusutɨnehejeque icano. Tollɨro
bu paryɨ aivojɨnoco, paryɨ guiinonɨnehejeque, bu paryɨ
tajɨɨbanehejeque, paryɨ gaijano mityanehejeque icano, paryɨ
diibofeenedɨ eheetavocafutuuno diibeguiiharo.
17 Cristo fanoohɨmegavɨro icacuuhi. Jaabofeenedɨ paryɨ
fanoova sahɨgo imino icahi.
18 Jaabadɨro buunajɨ mɨɨhai Moocaani iijamɨnaa mihi-
camo. Jaanotɨ Cristo Moocaani iijamɨnaa Aivojɨɨbo inigaɨbadɨ
iicaabo. Jaabo sefari mɨɨhai mihicahi. Jaabo aivo itɨconɨ
guijevefañotɨ buheeteuhi fanoova mityahallɨvɨ diibo iicaqui.
19 Mɨɨro Dios Moocaani Jaabo achi Jesucristo tollɨro bu Dios.
Jaaneri Moocaani imo imo icahi iimogobadɨ iicamaño.
20 Tollɨro bu Moocaani imuguuhi Cristofañodɨ paryɨɨcɨno
fanoovaaco sajeebɨɨ ificuunoco, paryɨɨcɨno jiinɨjehallɨri
iicanehejeque, bu paryɨɨcɨno niquejefaño iicanehejeque
icano. Paryɨɨcɨno sajeebɨɨ fanoovaaco Cristo ɨmohovɨ itɨɨjoho
ucuunofañodɨ ificucuuboro.
21 Itɨconɨ naha amɨɨhai, amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ
Moocaanimɨnaatɨ mihicauhi, iiminotɨnoco mo-
moonɨhicaumaño. Jaarumoco jisumi Moocaani ifiimaryo
sajeebɨɨ ficucuuhi,
22 Cristo ɨdaasuno ifiiri iguijeveunofeenedɨ. Jillɨ moonɨubo
diiboco amɨɨhaico diibo ɨmefeenevɨ ihɨfusuqui iimibachu-
uboro mɨhɨnivatɨmoco, imitɨbama chahamoco icano.
23 Jaaneguiiha quehecuno mihica miyaavogofaño
faicuvano mabacoocovamoro taajasujɨɨbogoco
mimiyaavuguunofeenedɨ mehesɨcɨnɨnotɨ buhɨgovɨ
minifototɨmo. Jaabogo jɨɨbogocafetehi paryɨ fanoojiinɨjeri.
Jaabogoco uujoho Pablo amusuhi ɨjɨɨbogoobo.

Pablo Moocaani Iijano Jeecɨvomɨnaafitɨ Ficucafetehi.
(Ef 3.1-11)

24 Jaabo jisumi amɨɨhaihallɨtɨ ɨdaasuno omoonɨruneri imo imo icahi. Jaamañoo jillɨtɨ ɨɨfutusuuboro feehi tafiivɨ, oono Moocaani iijamɨnaaguiiha Cristo dudɨcamaajeque eheetavomañoo ɨdaasuno iicanofeenedɨ.
25 Jaamañoo uujoho Moocaani iija jeecɨvomɨnaafitɨ icahi amɨɨhaico imino moonɨqui Moocaani uco atajɨɨbaumañoo, bu tollɨro paryɨ jiinɨjemɨnaaco imino Moocaani jɨɨbogoco jɨɨbeguequi icano.
26 Tollɨro bu aivo sɨɨcɨjetɨro agaajaratɨno, paryɨ sɨɨcɨjemɨnaadi toovono iicanoco gaajasuqui. Jaanoco bu Moocaani ita iicamoco gaajasucuuhi.
27 Diitoco naha Moocaani imeguehi agaajasunoco ihovosɨ busumijeque, toono agaajaratɨnofañoo iicanoco judiomɨ iicatɨmedi. Jaano toono agaajaratɨno Cristo amɨɨhaifañoo iicano. Jaabo diibo imino niquejefañoo mihicajinoco mehesɨcɨnɨɨbo.
28 Jaamañoo mɨɨhai Cristotɨ mɨjɨɨbeguehicahi, bu famoovaaco mafajɨɨnɨhicahi. Famoovaaco magaajasuhicahi imino igaajaqui. Jaamo famooro imino Cristofañodɨ ijusiqui.
29 Tooneguiiha uujoho sefano ejenaauuboro Cristo uco mityaco aacɨnofeenedɨ dudɨcamaaihicahi.

2

1 Jaanegui imeguehi magaajanoco sefano amɨɨhaihallɨtɨ omoonɨcasinoco, bu tollɨro Laodicea cuumiri iicamohallɨtɨ, bu paryɨ uco tahɨmeque aatyɨmetɨmohallɨtɨ icano.
2 Imeguehi amɨɨhai diito jeebɨɨnoco mequehecutusunoco sano gaijɨfañoo iminifotomoro paryɨɨcɨno gaajaco igaayɨcɨqui. Jaamoro imino Cristoco igaajaqui diibo Moocaani iijɨ gaajaratɨno iicauboco. Jaarunofañoo jisumi diiboco magaajacuuhi.
3 Mɨɨro diibofañoo paryɨ gaaja, bu gaajacɨ icaneheje busumije paryɨ ficucɨnɨcuuhi.
4 Jillɨ amɨɨhaico neehi mɨɨjoho amɨɨhaico ihiimaari bañɨtɨmo iicaqui.
5 Amɨɨhaitɨ tehesino icaruubo tahesamaajeri amɨɨhaifeenevɨ iicajirubadɨ icahi. Jaaboro imo imo icahi amɨɨhai sabadɨro mihicamoro quehecuno Cristoco mimiyaavogonofañoo mihicanoco agaajaaboro.
6 Jaanegui Jesucristoco amɨɨhai jeebɨɨ aivojɨɨbotɨ magaayɨcɨuhi. Jaaneguiiha jisumi sano diiboma mihica,
7 diibofañodɨ amɨɨhai ifiico quehecuno mabacooconɨmoro mificu, sefano amɨɨhai miyaavogoma oono amɨɨhaico ɨjɨɨbuguubadɨ, fahiijɨvaro Moocaanico imomoro.

Cristofañodɨ Bohono Ifiima Mihicano.

8 Jeedɨ mehesɨcɨnɨ. Amɨɨhaico sita sɨcamañehejeque
onoomoro abañɨnoco miyaano meneedino diito Cristofañodɨ
icatɨhi. Jillɨ miyamɨnaa jeevamaajequere sɨvamo, miyamɨnaa
ejeecɨvefinocoro sɨvamo icano.

9 Jaanotɨ Moocaani Dios. Jaabo achi Cristo, tollɨro bu Dios.

10 Jaamaño amɨɨhai paryɨ fanoomaryo mihicahi diiboma
mihicamaño. Diiboguiinovɨ icano paryɨ tajɨɨbaneheje, gaijano
mityaneheje icano.

11 Jaabadɨro bu amɨɨhai miquitɨcɨcafutuuhi. Jaaruno ifiico
iquitɨcɨfibadɨ icatɨno, jillɨ amɨɨhai ifi iimogonotɨ mataajacu-
uneri. Jino naha Cristotɨ asaano quitɨcɨ.

12 Mɨɨro minitɨcafotoneri amɨɨhai sano Cristoma
mɨcɨhacafetehi. Jaamoro bu sano diiboma mubuheete-
sucafetehi, Moocaani mitya diibo guijevefañotɨ siino
ubuheetesuunoco mimiyaavogomaño.

13 Itɨconɨ naha amɨɨhai muchuumucuuhi amɨɨhai
jeebɨɨfañodɨ amɨɨhai imitɨri, bu miquitɨcɨnɨutɨmaño icano.
Jaarumoco jisumi Moocaani fiivoco acɨcuuhi sano amɨɨhaico
Cristoma, paryɨ amɨɨhai imitɨco ubuusuuboro.

14 Moocaani paryɨ mohallɨvɨ jaaducuuhi. Mɨɨhaico mo-
himitɨco eneehicaunoco finɨsucuubo ɨmohovɨ etetecuuneri.

15 Mɨɨro Cristo ɨmohovɨ iguijeveuneri paryɨ guiinonɨcuuhi
tajɨɨbanoco, gaijano mityanoco icano miyamɨnaa ɨmefeenevɨ
guiinonɨuhi. Jaanoco ɨcɨvojaanɨuboro satyuubo ɨmohovɨ igui-
jeveuneri toonoco iguiinonɨuboro.

Niquejeonehejequere Miguiino.

16 Jaaneguiiha mɨɨhaiñooba amɨɨhaico mamachunotɨ,
mahadunotɨ icano amɨɨhaico dejecudimo, bu tollɨro bohono
nɨhɨba iinuusumi jɨɨbaimonoco meheetavonoditɨ, bu
jaguisɨfucujeditɨ icano amɨɨhaico dejecudimo.

17 Toneheje jillɨ asaaujino ɨjɨno iicauno. Jaanotɨ naha
miyaabo iicaabo Cristo.

18 Jaanegui mehesɨcɨnɨ, oono saatoho sɨɨcujeebɨɨmobadɨ
iicahicarumo Moocaani toomomɨnaacoro ejeecɨvehicamo,
amɨɨhaico ufucu ajaadunoco magaayɨcɨjirunoco ɨcɨsutɨmo
icadino. Diito jillɨ aatyɨmetɨnehejeque omoonɨmoro: Aivo
sihidɨ mejeevahi, noomoro quehequimaaihicamo, jillɨ
sɨcamañocoro ifiitɨro tollɨ jeevanobadɨ eesamaaimoro.

19 Jaamo diito, Cristo monigaɨbadɨ iicaaboma gataacɨnɨtɨhi.
Jaanotɨ mɨɨhai Cristo ifibadɨ mihicamoco diibo aamusuuboro
ujusisubadɨ ficuubo, Moocaani esamaaje onoobadɨ icano.

20 Jaanotɨ naha amɨɨhai sano Cristoma miguijevecuumoro
sinehejequere miyamɨnaa esamaajeque momoonɨcuutɨhi.

Jaamaño ¿collɨhi jaamo jiinɨjemɨnaa agaajatɨmobadɨ mihic-
ahicahi, jiinɨjeoneheje atajɨɨbanoguiinovɨ miminifotomoro?
21 Oono:
Jinooco dudɨɨcɨdino, toonoco machudino, dihusefaño
gaayɨcɨdino, onoonehejequere momoonɨmo.
22 Paryɨ toneheje jillɨ miyamɨnaa tajɨɨbanehejere. Jaano paryɨ
finɨjino itajɨɨba omoonɨhicanehejema.
23 Jaaneheje aivo gaajama iicanehejebadɨ jeevajirahi, sihidɨ
ejeevano iijɨcoro atajɨɨbamaño sɨɨcujeebɨɨ icanehejequere, si-
hidɨ jeevanehejeri ifiinoco omoonɨnehejequere. Jaaruneri
mofi iimogonehejeque miguiinonɨjitɨrahi.

3

1 Jaanegui amɨɨhai Cristoma sano mubuheetehinɨcuumo
miguiino niquejefañoonocoro, oono Cristo Moocaani
miyanaagueneri ɨgɨcɨnɨohɨgonehejequere.
2 Jiinɨjeonehejequere esamaaitɨmo niquejeonehejequere
mehesamaaje.
3 Mɨɨro amɨɨhaima sano Cristo miguijevehinɨcuuhi. Jaa-
maño jisumi amɨɨhai ifi diiboma sano Moocaanifaño fa-
taniicɨnɨcuuhi.
4 Jaabo Cristoro jino mɨɨhai mihicano ifi. Jaamaño diibo
ubuhugaavusumi amɨɨhai sano diiboma bu mubuhugaaveji.
Jaamo diibo ovosɨɨhaivojɨfaño mihicaji.

Eedeehifi, Bohono Ifi Icano.

5 Jaaneguiiha jiinɨjeono amɨɨhai ififaño iicanehejeque
miguijenɨ. Mɨɨhaiñooba buhɨgueejedɨ amɨɨhai taabamɨ
iicatɨmehejema mihicadino, bu tollɨro ɨɨdicunehejeque
momoonɨdino, fanoovaaco iimeguehicanehejeque, iimitɨno
imogonehejeque icano momoonɨdino. Fanoovaaco
saatohoro mujuvihicɨnɨdino toono jihovo caanimɨ
jeecɨvobadɨro jeevahi.
6 Tonehejehallɨtɨ ñɨhicuneri ɨdaasuno Moocaani omoonɨno
saahi, paryɨ diibo onoonoco: Jii, onootɨmohallɨvɨ.
7 Tonehejeque amɨɨhai paryɨ momoonɨhicauhi eedeehifi-
ima mihicausumi.
8 Jaarumo paryɨ jinehejeque jisumi mejeevesucu.
Sɨfiiratedino, icajɨɨsunehejeque mifinɨsu, bu imitɨnoco
momoonɨdino, sitaaco aivono noojohoco, ɨɨdicuno
iimaaneheje amɨɨhai iijɨtɨ ihiinejirunehejeque icano mifinɨsu.
9 Fahɨgovavɨ mabañɨcasidino. Amɨɨhai eedeehifiico, bu
itɨconɨ momoonɨhicaunehejeque icano mejeevesucuunoco si-
ino momoonɨcuudino.
10 Bohono ififaño mɨjɨcafutucuuno janaanɨcɨvɨ imitonoro
ifeequi miyaabo Moocaani toonoco eheetavuubo ifi iicabadɨ.
Jaamo imino diiboco magaajanovɨ mɨhɨfetehi.

11 Diibofaño chahano diito griegomɨ, diito judiomɨ, diito iquitɨcɨnɨmo, bu iquitɨcɨnɨtɨmo, siijiinɨjeoto, bajɨmɨnaa, jɨjovoto, bu sajeebɨɨ iicamo icano oononeheje. Jillɨ paryɨɨcɨno fanoovaro Cristo. Jaabo paryɨ famoovafañoro icahi.

12 Amɨɨhaico Moocaani gaijɨhi diibotaro miicaqui amɨɨhaico ɨɨcɨcuumo. Jaaneguiiha ɨdaasugo mityanofaño mihica, imihusema, famooguiinovɨro iicasunoma mihica, sɨɨcujeebɨɨba omoonɨnoma, bu fanoova jaabɨcɨma icano.

13 Jaamoro sabadɨro fahɨgovavɨ majaabɨcɨcasi, fahɨgovavɨ amɨɨhai ɨɨbacasico mihimibachucasi. Jaanotɨ bu saatoho sitaama imitɨno iicahachiijɨ oono Cristo amɨɨhai imitɨco iimibachucubadɨro mihimibachucasi.

14 Fanoohallɨvɨro aivo gaijɨma mihica. Toono paryɨ fanoovaaco sahɨ agataacunoro imino fanoovaaco ɨɨfutusuno.

15 Jaaneguiiha jaafa amɨɨhai jeebɨɨnoco Moocaani isajeebɨɨri tɨcuvusuhi. Tooneguiiha amɨɨhaico cuuhuvaubo saafi ifiitɨro miicaqui. Jaamo diiboco mihimehicamotɨ mihica.

16 Tollɨro bu jaafa Cristo jɨɨbogo amɨɨhai jeebɨɨnoco paryɨ imino gahafusuhi. Jaaneri fahɨgovavɨ mɨjɨɨbogocasi, bu fanoogaajari fahɨgovavɨ mequehecutusucasi. Tollɨro bu Moocaanico iimono masinoco mamasiva, bu Cristo masinoco mamasiva, fanoova Moocaaniguiiha iicano masinoco, diiboco amɨɨhai jeebɨɨfañodɨ imomoro mamasiva.

17 Paryɨ fanoovaaco monoonehejeque, meheetavonehejeque icano momoonɨ Aivojɨɨbo Jesu momofeenedɨ, diibofeenedɨ fanoovahallɨvɨ Moocaanico imomoro.

Cristota Jillɨ Iyotoma Iicano.

18 Gaigoomɨ amɨɨhai tajemɨ iijɨguiinovɨ miminifoto. Jillɨ moonɨ Aivojɨɨbo Cristoco imiyaavogomo tollɨ icafihi.

19 Jaabadɨro bu amɨɨhai gaifiimɨ amɨɨhai taabamɨco magaijɨ. Jaamoro diitoma mɨsɨfiiratedino.

20 Jaabadɨro bu amɨɨhai seeme amɨɨhai caanimɨ, seejɨmɨ icano atajɨɨbanoco: Jii, monoo. Toono mohaivojɨɨboco imo imo omoonɨno.

21 Caanimɨ amɨɨhai seemeque mɨsɨfiiratusudino, diito ifiico mejeevevesudino.

22 Jaabadɨro amɨɨhai jeecɨvomɨnaa amɨɨhai aivojɨtoco fanoovavɨ: Jii, monoo, jiijehallɨvɨ mihicanohachuta diitoma imino mihicaquiro. Diito ɨhɨɨfɨnɨcɨsumiro icatɨno, jillɨ miya jeebɨɨri Moocaanico mɨñɨhicugomoro.

23 Paryɨ fanoovaaco momoonɨnoco imo imo momoonɨ Aivojɨɨbo Jesuco mejeecɨvonɨcɨbadɨ, miyamɨnaaco mihicanɨcɨbadɨ icatɨno.

24 Amɨɨhairyo magaajacuuhi toono jaadabadɨ iicano
Aivojɨɨbo ibusumijeque amɨɨhaico aacɨjinoco. Mɨɨro amɨɨhai
Cristoco mejeecɨvehicahi amɨɨhai miya Aivojɨɨbo iicaaboco.
25 Jaabadɨro bu iimitɨnoco omoonɨhicaabo toono jaadaco
gaayɨcɨji. Mɨɨro Moocaani miyamɨnaaco dugaacutɨhi ijee-
vadɨsahaje.

4

1 Jaabadɨro bu amɨɨhai aivojɨto, amɨɨhai jeecɨvomɨnaaco im-
ihuseme omoonɨbadɨ, imino momoonɨ. Mehesafoto tollɨro bu
amɨɨhai, amɨɨhai Aivojɨɨbo niquejefaño iicaaboma mihicahi.
2 Suufenɨtɨmo Moocaanima mihiimaa imino
mehesɨcɨnɨmoro, bu Moocaanico fanoovahallɨvɨ imomoro
mihica icano.
3 Tollɨro bu mɨɨhaihallɨvɨ Moocaanima mihiimaa, Aivojɨɨbo
mɨɨhaico aamusunofeenedɨ taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbeguequi,
Cristo jɨɨbogo agaajarautɨnotɨ mɨjɨɨbeguequi icano. Mɨɨro to-
bogohallɨtɨ jino uujoho cɨvojafaño icahi.
4 Jaanohallɨvɨ Moocaanima mihiimaa imino foovono uu-
joho toonoco gaajasuqui omoonɨjibadɨ.
5 Quehecuno mihica miyaavogomɨnaa iicatɨmoma
sɨcamañovɨ ifafucuvaaco mafatyusudino.
6 Fahiijɨvaro imino mihiimaahica imo imo. Imino magaaja
sitaaco mihiimusuhicajinoco.

Niino Iimaa.

7 Magaijɨɨbo monahabo Tiquico onoobo mɨɨhaico
jeevesutɨɨbo aamusuhicaabo, bu uuma sano Aivojɨɨboco
ejeecɨvehicaabo, amɨɨhaico paryɨ uutɨ imino jɨɨbegueji.
8 Tooneguiiha amɨɨhaijaago diiboco galluuhi amɨɨhaico jillɨ
mihicahi ineequi, bu amɨɨhaico iquehecutusuqui icanouno
mihica miyaavogomɨ.
9 Tollɨro bu diiboma foobo magaijɨɨbo mɨɨhaicoro
ejeevesuhicatɨɨbo monahabo Onesimo diibo amɨɨhaitɨ saafi
iicaabo. Diitɨsi amɨɨhaico jɨɨbegueji paryɨ juu iicanoco.
10 Tacɨvojatɨ uco anahabonɨɨbo Aristaco onoobo
amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi, tollɨro bu Marco Bernabe nahabo
icoomoobo achi amɨɨhaijaa iijɨco galluuhi. Diibo amɨɨhaico
ɨjɨɨbeguehicacuubo. Jaabo amɨɨhaico abaatohachiijɨ diiboco
imino magaayɨcɨ.
11 Tollɨro bu Justo onooboco bu Jesu eneehicaabo iijɨco
amɨɨhaijaago galluuhi. Jito ɨdɨɨmoro judiomɨtɨ imiyaavugu-
cuumotɨ Moocaani aivojɨguiiha uuma sano ududɨcamaaimo.
Jaamofeenedɨ uujoho tafiico jacusucafetehi.
12 Tollɨro bu Cristo jeecɨvomɨnaafi Epafra onoobo
amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi, diibo, bu saafi amɨɨhaioobo
iicaabo. Diibo fahiijɨvaro sihidɨ amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico

dilluhicahi diiboma ihiimaaboro. Jaamo amɨihai quehecuno mihicamoro aivo imino amɨihai jeebɨico miminiiyuhi Moocaani iimogonocoro meheetavejinojaagovɨro.

13 Uujoho imino gaajahi Epafra amɨihaiditɨ ifiico nɨjɨ nɨjɨ omoonɨhicanoco, bu tollɨro Laodicea cuumiri iicamediti, bu Hierapoli cuumiri iicamediti icano iicahicanoco.

14 Tollɨro bu magaijɨibo taabumɨnaafi Lucas iijɨco amɨihaijaa galluuhi, tollɨro bu Demas onoobo icano.

15 Tollɨro bu monahabomɨ Laodiceari iicamoco taajɨco mahaci. Tollɨro bu Ninfa onoogoco taajɨco mahaci, bu tollɨro diigo iijafaño iigaivehicamoco icano.

16 Jaamoro jihaameque amɨihaifeenevɨ memeecidɨ magallu, bu tollɨro Laodiceari iicaja Moocaani iijafaño imeecɨqui. Tollɨro bu amɨihai memeecɨ uujoho Laodicea iicamedi acaatɨnɨcuuhaameque.

17 Bu jinooco mɨjɨibogo Arquipo onooboco: Meecɨ, jaaboro imo dɨhɨfutusu Aivojɨibo ɨco diibo jeecɨvo dudɨcamaajeque aacɨhinɨnoco.

18 Uujoho Pablo jino ɨco idillunocoro, caatɨnɨhi jino tahuseri. Uco mehesafotomoro Moocaanima mihiimaa jino cɨvojamɨnaafitɨ iicanohallɨvɨ. Jaafa amɨihaico Moocaani imino moonɨhi.

1 TESALONICENSES

Pablo Inahabonɨmɨnaama Caatɨnɨuhi Moocaani Iijamɨnaadi.

1 Uujoho Pablo, Silvano, Timoteo icamɨsima caatɨnɨhi
jihaameque monahabomɨ Tesalonica cuumivɨ iicajahaje
Moocaani iijamɨnaadi. Moocaani, Aivojɨɨbo Jesucristo
icamɨsima sano agataacɨnɨmedi. Jaamo amɨɨhai Moocaani,
Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi iiminoco aacɨnoma, sajeebɨɨma
icano mihica.

Tesalonicamɨnaa Miyaavogoco Agaajasuhicauno.

2 Fahiijɨvaro mɨɨhai Moocaanico graciaco mahacɨhicahi
paryɨ amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanima mihiimaasumi.
3 Mehesafetehicahi suufenɨtɨmo Moocaani ɨmefeenevɨ
guiraano amɨɨhai miyaavogofeenedɨ mududɨcamaaihicano,
sihidɨ amɨɨhai gaijɨfañodɨ mejeecɨvehicahi, amɨɨhai Aivojɨɨbo
Jesucristoco mehesɨcɨnɨhicano quehecuno iicaneguiiha.
4 Tañahabomɨ, Moocaani amɨɨhaico gaijɨhi. Jaamaño diibo
amɨɨhaico ɨɨcɨuboro ificuunoco mɨɨhai magaajahi,
5 amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco mɨjɨɨbuguusumi tɨcovohiijɨri
mɨjɨɨbuguutɨhi, Moocaani Gaija mityari. Tobogo miyaano
iicanoco imino magaajamoro mɨjɨɨbuguuhi. Amɨɨhairyo ma-
gaajahi amɨɨhaifeenevɨ mɨɨhai imino mihicaunoco, amɨɨhai
imino miicaqui.
6 Jaamo amɨɨhai, mɨɨhaitɨ, Aivojɨɨbo Jesucristotɨ icano mag-
aajauhi. Jaamoro mɨɨhaibadɨro mihicahi. Jaamoro tobogoco
magaayɨcɨuhi imo imo amɨɨhaico Moocaani Gaija aacɨuneri,
ɨdaasuno sihidɨ mihicaurunofeenedɨ.
7 Amɨɨhaitɨ paryɨ imiyaavugucuumo Macedonia
jiinɨjemɨnaa, Acaya jiinɨjemɨnaa icamo igaajaqui.
8 Jillɨtɨ amɨɨhai magaajasuhi Aivojɨɨbo Jesu jɨɨbogoco. Mace-
donia, Acaya icano jiinɨjevɨro icatɨno. Tollɨro fahɨgova
jiinɨjemɨnaa gaajacuuhi, amɨɨhai Moocaanico mimiyaavo-
gonoco. Jaamaño mɨɨhai diitoco mɨllɨ munuucujitɨrahi.
9 Diitoro mɨɨhaico sahɨgotɨro jɨɨbeguehicacuuhi, mɨɨhai
amɨɨhaijaago mɨhɨgutuumoco imino magaayɨcɨunoco, bu
tollɨro amɨɨhai ɨjɨnɨtaco mejeecɨvehicaunoco mejeevesu-
umoro Moocaani iicaabo miyaabocoro mejeecɨvequi
diibojaagovɨ miminifutuumoco,
10 tollɨro bu jɨɨbeguehicamo amɨɨhai, Jesu niquejefañotɨ
asaajiiboco motoomonoco. Jaabo Jesu Moocaani Achi.
Jaaboco, Moocaani iguijevecuuboco siino buheetesuuhi.
Jaabo diibo Jesu mɨɨhaico taajasuji ɨdaasuno mihicajirunotɨ.

2

Pablo Tesalonica Cuumivɨ Ududɨcamaaihinɨno.

1 Tañahabomɨ, amɨɨhairyo magaajahi, amɨɨhaico mabaaje-
unoco sɨcamañovɨ icautɨnoco.
2 Itɨconɨ Filipo cuumivɨ mɨɨhaico: Imitɨno, unuumoro
ɨdaasuno moonɨurumo amɨɨhairyo magaajacuno. Jaarunofaño mɨɨhaico Moocaani amusuuhi itaajasujɨɨbogoco
amɨɨhaico iguitɨmoro mɨjɨɨbeguequi sihidɨ jeevarunofeenedɨ.
3 Tobogoco sɨcamañodɨ mɨjɨɨbuguutɨhi imitɨno momoonɨqui
icautɨno, bu mabañɨqui icautɨno.
4 Itɨconɨ Moocaani mɨɨhaico ɨnɨsuuboro acɨubo tajɨɨbaubo
fiivo jɨɨbogoco. Jaabadɨ mɨɨhai mɨjɨɨbeguehicahi. Jillɨ
miyamɨnaaco imo imo mihicasuqui icatɨno Moocaanicoro
imo imo mihicasuqui mojeebɨɨnoco agaajacɨɨboco.
5 Amɨɨhairyo magaajacuuno mɨɨhai amɨɨhaico
mabañamaaihicautɨhi oovosɨɨnoono ihiimaaneri. Jillɨ
nɨhɨbamɨcoro amɨɨhaitɨ mɨhɨcɨqui icahicautɨno. Jaamoco
Moocaani gaajahi.
6 Tollɨro bu miyamɨnaa mɨɨhaico obocɨgonoco miguiinotɨhi
amɨɨhaiditɨ, bu sitaaditɨ icano. Mɨɨhaico Cristo agalluumoco
amɨɨhai mobocɨguejiruno icarunaaca,
7 jillɨ amɨɨhaico mɨɨhairyo icɨgusuno momoonɨuhi gaigo
iseemegayɨɨmɨco otoomonɨcɨbadɨ.
8 Sihidɨ amɨɨhaico magaijɨmaño Moocaani jɨɨbogocoro ma-
hacɨtɨhi, tollɨro bu amɨɨhaihallɨvɨ mofiico mahacɨjirahi sita
iguijenɨqui, amɨɨhaico sihidɨ magaijɨcumaño.
9 Tañahabomɨ, amɨɨhairyo magaajacuuhi mɨɨhai
dudɨcamaajeque sihidɨ jeevarunofañ; fucu, bu cuuje
icano mududɨcamaaihicauhi toono sefatɨ miicaqui,
amɨɨhaiñoco mudumɨtɨɨcɨqui icatɨno Moocaani iijɨco
amɨɨhaico mɨjɨɨbeguehicaunohachuta.
10 Jaanoco amɨɨhai magaajahi, bu tollɨro Moocaani gaajahi,
amɨɨhai mimiyaavogomofeenevɨ mojeebɨɨ imino iicaunoco
imino momoonɨhicauhi, mɨɨhaiñooba mɨɨhaitɨ: Imitɨno,
nootɨmo iicaqui.
11 Tollɨro bu magaajahi amɨɨhaico saafiisari
mafajɨɨnɨhicauhi, majacusuhicauhi icano caani iseemeque
iicanɨcɨbadɨ.
12 Amɨɨhaico meneehicauhi imino miicaqui Moocaanita
iicamo iicanɨcɨbadɨ. Jaabo amɨɨhaico cuuhuvahi diibo
bocɨguiino ihaivojɨfañ miicaqui.
13 Jaamañ jillɨtɨ mɨɨhai fahiijɨvaro Moocaanico
graciaco mahacɨhicahi amɨɨhai Moocaani iijɨco mɨɨhaiditɨ
muguubuusumi magaayɨcɨuhi miyabogo Moocaani

jɨibogoco; miyamɨnaatɨobogobadɨro icatɨno. Jaabogo amɨihai miyaavogomɨnaafeeneri sihidɨ ejeevanoco eetavehicauhi.
14 Monahabomɨ, amɨihai yotoro amɨihaico ɨdaasuno moonɨhi. Moocaani iijaomo Judeari iicajahajemɨnaa Cristota iicaubadɨ mihicahi. Diitoco tollɨro iyotoro judiomɨ ɨdaasuno moonɨuhi.
15 Diito judiomɨ, Mohaivojɨibo Jesuco guijenɨuhi. Tobadɨro bu itɨconɨ Moocaani iimaamɨnaa iicaurumoco guijenɨumo. Jaamoro mɨihaico buhɨgovɨ gañɨimo. Moocaanidi imino moonɨtɨmo. Jaamoro paryɨicɨno miyamɨnaaco jɨiheveme.
16 Jaarumo bu judiomɨ iicatɨmoco itaajaqui mɨjɨibeguejirunaaca imeguehicatɨmo. Jillɨtɨ janaanɨcɨvɨro imitɨco guiraatusumo. Jaamaño jisumi imino Moocaani ñɨhicuno omoonɨjino gasecuhi diitohallɨvɨ.

Pablo Tesalonicamɨnaaco Abaatonoco Siino Imeguehi.

17 Tañahabomɨ, amɨihaitɨ sihɨgovɨ miminifutusumi, amɨihaico fafucuvaacɨvɨro mahatyɨmetɨrumo mojeebɨifañodɨ amɨihaico mehesɨcɨnɨhicahi. Tollɨro bu sihidɨ mihimeguehi amɨihaico mabaatonoco.
18 Jaamoro mefeeguehicarahi, fiiva foova uujoho Pablo, fiiva foova feequi moonɨhicaurahi. Jaarunofaño ɨjɨ mɨihaico casivusuhicahi.
19 ¿Nacu cono mɨihai esɨcɨnɨ, cono mɨihai imo ica? ¿Toono jinejetɨ nacu mɨihai imo imo mihicahi? Fɨne toono, Mohaivojɨibo Jesucristo asaabo ɨmefeenevɨ amɨihai mihicajineguiiha mɨihai imo imo mihicahi.
20 Amɨihaitɨ mɨihai macahacɨsucafeteji, imo imo mihicaji.

3

1 Jaamo amɨihai mihicanoco magaajagonoco majaabɨcɨcuutɨmoro Atenavɨro mifitafetehi.
2 Jaamoro monahabo Timoteocoro amɨihaijaago magalluuhi Moocaani jeecɨvomɨnaafi iicamaño, bu mohamusumɨnaafi Jesucristo jɨibogoco mɨjɨibogonoco meheetavehicamañovɨ. Jaabo amɨihaico afajɨinɨiboro iquehecutusuqui amɨihai miyaavogoco.
3 Jillɨ iicanotɨ saatohoba Moocaani iijɨco jeevesutɨmo iicaqui, amɨihairyo magaajahi tollɨ iicanehejeri ɨdaasuno mihicanoco.
4 Jaanotɨ amɨihaima mihicausumi mɨjɨibugucuuhi ɨdaasuno mihicajinoco, jaabadɨ icauno magaajacuubadɨ.
5 Jaarunaaca jaabɨcɨcuutɨhi uujoho galluuhi amɨihaico idilluqui, amɨihai miyaavogotɨ gaajaqui, ɨjɨ amɨihaico iimitɨnofaño agañɨisujirunoco iiguiiboro. Jaanotɨ mɨihai dudɨcamaaje sɨcamañovɨ iicajiruneguiiha.

6 Jaarunaaca Timoteo amɨihaijaagotɨ uhuumiubo mɨihaico
imino amɨihai miyaavogo iicaunotɨ mɨihaico jɨibuguuhi,
tollɨro bu amɨihai gaijɨtɨ icano. Tollɨro bu mɨihaico
magaijɨmoro mehesafetehicano mahatyɨmeguehicanoco
icanotɨ. Tollɨro bu mɨihai amɨihaico mihicabadɨro.
7 Tañahabomɨ, tobogotɨ mɨihai, iminootɨno ɨdaasuno mi-
hicahicaurumo imo imo miminifutuuhi amɨihai miyaavogo
imino iicanotɨ.
8 Jaamaño mɨihai bohono ifiima mihicabadɨ mihicahi
amɨihai Aivojɨibofañodɨ sefano mihicahachiijɨ.
9 Jaamo mɨihai sihidɨ janaanɨcɨ graciaco Moocaanico ma-
hacɨji amɨihaihallɨvɨ, amɨihaiditɨ Moocaani ɨmefeenevɨ sihidɨ
imo imo mihicaneguiiha.
10 Fahiijɨvaro suufenɨtɨmo Moocaanima iimaamoro mihic-
ahicahi mɨihaico amɨihaico ihatyɨmesuqui. Amɨihaico imino
mɨhɨfutusuqui amɨihai miyaavogo imino ɨifototɨnoco.
11 Mihimeguehi Moocaani, Mohaivojɨibo Jesucristo icano
aamusunoco, amɨihaico mabaatequi.
12 Jaabo Aivojɨibo amɨihai gaijɨco iguiraatusuqui. Jaamo
magaijɨcasihi fahɨgova jino mɨihai amɨihaico mihicabadɨ.
13 Amɨihai jeebɨinoco diibo quehecuno ijeevadɨ ificuqui
Moocaani ɨmefeenevɨ iimitɨnobama icatɨno iicaqui, ufucu
Aivojɨibo Jesucristo asaasumi famooro diibotama iicaqui.

4

Moocaanico Imo Imo Momoonɨno.

1 Tañahabomɨ, tooneguiiha amɨihaico monoomoro
matajɨibahicahi Aivojɨibo Jesufañodɨ. Imino mihi-
camoro Moocaanico imo imo momoonɨqui amɨihaico
mɨjɨibeguehicabadɨro amɨihai momoonɨhicaqui janaanɨcɨ.
2 Amɨihairyo magaajacuuhi amɨihaico Aivojɨibo Jesu
onoobadɨ mɨjɨibeguehicanoco.
3 Moocaani imeguehi amɨihai ifiinoco diibojaagovɨro
miminiiyumoro saatohoba buhɨgueejedɨ gaigoomɨma
icacuutɨmo mihicanoco.
4 Tollɨro bu famooro amɨihai taabamɨma iminoro mihi-
camoro magaijɨqui.
5 Sihidɨ aivo iimitɨnoco mihimogomoro icatɨno, siicuumije
miyamɨnaa Moocaanico agaajatɨmo iicanɨcɨbadɨ icatɨno.
6 Mehesɨcɨnɨ, mɨihaiñooba amɨihai nahaboco imitɨno
momoonɨdino, toonohallɨtɨ Aivojɨibo Jesucristo aivono
aamɨjirahi amɨihaico meneehicacubadɨ.
7 Moocaani mɨihaico imitɨgui cuuhuvatɨhi, imino mihi-
caquiro cuuhuvaabo.

8 Jibogoco agaayɨcɨgotɨɨbo miyamɨnaafico guubutɨɨbo icatɨhi
jillɨro Moocaanicoro guubutɨɨbo. Jaabo Moocaani mɨɨhaico
Igaijaco aacɨuboco guubutɨhi.
9 Jaanotɨ amɨɨhai nahabomɨma magaijɨcasiqui amɨɨhaidi
caatɨnɨtɨhi; amɨɨhairyo Moocaanitɨ magaijɨcasinoco magaa-
jacuuneguiiha.
10 Jaamoro tollɨ momoonɨhicahi famoomaryo
monahabomɨma Macedonia jiinɨjeri iicamoma. Jaarunofaño
monohabomɨ, amɨɨhaico meneehi: Janaanɨcɨvɨro amɨɨhai
imihuseque miguiraatusu.
11 Jaamoro sajeebɨɨ mihicamoro amɨɨhai
dudɨcamaajeeneriro mihica amɨɨhairyo dudɨcamaaimoro
mihica amɨɨhaico munuubadɨ.
12 Jaamo Moocaanico imiyaavogotɨmo amɨɨhaico
imityaguequi, bu amɨɨhai jinejebatɨ cuujɨvaachutɨmo
mihicahi.

Aivojɨɨbo Asaajino.

13 Monahabomɨ, iguijevecumo mɨllɨ iicajinoco gaajatɨmo
iicanɨcɨbadɨ mihicadino. Jaamo ɨdaasuvotɨmo miicaqui
saatoho Cristoma niquejefaño iicajinoco eesɨcɨnɨtɨmo
iicanɨcɨbadɨ icatɨmo mihicahi.
14 Jesu iguijeveubo siino ubuheeteunoco mimiyaavo-
gobadɨro, bu diitoco Moocaani buheetesuhi Jesuco
iicaubadɨro diiboco imiyaavogomoro iguijeveumoco.
15 Jillɨ iicanegui amɨɨhaico meneehi Aivojɨɨbo jɨɨbogo
onoobadɨ: Mɨɨhai jino Aivojɨɨbo asaajinohachuta guijevetɨmo
mihicajimo, iguijevehinɨcuumoco mɨsɨɨguejitɨhi.
16 Aivojɨɨbo Jesu tɨconɨji niquejefañotɨ iniitoobo imitya
iijɨma. Jaasumi Moocaani toomomɨnaa aivojɨɨbo mityano sa-
hagueji. Moocaani mɨriicuco iguisɨnofeenedɨ niitejiibo. Jaa-
sumiro Jesucristoco imiyaavuumoro iguijevecɨnɨumo tɨconɨji
siino ubuheeteme.
17 Jaasumiro mɨɨhai miguijevetɨmo jiinɨjehallɨri mihicamo
sano diitoma magañɨɨveji aimuufaifeenedɨ Aivojɨɨbo Jesuma
mahatyɨmecasiqui caamovɨ. Jaamo tollɨ fahiijɨvaro diiboma
mihicacuuji.
18 Jaanegui fahɨgovavɨ mequehecusuquimaje jinofeenedɨ.

5

1 Tañahabomɨ, jaanotɨ diibo asaajisumitɨ ifafucu oovotɨ icano
amɨɨhaico caatɨnɨtɨhi.
2 Amɨɨhairyo imino magaajacuuhi, Aivojɨɨbo asaajifucu
gaseji imimañobatɨ fucu nanivamɨnaafi agasenɨcɨbadɨ.
3 Jaasumi miyamɨnaa sajeebɨɨ mihicahi, imino mihic-
ahi nuurunaaca diitohallɨvɨ imimañobatɨ aivo gaseji, gaigo
iseemevacuuqui aivonɨcɨbadɨ, aivo ifinɨsujinotɨ taajajitɨmo.

4 Jaanotɨ tañahabomɨ, amɨɨhai gaajatɨmo mihicatɨhi. Jaamaño amɨɨhaivɨ tufucu nanivamɨnaafi iicanɨcɨbadɨ iicafucu gasejitɨhi iiguitusuqui.
5 Jaamo paryɨ amɨɨhai magaajacumo cuuje eseseenefañodɨ mɨhɨgobadɨ mihicacuumo. Mɨɨhai fucu ɨcɨvonofaño mihicacutɨhi.
6 Jaanegui saatoho miyaanoco agaajatɨmobadɨ mɨcɨgadino imino esɨcɨnɨmoro motoomo.
7 Jaanotɨ ɨcɨgamo fucu cɨgahi, tollɨro iguiriicavomo fucu guiriicavehi.
8 Jaanotɨ mɨɨhai Cristoco magaayɨcɨcuumo imino mehesɨcɨnɨhi miyaavogo, gaijɨ icaneri mofiico mofoboocɨhi, amocasimɨnaafi jɨgaiño meehuri ifiico ofoboocɨnɨcɨbadɨ. Tollɨro mataajajinoco mehesɨcɨnɨneri, monigaɨnoco mofoboocɨhi amocasimɨnaafi jɨgaiño nɨjegari iinigaɨco ofoboocɨnɨcɨbadɨ.
9 Moocaani mɨɨhaico ɨdaasuno imoonɨqui ficuutɨhi jillɨ Mohaivojɨɨbo Jesucristofañodɨ mataajaquiro ficuubo.
10 Diibo Jesucristo mohallɨvɨ guijeveuhi diibomaryo miicaqui mubuheerumo, miguijevecuurumo icano.
11 Jaanegui mesefaquifoto. Jaamoro fahɨgovavɨ mequehecutusucasi toono mihicabadɨ.

Pablo Inahabomɨco Fajɨɨnɨhi.

12 Tañahabomɨ, amɨɨhaico meneehi: Jaamo amɨɨhaifaño ududɨcamaaimoro amɨɨhaico Aivojɨɨbo Jesufañodɨ ɨjɨɨbogomoro afajɨɨnɨmoco mobocɨgusu.
13 Jaamoro diitoco mihimogomoro guiraano magaijɨ toono dudɨcamaajemɨnaa iicamaño. Jaamoro sajeebɨɨ fahɨgovavɨ mihica.
14 Tañahabomɨ, tollɨro bu amɨɨhaico meneehi: Mafago ududɨcamaaiñoco iimogotɨmoco, bu tollɨro imiyaavogotɨ iniinovamoco mequehecutusu iniinovafimoco mahamusu fanoovaaco jaabɨcɨmoro famoomaryo mihica.
15 Mehesɨcɨnɨ saatohoba mɨɨhaiñoobaco imitɨno omoonɨmoco, bu imitɨno moonɨdimo. Tollɨro moonɨtɨmoro iminoro mihica fahɨgovavɨ, bu famoovamaryo icano.
16 Fahiijɨvaro imo imo mihicahica.
17 Fahiijɨvaro Moocaanima iimaamoro mihicahica.
18 Fanoohallɨvɨro graciaco acɨmoro jillɨ Moocaani iimogono amɨɨhaiditɨ Cristo Jesufañodɨ.
19 Moocaani Gaijaco mojeebɨɨfañotɨ miguihanɨsudino.
20 Moocaani Gaijari Moocaani iimaamɨnaa ɨjɨɨbogonoco mɨtɨɨsuguedino.
21 Fanoonɨsuco iimino magaajamoro iiminocoro jeevesutɨmo toonoma mihica.
22 Paryɨ iiminotɨnotɨ amɨɨhai ifiico magaihuɨnɨ.

23 Diiboro Moocaani sajeebɨɨ iicaabo amɨɨhai ifiico imino
ijeevadɨ ificuuqui, paryɨ amɨɨhai ifiico amɨɨhai jeebɨɨco,
amɨɨhai gaijaco icano mɨhɨnivatɨno ificuuqui Mohaivojɨɨbo
Jesucristo asaajino ɨmega.
24 Jeevesutatɨɨbo amɨɨhaico ucuuhuvaabo. Jaabo mɨɨnoco
bañɨsutatɨɨbo jillɨ moonɨji onoonoco.

Niino Iimaa.
25 Monahabomɨ, Moocaanima mohallɨvɨ fahiijɨvaro mihi-
imaahica.
26 Moojɨco mahacɨ paryɨ monahabomɨco imino iijɨri.
27 Amɨɨhaico tajɨɨbahi Mohaivojɨɨbo mityari. Jaamo ji-
haameque paryɨ monahabomɨdi mihiimaasuhi.
28 Mohaivojɨɨbo Jesucristo jaafa amɨɨhaico imino teemehi.

2 TESALONICENSES

Pablo Inahabonɨmɨnaama Moocaani Iijamɨnaadi Caatɨnɨuhi.

1 Uujoho Pablo, Silvano, Timoteo icamo Moocaani iijamɨnaa Tesalonicari iicamedi macaatɨnɨhi Moocaani, Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsifeenedɨ.

2 Jaamo amɨɨhai imino mihica, sajeebɨɨma mihica icano Dios Moocaani, Aivojɨɨbo Jesucristo icamɨsifeenedɨ.

Moocaani Dugaacuji Imitɨmɨnaaco Cristo Asaadɨ.

3 Monahabomɨ, amɨɨhaihallɨvɨ mɨɨhai fahiijɨvaro Moocaanico graciaco mahacɨhicaji imino aivo jillɨ momoonɨno amɨɨhaihallɨvɨ amɨɨhai miyaavogo iguiraatomaño, tollɨro fahɨgova magaijɨcasino fahiijɨvaro janaanɨcɨ iguiraatomaño.

4 Jaamaño mɨɨhairyo imo imo amɨɨhaiditɨ mihiimaahicahi Moocaani iijanofaño amɨɨhai, amɨɨhai ɨdaasuno mihicarunofañodɨ majaabɨcɨmoro mimiyaaveguehicamaño.

5 Jillɨtɨ amɨɨhai magaajasuhi Moocaani iminoro udugaacunoco. Jaamaño amɨɨhai diibo aivojɨma mefeejinoma mihicahi toonohallɨtɨ ɨdaasuno mihicamaño.

6 Jaano amɨɨhaico ɨdaasuno omoonɨmoco Moocaani ɨdaasuno moonɨji.

7 Jaamo mɨɨhaima amɨɨhaico sano jaguisɨsujiibo ɨdaasuno mihicahicamoco ufucu Aivojɨɨbo Jesu niquejefañotɨ imitya toomomɨnaama asaadɨ.

8 Jaabo cɨɨjɨgaiguiihuma saajiibo ɨdaasuno imoonɨqui Moocaanico agaajatɨmoco, Mohaivojɨɨbo Jesucristo taajasujɨɨbogoco imiyaaveguehicatɨmoco.

9 Jaamoco ɨdaasuno moonɨjiibo ufucuro ifinɨjitɨno guijevefañoɨ. Tehesino gañɨɨcafetejimo Aivojɨɨbotɨ, diibo bocɨ, diibo mitya icanotɨ sihɨgo tehesino.

10 Jaabo Aivojɨɨboco ita iicamo icahacɨsuqui asaajifucu tollɨro diiboco imiyaaveguehinɨmeditɨ itoomomɨnaa iheetyequi mɨɨhai jɨɨbogo amɨɨhaifeenevɨ imiyaavogocafotomaño.

11 Jaaneguiiha jillɨtɨ mɨɨhai amɨɨhaihallɨvɨ Moocaanico midilluhicahi amɨɨhaico ɨɨcɨhinɨmo Moocaani ɨɨcɨcumo iicanɨcɨbadɨ miicaqui. Tollɨro bu midilluhicahi, Moocaani imityari imoonɨqui amɨɨhai mimiyaavogomoro meheetaveguehicanehejeque iimivusucafetequi.

12 Amɨɨhaifañodɨ Mohaivojɨɨbo Jesucristo momo icahacɨsucafetequi. Tollɨro bu amɨɨhai diibofañodɨ miicaqui Moocaani Mohaivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi imihusefañodɨ.

2

Iimiti Miyaminaafi.

1 Tañahabomi, jaanoti amiihaico meneehi, Aivojiibo Jesucristo miihaico iigaiyiicíqui asaajifucuti amiihaico meneehi:
2 Bañigayiro mejeevesudino mihicahicabadi mihicanoco. Jihovoto igaijafeenedi ijiibogono jiibogoco muguubumoro mihiguetedino. Miyaminaa onoonoco muguubumoro miihai aamenebadi iicanoco jilli noonoco: Aivojiibo asaajifucuri mihicacuuhi, noomoro ijiibogonoguiinodi mejeevesudino.
3 Miihaiñooba amiihaico abañinoco mimiyaaveguedino; iticoni diibo asaajino imegavi icajino Moocaanico iminaaniivamo asaajino. Jaasumi gasevajiibo imiti miyaminaafi ciijigaifaño igañiiqui iicacuubo.
4 Jaabo diibo paryi Moocaanitaco, bu fanooco ejeeciivefimoco iminaaniifiibo. Jaabo diibo Moocaani iicaniciibadi Moocaani templojafaño acasiivooboro: Uujoho Moocaani, nooboro.
5 ¿Nacu mehesiciniitihi amiihaico amiihaima iicausumi toonoti eneehicaunoco?
6 Jaarunoco amiihai jisumi magaajacuuhi saafi toonoco ugucicarunoco imegaviro ihoovovi iifototinaacaro asaajiruneguiiha.
7 Agaajaratino imiti mitya asaano icacuuhi idiiboro icaabehiica toonoco ifiiticisuhicaaboco jiinijeti buhigovi iicidi.
8 Jaadi jari tohimitiibo gaseji. Jaabo iimitiiboco Mohaivojiibo Jesu finisuji ijagabari diiboco ufuunaruneri, bu imino agasevaneri icano.
9 Diibo tohimitiiboba asaajiibo ijijaagodi iicaabo. Jaabo saaji sihidi mityama sihidi ejeevanoono mityaco iifusunofañodi bañiiboro.
10 Fanoova imiticо moonijiibo miyaminaaco ibañisuqui jaahaivofaño efeejimoco, miyaanoco ataajasujirunoco gaayicitimo iicaumaño.
11 Jillíti Moocaani diitojaago bañifiira mityaco galluuhi diibo abañinoco imiyaaveguequi.
12 Jaamo ciijigaifaño igañiicafetequi miyaano icarunoco imiyaavogotinoma iicaabo jilli iimitinocoro iimeguenegui-iha.

Itaajasuqui Ficimo.

13 Jaanoti miihai fahiijivaro amiihaihallivi Moocaanico graciaco mahacihicahi Mohaivojiibofañodi amiihai magaijino nahabomi mihicaneguiiha Moocaani amiihaico sahiijitiro mataajaqui iicicuumo Gaijafeenedi amiihaico ijeevadi ificuucumaño, bu miyaanoco mimiyaavogomaño icano.

14 Tooneguiiha amɨɨhaico Moocaani coovauhi
taajasujɨɨbogoco mɨɨhai mɨjɨɨbogonofeenedɨ. Jaamo tollɨro
Mohaivojɨɨbo Jesucristo bocɨfaño mɨhɨfetejinoma mihicahi.
15 Monahabomɨ, jaanegui mejeevesumoro majaba-
jeevedino amɨɨhaico moojɨri, bu aamefeenedɨ icano
mɨjɨɨbeguehicanoco.
16 Diiboro Mohaivojɨɨbo Jesucristo, bu Dios Moocaani iim-
ihuseri mɨɨhaico agaijɨɨbo ifinɨjitɨno jacusuco aacɨɨbo, imino
miyaavogo esɨcɨnɨco iimihuseri aacɨɨbo.
17 Jaabo amɨɨhai jeebɨɨnoco sefatusuji, jaamo iiminocoro
monoomoro meheetavehi icano.

3

Mohallɨvɨ Moocaanima Mihiimaa.

1 Monahabomɨ, jaamoro bu mohallɨvɨ Moocaanima mihi-
imaa Mohaivojɨɨbo iijɨ goovano fahɨgovavɨ ihɨfetequi. Jaanoco
gaijɨma igaayɨcɨqui amɨɨhai mihicabadɨ.
2 Tollɨro bu mihiimaa mɨɨhaico iimitɨmo miyaamo iicatɨmo
usetɨ itaajasuqui. Famooro miyaavogomɨnaa icatɨmo. Jaanotɨ
sanoodɨmoro miyaaveguehi.
3 Jaarunofaño Mohaivojɨɨbo mɨɨnoco jeevesutatɨɨbo. Jaabo
amɨɨhaico esefasuuboro iimitɨɨbotɨ teemeji.
4 Mɨɨhai Mohaivojɨɨbofañodɨ magaajahi mɨɨhai
amɨɨhaico matajɨɨbanoco suufenɨtɨmo momoonɨhicabadɨ
momoonɨjinoco.
5 Jaabo Aivojɨɨbo amɨɨhaico amusuji. Jaamo Moocaani
gaijɨco magaajacɨhi, bu Cristofañodɨ majaabɨcɨnoco magaa-
jahi icano.

Jillɨ Mududɨcamaaje.

6 Monahabomɨ, amɨɨhaico matajɨɨbahi Mohaivojɨɨbo Jesu-
cristo momofeenedɨ. Jaamo imitɨno iicano nahabomɨditɨ
mudugaavehi ududɨcamaaigotɨmoditɨ, mɨɨhai mɨjɨɨbogobadɨ
iicagotɨmoditɨ icano.
7 Amɨɨhairyo magaajacuuhi mɨllɨ mihicamoro mɨɨhai mihi-
cabadɨ mihicajinoco mɨɨhai amɨɨhaifeenedɨ dudɨcamaaitɨmo
tɨcovono mɨhɨguutɨhi.
8 Mɨɨhaiñooba machutaaco safooba jaadutɨmo
mamachutatɨhi. Tollɨ icatɨno fucu, bu cuuje icano
mududɨcamaaihicauhi amɨɨhaiñoco dumɨtɨɨcɨtɨmo miicaqui.
9 Moocaani dudɨcamaajemɨnaaco sita oobajaji Moocaani
unuurunofaño mɨɨhai dillutɨmoro mududɨcamaaihicauhi,
mɨɨhaitɨ magaajamoro mɨɨhai mihicaubadɨro momoonɨqui.
10 Amɨɨhaima mihicausumi jillɨ amɨɨhaico matajɨɨbauhi ca-
jaatyohacho ududɨcamaaiñoco iimogotɨmo, bu machutɨmo
iicaqui, noomoro.

11 Amɨɨhaifañotɨ saatoho imino icatɨmo dudɨcamaaitɨmoro
sitaacoro casivusumoro feehicahi onoonoco muguubuhic-
ahi.
12 Jaamo diitoco mɨjɨɨbogomoro matajɨɨbahi Mohaivojɨɨbo
Jesucristo mityafeenedɨ: Iinoro ududɨcamaaimoro sajeebɨɨ
iicamoro iino sefatɨro iicaqui.
13 Monahabomɨ, jaanotɨ amɨɨhai imino momoonɨnotɨ
muhuuchuvedino.
14 Jaanotɨ saatoho jihaamefañodɨ matajɨɨbanoco
agaayɨcɨtɨɨbotɨ mudugaavomoro diiboma magataavucuji-
rahana inucufevequi.
15 Jaaruuboco amɨɨhai mɨnaafibadɨ mɨjɨɨhevedino. Jillɨro
mafajɨɨnɨ amɨɨhai nahabobadɨro.

Fitacu Iimaa.

16 Jaabo Aivojɨɨbo sajeebɨɨco aacɨfiibo amɨɨhaico fahiijɨvaro
sajeebɨɨco acɨji siibadɨje mihicarunaaca. Aivojɨɨbo
famoomaryo jaafa icahi.
17 Uujoho Pablo amɨɨhaidi jino taajɨco jihaamefaño
tahuseri jimañogayɨcoro caatɨnɨhi. Jillɨ tahiimaanogayɨcoro
caatɨnɨhicahi paryɨɨcɨno agalluhicahaamenefaño.
18 Jaafa Mohaivojɨɨbo Jesucristo paryɨɨcɨno amɨɨhaico
amusuji iimihuseri.

1 TIMOTEO

Pablo Acaatɨnɨuhaame Timoteodi.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minɨsumɨnaafi Moocaani Motaa-
jasumɨnaafi atajɨɨbaneguiiha uco agalluubo, bu Mohaivojɨɨbo
Jesucristo icano, diibo mohesɨcɨnɨ iicaabo.
2 Timoteo ɨɨdi caatɨnɨhi jihaameque ɨɨjoho tamiyaabo
tamiyaavogofeenedɨ ɨɨcɨɨbo taseemene idiicaabedi. Imeguehi
ɨco Dios Moocaani, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo icamɨsi
ɨɨdaasugomaño imino omoonɨnoma, sajeebɨɨco aacɨnoma
icano idiicanoco.

Sɨcamaño Jɨɨbogoco Sita Ɨjɨɨbeguejirunoditɨ Onoono.

3 Macedonia jiinɨjevɨ ufuusumi ɨco unuucuubadɨ: Efeso
cuumivɨro fitafoto. Jaabo tajɨɨbahi saatohoco, sɨcamañoo
jɨɨbogoco jɨɨbogotɨmo iicaqui.
4 Jaamoco guubunɨcɨdimo eede jɨɨbogojɨnoco, ifinɨtɨno
sɨɨcɨjemɨnaa momono guicɨbadɨ iicanehejeque. Toneheje
jillɨro mɨhɨɨfono jenaaucasijaagovɨro satyehi. Toono
mɨɨnoco amusutɨhi Moocaani atajɨɨbano miyaavogovɨ imino
mɨhɨfutusuqui.
5 Jaano tatajɨɨba imeguehi imɨhɨnima achahano jeebɨɨtɨ, bu
iimino esamaajetɨ icano ifiivono gaijɨri magaijɨcasinoco, bu
miya miyaavogotɨ asaaneri icano.
6 Saatoho jinootɨ ɨmɨtamoro mɨhɨɨfono jenaaucasicoro
moonɨhicahi.
7 Imogomo Moise tajɨɨbano jɨɨbogomɨnaatɨ iicanoco.
Jaarunoco gaajatɨmo unuurunehejeque, bu sitaaco: Aivo
jillɨ icano, noomoro ɨjɨɨbugurunehejeque icano.
8 Mɨɨhairyo magaajacuuhi toono Moise tajɨɨba onoobadɨ
mihicahachiijɨ tajɨɨba aivo imijino iicanoco.
9 Magaaja iiminoco omoonɨmohallɨvɨ tajɨɨba
chahahi. Jaanotɨ naha toono tajɨɨba icahi iiminoco
omoonɨhicatɨmeguiiha, uguubuhicatɨmeguiiha, iimihicatɨmo
imitɨmɨnaaguiiha, imitɨ esamaajemɨnaa, Moocaanico, bu
ihiimaa iijɨco icano obocɨguehicatɨmeguiiha, bu caanico,
seejɨco icano agaicaaufimo bu paryɨ gaicaaumɨnaaguiiha
icano ificuuno.
10 Bu tollɨro sitahajema buhɨgueejedɨ mogaimɨ
iicatɨmehejema iicahicamedi, bu tollɨro sano gaifiimɨro
iicacasihicamedi, bu miyamɨnaaco ananihicamedi, bu
abañɨfifimedi, bu abañɨmoro sɨcamañovɨ Moocaani
momoco iguiiyɨcɨhicamedi icano ificuuno. Tollɨro bu
toono tajɨɨba ficucafetehi paryɨ oono iimino jɨɨbogoco
iimeguehicatɨmohallɨvɨ icano.

11 Jaano toono iimino jɨibogo, aivo iimibogo
taajasujɨibogoco, Moocaani uco utuumusuubogo.

Moocaani Mɨihaico Ɨidaasugonohallɨvɨ Diiboco Mihimo.

12 Uujoho Mohaivojɨibo Jesucristoco imehi, diibo jinohallɨvɨ
uco sefaco aacɨiboco. Mɨiro diiboco ejeevesujitɨnoco agaa-
jacɨiboro uco idudɨcamaajefaño ficuubo.
13 Paryɨ jillɨ uco imino moonɨibo itɨconɨ uujoho
tahiimaari diiboco imitɨno omoonɨhicauruuboco, diiboco
ɨmɨnaanɨhicauboro imitɨnoono neehicauhi. Jaaruuboco uco
Moocaani ɨdaasuguuhi, tusumi uujoho miyaavogomɨnaafi
iicautɨmañо. Jillɨ gaajatɨibo tollɨhɨje moonɨhicauhi.
14 Jaamañо Mohaivojɨibo aivo ajashutɨno uudi imino
moonɨhi sano miyaavogoma icano, bu tollɨro gaijɨma Cristo
Jesuma sano mihicamañо toonoma mihicaneri icano.
15 Jaamañо jino aivo miyaano. Jaanoco famooro
mimiyaavogo: Cristo Jesu jiijehallɨvɨ saauhi imitɨmɨnaaco
itaajasuqui. Jaamo imitɨmaatɨ uujoho ihaivojɨibo.
16 Jaabo jineguiiha Moocaani uco ɨdaasuguuhi, aivo
guiraano tafeenedɨ paryɨ Jesucristo ijaabɨcɨco ihɨfusuqui,
bu jaanotɨ uutɨ agaajamoro diiboco imiyaavogomo ifinɨjitɨno
fiivoma iicaqui.
17 Jaanegui masɨi fahiijɨvaro ufucuro ifinɨjitɨno Aivojɨiboco
mobocɨgomoro macahacɨsuqui, ufucuro iguijevetɨiboco,
aatyɨmeratɨiboco, diibo ɨdɨiboro Moocaani iicaaboco icano.
Fɨne.
18 Timoteo taseemene, ɨco jinooco tajɨibahi. Jaabo iimino
moonɨcasico moonɨcasihi miyaavogoma, bu imino esamaa-
jema icano itɨconɨ monahabomɨ ɨitɨ ihiimaaumoro Moocaani
momofañodɨ unuubadɨ.
19 Jaanotɨ saatoho iimino esamaaje onoonoco
omoonɨutɨmañо imiyaavogotɨ acutuumo iimitɨnofañovɨ.
20 Tollɨ icaumɨsi Himeneo, Alejandro icamɨsi. Jaamɨsico
uujoho acɨuhi ɨjɨ Satanasco toonotɨ agaajamoro Moocaanico
iijɨri: Imitɨno, nootɨmo iicaqui.

2

Moocaanima Jillɨ Mihiimaaqui Ɨjɨibogono.

1 Tɨconɨhi jinohallɨvɨ ɨco atajɨibaabo dilluunoco iheetave-
qui, Moocaanima ihiimaaqui, dillumoro miyamɨnaahallɨvɨ
Moocaanico imomoro iicaqui icano.
2 Moocaanico midillu miyamɨnaaco atajɨibamo
aivojɨtohallɨvɨ imimo miicaqui sajeebɨi Moocaanijaagodɨ
mihicamoro, paryɨ fanoovaaco bocɨgomoro.
3 Jino aivo iimino Moocaani Motaajasumɨnaafi iimogono.

4 Jaabo imeguehi famooro ataajanoco, bu famooro miyaanoco agaajanoco icano.
5 Saafiiro Moocaani icahi. Jaabo Achifeenedɨ mɨhɨfetejirahi, bu jaabofeenedɨ mɨɨhaico amusuubo. Jaabo Jesucristo miyamɨnaafi.
6 Jaabo Jesucristo guijevefaño ifiico acɨuhi famooro mataajaqui, mohallɨvɨ jaaduubo. Jaano ɨfusucafutuuhi ihoovovɨ ɨɨfutuusumi.
7 Tooneguiiha uujoho ficucafutuuhi jɨɨbogo satyomɨnaafitɨ, minɨsumɨnaafitɨ icano, judiomɨ iicatɨmoco miyaavogotɨ, miyaanotɨ icano jɨɨbeguequi. Jaabo uujoho miyaanoco neehi bañɨtɨɨbo.
8 Tooneguiiha imeguehi fahɨgovatɨ gaifiimɨ Moocaanima ihiimaanoco ihuseneque caamovɨ agañɨɨyɨcɨmobadɨro imino jeebɨɨri, sɨfiirama, ɨɨbacasima icano achahano jeebɨɨri.
9 Jaabadɨro bu gaigoomɨ unucufesutɨno gaachehunofañoɨ. Tɨcovono, sɨɨcuno icano ijeebɨɨco omoonɨmoro ijɨcamaaiqui, bu iimibaiquimaaiqui. Jaaruno siibadɨ iicaneheje feedamaajeeneri icatɨno, bu oroneri, perlaneri icano aarɨcunehejeri icatɨno, bu sihidɨ ijaadama iicano gaachehuneri icatɨno icano.
10 Jillɨro iiminoonocoro meheetavo oono Moocaanidi amɨɨhai jeebɨɨco mihimibachucuumobadɨro mihica.
11 Jaamo amɨɨhai gaigoomɨ amɨɨhaico ɨjɨɨbogonoco llɨɨvɨ muguubunɨcɨ. Jaamoro onoonoco: Jii, monoo.
12 Uujoho imogotɨhi gaigo miyamɨnaafeenevɨ ijɨɨbogonoco, bu tollɨro imogotɨhi gaifiico gaigo iguiinonɨnoco. Jillɨ llɨɨvɨro iicaqui.
13 Mɨɨro Moocaani tɨconɨuhi Adanco itɨconɨ eheetavuubo. Jaanohallɨvɨ Evaco eetavuubo.
14 Jaabo Adan bañɨcafutuutɨhi, igaigo bañɨcafutuuhi. Jaago abañɨcafutuumañoɨ imitɨfañoɨ jɨcafutuugo.
15 Jaaneguiiha gaigo ɨdaasuno icafigo eseemevasumi toono jaadabadɨ iicano. Jaarugo ufucu niinofucusumi taajaji miyaavogoco ejeevesutɨhachiijɨ, gaijɨfañoro iicahachiijɨ, bu mɨhɨnivatɨno iicahachiijɨ, sɨɨcuno ijeebɨɨco omoonɨhachiijɨ icano.

3

Moocaani Iija Jɨɨbogomɨnaa Aivojɨto.

1 Jino aivo miyaano: Saatoho aivo sihidɨ ejeevano dudɨcamaajeque Moocaani iijafañoɨ omoonɨnoco iimogono, toono aivo iimino dudɨcamaajeque omoonɨgono.
2 Jaamañoɨ Moocaani iija aivojɨɨbotɨ iicagoobo iimino ifiima iicaqui, saatoho diibotɨ imitɨno iimaatɨmo iicaqui. Jaabo saafigomaryo mogaima iicaqui, bu sɨcamañehejequere eesamaaitɨɨbo iicaqui, imino iicaqui, famoovaro diiboco

ibocɨguequi, fahiijɨvaro baamɨnaaco imino igaayɨcɨhicaqui iijafaño, bu imino ijɨɨbeguequi,
3 guiriicavotɨɨbo iicaqui, amocasico guiinotɨɨbo iicaqui, bu nɨhɨbamɨco gaijɨtɨɨbo iicaqui. Jillɨro iimihusequi, sɨɨcujeebɨɨba iicaqui, nɨhɨbamɨjaagovɨro ijeebɨɨ icatɨɨbo iicaqui.
4 Imino iijamɨnaaco atajɨɨbanoco igaajaqui, iseemeque afagueeneri ijɨɨhɨcuqui, sitaaco ibocɨguehicaqui icano.
5 Mɨɨno iijaco imino matajɨɨbanoco magaajatɨɨbo, bu ¿mɨllɨ Moocaani iija sihidɨ ejeevanoco meteemejirahi?
6 Jaabo Moocaani iija aivojɨɨbo bohono Cristoco agaayɨcɨɨbo icajitɨno. Aivo uujoho sihidɨ jeevahi, nooboro ifiico mityano eesɨcɨnɨnotɨ, ifiico iinoro gañɨɨsudiibo ɨjɨ aacutuuno ɨdaasuno yomonofañovɨ.
7 Tollɨro bu jaaboco ibocɨguequi miyaavogomɨnaa iicatɨmofeenevɨ, diiboco obocɨgotɨnehejetɨ aacototɨɨbo iicaqui, bu conohacho ɨjɨ itacuraco ificuunofaño aacototɨɨbo iicaqui icano.

Diaconomɨ.
(Hch 6.1-7)

8 Jaabadɨro bu diaconomɨtɨ iicamoco ibocɨguequi, unuucuunoco bañɨtɨmo iicaqui, guiriicavotɨmo, ajashurunoco guiraano ajaadusumoro guiraano nɨhɨbamɨco ɨɨcɨnoco imogotɨmo iicaqui icano.
9 Tollɨro bu miyaavogono agaajarautɨnoco imino igaajaqui, bu tollɨro mɨhɨnivatɨno esamaajema iicaqui icano.
10 Jaamo imino inɨsucɨnɨqui. Jaadɨ jari iimihachiijɨ jari diaconotɨ icajimo.
11 Jaabadɨro bu diito gaigoomɨ sitaaco ibocɨguequi, bu sɨcamañehejeque jɨɨbocasifififitɨmo iicaqui, sɨcamañehejequere eesamaaitɨmo iicaqui, fanoovavɨ iminoro iicaqui icano.
12 Jaabo diaconotɨ iicaabo saafigomaryo mogaima iicaqui. Jaabo imino igaajaqui iseemeque, iijamɨnaaco icano atajɨɨbanoco icano.
13 Jaamo diaconomɨ imino idudɨcamaajeque eheetavomo ɨfetehi janaanɨcɨ iimino obocɨgonehejevɨ. Jaamo iguitɨmoro Cristo Jesuco mimiyaavogonotɨ imino iimaamo.

Moocaani Iimaa Iijɨ Agaajaratɨno.

14 Goovajino ɨco emeecɨtono. Jaarunaaca jihaameque ɨɨdi caatɨnɨhi.
15 Jaabo uujoho goovano ɨɨfototɨhachiijɨ, jaabo gaajahi Moocaanico miyaavogomɨnaama mɨllɨ mihicanɨcɨnoco. Jaamo Moocaani mɨllɨba iicatɨɨbo iijamɨnaa. Jaamoco Moocaani miya jɨɨbogoco acɨubo toonoco sitama ihiimaahicaqui.

16 Aivo miyaano, mɨihai iimaa iijɨ aivo agaajarautɨno aivo
sihidɨ ejeevanoco:
Moocaani miyamɨnaafi ifiiri acavirivuuboro buhugaavuuhi,
Igaijafeenedɨ: Iimiibo, noocafutuubo. Itoomomɨnaa
jaaboco aatyɨmeubo. Jaabo jɨibogocafutuuhi
fanoojiinɨje cuumimɨnaariro. Fanoojiinɨjeriro
jaabo imiyaavogoobo, bu jaabo niquejefaño
agaayɨcɨcafotoobo.*

4

Ufucu Miyaavogotɨ Udugaavejimo.

1 Mɨiro Moocaani Gaija foovono neehi: Niinoosumi saatoho
miyaavogotɨ dugaacamaaiji, abañɨfifino gaijamaryo ifeequi,
jillɨ ɨjɨmɨ demoniomɨtɨ asaano jɨibogocoro imoonɨqui.
2 Jaamo diito guubunɨcɨjimo abañɨfifimo miyamɨnaa
abañɨsumo onoonehejequere, diito esamaajene aivo,
ɨñɨhicugonoco gaajacuutɨhi. Jillɨ diito esamaajene mɨino
usegaico miquitɨcɨnaagono uchuumucubadɨ jeevahi.
3 Jaamo diito imogotɨhi miyamɨnaa ataabavanonoco,
bu tollɨro machusutɨmo siomoneheje machutaanoco,
miyaanoco agaajacuumoro imiyaavogomo imachuqui
Moocaani eheetavucuunoco, toonohallɨvɨ diiboco iimomoro.
4 Mɨiro paryɨ Moocaani eheetavuuno sabadɨro iminehi.
Jaanegui jinejebaco jɨiheguetɨmoro magaayɨcɨ toonohallɨvɨ
Moocaanico mihimomoro.
5 Mɨiro toonohallɨvɨ Moocaanima mihiimaacuno. Jaano
iimibachucɨnɨcuuno, noobo.

Aivo Imino Jesucristoco Ejeecɨvoobo.

6 Jaanotɨ jinooco dinahabomɨco ɨdɨibogohachiijɨ aivo iimino
jeecɨvomɨnaafi Jesucristo jeecɨvomɨnaafitɨ diicaji. Jaabo
miyaavogo iimaa sefari diicaji, bu toono iimino jɨibogoco
omoonɨno sefari icano.
7 Jaanotɨ jihovobogoje jiinɨje jɨibogono onoonoco ugu-
ubunɨcɨiboro: Jii, needino. Jillɨro Moocaanijaagovɨro di-
jeebɨico iminiiyunocoro nɨsuquimaaje.
8 Jaanotɨ naha bu siineje bañamaaijeneque mejeeva-
maaisuno imihi mofi isefaquiguiiha. Jaanotɨ Moocaaniguiiha
mejeevamaaisuno momiyaavogo isefaqui famooguiiharo
imihi. Jino jiijehallɨri mihicano ifiguiiha imino, bu ufucu
mihicajino ifiguiiha imino icano.
9 Jino aivo miyaano. Jaanoco famooro mimiyaavogo.
10 Tooneguiiha bu mududɨcamaaihicahi, sita mɨihaico
imitɨno onoonehejeri ɨdaasuno mihicahicahi icano, mɨihai

* **3:16** (Jn 1.14) Aivo miyaano, mɨihai iimaa iijɨ aivo agaajaraut

iicaabo Moocaanicoro mehesɨcɨnɨhicamaño. Diibo Jesucristo miyamɨnaa Taajasumɨnaafiro iicaabo, diibo miyamɨnaa imiyaavogomo Taajasumɨnaafi iicaabo.

11 Jaanegui paryɨ jinehejeque tajɨibaabo dɨibogo.

12 Imino moonɨ ɨco tɨhɨisudimo aivo sɨcafefi idiicanotɨ. Jillɨro difiiri gaajasu miyaavogomɨnaa iicamoco, imino idiimaaneri, imino idiicaneri, gaijɨma idiicaneri, bu miyaaveg-ueri, difi mɨhɨnivatɨno idiicaneri icano.

13 Uujoho ɨifototɨnohachuta miyamɨnaafeenevɨ Caatɨnɨhaameque ɨdɨifɨnɨcɨnɨnovɨro diica, monahabomɨco equehecutusuuboro jɨibogo diica.

14 Daabajeevedino Moocaani ɨco deetavequi aacɨhinɨnoco, oono Moocaani iija amiyato diibo noojɨri dihallɨvɨ ihuseneque ificuunoco.

15 Tonehejejaagovɨro dijeebɨico ficu. Difiico sahɨgovɨro miniiyu, famooro ihatyɨmequi janaanɨcɨvɨ imino ofoonoco.

16 Difiico imino deesɨcɨnɨ, bu ɨdɨibogonehejeque icano. Fanoovavɨro quehecuno diica. Jillɨ idiicahachiijɨ ɨiro difi-ico imino taajasuji, bu tollɨro ɨco uguubunɨcɨmoco taajasuji icano.

5

Jillɨ Diica Miyaavogomɨnaama.

1 Quillahutooboco dɨhɨbadino. Jillɨro fagoo diicaanico idi-icajirubadɨro. Tollɨro bu sɨcafeque moonɨ dinahabomɨbadɨro.

2 Tollɨro bu gaigoomɨ quillahutoco moonɨ diiseejɨco idi-icabadɨro. Tollɨro bu bagocajamɨco dinagomɨbadɨro moonɨ, mɨhɨnivatɨno.

3 Fibaitoco daamusu miyanotɨro aivo fanoovatɨ ucuujɨvaachumoco.

4 Jaanotɨ safibaijɨto iseemema iicamoco, bu ihiyaachimɨhaima iicamoco icano dɨibogo seejɨmɨhaico, bu itagomɨco imino iteemequi. Jaaneri diitoco ifiivusunoco ajaadubadɨ iicano. Toono aivo iimino Moocaani toonoco iimogono.

5 Jaanotɨ bu miyanotɨro fibaijɨgo iicago, bu aivo iyoto-bama achahago Moocaanicoro esɨcɨnɨfihi. Jaago fahiijɨvaro Moocaanima iimaahicahi.

6 Jaanotɨ saafigo fibaijɨgo ifiico iinoro imugusugoro iicago, imiyaavogotɨmobadɨ icahi.

7 Tollɨ iicagoco, bu paryɨ jinehejeque tajɨiba imino iicaqui, toonohallɨtɨ ɨhɨibajirunoma ichahaqui.

8 Jaanotɨ saatoho iijamɨnaa icarumoco toomotɨmo iicamo, bu aivo iyoto icarumoco otoomotɨmo imiyaavogoco jillɨro tuunamaaihi. Jaamo saatoho imiyaavogotɨmo iicano janaanɨcɨvɨ imitɨno jeevahi.

9 Jaanegui fibaijɨto toojafaño ududɨcamaaimo aamefaño
mificu sesentadɨno janaanɨcɨvɨ ificabano iicacugo momoco,
bu jaago saafi taabaro iicaugoco,
10 bu imino omoonɨhicanoco magaajacuugoco,
seemeque imino iimibayɨcɨgocoro ifiivusuhicagoco, bu
baamɨnaaco imino iijafaño agaayɨcɨhicagoco, bu miyaavogo
nahabomɨ tɨhaiñoco initɨsugoro fanoovavɨ diitoco imino
ejeecɨvehicahachiijɨ, ɨdaasuno iicamoco aamusuhicahachiijɨ,
bu conohacho sano iiminoco omoonɨhicahachiijɨ icano.
11 Jaanotɨ fibaijɨto momono aamefaño mificuudino saafigo
fibaijɨgoguiinovɨro ificabano iicagoco. Tonoodɨno ificabano
iicagoco ifi iimogonocoro iimogogoro Cristotɨ buhɨgovɨ imini-
iyudɨ siino atajevanoco imeguejirugo.
12 Jaaneri imitɨco ɨcɨjirugo diigo unuubadɨ imino
omoonɨtɨmañoo.
13 Jaabadɨro bu iijaneriro ɨgomoro ofoomoro gaiquifite-
jirumo. Jaano toonoro icatɨno, tollɨro bu sɨcamañeheje
jɨɨbocasicoro moonɨjirumo, sita iimaanehejefaño
juvihicɨnɨmoro ofoomo.
14 Jaanegui tollɨ iicajiruneguiiha uujoho imeguehi fibaijɨto
bagocajamɨ iicamo atajevanoco. Jaamo eseemevamoro ii-
jano abajatotɨro iicaqui. Jaamoro momɨnaafi ɨjɨco ijaagovɨ
fiitɨvusutɨmo iicaqui: Diito imitɨ, nuusudiibo.
15 Mɨɨro saatoho fibaijɨto gaigoomɨ udugaavomoro ɨjɨ Sa-
tanas dojɨcutɨro fuucuuhi.
16 Jaanegui cajaatyohacho miyaavogomɨnaa ifibaijɨgoma
iicamo diigoco ihamusuqui Moocaani iija nɨhɨbamɨ sefari
iicatɨgo iicaqui. Tollɨtɨ jari Moocaani iija aivo miyaano fanoo-
vatɨ ucuujɨvaachuno fibaijɨgoco ihamusuqui.
17 Jaabadɨro bu quillahuto Moocaani iijaco imimo otoomo-
moco guiraano mobocɨgomoro imino majaadu. Jaano
janaanɨcɨvɨ aivo mobocɨgo oono Moocaani jɨɨbogoco ihi-
imaamoro ijɨɨbogonojaagovɨro iicamoco.
18 Mɨɨro Caatɨnɨhaame neehi: Buey itrigohallɨdɨ
ɨɨgoneri jehetɨɨbo. Jaabo iijɨco siyaacudino. Jaafa
machuubo ududɨcamaaimañoo, noonoro. Bu tollɨro noono:
Dudɨcamaajemɨnaafi ududɨcamaaje jaadaco gaayɨcɨhicaji,
noonoro.
19 Mɨɨro quillahutoobohallɨvɨ: Imitɨno icahicaabo, nooboro
saafiiro ɨjɨɨbogonoco gaayɨcɨjirahana. Jaanotɨ diibohallɨvɨ
miimɨsiicɨ ɨjɨɨbogohachiijɨ jari miyaavogo.
20 Jaanotɨ imitɨno icamoro iicamoco dɨhɨba famoo
ɨmefeenevɨro, toonotɨ saatoho ihiguetequi.
21 Jino ɨco tajɨɨbahi Moocaani ɨmefeenevɨ, bu tollɨro
Mohaivojɨɨbo Jesucristo ɨmefeenevɨ, bu diibo toomomɨnaa
nanɨtamofeenevɨ icano. Jaabo jinooco imino moonɨhi

miyamɨnaaco dugaacutɨɨbo, bu saatohoco guiinovɨ miniiyutɨɨbo diicaqui icano.
22 Bu tollɨro cajaanɨbaco imimañobatɨ Moocaani iija quillahutoobotɨ ficuudino. Sita imitɨfaño dɨcafetedino. Jaanegui paryɨ iimitɨno iicajirunoco sihɨgovɨro jeecɨvotɨɨbo minifoto.
23 Dihibari saicɨno aivo guihuvahicahi. Jaanegui sano nɨfaihucoro daadudino, vino aivofaihutɨ bu mɨɨdɨno daadu.
24 Saatoho imitɨ foovono ɨfuvusuhi diitoco udugaacujihɨgo footɨmocoro. Jaanotɨ saatoho imitɨ ɨfuvusutatɨhi ɨmegavɨro jaribuunatɨ ɨɨfuvusujino.
25 Jaabadɨro bu iimino moonɨ foovono ɨɨfuvusufino, atyɨmeratɨruno toovono icajitɨhi.

6

1 Jeecɨvomɨnaa iicamo ihaivojɨtoco sihidɨ ibocɨguequi. Toonotɨ imitɨno nuusudimo Moocaani momotɨ, tollɨro bu mojɨɨboditɨ icano.
2 Jaanotɨ bu jeecɨvomɨnaa ihaivojɨto miyaavogomɨnaa iicahachiijɨ diitoco jɨɨheguedimo miyaavogofañodɨ inahabomɨro iicamaño. Jillɨro janaanɨcɨ iminoro ijeecɨvequi; toono diitoco imino mejeecɨvonoco agaayɨcɨmo miyaavogomɨnaa, magaijɨno nahabomɨ. Jaanegui paryɨ jinehejeque dɨɨbogo imino.

Sɨcamaño Jɨɨbogomɨnaa.

3 Jaanotɨ bu cajaatyohacho sɨcamañooco ɨjɨɨbogomo, mɨɨhai iiminoco Mohaivojɨɨbo jɨɨbogoco mɨjɨɨbeguehicanobadɨ bu mohiimaahiijɨ onoobadɨ iicatɨnoco ɨjɨɨbeguehicahachiijɨ,
4 jillɨ diibo ifiicoro mitya mitya omoonɨɨbo. Jaabo jinejeba ajashuno agaajatɨɨbo. Jillɨ sɨcamañeheje iimaahallɨvɨ ejenaaucasifififiibo. Jaaboro toonohallɨtɨ diitoco jɨɨhevefiibo ɨɨbafiibo, sitaaco aivonoono neefiibo, sitaaco imino eesɨcɨnɨtɨɨbo,
5 ifinɨtɨno amocasineheje ihesamaajene iimicuutɨmofaño icaabo. Jaabo miyaanoco agaajacuutɨɨbo. Jaabo esɨcɨnɨhi: Moocaani iimaa iijɨco fɨne sihidɨ fɨne tooneri busumijeque sihidɨ magaayɨcɨno, noobo.
6 Jɨɨhɨ, etɨ miya iimaahiijɨ imino icasunohiijɨ, oono diiboma iicadɨnomaryo janaanɨcɨ sinehejeque imogotɨɨbo. Jaabo jillɨro imo imo icaabo.
7 ¿Mɨɨro jiijehallɨvɨ jinejebaco mɨsɨvautɨhi, bu ajashuno jinejebaco masatyejitɨhi icano?
8 Jaamo gaachehuma, bu machutaama icano mihicahachiijɨ tonoodɨnomaryo imo imo miicaqui.
9 Jaanotɨ sihidɨ ibusumijema iicanoco iimogomo jaabɨcɨtɨhi diitoco ɨnɨsunoco. Jaamaño mɨhɨɨfono fanoovama ica imogo tacurafaño aacotono miyamɨnaaco imitɨno omoonɨnoro jinejebama achahanofaño, finɨsufaño icano ficuhi.

10 Mɨɨro nɨhɨbamɨma mihicanoco sihidɨ mihimogono, aivo
fanoova imitɨtano. Jaamaño saatoho sihidɨ toonoco iimogo-
maño miyaavogotɨ sihɨgovɨro minifetehinɨmo. Jaamaño ifiico
jillɨro ɨdaasuno icariro gahafusumo.

Iimino Moonɨcasi.

11 Jaanegui ɨɨjoho, Moocaani miyamɨnaafi, paryɨ jinehejetɨ
digaa. Jaaboro ɨtɨcovonocoro moonɨ, iminoco, miyaavogoco,
gaijɨco, jaabɨcɨco, ɨsɨɨcuno jeebɨɨco icano moonɨ.
12 Iimino moonɨcasi, miyaavogo moonɨcasicoro daamo-
casi. Ifinɨjitɨno fiivoco imino gaayɨcɨ. Mɨɨro tooneguiiha ɨco
Moocaani cuuhuvahinɨhi. Jaabo ɨɨjoho imino omoonɨɨboro
dimiyaavogoco gaajasuuhi ajashutɨmo ɨmefeenevɨ.
13 Siino bu jino ɨco tajɨɨbahi Moocaani fanoova jiijehallɨri
iicanoco fiivoco aacɨɨbo ɨmefeenevɨ. Bu tollɨro Jesucristo
imino ifiico agaajasuuboro Poncio Pilato ɨmega miyaanocoro
unuubo ɨmefeenevɨ icano ɨco tajɨɨbahi.
14 Jaabo jino ɨco atajɨɨbanoco: Jii, neehi. Jaaboro siibadɨ
toonoco buunanɨtɨɨbo diicahi ɨco toonohallɨtɨ ɨɨbatɨmo icaqui
Mohaivojɨɨbo Jesucristo asaatɨnohachuta.
15 Jaano ihoovofucu agasedɨ Moocaani jinooco paryɨ
moonɨji diibo ɨdɨɨboro Moocaani imino omoonɨnɨcɨɨbo, sihidɨ
ejeevaabo, tajɨɨbamɨnaa Tajɨɨbamɨnaafi, bu fanoova aivojɨto
Aivojɨɨbo iicamaño icano.
16 Diibo ɨdɨɨboro iguijevetɨɨbo mɨɨhaiñooba ifiitɨvotɨhɨgo
seseefeeneri iicaabo. Jaaboco cajaanɨ miyamɨnaafi
aatyɨmetɨɨbo, bu aatyɨmeratɨɨbo icano. Jaanegui diibonoro
bocɨgo, bu mitya icano fahiijɨvaro. Fɨne.
17 Jiije busumijenema iicamoco fagoo: Toonotɨ mitya mitya
icatɨmo iicaqui. Bu toono ibusumijevɨro ihesɨcɨnɨco ficu-
udimo toono miyaano icatɨhi. Jillɨro Moocaanivɨro ihesɨcɨnɨco
ificuuqui diibo iicaaboro mɨɨhaico fanoovaaco ajashutɨno
aacɨɨbo imino miicaqui.
18 Tajɨɨba diitoco iiminocoro imoonɨqui, aivo ajashutɨno
iimino iheetavequi, ihacɨfifiqui, ihɨfefifiqui icano diitoma
iicanotɨ.
19 Tollɨtɨ jari janaanɨcɨ niquejefaño sihidɨ busumijevajimo.
Jaaneri jari cuhufono iicamoro ufucu imino iicajino ɨmega
igaayɨcɨqui. Jaamo ifinɨjitɨno fiivoco imino igaayɨcɨqui.

Niinoono Timoteoco Atajɨɨbano.

20 Timoteo, ɨco atajɨɨbanoco imino toomo. Guubunɨcɨdino
jiinɨje iimaano sɨcamañeheje iimaanoco, bu tollɨro
sɨcamañehejeque ejenaaunehejeque, jino miya gaaja
onoonehejeque icano.
21 Mɨɨro saatohosa toneheje miya gaaja onoonehije-
jaagovɨro iminifotomaño miyaavogotɨ mɨtacuumo.

Jaafa ɨco Moocaani imino moonɨhi.

2 TIMOTEO

Pablo Timoteodi Acaatiniuhaame.

1 Uujoho Pablo Jesucristo minisuminaafi, Moocaani
iimogobadi uco agalluubo, Cristo Jesuma sano
magataavonofañodi fiivoco aaciguuno onoobadi.
2 Jaabo iidi jihaameque caatinihi Moocaanifeenedi
taseemene, agaijiibo Timoteodi. Imeguehi Dios Moocaani,
bu Aivojiibo Jesucristo icamisi ico iidaasugomaño imino
omoninoma, sajeebiico aaciinoma icano idiicanoco.

Cristoditi Ijiibogomo.

3 Uujoho Moocaanico imehicahi taheedemihai iicaubadi
imihinima chahano esamaajefañodi. Jaabo uujoho su-
ufenitiibo iiti esafetehicahi dihalliv̇i Moocaanima ihiimaabo
cuuje, bu fucu icano.
4 Bu fahiijivaro uujoho asaausumi iijoho ataaunoco esafete-
hicahi. Jaaboro ico atyimecuujirahi sihidi imo imo icaqui.
5 Tolliro bu esafetehi aivo miya miyaavogoma idiicanoco.
Iticoni diitaago Loida, bu diiseeji Eunice icamife iticoni
tomiyaavogoma icauhi. Jaabadiro bu iijoho tolliro toonoma
idiicanoco gaajahi.
6 Tooneguiiha ico tajiibahi. Jaabo quehecutusuhi
Moocaani ico dihalliv̇i uujoho tahuseque ificuusumi aaciuno
dudicamaajeque diibeguehicaqui.
7 Miiro Moocaani gaijama mihicamo fanoovaaco
miñihicugotihi. Jilliro mityama mihicahi, saatohoco
magaijihi, imiti esamaajeque imino esamaajeriro
miguiinonihi.
8 Jaaneguiiha nucufeguejirahana Mohaivojiibo
Jesucristoditi idiibogonoco. Bu uuti nucufeguedino
jino diibohalliti civojafaño iicanoti. Jilliro dimañoonoti
gaayici taajasujiibogohalliti miinoco idaasuno omoninoco,
Moocaani ico sefaco aaciino ticovovi.
9 Moocaani miihaico ataajasuuboro cuuhuvahi diibedi
mofiico imino mihimibachumoro ijeevadi diibedi miicaqui.
Iiminoco momoninoti icatino. Jilli tolli diibo iimugu-
ubadi, bu tolliro Cristo Jesufañodi mihicacuunoti miihaico
agaijiiboro. Jaabo Moocaani miihaico gaijiuhi siicijetiro jiinije
fiivuutinaacaro.
10 Jaabo toono igaijico iifusucuubo jisumi Motaaja-
suminaafi Jesucristo asaaneri. Jaabo diibo guijeve mityaco
finisuuhi, bu taajasujiibogofeenedi eseseehigovi icicuubo
miihaico ifinisujitino ifiico ihaciqui.

11 Mɨɨro uco Moocaani ficuuhi jibogoco jɨɨbeguequi.
Jaaboro uco galluubo minɨsumɨnaafitɨ judiomɨ iicatɨmoco
jɨɨbeguequi.
12 Jaamaño uujoho paryɨ jinehejeri ɨdaasuno icahi. Jaaru-
ubo toonotɨ nucufevetɨhi, cajaanɨvɨ tahesɨcɨnɨ iicanoco agaa-
jamaño. Jaamaño imino gaajahi diibo imityama iicamaño
uujoho tafiico diiboco acɨhinɨcuuhi imino ificuuqui ufucu
diibo dojɨcuvɨ asaajifucuguiiha.
13 Jaanegui suufenɨtɨɨbo moonɨ ɨco iimino jɨɨbogoco
atajɨɨbahinɨbadɨ. Jaaboro diica miyaavogofañoo, bu Cristo
Jesufañodɨ mihicacumaño gaijɨma mihicanofaño icano.
14 Moocaani Gaija mofifaño icaabo. Jaaneguiiha di-
ibo mɨɨhaico aamusuneri Moocaani ɨco atajɨɨbanoco imino
toomo.
15 Ɨɨro agaajacuuno paryɨ famooro Asia jiinɨjeoto uco
jeevesuhinɨuhi. Jaamotɨsi bu tollɨro Figelo, Hermogene
icamɨsi.
16 Jaanotɨ jaafa Moocaani ɨdaasuguehi Onesiforo onoobo
yotoco. Diibo fiiva foova uco tafiico buheesuvahicauhi,
cɨvojafaño iicanotɨ nucufevetɨɨboro.
17 Jaabo Roma cuumineri iicausumi, uco iguiinehicauboro
atyɨmeteubo.
18 Jaafa ufucu niinofucuvɨ Mohaivojɨɨbo Jesucristo diiboco
ɨdaasugueji. Ɨɨro imino gaajacuuhi diibo uco Efeso cuumivɨ
mɨnoodɨno aamusunoco.

2

Iimino Jesucristo Jɨɨbogomɨnaafi.

1 Jaanegui Cristo Jesuco mimiyaavogomaño imino moonɨco
magaayɨcɨneri sefano diica, ɨɨjoho taseemenebadɨ idiicaabo.
2 Fiivaamofeenevɨ eneehicanoco gaajamo; jaanoco ɨɨjoho
utɨ uguubuhicanoco saatoho imihusene gaifiimɨco tajɨɨba
sitaaco ijɨɨbeguequi.
3 Jaaboro ɨɨjoho Jesucristo jɨɨbogomɨnaafi, daabɨcɨ sihidɨ
ɨdaasuno idiicarunoco, amocasimɨnaafi amocasinohachuta
ɨdaasuno iicarunoco ajaabɨcɨnɨcɨbadɨ.
4 Mɨɨro cajaatyo amocasimɨnaatɨ iicamo sineheje naaje
dudɨcamaajejaagovɨ minifototatɨhi ihaivojɨɨbo diiboco amo-
casimɨnaafitɨ iicaqui ɨɨcɨɨbo atajɨɨbanocoro imoonɨqui iica-
mañoo.
5 Jaabadɨro bu saatoho bañamaajefaño iicacuumo toono
tajɨɨba onoobadɨ imino omoonɨmoro sefano omoonɨtɨmo
ijaadaco gaayɨcɨtɨhi.
6 Jaabadɨro bu faguinofaño sefano ududɨcamaaimo aivo
ɨmegavɨro imañoonotɨ gaayɨcɨfihi.

7 Jino ɨco onoonoco deesamaaje. Jaadɨ Aivojɨɨbo paryɨ
fanoocoro ɨco gaajasuji.
8 Desafoto Jesucristo, aivojɨɨbo David iyaachimɨoobo
iicaubo guijevefañotɨ siino ubuheeteubeditɨ, tobogo uujoho
taajasujɨɨbogoco ɨjɨɨbeguehicabogo.
9 Tobogohallɨtɨ uujoho sihidɨ ɨdaasuno iicarunoco
jaabɨcɨhicahi, gaicaaumɨnaafi iicanɨcɨbadɨ jɨgaiñehiri
isisɨcɨnɨnehejeque. Jaarunofaño Moocaani jɨɨbogo sisɨcɨnɨtɨhi.
10 Jaamañoo paryɨ uujoho jaabɨcɨhicahi Moocaani
ɨɨcɨcuumoco jɨɨbogohallɨtɨ. Jaamo oovosɨino taajama iicaqui
ufucuro ifinɨjitɨnoma Cristo Jesufañodɨ mihicacumañoo diibotɨ
asaanoma.
11 Jino aivo miyaano:
Diiboma sano miguijevehinɨcuhachiijɨ, bu diiboma sano mi-
hicaji.
12 Tollɨro bu ɨdaasuno mihicarunehejeque majaabɨcɨhachiijɨ,
sano diiboma mahaivojɨɨveji. Jaanotɨ bu diiboco mutuuna-
maaihihachiijɨ, mɨɨhaico bu tuunamaaijiibo.
13 Diiboco mejeevesurumoco, diibo mɨɨhaico jeevesutɨhi,
Moocaani ifibadɨ mihicacumoco, ¿mɨllɨ bu ifiicoro jeevesu-
jiruubo?

Imino Agaajacuuno Dudɨcamaaje.

14 Jinoco desaayuubo diitoco tajɨɨba Mohaivojɨɨbo
ɨmefeenevɨ jihovonehejeque jenaaucasitɨmo iicaqui, jillɨ
mɨhɨɨfono toneheje. Jillɨ toonoco uguubumehejeque imitɨno
omoonɨno.
15 Jaanegui quehecuno diica. Jaabo Moocaani ɨmefeenevɨ
iimino dudɨcamaajemɨnaafitɨ idiicanoco igaajacafetequi, bu
jaabo jinehejebatɨ nucufevetɨɨbo diicahi, imino aivo miyaano
iicano jɨɨbogoco ɨdɨɨbeguehicamañoo.
16 Sɨcamañeheje iimaa, jiinɨjeo iimaanoco diimaadino.
Tonehejeque ihiimaamo jillɨ janaanɨcɨvɨro imitɨfañoo feefihi.
17 Jaamo jɨɨbogono sitaavɨ jɨvonoro feehi cɨɨnisi
ɨjɨvonɨcɨbadɨ. Jaamootɨsi Himeneo, Fileto icamɨsi.
18 Jillɨ miyaanotɨ ɨmɨtacuumɨsi. Jaamɨsi: Siino mubuheete-
jino, eneehicano sɨɨcɨje fatyehinɨcuuhi, noomɨsiro saatoho
miyaavogoco sihɨgovɨro miniiyumɨsiro efeehicamɨsi.
19 Jaarunofañoo Moocaani sefano iicaqui cuhufeneri
dojɨbanɨcuuhi. Jaamo gaajataco ificuuhaame neehi:
Aivojɨɨbo Moocaani gaajahi ita iicamoco, noonoro. Tollɨro bu
noono: Paryɨ famooro: Uujoho Cristota, onoomo iimitɨnotɨ
sihɨgovɨ idugaavequi, noonoro.
20 Mɨɨro iguiraaja iijafañoo sanooro oro eetavota,
nɨhɨbamɨ eetavota icano icatatɨhi. Bu tollɨro ɨmohono,
bu nɨfaqui guirihilluno icano. Fano iimiguiiharo icatɨno.

Sanoodɨnoro iiminehejeguiiharo icafihi, bu jaanotɨ sanoodɨno ɨɨdicunonoguiiha, beevanoguiiharo icafihi icano.
21 Jaabadɨ sano imiguiiharo miicaqui imino mofiico mihimibachumoro ijeevadɨ Mohaivojɨɨbo dudɨcamaajeguiiharo mihicajimo iimitɨnehejetɨ mɨhɨnivatɨno mofiico mificuuqui. Jaachiijɨ jari fanoova iiminoono eetavoguiiharo mihicahi.
22 Jaanegui ɨɨjoho sɨcafefi idiicaabo sɨcafe iimogonehejeque jeecɨvotɨɨbo. Jaaboro ɨtɨcovono ifiicoro deesamaaje, miyaavogoco, gaijɨco, sajeebɨɨ icaco icano sano imino jeebɨɨri Aivojɨɨbo Jesucristoco ejeecɨvomoma.
23 Bu mɨhɨɨfono fanoova jenaaucasico deecɨvedino. Ɨɨro gaajacuuhi toneheje amocasicoro omoonɨsufinoco.
24 Aivojɨɨbo Jesucristo jeecɨvomɨnaafi sitaama aamocasiiboro ɨgotatɨhi. Tollɨ icatɨɨboro famoovamaryo imino icafihi. Jaabo imino jɨɨbogomɨnaafi fanoovaaco jaabɨcɨɨboro icafihi.
25 Jaabo sɨɨcuno jeebɨɨri iicajɨɨsumoco ifagueequi, Moocaani diiboco tollɨ iicano ifiico ubuunanɨɨboro miyaanoco agaajasujinoco esɨcɨnɨɨboro.
26 Jaamo aaicomoro itaajaqui ɨjɨ diitoco itacurahiihufaño agañɨɨsuneri ɨɨcɨɨboro diitoco iimogobadɨ imoonɨqui ificuunotɨ.

3

Niinoosumi Jillɨ Miyamɨnaa Icaji.

1 Tollɨro bu gaaja ufucu niinoosumi icajino siibadɨ ñɨhicuno iicafucuje.
2 Jaasumi icajimo miyamɨnaa ifi imiguiiharo fanoovaaco omoonɨfifimo, sihidɨ nɨhɨbamɨma iicanoco iimeguefifimo, ifiicoro sihidɨ jeevahi eneefifimo, mɨhɨɨfonehejeque aivo fanoovama icahi, noomoro quehe quehe iicafifimo. Jaamoro Moocaaniditɨ iminootɨno ihiimaafifimo, bu caanimɨ onoonoco: Jii, nootɨmo iicafifimo, sita diitoco imino omoonɨrunehejeque diitoco cabɨɨacujitɨmo, bu jaamo Moocaani iimaahiijɨco bocɨguejitɨmo,
3 sitaaco agaijɨmoro ɨdaasuguejitɨmo, sɨcamañehejeque jɨɨbohocasififimo, iimoyɨɨcɨnocoro omoonɨfifimo, ɨdaasugotɨmo omoonɨfifimo, fanoova iimino jɨɨheguemɨnaa iicamo,
4 iyotocoro imitɨno omoonɨsufifimo, guucɨbatɨmo fanoovaaco omoonɨfifimo, sɨcamañeheje mɨhɨɨfoneriro ijeebɨɨno agahafucuumo. Moocaanico guiinotɨmoro jillɨ ifiicoro imo imo omoonɨsunehejequere iguiinomo.
5 Jaamo Moocaani iimaahiijɨco jillɨ ihɨfuvusuro allɨohifiiriro imino moonɨjimo. Jaarumo tuunamaaijimo

toono mityaco miyaano iicarunoco. Tollɨ iicamotɨ diifiico gaihuɨnɨ.

6 Diitootoẗɨ saatoho iijanofaño ɨjɨcafotomoro agaajatɨmo gaigoomɨco bañɨhicahi. Jaamo gaigoomɨ imitɨri ifiinoco gahafusuhicahi fanoova imogocoro efeehevemere,

7 fahiijɨvaro gaajamoro icarumo miyaanovɨ ufucuro ɨɨfototɨmo.

8 Oono Jane onoobo, Jambre onoobo icamɨsi Moiseque ejenaauubadɨro, bu diito miyaano iicanoco jenaauhicauhi, diitoco ihesamaajene ɨmɨtacumo, iimicuutɨmo icano, bu miyaavogofañodɨ agaajaracuutɨmo.

9 Jaarunaa Moiseque ejenaauumɨsico gaajacɨumo jihovotɨsi iicaunoco. Jaabadɨro bu diito bañɨjitɨhi paryɨ jiinɨje miyamɨnaa diito jillɨ jihovoto iicanoco agaajacɨcuudɨ icano.

Pablo Timoteoco Atajɨɨbano.

10 Jaanotɨ naha ɨɨjoho imino uujoho ɨjɨɨbeguehicabadɨ, bu uujoho iicahicabadɨ, uujoho omoonɨguehicabadɨ, tamiyaavogoco, tajaabɨcɨco, tagaijɨco icano, bu uco ɨjɨɨhevenehejeque ajaabɨcɨhicano,

11 bu uco ɨdaasuno omoonɨhicanehejeque, ɨɨro bu gaajacuuhi uco ɨjɨɨhevenehejeri ɨdaasuno iicahicaunehejeque Antioquia cuumivɨ, Iconio cuumivɨ, Listra cuumivɨ icano. Jaaruno paryɨ tonehejetɨ Aivojɨɨbo uco taajasuhinɨhi.

12 Jaabadɨ paryɨ famooro Cristo Jesuguiiha ifiico iimibachumoro ijeevadɨ ificuumo. Toonohallɨtɨ diitoco ɨjɨɨheveneri ɨdaasuno icaji.

13 Jaanotɨ iimifiitɨmo, abañɨfifimo icamo imitɨfaño janaanɨcɨvɨro feeji bañɨmoro, bu ifiicoro abañɨneri icano.

14 Jaanotɨ ɨɨjoho agaajahinɨnofañoro mityano diica, ɨɨro toonoco imino agaajacuunofaño. Ɨɨro gaajahi jaanoco mɨɨjoho ɨco ɨjɨɨbeguehinɨnoco.

15 Mɨɨro seemenetɨro ɨɨjoho gaajahi iimino Caatɨnɨhaamefaño onoonoco. Toono ɨco ɨjɨɨbogonoro taajasufaño ɨco asatyejino Cristo Jesuco imiyaavogonofeenedɨ.

16 Mɨɨro paryɨɨcɨno Caatɨnɨhaamefaño onoono Moocaani ɨɨfusuuboro agaajasuunoco acaatɨnɨuno. Jaano mɨɨnoco jɨɨbeguehi. Jaanoro imitɨno mihicanohallɨtɨ mɨɨnoco ɨɨbano, fagoono, mɨɨnoco jɨɨbogono ɨtɨcovono ifiima miicaqui icano.

17 Jaaneri Moocaani jeecɨvomɨnaafi imino agaajaaboro, bu imino iimibaivooboro paryɨ fanoova imicoro imoonɨqui.

4

1 Jino ɨco guiraano tajɨɨbahi Moocaani ɨmegavɨ, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo aivojɨɨbobadɨ asaaboro uchuumucu-

umoco, ubuheemeque icano emeecɨɨboro ijeevadɨ sahaje
udugaacujiibo ɨmefeenevɨ.
2 Jaabo dɨɨbeguehi taajasujɨɨbogoco suufenɨtɨɨbo,
jaguisɨfucuro icatɨno, bu tollɨro miyamɨnaa agaajagomo
iicasumi ɨdɨɨbeguejitɨrusumi icano. Imino gaajasu, bu
saatoho imino omoonɨtɨmoco dɨhɨba, fanoovaaco daabɨcɨɨbo
fagojɨɨbogo iijɨri.
3 Mɨɨro ufucu iicajino gaseji. Jaasumi miyamɨnaa
jaabɨcɨcuujitɨhi aivo iimino jɨɨbogo iijɨco. Jillɨ iinoro
iimogobadɨ ajashutɨmo jɨɨbogomɨnaatɨ iguiinomoro ficujimo
diitoco ijɨɨbeguequi. Jillɨ diito uguubunɨcɨnoco iimogonocoro.
4 Miyaano jɨɨbogoco ibujɨnaago ificucuumoro jihovobogoje
fanoova jɨɨbogocoro miyaano onoomoro: Jii, neejimo.
5 Jaanotɨ ɨɨjoho iimino iijɨco imino ficu, ɨdaasuno idiicarune-
hejeque daabɨcɨ, taajasujɨɨbogoco ɨdɨɨbeguejinojaagovɨro
minifoto, imino dididɨcamaajeque dɨhɨfutusu.
6 Jaanotɨ uujoho tafiico acɨcuuji Moocaani jeecɨveguiiha
ɨdaasuno imoonɨcafetequi, fiitɨvucuuno iguijevejino oovo
agasene.
7 Jaabo uujoho iimino moonɨcasico moonɨcasicuuhi,
tooneguiiha ijineehicaabobadɨ nijecɨvɨ ɨfutucuuhi,
miyaavogoco uujoho ejeevesutɨɨboro imino eetavucuuhi.
8 Jaano jisumi iimino icari ajaadujino uco toomocɨnɨcuuhi.
Jaanoco ufucu uco acɨjiibo Aivojɨɨbo iimino emeecɨɨboro
udugaacufiibo. Jaabo ucoro acɨjitɨɨbo, bu tollɨro paryɨ
famooro diibo asaajinoco iimogomoco icano.

Pablo Timoteoco Onoono.

9 Goovano jei disaa uco emeecɨvaabo.
10 Mɨɨro Demas onoobo uco jeevesucuuhi jijeonehejequere
janaanɨcɨ aivo iimoyɨɨcɨmaño. Jaaboro Tesalonica cuumivɨ
feehinɨcuubo. Jaanotɨ bu tollɨro Crescente onoobo fee-
hinɨcuuhi Galacia jiinɨjevɨ ijɨɨbeguequi, bu tollɨro Tito Dalma-
cia jiinɨjevɨ feehinɨcuuhi ijɨɨbeguequi.
11 Jaanotɨ ɨdɨɨboro Lucas uuma icahi. Jaanegui Marcoco
iguiinooboro sɨva juuga uco tadyudɨcamaajetɨ ihamusuqui.
12 Jaanotɨ uujoho Tiquicoco galluhinɨhi Efeso cuumivɨ.
13 Asaadɨ jei uudi sɨva tagaachehu tajeebutachehuco Troa
mɨcuvɨ Carpo onoobo iijafañovɨ ejeevesuhinɨchehuco, tollɨro
bu tahaameneque, bu tahaamene pergaminohaamehallɨvɨ
acaatɨnɨhaameneque icano.
14 Alejandro onoobo jɨgaiño dudɨcamaajemɨnaafi aivo uco
imitɨno moonɨuhi. Jaaboco jaafa Moocaani toono jaadaco
acɨhi.
15 Jaabotɨ bu ɨɨjoho difiico gaihuɨnɨ, mojɨɨbogoco
iimogotɨɨboro toonojaagodɨ iicatɨɨbotɨ.

16 Tollɨro bu itɨconɨ aivojɨtoma tahallɨvɨ ihiimaausumi
mɨɨhaiñooba tahallɨtɨ icautɨhi uco aamusumo. Jillɨro famooro
uco jeevesuhinɨumo. Jaarunoco uujoho teemehi Moocaani
toonoco esafototɨɨbo iicaqui.
17 Jaarunotɨ uco Aivojɨɨbo Jesucristo uco aamusuubo se-
faco acɨuhi. Jaamañoo uujoho imino imivehi taajasujɨɨbogoco
ɨjɨɨbogoobo. Jaamañoo faajiinɨjemɨnaacoro tobogoco guubusu-
cuuhi, judiomɨ iicatɨmehejeque. Jillɨ Aivojɨɨbo uco sihidɨ
ɨñɨhicunehejetɨ taajasuuhi.
18 Jaaboro bu uco fanoova iimitɨnehejetɨ ataajasuuboro fi-
cujiibo niquejefañoo iicano ihaivojɨguiiha. Jaabo Mohaivojɨɨbo
Jesuco macahacɨsu fahiijɨvaro. Fɨne.

Niinoono Iijɨco Agalluuno, Bu Imino Onoono Icano.

19 Taajɨco daacɨ Prisca onoogoco, bu Aquila onooboco icano,
bu tollɨro Onesiforo onoobo iijamɨnaaco icano.
20 Jaanotɨ Erasto onoobo Corinto cuumivɨro fitafetehinɨhi.
Jaanotɨ Trofi onooboco ficuuhinɨhi guihuvaaboco Mileto cu-
umivɨ.
21 Jaabo asaadɨ jɨɨnija ɨmegavɨrocahi disaa. Dijaago Eubulo
onoobo iijɨco galluuhi, bu Pudente onoobo, Lino onoobo,
Claudia onoogo icano, bu tollɨro paryɨ monahabomɨ icano
iijɨco galluuhi.
22 Jaafa ɨɨma Aivojɨɨbo Jesucristo icahi, bu jaafa Moocaani
famooro amɨɨhaico imino moonɨhi icano.

TITO

Pablo Tito Onoobedi Acaatiniuhaame.

1 Uujoho Pablo Moocaani jeecivominaafi, bu Jesucristo
minisuminaafi icano. Jaabo uujoho miyaavogojaagovi
sivaqui Moocaani iicimoco, bu miya iimaano iticovono imino
fiivojaagovi isivajinoco igaajaqui,
2 bu ifinijitino fiivoma mihicajinoco mehesicininoco igaa-
jaqui icano. Jaanoco Moocaani abañitatiibo: Ifinijitino fiivoco
aciji, nuuhi siicijetiro jiinije fiivuutinaacaro.
3 Jaamaño jino diibo unuusumi mihicacumaño, miihaico
ijiibogoco gaajasucuubo, jino uco Motaajasuminaafi
Moocaani ijiibogoco jiibeguequi atajiibanofeenedi.
4 Jaaneguiiha iidi jihaameque caatinihi Tito iijoho
tamiyaavogo seemene tamiyaabo idiicabedi. Jaano
miyaavogoma iima misi mihicano. Jaabo uujoho imeguehi
Dios Moocaani, bu Motaajasuminaafi Jesucristo icamisi ico
imino omooninoco, bu sajeebii icaco aacinoco icano.

Tito Creta Chugaivi Ududicamaaiño.

5 Ico uujoho Creta chugaivi ficuuhiniuhi oono imibachu-
rautinoco dimibachuqui, bu quillahutoco ficuuqui Moocaani
iijano faacuumivari iicajajefaño oono ico atajiibaubadi.
6 Jaanegui quillahutoobo imino iicaqui, sita diibediti:
Imitino, nootimo iicaqui, bu jaabo saafigo tajere iicaabo
iicaqui, bu jaabo seeme miyaavogominaa iicamediti sita di-
itoco: Iimitimo, bu guubutimo icano, nootimo iicaqui icano.
7 Miiro Moocaani iija toomominaafi obispo onoobo iimino
ifi iticovono ifiima icaniciihi. Jaabo jenaaufifitiibo iicaqui,
bu icajiisutiibo iicaqui, bu guiriicavefitiibo iicaqui, amocasi-
fitiibo iicaqui, bu ajashurunoco guiraano ajaadusuuboro
guiraano nihibamico iicinoco imogotiibo iicaqui icano.
8 Ivi jilliro baaminaaco imino iijafaño igaayicihicaqui, bu
iimino icaco iimeguequi, bu imihuseebe iicaqui, bu imino
imoonihicaqui, bu Moocaanidiro ifiico ificuuqui, bu ifi
imitinoco iimogonoco moonitiibo iicaqui,
9 bu miyaano jiibogoco diiboco ijiibuguunoco jeevesutiibo
iicaqui icano. Jaaboro sitaaco iimino jiibogori iquehecu-
tusuqui, bu ejenaauhicamoco imiyaavuvusuhicaqui icano.
10 Miiro sihidi icamo aivo uguubuhicatimo, bu aivo
janaanici judiomifaño icamo icano. Jaamo sicamañooco
ihiimaamoro miyaminaaco bañihicamo.

11 Jaamoco llɨɨnocɨ iimaatɨmo iicaqui. Mɨɨro
fajavamɨnaacoro mɨtasumoro feehicamo mɨjɨɨbogotatɨnoco
ɨjɨɨbogomo ɨɨfurumo toonohallɨvɨ nɨhɨbamɨco igaayɨcɨqui.
12 Mɨɨro diito Cretamɨnaa jihovotoco acaanivamo
iimaamɨnaafi iyotoditɨro nuuhi: Cretamɨnaa aivo bañɨfifimo,
bu aivo asimɨbadɨ jeevamo, aivo machufifimo, gaiquifiifimo
icano, nooboro.
13 Jaabo aivo miyaanoco nuuhi. Jaanegui sefano diitoco
fagoo imino imiyaavomoro iicaqui.
14 Bu jaamoro judiomɨ bañɨfiira jɨɨbogoco miyaavogotɨmo
iicaqui, bu oono miyaano jɨɨbogotɨ uuvuduvehicamo
ɨjɨɨbogonehejetɨ icano.
15 Mɨɨro ihesamaaje ɨmɨhɨnivatɨmedi paryɨ fanoova
mɨhɨnivatɨhi. Jaanotɨ imiyaavogotɨmedi, bu ihesamaaje
ɨmɨhɨnivamedi icano fanooro mɨhɨnivano. Mɨɨro ihesamaaje,
ijeebɨɨ icano paryɨ diitoco ɨmɨhɨnivamaño.
16 Jaamo: Moocaanico magaajahi, unuuruno
omoonɨhicanofañodɨ gaajaveechuno miyaano iicatɨno. Mɨɨro
ɨdicufimo, bu guubutɨmo, bu iimino moonɨco ajashuno
gaajatɨmo icano.

2

Miyaano Jɨɨbogo.

1 Jaabo ɨdɨɨbugusumi miyaano jɨɨbogofañodɨro
dɨɨbeguehica.
2 Bu amiyato gaifiimɨco dɨɨbogo guiriicavotɨmo iicaqui, bu
iminoro ihesamaaiqui, bu miyaavogofaño imino iicaqui, bu
gaijɨma iicaqui, bu jaabɨcɨma iicaqui icano.
3 Bu tollɨro amiyato gaigoomɨ Moocaani iimogobadɨro
iicaqui, sɨcamañehejeque jɨɨbohocasitɨmo, bu guiriicavotɨmo
iicaqui icano. Jaaneri imino,
4 bagocajamɨco ejeevamaaisuneri diito aijɨmɨco igaijɨqui,
iseemeque igaijɨqui,
5 bu diigo iminoro ihesamaaiqui, bu ajevatɨgo iicaqui, bu
iijaco imino iteemequi, imihusegue iicaqui, aijɨ onoonoco
jenaautɨgo: Jii, ineehicaqui icano. Jaanofañodɨ mɨɨhaiñooba
Moocaani jɨɨbogo imitɨno iimaatɨmo iicaqui.
6 Jaabadɨro bu sɨcafeque dinoo: Imihusene iicaqui.
7 Paryɨ ɨɨjoho omoonɨnofañodɨ diitoco gaajasu. Jaamoco
ɨdɨɨbogosumi imihusene dɨɨbogo, jejeejeje icatɨɨbo,
8 iminoro diimaa, toonofeenedɨ mɨɨjoho: Ɨco dihimitɨ, need-
ino. Tollɨtɨ nucufevejimo oono paryɨ Moocaani jɨɨbogoco
imeguehicatɨmo. ¿Jaamo mɨllɨtɨ bu mɨɨhaitɨ imitɨno iimaaji-
rahi?

9 Tollɨro bu jeecɨvomɨnaaco fajɨɨnɨ ihaivojɨto atajɨɨbanoco paryɨ: Jii, ineehicaqui, diitoco imo imo imoonɨhicaqui, bu onoonoco iimusufifitɨmo,
10 bu nanivatɨmo imihusenere iicaqui. Jaanoco aatyɨmemere famooro igaajaqui Motaajasumɨnaafi Moocaani jɨɨbogo oovosɨɨnoco.
11 Mɨɨro Moocaani mɨɨhaico iimihuseque ɨɨfusuno sɨvahi taajasuco paryɨ miyamɨnaadi.
12 Jaano toono Moocaani imihuse mɨɨhaico jɨɨbeguehi mohimitɨco mejeevesuqui, bu jiinɨjeo imogonehejeque icano. Jaamoro jiijehallɨvɨ imino miicaqui, tɨcovono ifiima Moocaanidiro.
13 Tollɨro bu mɨɨhaico gaajasuno oono oovosɨɨno sihidɨ ejeevaabo Moocaani Motaajasumɨnaafi Jesucristo asaajinoco oono motoomo mɨɨhaico unuunoco.
14 Jaabo mɨɨro mohallɨvɨ guijeveuhi paryɨ mohimitɨco initɨuboro mɨɨhaico itaajasuqui, diibota mihicamoro imino momoonɨhicaqui.
15 Jaano jinooco diitoco dɨɨbogo, quehecutusuuboro, mityama fagooboro icano. Ɨvɨ saatohotɨ difiico taajavusudino.

3

Miyaavogomɨnaa Jillɨ Iicano.

1 Tollɨro bu diitoco desaayu paryɨ aivojɨtoco imityaguehicaqui, bu paryɨ fanoova iiminoonocoro imoonɨhicaqui icano.
2 Tollɨro bu sitaaditɨ imitɨno iimaatɨmo iicaqui, bu sajeebɨɨma iicamoro sitaama imihiijɨno iicaqui, bu sɨɨcujeebɨɨma paryɨ famoovamaryo iicaqui icano.
3 Mɨɨro bu mɨɨhai itɨconɨ tollɨro mɨhɨɨfomo mihicauhi, bu Moocaani onoonoco: Jii, meneehicautɨhi, jillɨ mɨmɨtacɨnɨuhi, bu fanoohimitɨ imogono, bu fanoohimitɨ imo icaneheje icano jɨjovoto mihicauhi fanoohimitɨfaño mihicaumaño, bu sitaanoco mihimeguehicauhi, mɨjɨɨhevecɨnɨuhi, bu fahɨgova sitaama mɨjɨɨhevecasihicauhi icano.
4 Jaarunaaca Moocaani Motaajasumɨnaafi igaijɨco, bu iimihuseque icano miyamɨnaaco ɨɨfususumi
5 mɨɨhaico taajasuubo. Jaaruno mɨɨhai iiminoco momoonɨunotɨ icatɨno, jillɨ mɨɨhaico ɨɨdaasuguumaño. Jaabo mɨɨhaico taajasuubo Igaijari mɨɨhaico initɨuno bohofiico aacɨnofeenedɨ. Jaano Moocaani Gaija mɨɨhaico bohofiima icasuhi.
6 Tollɨro bu Motaajasumɨnaafi Jesucristofeenedɨ Moocaani mɨɨhaico Igaijaco ajashutɨno acɨuhi.
7 Jaaboro iimihusefañodɨ mɨɨhaico igaayɨcɨqui jaanofeenedɨ mɨɨhai ifinɨjitɨno fiivoco meteemehicanoco magaayɨcɨqui.

8 Jaano jino aivo miyaano. Jaaneguiiha imeguehi ɨɨjoho
jinooco sefano atajɨɨbanoco. Jaaneri Moocaanico imiyaavo-
gomo iiminocoro imoonɨhicaqui. Jino aivo paryɨ fameediro
imino.
9 Jaanotɨ mɨhɨfono iimaaco deecɨvedino sɨɨcɨjemɨnaa
momono guicɨbadɨ iicanehejeque, bu jɨɨhevecasinehejeque,
bu oono Moise tajɨɨbahallɨvɨ jenaaucasinehejeque icano.
Toono jillɨ mɨhɨɨfoneheje, jihovoneheje.
10 Jaanotɨ bu saatoho Moocaani iijamɨnaaco siibadɨje
udugaacuhachiijɨ fagoo mifoocɨro. Jaanoco: Jii,
onootɨhachiijɨ diiboco buhɨgovɨ gañɨɨ.
11 Jaano uguubutɨnotɨ gaaja diibo miyaanotɨ ɨmɨtacuunoco,
bu iimitɨro diiboco: Imitɨno, unuucuunoco.

Titoco Ifitacuuno.

12 Uujoho dijaago Artemas onooboco, bu Tiquico onooboco
icano agalluudɨ, tollɨ icarunofaño disaa Nicopoli cuumijaago
uco emeecɨtoobo. Uujoho tuucuumivɨ jɨɨnijadɨɨhico afaty-
onoco imeguehi.
13 Bu disefadɨno daamusu saafi abogado Zena onooboco,
bu Apolo onooboco icano. Jaamɨsi ucuujɨvaachunoco daacɨ
jinejetɨ cuujɨvaachutɨmɨsi ifeequi.
14 Jaanoco aatyɨmemere mota iicamo igaajaqui imino
moonɨco. Jaamoro ucuujɨvaachumoco ihaamusuhicaqui.
Tollɨtɨ ifiino sinejeguiiha iimiqui.

Niino Fitacu.

15 Paryɨ jino uuma iicamo dijaa iijɨco galluuhi. Ɨɨjoho
bu moojɨco daacɨ miyaavogofañodɨ monahabomɨ iicamoco.
Jaafa Moocaani paryɨ amɨɨhaico imino moonɨhi.

FILEMON

Pablo Filemodi Acaatɨnɨuhaame.

1 Uujoho Pablo, jino Cristo Jesu momohallɨtɨ cɨvojafaño
iicaabo jihaameque caatɨnɨhi sano monahabo Timoteoma
ɨɨdi, agaijɨɨbo Filemon mududɨcamaaje nahabonɨmɨnaafidi,
2 bu Moocaani iijamɨnaa oono diijafaño igaivehicamedi,
tollɨro bu monago Apiadi, bu Arquipo mɨɨhaico
mududɨcamaajeque aamusuhicaabedi icano.
3 Jaamo amɨɨhai magaayɨcɨ Moocaani, bu Aivojɨɨbo Jesu-
cristo icamɨsi imino omoonɨnoco, bu sajeebɨɨ icaco aacɨnoco
icano.

Filemon Gaijɨ, Miyaavogo Icano.

4 Fahiijɨvaro uujoho Moocaanico dihallɨvɨ imehicahi. Jaabo
diiboma ihiimaasumi ɨɨtɨ esafetehicahi,
5 Aivojɨɨbo Jesuco ɨɨjoho agaijɨnoco, imiyaavogonoco icano,
bu paryɨ Moocaanita iicamoco agaijɨnoco icano uguubu-
uboro.
6 Tollɨro bu Moocaanico dilluhicahi oono dimiyaavogoco
aatyɨmemere imiyaavogomohallɨvɨ, jaamo Cristo Jesufañodɨ
paryɨ iiminoco magaayɨcɨnoco imino igaajaqui.
7 Jaabo tajeebɨɨ jacusucafetehi, bu uujoho sihidɨ imo imo
icahi ɨɨjoho sihidɨ gaijɨma idiicanotɨ. Mɨɨro ɨɨjoho tañahabo,
difañodɨ miyaavogomɨnaa jeebɨɨ jacusucafetehi.

Pablo Filemon Jɨjovonohallɨvɨ Filemoco Idilluno.

8 Jaanegui uujoho Cristo minɨsumɨnaafi iicaruubo ɨco
tajɨɨbajitɨhi ɨɨjoho omoonɨjinoco.
9 Ɨvɨ jillɨro gaijɨfeenedɨ ɨco dilluhi. Uujoho Pablo amiyaabo
iicacuubo, bu jino Cristo Jesuhallɨtɨ cɨvojafaño iicaabo,
10 ɨco dilluhi jaanɨ Onesimo onoobohallɨvɨ. Jaabo jino
cɨvojafaño miyaavogofeenedɨ taseemenetɨ minifutucuuhi.
11 Itɨconɨ naha Onesimo jillɨ mɨhɨɨfoobo dijɨjovono icauhi.
Jaaruubo jisumi miyaabotɨro mɨsidi icacuuhi, ɨɨdi bu uudi
icano.
12 Jaaboco dijaago uujoho siino galluhi. Jaaboco imino
gaayɨcɨ tafiico idiicajirubadɨ.
13 Imogorahi jinoovɨ uuma iicanoco dibuunavɨ uco
ijeecɨvequi jino Cristo jɨɨbogohallɨtɨ cɨvojafaño iicaaboco.
14 Jaaruubo uujoho imogotɨhi ɨɨjoho idiimogotɨnoco
omoonɨnoco. Jaabo uudi ɨɨjoho omoonɨno uujoho atajɨɨbaneri
icatɨno iicaqui, jillɨ ɨɨro idiimogooboro omoonɨno iicaqui.
15 Fɨne Onesimo ɨɨtɨ dugaavuuhi gueenene sihɨ iicatɨqui.
Jaaruubo jisumi ɨɨma fahiijɨvaro icacuujiibo.

16 Jaaruubo jɨjovonobadɨ icacujitɨhi. Jillɨ jɨjovono
janaanɨcɨvɨ imino icacujiibo. Jaabo agaijɨɨbo dinahaborucu-
uji. Jaaboco uujoho sihidɨ gaijɨhi. Imi jaano janaanɨcɨvɨ ɨɨjoho
diiboco gaijɨ dijɨjovono iicamaño, bu Mohaivojɨɨbofañodɨ
dinahabo iicamaño icano.
17 Jaaneguiiha digataavomɨnaafi uujoho iicahachiijɨ dii-
boco gaayɨcɨ uco idiicajirubadɨ.
18 Jaanotɨ ɨco diibo imitɨno omoonɨuhachiijɨ, bu ɨco edebe-
hachiijɨ icano ucoro toonoco daadusu.
19 Jaabo uujoho Pablo, jinoocoro tahuseri caatɨnɨhi: Uujoho
ɨco jaaduji. Mɨɨro bu uujoho ɨco neejirahi: Ɨɨjoho tahallɨvɨ gui-
jevejirahi uco edebeneque daaduqui, neejirahi. Jaarunoco
ɨco uujoho nootɨhi.
20 Jaaneguiiha tañahabo, uudi jino iminoco deetavo
Aivojɨɨbo Jesuco imiyaavogomo iicanɨcɨbadɨ. Jaaneguiiha
tajeebɨɨco daacusu Cristofañodɨ tañahabo idiicamaño.
21 Jillɨ ɨɨdi caatɨnɨhi ɨɨjoho omoonɨjinoco agaajaaboro, bu
jino ɨco onoonoco janaanɨcɨvɨ omoonɨjinoco agaajaaboro
icano.
22 Bu tollɨro uudi uujoho ɨɨfetejimañoco tahɨmega dim-
ibachu. Mɨɨro jino teemehi amɨɨhai Moocaanico midilluhi-
canoco amɨɨhaico ihacɨqui uujoho amɨɨhaico emeecɨtejinoco.

Niino Fitacu.

23 Jaanɨ Epafra onoobo dijaago iijɨco galluhi, jino Cristo
Jesuhallɨtɨ uuma cɨvojafaño iicaabo.
24 Tollɨro bu Marco onoobo, bu Aristaco onoobo, bu De-
mas onoobo, bu Lucas icamo jino uco tadyudɨcamaajetɨ aa-
musuhicamo dijaago iijɨco gallumo.
25 Jaafa Mohaivojɨɨbo Jesucristo amɨɨhaico imino moonɨhi.

HEBREOS

Moocaani Illifeenedɨ Ihiimaano.
(Jn 1.3)

1 Sɨɨcɨje naha Moocaani moheedetemɨhaima iimaajiibuuhi
saicɨno siibadɨhɨje, jɨɨbogomɨnaafeenedɨ.
2 Jaaruubo jisumi jino niinoosumi mɨɨhaima iimaabo Il-
lifeenedɨ. Jaabo Illifeenedɨ Moocaani paryɨ jiinɨjeneque eheetavuuboro diibo usefaño paryɨ fanoovaaco iicaqui ficuubo.
3 Jaabo diibo Moocaani imi arɨcuco ɨɨfusuubo Moocaani
ifi tollɨ ejeevanoco ɨɨfusuubo. Jaabo sefari paryɨ fanoova
icahi imityahiijɨfeenedɨ. Jaaboro bu mohimitɨco ifilluuboro casɨɨvuubo niquejefaño Moocaani aivojɨ icagahallɨvɨ,
imiyanaagonovɨ.

Moocaani Achi Sihidɨ Jeevahi Niqueje Toomomɨnaa Janaanɨcɨvɨ.

4 Jaamaño Moocaani Achi sihidɨ jeevano minifetehi
Moocaani toomomɨnaa allɨnoocɨvɨ. Mɨɨro caani busumijetɨ
gaayɨcɨɨbo diito janaanɨcɨvɨ aivo imityamañovɨ.
5 Jaamaño cono bu Moocaani safooba itoomomɨnaatɨ ca-
jaanɨbaco:
Ɨɨjoho taseemene, jifucu uubadɨro idiicaabo, noonova.
Bu cajaanɨbaco:
Uujoho diibo caanitɨ icaji. Jaanotɨ diibo taseemenetɨ icaji,
nuunova.
6 Jaanotɨ ɨdɨɨboro Illi iicaaboco jiijehallɨvɨ ɨsɨvauboro nuubo:
Mihimo diiboco paryɨ amɨɨhai Moocaani toomomɨnaa,
nooboro.
7 Jaanotɨ diito itoomomɨnaaditɨ nuubo:
Itoomomɨnaaco guibuhubatɨ eheetavoobo, bu
ijeecɨvomɨnaaco cɨɨjɨgaiguiihutɨ eheetavoobo icano,
noonoro.
8 Jaanotɨ Illiditɨ noono:
Moocaani dihaivojɨ icaga; Jaafa ufucuro ifinɨtɨno fahiijɨvaro
icahi, bu ditajɨɨba imino atajɨɨbano iicano.
9 Ɨtɨcovonocoro idiimogooboro imitɨnoco dɨɨheguehi. Jaa-
maño Moocaani Didios iicaabo ɨco sihidɨ imono icaco acɨhi,
digataavomɨnaa allɨnoocɨvɨ, noonoro.
10 Tollɨro bu noono:
Aivojɨɨbo, ɨɨjoho aivo itɨconɨ jiinɨjeque tanooco ficuuhi. Bu
jaaboro dihuseri niquejeque deetavuuhi.
11 Jaaruno toneheje finɨji. Jaanotɨ ɨɨjoho ufucuro finɨtɨɨbo
fahiijɨvaro diicaji. Jaanotɨ toneheje queemeveji gaachehu
ocoomovonɨcɨbadɨ.

12 Jaanoco gaachehuco mihicanɨcɨbadɨ gatatahuruji. Bu
jaanoco buunanɨji gaachehuco siino mubuunanɨnɨcɨbadɨ.
Jaanotɨ naha ɨɨjoho diiboro fahiijɨvaro diicaji; ufucuro difi
finɨjitɨhi, noonoro.
13 Jaamaño mɨɨro Moocaani itoomomɨnaatɨ cajaanɨbaco
nuutɨhi:
Tamiyanaagonovɨ casɨɨvo, dimɨnaaco iguiinonɨjinohachuta,
nooboro.
14 Mɨɨro paryɨ Moocaani toomomɨnaa jillɨ gaijamɨro Moocaan-
ico ejeecɨvomo. Jaamoco gallufiibo taajasuco agaayɨcɨjimoco
ihamusuqui.

2

Mataajajinoco Mejeevesudino.

1 Jaano jillɨ iicaneguiiha aivo imino muguubunɨcɨji oono
muguubuhinɨnoco, iimino jɨɨhaitɨ buhɨgovɨ minifototɨmo mi-
icaqui.
2 Jaanotɨ naha sɨɨcɨje Moocaani toomomɨnaafeenedɨ
aacɨuno jɨɨbogo sefano icauhi. Jaanoco guubuutɨmo imitɨco
omoonɨumoco toonohallɨtɨ ɨdaasuno moonɨcafutuuhi.
3 Jaabadɨro bu mɨɨhai aivo aajashutɨno taajasuco
mejeecɨvotɨhachiijɨ, mɨɨhaico ɨdaasuno moonɨjiruubo.
Mɨɨro toono taajasuco itɨconɨ diiboro, Aivojɨɨbo jɨɨbuguuhi.
Jaanobuunatɨ jari toonoco uguubuumo imino agaajacɨumoro
mɨɨhaijaagovɨ fatyusuuhi.
4 Jaabadɨro bu Moocaani toonoco imino gaajasuuhi
miyaano iicanoco. Toonotɨ igaajaqui ajabafiiranehejeque,
sihidɨ ejeevano, mityano aatyɨmeratɨnehejeque
omoonɨhicaunofeenedɨ, bu tollɨro mɨɨhaico Igaijaco
siibadɨhɨje aacɨnofeenedɨ icano ijeebɨɨ onoobadɨ.

Jesu Inahabomɨ Iicabadɨ Minifutuuhi.

5 Mɨɨro oono toojetɨ mihiimaaje ufucu icajino jiinɨjeque
Moocaani itoomomɨnaa usefaño ficuutɨhi toojeque
itaajɨɨbaqui.
6 Mɨɨro samañoohaame Caatɨnɨhaamefaño saatoho neehi:
¿Mɨllɨ ɨɨjoho Moocaani sihidɨ edeevaabo miyamɨnaa sihidɨ
ejeevatɨmeditɨ deesamaajirahi? ¿Jaabo collɨhi diito igu-
ijevefimojaago feejirahi?*
7 Mɨɨro jihachutasituro diitoco diitoomomɨnaaguiinovɨ fi-
cuuhi. Jaaruumoco fanoova imiri, bocɨri icano diitoco
bocɨsuuhi. Bu jaaboro diitoco mityaco daacɨuhi paryɨ edee-
tavuunohallɨvɨ.
8 Paryɨ fanoovaaco diitoguiinovɨ ficuuhi, noono.

---

* **2:6** Sahaamefaño noono: Miyamɨnaafi.

Jaamaño tollɨ paryɨ miyamɨnaafiguiino ificuucumaño diitoguiinovɨ fanooro icacuuno. Jaaruno fañehiica mahatyɨmetɨhiica paryɨ fanoovaro diito iijɨco obocɨgonoco.
9 Jaarunofaño mahatyɨmehi Jesuco jihachutasituro Moocaani itoomomɨnaatɨ guiinovɨ ificuunoco. Moocaani sihidɨ igaijɨma iicamaño imuguuhi diibo famoohallɨvɨro iguijeveujinoco. Jaaruubo jisumi diiboco Moocaani bocɨgusuhi ɨdaasuno iicauboro iguijeveuno jaada.

10 Jaamaño Moocaanidi fanoova choomotɨhi diibofeenedɨ. Jaabo Moocaani imeguehi famooro iseeme iimihɨgo niquejefaño ofoonoco. Tooneguiiha Moocaani Jesucristoco ɨdaasuno moonɨsuuhi imi Taajasumɨnaafitɨ iicaqui.

11 Jaamaño paryɨ imibachucɨnɨcuumoco ijeevadɨ ificuucuumo, bu diitoco imibachuubo icano paryɨ sacaanitaro. Tollɨ iicamaño Moocaani Achi nucufeguetɨhi diitoco: Tañahabomɨ, onoobo

12 Caatɨnɨhaamefañodɨ:
Ɨitɨ iimaaji uujoho tañahabomɨma. Jaaboro ɨco imeji dimasineri igaivomɨnaafeenevɨ, noonoro.
13 Tollɨro bu noono:
Uujoho Moocaanicoro esɨcɨnɨji, noonoro.
Jaabadɨro bu siino noono:
Jineeri icahi, jino seemeque Moocaani uco aacɨhinɨmoma, noonoro.

14 Mɨɨro jaamo miyamɨnaa seemere ihuucuma, itɨɨjohoma icano iicamo. Jaabadɨro bu tollɨro Jesu minifutuuhi ihuucuma, bu itɨɨjohoma icano iguijeveuqui. Jaano iguijeveuneri oono guijenɨ mityama iicauboco ɨjɨco ifinɨsuqui.

15 Jaamaño jillɨtɨ taajasuubo oono paryɨ famooro iguijeveneque iiguimoro jɨjovotobadɨ iicacuumoco.

16 Jaamaño Moocaani toomomɨnaaco ihamusuqui saautɨɨbo. Jillɨ Abraham iyaachimɨhaicoro aamusuvaubo saauhi.

17 Jaamaño diito inahabomɨ iicaubadɨro icaubo sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ iicaqui jeevesutɨɨbo iicamaño, bu sihidɨ ɨdaasugoma iicaqui Moocaani ɨmefeenevɨ, tollɨro bu miyamɨnaa imitɨco ibuusuqui ifiico ɨdaasuno omoonɨnofeenedɨ.

18 Mɨɨro ɨdaasuno iicauneri ifi nɨsucafutuuhi. Jaamaño jisumi amusuubo tollɨro ɨnɨsucafotomoco.

3

Jesu Moise Janaanɨcɨvɨ Jeevahi.

1 Tañahabomɨ, amɨɨhai mihimibachucɨnɨcumaño ijeevadɨ mihicamo, Moocaani ita iicaqui ucuuhuvamooto mihicamo

imino magaaja Cristo Jesu mohiimaa iijɨ minɨsumɨnaafitɨ
iicanoco, bu sacerdotemɨ aivojɨibo diibo iicanoco icano.
2 Jaabo Jesu Moocaanima imino icauhi. Jaaboco Moocaani
jino dudɨcamaajehallɨvɨ ficuuhi. Jaabadɨro bu tollɨro Moise
imino icauhi Moocaani iijano miyamɨnaaco ejeecɨvuunovɨ.
3 Jaarunofaño Jesu janaanɨcɨ toonovɨ ibocɨma icahi Moise
janaanɨcɨvɨ; oono iijaco eheetavoobo tooja janaanɨcɨvɨ
ibocɨma iicanɨcɨbadɨ.
4 Mɨɨro iijanoco eheetavomo itɨcovoocɨvɨ icahi. Jaarunofaño
paryɨ fanoovaaco eheetavuubo Moocaani.
5 Jaabadɨ Moise aivo imino icauhi Moocaani iijaco
ejeecɨvehicaunovɨ: Ududɨcamaaihicaunobuunatɨ Moocaani
eheetavuujinoco ɨjɨibogono.
6 Jaarunofaño aivo Cristo janaanɨcɨ imino icahi Moocaani
iijamɨnaa mɨihai mihicamoco otoomoobo. Jaamo mɨihai
Moocaani iijamɨnaa mihicamo sefano mihicamoro
mehesɨcɨnɨqui, diibo onoonoco imo imo momoonɨmoro
mimiyaaveguequi niinofucuvɨ.

Moocaani Cuumimɨnaa Ajaguisɨjino.

7 Mɨɨro jaamaño, Moocaani Gaija neehi
Caatɨnɨhaamefañodɨ:
Jaachiijɨ amɨihai Moocaani iijɨco muguubuhachiijɨ
8 amɨihai jeebɨico mucuhufutusudino, johono sɨcaihɨgovɨ
iicausumi Moocaanijaagovɨ ɨsɨfiiratuumoro diiboco
ɨnɨsuumo iicaubadɨ.
9 Tahɨgo amɨihai eedeetemɨhai uco nɨsuuhi, buhɨcagaha
cuarentadɨ ficabava tɨcovovɨ tahɨ uujoho omoonɨhicaunoco
atyɨmehicaurumo.
10 Jaanoma iicaubo diitojaa ɨsɨfiiratuuboro nuuhi:
Jillɨ fahiijɨvaro ijeebɨinoco ɨmɨtasumoro fahɨgova ɨgomoro
icahicamo, jaamoro imeguehicatɨmo taajɨihaico agaa-
janoco, nooboro.
11 Jaamaño uujoho toonohallɨtɨ diitojaa ɨsɨfiiratuuboro tamo-
mofañodɨ, nuuhi:
Uuma ajaguisɨjimañovɨ diitoco ɨfutusujitɨhi nooboro, noono.
12 Tañahabomɨ, jaaneguiiha mehesɨcɨnɨ cajaatyoba amɨihaitɨ
iimitɨno jeebɨima iicamoro toonoco mɨtasudino iicaabo
Moocaaniditɨ diiboco mimiyaavogotɨmaño.
13 Tollɨ icatɨmoro fahɨgovavɨ fafucuvaacɨvɨro mequehecu-
tusucasi jisumi jino iicanohachuta. Jaamo amɨihaitɨ cajaaty-
obaco imitɨ bañɨtɨno icadino. Jaaneri amɨihai jeebɨi Moocaani-
ditɨ jenaauno minifetedino.
14 Jaanotɨ sɨicɨjetɨro mehesɨcɨnɨnoco suufenɨtɨmo toono-
fañoro quehecuno mihicamoro niinofucuvɨ mɨhɨfotohachiijɨ,
Cristojaagotɨ samañoonotɨ mataañovaji.

15 Mɨɨro jillɨ noono:
Jaachiijɨ Moocaani onoonoco muguubuhachiijɨ amɨɨhai jeebɨɨnoco mucuhufutusudino, johono diibojaa ɨsɨfiiratuumo iicaubadɨ.
16 ¿Cajaatyo nacu diibo iimaaco guubucuurumo diibojaa ɨsɨfiiratuumo? Etɨ bu johono paryɨ Moise Egipto jiinɨjetɨ ɨsɨvaumo.
17 ¿Nacu bu cajaatyoma Moocaani sɨfiiratuuhi cuarentadɨno ficabava tɨcovovɨ? Etɨ bu diito Egipto jiinɨjetɨ ɨsɨvaumo oono imitɨco eheetavuumoma. Jaamo diito paryɨ finɨuhi sɨcaihɨgovɨ, iguijeveumo.
18 ¿Nacu bu cajaatyoco Moocaani imomofañodɨ nuuhi: Tafaño majaguisɨjihɨgo mɨhɨfetejitɨhi, nooboro? Etɨ bu diibo unuunoco: Jii, unuutɨmoco.
19 Mɨɨro magaajacuuhi imiyaavuguutɨmaño diito ɨɨfutuutɨnoco.

4

1 Jaamaño ufucu Moocaanima majaguisɨjinoco aacɨguunoma mihicanohachuta imino mehesɨcɨnɨ amɨɨhaitɨ saatoho toonovɨ ɨɨfototɨmo mihicadino.
2 Mɨɨro mɨɨhaico bu acɨumo tobogo taajasujɨɨbogoco diitoco iicaubadɨro. Jaaruno diito uguubuuruno diitoco imino moonɨutɨhi uguubuurunoco imiyaavuguutɨmaño.
3 Jaanotɨ naha mɨɨhai toonoco mimiyaavogomaño toono jaguisɨfaño mɨhɨfetehi. Oono Moocaani jillɨ nuuhi:
Jaamaño diitojaago uujoho ɨsɨfiiratuuboro diitoco nuuhi tamomofañodɨ, uuma ajaguisɨjimañovɨ ɨɨfetejitɨmo, nuubo Moocaani.
Jaarunofaño Moocaani jiinɨjeque ifiivusunotɨro itɨconɨubo eetavuubo imivuudɨ jaguisɨubo.
4 Jaamaño mɨɨro samañoohaame Caatɨnɨhaamefaño jillɨ noono jaguisɨfucuditɨ:
Sahuse juugahusetɨ safucu icano nigacɨtɨ idudɨcamaajetɨ Moocaani jaguisɨuhi, noonoro.
5 Siino bu Caatɨnɨhaamefaño noono:
Ɨɨfetejitɨmo uuma ajaguisɨjihɨgo, noonoro.
6 Jaarunofañehiica icamo saatoho toono jaguisɨfaño ɨjɨcafetejimo. Jaanotɨ itɨconɨ toono taajasujɨɨbogoco uguubuurumo toonofaño ɨfutuutɨhi: Jii, noomoro imiyaavuguutɨmaño.
7 Jaamoma iicaubo Moocaani siino bu oovɨcɨuhi jisumico, jino mihicasumico. Mɨɨro Moocaani mɨɨhaima iimaahi, toonobuunatɨ goovacuutɨnotɨ David unuunofeenedɨ. Oono Caatɨnɨhaamefaño onoonoco munuucuuhi. Jaanoco bu siino meneehi:

Jaachiijɨ Moocaani iijɨco muguubuhachiijɨ amɨɨhai jeebɨɨco
mucuhufutusudino, noono.
8 Jaanotɨ Josue diito israelmɨco toono jaguisɨco ihacɨuruva,
Moocaani siino sifucuditɨ iimaacuujitɨrahi.
9 Jaanegui icanehiica sano Moocaani cuumimɨnaa
ajaguisɨjino.
10 Jaamaño mɨɨro Moocaanima ijaguisɨqui ɨjɨcafotoobo,
idudɨcamaajetɨ ajaguisɨcuubo, oono Moocaani iinotɨ
ajaguisɨcuubadɨ.
11 Jaanegui masɨɨ mesefaquifetequi toono majaguisɨjinofaño
mɨhɨfetequi. Jaanegui saatohoba johono, imiyaavuguutɨmo
iicaubadɨ mihicadino.
12 Mɨɨro Moocaani iijɨ buheehi mityama icano aivo
janaanɨcɨ sɨɨjevano fanoova aamɨgano fahɨgovaacɨtɨ iijɨno
iicano sɨɨjeva janaanɨcɨvɨ sɨɨjevano. Jaamaño mojeebɨɨ,
mohesamaaje icano faicuvano icarunoco adɨcɨno, bu
miyamɨnaafi ifiico faabeheri adɨcɨno icano. Jaanoro foovono
miniiyuno mohesamaajeque, mojeebɨɨ esɨcɨnɨco icano.
13 Aivo jinehejeba chahahi Moocaani ifiivusuuno toonotɨ
afataniivejiruno. Paryɨ fanoovaro foovono icacuuhi faay-
acafutucuuno. Jaadɨ johono diibo ɨmefeenevɨ mohimitɨco
mihimibachujiibo ɨmefeenevɨ.

Jesu Aivo Janaanɨcɨvɨ Sacerdotemɨ Aivojɨɨbotɨ Icahi.

14 Jesu Moocaani Achi aivo janaanɨcɨvɨ mɨɨhai sacerdote
aivojɨɨbotɨ icahi. Jaabo niqueje janaanɨcɨ Moocaani
ɨmefeenevɨ aivo ɨɨfotoobo. Jaanegui imino momoonɨqui
mohiimaa iijɨco.
15 Mɨɨro mɨɨhai sacerdotemɨ aivojɨɨbo mɨɨhaico
ɨdaasuguejirahi moniinovanotɨ, mɨɨro mɨɨhaico iicabadɨro
diiboco fanoova ɨnɨsuuneri ɨdaasuno icaubo. Jaaruubo
imitɨco moonɨutɨhi.
16 Jaanegui masɨɨ imino mimiyaavogomoro Moocaani
sihidɨ gaijɨma iicaabovɨ mifiitɨvequi. Toonotɨ mɨɨhaico
ihɨdaasuguequi, jaaboro iimihuseri mɨɨhaico ihamusuqui
sihidɨ ɨdaasuno mihicasumi.

5

1 Famooro sacerdotemɨ aivojɨto iicamoco
miyamɨnaafeenetɨ ɨɨcɨmoro toonofaño ficuumo Moocaani
ɨmefeenevɨ miyamɨnaahallɨvɨ iimaajinoco, bu diibo jeecɨvoco
iheetavequi, asimɨco agaisiraicɨmoro Moocaanico tooneri
ijeecɨvequi miyamɨnaa imitɨhallɨvɨ icano.
2 Jaabo diibo sacerdotemɨ aivojɨɨbo, bu icaruubo
ififañodɨ iniinovanoma iicamaño, bu amusujiruubo
agaajatɨmehejeque, iimino jɨɨhaitɨ ɨmɨtamehejeque icano.

3 Jaabo bu ifi niinovama iicamaño jeecivo asiri Moocaanico iimitihallivi jeecivefihi, oono miyaminaa imitihallivi iicaniciibadiro.
4 Jaamaño aivo cajaatyooba jilli iinoro sacerdotemi aivojiiboti icatatihi. Moocaaniro iiciiboro toono obocimañovi ficufihi, johono Aaron onooboco iicaubadi.
5 Jaabadi tolli Cristoco mooniubo: Jilli iinoro diibo sacerdotemi aivojiiboti icautihi. Jilli Moocaaniro diiboco toono bocifaño ficuuhi diiboco unuubadi:
Iijoho taseemene, jifucu uubadiro idiicaabo, nooboro.
6 Jaabadiro bu samañoohaame Caatinihaamefaño diiboco nuubo:
Iijoho sacerdotemi aivojiiboti fahiijivaro idiicaabo, Melquisede onoobobadi edeevaabo, nooboro.
7 Jaabo Cristo jiijehalliri iicausumi sihidi Moocaanima iimaahicaubo sefano ihaalliii tofaihuco gañiiboro dilluhicaubo diibo Moocaani diiboco guijevefañoti ataajasuujiruno mityama iicaaboco. Jaanoco Moocaani guubuuhi diiboco idilluhicaunoco Moocaanico miyanotiro ejeecivehicamaño.
8 Jaamaño Cristo Illi icauruubo gaajauhi: Jii, onoonoco idaasuno iicauboro iguijeveunofañodi.
9 Jaaneri aivo ifiico imino iifutusucuumaño ufucuro ifiniitino taajasu abajaaboti iicanovi iifutuubo paryi oono diibo onoonoco: Jii, onoomedi.
10 Jaamaño Moocaani diiboco sacerdotemi aivojiiboti ficuuhi Melquisedebadi ejeevaaboco.

Aivo Ñihicuno Miyaavogoco Mejeevesuruva.

11 Aivo ajashutino jinohalliivi meneejino icahi. Jaaruno aivo tihiino mijiibeguejiruno, amiihai magaajagotimaño.
12 Aivo gueenecuuno mihicano jisumi jiibogominaati mihicatacuuno. Jaarumehiica mihimeguehi siino amiihaico sita ijiibogonoco; Moocaani iiji jiibogo aivo itihiitinoti. Aivo jilli fañooviro miniinovatucuuhi. Aivo jilli miyaavogofaño mujusitihi. Jilliro mifañofaihuco aaducuujimobadi mejeevacuhi.
13 Miiro Moocaani iijico ajashunoro agaajamo seeme mifañotiotobadi iicamo. Jaamehiica gaajatihi iticovono ifi icaco.
14 Jaanoti fanoocoro imino emeecimo oono jusitamobadi ejeevacuumo, fanoovaaco udugaacunoco agaajacuumo, iimitinoco iiminofeeneti aatyimeneque ejeevamaaicuumo icano.

6

1 Jaanegui masii janaaniciviro mefeequi miyaavogofaño jusimoro Cristoditi iticoni miihaico ijiibuguunocoro

meesudino, siino janaanɨcɨvɨro gaajamoro mofoo. Mɨɨnoco guijevefaño asatyefinehejeque mejeevesunoco magaajacuuhi. Bu tollɨro Moocaanico mimiyaavogonoco magaajacuuhi.

2 Bu nitɨhallɨvɨ ɨjɨibogonehejeque, bu miyaavogomɨnaahallɨvɨ ihuseque ificujinehejehallɨvɨ ɨjɨibogonehejeque, bu uchuumucuumo siino ubuheetejinehejeque, bu ufucuro ifinɨjitɨno cɨɨjɨgaifaño efeejinehejeque icano magaajacuuhi. Jaarunaaca janaanɨcɨvɨro gaajamorohiica mofoo.

3 Jaanoco tollɨ momoonɨji Moocaani iimogohachiijɨ.

4 Jaamaño mɨɨro saatoho seseeque agaayɨcɨhinɨcuurumo, bu Moocaani aacɨno imoco gaajacɨhinɨcuurumo, bu tollɨro Moocaani Gaijatɨ agaayɨcɨhinɨcuurumo.

5 Moocaani jɨɨbogo imoco gaajacɨhinɨcuurumo, bu ufucu iicajino jiinɨje mityaco icano agaajacɨhinɨcuurumo,

6 siino dojɨcuvɨro eedeehifijaagovɨro uhuumimoro Cristoco ejeecɨvucuutɨmo siino eedeehifi jeevesufeenedɨ bohomotɨ miniiyuracuujitɨhi. Jaamo diitoro siino Moocaani Achico dojɨcuvɨro ɨmohobujehallɨvɨ metetecubadɨ omoonɨmoro diiboco miyamɨnaa ɨmefeenevɨ dejecumoro icahicahi.

7 Jaamo jiinɨjebadɨ, fahiijɨvaro toojehallɨvɨ niijaba aaigonoco adujere iicanɨcɨbadɨ jeevamo: Jaaje toojeque ududɨcamaaimedi imino basutaaco ihiinusujere inoovasuruva, toojeque Moocaani imino omoonɨnoma icaje.

8 Jaanotɨ jarɨɨmocoro, ñaavahucoro icano ihiinusuhachiijɨ jinehejebaguiiha imitɨje. Jaamaño Moocaani: Imitɨno, onooboro afaijanoguiinovɨ aaquetejije. Jaanofeenevɨ jɨgasucafetejije. Jaabadɨ dojɨcuvɨro eedeehifijaagovɨro uhuumimoro Cristoco ejeevesumoco Moocaani faijaji.

Mohesɨcɨnɨ Mɨɨnoco Sefano Ficuuhi.

9 Agaijɨmo tañahabomɨ, jillɨ munuurunaaca, aivo imino magaajahi, amɨɨhaitɨ ajashutɨno Moocaani mɨɨhaico imino omoonɨno mohallɨvɨ taajasuma asaanoco.

10 Mɨɨro Moocaani aivo iimiibo. Jaamaño jabajeevejitɨɨbo amɨɨhai momoonɨhicanoco, bu diiboco amɨɨhai gaijɨco mɨhɨfusumoco, miyaavogofeenedɨ monahabomɨ iicamoco mahamusuhicanofeenedɨ; bu jaanoco jisumihachutahi moonɨmerehi mihicahi.

11 Jaanegui mihimeguehi famooro mɨɨhai toonoco mɨhɨfusumoro mofoomo nijequevɨ mɨhɨfotonoco. Jaamo imino mɨhɨfutusuhi oono meteemehicanoco.

12 Mɨɨhai mihimogotɨhi amɨɨhai majaparyatonoco. Mihimeguehi oono imiyaavogofeenedɨ, bu ijaabɨcɨfeenedɨ icano Moocaani aacɨguunoco agaayɨcɨmoro iicabadɨ mihicanoco.

13 Mɨɨro Moocaani onoonoco Abrahamco aacɨusumi
ififañodɨro oovɨcɨuhi miyaano iicaujinoco. Aivo diibo
janaanɨcɨvɨ iicamo momofeenedɨ ohoovɨcɨujirumo
achahaumaño.
14 Mɨɨro jillɨ nuubo: Miyanotɨro aivo ɨco imino moonɨji.
Jaaboro ɨco ajashujitɨno diiyaachimɨhaitɨ aacɨno, nooboro.
15 Jaanoco Abraham tuumuuhi jaabɨcɨɨboro. Jaamaño
gaayɨcɨubo Moocaani diiboco unuubadɨ.
16 Jaabadɨro bu miyamɨnaa siinoco unuusumi noonɨcɨmo
diito allɨnoocɨvɨ iicaabo Moocaani momofeenedɨ. Jaano siino
miyaano iicanoco, unuusumi Moocaani momofeenedɨ unuu-
cuunoco, ¿mɨllɨ bu janaanɨcɨvɨ siino mejenaauucuujirahi?
17 Jaamaño Moocaani imomofeenedɨ nuuhi aacɨguuno
miyaano iicajinoco foovono ihɨfusuqui toono ibusumijeque
aacɨguunoco agaayɨcɨjimoco, bu jaano unuucuuno siino
boobanɨcafutucuutɨhi iicaujinoco icano.
18 Jaamaño icano minoocɨ diibo, bu diibo unuucuuno icano
oboobanɨracuutɨno. ¿Jaanohocɨfeenedɨ mɨllɨ bu Moocaani
unuucuunoco bañɨjirahi? Jaanofeenedɨ mɨɨhaico Moocaani
acɨhi sefano majacusucafotomoro meteemehicanoco
mohɨmega ificuunoco magaayɨcɨqui.
19 Jaano toono esɨcɨnɨ sefano iicanoro mojeebɨɨco cuhu-
fono ficuuno. Jaano jino esɨcɨnɨ iicanoma mɨɨhai mihicano
mɨɨhaico cuhufono ficuuhi niquejefaño iicaja Moocaani iija
gaachehubaryutyɨgaba tɨcovo.*
20 Jahɨgo tobaryu tɨcovo Jesu jɨcafutuuhi mohallɨvɨ mɨɨhaidi
jɨɨhaico ifaayɨcɨqui. Jaamaño jillɨtɨ Jesu sacerdotemɨ aivojɨɨbo
fahiijɨvaro iicanovɨ ɨfutuuhi. Jaamaño Melquisedebadɨ jee-
vaabo.

7

Jesu Sacerdotemɨ Aivojɨɨbo Melquisedebadɨ Jeevaabo.

1 Jaanɨ Melquisede onoobou Salem cuumio aivojɨɨbou.
Jaabo Moocaani caamovohɨ iicaabo sacerdoteu. Jaabo
Melquisede Abraham mɨnaavɨ jiinɨjene aivojɨtoco
iguiinonɨjeuhɨgotɨ uhuumiuboco acabaacutuuboro diiboco:
Imino, nuuhi.
2 Jaaboco Abraham acɨuhi fahuseecɨsaaje iicanotɨ
sanoosaacoro toono abajatoco iguiinonɨunotɨ ɨɨcɨunoco.
Jaano Melquisede onoono momo jillɨ eneejiruno: Itɨconɨ,
iimino Aivojɨɨbo, eneejiruno. Jaabo Salem aivojɨɨbo
iicaumaño, bu: Sajeebɨɨ ica aivojɨɨbo, eneejiruno.

---

* **6:19** Sahaamefaño jillɨ ficuumo: Toono esɨcɨnɨ sefano iicanoro mojeebɨɨco cuhufono ficuuno, ancla cɨɨjɨgai meenegaco samañovɨro cuhufono ificuunɨcɨbadɨ onoonoco.

3 Jaabo buhugaavocafetehi caanima, seejima, bu iheedetemihaima icano chahaabo. Jiibogoratino diibo fiivoti, bu iguijeveti icano. Jaabo Moocaani Achibadiro iicacuubo sacerdotemi aivojiiboti fahiijivaro icacuubo.

4 Jaanoco jisu magaajacuuhi Melquisede aivo sihidi jeevaabo iicaunoco. Miiro moheedeebe Abraham icauruubo diiboco aciuhi fahuseecisaaje iicanoti sanoosaacoro moonicasivi aivojito nehejeque udumitiiciunoti.

5 Miiro Moise tajiiba onoobadi Levi iyaachimihai sacerdotemi iicamo miyaminaaco inehejeti fahuseecisaaje iicanoti sanoosaacoro ajaadusuno tajiibama icamo; buhicagaha diitobadiro bu Abraham iyaachimihai icarumo.

6 Jaanoti Melquisede Levi iyaachimioobo icautiruubo Abrahamco jaadusuuhi fahuseecisaaje iicanoti sanoosaacoro. Jaabou diiboro Abraham Moocaani aaciguunoco agaayiciubo. Jaamaño jilliti Melquisede Abrahamco: Imino iicajinoco, nuuhi.

7 Jaanoco famooro gaajacuhi diiboco: Imino iicajinoco, onoobo diibo janaanici sihidi ejeevaabo iicafinoco.

8 Jaanoti jino mofeeneri iicamo fahuseecisaaje iicanoti sanoosaacoro agaayiciimo, jilli ticovo miyaminaaro iguijevefimoro. Jaanoti Caatinihaame iimaahi Melquisede iguijevetiibobadi iicaabediti.

9 Jaamo pary Levi iyaachimihai sacerdotemiti iicamo jisumi fahuseecisaaje iicanoti sanoosaacoro miyaminaaco ajaadusuhicamo, bu Levi icano tolliro Melquisedeque fahuseecisaaje iicanoti sanoosaacoro jaaduuhi sano Abraham ajaadusumiro.

10 Miiro jaasumi Abraham ififañerehiica iyaachimihai icauhi Melquisede diiboco aatyimeteusumi.

11 Miiro Israel cuumiminaa tajiibaco gaayiciuhi sacerdotemi Levitami jaamoro Aaron iyaachimihaifeenedi. Jaano miyanotiro toono tajiibaco omoonimoco Moocaanijaagovi isatyejiruva collihiicaqui, bu siino sifi sacerdote saajirahi. Jaabo Aaron yomoobo icacuujitino Melquisedebadiro iicaburucuuji.

12 Jaamaño sacerdotemi sifiiti ubuunaniicafutucubadiro, bu tajiiba buunaniicafetehi.

13 Jaabo Mohaivojiibo diibediti jino Caatinihaame jilli onoobo, siicuumi israelmi cuumioobo, tuucuumiti miihaiñoobahiica sacerdoteti iicati cuumioobo.

14 Miiro imino gaajaveechuno Mohaivojiibo Juda cuumiti asaauno. ¿Miiro Moise milliba nuutihi jiicuumiditi, sacerdotemiditi ihiimaausumi?

15 Jaano jino aivo foovono icahi bohono sacerdote Melquisedebadi ejeevaabo ajafevene.

16 Jaamaño miyamɨnaa tajɨɨba unuumaño diibo sacerdotetɨ
icautɨhi. Jillɨ oono ifinɨsuratɨno ifi mityari diibo sacerdotetɨ
icahi.
17 Mɨɨro jino Moocaani jillɨ diibeditɨ onoono:
Ɨɨjoho fahiijɨvaro sacerdotetɨ idiicaabo, Melquisedebadɨ edee-
vaabo, nooboro.
18 Jaamaño jillɨtɨ eedeetajɨɨba buhɨgovɨ ficucafetehinɨcuuhi,
toono iniinovaumaño iimiutɨmaño.
19 Mɨɨro toono Moise tajɨɨba jinejebaco imitusuutɨhi. Jaa-
maño toonobuuna aivo iiminoco mehesɨcɨnɨnoma mihicahi,
toonofeenedɨ Moocaanivɨ mifiitɨvonoma.
20 Jinooco Moocaani eetavuuhi imomofeenedɨ unuuboro.
21 Jaanotɨ saatoho sacerdotemɨ jillɨ tɨcovonoro icauhi
Moocaani imomofañodɨ unuutɨmo. Jaanotɨ naha diibo
sacerdotetɨ iicajino Moocaani momofañodɨ noocafutuuhi.
Mɨɨro Caatɨnɨhaamefañodɨ diibotɨ neehi:
Aivojɨɨbo imomofañodɨ unuucuuno, siino
boobanɨcafutucuujitɨhi: Ɨɨjoho fahiijɨvaro sacerdotetɨ
idiicaabo Melquisedebadɨ edeevaabo, nooboro.
22 Jaamaño Jesu bohonohiijɨ eedeejɨhallɨvɨ aivo iiminoco
agaajasuubo.
23 Mɨɨro itɨconɨo sacerdotemɨ aivo ajashutɨhi, iguijevehicau-
maño gueenene icahicautɨmo.
24 Jaanotɨ Jesu iguijevetatɨmaño diibo sacerdotetɨ iicano sifiivɨ
siino jeenetɨhi.
25 Jaamaño fahiijɨvaro taajasujiruubo diibofeenedɨ
Moocaanivɨ ifiitɨvomoco, ufucuro mɨllɨ iicatɨmaño diitohallɨvɨ
Moocaanico idilluhicaqui.
26 Jaamaño Jesu aivo miya sacerdotemɨ aivojɨɨbo mɨɨhai
mihimogoobo. Diibo aivo iimiibo, ɨdicubama achahaabo
imitɨbama achahaabo imitɨmɨnaatɨ ijeevadɨ udugaacuubo, bu
caamovono niqueje janaanɨcɨvɨ agañɨɨyɨcɨcafutuubo icano.
27 Jaamaño saatoho sacerdotemɨ aivojɨto iicabadɨ jeevatɨɨbo
diito naha asimɨco agaisiraicɨmoro fafucuvaacɨvɨro jeecɨvoco
eetavehicamo. Jaanoco itɨconɨ sacerdote iimitɨhallɨvɨ
jeecɨvehi. Jaanohallɨvɨ jari miyamɨnaa imitɨhallɨvɨ jeecɨvomo.
Jaanotɨ Jesu sano famoohallɨvɨro jeecɨvucuuhi, safooro ifiico
iinoro aacɨusumi.
28 Jaanotɨ Moise tajɨɨba ficuuhi miyamɨnaa iimitɨmoco.
Jaanotɨ toono tajɨɨbabuunatɨ Moocaani imomofeenedɨro un-
uuno Illi Jesuco ficuuhi sacerdotemɨ aivojɨɨbotɨ. Jaamaño
diibo mɨllɨ iicatɨɨbo fahiijɨvaro iicaqui imiibotɨ eetavocafetehi.

8

Jesu Bohono Iijɨhallɨtɨ Iicaabo.

1 Aivo jino imiyaanoco monoono, mɨɨhai sacerdotemɨ
aivojɨɨbo Cristo jillɨ ejeevaabo casɨɨvutuuhi niquejefaño
Moocaani aivojɨ icagahallɨvɨ imiyanaagonovɨ.
2 Jahɨgo sacerdotetɨ jeecɨvoobo imiyaaja iimija Moocaani
iijafaño. Jaaja miyamɨnaao usetɨ eheetavocafotoja icatɨno;
Aivojɨɨbofeenedɨro iicaja.
3 Paryɨɨcɨno sacerdotemɨ aivojɨtotɨ ificucafotomo icahi
asimɨco agaisiraicɨmoro Moocaanico ijeecɨvequi. Jaamañoo bu
tollɨro Jesucristo iguijeveuneri ita iicamohallɨvɨ jeecɨvuuhi.
4 Jaabo jiijehallɨvɨro iicaruva ajashunogayɨ sacerdotetɨ ica-
jitɨruubo. Mɨɨro icamehiica sacerdotemɨ Moise tajɨɨba onoono
jeecɨvoquerehiica omoonɨmo.
5 Jaamo jito sacerdotemɨ ijeecɨvoco moonɨhicahi niqueje-
fañoo iicaja ɨjɨmɨco ɨɨcɨjahajefañoro. Magaajahi jillɨ ihɨjɨmɨro
iicanoco, mɨɨro Moise tabernaculo onoojaco iheetavequi
omoonɨusumi, Moocaani diiboco nuuhi: Meecɨ, jaaboro
imino deetavo paryɨ, johono ɨco ifagajɨhallɨvɨ ɨɨfusuujabadɨro,
nooboro.
6 Jaanotɨ naha mɨɨhai sacerdotemɨ aivojɨɨbo Cristo
ijeecɨvoco eetavehi. Aivo janaanɨcɨ imiyajeecɨvoco eetavoobo
diibo bohono iijɨhallɨtɨ iicaabo toono aivo imino onoocɨnɨnoco
aacɨguunofañotɨ iicano iicamañoo.
7 Jaanotɨ itɨconɨ unuuno iijɨ iimiuruva, chahajiruno siino
bohono iijɨco eheetavono.
8 Jaarunaa mɨɨro Moocaani tusumio miyamɨnaa imitɨco
atyɨmeuhi Caatɨnɨhaamefañoo diitotɨ unuubadɨ:
Aivojɨɨbo Moocaani neehi: Icajinehiica uujoho bohono iijɨco
Israel miyamɨnaama, Juda miyamɨnaama icano ehee-
tavono.
9 Diito eedeetemɨhaima eheetavuno iicabadɨ icajitɨno, johono
diitoco ihusetɨ agaayɨcɨuboro Egipto jiinɨjetɨ ihiinusuusumi.
Jaaruno diitoco unuuno taajɨco imino moonɨutɨmo. Jaanoma
iicaubo diitoco jeevesuuhi, noobo Moocaani.
10 Jaanotɨ ufucu iicaji tufucujebuunatɨ Israel cuumimɨnaama
taajɨco eheetavejino jillɨji, noobo Moocaani: Tatyajɨɨbaco
ficuji diito esɨcɨnɨfañoo. Jaaboro ijeebɨɨnofañoo toonoco
caatɨnɨji. Jaadɨ jari uujoho diicaaniji. Jaanotɨ diito uutɨ
taacuumimɨnaaji.
11 Jaadɨ itɨcovoocɨvɨ saafiisari igataavomɨnaafico, bu
inahaboco icano Aivojɨɨboco igaajaqui jɨɨbogorajitɨno,
famoovaro uco agaajajimañoo. Famooro diitotɨ uco gaajajimo
iguiraabo, aajashuubo icano.
12 Jaamoco uujoho iimitɨco imibachuji. Jaaboro siino ufucuro
diito imitɨco esafutucuujitɨhi, nooboro.
13 Jillɨ Moocaani bohono eheetavono iijɨtɨ ihiimaaboro,
itɨconɨo iijɨco: Eedeenetɨ, nuucuubo. Jaano eedeenetɨ

iicacuuno unuucucuubadɨ iicamaño goovacuujino ifinɨno.

9

Moocaani Iijahacɨ Jiinɨjeoja, Niquejeoja Icano.

1 Mɨɨro itɨconɨ unuuno iijɨfaño noocɨnɨno mɨllɨ Moocaanico
iimejinehejeque jiijehallɨri iicaja Moocaani iija tabernaculo
onoojafañо.
2 Jaaja tooja jillɨ eetavocɨnɨuhi, ɨmeganaagonovɨ aivo iim-
imañо onoomañeri icauno cɨɨjɨgai iicuno, sano mesa icano,
tomesahallɨri ijeecɨvo maahuno icauhi icano,
3 bu jaanohallɨvɨ iicaubaryutyɨgaba bujɨnago icauno aivo
janaanɨcɨ iimimañо onoomañо.
4 Jaamañeri icauno Moocaani jeecɨvoco toonohallɨvɨ
ɨjɨgasuhicauno altar onoono. Jaaruno aivo fañо icautɨno
igaachehubaryutyɨgaba ɨmegariro icauno jahisinaagonovɨ.
Jaano oro eetavota imono uusuno maaniguijɨnoco
toonohallɨvɨ ɨjɨgasuhicauno, bu Moocaani ihiimaauno
jɨɨbogoba cajonbabadɨ jeevahi arca del pacto onooba.
Jaaba paryɨ ihallɨdɨ orori jeesucɨnɨuhi. Jaabafañо icauhillu
guirihillugayɨ oro eetavotahillu. Jaahillufañо icauno mana
onoono. Bu tollɨro icauno Aaron quesei uruhutuuhi, bu
tollɨro icaubujecɨ guiisibabujecɨ. Tubujecɨhallɨvɨ Moocaani
atajɨɨbaunoco acaatɨnɨubujecɨ.
5 Bu toobahallɨvɨ eetavuumo miimɨsiicɨ Moocaani
toomomɨnaatɨsi querubin onoomɨsi ɨjɨco. Diitɨsitɨ
miyamɨnaa igaajaqui tooneri Moocaani iicanoco.
Jaamɨsi ijɨjecuhucɨri toobahallɨdɨ foboocɨnɨhicauhi
asimɨ tɨɨjeheri efefachuhicamañoco miyamɨnaa imitɨco
Moocaani ubuusuhicaumañoco. Jaarunotɨ jisumi fanooro
mɨjɨɨbugucuutɨhi.
6 Jaajaco tollɨ eheetavuudɨ toojafañо sacerdotemɨ fafu-
cuvaacɨvɨro feejiibuuhi ɨmegaomañо imimañо onoomañovɨ
Moocaani jeecɨvoco iheetavequi.
7 Jaanotɨ naha janaanɨcɨvɨ iicamañо aivo iimimañо
onoohɨgovɨ saafiiro ɨdɨɨboro diito sacerdotemɨ aivojɨɨbo
feejibuuhi safooro saficabavɨ. Jaabo tahɨ ufuusumi asimɨ
tɨɨjohoco asatyooboro Moocaanico jeecɨvejiibuuhi. Jaaneri
iimitɨco Moocaani ibuusuqui, bu miyamɨnaa imitɨco
ibuusuqui icano.
8 Jaano toonotɨ Moocaani Gaija mɨɨhaico gaajasuhi,
oono ɨmegaomañо imimañovɨ Moocaani jeecɨvoco
eheetavehicaunohachuta, aivo imimañovɨ ɨɨfetehicautɨnoco.
9 Jaano toonotɨ jisumi magaajaqui. Mɨɨro oono tomañovɨ
Moocaanico ejeecɨvono, bu asimɨco agaisiraicɨno icano.
Jaamo tollɨ ejeecɨvomo jeebɨɨ imitɨ buusucafototatɨhi.

10 Toono jillɨ tɨcovo machutahallɨvɨ, bu tɨcovo adutahallɨvɨ, bu tɨcovo imibachuhallɨvɨ icano onoono. Jaano jillɨ allɨoneheje imibachucoro atajɨɨbano. Jaarunoco Moocaani ubuunanɨcuudɨ sihidɨ jeevacuutɨno.

11 Jaamaño jisumi Cristo asaacuumaño, jino iiminoono asaano sacerdotetɨ Cristo icacuuhi, aivo imiyasacerdotetɨ. Jaabo diibo Cristo Moocaanico jisumi jeecɨvucuuhi janaanɨcɨ aivo imijafaño. Jaaja miyamɨnaa useri eheetavoratɨja: Jiijehallɨri iicatɨja, eneejiruno.

12 Mɨɨro Cristo aivo imimañovɨ jɨcafutucuuhi. Jaaruubo asimɨ tɨɨjeheri ijeecɨvequi icatɨno, jillɨ itɨɨjeheriro ijeecɨvequi. Mɨɨro jaabo safooro tahɨgo jɨcafutuubo famoohallɨvɨro. Jaaneri ifinɨjitɨno fiivoco mɨɨhaidi ɨcɨubo.

13 Mɨɨro asimɨ tɨɨjoho, bu niivɨmɨ seemeque altar onoonohallɨvɨ ɨjɨgasuguijɨno icaneri, iimitɨma iicamohallɨvɨ fefachufimo. Jaano imityama iicamaño ifihallɨnocoro imitusuno Moocaaniguiiharo iicaqui.

14 Jaano toono icaruno imityama icauhi. Jaanegui fɨne imi Cristo tɨɨjoho janaanɨcɨ imityama icahi. Mɨɨro mɨllɨ iicatɨno Gaijafeenedɨ Cristo ifiiriro Moocaanico jeecɨvuuhi imɨhɨnibama achahano ifiico iguijenɨuneri. Jaabo tɨɨjoho mojeebɨɨ imitɨ mɨɨnoco guijevefaño asatyonoco, mɨɨhaico nitɨhi, Moocaani iicaaboco mejeecɨvequi.

15 Jaamaño Jesucristo jino bohono iimaa eetavomɨnaafi. Mɨɨro diibo guijevefeenedɨ, eedeehiimaaguiinovɨ imitɨnoco omoonɨuno buusucafetehi. Jaamo diito Moocaani ucuuhuvaumo, ifinɨjitɨno busumijeque diibo unuunoco gaayɨcɨji.

16 Mɨɨro saafi inehejeditɨ: Jillɨcahi momoonɨ, nooboro ihiimaahaameque acaatɨnɨno. Jari diibo iguijevecuudɨ toohaame onoobadɨ moonɨcafetefino.

17 Mɨɨro diibo iguijevetɨnohachuta toohaame onoobadɨ moonɨratatɨno. Jari diibo iguijevecuunobuunatɨ toohaame onoobadɨ moonɨcafetefino.

18 Jaamaño itɨconɨo iimaa eetavo tɨconɨcafutuuhi tɨɨjoho gañɨɨfeenedɨ.

19 Mɨɨro Moise parɨ Moocaani atajɨɨbaunoco parɨ famoocoro miyamɨnaaco jɨɨbuguuhi. Jaaboro oveja ijeene taataco tɨfaiñoco ɨɨcɨuboro, bu hisopo onoohohaafeque ɨɨcɨuboro, toohaafe nijequevɨ tootaataco ificuuboro, asimɨ tɨɨjoho nɨfaihuma icanofaño acaduuhacuuboro, itajɨɨba aameque fefachuubo, bu tollɨro parɨ miyamɨnaahallɨvɨ icano.

20 Jaaboro diitoco nuubo: Jino tɨɨjoho miyaavusuhi amɨɨhaidi Moocaani iimaaco atajɨɨbanoco.

21 Jaabadɨro bu iimija tabernaculo onoojaco, bu parɨ toojafaño iicaunehejeque tooneri Moocaanico ejeecɨvehicauji

nehejeque icano fefachuubo.
22 Jaano toono tajɨiba onoobadɨ fiitɨcujiruno paryɨ
fanoovaaro tɨijeheri imibachucafotonɨcɨno. Jaamaño
tɨijohoco igañɨitɨruva, imitɨ buusurajitɨrahi.

Cristo Agaicaaucafutuuno Imitɨco Buusuuhi.

23 Mɨiro toono niquejefaño iicanobadɨ jiijehallɨvɨ iicaunoco
imibachuhicaumo asimɨco agaisiraicɨnofañodɨ. Jaano toono
niquejefaño iicaneheje asimɨco agaisiraicɨno janaanɨcɨ aivo
iiminocoro esuhi.
24 Jaabadɨ Cristo mɨiro tooja iimija, miyamɨnaa useri eheetavocɨnɨjafaño jɨcafutuutɨhi. Mɨiro jillɨ tooja niquejefaño
imiyaaja iicaja ɨjɨro iicauja. Jillɨ niquejefañoro jɨcafutuubo.
Jahɨgo jisumi Moocaani ɨmefeenevɨ icaabo mohallɨvɨ ihiimaaqui.
25 Jaanotɨ judiomɨ sacerdotemɨ aivojɨibo faficabacɨvɨro
safooro jɨcafetefihi aivo iimihɨgo onoohɨgovɨ itɨijoho iicatɨneri
Moocaanico ijeecɨvequi. Jaanotɨ Cristo saicɨno iguijeveneri
jeecɨvotatɨhi.
26 Jaanotɨ tollɨ iicaruva, Cristo saicɨno guijevehicajiruubo
sɨicɨjetɨro jiinɨje ifiivuunotɨro. Jaaruno tollɨ icatɨno. Mɨiro
jisumi jino niinosumi Cristo safooro saauhi fanoohallɨvɨro.
Jaaboro guijeveubo imitɨco ibuusuqui.
27 Jaabadɨ famooro miguijeveji safooro. Jaanobuunatɨ
Moocaani ajaadujino icaji.
28 Jaabadɨro Cristo safooro guijenɨcafutuuhi paryɨ
jiinɨjemɨnaa imitɨco ibuusuqui. Jaanobuunatɨ siino saajiibo
jiijehallɨvɨ. Jaaruno tusumi imitɨco ibuusuqui icacuujitɨno.
Jillɨ diiboco otoomomocoro ataajasuvaabo saaji.

10

1 Jaanotɨ mɨiro Moise tajɨiba oono iminoono asaaujino
gaijaro iicauno. Jaaruno aivo imiyaano ifibadɨ jeevatɨhi.
Jaamaño tajɨiba, toono asimɨ gaicaauco faficabavavɨro
omoonɨnofeenedɨ Moocaanijaagovɨ ofoomoco imitusutatɨhi.
2 Jaanotɨ mɨiro tollɨ tajɨiba onoobadɨ omoonɨno imitɨco
ibuusufiruva siino tollɨ moonɨhicacuujitɨrumo. Mɨiro tollɨ
omoonɨhicamoco iimitɨ ibuucuuruva, iimitɨma iicanoco
esɨcɨcɨnɨcujitɨrumo.
3 Jaanotɨ tollɨ iicatɨmañoo, toono asimɨ gaicaauco eheetavono
diitoco faficabavavɨro imitɨma iicanoco esaayusuhicahi,
4 toono asimɨ tɨijoho miyamɨnaa imitɨco ubuusuutɨmañoo.
5 Jaamaño jiinɨjehallɨvɨ asaaujino ɨmega Cristo Moocaanico
nuuhi:

Uuro gaajacuhi ɨɨjoho idiimogotɨnoco asimɨco ɨɨdi agaisiraicɨnoco, bu asimɨco ɨco aacɨnoco icano. Jillɨro uco miyamɨnaafitɨ deetavehi.

6 Mɨɨro ɨco imo imo moonɨtɨno ɨɨdi asimɨco ɨjɨgasuneheje, bu tollɨro imitɨco ibuusuuqui asimɨco agaisiraicɨneheje icano.

7 Jaaneguiiha ɨco neehi: Jino saacuuhi ɨɨjoho Moocaani idiimogobadɨ eetavequi; oono uutɨ Caatɨnɨhaamefaño onoobadɨ iicaqui, nooboro.

8 Mɨɨro itɨconɨ noobo; Moocaani imogotɨhi, asimɨco diibedi agaicaaunoco, bu asimɨco diiboco aacɨnoco, bu imitɨco ibuusuqui asimɨco ɨjɨgasunoco icano. Jaabadɨro bu toono Moocaanico imo imo moonɨtɨhi, toono tajɨiba onoobadɨ omoonɨruno.

9 Jaanohallɨvɨ bu noobo: Jino saacuuhi ɨɨjoho Moocaani idiimogobadɨ eetavequi, nooboro. Toono eedeehasimɨ gaicaauco Moocaani ifinɨsuuboro, toonoco boobanɨɨbo bohono uujoho iguijevejineri, eneejirunoco.

10 Jaamaño Moocaani mɨɨhaico mohimitɨco buusuucuuhi, Moocaani iimogobadɨ Jesucristo sano safooro famoohallɨvɨro iguijeveumaño.

11 Jaarunaaca paryɨ judiomɨ sacerdotemɨ fafucuvaacɨvɨro tollɨ moonɨhicahi. Jaamo saicɨno sahomonocoro asimɨ gaicaauco jeecɨvomoro icanɨcɨhi, imitɨco buusuujitɨrunoco.

12 Jaanotɨ naha Jesucristo safooro sano paryɨ mohimitɨhallɨvɨ guijeveuhi. Jaaboro Moocaani miyanaagonovɨ casɨɨvuubo fahiijɨvaro iicaqui.

13 Jaaboro tahɨgotɨ toomoobo diibo mɨnaa iguiinovɨ ificucafetejinoco.

14 Mɨɨro safooro iguijeveunofañodɨ iimitɨco ubuusuucuumoco imitusucuubo, ufucuro mɨllɨ icacuutɨmo iicaqui.

15 Jaabadɨro bu Moocaani Gaija mɨɨhaico toono miyaano iicanoco gaajasuhi. Mɨɨro itɨconɨ jillɨ nuubo:

16 Mɨɨro jillɨ noobo Aivojɨɨbo Moocaani: Tufucuje afatyonobuunatɨ diitoma jillɨji tahiimaaco eheetavono. Diito jeebɨɨfaño tatyajɨɨbaco ficuji, bu tollɨro ihesamaajefaño ficuji, nooboro.

17 Jaadɨ bu siino noobo:

Ufucuro esafutucujitɨhi diito imitɨco, bu diito imitɨco omoonɨnoco icano, nooboro.

18 Jaamaño imitɨ ubuusuucafutucuudɨ siino jeecɨvoco toonohallɨvɨ eetavoratacuutatɨhi.

Moocaanijaagovɨ Mifiitɨvequi.

19 Jaaneguiiha tañahabomɨ, jisumi masɨɨ ñɨhicugotɨmo aivo iimihɨgovɨ mɨjɨcafetequi Jesucristo tɨɨjohofañodɨ.

20 Bohojɨri mefeequi, fiivo jɨɨhairi igaachehubaryutyɨgaba
bujɨnagovɨ mafatyequi: Diibo Cristo ififañodɨ mafatyequi,
eneejiruno.
21 Jaabo Jesu aivo momiyasacerdotetɨ icacuuhi, Moocaani
iija niquejevɨ iicajafañoo.
22 Jaaneguiiha masɨɨ Moocaanijaago mefeequi
miyajeebɨɨma mihicamoro, bu aivo imino mimiyaavogomoro
icano. Mɨɨro diibo mojeebɨɨnoco nitɨcuuhi mohimitɨco
esɨcɨnɨcuutɨmo miicaqui, bu jaabadɨro mofiinoco imino
nɨfaihuri nitɨcuubo.
23 Jaaneguiiha masɨɨ sefano jino mimiyaavogonoco
mehesɨcɨnɨnofañoro miicaqui, siino iijɨjaagovɨ fatyu-
cuutɨmoro; mɨɨro Moocaani mɨɨhaico unuunoco acɨji,
abañɨtatɨmañoo.
24 Jaaneguiiha masɨɨ miguiinequi fahɨgovavɨ mahamusu-
casinoco toonofeenedɨ sitaaco magaijɨnoco mɨhɨfusuqui, bu
iiminocoro momoonɨqui icano.
25 Bu tollɨro Moocaanico mihimequi mihigaivusumi efee-
hicatɨmobadɨ iicatɨmo miicaqui. Ɨvɨ jillɨro fahɨgovavɨ mese-
fasucasimoro mefeehicaqui. Jaano janaanɨcɨ aivo jisumi
miicaqui, oono Aivojɨɨbo Cristo asaajifucu ifiitɨvucuunoco
magaajamoro.

26 Jaanotɨ miyaanoco magaajacuurumo jillɨ imitɨco mihi-
mogomoro momoonɨhachiijɨ, chahacuuno siino imitɨco ibu-
ususuqui toonohallɨvɨ iguijenɨmoro ejeecɨvejino.
27 Ɨdɨɨnoro naha mohallɨvɨ icaji ñɨhicuneri mɨɨhaico
ajaadujino dugaacusumi. Jaasumi cɨɨjɨgai, sihidɨ ɨnɨfotono
ɨjɨgasunoro, finɨsuji Moocaanimɨnaaco.
28 Mɨɨro saatoho Moise tajɨɨba onoobadɨ omoonɨtɨmohallɨvɨ
miimɨsiicɨ ɨjɨɨbugusumi, diitoco ɨdaasugotɨmoro gaicaaufimo.
29 Imi fɨne jaano janaanɨcɨvɨ ɨdaasuno moonɨcafetejimo,
Moocaani Seemeneque jihovoobobadɨ omoonɨmoro, bu
itɨɨjohoco ɨtɨhɨɨsumoro, bu tollɨro Moocaani Gaija diitoco
agaijɨɨboco: Imitɨno, eneehicamo. Mɨɨro totɨɨjeheri Moocaani
iimaa miyaavuhi. Jaaneri diito nitɨcafutuuhi.
30 Mɨɨro magaajacuuhi Aivojɨɨbo Moocaani unuunoco: Uu-
joho ɨdɨɨboro ahaamɨjiibo. Uujoho ijaadaco acɨji, nooboro.
Tollɨro bu nuubo: Aivojɨɨbo iicuumimɨnaaco ijaadaco acɨji,
nooboro.
31 Jaamañoo aivo sihidɨ jeevano ñɨhicuno iimitɨno
miyamɨnaa Moocaani iicaabo usefañoo ɨɨfetejino.

32 Jaaneguiiha amɨɨhai itɨconɨ mihicaunoco mehesafoto
Moocaani jɨɨbogoco magaayɨcɨnobuunatɨ, amɨɨhaico ɨdaasuno
omoonɨusumi majaabɨcɨunoco.

33 Mɨɨro amɨɨhaitɨ saatoho miyamɨnaa ɨmefeenevɨ ɨdaasuno
moonɨcafutuuhi. Jaamohallɨtɨ mihicamoco mihimuguuneri
tollɨro ɨdaasuno mihicauhi.
34 Tollɨro bu amɨɨhai cɨvojafaño iicaumoco
mɨhɨdaasuguehicauhi, tollɨro bu imo imo majaabɨcɨuhi
amɨɨhai busumijeque udumɨtɨɨcɨhicausumi, niquejefaño
aivo janaanɨcɨ imino busumije ufucuro ifinɨjitɨno iicanoco
magaajamoro.
35 Jaaneguiiha toono iguitɨmo mimiyaaveguehicanoco
mejeevesudino; toono amɨɨhaico imino busumijeque acɨji.
36 Jaaneguiiha imino majaabɨcɨmoro Moocaani iimogobadɨ
momoonɨ. Jaamo diibo unuunoco magaayɨcɨji.
37 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Jaabo asaajiibo goovajino, aivo goovajino asaano, gueenene
icatɨɨbo.
38 Jaanotɨ imino iicamo imiyaavogo sefafeenedɨ icaji. Jaanotɨ
dojɨcuvɨro iminifotohachiijɨ, diiboma imo imo icajitɨhi,
noonoro.
39 Jaaruno mɨɨhai dojɨcuvɨro iminifetefimoco ifinɨsufimooto
mihicatɨhi. Jillɨ miyaavogofeenedɨ ijeebɨɨco ataajasufi-
mootoro mihicahi.

11

Miyaavogo.

1 Jino miyaavogo: Ufucu magaayɨcɨjinoco imino magaa-
jamoro motoomono, bu tollɨro mahatyɨmetɨruno miyaano
iicanoco imino magaajano icano.
2 Mɨɨro moheedetemɨhai ɨvɨ imitocafutuuhi imiyaavugu-
umaño.
3 Bu miyaavogofeenedɨ magaajahi jiinɨjeque, bu paryɨ
niquejefaño iicanehejeque icano Moocaani ihiimaafeenedɨ
eheetavuunoco. Jaamaño sɨɨcɨje aatyɨmerautɨnotɨ jino ma-
hatyɨmeneheje eetavocafutuuhi.
4 Mɨɨro bu Abel imiyaavuguumaño, Cain jeecɨvo janaanɨcɨ,
aivo imineri Moocaanico jeecɨvuuhi. Jaamaño Moocaani
diiboco iimitusuuboro ijeecɨvoco gaayɨcɨuhi. Jaamaño Abel
guijevecuurunaaca, diibo miyaavogo jɨɨbogotɨ magaajahic-
ahi.
5 Bu tollɨro Enoc onoobo imiyaavuguumaño choomotɨɨboro
niquejefaño satyocafutuuhi. Jaaboco siino atyɨmecuutɨmo
Moocaani asatyuumaño. Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono dii-
boco asatyujino ɨmegavɨ: Enoc imino iicahicauneri Moocaani
imo imo icahicauhi, noonoro.
6 Jaarunaa miyaavogoma achahamo Moocaanico imo
imo moonɨsujitɨrahi. Mɨɨro Moocaanijaago mefeejimo,
Moocaani iicaaboco, bu diiboco iguiinomoco ajaadufinoco
icano mimiyaavogotahi.

7 Jaabadɨro bu Noe imiyaavuguumaño Moocaani diiboco iicajinoco ɨjɨɨbuguunoco atyɨmerautɨrunoco miyaavuguuhi. Jaaboro meenegaco eetavuubo paryɨ iyotoco togari itaajasuqui. Jaamaño toonofeenedɨ jiinɨje miyamɨnaaco ifinɨsuqui ficuubo. Jaamaño Moocaani diiboco imitusuuhi imiyaavuguumaño.

8 Jaabadɨro bu Abraham imiyaavuguumaño, Moocaani diiboco ucuuhuvaunoco: Jii, unuuboro fuubo Moocaani diiboco aacɨujino jiinɨjejaago. Jaabo ijiinɨjetɨ fuuhi, jillɨ agaajatɨno jiinɨjejaago.

9 Jaabo Abraham imiyaavuguumaño, Moocaani diiboco aacɨguuno jiinɨjehallɨvɨ siicuumimɨnaafibadɨ icaubo. Jaabo tahɨgo nɨjeganoguiinoro icaaboro feehicauhi. Jaabadɨro bu Isaac onoobo, bu Jacob onoobo icano icahicauhi toono unuunoco agaayɨcɨurumɨsi.

10 Mɨɨro Abraham guiinehicauhi ufucuro ifinɨjitɨnocuumico. Jaacuumi oovomɨnaafi, bu iheetavomɨnaafi icano Moocaani.

11 Jaabadɨro bu Sara imiyaavuguumaño, aivo amiyago icacuurugo seemevauhi. Mɨɨro gaifiico seemevaugo, Moocaani unuunoco imiyaavuguumaño.

12 Jaamaño Abraham aivo amiyaabo iicauneri niinovacuuruubo sihidɨ iyaachimɨhaivauhi, ajashutɨno niqueje meecɨrɨdɨmo, bu paryɨ muuai jiinɨgaiyɨhaiño ajashutɨno oovoratɨno iicadɨno.

13 Jaarumo paryɨ famooro guijeveumo Moocaani unuunoco gaayɨcɨtɨmoro. Jillɨ imiyaavuguumaño tehesinotɨro aatyɨmeuneriro imo imo icahicaumo. Jaamoro nuumo: Mɨɨhai jijeoto mihicacuutɨhi. Jillɨ jiijehallɨri gueenene mihicajitɨhi, noomoro.

14 Jaamaño tollɨ ihiimaamo imino gaajasuhi siijiinɨje imiyajiinɨjeque guiinomoro ofoonoco.

15 Jaanotɨ mɨɨro tahɨgotɨ asaauno jiinɨjequere ihesamaaiuruva, tahɨgovɨ dojɨcuvɨro uumiujirumo.

16 Jaanotɨ iimino jiinɨje imiyajiinɨje iicajeque imuguumo, niquejefañо iicano jiinɨjeque. Jaamaño Moocaani neehi: Diito Caani uujoho, nooboro onooneri nucufevetɨibo, mɨɨro diibo diitedi cuumico tahɨ eheetavucuumañо.

17 Jaabadɨro bu Abraham imiyaavuguumañо Moocaani diiboco ɨnɨsuusumi, illi Isaac onooboco asatyuuboro gaicaaujirahi Moocaanico ijeecɨvequi. Mɨɨro ɨdɨɨboro illi iicauboco; diibofeenedɨ Moocaani unuunoma iicaujiruuboco.

18 Mɨɨro jillɨ nuubo: Isaacfeenedɨ diiyaachimɨhaima diicaji, nooboro.

19 Mɨɨro Abraham imino gaajahicauhi uchuumucuumoco
Moocaani ubuheetesuhicaujirunoco. Jaamañɔ Abraham il-
lico siino gaayɨcɨuhi iguijenɨurunofañɔtɨ.
20 Jaabadɨro bu Isaac imiyaavuguumañɔ illimɨsi Jacob, Esau
icamɨsico: Imino mihicaji, nuuhi.
21 Jaabadɨro bu Jacob imiyaavuguumañɔ iguijeveujino
ɨmegavɨro Jose seemeque: Imino mihicaji, nuuhi. Jaaboro
iqueseivɨ esefaquifutuuboro Moocaanico imuubo.
22 Jaabadɨro bu Jose imiyaavuguumañɔ ichuumucuuquiro
israelmɨco nuuhi, Egipto jiinɨjetɨ ihiinuujinoco. Jaaboro bu
diitoco tajɨɨbauhi: Jillɨ jei tabacɨnoco momoonɨ, nooboro.
23 Jaabadɨro bu imiyaavuguumañɔ Moiseque caanimɨsi
fatanɨuhi ifiivuusumi miinɨhɨbaacɨ, sanɨhɨba ɨdɨino tɨcovovɨ
aivo oovosɨɨuneguiiha. Jaamɨsiro iguiutɨmɨsi Egipto jiinɨje
aivojɨɨbo: Seemeque magaisiraicɨ, nooboro atajɨɨbaunotɨ.
24 Jaabadɨro bu diibo Moise ujusicuudɨ imiyaavuguumañɔ
imuguutɨhi Egipto jiinɨje aivojɨɨbo aicɨgai iseemenetɨ ificu-
jirunoco.
25 Jillɨro imuguubo Moocaani cuumimɨnaama ɨdaasuno
iicaunoco. Jaaboro imuguutɨɨbo jiinɨje imitɨri jihachutaro
imo imo iicaunoco.
26 Mɨɨro diibedi Egipto busumije janaanɨcɨ aivo imiuno
Cristohallɨtɨ ɨdaasuno iicaujino, toono jaada Moocaani dii-
boco aacɨujinocoro utuumumañɔ.
27 Jaaboro bu imiyaavuguumañɔ Egipto jiinɨjetɨ fuubo
toojiinɨje aivojɨɨbo icajɨɨsuco iguitɨɨbo. Mɨɨro sefano
icaubo omoonɨujinofañɔ Moocaani aatyɨmeratɨɨboco
aatyɨmeubobadɨ.
28 Jaaboro bu imiyaavuguumañɔ Pascua jɨɨbaimoco
eheetavuuboro tajɨɨbaubo iguhuganoco ovejamɨ tɨɨjeheri
ijeesuqui toonotɨ Moocaani toomomɨnaafi guijenɨmɨnaafi,
Israel seemetɨ ihamiyaaboco guijenɨtɨɨbo iicaqui.
29 Jaabadɨro bu imiyaavuguumañɔ israelmɨ Tɨfai
Muuaifeenedɨ fatyuuhi, imuuai nɨfaihuco fahɨgovaacɨvɨ
udugaacusuumoro ijiinɨjehallɨdɨro fatyuumo. Jaamo dojɨcutɨ
egiptomɨnaa ufuurumo jillɨro macanɨuhi.
30 Jaabadɨro bu imiyaavuguumañɔ Jerico cuumihallɨdɨ
emecucɨnɨuno callajaavuuhi, israelmɨ tuucuumihallɨdɨ
sahuse juugahusetɨ mifucucɨ icano iviuvuuno nijequetɨ.
31 Jaabadɨro bu ajevamɨnaago Rahab onoogo
imiyaavuguumañɔ Moocaanico uguubuutɨmo iguijeveusumi
guijeveutɨgo, diigo Israel gaajavɨ agalluumoco imino
agaayɨcɨumañɔ.
32 ¿Jinejeque fɨne siino neeji? Aivo finɨjitɨruno Gedeoditɨ
jɨɨbuguruva, bu Barac onooboditɨ, bu Sansonditɨ, bu Jefte

onoobodit̶i, bu Davidit̶i, bu Samueldit̶i, bu pary̶i Moocaani
iimaam̶i̶naadit̶i icano j̶i̶i̶buguruva.
33 Jaamo imiyaavuguumañ̶o siijiin̶i̶jem̶i̶naaco ajashut̶i̶no
guiinon̶i̶umo, bu toll̶i̶ro imino ijiin̶i̶jeque taj̶i̶i̶bahicaumo, bu
toll̶i̶ro Moocaani aac̶i̶guunoco gaay̶i̶c̶i̶umo. Jaamoro bu toll̶i̶ro
j̶i̶cum̶i̶ eedujirumo iij̶i̶noco j̶i̶m̶i̶h̶i̶cusuumo,
34 bu c̶i̶i̶j̶i̶gaiñ̶o sefarunoco jabaasuumo, bu aam̶i̶ganeri
iguijen̶i̶ujirunot̶i̶ taajaumo, bu iniinovafiurumo quehecu-
fiituuhi, bu m̶i̶naav̶i̶ mityano iicaumoro siijiin̶i̶jeo amo-
casim̶i̶naaco guiinon̶i̶umo,
35 bu saatoho gaigoom̶i̶ iyoto uchuumucuurumo siino
ubuheeteumoco gaay̶i̶c̶i̶uhi. Jaanot̶i̶ saatoho guijeveuhi
diitoco ̶i̶daasuno omoon̶i̶uneri, toono diitoco ̶i̶daasuno
omoon̶i̶unot̶i̶ igutuut̶i̶mo, siino ubuheetemere imino
iicajinocoro imuguumoro.
36 Jaanot̶i̶ bu saatoho ̶i̶daasuno icauhi diitoco eedeeje-
cunehejeri, bu ahaam̶i̶nehejeri, bu j̶i̶gaiñehineri isis̶i̶moro
̶i̶c̶i̶vojaan̶i̶unehejeri icano.
37 Jaanot̶i̶ saatoho guijeveuhi guiisibaneri ahaam̶i̶uneri.
Jaanot̶i̶ bu saatohofeened̶i̶ feeducucafutuuhi. Jaanot̶i̶
saatoho aam̶i̶gari guijeveuhi. Jaanot̶i̶ saatoho fah̶i̶govav̶i̶
̶i̶guefiivomoro feehicauhi, asim̶i̶bad̶i̶ asim̶i̶meeheneri
ofoboocamaaimoro, diitoco ̶i̶daasuno omoon̶i̶neri sihid̶i̶
̶i̶daasuno iicamoro.
38 Jaamo diito miyaavogofañ̶od̶i̶ aivo oboc̶i̶umañ̶o
jiijehall̶i̶ri iicaujit̶i̶rumo icahicauhi. Jaamo
s̶i̶caih̶i̶guehejed̶i̶ ̶i̶gomoro feehicauhi, bu ifagaj̶i̶nohall̶i̶d̶i̶,
bu jiin̶i̶jepaajenefañ̶od̶i̶, bu guiisihoj̶i̶nofañ̶od̶i̶ icano.
39 Jaarumo pary̶i̶ diito imiyaavogofeened̶i̶ iimitusucafutuu-
rumo Moocaani aac̶i̶guunoco gaay̶i̶c̶i̶ut̶i̶mehiica,
40 m-m̶i̶haidi aivo imino moh̶i̶megaro agaay̶i̶c̶i̶t̶i̶no.* Jaad̶i̶
jari diito m̶i̶i̶haima sano iimitusunoco gaay̶i̶c̶i̶ji.

12

Jesucristocoro M̶i̶h̶i̶i̶f̶i̶n̶i̶c̶i̶.

1 Jaaneguiiha sihid̶i̶ diito miyaavogoma iicaumo fah̶i̶govad̶i̶
m̶i̶i̶haico imiboc̶i̶n̶i̶noco magaajamoro, mas̶i̶i̶ uufocov̶i̶
mejeevesuqui pary̶i̶ imit̶i̶co m̶i̶i̶haico iijeevesunoco, bu
toll̶i̶ro jino imit̶i̶ m̶i̶i̶haico ̶i̶m̶i̶tasunoco icano. Jaamoro mas̶i̶i̶
majaab̶i̶c̶i̶moro sefano mefeequi jino moh̶i̶mega ofooc̶i̶n̶i̶neri.
2 Jesucoro ̶i̶i̶f̶i̶n̶i̶c̶i̶moro, diibot̶i̶ jino momiyaavogo
asaaboco. Jaanoco bu diiboro ujusisuubo. M̶i̶i̶ro jaabo
Jesu ̶i̶mohobujehall̶i̶v̶i̶ guijeveuhi. Tohoomono guijeve
nucufesuno icarunoco jeec̶i̶vot̶i̶i̶boro, toll̶i̶ ̶i̶daasuno

* **11:40** Sahaamefañ̶o noono: iminoco ificuumañ̶o.

iicaunobuunatɨ aivo imo imo iicaujinoco agaajaumaño.
Jaaboro Moocaani miyanaagonovɨ casɨɨvutuubo.
3 Jaanoco amɨɨhai mehesamaaje, jaamoro Jesuditɨ magaaja
imitɨmɨnaa useri ɨdaasuno iicaunoco. Jaaneguiiha muhu-
uchuvomoro mejeevesudino.
4 Mɨɨro amɨɨhaihiica miguijevetɨhi imitɨma mo-
moonɨcasihicanohallɨtɨ.
5 ¿Nacu fɨne amɨɨhai majabajeevecuuhi Moocaani amɨɨhaico
iseemebadɨ afajɨɨnɨhicanoco? Mɨɨro Caatɨnɨhaame jillɨ neehi:
Taseemene, imino guubu Moocaani ɨco ahaamɨɨboro afa-
goonoco, bu deevesudino ɨco ɨhɨɨbasumi.
6 Mɨɨro Moocaani agaijɨmoco ahaamɨɨboro fagueefihi, bu
tollɨro aamɨfiibo iseemetɨ iicaqui agaayɨcɨcuumoco, noonoro.
7 Jaaneguiiha amɨɨhai majaabɨcɨ amɨɨhaico ahaamɨnoco.
Mɨɨro Moocaani amɨɨhaico iseemebadɨ moonɨhi. ¿Nacu cajaanɨ
iseemeque ahaamɨmoro fagotatɨhi?
8 Jaanotɨ Moocaani iseemeque afajɨɨnɨbadɨ amɨɨhaico
ahaamɨɨboro afajɨɨnɨtɨhachiijɨ, diibo miyaseeme mihicatɨhi,
jillɨ ajevaseemebadɨro mihicahi.
9 Jaabadɨro bu seeme mihicausumi jiijehallɨvɨ mɨɨhai
caanimɨ mɨɨhaico afajɨɨnɨmoro aamɨjiibuuhi. Jaamoco
mobocɨguejiibuuhi. Jaamo bu niquejeoobo Moocaaniguiinovɨ miminifoto fiivoma miicaqui.
10 Mɨɨro mɨɨhai caanimɨ mɨɨhaico faguejiibuuhi jino gueenene
mihicajitɨno jiinɨjehallɨvɨ miicaqui. Jaamo mɨɨhaico fagueeiibuuhi diito imino iimogobadɨ. Jaanotɨ naha Moocaani
mɨɨhaico faguehi mɨɨhai miyanotɨro imino mihicajineguiiha,
mɨɨhaico iimimotɨ ificuuqui, diibo iimiibo iicabadɨ.
11 Mɨɨro magaajacuuhi mɨɨnoco ahaamɨmoro afagueeneri
imo imo mihicatatɨhi, jillɨ mɨɨnoco aaivomaño. Jaano
afagoonoco uguubuumo toonofeenedɨ gaayɨcɨfihi tɨcovo
jeebɨɨma iicanoco, bu sajeebɨɨ iicaco icano.

Moocaani Iijɨco Muguubutɨno Aivo Ñɨhicuuhi.

12 Jaaneguiiha amɨɨhaico neehi: Mesefatusu miyaavogo-
faño miniinovanoco, bu Cristoditɨ muhuumigonoco icano.*
13 Jaamoro ɨtɨcovono jɨɨhaicoro miguiino amɨɨhai sefa niino-
vatucurunoco mesefatusumoro Cristoma mofoo. Jaadɨ siino
miniinovacujitɨhi.†
14 Jaaneguiiha mesefaquifotomoro famoovamaryo sajeebɨɨ
mihica. Jaamo iimino ifiima mihica. Mɨɨro iimino ifiima
achahamo Aivojɨɨboco atyɨmejitɨhi.

---

* **12:12** Griego iijɨri noono: mesefatusu amɨɨhai usene iniinovatonoco, bu amɨɨhai memuɨɨjene iniinovatonoco icano. † **12:13** Griego iijɨri noono: Jaamoro ɨtɨcovono jɨɨhaico miguiino amɨɨhai tɨhai iimicuutɨrutɨhai siino iimitequi. Jaadɨ siino amɨɨhaico cɨryɨjeevecuujitɨhi.

15 Jaaneguiiha mehesɨcɨnɨ Moocaani aacɨgonoco saatoho
gaayɨcɨtɨmo mihicadino. Jaabadɨro bu saatohoba namita
coohai uchuumusufimobadɨ mejeevadino. Jaamo saatoho
ajashutɨmo imiyaavogomo miyaavogoco chuumusuutɨmo
mihicahi.
16 Jaaneguiiha amɨɨhaitɨ saatohoba buhɨgueejedɨ
gaigoomɨma icadino, bu Moocaaninehejeque mɨtɨhɨsudino.
Mɨɨro tollɨ Esau moonɨuhi itɨconɨo seemenedi iicafinoco
naajeubo safo machutahallɨvɨro.
17 Mɨɨro amɨɨhairyo magaajacuuhi dojɨcuvɨro toonoco Esau
agaayɨcɨnoco imuguurusumi diiboco tɨhɨsuubo. Jaaneri sihidɨ
ataarunofaño tollɨ omoonɨuno siino imibachucafutucuutɨhi.
18 Mɨɨro amɨɨhai israelmɨ jogajɨ ifagajɨ mududɨɨcɨjirugajɨvɨ
ufuubadɨ masaatɨhi. Jaagajɨ cɨɨjɨgairi nɨfotocɨnɨuhi, bu jaagajɨ
cɨvonoguiino icauhi fucubadɨ icanoguiino, bu tollɨro sefano
quijeba icaunoguiino icano.
19 Bu tollɨro muguubuutɨhi mɨriicu oojɨnoco, bu Moocaani
icooco diitoma ihiimaaunoco icano. Jaano Moocaani ihi-
imaaunoco uguubuumoro sihidɨ dilluuhi: Mɨɨhaima iimaacu-
udiibo, noomoro.
20 Tollɨ nuumo Moocaani atajɨɨbaunoco iguiumoro
ajaabɨcɨutɨmañoo. Jaano jillɨ nuuhi: Ifagajɨco iquicumoco
magaicaau guiisibaneri, bu saatohoco aamɨgari magaicaau
icano, bu asi iicaruuboco, noonoro.
21 Aivo jano sihidɨ ñɨhicuno ɨɨfuvusuumañoo, Moise icau-
ruubo nuuhi: Aivo iñɨhicuri sihidɨ iguiiboro tererere icahi,
nooboro.
22 Jaanotɨ naha amɨɨhai masaahi Sion iicagajɨjaago, bu
Moocaani iicaabo cuumijaago icano. Jaacuumi nique-
jeo Jerusale cuumi, jaacuumifañoo sihidɨ aivo ajashutɨno
Moocaani toomomɨnaa icahi.
23 Jaamo sahɨ igaicɨnɨhi Moocaanico iimomo. Jaabadɨro
bu masaahi Moocaani seeme niquejefañoo imomono
acaatɨnɨcɨnɨmo iigaicɨnɨmojaagovɨ. Tollɨro bu Moocaani
famoo dugaacumɨnaafi iicaabojaagovɨ, tollɨro bu imino
miyamɨnaa gaijaco Moocaani iimibachucuumojaagovɨ.
24 Tollɨro bu Jesujaagovɨ, bohono iimaa ee-
tavomɨnaafijaagovɨ, tollɨro bu itɨɨjoho efefachucɨnɨno Abel
tɨɨjoho janaanɨcɨvɨ mɨɨhaico imino ɨjɨɨbogonojaagovɨ icano.
25 Jaaneguiiha mehesɨcɨnɨ jaamo, mɨɨhaima ihiimaaboco
tɨhɨsutɨmo mihicahi. Mɨɨro taajautɨmo, jaatyo jiijehallɨvɨ
diitoco Moocaani unuurunoco uguubuutɨmo. Jaanegui
imi mɨɨhai mataajajitɨrahi oono niquejefañotɨ mɨɨhaico
ocoovaaboco muguubutɨhachiijɨ.
26 Mɨɨro Moisema ihiimaausumi Moocaani ico jiinɨjeque
maryɨbasuuhi. Jaabo nuuhi: Siino bu safooro maryɨbasuji

jiiniɨjeque, bu niquejeque icano, nooboro.
27 Jaamaño: Siino bu safooro maryɨbasuuji, onoonotɨ magaajahi, diibo eheetavuuno paryɨ amaryɨbanoco ifiniɨsujinoco. Jaanobuuna ɨdiɨnoro atyuuvejino amaryɨbatɨno.
28 Jaanotɨ naha Moocaani ihaivojɨco miɨhaico aacɨno maryɨbajitɨhi. Jaanohallɨvɨ masɨɨ Moocaanico mejeecɨvomoro mihimequi, ñɨhicugomoro bocɨgomoro icano. Jaaneri diibo imo imo iicaqui.
29 Miɨro Moocaani ciɨjɨgai ifiniɨsufinobadɨ jeevahi.

13

Jillɨ Momoonɨhachiijɨ Moocaani Imo Imo Icaji.

1 Jaaneguiiha Cristofeenedɨ amiɨhai nahabomɨ iicamoma magaijɨcasinoco mejeevesudino.
2 Amiɨhai iijavɨ agasemeque imino magaayɨcɨhiica. Miɨro tollɨ omoonɨhicaumaño saatoho Moocaani toomomɨnaaco iijafaño gaayɨcɨuhi, diito Moocaani toomomɨnaa iicaunoco gaajatɨmoro.
3 Tollɨro bu mehesafoto cɨvojafaño iicamotɨ, diitoma sano cɨvojafaño mihicamobadɨ. Bu tollɨro ɨdaasuno iicamotɨ mehesafoto, tollɨro bu amiɨhai ɨdaasuno mihicajirumaño.
4 Tollɨro bu mataabavacasicuumo imino mihica. Amiɨhai taabavacasico mɨmɨhininɨdino. Miɨro Moocaani aamɨji aajevamoco, bu buhɨgueejedɨ sitaajema iicamoco icano.
5 Bu nɨhɨbamɨco sihidɨ mihimoyɨiɨcɨdino, amiɨhaima iicadɨnomaryo imo imo mihica. Miɨro Moocaani jillɨ nuuhi:
Ɨco jeevesujitɨhi, bu ɨco gañiɨjitɨhi icano, nooboro.
6 Jaaneguiiha iguitɨmoro meneejirahi:
Aivojɨiɨbo tahamusumɨnaafi iicaabo. Jaamaño iguitɨhi miyamɨnaa uco omoonɨjirunoco, noomoro.
7 Tollɨro bu mehesafoto amiɨhaico atajɨibajiibuumo iicajiibuunoco, bu tollɨro amiɨhaico Moocaani iijɨco ɨjɨibuguumo iicajiibuunoco. Jaamo diito ɨvɨ miyaavogoco magaajamoro tollɨro momoonɨ.
8 Miɨro Jesucristo diiboro fahiijɨvaro icaabo, ubuunavatɨibo iijɨ iicahiniɨboro, bu fahiijɨvaro iicajiibo icano.
9 Jaaneguiiha amiɨhai siyomojiibogo agaajaratɨnoco magaayɨcɨcuudino. Jaanotɨ naha aivo imino mojeebiino Moocaani gaijɨ sefaco agaayɨcɨno. Jaanotɨ toono machutahallɨvɨ atajɨibanotɨ mojeebiino sefaco gaayɨcɨjitɨrahi. Miɨro toonoco eheetavurumo, ¿toonofañodɨ jinejebaco ɨcɨtatɨhi?
10 Jaanotɨ naha miɨhai Moocaanico mejeecɨvono siibadɨro jeevahi. Jaamaño sacerdotemɨ, eedeehimihiijafaño ejeecɨvejibuubadɨ omoonɨhicamo, miɨhai jeecɨvofaño iicajitɨrahi.

11 Mɨɨro judiomɨ sacerdotemɨ aivojɨɨbo asimɨ tɨɨjohoco
aivo iimihɨgo onoohɨgovɨ satyefihi, imitɨco ibuusuqui
tooneri jeecɨvomo. Jaanotɨ ifaamoco tuucuumitɨ buhɨgovɨ
jɨgasunɨcɨmo.
12 Jaabadɨro bu cuumitɨ buhɨgovɨ Jesu guijeveuhi,
miyamɨnaa imitɨco itɨɨjeheri ibuusuqui.
13 Jaaneguiiha masɨɨ Jesujaago mefeequi cuumitɨ buhɨgovɨ,
diibo nucufesuno iicaubadɨro miicaqui.
14 Mɨɨro jiijehallɨvɨ mɨɨhaidi chahacuumi ufucuro ifinɨjitɨno
cuumi. Jaamaño miguiinehicahi ufucu asaajino cuumico.
15 Jaaneguiiha fahiijɨvaro masɨɨ Moocaanico mihimehi-
caqui Jesucristofeenedɨ. Mɨɨro jino mihimono mojeecɨvo
iicanoco, masɨɨ fahiijɨvaro meheetavehicaqui. Jaaneguiiha
masɨɨ mihimequi moojɨri.
16 Jaamoro majabajeevedino imino momoonɨhicanoco, bu
saatohoma mɨhɨɨfocasihiica amɨɨhaima iicanehejeque icano.
Mɨɨro jillɨ mejeecɨvono Moocaanico imo imo moonɨhi.
17 Bu amɨɨhai jɨɨbogomɨnaaguiinovɨ miminifotomoro diito
amɨɨhaico onoonoco: Jii, meneehica, mɨɨro diito amɨɨhai
jeebɨɨnoco otoomomo iicamaño. Mɨɨro amɨɨhairyo magaa-
jahi diito amɨɨhai jeebɨɨnohallɨvɨ Moocaanico ɨjɨɨbeguejinoco.
Jaachiijɨ diito Moocaani dudɨcamaajeque eheetavonoco imo
imo moonɨjimo. Jaanotɨ imo imo moonɨtɨmo ɨdaasunoba
omoonɨhachiijɨ, ¿amɨɨhai jinejebaco toonotɨ mɨhɨcɨjitɨrahi?
18 Tollɨro bu mohallɨvɨ Moocaanima mihiimaahica.
Mɨɨro mɨɨhairyo magaajahi mohesamaaje imono iicanoco,
fanoovavɨ imino mihicagonoco mihimogomaño.
19 Tollɨro bu amɨɨhaico neehi: Jaamo Moocaanima tahallɨvɨ
mihiimaahicahi, diibo uco siino goovano amɨɨhaijaagovɨ igal-
luuqui.

Niino Iimaa.

20 Jaabo Moocaani sajeebɨɨco aacɨfiibo, Mohaivojɨɨbo
Jesucristo ita toomomɨnaafi aivo sihidɨ ejeevaabo itɨɨjeheneri
bohono iimaaco imiyaacaruuboco siino guijevefañotɨ
ubuheetesuubo,
21 amɨɨhaico iimibachuqui. Jaamo fanoovavɨro imino mi-
hicahi. Jaamoro diibo imogobadɨ mihicahi. Jaabo bu mofi-
faño iimogonoco imoonɨqui Jesucristofeenedɨ. Jaaneguiiha
Cristoco macahacɨsu fahiijɨvaro. Fɨne.
22 Tañahabomɨ, majaabɨcɨ jino amɨɨhaico afajɨɨnɨɨbo
onoonoco. Mɨɨro amɨɨhaidi jihaameque mɨɨdɨnoro caatɨnɨhi.
23 Bu tollɨro imeguehi amɨɨhai magaajanoco, monahabo
Timoteo cɨvojatɨ ihiinucunoco. Jaabo goovano agasehachiijɨ,
diiboco satyeji amɨɨhaico emeecɨtodɨ.

24 Tollɨro bu paryɨ amɨɨhai jɨɨbogomɨnaaco taajɨco mahacɨ, bu tollɨro paryɨ miyaavogofañodɨ monahabomɨ iicamoco taajɨco mahacɨ icano, tollɨro bu Italiari iicamo monahabomɨ amɨɨhaijaago iijɨco galluuhi icano.
25 Jaafa paryɨ amɨɨhaico Moocaani imino moonɨhi. Fɨne.

SANTIAGO

Santiago Fahɨgova Iicamedi Caatɨnɨuhi.

1 Uujoho Santiago, Moocaani jeecɨvomɨnaafi, bu Jesucristo jeecɨvomɨnaafi icano iicaabo, taajɨco galluuhi fahuseecɨ motɨhaitɨ miicuumiicɨ ɨdɨino iicamo Israel cuumimɨnaa faajiinɨjeri agavaracɨnɨmedi.

Moocaanitɨ Gaaja Saahi.

2 Tañahabomɨ imo imo mihica fanoova amɨihaico ɨnɨsusumi.
3 Mɨiro amɨihairyo magaajacuhi amɨihai miyaavogoco ɨnɨsusumi toonotɨ magaajahicahi janaanɨcɨ majaabɨcɨnoco.
4 Jaanoco amɨihai jeebɨifa mificu. Jaamo imino mujusihi sanooba atyuuvoratɨno imino majaabɨcɨhicaqui.
5 Jaanotɨ saatoho amɨihaitɨ gaajama machahahachiijɨ Moocaanico midillu amɨihaico ihacɨqui. Diibo famoovaaco acɨhi gaijɨtɨibo, sɨguubutɨibo, bu mɨllɨ nootɨibo icano.
6 Jaanegui midillu aacɨjinoco miyaavogomoro: Acɨjitɨibo, nootɨmo. Jaanotɨ imiyaavogotɨibo muuai tyuucaibadɨ jeevahi guibuhuba juugahitɨ sinaaguehivɨ asatyonɨcɨbadɨ.
7 Jaanegui tollɨ iicaabo Aivojɨibo Jesucristotɨ agaayɨcɨjinoco esɨcɨnɨdino.
8 Jaamaño tollɨ iicaabo jaachiijɨ sanooco imeguehi. Jaadɨ bu cɨvoho siinoco imogoobo icano foobo. Jaamaño ijeebɨi sahɨgovɨro icatatɨhi.
9 Jaanotɨ saafi monahabo miyamɨnaa ɨmega jillɨ mɨhɨifoobo iicaabo, imo imo iicaqui Moocaani ɨmega miyaabo iicaneri.
10 Jaanotɨ sihidɨ inɨhɨbamɨma iicaabo miyamɨnaa ɨmega obocɨtɨsumi imo imo iicaqui. Mɨiro inɨhɨbamɨma iicaabo, ñaavahu deecano gueenene iicatɨbadɨro gueenene icatatɨhi.
11 Nɨhɨba ihiinoobo sefano aachɨcɨsumi, iñaavahu ochoomoneri ideecano aifefihi. Jaamaño ihovosɨ goovano finɨhi. Jaabadɨ inɨhɨbamɨma iicaabo inajeetefeenetɨ finɨji.

Mɨinoco Ɨnɨsunoco Majaabɨcɨno.

12 Imicani icaabo diiboco ɨnɨsunoco ajaabɨcɨibo. Jaabo ɨnɨsucɨnɨcuubo toono jaadabadɨ iicano fiivoco gaayɨcɨjiibo chaahimɨgaco magaayɨcɨnɨcɨbadɨ gaayɨcɨji, toono fiivoco Moocaani: Uco agaijɨmoco acɨji, unuunoco.
13 Jaanotɨ saatohoco ɨnɨsuno iimitɨnoco imoonɨqui eesamaaisunoco: Moocaani mojeebɨico ɨnɨsuno, meneedino. Moocaani jeebɨifaño iimitɨno eetavo esamaaje chahahi. Jaabadɨro bu mɨihaiñoobaco nɨsutatɨibo iimitɨnoco imoonɨsuqui.

14 Jillɨ saatoho iinoro ifiitɨ iimitɨnoco iimoyɨɨcɨno asaano
diitoco imitɨno moonɨsuhi. Jaaneri tollɨ icafimo.
15 Jaano toono imitɨco mihimoyɨɨcɨnotɨ imitɨ fiivehi. Jaano
imino ujusicuudɨ guijeveque fiivusuno.
16 Jaanegui agaijɨmo tañahabomɨ, amɨɨhaico sita bañɨdino.
17 Paryɨ miyaano iiminoco mɨɨhaico aacɨno niquejetɨ,
Moocaanijaagotɨ saahi, jino aachɨcɨnɨmoco eheetavuubo-
jaagotɨ. Jaabo Moocaani diiboro. Jaamaño chahano ɨcɨvono
diiboco ubuunavajiruno.
18 Jaabo mɨɨhaico fiivoco acɨhi miyaano jɨɨbogofeenedɨ.
Jaamo diibo eheetavuuno basuta itɨconɨo onoovano iicabadɨ
miicaqui. Jillɨ imuguubo, ijeebɨɨ onoobadɨ.

Imino Miyaanoco Meheetavo.

19 Jaanegui agaijɨmo tañahabomɨ, goovano muguubuhica.
Jaarumo goovano mihiimaahicadino, bu goovano
mɨsɨfiiratehicadino icano.
20 Jaanotɨ goovano ɨsɨfiiratefiibo Moocaani imogobadɨ
moonɨtɨhi.
21 Jaaneguiiha mejeevesu paryɨ ɨɨdicunoco, imitɨno sihidɨ
agahafucunoco icano. Jaamoro sɨɨcuno amɨɨhai jeebɨɨco mi-
miniiyumoro, magaayɨcɨ iimino jɨɨbogoco amɨɨhai jeebɨɨfaño
abasucunoco. Jaabogo amɨɨhai jeebɨɨco ataajasujino mityama
icahi.
22 Jaanegui tobogo onoonobadɨ, momoonɨ. Jillɨ tɨcovono
muguubunɨcɨdino. Amɨɨhai ifiico jillɨ mabañɨsudino.
23 Jaanotɨ tɨcovono uguubunɨcɨɨboro omoonɨtɨɨbo
meecɨmefaño ihɨmeque emeecɨɨbobadɨ jeevahi.
24 Jaabo ihɨmeque meecɨhi mɨllɨ ejeevanoco. Jaaruubo
ofoodɨro jabajeeveficuubo mɨllɨ ejeevanoco.
25 Jaanotɨ uguubunoco ajabajeevetɨɨbo imino mataajajino
tajɨɨbaco emeecɨɨboro toono onoobadɨ moonɨɨboro ofoobo im-
icani icahi omoonɨnovɨ.
26 Jaanotɨ saatoho: Moocaanico gaajacuhi, nuurumo inieje-
baco ɨtɨcɨvusutɨno jillɨ ifiico bañɨsuhi. Jaabo miyaavogo jillɨ
sɨcamaño.
27 Jaanotɨ miya miyaavogo, ɨmɨhɨnivatɨno Moocaani
ɨmefeenevɨ icano jino; jɨjovotoco mahamusuno, fibaijɨto
ɨdaasuno iicamoco mahamusuno icano, bu jaamoro
jiinɨjemɨnaa imitɨri mɨhɨnivatotɨmo mihicano icano.

2

Miyamɨnaa Sabadɨro Mihicahi.

1 Tañahabomɨ, amɨɨhai Mohaivojɨɨbo Jesucristo
caamovohɨgo iicaaboco mimiyaavogomo saatohoco
mobocɨgomoro saatohoco guiinovɨ mificudino.

2-3 Mɨɨro amɨɨhai Moocaani iijafaño mihigaivusumi, saafi iminoonofaño ɨjɨcamaaiboro, ihuseti iminoono usegaiviicunoma iicaaboco imino magaayɨcɨmoro: Jino imimañovi casɨɨvo, meneejirahi. Jaanoti ɨɨdaasuubo imitichehujema asaaboco, meneejirahi: Ɨɨjoho jahigovi jilli dulleeve, jahi baavi casɨɨvo, noomoro.

4 Jaamo tolli momoonimaño amɨɨhaifeenevɨro saafiico guiinovi mificuhicahi. Jaamo dugaacumɨnaati mihicahicahi imitino esamaajema.

5 Agaijɨmo tañahabomi, jinooco muguubu: Moocaani jiijehallɨti ɨcɨhi ɨɨdaasufiimoco, sihidi miyaavogoma iicaqui. Jaamo diito igaayɨcɨqui diiboco agaijɨmoco aacɨguuno ihaivojɨco oono nɨhɨbamɨco magaayɨcɨnɨcɨbadɨ.

6 Jaamaño amɨɨhai ɨɨdaasufiimoco munucufevesuhicahi. ¿Nacu diito oono inɨhɨbamɨma iicamo amɨɨhaico ɨdaasuno omoonɨmoro, bu amɨɨhaico guicɨmoro aivojɨto ɨmega asatyehicamo icatino?

7 Mɨɨro diito imitino iimaahicahi, sihidi ejeevaabo Jesucristo momoti, diibo momofañodi amɨɨhai Cristota mihicaaboti.

8 ¿Nacu jeedi miyaano amɨɨhai imiya tajɨɨba Caatinɨhaamefaño onoobadi momoonɨhicahi? Mɨɨro noono: Sitaaco gaijɨ, difiico agaijɨbadiro, onoonoro. Jaabadi momoonɨhachiijɨ, imino momoonɨhi.

9 Jaanoti saatohoco mobocɨgomoro, bu saatohoco guiinovi mificuhachiijɨ, imitico momoonɨhi. Jaamaño Moocaani Moisefeenedi atajɨibaunohallɨvi imitico mɨhɨcɨhi.

10 Jaanoti bu saafi Moocaani Moisefeenedi atajɨibanoco paryi onoobadi imino moonɨhi, unuuruubo sanooco imino omoonɨtɨmaño paryi fanoohimitɨfaño minifutucuuhi.

11 Mɨɨro bu diiboro Moocaani: Jahisihijedi gaigoomɨma diicadino, unuuboro bu nuuhi: Sitaaco gaicaaudino, nuuhi. Jaamaño jahisihijedi gaigoomɨma mihicatɨrumo, sitaaco magaicaaumo, paryi Moocaani Moisefeenedi atajɨibanoco imino momoonɨcutɨhi.

12 Jaanoti jisumi imino mihiimaamoro momoonɨ, Jesu taajasu tajɨiba onoobadi mihicatɨhachiijɨ ufucu Moocaani amɨɨhaico omoonɨjinoco magaajacumaño.

13 Jaanoti sitaaco ɨdaasugotɨmo omoonɨhicamoco, bu tollɨro ɨdaasugoratino moonɨcafeteji. Jaanoti ɨɨdaasugomoro omoonɨhicamo taajaji ufucu jaadusufucu iicasumi.

Miyaavogofañodi Imino Momoonino.

14 Tañahabomi: Uujoho miyaaveguehi, nuurumo iiminoco omoonɨtɨmo, ¿mɨlli bu jano imijirahi? Jaano toono miyaavogo diiboco taajasujitirahi.

15-16 Eneecau bu oono saafi monahabo, bu monago icamo
sɨcaimo imachutabama chahamo asaamoco, amɨɨhaitɨ saa-
toho cɨɨjɨgaico, machutaaco icano acɨtɨmo meneejirahi: Tahɨ
feemeebe, machuubo, imino fuucu, noomoro magallujirahi. Jaarumo mahacɨtɨhi ɨjɨcafetejiruno gaachehutɨ, bu
ucuujɨvaachunoco icano. Jaano bu, ¿mɨllɨ bu jano imijirahi?
17 Jaabadɨro bu jeevano miyaavogo imino sitaaco mo-
moonɨtɨruva momiyaavogo sɨcamañejiru.
18 Jaanotɨ bu saatoho neejirahi: Ɨɨjoho jillɨ tɨcovo miyaavo-
goma diicahi. Jaanotɨ uujoho tamiyaavogofañodɨ imino
moonɨnɨcɨhi. Jaabo uco dɨhɨfusu jillɨ toono tɨcovono miyaavo-
gocoro. Jaanotɨ uujoho ɨco ɨfusuji tamiyaavogoco imino
omoonɨhicanofeenedɨ, nooboro.
19 Jaanegui ɨɨjoho miyaaveguehi Moocaani saafiiro
iicanoco. Jɨɨ, imino moonɨhi. Jaabadɨro bu ɨjɨmɨ
tomañogayɨcoro miyaaveguehi. Jaamoro iiguimoro iñɨhicuri
tererere icamo.
20 Jaaruubo gaajatɨhi mɨɨro mimiyaavuguruubo imino
momoonɨtɨmaño momiyaavogo icaruno uchuumucuunobadɨ
jeevahi.
21 Mɨɨro mootadi Abraham imibachucafutuhi illi Isaac
onooboco Moocaanico ijeecɨvequi asimɨco agaicaaufimañovɨ
illico isisɨuboro agaicaaurumaño.
22 Jaamaño Abraham miyaavogo gaajacafutuhi tollɨ
omoonɨrumaño. Jaamaño imiyaavogo imino jusiuhi tollɨ
omoonɨmaño.
23 Jillɨtɨ miyaavuno Caatɨnɨhaamefaño onoono. Abraham
Moocaanico miyaavuguuhi. Jaano aivo Moocaanidi iimicu-
umaño diiboco gaayɨcɨubo. Jaamaño Moocaani Abrahamco:
Tañahaburucu, nuuhi.
24 Jaanoco magaajacuhi amɨɨhai, Moocaani miyamɨnaafico
gaayɨcɨtɨhi jillɨ tɨcovo miyaavogotɨ mimiyaavogomoro, bu
tollɨro imino momoonɨnotɨ gaayɨcɨɨbo.*
25 Jaabadɨro bu Rahab onoogo ajevamɨnaago icauhi, gaajavɨ
ufuumoco iijavɨ gaayɨcɨugo. Jaagoro diitoco aamusugoro
sihɨgodɨ iicajɨri galluugo. Jaamaño bu diigoco Moocaani
gaayɨcɨuhi.
26 Jaabadɨro bu mofi igaijama achahacuuno chuumucuuhi.
Jaabadɨro bu miyaavogo imino momoonɨtɨno uchuumucu-
unobadɨ jeevahi.

3

Monejeba.

---

* **2:24** (Rm 4.1-25)

1 Tañahabomɨ, amɨɨhaifaño sihidɨ jɨɨbogomɨnaatɨ mihicadino.
Mɨɨro amɨɨhairyo magaajacuuhi jɨɨbogomɨnaatɨ mihicamoco
janaanɨcɨ idillujinoco.
2 Mɨɨro famooro imitɨno momoonɨfihi. Jaanotɨ saafi imitɨno
iimaatatɨɨbo aivo ijeebɨɨ imino iicaabo. Jaabo tollɨro bu paryɨ
ifiico imino ɨtɨcuvusunoco gaajahi.
3 Jaabadɨro bu mɨɨhai caballomɨ iijɨfaño jɨgaiñehico
mɨjɨɨhacumoro muduujenɨtahi tohiri mihimogohɨgovɨ
diiboco mɨtɨcuvusuqui.
4 Jaabadɨro bu mahatyɨme, tollɨro bu meenegaco
guiraarugaco guibuhuba sefano sihɨgovɨ satyefihi. Jaarugaco
ɨtɨcuvusumɨnaafi tɨcuvusufihi ajashuruga ɨtɨcuvusutagari
imogohɨgodɨ.
5 Jaabadɨro bu tollɨro monejeba jeevahi ajashuruno mofiitɨ
iicano iimaajirahi sihidɨ jeevanoco. Jaabadɨ guiraarubajɨco
ajashuruno cɨɨjɨgai jɨgasujirahi.
6 Jaano monejeba cɨɨjɨgaibadɨ jeevahi, mɨɨno ifiivɨ
ajashutɨno jiinɨjedɨɨno imitɨ ficuucɨnɨhi monejebavɨ. Jaano
paryɨ mofiico faabohocoro mɨhɨninɨhi. Jaano ɨjɨmɨ cɨɨjɨgairi
nɨfotocɨnɨno. Jaamaño paryɨ diifi jɨɨhaico jɨgasujirahi.
7 Mɨɨro miyamɨnaa paryɨ faaboho asico jeevamaaisujirahi
joomɨco, jiinimomɨco, bu paryɨ teehifañoo asimɨco icano.
Jaamoco jeevamaaisunɨcɨcuumo.
8 Jaanotɨ mɨɨhaiñooba aivo monejebaco jeevamaaisujitɨrahi.
Toono imitɨ iicano aivo guiinonɨratɨhi, namita agaicaaufineri
mataanɨcɨnɨbadɨ jeevano.
9 Tobariro Mohaivojɨɨbo Moocaanico mihimehicahi.
Jaabariro bu miyamɨnaaco: Łdicuno, meneehicahi Moocaani
ifibadɨro eheetavumoco.
10 Mɨɨro sahɨgotɨro moojɨtɨ saano: Imino, monoono, bu:
Imitɨno, monoono icano. Jaano tañahabomɨ tollɨ icatɨno.
11 Jaabadɨ ¿nacu bu sahojɨtɨro nɨfaihuno cuujirahi anaamo-
faihu, bu afaafafaihu icano?
12 Jaabadɨ ¿nacu bu baacuho añaajebaco noovajirahi? ¿Nacu
bu gachicohai moomohico noovajirahi? Chaa. Jaabadɨ sa-
hojɨtɨro nɨfaihu saajitɨrahi anaamofaihu, iquigaifaihu icano.

Miya Gaaja.

13 Jaanotɨ amɨɨhaifeenevɨ saafi fanoovaaco agaajaabo iic-
ahachiijɨ toonoco ihɨfusuqui imino iicanofeenedɨ, bu toono
igaaja diiboco ijeebɨɨco sɨɨcutiyɨba omoonɨnofeenedɨ icano.
14 Jaanotɨ amɨɨhai jeebɨɨfaño sitaaco iinohallɨtɨro
mɨjɨɨheveneheje iicahachiijɨ, bu jillɨ amɨɨhaiguiiharo
sinehejeque momoonɨfihachiijɨ icano toono amɨɨhai gaajari
mitya mitya mihicadino: Aivo sihidɨ gaajahi, noomoro.
Jaamo tollɨ omoonɨmo miyaano iicanoco bañɨhi.

15 Jaamañoo toono Moocaanijaagotɨ asaano gaaja icatɨno. Jillɨ jiinɨjeo gaajaro, mɨɨno esamaajetɨro asaano gaajaro, bu ɨjɨtɨro asaano gaajaro.
16 Mɨɨro iinohallɨtɨro sitaaco ɨjɨɨhevene iicahɨgo, bu ifiguiiharo omoonɨfino iicahɨgo icano sajeebɨɨ chahahi. Jillɨ fanoova imitɨro icahi.
17 Jaanotɨ Moocaanijaagotɨ asaano gaajama iicamo jeebɨɨ mɨhɨnivatɨhi. Jaamo sajeebɨɨ icahi, bu sɨɨcujeebɨɨma icamo, imihuseme eesɨcɨnɨmo, bu ɨɨdaasugomo, imino moonɨmo, onoonoco jeenesutɨmo, jillɨ miyaanocoro neefimo icano.
18 Jaanotɨ bu sajeebɨɨ iicanoco imogomo, sajeebɨɨ icaco moonɨfihi ifi itɨquevequi.

4

Jiinɨje Imitɨco Mihimeguedino.

1 ¿Cuucatɨ amocasi, ɨɨbacasi icano amɨɨhaifeenevɨ saahicahi? Amɨɨhai jeebɨɨfañoo imitɨ imogoneheje, sihidɨ iicahɨgotɨ saahicano.
2 Mɨɨro amɨɨhai siinoco mihimeguehicahi. Jaarunoma mihicatɨnoma mihicamo sitaaco magaicaauhicahi. Siinohallɨtɨ mataquivomoro mɨhɨcɨtɨnohallɨtɨ momoonɨcasimoro mɨhɨɨbacasihicahi. Jaamañoo amɨɨhai siomonoma machahahicahi Moocaanico midillutɨmañoo.
3 Jaanotɨ midillurumo magaayɨcɨhicatɨhi imino midillutɨmañoo. Jaamo mihimeguehicahi imitɨnoco mihimogonohallɨvɨro magañɨɨqui.
4 Amɨɨhai miyamɨnaa: Oono gaigo aijɨco ejeevesugoro sifiima efeefigobadɨ mejeevahi. ¿Nacu magaajatɨhi amɨɨhai jiinɨje icaco iimogomo, Moocaanimɨnaatɨ iicanoco? Mɨɨro cajaatyohacho jiinɨjeque anahabovamo Moocaanimɨnaatɨ iminifutucuumo.
5 Mɨɨro sɨcamañoo iicatɨnoco jahi Caatɨnɨhaamefañoo noono: Moocaani Igaijaco mofifañoo ificuubo mɨɨhaico sihidɨ gaijɨhi, noonoro.
6 Jaabo Moocaani mɨɨhaico amusuhi iimihuseri siinoco aacɨnofeenedɨ. Mɨɨro jillɨ noono Caatɨnɨhaamefañoo: Moocaani quehe quehe ifiico omoonɨmoma ɨbacasihi. Jaanotɨ iimihuseri amusuubo ijeebɨɨ ɨsɨɨcumoco, noonoro.
7 Jaanegui diibo iijɨguiino mihica. Jaamoro ɨjɨco mejenaau amɨɨhaitɨ igaaqui.
8 Moocaanijaagovɨro mifiitɨvo, amɨɨhaijaagovɨ bu diibo ifiitɨvequi icano. Imitɨmɨnaa amɨɨhai eedeefiico mejeevesu. Toono sasumiro Moocaani, jiinɨje iicanoco magaijɨhicamo, amɨɨhai jeebɨɨnoco mihimibachucu.
9 Jaamoro ɨdaasuno miminifotomoro, mataacasi macanɨfobamaje, bu amɨɨhai jejebaco, taafiratɨ miminiiyu; imo imo mihicanoco, ɨdaasuno miminiiyu.

10 Jaamoro Aivojɨibo Jesuguiino amɨihai ifiico miguiinonɨ.
Jaadɨ amɨihaico sihidɨ ejeevamotɨ ficujiibo.

Dinahabotɨ Diimaadino.

11 Tañahabomɨ, fahɨgova imitɨno mihiimaadino. Mɨiro
inahabeditɨ imitɨno eesamaaiboro: Iimitɨco, onoobo, bu
Moise tajɨibatɨ imitɨno ihiimaaboro toonoco: Iimitɨco,
onoobo. Jaabo: Tajɨiba imitɨco, onoomaño, jillɨro toonohallɨvɨ
fagomɨnaafitɨ minifetehi.

12 Jaanotɨ naha saafiiro icahi tajɨibaco aacɨubo. Jaabo diibo
fagomɨnaafi ɨdɨiboro ifinɨsujiruubo, ataajasujiruubo icano.
¿Jaanotɨ mɨijoho nacu ɨijoho: Sita imitɨco, eneejiruubo?

Gaajaratɨno Cɨvohofucuvɨ Iicajino.

13 Jaanegui jisu muguubu amɨihai jillɨ meneehicamo:
Jaachiijɨ mefeeji. Jaanotɨ iicatɨhachiijɨ cɨvohogo mefeeji
tuucuumivɨ. Jaamoro tahɨgo mihicaji saficaba tɨcovovɨ
naajeteuco mificumoro manaajeji sihidɨ nɨhɨbamɨco
mɨhɨcɨqui, meneehicamo.

14 Jaarumo magaajatɨhi cɨvohofucu siibadɨ mɨllɨhacho mi-
hicajinoco. ¿Mɨllɨ fɨne mɨino ifi? Oono fucuro aimuufai
agaasenere goovano afatyonɨcɨbadɨ jeevano.

15 Jaanegui jillɨro meneehica: Moocaani iimogohachiijɨ tollɨ
mihicamoro tollɨ meheetaveji, noomoro.

16 Jaaruno icanaaca amɨihai suufenɨtɨmo mejenaauhicahi
mitya mitya amɨihai jeebɨico momoonɨmoro. Jaano paryɨ
toono imitɨ.

17 Jaanotɨ bu imino omoonɨnoco gaajaruubo imino
omoonɨtɨmañoo imitɨcoro ɨcɨibo.

5

Inɨhɨbamɨma Iicamediẗɨ Onoono.

1 Jinooco muguubu sihidɨ mɨnɨhɨbamɨvamo, mataacasi-
moro sefano magaibacasi ɨdaasuno ufucu mihicajineri.

2 Mɨiro oono amɨihai nɨhɨbamɨ tuucɨcuhi, amɨihai imi
gaachehuno nucucɨnɨcuuhi.

3 Amɨihai nɨhɨbamɨ, amɨihai oro icano tɨvacɨnɨcuuhi. Jaa-
mañoo magaajacafutucuuhi jaabadɨro amɨihai ifi gueenene
icajitɨhi cɨijɨgairi ɨjɨgasunɨcɨbadɨ finɨji. Jaarunaa nɨhɨbamɨco
sihidɨ aivo mititibaanɨhi jino niinoofucuje mihicacuunaaca.

4 Mɨiro bu amɨihai faguinoco ududɨcamaaihicamoco
majaaduhicatɨnoco, amɨihaico dillujimo. Jaanoco
guubuujiibo Moocaani mitya Aivojɨibo iicaabo, amɨihai
dudɨcamaajemɨnaa amɨihaico ajaadusunoco.

5 Jaamo amɨihai jiije jiinɨjehallɨvɨ iminoonoma mihicahic-
ahi, mihimogobadɨ. Jillɨ amɨihai ifiinoco mɨhɨcavasuhi
niivɨmɨbadɨ jino gaisiraicɨfucu gasecuunaaca.

6 Jaamo bu amɨihai iimihusemeque magaicaausuhicahi
ajaagabamaajirunobama achahamoco.

Majaabɨcɨmoro Moocaanima Mihiimaa.

7 Tañahabomɨ, jaanegui majaabɨcɨmoro sajeebɨi motoomo
Aivojɨibo Jesu asaajinohachuta. Eneecau bu memeecɨ, oono
faguico abasuubo ajaabɨcɨiboro sajeebɨi toomonɨcɨhi itɨconɨo
niija aigonoco. Jaadɨ niino niija afatyonobuunatɨ ibasuta
imino onoovanoco ihɨcɨqui iicanɨcɨbadɨ.
8 Jaabadɨ amɨihai majaabɨcɨmoro sajeebɨi motoomo, que-
hecuno mihicamoro. Mɨiro jino Mohaivojɨibo Jesu asaajino
fiitɨvucuhi.
9 Tañahabomɨ, sifiiditɨ fahɨgova imitɨno mihiimaacasidino,
amɨihaico ufucu toonoco jaadusudiibo. Mɨiro Moocaani
fagomɨnaafi iicaabo fiitɨcuuhi jino guhugari icacuubo.
10 Jaaneguiiha tañahabomɨ, eneecau magaaja johono
Moocaani iimaamɨnaa diibeditɨ ɨjɨibeguehicaumo ɨdaasuno
iicamoro ajaabɨcɨhicaunoco.
11 Mɨiro mɨihai: Aivo imino icamo, meneehi ɨdaasuno
iicanoco ajaabɨcɨmoco. Mɨiro amɨihairyo bu muguubuhicacu-
uhi, Job onoobo ɨdaasuno iicanoco ajaabɨcɨhicaunoco. Jaano
nijequetɨ Aivojɨibo Moocaani sihidɨ ɨidaasugunoco magaa-
jacuhi. Mɨiro Aivojɨibo mɨinoco agaijɨiboro ɨdaasuguefiibo.

12 Tañahabomɨ, amɨihaico bu neehi: Jinooco imino
mehesɨcɨnɨ. Siinoco munuusumi niquejefañodɨ, jiinɨjefañodɨ,
bu sinehejefañodɨ icano oovɨcɨmoro meneedino. Jaanegui:
Jɨihɨ, munuusumi: Jɨihɨ, meneehica sanooro. Jaanotɨ bu:
Chahano munuusumi: Chahano, meneehica sanooro.
Amɨihaico Moocaani toonohallɨtɨ ɨdaasuno moonɨdino.

13 Jaanotɨ bu amɨihaitɨ saafi ɨdaasuno iicasumi diibohallɨvɨ
Moocaanima mihiimaa. Jaanotɨ bu saatoho imo imo iicas-
umi, Moocaanico mihimomoro mamasiva.
14 Jaanotɨ bu saatoho iguihuvahachiijɨ Moocaani iija
quillahutoco mucuuhuva diibohallɨvɨ Moocaanima
ihiimaamoro dɨirɨbari ihallɨ aivomañoco ijeesuqui Moocaani
momofeenedɨ.
15 Jaamo miyaavogomoro Moocaanima ihiimaaneri igui-
huvaabo taajaji Moocaani ubuheesuneri. Bu tollɨro imitɨco
omoonɨno ijeebɨifañoo iicahachiijɨ Moocaani diibo imitɨco bu-
ususji.
16 Jaaneguiiha amɨihai imitɨco fahɨgovavɨ mihimibachucasi
amɨihai nahaboma. Jaamoro Moocaanima toonohallɨvɨ mihi-
imaa amɨihaitɨ toonoco ibuusuqui. Imino iicaabo Moocaan-
ima ihiimaano sihidɨ jeevahi.

17 Mɨɨro Moocaani iimaamɨnaafi Elia onoobo mɨɨhaibadɨruu miyamɨnaafi. Jaaruubo aigotɨno iicaqui Moocaanico idilluneguiiha mificabacɨ, saficaba, bu sificabatɨfeenedɨ icano aigotɨno icauno.

18 Jaadɨ siino Moocaanima iimaaubo, jaadɨ aaiguuneri jiinɨje basutaano noovauhi.

19-20 Tañahabomɨ, amɨɨhaitɨ saatoho miyajɨɨbogoco ejeevesumoco saatoho dojɨcuvɨro uhuumisuhachiijɨ, magaaja diiboco iimitɨ jɨɨhaitɨ uhuumisuuboro diibo jeebɨɨco guijevetɨ ataajasunoco. Jaamaño diibo imitɨ sihidɨ iicanoco buususuubo.

1 SAN PEDRO AAME

Pedro Caatɨnɨuhi Miyaavogomɨnaa Agaacɨnɨumedi.

1 Uujoho Pedro, Jesucristo minɨsumɨnaafi iicaabo jihaameque caatɨnɨhi ijiinɨjeneti sihɨ agaacɨnɨumedi Ponto jiinɨjeri, bu Galacia jiinɨjeri, bu Capadocia jiinɨjeri, bu Asia jiinɨjeri, bu Bitinia jiinɨjeri icano iicamedi.

2 Jaamo amɨɨhaico Moocaani ɨcɨuhi sɨɨcɨjetɨro ihesamaaje iicaubadɨ. Jaamo amɨɨhaico Igaijafeenedɨ itaatɨro ificucuumo. Jaamo diibo onoonoco: Jii, meneequi, bu Jesucristo guijeve tɨɨjohofañodɨ minitɨcafetequi icano. Jaamo magaayɨcɨ sihidɨ Moocaani imino omoonɨnehejeque, bu sajeebɨɨ icanehejeque icano.

Moocaanico Mihimono.

3 Masɨɨ mihimequi Moocaani iicaabo, Jesucristo Caanico. Jaabo sihidɨ mɨɨhaico ɨdaasugooboro mɨɨhaico iseemetɨ fi-ivusucuubo. Jaabo Jesucristo guijevefañotɨ siino ubuheete-unofeenedɨ mɨɨhaico acɨhi imo imo mehesɨcɨnɨno ifiico.

4 Jaanoro amɨɨhaico gaayɨcɨsujino amɨɨhaidi Moocaani ibusumijeque niquejefaño ificuunoco. Jaano finɨsurajitɨhi, bu mɨhɨnivatusurajitɨhi, bu deecano ochoomobadɨ icajitɨno.

5 Jaamo amɨɨhai Moocaanico mimiyaavogomañо imityari amɨɨhaico teemejiibo. Jaamo taajasuvɨ mɨhɨfetehi niinofu-cusumi ihacɨqui ificunovɨ.

6 Jaamañо amɨɨhai sihidɨro imo imo mihicahi. Jaarumo fanoova amɨɨhaico ɨjɨ ɨnɨsuneri ɨdaasuno gueenejɨsuno mihi-cajihiica.

7 Mɨɨro amɨɨhai miyaavogo orobadɨ jeevahi. Jaano nɨsucafetefihi cɨɨjɨgairi iiminoco igaajacɨqui. Jaano amɨɨhai miyaavogoco ɨjɨ ɨnɨsunoco ajaabɨcɨno oro ifinɨfino janaanɨcɨvɨ sihidɨ jaaducafetehi. Jaamañо amɨɨhai miyaavogo tollɨ ɨnɨsucafotono cahacɨsucafeteji, imocafeteji, bu bocɨgocafeteji icano Jesucristo siino asaadɨ.

8 Mɨɨro amɨɨhai Jesucristoco magaijɨhi diiboco mahatyɨmetɨrumo. Jaamo jisumi diiboco mimiyaaveguehi mahatyɨmetɨrumo. Jaamoro sihidɨ imo imo mihicahi aivo ovosɨɨno ajashutɨno jɨɨbogoratɨno.

9 Jaano jino amɨɨhai jeebɨɨ taajasuco magaayɨcɨno, toono amɨɨhai miyaavogo jaada.

10 Mɨɨro sɨɨcɨje Moocaani iimaamɨnaa jino taajasuco idil-luumoro guiinehicauhi. Jaamoro iimaahicaumo Moocaani iimihusemañо amɨɨhaico aacɨujinoco.

11 Jaabo Cristo Gaija diitoco gaajasuhicauhi diibo Cristo
ɨdaasuno iicaujinobuunatɨ iiminoco agaayɨcɨujinoco.
Jaanoco diito esamaaihicauhi: ¿Mɨɨjoho fɨne diibo? noomoro,
bu diitofaño diibo Gaija iicaubo diibo asaaujisumico
ɨjɨɨbugunoco igaajaqui icano.
12 Jaamoco Moocaani gaajasuuhi idudɨcamaaje diitedi
icatɨno, mɨɨhaidiro iicaunoco. Jaano jino toonocoro jisumi
amɨɨhaico jɨɨbogomo, bu diitoro amɨɨhaico taajasujɨɨbogoco
Moocaani Gaija niquejefañotɨ agalluubo mityafeenedɨ
ɨjɨɨbuguumoro. Jaano jinoco Moocaani toomomɨnaa, angeles
onoomo, emeecɨmoro agaajaguehicano.

Moocaani Mɨɨhaico Cuuhuvahi Imino Miicaqui.

13 Jaaneguiiha imino mehesamaaimoro momoonɨ.
Jaamoro imihusene mihicamoro imino mehesɨcɨnɨ Jesucristo
asaadɨ Moocaani amɨɨhaico iimihusefañodɨ aacɨjinoco.
14 Oono, amɨɨhai: Jii, eneefimo seeme mihicamaño
Moocaanico magaajautɨsumi mihimeguehicaunehejeque
momoonɨcuudino.
15 Jillɨro aivo imino mihica, oono Moocaani amɨɨhaico ucu-
uhuvaubo iimiibo iicamaño.
16 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono: Amɨɨhai imimo mihica,
jino uujoho iimibadɨ, nooboro.
17 Jaamo amɨɨhai diiboco: Moocaani, meneehicaabo paryɨ
momoonɨhicanoco ɨhɨɨfɨnɨcɨɨboro gaajacɨhicahi sabadɨro
saatohoco guiinovɨ miniiyutɨɨbo. Jaaboco mihigui jino
jiinɨjehallɨri mihicanohachuta.
18 Mɨɨro Moocaani amɨɨhaico taajasuhi amɨɨhai imitɨ ifiitɨ
oono amɨɨhai eedeetemɨhaitɨ magaayɨcɨunoco. Jaanoco
amɨɨhai imino magaajahi jino taajasu iicanoco oro, nɨhɨbamɨ
icano ifinɨfineri ajaaduutɨɨboco.
19 Jaanotɨ naha ɨdɨɨnoro jino Cristo tɨɨjoho iimineri
jaaduubo, oono cordero iimiibo, imɨhɨnima achahaaboco
agaicaaunɨcɨbadɨ diiboco agaicaauno tɨɨjeheri.
20 Jaabo Cristo sɨɨcɨjetɨro jiinɨje fiivutɨnaacaro tooneguiiha
ificucafutuubo. Jari jisumi, niinosumi buhugaavuhi amɨɨhai
iminoco magaayɨcɨqui.
21 Jaabo diibo Cristofeenedɨ amɨɨhai Moocaanico
mimiyaaveguehi. Jaabo Moocaani Cristoco guijevefañotɨ
siino ubuheetesuuboro, diiboco sihidɨ bocɨco acɨhi.
Jaamaño amɨɨhai Moocaanico mimiyaavogomoro diiboco
mehesɨcɨnɨhicahi.
22 Jaamo amɨɨhai jino miyaano jɨɨbogoco: Jii, monoomoro
amɨɨhai jeebɨɨnoco mihimibachucuuhi. Jaaneguiiha amɨɨhai
nahabomɨco miyanotɨro imino magaijɨ.

23 Mɨɨro amɨɨhai siino mifiivucuuhi Moocaani seemetɨro mi-
icaqui. Jaaruno iguijevefino miyamɨnaatɨ mifiivono icatɨno,
jillɨ Moocaani ifinɨjitɨno iijɨfeenedɨ mifiivucuuhi.
24 Mɨɨro Caatɨnɨhaamefaño noono:
Mɨɨro miyamɨnaa ñaavahubadɨ jeevahi, bu imitya
ideecanobadɨ jeevahi. Mɨɨro iñaavahu echeemeneri
ideecano aifefihi. Jaabadɨ miyamɨnaa, bu imitya
goovano finɨji, noonoro.
25 Jaanotɨ naha Aivojɨɨbo Moocaani iijɨ ufucuro finɨjitɨhi. Jaajɨ
jiijɨ toojɨ taajasu iijɨco amɨɨhaico mɨjɨɨbogono.

2

1 Jaaneguiiha fanoova imitɨco mejeevesu, oono fanoo
bañɨfiiranehejeque, bu inehejehallɨtɨro mɨjɨɨhevenehejeque,
bu fanoova sɨcamañeheje jɨɨboocasico icano.
2 Jaamoro oono seeme bohono ifiivomo mɨfañoco
iicanɨcɨbadɨ sihidɨ mihimogomoro miguiino Moocaani iijɨco
aivo miyaano iicanoco. Jaamo toonofeenedɨ mujusimoro
mataajahi.
3 Mohaivojɨɨbo iiminoco magaajacuumo.

*Cristo, Ubuheeneguiisiba.**

4 Jaaneguiiha Mohaivojɨɨbojaa masaa, oono guiisiba
ubuheeba iicaba iicajirubadɨ iicaabojaagovɨ. Mɨɨro jaaboco
miyamɨnaa iimuguutɨmoro gañɨɨuhi. Jaaruubo Moocaanidi
imiyaabo iicaabo sihidɨ ijaadama iicaabo.
5 Jaabadɨ bu amɨɨhai diibo guiisibabadɨ ejeevaabobadɨ
mejeevamoco, Moocaani itemplojatɨ eetavehi, itaatɨro iicaqui
sacerdotemɨtɨ eheetavoobo. Jaamo amɨɨhai Jesucristofeenedɨ
jeecɨvoco meheetavonoco Moocaani igaayɨcɨqui.
6 Jaamaño mɨɨro jillɨ Caatɨnɨhaamefaño noono:
Uujoho Sion cuumifaño saafiico ficuuhi iija tano guiisibatɨ
iicaaboco. Jaabo aivo iimiibo sihidɨ ijaadama
iicaaboco. Jaaboco imiyaavogomo nucufevetɨmo
iicaqui, noonoro.
7 Jaamo amɨɨhai mimiyaaveguemedi aivo diibo sihidɨ ejee-
vaabo. Jaanotɨ imiyaavogotɨmedi jino Caatɨnɨhaamefaño jillɨ
onoono ɨfeteji:
Iija eetavomɨnaa ɨtɨhɨsuumoro agañɨɨuba jisumi aivo imiyaa-
batɨ minifetehi, onoono.
8 Jaabadɨro bu jillɨ noonoro onoono ɨfeteji:
Jiba nanigaiva guiisiba, bu gañɨɨsuguiisiba icano, onoono.
Jaamo diito Moocaani jɨɨbogoco imiyaavogotɨmo oono toba
Cristo iicaabotɨ ananigaivacuumo, tollɨ iicaqui iicacuumaño.

---

* **2:3** Cristo buheebe. Jaaruubo guiisibabadɨ jeevahi.

Moocaanita Icano.

9 Jaanoti naha amiihai Moocaani iicicucuumi, diiboco mejeecivequi sacerdotemiti mihicacuumo, mihimicuumi, Moocaanitaro mihicacuumo. Jaaneguiiha Moocaani ifiivusuneheje oovosiinehejeque mijiibogo. Jaabo amiihaico tajiibahi icivonoguiinoti mihiinomoro ihovosi seseefaño mijicafetequi.

10 Jaamo amiihai iticoni cuumibadi mihicautihi. Jaarumo jisumi Moocaani cuumiti miminifutucuuhi. Jaamo amiihaico iticoni miijohoba idaasuguutihi. Jaarumoco jisumi Moocaani idaasuguehi.

Moocaanicoro Mejeecivequi Mihica.

11 Agaijimo tañahabomi, amiihai jiinijeti sitabadi sihi mihicamoco neehi: Mihimeguedino amiihai ifi imitinoco. Miiro mofi imiti mojeebii imi esamaajeque finisujirahi.

12 Jaaneguiiha imino mihica Moocaanico agaajatimo imefeenevi. Tolliti diito jisumi amiihaiditi imitiminaa iicaniciibadi ihiimaarumo amiihai imino momooninoco aatyimemere Moocaanico imejimo diibo ajaadujifucu agasedi.

13 Jaaneguiiha jilli Mohaivojiibo Jesucristo iimeguenegui-iha miyaminaa aivojito onoobadi mihica. Emperador onoobo imiyahaivojiibo onoobadi,

14 bu tajiibaminaa iimitimoco icivojaniqui, bu imino iicamoco ibociguequi icano agallumo onoobadi icano.

15 Miiro Moocaani imeguehi amiihai imino mihicanoco. Toonoco aatyimemere diito agaajatimo, bu jilli mihiifomo iicarumoco icano amiihaiditi: Imitimo, eneehicarumo illivequi.

16 Jaaneguiiha Moise tajiibaguiino mihicatirumo mihi-mogomoro imitinoco momooniidino. Jaarumo ivi jilliro Moocaani jijovotobadiro mihica.

17 Jaaneguiiha famoovaacoro mobociguehica, bu amiihai nahabomico magaiji, Moocaanico miñiihicugo, bu emperador aivojiiboco mobociigo icano.

Cristo Idaasuno Iicaunoti Magaaja.

18 Jeecivominaa amiihai aivojito onoonoco: Jii, monoo, iimimocoro amiihaico iidaasugomocoro icatino, bu tolliro iimitimoco icano.

19 Miiro imino Moocaanico magaijimoro sicamañohalliti idaasuno mihicanoco majaabiciino.

20 Jaanoti bu, ¿milliti amiihaidi imijiruno iimitinoco mo-mooninohalliti amiihaico ahaaminoco majaabiciino? Jaanoti naha iiminoco momooninohalliti idaasuno mihicanoco ma-jaabiciino, toono naha Moocaani imefeenevi aivo iimino.

21 Mɨɨro tooneguiiha Moocaani amɨɨhaico cuuhuvauhi,
Cristo ɨdaasuno iicaunotɨ cuuhuvauhi, Cristo ɨdaasuno
iicaunotɨ magaajamoro diibo iicaubadɨ miicaqui.
22 Mɨɨro diibo sanooba imitɨco moonɨutɨhi, bu bañɨfiira
diibofaño chahauhi icano.
23 Mɨɨro diiboco aivono eneehicausumi, bu aivono nooboro
ɨimusuhicautɨɨbo. Bu diiboco ɨdaasuno omoonɨusumi
jaadamaaiutɨɨbo, jillɨro Moocaanico imino emeecɨɨboro
udugaacufiibovɨro sefahicaubo.
24 Jaabo Cristo mohimitɨco ifihallɨvɨ ɨɨcɨuboro ɨmohohallɨvɨ
satyuuhi mohimitɨ ifiico miguijenɨmoro ɨtɨcovono ifiimaryo
miicaqui. Jaabo tujaaveneri amɨɨhai mubuheeuhi.
25 Mɨɨro itɨconɨ amɨɨhai ovejamɨ ɨmɨtamobadɨ mihic-
ahicauhi. Jaarumo jisumi Cristojaagovɨ muhuumicuuhi.
Jaaboro amɨɨhaico ovejamɨ toomomɨnaafibadɨ otoomooboro
amɨɨhai jeebɨɨnoco imibaiyɨɨcɨhi.

3

Jillɨ Ataabavacumo Miicaqui.

1 Jaabadɨro bu amɨɨhai gaigoomɨ, amɨɨhai tajemɨ
atajɨɨbanoco: Jii, meneehica. Jaaneri diitotɨ saatoho
imiyaavogotɨmo mɨjɨɨbogotɨrunaaca imiyaaveguequi amɨɨhai
imino mihicanofeenedɨ;
2 jaamo amɨɨhai imino mihicamoro diitoco mobocɨgonoco
aatyɨmemere.
3 Jaabadɨro bu amɨɨhaihallɨcoro mihimibaiquimaaidino,
oono janaanɨcɨ famañoovaje feedamaajebadɨ iicanehejeque,
bu oro eetavotaneheje ficamaajeque, bu aivo iiminoono
gaachehuno jɨcamaajeque icano.
4 Ɨvɨ amɨɨhai jeebɨɨfaño aatyɨmeratɨhɨgocoro mihimibachu.
Jaamoro ifinɨjitɨno ovosɨɨ sajeebɨɨ, sɨɨcuno icano jeebɨɨma mi-
hica. Toono naha aivo Moocaani imogono.
5 Mɨɨro sɨɨcɨjeo gaigoomɨ Moocaanidiro iicaumo jillɨ
imibaiquimaaiuhi. Jaamo Moocaanico imiyaavuguumoro
aijɨmɨ onoonoco: Jii, neehicaumo.
6 Mɨɨro tollɨ iicaugo Sara aijɨ Abraham atajɨɨbanoco: Jii,
onoogoro diiboco: Tahaivojɨɨbo, neehicauhi. Jaagobadɨ
amɨɨhai mihicajirahi iguitɨmo imino momoonɨhachiijɨ.
7 Jaabadɨro bu amɨɨhai aijɨmɨ, amɨɨhai taabamɨco gaa-
jacɨmoro mificu, bu mobocɨgo. Jillɨ iniinovaneguiiharo
icatɨno, bu oono iimihuseri Moocaani amɨɨhaico aacɨyomo ifi-
imaryo iicamaño. Jaanegui jillɨ mihica amɨɨhai Moocaanima
mihiimaanoco jinejeba tɨhɨsudino.

Imino Omoonɨjinoco Iimogomo.

8 Niinoono jino amɨihaico neehi: Famooro sabadɨro imino
mihica, bu fahɨgova mɨhɨdaasugocasi, bu mɨino nahabomɨma
mihicanɨcɨbadɨ, bu magaijɨcasi, bu sɨicujeebɨima mihica
icano.
9 Bu amɨihaico imitɨno omoonɨmoco, imitɨno momoonɨdino
bu aivono onoomoco, bu aivono meneedino jillɨro diitoco
imino monoo. Mɨiro Moocaani amɨihaico cuuhuvauhi diibo
amɨihaico imino omoonɨnoco magaayɨcɨqui.
10 Mɨiro ifiico agaijɨmoro imo imo iicanoco iimogomo,
iimitɨnoco iimaatɨmo iicaqui, bu bañɨfiiraco iimaatɨmo
iicaqui icano.
11 Bu imitɨnotɨ buhɨgovɨ iminifotomoro iiminocoro
imoonɨqui, bu sajeebɨi icaco iguiinomoro toonoma iicaqui
icano.
12 Mɨiro Moocaani imino iicamoco teemefihi, bu diiboma
iimaanoco guubufiibo icano. Jaanotɨ imitɨnoco omoonɨmoco
imogotɨibo.
13 ¿Mɨijoho bu amɨihaico imitɨno moonɨjirahi iiminocoro
aivo mihimogomoro momoonɨmoco?
14 Jaarumo iminohallɨtɨ ɨdaasuno mihicarumo imo imo mi-
hicaji. Jaanegui mɨitɨ mihiguidino, mihiguetedino.
15 Ɨvɨ jillɨro Cristoco mobocɨgo amɨihai jeebɨi Aivojɨiboco.
Jaaneguiiha fahiijɨvaro mihimibaicɨnɨ. Jaamo amɨihaico
amɨihai miyaavogoditɨ idillumoco mihiimusuji. Jillɨ
Moocaanico bocɨgomoro sɨicujeebɨiri mihiimaa.
16 Jaarumo imino mihica nɨjɨ nɨjɨ icatɨmo, oono amɨihai
Cristoco mimiyaavogomo imino mihicahicanotɨ imitɨno
iimaahicamo inucufevequi.
17 Jaamaño iiminoco momoonɨnohallɨtɨ ɨdaasuno mihi-
cano aivo imihi, Moocaani tollɨ iimogohachiijɨ. Jaanotɨ
imitɨnohallɨtɨ ɨdaasuno mihicano imitɨhi.
18 Mɨiro Cristo mohimitɨhallɨtɨ ɨdaasuno iicauboro sano
guijeveuhi safooro siino guijevecuutɨibo iicaqui. Jaabo
imitɨma chahauruubo mɨihai mihimitɨmohallɨvɨ Moocaani-
jaagovɨ mɨihaico isatyequi. Jaaruuboco ifi guijeveurahi.
Jaaruuboco igaija buheetesuuhi.
19 Jaano Igaijari ufuuboro bu sɨicɨje iguijevecɨnɨhicaumo
jeebɨino ɨjɨ cɨvojafaño iicaumoco jɨibeguejeubo.
20 Jaamo diito sɨicɨje Noe iicausumi imiyaavuguutɨmo, oono
Noe imeenegaco eheetavehicaunohachuta Moocaani diito
imitɨco ajaabɨcɨiboro teemehicauboro: Fɨne imitejimobadɨ,
esɨcɨnɨuboro. Jaagari nɨfaihutɨ taajaumo sahuse juugahusetɨ
miitoocɨ, saatoho ɨdɨinoro.
21 Jaano tonɨfaihu mɨinoco initɨno nɨfaihubadɨ iicano.
Jaafaihufeenedɨ jisumi mɨihai mataajacuuhi. Jaano toono
nitɨ mɨino ifiico initɨno icatɨno, ɨdɨinoro Moocaanico mɨino

esamaaje mɨhɨnivatɨno iicaqui midilluno. Jaanoro mɨɨnoco taajasuno Jesucristo siino ubuheeteunofeenedɨ.

22 Jaabo niquejefaño ufuuboro Moocaani miyanaagonovɨ acasɨɨvutuuboro gɨcɨnɨhi. Jaabo mityaguiino Moocaani toomomɨnaa, bu aivojɨto, bu mityano icano iicamo.

4

Moocaani Mɨɨhaico Aacɨdɨneri Sitaaco Mahamusuno.

1 Jaaneguiiha bu amɨɨhai ɨdaasuno miicaqui mihimibaicɨnɨ, oono Cristo ɨdaasuno iicaubadɨ. Mɨɨro ɨdaasuno omoonɨnoco ajaabɨcɨmo imitɨco ejeevesucuumo.

2 Jaamo jiinɨjehallɨri iicaunohachuta Moocaani iimogobadɨ iicaqui; ifi imogonocoro imoonɨqui icacuutɨno.

3 Mɨɨro aivo ajashucutɨno oono Moocaanico agaajatɨmo omoonɨnɨcɨbadɨ itɨconɨ momoonɨhicauno. Mɨɨro tusumi amɨɨhai fanoova imitɨco mihimoyɨɨcɨhicauhi, bu iimitɨno imogoco mihimoyɨɨcɨmoro momoonɨhicauhi, bu guiriicavonehejeque, bu agañuhusuno jɨɨbaimonoco icano, bu jeebɨɨbatɨro adumoro, mɨɨhaiñoobaco mejeecɨvehicautɨhi, bu Moocaani afaguunoco fanoova ɨjɨmɨco eheetavonoco jeecɨvomoro mihicahicauhi icano.

4 Jaamoma siino magataavomoro iimitɨnoco momoonɨcuutɨneri eheetyemere amɨɨhaiditɨ imitɨno iimaahicamo.

5 Jaarumo diito Moocaani ubuheemeque, bu uchuumucumoco icano emeecɨɨboro ijaadaco aacɨjiiboma paryɨ imibachujimo.

6 Jaabadɨro bu jino uchuumucumoco Moocaani jɨɨbogoco jɨɨbugucuumo, igaijano Moocaani iicabadɨ iicaqui. Jiijehallɨri iicausumi famoovaaco iicabadɨro Moocaani omoonɨurumo.

7 Mɨɨro jino fanoova ifinɨjino fiitɨcuuhi. Jaaneguiiha imihusene mihica. Jaamoro imino mehesɨcɨnɨmoro Moocaanima miyanotɨro mihiimaa.

8 Jaano janaanɨcɨvɨ gaijɨcasima mihica. Mɨɨro gaijɨ ajashutɨno imitɨco finɨsufihi.

9 Jaaneguiiha amɨɨhai iijanofaño fahɨgovavɨ magaayɨcɨcasi iimaafiivotɨmo.

10 Bu fahɨgovavɨ mejeecɨvocasi amɨɨhaico Moocaani aacɨdɨnehejeri. Jaano Moocaani amɨɨhaico fanoovaaco aacɨnoco imino motoomomoro momoonɨ.

11 Jaanotɨ bu saatoho mihiimaano Moocaani iimaabadɨro iicaqui. Jaanotɨ bu saatoho sitaaco siinoco mahamusuhachiijɨ, Moocaani amɨɨhaico aacɨno sefari mahamusu. Jaano paryɨ momoonɨno Moocaanico Jesucristofañodɨ mihimequiro iicano iicaqui. Jaabediro jaafa cahacɨsu, bu mitya icano icahi fahiijɨvaro. Fɨne.

Cristohallɨtɨ Ɨdaasuno Mihicano.

12 Amɨɨhai tañahabomɨ, sefaneri ɨnɨsuno amɨɨhaihallɨvɨ asaasumi meheetyedino, ajabafiiranotɨ mihicanɨcɨbadɨ.

13 Ɨvɨ jillɨro imo imo mihica Cristo ɨdaasuno iicaubadɨ mihicaneri. Jaamo ufucu diibo ihovosɨɨma asaanoco mahatyɨmeneri sihidɨ imo imo mihicahi.

14 Jaaneguiiha amɨɨhaico Cristo iijɨhallɨtɨ aivonoono unuusumi, imicani amɨɨhai mihicahi, iimiibo Moocaani Gaija amɨɨhaihallɨri iicamaño.

15 Jaanotɨ amɨɨhai sita gaicaau, bu naniva, bu imitɨ moonɨ, bu sita iimaa juvihicɨ icanohallɨtɨ ɨvɨ ɨdaasuno mihicadino.

16 Jaanotɨ naha saatoho Cristo momohallɨtɨ ɨdaasuno mihicaneri munucufevedino. Jillɨro toonohallɨvɨ Moocaanico mihimo.

17 Mɨɨro jino tusumi mihicacuuhi Moocaani ɨdaasuno omoonɨjino iseemetɨ ɨtɨcovano. Jaano mɨɨhaitɨ jillɨ ɨtɨconɨno, ¿jaanequi mɨllɨji fɨne Moocaani jɨɨbogoco imiyaavogotɨmovɨ aallɨbaanɨjiibo omoonɨɨbo?

18 Mɨɨro jino iimimo icarumo sihidɨ jeevanotɨ taajahi. ¿Jaanegui mɨllɨ fɨne icajimo iimitɨmo?

19 Jaamaño Moocaani imogobadɨ ɨdaasuno iicarufeenedɨ imino iicamoro diitoco ifiivusuubo Moocaani usefaño ijeebɨɨco ificuuqui. Mɨɨro diibo abañɨtatɨɨbo.

5

Miyaavogomɨnaaco Afagoono.

1 Jino uujoho amɨɨhai igaivomɨnaa quillahutoco faguehi. Jino uujoho diitobadɨro quillahutoobo iicaabo, bu Cristo ɨdaasuno iicaunoco aatyɨmeubo icano. Jaamo bu diito iicabadɨro uujoho tamañoma icaji Jesu ihovosɨɨma ufucu asaadɨ.

2 Jaaneguiiha amɨɨhai quillahuto, Moocaanico imiyaavugucuumo ovejamɨbadɨ iicamoco motoomo amɨɨhaico utuumusumoco. Jaanoco mihimogomoro momoonɨ Moocaani imogobadɨ. Jillɨ amɨɨhaico atajɨɨbaneguiiharo icatɨno, bu jillɨ nɨhɨbamɨcoro magaayɨcɨquiro icatɨno icano. Jillɨro imino mududɨcamaaje.

3 Amɨɨhaiñocoro mihicabadɨ mihimogobadɨro momoonɨdino. Jaamo amɨɨhai momoonɨnoco aatyɨmemere igaajaqui.

4 Tollɨ momoonɨhachiijɨ, imiya toomomɨnaafi agasedɨ amɨɨhai magaayɨcɨji imino chaahimɨgaco, mɨllɨ icajitɨnoco.

5 Jaabadɨro bu amɨɨhai sɨcafe quillahuto iijɨguiinovɨ miminifoto. Jaamoro sabadɨro sɨɨcujeebɨɨma mihicamoro fahɨgovavɨ: Jii, monoocasi:

Mɨɨro Moocaani imogotɨhi: Aivo uujoho sihidɨ jeevahi, eneefimoco. Jaanotɨ naha sɨɨcujeebɨɨma iicamoco iimihuseri amusufiibo.
6 Jaaneguiiha sihidɨ ejeevano Moocaaniguiino* miminifoto amɨɨhaico diibo unuufucu agasedɨ sihidɨ mejeevamotɨ iminiiyuqui.
7 Jaaneguiiha paryɨ amɨɨhai esamaajeque Moocaani usefañoro mificu. Mɨɨro diibo amɨɨhai imino mihicanoco imeguehi.
8 Jaamoro bu imino magaajamoro mehesɨcɨnɨ. Mɨɨro oono amɨɨhaimɨnaafi ɨjɨ jɨcubadɨ nɨɨgooboro ɨguehi, aatyɨmeme miyaavogoco ifinɨsuqui.
9 Jaaboco mejenaau miyaavogofañodɨ sefano mihicamoro, tollɨro bu fahɨgova iicamo amɨɨhai nahabomɨ, tobadɨro bu ɨdaasuno iicanoco magaajamoro.
10 Jaarumo gueenejɨsuno ɨdaasuno mihicanobuunatɨ Moocaani amɨɨhaico imino imibachujiibo, bu quehecuno, mityano, sefano icano ficujiibo. Jaabo diiboro Moocaani paryɨ fanoovaaco aacɨfiibo mɨɨhaico cuuhuvahi Jesucristoma sano ifinɨjitɨno fiivofaño miicaqui.
11 Jaabo jaafa mityama icahi fahiijɨvaro. Fɨne.

Niino Fitaacu.

12 Jino tañahabobadɨ eesɨcɨnɨubo Silvano onoobofeenedɨ jihaamegayɨco caatɨnɨhi amɨɨhaico fajɨɨnɨɨboro miyaano iicanoco oono Moocaanitɨ paryɨ magaayɨcɨneheje Moocaani mɨɨhaico sihidɨ agaijɨnoco ɨjɨɨbogono. Jaanofañodɨ quehecuno mihica.
13 Tollɨro bu Moocaani iija Babiloniari iicajamɨnaa Moocaani amɨɨhaico iicaubadɨro ɨɨcɨumo amɨɨhaijaago iijɨco galluhi, bu tollɨro diibo taseemenebadɨ iicaabo Marco onoobo amɨɨhaijaago iijɨco galluhi.
14 Jaanegui fahɨgovavɨ mihibɨcɨcasimoro midillucasi.
Jaamo paryɨ amɨɨhai Jesucristota mihicamo sajeebɨɨma mihica.

---

* **5:6** Griego iijɨri janaanɨcɨ jillɨ noonɨcɨno: Moocaani useguiino.

2 SAN PEDRO AAME

Miyaavogomɨnaadi Pedro Acaatɨnɨuno.

1 Uujoho, Simon Pedro iicaabo Jesucristo jeecɨvomɨnaafi,
bu diibo minɨsumɨnaafi iicaabo amɨɨhaidi jihaameque
caatɨnɨhi, mɨɨhai mihicabadɨro imino mimiyaavogomedi.
Mɨɨro Moocaani, bu Motaajasumɨnaafi Jesucristo icamɨsi
famooro imiyaavogodɨmoco acɨhi iimico.
2 Jaaneguiiha Moocaani, bu Mohaivojɨɨbo Jesucristo
icamɨsico magaajanofeenedɨ amɨɨhaico sihidɨ imino
omoonɨnoco, bu sajeebɨɨ icaco icano magaayɨcɨ.

Moocaani Miyaavogomɨnaaco Aacɨno.

3 Mɨɨro Moocaani mɨɨhaico imityafañodɨ paryɨ
mofiguiiha mucuujɨvaachunoco, bu diiboco mejeecɨvequi
mucuujɨvaachunoco icano acɨɨbo, toonofeenedɨ diiboco
magaajaqui, sihidɨ ejeevanofeenedɨ, bu ovosɨɨnoonoco
eheetavonofeenedɨ icano mɨɨhaico ucuuhuvauboco.
4 Jaanehejefeenedɨ unuunoco mɨɨhaico acɨɨbo, jaano
ajashutɨno, sihidɨ ijaadama iicanoco. Jaano toono diibo
unuunofeenedɨ amɨɨhai Moocaani iicabadɨ miminifetehi
iimitɨno imogo jiinɨjehallɨvɨ imitɨco ɨsɨvanotɨ mataajamoro.
5 Jaaneguiiha mesefaquifotomoro amɨɨhai miyaavogoco
mahamusu imino mihicaneri, jaanoco bu mahamusu
janaanɨcɨ gaajari,
6 jaanoco bu mahamusu amɨɨhai ifiicoro imino
matajɨɨbaneri, jaanoco bu mahamusu jaabɨcɨri, jaanoco
bu mahamusu Moocaanico mejeecɨveneri,
7 jaanoco bu mahamusu amɨɨhai nahabomɨma
magaijɨcasineri, jaanoco bu mahamusu gaijɨma mihicaneri
icano.
8 Jaano jinehejema mihicanoco miguiraatusuhachiijɨ
amɨɨhai ifiino mɨhɨfonotɨ icajitɨhi, bu Mohaivojɨɨbo
Jesucristoco magaajano sɨcamañovɨ feejitɨhi.
9 Jaanotɨ jinehejema achahamo ihaallɨɨnoma
chahahi, jabaiyɨɨmo; itɨconɨono iimitɨ initɨcafutuunoco
ajabajevecuumo.
10 Jaaneguiiha tañahabomɨ, mityano mihicamoro imino
mehesɨcɨnɨ Moocaani amɨɨhaico ɨɨcɨuboro ucuuhuvaunoco.
Jaanoco tollɨ momoonɨhachiijɨ ufucuro imitɨnofaño maha-
quetejitɨhi.
11 Jaachiijɨ amɨɨhai imino tɨhɨɨtɨno mɨjɨcafeteji Mohaivojɨɨbo,
Motaajasumɨnaafi Jesucristo aivojɨ ifinɨjitɨnofaño.

12 Jaaneguiiha amɨɨhaico jinehejeque magaajacurunoco
esaayuuboro icahi, oono miyaanofaño quehecuno mihicaru-
moco.
13 Mɨɨro uudi imino jino uujoho iicanohachuta amɨɨhaico
eesaayuuboro afajɨɨnɨno.
14 Mɨɨro Mohaivojɨɨbo Jesucristo uco gaajasuhi iguijevedɨ
jiijeeque goovano ejeevesujinoco.
15 Jaaneguiiha uujoho tasefadɨno moonɨhi. Jaamo uujoho
iguijevenebuuna jinehejeque mehesafetehi.

Cristo Sihidɨ Ejeevauboco Aatyɨmeumo.

16 Mɨɨro amɨɨhaico Mohaivojɨɨbo Jesucristo mityatɨ, bu jiije-
hallɨvɨ asaaunotɨ icanoco mɨjɨɨbuguno sɨcamañooco mɨɨhairyo
meheetavomoro mɨjɨɨbuguno icatɨno. Mɨɨro mɨɨhai mo-
haallɨɨri mahatyɨmeuhi Mohaivojɨɨbo sihidɨ jeevaaboco.
17 Jaaboco mɨɨhai mahatyɨmeuhi Dios Moocaani bocɨco,
bu imico icano diiboco aacɨusumi, bu tollɨro muguubuuhi
Moocaani ihovosɨɨri: Jaanɨ taseemene diiberi uujoho imo imo
iicaabo, unuunoco.
18 Jaano toono niquejefañotɨ unuunoco mɨɨhai
monohojɨneri muguubuuhi Mohaivojɨɨboma imibaaɨri
mihicausumi.
19 Jaabadɨ bu aivo jino miyaano iicanoco magaajahi
Moocaani iimaamɨnaa acaatɨnɨunoco. Jaanoco amɨɨhai
mimiyaavogomo aivo imino momoonɨ. Jaano toono
diito acaatɨnɨuno ɨfuvusuhi oono cɨvohɨgotɨ cɨɨjɨgaimecu
meseseevetɨnohachutaro ɨɨfuvusunɨcɨbadɨ. Jaanotɨ Cristo
cuujetavɨo meecɨrɨgai onoobobadɨ asaacudɨ amɨɨhai
jeebɨɨnoco achɨcɨjiibo janaanɨcɨ imino Moocaanico
magaajaqui.
20 Jaaneguiiha itɨconɨ jinooco magaaja, chahano
Caatɨnɨhaamefaño inoro ihesamaajeriro onoono.
21 Mɨɨro toonoco Moocaani iimaamɨnaa jillɨ ijeebɨɨtɨro
onoomoro acaatɨnɨuno icatɨno. Jillɨ Moocaani Gaija diitoco
unuunoco Moocaanidit jɨɨbuguumo.

2

Sɨcamañooco Ɨjɨɨbeguefimo.

1 Jaabadɨro bu Israel cuumifaño icaumo Moocaani
iimaamɨnaabadɨ icarumo abañɨfifimo. Jaabadɨro bu
icajimo bañɨfiira jɨɨbogomɨnaa. Jaamo amɨɨhaifeenevɨ
toovono ɨjɨcafotomoro sɨcamañehejeque jɨɨbeguejimo
amɨɨhai miyaavogoco ifinɨsuqui, oono Aivojɨɨbo aamɨɨbo
ataajasuubotɨ bañɨmoro. Jaarumo goovajino ifiicoro
ifinɨsuno.

2 Jaamoco sihidɨ saatoho imiyaavogomoro diitobadɨro
iminotɨno moonɨjimo. Jaamo tollɨ iicanotɨ sita miyahiijɨ
jɨibogoditɨ imijitɨno ihiimaano.
3 Jaamo nɨhɨbamɨco sihidɨ iimogomoro amɨihaico nani-
jimo sɨcamañehejeque ɨjɨibogonohallɨvɨ. Jaarumo ifinɨjinotɨ
taajajitɨmo mɨiro sɨicɨjetɨro diitoco Moocaani ahaamɨjinofaño
icacuumo.
4 Buhɨcagaha itoomomɨnaa icaurumo imitɨco
omoonɨumoco gaijɨutɨibo jillɨro diitoco jɨgaiñehiri isisɨuboro
cɨijɨgaifaño ɨcɨvohɨgo gañɨiuhi, tahɨ iicaqui jaadusufucu
agasejinohachuta.
5 Tollɨro bu sɨicɨjeo miyamɨnaaco iimitɨhallɨtɨ gaijɨtɨibo
nɨfaibari amacanɨsuuboro diitoco finɨsuuhi. Jaaboro
ɨdɨibocoro Noeque iyotoma taajasuuhi: Imino mihica,
nooboro tomiyamɨnaaco ɨjɨibuguuboco. Jaabo Noe taajauhi
iyoto sietedɨmomaryo.
6 Tollɨro bu Moocaani finɨsuuhi Sodoma cuumi, bu Go-
morra cuumi icanoco cɨijɨgairi ɨjɨgasuuboro, baiguiijɨtɨ mini-
iyuuhi, toonobuunatɨ iicano imitɨ miyamɨnaa toonotɨ igaa-
jaqui.
7 Jaanotɨ ɨdɨibocoro Lot onooboco taajasuubo imino
iicaaboro diito imitɨno iicanoco aatyɨmeebere ɨdaasuno
iicahicauboco.
8 Mɨiro diibo imino iicahicaubo fafucuvaacɨvɨro
iimijeebɨifañodɨ ɨdaasuno icahicauhi diito imitɨno
omoonɨnoco aatyɨmeebere, bu imitɨno ihiimaanoco
uguubuuboro icano.
9 Jillɨ Aivojɨibo taajasufihi ɨjɨ abañɨno ɨnɨsunotɨ diibota
iicamoco. Jaanotɨ iimitɨmoco ficuubo jaadusufucusumi
ɨdaasuno imoonɨqui.
10 Jaabadɨro bu Moocaani ɨdaasuno moonɨji janaanɨcɨvɨ
oono ɨidicunoco ifi iimogonoco omoonɨmoro, bu diibo
tajɨibaco iimeguehicatɨmoco icano. Jaamo jenaaufifimo,
jeebɨibatɨro moonɨfimo, iguitɨmo ɨñɨhicunoono mityatɨ
imitɨnoono ihiimaanoco icano.
11 Buhɨcaga Moocaani toomomɨnaa sihidɨ imityama
icarumo diito Aivojɨibo ɨmefeenevɨ: Imitɨno, onoomoro
ɨibatɨhi.
12 Jaamo diito asimɨbadɨ ihesɨcɨnɨbama chahahi,
oono sahiijɨtɨro iicacubadɨ iicamo iimitɨmo, ifiivomoco
agaayɨcɨmoro agaicaaufimo asimɨbadɨ iicacuumo. Jaamo
diito agaajatɨnotɨ imitɨno iimaahicahi. Jaamaño asimɨ
icanɨcɨbadɨ guijevejimo.
13 Jaamo ɨdaasuno icaji sitaaco ɨdaasuno
omoonɨhicabadɨro. Jaamo: Imo imo mihicahi, neehicamo
gueenene icajitɨno safesugoco omoonɨmo. Jaamo amɨihai

jɨɨbaimonofaño ofoomoro amɨɨhaico nucufevesuhicahi jihovonehejeri asafesuvomoro. Jaanotɨ amɨɨhaiditɨ sita imitɨno iimaahicahi.

14 Jaamo bu gaigooco jillɨ tɨcovono ɨɨfɨnɨcɨhicatɨmo, bu iimitɨco jeevesuhicatɨmo, bu ajashuno imiyaavogo iicamoco jeevamaaisuhicamo, bu aivo gaajamo fanoovaaco iimogomoro ɨɨcɨnoco. Jillɨ Moocaani afaijacuumo iicamo.

15 Jaamo iimino jɨɨhaitɨ ɨmɨtacumo, johono Moocaani iimaamɨnaafi Balaam onoobo Beor achibadɨ jeevamo. Mɨɨro diibo imuguuhi iimitɨnoco omoonɨunohallɨvɨ nɨhɨbamɨco agaayɨcɨujirunoco.

16 Jaaruuboco iimitɨhallɨtɨ asi burro ɨɨbauhi miyamɨnaafibadɨ ihiimaauboro. Jaamañо fuutɨɨbo ijeegavoma.

17 Jaamo diito pisirigai inɨfaihuma achahanobadɨ jeevahi, bu aimuufaico guibuhuba sihɨgo asatyonɨcɨbadɨ jeevahi icano. Jaamo ficucɨnɨcuhi fahiijɨvavɨro aivo ɨcɨvonoguiino iicacuuqui,

18 mɨhɨfonehejeque sihidɨ ejeevamobadɨ ihiimaahicamañо. Jaamo iimitɨnoco ifi iimogonehejeque iimoyɨɨcɨhicanofeenedɨ jeevamaaisuhicamo iimitɨnofañо iicahicaumotɨ miyanotɨro agaacuumoco.

19 Jaamoro diitoco: Amɨɨhaico iimino iicaco mahacɨji, neehicamo, diito bu jɨjovoto icarumo. Mɨɨro fanoohimitɨ iguiinonɨcumo imitɨ jɨjovotorucu.

20 Jaanotɨ bu Aivojɨɨbo, Taajasumɨnaafi Jesucristoco agaajaumoro jiinɨje imitɨtɨ ataajacuurumo siino dojɨcuvɨro tonehejefañо ɨmɨtamo siino tonehejeguiino minifetehi. Jaamo itɨconɨ Jesuco agaajautɨno janaanɨcɨvɨ imitɨno minifetehi.

21 Jaamedi imijiruno oono imino jɨɨhaico gaajatɨmo iicano. Jaanotɨ iimino tajɨɨbaco diitoco aacɨunoco gaajacuurumo siino ejeevesumañо aivo imitɨno icacuumo.

22 Jaamovɨ aivo imino ɨɨfotono jillɨ onoonɨcɨno: Jɨcu siino iguibamaajeque dojɨcuvɨro faiyɨhi, bu faafaibaco initɨcuubo siino dojɨcuvɨro caamefañо jeefiji, onoono.

3

Aivojɨɨbo Asaajino.

1 Agaijɨmo tañahabomɨ, jino siino amɨɨhaidi acaatɨnɨhaame. Jaahaamecɨfañо imeguehi jino afajɨɨnɨnofañodɨ miyanotɨro amɨɨhaico eesamaaisunoco.

2 Jaanegui mehesafoto johono Moocaani iimaamɨnaa unuunoco, bu Mohaivojɨɨbo Taajasumɨnaafi tajɨɨbaco gallumɨnaa amɨɨhaico ɨjɨɨbuguunoco icano.

3 Jaaneguiiha jinooco iticoni mehesicini: niinosumi saajimo
miyaminaa Moocaaninehejeque edejecujimo, ifi iimitico
iimogono onoobadiro iicamo.
4 Jaamoro dillujimo: ¿Milli iicanoco Cristo saaji, nooboro
unuuno? Miiro jiinijeque ifiivusuunoti moheedetemihaivi
iguijeveunoti, bu jisumihachuta jino jiinije iicabadiro icahi,
noomoro.
5 Miiro diito imogotihi agaajanoco niquejene siicijetiro ifi-
ivusucafutuunoco, bu Moocaani noojiri nifaihufañoti jiinije
iinuunoco jaaniunobadi. Jaanoti bu fahigovadi nifaihu
iicanoco,
6 bu oono nifaihuri jiinijehalliri iicaunoco ifinisunoco
icano.
7 Jaabadiro bu jisumio niquejene, bu jisumio jiinije icano
jino iicano ciijigaiguiiharo ficuucinihi, diiboro Moocaani
onoobadi. Jaagai ciijigai toonoco jigasuji jaadusufucusumi.
Jaasumi bu tolliro iimihicatimo finisucafeteji.
8 Jaaneguiiha agaijimo tañahabomi, jinooco majaba-
jeevedino, miiro Mohaivojiibedi safucu mil añobadi jeevahi,
bu mil año safucubadiro jeevahi icano.
9 Jaabo Mohaivojiibo unuunoco ajabajevecuuno icatino,
oono saatoho eneehicabadi. Jilli miihaico ajaabiciiboro
imogoobo famooro iimitico ejeevesunoco, miihaiñooba
ciijigaifaño footimo iicaqui.
10 Miiro Mohaivojiibofucu gaseji mehesicinitinaaca, oono
nanivaminaafi gaajaciratinofucu asaaniciibadi. Jaasumi
niquejene paryi dubaicamaaiji ñihicuno guubuvusunoro.
Jahi paryi iicaneheje ciijigairi finisucafeteji. Jaabadiro bu
jiinije paryi toojehalliri iicanoma jigasucafeteji icano.
11 Miiro paryi jilli finisucafetejino. Jaaneguiiha aivo imino
Moocaaniguiiharo mihicano, bu diiboco imino mejeecivono
icano.
12 Jaaneguiiha Moocaani fucu agasejinoco motoomomoro
diiboco mahamusu goovano isaaqui. Jaasumi niquejene
ciijigairi finicafeteji. Jaano iciijigairi tahi iicaneheje paryi
chucucamaaiji.
13 Jaanoti naha miihai meteemehi Moocaani eetaveji un-
uunoco bohono niquejeneque, bu bojiinijeque icano. Jahigo
paryi famooro imifiimo imino mihicaji.
14 Jaaneguiiha, agaijimo tañahabomi, toonoco motoomono-
hachuta imino mihica amiihaico Moocaani sajeebiima mi-
hicamoco, bu mihinivatimoco ihatyimequi. Jaanoti imitino
icano mihicamoco atyimevadiibo.
15 Jaamoro magaajamoro Mohaivojiibo asaatinohachuta
sanoodimo imiyaavogomoro itaajaquihica. Miiro bu jinooco

tollɨro amɨɨhaidi caatɨnɨubo magaijɨɨbo monahabo Pablo Moocaani diiboco gaajaco aacɨudɨneri.

16 Mɨɨro paryɨ ihaamenefañodɨ jinehejeque amɨɨhaico neehicaabo, samañosafañо tɨhɨɨno noocɨnɨrunaaca. Jaanoco agaajatɨmoro, imino imiyaavogotɨmo sihɨgovɨro iimitɨnojaagovɨro miniiyuhicahi, bu tollɨ oono Caatɨnɨhaamefañо simañoohaamefañо onoonehejeque siibadɨ iimitɨnojaagovɨro oovɨcɨmoro iimitɨnocoro moonɨhicamo icano. Jaamañо ifiinocoro finɨsujimo.

17 Jaaneguiiha agaijɨmo tañahabomɨ, jinooco ɨmegavɨro magaajacumañо imino amɨɨhai ifiico motoomo. Jaamo iimitɨmo amɨɨhaico abañɨnofañо minifototɨmoro amɨɨhai miyaavogofañо quehecuno mihicanotɨ aacototɨmo mihicahi.

18 Jaaneguiiha aivo janaanɨcɨ imino Mohaivojɨɨbo Motaajasumɨnaafi Jesucristoco magaajamoro diibo gaijɨfañо imino mujusi. ¡Jaaboco macahacɨsu jisumi, bu fahiijɨvaro icano! Fɨne.

1 SAN JUAN AAME

Fiivo Iimaa Cristo.

1 Amɨɨhaidi macaatɨnɨhi jino itɨconɨ jiinɨje ifiivutɨnaacaro
iicacuunoco mɨɨhai muguubuunoco, mohaallɨɨneri
mahatyɨmeunoco icano. Jaaboco mahatyɨmeumoro diiboco
muhuseneri mududɨɨcɨuhi. Jaabo jino Fiivo Iimaa iicaabo.
2 Jaabo miyamɨnaaco fiivusuuhi. Jaaboco mɨɨhai ma-
hatyɨmeumoro toonotɨ mɨjɨɨbeguehicahi. Jaamo amɨɨhaico
mɨjɨɨbeguehi jino ifinɨjitɨno fiivoco, Moocaanima iicauhiijɨ
mɨɨhaivɨ ubuhugaavuunoco.
3 Jaanoco amɨɨhaico mɨjɨɨbeguehi muguubuunoco,
mahatyɨmeunoco icano. Jaamo mɨɨhaima manahabovahi
Moocaanima mɨɨhai mihicabadɨ, bu Illi Jesucristoma
mihicabadɨ icano.
4 Jaanegui amɨɨhaidi jillɨ macaatɨnɨhi. Jaamo sihidɨ imo imo
mihicahi.

Moocaani Seseene Aachɨcɨnɨɨbo.

5 Jibogoco Jesucristo mɨɨhaico jɨɨbuguhi. Jaanoco amɨɨhaico
mɨjɨɨbeguehi Moocaani seseene aachɨcɨnɨɨbo iicanoco.
Jaabovɨ ajashuno ɨcɨvono chahahi.
6 Jaamo: Diiboma magataavehi, munuurumo cɨvohɨ mi-
hicamo jillɨ mabañɨhi moojɨri, sɨcamañooco monoomaño, bu
momoonɨmaño icano.
7 Jaanotɨ Moocaani iicabadɨ seseehɨ mihicahachiijɨ diiboma
magataacɨnɨhi. Jaamaño mɨɨhaico Illi Jesucristo tɨɨjoho mo-
himitɨco paryɨ nitɨhi.
8 Jaanotɨ: Tahimitɨma chahahi, monoomo jillɨ mofiico
mabañɨhi. Jaamaño mojeebɨɨfaño miya iijɨ chahahi.
9 Jaanotɨ mohimitɨco Moocaanico mɨjɨɨbogohachiijɨ diibo
aivo imihuseebe abañɨtatɨɨbo, mohimitɨco ubuusuuboro
paryɨ nitɨjiibo.
10 Jaanotɨ: Tahimitɨma chahahi, monoohachiijɨ Moocaan-
ico: Bañɨfifiibo, meneehi. Jaamofaño diibo iijɨ chahahi.

2

*Ɨjɨ Moocaani Ɨmefeenevɨ: Imitɨmo, Unuusumi Jesucristo Mo-
hallɨtɨ Iicaabo.*

1 Taseeme amɨɨhaidi jillɨ caatɨnɨhi. Jaamo iimitɨnoco
moonɨtɨmo mihicahi. Jaanotɨ mimiyaavugucuumo imitɨnoco
momoonɨhachiijɨ Moocaani ɨmefeenevɨ mohallɨtɨ iicaabo
jisumi icahi Jesucristo imihuseebe.
2 Jaabofeenedɨ mohimitɨ jaaducafutucuuhi. Jaano
mɨɨhaidiro icatɨno, faajiinɨjemɨnaadiro bu icano.

3 Jaanoti Moocaani atajiibabadi mihicahachiiji magaajaji
diiboco magaayicicunoco.
4 Jaanoti saatoho: Diiboco gaajacuhi, onoomo, itajiibaco
imiyaavogotimañoo, bañififimo. Jaamofañoo miya iiji chahahi.
5 Jaanoti diibo tajiibaco imiyaavogoobo Moocaanico aivo
imino agaijiibo. Jilliti magaajahi diiboma magataavonoco.
6 Jaabo Moocaanima gataavehi onoobo Jesucristo imino
iicaubadi iicaqui.

Bohono Tajiiba.

7 Tañahabomi, botajiibaco amiihaidi caatinitihi amiihai
Cristoco mimiyaavuguunotiro amiihaico atajiibacunoco.
Jaano jino siicijetiro atajiibauno jiibogoco amiihairyo
muguubuhicacuuno.
8 Jaano tajiibaco amiihaidi acaatinino jino bohonobadi
minifetehi. Jaano aivo miyaano Cristofañodi, amiihaifañodi
icano. Jaamañoo icivono afatyucunoguiinodi miya sesee
achicinicuhi.
9 Jaanoti saafi: Seseehi icacuuhi, nuuruubo inahaboco
ijiihegueebe civohiguerehiica icahi.
10 Jaanoti inahaboco agaijiibo seseehigo icahi. ¿Jineje bu
diiboco iimitinofañoo gañiisujirahi?
11 Jaanoti inahaboco ijiihegueebe civonofañoo icahi. Jaabo
ofoohigoco gaajatihi, iciveri aatyimetimañoo.
12 Taseeme, jaaneguiiha amiihaidi caatinihi, Moocaani
amiihai imiticoo Jesucristofeenedi ubuusucumañoo.
13 Amiyato, amiihaidi caatinihi, iticoni jiinije fiivutinaaca
iicauboco magaajacumañoo. Sicafe, amiihaidi caatinihi, iji
Satanasco miguiinonicumañoo.
Taseeme, amiihaidi caatinihi, Moocaanico magaa-
jacumañoo.
14 Amiyato, amiihaidi caatinihi, iticoni jiinije fiivutinaacaro
iicauboco magaajacumañoo. Sicafe, tolliro amiihaidi caatinihi,
mequehecufimañoo Moocaani jiibogoco amiihai jeebiifañoo
magaayicimoro ijico miguiinonicumañoo.
15 Jaaneguiiha jiinijeque magaijidino, bu jiinijehalliri
iicanoco magaijidino icano. Jaanoti saatoho jiinijeque
agaijimo Moocaanico gaijitihi.
16 Miiro paryi jiinijehalliviiicano imiti Moocaaniti saatihi.
Jilli jiinijehallitiro asaano, oono mofi imitinoco iimogone-
heje, mohaallii imitinoco iimogoneheje, bu: Uujoho aivo
sihidi jeevahi, noomoro mihicaneheje icano. Paryi jino
jiinijeonehejere.
17 Jaano jino jiinije paryi iimitinoco iimugusuhicanoma
fininoro fuucuuhi. Jaanoti Moocaani iimogobadi iicahicaabo
finijitihi.

Abañɨfifiibo Saaji.

18 Taseeme, jino niinosumi mihicacuuhi. Amɨɨhairyo maga-
ajacuuhi Cristomɨnaanɨmɨnaafi asaajinoco. Mɨɨro jino jisumi
icacumo Cristoco ɨmɨnaanɨhicamo. Jinotɨ magaajahi jino ni-
inosumi mihicacunoco.
19 Jaamo mofeenetɨ fuuhi. Jaarumo mɨɨhaioto icautɨmo,
mɨɨhaioto iicauruva mɨɨhaima icajirumo. Jaamaño tollɨ fu-
umo famooro maatyɨmemere magaajaqui paryɨ famooro
mɨɨhaioto iicatɨnoco.
20 Jaanotɨ naha amɨɨhaico Cristo Igaijaco acɨcuhi. Jaamaño
amɨɨhai famooro imino magaajacuhi.
21 Jaaneguiiha amɨɨhaidi caatɨnɨhi miyaanoco
magaajacumaño, magaajatɨmaño icatɨno. Mɨɨro amɨɨhairyo
magaajacuhi miyaanofañotɨ sɨcamaño asaajitɨrunoco.
22 Jaabo, ¿nacu mɨɨjoho abañɨfifiibo? Etɨ bu oono: Jesuco
Cristo icatɨɨbo, eneehicaabo. Diibo Cristomɨnaanɨmɨnaafi
iicaabo. Mɨɨro Moocaani Achi Jesuco utuunamaaihicaabo, bu
Moocaanico tuunamaaihicaabo icano.
23 Mɨɨro paryɨ Moocaani Achico utuunamaaimo Moocaan-
ima chahahi. Jaanotɨ Moocaani Achico ɨjɨɨbogomo Moocaan-
ima icahi.
24 Jaaneguiiha amɨɨhai jeebɨɨfaño mificu oono itɨconɨtɨro
muguubuunoco. Jaano amɨɨhai jeebɨɨfaño iicahachiijɨ
Moocaanima, Illima icano mihicahi.
25 Mɨɨro Jesucristo mɨɨhaico acɨguuhi ifinɨjitɨno fiivoco un-
uubadɨ.
26 Jaaneguiiha jino amɨɨhaidi caatɨnɨhi jillɨ amɨɨhaico
abañɨhicamoditɨ.
27 Jaanotɨ naha amɨɨhai Moocaani Gaijama mihicahi
Jesucristo amɨɨhaico aacɨuboma. Jaamaño sita amɨɨhaico
jɨɨbeguejitɨrahi, Moocaani Gaijaro amɨɨhaico paryɨ
ɨjɨɨbogomaño. Jaabo jɨɨbogo miyaano sɨcamaño icatɨno.
Jaaneguiiha Cristoma icamoro mihica Moocaani Gaija
amɨɨhaico ɨjɨɨbogobadɨ.
28 Taseeme, jaaneguiiha amɨɨhaico neehi: Cristomaryo mi-
hica. Jaabo asaadɨ diibotɨ nucufevetɨmo, bu ñɨhicugotɨmo
icano miicaqui.
29 Mɨɨro amɨɨhairyo magaajacuhi Jesucristo iimihuseebe
iicanoco. Jaabadɨro bu oono iimihuseme Moocaani seeme
iicamo.

3

Moocaani Seeme Iicamo.

1 Jaaneguiiha magaaja mɨɨro sihidɨ Moocaani mɨɨhaico
agaijɨɨboro, iseemetɨ mɨɨhaico oovɨcɨhi. Jaano miyaano di-
ibo seeme mɨɨhai. Jaamaño jiinɨjemɨnaa mɨɨhaico gaajatɨhi,
Moocaanico agaajatɨmaño.

2 Agaijɨmo tañahabomɨ, Moocaani seeme mihicacuuhi.
Jaarunaaca mɨɨhaico gaajasutɨɨbehiica ufucu mihicajinoco.
Jaarumo magaajahi Jesucristo asaadɨ diibobadɨ mihicajinoco,
mɨɨro iicabadɨro iicaaboco mahatyɨmejimaño.
3 Jaanoco paryɨ eesɨcɨnɨmo, jeebɨɨ imibachucafetehi diibo
Jesu imiibo iicabadɨ.
4 Jaanotɨ paryɨ famooro iimitɨnoco omoonɨmo Moocaani
tajɨɨbaco imitɨno moonɨhi. Mɨɨro imitɨnoco momoonɨno
Moocaani tajɨɨbaco: Jii, monootɨhi.
5 Mɨɨro amɨɨhairyo magaajacuhi Jesucristo mohimitɨco ibu-
usuqui asaaunoco. Jaabofaño imitɨ chahahi.
6 Jaaboma paryɨ iicamo imitɨco moonɨtɨhi. Jaanotɨ imitɨco
moonɨmoro iicamo diiboco atyɨmetɨmo, gaajatɨmo icano.
7 Taseeme, mɨɨhaiñooba amɨɨhaico bañɨdino. Jaanotɨ imino
iicaabo Cristo imihuseebebadɨ jeevahi.
8 Jaanotɨ imitɨno iicaabo ɨjɨtahe. Mɨɨro ɨjɨ sahiijɨtɨro
iimitɨnoco omoonɨfiibo. Jaanegui Moocaani Achi saauhi
ɨjɨ omoonɨsunoco ifinɨsuqui.
9 Jaanotɨ paryɨ Moocaanitɨ ifiivomo iimitɨnoco moonɨtɨhi,
Moocaani ifiico mojeebɨɨfaño ificucumaño. Jaamaño
iimitɨnoco momoonɨcutɨhi, Moocaani seeme mihicamaño.
10 Mɨɨro gaajaveechuno Moocaani seeme iicamo, bu ɨjɨ
seeme iicamo icano. Jaanotɨ paryɨ iimitɨnoco omoonɨmo,
inahaboco agaijɨtɨmo Moocaani seeme icatɨhi.

Sabadɨro Fahɨgova Magaijɨcasi.

11 Mɨɨro mimiyaavuguunotɨro muguubuno jɨɨbogo jino:
Sabadɨro fahɨgovavɨ magaijɨcasi, onoono.
12 Cainbadɨ mihicadino. Mɨɨro ɨjɨtahe iicaumaño inahaboco
gaicaaubo. ¿Nacu mɨllɨtɨ jaaboco gaicaaubo? Etɨ bu Cain
iimihicautɨmaño, jaanotɨ inahabo iimihicaumaño.
13 Tañahabomɨ, majabafiitedino jiinɨjemɨnaa amɨɨhaico
ɨjɨɨhevehachiijɨ.
14 Mɨɨhai naha guijevetɨ buheefaño mafatyucuhi. Jaanoco
magaajahi monahabomɨco magaijɨmaño. Jaanotɨ inahaboco
agaijɨtɨɨbo guijevetɨ taajatɨhiica.
15 Mɨɨro paryɨ inahabomɨco ɨjɨɨhegueme gaicaaumɨnaa.
Amɨɨhairyo magaajahi gaicaaumɨnaa ifinɨjitɨno fiivoma
ijeebɨɨfaño achahanoco.
16 Mɨɨro jillɨtɨ magaajahi magaijɨcasinoco Jesucristo mo-
hallɨvɨ ifiico aacɨunotɨ. Jaabadɨro bu mɨɨhai mofiico ma-
hacɨjirahi monahabomɨhallɨvɨ.
17 Jaanotɨ sihidɨ inehejema iicamo inahabo ɨdaasuno
iicanoco atyɨmecuurumo diiboco ɨɨdaasugotɨmo. ¿Mɨllɨ bu:
Moocaanico gaijɨhi, neejirahi?

18 Taseeme, tɨcovo iijɨriro magaijɨdino, miyanotɨro magaijɨ
imino momoonɨnofañodɨ.

Moocaani Ɨmefeenevɨ Quehecuno Mihica.

19 Jaamaño jillɨtɨ magaajahi miyaamo mihicamoro,
Moocaani ɨmefeenevɨ quehecuno mihicanoco.
20 Jaanotɨ mojeebɨɨ mofi iimitɨnoco gaajacufihi. Jaaruno-
faño Moocaani ajashutɨɨbo mojeebɨɨfaño iicanoco gaajaabo.
Jaabo paryɨ fanoovaaco gaajahi.
21 Jaanotɨ agaijɨno nahabomɨ, mojeebɨɨ Moocaani
ɨmefeenevɨ mɨɨhaico mɨllɨ onootɨhachiijɨ Moocaani
ɨmefeenevɨ quehecuno mihicahi.
22 Jaabo mɨɨhaico siinoco midillunoco acɨji diibo tajɨɨbaco:
Jii, noomoro momoonɨmaño diibo iimogobadɨ.
23 Jaano jino itajɨɨba: Illi Jesucristoco mimiyaavogono,
bu jaamoro sitama sabadɨro magaijɨcasino icano, diibo
atajɨɨbaubadɨ.
24 Jaamo itajɨɨbaco imiyaavogomo diiboma icahi, bu diit-
oma diibo icahi icano. Jaanoco magaajahi diibo mɨɨhaima
iicanoco Igaijaco mɨɨhaico aacɨnofeenedɨ.

4

Moocaani Gaija, Bu Abañɨfiibo Gaija Icano.

1 Agaijɨmo tañahabomɨ, famoova gaijaco mimiyaaveg-
uedino. Itɨconɨ mɨnɨsu; ¿Naa Moocaani Gaija diibo iicanoco?
Mɨɨro jiinɨjehallɨvɨ sihidɨ gahafucumo bañɨfiiramɨnaa:
Moocaani iijɨco mɨjɨɨbeguehi, onoomo.
2 Jaamo jillɨtɨ magaajajirahi Moocaani Gaijama iicaaboco.
Mɨɨro paryɨ oono Jesucristo miyamɨnaafibadɨ ifiivuuboro
saauhi, nooboro ɨjɨɨbogoobo, diibo Moocaani Gaijama
iicaabo.
3 Jaanotɨ Jesucristoditɨ tollɨ onootɨɨbo Moocaani Gaijama
chahahi. Diibo jillɨ Jesucristomɨnaanɨmɨnaafi gaijama
iicaabo. Mɨɨro amɨɨhairyo muguubuhicacuuhi togaija
asaajinoco. Jaabo jisumi jiinɨjehallɨri icacuhi.
4 Taseeme, amɨɨhai Moocaanita. Jaamo abañɨfifimoco
amɨɨhai miguiinonɨcuhi. Mɨɨro amɨɨhaifaño iicaabo janaanɨcɨ
mityahi jiinɨjemɨnaa iicamofaño iicaabo janaanɨcɨ iicamaño.
5 Jaamo diito jiinɨjemɨnaa. Jaamaño jiinɨjeonehejequere
iimaamo. Jaanoco jiinɨjemɨnaa iicamo diitoco guubunɨcɨhi.
6 Jaanotɨ mɨɨhai Moocaanioto. Moocaanico agaajamo
mɨɨhaico guubunɨcɨhi. Jaanotɨ Moocaanioto iicatɨmo mɨɨhaico
guubunɨcɨtɨhi. Jillɨtɨ magaajahi Miya Gaijama iicamoco, bu
abañɨfifiibo gaijama iicamoco icano.

Moocaani Mɨɨhaico Gaijɨhi.

7 Agaijɨno nahabomɨ, fahɨgova magaijɨcasi. Moocaanitɨ
magaijɨcasino saahi. Paryɨ famoovaaco agaijɨɨbo Moocaani
seemene. Jaabo Moocaanico gaajahi.
8 Jaanotɨ sitaaco agaijɨtɨɨbo Moocaanico gaajatɨhiica,
Moocaani saatohoco agaijɨfifihicaaboco.
9 Mɨɨro Moocaani mɨɨhaico agaijɨnoco ɨfusuhi mɨɨhaidi
ɨdɨɨbocoro Illico jiinɨjehallɨvɨ agalluunofeenedɨ, diibofeenedɨ
fiivoma miicaqui.
10 Mɨɨro mɨɨhai Moocaanico magaijɨnotɨ gaijɨ saatɨhi. Jaanotɨ
naha Moocaani mɨɨhaico agaijɨuboro Illico galluuhi mo-
himitɨco ijaaduqui. Jaano jino naha miya gaijɨ.
11 Agaijɨmo tañahabomɨ, mɨɨhaico Moocaani agaijɨbadɨro
mɨɨhai tollɨro sabadɨro magaijɨcasiqui.
12 Mɨɨro Moocaanico mɨɨhaiñooba atyɨmetatɨhi. Jaanotɨ
sabadɨro magaijɨcasihachiijɨ, Moocaani mɨɨhaima icaji. Jaano
igaijɨ mɨɨhaifaño aivo imino jusiji.
13 Jaamo jillɨtɨ magaajahi Moocaanima mihicanoco,
bu mɨɨhaima diibo iicanoco icano Igaijaco mɨɨhaico
aacɨunofañodɨ.
14 Mɨɨro mɨɨhai mahatyɨmeumoro mɨjɨɨbeguehi Moocaani
Illico jiinɨjemɨnaaco itaajasuqui agalluunoco.
15 Jaamo paryɨ Jesucristoco: Moocaani Achi, onoomo
Moocaanima icahi, bu Moocaani diitoma icahi icano.
16 Jillɨtɨ magaajamoro mimiyaaveguehi Moocaani mɨɨhaico
agaijɨnoco. Mɨɨro Moocaani saatohoco agaijɨfifihicaabo.
Jaabo gaijɨma iicaabo Moocaanima icahi, bu Moocaani dii-
boma icahi icano.
17 Jillɨtɨ gaijɨ mɨɨhaivɨ jusihi ufucu jaadufucu iicasumi
ñɨhicugotɨmo miicaqui. Mɨɨro mɨɨhai jiijehallɨvɨ Jesucristo
iicabadɨ mihicahi.
18 Mɨɨro gaijɨ iicamañovɨ ñɨhicugo chahahi, gaijɨ ñɨhicugoco
buhɨ agañɨɨmaño. Mɨɨro ñɨhicugo ɨɨdaasuhɨgovɨ mɨɨnoco
satyehi. Jaamaño iiguiibovɨ gaijɨ imino jusitɨhiica.
19 Jaanotɨ naha mɨɨhai Moocaanico magaijɨhi itɨconɨ
mɨɨhaico diibo agaijɨumaño.
20 Jaanotɨ saatoho: Uujoho Moocaanico gaijɨhi, onoomo
inahaboco ɨjɨɨhegueme bañɨfifihi. Jaamo mɨɨno nahabo
mahatyɨmeebeque magaijɨtɨmo, ¿mɨllɨ bu Moocaanico mag-
aijɨjirahi mahatyɨmetɨɨboco?
21 Jaabo mɨɨhaico atajɨɨbauno jino Moocaanico agaijɨɨbo
tollɨro inahaboco igaijɨqui.

5

Miyaavogo Jiinɨjeque Guiinonɨhi.

1 Paryɨ famooro Jesu Cristo iicanoco imiyaavogomo
Moocaani seeme iicamo. Jaamo bu caanico agaijɨmo tollɨro
iseemeque gaijɨfihi.
2 Jaamo Moocaanico magaijɨmo, diibo tajɨɨbaco
momoonɨsumi magaajahi diibo seemeque, bu magaijɨnoco.
3 Mɨɨro Moocaanico magaijɨno itajɨɨbaco momoonɨno. Jaano
itajɨɨba sihidɨ jeevatɨhi.
4 Mɨɨro oono paryɨ Moocaani seeme iicamo jiinɨjeque gui-
inonɨhi. Jaano momiyaavogofeenedɨ jiinɨjeque miguiinonɨhi.
5 Mɨɨro ɨdɨɨboro jiinɨjeque guiinonɨhi Jesu Moocaani Achi
iicanoco imiyaavogoobo.

Jesu Moocaani Achi Iicano.

6 Mɨɨro diibo Jesucristo asaauno jɨɨbogocafutuuhi
nɨfaihufeenedɨ, bu itɨɨjohofeenedɨ icano. Jaabo
initɨcafutusumi unuuneriro icatɨno, bu tollɨro iguijeveuneri
icano. Jaano miyaano iicanoco Moocaani Gaija jɨɨbeguehi,
diibo Moocaani Gaija iicaabo Miyaabo iicamaño.
7 Jaano jɨɨbogomɨnaa icahi niquejefaño miimɨsiicɨ, saafi
ɨdɨɨno; Moocaani, Illi, Igaija icano. Jinoodɨmo icarumo
saafiivɨro gataacɨnɨhi.*
8 Jaabadɨro bu minoocɨ, sano ɨdɨɨno icahi jiinɨjehallɨri;
Moocaani Gaija, bu nɨfaihu, bu tɨɨjoho icano. Jaano jino
minoocɨ, sano ɨdɨɨno iicano sabadɨro iimaahi.
9 Mɨɨro miyamɨnaa onoonoco mimiyaavogonɨcɨhi. Jaamo
bu, ¿mɨllɨ mimiyaaveguejitɨrahi Moocaani Illi Jesucristo
iicanoco ɨjɨɨbogonoco?
10 Jaamo Moocaani Achico imiyaavogomo toono jɨɨbogoma
icahi ijeebɨɨfañɨo. Jaanoco Moocaanico imiyaavogotɨɨbo
Moocaanico: Bañɨfifiibotɨ, neehi, Moocaani Illiditɨ
ɨjɨɨbogonoco imiyaavogotɨmañɨo.
11 Jaano jino Moocaani onoono: Diibo mɨɨhaico ifinɨjitɨno
fiivoco aacɨno. Jaano toono fiivo Illima icahi.
12 Jaamo Moocaani Achima iicamo ifinɨjitɨno fiivoma icahi.
Jaanotɨ Moocaani Achima iicatɨmo toofiivoma chahahi.

Niino Fajɨɨnɨ.

13 Jaamo amɨɨhaidi jinoco caatɨnɨhi Moocaani Achico
mimiyaaveguemedi. Jaamo magaajahi ifinɨjitɨno fiivoma
mihicanoco.
14 Mɨɨro mɨɨhai Moocaanico mimiyaavogomoro magaajahi
diiboco siinoco midillunoco, ijeebɨɨ onoobadɨ, mɨɨhaico ugu-
ubunoco.

---

* **5:7** Sahaamefañɨo ficuutɨmo: Jaano jɨɨbogomɨnaa icahi niquejefañɨo miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨno, onoonoco.

15 Jaano mɨɨhai Moocaanima mihiimaanoco diibo uguubu-
unoco magaajabadɨro, bu magaajacuhi diiboco midillunoco
mɨɨhaico aacɨcunoco.
16 Jaanotɨ saatoho inahabo imitɨco omoonɨruno guijeve-
faño ɨɨfutusutɨnehiica iicahachiijɨ, diibohallɨvɨ Moocaanima
ihiimaaqui. Jaadɨ diiboco Moocaani acɨji fiivoco, guijevefaño
ɨɨfutusuno imitɨ iicatɨhachiijɨ. Mɨɨro jaanotɨ icano guijeve-
faño ɨɨfutusuno imitɨ. Jaanotɨ uujoho nootɨhi toonohallɨvɨ
Moocaanima mihiimaaqui.
17 Mɨɨro paryɨ fanooro imitɨ imitɨhi. Jaarunofaño icano
sanoodɨno imitɨ guijevefaño ɨɨfutusutɨno.
18 Mɨɨro magaajahi paryɨ Moocaani seeme iicamo
iimitɨnoco omoonɨtatɨnoco. Jaamoco Moocaani Achi
otoomomaño ɨjɨ diitoco dudɨɨcɨtatɨhi.
19 Mɨɨro mɨɨhai Moocaanioto mihicanoco magaajahi, bu
tollɨro paryɨ jiinɨjeoto ɨjɨ mityaguiinovɨ iicanoco icano.
20 Tollɨro bu magaajahi Moocaani Achi asaauboro mɨɨhaico
gaajaco aacɨnoco, tooneri Miyaabo iicaabo Moocaanico ma-
gaajaqui. Mɨɨro bu Miyaabo iicaaboma mihicahi, Illi Jesu-
cristoma mihicahi. Jaabo jaanɨ Moocaani Miyaabo, ifinɨjitɨno
fiivoma iicaabo.
21 Taseeme, mehesɨcɨnɨ jihovo ɨjɨnɨta caanimɨtɨ.

2 SAN JUAN AAME

Cristo Jɨibogofaño Mihica.

1 Uujoho quillahutoobo iicaabo caatɨnɨhi jihaameque monagotɨ Moocaani ificuuguedi, tollɨro bu iseemeque uujoho miyaano agaijɨmedi. Saafiiro uujoho icatɨno, bu paryɨ oono miyaanoco agaajacumo icano.

2 Jaabo uujoho amɨihaico gaijɨhi miyaano mojeebɨifaño iicanofeenedɨ. Jaano fahiijɨvaro mɨihaima iicajino.

3 Jaabo Moocaani, bu Illi Aivojɨibo Jesucristo icamɨsi amɨihaico imino moonɨji, bu ɨdaasugueji, bu sajeebɨi icaco acɨji icano miyaanofañodɨ, bu gaijɨfañodɨ icano.

4 Uujoho aivo imo imo icahi diseemetɨ saatoho miyanotɨro Moocaani mɨihaico atajɨibabadɨ imino ɨigomoco aatyɨmeneri.

5 Jaanegui tañago, jisumi masɨi sabadɨro magaijɨcasiqui. Jino ɨco onoono bohono tajɨiba icatɨno, itɨconɨtɨro toonoma mihicacuunoco neehi:

6 Mɨiro Moocaani atajɨibabadɨ mihicano toono gaijama mihicano. Jaano toono tajɨiba itɨconɨtɨro muguubucuuno, gaijɨcasifaño mihica, onoono.

Bañɨmɨnaa.

7 Mɨiro jino jiinɨjehallɨri sihidɨ icamo bañɨfiiramɨnaa, Jesucristo jiinɨjehallɨvɨ miya miyamɨnaafibadɨ asaauboco utuunamaaimo. Tollɨ iicaabo, jillɨ bañɨmɨnaafi, Cristomɨnaanɨmɨnaafi iicaabo.

8 Jaanegui amɨihai imino mehesɨcɨnɨ amɨihai dudɨcamaajetɨ mɨhɨcɨcuunoco mɨmɨtasudino. Jaamo ufucu ijaadaco paryɨ magaayɨcɨhi.

9 Jaanotɨ saatoho Cristo ɨjɨibugunoco ejeevesumoro sihɨgovɨ iminifotomo, bu Moocaanitɨ buhɨgovɨ minifetehi. Jaanotɨ Cristo jɨibogofaño mihicahachiijɨ Moocaanima mihicahi, bu tollɨro Illima mihicahi icano.

10 Jaaneguiiha saatoho jɨibogomɨnaa amɨihaijaago agasevamoro Cristo jɨibogoma ofootɨmoco amɨihai iijafaño magaayɨcɨdino, bu: Tahɨ imino difoo, meneedino icano.

11 Mɨiro diitoco ifitacumo diito imitɨfaño bu minifetefihi.

Niino Iimaa.

12 Sihidɨ amɨihaico eneejiruno icarahi. Jaarunaa imogotɨhi aamefeenedɨ, acaatɨnɨnoco. Cusumihacho feeji amɨihaima faño mihiimaacasiqui. Jaaneri mohimohica imino ijusiqui.

13 Moocaani ɨicɨcugo, dinago seeme dijaa iijɨco galluuhi.

3 SAN JUAN AAME

Gayo Onoobotɨ, Imino Ihiimaano.

1 Uujoho quillahutoobo iicaabo caatɨnɨhi jihaameque
agaijɨɨbo tañahabo Gayodi, diiboco miyanotɨro agaijɨɨbedi.
2 Agaijɨɨbo tañahabo, dihallɨvɨ Moocaanima iimaahicahi.
Fanoova ɨɨma imino ifeequi tollɨro guihuvatɨɨbo diicaqui, bu
oono imino dijeebɨɨ ofoobadɨ diicaqui icano.
3 Mɨɨro saatoho monahabomɨ asaaumo imino dijeebɨɨ
miyaanofañodɨ iicanoco, bu imino jɨɨbogo onoobadɨ idi-
icanoco icano ɨjɨɨbuguunoco uguubuhinɨɨboro imo imo icahi.
4 Jaano toonobadɨ chahahi sanooba uco imo imo imini-
iyuno. Jino, taseeme, miyaanofañodɨ imino mɨhɨgonoco gu-
ubuhi.
5 Agaijɨɨbo tañahabo, imino aivo moonɨhicahi
monahabomɨco adaamusuubo sihɨgotɨ asaamoco
adaamusunofeenedɨ aivo imino moonɨhicahi.
6 Jaanoco diito Moocaani iijanomɨnaafeenevɨ
jɨɨbeguehicahi ɨɨjoho sihidɨ gaijɨma idiicanoco. Jaanegui
diitoco imino daamusu, ucuujɨvaachunehejeque daacɨ imino
ifeequi, Moocaani imogobadɨ.
7 Mɨɨro diito Cristo dudɨcamaajeguiiha ɨɨgomo. Jaamo
imogotɨhi Moocaanico agaajatɨmo aacɨnehejeque
agaayɨcɨnoco.
8 Jaaneguiiha mɨɨhai diitoco imino momoonɨnofeenedɨ ma-
hamusuqui iimino jɨɨbogoco.

Diotrefe Onoobo Imitɨno Iicano.

9 Uujoho caatɨnɨuhi aameque Moocaani iijamɨnaadi.
Jaarunoco Diotrefe guubuutɨhi mɨɨhai iijɨco, diitofeenevɨ
aivojɨɨbotɨ iicanoco imogooboro.
10 Jaaneguiiha ofoohachiijɨ faamo ɨmefeenevɨro neeji:
Mɨɨhaiditɨ sɨcamañooco ihiimaaboro abañɨhicanoco, bu
tollɨro monahabomɨ tahɨ ɨɨfotomoco gaayɨcɨhicatɨɨbo, bu
agaayɨcɨgomoco gaayɨcɨsuhicatɨɨbo icano. Jaaboro Moocaani
iijatɨ diitoco gañɨɨhicaabo.
11 Jaaneguiiha agaijɨɨbo tañahabo, diito imitɨno omoonɨbadɨ
diicadino iminoro diica. Mɨɨro iiminoco omoonɨɨbo,
Moocaanitahe. Jaanotɨ iimitɨnoco omoonɨɨbo, Moocaanico
atyɨmetɨhiica.

Demetrio Imino Omoonɨno.

12 Jaanotɨ famooro Demetriotɨ imino iimaahicahi. Jaano
miyaanofeenedɨ gaajacafetehi. Jaanoco mɨɨhai bu tollɨro

mɨjɨɨbeguehi. Bu jaanoco amɨɨhai magaajahi miyaano iicanoco.

Niino Iimaa.

13 Sihidɨ ɨco neejirahi. Jaaruubo imogotɨhi caatɨnɨtafaihu, bu caatɨnɨtai icanofeenedɨ eheetavonoco.

14 Imeguehi goovano ɨco aatyɨmeneque. Jaadɨ jari mihi-imaacasiji faño.

15 Jaanegui sajeebɨɨ diica. Juuga nahabomɨ dijaa iijɨco gallu-uhi. Ɨɨjoho bu paryɨ famooro monahabomɨco moojɨco daacɨ.

SAN JUDA AAME

Juda Caatɨnɨuhi Moocaani Ocoovamedi.

1 Uujoho Juda Jesucristo jeecɨvomɨnaafi, Jacoobo nahabo, jihaameque caatɨnɨhi Moocaani ocoovaaboro itatɨ ijeevadɨ ificumedi. Jaamo imino toomocɨnɨhi Jesucristofeenedɨ.

2 Jaabo Moocaani amɨɨhaico sihidɨ ɨdaasugueji, bu gaijɨji, bu sajeebɨɨ icaco acɨji icano.

Sɨcamañooco Abañɨfimo.

3 Agaijɨmo tañahabomɨ, sihidɨ imogorahi mataajajinohallɨvɨ amɨɨhaidi acaatɨnɨnoco. Jaarunaa momiyaavogoditɨ amɨɨhaidi caatɨnɨhi. Jaamo momiyaavogohallɨtɨ mejenaauqui, Moocaanita iicamoco aacɨnohallɨtɨ, toonoco mubuunanɨjitɨrahi.

4 Jaanaaca sihidɨ bañɨmɨnaa amɨɨhaifeenevɨ icacuhi. Jaamo gaajacɨratɨno amɨɨhaifeenevɨ jɨcamaaimo sɨɨcɨjetɨro Caatɨnɨhaamefaño diitotɨ ɨjɨɨbugucumo, cɨɨjɨgaifaño ifeequi iicacumo. Jaamo imifitɨno miyamɨnaa, Moocaani imihiijɨco ɨɨcɨmoro siibadɨ miniiyuhicamo fanoova imitɨnocoro iimoyɨɨcɨqui. Jaamoro ɨdɨɨboro Mohabajaabo Aivojɨɨbo Jesucristoco tuunamaaihicamo.

5 Amɨɨhairyo magaajacurunoco siino amɨɨhaico esaayuhi. Moocaani Israel cuumimɨnaaco Egipto jiinɨjetɨ taajasuuhi. Jaadɨ saatoho imiyaavuguutɨmoco finɨsuubo.

6 Tollɨro itoomomɨnaa niquejefaño imino iicaurumo, Moocaani atajɨɨbauno mityaco aacɨjirunoco iimogotɨmoro iijanoco jeevesuuhi. Jaamoco Moocaani cɨvojanɨuhi cɨvonoguiino ifinɨjitɨno jɨgaiñehineri isisɨuboro niinofucugui-iha ificuumo.

7 Jaabadɨro Sodoma, Gomorra onoocuumicɨ miyamɨnaa, bu ifiitɨno iicaucuumijemɨnaama Moocaani ifinɨjitɨno cɨɨjɨgairi jɨgasuuhi, itoomomɨnaa imitɨno iicaumoco omoonɨbadɨro. Jaamo Moocaani toomomɨnaa iicaubadɨ imitɨno icaumo: Sano gaifiimɨro gaifiimɨma iicamo, Moocaani gaigooma miicaqui eheetavunoco ejeevesumoro, siibadɨro iicaneheje fanoovaaco moonɨhicahi. Jaamoco tollɨ moonɨɨbo. Jaanotɨ famooro igaajaqui tollɨ iicahicamo ifinɨjitɨno cɨɨjɨgairi ɨdaasuno ɨjɨgajinoco.

8 Jaamoco imitɨno gaija onoobadɨ omoonɨmo ifiico ɨdicuno moonɨhi. Moocaani iijɨco mityagotɨmo, niqueje toomomɨnaatɨ imitɨno iimaamo.

9 Jaarunaaca Moocaani toomomɨnaa aivojɨɨbo Miguel icaruubo Moise chuumuhuhallɨtɨ ɨjɨma ɨhɨɨbacasiusumi

ɨidicuno nuutɨhi ɨdɨinoro nuubo: Moocaani jei ɨco ɨibaji, nooboro.
10 Jaanotɨ diito imitɨno iimaahicahi agaajatɨnotɨ. Jaamo sahiijɨtɨro jɨibogoratɨno gaajamo bajɨo asimɨ ihesɨcɨnɨma chaharumo agaajamoro omoonɨnɨcɨbadɨ, moonɨmo ifihallɨvɨro ifinɨqui.
11 ¡Ɨdaasucani icajimo! Cain imitɨcoro agaajaumo, nɨhɨbamɨco iimoyɨɨcɨmaño mɨtamo Balaam iicaubadɨ. Jaamo finɨji Core iicaubadɨ ɨsɨfiiratuuboro Moocaani onoonoco imuguutɨmaño guijeveubo.
12 Jaabobadɨ iicamo amɨɨhai imo imo mamachuqui mihigaivomoma ofoomo amɨɨhaico nucufevesuhicahi iimitɨri. Jaamo amɨɨhaifeenevɨ imo imo iicamoro sihidɨ amachumoro aduhicahi famoovaaco nucufeguetɨmo. Itaadɨmo iicarumoco jeecɨvotɨmo ifiicoro toomomo. Aimuufai nɨfaihuma achahanoco guibuhuba asatyonɨcɨbadɨ ejeevamo. Ɨmoho onoovafisumi onoovatɨhobadɨ aivo ifahifema agaijuyɨcɨho aivo ochoomonɨcɨbadɨ ejeevamo.
13 Muuai tyuucai aivo ɨsɨfiirano ijɨvaaseque agañɨɨnɨcɨbadɨ diito imitɨ ɨfuvusuhi nucufesuno. Meecɨrɨgai ijɨihaitɨ ɨmɨtaabo iicabadɨ. Moocaani diitoco ficuji cɨvono fucuro ifinɨjitɨnoguiino.
14 Adan iyaachi seemene, iyaachi seemene, seemene Enoc onoobofeenedɨ, diitediti Moocaani nuuhi: Memeecɨ, Aivojɨibo Jesu ajashutɨno itoomomɨnaama asaajinoco.
15 Jaabo famooco dilluji. Jaaboro paryɨ imifitɨmoco cɨijɨgaifaño gañɨiji, imitɨno imoonɨhicanohallɨtɨ, paryɨ diibeditɨ imifitɨmo aivo imitɨno iimaahicanohallɨtɨ icano, nooboro.
16 Jaamo fanoovatɨ famañovaje iimaafifimo, sitaaditɨ iimaafifimo, iimitɨco iguiraasumo, ifihallɨvɨro ifiico mityano eesɨcɨnɨmoro sitaaco neefimo. Jaamoro saatohoditɨ imino iimaamo siinoco diitediti ihɨcɨquiro.

Cristotaco Afagoono.

17 Jaanotɨ amɨɨhai, agaijɨmo tañahabomɨ, mehesɨcɨnɨ, sɨɨcɨjetɨro amɨɨhaico Mohaivojɨibo Jesucristo minɨsumɨnaa unuucuunoco:
18 Niinosumi icajimo dejecumɨnaa imitɨjeebɨɨ onoobadɨ iicamo, noomoro.
19 Jaamo amɨɨhaico dugaacusuji, jiinɨje iimogobadɨ iicamo Moocaani Gaijama chahahi.

20 Jaanotɨ amɨɨhai, agaijɨmo tañahabomɨ, quehecuno mihica amɨɨhai imi miyaavogofaño. Moocaanima mihiimaa Moocaani Gaija mityafañodɨ.

21 Moocaani gaijɨfaño mihicamoro, motoomo Mohaivojɨɨbo
Jesucristo ɨɨdaasugofeenedɨ ifinɨjitɨno ifiico mɨɨhaico
aacɨjinoco.
22 Imino imiyaavogotɨmoco, mimiyaavugusu.
23 Saatohoco mataajasu cɨɨjɨgaitɨ. Sitaaco mɨhɨdaasugo.
Jaarumo diito imitɨtɨ gaihuɨnɨmoro, bu jɨɨheguemere icano.

Niino Iimaa.

24-25 Ɨdɨɨboro Moocaani agaajaabo, bu Motaajasumɨnaafi
icano imityari amɨɨhaico teemeji acototɨmo miicaqui,
mɨhɨnivatɨmoco isatyequi imo imo iimihɨmefeenevɨ. Jaaboco
mihimo, sihidɨ ejeevanoco, imityaco, itajɨɨbaco, Mohaivojɨɨbo
Jesucristofeenedɨ sɨɨcɨjetɨro, bu jisumi, bu fahiijɨvaro icano.
Fɨne.

APOCALIPSIS

Jesucristo Ɨhɨɨfusuuno.

1 Moocaani Jesucristoco acɨuhi diibo idudɨcamaajemɨnaaco ihɨfusuqui goovano iicajinehejeque. Jaanoco Jesucristo ɨfusuuhi idudɨcamaajemɨnaafico Juaco itoomomɨnaafico agalluubofeenedɨ.

2 Jaabo uujoho Jua miyaanoco jɨɨbuguuhi paryɨ aatyɨmeunoco, bu Moocaani iijɨco icano Jesucristo onoonofeenedɨ.

3 Imicani iicamo jihaameque ɨhɨɨfɨnɨcɨmo. Tollɨro bu imicani iicamo Moocaani jihaamefañodɨ ihiimaanoco uguubunɨcɨmoro imino jihaamefaño onoonoco omoonɨmo. Mɨɨro tufucu fiitɨvucuuhi.

Jua Moocaani Iijamɨnaadi Caatɨnɨhi.

4 Uujoho Jua caatɨnɨhi Moocaani iijano Asia jiinɨjeri sahuse juugahusetɨ mijaacɨ icano iicajahajemɨnaadi. Jaamo amɨɨhai magaayɨcɨ Moocaani imino omoonɨnoco, bu sajeebɨɨ icaco aacɨnoco icano. Jaabo Moocaani iicaabo bu diiboro iicaubo, bu diiboro asaajiibo icano. Bu tollɨro sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ icano imino gaijamɨ Moocaani aivojɨ icaga ɨmefeeneri iicamo aacɨnoco magaayɨcɨ.

5 Bu tollɨro Jesucristo aacɨnoco magaayɨcɨ. Diibo miyaanoco ɨjɨɨbogoobo, bu iguijevemefeenetɨ itɨconɨ ububheeteubo. Jaabo jiinɨjemɨnaa aivojɨto aivojɨɨbo iicaabo. Jaabo Cristo mɨɨhaico agaijɨɨboro itɨɨjeheri mohimitɨco nitɨuhi.

6 Jaaboro mɨɨhaico aivojɨtotɨ, bu sacerdotetɨ icano eetavuuhi diibo Caani Diosco mejeecɨvequi. Jaabo jaafa mitya, bu cahacɨsu icano icahi fahiijɨvaro finɨratɨno. Fɨne.

7 Memeecɨ oono Cristo aimuufaifeenedɨ saaji. Jaaboco famooro atyɨmeji, bu diiboco ahaamɨumo atyɨmeji icano. Jaaboco paryɨ jiinɨjemɨnaa aatyɨmemere taaji. Jɨihɨ tollɨji. Fɨne.

8 Uujoho ɨmegaoobo, bu allɨvɨoobo icano, abecedario itɨconɨ A iicabadɨ, bu allɨbatɨ Z iicabadɨ iicaabo, noobo Jesu Aivojɨɨbo Moocaani sihidɨ ejeevaabo. Diibo iicaabo, bu iicaubo, bu asaajiibo icano.

Cristo Imi Gaija.

9 Uujoho Jua miyaavogofaño amɨɨhai nahabo. Jaabo amɨɨhaima sano ɨdaasuno icahi, bu Moocaani aivojɨfaño icahi, bu tollɨro jaabɨcɨco Jesucristo aacɨnofaño icano. Jaabo uco ɨcɨvojaanɨujirunohachuta uco gañɨɨumo Patmo

onoochugaivɨ Moocaani iijɨ Jesucristofañodɨ miyaano iicanoco ɨjɨibeguehicaunohallɨtɨ.

10 Jaanaaca Aivojɨibo fucu jaguisɨfucusumi uujoho Moocaani Gaijafeenedɨ esamaaihicaunaaca tabujɨnaagotɨ sefano guubuvusuuno mɨriicu ojɨbadɨ.

11 Jaano uco nuuhi:* Jino adaatyɨmeneque aamefaño caatɨnɨ. Jaaboro Asia jiinɨjeri sahuse juugahusetɨ mijaacɨ icano iicajahajejaagovɨ gallu. Jino imomo iicajahajejaagovɨ; Efeso, Esmirna, Pergamo, Tiatira, Sardi, Filadelfia, Laodicea icanojaago, noonoro.

12 Jaaneguiiha acafesaavooboro meecɨuhi: ¿Mɨɨjoho ico, fɨne, uuma iimaahi? nooboro. Jaabo atyɨmeuhi sahuse juugahusetɨ minoocɨ icano cuugahu ficuta iicuno oro eetavotaco.

13 Jaanofeeneri Miyamɨnaafibadɨ Ifiivuubo ifibadɨ iicaaboco atyɨmeuhi. Jaabo itɨhaicɨvɨ ɨfotocɨnɨchehuco jɨɨcɨnɨɨboco jaachehu oro niivɨgaimeeheri siyɨcɨnɨuhi ifeeyɨjevɨ.

14 Jaabo nigaɨjeeneu aivo seseene jadiotobadɨ. Jaanotɨ ihaallɨɨnou cɨɨjɨgaiguiihunobadɨ jeevauhi.

15 Jaanotɨ itɨhaiñou namecuno ɨfuvusuhi bronce aparyɨcɨsucɨnɨnobadɨ, cɨɨjɨgaifañodɨ eheetavocɨnɨnobadɨ. Jaanotɨ ico sefano guubuvusuuhi sihidɨ guiisino uguubuvusunɨcɨbadɨ.

16 Jaanotɨ imiyanaagohusefaño icaumo meecɨrɨ sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨɨmo. Jaanotɨ iijɨfañotɨ inoocɨnɨga niisuga sɨɨjevaga fahɨgovahacɨtɨ sɨɨjevasucɨnɨga. Jaanotɨ ihɨme nɨhɨba sefano aachɨcɨnɨsumi iicabadɨ jeevauhi.

17 Jaaboco aatyɨmeuneri iguiinovɨ acutuuhi chuumuhubadɨ. Jaarunaaca imiyanaagohuseque tahallɨvɨ ificuuboro uco nuubo: Diguetejirahana Uujoho itɨconɨoobo, bu diiboro allɨvɨoobo iicaabo icano.

18 Uujoho iicaabo guijeveurahi. Jaaruubo buheehi, ufucuro mɨllɨ icacutɨɨbo iicaqui. Jaabo uujoho guijeve janaanɨcɨ mityacuuhi. Jaaneguiiha guijevemɨnaa iicahɨgo uudi sihidɨ jeevatɨno. Jillɨ iimogobadɨ moonɨjirahi.

19 Jaaneguiiha jino adaatyɨmeneque caatɨnɨ, jino jisumi icanoco, bu ufucu icajinoco icano.

20 Jino tamiyanaagohusefaño sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ icamo meecɨrɨco adaatyɨmeme agaajaratɨno jillɨ eneejiruno: Jaamo diito meecɨrɨ sahuse juugahusetɨ mijaacɨ icano Moocaani iijano jɨibogomɨnaaditɨ, eneejiruno. Jaanotɨ bu sahuse juugahusetɨ minoocɨ icano cuugahu ficuta iicuno oro

---

* **1:11** Sahaamefaño janaanɨcɨ jillɨ ficuumo: Uujoho ɨmegaoobo, bu allɨvɨoobo icano A, Z icano iicabadɨ, onoonoco.

eetavota jillɨ eneejiruno: Sahuse juugahusetɨ mijaacɨ icano Moocaani iijanoco, eneejiruno.

2

Moocaani Iijanojaagovɨ Iijɨco Agalluuno: Efeso cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

1 Efeso cuumiri Moocaani iija iicaja jɨibogomɨnaafidi caatɨnɨ: Jillɨ noobo imiyanaagohusefaño sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ icamo meecɨrɨma iicaabo, bu tollɨro sahuse juugahusetɨ minoocɨ icano oro eetavota cuugahu ficuta iicunofeenedɨ ɨigoobo icano:

2 Uujoho gaajahi paryɨ fanoovaaco edeetavehicanoco, bu sefano dudɨcamaajeque edeetavehicanoco, bu adaabɨcɨhicanoco icano. Bu tollɨro gaajahi iimitɨmoco adaabɨcɨtɨnoco. Bu uujoho tollɨro gaajahi Moocaani gallumɨnaa eneehicarumo miyaano iicatɨmoco ɨijoho ɨnɨsuuboro bañɨmɨnaa iicanoco agaajacɨnoco.

3 Jaabo ɨijoho sihidɨ daabɨcɨhicahi, sihidɨ ɨdaasuno dicahicahi, bu uuguiiha sihidɨ dudɨcamaaihicahi niinovatotɨibo icano.

4 Jaarunaa dihallɨvɨ icano sano: Miiro itɨconɨ imiyaavuguusumi uco sihidɨ gaijɨuhi. Jaaruubo jisumi miidɨnoro gaijɨcuuhi.

5 Jaaneguiiha deesafoto itɨconɨ edeesamaaiunoco. Jaaboro difiico dimibachuubo itɨconɨ omoonɨhicaubadɨ moonɨ. Jaanotɨ tollɨ omoonɨtɨhachiijɨ dijaagovɨ ofooboro dicuugahu iicuco ɨdiitɨ dumɨtɨicɨji, dihimitɨco edeevesutɨhachiijɨ.

6 Jaarunofaño jino iimino dihallɨvɨ icahi, Nicolaitamɨ omoonɨnoco ɨdiiheguene. Jaanoco bu uujoho jɨiheguehi.

7 Amɨihai nohojɨma mihicamo muguubu jino Moocaani Gaija, Moocaani iijanomɨnaaco onoonoco: Mityano iicamoco fiivo ɨmoho Moocaani goohasihallɨtɨ icaho noovatatɨ machusuji.

Esmirna Cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

8 Esmirna cuumiri iicaja Moocaani iija jɨibogomɨnaafidi caatɨnɨ: Jillɨ noobo ɨmegaoobo, bu diiboro allɨvɨoobo icano iicaabo, iguijeveuruubo, siino ubuheeteubo:

9 Uujoho gaajahi paryɨ ɨijoho omoonɨhicanoco, ɨdaasuno idiicahicanoco, bu fanoovatɨ ucuujɨvaachunoco icano. Jaaruubo ɨijoho jinejetɨ cuujɨvaachutɨhi. Tollɨro bu uujoho gaajahi: Miihai judiomɨ, unuurumo ɨiditɨ imitɨno ihiimaahicanoco. Jaamo judiomɨ unuurumo jillɨ Satanas ɨjɨ igaivomɨnaaro.

10 Jaaneguiiha diguetedino ɨdaasuno idiicajinotɨ. Miiro ɨjɨ amɨihaitɨ saatohoco cɨvojafaño jɨihacusuji. Jaamo paryɨ amɨihai mɨnɨsucafetehi. Jaamo fahuseecɨ fucuva tɨcovovɨ

ɨdaasuno mihicaji. Jaarunofaño suufenɨtɨɨbo diica iguijeveji-
nohachuta. Jaachiijɨ toono jaada ɨco uujoho fiivoco acɨji.
11 Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu jino Moocaani
Gaija, Moocaani iijanomɨnaaco onoonoco: Mityano iicamo
iguijeveme cɨɨjɨgaifañо feejitɨhi.

Pergamo Cuumijaago Iijɨco Agalluuno.

12 Tollɨro bu Pergamo cuumiri iicaja Moocaani iija
jɨɨbogomɨnaafidi caatɨnɨ: Jillɨ noobo iniisuga fahɨgovacɨtɨ
ɨsɨɨjevasucɨnɨgama iicaabo:
13 Uujoho gaajahi paryɨ ɨɨjoho omoonɨhicanoco, bu gaa-
jahi Satanas atajɨɨbahɨgo ɨɨjoho idiicanoco. Jaaruubo ɨɨjoho
uco jeevesutɨɨbo diicahicahi. Bu tamiya jɨɨbogomɨnaafi
Antipa onooboco amɨɨhaifeenevɨ oono Satanas iicamañovɨ
agaicaausumi uco imiyaavogonoco jeevesutɨɨbo diicahicahi.
14 Jaarunofañо dihallɨvɨ fiivaano icano: Toono Pergamo
cuumivɨ ɨɨma iicamo saatoho Balaam jɨɨbogoco jeevesutɨmo
icamo. Jaabo diibo Balaam onoobo Balac onooboco fajɨɨnɨuhi
israelmɨ imitɨco imoonɨqui jihovo caanimɨ jeecɨvo asimɨco
uduuneri, bu gaigoomɨma imitɨnoono iicaqui icano.
15 Tollɨro bu ɨɨma icamo oono Nicolaitamɨ jɨɨbogoco
jeevesutɨmo iicamo, toonoco uujoho ɨjɨɨheguene.
16 Jaaneguiiha iimitɨco mejeevesu. Jaanotɨ
mejeevesutɨhachiijɨ goovano amɨɨhaijaago feeji. Jaaboro
diitoma amocasiji taajɨfañotɨ ihiinoga niisuga fahɨgovahacɨtɨ
isɨɨjeva iicagari.
17 Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu Moocaani Gaija,
Moocaani iijanomɨnaaco onoonoco: Mityano iicaaboco
toovono iicano manatɨ machusuji. Jaaboro diiboco acɨji
seseeyɨ guiisiyɨco. Jaayɨhallɨvɨ bohono imomo caatɨnɨcɨnɨji.
Jaamomoco mɨɨjoho gaajajitɨhi ɨdɨɨboro toonoco agaayɨcɨɨbo
gaajaji.

Tiatira Cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

18 Tollɨro bu caatɨnɨ Tiatirari Moocaani iija iicaja
jɨɨbogomɨnaafidi: Jillɨ noobo Moocaani Achi oono
ihaallɨɨno cɨɨjɨgaiguiihunobadɨ iicaabo, bu itɨhaiño bronce
aparyɨcɨsucɨnɨnobadɨ iicaabo:
19 Uujoho gaajahi paryɨɨcɨno ɨɨjoho omoonɨhicanoco,
gaijɨma idiicanoco gaajahi, bu dimiyaavogoco gaajahi,
edeecɨvehicanoco, dijaabɨcɨco icano. Bu gaajahi itɨconɨ
omoonɨuno janaanɨcɨvɨ jisumi omoonɨnoco.
20 Jaarunaaca sano icahi dihallɨvɨ. Oono Jezabel onoogo:
Moocaanijaagodɨ iimaahi, onoogoro tajeecɨvomɨnaaco
ijɨɨbegueneri abañɨhicagoco adaabɨcɨhicanoco. Diigo

jɨɨbeguehicahi diitoco gaigoomɨma imitɨnoono iicaqui, bu tollɨro jihovo caanimɨ jeecɨvo asimɨnoco iduuhicaqui.
21 Jaagoco uujoho teemehicarahi iimitɨco ijeevesuqui. Jaarunofaño ihajevaco jeevesuhicatɨgo.
22 Jaaneguiiha diigo omoonɨhicanoco diito ejeevesutɨhachiijɨ diigoco uujoho guihuvasuji, diigojaago efeehicamo ɨdaasuno iicaqui.
23 Jaaboro diigo seemeque gaisiraicɨji. Jillɨtɨ paryɨɨcɨno Moocaani iijanomɨnaa gaajaji uujoho miyamɨnaa esamaajeneque paryɨ agaajanoco, bu paryɨ ijeebɨɨnofaño iicanoco agaajanoco icano. Jaaboro paryɨ amɨɨhaico amɨɨhai momoonɨhicano jaadaco acɨji.
24 Jaanotɨ bu amɨɨhaitɨ saatoho toono Tiatira cuumiri mihicamo tobogoco mihimogotɨmo, bu oono diito sihidɨ ejeevano agaajaratɨno Satanas iijɨ eneehicanoco mɨnɨsutɨmoco neehi: Sibogoco siino amɨɨhaihallɨvɨ ficutɨhi.
25 Jino toonoma mihicanoco imino mificu uujoho tahɨ asaajinohachuta.
26 Jaaneguiiha mityano iicamoro uujoho iimogonoco eetavomoro nijequevɨ ɨɨfotomoco acɨji mityaco jiinɨjemɨnaahallɨvɨ.
27 Jino uco Guihirubi mityaco aacɨbadɨ. Jaamo jiinɨjemɨnaaco tajɨɨbaji sefano jɨgaiñehiri nɨfaqui illunoco magasuucunɨcɨno iicabadɨ.
28 Jaamoco bu cuujetavɨo meecɨrɨgaico acɨji.
29 Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanomɨnaaco onoonoco.

3

Sardi Cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

1 Tollɨro bu caatɨnɨ Sardi cuumiri iicaja Moocaani iija jɨɨbogomɨnaafidi: Jillɨ noobo sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino Moocaani gaijamɨma iicaabo, bu tonoodɨmoro imeecɨrɨgaimɨma iicaabo: Uujoho gaajahi paryɨɨcɨno ɨɨjoho omoonɨhicanoco, bu saatoho: Buheebe, ɨco eneehicarunoco. Jaarunaa ɨco dijeebɨɨ iguijevecunoco uujoho gaajahi.
2 Jaaneguiiha deesɨcɨnɨɨboro sefatusu imino omoonɨnoco, mɨɨro oono fiitɨcuuno mɨɨnoco imɨtasuquiguiiha. Mɨɨro uujoho gaajahi toono ɨɨjoho omoonɨhicano Moocaani ɨmegavɨ imino iicatɨnoco.
3 Jaanegui desafoto oono jɨɨbogoco agaayɨcɨunoco deevesudino. Jaaboro dihimitɨco deevesu. Jaanotɨ edeesɨcɨnɨtɨhachiijɨ oono nanivamɨnaafi ofoonɨcɨbadɨ gaajacɨratɨno uujoho dijaa feeji ɨco dihimitɨhallɨtɨ aamɨqui.

4 Jaarunofaño ɨima icamo tahɨ Sardi cuumivɨ mɨidɨmo imino iicamo imitɨco eetavotɨmoro iicamo. Jaamo uuma seseechehujefaño ɨjɨcamaaimoro ɨgueji imino iicamaño.
5 Jaamaño mityano iicamo seseechehujefaño jɨcucafeteji. Jaamo ifinɨjitɨno fiivoma iicamo momoco caatɨnɨhi fiivohaamefaño. Toohaamefañotɨ imomoco fillujitɨhi. Jillɨro diitoco Guihirubi ɨmefeenevɨ, bu itoomomɨnaa ɨmefeenevɨ icano: Diitoco uujoho gaajahi, neeji.
6 Amɨihai nohojɨma mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanomɨnaaco onoonoco.

Filadelfia Cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

7 Tollɨro bu Filadelfia cuumiri iicaja Moocaani iija jɨibogomɨnaafidi caatɨnɨ: Jillɨ noobo iimiibo, aivo miyaabo iicaabo, aivojɨibo David llavema iicaabo. Jaabo afaayɨcɨnoco mɨijoho fabaacujitɨrahi, bu afabaacɨnɨnoco mɨijoho faayɨcɨjitɨrahi icano:
8 Uujoho gaajahi paryɨ ɨijoho omoonɨhicanoco. Jaabo uujoho dihɨmegavɨ guhugaco faayɨcɨhi dɨibeguequi. Jaanoco mɨihaiñooba jillɨ: Dɨibeguedino, neejitɨrahi. Mɨiro sihidɨ sefatɨruubo tajɨibogoco agaayɨcɨiboro uco tuunamaaitɨhi.
9 Jaaneguiiha Satanas igaivomɨnaaco galluji: Mɨihai judiomɨ, noomoro abañɨfifihicamoco. Jaaboro diguiinovɨ diitoco tajɨibaji imemuɨinamaaiqui, toonotɨ ɨco uujoho agaijɨnoco igaajaqui.
10 Jaanotɨ uujoho atajɨibanoco imino moonɨhi ɨijoho fanoovaaco adaabɨcɨibo. Jaaneguiiha bu ɨco uujoho imino teemeji nɨsufucu paryɨ jiinɨjehallɨvɨ asaajinotɨ, paryɨicɨno jiinɨje miyamɨnaaco nɨsuqui.
11 Goovano saaji. Jaaneguiiha imino ficu ɨima iicanoco, sita dihacɨtaco dumɨtɨicɨdino.
12 Jaaneguiiha mityano iicamoco uujoho Guihirubi iijafaño ficuji tooja ɨmahacɨnobadɨ iicaqui; jaamo tahɨgotɨ ufucuro inuucuutɨmo iicaqui. Jaamohallɨvɨ uujoho caatɨnɨji Taacaani momoco, bu Taacaani cuumi momoco icano. Jaacuumi Moocaani niquejefañotɨ asaacuumi momo bohono Jerusale onoocuumi. Tollɨro bu uujoho diitohallɨvɨ tamomo bomomo iicamomoco caatɨnɨji.
13 Amɨihai nohojɨma mihicamo muguubu Moocaani Gaija, Moocaani iijanomɨnaaco onoonoco.

Laodicea Cuumijaagovɨ Iijɨco Agalluuno.

14 Tollɨro bu caatɨnɨ Moocaani iija Laodicea cuumiri iicaja jɨibogomɨnaafidi: Jillɨ noobo aivo miyaabo iicaabo, miyaanoco eneefiibo, diibotɨ paryɨ Moocaani ifiivusuno atanoocɨnɨibo:

15 Jaabo uujoho gaajahi ɨɨjoho paryɨ omoonɨhicanoco. Jaabo
ɨɨjoho mɨɨdɨno miyaavogoma idiicaabo mɨɨvɨ nɨfaihu aiguucu-
faihubadɨ edeevanoco gaajahi.
16 Jaaneguiiha iijɨfañotɨ foomovaɨba iicafaihuco
agañɨɨnɨcɨbadɨ ɨco uujoho esɨcɨnɨhi.
17 Mɨɨro: Uujoho sihidɨ busumijema icahi, bu uuma aivo
imino foono neehicahi, bu jinejebatɨ ucuujɨvaachutɨhi, nee-
hicahi. Jaaruubo ɨɨjoho gaajacɨtɨhi ɨdaasuubo idiicanoco,
imo icama idiicatɨnoco, bu cuujɨvaachuma idiicanoco, di-
haallɨɨnoma achahanoco, bu botɨɨbo idiicanoco icano.
18 Jaaneguiiha ɨco uujoho neehi: Uutɨ naaje oroco cɨɨjɨgairi
imino imibachucɨnɨcunobadɨ iicano miyaavogoco. Jaabo
miyanotɨro sihidɨ busumijema diicahi. Bu jaaboro uuditɨ
naaje eseseene gaachehunoco. Jaabo ɨdɨcamaaiboro nucufe-
suno sɨcaibo diicacujitɨhi. Tollɨro bu uuditɨ aallɨɨno taabutaco
anaajeebere dihaallɨɨnofaño ficu. Jaabo imino daatyɨmehi.
19 Uujoho agaijɨmoco ɨbahi, aamɨhi icano. Jaaneguiiha aivo
quehecuno diicaabo dihimitɨco deevesu.
20 Meecɨ jino uujoho dihɨmegari julleecɨnɨhi coovaaboro.
Jaanoco cajaatyohacho uco uguubuuboro: Tajaa disaa,
onooboma icaji, bu diibo uuma icaji icano.*
21 Jaaneguiiha mityano iicamoco uujoho tahaivojɨ icaga-
hallɨvɨ tacojɨvɨ casɨɨhacuji, oono uujoho mityano iicamañO
Guihirubima ihaivojɨ icagahallɨvɨ acasɨɨvobadɨ.
22 Amɨɨhai nohojɨma mihicamo muguubu Moocaani Gaija,
Moocaani iijanomɨnaaco onoonoco.

4

Niquejefaño Moocaanico Iimono.

1 Jinobuunatɨ emeecɨubo atyɨmeuhi niquejefañO guhuga
faayɨcɨnɨhugaco. Jaanaaca oono uuma mɨriicu ojɨbadɨ itɨconɨ
ihiimaauno uco nuuhi: Juu caamovɨ disaa, jinobuunatɨ iica-
jinehejeque ɨco ɨɨfusuqui.
2 Jaasumiro uujoho sano Moocaani Gaija mityaguiinovɨ
minifutuuhi. Jaabo atyɨmeuhi aivojɨ icaga niquejefañO iica-
gaco. Jaagahallɨvɨ saafi gɨcɨnɨɨboco atyɨmeuhi.
3 Jaanohallɨri ɨgɨcɨnɨɨbo ifi ɨfuvusuuhi namecuno jaspe
onoono guiisiyɨ namecubadɨ, bu cornalina onoono guiisiyɨ
namecubadɨ icanoco. Jaagahallɨdɨ bu tɨɨhi cajetacɨnɨuhi es-
meralda onoono guiisiyɨ namecubadɨ inamecu icaabo.
4 Jaagahallɨdɨ bu sigaaje veinticuatrodɨgaava gɨcɨnɨgaaje
icauhi. Jaagaajehallɨvɨ itɨcovoocɨvɨ quillahuto icauhi. Jaamo

* **3:20** Griego iijɨri noono: Meecɨ jino uujoho guhuga ɨmegari julleecɨnɨhi tetecu-
uboro. Jaanoco cajaatyohacho uco uguubuuboro iguhugaco afaayɨcɨmo iijafañO
jɨcafeteji diiboma imachuqui, diibo bu uuma imachuqui icano.

seseechehujefaño jɨcucuucɨnɨuhi, bu inigaɨnohallɨri icauno oro eetavota chaahimɨgano icano.

5 Jaagafañotɨ anamebanoro sefano sisiimɨ guubuvusuhicauhi. Bu jaaga ɨmegatɨ nɨfotocɨnɨhicauno sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨɨno cuugahuno. Jaano toono Moocaani gaijano sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨɨno iicano.

6 Jaaga ɨmegavɨ bu icauno muuaibadɨ jeevano jacuno sinaagonovɨ foovono ɨɨfuvusuno. Bu jaagahallɨdɨ icaumo igueenemehejedɨmova fahɨgovatɨ sihidɨ ihaallɨɨnoma iicaumo.

7 Jaamotɨ saafiu leonbadɨ jeevauhi. Jaanotɨ allɨvɨoobo torobadɨ jeevauhi. Jaano allɨvɨoobo miyamɨnaafi ɨmebadɨ jeevauhi. Jaano allɨvɨoobo cɨɨmɨmɨ mogaaje agahafotoobobadɨ jeevauhi.

8 Jaamo paryɨ diito itɨcovoocɨvɨ sahuse juugahusetɨ sacu ɨdɨɨno ijɨjecunoma icauhi. Jaamo ifi sanohaallɨɨneriro gahafɨcɨnɨuhi allɨomotɨ fañoomotɨ icano. Jaamo fucuhachuta, cuujehachuta icano suufenɨtɨmo neehicauhi:

Imiibo, imiibo, imiibo, Aivojɨɨbo, Moocaani sihidɨ ejeevaabo.
Diiboro iicaubo, bu diiboro iicaabo, bu diiboro asaajiibo icano, noomoro.

9 Jaamoro diito ihaivojɨ icagafañoɨ gɨcɨnɨɨbo ufucuro ifinɨjitɨɨboco acahacɨsusumi, iimosumi, obocɨgosumi icano

10 oono veinticuatrodɨmo quillahuto iicamo diibo ɨmegavɨ ememuɨɨvomoro imehicahi ono ufucuro ifinɨjitɨɨboco. Jaamoro diibo aivojɨ icaga ɨmega ichaahimɨganoco atafusumoro neehicamo:

11 Aivojɨɨbo Moocaani, ɨɨjoho aivo sihidɨ edeevamañoɨ gaayɨcɨ; cahacɨsuco, bocɨgoco, mityaco icano, ɨɨjoho fanoovaaco edeetavumañoɨ, ɨɨjoho idiimogomañoɨ ifiivuunoro icano, noomoro.

5

Afaayɨcɨratɨno Aame.

1 Jaadɨ atyɨmeuhi ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨubo miyanaagovɨ usefañoɨ aame paɨmicɨnɨhaame fahɨgovaacɨtɨ caatɨnɨcɨnɨhaameque. Jaahaame sahuse juugahusetɨ minoocɨ ɨdɨɨneri cuhufono sisɨcɨnɨuhi.

2 Jaanaa guubuuhi Moocaani toomomɨnaafi sefano idilluhicaunoco: ¿Cajaanɨ fɨne aivo iimiibo isisɨtaaco udubaicɨɨboro jihaameque faayɨcɨjirahi? nooboro.

3 Jaarunofañoɨ niquejefañoɨ, bu jiinɨjehallɨvɨ, bu jiinɨjeguiino icano mɨɨhaiñooba aivo chahauhi toohaameque afaayɨcɨmoro emeecɨjirumo.

4 Jaaneri uujoho sihidiro taahicauhi. Sano imifitimoro
iicauneri toohaameque afaayiciiboro jilli ajashunogayi
emeecijiruubo achahauneri.
5 Jaanaa quillahutoti saafi uco nuuhi: ¡Taacudino! Miiro
Juda cuumi Leon onoobo, aivojiibo David Iyaachimihaioobo
iicaabo fanoohimitico guiinoniicuuhi. Jaaboro paryi
toohaame sisitaaco udubaiciiboro ifaayiciqui.
6 Jaanaaca ihaivoji icaga, bu igueenemehejedimova iicamo,
bu quillahutofeenevi icano atyimeuhi saafi Corderobadi
iicaabo julleeciniiuboco. Jaabo agaicaauciniibo ifibadi ifi
iifuvusuuhi. Jaabo sahuse juugahuseti minoociı idiino iini-
cunoma icaubo, bu tonoodinoro icauno ihaalliino. Jaano
toono ihaalliino sahuse juugahuseti minoociı idiino iicano
Moocaani gaijano paryi faajiiniijehalliviro agalluuno.
7 Jaanaa diibo Corderobadi iicaabo ufuuboro ihaivoji
icagahalliri igiciniubo miyanaagohusefañoti toohaameque
iciijeuhi.*
8 Jaahaameque gaayiciubaaca igueenemehejedimo
iicaumo, bu veinticuatrodimo quillahuto iicaumo icano
diibo Corderobadi iicaabo imega memuiinamaaiuhi.
Jaamo iquillahuto iticovoociviı iharpanoma icauhi, bu oro
guirihillunofaño maaniguijinoma icauhi icano. Jaamo
Moocaanita iicamo diiboma ihiimaasumi maaniguijico
ijigasuno diibojaa uusuniciibadi jeevahi.
9 Jaamo jiiji bohono masijico jilli masivahicauhi:
Iijoho aivo idiimimaño toohaameque idiiciiboro isisitaaco
sinaayu. Miiro iguijeveumaño ditiijeheri diitoco
Moocaanidi naajeuhi fahigova miyaminaati, fanoohiiji
miyaminaati, faacuumivati, bu fanoojiinije cuumino
miyaminaati icano.
10 Jaaboro diitoco Moocaanidi aivojitoti, bu sacerdotemiti
icano deetavehi. Jaamo diito jiinijehalliviı tajiibaji, noomoro.
11 Jaadi emeeciubo guubuuhi ajashutimo Moocaani
toomominaa ihiimaaunoco, togahallidi, bu igueeneme-
hejedimo iicaumohallidi, bu quillahuto iicaumohallidi
icano. Jaamo itoomominaa aivo ajashuutimo millones y
millonesdimo iicamo sefano neehicauhi:
12 Jaani Corderobadi iicaabo agaicaaucafutuubo aivo iimi-
maño, jaafa gaayiciibo mityaco, sihidi busumijeque,
bu gaajaco, bu sefaco, bu bocigoco, bu cahacisuco, bu
imoco icano, onoonoco.
13 Tolliro bu guubuuhi fanoova Moocaani ifiivusuuno nique-
jefaño iicano, bu jiinijehalliri iicano, bu jiinijeguiino iicano,
bu muuaifaño iicano, paryi tonehejefaño iicano jilli unuuno:

* **5:7** (Lc 1.33)

Bocɨgoco, bu imoco, bu cahacɨsuco, bu mityaco icano jaafa acɨcafetehi oono ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨɨboco, bu tollɨro Corderobadɨ iicaaboco fahiijɨvaacɨvɨro, unuunoco.

14 Jaanotɨ oono igueenemehejedɨmo iicamo neehicauhi: Jaafa tollɨ icano, noomoro.

Jaanotɨ bu veinticuatrodɨmo iicamo iquillahuto ememuɨɨvuumoro imuumo fahiijɨvaro iicaaboco.†

6

Sahuse Juugahusetɨ Minoocɨ Ɨdɨɨno Isisɨta Icano.

1 Jaadɨ atyɨmeuhi Icorderobadɨ iicaabo toohaame sisɨtaatɨ sanooco ɨtɨconɨɨbo isinaayuunoco. Jaanaa guubuuhi igueenemehejedɨmo iicamotɨ saafi sefano sisi ɨgɨɨrɨrɨbabadɨ: ¡Juu saabo meecɨva! nooboro uco unuunoco.

2 Jaaneguiiha emeecɨubo atyɨmeuhi caballo seseebeque. Jaabohallɨri iicaubo usefaño tɨɨbuga icauhi. Jaaboco Moocaani acɨuhi chaahimɨgaco. Jaanoma fuubo guiinonɨɨboro, bu fahiijɨvaro guiinonɨɨboro iicaqui.

3 Jaanaa allɨvɨo sisɨtaaco siino Icorderobadɨ iicaabo isinaayuuno tɨcovovɨ guubuuhi igueenemehejedɨmo iicaumotɨ sifi: ¡Juu saabo meecɨva! nooboro uco unuunoco.

4 Jaabo atyɨmeuhi sicaballo tɨfaibo ihiinuuboco. Jaabohallɨri iicaubo mityaco gaayɨcɨuhi jiinɨjehallɨtɨ sajeebɨɨ icaco ifinɨsuuboro miyamɨnaaco fahɨgovavɨ imoonɨcasisuqui. Jaaboco Moocaani ajashutɨno niisugaco acɨuhi.

5 Jaano allɨvɨonoco bu siino Icorderobadɨ iicaabo isinaayuuno tɨcovovɨ guubuuhi igueenemehejedɨmo iicaumotɨ sifi: ¡Juu saabo meecɨva! nooboro uco unuunoco.

Jaanegui emeecɨɨbo atyɨmeuhi saafi caballo cɨvooboco. Jaabohallɨri iicaubo oovota meecuco gaayɨcɨnɨuhi.

6 Jaanaa guubuuhi igueenemehejedɨmo iicaumofeenetɨ unuunoco: Safucuo dudɨcamaaje jaada trigotɨ sano kilovɨro ɨfeteji; jaabadɨro bu safucuo dudɨcamaaje jaada cebadatɨ tres kilodɨnovɨro ɨfeteji icano. Jaanotɨ dɨɨrɨbanoco, bu vinofaihunoco icano bañamaaisudino, noonoro.

7 Jaanobuunatɨ bu siino allɨvɨo sisɨtaaco Icorderobadɨ iicaabo isinaayuuno tɨcovovɨ igueenemehejedɨmo iicaumotɨ niinoobo: ¡Juu saabo meecɨva! nooboro uco unuunoco.

8 Jaaneguiiha emeecɨubo atyɨmeuhi saafi caballo guiguivaaboco. Jaabohallɨri iicaubo momo Guijeve onoobo. Jaabo dojɨcutɨ saaubo saafi guijevemɨnaa iicahɨgo abajaabo. Jaabo Guijeve onooboco Moocaani mityaco acɨuhi jiinɨje

† **5:14** (Filipenses 2.9-11)

miyamɨnaatɨ samañootohallɨvɨ diitoco ɨmɨnaanɨneri, bu ajebari, bu guihuvari, bu jiinɨjehallɨri iicamo ɨñɨhicufiino asimɨri icano iguijenɨqui.

9 Jaano allɨvɨo sisɨtaaco Icorderobadɨ iicaabo isinaayuuno tɨcovovɨ jeecɨvoco omoonɨfinoguiino, iicamoco atyɨmeuhi Moocaani iijɨ miyaano iicanoco ɨjɨɨbugunohallɨtɨ iguijenɨumo jeebɨɨnoco.

10 Jaamo sefano jillɨ neehicauhi: Idiimiibo Aivojɨɨbo, onoonoco abañɨtatɨɨbo, ¿mɨhachutahiica diicaji mɨɨhaico iguijenɨumo jiinɨjehallɨri iicamoco emeecɨɨboro ijaadaco adaacɨjino? noomoro.

11 Jaasumiro diitoco Moocaani acɨuhi seseeneene gaachehunoco. Jaaboro diitoco nuubo: Majaguisɨhiica jaafahi amɨɨhai nahabomɨ Cristodi ududɨcamaaimo ihoovovɨ ɨfetehi, jaamoco amɨɨhaico iicaubadɨro agaicaaunohachuta, nooboro.

12 Jaano allɨvɨo sisɨtaaco Icorderobadɨ iicaabo isinaayuuno tɨcovovɨ emeecɨubo atyɨmeuhi jiinɨje sefano amaryɨbanoro udujavanamaaiunoco, bu nɨhɨba ɨcɨvono gaachehubadɨ iminifutuunoco. Jaanotɨ fucuo nɨhɨba tɨɨjohobadɨ minifutuuhi.

13 Bu meecɨrɨ niquejefañotɨ jiinɨjehallɨvɨ aifuuhi oono ɨmoho noovata seenere sefano guibuhuba iicaneri baavɨ aaifonɨcɨbadɨ.

14 Bu niqueje sano finɨuhi aameque mapaɨmirubadɨ. Bu paryɨ ifabaɨno, bu ifachugaiño icano simañehejevɨ jeeneuhi.

15 Jaano ñɨhicutɨ jiinɨje aivojɨto ifahojɨnofaño, bu guiisigajɨnofaño icano fataniinamaaiuhi. Jaamo tahɨ fanoohaivojɨtoma, sihidɨ inɨhɨbamɨnoma iicamehejema, bu amocasimɨnaa aivojɨtehejema, bu aivo sihidɨ ejeevafiimoma, bu paryɨ faaboho jɨjovotoma, bu jɨjovoto iicatɨmoma icano

16 ifabaɨnoco, ifagajɨnoco icano neehicauhi: Mohallɨvɨ mahaifo. Jaanoro mɨɨhaico jaadi johono ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨɨbeditɨ mafataanɨ, bu oono sihidɨ jeevaneri Corderobadɨ iicaabo aamɨjino ñɨhicutɨ icano.

17 Mɨɨro jino sihidɨ jeevano ahaamɨjifucu gasecuuhi. ¿Jaanoco bu mɨɨjoho jaabɨcɨjirahi? noomoro.

7

Israel Cuumimɨnaatɨ Ɨɨcɨmo.

1 Toonobuunatɨ atyɨmeuhi igueenemehejedɨmo Moocaani toomomɨnaa paryɨ jiinɨjejɨnibacɨhallɨri jullelleecɨnɨmoco. Jaamo igueenemehejedɨno iicano jiinɨje guibuhubaco gaayɨcɨnɨuhi, jiinɨjehallɨvɨ ajashuno guibuutɨno iicaqui, bu muuaihallɨvɨ, bu ɨmohonohallɨvɨ icano.

2 Tollɨro bu atyɨmeuhi saafi Moocaani toomomɨnaafi
Moocaani iicaabo mityama icaabo aamɨjɨjaagotɨ saauboco.
Jaabo sefano coovadiivuuhi saatoho igueenemehejedɨmo
iicaumo jiinɨjeque, bu muuaico icano imitɨno imoonɨqui
mityaco agaayɨcɨumoco.
3 Jillɨ nooboro: Jiinɨjeque imitɨno momoonɨdino, bu
muuaico, bu ɨmohonoco icano Moocaani jeecɨvomɨnaaco
ihɨmecunotɨ diitoco Moocaani gaajataco mificutɨnohachuta
icano, nooboro.
4 Jaamo diito ɨɨcɨcafutuumo oovoco jinoodɨno guubuuhi:
Ciento cuarenta y cuatro mildɨmo paryɨ israelmɨ cuumi-
noototɨ.
5 Jillɨ faacuumivatotɨ ɨɨcɨubo. Juda cuumitɨ doce mildɨmo
oovocafutuuhi, bu doce mildɨmo Ruben cuumitɨ oovocafutu-
uhi, bu Gad cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi,
6 bu Ase cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Neftali
cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Manase cuumitɨ
doce mildɨmo oovocafutuuhi,
7 bu Simeon cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Levi
cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Isaca cuumitɨ doce
mildɨmo oovocafutuuhi,
8 bu Zabulo cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Jose
cuumitɨ doce mildɨmo oovocafutuuhi, bu Benjamin cuumitɨ
doce mildɨmo oovocafutuuhi icano. Jaamo famooro ciento
cuarenta y cuatro mildɨmou.

Ajashutɨmo Seseechehujefaño Ɨjɨɨcucuucɨnɨmo.

9 Toonobuunatɨ emeecɨubo atyɨmeuhi ajashutɨmo
miyamɨnaaco fanoojiinɨjemɨnaaototɨ, bu simiyamɨnaaototɨ,
bu faajɨva miyamɨnaaototɨ, bu faacuumivaototɨ icano. Jaamo
julleecɨnɨuhi aivojɨ icaga ɨmegavɨ, bu Corderobadɨ iicaabo
ɨmegavɨ icano icaumoco. Jaamo aivo ajashutɨno icaumo
oovorautɨmo seseechehujefaño jɨcucucɨnɨmo tucojɨhunoco
gaayɨcɨnɨumo.
10 Jaamo paryɨ famooro sefano neehicauhi:
Moocaani ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨɨbotɨ, bu Corderobadɨ
iicaabotɨ icano taajasu saahi, noomoro.
11 Jaanaa paryɨ Moocaani toomomɨnaa jullelleecɨnɨuhi
Moocaani aivojɨ icagahallɨdɨ, bu quillahutohallɨdɨ, bu
igueenemehejedɨno iicaumohallɨdɨ icano. Jaamo toga ɨmega
jiinɨjehallɨvɨ ajavucamaaiumoro Moocaanico iimomo nuuhi:
12 ¡Fɨne! Cahacɨsucu, imo, bu gaaja, bu imino monoono, bu
bocɨgo, bu mitya, bu sefa icano. Jaafa Moocaanidi icahi
fahiijɨvaro icano. Fɨne, noomoro.
13 Jaanaaca quillahutoobotɨ saafi uco dilluuhi: ¿Mɨɨjoho
jino jito seseechehunofaño ɨjɨɨcucuucɨnɨmo, cuucatɨ asaamo?
nooboro.

14 Jaaneguiiha uujoho nuuhi: Aivojɨibo ɨiro gaajahi, nooboro.
Jaaneguiiha uco nuubo: Jito jino sihidɨ jeevano ɨidaasufañodɨ afatyomo. Jaamo imifiiutɨmoco Corderobadɨ iicaabo tɨijeri iimitusucuumo.
15 Jaamaño Moocaani aivojɨ icaga ɨmefeeneri icamo. Jaamoro cuujehachuta, fucuhachuta icano diiboco itemplojafaño jeecɨvomoro icahicahi. Jaamoco ihaivojɨ icagahallɨri ɨgɨcɨnɨibo imityaguiino ficuji; ¿Mɨllɨ icatɨmo iicaqui?
16 Jaamo ajebari, bu adufirari icano ɨdaasuno icacujitɨhi, bu nɨhɨba ihaiguucuri diitoco jɨgasucujitɨhi, bu jinejeba aiguucu diitoco ɨdaasuno moonɨcujitɨhi icano.
17 Oono mɨiro Corderobadɨ iicaabo aivojɨ iicagafeeneri iicaabo diitoco teemeji ovejamɨco motoomonɨcɨbadɨ. Jaaboro fiivoco aacɨno nɨfaihunojaagovɨ diitoco satyejiibo, bu jaamo taafiraco Moocaani buusuji icano.

8

Niino Sisɨtaaco Isinaayuuno.

1 Jaanaaca Icorderobadɨ iicaabo niino sisɨtaaco isinaayuuno tɨcovovɨ niquejefaño llɨivɨ icauno fɨne sano nɨhɨba oovofeene tɨcovovɨro.
2 Jaadɨ atyɨmeuhi sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino Moocaani toomomɨnaa Moocaani ɨmefeeneri julleecɨnomoco. Jaamoco itɨcovoocɨvɨ acɨuno mɨriicunoco.
3 Jaanobuunatɨ saaubo sifi Moocaani toomomɨnaafi maaniguiijɨno jɨgasutahiillu oro eetavotahilluma. Jaaboro jeecɨvobuje ɨmegavɨ julleeveuhi. Jaaboco saafi acɨuhi sihidɨ maaniguiijɨnoco paryɨ Moocaanita iicamo Moocaanima ihiimaanoma sano Moocaanico ihacɨqui. Jaaboro jeecɨvobuje oro eetavotahallɨvɨ ificuuboro ijɨgasuqui. Oono ihaivojɨ icaga ɨmega iicabujehallɨvɨ.
4 Jaano imaaniguiijɨnoco ɨjɨgasuuno aimuufai itoomomɨnaafi usefañotɨ Moocaanijaagovɨ fuuhi sano Moocaanita iicamo diiboma ihiimaanehejema.
5 Jaadɨ bu imaanijɨgasuta iilluco itoomomɨnaafi ɨcɨuboro tubuje cɨijɨgaicuneri tohilluco agahafusuuboro jiinɨjehallɨvɨ ganicaruhi. Jaaneri sihidɨ sisiimɨ icauhi, bu jiinɨje sefano guubuvusuuhi, sihidɨ namebahicauno, bu jiinɨje sefano maryɨbauhi icano.

Mɨriicuno.

6 Jaanaaca sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino iicaumo Moocaani toomomɨnaa itɨcovovɨ mɨriicunoma iicaumo imibaivuuhi iguisɨqui.

7 Jaadɨ saafi tɨconɨuhi imɨriicuco iguisɨubo. Jaano tɨcovovɨ jiinɨjehallɨvɨ aifuuno nɨfaihu ifiigatyono guiisiyɨnobadɨ ejeevano, bu cɨɨjɨgai icano sano tɨɨjohoma caɨsecɨnɨno. Jaaneri samañooje jiinɨje jɨgauhi. Jaabadɨro bu ɨmohonotɨ samañoono jɨgauhi, bu faijɨhutɨ icano.

8 Jaanaa allɨvɨoobo imɨriicuco iguisɨuno tɨcovovɨ ifabaɨbadɨ jeevano jɨganoro muuaifaño acutuuhi. Jaaneri samaño muuai tɨɨjohotɨ minifutuuhi.

9 Jaaneri tumuuaijefaño iicaumotɨ samañooto guijeveuhi, bu tollɨro cɨɨjɨgai meeneneti samañoono finɨuhi icano.

10 Jaanaa allɨvɨoobo imɨriicuco iguiisɨuno tɨcovovɨ ajashutɨno meecɨrɨgai niquejefañotɨ acutuuhi nɨfotocɨnɨɨboro teehinotɨ samañoonohallɨvɨ, bu pisirigañotɨ samañoonohallɨvɨ icano.

11 Jaabo momou Namita onoobo. Jaaneri paryɨ nɨfaihunotɨ samañoono namitatɨ minifutuuhi. Jaaneri sihidɨ miyamɨnaa chuumuuhi inɨfaihu faafaño iminifutuuneri.

12 Jaanaa allɨvɨoobo bu imɨriicuco iguiisɨuno tɨcovovɨ nɨhɨbatɨ samañoobo jabaavuuhi, bu fucuoobotɨ samañoobo jabaavuuhi, tollɨro bu meecɨrɨtɨ samañoobo jabaavuuhi icano. Jaamaño diitotɨ samaño achɨcɨcuutɨhi. Jaamaño cuujetɨ samañoono achɨcɨcuutɨhi. Jaabadɨro fucutɨ samañoono achɨcɨcuutɨhi.

13 Jaadɨ emeecɨubo atyɨmeuhi saafi Moocaani toomomɨnaafi niquejefeenedɨ cɨɨmɨmɨ mogaaje agahafobadɨ fuuhi, sefano jillɨ nooboro: ¡Ayɨɨ! Łdaasucani jiinɨjehallɨri iicamo icaji siino miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨnehiica iicamo Moocaani toomomɨnaa imɨriicunoco iguiisɨdɨ, nooboro.

9

1 Jaanaaca bu allɨvɨoobo imɨriicuco iguiisɨno tɨcovovɨ bu atyɨmeuhi saafi meecɨrɨgai jiinɨjehallɨvɨ aacutuuno. Jaaboco ɨñɨhicuno ojɨ llaveque aacɨunoco atyɨmeuhi.

2 Jaahojɨco afaayɨcɨuneri tohojɨfañotɨ sihidɨ aimuufai inuuhi gaicuhai aimuufaibadɨ. Jaahojɨ aimuufairi iinuuneri nɨhɨbaco fabaacuuhi. Jaaneri jiinɨje cɨvutuuhi.

3 Jaano toono ihaimuufaifañotɨ inuumo sihidɨ chahacamɨ jiinɨjehallɨvɨ gahafomoro. Jaamo mityaco gaayɨcɨuhi inɨɨqui oono jiinɨje juuvemɨ iicabadɨ.

4 Jaamoco tajɨɨbaubo: Jiinɨje faijɨhuco imitɨno momoonɨdino, bu jinejebaco, ɨmohobaco icano. Jaanotɨ ɨdɨɨmocoro miyamɨnaaco Moocaani gaajatari ihɨmecunotɨ agaajaratɨmoco momoonɨ, nooboro.

5 Jaaruumo miyamɨnaaco muchuumusudino jillɨro sahuse nɨhɨbava tɨcovovɨ mahaivuvusu, nooboro. Jaamo ɨnɨɨno aivo juuvehu ɨnɨɨno aivobadɨ jeevauhi.

6 Jaasumi miyamɨnaa guijeveque guiineji. Jaarumo atyɨmejitɨhi. Iguijevequi moonɨrumedi guijeve chahaji.
7 Jaamo ichahacamɨ caballomɨco aamocasivɨ ifeequi imibachunɨcɨbadɨ jeevauhi. Jaamo nigaɨnohallɨri oro chaahimɨgabadɨ jeevano icauhi ihɨmeneu miyamɨnaa ɨmenebadɨ jeevauhi.
8 Jaanotɨ imeebaiguino gaigoomɨ meebaiguinobadɨ jeevauhi. Jaanotɨ igaiño jɨcu igaiñobadɨ jeevauhi.
9 Jaanotɨ imeehene cuhufunuuhi jɨgaiñomeehunobadɨ. Jaanotɨ bu ijɨjecuno sefano guubuvusuuhi aamocasivɨ ofoomo sihidɨ caballomɨ icarronoco iguicɨno uguubuvusuunɨcɨbadɨ,
10 bu ibuhuno juuvehu ibuhunobadɨ jeevauhi nijequenetɨ ituunoma iicauno icano. Jaamo toono ibuhunofaño imitya icauhi miyamɨnaaco sahuse nɨhɨbava tɨcovovɨ aivono imoonɨqui.
11 Jaabo ichahacamɨ aivojɨibo toono ɨñɨhicuhojɨ abajaabuu. Jaabo momo hebreomɨ iijɨri Abadon onoobo. Jaanotɨ griegomɨ iijɨri Apolion onoobo. Jaanotɨ moojɨri Finɨsumɨnaafi onoobo.
12 Jino ɨmegao ɨdaasu fatyuuhi. Jaarunaaca icanehiica minoocɨ.
13 Jaano allɨvɨoobo imɨriicuco iguiisɨuno tɨcovovɨ guubuuhi Moocaani ɨmegari iicano ijeecɨvobuje oro eetavotabuje inicuno igueenemeheje iicaunofañotɨ diiboco unuunoco:
14 Sinaayu oono igueenemehejedɨmo iicaumo imitɨno toomomɨnaa Eufrate onoomuuaijɨniri isisɨcɨnɨmoco, noonoro.
15 Jaamo diito igueenemehejedɨmo iicaumo sinaayucafutuuhi miyamɨnaatɨ sanoodɨmoco iguijenɨqui. Jaamo toono horavɨ, tufucuvɨ, bu tonɨhɨbavɨ, bu toficabavɨ icano tollɨ imoonɨqui ifiivusuumo.
16 Jaamo amocasimɨnaa caballomɨhallɨri iicaumo oovo doscientos millones tɨcovovɨ ɨifutuunoco guubuuhi.
17 Jillɨ uujoho icaballomɨco gaijafeenedɨ atyɨmeuhi. Jaamohallɨri iicaumo ifeeyɨjehallɨvɨ cuhufono jɨgaiño meehu tɨfaiño, bu atyɨvano, bu guiguivano icaneri tɨfaisucɨnɨnoma iicaunoco. Jaanotɨ icaballomɨ nigaɨnou jɨcu nigaɨbadɨ jeevauhi. Jaamo iijɨnotɨ cɨɨjɨgai, aimuufai, azufre icano ineehicauhi.
18 Jaaneri miyamɨnaatɨ sanoodɨmo guijeveuhi toono minoocɨ, sano ɨdɨino icano imitɨ diito iijɨnotɨ iineehicauneri. Jaano toono minoocɨ, sano ɨdɨino iicano imitɨ cɨɨjɨgai, bu aimuufai, bu azufre icano.
19 Jaamo diito icaballomɨ mitya icauhi iijɨnofaño, bu ibuhunofaño icano. Jaanotɨ ibuhuno nigacɨno jiinimo

nigaɨnobadɨ jeevauhi. Jaaneri imitɨno miyamɨnaaco moonɨhicaumo.

20 Jaanotɨ sanoodɨmo diitoco ɨdaasuno omoonɨcuurunotɨ guijevetɨmo ataajaumo iimitɨco jeevesuutɨhi. Jillɨ suufenɨtɨmo imitɨno gaijamɨco, bu oro, plata, bronce, guiisiba, ɨmoho icano eetavota ɨjɨmɨco icano jeecɨvehicauhi; jaamo ihɨjɨmɨ atyɨmetɨmo, bu guubutɨmo, ɨgotɨmo icamoco.

21 Bu tollɨro suufenɨutɨmo sitaaco agaicaaunoco, bu agaibanɨnoco, bu gaigoomɨma imitɨnoono iicanehejeque, bu ananivanehejeque icano.

10

Moocaani Toomomɨnaafi Aamegayɨma Iicaabo.

1 Jaadɨ atyɨmeuhi bu sifi Moocaani toomomɨnaafi sihidɨ jeevaabo, aimuufairi minɨcɨnɨibo, inigaɨhallɨtɨ tɨihi cajetacɨnɨuboma niquejefañotɨ iniituunoco. Jaabo ɨme nɨhɨbabadɨ achɨcɨnɨuhi, bu idɨino cɨɨjɨgai ɨmahacɨnobadɨ jeevauhi.

2 Jaabo usefaño aamegayɨ faayɨcɨnɨhaamegayɨ icauhi. Jaabo imiyanaagotɨhaico muuaihallɨvɨ ficuuhi, jaanotɨ inaninaagotɨhaico jiinɨjehallɨvɨ ficuubo icano.

3 Jaaboro sefano coovadiivuubo oono jɨcu sefano ɨnɨigonɨcɨbadɨ. Jaano tɨcovovɨ sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino sisiimɨ ojɨuhi.

4 Jaamo isisiimɨ oojɨunoco uujoho caatɨnɨqui moonɨunaaca sifi niquejefañotɨ uco unuunoco guubuuhi: Jillɨ llɨivɨ guubunɨcɨ oono sisiimɨ ihiimaanoco. Jaaboro caatɨnɨdino, unuunoco.

5 Jaanaaca Moocaani toomomɨnaafi jiinɨjehallɨvɨ, bu muuaihallɨvɨ icano ujulleecɨnɨubo imiyanaagohuseque caamo niquejejaagovɨ gañiiyɨcɨuhi.

6 Jaaboro fahiijɨvaro iicaabo niquejeque, jiinɨjeque, muuaiñooco, bu paryɨ tonehejefaño iicamoco icano ifiivusuubo momofañodɨ miyaano iicanoco nuuhi: Tusumi mihicacuuhi.

7 Niinoobo imɨriicuco iguiisɨcudɨ Moocaani esamaaje agaajarahicatɨno icacuuji ijeecɨvomɨnaa, ihiimaamɨnaa iicamoco unuubadɨ, nooboro.

8 Jaanaaca niquejefañotɨ uuma ihiimaauno siino bu uco nuuhi: Foobo dɨhɨcɨto jaadi Moocaani toomomɨnaafi johono muuaihallɨri, jiinɨjehallɨri icano ujulleecɨnɨibo usefaño iicahaame afaayɨcɨnɨhaamegayɨco, nooboro.

9 Jaanegui diibojaa ufuuboro toohaamegayɨco diiboco dilluuhi uco ihacɨqui.

Jaanegui uco nuubo: Ɨfaaji machu. Jaano diijɨfaño imono naamejino iimɨhubadɨ. Jaanotɨ dihibafaño faafaityejino, nooboro.
10 Jaaneguiiha diibo usefañotɨ toohaamegayɨco ɨɨcɨuboro machuuhi. Jaano taajɨfaño imɨɨno iimɨhu imobadɨ. Jaanoco amachuuno taabafaño faafaituuhi.
11 Jaadɨ uco nuumo: Siino dɨɨbogo ajashutɨno cuuminoditɨ, jiinɨjemɨnaaditɨ, siijɨmɨnaaditɨ, bu aivojɨtoditɨ icano Moocaani onoonoco, noomoro.*

11

Miimɨsiicɨ Moocaanitɨ Ihiimaamɨsi.

1 Jaadɨ uco acɨumo noofaijɨcuco metrobadɨ iicanoco. Jaamoro uco nuuhi: Gañiivo. Oono Moocaani templojaco doovo, bu ijeecɨvobujeque doovo icano, bu doovo, ¿naa mɨnoodɨmo tomañovɨ ejeecɨvehicamo miyamɨnaa icahi?
2 Jaanotɨ ɨdɨɨnocoro igoohasico deevedino tohasi siicuumijeo miyamɨnaaguiiharucu iicano. Jaamo diito tuucuumi imino cuumico quicuji cuarenta y dosdɨ nɨhɨbava tɨcovovɨ.
3 Jaasumi uujoho tajɨɨbogomɨnaatɨsico galluji uujoho onoonoco ijɨɨbeguequi mil doscientos sesentadɨ fucuva tɨcovovɨ, cɨvochehujefaño jɨɨcɨnɨmɨsico.
4 Jaamɨsi diitɨsi Moocaani jiinɨje Aivojɨɨbo ɨmega iicahoocɨ olivohoocɨ, bu cuugahu ficuta miihiicuucɨ icahicucɨ iicanobadɨ jeevamɨsi.
5 Jaamɨsico saatoho imitɨno omoonɨgohachiijɨ diitɨsi iijɨtɨ cɨɨjɨgai iineeji diito imɨnaaco ijɨgasuqui. Tollɨ guijevejimo paryɨ diitɨsico imitɨno imoonɨqui omoonɨmo.
6 Jaamɨsi jiinɨjehallɨvɨ Moocaanitɨ ihiimaanohachuta aigotɨno iicaqui niquejeque afabaacujino mityama icahi, bu tollɨro nɨfaihuco tɨɨjohotɨ iminiiyujino mityama icahi, bu jiinɨjemɨnaaco ɨdaasuno fanoovari imugusumi omoonɨjino mityama icahi icano.
7 Jaamɨsi idudɨcamaajeque iimivucuudɨ ɨñɨhicuubo oono ɨñɨhicuhojɨfañotɨ asaaboro diitɨsico moonɨvaji. Jaabo diitɨsico iguiinonɨɨboro gaicaauji.
8 Jaamɨsi chuumuhuno tuucuumi sihidɨ ejeevacuumi, Mohaivojɨɨboco etetecuucuumi jɨɨhaifaño acaji. Jaacuumi Sodoma, Egipto icanovɨ oovɨcɨnɨhi.
9 Bu jaamɨsi cɨɨrajitɨhi mifucucɨ, safucu, bu sifucutɨfeenedɨ icano icajimɨsi. Jaamɨsico faaboho miyamɨnaa, faacuumiva miyamɨnaa, faajɨva miyamɨnaa, bu faajiinɨje miyamɨnaa icamo ihatyɨmequi.

---

* **10:11** Sahaamefaño: nooboro, noono.

10 Jaamɨsi iguijeveneri jiinɨje miyamɨnaa sihidɨ imobaaji.
Jaamo imo imo iicamoro sinehejeque fahɨgovavɨ acɨcasiji;
Oono diitɨsi Moocaanitɨ ɨjɨɨbeguehicamɨsi diitoco ɨdaasuno
omoonɨhicamɨsi iguijeveneri.
11 Jaarunaa mifucucɨ, safucu, sifucutɨfeenedɨ icano nije-
quetɨ Moocaani diitɨsico siino buheetesuji. Jaamɨsico paryɨ
aatyɨmemere sihidɨ iguetejimo.
12 Jaanaa diitɨsico sefano niquejefañotɨ: Juu caamovɨ
masaa, unuunoco guubumɨsi.
Jaaneguiiha caamo fuumɨsi aimuufaifeenedɨ. Jaanoco
imɨnaa atyɨmeuhi.
13 Jaano tɨcovovɨ aivo sefano jiinɨje amaryɨbauneri tuucu-
umitɨ fahuseecɨjaava iicamañotɨ sajaaro callajaavehicauhi.
Jaabadɨro tuucuumivɨro ajashutɨno iijano callajaavuuhi.
Jaaneri siete mildɨmo miyamɨnaa guijeveuhi. Jaaneri
saatoho iguituumoro Moocaani niquejefaño iicaaboco
imuuhi.
14 Jino allɨvɨono imitɨ fatyehi. Jaano allɨvɨo imitɨ goovajino
asaano.

Niino Mɨriicuco Iguiisɨno.

15 Jaadɨ niinoobo Moocaani toomomɨnaafi imɨriicuco
iguiisɨuno tɨcovovɨ sefano guubuvusuuno niquejefaño
ajashutɨmo jillɨ unuuno:
Jiinɨje aivojɨno Mohaivojɨɨbedi, bu Icristodi icano icacuuhi.
Jaabo tajɨɨbaji fahiijɨvaro, noomoro.
16 Jaanaa veinticuatrodɨmo quillahuto Moocaani ɨmefeeneri
ihaivojɨ icaganohallɨri iicaumo jiinɨjehallɨvɨ ajavucamaaiu-
moro Moocaanico imuuhi,
17 jillɨ noomoro:
Łco mihimehi Moocaani sihidɨ mityama idiicaaboco. Łɨjoho
idiicauboco, bu idiicaaboco, bu asaajiiboco icano, bu
dimityaco agaayɨcɨɨboro atajɨɨbacuumaño icano.
18 Mɨɨro jiinɨjemɨnaa dijaa sɨfiiratehi. Jaarunofaño ɨɨjoho
adaamɨjifucu, bu uchuumucuumoco udugaacujifucu
icano gasecuuhi. Jaasumi dijeecɨvomɨnaa ɨɨjoho onoonoco
ɨjɨɨbeguehicamoco, bu ɨɨdiro iicahicamoco, bu dimomoco
obocɨguehicamoco icano sabadɨro sihidɨ ejeevamehejeque,
bu sihidɨ ejeevatɨmehejeque icano adaadujifucu, bu tollɨro
jiinɨjeque ifinɨsuhicamoco ifinɨsujino icano, noomoro.
19 Jaasumiro niquejefaño Moocaani temploja
faayɨcɨcafutuuhi. Jaaneri Moocaani unuunohaameque
ificuuba cajonbaco atyɨmeuhi. Jaasumiro sisiimɨ sihidɨ
namebauhi, jiinɨje ñɨhicuno guubuvusuuhi, bu sisiimɨ
gɨɨrɨrɨbauhi, bu jiinɨje sefano maryɨbauhi, bu guiisiyɨnobadɨ
ejeevano sihidɨ sefano aifuuhi icano.

12

Iñɨhicuubo Dragon Onoobo, Gaigo Icano.

1 Jaanobuunatɨ niquejefaño jabafiirano ɨɨfuvusuuno: gaigo nɨhɨbari imibocɨnɨgobadɨ arɨcuno ɨɨfuvusuuno, fucuo nɨhɨbahallɨri julleecɨnɨgo, docedɨmo meecɨrɨri ichaahimɨga eheetavocɨnɨgaco javucɨnɨgo.

2 Jaago oovago icago iseemevaqui aiveveneri gaibahicauhi.

3 Jaanobuunatɨ bu siino niquejefaño ɨfuvusuuhi: dragon ñɨhicuubo tɨfaibo, sahuse juugahusetɨ miyɨɨcɨ ɨdɨɨno inigaɨnoma icaubo, bu fahuseecɨdɨno inicuno, bu inigaɨno tɨcovoocɨvɨ ichaahimɨganoma icaaubo.

4 Jaabo ibuhuri samañooto meecɨrɨco niquejefañotɨ ubuutuucɨuboro jiinɨjehallɨvɨ gañɨɨuhi. Jaaboro iseemevaqui omoonɨugo ɨmegavɨ julleeveubo diigo eseemevasumiro tooseeque iduuqui.

5 Jaago gaifi seemeneque seemevauhi. Jaabo jiinɨjemɨnaaco sefano tajɨɨbaji jɨgaiñohɨri iicanɨcɨbadɨ. Jaabo niquejefaño satyocafutuuhi Moocaani aivojɨ icagahallɨri iicaabojaago.

6 Jaanotɨ igaigo gaauhi sɨcaihɨgo iicahɨgovɨ Moocaani diiguedi imibachuhɨgo tahɨ diigoco machuco ihacɨqui mil doscientos sesentadɨ fucuva tɨcovovɨ.

7 Jaanobuunatɨ niquejefaño idragon fuuhi iyotoma. Jaamoma moonɨcasiubo Moocaani toomomɨnaa aivojɨɨbo Miguel onoobo iyotoma.

8 Jaaruubo idragonco sahɨgotɨro guiinonɨumo, bu tahɨ niquejefaño diito iicajirumaño samaño chahauhi.

9 Jaamaño diibo sihidɨ ejeevano dragonco baavɨ gañɨɨumo, johono sɨɨcɨjeo jiinimo oono imomo ɨjɨ, Satanas iicaaboco. Jaabo jiinɨjemɨnaaco abañɨhicaaboco iyotoma baavɨ jiinɨjehallɨvɨ gañɨɨumo.

10 Jaanaa guubuuhi sefano niquejefañotɨ unuunoco: Moocaanitɨ asaano taajasu, bu imitya, bu ihaivojɨ icano, bu Icristo mitya icano gasecuuhi. Mɨɨro baavɨ gañɨɨcafutucuubo Moocaanico monahabomɨhallɨvɨ imitɨno ɨjɨɨbeguehicaabo fucuhachuta, cuujehachuta icano.

11 Jaaruuboco monahabomɨ guiinonɨcuuhi Corderobadɨ iicaabo tɨɨjohofañodɨ, bu Moocaani jɨɨbogo miyaano iicanoco ɨjɨɨbeguehicaneri icano. Mɨɨro ifiico gaijɨutɨmo, bu guijeveque iguihiutɨmo icano.

12 Jaaneri niquejefaño iicamo imo imo icahi, bu amɨɨhai tahɨ paryɨ mihicamo icano. Jaanotɨ ɨdaasucani mihicaji amɨɨhai jiinɨjehallɨri, bu muuaiñofaño mihicamo icano. Mɨɨro oono ɨjɨ tahɨgo sihidɨ ɨsɨfiiratooboro niitehi gueenene iicajitɨnoco agaajaaboro.

13 Jaabo idragonco agañɨɨunoma iicaabo oono gaifiico es-
eemevaugoco bucasiubo.
14 Jaanegui diigoco cɨɨmɨmɨ mogaaje jɨjecuucɨco acɨumo
jiinimobadɨ iicaabotɨ tehesino igaaqui sɨcaihɨgovɨ diiguedi
iimibachuuhɨgovɨ. Tahɨ diigoco machuco ihacɨqui mificabacɨ,
bu saficaba, bu sificabatɨfeenedɨ icano tɨcovovɨ.
15 Jaago dojɨcutɨ ijiinimobadɨ iicaabo iijɨfañotɨ nɨfaihuco
galluuhi muuaitɨ ifiivotonoro diigoco ibecasuqui.
16 Jaarunofaño jiinɨje diigoco amusuuhi, idragon iijɨfañotɨ
agalluufaihuco aaduneri.
17-18 Jaanoma iicaabo diigojaa sihidɨ ɨsɨfiiratuuboro fuuhi
diigo iyaachimɨhai aatyuvuudɨmo sanoodɨmo Moocaani
tajɨɨbaco imino omoonɨmoro, bu Jesucristo jɨɨbogoco
jeevesutɨmo iicahicaumoma ihamocasiqui.

13

Ɨñɨhicumɨsi.

1 Jaadɨ muuai jiinɨgaibaahohallɨvɨ ujulleeveubo atyɨmeuhi
ɨñɨhicuubo muuaifañotɨ inuuboco. Jaabo nigaɨnou sahuse
juugahusetɨ miyɨɨcɨ icano, bu iniicuno fahuseecɨdɨnou icano.
Jaano iiniicuno itɨcovoocɨvɨ ichaahimɨganoma icauhi, bu
inigaɨnohallɨvɨ caatɨnɨcɨnɨuno Moocaaniditɨ ɨdicuno onoono
momo icano.
2 Jaabo ɨñɨhicuubo jɨcubadɨ ejeevaubo, tɨhaiño jeejɨ
tɨhaiñobadɨ jeevauhi, bu iijɨ leon iijɨbadɨ jeevauhi icano.
Jaaboco idragon imitya, ihaivojɨ icaga, sihidɨ bocɨ iijɨ icanoco
acɨuhi.
3 Jaabo ɨñɨhicuubo nigaɨtɨ sahɨtɨ icauno itujaavo diiboco
muchuumusujibadɨ iicauno. Jaaruno diiboco buuhi. Jaaneri
paryɨ jiinɨje miyamɨnaa ajabafiituumoro diiboco miyaavugu-
uhi.
4 Jaamoro idragonco cahacɨsuumo diibo ɨñɨhicuuboco
mityaco aacɨumaño. Jaabadɨro bu ɨñɨhicuuboco cahacɨsuumo
jillɨ noomoro: ¿Mɨɨjoho fɨne jaanɨ ɨñɨhicuubobadɨ jeevahi?
¿Mɨɨjoho fɨne diiboma amocasijirahi? noomoro.
5 Bu tollɨro diibo ɨñɨhicuubo Moocaaniditɨ ɨdicunoono ihi-
imaauno jaabɨcɨcafutuuhi cuarenta y dosdɨ nɨhɨbava tɨcovovɨ
tollɨ imoonɨqui.
6 Jaamaño tɨcovaubo Moocaaniditɨ imitɨno ihiimaaboro
imomoco ɨdicunoono nuuhi, bu diibo iimihiijatɨ, bu niqueje-
faño paryɨ iicamotɨ icano.
7 Tollɨro bu ajaabɨcɨuboro jillɨ ɨɨfɨnɨcɨubo Moocaanita
iicamoma amocasiuboro diitoco iguiinonɨunoco. Bu
gaayɨcɨubo mityaco fahɨgova miyamɨnaahallɨvɨ, bu
faacuumivahallɨvɨ, fanoohiijɨ miyamɨnaahallɨvɨ, bu faajiinɨje
miyamɨnaahallɨvɨ icano.

8 Jaabo diibo ɨñɨhicuuboco cahacɨsuumo paryɨ jiinɨjehallɨri iicamo oono jiinɨje ifiivuunotɨro diito momono Corderobadɨ iicaabo agaicaaucufutuubo fiivohaamefaño acaatɨnɨrautɨmo.

9 Amɨihai nohojɨma mihicamo jinooco imino muguubu.

10 Sitaaco cɨvojafaño asatyomo, bu tollɨro cɨvojafaño satyocafeteji. Jaanotɨ bu niisugari sitaaco agaicaaumo, bu niisugari gaicaaucafeteji. Jillɨ iicaneguiiha Moocaanita iicamo imiyaavogomoro ijaabɨcɨhicaqui.

11 Jaanobuunatɨ sifi ɨñɨhicuubo jiinɨjefañotɨ asaaunoco atyɨmeuhi. Jaabo iiniicuucɨ cordero iniicuucɨbadɨ jeevauhi. Jaaruubo dragonbadɨ iimaahicauhi.

12 Jaabo itɨconɨo ñɨhicuubo mityaco paryɨ gaayɨcɨuhi, diibo itɨconɨo ñɨhicuubo ɨmefeenevɨ. Jaaboro jiinɨjeque, bu toojehallɨri iicamoco icano tajɨibaubo itɨconɨo ñɨhicuubo oono sihidɨ ejeevauno itujaavo ubuhuuboco icahacɨsuqui.

13 Bu tollɨro sihidɨ ejeevanehejeque, bu niquejefañotɨ miyamɨnaa ɨmefeenevɨ jiinɨjehallɨvɨ cɨijɨgaico iniitusunehejeque icano.

14 Tonehejeque diibo itɨconɨo ñɨhicuubo ɨmefeenevɨ omoonɨhicaunofeenedɨ jiinɨje miyamɨnaaco bañɨubo. Jaaboro diitoco tajɨibaubo diibo itɨconɨo ñɨhicuubo niisugari agavɨrɨicunoma iicauruubo ubuheeteubo ɨjɨco iheetavequi.

15 Jaadɨ diibohallɨvɨ asaauno ñɨhicuuboco mitya acɨcafutuuhi itɨconɨo ñɨhicuubo ɨjɨco eetavuuboco ijeebɨico aacɨiboro ihiimaasuqui. Jaaboco iimotɨmoco igaisiraicɨsuqui.

16 Jaabadɨro bu tajɨibaubo paryɨ miyamɨnaaco ihoovoco imiyanaagohusenetɨ, bu ihɨmecunotɨ icano ificuuqui; sihidɨ ejeevatɨmoco, bu sihidɨ ejeevamoco, bu ɨdaasumehejeque, bu sihidɨ inɨhɨbamɨma iicamehejeque, bu miyaamoco, bu jɨjovotoco icano.

17 Jaadɨ mɨihaiñooba tɨcovono naajejitɨhi diibo oovotama achahamo. Jaano toono diibo ɨñɨhicuubo momo, bu imomo oovo icano.

18 Jaano jino gaajacoro esuhi. Agaajaabo jino ɨñɨhicuubo oovoco gaajacɨ; jino saafi miyamɨnaafi oovota. Jaano jino seiscientos sesenta y seis.

14

Ciento Cuarenta y Cuatro Mildɨmo Amasivano.

1 Jaanobuunatɨ emeecɨubo atyɨmeuhi Corderobadɨ iicaaboco Sion cuumibaɨhallɨri julleecɨnɨuboco. Jaaboma iicaumo ciento cuarenta y cuatro mildɨmo miyamɨnaa ihɨmecunotɨ Corderobadɨ iicaabo momo, bu Caani momo icano acaatɨnɨcɨnɨumo.

2 Jaadɨ guubuuhi niquejefañotɨ sihidɨ teehiguiisi
uguubuvusunɨcɨbadɨ, bu sisi sefano ɨgɨɨrɨrɨbanɨcɨbadɨ icano
uguubuvusunoco. Jaanou sihidɨ miyamɨnaa iharpanoco
oojɨsunɨcɨbadɨ jeevauhi.
3 Jaamo bohono masijɨco masivahicauhi Moocaani aivojɨ
icaga ɨmegavɨ, bu igueenemehejedɨmo iicaumo ɨmegavɨ, bu
quillahuto ɨmegavɨ icano. Jaajɨco mɨɨhaiñooba aivo gaa-
jahicautɨhi ɨdɨɨmoro diito ciento cuarenta y cuatro mildɨmo
iicaumo jiinɨje miyamɨnaafeenetɨ ataajasucafutuumoro.
4 Jaamo diito gaigoomɨvɨ ɨjɨvuutɨmo. Jaamaño mɨhɨnivatɨmo
iicaumo. Jaamo Corderobadɨ iicaabo dojɨcutɨ feehicahi di-
ibo fahɨgova ofoohɨgovɨ. Jaamo taajasucafutuuhi. Jaanotɨ
Moocaani, bu Corderobadɨ iicaabo iicamɨsi gaajacuhi sihidɨ
ataajasucafetejinoco.
5 Jaamo Moocaani ɨmegavɨ mɨhɨnivatɨmo iicaumaño diito-
faño bañɨfiira atyɨmerautɨhi.

Moocaani Toomomɨnaa Miimɨsiicɨ, Saafi Ɨdɨɨno Ɨjɨɨbogono.

6 Jaanobuunatɨ atyɨmeuhi Moocaani toomomɨnaafi
niquejeguiinodɨ ifinɨjitɨno taajasujɨɨbogoma icaabo
gahafooboco. Jaanoco jiinɨjemɨnaaco, bu famoovaaco, bu
faajɨva miyamɨnaaco, bu faacuumiva miyamɨnaaco icano
ijɨɨbeguequi.
7 Jaabo sefano nuuhi: Moocaanico mihiguimoro dii-
boco mihimo. Mɨɨro jino tufucu gasecuuhi iimitɨhallɨtɨ
jiinɨjemɨnaaco ɨdaasuno omoonɨjifucu. Jaaneguiiha nique-
jeque, bu jiinɨjeque, bu muuaiñooco, bu pisirigañooco icano
ifiivusuuboco mihimo, nooboro.
8 Jaanobuunatɨ bu sifi saauhi jillɨ nooboro: Acutucu-
uno, acutucuuno sihidɨ ejeevacuumi Babilonia cuumi paryɨ
jiinɨjemɨnaaco ihajevari iguiriicavusumaño, nooboro.
9 Jaanobuunatɨ niinoobo saauhi sefano jillɨ nooboro: Oono
ɨñɨhicuuboco, bu ihɨjɨco icano, imomoro ihoovotaco ihusevɨ,
bu ihɨmecuvɨ icano ificuusumoco
10 Moocaani ñɨhicuno moonɨji. Jaamo ɨdaasuno
moonɨcafeteji cɨɨjɨgai azufrema iicaneri Moocaani
toomomɨnaa ɨmefeenevɨ, bu Corderobadɨ iicaabo ɨmefeenevɨ
icano.
11 Jaano diitoco ɨdaasuno omoonɨno aimuufai icaji
fahiijɨvaro ufucuro finɨratɨno fucuhachuta, cuujehachuta
icano jaguisɨsuratɨno diito ɨñɨhicuuboco, bu ihɨjɨco icano
acahacɨsumoco, bu imomo oovoco agaayɨcɨmoco icano.
12 Jillɨ iicaneguiiha Moocaanita iicacuumo, diibo
atajɨɨbanoco omoonɨmo, bu Jesuco jeevesutɨmo iicamo icano
jaabɨcɨma iicaqui.

13 Jaanaa guubuuhi niquejefañoti: Jinooco caatini, noonoro
uco unuunoco: Jisumiti imicani icajimo Aivojiibo Cristo
imiyaavogomo iguijeveme. Jiihi tolli, noobo Moocaani Gaija:
idudicamaajeti jaguisijimo, bu imino omoonihicanoti gaa-
javeechujimo icano.

Basuta Ujusicunoco Mihicinicibadi Moocaani Niinofucu
Naniji Iimifiimoco Imino Imooniqui, Jaanoti Iimitifiimoco
Imitino Imooniqui Icano.

14 Jaadi emeeciubo atyimeuhi aimuufai seseeneque.
Jaanohalliri giciniubo saafi miyaminaafi seemenebadi
jeevaabo. Jaabo ichaahimiga oroogaco inigaihalliviı
javuciniuhi, bu meeyuhu siijevahuco gaayiciniuboco.

15 Jaanaa templojafañoti saafi Moocaani toomominaafi inu-
uhi. Jaaboro sefano nuuhi oono aimuufaihalliri igiciniuboco:
Dimeeyuhuri quiticiibo basuta noovataco diiciu tufucu mi-
hicacuuhi. Jino jiinije basuta noova tifaicuuhi, nooboro.

16 Jaaneguiiha aimuufaihalliri igiciniubo imeeyuhuco
jiinijehallidi iguiiyiciuboro jiinije basuta noovataco iciuhi.

17 Jaanobuunati bu sifi Moocaani toomominaafi inuuhi
niquejefaño iicaja templojafañoti, tolliro bu ihusefaño
siijevahu meeyuhu icahuma.

18 Jaanaaca bu sifi Moocaani toomominaafi Moocaani
jeeciivobujejaagoti saauhi ciijigaihalliviı mityama iicaabo.
Jaaboro imeeyuhu siijevahuma iicauboco sefano nuuhi:
Disijeva meeyuhuri quiticiibo diici jiinije baacuco oono
iciivucuunoco, nooboro.

19 Jaanegui diibo imeeyuhuco jiinijehallidi iguiiyiciuboro
iciuhi jiinije baacuco. Jaaboro ajashutiba Moocaani sifiira
nitibafaño gañiiuhi imahamicafetequi.

20 Jaanoco cuumiti buhigoviı mahamicafutuuhi. Jaano
initibafañoti tiijoho ucuuno trescientos kilometrohachuta
ifutuuhi fahigovaviı, bu ifaicuva ifutuuhi caballomi
ujulleeciniimo iijihachuta icano. Miyaminaa tiijoho
eneejiruno baacutofaihuviiro oovicicafutuuhi.

15

Niino Imiti Iicajino.

1 Jaadi bu siino atyimeuhi niquejefaño iifuvusuuno
jabafiiranoco. Jaanou sahuse juugahuseti miimisiici
idiino Moocaani toomominaa iticovoociviı niino idaasuno
omoonijinoma iicaumo. Jaamo imivusuhi Moocaani
sifiirataco.

2 Tolliro bu atyimeuhi muuai vidriobadi jeevano ciijigaima
icano foovono sinaagonoviı iifuvusunoco. Jaanojiniri
jullelleeciniumo Moocaani aaciuno iharpanoma johono

iñihicuuboco, bu ihijico icano iguiinoniumoro, bu diibo
momo oovotaco agaayicicutimo.
3 Jaamo masivahicauhi Moocaani jeecivominaafi Moise
masijico, bu Corderobadi iicaabo masijico icano jilli
noomoro:
Aivo ajashutino, olli jeevatino paryi iijoho edeetavono
Aivojiibo Moocaani sihidi imityaabo. Jaano diica
aivo tiquevehi, bu aivo miyaano icano, Ijoho jiinije
miyaminaa Aivojiibo idiicaabo.
4 ¿Miijoho bu ico, Aivojiibo, ñihicugotimo icajirahi? Paryi
famooro ico cahacisuji. Miiro iijoho idiiboro imihinivatiibo.
Jaamaño fanoojiinije miyaminaa asaamoro ico imeji, aivo
iijoho imino omoonino aatyimecafotomaño, noomoro.
5 Jaanobuunati emeeciubo atyimeuhi niquejefañoti temploja
iimimañoma iicauja afaayacafutuunoco. Tomañovi tajiiba
guiisibabujecico ificuhicaumaño.
6 Jaamaño iimimañoti inuumo diito sahuse juugahuseti
miimisiici idiimo Moocaani toomominaa Moocaani idaasuno
omoonijinoma iticovoociviі iicaumo. Jaamo imichehuje,
aricuchehuje, mihinivatichehujefaño jiiciniumo. Jaamo oro
niivigaimeeheneri ifeeyijenehallidi siyiyiiciniuhi.
7 Jaamoco igueenemehejedimo iicaumoti saafi aciuhi
iticovoociviі oro guirihillunoco. Jaanofaño Moocaani
fahiijivaro iicaabo sifiira gahaficinoma.
8 Jaasumiro iimimaño onoomaño aimuufairi gahafuuhi
Moocaani sihidi ejeevano, bu mityati icano asaauno. Jahigo
miihaiñooba jicafutuujitirahi oono sahuse juugahuseti
miimisiici icano iicaumo Moocaani toomominaa iticovoociviі
Moocaani idaasuno omoonijinoco asatyumo toonoco
omooniumo imivuutinohachuta.

16

Moocaani Sifiira Guirihilluno Aamitaditi Ijiibogono.

1 Jaanaa guubuuhi templojafaño iicano iimimañoti
Moocaani toomominaa sahuse juugahuseti miimisiici idiino
iicaumoco sefano unuunoco: Mofoomoro jiinijehallivi
mutucaruto toono sihidi ejeevano Moocaani sifiira
iguirihillunofaño iicanoco, noonoro.
2 Jaaneguiiha diitoti saafi ticoniuhi jiinijehallivi iguirihillu-
faño iicaunoco utucaruubo. Jaaneri paryi miyaminaa oono
iñihicuubo oovotaco agaayiciumoco, bu ihijico iimuumoco
icano fiivuuno idicuno ciinisino sihidi aivonoono.
3 Jaanaa allivioobo bu iguirihillufaño iicaunoco
muuaiñofaño tucaruuhi. Jaaneri inifaihuno chuumuhu
tiijohobadi minifutuuhi. Jaaneri paryi tumuuaijefaño
iicaumo chuumuuhi.

4 Jaanaa allɨvɨoobo bu iguirihillufaño iicaunoco teehinohallɨvɨ, pisirigañohallɨvɨ icano tucaruuhi. Jaaneri inɨfaihuno tɨɨjohotɨ minifutuuhi.
5 Jaanaa guubuuhi diiboro unuunoco: Aivojɨɨbo Moocaani, ɨɨjoho aivo imino omoonɨfiibo, idiimiibo icano. Jaabo idiicaabo, bu idiicaubo icano.
6 Mɨɨro diito ɨɨdiro iicaumoco, bu dijɨɨbogoco ihiimaaumoco icano itɨɨjohoco agañɨɨumoro guijenɨuhi. Jaamañoɨɨjoho jisumi diitoco tɨɨjohoco diisuhi tollɨ diito imogomañoɨ, nooboro.
7 Jaanaaca bu guubuuhi saafi Moocaani jeecɨvobuje iicauhɨgotɨ unuunoco: Jii, Aivojɨɨbo Moocaani sihidɨ mityama idiicaabo, miyaanohallɨtɨ imino moonɨhi, nooboro.
8 Jaanaa allɨvɨoobo bu iguirihillufaño iicaunoco nɨhɨbahallɨvɨ tucaruuhi. Jaaboro inɨhɨbaco mityaco acɨubo miyamɨnaaco ihaiguucuri ijɨgasuqui.
9 Jaaneri paryɨ miyamɨnaaco ñɨhicuuno jɨgasuubo. Jaarunofaño iimitɨco jeevesuutɨmo, bu Moocaanico imuutɨmo icano; jillɨro diibeditɨ ɨdicunoono iimaaumo toono ɨñɨhicuunoono imitɨhallɨvɨ mityama iicaubeditɨ.
10 Jaano allɨvɨoobo iguirihillufaño iicaunoco oono ɨñɨhicuubo aivojɨ icagahallɨvɨ tucaruuhi. Jaaneri diibo aivojɨ jiinɨje cɨvonoguiino minifutuuhi. Jaanaa miyamɨnaa aaivovomoro cuhufono imicɨcɨfotomoro majaabɨcɨnɨcɨbadɨro diito inehejebanoco jɨmɨcamaaihicauhi.
11 Jaarumo iimitɨco jeevesutɨmo omoonɨmoro Moocaani niquejefaño iicaabeditɨ imitɨnoono iimaauhi icɨɨnisiino, bu aivono icanohallɨtɨ.
12 Jaano allɨvɨoobo bu iguirihillufaño iicaunoco sihidɨ ejeevamuuai Eufrate onoomuuaifaño tucaruuhi. Jaaneri tumuuai fiigatyuuhi jɨɨhaitɨ iminifetequi tojɨri aamɨjɨjaagotɨ jiinɨje aivojɨto isaaqui.
13 Jaadɨ atyɨmeuhi dragon iijɨfañotɨ, bu ɨñɨhicuubo iijɨfañotɨ, bu jihovo iimaamɨnaafi iijɨfañotɨ icano inuumoco, miimɨsiicɨ, saafi ɨdɨɨmova iimitɨno gaijamɨ jacucugamɨbadɨ jeevamoco.
14 Jaamo diitou ɨjɨ gaijamɨ sihidɨ ejeevanehejeque omoonɨhicaumo, bu jiinɨjemɨnaa aivojɨtoco iigaiyɨɨcɨtuumo Moocaani sihidɨ ejeevaaboma ihamocasiqui.
15 Jaanegui mehesɨcɨnɨ uujoho gaajacɨratɨno saaji nanivamɨnaafi asaanɨcɨbadɨ. Imicani icajiibo ifiico imino imibachuubo gaachehuco imibachunɨcɨbadɨ. Jaabo ɨcɨgatɨɨbo iicanɨcɨbadɨ teemejiibo. Jaabo nucufeguecujitɨɨbo sɨcaibo iicaabo iicanɨcɨbadɨ.
16 Jaamo diito imitɨno gaijamɨ aivojɨtoco igaiyɨɨcɨuhi hebreomɨ iijɨri Armagedon onoomañovɨ.

17 Jaanobuunatɨ niinoobo iguirihillufaño iicaunoco tu-
caruuhi sɨcaisituvɨ. Jaanaa niquejefaño iicaja iimimañotɨ
Moocaani aivojɨ icagatɨ sefano unuuno guubuvusuuhi: Fɨne
imivocafutucuuno, noonoro.
18 Jaasumiro sihidɨ namebauno, bu jiinɨje ñɨhicuno gu-
ubuvusuuhi, bu sihidɨ sisiimɨ icauhi icano. Jaaneri sihidɨ
sefano jiinɨje maryɨbauhi jiinɨjehallɨri miyamɨnaa iicanotɨ
amaryɨbahicauno janaanɨcɨvɨ.
19 Jaaneri sihidɨ ejeevacuumi dujavavuuhifeenedɨ minoocɨ,
sano ɨdɨino. Tollɨro bu jiinɨje miyamɨnaa cuumino calla-
janamaaiuhi icano. Jaadɨ bu Moocaani sihidɨ ejeevacuumi
Babilonia cuumitɨ esafutuuhi. Tuucuumico isɨfiirafaihuco
ifayɨisuqui tuucuumijaago ɨsɨfiiratuuboro agalluufaihuco.
20 Jaaneri bu ifachugaiño, bu ifabaɨno icano buuhicauno.
21 Tollɨro bu miyamɨnaahallɨvɨ niquejefañotɨ
guiisibanobadɨ ejeevano aifuuhi. Jaanaa saba bocɨ
cuarenta kilodɨno icauhi. Jaanohallɨtɨ miyamɨnaa
Moocaanico: Imitɨnoono, nuuhi jihishɨtɨneri diitoco ɨdaasuno
omoonɨunohallɨtɨ.

17

Sihidɨ Ejeevano Ajevamɨnaagoco Ahaamɨno.

1 Jaanaa tajaago saaubo oono Moocaani toomomɨnaa
sɨfiira guirihillunoma iicaumotɨ saafi. Jaaboro uco nuuhi:
Juu disaa, ɨco ɨifusuqui oono sihidɨ ejeevano ajevamɨnaago
muuaiñohallɨri ɨgɨcɨnɨgoco ahaamɨnoco, nooboro.
2 Mɨiro jiinɨjemɨnaa aivojɨto diigoma imitɨno icahicahi.
Jaaneri jiinɨjehallɨri iicamo diigo ajevafaihuri guiriicavehic-
ahi.
3 Jaanobuunatɨ Moocaani Gaija uco ɨifusuunofañodɨ
Moocaani toomomɨnaafi uco sɨcaihɨgovɨ satyuuhi. Jahɨgo
atyɨmeuhi gaigooco ɨñɨhicuubo tɨfaibohallɨri gɨcɨnɨgoco.
Jaabo ɨñɨhicuubohallɨ sihidɨ caatɨnɨcɨnɨuno Moocaanidi-
tɨ ɨdicuno onooneheje, bu jaabo nigaɨno sahuse juugahuset-
ɨ miyɨicɨ ɨdɨino, bu fahuseecɨdɨno iinicuno icano.
4 Jaago diigo diibohallɨri ɨgɨcɨnɨugo jɨicɨnɨuhi
tɨfaihɨba iicachehuri, bu atyɨvachehuco icano. Jaago
imibaiquimaaicɨnɨuhi orori, bu iminoono guiisiyɨneri,
bu perlari icano. Jaago gaayɨcɨnɨuhi oro guirihilluco
ɨidicuneneri, bu ihajeva ɨdicuri icano gatyuucɨ icahilluco.
5 Jaago ɨmecuri caatɨnɨcɨnɨuno ɨtɨhɨino momo: Sihidɨ ejee-
vano Babilonia cuumi ajevamɨnaa seejɨ, bu paryɨ jiinɨjehallɨri
iicano ɨidicunoono seejɨ icano, onoono.
6 Jaadɨ uujoho gaajacɨuhi diigo Moocaanita iicamo tɨijeheri,
bu Jesu miyaabo iicanoco ɨjɨibeguehicaumo tɨijeheri icano

imo imo iicagoro guiriicavocɨnɨgoco. Jaanoco aatyɨmeuboro sihidɨ jabafiituuhi.

7 Jaaneguiiha Moocaani toomomɨnaafi uco nuuhi: ¿Collɨhi daabafiitehi? Łco uujoho gaajasuji oono ɨtɨhɨino diigoco adaatyɨmene mɨllɨ eneejirunoco, bu ɨñɨhicuubo sahuse juugahusetɨ miyɨicɨ ɨdɨino, bu fahuseecɨ iinicuno iicaabo diigoco ifiiseebetɨ icano.

8 Diibo ɨñɨhicuuboco adaatyɨmeebe johono iicahinɨibo. Jaaruubo jisumi chahacuhi. Jaaruubo siino ɨñɨhicuhojɨfañotɨ saajiibo ifinɨcujihɨgovɨ efeejino ɨmegavɨ. Jaaneri jiinɨjehallɨri iicamo jiinɨje ifiivuunotɨro fiivohaamefaño imomono achahamo sihidɨro jabafiiteji oono ɨñɨhicuubo iicahinɨibo, achahacuubo, siino asaadɨ.

9 Jimañeri onoonoco gaajama iicamo gaajaji: Mɨiro oono inigaɨno, sahuse juugahusetɨ mibaɨcɨ ɨdɨino ifabaɨno iicanoco eneejiruno: Tobaɨjehallɨri diigo ɨgɨcɨnɨbaɨjeditɨ.

10 Jaayɨijere bu sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino aivojɨto iicamedit eneejiruno. Jaamotɨ sahusedɨmo finɨcuuhi. Jaanotɨ saafi jino icahi. Jaanotɨ saafihiica gasetɨhi. Jaaruubo agasedɨ gueenene icajitɨhi.

11 Jaabo oono ɨñɨhicuubo iicahinɨibo, achahacuuruubo diitobuunatɨ asaajiibo aivojɨibotɨ iicaqui. Jaaboma ochodɨmo minifetejimo. Jaabo bu diito sahuse juugahusetɨ miimɨsiicɨ ɨdɨino iicaumooboro. Jaadɨ feejiibo ifinɨcujihɨgovɨ.

12 Jaanotɨ bu fahuseecɨdɨno iinicunoco adaatyɨmene fahuseecɨdɨmo aivojɨto iicajimoco onoono. Jaamo tajɨibatɨhiica. Jaarumo sano nɨhɨba oovotɨ aivojɨ iijɨco gaayɨcɨjimo sano oono ɨñɨhicuuboma.

13 Jaamo diito aivojɨto sabadɨ ihiimaamoro imitya, bu ihaivojɨ icanoco oono ɨñɨhicuuboco acɨjimo.

14 Jaamoro Corderobadɨ iicaaboma amocasijimo. Jaarumoco Corderobadɨ iicaabo guiinonɨji, mɨiro diibo aivojɨto Aivojɨibo, bu tajɨibamɨnaa Tajɨibamɨnaafi icano iicamaño. Jaaboma iicamoco Moocaani ocoovauboro ɨcɨuhi. Jaamo diiboco jeevesutɨmo icahi, nooboro.

15 Jaadɨ bu siino uco nuubo: Johono muuaiñooco ajevamɨnaago tumuuaijehallɨri gɨcɨnɨgoco adatyɨmemuuaije oono cuumino miyamɨnaa, bu fanoohiijɨ miyamɨnaa, bu jiinɨjemɨnaa icano.

16 Jaabadɨro bu oono ɨñɨhicuubo nigaɨnohallɨvɨ fahuseecɨdɨno iinicunoco adaatyɨmene ajevamɨnagoco ɨjɨihevenere sɨcaiigoco jeevesujimo, bu tollɨro diigo uucunoco uduumoro diigoco cɨijɨgaifaño jɨgasujimo icano.

17 Mɨiro Moocaani diito jeebɨifaño ficuji diibo iimogobadɨ diito imoonɨqui. Jaamaño sabadɨro ihiimaamoro ihaivojɨ

iijɨco iñɨhicuuboco acɨjimo Moocaani unuuno imivocafotono-
hachuta.
18 Jaanotɨ bu gaigooco adaatyɨmene oono sihidɨ ejeevacu-
umi jiinɨje miyamɨnaa aivojɨtoco atajɨɨbahicacuumitɨ onoono,
nooboro.

18

Babilonia Cuumi Ifinɨjino.

1 Jaanobuunatɨ atyɨmeuhi Moocaani toomomɨnaafi sihidɨ
mityama icaabo niquejefañotɨ iniituunoco. Jaabo seseene
jiinɨjeque achɨcɨuhi iharɨcuri.
2 Jaabo sefano nuuhi: Acutucuuno, acutucuuno sihidɨ ejee-
vacuumi Babilonia cuumi ɨjɨmɨ iijanotɨro fiivutucuuno, bu
fanoohimitɨ gaijamɨ iijanorucu, bu faaboho jooɨ agahafomo
ɨɨdicufiimo, bu ɨjɨɨhechufiimo icamo iijanurucu icano.
3 Mɨɨro paryɨ jiinɨjemɨnaa tuucuumi ajevafaño imo
imo icahicahi, bu jiinɨjemɨnaa aivojɨto diigoma ihajevari
imitɨneheje icahicahi, bu jiinɨje naajemɨnaa tuucuumi imitɨ
naajeteque omoonɨmoro sihidɨro nɨhɨbamɨvahicahi icano,
nooboro.
4 Jaadɨ siino guubuuhi niquejefañotɨ unuunoco: Amɨɨhai
tatya mihicamo tuucuumitɨ mihiino tuucuumi imitɨfañodɨ
mihicadino, bu tuucuumico ɨdaasuno omoonɨjino amɨɨhaivɨ
ɨfetedino.
5 Mɨɨro tuucuumi imitɨ ajashutɨno jiinɨjetɨ niquejevɨ
ɨɨfutucuuhi. Jaaneri Moocaani diigo imitɨco esafutucuuhi.
6 Jaanegui diigoco mahacɨ oono saatohoco diigo
aacɨhicabadɨro buuna. Bu diigoco majaadu oono diigo
omoonɨuno allɨnoocɨvɨ. Bu oono diigo sitaaco iimitɨno
eheetavehicano janaanɨcɨvɨ meheetavo diiguedi.
7 Sihidɨro aivono, ɨdaasuno icano diigoco momoonɨ oono di-
igo sihidɨ mitya mitya icahicagoro, sihidɨ imitɨco iimogogoro
omoonɨhicano tɨcovovɨ icano. Mɨɨro diigo ijeebɨɨfañodɨ nee-
hicahi: Jino uujoho aivojɨgobadɨ icahi, bu uujoho fibaijɨgo
iicatɨmaño ɨdaasuno icajitɨhi, noogoro.
8 Jaamaño safucudɨro diigoco ɨdaasuno omoonɨjino
ihallɨvɨ gaseji: guijeve, bu ɨdaasu, bu ajeba, bu cɨɨjɨgairi
jɨgasucafetejigo icano. Mɨɨro jishɨtɨɨbo Moocaani diigohallɨvɨ
jillɨ neehi.
9 Jaaneri jiinɨjemɨnaa aivojɨto diigoma iicahicamo, bu
imitɨco sihidɨ iimeguehicamo icano ataacasimoro sihidɨ di-
igueri ɨdaasuveji diigo ɨjɨgano aimuufaico aatyɨmemere.
10 Jaamoro diigoco ɨdaasuno omoonɨno ñɨhicutɨ tehesino
iicahɨgotɨ neejimo: ¡Ayɨ! Ɨdaasucanɨ diicahi, ɨɨjoho Babilonia
cuumi iguiraacuumi, sihidɨ edeevacuumi. Dihallɨvɨ sano
goovanogayɨ ɨco ɨdaasuno omoonɨno gasehi, noomoro.

11 Bu tollɨro jiinɨje naajemɨnaa tuucuumico ɨɨdaasuvomoro
taacasiji diito inaajeteque ɨsɨvanoco mɨɨhaiñooba anaajecuu-
jitɨneri.
12 Jaano diito naajetene: oroneheje, plataneheje, bu
oovosɨɨno guiisiyɨneheje, perlaneheje, bu iiminoono
gaachehuboogano, sedaboogano, aatyɨvaneheje, bu tɨfaihɨba
iicaneheje icano, bu tollɨro fanoova ɨmohono afacɨcɨnoono,
bu marfilneheje, bu iimino ɨmohono, bu bronceneheje,
jɨgaiñoneheje, bu ucuhufono guiisibano marmol onooneheje,
13 bu canelaneheje naajete, bu afacɨcɨnoono, maaniguiijɨno,
mirraneheje, facɨcɨfaihuno, vinofaihuno, dɨɨrɨbano, bu hari-
naguiijɨno, bu ñaavaneheje, bu tollɨro asimɨnaajeteneheje, ove-
jamɨ, caballomɨ, bu carrono, bu miyamɨnaa jɨjovotehejeque
icano.
14 Jaamoro tuucuumico neejimo: Ɨɨjoho sihidɨ
idimeguehicano chahacuuhi, bu fahiijɨvaro chahacuujino
sihidɨ dibusumije, dihovosɨneheje icano, noomoro.
15 Paryɨ jinehejeque tuucuumico anaajemere sihidɨ
ɨnɨhɨbamɨvahicamo tehesinotɨro iicajimo tuucuumico
ɨdaasuno omoonɨno ñɨhicutɨ, ihɨdaasuri ataamoro neeji:
16 ¡Ayɨ! Ɨdaasucani sihidɨ ejeevacuumi icahi. Mɨɨro
gaigo imichehujefaño, ɨtɨfaihɨba iicachehujefaño,
aatyɨvachehujefaño icano jɨɨcɨnɨgo, bu orori, imino
guiisiyɨneri, perlari icano imibachucɨnɨgobadɨ jeevauhi.
17 Jaano ajashutɨno busumije mɨllɨ goovanogayɨ finɨhi,
noomoro.
Jaabadɨro bu paryɨ cɨɨjɨgaimeenene aivojɨto bu togajeri
ɨɨgomo, bu togaje dudɨcamaajemɨnaa, bu paryɨ muuaiñofaño
ududɨcamaaimeheje icano tehesinoro julleecamaaiji.
18 Jaamoro tuucuumi ɨjɨgano aimuufaico aatyɨmene
ɨdaasuri coovadiivejimo: ¿Cuucuumi aivo jiicuumi ɨvɨbadɨ
iicacuumi chahahi? noomoro
19 inigaɨnohallɨvɨ jiinɨnoco gavaracuuji ɨɨdaasuvomoro,
taacasimoro gaibacasiji: ¡Ayɨ! Ɨdaasucani sihidɨ ejeevacuumi
icahi. Mɨɨro tuucuumi busumijeri paryɨ muuaifaño
icɨɨjɨgaimeenenema iicamo sihidɨ nɨhɨbamɨvahicahi.
Jaacuumi mɨllɨ goovanogayɨ finɨhi, noomoro.
20 Jaarunofaño amɨɨhai niquejefaño iicamo tuucuumico mi-
himoba, bu amɨɨhai Moocaani minɨsumɨnaa bu mihimoba, bu
paryɨ Moocaani iijɨco mɨjɨɨbeguehicamo, bu diibota mihicamo
icano. Mɨɨro tuucuumico tollɨ omoonɨneri amɨɨhaiño jaadaco
Moocaani ɨcɨhi, nooboro.
21 Jaanaaca Moocaani toomomɨnaafi sihidɨ jeevaabo
guiisibatyɨgabaco gañɨɨyɨcɨuhi machuta cahasutaguiisi-
batyɨgababadɨ iicabaco. Jaaboro muuaifaño gañɨɨuhi, jillɨ

nooboro: Jillɨ gañɨɨcafetejicuumi baavɨ sihidɨ ejeevacuumi Babilonia cuumi. Jaacuumi siino ufucuro atyɨmeracujitɨhi.

22 Bu ufucuro dijɨɨhaiñofaño arpa, bu siru, mɨriicuno icano guubuvusucuujitɨhi, bu fanoodudɨcamaajemɨnaa, bu machutaaco acahasuno guubuvusucuujitɨhi icano,

23 bu ɨco achɨcɨnɨhicano cɨɨjɨgaimecuno ɨfuvusucuujitɨhi, bu ufucuro ɨɨvɨ guubuvusucuujitɨno taabava jɨɨbaimo masino icano, dinaajemɨnaa sihidɨ ejeevamo paryɨ jiinɨje miyamɨnaaco dihapichuneri abañɨhicaumaño.

24 Mɨɨro tuucuumifañoo Moocaani iijɨco ɨjɨɨbeguehicaumo tɨɨjohoco agañɨɨuno atyɨmecafetehi, bu tollɨro Moocaanita iicamo tɨɨjoho, bu paryɨ jiinɨjehallɨvɨ agaicaauhicamo tɨɨjoho icano, nooboro.

19

1 Jaanobuunatɨ niquejefañotɨ sefano sihidɨ miyamɨnaa unuunoco guubuuhi:
¡Aleluya! Itaajasu, iimi, imitya icano paryɨ Moocaanino.
2 Mɨɨro diibo imino miyaanoro emeecɨɨboro dugaacufihi. Mɨɨro sihidɨ ejeevano ajevamɨnaago jiinɨjemɨnaaco ihajevari ɨmɨhɨninɨgoco, toono jaadaco acɨcuubo. Ijeecɨvomɨnaa tɨɨjohoco agañɨɨuno jaadaco ɨcɨcuubo, noomoro.
3 Jaadɨ siino sefano nuumo: ¡Aleluya! Diigoco ɨjɨgasuno aimuufai suufenɨtɨno aimuuji, noomoro.

4 Jaadɨ bu veinticuatrodɨmo quillahuto iicamo, bu igueenemehejedɨmo iicamo icano jiinɨjehallɨvɨ ajavucamaaiumoro Moocaani ihaivojɨ icagahallɨri iicaaboco imuumoro neehicauhi: ¡Fɨne! ¡Aleluya! noomoro.

5 Jaanaaca Moocaani aivojɨ icagajaagotɨ unuunoco guubuuhi: Moocaanico mihimo paryɨ amɨɨhai diibo jeecɨvomɨnaa, diiboco mihiguimo mequehefiimo, bu munumefiimo icano, noomoro.

Corderobadɨ Iicaabo Jɨɨbaimo Iicajino.

6 Tollɨro guubuuhi sihidɨ miyamɨnaa ihiimaabadɨ iicano, sefano guubuvusuuhi guiisino uguubuvusunɨcɨbadɨ iicano, bu sefano sisiimɨ ɨgɨɨrɨrɨbanɨcɨbadɨ icano, jillɨ neehicauhi:
¡Aleluya! Aivojɨɨbo Moocaani sihidɨ mityama iicaabo atajɨɨbacumaño.
7 Masɨɨ imono mihicamoro imo imo miicaqui. Jaamoro diiboco macahacɨsuqui. Mɨɨro jino Corderobadɨ iicaabo taabava jɨɨbaimo iicajino gasecuuhi, bu mogai iicajigo imibaivucuuhi.
8 Jaagoco iimino gaachehu, mɨhɨnivatɨchehu, arɨcuchehufañoo jɨɨhacucuumo, noonoro.
Jaano toono iimichehufañoo ɨjɨɨhacuno onoono Moocaanita iicamo mɨhɨnivatɨmo iicanoco eneejiruno.

9 Jaadɨ uco Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Jinooco bu caatɨnɨ: Imicani icajimo Corderobadɨ iicaabo taabava jɨɨbaimojaagovɨ ucuuhuvamo, nooboro.

Jaadɨ bu uco siino nuubo: Jino Moocaani iijɨ aivo miyaano iicano, nooboro.

10 Jaanegui uujoho diiboguiino memuɨɨvuuhi diiboco imequi. Jaarunaa uco nuubo: Tollɨ moonɨdino uujoho, bu tollɨro Moocaani jeecɨvomɨnaafi ɨɨjoho idiicabadɨro, bu dinahabomɨ Jesu jɨɨbogoco suufenɨtɨmo ɨjɨɨbeguehicamobadɨro icano. Jaanegui Moocaanicoro diimo, nooboro.

Mɨɨro toono Jesu jɨɨbogoco ɨjɨɨbogomo Moocaani iimaa jɨɨbogomɨnaa.

Eseseene Caballohallɨri Iicaabo.

11 Jaadɨ atyɨmeuhi niqueje faayɨcɨnɨunoco. Jaanofañotɨ inuubo seseebe caballo. Jaabohallɨri iicaubo momou Abañɨtatɨɨbo, Miyaabo icano. Jaabo imino atajɨɨbahicaaboro miyaano iimitɨnoco iguiinonɨqui mɨnaaco eheetavefiibo.

12 Jaabo aallɨɨno cɨɨjɨgaiguiihunobadɨ jeevauhi, bu inigaɨhallɨvɨ sihidɨ chaahimɨgano icauhi, bu imomo caatɨnɨcɨnɨuhi. Jaamomoco ɨdɨɨboro diibo gaajauhi.

13 Bu jaabo tɨɨjohori jeesucɨnɨchehufaño jɨɨcɨnɨuhi. Jaabo momou Moocaani Iimaa.

14 Jaabo dojɨcutɨ fuumo niqueje amocasimɨnaa imichehuje, mɨhɨnivatɨchehuje, seseechehujefaño jɨcucucɨnɨmo. Jaamo bu tollɨro seseefiimo caballomɨhallɨri icaumo.*

15 Jaabo iijɨfañotɨ sɨɨjevaga niisuga inoocɨnɨuhi. Togari jiinɨjemɨnaaco iguiinonɨqui. Jaaboro tajɨɨbajiibo jɨgaiñohiri iicanɨcɨbadɨ. Jaaboro aamɨjiibo oono baacufaihuco ihɨcɨqui itɨhairi iquicunɨcɨbadɨ. Jaaboro diitoco Moocaani imityaabo ɨdaasuno moonɨji.

16 Jaabo idɨhallɨvɨ igaachehutɨ caatɨnɨcɨnɨuno aivojɨto Aivojɨɨbo, bu tajɨɨbamɨnaa Aivojɨɨbo icano onoomomo.

17 Jaadɨ bu atyɨmeuhi saafi Moocaani toomomɨnaafi nɨhɨbahallɨri julleecɨnɨɨboco. Jaabo sefano coovadiivuhi paryɨ joomɨ asimɨ niquejeguiinodɨ agahafomoco: Masaa. Jaamoro mihigaivova ajashutɨno Moocaani machutajaagovɨ.

18 Jaamo aivojɨto uucunoco, amocasimɨnaa aivojɨto uucunoco, bu esefafiimo uucunoco, bu caballomɨ uucunoco, bu diitohallɨri iicahicamo uucunoco miyaamo uucunoco, bu jɨjovoto uucunoco bu unumefiimo uucunoco, bu equehefiimo uucunoco icano muduuva, nooboro.

---

* **19:14** Griego iijɨri noono: Jaaboro diitoco iisujiibo Moocaani imityaabo sɨfiira aivofaihuco.

19 Jaadɨ atyɨmeuhi ɨñɨhicuuboco, bu tollɨro jiinɨjemɨnaa
aivojɨto ihamocasimɨnaama igaivuumoro oono eseseene ca-
ballohallɨri iicaaboma, bu diibo amocasimɨnaama icano
imoonɨcasiqui asaaumoco.
20 Jaadɨ ɨñɨhicuuboco, bu jihovo iimaamɨnaafico icano
sano agaayɨcɨuboro sisɨibo. Jaabo diibo jihovo iimaamɨnaafi
ɨñɨhicuubo ɨmegavɨ jabafiiranehejeque omoonɨhicaubo.
Tonehejefeenedɨ diibo jihovo iimaamɨnaafi miyamɨnaaco
bañɨhicauhi oono ɨñɨhicuubo oovotaco agaayɨcɨumoco, bu
jaamoro diibo ɨjɨco iimuumoco icano. Jaamɨsico gañɨɨubo
buheemɨsico cɨɨjɨgai jɨcooba azufrema ɨjɨgabafaño.
21 Jaanotɨ diitɨsi yoto guijenɨcafutuuhi oono eseseene ca-
ballohallɨri iicaubo iijɨfañotɨ niisuga iinoocɨnɨugari. Jaamo
uucuneri paryɨ añɨmɨ sihidɨro tuvauhi.

20

Mil Año Tɨcovovɨ Imino Iicajino.

1 Jaanobuunatɨ atyɨmeuhi Moocaani toomomɨnaafi ihuse-
fañoɨ ɨñɨhicuhojɨ llave, bu jɨgaiñehityɨgaba icanoma niquejе-
fañotɨ niituuboco.
2 Jaaboro dragonco agaayɨcɨuboro tohiri sisɨuhi. Jaaboco
sɨɨcɨjeo jiinimo, ɨjɨ, Satanas iicaaboco mil año tɨcovovɨ ficuubo.
3 Jaaboro diiboco ɨñɨhicuhojɨfañoɨ agañɨɨuboro ihallɨvɨ
maaninɨuhi. Jaaboro tuhuga ɨmega igaajataco ficuuhi siino
miyamɨnaaco bañɨcuutɨibo iicaqui mil año tɨcovovɨ. Jaadɨ
mil año afatyonobuunatɨ siino sinaayucafetejiibo. Jaaruubo
gueenene icajitɨibo.
4 Jaanobuunatɨ atyɨmeuhi sihidɨ aivojɨ icagano iicanoco.
Jaanohallɨri gɨcɨnɨumo itajɨibaqui mityaco agaayɨcɨumo.
Tollɨro bu atyɨmeuhi johono Moocaani iijɨco Jesucristofañodɨ
ɨjɨibeguehicaunohallɨtɨ inigaɨnoco iquitɨumo jeebɨinoco.
Jaamo diito ɨñɨhicuuboco, bu ihɨjɨco icano imuutɨhi. Tollɨro
bu diibo oovotaco ficusuutɨmo ihɨmecutɨ, bu ihusetɨ icano.
Jaamo ubuheeteumoro Cristoma mil año tɨcovovɨ tajɨibauhi.
5 Jaano toono itɨconɨo buheete iicajino. Jaanotɨ saatoho
uchuumucuumo buheeteutɨhi. Jari toono mil año afaty-
onobuunatɨ buheetejimo.
6 Imicani icamo Moocaanidiro iicamo Jesu buheetebuu-
natɨ itɨconɨo buheetefañodɨ iicajimo. Jaamohallɨvɨ allɨvɨo gui-
jeve imityama chahaji, diitoco cɨɨjɨgaifañoɨ agañɨɨjirunoma.
Jillɨro ɨvɨ Moocaani Cristo iicamɨsi sacerdotemɨtɨro icajimo.
Jaamoro diiboma mil año tɨcovovɨ tajɨibajimo.
7 Jaano toono mil año afatyonobuunatɨ Satanas siino
sinaayucafeteji ɨñɨhicuhojɨfañotɨ.

8 Jaadɨ feejiibo paryɨ jiinɨjemɨnaaco ibañɨqui. Jaaboro Magog cuumi, bu Gog cuumi icano iyotoma bañɨtejiibo. Jaaboro tuucuumicɨ amocasimɨnaa ajashutɨmo muuaiño jiinɨgaiyɨhaiñobadɨ iicamoco igaiyɨicɨjiibo mɨnaaguiiha.

9 Jaadɨ saajimo jiinɨjejɨnibacɨdɨ. Jaamoro Moocaanita iicacuumico, Moocaani agaijɨcuumico, Jerusale cuumico cabaacujimo. Jaarumohallɨvɨ Moocaani cɨɨjɨgaico agalluuno paryɨ diitoco jɨgasuji.

10 Jaanotɨ ɨjɨ diitoco abañɨuboco gañɨɨjiibo cɨɨjɨgai azufrema ɨjɨgano jɨcoobafaño; oono ɨñɨhicuubo, bu jihovo iimaamɨnaafi icamɨsico agañɨɨubafaño. Jahɨgo ɨdaasuno aivono moonɨcafetejimo fahiijɨvaro cuujehachuta, fucuhachuta icano.

Sihidɨ Ejeevano Eseseene Aivojɨ Icaga.

11 Jaadɨ atyɨmeuhi sihidɨ jeevano seseene aivojɨ icagaco, bu togahallɨri ɨgɨcɨnɨuboco icano. Jaabo ɨmefeenetɨ niqueje, jiinɨje icano sano finɨuhi atyɨmeratɨno. Jaamaño diito iicaujirumaño atyɨmerautɨhi.

12 Jaadɨ atyɨmeuhi paryɨ iguijevehicaumo unumefiimo, bu equehefiimo icano sahɨgo Moocaani ɨmefeenevɨ jullelleecɨnɨmoco. Jaadɨ faayɨcɨumo aameneque, tollɨro bu sihaame fiivohaameque icano. Jaadɨ uchuumucuumo jaaducafutuuhi omoonɨhicaunoco toohaamejefaño iicaubadɨ.

13 Jaasumi iguijeveumo teehinofaño, bu muuaiñofaño icano buheeteuhi. Jaabadɨro bu famooro iguijeveumo jeebɨino buheeteuhi guijevemɨnaa iicahicaumañotɨ. Jaamoco paryɨ jaaducafutuuhi omoonɨhicaunehejeque emeecɨiboro.

14 Jaadɨ guijeve, bu guijevemɨnaa iicahicaumaño icano gañɨicafutuuhi cɨɨjɨgai jɨcoobafaño. Jaaba toba cɨɨjɨgai jɨcooba allɨvɨo guijeve iicano.

15 Jahɨgo bu tollɨro gañɨicafutuumo fiivo aamefaño imomono acaatɨnɨrautɨmo icano.

21

Bohono Niqueje, Bu Bohono Jiinɨje Icano.

1 Jaanobuunatɨ atyɨmeuhi bohono niquejeque, bu bohono jiinɨjeque icano. Mɨɨro itɨconɨo niqueje, bu itɨconɨo jiinɨje icano ifinɨcuumaño, bu tollɨro muuaiño chahacuuhi icano.

2 Uujoho Jua, atyɨmeuhi iimino cuumi, bohono Jerusale cuumi niquejefañotɨ Moocaani ɨmefeenetɨ iniituucuumico. Jaacuumi imino imibachucɨnɨuhi gaigo itajevaqui iimibaiquimaainɨcɨbadɨ.

3 Jaanaaca niquejefañotɨ sefano unuunoco guubuuhi: Meecɨ, jino Moocaani miyamɨnaafeeneri jisumi iicacuunoco. Jaabo diitoma icajiibo. Jaanotɨ diiteji diibo cuumimɨnaa

icano. Jaabo Moocaani diitoma icaji diito Caaniti iicaqui icano.
4 Jaamo taafiirafaihunoco Moocaani filluji. Jaadi siino guijeve chahacuuji, bu taafiira chahacuuji, bu idaasuhiica, bu aivehicano chahacuuji, eedeene achahacuujimañoo, noonoro.
5 Jaanaaca ihaivoji icagahalliri igiciniubo nuuhi: Meeci, paryi uujoho bonehejeque eetavehi, nooboro.
Jaadi bu nuubo: Caatini, jino aivo miyahiiji aivo miyaano iicano, nooboro.
6 Jaadi bu uco siino nuubo: Fine, imivocafutucuuno. Uujoho imegaoobo, bu alliviiobo icano, oono A, Z icano iicabadi iicaabo. Jaabo uujoho adufirari iicaaboco pisirigai nifaihu fiivoco aacifaihuti isuuji jaadusurati no.
7 Bu mityano iicamo paryi toonoco gaayiciji oono caani busumijeque illi agaayicinicibadi. Jaamo Caaniji uujoho. Jaanoti diiteji taseeme icano.
8 Jaanoti iñihicuguehicamoco, bu imiyaaveguehicatimoco, bu fanoova imitimiinaaco, bu agaicaaufihicamoco, bu gaigoomima imitinoono iicahicamoco, bu apichunoco ihiimaahicamoco, bu jihovo caani ijimico ejeecivehicamoco, bu paryi abañifififihicamoco icano gañiijimo ciijigaima azufre ijigano jicoobafañoo. Jino alliviio guijeve iicajino, nooboro.

Bohono Jerusale Cuumi.

9 Jaanaaca Moocaani toomominaafi sahuse juugahuseti miimisiici idiimo niinoono Moocaani sifiira guirihillunoma iicaumoti saafi tajaa asaauboro uco nuuhi: Juu disaa ico Corderobadi iicaabo taaba iicagoco iifusuqui, nooboro.
10 Jaano toono uco Moocaani Gaija iifusuunofañoo atyimeuhi Moocaani toomominaafi uco caamovobai guiraabai nijequevi asatyuuboro ifusuuhi iimino cuumi sihidi ejeevacuumi, Jerusale cuumi niquejefañoti Moocaani imefeeneti iniitucuumico.
11 Jaacuumi seseene achicinihi Moocaani aricuri. Jaano iharicu ifuvusuuhi imino guiisiba aricubadi, jaspe guiisiba aricu imino oonogoonovi iifuvusunicibadi.
12 Jaacuumihallidi cuhufono guiisiri meegueciniuno ajashutino caamovono. Jaanoti icauno fahuseeci motihaiti mihugaaci idiino. Jaahugaje ticovovi Moocaani toomominaa saafiisa icauhi, bu jaahugajehallivi Israel cuumino fahuseeci motihaiti miicuumici idiino iicacuumije momono caatinicinihi icano.
13 Jaano aamijinaagoocuumiti icauno mihugaaci, sahuga idiino, bu nijequenaagoocuumiti icauno mihugaaci, sahuga idiino, bu sanaago gaicujaati mihugaaci, sahuga idiino, bu sinaago gaicujaati mihugaaci, sahuga idiino icano.

14 Jaano tuucuumihallɨdɨ fahuseecɨ motɨhaitɨ miibaacɨ
ɨdɨino guiisibaneri eetavocɨnɨuhi. Jaanohallɨdɨ imeegueta
icauhi. Jaabaajehallɨvɨ Corderobadɨ iicaabo minɨsumɨnaa
momono caatɨnɨcɨnɨuhi.

15 Jaabo Moocaani toomomɨnaafi uuma ihiimaahicaubo
oro ɨmeima icaubo tuucuumico iheevequi iguhuganoco, bu
imeeguetaco icano.

16 Jaacuumi tehesi sanoodɨnoruu, bu icarecu, bu icaamovo
icano sahachutaruu. Jaacuumico Moocaani toomomɨnaafi
ihɨmeiri uhuuvuuno acɨuhi, dos mil doscientos kilometro-
hachuta. Jaano itehesi, bu caamovɨ icaamovo, bu icarecu
icano samañovɨruu icano.

17 Jaadɨ bu imeeguetaco uhuuvuuno icaamovo acɨuhi
sesenta y cuatro metrodɨno miyamɨnaa oovonɨcɨyomoneri
Moocaani toomomɨnaafi uhuuvuuno.

18 Jaanaa imeegueta jaspe guiisibaneri eetavocɨnɨuhi.
Jaanotɨ ifaacuumiu botɨ orori nicucɨnɨuhi. Jaano vidriobadɨ
mɨhɨnivatɨno ɨfuvusuuhi.

19 Jaanotɨ bu imeegueta tano guiisibano fanoova iminoono
guiisibaneri imibachucɨnɨuhi: Itɨconɨooba jaspe guiisibari
imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba zafiro onoono guiisibari
imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba agata onoono guiisibari
imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba esmeralda guiisibari im-
ibachucɨnɨuhi;

20 Jaano allɨvɨoba onice guiisibari imibachucɨnɨuhi;
jaano allɨvɨoba cornalina guiisibari imibachucɨnɨuhi;
jaano allɨvɨoba crisolito guiisibari imibachucɨnɨuhi;
jaano allɨvɨoba berilo guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano
allɨvɨoba topacio guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba
crisoprasa guiisibari imibachucɨnɨuhi; jaano allɨvɨoba jacinto
guiisibari imibachucɨnɨuhi; bu niinooba amatista guiisibari
imibachucɨnɨuhi icano.

21 Jaanotɨ iguhugano docedɨno iicano perlanorou.
Jaahugaje itɨcovoocɨvɨ sano perlariro eetavocɨnɨuhi. Jaanotɨ
tuucuumifeene jɨɨhai sano ororiro eetavocɨnɨuhi, imino
vidriobadɨ foovono onoogoonovɨ ɨfuvusuuhi.

22 Jaacuumifaño templojaco atyɨmeutɨhi Aivojɨɨbo
Moocaani sihidɨ imityaabo, bu Corderobadɨ iicaabo icamɨsico
famañovavɨro tuucuumifaño mejeecɨveji.

23 Jahɨgo cuujeo nɨhɨba, fucuo nɨhɨba icano chahahi
Moocaani inamecuri tuucuumico ahachɨcɨnɨmaño, bu
Corderobadɨ iicaabo tuucuumico aachɨcɨnɨɨbo iicamaño
icano.

24 Jaacuumi seseefañodɨ jiinɨjemɨnaa ataajasucafutuumo
ɨgueji. Bu jiinɨjemɨnaa aivojɨto tuucuumijaago imitya, ibocɨ
icanoco satyeji.

25 Jaacuumi guhugano foboocɨrahicajitɨhi tahɨgo fucu achahacujimaño.
26 Jahɨgo jiinɨjemɨnaa imityaco, ibocɨco icano satyeji.
27 Jaanotɨ ɨmɨhɨnivanoba tahɨgo feejitɨhi, bu ɨɨdicunoonoco, bu bañɨfiiraco icano omoonɨhicamo tahɨ feejitɨhi icano. Jaanotɨ naha ɨdɨɨmoro Corderobadɨ iicaabohaame fiivohaamefaño imomono acaatɨnɨcɨnɨmo feeji.

22

1 Jaadɨ bu uco ɨɨfusuubo muuai imino inɨfaihu fiivoco aacɨmuuaico. Jaamuuai nɨfaihu jaacuhi cristalbadɨ icahi. Moocaani, Corderobadɨ iicaabo iicamɨsi aivojɨ icagatɨ iinoocɨnɨuhi cuumifeenedɨ.
2 Jaacuumi iicaujɨ jɨɨhai imiyajɨ guiiraajɨ. Jaajɨ guiraaro tumuuaijɨnicɨdɨro icajɨ. Jaanojɨnivɨ fiivo ɨmohoocɨ icahi fanaagovaacɨjɨjɨnivɨ. Jaahoocɨ faficabavavɨro ifanɨhɨbava tɨcovovɨ noova icahi fanɨhɨbavavɨro. Jaahoocɨ aamene jiinɨjemɨnaaco itaabuqui iicano.
3 Bu jahɨgo afaijacɨnɨno chahaji. Tuucuumifaño Moocaani, Corderobadɨ iicaabo iicamɨsi aivojɨ icaga icaji. Jaamɨsico ijeecɨvomɨnaa imehicaji.
4 Jaamo bu diiboco faño ihɨmeque atyɨmehicaji, bu diibo momo ihɨmecunotɨ icanoma icajimo icano.
5 Jahɨgo fucu chahaji. Jaamaño tuucuumifaño iicamo siino seseeque esucuujitɨhi cɨɨjɨgaimecuno seseeque, bu nɨhɨba seseeque icano esucuujitɨhi Aivojɨɨbo Moocaani diitoco ahachɨcɨnɨjimaño. Jahɨgo diito fahiijɨvaro aivojɨtotɨ icaji.

Jesucristo Asaajino Fiitɨcuuhi.

6 Jaadɨ bu uco siino Moocaani toomomɨnaafi nuuhi: Jino aivo miyahiijɨ. Jaanoco aivo mimiyaavogo. Diiboro Aivojɨɨbo Moocaani ihiimaamɨnaaco, Igaijaco aacɨfiibo itoomomɨnaafico jino galluuhi ijeecɨvomɨnaafico ihɨfusuqui goovano iicajinehejeque.
7 Uujoho goovajino asaano, noobo Jesu. Imicani icajiibo jiihaamefaño Moocaani jɨɨbogo acaatɨnɨcɨnɨno onoobadɨ omoonɨɨbo, nooboro.
8 Jaabo uujoho Jua jinehejeque guubuuhi, atyɨmeuhi icano. Jaadɨ diibo Moocaani toomomɨnaafi tonehejeque uco ɨɨfusuuboguiino memuɨɨvuuhi diiboco imeequi.
9 Jaarunofaño uco nuubo: Tollɨ moonɨdino. Mɨɨro uujoho Moocaani jeecɨvomɨnaafi ɨɨbadɨro, bu oono dinahabomɨ Moocaani iijɨco ɨjɨɨbeguehicamobadɨ, bu paryɨ oono jihaamefaño acaatɨnɨcɨnɨnoco imiyaaveguehicamobadɨ icano. Jaanegui Moocaanicoro dihimo, nooboro.

10 Tollɨro bu uco nuubo: Jino Moocaani jɨɨbogo jihaamefaño
acaatɨnɨcɨnɨnoco toovono ficuudino. Mɨɨro fiitɨcuujino tone-
heje iicano.
11 Jaanegui jaafa iimitɨɨbo iimitɨco moonɨɨboro icahi.
Jaanotɨ bu ɨɨdicuubo jaafa ihɨdicuunoco moonɨɨboro icahi.
Jaanotɨ bu iimiibo jaafa iiminoco moonɨɨboro icahi. Jaanotɨ
bu Moocaanidiro iicaabo diiboco jeevesutɨɨbo iicaqui.
12 Jɨɨhɨ goovajino asaano, noobo Jesu. Jaabo uujoho sɨvaji
paryɨ omoonɨhicaneheje jaadaco diitoco aacɨqui.
13 Jaabo uujoho ɨmegaoobo, bu allɨvɨoobo icano, bu
itɨconɨoobo, bu nijequeoobo oono A, Z icano iicabadɨ iicaabo,
nooboro.
14 Imicani icamo imifiiutɨmoco iimitusucuumo fiivoco
aacɨno ɨmohotɨ imachuqui, bu iguhugari tuucuumifaño
ijɨcafetequi icano.
15 Jaanotɨ ɨɨdicufiimo, bu apichuco ihiimaahicamo, bu gai-
gooma imitɨnoono iicafifimo, bu sitaaco agaicaaufifimo, bu
jihovo ɨjɨmɨco ejeecɨvefimo, bu paryɨ famooro bañɨfiiraco
iimogomoro omoonɨfimo icano buhɨgoro icaji.
16 Jaabo uujoho Jesu tatyoomɨnaafico galluuhi paryɨ jine-
hejeque Moocaani iijanomɨnaaco ijɨɨbeguequi. Jaabo uujoho
David tyadimɨhai tanoobo, bu iyaachimɨhaioobo icano. Bu
tollɨro uujoho aarɨcuubo cuujetavɨo meecɨrɨgaibadɨ jeevahi,
nooboro.
17 Jillɨ Moocaani Gaija, bu Corderobadɨ iicaabo taaba icano
neehi: Disaa.
Bu jaanoco muguubumo monoo: Disaa.
Bu adufirari mihicamo, mahadunoco mihimogomo
masaamoro mahaduva. Jino ifinɨjitɨno fiivoco tɨcovono
mahacɨji jaadusuratɨno.
18 Jaabadɨro bu jihaamefaño acaatɨnɨcɨnɨno Moocaani iijɨco
paryɨ uguubuhicamoco jino uujoho neehi: Cajaatyohacho ji-
haamefaño onoonehejeque janaanɨcɨ ucuubaryuhachiijɨ, bu
diitohallɨvɨ Moocaani galluuji isɨfiira ɨdaasuno omoonɨjinoco
jihaamefaño eneehicacuunoco.
19 Jaabadɨro bu saatoho jihaamefaño Moocaani iijɨ
acaatɨnɨcɨnɨnotɨ samañooco agañɨɨhachiijɨ, diiboco fiivo
ɨmoho noovatatɨ ɨcɨtɨɨbocoro imicuumifañotɨ gañɨɨji.
Jihaamefaño fiivo ɨmohohallɨdɨ, bu imicuumihallɨdɨ icano
fone iimaacuuhi.
20 Jinehejeque ɨjɨɨbogoobo jillɨ neehi: Jɨɨhɨ goovajino asaano,
nooboro.
Jɨɨhɨ. ¡Disaa, Aivojɨɨbo Jesu!
21 Jaafa Mohaivojɨɨbo Jesucristo paryɨ amɨɨhaico imino
moonɨhi. Fɨne.